

هو

۱۲۱

جنات الوصال

اثر متکمل

جناب حاج محمد علی اصفهانی نورعلیشاه اول

جناب رونقعلیشاه کرمانی

جناب احمد بن حاج عبدالواحد نظامعلیشاه

بکوشش سید رضی واحدی

هو

۱۲۱

فهرست مطالب

۱۹ ذکر الشيخ الكامل المكمل الواصل بالله جناب نورعلیشاه قدس سره العزيز
۲۲ ذکر جناب رونق علیشاه رحمه الله
۲۳ ذکر جناب نظام علیشاه رحمه الله
۲۵ جنت اول
۲۵ افتتاح كنز اسماء عظیم
۲۶ سپاس خدا
۲۷ مراتب وجود
۲۸ سبب نظم كتاب و مدح احمد پاشا
۳۱ علت غائی خلقت
۳۳ الفت روح و جسم
۳۴ انسان کبیر
۳۵ معراج
۳۵ شیطان
۳۶ جنت و دوزخ
۳۷ صراط و میزان
۳۷ کثرت و وحدت
۳۸ نبوت و ولایت
۳۹ ولی عصر عجل الله تعالى فرجه
۳۹ قیامت
۴۰ ثواب و عقاب
۴۰ مرغ لاهوتی
۴۱ هشت جنت و هفت دوزخ
۴۲ جنات و نیران
۴۳ نامهای هشت جنت
۴۴ جنت و نار
۴۵ فردوس نهم
۴۵ اهل فردوس نهم
۴۶ خضر و موسی
۴۶ شریعت، طریقت، حقیقت

۴۹.....	طلب کامل
۵۰.....	کامل
۵۱.....	وصف طالب
۵۲.....	صفات طالبان
۵۲.....	حال طالب
۵۳.....	سوداگر و درویش
۵۴.....	غلیواج و هما
۵۷.....	طهارت
۵۸.....	نماز
۵۹.....	اسلام
۵۹.....	ایمان
۶۰.....	شهادت
۶۱.....	صفات مؤمن
۶۴.....	صوم و زکوة و فطر
۶۶.....	روزة خاص
۶۷.....	افطار لقا
۶۷.....	امساک
۶۸.....	شمع جمع الجمع
۷۰.....	معرفت نفس
۷۳.....	جوهر و گوهر
۷۴.....	چهار نفس
۷۵.....	لوح محفوظ
۷۷.....	قضا و قدر
۷۷.....	جبر و تفویض
۷۹.....	لوح عام و خاص
۸۲.....	نطفة آدم
۸۴.....	رحلت و تولید
۸۵.....	سعد و نحس ساعت
۸۵.....	شقاوت
۸۷.....	سعی
۸۸.....	جاروب سعی
۸۸.....	چشمه تقوی
۸۹.....	تیشه فکر و ذکر
۹۰.....	چشمه های هشت گانه
۹۱.....	صیقل اسم اعظم

بشر حافی.....	۹۱
اسم الله.....	۹۳
نقد انسان.....	۹۴
آزار درویشان.....	۹۵
وکیل زند.....	۹۵
رهزنان طریق.....	۹۸
ضراب قلابی.....	۱۰۱
نقش قلابی.....	۱۰۴
جنت دوم.....	۱۰۶
سپاس خدا و مدح احمد پاشا.....	۱۰۶
بیان جنت دوم.....	۱۱۰
عبودیت.....	۱۱۱
معرفت.....	۱۱۳
حضرات خمسہ الہیہ.....	۱۱۴
طرق مختلف.....	۱۱۴
رہ اخیار مشتمل بر چهار اصل.....	۱۱۵
اصل اول.....	۱۱۵
اصل دوم.....	۱۱۶
اصل سوم.....	۱۱۶
اصل چهارم.....	۱۱۶
راہ ابرار.....	۱۱۷
راہ اولیا.....	۱۱۸
توبہ.....	۱۱۹
نماز.....	۱۲۰
اسرار نماز.....	۱۲۲
سفارش انبیا درباره نماز.....	۱۲۳
گفتار ابن عباس درباره نماز علی (ع).....	۱۲۳
روزہ.....	۱۲۴
روزہ مریم.....	۱۲۵
روزہ موسی.....	۱۲۵
روزہ حواریون.....	۱۲۶
حج.....	۱۲۷
کعبہ.....	۱۲۹
شرافت زمین کعبہ.....	۱۳۰

جهد.....	۱۳۰
جهد با نفس.....	۱۳۱
جهد اصغر.....	۱۳۱
شهادت مشتاق.....	۱۳۲
شهادت درویش جعفر.....	۱۳۴
واعظ بیدین.....	۱۳۵
مکافات عمل.....	۱۳۶
اوقات جهاد.....	۱۳۷
جهاد اکبر.....	۱۳۸
توبه.....	۱۳۸
توبه فضیل.....	۱۴۰
زهد.....	۱۴۱
زهد عام.....	۱۴۱
زهد خاص.....	۱۴۲
زهد خاص الخاص.....	۱۴۳
قصه یوسف.....	۱۴۴
توکل.....	۱۴۵
اهل توکل.....	۱۴۶
توکل ابراهیم.....	۱۴۷
سیر ابراهیم.....	۱۴۷
شرحی در توکل.....	۱۴۸
قناعت.....	۱۵۰
قصه بهلول و مأمون.....	۱۵۱
کیمیا.....	۱۵۲
اکسیر.....	۱۵۳
اکسیر کلیه.....	۱۵۸
مهلکات اکسیر.....	۱۶۲
عزلت.....	۱۶۵
خلوت اول.....	۱۶۷
خلوت دوم.....	۱۶۹
ذکر.....	۱۷۰
ذاکر.....	۱۷۲
بادۀ ذکر.....	۱۷۳
توجه.....	۱۷۴
صبر.....	۱۷۷

۱۷۸	تسلیم
۱۷۹	درویش شبان
۱۸۰	رضا
۱۸۳	بیان پیر و آداب مرید
۱۸۵	خاموش
۱۸۷	جنت سوم
۱۸۷	بیان جنت سوم
۱۸۹	وصف جنت سوم
۱۸۹	مبدأ و معاد
۱۹۰	القاب محبت
۱۹۱	وادی حب
۱۹۳	خبر
۱۹۵	نظر
۱۹۷	شهوۃ
۲۰۰	ود
۲۰۱	حیرت
۲۰۱	غیرت
۲۰۲	اکسیر
۲۰۵	«ساقی نامه»
۲۰۵	عشق
۲۰۶	اسم اعظم
۲۰۷	ناز
۲۰۷	مناجات
۲۰۸	نیاز
۲۰۹	هوا
۲۱۰	فنا و بقا
۲۱۱	ساقی نامه
۲۱۱	ارکان محبت
۲۱۲	رکن حبیب
۲۱۲	ادب
۲۱۲	«مناجات»
۲۱۳	بعد نسب
۲۱۳	«مناجات»
۲۱۳	یقین

۲۱۴.....	بیعت رب البشر
۲۱۵.....	مناجات
۲۱۷.....	رکن ودود
۲۱۷.....	وجه وفا
۲۱۸.....	«التفات»
۲۱۸.....	دوام شهود
۲۱۹.....	ولایت
۲۱۹.....	دعا
۲۲۰.....	«دعا»
۲۲۰.....	تعشق
۲۲۰.....	تحمل در جفا
۲۲۱.....	علو همت
۲۲۲.....	شوق
۲۲۲.....	قلب صاف
۲۲۳.....	قدرت
۲۲۳.....	قرب شه
۲۲۴.....	دنو
۲۲۴.....	ریت
۲۲۵.....	تمکین
۲۲۵.....	«التفات»
۲۲۶.....	کوی جانان
۲۲۷.....	محرم
۲۲۷.....	حزم
۲۲۷.....	عزم ثابت
۲۲۸.....	ذکر
۲۲۹.....	فکر
۲۳۰.....	جذب
۲۳۱.....	محو
۲۳۱.....	وحدت
۲۳۲.....	رضا
۲۳۳.....	خاتمه
۲۳۴.....	شرح خطبة البیان
۲۳۸.....	وعظ سالک
۲۳۸.....	کامل مکمل
۲۳۹.....	«التفات»

۲۴۰.....	«التفات»
۲۴۱.....	التفات
۲۴۳.....	جنت چهارم
۲۴۴.....	حبیب
۲۴۴.....	معراج جان
۲۴۵.....	علی
۲۴۵.....	وحدانیت
۲۴۶.....	جلوه
۲۴۶.....	مناجات
۲۴۷.....	ودانیت
۲۴۸.....	دال دنا
۲۵۰.....	سبب نظم کتاب
۲۵۱.....	نظم
۲۵۲.....	مناجات
۲۵۲.....	توکید نظم
۲۵۳.....	«مناجات»
۲۵۳.....	مقصد نظم
۲۵۴.....	عالمان
۲۵۵.....	رعایا
۲۵۵.....	تجار
۲۵۶.....	امیران
۲۵۶.....	«مناجات»
۲۵۷.....	یقین
۲۵۷.....	علم یقین
۲۵۸.....	بوالفضول
۲۶۰.....	عینیت
۲۶۱.....	عین یقین
۲۶۱.....	مناجات
۲۶۲.....	حق یقین
۲۶۵.....	امیرالمؤمنین
۲۶۶.....	حسن و عشق
۲۷۰.....	حکایت راجا
۲۷۵.....	رمز حکایت فوق
۲۷۶.....	علی

غيت صاحب الزمان(ع).....	٢٧٩
تأديب لبيب.....	٢٨٠
نقطه حسن و دايره عشق.....	٢٨٢
«ساقى نامه».....	٢٨٣
جبر و اختيار.....	٢٨٤
چهار نفس.....	٢٨٥
امانت حق.....	٢٨٦
مناجات.....	٢٨٦
بت پرست.....	٢٨٧
زكوة.....	٢٨٩
خطا و عطا.....	٢٩١
سكينه قليه.....	٢٩٣
«مناجات».....	٢٩٤
جبر و اختيار.....	٢٩٥
جبر.....	٢٩٧
اختيار.....	٣٠١
متكبران.....	٣٠٣
اضلال و هدا.....	٣٠٤
شأن شاه.....	٣٠٤
طينت.....	٣٠٥

جنت پنجم.....	٣١٠
سبب نظم كتاب و مدح على عليه السلام.....	٣١٠
الحديث من الرسول الله(ص): لو ان الشجر اقلام و البحر مداد و الجن حساب و الانس كتاب ما احصوا فضائل على ابن ابى طالب عليه الصلوة و السلام.....	٣١٢
الحديث قال رسول الله صل الله عليه و اله: من اراد ان ينظر الى آدم(ع) فى علمه و الى نوح(ع) فى تقويه و الى ابراهيم(ع) فى خلته و الى موسى(ع) فى هيئته و الى عيسى(ع) فى عبادته فينظر الى على ابن ابى طالب(ع).....	٣١٢
قال زين العباد و سيد السجاد عليه السلام انى لى بعبادة على عليه السلام.....	٣١٢
سيماهم فى وجوههم من اثر السجود.....	٣١٣
الحديث: الدنيا ما يشغلك عن الله حده امير المؤمنين عليه الصلوة و السلام.....	٣١٣
الحديث: ضربة على عليه السلام يوم الخندق توازى عمل الثقلين.....	٣١٤
قال الرسول الهاشمى صلى اله عليه و آله: من احب علياً قبل الله منه صلواته و صيامه و قيامه و استجاب دعائه، الا من احب علياً اعطاه الله بكل عرق فى بدنه بيتاً فى الجنة، الامن حب آل محمد(ص) آمن من الحساب و	

- الميزان و الصراط، الامن مات على حب آل محمد(ص) فانا كفيله بالجنة مع الانبياء الامن ابغض آل محمد(ص) جاء يوم القيمة مكتوب بين عينيه آيس من رحمة الله..... ٣١٤
- قال الرسول صلى الله عليه وآله: احبوا الله تعالى يغذوكم من نعمه و كما هواهله و احبوني لحب الله تعالى واحبوا اهل بيتي لحبي..... ٣١٥
- قال الرسول الله: يا على انت سيد من في الدنيا و سيد من في الآخرة من احبك فقد احبني و من احبني فقد احب الله عزوجل و عدوك عدوى وعدوى عدو الله و بل لمن ابغضك..... ٣١٥
- قال اميرالمؤمنين عليه السلام: تركت الدنيا بقله بقاءها و كثرة عنائها و خسه شركائها..... ٣١٦
- الدنيا جيفة و طالبها كلاب..... ٣١٦
- «ساقى نامه»..... ٣١٦
- بيان تحقيق عد الاثنا عشر..... ٣١٧
- هو الله الذي لا اله الا هو عالم الغيب (على مرتضا) و الشهادة (حسن بن على) هو الرحمن (حسين بن على) الرحيم(على سجاد) هو الله الذي لا اله الا هو الملك (باقر العلوم) القدوس (جعفر صادق) السلام (موسى الكاظم) المومن (على رضا) المهيمن (محمد تقى) العزيز (على نقى) الجبار (حسن عسكرى) المتكبر (محمد مهدى) سبحانه الله عما يشركون..... ٣١٧
- هو الله الخالق البارى المصور له الاسماء الحسنى الى عزيز الحكيم..... ٣١٧
- قال النبى صل الله عليه وآله: انا كالشمس و على كالقمر..... ٣١٨
- قال عليه السلام: اول ما خلق الله القلم و قال اول ما خلق الله نورى و قال انا و على من نور واحد..... ٣١٨
- كنت مع الانبياء سرّاً و معى جهراً «الاستغاثة و الالتماس»..... ٣١٨
- لولا خليفة الله فى الارض لساخت باهلها..... ٣١٨
- مولود على(ع)..... ٣١٩
- اللهم انى اسئلك بالمحمدية المحمودية و بالعلوية العالية و بالفاطمة البيضاء و الاتفضلت على بالرحمة و الرؤفة..... ٣٢٢
- ٣٢٢
- الحديث..... ٣٢٥
- اسلام آوردن على(ع) در خردى..... ٣٢٧
- التفات..... ٣٢٩
- معجزات على(ع)..... ٣٣٠
- روايت ابى جعده..... ٣٣١
- انبساط شيعه..... ٣٣٣
- كرامات على..... ٣٤٤
- استغاثة در التفات..... ٣٤٤
- تعبير كرامات..... ٣٤٥
- الاستغاثة و الاستعانة..... ٣٥٠
- احياى مرده..... ٣٥١
- الاستغاثة..... ٣٥٣
- انتباه شيعه..... ٣٥٦

۳۵۷	الانتباه با حباب الله
۳۵۸	الالتفات
۳۶۱	شرح حال امام حسن (ع)
۳۶۳	التفات
۳۶۳	امام حسن (ع) و معاویه
۳۶۴	کرامات امام حسن (ع)
۳۶۵	الاستغاثه
۳۶۵	امام حسین (ع)
۳۶۹	بیان امامت
۳۷۰	مردم کوفه
۳۷۷	طفلان مسلم
۳۷۷	داستان کربلا
۳۷۹	الحديث
۳۸۰	نافرمانی عزازیل
۳۸۲	معجزه حسین (ع)
۳۸۴	خون خدا
۳۸۵	زیارت حسین (ع)
۳۸۶	حسن و عشق
۳۸۶	محمد بن حنیفه و مختار
۳۹۱	«الحديث»
۳۹۲	زین العابدین (ع)
۳۹۳	وجه اشتها بزیین العابدین
۳۹۳	الحديث
۳۹۳	صفات آن حضرت (ع)
۳۹۵	ساقی نامه
۳۹۶	مناجات
۳۹۶	حکایت
۳۹۸	نامه عبدالملک بحجاج
۳۹۹	حضرت باقر (ع)
۴۰۰	مناجات
۴۰۰	حکایت جابر
۴۰۱	ملاقات حضرت باقر (ع) با راهب
۴۰۴	سوال جابر بن زید از حضرت
۴۰۵	سؤال عبادین کثیر از حضرت
۴۰۶	روایت زید بن علی درباره ۱۲ امام

۴۰۶.....	جعفر صادق(ع)
۴۰۷	سعایت از حضرت صادق(ع) نزد منصور
۴۰۸	روایت سفیان بن یحیی
۴۰۹.....	توسل
۴۰۹.....	روایت علی ابن ابی حمزه
۴۱۰.....	قصه یونس خرما فروش
۴۱۰.....	روایت ابن محسن
۴۱۱.....	موسی بن جعفر(ع)
۴۱۲.....	روایت شقیق بلخی
۴۱۳	مرغ و خفاش
۴۱۴	موسی بن جعفر(ع) و شیر
۴۱۴	توسل
۴۱۵	حضرت صادق(ع) و عبدالله
۴۱۵	روایت هشام بن سالم در امامت
۴۱۷	سؤال اسحق بن جعفر از امام هفتم
۴۱۷	وصایای امام هفتم
۴۱۷	توسل
۴۱۸	بیان شهادت امام هفتم
۴۱۹.....	نظام علیشاه
۴۲۶.....	روایت مسیب
۴۲۸.....	علی بن موسی الرضا(ع)
۴۳۰	درای کاروان
۴۳۲.....	امیر کاروان
۴۳۵.....	امام رضا(ع)
۴۳۶.....	روایت علی بن محمد
۴۳۶.....	روایت ابراهیم بن موسی
۴۳۷	قحطی خراسان
۴۴۰.....	مناجات
۴۴۱	روایت ابن بابویه
۴۴۳.....	روایت احمد بن علی
۴۴۴.....	شهادت علی بن موسی الرضا(ع)
۴۴۷.....	امام جواد(ع)
۴۴۸.....	معجزات امام(ع)
۴۵۰.....	حدیث از حضرت صادق(ع)
۴۵۲.....	معجز دیگر امام جواد(ع)

۴۵۷.....	استفسار امام صادق(ع) از حال برادر هارون زیاد.....
۴۵۸.....	بیان حضرت صادق(ع) درباره علم.....
۴۵۹.....	رمزی از اسرار دل.....
۴۷۱.....	بقیه امام جواد (ع).....
۴۷۳.....	توجیه معجزه.....
۴۸۱.....	در معنی نبوت و ولایت.....
۴۸۲.....	امام دهم حضرت نقی(ع).....
۴۸۳.....	معجزات آن حضرت علیه السلام.....
۴۸۸.....	شیعه اصفهانی.....
۴۸۹.....	علی بن محمد(ع) و مرد شعبده باز.....
۴۹۱.....	زنی که مدعی دختری زهرا(ع) بود.....
۴۹۳.....	فی الامتحان.....
۴۹۸.....	«فی المناجات».....
۴۹۹.....	امام حسن عسکری(ع).....
۴۹۹.....	معجزات آن حضرت.....
۵۰۹.....	الاستغاثة و الاستعانة.....
۵۱۲.....	حضرت حجة(ع).....
۵۱۴.....	بیان نی.....
۵۱۶.....	بیان دم.....
۵۲۱.....	بیان نائی.....
۵۲۲.....	روایت بشیرین سلیمان.....
۵۲۹.....	مولود حضرت حجة(ع).....
۵۳۴.....	الاستغاثة و الاستعانة.....
۵۳۵.....	ذکر حال اولیا.....
۵۳۹.....	علم و معرفت.....
۵۴۳.....	تحقیق محقق دوانی.....
۵۴۵.....	ولایت.....
۵۴۸.....	ولایت.....
۵۵۲.....	در لزوم وجود مشایخ طریق.....
۵۵۸.....	علم ظاهر و علم باطن.....
۵۶۴.....	صاحب‌دل.....
۵۶۵.....	طریقت و شریعت.....
۵۶۷.....	مغز اسلام.....
۵۶۹.....	ابراهیم ادهم.....
۵۷۰.....	سلطانی ابراهیم ادهم.....

آگاهی ابراهیم ادهم.....	۵۷۰
بایزید.....	۵۷۴
داستان بایزید.....	۵۷۶
جناب معروف کرخی.....	۵۷۸
اخلاق جناب معروف.....	۵۷۹
کودکی معروف.....	۵۷۹
جناب سری سقطی رحمة الله عليه.....	۵۸۶
دعای سری.....	۵۸۷
بی میلی نسبت بدنیا.....	۵۸۸
جنید بغدادی رحمة الله عليه.....	۵۸۹
بیان حال جنید.....	۵۹۱
شاه نعمت الله ولی قدس سره.....	۵۹۳
امتحان شاهرخ.....	۵۹۴
اربعین مردانه و زنانه.....	۵۹۵
مشتاقعلی قدس سره.....	۵۹۶
شاه و درویش.....	۵۹۷
اقطاب دیگر.....	۵۹۸
جناب معصوم علیشاه قدس سره.....	۵۹۹
جناب فیض علیشاه قدس سره.....	۶۰۱
رونقعلی شاه قدس سره.....	۶۰۸
جناب مشتاق قدس سره.....	۶۰۹
جناب رونقعلی.....	۶۱۱
جنت ششم.....	۶۱۳
لمعة الاولى فی البیان.....	۶۱۳
لمعة الثانية فی الاحکام.....	۶۱۵
لمعة الثالثة فی الرعاية.....	۶۱۷
لمعة الرابعة فی النية.....	۶۲۰
لمعة الخامسة فی الذکر.....	۶۲۱
لمعة السادسة فی الشکر.....	۶۲۴
لمعة السابعة فی اللباس.....	۶۲۶
لمعة الثامنة فی السواک.....	۶۲۸
لمعة التاسعة «فی المبرز».....	۶۳۰
لمعة العاشرة فی الطهارة.....	۶۳۱
لمعة الحادية عشر فی الخروج من المنزل.....	۶۳۳

لمعة ثانية عشر فى دخول المسجد.....	٦٣٥
لمعة الثالث عشر فى افتتاح الصلوة.....	٦٣٧
لمعة الرابع عشر فى القراءة.....	٦٣٩
لمعة الخامس عشر فى الركوع.....	٦٤١
لمعة السادس عشر فى السجود.....	٦٤٢
لمعة السابع عشر فى التشهد.....	٦٤٤
لمعة الثامن عشر فى السلام.....	٦٤٦
لمعة التاسع عشر فى الدعاء.....	٦٤٨
لمعة العشرون فى الصوم.....	٦٥١
لمعة الحادى والعشرون فى الزكوة.....	٦٥٢
لمعة الثانى والعشرون فى الحج.....	٦٥٤
لمعة الثالث والعشرون فى السلامة.....	٦٥٨
لمعة الرابع والعشرون فى العزلة.....	٦٦١
لمعة الخامس والعشرون فى العبادة.....	٦٦٢
لمعة السادس والعشرون فى التفكير.....	٦٦٤
لمعة السابع والعشرون فى الصمت.....	٦٦٥
لمعة الثامن والعشرون فى الراحة.....	٦٦٧
لمعة التاسع والعشرون فى القناعة.....	٦٦٩
لمعة الثلاثون فى الحرص.....	٦٧٠
لمعة الحادى الثلاثون فى الزهد.....	٦٧٢
لمعة الثانى والثلاثون فى صفة الدنيا.....	٦٧٣
لمعة الثالث والثلاثون فى الورع.....	٦٧٤
لمعة الرابع والثلاثون فى العبرة.....	٦٧٦
لمعة الخامس والثلاثون فى التكلف.....	٦٧٧
لمعة السادس والثلاثون فى الغرور.....	٦٧٩
لمعة السابع والثلاثون فى صفة المنافق.....	٦٨١
لمعة الثامن والثلاثون فى العقل والهوى.....	٦٨٣
لمعة التاسع والثلاثون فى الوسوسة.....	٦٨٤
لمعة الاربعون فى العجب.....	٦٨٧
لمعة الحادى والاربعون فى الاكل.....	٦٨٨
لمعة الثانى والاربعون فى غض البصر.....	٦٨٩
لمعة الثالث والاربعون فى المشى.....	٦٩١
لمعة الرابع والاربعون فى النوم.....	٦٩٣
لمعة الخامس والاربعون فى المعاشرة.....	٦٩٥
لمعة السادس والاربعون فى الكلام.....	٦٩٦

٦٩٨.....	لمعة السابع والاربعون فى المدح و الذم.....
٦٩٩	لمعة الثامن و الاربعون فى المرآء
٧٠٠.....	لمعة التاسع و الاربعون فى الغيبة.....
٧٠٢.....	لمعة الخمسون فى الريا.....
٧٠٤	لمعة الحادى والخمسون فى الحسد
٧٠٥	لمعة الثانى و الخمسون فى الطمع.....
٧٠٦	لمعة الثالث و الخمسون فى السخا.....
٧٠٩.....	لمعة الرابع و الخمسون فى الاخذوالاعطا.....
٧١٠.....	لمعة الخامس و الخمسون فى المواخاة.....
٧١٢.....	لمعة السادس و الخمسون فى المشاورة.....
٧١٣	لمعة السابع والخمسون فى الحلم
٧١٥	لمعة الثامن و الخمسون فى التواضع.....
٧١٦	لمعة التاسع و الخمسون فى الاقتدا.....
٧١٨.....	لمعة الستون فى العفو.....
٧٢٠.....	لمعة الحادى و الستون فى حسن الخلق.....
٧٢١.....	لمعة الثانى و الستون فى العلم
٧٢٤.....	لمعة الثالث و الستون فى الفتيا
٧٢٦.....	لمعة الرابع و الستون فى الامر بالمعروف
٧٢٨.....	لمعة الخامس و الستون فى آفة العلم
٧٣٠.....	لمعة السادس و الستون فى آفة القراء
٧٣٢.....	لمعة السابع و الستون فى بيان الحق و الباطل.....
٧٣٤	لمعة الثامن و الستون فى معرفت الانبيا
٧٣٦	لمعة التاسع و الستون فى معرفة الصحابه.....
٧٣٨	لمعة السبعون فى حرمة المسلمين.....
٧٣٩.....	لمعة الحادى والسبعون فى برالوالدين.....
٧٤١.....	لمعة الثانى و السبعون فى الموعدة.....
٧٤٤.....	لمعة الثالث و السبعون فى الوصية.....
٧٤٥.....	لمعة الرابع والسبعون فى الصدق.....
٧٤٨	لمعة الخامس و السبعون فى التوكل.....
٧٥١.....	لمعة السادس والسبعون فى الاخلاص
٧٥٣	لمعة السابع و السبعون فى معرفت الجهل.....
٧٥٤.....	لمعة الثامن و السبعون فى تبجيل الاخوان.....
٧٥٦.....	لمعة التاسع و السبعون فى التوبة.....
٧٥٨.....	لمعة الثمانون فى الجهاد و الرياضة.....
٧٦٠	لمعة الحادى والثمانون فى الفساد

لمعة الثاني و الثمانون فى التقوى.....	٧٦٣
لمعة الثالث و الثمانون فى الموت.....	٧٦٥
لمعة الرابع و الثمانون فى الحساب.....	٧٦٧
لمعة الخامس و الثمانون فى حسن الظن.....	٧٦٨
لمعة السادس و الثمانون فى التفويض.....	٧٧٠
لمعة السابع و الثمانون فى اليقين.....	٧٧٢
لمعة الثامن و الثمانون فى الخوف و الرجا.....	٧٧٤
لمعة التاسع و الثمانون فى الرضا.....	٧٧٦
لمعة التسعون فى البلا.....	٧٧٧
لمعة الحادى و التسعون فى الصبر.....	٧٨٠
لمعة الثانى و التسعون فى الحزن.....	٧٨١
لمعة الثالث و التسعون فى الحيا.....	٧٨٣
لمعة الرابع و التسعون فى الدعوى.....	٧٨٥
لمعة الخامس و التسعون فى المعرفة.....	٧٨٦
لمعة السادس و التسعون فى حب الله تعالى.....	٧٨٧
لمعة السابع و التسعون فى الحب فى الله.....	٧٨٩
لمعة الثامن و التسعون فى الشوق.....	٧٩٠
لمعة التاسع و التسعون فى الحكمة.....	٧٩٢
لمعة المائة فى حقيقة العبودية.....	٧٩٣
لمعة الحادى و المائة فى الصدقة.....	٧٩٦
آية الاولى فى الطمانية بذكر السلطان.....	٧٩٧
آية الثانى فى الاطمينان على الرزاق.....	٧٩٨
آية الثالث فى الاستيناس.....	٧٩٨
آية الرابع فى الحب.....	٧٩٨
آية الخامس فى التربية.....	٧٩٩
آية السادس فى الاشتياق.....	٧٩٩
آية السابع فى طمانينة الرزق بالتوكل على الرزاق.....	٧٩٩
آية الثامن فى التنبه.....	٧٩٩
آية التاسع فى الترغيب من الحب.....	٨٠٠
آية العاشر فى ارادة الله تعالى للعبد.....	٨٠٠
آية الحادى عشر فى اغتنام الوقت و الفرار من طول الامل.....	٨٠٠
آية الثانى عشر فى الاستراحة من الرضا.....	٨٠١
لمعة الرابع عشر و المائة فى امتياز الناس و اثبات حجج الله على خلقه ظاهراً و باطناً عن كميل ابن زياد النخعى	
رضى الله عنه و على آباءه.....	٨٠١
خاتمه.....	٨٠٤

۸۰۷	جنت هفتم
۸۰۷	نبوت، خلت، امامت
۸۰۸	ظل الله
۸۰۸	ظل شاه
۸۰۹	مقالات دل
۸۱۰	ساقی نامه
۸۱۱	فنا و بقا
۸۱۲	ساقی نامه
۸۱۳	سیر و سلوک
۸۱۷	ساقی نامه
۸۲۱	درود بر پیغمبر (ص)
۸۲۲	درود بر ملائکه مقرب
۸۲۲	حجاب ها
۸۲۴	درود بر اتباع رسل

ذکر الشیخ الکامل المکمل الواصل بالله جناب نورعلیشاه قدس سره العزیز

(نقل از کتاب حدائق السیاحه نگارش حضرت حاج زین العابدین شیروانی مستعلیشاه طاب ثراه)

عارف کنوز معرفت و واقف رموز حقیقت بود در تکمیل ناقصان و تربیت مریدان ید بیضا می نمود، آنحضرت حالات غریب و مقامات عجیب داشت و قرنهای بسیار است که مانند آنجناب قدم به دایره ظهور نگذاشته، فقیر معروض می دارد که آن حضرت نظیر اوحدالدین مراغی و فخرالدین عراقی بود، و از بدو حال و ابتدای احوال طالب منهج قویم و صراط مستقیم بود و در جمال صوری و معنوی و کمال ظاهری و باطنی کسی با آنجناب برابری نمی نمود، الحق بر عارفان ایران و سالکان آن مکان حقّ عظیم و منتّ جسیم دارد؛ بعد از آنکه رسم فقر و فنا و صدق و صفا از آن کشور بر افتاده بوده ایشان را آگاه ساخت و جمعی که از راه معرفت دور و از جاده طریقت مهجور بودند به راه انداخت، زیرا که از اوائل سلطنت شاه سلطان حسین صفوی تا اواخر حکومت کریم خان زند رسوم طریقت از ایران بر افتاده بود و به سبب انکار و آزار آن پادشاه غافل صاحبان سلاسل فقر و طریقت از آن کشور رفتند، و بعضی دیگر در گوشه خمول و انزوا منزل گرفتند و به موجب آیه کریمه **ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بأنفسهم** و بمضمون:

تا دل مرد خدا ناید به درد هیچ قومی را خدا رسوا نکرد

جماعت افغان بدارالملک اصفهان و اکثر بلاد ایران مستولی شده خُرد و کلان آنجا را ناچیز و نابود ساخت و خاندان دانا و نادان آن دیار را همگی برانداخت، و فحوای آیه کریمه **یوم یفرّ المرء من أخیه و امّته و أبیه و صاحبته و بنیه** ظاهرگشت و از ظلم و ستم افغان ناله و افغان ساکنان آن دیار از ایوان کیوان در گذشت، هرکسی آنچه از معارف عرفان و طریقت و ایقان معلوم داشت به شهر خاموشان گذاشت و قلیلی دیگر در خبایای انزوا منزل گزیدند، مدت هفت سال در کمال اختلال و پریشانی اهل ایران اوقات گذرانیدند و در تیه حیرانی و نادانی گردیدند همگی در قید جان و فکر عرض و ناموس بودند، و در اندیشه تحصیل معرفت و طریقت و تکمیل نفس نبودند، چون زمان دولت افغان به آخر رسید نوبت سلطنت نادرشاه گردید آن مرد ترکی بود بجز لشگرکشی و دشمن کشی اندیشه نمی نمود به جهت ترددات سپاه دوست و دشمن و ظهور شور و فتن کسی طالب معرفت نگشتی و بر ضمیرش تحصیل طریقت نگذاشتی، اگر احیاناً در گوشه و کنار اسم طریقت بر زبان آوردی و یا نام تکمیل نفس بر زبان مذکور کردی علماء ظاهر که مقرب حکام بودند منع کردند و این طایفه را مذمت نمودندی، تا آنکه دولت نادری نیز درگذشت و ایران لُر بازارگشت بحکم:

دور معنون گذشت و نوبت ماست هرکسی چند روزه نوبت اوست

ایران بکام لُران گردید و آنچه در بطون کون و فساد بود ظهور رسید؛ بر ضمیر معرفت پذیر اهل خرد مخفی نیست که صاحب دولتی که افغان باشد آنگاه تُرک بی معرفت گردد بعد به لُر برسد طریق عرفان چون پری خواهد بود و شاهد معرفت روی نخواهد نمود.

چونکه نامحرم درآید از درم لاجرم پنهان شوند اهل حرم

قرب شصت سال کشور ایران از معارف عرفانی خالی گردیده و اسم طریقت گوش کسی نشنیده و چشم احدی اهل معرفت ندیده بود، مگر چندکس از فقرا در مشهد مقدّس از طریقه نور بخشیه و چند نفر در شیراز از سلسله ذهبیه در زوایای گمنامی بودند، و اگر جای دیگر نیز بودند خود را مشهور و در السنه و افواه مذکور نمی نمودند، اسم طریقت در ایران مانند سیمرغ و کیمیا گشته بود تا آنکه مجدّد سلسله علیه و مبرهن طریقه رضویه القتل فی

سبیل الله السید معصومعلیشاه قدس الله سره العزیز، حسب الامر الشیخ الکامل المکمل شاه علیرضا ولی از اقلیم دکن در اواخر دولت کریم خان به ایران تشریف آورد، و فیض علیشاه و نورعلیشاه قدس سرهما را تلقین کرد و تربیت نموده به کمال رسانید، آنگاه اذن و رخصت ارشاد فرموده نورعلیشاه قدس سره را خلیفه الخلفاء گردانید، در عرض مدت شصت سال اسم طریقت به گوش اهل ایران نخورده و نام فقر نبرده بودند، نام فقر شنیدند و اهل طریق دیدند جمعی طالب گردیدند و بعضی به فیض کامل رسیدند گروهی به اقرار آمدند و قومی در انکار زدند، اکثر به سبب حب جاه و ریاست، دشمن فقراء شدند و طایفه دیگر حقیقت ایشان را دانستند اما عمل نمودن نتوانستند رشک و حسد بردند و عناد و استکبار کردند، و بعضی دیگر که خود را عالم و دانشمند می شمردند از کساد بازار خویش ترسیدند چون صفات انبیاء و اخلاق اوصیاء و افعال اولیاء در ایشان می دیدند! و خود را از آن صفات و احوال و اعمال عاری و خالی می یافتند، خوف و بیم کردند که اگر مدح طریقه ایشان نمائیم قدح خود نموده ایم و اگر اقرار بر کردار و رفتار ایشان کنیم زبان انکار بر خویش گشوده ایم، نه قوت داشتند که خود را به اوصاف ایشان متصف سازند و نه قدرت آنکه خود را به محفل ایشان اندازند **النار و لا العار** گفته بنیاد مذمت نهادند و زبان طعن و تشنیع ایشان گشادند، اکنون قاعده اهل ایران عموماً چنانست که هر که از ریاضت و عزلت و مجاهدت و تهذیب اخلاق و تأذیب نفس سخن گوید و طریق تکمیل باطن و تصفیه قلب و تجلیه روح و تحصیل کمالات معنوی جوید، و اسم طریقت و معرفت و حقیقت بر زبان آرد و راه زهد و تقوی و قناعت و نکوکاری سپارد، بی شبهه و بینة آنکس کافر و ملحد است اگرچه آن شخص علامه زمان و بوذر و سلمان دوران باشد! اگر کسی از شک و سهو و حیض و نفاس گفتگو کند و همواره از مسائل تجارت و تحصیل زخارف دنیا دم زند و گاهی به مسجد رفته خود را به امام جماعت نماید آنکس بی شبهه و شایبه مؤمن و موحد است اگرچه جاهل و از قوم اراذل بوده، و بر جمیع مناهای و ملامت های آلوده باشد! طرفه تر آنکه آنانکه خود را دانشمند میگویند قایلند بر اینکه تقلید کردن دین آباء و اجداد خویش مذموم و هر که تحقیق و تفتیش مذهب ننماید جای او در دوزخ معلوم است، با وجود این گفتار و اقرار اگر شخصی در صدد تحقیق دین برآید و تجسس و تفحص کیش و ملت نماید و با طایفه درویشان و گوشه نشینان معاشرت کند نعوذ بالله! هر آینه به تیغ طعن هلاکش کنند و به ضرب لعن وجودش را از لوح هستی پاک، همانا مضمون آیه شریفه **يقولون بالسنتهم ماليس في قلوبهم** در شأن ایشان وارد است! اگر خردمندی در تمامت کشور ایران با قدم تحقیق سیاحت کند و با هر فرقه معاشرت و مجالست و مخالطت نماید و بر اعمال و افعال مردمش به دیده انصاف بنگرد و از جاده صدق و راستی نگذرد، در هیچ فرقه از فرق آن دیار اهل زهد و ورع و طاعت و ریاضت و مجاهده نخواهد دید، و در هیچ طایفه از طوایف آن کشور سالك طریق عزلت و قناعت و تسلیم و رضا و توکل و صبر و تحمل نخواهد شنید، مگر آنکه اطلاع کنند بر آنکس اسم صوفی و عارف، از اینجا معلوم می شود که اکثر دانشمندان زمان عبیدالبطون و بندگان شهوت اند علاوه بر آنکه عداوت با فقرا کردند ملوک و حکام را نیز به سخنان واهی به واهمه انداخته با خویشان یار ساختند و کلمات پریشان و بی اصل گفتن گرفتند، که این طایفه داعیه دارند زیرا سر به کسی فرود نمی آورند بمضمون **الملك عقيم**، ایشان نیز اینگونه مزخرفات را از علمای فتنه جوی پذیرفتند و دست ایذا و آزار بر این طایفه گشودند، و بسا ذلت و اهانت به عارفان بالله دادند! و هرجا درویشی و گوشه نشینی دیدند بعد از آزار بسیار و اذیت بی شمار اخراج بلد کردند! و آنچه لوازم ذلت و خواری بود بجای آوردند!

نخست این امر شیعی را کریم خان زند به اغوای جانی هندو زاده و به تحریک بعضی از مفسدان دیگر اقدام نمود عارفان بالله السید معصوم علیشاه و نورعلیشاه قدس الله اسرارهما را اخراج بلد فرمود، و خود نیز از نهال زندگانی بعد از ارتکاب این فعل زشت ثمری نچید و مدت شش ماه از این مقدمه نگذشته بود که بدارالجزاء خرامید

دویم علی مرادخان بود که در بدو حال اظهار ارادت نمود چون کثرت و ازدحام مریدان و مخلصان دید و از علماء سوء، کلمات فتنه انگیز بی اصل شنید بترسید و کرد آنچه کرد! عنقریب خود هم دید آنچه دید! و لطفعلی خان ولد جعفرخان که آخر ملوک زندیه بود وی نیز به قدر مقدور آزار رسانید آنهم بسزای خویش رسید، گویند به سبب این دو سه حرکت، دولت زندیه منقرض گردید، اول کسی که بر قتل و هلاک این طایفه جرأت نمود ملا عبدالله کرمانی بود که به جهت دو روزه عمر بر این فعل قبیح مرتکب شد، و بعد از انقضای مدت نه ماه کرمان به قتل و غارت رفت و خود از وطن دور و از دین و دنیا مهجور گشت، خود و اهل و عیال او اناثاً و ذکوراً و صغیراً و کبیراً اسیر ترکمان و لشگریان شده شهر به شهر بسرحد توران رسیدند آری:

بس تجربه کردیم در این دیر مکافات با دُرد کشان هرکه در افتاد بر افتاد

دیگر آقا محمد علی کرمانشاهی بود که بر قتل اولاد حیدر و سید پاک گوهر بقوت حاجی ابراهیم خان شیرازی وزیر جسارت نمود، گویند سبب انقراض دولت حاجی ابراهیم این امر شنیع شد، و عنقریب زندگانی آقا محمدعلی به سر آمد، غرض از این کلمات صدق سمات آنکه جناب ارشاد مآب در کشور ایران بسی گره دید و از طوایف علماء زمان و حکام اوان بساجور کشید، و در ملک عراق و فارس و کرمان و خراسان از گرد و تاجیک و عرب ظلم بیحد به آنجناب رسید، و در کربلای معلّاً به اشاره علماء دو مرتبه زهر چشید چون در اجل تأخیری بود لاجرم چندان کارگر نگشت:

قتل این خسته به شمشیر تو تقدیر نبود ورنه هیچ از دل بیرحم تو تقصیر نبود

آخر الامر در سنه هزار و دویست و دوازده هجری در بلده موصل داعی حق را اجابت نموده از عالم محنت به سرای راحت انتقال فرمود، و در قرب جوار مزار فیض آثار حضرت یونس بیاسود رحمت الله علیه، از آنجناب تصانیف خوب و تألیفات مرغوب جهت سالکان طریق هدی یادگار است از آنجمله سه جلد به اسلوب مثنوی فرموده بجنّات الوصال مسمیّ نموده، مرکوز ضمیر معرفت کنوز آنجناب چنان بود که هشت جلد به عدد ابواب جنان ترتیب داده باشد، چون اتمام آن مقدّر نبود لهذا دو جلد آن اتمام یافته و قدری از جلد ثالث فرموده بود که به جنّات عدن انتقال فرمود، عارف معارف سبحانی رونق علিশاه کرمانی قدس سرّه از خلفای آنجناب بر آن افزوده شش جلد گردانید، و دیگر رساله موسوم به جامع الاسرار قریب به وضع گلستان اما بهتر از آن و رساله ای در اصول و فروع بسیار مطبوع، و تفسیر سورة بقره منظوم، و رساله کبری به سلك نظم کشیده، و دو دیوان یکی تخلص «نورعلی» و دیگر «نور» فقط است چه که دیوان دویم در بلاد اهل سنت و جماعت ترتیب یافته به سبب تقید «نور» تنها تخلص فرموده است، و رسایل دیگر از آن بزرگوار در صفحه روزگار بسیار است شاید نظماً و نثراً قریب سی هزار بیت بوده باشد، قدری از اشعار معرفت آثار آنجناب به طریق تیمّن و تبرک نوشته می شود، من کتاب جنات الوصال: ...

پوشیده نماند که از آنجناب کرامات و خوارق عادات بطریق تواتر زیاده از چند و چون منقول است چنانکه ارباب تحقیق و اصحاب طریق را راه تشکیک و تردد مسدود است منجمله جمعی از مخالف و مؤالف برای فقیر گفتند که آنجناب در کربلای معلّاً در شبی که ماه در غایت روشنائی بود اهل قبور خیمه گاه را بما نمود، و ما دیدیم ایشان را، و جمعی دیگر نقل کردند که در مشهد مقدّس شبی که ماه روشنائی تمام داشت اموات قتل گاه را آنجناب بما نمود و ما مشاهده کردیم ایشانرا، آنانکه اهل انکار بودند حمل بر سحر مبین می نمودند، **دیگر** آنکه درویش صفاعلی رحمت الله علیه برای فقیر نقل نمود که در دارالملک اصفهان از آنجناب شنیدم که فرمود: که عنقریب دولت قاجاریه ظهور کند و بر اکثر بلاد ایران مستولی شوند و در زمان دولت ایشان بزمرة عرفاء و صوفیه ایذا و آزار بسیار برسد، «و بعد پادشاهی عادل و مجاهد و مروج شریعت و طریقت خروج نماید و ایران را به

زیور صدق و صفا و راستی و درستی بیاراید» دیگر آنکه جناب شیخ ما قدس سره العزیز بیان نمود برای فقیر که چون آنجناب بقصبه ذهاب تشریف آورد و جمعی از مخلصان و نزدیکان را احضار کرد و حسین علیشاه رحمت الله علیه را وصی و خلیفه نمود، آنگاه حضار را مخاطب ساخته فرمود که عنقریب به شهر موصل رفته از این عالم انتقال خواهم کرد، و همین مضمون را مولانا الحاج محمدرضا همدانی برای فقیر تقریر نمود معی شیء زاید، امثال این حکایات از آن مظهرکرامات بسیار است و از اینگونه روایات بی شمار. آنجناب با این قلیل البضاعه لطف بیحد داشت و همواره نظر مرحمت بر این فقیر میگماشت و به نصایح سودمند سرافراز فرمودی و به مواعظ بهره مند مفتخر نمودی و به تکریم الثفات مکرم ساختی، هنگامی که در کربلای معلا کتاب جنات الوصال را بسلك نظم می کشید جهت فقیر خواندی و مضامین معرفت قرین آنرا به گوش جان فقیر رسانیدی، و در دارالسلام بغداد بذکر خفی فقیر را تلقین فرمودی و به فیض خاص و لطف مخصوص مفتخر و سرافراز نمودی، خلق عظیم و لطف عمیم داشت همواره در مقام جمال و بسط بودی و هرگز از غم و اندوه روزگار غمگین نبودی و از ملامت اعداء و طعن ایشان غمناک نشدی، و از کثرت اسباب دنیوی شاد و خرم نگشتی و پیوسته با فقر و فنا اوقات گذرانیدی، و آنچه اسباب وتجمل فراهم آمدی به فقر و غیره ایثار نمودی؛ چنانکه در کرمان جمعی از مریدان به رسم نیاز اسبابی فراوان آوردند همگی را در رضای باری تعالی بذل نمود و چندین مرتبه در بلاد دیگر به همین طریق عمل فرمود، و همیشه جلسه آنجناب دو زانو بودی و به کلمات شیرین دل مستمعان را ربودی، اشخاصی که بدانجناب عداوت و اذیت کردند چون به خدمتش آمدندی نسبت به ایشان نیز لوازم شفقت و مهربانی بجای آوردی، اوصاف حمیده و اخلاق گزیده آنجناب بیحد و حساب و اگر همگی مذکور شود دفتری علیحده گردد لهذا بر این چندکلمه اختصار نمود.

ذکر جناب رونق علیشاه رحمه الله

(نقل از کتاب حدائق السیاحه نگارش حضرت حاج زین العابدین شیروانی مستعلیشاه طاب ثراه)

عارف معارف سبجانی و عارج معارج حقانی بود و در فقر و فنا و صدق و صفا گوی مسابقت از اکثر عرفای زمان می ربود، آن بزرگوار از خلفای واقف سر سبجانی جناب نورعلیشاه اصفهانی قدس سره العزیز بود و جامع علوم ظاهری و باطنی و حاوی فضایل صوری و معنوی بود و سفر خراسان و عراقین و فارس نموده و جمعی کثیر از علما و عرفای عصر را ملاقات فرموده و جور بسیار از ابنای روزگار کشیده و زهر محنت از جام ملامت از دست اهل زمان چشیده، و چون ابراهیم خان بعداوت فقرا و اهل الله مجبول بود و از لوازم جور و ستم نسبت به درویشان و گوشه نشینان هیچگونه تقصیر نمی نمود لهذا آن بزرگوار را ایذا و اذیت فراوان کرد؛ نخست حکم نمود که در چارسو آن مستحق کرامت را چوب زدند، آنگاه مؤاخذه عنیف و مصادره زیاده از تکلیف فرمود و چون از زخارف دنیوی آن بزرگ را نبود مردمان لمرضات الله ولوجهه دادند و زبان طعن و لعن بر آن ستمگر گشادند، و چندگاه دیگر آن بزرگوار در قید حیات بود و اوقات گرامیش را بتالیف و تصنیف نظماً و نثراً صرف می نمود تا آنکه در حدود سنه هزار و دویست و بیست و پنج هجری از این سرای پرمحنت و رنج درگذشت و در قرب مزار فیض مدار مشتاقعلی شاه طیب الله ثراه آسوده گشت رحمت الله علیه، عارفی گفته اگر مرگ را هیچ گونه لذتی نباشد همین لذت کافی و این نعمت وافیه است که از جور جابران و از ظلم ظالمان خلاصی می دهد و از دست اشرار روزگار و مردم ستمکار می رهد، و چه خوب گفته میرغیاث الدین منصور دشتکی این قطعه را:

گرفتم که خود مرگ لذت ندارد نه آخر خلاصی دهد جاودانی
اگر قلیبان نیست از قلیبانان وگر قلیبان است از قلیبانی

و از نظم و نثر آن بزرگوار قرب چهل هزار بیت در صفحه روزگار یادگار است، از آنجمله رساله غریب که احوال مشتاقعلی شاه قدس سره من اوله الی آخره در آن درج است و آن بیحر حدیقه حکیم سنایی است و دیگر دیوانست و آن قرب شش هزار بیت کم و بیش می شود، و دیگر سه جلد جنات الوصال است و آن در بحر مثنوی گفته شده و اصل آن از جناب نورعلیشاه قدس سره است و دو جلد آنرا فرموده و شروع به جلد سیم نموده بود که رحلت کرد و آن بزرگوار جلد سیم را اتمام کرده و سه جلد دیگر بر آن افزود، و دیگر رساله مرآت المحققین است که به طریق نظم و نثر تألیف فرموده و حقیقت حال خسران مآل ابلیس لعین را در آن بیان نموده است، و چون اشعار دیوان آن بزرگوار حاضر نبود لهذا به تحریر چند بیت از کتاب جنات الوصال مبادرت نمود: ...

و از آن بزرگوار کرامات بسیار حکایت می نمایند و خارق عادات بی شمار نقل می کنند از آنجمله جمعی کثیر از اهل ایمان برای فقیر نقل نموده اند که برای العین مشاهده کرده بودند که فرزند یکی از دوستان آن جناب در شرف موت بود و تعلق خاطر بدان فرزند بسیار داشت و آنچه از دوا معالجه نمود مفید نشده، آخر الامر بخدمت آن جناب آمده نالان و گریان شده عرض نموده بر سر بالین فرزند آن جناب را برد و جمعی که قطع امید از حیات آن بیمار کرده بودند پنهان و آشکار تقریر نمودند که بر سر بالین مرده طیب آوردن چه فایده دارد! و آن جناب التفات به قول ایشان نفرموده به اندک زمان در مراقبه رفته بعد می فرماید: که فرزند شما را باری تعالی شفای عاجل کرامت فرمود برخیز و متوجه قدرت ایزد متعال شوید، چون به امر آن جناب بر سر بالین بیمار حاضر شده ملاحظه می کنند که گویا هرگز آن مریض بیمار نبوده! والدین و اقربای آن بیمار بعد از مشاهده آن کرامت لوازم حمد و شکر پروردگار را بتقدیم رسانیده همگی در حلقه ارادت آن جناب درآمدند، و دیگر جمعی از ثقات حکایت نمودند برای فقیر که عبدالحسین خان به سبب مخالفت کردن آن جناب بنکال و عذاب ابراهیم خان گرفتار شد و در غربت وفات یافت و عبدالحسین خان نیز بر این مطلب گواهی می داد و زبان اعتراف به جرم خود می گشاد، و دیگر خبر داده بود از فوت خویش بعد از مرگ ابراهیم خان بعد از چندگاه والله اعلم بحقایق الحال.

ذکر جناب نظام علیشاه رحمه الله

(نقل از کتاب حدائق السیاحه نگارش حضرت حاج زین العابدین شیروانی مستعلیشاه طاب ثراه)

اسم شریفش مولانا احمدابن الحاج عبدالواحد از خاندان فضل و کمال و از کبرای اصحاب وجد و حال بود و در بدو حال از مریدان جناب رونقعلی شاه قدس سره بود و آنجناب غایت لطف و کرم نسبت به آن عزیز داشت، و بعد از رحلت آنجناب به واسطه حقیر به خدمت قطب العارفین مجذوبعلی شاه قدس سره العزیز مشرف گردید و اجازت یافته از خلفای آنجناب گشت، اگرچه قبل از آن از جناب رونقعلی شاه اذن ارشاد داشت و الحق در فقر و فنا و صدق و صفا وحید زمان و در تشویق مریدان و ترغیب طالبان فرید دوران بود، و در بدایت حال به تحصیل علوم اشتغال داشت و در ریعان جوانی قدم در راه سلوک گذاشت و از یمن انقباس قدسی اساس بزرگان به درجه اعلی رسید، و هنگامی که فقیر در مدینه شیراز بود آنجناب به صحبت این ضعیف میل نمود و از آن دیار به صوب شیراز عزیمت فرموده و چندگاه در فارس تشریف ارزانی داشت آنگاه اعلام مراجعت به طرف کرمان برافراشت و دوبار به ملاقات فقیر به شیراز تشریف آورده و بار دیگر در قصبه قومشه فقیر آن عزیز را دعوت کرد

و از راه محبت و اتحاد با چندکس فقراء تشریف آورده با یکدیگر به خدمت جناب مجذوب علی شاه قدس سره العزیز مشرف گشتیم، و دوبار نیز فقیر به جهت ملاقات آن بزرگوار به دیار کرمان رفته چندگاه بسر بردم الحق صحبت لازم السعادتش روح افزای و مجلس ارم مونسش بغایت دلگشای بود و همواره در سرانجام امور فقرا و ضعفا سعی بلیغ می فرمود، و ابراهیم خان ستمگر نسبت به آن بزرگوار ایذا و آزار بسیار رسانید و بعد از لوازم اهانت و اذیت اخراج بلدش گردانید، و چند سال در غایت اختلال احوال اوقات می گذرانید تا آنکه منتقم حقیقی ظلم آن ظالم را از سرکافه ناس دفع نمود و به اقیح وجهی در دارالملک طهران طریق دارالجزا پیمود، و بعد از استماع خبر فوت آن ستمگر آن بزرگوار چندی دیگر در قید حیات بود و در سنه هزار و دویست و چهل و دو هجری داعی حق را اجابت کرده در قرب مزار فیض آثار مشتاق علی شاه و رونق علی شاه بیاسود رحمت الله علیهم، از آن بزرگوار عقب نماند و دو جلد مثنوی جنات الوصال از آن سرحلقه اهل حال یادگار ماند و به طریق مثنوی اشعار آبدار بسیار فرموده است و چون حاضر نبود لاجرم ثبت نشد.

جنت اول

بسم الله الرحمن الرحيم

افتتاح کنز اسماء عظیم

سوی جنات وصالش جوی راه
نامهای نامیت نامی همه
نامی از نام تو شد هر نامه ای
نامی این نامه شد نامی ز تو
نامی هر نامه نامی توئی
خامه بی نام تو خود خامی بود
کی شود نامی بنامت نامه ها
پس بنامت کرد نامی نامه ام
نامه ام نامی شد و عالم گرفت
نام تو مفتاح جنات دل است
دل مرا جنات و مفتاحش توئی
بی تو جنات مرا مفتاح کو
بی تو مفتاحی و جناتی کجاست
هم تو مفتاحی و هم جنات من
نام فتح تو اش مفتاح شد
فاتح جنات فتح دل است
مرهم هر سینه مجروح شد
خونچکان از درد بی درمان تو است
شرحه ها شارح بشرح اشتیاق
کی بشرح شرحه ام آید برون
اشتیاق کی برآید ازدلم
اشتیاق وصل و هم هجران بود
آن بود جنات و این نیران من
نار نیران آتش هجران بود
ز آتش هجران به نیرانم مسوز
از وصال سازو برگگی سازکن

بازگو از نام نامی اله
ای بنامت نامه نامی همه
چون بنامی نامی هر نامه ای
نامی این نامه شد نامی ز تو
نامی هر نامه نامی توئی
نامه بی نام تو بد نامی بود
تا نیابد نم ز نامت خامه ها
نم ز نامت یافت اول خامه ام
خامه ام از نام تو تا نم گرفت
نام تو مصباح مشکات دل است
دل مرا مشکات و مصباحش توئی
بی تو مشکات مرا مصباح کو
بی تو مصباحی و مشکاتی کجاست
هم تو مصباحی و هم مشکات من
دل چو این جنات را فتح شد
نام فتح تو مفتاح دل است
دل از این جنات چون مفتوح شد
سینه ها مجروح از هجران تو است
سینه ها بین شرحه شرحه از فراق
اشتیاقی کز تو دارم در درون
تا گل و صلت نروید از گلم
اشتیاق درد و هم درمان بود
وصل و هجرت هر دو اندر جان من
جنت بی وصل تو نیران بود
یارب از نیران هجرانم مسوز
بابی از جنات و صلح بازکن

تا در آن جنات گیرم گوشه‌ای
خوشه خوشه بندم از گل دسته‌ها
دسته‌های گل چو در دست آورم
دسته‌های گل بدست از وجد و حال
هردم از وصل تو برگل جنتی
جنتی چون گشتم از وصل تمام
گردد از مفتاح فتاح مقال
هر دم از جنات بابی وا کنم
آورم گلها بـدامان سـخن
وہ چہ گلہا لالہ‌ہای معنوی
ہرکہ زین گلہا گلی آورد دست
یارب این گلہا نگہدار ازخزان

چینم از هر خرمن گل خوشه‌ای
دسته دسته آورم گل دسته‌ها
دست‌ها پرگل ز هر دست آورم
گل فشان کردم بجنات وصال
سازم و کردم ز هرگل جنتی
یافتم در جنت وصلت مقام
فاتح ابواب جنات الوصال
در ریاض جنتی مأوا کنم
ہدیہ اصحاب در ہر انجمن
ہر یکی در وی بہشتی منظوی
جاودان در جنت المأوا نشست
در بہارستان وصلش کن نہان

سپاس خدا

نعت تمجیدات سبحانی بگو
وصف تمجیدات از قرآن طلب
ای مبرا حمدت از تحمید ما
حمد تو شایستہ تحمید تو است
ذکر تحمیدت فزون است از مقال
در مقال گرچہ جز تحمید نیست
ذکر تحمید تو کردن مشکل است
حمد و مجدت گرچہ ذکر و فکر ماست
ای ز حمدت شـمۂ اذکار ما
ذکر ما وصاف فرقان حمید
واصفی حمد ترا فرقان ہمہ
آنچہ در فرقان و قرآن منظوی است
غیر حمدت نیست فرقانی دگر
غیر فرقان تو قرآنی کجاست
در مقام فرق فرقان آمده
یک کتاب است و عباراتش بسی
از عباراتش عیان رنج و عنا
گہ بیان درد و گہ درمان کند
گاہ از جنات بگشاید دری
گاہ مدح عالم علوی کند
گہ ز مبدأ گوید و گہ از معاد

وصف تمجیدات سلطانی بگو
نعت تمجیدات از فرقان طلب
وی معرا مجدت از تمجید ما
مجد تو وابستہ تمجید تو است
فکر تمجیدت برون است از خیال
در خیالم گرچہ جز تمجید نیست
فکر تمجید تو کردن مشکل است
هر دو مستغنی ز فکر و ذکر ماست
وی ز مجدت رشحۂ افکار ما
فکر ما کشف قرآن مجید
کاشفی حمد ترا قرآن ہمہ
حمد و مجدت جملہ بر آن محتوی است
غیر مجدت نیست قرآنی دگر
غیر قرآن تو فرقانی کجاست
در مقام جمع قرآن آمده
یک خطابست و اشاراتش بسی
در اشاراتش نہان گنج شفا
گہ حدیث وصل و گہ ہجران کند
گاہ افروزد ز دوزخ اخگری
گاہ شرح عالم سفلی کند
گہ ز راشد گوید و گہ از رشاد

گه نهان در بارگاه وحدتست
 گاه عقل و نفس را توأم کند
 گه دهد الفت میان هر چهار
 گه ز فوق عرش افرازد علم
 گه بگردش آورد افلاک را
 گه کواکب را اثرها میدهد
 گاه ایجاد عناصر می‌کند
 گه ز عنصر می‌نماید مظهری
 از عناصررگگاه ترکیب آورد
 تا هویدا نفس حیوانی کند
 روح انسانی چو در این جلوه‌گاه
 اولین امرش ز قرآن مجید

گه عیان در کارگاه کثرتست
 گه طبیعت با هیولا ضم کند
 صورت و معنی نماید آشکار
 گه ز تحت فرش انگیزد حشم
 گه سکونت بخشد و جان خاک را
 از اثرهایش خبرها می‌دهد
 گاه تعداد مظاهر می‌کند
 ظاهر از مظهر ظهور دیگری
 زان موالیدی به ترتیب آورد
 جلوه‌گاه روح انسانی کند
 جلوه‌گرگردد به فرمان اله
 هست تحمید خداوند حمید

مراتب وجود

این نشان خلقت اول بود
 عین اجمال است تفصیلات آن
 جوهر اول که روح اعظم است
 منشأ ربط حدوث است و قدم
 در میان نور و ظلمت رابطه
 روی او آئینه نیکو بود
 از یکی رو استفاده می‌کند
 خوش تجلی کرده در مرآت او
 جنبش اول ز بحر وحدت است
 برکفش ثابت مقالید امور
 او سپهسالار کل کاینات
 خالقش چون از محبت آفرید
 باطن و ظاهر مقدم او بود
 منبسط بسط الوهیت از اوست
 اوست تمثال جمال بی مثال
 گوهر نایاب سبحانی بود
 ذات چون در جلوه آید بر جهات
 هم ورا نوریتی کاندر خور است
 گاه او رانام نفس واحده
 گاه عقل اولش سازند نام
 نفس کلیه که بود اندر خورش

فر و شأن صورت اجمال بود
 باب تفصیل است ز اجمالش عیان
 نایب حق پادشاه عالمست
 نسبتش هم با وجود و هم عدم
 در میان خلق و خالق واسطه
 از دو سو پیوسته او را رو بود
 وز دگر رویش افاده می‌کند
 جمله افعال و صفات ذات هو
 مالک الملک ظهور و کثرت است
 حاکم جمهور از نزدیک و دور
 او مقدم بر جمیع ممکنات
 خود ز مخلوقات او را برگزید
 اول و آخر مکرم او بود
 منتشر نشر ربوبیت از اوست
 مظهر ذات و صفات ذوالجلال
 جوهر شاداب نورانی بود
 جوهریت باشدش مرآت ذات
 علم ذاتی ازل را مظهر است
 باعتبار جوهریت آمده
 باعتبار نوریت اهل کلام
 آفریده شد ز جنب ایسرش

جنسیت چون علت الفت بود
از دو جانب جنسیت شد جلوه گر
فرد مطلق داد از بهر نتاج
تا که آرد زین دو در غیب و شهود
زوج را دانی ذکورت از چه روست
نفس را هم شد هویدا لا محال
بس به ترتیبی کز آن مقصود بود
آخرین مولود در این سلسله
آخر اینجا شد به اول متصل
چون یکی شد صورت و معنی بهم
آخر این دور عین اول است
روح اعظم اول آخر آدم است
بحر اوصافش ندارد چون کنار
چون پذیرفت اولین دم زد رقم
او ز عین جمیع آن ذات ازل
او بهم پیوست حرف کاف و نون
هم قلم هم نقش هم لوح قضاست
مرکز پرگار عالم او بود
روح اعظم دره بیضاستی
مظهر عشق است و عقل کل بنام
بی نشان است ارچه دارد صد نشان
از احدی که تاج هستی بر سرش
گاه از اسما نموده عشوه ای
گاه عیان در صورت روحانیان
گاه صورت گاه معنا آمده
کیست مولا آنکه حق بنمایدت
کیست مولا آنکه بانور حضور
کیست مولا آنکه از جام فنا
کیست مولا آنکه هر دم نغمه ای
کیست مولا آنکه گردد در صور
کیست مولا مطلع انوار حق
کیست مولا رحمة للعالمین

علت الفت ز جنسیت بود
الفتی داد آن دو را با یکدیگر
روح را با نفس حکم ازدواج
صد هزاران زوج و زوجه در وجود
باشد از تأثیر فعلی کاندراوست
این انوشت از تأثر و انفعال
کاینات آمد از این دو در وجود
حضرت انسان بود بی فاصله
مدتی بودند گر چه منفصل
عین اول آخر آمد لا جرم
دو کسی بیند که چشمش احول است
آدم اینجا اسم روح اعظم است
روح اعظم راست اسما بشمار
نقش هستی نام او آمد قلم
کرد اظهار کلام لم یزل
شده هزاران نقش از پرده برون
وصف او بی ابتدا و انتهاست
عقل اول روح اعظم او بود
صورت الله اندر آن پیداستی
هر کس اینجا کی کند درک کلام
لا مکان است ارچه دارد صد مکان
گاه قبای واحدیت در برش
گاه در اعیان نموده جلوه ای
گاه نهان در کسوت جسمانیان
گاه عید و گاه مولا آمده
زنگ شرک از لوح دل بزدایدت
کوه هستی ریزد از هم چو طور
ریزدت در کام صهبای بقا
مینوازد از پس هر پرده ای
هر زمان نوعی به گیتی جلوه گر
کیست مولا منبع اسرار حق
احمد مرسل شفیع المذنبین

سبب نظم کتاب و مدح احمد پاشا

می نویسد چندبیتی خامه ام

باعث تألیف نظم نامه ام

باعث هر نظم خودتمکین بود
 سالها با خود خیالی داشتم
 کز قناعت در کف آرم توشه‌ای
 معتکف در کنج تنهائی شوم
 در بیندم بر رخ هر ناکسی
 اربعینی خلوتی حاصل کنم
 راه صحبت سد کنم اغیار را
 دل که خلوتخانه یار من است
 سازمش پاک از همه آلاشی
 تفرقه بگذارم و جمعش کنم
 شمع دل در سینه چون روشن شود
 زانچه گشته در گلستان دلم
 دامن‌ی هر دم به بازار آورم
 چون سراسر لاله‌های جنتی است
 عاشقی کز جنت وصل نگار
 چون بچنگ آرد از آن گل دامن‌ی
 وه چه گلشن گلشن وصل نگار
 آب و رنگ چهره جانان گلش
 سنبش چون طره مشکین یار
 نرگش چون چشم فتان بتان
 سروهایش خرمی بخشش روان
 آبشار جاریش در هرکنار
 چشمه‌هایش چشمه حیوان همه
 عاشق بیدل چو بیند روی گل
 بوی گل برهاندش از خویشتن
 مژده وصل آرد و شادش کند
 مژده وصلش رساند چون به گوش
 بیخودانه برگشاید پر و بال
 چون در آن جنات گردد مسکنش
 جاودان اندر سراسرستان وصل
 گرچه عمری این خیال دلپذیر
 لیک در گیتی چنان جائی نبود
 کار بعینی خلوتی حاصل کنم
 عاقبت فضل خدا یاری نمود
 شد ز روی مکرم‌ت یاور مرا

ناظم‌ان را جمله این آئین بود
 تخم این معنی بدل می‌کاشتم
 گیرم اندر ملک عزلت گوشه‌ای
 گوشه گیرکوی یکتائی شوم
 دیده نگشایم بروی هر خسی
 خلوتی حاصل به بزم دل کنم
 باب خلوت برگشایم یار را
 جلوه‌گاه روی دلدار من است
 بدهمش از نور حق آلاشی
 خویش را پروانه شمعش کنم
 سینه زانوارش مرا گلشن شود
 از گل باغ معارف حاصلم
 طالبان را بر سرکار آورم
 هرگلی اندر مراتب جنتی است
 مانده در نیران هجران خوار و زار
 بیند از هرگل بدامن گلشنی
 نوبهار روی یارش لاله زار
 عندلیب جان نوا خوان بلبلش
 نافه بخش ناف آهوی تترار
 فتنه دوران و آشوب جهان
 همچو بالای صنوبر قامت‌ان
 اشک عشاقش زلال آبشار
 سلسبیل روضه رضوان همه
 جا کند در مغز جانش بوی گل
 مطلقش سازد ز قید ما و من
 از کمند هجر آزادش کند
 آردش مستانه در جوش و خروش
 آشیان سازد به جنات وصال
 بشکفد گلهای وصل از دامنش
 جای سازد در بهارستان وصل
 نقش می‌بستم به مرآت ضمیر
 خالی از اغیار مأوائی نبود
 حاصل آنجا آرزوی دل کنم
 در ره فیض مددکاری نمود
 در زمین کربلا رهبر مرا

کربلایم چون مقام و جای شد
 زانکه در هر جا که گلزاری بود
 خارها در دامنم آویختند
 آری آری در زمین کربلا
 میغودم با بلا خوش چندگاه
 لیک آخر عرصه را کردند تنگ
 شد بآن نزدیک کافرازم علم
 در جهان سیاح گردهم مهروار
 عارج معراج مرتاضی شوم
 ناگهان از عالم غیبم به گوش
 اینک اینک می رسد خط امان
 از اولوالامری که در فرمان آن
 آنکه باشد زو جهان دارالسلام
 اسم او احمد مسما احمد است
 آصف ملک سلیمان زمان
 چون رسید این مژده و فرمان رسید
 موزیان جستند و شد میدان وسیع
 وه چه تکیه مطلع انوار فیض
 وه چه تکیه خلوت روحانیان
 جنتی جنات ازوی شرمسار
 خاک تبت را ز خاک اوست تاب
 خوان انعام اندر آن بگذاشته
 ظلمت باطل نهان شد از میان
 در جواری روضه شاه شهید
 آنکه در بزم هدا گلگون قباست
 عارف آیات سربازان عشق
 بر شهیدان سرور و شاه و امام
 او سپهر انجم هادی دین
 شاهد غفران شهید کربلا
 خلوتی را کز خدا می خواستم
 پس زلال فیضم اندر جام کرد
 از سقهم ربهم دادم شراب
 جا به سقاخانه خاصم نمود
 سلسبیل کوثرم انعام داد
 ساقی بزم شهیدان ساختم

هرکناری شورشی بر پای شد
 لاجرم هر جانبی خاری بود
 زهرها در کام جانم ریختند
 مرد حق را نیست چاره از بلا
 نه به لب افغان و نه در سینه آه
 رفت از کف ذیل آرام و درنگ
 کید و مکر موزیان بر هم زخم
 نورافشانم بهر شهر و دیار
 ناهج منهج فیاضی شوم
 آمد این آواز کی دارای هوش
 خط بطلان خداع موزیان
 هست هرجا هست شاهی کامران
 آنکه آمد احمد پاشا نام
 حامی و ماحی هر نیک و بد است
 ملک و ملت هر دو زان امن و امان
 بوی جنت بر مشام جان رسید
 تکیه ای بر پا شد از امرش رفیع
 وه چه تکیه منبع اسرار فیض
 بلکه روح روح را در وی مکیان
 نعمت الله در وی افزون از شمار
 آب کوثر پیش آب او شراب
 نعمت الله را لخوا افراشته
 نور حق آمد عیان اندر جهان
 کش بود از ماه تا ماهی عبید
 وز شرافت خامس آل عباس
 رافع ریایات در میدان عشق
 بر سعیدان مهتر و صدر و همام
 نور بخش آسمانها و زمین
 حامد سبحان در انواع بلا
 لطف آن عالی جناب آراستم
 منصب سقائیم انعام کرد
 کرد از جام طهورم نشه یاب
 جرعه بخش جام اخلاصم نمود
 فیض خاصش را صلاهی عام داد
 چتر سقائی بسر افراشتم

تشنه کامان را ز من سیراب کرد
منبعی ز آب حیات اندوختم
سلسبیلی کردم از فیضش سبیل
سبز کردم در سرابستان فکـر
چون رسید آنها بسرحدکمال
برگ سبزش تحفه درویش شد
هدیه بزم جهانبانش کرد
ای جهانبانی بنا بانش تو
سرّ نحن الاخرون السابقون
احمد مرسل که صلوات و سلام
آخرین انبیا و مرسلین
ای بدوران تو موجود و عدیم
عدل و احسان ظلم و طغیان سر بسر
روی تو آئینه گیتی تمام
عزم تو چون حزم تو محکم اساس
چون قضا امر تو مبرم آمده
مهر تو چون تیر تو پیک اجل
رمح تو چون مار لاهب سرفراز
رای تو چون روی تو عالم فروز
تخت تو چون بخت تو عالی درج
جودت تو چون جودت آفاق گیر
از تواضع کام بخش هر وضع
با جلال سلطنت درویش خوی
برگ سبز نخل درویشی به بین
فقر آمد فخر خیر المرسلین

ابر را از رشک دستم آب کرد
خلق را مجرای فیض آموختم
جاری از مجرای آن صد سلسبیل
جنتی چند از نهال و تخم ذکر
نامشان گردید جنات الوصال
تحفه درویش صفوت کیش شد
تحفه باب سلیمانیش کرد
کسری اول آمد و ثانی تو
سوی رمز ثانی شد رهنمون
بر جمالش باد تا یوم القیام
آمد اما هست نور اولین
ای در ایام تو مفقود و ندیم
نعمت الله نعمت الله با ظفر
رای تو آئین نه گیتی مدام
بزم تو چون رزمت آئینه لباس
چون قدر حکم تو محکم آمده
مهر تو چون قد تو نخل امل
قلب قلب عدو را ز آن گداز
آب شمشیر تو برقی خصم سوز
آسمانش گویم و نبود حرج
حکمت چون همت گردون مسیر
صاحب خلق حسن خلق وسیع
باکمال معرفت درویش جوی
گلشن فقر است از آن گلها بچین
سلم الله علیهم اجمعین

علت غائی خلقت

مقصود کلی است از ایجاد این
مقصود کلی ز ایجاد جهان
گنج مخفی آن قدیم لایزال
گرچه بی آئینه ارواح ما
آینه از علم دائم پیش داشت
خواست در جام جهان بین اولا
پس مفصل در مریای جهان
لاجرم آئینه پیدا کرد او

کنت کنزاً باشدش اسناد این
باشد استجلای آن گنج نهان
خود جمیل و بود خواهان جمال
بی ظهور و کثرت اشباح ما
جلوه‌ها بر خویش از حد بیش داشت
جلوه‌گر گردد جمالش مجملا
رویت علمی بعین آرد عیان
راز پنهانی هویدا کرد او

گنجهها در علم بودش مختلفی
 حب ذاتی کرد این عالم عیان
 آفرینش کرسی سلطانی است
 گر به بینی چاکران در راه پیش
 نکته دیگر شنو خوش با طرب
 گر سریری بایدت ای نامدار
 اولین مادیه دویم صوریه
 چیست مقصود از سریر ای مرد راه
 پس در اینجا شد مؤخر بی خلل
 لیک چون خواهد که برقع وا کند
 چون که آن مقصود آمد در ازل
 بلکه او خود علت هر علتی است
 اول و آخر بما شاهست و بس
 آدمی را مبدأ و مرجع یکی است
 گرچه حق از مبدئیت مطلق است
 باشد او را در نهان و آشکار
 و آن اضافات و نسب را منبع است
 ذره‌ای کان ظاهر آمد در وجود
 و آنچه را از رخ براندازد حجب
 فیضهای بباطنی حق بود
 علم حق چون کرد تعیین وجود
 عین اول کان تعیین خوانیش
 اسم اعظم باشد او بی اشتباه
 مبدأ اشیا وجود عام شد
 و آن یقین ظل وجود مطلق است
 ظل حق را بین بعین ممکنات
 چشم دل بگشا و ظل الله نگر
 شاه اینجا قطب کل عالم است
 معدن اصلی چو برقع برگشود
 کملین کان شاه را در سایه‌اند
 از تعیین‌شان برفتد گر نقاب
 و آن تعیین‌های ارواح دگر
 فرقه‌ای را بر تعیین زد رقم
 جوقه‌ای را گشت مبدأ بر دوام
 آن یکی از عرش اسرافیل خاست

خوش به عین آورد آن گنج خفی
 کنت کنزاً خود کند اینها بیان
 سبقت چاکر نه از سلطانی است
 جزم میدانی که آید شاه پیش
 کافرینش شد مقدم با سبب
 چار علت بایدت بردن بکار
 فاعلیه سیم آنگاه غائییه
 خود به تخت آمد جلوس پادشاه
 علت غائی ز باقی علل
 اول اندر ذهن فاعل جا کند
 پس مقدم شد ز باقی علل
 اول و آخر عجایب خلقتی است
 در میان سیر و تماشا هست و بس
 آمد و شد بیحد و مجمع یکی است
 لیک اینجا مبدئیت از حق است
 مبدئیت باعتبار اعتبار
 اعتبار معتبر را مجمع است
 آفتابی دان کز آن مطلع نمود
 عقل و ذهنیت از اضافات و نسب
 منبعض آن مبدأ مطلق بود
 ز آن وجود واحد واجب نمود
 اصل هر عین و تعیین دانیش
 مبدأ اسمای حسنی اله
 کز اضافات عام او رانام شد
 عین ممکن مظهر ظل حق است
 جلوه گر هر دم ز اسماء و صفات
 سایه شه را طلب کن شه نگر
 صورت و معنی اسم اعظم است
 قطب عالم در تعیین رو نمود
 ظل ظل الله راهمسایه‌اند
 مبدأ ایشان شود ام الکتاب
 هر یکی از مبدئی شد جلوه گر
 عقل اول حضرت اعلا قلم
 نفس کلیه که لوحش هست نام
 و آن یک از کرسی میکائیل خاست

دسته‌ای را از مقام جبرئیل
همچنین ز افلاک سته هر یکی
فرقه فرقه دسته دسته فوج فوج
بحرها مبدأ تعین هاست فوج
بحرها امواج بحر اعظمند
آدم اینجا مبدأ اشیا بود
خود معاد و مبدأ آدم یکیست
دل در این معنا مرا شد رهنمون
گر مقید و فرید مطلق است

سدره آمد بر تعین‌ها دلیل
کرده تعین تعین بیشکی
آمدند از بحرها بیرون چو موج
موج‌ها در بحرها بین فوج فوج
جمله اجزای وجود آمدند
مبدأ او حضرت یکتا بود
و آن یکی خود حضرت حق بیشکی است
ز آیه اننا الیه راجعون
بازگشت جملگی سوی حق است

الف‌ت روح و جسم

این بیان الف‌ت روحست و جسم
ملک تن را روح سلطانی بود
عالم اجسام آمد مختصر
جمله انوار اسرار اله
واضح اندر عالم ارواح ماست
چون شهادت هست خود مرآت غیب
کز حضیض ذلت جسمانیات
باب بگشایند و پروازی کنند
جلوه اسما در اعیان جاودان
محو و بیخود ز آن جمال بيمثال
روح جزئی آنکه خود انسانی است
باشدش پیوسته مرآت ضمیر
کس ندیده هیچ از برنا و پیر
گر نمائی فرض آنرا انقسام
پس حلول گنج روح بيمثال
زانکه گر باشد محل قسمت پذیر
جسم خاکی از کجا و روح پاک
بل حلول نور می‌باشد بنور
از برای روح حساس این بدن
وان بود از بهر نفس ناطقه
بین تعلق چون عشیق مهرکیش
روح را ز انسان تعلق با تن است
همچنانکه شاه را در مملکت
روح هم در ملک تن سلطان بود

کان یکی گنج است و آن دیگر طلسم
دایمش در ملک سلطانی بود
عالم ارواح شد بی حد و مر
هم ظهور و اقتدار پادشاه
لایح اندر عالم اشباح ماست
سالکان را آمده مرقعات غیب
خوش به اوج عزت روحانیات
منکشف مردم ز حق رازی کنند
بنگرند از دیده کشف و عیان
باده‌ها نوشند از جام وصال
جوهر نورانی روحانی است
جمله معقولات را صورت پذیر
صورت معقوله را قسمت پذیر
نیست معقول آن تخیل شد بنام
در طلسم جسم خاکی شد محال
حال را «هم نیست از قسمت» گزیر
این بود نور بسیط آن تیره خاک
گرچه دارد نور در ظلمت ظهور
آفریده شد ز رب ذوالمنن
در ضرورت آلتی بس لایقه
با عشق دارد از معشوق خویش
آن چو شاه و این چو ملک روشن است
هست جاری امر و نهی سلطنت
امر و نهی بر همه جریان بود

و آنچه معقولات خوانندش ثقات
 لیک او را شد عوالم بر دو قسم
 آن یکی گیرد تعلق بالضرور
 و آن یک از قید تعلق مطلق است
 درک معقولات اینجا مشکل است
 جسم و روح و جام و می باهم بود
 حکمت حق چون اصول ایجاد کرد
 ساخت هریک را به نوعی آن ممد
 و آن مزاجی کاقرب آمد باعتدال
 هین و هین بر خیز ای صاحب نظر
 صورت و معنی بهم آراسته

خود مقدس آمد از حد و جهات
 و آن یکی گنج آمد و دیگر طلسم
 خود به ماده و تدابیر امور
 عالم تجرید ازو با رونق است
 لیک آسان با ذوات کامل است
 دل درین معنی مرا محرم بود
 جسم را زین امزجه تعداد کرد
 تا بهم باشند هر نوعی ممد
 نوع اجمال را عطا شد بالمال
 چشم دل بگشا و هر سو می نگر
 از میان نوحاسته برخاسته

انسان کبیر

ملک اینجا چیست انسان کبیر
 از قوا قوت دهد املاک را
 نسبت املاک و انسان کبیر
 هست انسان را قوای بیشمار
 آنچه نسبت بر ملایک می شود
 عقل اول با عقول کلیه
 باز نفیس کلی آن نجم دری
 آن قوای معنوی جبروتی است
 بعضی از ارواح علوی مصطبه
 عارفی کان مست جام باقی است
 لاجرم بر غیر تقدیمش بود
 و آن ولی پاک ذات قدسیه
 جو شدش پیوسته در مینا و جام
 خود امین حق بود بی شک و ریب
 مستعدان چون ز استعداد خویش
 عاقلان را در مدارج لاجرم
 هرکه جامش بیش می بگرفت بیش
 جبرئیل آن مست صهای قبول
 آمده مخصوص ارباب کمال
 ابتدا چون وحی گردد جلوه گر
 آن معانی مجرّد عقلیه
 گاه بنماید جمال خود به خواب

جزء وکل در بند فرمانش اسیر
 تا بگرددش آورد افلاک را
 با تو سازم فاش چون بدر منیر
 صورتیه معنویه ییاد دار
 صوری و روحانی و حسی بود
 جمله املاک فهیم قدسیه
 با سماوی نفسهای عنصری
 این قوا روحانی ملکوتی است
 باد پیمایند زاعلا مرتبه
 روحی از آن روحهای ساقی است
 عالی و سافل به تعظیمش بود
 کان ز روحانیّه جبریلیه
 راحهای فیض در هر صبح و شام
 نیست پنهان در برش اسرار غیب
 بر تفاوت آمدند از کم و بیش
 سیر عقلیات باشد بیش و کم
 هرکه گامش بیش ره طی کرد بیش
 که رسول الله را باشد رسول
 انبیا مستان بزم لایزال
 باشد انزال معانی در صور
 در مقید جسمهای حسیه
 گاه بگشاید به بیداری نقاب

حس را در حضرت محسوس اگر
ورکنند ادراک او رادر خیال
خود در این موقع نبی ذوالمنن
با توگفتم رمزها از روی حال

سازدش ادراک بنماید بشر
همچو علم از شیر بنماید جمال
گفته است العلم فی وجه اللب
که نیاید هیچکس را در خیال

معراج

این بیان در رتبه معراج بین
فیض حق اول به تعیین مدد
پس به عقل اول آن اعلاقلیم
پس به عرش و کرسی و هفت آسمان
پس به نار و باد و آب و خاک پست
همچنین تا وارد حیوان شود
کیست انسان جامع جمله خواص
کیست انسان شاهباز لامکان
گرچه بودش آشیان بالای عرش
چون کند آهنگ معراج وصال
نسبت اصلی در او آرد نزول
پس به جذب جذبه های ذوالمنن
پس خطاب مستطاب لایزال
جبرئیلش گوید ار برتر پررم
و چه خوش گفته است مرد معنوی
«احمد ار بگشاید آن پر جلیل
سالکی کان عارج نیکو بود
هر یک از سلاک را زاسمای حق
اسم جامع کاعظم اسما بود
در معارج معرج نیکوست او
مظهر خاص الاهیت بود
زان معبر او به اسم جامع است
گه ز وحدت جانب کثرت شود
وحدتش سازد چو با صدآگهی
دایره آنجا شود وی را تمام

صورت و معنی این منهاج بین
واصل اندر برزخ اصلی شود
پس به نفس کل که شد لوحش رقم
بعد هم هر یک به ترتیب مکان
بعد یکدیگر به ترتیبی که هست
منتهی با حضرت انسان شود
مجمع مجموع فیض عام و خاص
لامکانش عرصه گاه آشیان
ز آشیان خود فرود آمد به فرش
برگشاید سوی اصل خویش بال
عارج آید در نفوس و در عقول
عاشقانه بگذرد زان انجمن
در رسدگوید که دع نفسک تعال
سوزد از برق تجلی شه پررم
واقف اسرار غیبی مولوی
تا ابد مدهوش ماند جبرئیل»
خود سلوک او عروج او بود
کرده اسمی پرده معراج شق
عین مقصود همه اشیا بود
معرج انسان کامل اوست او
جمع را مجلای احدیت بود
جامعیت زان در اسما لامع است
گه ز کثرت جانب وحدت شود
ز آخر کثرت به اول منتهی
آخر و اول بدانند و السلام

شیطان

رهزن معراج جان ابلیس دان
نفس اماره در انسان کبیر

یاورش شیطان پر تلبیس دان
باشد ابلیس و نباشد زان گزیر

وان بود جزئی ز اجزای جهان
 همچنانکه گشت ابلیس از ازل
 تا ابد پیوسته ذریات او
 گه گروه کافران جن بوند
 آدمی را دشمن خونخواره اند
 باعث آشوب خلق عالمند
 نفس اماره عدوی جان تست
 هرکجا طفلی که مادر زایدش
 دیو شیطان است و ابلیس لعین
 خوانده اند ابلیس بعضی ز اولیا
 وان قوای وهمیه کافراد اوست
 کی بود کی تا بگردد از خواص
 وهم بی شک خلق را شیطان بود
 وانچه را عقل مجرد کرد فهم
 رو مجرد شوکزو یا بی خلاص
 ایمن از مکاری شیطان شوی

مظهر اسم مضل فاش و نهان
 رهزن آدم به صد مکر و حیل
 جمله ذریات جزئیات او
 در پی آزار هر مؤمن بوند
 نفس های کافر اماره اند
 منشأ تشویش نسل آدمند
 کفر است و رهزن ایمان تست
 جفت او دیوی به همراه آیدش
 مهتر دیوان بود با کبر و کین
 قنوت وهمیه کلیه را
 خود شیاطین تو آمد زیر پوست
 عاقل از احکام وهم آید خلاص
 گرچه اندر صورت انسان بود
 لاجرم مطلق بود از قید وهم
 بی وساوس جاکنی در بزم خاص
 حکم حق را بنده فرمان شوی

جنت و دوزخ

چون ز شیطان راهرا پرداختی
 جنت و دوزخ ز هم ممتاز کن
 صورتی کان بر تو بنماید جمال
 معنیئی البته اندر وی بود
 همچنین هر معنیئی را بر جمال
 جاودان اعیان عالم را ثبوت
 جنت و ناری کز جوئی نشان
 همچنانکه هست دایر در میان
 جنت و ناری که در تو منظویست
 نفس حیوانی که با تو همسر است
 و آن بهشت طیب لذات تست
 پرده از رؤیای بگشاید تو را
 هر دم از شاخیت اندازد بچنگ
 زاهدان را جنت موعوده است
 جنت صوری محسوس آن بود
 روح آن باشد بهشت معنوی
 آن یکی جسم است و این یک جان بود

جمله اش ذریه برانداختی
 رمز میزان و صراط آغاز کن
 خواه عقلی خواه حسی و خیال
 صورت اینجا جام و معنی می بود
 صورتی روپوش باشد لا محال
 باشد اندر علم حی لایموت
 مظهری دارند هر یک در جهان
 هر لطیفی و کثیفی در جهان
 یا که محسوسی بود یا معنوی است
 جنت صوریه آن را درخور است
 جنت افعال با برکات تست
 صورت محسوسه بنماید تو را
 صدهزاران میوه های رنگ رنگ
 عارفان را جنت مشهوده است
 کاندرا آن بس قصر و بس ایوان بود
 کامده بر قلب عارف منظوی
 آن بهشت مارخ جانان بود

چون چنین فرمود ختم انبیا
 پس بهر اسمی تخلق یافتن
 جنتی باشد صفات جاودان
 خود چنین جنت که ما را در دل است
 آنچنان کاندل در دل ما منظومست
 هر طرف بشکفته دروی لاله‌ها
 خوش بیاد آمد مرا از مثنوی
 «کوری حاسد درون دوستان
 هرگلی کاندل درون بویا بود
 این جنان قلب آمد در صفات
 و آن ملاقات جمال وحدت است
 هفت جنت از صفات سبعة خاست
 هشت جنت چون چنین دریافتم
 و آن صفتهای ذمیمه کان بود
 پس ریا ورزی و نمایی گری

که تخلق جو به اخلاق خدا
 زامهات هفت اسم ذوالمنن
 جلوه گاه آن دل صاحب‌دلان
 هرکسی را در جهان کی حاصل است
 جنتی پر از نعیم معنویست
 لاله‌های رازهای کبریا
 یک دو بیت از گفته‌های مولوی
 حق برویانید باغ و بوستان»
 آن گل از اسرار کل گویا بود
 خود جنان روح می‌باشد بذات
 فردو مطلق از قیود کثرت است
 هشتمین خود جنت ذات خداست
 رخ ز دوزخ لا جرم برتـافتم
 حرص و آز و کینه و بخل و حسد
 هفت دوزخ باشدت چون بنگری

صراط و میزان

باز بشنو اولین رمز صراط
 و آن ره مشروع باشد معنوی
 خود طریق سید ما این ره است
 مشرک ارچه بسپرد راه وجود
 مبطل مغفل که در غفلت غنود
 زانکه غافل از وجود واجبست
 وانکه را شد شیوه آئین نفاق
 بر ره توحید باشد معترف
 او ز اقرار و ز انکار خدا
 رهروان را اندرین ره حالهاست
 جمله اعمالی که ظاهر می‌شود
 چشم و گوش و بطن و فرج و پا و دست
 همچنین میزان اعمال ای قوی
 جمله اعمالی که محسوسی بود
 معنوی را معنوی سنجد مدام
 عدل حق میزان این و آن بود

تا دل و جان تو آید در نشاط
 کامدش توحید جامع محتوی
 خوشدل آن رهرو کز این ره آگه است
 بر ره توحید خود ندارد ورود
 نه ره توحید پوید نه وجود
 ورکند دعوی عرفان کاذبست
 ظاهرا گر نزد ارباب تفاق
 باطناً خود منکر است و منحرف
 گه به جنت گه به دوزخ کرده جا
 ظاهری و باطنی اعمالهاست
 آن ز هفت اندام صادر می‌شود
 پس لسان این جمله اعضای تو است
 یا که محسوسی بود یا معنوی
 سنجش او هم به محسوسی شود
 عدل سلطانست میزان تمام
 راست سنجد چون چنین میزان بود

کثرت و وحدت

جنت و نیران و میزان و صراط
 فرق واحد با احد تمیزکن
 از احد تا واحد ارجوئی تو فرق
 آن بذات خویشتن در وحدت است
 خود احد می باشد اینجا اسم ذات
 چون زاسماء و اضافات و نسب
 در مراتب می شود اندر سه قسم
 پس صفاتیه دگر افعالیه
 وحدت اولی زکثرت مطلق است
 وحت ثانی در اسماء و صفات
 آن احدیت الوهیت بود
 اسم الله را ز احدیت مدام
 جمله در احدیت دریای ذات
 احدیت چون ز اسم الله یافتی
 وان احدیت مسمائی نگر
 و آن بود بالقوه در ذات اله
 وز احدیت همه اسماء بذات
 همچنان کاسما در اعیان جلوه گر
 جلوه اعیان تو در ارواح بین
 جمله اشیا چه مرکب چه بسیط
 هستی اشیا جدا از حق مدان
 هستی ما جملگی از حق بود
 گر همه زشتیم و نیکوئیم ما

جمله را دادی بهم چون ارتباط
 کثرت و وحدت بجد تمیزکن
 وحدت و کثرت در این معنی است غرق
 و این برورش با ظهور کثرت است
 باعتبار انتفاءات صفات
 وحدت مطلق براندازد حجب
 قسم اول وحدت ذاتیش اسم
 هر یکی اندر مراتب عالیه
 مطلقه احدیت ذات حق است
 وحدت ثالث در افعال جهات
 وین احدیت ربوبیت بود
 شامل مجموع اسماء عظام
 هست غرق امواج اسماء و صفات
 در وحدت را صدف بشکافتی
 جمعیت در عین یکتائی نگر
 با تعین تابش اسما چو ماه
 عین اعیانند و اعیان ثابتات
 خالی از وجه و زوجهند ای پسر
 جلوه ارواح در اشباح بین
 خود محاط اینجا بوند و حق محیط
 و هو معکم اینماکنتم بخوان
 گرچه حق از ما همه مطلق بود
 جمله ار اوئیم و با اوئیم ما

نبوت و ولایت

فرق واحد با احد چون یافتی
 در نبوت بین ولایت مستتر
 خود ولی را وجه می باشد یکی
 می رسد بیواسطه او را مدام
 لیک از وجه نبوت هر نبی
 واسطه چبود نزول جبرئیل
 همچنان بیواسطه فیض اله
 خود رسول این هر دو وجه معتبر
 و آن بود وجه رسالت بس مفیض
 مصطفی ختم رسل فخر امم

کثرت و وحدت ز هم بشکافتی
 از ولایت بین نبوت مشتهر
 و آن یکی وجه ولایت بی شکی
 بادهای فیض ربانی به جام
 فیض حق با واسطه یابد همی
 کآورد وحی خداوند جلیل
 تابدد از وجه ولایت گاهگاه
 دارد و می باشدش وجه دگر
 کرده از ارسال خلقی مستفیض
 باسط و حی آن رسول محتشم

جامع هر سه مراتب آمده
هم ولایت هم نبوت باشدش
این ولایت از نبوت برتر است
هر رسولی خود نبی بر حق است
هر ولیی را نبوت کی بود
جز رسول الله که بد باب بتول
از نبوت منتظم دار فناست
آن نهایت دارد این بی منتهاست
آن بشر را نعت این وصف حق است
آن بود بانشاء دنیا قرین
آن به استعداد هر قومی ممد
آن موقت اندرین دیرکهن

در مراتب جمله راتب آمده
هم رسالت با فتوت باشدش
وین نبوت بر رسالت افسر است
هر نبی خود ولی مطلق است
هر نبی را رسالت کی سزد
هم نبی و هم ولی و هم رسول
از ولایت محترم دار بقاست
آن بدایت دارد این بی مبتداست
آن مقید باشد و این مطلق است
این بود بانشاء آخری قرین
این به استمداد هر دوری ممد
این بود غیر موقت فهم کن

ولی عصر عجل الله تعالی فرجه

این اشاره از ولی عصر دان
خود ولی کامل آن باشد که او
جمله افعال و صفات ذات وی
از وجود خویشتن فانی بود
مظهر و مظهر باسم الولی
الولی و الولی و الولی
الولی اسم علی عالی است
الولی در بزم ما ساقی بود
او بحق باقی و ما باقی به او
گریابی این سعادت را تمام

هادی ما سید آخر زمان
باشد اخلاقش همه اخلاق هو
باشد افعال و صفات ذات حی
باقی اندر ذات ربانی بود
الولی در جسم و جان منجلی
ذکر او باشد خفی و هم جلی
در ولایات ولایت والی است
هم بحق فانی و هم باقی بود
از حق ما این بقای ما بجو
دولتی یا بی چو سید والسلام

قیامت

از قیامت ساعت و اقسام آن
گرچه خود در هر دمی و ساعتی
لیک آن را عارفان نکته سنج
قسم اول زان بود اندر نظر
و آن ز غیب اندر شهادت لایزال
قسم دویم فرقت روح از بدن
و آن بود موت طبعی ز اضطرار
قسم سیم از هواها مردن است
وان بود موت ارادی باختیار

می نماید این معانی خوش بیان
گردد از غیب آشکارا ساعتی
در مراتب قسمتش کردند پنج
آمد و رفت معانی در صور
می نماید در خیال ما جمال
باشد از حکم خدای ذوالمنن
که در آن کس را نباشد اختیار
خویشتن را بی من و ما کردن است
زندگان کشور جان را شعار

روز رسوا گشتن مستورهاست
ساعت موعود جمهورست آن
و آن هلاک جمله اشیا بود
محو سازد جمله را در خویشتن
حق بماند خود بخود باقی و بس

قسم چارم خاستن ازگورهاست
و آن یقین آن روز مشهورست آن
قسم پنجم ساعت کبری بود
جلوه گرگردد جناب ذوالمنن
غیر حق باقی نماند هیچ کس

ثواب و عقاب

ازکمال نفس جامی چند نوش
سازمت از رمز هر دو کامیاب
گردد از علم الهی بهره ور
بی کمالی شد عقابش بالمال
گفتمت واللّه اعلم بالصواب

در ثواب و در عقاب خود بکوش
ای که جویای ثوابی و عقاب
نفس کامل چون به تکمیل نظر
آن ثوابش هست تحصیل کمال
نکته ای خوش در ثواب و در عقاب

مرغ لاهوتی

تخم جذبی در دل مجذوب پاش
رشح بال مرغ لاهوتی شنو
از شکنج دام ناسوتی تو
در طریق پیروی مصطفی (ص)
چیست دانی دام ناسوتی تو
دام تو خود نفس حیوانی بود
برگشاید سوی اصل خویش بال
ظاهری و باطنیش بالهاست
در یسار و در میشتش همدم است
سنت پیغمبرش بال یمین
می کند پرواز در اعمالها
ذکر و فکرش در یسار و در یمین
باشدش طیاری اعمالها
فکر چبود سیر اندر آب و گل
آب و گل خلق سماوات و زمین
جمله در انفس بود فاش و نهان
جمله در انسان کامل منظومست
لیک از قید همه مطلق بود
گشته است آئینه گیتی نما
اندرین آئینه باشد جلوه گر
عیب تو با تو نماید مو بمو

شرع احمد را بجان مجذوب باش
شرح حال دام ناسوتی شنو
کی رهدکی مرغ لاهوتی تو
تا نگردد جذبه ای جاذب ورا
کیست دانی مرغ لاهوتی تو
مرغ تو آن روح انسانی بود
چون کند مرغ تو آهنگ وصال
صورت و معنی ورا اعمالهاست
ظاهری او را دو بال محکم است
در یسارش بال قرآن مبین
در فضای صورت از این بالها
هم دو بال باطنی باشد مبین
در ریاض معنی از این بالها
ذکر چبود یاد حق در جان و دل
جان و دل مرآت انوار یقین
آنچه در آفاق می باشد عیان
و آنچه در آفاق و انفس محتویست
کامل ارچه با همه ملحق بود
پای تا سر بسکه باشد با صفا
صورت و معنی و عالم سر بسر
آینه با تو است دایم روبرو

عیب چبود زنگ مرآت دلت
دل بذکر حق نگشته صیقلی
هرچه در دل ز آینه بنماید
دل چو از زنگ قبایح شد تهی
آگهی در پیروی مصطفی (ص)
آگهی سازد شناسای حق
آگهی از دام ناسوتی تو
مرغ لاهوتی چو بیرون شد ز دام

کز قبایح گشته در دل حاصلت
کی شود آئینه سانت منجلی
ذکر حق آن را ز دل بزایدت
یابد از نور محاسن آگهی
سوی حق بنمایدت راه هدا
سازد از قید دو عالم مطلقیت
وارهاند مرغ لاهوتی تو
قرب حقش آشیان گردد مدام

هشت جنت و هفت دوزخ

هشت جنت را تماشاگاه بین
بازآمد بحر معنی موج زن
کز بهشت و دوزخ و تعداد آن
جنت وناری که موعود تو است
آنچه فردا از کم و بیش بود
وعده فردات بیع نسبه است
نقد اگر از کف ندادی بی شکی
آن یکی امروز و فردا نقد تست
از بهشت نقد اکنون گوش کن
و آن موافق بودن اخلاق تست
چون شود خلقت به خلق حق یکی
چون حقیقت از بهشت یافتی
باز از دوزخ حقیقت گوش کن
و آن مخالف بودن اخلاق تو است
گر نه خلقت شد یکی با خلق حق
از بهشت و دوزخ نقدت به جان
بابها دارند آن دو بیشمار
قول و فعلی کان بود حق را پسند
قول و فعلی کان پسند حق نشد
راحت و رنجی که در احوال تو است
قول و فعلت نیک یابد ای پسر
سالکانی کز حقیقت واقفند
بابهای دوزخ و باب بهشت
پنج حس ظاهر و وهم و خیال
گر نه در فرمان عقل این هفت باب

هفت دوزخ لیک اندر راه بین
گوهر افشان شد به صحرای سخن
در حقیقت رمزها سازد بیان
گر بدانی جمله مشهود تو است
بیش و کم امروز در پیش بود
نقد تو امروز می باشد بدست
نسبه و نقدت شود هردو یکی
نقد و نسبه هر دو اندر عقد تست
بر مراد خویش جامی نوش کن
و فوق اخلاق تو با اخلاق تست
خوش مراد خویش یابی بی شکی
بر مراد خویشستن بهشتافتی
ساغری از نامرادی نوش کن
خلف اخلاق تو با اخلاق تو است
نار ناکامیت سازد محترق
چون حقیقت یافتی اکنون بدان
قول و فعلت جمله را آرد بکار
باب جنت باشدت بیچون و چند
غیر باب دوزخ از وی شق نشد
جمله از اقوال و از افعال تو است
جمله اخلاق تو باشد سر بسر
در بهشت و دوزخ خود عارفند
آن یکی هفت آن یکی گفتند هشت
هفت و هشتم باب عقل با کمال
قبض و بسط خود نماید اکتساب

لاجرم خود هفت باب دوزخند
ورهمه باشند در فرمان عقل
هفت بابند از بهشت هر یکی
مردم از دوزخ کنند اول عبور
نیست از دوزخ گروهی را گذر
خلق بد چون کرده دوزخ جایشان

عقل ایشان را ندارد خودپسند
بنده فرمان بر سلطان عقل
باب هشتم عقل باشد بیشکی
در بهشت آنگه برآیند از سرور
دوزخ ایشان راست پیوسته مقرر
نیست جا در جنت الماوایشان

جنات و نیران

باز از جنات و نیران یادکن
شاهد معنی دگر برقع گشود
تا نماید هر زمانت در نظر
سالکی کز این مراتب آگهست
عاشقان را نیست در جان و جنان
عاقلان را جمله بیعت جنت است
ابلهان را جنت و ناری دگر
هفت جنت در مقابل هر یکی
جنت هشتم بهشت اولین
در بهشت اول اضدادی نبود
نه وجودی بود آنجا نه عدم
نور و ظلمت کفر و ایمانی نبود
آدم و حوا بدنشدش در درون
چون زگردون عدم هر دو فرود
حق گشود از هر طرف باب خطاب
که نمودم مسکن تو این زمان
وندین جا نیست پروای دل
لیک نزدیکی مبادت ای همام
گر شوی نزدیک تو با آن درخت
چون از این جنت بیفتادی برون
خلق و دلقت آورد جان در تلف
عاقبت از حيله شیطان پلید
میلشان آورد سوی آن درخت
هر سه از آن جایگه بیرون شدند
گرسنه و برهنه و تشنه لب
زآسمان چون در زمین مأوایشان
باز شد بررویشان باب عتاب

جنت و ناری دگر تعدادکن
رخ ز خلوت جانب جلوت نمود
در مراتب جنات و ناری دگر
جمله جنت و جحیمش در رهست
جز حجاب و کشف نیران و جنان
ترک بیعت دوزخ پر آفت است
در فراخی است وضیق ماحضر
دوزخی دارند بی ریب و شکی
دوزخی آن را نمی باشد قرین
دام ودانه صید و صیادی نبود
نه بروز و نه کمون نه بیش و کم
در مقابل نفس شیطانی نبود
آمدند از امرکن هر دو برون
آمدند از امر در ارض وجود
کرد با آدم خطاب از جمله باب
جنت دوم مقام مفردان
هست فارغ جانت از غوغای خلق
با درختی کان مزاجش هست نام
بایدت بیرون کشی ناچار رخت
میشوی ناچار بدبخت و زیون
جنتی جوئی پر از آب و علف
بس فسوس در آدم و حوا دمید
از خطاب ابطوا بستند رخت
در بهشت سیمین مفتون شدند
حلقشان افکند در رنج و تعب
شد بهشت ابلهان و کودکان
حق تعالی کرد با آدم خطاب

که در این جنت که سیم جنت است منزلی بگزين و در عشرت بکوش نیست اینجا از تو باری بازخواست لیک با خود باز تاريکی مکن گر شوی نزدیک ظلم آری بخویش از بهشت سیمین بیرون شوی باز نزدیکی گزیدند بآن درخت شش نفر زان جایگه با ظلم و کین ظلم ایشان چیست دانی ای پسر زانکه با عقل است تکلیف خدا گرنه تکلیف خدا جاری کند شد سه تن بیرون ز خلد دومین وز بهشت سیمین خود شش نفر کآدم و حوا و شیطان رجیم آدم و حواست اینجا روح و جسم وهم تو ابلیس کردندش لقب روز آدم چون شب تاریک شد از بهشت سیمین برخاست زود سجده کردندش ملایک سر بسر یعنی آن اعضای جسمانی تو پادشاه روح را چاکر شدند غیر وهم آنکه به تن ابلیس تست در سخن هر چند خواهم اختصار

جنتی پر از وفور نعمت است ناز و نعمت هرچه میخواهی بنوش هرچه میخواهی بکن بر تو رواست با درخت عقل نزدیکی مکن جان و دل سازی ز ظلم خویش ریش در بهشت چهارمین مفتون شوی با خطاب ابطوا بستند رخت آمدند اندر بهشت چهارمین از درخت عقل گشتن بارور امر و نهیش عقل می آرد بجا ظلم برخود از گنهکاری کند آدم و حوا و شیطان لعین در بهشت چهارمین شان شد مقرر مار و طاووس است و ابلیس لئیم نیز شیطان مرطیعت راست اسم شهوت طاووس و مار آمد غضب با درخت عقل چون نزدیک شد در بهشت چهارمین آمد فرود غیر ابلیس لعین «آن بدسیر» جمله قوتهای روحانی تو بنده و فرمانبر و شاکر شدند پادشاه کشور تلبیس تست می تراود از لبم بی اختیار

نامهای هشت جنت

باز از اسرار جامی نوش کن خود درختی هست در هر جنتی نامهایی کز درختان بشنوی آن درخت اول امکان نام اوست پس درخت دویمین باشد وجود پس درخت سیمین باشد مزاج شد درخت چهارمین را عقل نام پس درخت پنجمین خود خلقت است پس درخت علم می باشد ششم پس درخت هفتمین نورالکله است

نامهای هشت جنت گوش کن هر درختی راست نام و نسبتی نامهای آن جنانها دان همی جنت اول پر از انعام اوست جنت دویم از آن دارد نمود جنت سیم از آن یابد رواج جنت چهارم از آن گیرد نظام جنت پنجم از آن پر نعمت است شش جنان در سایه اش گردیده گم جنتش مأوای مردان ره است

جنتش پر ز انبیاء و اولیا
رخ ز دوزخ لاجرم برتافتی
جنت و نار تو باشد والسلام

پس درخت هشتمین باشد بقا
هشت جنت چون چنین دریافتی
جمله اخلاق خوش و ناخوش مدام

جنت و نار

جنت و ناری دگر در پیش بین
جوش معنی بازم آرد در خروش
وسعت و تنگی خلق و خوی تست
تنگی خویت جحیم جانگزا است
در بر لذات علم و معرفت
ور بدانی ذره و بیضا بود
خوشترا از هر لذتی و شهوتی است
لذت ادراک روحانی کجا
این ترادر عالم علوی کشد
این کشد در حکمت اشیا ترا
جوهر جان را صدف بشکافتن
با شناسائی حق در ساختن
و چه لذت جنت اندر جنت است
ورچه در هر جنتی خود لذتی است
زانکه در وی دانش افزونتر بود
مرتبه بر مرتبه علمش فزود
کار بروی گشت مشکلتز همی
پیروی و حفظ باید بیشتر
بیشتر میبایدش حفظ ادب
یک نفس غایب نگردد از حضور
خویشتن را در عتاب حق کشید
بی خطر این راه کی آید بسر
هر زمانش در بهشتی شد خطاب
بیشتر می گشت در راهش خطر
نور تکلیف حقش در چهره تافت
گاه غمگین گشت و گه مسرور شد
که شدی از عقل خود چون کامیاب
عاشقانه پای اندر راه نه
از برای جاه افتادن بچاه
دست و دل از جمله کوتاه بایدت

باز اندر خلق و خوی خویش بین
از سخن چندانکه می گردم خموش
جنت و ناری که دائم سوی تست
وسعت خلقت نعیم جانفزا است
جمله لذات اخلاق خوشست
گر بدانی قطره و دریا بود
لذت ادراک نیکو لذتی است
لذت شهوات جسمانی کجا
آن ترا در عالم سفلی کشد
آن کشد در نعمت دنیا ترا
حکمت اشیا کماهی یافتن
جسم و روح و نفس خود بشناختن
سالکان را لذت اندر لذت است
گرچه در هر لذتی خود جنتی است
به ز جمله جنت آخر بود
آدمی چون در مراتب رو نمود
چون فزونتر گشت علم آدمی
زانکه چون علمش فزاید بیشتر
هرچه یابد بیشتر او قرب رب
از حضورش دل چو گردد غرق نور
طرفه العینی اگر غیبت گزید
راه عشقست و هزارانش خطر
خود از این ره بود کآدم از عتاب
دانشش هر چند می شد بیشتر
با درخت عقل نزدیکی چو یافت
گاه منهی گشت و گه مأمور شد
آمدش از حق خطاب باعثاب
خیز و خوش مردانه تن در کارده
کار مردان نیست و اماندن بر راه
جنت و ناری که در ره آیدت

زشت و زیبا هرچه بنماید ترا
طرفة العینی جدا از ره مشو
ره به نورالله چو گشتت منتهی
چون مشرف شد به تشریف لقا
جنتی خوش در حقیقت یافتی
جنتی بهتر از این جنت کجاست

از همه بگریختن باید ترا
جز براه وصل نورالله مشو
از لقای ما بیابی آگهی
جسم و جانست در شناسائی ما
روی ازدوخ بکلیستی تافتی
لذتی خوشتر از این لذت کجاست

فردوس نهم

هشت فردوست چو آمد رو نما
باز می گویند باشد در جهان
کز درخت قدرت آن خرم بود
سالکی کو اندر آن بگشاد رخت
قدرت قادر در او گردد عیان
در علوم حق همه دانا شود
هستیش از رخ براندازد حجب
بر دو عالم چه مرکب چه بسیط
جمله افعال و صفات و ذات او
فانی از خویش و به حق باقی شود
قدرتش در بزم جان آرد ظهور
حق به او و او به حق بیند مدام

در نهم فردوس اکنون رو نما
جنتی دیگر قلندر مشربان
خرم از وی عالم و آدم بود
کام جان شیرین شدش از آن درخت
مظهر قدرت شود فاش و نهان
بر ضمیر جزء و کل بینا شود
مطلق آید از اضافات و نسب
علم او چون علم حق گردد محیط
گردد افعال و صفات ذات هو
بر بساط قدرت او ساقی شود
باده پیمای گردد از جام ظهور
او نماند حق بماند والسلام

اهل فردوس نهم

باز بشنو ز اهل فردوس نهم
باز بشنو شرح فردوس نهم
سالکانی را که چون سید مدام
خواهش ایشان بهرسو روکنند
هرچه همتشان بر آن بسته شود
مالک ملک جلالت و جمال
هر مرادیشان که دل مایل شود
فی المثل گر خواهش باران کنند
دردم از افلاک ریزد ژاله ها
ورشوند از چوب خواهان ثمر
هر عللی را علاج و علتند
دردمندان را همه درد و دوا
خاک هر ره را به اکسیر نظر

شرح حالی و مکن سر رشته گم
تا نگردد راه دانش بر تو گم
اندرین فردوس میباشد مقام
خواهش حق روی خود آنسو کنند
گر همه خاریست گلدسته شود
قدرت و همت بودشان بر کمال
در نهان از غیب آن حاصل شود
خواهش باران به گلزاران کنند
هر طرف از خاک روید لاله ها
در زمان گردد نهالی بارور
هر سقیمی را سقام و صحتند
رنجمنان را همه رنج و شفا
هر کجا خواهند میسازند زر

خار از ایشان خار و گل گردیده گل
 همچنین هر چیز را خواهان شوند
 قاف تا قاف جهان را سر بسر
 گر به طیران هواخواهان شوند
 گر کنند از روی دریاها گذر
 گر همه سازند در آتش مقام
 گه شوند ازدیده مردم نهان
 دائماً آماده و پرداخته
 گر تو را زین قول باشد اشتباه

تابع فرمان ایشان جزء و کل
 خود مهیا گردد آن بی چون و چند
 زیر پا آرند اندر یک نظر
 در هوا چون مرغ بال افشان شوند
 هم نخواهد شد قدمشان هیچ تر
 آتش ایشان را شود برد و سلام
 گاه بنمایند روی خود عیان
 رزقشان بی سعی باشد ساخته
 قصه موسی و خضر آرم گواه

خضر و موسی

صحبت خضر و کلیم الله بین
 خضر و موسی هر دو با هم در سفر
 چون نبند همراه ایشان توشه‌ای
 «ناگه آهوئی عجیب» از غیب زاد
 جنب خضرش پخته بود و ساخته
 خضر کرد آغاز خوردن در طعام
 گفت با موسی برافروز آتشی
 گفت موسی کز چه رو مارا طعام
 خضر فرمودش ز روی مکرمت
 رزق دنیا ز اکتساب آمد بدست
 رزق دنیائی به سعی و کوشش است
 آن سرای علم میاشد مدام
 رزق من آماده و پرداخته
 اهل فردوس نهم را شرح حال
 تانگیری دامن ایشان بدست
 این بهشت بی سران است ای پسر
 سرفدا کن پا در این فردوس نه
 کیست سرباز آنکه در راه خدا
 نیست سربازی همین کشته شدن
 بلکه خود را بی من و ماکردن است
 تا نمیری کی بیابی زندگی
 مرده شو تا زندگی یابی مدام

اندرین منزل دلیل راه بین
 اوفتاد اندر بیابانشان گذر
 گرسنه گشتند در هر گوشه‌ای
 در میان آن دو آمد ایستاد
 جنب موسی خام و ناپداخته
 لیک موسی را چو قسمت بود خام
 پخته گردان و بخور لحم خوشی
 قسمت تو پخته از من گشت خام
 کای تو در دنیا و من در آخرت
 و آخرت را رزق خود آماده است
 رزق عقبایی خروش و جوشش است
 این سرای خیر باشد بر دوام
 رزق تو از سعی گردد ساخته
 این بود کاوردمش اندر مقال
 کی در این فردوس بتوانی نشست
 کی دهندت تا تو مغروری بسر
 رو زکف دامن سربازان مده
 عمر و جان و مال و تن سازد فدا
 سر جدا گشتن بشمشیر از بدن
 از هوسها و هواها مردن است
 خواجه کی گردی نکرده بندگی
 بنده شو تا خواجه گردی والسلام

شریعت، طریقت، حقیقت

این مقال از صفوت عشاق خوان
 از دل عاشق بیانی گوش کن
 بازم اندازد گهرها بس برون
 تا کنم ایشار چون در عدن
 انجمن ها هست در عالم بسی
 جز گروه عاشقان پاکباز
 پاکبازی با خداشان پیشه است
 پاکبازی چیست در راه خدا
 بی نیازی چیست مستغنی شدن
 ای خوشا آن عاشقان پاکباز
 پاکبازیشان چو دامنگیر شد
 تا نگرده حشر دامن گیرشان
 پای تا سرگر تنم گردد زبان
 این کمند زلف محبوبان بود
 حلقه حلقه چین چین و پر شکنج
 مشک آن عالم معطر کرده است
 مشک آن چون ناف آهوی ختن
 انجمن اینجا مقام سالک است
 از مقام سالک ارجوئی نشان
 سالکان را نه مقام معنوی است
 همچنانکه نه فلک در عالم است
 هر سپهری ز آن بهشتی آمده
 هر بهشتی ز آن مقام و منزلیست
 سالکی کان واقف از منزل نشد
 واقف منزل چو صاحب دل بود
 رو بدست آور ز صاحب دل
 دل بود آئینه گیتی نما
 دل حریم بارگاه کبریاست
 دل سوی مقصود بنماید رهت
 دل ترا گردد نخستین پیشوا
 شرع پیغمبر (ص) چو دانستی تمام
 چون شریعت گشت اول منزلت
 دل چو گشتت از شریعت با صفا
 ذکر حق را جا دهد در سینه ات
 ز آینه بنمایدت نقش حضور

شرح حال عاشق مشتاق دان
 زان بهر منزل نشانی گوش کن
 جوش دریای معانی از درون
 بر سر حضار در هر انجمن
 سرشان ظاهر نباشد بر کسی
 عاشقان پاکباز بی نیاز
 بی نیازشان ز خلق اندیشه است
 نقد هستی باختن از ابتدا
 دست و دل شستن زهر نو و کهن
 کامند از هر دو عالم بی نیاز
 بی نیازشان به پا زنجیر شد
 نگسلد یک حلقه از زنجیرشان
 وصف آن زنجیر کردن کی توان
 هر کسش شد بسته محبوب آن بود
 از شکنج و چین و حلقه مشک سنج
 مغز جانها را معبر کرده است
 عنبر افشان است در هر انجمن
 سالکی کان ملک دل را مالک است
 بی نشان شو بی نشان شو بی نشان
 هر مقامی بر سپهری محتوی است
 نه سپهر معنوی در آدم است
 سالکان در وی بهشتی آمده
 هر مقامی منزل صاحب دل است
 در ره تحقیق صاحب دل نشد
 صاحب دل واقف منزل بود
 تاشوی آگاه از هر منزلی
 دل بود گنجینه ارض و سما
 دل تهی ز آرایش کبر و ریاست
 سازد از سیر منازل آگهت
 در طریق پیروی مصطفی (ص)
 کردی اندر منزل اول مقام
 ز آن صفائی حاصل آید در دلت
 بازت آید در طریقت رهنما
 سینه گردد صاف چون آینه ات
 از حضورت سینه گردد با سرور

ذکر و فکرت روز و شب همدم شود
 در طریقت چونکه بنهادی توگام
 چون مقامت منزل دویم شود
 بازت آرد در مقام معرفت
 چون زلال معرفت شد ساغر
 دلبرت در دل نشسته روبرو
 رنگ و بویش چیست انوار شهود
 چون دلت آئینه انوار شد
 در معارف شد مقام و منزلت
 چون مقامت منزل سیم شود
 دل ز نور حق چو گشتت باصفا
 از حقیقت منزلی بنمایدت
 آفتابی در دلت طالع شود
 نور چبود جلوه‌های لایزال
 ذوالجلالت چون بدل آرد حضور
 و چه دریا سر بسر نور بسیط
 از حقیقت چون دلت پر نور شد
 منزل چارم مقام جان تو است
 حضرت جانان چو در جان یافتی
 باز آرد دل بوحـدانیت
 نور وحدانیت چون رو کند
 از یقینت دور سازد هر شکی
 و آن یکی سازد به فردانیت
 چون از این منزل دلت آگه شود
 دل درین منزل گشودت چونکه بار
 یار اینجاکيست شیخ راه تو
 شیخ راهت با تجلی حضور
 پای تا سر در تو افتد زلزله
 هرولـه از خویش بستاند ترا
 هرولـه پاک از من و مایت کند
 شیخت اندر خویشتن فانی کند
 چون تو اندر شیخ خود فانی شوی
 منزل هفتم براندازد نقاب
 در حریم حق نماید داخلـت
 نور حق چون با تجلای حضور

در حریم جان دلت محرم شود
 منزل دویم ترا گردد مقام
 دل ترا در بحر معنی گم شود
 ریزدت در کام جام معرفت
 خوش درآید از در دل دلبرت
 همچو گل بشکفته با صد رنگ و بو
 جلوه‌گر ز انوار اسرار وجود
 سینه‌ات گنجینه اسرار شد
 منزل سیم مقام معرفت
 غیر حق از پیش چشمت گم شود
 بازت آید در حقیقت رهنما
 نقش غیر از لوح دل بزایدت
 هر نفس نوری از آن لامع شود
 از جمال جانفـزای ذوالجلال
 از حضـورت دل شود دریای نور
 قطره‌ای از موج آن بحر محیط
 ظلمت شرک از ضمیرت دور شد
 جان حریم حضرت جانان تو است
 روی دل از غیر جانان تافتی
 منفرد سازد به فردانیت
 رویت از هر سوی در یک سو کند
 جسم و جانی خود نینی جز یکی
 منزل پنجم بوحـدانیت
 در ششم منزل ترا همـره شود
 دار و دیاری نینی غیر یار
 جلوه‌گاه او دل آگاه تو
 کوه هستیت فرو ریزد چو طور
 زلزله آرد ترا در هرولـه
 از خلایق جمله برهاند ترا
 در پناه شیخ مأوایت کند
 محرم اسرار ربانی کند
 محرم اسرار ربانی شوی
 بر رخت هر سو نماید فتح باب
 نور حق گیرد فرو جان و دلت
 در دلت فرماید آهنگ ظهور

از فنای شیخ برهانند ترا
این فنا چون گشت از حق حاصلت
منزل هشتم چو رخ بنمایدت
از فنا چون باز برهانند ترا
باقی بالله چون گشتی تمام
این مقام از هر مقامی برتر است
این مقام انبیا و اولیاست
این مقام سید و یاران اوست
این مقام از چند و چون بیرون بود
تا ترا منزل نگردد این مقام

فانی فی الله گردانند ترا
رونمایند باز هشتم منزلت
از فنا یکبارگی برهانندت
باقی بالله گردانند ترا
خود نهم منزل ترا گردد مقام
این مقام از نور قدرت انور است
بارگاه جلوه گاه کبریاست
منزل خاص وفاداران اوست
جلوه گاه حضرت بیچون بود
بهره ای از وی نیابی والسلام

طلب کامل

رمزها دریاب از شرع نبی
جوش دریای سخن باز از درون
وان براه حق نخستین منزلست
آب و گل چو بود تن خاکی تو
چشمه تقوا چو جوشد از گلت
وان عبادات تو باشد قالبی
درک اقوال نبی بس مشکل است
باید اول عالم کامل ترا
دامن کامل چو آوردی بدست
قول کامل نیست جز قول نبی
قول او بنمایدت راه طلب
این طلب رو سوی ره آوردن است
مقصد اینجا چیست از مقصود تو
بندگی بی معرفت شایسته نیست
معرفت اصل عبادات تو است
آگاهی ره کجا حاصل کنی
قلب کامل را چو گردانند حال
قلب کامل هست بین اصبعین
گاه او را رو کند سوی علو
از یکی سویش نماید مستفیض
گر بدانی این کمال کامل است
دل به کامل ده ز کامل دل طلب
چون دل کامل بیاوردی بدست

گنجها بین گشته دروی مختفی
گوهر شرع نبی ریزد برون
جلوه گاهش منزل آب و گل است
چشمه سار طینت پاکی تو
رو کند شرع نبی در منزلت
هدیه حق تابع قول نبی
لیک آسان پیش علم کامل است
تا نماید ره درین منزل تو را
سازد آسان مشکلات هرچه هست
قول کامل می طلب گر طالبی
وز طلب بگشایدت باب طرب
این طلب مقصود حاصل کردن است
بندگی حضرت معبود تو
معرفت شایستگی بندگی است
آگاهی در راه طاعات تو است
تا نه از دل خدمت کامل کنی
پرده بگشاید ز رخسار کمال
اصبعینش منقلب دارد به بین
گاهیش رو آورد سوی دنو
وز دگر سویش نماید بس مفیض
کاملیت بر کمالش از دل است
هر کمالی از دل کامل طلب
از کمالش بازیابی هرچه هست

خیز و بر دل خدمت کامل گزین
باب دین برچهره چون بگشایدت
چونکه گشتی تابع شرع نبی
آن عباداتی که شرط بیعت است
آن عباداتی که با ارکان بود
رکنهای خانه ایمان متین
در اصولت هست مخفی پنج گنج
بایدت بردن در این ره رنجهای
گنج اول چیست توحید خدا
گنج سیم را نبوت شد طلسم
گنج پنج را معاد آمد کلید
در فروعت چارگنج دیگر است
اولین گنج عبادات بود
و آن سه گنج دیگر آرد فرود
گنجهایت جمله نه گنج آمده
نه سپهر و نه بهشت و نه مقام

تا گشاید از کمال باب دین
تابع شرع نبی فرمایدت
جز عبادات نباشد مطلبی
نه عباداتی که جمله بدعت است
رکنهای خانه ایمان بود
از اصولست و شروع راه دین
گنج کی حاصل شود نابره رنج
تا شود حاصل ترا آن گنجهای
گنج دویم سوی عدلت رهنما
گنج چارم را فتوت گشت اسم
زین کلیدت گنجهای گردد پدید
هر یکی بهتر ز صد گنج زر است
مخزن نقد عبادات بود
سوی ایقاعات و احکام و عقود
این یکی چار آن یکی پنج آمده
حاصلت زین گنجهای گردد تمام

کامل

چون کلید گنج با کامل بود
لفظ کامل راست ظاهر چار حرف
حرف اول کاف کن کان کرم
حرف دویم همزه باب اتصال
حرف سیم میم مقصود مراد
حرف چارم لام پایان امل
از امل مقصد بجز مقصود نیست
کامل از معبود چون مقصود یافت
جامعیت رو نماید در دلش
آنچه پنهان است اندر جمع جمع
جمع آید فرق برخیزد ز پیش
جمعیت از تفرقه برهانندش
نور وحدت تا بدو سازد یکی
فرد مطلق از قیود قیل و قال
وصل چون یابد ز خود فانی شود
چون بقایش پرده بگشود از جمال
چون کمال کاملیت جمله یافت

این بیان در معنی کامل بود
هر یکی را باطناً بحریست ژرف
بحر آن بحر کمال از کیف و کم
بحر الهامست بحرش لایزال
بحر آن بحر معارف در رشاد
بحر آن بحر لطایف لم یزل
مقصد از مقصود جز معبود نیست
در مراتب آنچه مقصد بود یافت
در مقام جمع سازد منزلش
روشنش از جمع گردد همچو شمع
محو آید سحر بگریزد ز پیش
محویت از خویشستن بستاندش
جمع و فرق و محو و وحوش بی شکی
بادهها نوشد ز مینای وصال
جاودان باقی ربانی شود
کاملی گردد مکمل بر کمال
نور تکمیل از کمالاتش بتافت

در مراتب باز را تب آید او
تا کند تکمیل نفس سالکان
کاملیت چون ترا معلوم گشت
چار حرف ظاهرش سر جمال
هر یک از این هشت باشد جنتی
جامعیت باز فردوس نهم
این بود این نه مقام کاملان
می ندیدم همچو سید کاملی
و چه کامل کاملی با وجد و حال

باز را تب در مراتب آید او
در سالک باز آید سالک آن
لفظ کامل را مراتب گشت هشت
چار حرف باطنش در کمال
کامل از این هشت باشد جنتی
باشد این هشت در وی جمله گم
سالکی کان یافت باشد کامل آن
آن مکمل از کمال کاملی
اکمل از هر کاملی در هر کمال

وصف طالب

وصف کامل چون بکلی یافتی
باز وصف طالب اکنون گوش کن
لفظ طالب را چو بگشائی نقاب
چار صوری چار باشد معنوی
حرف اول طاء طاعات و طلب
حرف دوم شد الف از اعتقاد
حرف سیم لام لطف است و لطیف
حرف چارم باء باب بیعت است
بهجت آن نیست از دنیای دون
در درونش عشق چون شور آورد
شور عشقش چون به سینه جا کند
در سرش زور آورد سودای عشق
چون سرش از عشق سودائی شود
صیت رسوائیش چون عالم گرفت
عالمش دنبال او دنبال عشق
گر همه عالم برش آرد وجود
عالمش گر نور خواند در بصر
عشق آید عقل برخیزد ز پیش
غیر عشقش نیست یار دیگری
غیر عشق او را نباشد پیشه‌ای
دائماً اندیشه‌اش عشق است و بس
گر به عشقش سینه گردد چاک چاک
گر ز عشقش بر سر دار آورند
دار او رانخله باغ دل است

در لفظش را صدف بشکافتی
ساغر معنی ز لفظش نوش کن
سوی جنات نماید هشت باب
در حروف و در بحورش منظوی
بحر آن بحر طریقی است و ادب
بحر آن بحر اطاعت و انقیاد
بحر آن بحر لطافت بس ظریف
بحر آن بحر بدیع بهجت است
بهجت عشق است وی را در درون
شور عشقش بهجت و شور آورد
بهجتش دل واله و شیدا کند
در دلش شور آورد غوغای عشق
ساکن بازار رسوائی شود
نیست او را هیچ بر عالم گرفت
عالمش پامال و او پامال عشق
جز به عشقش سر نمی آید فرود
جز به عشقش هیچ نگشاید نظر
یارش آید غیر بگریزد ز پیش
غیر عشقش نیست کار دیگری
غیر عشقش نیست هیچ اندیشه‌ای
جز به عشقش هیچ ندیشد ز کس
نیستش از چاک سینه هیچ باک
با سنانش زخم بسیار آورند
زخمهایش مرهم داغ دل است

مومنین گر جرح و تکفیرش کنند
نعت ایمان باشد آن تکفیر او
جذبه عشقش چو دل را جاذبست

در گناه عشق تعذیرش کنند
راحت جان باشد آن تعذیر او
عاشقان را دل به عشقش طالبست

صفات طالبان

وصف طالب را به دل گر طالبی
طالب آن باشد که جز جانان او
چند بیتی در صفات طالبان
گویمت اکنون تمامش گوش کن
از ریاض نزهة الارواح دل
چیده بودم خوش زهرگل دسته‌ای
چون در این جنات گلکار آمدم
فصل گل امده که گلکاری کنم
گل بکارم گل برآرم گل کنم
گر بدانی این گل تاج تو است
این گل باغ وصال عاشق است
گل ز شبیم تازه و ترآمده
چشم عاشق آرد از هر شب نمی
هرگلی کز شبیم اشکش چکد
گفت پیغمبر (ص) شه دنیا و دین
ای که از خشیت گل افشانی ز چشم
حق برویاند از آن گل جنتی
من گل افشانم کنون در کوی دوست
دل چو از بوی گلم سرمست شد
آمدم تا باز گلکاری کنم
گل فشان کردم از آن گلدسته‌ات
و چه دسته لاله و نسرين همه
عاشقی کان طالب جانان بود

کی چنین جوئی تو دیگر طالبی
ره نیابد در حریم جان او
گفته بودم جمله وصف طالب آن
جرعه‌ها هر دم ز فیضش نوش کن
کز نراحت آمده مفتاح دل
بسته بودم داشتم گلدسته‌ای
دسته گل فصل گل کار آمدم
گل بکارم فصل گل کاری کنم
گل بچینم گل بریزم گل زنم
در کلاه فقر گلتاج تو است
شبیمش اشک زلال عاشق است
شبیم از گل خوش معطرآمده
جنتی رویاند از هر شبیمی
گلبنی از گلشن وصلش دمدم
احمد (ص) مرسل شفیع المذنبین
هرگل اشکی که افشانی ز چشم
گردی از افشاندن گل جنتی
گلشنم کوی وی و گل روی اوست
دامن گلکاریم از دست شد
دسته‌ها آرم ز گل کاری کنم
خوش به پیش آرم ز هرگل دسته‌ات
از سرشک عاشقان رنگین همه
طالبی کز بهر جانان جان دهد

حال طالب

این بیان در وصف حال طالب است
هرکه را بینی بهر جانان طلب
نه بهر جا هرکه پوید راه نیک
نه بهر جا هرکه او بازاریست
بعد خود میکن طلب قرب آن بود

طالبی کش عشق جانان جاذب است
نسبتش نبود بهر جانان طلب
هست یک با آن که پوید راه نیک
میتوان گفتن که او بازاریست
عیدی آن یابد که آن قربان بود

مرد عاشق گرچه بازرگان بود
 تاجران را تک و پوئی دیگر است
 آن یکی یک را کند صد بیشکی
 آن بود از بهر قلبی در بدر
 آن میان بسته چو خر در زیر بار
 آن بود پیوسته بند نام و ننگ
 آن عمارت میکند از آب و گل
 آن به عقل خویش مینازد مدام
 آن گشاید لب به تقریر و بیان
 آن به امکان خویش را حیران کند
 الفت این دو بهم ناید درست

کار او نه با زر و باکان بود
 عاشقان را جستجویی دیگر است
 وین یکی صد را یقین سازد یکی
 وین به قلب خویش میدارد نظر
 وین فکنده بار خر را در کنار
 وین زند بر شیشه ناموس سنگ
 وین عمارت میکند از جان و دل
 وین شراب عشق می‌ریزد بجام
 وین زند مهر خموشی بر دهان
 وین به اوج لامکان طیران کند
 کانچه او بنوشت این از لوح شست

سوداگر و درویش

این حکایت را به گوش جان شنو
 بین یکی سودای جانانش به سر
 بود ز اینای زمان سوداگری
 مهر زر مهر سپهر قلب او
 صد عطارد مشرف سیم و زرش
 در مقام ساز راهش متصل
 مهرگردون گرده‌ای بر خوان او
 بهر قطاع طریق روزگار
 در خریداری جنسش هر طرف
 در بیابان هر کجا افکنده بار
 با یکی ژولیده حق دوستی
 گفت درویشش که من در هر حساب
 خود ترا با من شماری هیچ نیست
 گفت بودم مدتی جویای تو
 این زمانم صحبت چون داده دست
 چون بدرویشش نبند جنسیتی
 هر دو را گفت ارچه سودا بر سراست
 توکشی در چار سو پیوسته رخت
 کارما افتاده عکس یکدگر
 روبه کار خود گر خود را بخار
 اندرین بوتله بسی بگذاختند
 هر صدف کی لایق گوهر بود

جز به راه دوست سودائی مشو
 در سر و جان دگر سودای زر
 کان ز سودا داشت سودای سری
 چون قمر هر ماه در شهریش رو
 فردی اوراق سپهر از دفترش
 زهره چنگی حدی خوان ابل
 خلق عالم روز و شب مهمان او
 صد چو بهرامش یل خنجرگذار
 مشتری بگرفته نقد جان بکف
 کرده کیوان پاسبانیش اختیار
 در میان افکند طرح دوستی
 ذره‌ای باشم که نایم در حساب
 این خصوصیت بگو از بهر چیست
 جوش می‌زد در سرم سودای تو
 خود ز دامانت نخواهم داد دست
 خواست سازد دفعش از حیثیتی
 لیک سودای من و تو دیگر است
 من به یکسو افکنم این رخت و پخت
 بیع تو عیب من است و نفع ضر
 که نروید این گل از هر بیخ خار
 از هر آهن آینه کی ساختند
 مشک را هر نافه کی درخور بود

کی توان هر مرد را کاووس گفت
 بوی یوسف کی زد از هر پیرهن
 ازدم میثاق عشق بی نفاق
 هرکه بر آن عهد و آن پیمان نرفت
 گفت با خفاش یاری دلفروز
 گفت با نور شبم عادت بود
 پا منه ای ناشنا از خانه پیش
 سالکان گفتند ره باشد دوگام
 ره دوگام آمد برارباب قدم
 بس دعا میکرد موری در سحر
 مرغکی زیرک همی گفتا بدو
 هیچ سالک محرم این کوی نیست
 تا نگردد دل در آن کویست مقیم
 دل چو اندر مکمن غیر آرمید
 محرم این منطق الطیراست آن
 در شبی چون روز روشن رهبرم
 گفتمش ای آصف ملک صفا
 هیچ پیدا هست کان مرغ نهان
 گفت وقتی چار طبعت شد یکی
 طبع تو چندانکه دیگرگون بود
 چند سودای درشت و خشک و نرم
 جان ز دل، دل چون زنفست باز رست

کی توان هر مرغ را طاووس گفت
 باز شه کی یافته هر پیره زن
 هست با اهل طریقت هم وثاق
 یک قدم گفتند بر پی مان نرفت
 کزچه رو بیرون نمی آئی به روز
 کی به روزم طاقت ظلمت بود
 کی رود از آشنا بیگانه پیش
 لیک بوی گل کجا یابد ز کام
 لیک یک گام است بر اصحاب دم
 که سلیمان آیدش مهمان مگر
 که سلیمان آید اما جای کو
 تا که مرغش در قفس حقگوی نیست
 کی نمایندت صراط مستقیم
 ممکن کون و مکان دیگر ندید
 که زبان بگشاد مرغش زین بیان
 آمد از لطف و کرم از ره برم
 ای سلیمان اقبالیم بقا
 کی شود اندر سخن رطب اللسان
 میشود رطب اللسان آن بی شکی
 در صفا از دایره بیرون بود
 تا به کی غوغای رطب و سرد و گرم
 طبع تو در اعتدال آرد نشست

غلیواج و هما

فرق کن اندر میان طیر و طیر
 زاغ و طوطی را ز هم کن امتیاز
 باهما روزی غلیواجی بگفت
 در زمین با تو به جثه همسرم
 گر بود معنی نواله مان یکی است
 سالها شدکاندرین اندیشه ام
 کز چه رو من در حضیض خواریم
 تو به اوج عزتت مأوا بود
 شد مرا داغ نحوست برجین
 صاحبان مال و جاه و تخت و تاج
 باشدش گر بر قبولت دسترس

از غلیواج و هما در طیرو سیر
 جغد ویران بلبل دستان مساز
 کای شده با سایهات اقبال جفت
 در هوا نیز از تو بهتر می پرم
 ور بود دعوی قباله مان یکی است
 میزند اندیشه برپا تیشه ام
 بسس گریزانند خلق از زاریم
 صد هزاران خسروت جویا بود
 وز جبین تو سعادت شد مبین
 سایه بال تو دارند احتیاج
 پا نهد بر فرق سیمرغان مگس

گر خیال سایهات بیند ز دور
 گر ملخ با حکمت انبازی کند
 بر من آسان مشکل این رازکن
 در سخنرانی هما آغاز کرد
 گفت باوی این همه گفتی تورا
 گفت آن عیبم چه باشد بازگوی
 گفت داری آنکه دایم این هنر
 چون زنان یارنگ و بوئی پیشه گیر
 در میان مرد و زن موئی است فرق
 فرق زن از شانه یابد هرکسی
 جز به درویشان بی نام و نشان
 در مقامی که سراسر کم زنند
 از نوای بلبلان بر طرف باغ
 کی تواند صعوه شهبازی کند
 هرکه از آن بلبله سرمست نیست
 بی خبر می بود اندر بوستان
 قطره ای ز آب گلش بر رخ چکید
 نی غلط گفتم چو گل ساقی شود
 تو نگوئی آب تلخی می کشم
 مستی هرکس ز جام می بود
 دل چو از بوی ویم سرمست شد
 نعره مستان و افغان هزار
 گرنه از گل باشد این جوش و خروش
 خیز و خوش دریاب ایام بهار
 ورنه فصل دی ترا در پی بود
 شمه ای از این حکایت در جهان
 گویدم اندر ره همت بکوش
 یارب این همت کجا اندر من است
 تو اثر را گوی از همت نگر
 آنکه همت خوانیش اندر جهان
 درد تو از آن و درمان هم ازوست
 درد و درمان و طیب اینجا یکی است
 قرب با سعی تو خود دوری بود
 جای مجنون تا به کوه نجد بود
 از هوس چون در قبيله شد روان

بس سلیمانی کند در دهر مور
 در کف شهزادگان بازی کند
 بر رخم بابی ز حکمت بازکن
 باب حکمت چون حکیمان باز کرد
 لیک پنهان ماند عیبی که تو راست
 نقش اندوهم ز لوح دل بشوی
 که گهی ماده شوی و گاه نر
 یا چو مردان شیر را در بیشه گیر
 عالمی در موی فرق این دو غرق
 فرق مردان نیست ظاهر برکسی
 کامده دل بزم جمع و فرقاشان
 جمله مردان جهان کم از زنند
 هرگز آگاهی نیابد بوم و زاغ
 باشکار باز انبازی کند
 بانوای بلبلان همدست نیست
 بلبل دستان سرا ز این داستان
 مرغ عقلش ز آشیان تن پرید
 گفتگوی آب و تریاکی شود
 کز لب شیرین ساقی سرخوشم
 مستی من از وصال وی بود
 دامن هشیاریم ازدست شد
 در جهان باشد ز تأثیر بهار
 پس چرا باشند فصل دی خموش
 تا نگشته لاله زارت خارزار
 لاله ها بشکفته دردی کی بود
 نزد هرکس آورم اندر میان
 تا رسی در بزم وصلش جرعه نوش
 نیست همت تهمت آن بر من است
 من بجز همت نمیدانم اثر
 خود حکیم حاذقی کو همچو آن
 خارش می هست او تو را در زیر پوست
 هین مرو در اختیار خود بایست
 وصل با جهد تو مهجوری بود
 از شکوهش کوه و درو جد بود
 قرب لیلش عقيله شد بجان

عشوه‌ای تا عشق در کارش نکرد
 این ارادت کی بخاطر داشت او
 این ارادت مکر پنهانی بود
 خاک را هی را کجا این طول و عرض
 توولی از جهدگردی نه اله
 هرچه بنماید بتو ای دور بین
 گر شوی تو چون خلیل و چون کلیم
 ورشوی خود عیسی صاحبقران
 چشم تو نوری که در آئینه یافت
 هست سالک را در این حال اشتباه
 عاشق اینجا حالش ار مقلوب شد
 چون محب محبوب گردد غالب است
 یافتند اول در این دریای ژرف
 میم و نون زان رو بهم آمیختند
 این منی گوید منم او اوست من
 بچه بط گر همه دینه بود
 بچه بط گرچه باریک است و خرد
 هر محبی که نیت میکند
 شرع اینجا پاسبان صورت است
 این ز محبوب و محب معلوم گشت
 غایت این قصه خود روشن بود
 زانکه ظاهر حکم باطن آیدش
 ای خوشا بزم خوش روحانیان
 چون دورنگی رادر آنجا بارنیست
 ساقی و مطرب هماهنگ همنند
 عشق آئین است و عاشق آینه
 گرچه در آئینه هر چه بنگری
 لیک آئین ز آینه باشد جدا
 عبد را از عبدیت نبود گزیر
 خواه از اعیان شود خواه از صدور
 غافلا تا چند بر خود غره‌ای
 ذره‌ای از مهر تابان دم مزن
 چند نازی کاین کرامات من است
 چند وصف خود مناجات بود
 حال را از واقعه نشناخته

باختیار خود گرفتارش نکرد
 کی بخود این حال می‌پنداشت او
 خود چه جای لاف سبحانی بود
 بین بقای آسمان چند است و ارض
 خود پیاده میشود فرزین نه شاه
 سایه خود را تو از آن دور بین
 پا نگهدار و مرو بیش از کلیم
 سوزن خود را بگير و خبران
 هان مشو غره که از روی تو تافت
 گر نیابد حال خود گردد تباه
 بس به کوی طعن و دق مغلوب شد
 زانکه مطلوبات زین پس طالب است
 از یحیهم وز یحیون دو حرف
 پس از آن حرف منی انگیختند
 ورنه هرمن را نزیید این سخن
 آب بحرش تا بر سینه بود
 کی تواند آب در دریاش برد
 ور کند هم نیز او را می‌رسد
 بی ادب را بالضرورت نقص است
 کآخر این مأخوذ و آن معصوم گشت
 جسم و جان همرنگ پیراهن بود
 مر بصر نور بصیرت زایدش
 که بود همرنگ آنجا جسم و جان
 جان و جانان ودل و دلبر یکیست
 شیشه و می هر دو همرنگ همنند
 زاید آئین ز آینه هر آینه
 خود نینی غیر آئین دیگری
 این یکی عبد است و آن یک پادشا
 پادشه را هست حاجت بر وزیر
 او عیانش هست اسرار صدور
 نیستی خورشید آخر ذره‌ای
 قطره‌ای از بحر عمان دم مزن
 چند نازی کاین مقامات من است
 خواهشات نفس حاجات بود
 سر ز جیب واهمه افراخته

ضعف و غش آری که اینم هست حال
تفرقه از جمعیت ناکرده فرق
وجد و رقص آری که مملو از حقم
مرغ دل در ذکر حق نگشوده لب
گاه یاهوگاه یا من هو زنی
آنقدر ای بی ادب بر خود مناز
تا قبول حق شوی در بندگی
بندگی بنده در آزادگی است
گر نه آزادی تو را در بندگیست
چيست آزادی ز خود و ارستن است
بندگی برهاندت از ما و من
بندگی با حق شناسایت کند
بندگی آمد شعار طالبان
طالبان اگر بایدت پابندگی

در طپش آئی که هست اینم کمال
پای تا سر در علایق گشته غرق
دست و پا کوبی که از خود مطلقم
های و هو را فرض کرده ذکر رب
گاه همچون فاخته کوکو زنی
رو چه مردان پیشه کن عجز و نیاز
بندگی بخشد تو را پابندگی
بنده را برخاستن افتادگی است
بندگیت سر بسر شرمندگیست
بندگی چبود بحق پیوستن است
بندگی بستاندت از خویشستن
در مقام قرب مأویست کند
بندگی آید بکار طالبان
بندگی کن بندگی کن بندگی

طهارت

چونکه طالب را نشان بشناختی
از طهارت بر میان زن فوطه‌ای
ای برونست قطره ماء منی
هرکه را داغ منی شد بر لباس
تا نشوئی دامن از ما و منت
از منی تن را نکرده شست و شو
با وضویت چونکه می‌باید نماز
با طهارت چونکه بگرفتی وضو
در نمازت باز میباید حضور
گر نه نوری از حضورت در دل است
در نماز بی حضورت نیست نور
جان حضور است و نمازش تن بود
گر نمازی این چنین حاصل کنی
بنده مقبل نمازش این بود
رو نمازی همچنین آغاز کن
در نمازت گنجه‌ها باشد نهان
گنجه‌ایست را طهارت شد کلید
رو طهارت را نخست ادراک کن
تا نگردد جسم و جان طاهر تو را

از طلب رایات بر افراختی
اندرین دریا فروخور غوطه‌ای
وی درونست لجه ما و منی
نیست طاهر نزد مرد حق شناس
از منی کی پاک گردد دامنست
بی طهارت کی توان کردن وضو
بی وضویت راست کی آید نماز
شستی از حرص و هوایت دست و رو
تا شود مقبول درگاه غفور
هر نمازی می‌کنی بی حاصل است
لا صلوة تـم الا بالحضـور
جامه تقو اش پیراهن بود
خویشتن را بنده مقبل کنی
این نماز آنرا عمود دین بود
خانه دین را عمودی ساز کن
هر یکی بهتر ز صد ملک جهان
بی کلیدت کی شود گنجی پدید
جسم و جانست از جنابت پاک کن
گنج مخفی کی شود ظاهر تو را

رو بدست آر از تجرد فوطه‌ای
تا زهر آلاشی طاهر شوی
ظاهر و باطن چو گردیدی طهور
در وضویت باز باید شست و شو
از دو عالم چونکه شستی دست و رو

خوش بدریای فنازن غوطه‌ای
طاهر اندر باطن و ظاهر شوی
از طهارت در دلت تایید نور
شستت از هر دو عالم دست و رو
یافتی از چشمه تقوا وضو

نماز

خوش درآ در خلوت امیدو بیم
چون در این خلوت تو را مأوای شد
روی سوی قبله تعظیم کن
قبله را چون یافتی رکن و مقام
جز حضور از جمله چشم و دل پیوش
خوش به تکبیر خدا دستی برآر
جامه احرام در بر ساز کن
چون ز تکبیرت در دل باز شد
نعمتی بهتر از این نعمت کجاست
شکر نعمت بایدت کردن بجان
در زبانت حمد و در جان شکرهاست
این نه سکر باده دنیا بود
نیست مستی عین هشاریست این
چون ولی الله را اندر نماز
آمدش جراح هنگام سجود
تا که پیکان غزا آرد برون
مستی حق بود چون او را بسر
تا تو مست باده دنیاستی
مست دنیا تا به کی هشیار شو
طرفه العینی اگر خواب آوری
در نمازت خواب اگر حاصل شود
هان نماز خویش را باطل مکن
چون ز تحمیدت خضوعی رو نمود
چون رکوعت پشت هستی خم کند
دل چو در تعظیم سبحانی شدت
کی توان بر پای هستی ایستی
چون ب خاک نیستی آری سجود
ربی الاعلا چو مشهودت شود

بر مصلائی اطاعت شو مقیم
بر مصلائی اطاعت جای شد
دل به محراب رضا تسلیم کن
با حضور اندر اقامت کن قیام
در قیام و نیت و تکبیر کوش
یعنی از کف غیر حق را واگذار
باب دل ز الله اکبر باز کن
از حضورت ساز و برگی ساز شد
دولتی خوشتر از این دولت کجاست
حمد حق را ساختن ورد زبان
شکر و حمدت بیخودی و سکرهاست
بیخودی نشاء آخری بود
عین هشاری و بیداریست این
ساز و برگ بیخودی گردید ساز
بر کف پا هر طرف چاکی نمود
چون برآورد او نزد آه از درون
کی ز زخم پای می بودش خبر
بی خبر از مستی مولاستی
خواب غفلت تا به کی بیدار شو
کی توانی رو به محراب آوری
لا شک اعمالت همه باطل شود
خواب غفلت بیش از این حاصل مکن
بایدت کردن رکوعی و سجود
دل به تعظیم حقت محرم کند
مورد اجلال ربانی شدت
در سجود افتی ب خاک نیستی
ربی الاعلات آید در شهود
حاصل از وی جمله مقصودت شود

روی بنماید چو مقصودت تمام
از سلامت چون سلامت رو کند
واقف از اسلام چون گشتی تمام

در تشهد آئی و گوئی سلام
رو سوی سلامت از هر سو کند
مسلمی باشی مسلم والسلام

اسلام

معنی اسلام در تسلیم یاب
ای نوآموز دبستان خرد
از ره اسلام اگر جوئی نشان
شیخ اسلام آنکه باشد رهبرت
جاهدوا فی الله تعلیمت کند
شیوه تسلیم سازد پیشهات
تا مسلمانان ازدست و زبان
لا و الائی کند تلقین تو
گویدت در نفی و اثبات آر روی
نفی هستیت به تیغ لا کند
بخشدت نور بصیرت در بصر
تا به عجز خویش اقرار آوری
شرط اسلامست اقرار لسان
چون بحق اقرار تصدیقت شود

من سلم از شیخ ره تعلیم یاب
مرغ نوپرواز بستان خرد
شرطها می باشد اندر وی نهان
چون کند اظهار شرط ره برت
در ره اسلام تسلیمت کند
عجز و مسکینی کند اندیشهات
در امان باشند پیدا و نهان
پست و بالائی نهد در دین تو
لا اله گوی و الا الله جوی
هستی حق ثابت از الا کند
قدرت حقت نماید در نظر
دون حق راجله انکار آوری
شرط اقرار است تصدیق جنان
حقیقت ز اسلام تحقیقت شود

ایمان

چون ز سلامت حقیقت یافتی
تو مسلمانی و ایمان بایدت
کیست شیطان رهزن ایمان تو
دائماً در راه باشد مهرهست
هر دمت در دل فزاید حب جاه
گر نیندازی به ذل و خاریش
رو برونش کن به خواری از صفت
نقد ایمان چیست اعمال نکو
چون فشاندی نقد هستی بر اله
جمله اعمال تو با ارکان شود
رکنی از ایمان چو گردد حاصلت
دل چو ایمان یابد و ایمن شود
پرده بگشاید تجلی از جمال
نور حق گردد همه ازهار او

روی از کفر و ضلالت تافتی
ایمنی از مکر شیطان بایدت
نفس اماره عدوی جان تو
تا کند گمراه گاه و بیگهت
تا ز حب جاهت اندازد به چاه
«امن سازی کی دل» از مکاریش
تا ندزد نقد ایمان از کفست
نقد هستی با ختن در راه هو
عاشقانه روی آوردی براه
رکنهای خانه ایمان شود
ایمنی حاصل نماید در دلت
نونهال وادی ایمن شود
جلوه گر گردد جمال ذوالجلال
میوه انبی انا الله بهار او

از نهال دل دمام ای سلیم
 منطق نطق الهیت دل است
 منطق حق را زبانی دیگر است
 از بیانش دل چو گشتت کامیاب
 شاهد ایمان چو برقع وا کند
 چون بحق اقرار و ایمانت شود
 عهد تو چون با ملک محکم شود
 محرمی سازد ترا رفع حجب
 چون به اسرار کتب آگه شوی
 آوری ایمان به ارسال رسل
 چون ره و رسم سبل را یافتی
 بعد از این با نفس آئی در جهاد
 این معادت چیست عودت سوی اصل
 وصل واصل خویش چون بشناختی
 آنچه پنهانست در مقصود تو

بشنوی نطق الهی چون کلیم
 نطق حق از منطق دل حاصل است
 هر دمش نطق و بیانی دیگر است
 شاهد ایمان براندازد نقاب
 در دلت آمنت باللّه جا کند
 با ملایک عهد و پیمانست شود
 با پیام حق دلت محرم شود
 آردت ایمان به انزال کتب
 آگه از سر کتاب اللّه شوی
 از رسل یابی ره و رسم سبل
 در ایمان را صدف بشکافتی
 این جهادت هست تا روز معاد
 رستن از هجران و پیوستن به وصل
 کار ایمان را بکلی ساختی
 جمله از ایمان شود مشهود تو

شهادت

کردی ایمن چون به غیب اسلام خود
 مسلما شرح شهادت گوش کن
 گر نه شیرین سازی از این شهد کام
 شهد کامان شد چو شیرین کامشان
 رایت علم الیقین افراختند
 چون در آن عینک حقیقت بین شدند
 حق سوی توحیدشان بنمود راه
 لا اله از رخ چو برقع باز کرد
 دل نگردیده گواه لا اله
 چیست دانی آن گواهی دلت
 گرد هستی تا ترا در منزلست
 تا نروبی دل به جاروب فنا
 چون به جاروب فنا رفتی دلت
 اشهد ان لا اله اغا زکن
 از شهادت چون علم افراختی
 هرچه بینی نفی کن در لا اله
 غیر معبود آنچه مقصودت بود

ساز شیرین از شهادت کام خود
 شهد اسلام از شهادت نوش کن
 کی شوی از شکر دین شهد کام
 شکر دین ساخت شیرین کامشان
 عینک عین الیقینی ساختند
 حق پرست و حق شناس دین شدند
 دل گواهی دادشان در لا اله
 خوش به الا الله شان دمساز کرد
 کی دهندت سوی الا الله راه
 گرد هستی روفتن از منزلت
 درّ اشهد سفتنت بی حاصل است
 کی رود این گرد از منزل ترا
 گرد هستی شد برون از منزلت
 ساز و برگگی از شهادت ساز کن
 مرکب معنی به میدان ساختی
 تا به اثبات حقّت آرد گواه
 گر بدانی جمله معبودت بود

تو یکی باشی و معبود هزار
 چون کنی با این همه مقصود تو
 گرنه بر این جمله تیغ لاکشی
 لا بگو و نفی معبودات کن
 آنچه الا گفتیش معبود نیست
 زانکه او از گفت تو بیرون بود
 گفت تو اندر خورفهم تو است
 پیک و همت را در آن کو بار نیست
 حد خود بشناس بیش از حد مرو
 حق مقدس از عبادات تو است
 از عبارت کی توان معبود یافت
 لا والا حرف و صوتی بیش نیست
 حرف و صوت از تخته دل بر تراش
 کفر و ایمان هر دو اینجا توأمند
 لا کند از قید هستی مطلقیت
 لا کلید گنج توحید تو است
 باب تجریدت چو بر دل باز شد
 لا والائی نینی جز یکی
 چون یکی شد پست و بالایت تمام

تو یکی باشی و مقصودت هزار
 چون کنی با این همه معبود تو
 رخت نتوان جانب لاکشی
 غیر الا ترک مقصودات کن
 گرچه جز معبود از آن مقصود نیست
 گفت تو کی در خور بیچون بود
 فهم تو اندازه وهم تو است
 گو مرو گستاخ جای خود بایست
 ماعرفناک از لب احمد شنو
 بس منزله از اشارات تو است
 از اشارت کی توان مقصود یافت
 حرف و صوت غیر و صف خویش نیست
 وحدت صرف است این آهسته باش
 لا والایت از آنرو همدمند
 تا ببخشد آشنائی با حقیت
 فاتح الابواب تجرید تو است
 دل به توحید حقیت دمساز شد
 پست و بالائی نینی جز یکی
 مؤمنی باشی موحد و السلام

صفات مؤمن

مؤمنایمان چو آوردی به غیب
 از صفات مؤمن ار جوئی نشان
 کیست مؤمن سالک راه خدا
 آنکه در دین خدا بینا بود
 رسته از تلوین و با تمکین بود
 باشد از سنگ و زسندان سخت تر
 کوه را با تیشه بتوانی شکافت
 روی او بشکفته چون بستان بود
 جز غم دینش نباشد شادی
 جامه جان از محاسن در تنش
 ره نباشد کینه را در سینه اش
 عیب جوئی نه ورا عیب جمال
 بر دریده پرده های نام و ننگ
 نه زعشرت شاد و نه از غم ملول

وصف مؤمن را بدان بی شک و ریب
 گوش دل بگشای تا سازم بیان
 دیده اش روشن ز انوار هدا
 وز رسوم راه حق دانا بود
 صعب تر از کوه اندر دین بود
 در ره طاعات حی دادگر
 لیک اندر دینش نتوان رخنه یافت
 دیده اش گریان و لب خندان بود
 جز گرفتاری حق آزادی
 پاک از لوث قبایح دامنش
 سینه باشد صاف چون آئینه اش
 نه ز غیبت گویش عار کمال
 پاکشیده از بساط صلح و جنگ
 لب فرو بسته ز گفتار فضول

نعمت حق را بجان و دل شکور
 نه ز نعمت شادی و غفلت ورا
 در غم و شادی همه خرم بود
 دائماً از فقر باشد شادکام
 خلق و طبعش هست با خلق جهان
 گر به برنش سر از تیغ جفا
 کذب را نه در کلام او گذر
 گر بخندد خنده اش نبود ز عیش
 قهقهه نبود تبسم باشدش
 هم حلیم است و کثیر العلم او
 در امور خود نه بی صبر و عجل
 حکمش از هر حیفی و میلی بری
 نفس او از سنگ در دین سختتر
 نه پی نعمت به حرص او راجع
 مدعی هرگز نگردیده به لاف
 هم مبرا عهدش از ننگ قصور
 با خلایق مهربان است و وصول
 رحمتش بی حد فضول او قلیل
 راضیش دل با قضای حق بود
 ناصرالدین و پناه مسلمین
 نه ز دم و مدح شادی و غمش
 لهو را در حکم او نبود اثر
 نیست اندر قول و فعل او شکی
 سینه اش گنجینه اسرار علم
 مؤمنین و متقین را او وصول
 نه به وصلش علف باشد نه خلاف
 دست خدعه کوتاه است ازدامنش
 نه به جست و جوی عیب مؤمنین
 او معین هر ضعیفی و اسیر
 سعی در کار خلایق پیشه اش
 نه زهتک سرعیش در فعال
 هر زمان اندر بلائی مبتلا
 حفظ غیب او را همیشه پیشه است
 عذرخواهان را همه عذرت پذیر
 خیرخواهی باشدش پیوسته کار

در مصائب ظاهر و باطن صبور
 نر مصیبت ناله و وحشت ورا
 غم و شادی و شادی غم بود
 شادکام از فقر باشد بر دوام
 آن موافق این ملایم جاودان
 رخ تابند باری از راه وفا
 نه زهتک عرض کس را پرده در
 ورنه رنجش نبود ز طیش
 مسئلت بهر تعلم باشدش
 هم علیم است و عظیم الحلم او
 در مقام حق نه دلگیر و ملول
 علمش از هر جهلی و جوری بری
 طبع او شیرین تر از شهد و شکر
 نه ز فقر خویشتن باشد جزوع
 لب فرو بسته ز دعوی گزاف
 هم معرا شرطش از گرد فتور
 در مکاره بردبار است و خمبول
 در ره حق جان و اموالش سیل
 جانش از نفس و هوا مطلق بود
 مؤمنین را حامی و حق را امین
 نه طمع بر مال و ملک عالمش
 جاهل از علمش ندارد خود خبر
 قول و فعلش هر دو می باشد یکی
 دیده اش آئینه انوار علم
 بافقیران و مساکین بس بذول
 نه به بذلش بخل و اسراف و گزاف
 ره ندارد حیلّه در پیرامنش
 نه پی آزارشان از کبر و کین
 جمله درماندگان را دستگیر
 وسعت میدان خلق اندیشه اش
 نه ز کشف سر قصورش در کمال
 شکوه اش نبود ز انواع بلا
 ستر عیبش دائماً اندیشه است
 وز کرم از عفو و بخشش ناگزیر
 جز به اصلاحش نمی گردد مدار

بدگمان هرگز نگردد از کسی
 او امین قوم باشد بیشکی
 خود به اخلاق جمیله ملحق است
 دوستی او ز دانائی بود
 او به عالم عالم شرین مقال
 نه کسی را بیم و آزاری از او
 جز نکوئی بد نمی بیند ز کس
 او غریبان و ضعیفان را معین
 صادقان را یار و غمخوار و صدیق
 هم یتیمان را پدر اندر جهان
 بیکسان را خود پرستاری کند
 با همه بشکفته و خندان بود
 چشم نگشاید پی عیب کسی
 با همه پاکیزه دارد اختلاط
 قسمت خود راهمیشه قانع است
 نه حسد باشد نه حق و کینه اش
 در سخن شری ندارد غیر خیر
 از محبت با همه گفتار او
 در ره طاعات حق خاشع بود
 در همه احوال راضی از خدا
 دائماً نظاره اش از عبرت است
 ظاهر و باطن همیشه خیرخواه
 نه زجمع مؤمنین هجرت کند
 نه فرح از دولت او را نه سرور
 نه ز آلام و شداید تلخکام
 علم او باحلم باشد همنشین
 انبساطش از پی وجد و نشاط
 با عمل نزدیک و بس دور از کل
 قلبش اندر ذکر حق خاشع بود
 کار دنیا در برش سهل و خفیف
 مرده از لذات شهواتست او
 مردمان از وی همیشه در امان
 گر محاسن هست یکسر حاصلش
 کارهایش محکم و حکمش متین
 نه کلامش از تجبر باشد او

ذکر نیک مردمش باشد بسی
 گر قبیله باشدش هر سولکی
 وز صفتهای رذیله مطلق است
 دشمنی او ز بینائی بود
 او معلم در علوم کشف و حال
 نه ز شدت برکسی باری از او
 ور بیند بیند او از خویش و بس
 با فقیران و مساکین همنشین
 اهل حق را خود مددکار و شفیع
 بیوگان را شوهری بس مهربان
 در بلایا جمله را یاری کند
 گرچه غمها در دلش پنهان بود
 بلکه بیند عیبه بر خود بسی
 باشد اندر کارها با احتیاط
 شهوت خود را حیایش مانع است
 مملو از مهر و محبت سینه اش
 جز هنر عیبی نمی بیند ز غیر
 در تواضع با همه رفتار او
 در عبادات خدا خاضع بود
 وز همه افعال حق را در رضا
 گفتنش حکمت سکوتش فکر تست
 از خداع نفس باشد در پناه
 نه از ایشان نزد کس غیبت کند
 نه ز فقدانش تأسف نه فتور
 نه دهان شیرینش از شهد حرام
 عقل او با صبر پیوسته قرین
 بی زلل گسترده در دلها بساط
 منتظر پیوسته در راه اجل
 نفسش اندر بیش و کم قانع بود
 بیم عقبایش نموده بس نحیف
 زنده در کردار طاعاتست او
 در تعب پیوسته او از مردمان
 نیست کبر و عجب و فخری در دلش
 مانعش نیست اندر کار دین
 نه سکوتش از تکبر باشد او

بُعد او از خلق از نزهت بود
 بعد او را نیست کبر و کینه‌ای
 کرده نیکان را در اول اقتدا
 مردم از وی جمله در عیش و طرب
 علم و حلمش آن خلیل و این وزیر
 لاین و رفقش باب و ام او بود
 داعی فعلش نه سمعه نه ریا
 گر به خیریت شود مذکور او
 گر چنان باشد که وصفش می‌کنند
 گر چنان نبود که سازندش بیان
 و بر بشیریت دهندش نسبتی
 گر چنان باشد شود از خود خجل
 و بر چنان نبود بحق شاگرد شود
 این صفات مؤمنین باشد تمام

قرب او با خلق از رحمت بود
 قرب او را نیست مکر و حيله‌ای
 گشته خوبان را در آخر مقتدا
 و ز خلاف نفس نفسش در تعب
 صبر او بر عسکرش باشد امیر
 باب و ام او بسی نیکو بود
 مانع خیرش نه شرم و نه حیا
 زان نخواهد شد بخود مغرور او
 شکر حق آرد بجا بی‌چون و چند
 جز به استغفار نگشاید زبان
 هیچ از آن نسبت نیارد وحشتی
 گردد استغفار او را ذکر دل
 شکر حق را روز و شب ذاکر شود
 که بیان کردم تمامش والسلام

صوم و زکوة و فطر

حسن اخلاق و صفات مؤمنان
 چونکه دانستی صلوة مؤمنان
 ای که در سالی بود سی روز هات
 رمز سی روزت نخستین گوش کن
 وانگهی از روزه کن در یوزه‌ای
 چون قمر آید بتحویل بروج
 گاه بر روی فلک تابان شود
 گه هلال ناقص و گه بدر تام
 آدمی را هم ز مبدأ تا معاد
 گه نزولش باید و گاهی خروج
 چون قمر سی روز می‌باید مدام
 سیر سی روزت چو گردید آشکار
 ای شکم کرده تهی از آب و نان
 رو زهر آلاشی دل پاک کن
 از طلوع فجر تا هنگام شام
 روزه‌ای می‌باشد آن ظاهر ترا
 باطنیت را روزه‌ای دیگر بود
 حب زر قلب ترا سازد سیاه
 هان مکن دل را سیاه ای خیره سر

ذکر شد خوش در صلوة مومنان
 بشنو از صوم و زکوة و فطرشان
 چیست دانسی روزه سی روز هات
 از می اسرار جامی نوش کن
 تا بگیری عاشقانه روزه‌ای
 روی آرد در نزول و در عروج
 گاه در زیر زمین پنهان شود
 سیر آن سی روز می‌گردد تمام
 سیر در قطع منازل اوفتاد
 گه دخولش باید و گاهی خروج
 ره نوردد تا شود سیرش تمام
 باز از صومت حقیقت گوشدار
 دل تهی گردان ز فکر این و آن
 غیر حق از ماسوا امساک کن
 لب فروبستی چو از اکل طعام
 کز کثافت شد شکم طاهر ترا
 دل تهی کردن ز حب زر بود
 از سیاهی دورت اندازد ز راه
 رو تهی سازش ز حب سیم و زر

تا نیفتی دور از راه الهه
 چون بدان درگاه راهی یافتی
 از دلت صبح سعادت سرزند
 تا ز هر آلاشی پاکت کند
 غیر حق را از دلت بیرون کند
 حضرت بیچون چو برقع باز کرد
 بر جمال خویشتن محوت کند
 محویت پاک از بدو خوبت کند
 چون شدی مجذوب و خواب و خور نماند
 خواب و خور چون رفت بیرون از سرت
 روزهاست بگذشت و روز آمد بشام
 وقت شام آمد که افطاری کنی
 نیست بهتر از سلوک اینجا طعام
 چون تو ملک روزه را مالک شدی
 سیر منزلها همه گشت تمام
 عید چبود وصل دلدارت بود
 شاهد عیدت چو برقع باز کرد
 شربت دیدار درکامت کند
 کسوت ابرار پوشاند ترا
 هر دمت خوانی دگر پیش آورد
 گه لب و چشمش می و جامت دهد
 گاه بخشاید ز بوسه کام جان
 از فواکه گه نصیبی بخشدت
 چون کشاند گرمی عشقت به تب
 لعل نوشینش چو آید در خطاب
 هر دمت نوعی نوازشها کند
 باب جنت چون به رویت باز شد
 وارهاند از غم سی روزهاست
 روز فیروزی چو شد روزی تو
 روز فیروزی چنین ای یار کو
 روز عیدت روزه چون افطار شد
 مستحق بایست جستن نخست
 فطر چبود آنچه شد روزی تو
 مستحق کبود رفیق راه تو
 سائل درگاه فطری باشدت

راه یابی سوی درگاه الهه
 خوش در آن درگاه پناهی یافتی
 روزه آید حلقهات بر در زند
 پای تا سر پاک ز امساکت کند
 جلوه گاه حضرت بیچون کند
 جلوه ای در دل ترا آغاز کرد
 بیخبر از محو و از صحت کند
 جذبه حق است مجذوبت کند
 جز حقت خواب و خوری در خور نماند
 پا و سر از نور حق شد انورت
 بایست افطار کردن از طعام
 از سلوکت فکر افطاری کنی
 این طعامت بس بود افطار شام
 روزها مجذوب و شب سالک شدی
 خوش هلال عید بنماید ز بام
 و آن هلالش ابروی یارت بود
 از وصالت عید نو آغاز کرد
 دولت رخسار انعامت کند
 در صف احرار بنشانند ترا
 خوان انعام از کم و بیش آورد
 جام می با نقل بادامت دهد
 پسته و فندق فشاند از دهان
 از ذقن لیمو و سیبی بخشدت
 خرفه خال آرد و عناب لب
 شربت قندت چشاند با گلاب
 بایی از جنات وصلت واکند
 ساز عیشت را نوائی ساز شد
 سازدت فیروز از سی روزهاست
 روزه گردد روز فیروزی تو
 عید و عیدی روزه و افطار کو
 دادن فطرت ز جان ناچار شد
 بذل فطرت تا شود در دین درست
 نعمت سی روز فیروزی تو
 سائل شیئی الله درگاه تو
 سائل درگاه فطری باشدت

فطری و فطری هر دو چون بشناختی
روزها شد روزه‌هایت را گواه
روزه‌گرگیری چنین باید گرفت
ورنه خود را ریشخندی میکنی
روزبندی پوزچون گاوخراس
ضعف را روزه نهی خود نام تو
روزه دارا شرمی از این روزه دار

فطریست از فطر قانع ساختی
تا شود مقبول درگاه اله
تا نه بر تو روز دین باید گرفت
روزهات را پیروزه بندی میکنی
شب خوری تا صبح دانه همچو آس
روزه داران را کنی بد نام تو
روزهات گردید ننگ روزه دار

روزه خاص

چون صیام و فطر را آموختی
معنی روزه دگر ره گوش گیر
بحر معنی باز جوشی می‌زند
تا بیان روزه دیگر کند
بندد و بگشایدت هر دم دری
چشم بگشا منظر و مأوا نگر
منظر تن کان ترا مأوا بود
گر نبندی بر رخ دشمن درت
ور بروی دوست بگشایی دری
کیست دشمن نفس کافر کیش تو
هر زمان رویست نماید از دری
گر نبندد روزه بر رویش درت
هان مشو غافل رهش بر درمده
دوست کبود روح ایمان پرورت
روز و شب بنشسته بر در باشدت
خانه تن منظور کاخ دلست
کاخ دل کان منظر دلدارتست
پنج حس باطنش درها بود
کیست مولا فاتح الابواب دل
حب مولا یست در دل وا کند
بغض مولا سد کند باب دلست
حب مولا یست کلید جنت است
حب مولا گر نه در دل باشدت
حب مولا روزهات را جان بود
حب مولا در دو عالم رهبر است
مرغ تو چون باز بال و پر کند

شمع جان در منظر افروختی
شاهد منظور در آغوش گیر
هر نفس در دل خروشی میزند
متزلزلت بالای نه منظر کند
سازد آباد و خرابت منظری
بستن و بگشودن درها نگر
پنج حس ظاهرش درها بود
از خرابی نیست ایمن منظر
سازد آباد هر دم منظری
دوستی مؤمن نموده پیش تو
از جنود جهل آرد لشگری
در می ویران نماید منظر
رخنه اش در کاخ و در منظر مده
با جنود عقل گشته چاکرت
پاسبان کاخ و منظر باشدت
دل حضور دلبرت را متزلزلت
محفل خلوتسرای یار تست
قبض و بسطش ظاهر از مولا بود
حب و بغضش قبض و بسط باب دل
در نعیم قرب حق مأوا کند
در جحیم بعد سازد متزلزلت
بغض مولا دوزخ پر آفت است
جمله اعمال باطل باشدت
جان چه باشد حضرت جانان بود
مرغ اعمال ترا بال و پر است
آشیان بالای نه منظر کند

ز آشیانش باز چون بگشاد پر
عید دیدارش چو برقع باز کرد
عاشقان را عید جز دیدار نیست
روزه دارا عید دیداری طلب
خود لقای دوست افطارت بسست

نوبت دیدار پیش آید دگر
از لقای افطارش آغاز کرد
جز بدیدار لقای افطار نیست
وز لقای دوست افطاری طلب
عید و عیدی نقد دیدارت بسست

افطار لقای

روزه‌ات را چون شد افطاری لقای
تا در آن یابی بعین آگهی
هر دم ازدل نکته‌ای سر میزند
روزه‌ات چون روی در معبد کند
با بهای ظاهرت چون بسته شد
بابهای باطنیت وا شود
آمد و رفتی که در باطن تراست
رمز رفت رفت اخلاق بد است
خلق بد غیبت کند حاصل ترا
از درون اخلاق بد شد چون برون
ای شکم کرده تهی از نان و آب
بطن تو خالی ز آب و نان بود
خودنمائی چند همچون ماه نو
روزه‌هاگر جمله زین سان باشد
رو دل از اخلاق بد فرما تهی
روزه‌ات چون امر در امساک کرد
نور اقبال محاسن رو کند
دل تهی شد چون ز هر آلالشی
غیبت گردد مبدل با حضور
با حضورت چون سر و کاری بود
روزه دارا روزه داری ایمن بود

باز قصد روزه دیگر نما
معنی الصوم لی اجزی به
روزه‌ات را حلقه بر در می‌زند
با بهای ظاهرت سد کند
رشته آمد شدش بگسسته شد
آمد و رفتی دگر پیدا شود
از حضور و غیبت برقع گشاست
و آمد اخلاق نیکت آمد است
خلق نیک آرد حضور دل ترا
جا کند اخلاق نیکت در درون
میدهی تا چند بر خود پیچ و تاب
دل پر از غوغای این و آن بود
تا کنی افطار از یک قرص جو
روزه نبود صرفه نان باشد
تا بیابی معنی الصوم لی
تن ز ادبار قبایح پاک کرد
دل ز اخلاق بدت یکسو کند
یافت از اخلاق نیک آرائشی
ماتمت گردد همه عین سرور
هر دم عیدی و افطاری بود
روزه را این رسم و این آئین بود

امساک

صوم لله چون شدم روزی جان
بازم ازدل نکته‌ای دیگر رسید
گنج صوم را کلید امساک شد
جان چه باشد روح انسانی تو
مرکب نفس تو بس سرکش بود

معنی الصوم لی کردم بیان
تا که گردد گنج صوم را کلید
جانت از امساک بر افلاک شد
مرکب او نفس حیوانی تو
گرم رو چون شعله آتش بود

راکبش کان روح بیمار تو است
 گرنه ز امساکش زند بر سر لگام
 مرکب سرکش عنان اختیار
 تربیت تسلیم تعلیمش کند
 تربیت داغ نکوئی سوزدش
 تربیت آهسته و رامش کند
 تربیت از خیرگی پاکش کند
 تربیت تأدیب رفتارش کند
 تربیت رانام امساک آمده
 مرکبت گر بسته امساک نیست
 مرکبی کان سرکش و بدخو بود
 خیز و از امساک کن دریوزه ای
 روح راکب نفس مرکب باشدت
 آن ظهور از عالم پاکش بود
 آن برون از امر اقدس آمده
 این تن ترا از روزن دل در درون
 خلطهائی کان به جسمت توام است
 تابش نفست ز اخلاط تن است
 دل چراغ نفس و نفست شد فتیل
 ز اکل و شربت آنچه جزوتن شود
 در چراغت روغن ار بیحدکنی
 ورنیزی هیچ روغن در چراغ
 اعتدالی باید اندر روغنست
 روغنست چون ز اکل و شرب آمد پدید
 رومده از کف طریق اعتدال
 اعتدالی پیشه کن در خورد و خواب
 روزهای خویش صرف روزه کن
 روزیت از غیب چون روزی شود
 نه بخور چندانکه نتوان خاستن
 عادلانه باید اندر کل حال

زار و بیمار از غم یار تو است
 کی تواند زیر زینش کرد رام
 کی دهد بی تربیت دست سوار
 زیر زین چالاک و تسلیمش کند
 ششویه راه و روش آموزدش
 سرکشی بگذارد آرامش کند
 روز میدان چست و چالاکش کند
 رهنورد کوی دلدارش کند
 مرکب از امساک چالاک آمده
 چون رفتار آرایش چالاک نیست
 چاره ز امساکش بسی نیکو بود
 مرکبت را رام کن از روزه ای
 آن بسیط و این مرکب باشدت
 این بروز از عالم خاکش بود
 نور پاکست و مقدس آمده
 سر ز اخلاط بدن آرد برون
 بلغم و صفرا و سودا و دم است
 زایش اخلاط تن از خوردن است
 بر فتیلت نور روح آمد دلیل
 در چراغت ناب او روغن شود
 تابش نور از فتیلش سدکنی
 سوزد و سازد فتیله سینه داغ
 تا چراغ از وی بماند روشنت
 روشنی ز افراط و تفریط ندید
 تانیفتد روح و نفست دروبال
 روح و نفست را برآر از پیچ و تاب
 شب چو آید روزی در روزه کن
 روزیت از عین به روزی شود
 نه مخور چندانکه باید کاستن
 اعتدالت اعتدالت اعتدال

شمع جمع الجمع

اعتدال آمد کلید گنجها
 نکته ای دیگر مبرهن می کنم
 هرچه خواهم در خموشی ره کنم

در حریم جان چراغت را بها
 شمع جمع الجمع روشن می کنم
 لب فرو بندم سخن کوتاه کنم

نکته‌های جانفزا چون لعل یار
 دل سروش عالم غیب من است
 دل بود جبریل و پیغمبر زبان
 این سخن از فهم تو بیرون بود
 فهم تو گردیده دون از چند و چون
 فهم دونت گرداند این سخن
 من نگویم این سخن دل گویدت
 دل بود در عالم تن جبرئیل
 روح اعظم چیست اول جوهرت
 جوهر اول چو گوهر سنج شد
 پنج جوهر چون به یک جا گشت جمع
 شمع جمع الجمع اگر ناری بدست
 شمع جمعت جمعیت را جامع است
 جامعیت لامعت شد چون ز شمع
 جمع جمعت را مقامی ساز کن
 شمع تو نور چراغ دل بود
 آن کند روشن چراغ دل ترا
 چون فتیله با چراغ و روغنست
 شمع جمعت هر شبش روشن کند
 هان چراغ خویشتن را پف مکن
 شربت امساک را گر تف کنی
 چون بخار معده پیچد در دماغ
 چون دماغت خشک و سودائی شود
 کبر چون در سر ترا حاصل شود
 کبر در سر بیش از این حاصل مکن
 دیگ معده چون بجوشد در درون
 کبر تو آخر بخاری بیش نیست
 گندکبرت عالمی را گنده کرد
 گنده خوارا این همه کبرت چرا
 کبر تو چون از بخار معده خاست
 دیگ معده هر دم آید بجوش
 گر نه از امساک افشانیش آب
 کلبه‌ات اینجا شبستان تن است
 دل به شمع جمعت ار مایل بود
 رو چراغت پاک از اخلاط کن

می‌تراود از لبم بی اختیار
 دل کتاب الله لاریب من است
 این سخن جبریل راندم بر زبان
 این سخن از عالم بیچون بود
 عالم بیچون کجا و فهم دون
 گوز نادانی مکن تکذیب من
 این سخن جبریل تن، دل گویدت
 دل به روح اعظم آمد دلیل
 بحر وحدت را نخستین گوهرت
 گوهر و جوهر تمامش پنج شد
 بزم جمع الجمع را گردید شمع
 در مقام جمع کی آری نشست
 جامعیت زان ز شمعت لامع است
 جامع آئی در مقام جمع جمع
 پرده از رخسار شمعت باز کن
 مـرهم کافور داغ دل بود
 اونهـد مـرهم بـداغ دل ترا
 شد مهیا در شبستان تنست
 ز آن شبستان ترا گلشن کند
 شربت امساک نوش و تف مکن
 از بخار معده هر دم پف کنی
 خشکیش کی میگذارد تر دماغ
 برمتاع کبر سودائی شود
 ساکن از کبرت چراغ دل شود
 ساکن از کبرت چراغ دل مکن
 از بخارش کبر می‌آید برون
 و آن بخارگنده خواری بیش نیست
 گنده خواران را همه شرمند کرد
 گنده خواری را نیز بدکبریـا
 گر ز امساکش براندازی رواست
 وز بخاری کبرت آرد در خروش
 از بخارش کلبه‌ات گردد خراب
 کز چراغ دل مدامت روشن است
 روشنیش با چراغ دل بود
 ترک هر تفریط و هر افراط کن

تا چو شمعت دائماً روشن بود
 گرنه از خلط خورش پاکش کنی
 پاکی اخلاط امساک تو است
 رو چراغت پاک از امساک کن
 چون چراغت پاک از امساک شد
 از بساط جسم و جان واقف شوی
 دامن عرفان چو آوردی بکف
 من عرف چون جمله معروفت شود
 گنج پنهانیت چون مکشوف شد
 معرفت رونق ده کمارت شود
 معرفت سرمایه دکان تست
 معرفت چون دخل بازارت بود

از فروغش کلبه‌ات گلشن بود
 کی به نور شمع ادراکش کنی
 روشنی شمع ادراک تو است
 شمع جمع خویش را ادراک کن
 شمع جمع از پاکیش ادراک شد
 نفس خود بشناسی و عارف شوی
 گرددت معروف عرف من عرف
 گنج پنهانیت مکشوفت شود
 نفس رحت عارف و معروف شد
 معرفت گرمی بازارت شود
 معرفت پیرایه ایمان تست
 رونق بازار اسرارش شود

معرفت نفس

من عرف نفسه عرف ربه بین
 من عرف نفسه عرف ربه نگر
 دانش نفست نکوتر مایه‌ایست
 جوهر نفست زکان دیگر است
 نفس تو از چند و چون بیرون بود
 پایه نفست ز دانش برتر است
 دانش او را نه در هر سرسری است
 از سرت بیرون نگیرد سرسری
 سرسری را از سر دانش برآر
 تا برآری سر به دانائی نفس
 نفس تو هم کافر و هم مؤمن است
 کفر و ایمان عارضش بر جوهر است
 گر بسوی واجب آرد روی خویش
 و ربه امکان خویش را حیران کند
 گه علوت بخشد از ایمان خویش
 کام و لب پر زهر چون حلوا فروش
 گه صمدگویان رود سوی حرم
 گه اسیر ننگ و ناموست کند
 گه چو موسی رب ارنی گو شود
 گه چو فرعون از خدائی دم زند
 گه گدائی گاه سلطانی کند

تا شود روشن ترا بزم یقین
 ز آن به جنات وصالش راه بر
 رو بدست آور عجب سرمایه‌ایست
 دانش او را نشان دیگر است
 دانش او دانش بیچون بود
 پایه‌اش بالاتر از نه منظر است
 سرشناسیش نه کار سرسریست
 دانشش کی آردت در سرسری
 وانگهی سر از گریبانش برآر
 از گریبان شناسائی نفس
 برزخ بین الوجوب و ممکن است
 ورنه پاک از هر دو آنرا جوهر است
 جذب ایمانش کشاند سوی خویش
 هر زمان کفری بر آن طغیان کند
 گه دنوت بخشد از طغیان خویش
 گاه نیش می‌فروشد گاه نوش
 گه بدیر آید پرستار صنم
 گه امیر دیر و ناقوست کند
 لن ترانی در جواب او شود
 از مقام کبریائی دم زند
 گاه شاهی گاه درباری کند

گاه شیخ شهر و زاهد می شود
 گاه خمارست و رند می پرست
 گاه از دیبا بپوشد جامه ای
 گاه تن عریان نماید در لباس
 گاه مدرس وار تدریسی کند
 گاه از تزویر بگشاید کتاب
 گاه دستار ریا بر سر نهد
 گاه عصای خویش بادامی کند
 گاه گیرد سبزه صد دانه ای
 گاه بداند صید دلها می کند
 گاه دندان سازد از مسواک تیز
 گاه سازد شارب نحسش سیل
 گاه سازد ریش را از شانه ریش
 گاه جوید فوطه و حمام و لیف
 گاه با رنگ و حنای رنگ رنگ
 گاه از تلبیس آراید لباس
 هان مده ره در برت ابلیس را
 نفس اماره که ابلیس تو است
 چون به تلبیس کند امارگی
 رو مکن دندانش از تلبیس تیز
 گر نکوبی اول او را سر بسنگ
 مار امار تو بس سرکش بود
 زهر او شد چون به جسمت کارگر
 چاره اش از داروی امساک کن
 زهر او گیرم دمی بیرون شدت
 آید و ریزد ترا زهری دگر
 زهر او را نیست پایانی پدید
 رو بکش این مار را فارغ نشین
 کشتش نبود به شمشیر و تبر
 چون تو اندر کشتش عزم آوری
 بچه ها باشند در دنبال او
 چون سپاهان پیش رویش صف کشند
 جنه ای دیگر بیاید در کفست
 جنه بر دستی و بر دستیت تیغ
 تیغ چبود در کفست ذکر مدام

عابدانه در مساجد می شود
 باشدش بر صدر میخانه نشست
 در بغل پنهان کند شمامه ای
 صوفیانه بر سر اندازد پلاس
 خویش را شهره به تلبیسی کند
 در خطاب آید بصد ناز و عتاب
 کبر و عجبش پای بر منبر نهد
 تا زحیله فکر با دامی کند
 افکند از سبزه دام و دانه ای
 زین بهانه دل تسلا می کند
 لب فرو گیرد بدنشان ستیز
 در عوض خواهد شراب سلسبیل
 تا گذارد مرهمی بر ریش خویش
 تا صفائی یابدش جسم کثیف
 دست و پا رنگین نماید چون پلنگ
 ظاهر و باطن شود ابلیس ناس
 برکن از تن جامه تلبیس را
 روز و شب مزدور تلبیس تو است
 آیدت چون مار در خونخوارگی
 تا نریزد بر تن زهر ستیز
 آخرت از جنگ سازد عرصه تنگ
 زهر او سوزنده چون آتش بود
 بر رگ جان زد ز زهرت نیشتر
 زهرش از این نوشدارو پاک کن
 باز چون احوال دیگرگون شدت
 سوزدت با آتش قهری دگر
 هیچ پایانی کس از زهرش ندید
 تا نریزد بر تو هر دم زهرکین
 کشتن او هست با تیغ دگر
 روی اندر عرصه رزم آوری
 پیش و پس دنباله اقبال او
 تا ترا تیغ جهاد از کف کشند
 تا کند حفظ از جدال آن صفت
 در قتالت کی توان کردن دریغ
 جنه چبود در صفت فکر تمام

تیغ و جنه هر دو چون افراختی
 نیزه‌ای می‌بایدت از اعتقاد
 نیزه‌ات چون ز اعتقاد آمد بدست
 پس کمندی از رشادت بایست
 چون مهیا شد کمند و جوشنت
 از شجاعت بایست جستن کمان
 تیر همت را دیانت ترکش است
 اسلحه چون در برت آراستی
 جهد میکن تانمانی از جهاد
 مار امارت چو زور آور شود
 بچه‌هایش کان جنود جهلی‌اند
 پیش و پس گیرند اطراف ترا
 تو یکی باشی و ایشان صد هزار
 در میان باید ترا هم لشکری
 گر نگردی غافل از ذکر اله
 چون جنود عقل گردد لشکرت
 بازوی فتح تو چون گردد قوی
 رایت نصرت چو گردیدت بلند
 مار اماره چو مغلوب تو شد
 کشتنش این بود کان مغلوب شد
 کشته شد امارگی از سر نهاد
 نفست از امارگی چون در گذشت
 چون شد او لوامه تلوین آورد
 یکدو گام دیگر ار برتر زند
 روح قدسی با وی آید همنشین
 نور الهامش چو برق باز کرد
 در رسد از حق صلاهی ارجعی
 ارجعی چون سازدش دل مبتلا
 از زمین رو سوی افلاک آورد
 گردد امکانیش برخیزد ز پیش
 پشت پائی بر همه عالم زند
 کفر و ایمان نداند جز اله
 در مقام قرب حق آرد قیام
 چون تو نفس خویش را بشناختی
 نفس را این شیوه و آئین بود

مرکب شوقی بمیدان تاختی
 اعتقادات نیزه آمد در جهاد
 پشت تعقید ترا در هم شکست
 جوشن از صدق و ارادت بایست
 هر دو افکندی بدوش و گردنت
 تا نشانی تیر همت بر نشان
 ترکشت را تیر همت درکش است
 تن بدرع و اسلحه پیراستی
 ار بمانی خاک دین دادی بیاد
 بچه‌هایش صف بصف لشکر شود
 جنگ جوی عرصه نااهلی‌اند
 سد کنند اطراف و اکناف ترا
 از میانشان کی توان کردن گذار
 تا به فیروزی گشایندت دری
 از جنود عقلت انگیزد سپاه
 هر طرف از فتح بگشاید درت
 آیت نصرت ز فتحت بشنوی
 مارت آید سرگذارد در کمند
 بچه‌هایش جمله منکوب تو شد
 با سپاه خویشتن منکوب شد
 سر بدرگاه اطاعت بر نهاد
 در اطاعت آمد و لوامه گشت
 گاه وحشت گاه تمکین آورد
 مطمئه حلقه‌اش بر در زند
 نور الهامش بدل گردد مبین
 با پیام حق دلش دمساز کرد
 گرددش دل مبتلای ارجعی
 وارهاوند جاننش از بند بلا
 روی اندر عالم پاک آورد
 واجبش خواند سوی درگاه خویش
 کفر و ایمان هر دو را بر هم زند
 جان و جانانی نداند جز اله
 قرب حقش دائماً گردد مقام
 سر ز جیب معرفت افراختی
 شیوه و آئین نفست این بود

اندکی از وصف نفست شد بیان
با زبان اسرارگفتن کی توان
من بقدر دانشت گفتم سخن

آنچه اسرار است نامد بر زبان
گوهر اسرار سفتن کی توان
دانشت کی یابد اسرارکهن

جوهر و گوهر

ای تو در بازار دانش جوهری
عقدگوهرین ز نظم جوهرت
دانشت آورد چون در سرسری
سرشناس جوهر نفست شدی
سرشناسی چونکه کردت سرشناس
سرشناسیت چو در سر سرزند
سرگوهرگردد از جوهر عیان
سرگوهر جوهر نفست بود
گوهر نفس تو عین جوهر است
چشمهای گوهر از جوهرگشود
چشمه گوهر تمامش جوهر است
جوهری از چشمه جوهر برآر
گوهر و جوهر چو در دست آیدت
جوهرت جوهرشناس نفس کرد
گوهرنفست نخستین جوهر است
بحر فطرت چونکه گوهر بار شد
بار جوهر چون زگوهر برگشود
جوهر اول عجایب جوهریست
معدن اصلی چو برقع باز کرد
چونکه از جیب تعین سرزد او
پشت پائی چون بنارش برفشاند
و چه گوهرگوهر عمان جود
گوهر عمان جودش چون بتافت
جوهرکانش چو برقع برگشود
روح و جسمت چون بهم آراستی
جوهر و گوهر چو شد پیراسته
صورت و معنیت چون بشناختی
چون در دانش برویت گشت باز
امتیازت چون ز دانش ساز شد

درج دانشش را بدانش گوهری
نظم جوهر بین ز عقدگوهرت
از سر دانش نهادی سرسری
سرشناس گوهر نفست شدی
سر برآر از جیب سر و سرشناس
سر ز سر جوهر و گوهر زند
سر جوهرگردد از گوهر عیان
سر جوهرگوهر نفست بود
جوهر نفس تو عین گوهر است
چشمهای جوهر از گوهر فزود
چشمه جوهر تمامش گوهر است
جوهری از چشمه گوهر برآر
جوهر و گوهر ز هر دست آیدت
جوهرت گوهرشناس نفس کرد
بحر فطرت را نخستین گوهر است
جوهر اول زگوهر بار شد
صد هزارت جوهر و گوهر نمود
معدن هر جوهری و گوهریست
جوهر اول تعین ساز کرد
پشت پا بر جوهر و گوهر زد او
صد هزاران گوهر و جوهر فشاند
و چه جوهر جوهرکان جود
جوهر ارواح از آن گردید یافت
جوهر اجسام آمد در جود
جوهر و گوهر بهم پیراستی
صورت و معنی شدت آراسته
قصر دانشش را دری افراختی
جوهر ازگوهر نمودی امتیاز
جوهر و گوهر همه ممتاز شد

چهار نفس

روح گوهر جسم گوهر شد یقین
 گر شناسائی نفسست هست میل
 گوهر دانشش چو از کان وجود
 جوهرت شد رونق افزای بساط
 انبساط چونکه از جوهر فزود
 جوهرکانت که درج گوهر است
 وه چه گوهر هر یکی با صد هنر
 جوهر نفس تو میاشد چهار
 چار جوهر باقوا چون یافتی
 هر یکی را مبعثی و بعثتی است
 غیر نفس ناطقه کان بعثتش
 گوهر دانشش چو در قلب کمیل
 مسئلت را سائل درگاه شد
 گفت یا مولا شناسائیم بخش
 روح قدسی رهنمای جبرئیل
 سائلی دیدش چو با صدق و صواب
 کز کدامین نفس دانایت کنم
 گفت یا مولای من نفس دگر
 گفت آری چار نفسست توأمند
 اولین نامیه باشد نام او
 دویمین حسیه حیوانی بود
 سیمین را ناطقه قدسیه نام
 چارمین کلیه بازش نام دان
 نامهای جمله چون تعداد کرد
 باقوا گفتش بود در مرتبت
 همچنین میدان دو خصلت آن او
 پنج قوت با دو خصلت باشدش
 چون خواص نامیه اظهار کرد
 پنج قوت گفتش از پا تا بسر
 خصلتش گفتا غضب دان با رضا
 چون خواص حسیه محسوس کرد
 تا که گردد با نوای قدسیه
 کرد با وی پنج قوت انتباه

روح گوهر جوهر نفسست بین
 گفت مولا چار هست آن با کمیل
 بر بساطت جوهری حاصل نمود
 از بساطت تافت نور انبساط
 روی دانشش جانب جوهر نمود
 چارگوهر درجش اندر جوهر است
 در مراتب جوهر نفس دگر
 هر یکی را پنج قوت سازگار
 در هر یک را صدف بشکافتی
 انبعاش را خواص و خصلتی است
 نیست پیدا جز خواص و خصلتش
 در شناسائی نفس آورد میل
 سائل درگاه سرالله شد
 با بیان نفس دانائیم بخش
 شد شناسائی نفسش را دلیل
 حکمتش بگشود بابی در جواب
 با بیان او شناسایت کنم
 غیر نفس واحده باشد مگر
 ظاهر و باطن مددکار همد
 از نبات خویش شیرین کام او
 خاک تن را آب حیوانی بود
 دائماً در عالم قدسش مقام
 بالالهیه ورا آرام دان
 باز وصف نامیه بنیاد کرد
 مسک و جذب و هضم و دفع و ریت
 و آن زیاده باشد و نقصان او
 از کبد پیوسته بعثت باشدش
 باز وصف حسیه تکرار کرد
 لمس و ذوق و شم و سمع است و بصر
 بعثتش از قلب باشد دایماً
 روی اندر عالم قدوس کرد
 نغمه پرداز قوای قدسیه
 فکر و ذکر و علم و حلمش با نباه

بازگفتش نیست او را بعثتی
 گرچه بیرون است ز اجسام فلک
 نفس قدسی را که باشد ناطقه
 باز نعت کلیه آغاز کرد
 خصلتش را باقوا شد نغمه سنج
 و آن بود وی را بقا اندر فنا
 عزتش در ذل و فقرش در غناست
 خصلت وی هست تسلیم و رضا
 چون کمیل از شه جوابش گوش کرد
 در شناسائی نفس آگاه شد
 روح قدسی شد به نفسش هم نفس
 روح قدسی غیر سرّ الله نیست
 گر درون سینه چون قلب کمیل
 روح قدسی را دلیل خویش کن
 تا بهر نفسی شناسایت کند
 چون خواص نفس خود بشناختی
 نفس کلیه الهیه بجام
 از معاد و مبدأت آگاه شدی
 بر دلت علم احاطه رو کند
 جرء وکل را چه مرکب چه بسیط
 لوح محفوظت درآید در نظر

خصلتش دان با نزهت حکمتی
 شبه الاشیاست با نفس ملک
 چونکه واصل شد به وصف لایقه
 از الهیه نوائی ساز کرد
 از قوایش گفت اول هست پنج
 دائماً باشد نعیمش در شفا
 دائماً صبرش به انواع بلاست
 مبدأ و مرجع ورا باشد خدا
 ساغر معنی ز لعلش نوش کرد
 آگاه از انفاس سرالله شد
 یک نفس بی او نزد با هیچکس
 لیک نفس تو از آن آگاه نیست
 در شناسائی نفست هست میل
 با دلالش جبرئیل خویش کن
 از خواص جمله دانایت کند
 سرزجیب من عرف افراختی
 ریخت از عرف الهیت مدام
 آگاه از اسرار سرالله شدی
 از رسومت روی دل یکسو کند
 بر احاطات همه گردی محیط
 هر زمان بنمایدت نقشی دگر

لوح محفوظ

چونکه بر آن چار عارف آمدم
 می‌نمایم صورت لوحی رقم
 باز بگشودم در درج گهر
 گوهر و جوهر فشانم درجها
 تازم سازم دفتر افلاک را
 کهنه تقویم تو را باطل کنم
 ریزم از نو طرح تنجیمی دگر
 صفحه‌ای از لوح محفوظت دهم
 از قضا بردوشت اندازم کمان
 از کتاب کون دانایت کنم
 آنچه اندر عالم علوی بود
 مفردات جمله را گر فرد فرد

لوح محفوظ معارف آمدم
 در بیان معنی جف القلم
 تا رسانم بر فلک برج گهر
 آسمانی سازم تا بارجها
 صفحه‌ها بخشم کتاب خاک را
 حکمهایش سر بسرزایل کنم
 تا نویسم باز تقویمی دگر
 هیکلی با لوح محفوظت دهم
 تا زنی تیر قدر را بر نشان
 با حروف وی شناسایت کنم
 و آنچه اندر عالم سفلی بود
 از رخ معنی بر افشانی توگرد

صفحه صفحه دفترى گردد تمام چون کتاب اللّٰه افتادت بدست از حروفش چون دلت آگاه شد لوح محفوظت کتاب حق بود آنچه هست و بود و آید بعد از این یعنی افلاک و عناصر باطباع لوح محفوظ است و حرف بیش و کم چون قلم گردید با لوح آشنا این زمان دیگر قلم در کار نیست چون علوم اولین و آخرین آنچه بایستش ز نقش بیش و کم با قلم دیگر سروکارش نماند چون مداد روز و شب با هم سرشت با قلم دیگر سروکارش کجاست اینکه تو هر دم تراشی خامه‌ای ز آن سبب باشد که علمت با کتساب علم تو باشد حصولی از صفات گر تو هم علم حضوری داشتی می‌نوشتی آنچه بایست نوشت حق تعالی چون گل اشیا سرشت چون نوشتش سرنوشت تو نبود سرنوشت جمله چون حق درنوشت سرنوشت چونکه شد علم حصول لوح محفوظت کتاب اینجا بس است این نه کار هر جهول است و ظلوم تا شود تحصیلش آنچه از کتاب باب تعلیمت چو بر رخ باز کرد از کتاب اللّٰه آگاهت کند لوح محفوظت کتاب عالم است صفحه افلاک از وی دفترست حکم تقویم تو اندر خیر و شر گر قضا دورت نسازد از مکان چون منجم را ز تقدیر قضا حکمهایش سر بر باطل شود تا ز تقویم قضا او غافل است

عارفش بنهد کتاب اللّٰه نام بازیابی از حروفش هر چه هست لوح محفوظت کتاب اللّٰه شد باب هر فعلی از آن مشتق بود در کتاب حق همه باشد مبین انفس و آفاق و انجم باشعاع حق بر آن بنوشت و شد خشکش قلم آنچه بایستش نوشت و شد بجای وین سخن هم خالی از اسرار نیست بود جمله پیش علم حق مبین کلک صنعتش زد نخستین دم رقم نکته‌ای باقی ز اسرارش نماند آنچه می‌بایست بنویسد نوشت گر شود خشکش قلم اینجا بجاست تا نویسی از رسائل نامه‌ای می‌فزاید هر دم از نقش کتاب علم حق باشد حضوری عین ذات چون قلم بر لوح می‌افراشتی می‌سرشتی آنچه بایست سرشت سرنوشت جمله را یکجا نوشت آن نوشتن در نوشت تو نبود شد تو را علم حصولی سرنوشت رو به تحصیل از کتابش کن وصول لیک تحصیلش نه حد هر کس است عالمی باید مکمل در علوم زان گشاید بر تو از تعلیم باب از علومت ساز و برگی ساز کرد لوح محفوظی بهمراحت کند ز آن هویدا نقش هر بیش و کم است نکته سنجت هر زمان با اختیست یابد از تأثیر کوبها اثر تیر تقدیرت نشیند بر نشان در زمان و در مکان افتد خطا نقش تقویمش همه زایل شود بر قدر حکم او نویسد باطل است

گرنه غافل بد ز تقویم قضا
علم او چون ناقص است اندر نجوم
تا به جهل خود گرفتارش کند
ای که هستی غافل از حکم قضا
از قضا و از قدر زیجی به بند

حکم بر تقدیر کی بودش خطا
ز آن سبب کذبش بحکم آرد هجوم
در نظر بی عزت و خوارش کند
میکنی تقدیری بی حاصل چرا
تافتد تقویم احکامت پسند

قضا و قدر

می نویسم از قضا و از قدر
لوح محفوظ کبیر آمد قضا
چیسست دانی زیج تقدیر و قضا
سرنوشتی کان به روز سرنوشت
آن نوشت سرنوشت آمد قضا
آنچه باشد در قضای حق نهان
زیج تقدیر و قضا چون یافتی
رو یقین میدان ترا آن نیست حد
لیک چون آئی به احکام قدر
ز آن سبب فرمود ختم انبیا
رد آن از خویش ممکن باشدت
رد آن از عالم ممکن کجا
عقل بسیاری گرت باشد بسر
همچنانکه شمس چون طالع شود
تابشش چون آتش آید بر تو تیز
لیک ازوی رد تابش کی توان
رد تابش هر قدر شد ز آفتاب
ورنه چون تیر قضا آید دلیر
رد تابش گر توانی ز آفتاب

معنی کایید بدیهی در نظر
هم قدر لوح صغیر آن حکم را
صفحه ای از دفتر ارض و سما
حق تعالی اندرین دفتر نوشت
تا قدر سازد به پیشت بر ملا
از قدر گردد عیان اندر جهان
صفحه ها از یکدیگر بشکافتی
کز قضا حکمی توانی کرد رد
قدری ازوی میتوان کردن حذر
کز تصدق رو بکن دفع بلا
ورنه کی ممکن ز ممکن باشدت
می شود باجاهلی ممکن ترا
اندکی از خود کنی رد قدر
در مطالع نور آن لامع شود
گوشه ای بتوان از آن کردن گریز
بل توان از خویش کردن رد آن
از قدر هم می توان کرد اجتناب
کی ز تقدیرش ترا باشد گزیر
رد آن باشد ترا عین صواب

جبر و تفویض

چون قضا حتم و قدر مشروط شد
این بیان بطلان تفویض است و جبر
چون سر از جیب قضا افراشتی
باز پیش آورکتاب اللّه را
گنجهای را که شناسی تو اسم
گنج اسما چون در آن بنهفته اند
لوح محفوظ تو آمد بر دو قسم

سعیه سوف یری مضبوط شد
در میان اثبات امر بین امر
پرده از روی قدر برداشتی
لوح محفوظ آن طلسم شاه را
جمله مستور است زیر این طلسم
لوح محفوظش از آن رو گفته اند
آن یکی گنج است و این باشد طلسم

این طلسمت عام و گنجت هست خاص
 چون طلسم لوح را بشکافتی
 در طلسم نطفه آدم نگر
 لوح نبود گنج اسما باشد این
 علم الاسما ز قرآن رو بخوان
 آنچه حق در دفتر عالم نوشت
 لوح عامش دفتر عالم بود
 لوح عامش آنچه دارد از خواص
 حکم آن کلی و این جزئی بود
 حکم کل را چون عمومی در بر است
 یک حکم جزء چون مخصوص گشت
 نکته باریک است و درکش بس دقیق
 تا نباشد رقتی با ذهن تو
 رقتی چون نیست در ذهن تو یافت
 هین مرو در فکر جای خود بایست
 خود بیان معنی دیگر کنم
 تفرقه بگذار اول جمع باش
 چون به جمع از تفرقه باز آمدی
 نغمه ای بنواز و دل را شاد کن
 لوح محفوظی که عامش نام گشت
 یعنی احکام فلک در خیر و شر
 گر در این احکام سعی آری بجا
 یک چون کلیت نبود اختیار
 جسم خود را از هوای گرم و سرد
 یک نتوان داد تغییر هوا
 همچنین در رنج و راحت آنچه هست
 و نبود هیچ در کف اختیار
 امر و نهیت هیچگاه سودی نداشت
 کفر و ایمان هر دو بی بنیاد بود
 بود انزال کتب بی فایده
 من و سلوا چیست خوان امتحان
 گر نبودی هیچ بوئی ز اختیار
 اختیارت هست در کار اندکی
 اندک جمع شد بسیار شد
 اندکی در کار اگر کاهل شوی

این بود ز آن عوام آن از خواص
 گنج اسما را از آن دریافتی
 تا بینی لوح محفوظی دگر
 بلکه خود عین مسما باشد این
 گنج اسما نطفه آدم بدان
 جمله اندر نطفه آدم سرشت
 لوح خاصش نطفه آدم بود
 جمله ظاهر میشود از لوح خاص
 گرچه کلیات از این جزئی بود
 اختیار جزئیست ز آن درخور است
 کی توان با اختیار ازوی گذشت
 کی توانی یافت بی ذهن رقیق
 کی شکافد نکته ام را ذهن تو
 ترسمش این نکته نتواند شکافت
 زآنکه فکرش در خور ذهن تو نیست
 نکته باریک روشن تر کنم
 پای تا سرنکته ها را سمع باش
 نکته ها را نغمه پرداز آمدی
 لوح عام و خاص خود را یاد کن
 حکم کلش به عالم عام گشت
 جمله بروجه عموم آرد نظر
 اختیار جزئی بی باشد ترا
 اختیار کل بکلی و اگذار
 میتوان با سعی قدری چاره کرد
 زآنکه حکم کلیست آن از قضا
 اختیار جزئیست باشد بدست
 بود بیجا امر و نهی کردگار
 درد و درمان تو بهبودی نداشت
 دعوت پیغمبران برباد بود
 من و سلوایت نمیشد مائده
 امتحان تابعان و عاصیان
 امتحانی کی ترا بودی بکار
 اندک بسیار و بسیار اندکی
 یک از آنت اندکی در کار شد
 علم بگریزد ترا جاهل شوی

جهل بر علم تو چون غالب شود
 عقل و ذهنت چون ز سرگردید سلب
 جلب قلبت گر نباشد در دماغ
 قلب تو آئینه گیتی نماست
 عقل و ذهنت گر نیابد دانشی
 ز آفتابست تابشی چون رو کند
 دانشت با سعی چون شد همعنان
 سعی و دانش چاره سازکار تو است
 آدمی از سعی آید در نما
 سعی تودر واردات آسمان
 سعی تو با حفظ محفوظت کند
 لوح محفوظت چو حکمش عام شد
 رد کلی کردنش را نیست حد
 لوح عامت چون بکلی یافتی
 یافتی از حکم کلش اختیار
 لوح خاصت را دگر شو نکته سنج
 گنج اینجا چیست احکام وی است
 حکم وی چون جزئی و مخصوص گشت
 چونکه بر وجه خصوص احکام اوست
 حکم جزئی دیگر است و کل دگر
 حکم جزئی خاص و کلی هست عام
 لوح خاصت چون بحکم آرد نظر
 در کفست چون نیست اینجا اختیار
 اختیار جزئیست در حکم کل
 لیک در هنگام کار ای هوشیار
 حکم جزئی هست چون از لوح خاص
 نطفه آدم که لوح خاص توسط
 اختیاری نطفه را گر بد بدید
 نطفه رادر خود نباشد اختیار
 همچنانکه نطفه کان لوح تو است
 لوح عامت را هم اندر گیر و دار
 اختیار هر دو دست داور است
 این نه جبر است ای پسر نه اختیار

عقل و ذهنت را ز سر سالب شود
 کی توانی کرد قلب خویش جلب
 کی دهد عقلت ز خیر و شر سراغ
 عقل و ذهنت را بدانش پیشواست
 کی شناسی آفتاب از تابشی
 دانشت با سعی دفع او کند
 چاره سازت گشت در سود و زیان
 چاره ساز اندک و بسیار تو است
 لیس للانسان الا ما سعی
 سازدت محفوظ از سود و زیان
 حفظ حکم از لوح محفوظت کند
 حکم کلی یافت عامش نام شد
 بل توانی کردنش از خویش رد
 از بیانش جزء و کلی یافتی
 اختیار جزئیست آمد بکار
 تا بیابی از نکاتش راه گنج
 حکم جزئی خاصه انعام وی است
 کی توان با اختیار اینجا گذشت
 حکم جزئیست از آن برنامه اوست
 حکم جزئیست می دهد از کل خبر
 حکم عالم از خاص میجو شد مدام
 کی ز حکمش میتوان کردن گذر
 اختیار اینجا بکلی واگذار
 گرچه می آرد به سیر خار و گل
 نیست اندر حکم جزئی اختیار
 اختیاری نیست وی رادر خواص
 کی شود با اختیار خود درست
 گه چرا میشد سیاه و گه سفید
 اختیارش هست با پروردگار
 اختیارش خود نمی باشد بدست
 نیست اندر کف زمام اختیار
 اختیار اینجا نه حد دیگر است
 مذهب حقست دارش یادگار

لوح عام و خاص

لوح دیگر می‌نگارد یاد دار
 بین مبرهن لوح عام و خاص خود
 کلک قدرت چونکه نقش بیش و کم
 فیض خاصی داشت آن را عام کرد
 عام گشتت لوح محفوظ کبیر
 لوح محفوظ کبیرت عالم است
 آنچه اندر فطرت عالم نهاد
 طین و فطرت هر دو را با هم سرشت
 سرنوشت هر دو را چون زد رقم
 پرده جف القلم شد خلوتش
 جلوه اجمال چون گشتش تمام
 خاص و عامت هر دو چون تحصیل شد
 جلوه اجمال از آدم طلب
 آنچه حق در دفتر عالم نوشت
 نطفه آدم عجایب دفتریست
 دفتیش آنچه در دفتر نوشت
 دفتیش کرد صادر چون مثال
 امثالش از مثالش امر شد
 امثالش امر شد چون از مثال
 گر تجاوز از مثال خویش کرد
 زانکه گر نبود به امرش امثال
 نی غفط گفتم کجایش هست حد
 امر اعلای آنچه کردش سرنوشت
 گرنه ذهنیت کرد درک امثال
 دفتری فکرم گیرد قلم
 تا نماید صادرت از نو مثال
 هان بدرک خویشتن غره مباح
 گر ترا بی ذهن گفتم عیب نیست
 نکته‌ها از عالم غیبم رسد
 جبرئیل دل بگوید این سخن
 من کجا و طرز گفتار از کجا
 کی توانم من چنین گفتار کرد
 جسم من جز مشمت خاکی بیش نیست
 مشمت خاکی را نزیبد این سخن
 سرنوشت من چنین گفتار بود

خامه‌ام بی اختیار و با اختیار
 کان یکی عالم دگر آدم بود
 در کتاب آفرینش زد رقم
 لوح عام و خاصیت انعام کرد
 خاص گشتت لوح محفوظ صغیر
 لوح محفوظ صغیرت آدم است
 جمله اندر طینت آدم نهاد
 سرنوشت هر دو را با هم نوشت
 زد قدم در پرده جف القلم
 تا چه از پرده نماید جلوتش
 جلوه تفصیل شد با خاص و عام
 آن یکی اجمال و این تفصیل شد
 جلوه تفصیل از عالم طلب
 مجملش در نطفه آدم نوشت
 دفتر افلاک وی را دفتریست
 آن مثالی باشدش از سرنوشت
 بر مثالش هست لازم امثال
 از مثالش امثالش امر شد
 لاجرم باشد به امرش امثال
 جان و دل با داغ حسرت ریش کرد
 ز امر اعلایش دگر ناید مثال
 تا تواند امر اعلای کرد رد
 کی تواند ذره‌ای ز آن درگذشت
 امثالیت ماند مخفی با مثال
 فردی از نو آورد سازد رقم
 سازدت روشن مثال و امثال
 نقش خودبینی ز لوحت بر تراش
 هیچکس واقف ز سر غیب نیست
 از کتاب الله لایبم رسد
 ورنه این گفتار نبود حد من
 من کجا و کشف اسرار از کجا
 کی توانم کشف این اسرار کرد
 جلوه گاه نور پاکی بیش نیست
 من کجا و کشف اسرار که من
 در سرشتم کشف این اسرار بود

چون شاید رفت بیرون از سرشت
 سرنوشتم کشف این اسرار کرد
 سرنوشت من مثال من بود
 چون ز امر اقدسم آمد مثال
 رد آن کردن کجا حد من است
 گر مثال شه ظلومی رد کند
 من کجا و قدرت رد از کجا
 گیرم از خواهم کنم رد مثال
 امثالش هست دامنگیر من
 با غل و زنجیر اکنون چون کنم
 چون جنون آمد گریبانگیر شد
 چون کنم با این همه زنجیرها
 هر زمان نوعی بزنجیرم کشد
 تا بخود یکباره مجنونم کند
 چون شدم مجنون نماندم اختیار
 اختیاری نیست چون در کار من
 هرچه خواهم نکته‌ها را اختصار
 اختیار دل نه در دست من است
 دل زبردست و زبانش زبردست
 چون کنم با دو زبردست چنین
 هر دو بستندم چو دست اختیار
 دست کارم پای خاموشی بود
 دست داد جای خاموشی کجاست
 دست دل گشته گریبانگیر من
 تا کشاند هر زمان بی اختیار
 هر که بیخود کشف اسراری کند
 دل مرا چون کاشف اسرار کرد
 نی غلط گفتم مرا اسرار کو
 نکته‌ای ز اسرار ناگفته هنوز
 هتک سر اصل و فرع می‌کنی
 بیخبر از اصل و فرع خویشتن
 بر اصولم تیر طعنی می‌زنی
 شمه‌ای نادیده‌ای ز احوال من
 مجرم سازی به ترک انقیاد
 انقیاد من عیان چون آفتاب

از سرشت آمد بروم سرنوشت
 کشف این اسرار و این گفتار کرد
 امر و نهیش امثال من بود
 کی توانم کرد رد امثال
 گر کنم رد نوبت حد من است
 خویش را او مستعد حد کند
 من کجا و طاقت حد از کجا
 کی توانم رفت بیرون ز امثال
 امثالش شد غل و زنجیر من
 گر نه عقل خویش را مجنون کنم
 دیگرم زنجیر بر زنجیر شد
 کی توانم جستن از این گیرها
 در کمند طوق تعذیرم کشد
 اختیار از دست بیرونم کند
 اختیار اینجاکجا آید بکار
 اختیاری نیست این گفتار من
 می‌تراود از لبم بی اختیار
 زبردست دل زبردست من است
 زبردستش دست من در زبردست
 بسته دستم از یسار و از یمین
 ز اختیارم کی گشاید دست کار
 پیشرفتش جای خاموشی بود
 پیشرفت پای خاموشی کجاست
 بسته بر حلق از زبان زنجیر من
 با طناب جرم کشف پای دار
 حد شرع ملزم داری کند
 حد شرع التزام دار کرد
 جرم کشف و التزام دار کو
 گوهری ز اسرار ناسفته هنوز
 مستعد حد شرع می‌کنی
 پرده بگشائی ز اصل و فرع من
 در فروم طعن و لعنی می‌کنی
 نکته‌ای نشنیده‌ای ز اقوال من
 متهم اندر فساد اعتقاد
 اعتقاد من نهان در صد حجاب

آن یکی چشمت ندید و این ندید
چون عقیده هست مخفی در درون
آخر ای مؤمن صفت شرمی بدار
رو بخوان الخیر ظن المؤمنین
ظن بد آخر ترا رسوا کند
ظن بد را رو برون کن از سرت
اینکه من هم گفتمت ظن خطاست
چونکه گشتم معترف من بر خطا
گر تو هم اقبال اقراری کنی
صلح آید جنگ برخیزد ز پیش
جنگ باشدگیر و دار جاهلان
من چو کردم صلح با جن و بشر
صلح و جنگم هر دو را بر هم زدم
مدح و ذم را هردو کردم سرنگون
عافیت چون گشت دامنگیر من
چون غل و زنجیر بودم امثال
امثالهم از مثالم دور کردند
امثالهم می کشد بی اختیار
ورنه من با کس ندارم شکوه ای
سرنوشتم بود چون این گیر و دار
گیر و دارم چون بپا زنجیر شد
خون چوبی تأخیر نتوان کرد شیر
خون من چون شیر از تأخیر شد
وقت آن آمد که بگشاید زبان
تا سپارد بر کفت فرد مثال

امر پنهانی چسبانت شد پدید
کی فسادش را تو دیدی از برون
هر دم بیرون مکش بر پای دار
ظن بد بر من میاور بیش از این
پرده ها از روی کثارت واکند
تا نگرده عاقبت پرده درت
چون مفر گشتم کنون جای عطاست
با عطایت کن خطای من عطا
ترک هر ادبار و انکاری کنی
عقل آید جهل بگریزد ز پیش
صلح باشد ننگ و عار عاقلان
خود چه جای جنگ می باشد دگر
پشت پا بر پای مدح و ذم زدم
سر ز جیب عافیت کردم برون
یاد آمد از غل و زنجیر من
امثالهم امر بودم از مثال
وز مثالم امثالهم دور کردند
هر زمان در عرصه گاه گیر و دار
کی بود از گیر و دارم شکوه ای
گیر و دار از کف ربودم اختیار
در مثالم باعث تأخیر شد
گردمی تأخیر شد بر من مگیر
طفل طبعم شیر مست شیر شد
از سرشت نطفه ات سازد بیان
از مثالت آورد در امثال

نطفه آدم

در بیان نطفه آدم ببین
نطفه با تولید چون همدم شود
نطفه ات کان لوح محفوظ آمده
گنج روح را بود جسمش طلسم
جسم او را گرچه از خون مایه است
زانکه افلاک و عناصر باطباع
نه پدر با چار مادر سه ولد
سالها با خویش تدبیری کنند

ربیت بنگر ز رب العالمین
نکته رحلت مبرهن ز آن بود
در طلسم لوح محفوظ آمده
گرچه روح هست مستغنی ز جسم
لیک از افلاک برتر پایه است
ثابت و سیار جمله باتباع
با هزاران جد و جهد و کدوید
قرنها تحصیل تأثیری کنند

تاکنند تولید خونی از نبات
مدتی بدهند از خواب و خورش
تا پدید آید ازو خونی سفید
چون ز خون پالوده گشت و صاف آن
باز درمهد رحم جایش دهند
لوحی لوح طلسم بیش و کم
تادر آن الواح محفوظش کنند
هفت اختر نه مهش یاری کنند
چون زحل یک ماه دادش تربیت
ماه سیم آیدش مریخ پیش
ماه چارم بخشش خور زندگی
ماه پنجم زهره ستارش شود
ماه شش آید عطارد باز پیش
ماه هفتش را قمر یاری کند
ماه هشتم باز کیوان فلک
ماه نه زائوش پیش آید دگر
نه مه و نه روز و نه ساعت تمام
دفتری دفتر غیب و شهود
با هزاران احتیاط آرد بدست
پس کشد در پیش با حفظ ادب
نسخه‌ای از نسخه جات خاص و عام
چون بر آن بنوشت و کار اتمام کرد
فرض شد بر وی رساند تا بعرض
امرا عیالیش کند حکم مثال
مهرداران پس به امرش دم زنند
دفتریش کرد چون صادر مثال
امثالش از سرا بیرون کشد
طفلک بیچاره بدبخت و زیون
باز در دامن مادر جا کند
مادر دلسوز گردد مهربان
چون میان بندد بخدمتکاریش
در زمان شیریری ز پستانش دهد
چون دو سال از شیر او پرورده شد
نامیه دادش نبات آسانما
حسیه برخویش مغرورش کند

کان بود حیوانی و اصل حیات
با هزاران ناز وی را پرورش
صاف تر از ناب صهبای امید
نطفه خوانندش حکیمان جهان
در مشیمه چونکه مأوایش دهند
هر زمان لوحی زند بهرش رقم
مستحق لوح محفوظش کند
هر یکی نوعی پرستاری کنند
مشتری کردش دوم مه تقویت
پاسبانیش کند با تیغ خویش
تا بیابد قوت جنبه‌دگی
با نوای عیش غمخوارش شود
کش نویسد لوحها با کلک خویش
از بدو نیکش نگهداری کند
گردش دربان به ایوان فلک
تا برآرد ز آن ره باریک سر
چون در آن تاریک دان سازد مقام
فردی از افراد اوراق وجود
تا نویسد سر نوشتش آنچه هست
کلک ساعات مداد روز و شب
مجملی ز اجمال و تفصیلش تمام
لوح محفوظ صغیرش نام کرد
عرضه را چون استجابت هست فرض
منشیان حکمش نمایند امثال
مهر اسما را بر آن محکم زنند
بر مثالش کرد امر امثال
از رحم او را به پیرامون کشد
از مشیمه چونکه آرد سر بیرون
بر سر زانوی وی مأوا کند
دامن خدمت بیند بر میان
سوزش دل برفغان و زاریش
شیر نبود شیرۀ جاننش دهد
پرورش آنچش که باید کرده شد
قوتی شد حاصلش در دست و پا
از سر زانوی ام دورش کند

همچو حیوانش برفتار آورد
شد چو طفل شیرخواره لقمه خوار
بشنو از نو قصه‌ای بس بوالعجیب
در میان شادیم ماتم نگر
لیک آن معنی بخاطر یاد دار

ز آب و نانش بر سرکار آورد
این دمش در لقمه خواری واگذار
کز قضا اینجا چه افتادم نصیب
رحلت و تولید را توأم نگر
گردمش تا بعد از این صورت نگار

رحلت و تولید

این حکایت شهره آمد در جهان
من به کنجی در طلسمات بیان
کز برون ناگه یکی زد شیونی
ذکر تولید تو این دم کی سزا است
خیز و پیش آ دست این بیچاره گیر
دست و پایش هر دو افتاده زکار
تاتو پیش آئی و پشت جان دهد
من ز جا برخاستم رفتم به پیش
چون گرفتم دست او جانش برفت
مرغ جان چون بازگشتش پر و بال
جسم او مرده بروی دست من
گفتم این یارب چه رمز و حکمت است
رحلتش بر موت تمهیدم نمود
طفل تولید ار نمودم رحلتی
چون تولد حکمت از رحلت نمود
گر خبر از طفل حکمت باشدش
زانکه چون طفل از رحم تولید کرد
گر نه رحل رحلتش تمهید شد
الغرض تولید و رحلت باهمند
چونکه بنمود آن کنیزک رحلتی
آمدم تا بازگردم نکته سنج
نطفه‌ات چون طفل گشت و شد برون
نامیه دادش نموی از نباتات
خواب و خور سر از گریبانش کشید
خواب و خور گردد همه اندیشه‌اش
خواب و خور چون از نباتش سیر کرد
ناطقه پیش آید و نطقش دهد
باب منطق چون برویش باز شد

رحلت و تولید را توأم بدان
گنج سنج نطفه و تولید آن
کان کنیزک هست یاران مردنی
فکر مردن گرکنی اکنون رواست
دست این افتاده ناکاره گیر
جان رسیده بر لبش از انتظار
جان مشکل پیش تو آسان دهد
تا که گیرم دستش آرم جای خویش
جان به کوی وصل جانانش برفت
آشیان گشتش به جنات وصال
فکر تولید آنچنان پا بست من
من به تولید آن دگر در رحلت است
رحلت از وی طفل تولیدم نمود
رحلتش را شد تولد حکمتی
رحلت و تولید یک حکمت نمود
این تولد عین رحلت باشدش
رحل رحلت رحلتش تمهید کرد
کی تواند رحل تولید شد
هر کجا هستند با هم توأمند
رحلتش بگشود رحل حکمتی
از طلسم نطفه ریزم بر تو گنج
نامیه با حسیه گشتش فزون
حسیه افزودش از حیوان حیات
سر برون از جیب حیوانش کشید
غیر خواب و خور نباشد پیشه‌اش
قوت حیوانیش تأثیر کرد
منطق قدوسیان پیشش نهاد
منطق نطق و بیانش ساز شد

کلیه بابی گشاید بر دلش
چون زکلی یافت جزئی قوتی
قوت ادراک چون شد حاصلش
رو بدرک جزئی وکلی کند
چون به جزئیات وکلیات خویش
از الهیه ورا بـوئی رسد
از بلوغش چونکه حاصل شدکمال
چون به تکلیف خدا روی آرد
از سعادت باشدش گر خصلتی
ور بود وی را شقاوت خلق و خوی

جزئی ازکلی نماید حاصلش
مدرکه با وی بگيرد الفتی
سازد آسان عقده‌های مشکش
درک هر جزئی و هرکلی کند
مدرک آید بر بساط کم و بیش
وز بلوغش خصلت و خوئی رسد
شاهد تکلیف بنماید جمال
رویش اندر خصلت و خوی آورد
سر به تکلیفش نهد بی کلفتی
خلق و خویش تابد از تکلیف روی

سعد و نحس ساعت

نطفه چون در بطن مادر میرسد
سعد و نحس ساعت ار دریافتی
چون سعادت گشت دامنگیر تو
گر سر زنجیر نگذاری ز دست
در رحم چون نطفه گردد منعقد
تاز تأثیرات امدادش کنند
گر فتد در ساعت سعد اتفاق
ور بود در ساعت نحسیتی
چون کواکب را نظرها در بر است
گر بودشان دوستی‌ئی در نظر
ور نظرشان را خصومت شد بر
حکمه‌ای ساعت از کوکب بود
چونکه تأثیرات ساعات و نجوم
ز آن شود گاهی سعید و گه شقی
گر نه از ساعات باشد این اثر
ساعت نیک و بدت تمیزکن
چون سعادت را سبب دریافتی
هر دو را بشناختی در بطن اُم
نطفه چون در بطن اُم گردد سعید
ور شقی آمد ز بطن اُم برون

از شقاوت و سعاداتش رسد
نطفه را از شقاوت تافتی
شد بیانش در گلو زنجیر تو
بخشدت گنج سعادت آنچه هست
ثابت و سیاره گردنش ممد
با خواص خویش بنیادش کنند
نطفه گردد با سعادت هم وثاق
با شقاوت یابد او جنسیتی
در نظرهایشان اثرها مضمراست
سعدگردد ساعت و بخشد اثر
نحسیت از ساعت انگیزد اثر
کوکب احکامش ز حکم رب بود
نطفه را در انعقاد آرد هجوم
گاه عصیان کار و گاهی متقی
پس چرا فرمود آن خیر البشر
ز انعقاد نطفه‌ات پرهیزکن
از شقاوت روی دل برتافتی
نطفه را از کف مکن سرشته گم
لاجرم گردد سعادت ز آن پدید
از شقاوت لاجرم گردد زبون

شقاوت

گر شقاوت شد قرین از کوکبش
تو مدان مجبور از حکم ربش

عارضی باشد شقا دفعش توان
 گر شقی را میکنی مجبور تو
 گوئی از خوئی که میدارد شقی
 خوی وی گردیده دامنگیر او
 میکشد سوی خودش بی اختیار
 من در اینجا کی کنم انکار تو
 لیک اینجا نکته ای دیگر بود
 خوی بد بر نطفه گشته عارضش
 او مریض است و مرض او را عرض
 چون ز تأثیرات افلاک و نجوم
 همچنانکه تابش خور ز آسمان
 گر بتابد بر بدن فصل تموز
 در پس دیوار سعی خویشتن
 این مرض هم تابش باطن بود
 دفع آن با سعی ظاهر ممکن است
 گر تو گوئی سعی هم بی اختیار
 گویم این مطلب ترا فکر خطاست
 سعی فعل تست از کوب کی است
 اختیاری نیست تحصیل قوا
 و به تحصیلش ترا بود اختیار
 چشم تو چون کور مادرزاد شد
 قوتی کان حاصلت شد از الست
 یعنی ار خواهی ببندی چشم خویش
 هم توانی بست و هم بتوان گشاد
 همچنین هر قوتی کان با تو است
 اختیار فعلیت اینجا بس است
 نور چور نور نخل ایمن است
 امر بین الامر چون حاصل شود
 جبر و تفویض ارگزاری برکنار
 اختیارت گر کشاند سوی کار
 این نه تنها خاصه انسان بود
 و فرس را بین چسان ای پاک بین
 همچنین افعال دیگر کن قیاس
 تا بدیهی گردد ای صاحب نظر
 اختیاری گشت چون افعال تو

ما سعی را نیک از قرآن بخوان
 ز اختیارش مینمائی دور تو
 او نخواهد گشت هرگز متقی
 گشته برگردن غل و زنجیر او
 تا کند خاصیت خود آشکار
 گویم از صدقست این گفتار تو
 گویم انصافی گرت در سر بود
 همچو گرمی تب اندر عارضش
 مسهل سعیش کند دفع مرض
 این مرض در بطنش آورده هجوم
 باشدش تأثیر ظاهر در جهان
 گرمیش سازد بدن را تیره روز
 میتوان دفعش نمودن از بدن
 دفع وی از بطن خود ممکن بود
 دفع این ممکن به سعی باطن است
 گردد از تأثیر کوب آشکار
 و برونش کن که فکرت ناسزا است
 قوت سعیت ز تأثیر وی است
 اختیار اینجا ز کف گردد رها
 چشم کورت نور می کرد آشکار
 کی تواند نور را بنیاد شد
 اختیار فعلیش دست تو است
 تا نبیند روی نامحرم به پیش
 اختیار هر دو حق دست تو داد
 قبض و بسط جمله ات باشد بدست
 رومده از کف که نور نورس است
 امر بین الامر از وی روشن است
 جبر و تفویضت همه باطل شود
 اندکی آید بدست اختیار
 جز به فعلت هیچ نبود اختیار
 اندکی هم شامل حیوان بود
 بگذرد با اختیار از ما و طین
 کش چسان در فعل آید از حواس
 اختیار فعلیت در خیر و شر
 هم بود با اختیار اقوال تو

قول و فعلت را عنان چون دست تست
توسن سعی خود ار جولان دهی
چون عدو را هست پیشه دشمنی
ز آنکه ازوی خانه‌ها ویران شده
توسن سعی کنون بیرون جهان
گر عنان دشمن افتد درکفت

سعی

توسن سعی نشدگر ره سپر
تا بسـرحـدکمـالش آورد
توسن نامی سعی را نژاد
توسن سعی تو باشد خردسال
گر سپاری در کف میر آخورش
خردسالیش رسد حدکمال
آخور و میر آخورت ای تیز فهم
سالها باید به فکرت تاختن
گرچه در فکرت بسی درتاختی
گر نلغزی و نیاری ارتعاش
کیست میر آخور چه باشد آخورت
پیر باشد پیر میر آخور ترا
سعی تو با سعی پیر آید درست
رو به سعی دامن پیری بگیر
تا شود سعیش به سعی تو دلیل
هان مکن از جاهلی انکار پیر
ورکنی انکار پیر از جاهلی
در دماغت کرده جا بس کبر و جهل
من نمی گویم تو خود انصاف ده
خوب با جهل ابوجهلش بسنج
طبع افیون را درج تا چار شد
من ندانم گر به پنجم میرسید
جهل تو ز افیون کشنده تر بود
من چه گویم با تو جهلت عقرب است
با چنین عقرب چگونه مانده‌ای
نی غلط گفتم ز افسون کی رمد
جهل تو خود عقرب و نیشش توئی

توسن سعی کنون پا بست تست
کی عدو را راه در میدان دهی
از شقاوت نیست بدتر دشمنی
دوستیش بانی عدوان شده
تا ستانی از کف دشمن عنان
کی تواند رخنه کردن در صفت

در کف میر آخور پیرش سپر
از بیابان جهالت بگذرد
گر ندانی از تو ای حیوان نژاد
ترسمت سازد بخردی پایمال
پرورد چندی به پای آخورش
روز میدانت نسازد پایمال
زود نتوان یافتن بارخش وهم
تاتوانی آندو را بشناختن
لیک دانم آندو را نشناختی
هر دو را سازم یکی پیش تو فاش
گوش کن از آخور و میر آخورت
سعیش اندر تربیت آخور ترا
ورنه از سعی بیاید دست شست
ساعتی از کف منه دامن پیر
وا نماند توسنت وقت رحیل
دامنش چون یافتی محکم بگیر
گر همه پیری یقین دان جاهلی
در سرت جهل ابوجهل است سهل
ساعتی جهلت ز سر در بر بنه
بین از آن چار است از تو هست پنج
سمیت خاصیتش ناچار شد
آن چها میکرد با سمش پدید
از دم عقرب گزنده تر بود
خود بکش وی را که با تو اقرب است
ظاهراً افسونی آن را خوانده‌ای
گر همه پیغمبرش افسون دمد
حلقه بسته در پس و پیشش توئی

بررگ و پی بی گنه نیشی ز نیش
کی توانم از دمش گشتن رها
در پناه خود نگهداری کند

تا غریبی جوئی و هر دم ز نیش
من غریب و عقرب تو بی حیا
هم مگر لطف حقم یاری کند

جاروب سعی

تا نسازد نیش او نوشت نه خوش
لاجرم جاروب سعی بایدت
گردن از طوق دمش برتافتی
جز کثافات شقاوت هیچ نیست
عقرب جهلت کجا گردد هلاک
کی توانی از کثافت پاک رست
عقربت را کن هلاک و خاک کن
بچه های بیحیا ز آید از او
نوشداروی ترا سازند نیش
حرص و کبر و کینه و بخل و حسد
کان بود معجون عقل دلکشت
کان ز معجونش کند نیش تو نوش
از جواهر تا دهد معجونیت
قاتل آن عقرب افعی نژاد
خوشر از هر جوهری و گوهریست
بخشدت نقد سعادت از دکان

عقربت چون یافتی نیکش بکش
وز کثافات شقا چون زایدت
عقرب جهلت چو در سر یافتی
هیچ دانی خلقت او را ز چیست
تا نگردد این کثافت از تو پاک
گر نه جاروبی ز سعی آری بدست
رو به جاروب این کثافت پاک کن
ورنه هر دم بچه ها زاید از او
تا بکام از نیش زهر آلود خویش
بچه هایش چیست آن اخلاق بد
نوشد ارو چیست اخلاق خوش
عقل دلکش کیست معجون فروش
نقد دل را نه کف معجونیت
و چه معجون نوشداروی مراد
جوهر عقلت عجایب جوهریست
جوهرش را چون سعادت هست کان

چشمه تقوی

جرم گردی از هوا بر آن نشست
چشمهات را تیشه ای باید نخست
نوشدارویی بـدفعش یافتی
در کف آر و پیش نه سرشته ای
از وجودت روبدای عالی مقام
عقربت دیگر برآرد سر ز خاک
برجگر افزایشدت ریشی دگر
تا بکلی عقربت گردد هلاک
ز آن توان دفع کثافتت نمود
تا نشوئی ز آب تقوا نارواست
و آن بود سرچشمه هر چشمه ای
جمله از سرچشمه تقوا روان

چون به جاروبت کثافت پاک گشت
بایدت در چشمه تقواش شست
عقربت را چون شکم بشکافتی
باز از جاروب سعیت رشته ای
تا کثافات شقاوت را تمام
ورنوبی این کثافت را تو پاک
تا ترا هر دم زند نیشی دگر
رو کثافت را نخستین ساز پاک
سعی تو جاروب باشد در وجود
لیک آن آغشته گردد هواست
آب تقوا را بود سرچشمه ای
چشمه ها باشند در قلبت نهان

لیک چون سرچشمهات محکم بود
باز باید کرد دنت اندیشه‌ای
تیشه نگشاید اگر سرچشمهات
خیز و اکنون تیشه‌ای اندیشه کن
تا برآری آبی از سر چشمهات
چشمه‌های دل چو گردیدت روان
آب تقوا چونکه از سرچشمه خاست
چونکه بیرون رفت از جاروب گرد
چون کثافات بکلی رفته شد
لیک از تیشه نگفتی رمز چیست

چشمه خشکیده بی نم بود
تا بدست آری نخستین تیشه‌ای
کی بجوشد آب از هر چشمهات
تیشه‌ای جو تیشه کاری پیشه کن
چشمه‌ها بگشائی از هر چشمهات
آب تقوایت بجوشد از میان
پاکی جاروبت از گرد هواست
آن کثافات ترا جاروب کرد
گفتنی‌هایت سراسر گفته شد
تیشه بی حداد کو حداد کیست

تیشه فکر و ذکر

گر خدا خواهد دکانی واکنم
تا کنم جاری ز تیشه چشمه‌ها
آدم تا باز دکان واکنم
آدم تا از نکات دلنواز
آدم تا در صف ضرابیان
آدم تا خالصت اندر خلاص
آدم تا باز استادی کنم
آدم تا هر دم از اندیشه‌ای
تیشه‌ها افشانم از فولاد فکر
دسته دسته تیشه‌ها بندم بدوش
حلقه‌ها کویم در هر خانه‌ای
لب گشایم چون منادی در ندا
گه صلا گاهی ندائی سرکنم
زهره را سازم به گردون مشتری
مستعدان را بقدر مرتبه
پس به سنگ عدل و میزان رشاد
هر یکی را داده بر کف تیشه‌ای
پشت کار تیشه کاریشان کنم
چشمه تقوا که آن سرچشمه است
گشته اندر وادی دلشان نهان
سنگلاخی کان پایان کس ندید
غول کوه جهل و سنگش بچه‌ها
جمله را داغ نحوست بر جبین

تیشه و حداد را پیدا کنم
چشمه‌های آبخورد اتقیا
فرد کالای عرفان واکنم
در بساط سعی گردم نغمه ساز
کوره‌ها افروزم از امتحان
سیم و زر سازم زارزیز و رصاص
با حدید سعی حدادی کنم
ریزم استادانه طرح تیشه‌ای
دسته‌ها بنشانم از شمشاد ذکر
کوچه کوچه پا نهم تیشه فروش
رخنه‌ها جویم بهر کاشانه‌ای
رخ نمایم چون مصلا در صلا
هر طرف صوت و صدائی سرکنم
از کواکب آرم افزون مشتری
جمله بنشانم به صدر مصطبه
تیشه بفروشم به نقد اعتقاد
بر بساط سعی بخشم پیشه‌ای
تیشه‌ها در پیشه کاریشان کنم
چشمه‌های جاری از هر چشمه است
در میان سنگلاخ بیکران
جز در آن غول بیابان کس ندید
سینه زن بر کوه جهلش بچه‌ها
بر جبین گرد شقاوتشان بین

تیشه داران چون دم شادی زنند
 اربعینی با خلوص اعتقاد
 دسته‌های تیشه برکف صبح و شام
 پیش بنشینند با زانوی سعی
 چون براندازند با سعی گران
 چشمه تقوا به صد جوش و خروش
 وه چه چشمه چشمه هرچشمه‌ای
 چشمه‌ها هر یک از آن نهری بود
 شهرها را نهرها جاری از آن
 نهرهاش نهرها حکمتست
 حکمت حق چون سرچشمه گشود
 باورت گر نیست در قرآن بین
 گر نه تقوا چشمه هر چشمه است
 چونکه تقوا را مراتب گشت هشت

تیشه‌ها برکوه آن وادی زنند
 سر برآورده ز طوق انقیاد
 در شکاف کوه بگذارند گام
 پس بخیزانندش از بازوی سعی
 از میان کوه گران را برکران
 از شکافی ناگهان آید بجوش
 چشمه‌ها را چشمه‌اش سرچشمه‌ای
 نهرها سرچشمه شهری بود
 نهرها در شهرها ساری از آن
 شهرهای شهرهای حکمتست
 چشمه‌های حکمت از تقوی فزود
 چشمه حکمت هدی للمتقین
 پس به قرآن از چه رو سرچشمه است
 چشمه‌های حکمت ازوی هشت گشت

چشمه‌های هشت گانه

چشمه‌های هشتگانه چون جنان
 اولین چشمه است ایمان به غیب
 چشمه اول که آن را نیست ریب
 چشمه دوم که افزود حیات
 چشمه سیم که شد فیضش فزون
 چشمه چارم که بخروشد علیک
 چشمه پنجم دگر خواند تو را
 چشمه شیشم سیراید از درون
 چشمه هفتم نماید ملتزم
 چشمه هشتم چو گردد رهنمون
 هشت چشمه چون ز تقوا یافتی
 هر یکی در جنتی آمد سبیل
 چشمه تقوا که خود سرچشمه‌ایست
 در مراتب از همه اعلا بود
 جنت المأوا ترا مأوا بس است
 چشمه تقوا چو جوشید از دلت
 از تو آن جهل و شقاوت دور کرد
 چون کثافات شقاوت گشت پاک
 از دلت نور سعادت سرزند

آمده بر متقین مأوا جان
 هم فلاحتش آخرین بی شک و ریب
 حکمتش آورد ایمانت به غیب
 سر بر آورد از یقیمون الصلوة
 روزیت بخشید ز ممانفقون
 مؤمنت گفت از بما انزل الیک
 انزل من قبلک بعد از وما
 نکته بالآخره هم یوقنون
 التزامت از هدی من ربهم
 بخشدت نور فلاح از مفلحون
 چشمه‌های حکمتت بشکافتی
 سلسبیل جنتت را شد دلیل
 جاذب و جاری کن هر چشمه‌ایست
 سلسبیل جنت المأوا بود
 سلسبیل چشمه تقوا بس است
 شست و شوئی داد بر آب و گلست
 عقربت مرد و کثافت دور کرد
 عقرب جهلت بکلی شد هلاک
 عقل آید حلقه‌ات بر درزند

تا مهیا نوشتار وئی کند
تا نماند هیچ از سمت اثر
زانکه هرکس را که عقرب نیش زد
گر نمرود ماند تا چندی دگر

هر دمت بانوش داروئی کند
خالصت فرماید از پا تا بسر
نیشهایش از شماره بیش زد
باشد آن تأثیر سمش کارگر

صیقل اسم اعظم

چون ز تقوا آبرو حاصل کنی
عافیت رانوشدارو ساز کن
نوشدارو چیست آگاهی تو
دل ترا آئینه شاهای بود
دل بود جام جهان بین حکیم
دل بود آئینه اسکنندری
گر ترا این آینه افتد دست
نقش عالم را چو دریایی تمام
گر ز لوح خاص و عام آگاه شوی
چون تو آگاه از کتاب الله شدی
آنچه می باید ترا ز احکام دین
علم احکامت چو افزود از کتاب
چون یکی گردید علمت با عمل
چون امل را پرده بگشود از جمال
نوشدارو کی ترا حاصل شود
دل بود آئینه عقل آئینه دار
تا مصفا داردش در جیب خویش
لیک اول صیقلی میبایدش
آینه داری ولی صیقل کجاست
رو طلب کن صیقل از صیقلگری
چست صیقل کیست صیقل گر ترا
مرد حق استاد صیقلگر بود
گر بگیری دامن مرد خدا
چون ز صیقل گرگرفتی صیقلی
صیقلت زنگ شقاوت بستر
اسم اعظم صیقلت در بر بس است
اسم اعظم گر به قلبت جا کند

خبث جهل و شهوت زایل کنی
صیقلی با آینه دمساز کن
آگاهی ز آئینه شاهای تو
جلوه گاه نور آگاهی بود
زان کند احداث اسرار قدیم
گر بدست آری تو هم اسکنندری
بینی از وی نقش عالم هرچه هست
میشوی آگاه ز لوح خاص و عام
آگاه از سر کتاب الله شوی
از رموز وی همه آگاه شدی
جمله گردد از کتاب الله مبین
شاهد اعمال بگشاید نقاب
پرده بردارد ز رخسار امل
نوشداروی تو گردد بالمال
تا نه عقل آئینه دار دل شود
آینه با آینه دارت سپار
بالضرورت آورد بازش به پیش
تا که زنگ تیگرگی بزدايش
آینه بی صیقلت کی رونماست
تا کنی با صیقلش صیقلگری
اسم اعظم باشد و مرد خدا
ز اسم اعظم صیقلش در بر بود
ز اسم اعظم صیقلی بخشد ترا
صیقلت آئینه سازد صیقلی
در کفست نور سعادت بسپرد
مرد حق استاد صیقل گر بس است
جایت اندر جنت المأوا کند

بشر حافی

نیست صیقل غیر اسماء عظیم
 بشر حافی را حکایت یاددار
 بشر حافی صوفی صافی ضمیر
 چون شکفتش گل به بستان شباب
 دائماً گسترده در بزم طرب
 بیخودانه می پرست و باده خوار
 یک زمانش در بساط زندگی
 از قضا روزی براهی میگذشت
 کاغذی افتاده بودش پیش پا
 دید بروی نقش اسماء عظیم
 قلبش اقبالی بر آن بنوشته کرد
 بر سرو چشمش نهاد و بوسه داد
 اتفاقاً در همان شب فاضلی
 دید اندر عالم رؤیا بخواب
 که در آن کویی که دارد بشر جا
 اسم ما را چون معنبر ساختی
 اسم ما را چون تو بخشیدی جلا
 اسم ما را چون مطهر ساختی
 اسم ما کردی به عزت عطر بیز
 شیخ چون بیدار شد از خواب ناز
 بر مصلاهی عبادت شد مقیم
 لیک مقبولش نبذ رؤیای خویش
 کاین کجا باشد شعار باده خوار
 شحنه خواب از نمازش در ربود
 باز او بیدارگشت و شد بخواب
 تا طلوع صبح بر یک حال بود
 هر دم و هر ساعت از رؤیای خویش
 بامدادان کز سپهر افروخت مهر
 شد روان از هر طرف جویای بشر
 بر در میخانه آمد ایستاد
 بشر چون بشنید این پیغام را
 بر دلش از غیب الهامی رسید
 گوهر افشان با دو چشم اشکبار
 من یکی می‌خواره رند می پرست
 تو همیشه عابد و پرهیزگار

اسم الله است و رحمن و رحیم
 آینه جانت ز زنگ غم برآر
 آن به گردون صفا بدر منیر
 باده پیماشد به آهنگ رباب
 با حریفان نطع شطرنج لعب
 نقد خود می‌باخت بانرد قمار
 جز قمار و می نبودش بندگی
 مست و بیخود از برای سیر و گشت
 دست پیش آورد و بگرفت ز جا
 هست بسم الله الرحمن الرحیم
 عنبر و مشکی بر آن آغشته کرد
 پس به تعظیمش به جائی بر نهاد
 کز فضیلت بود شیخ کاملی
 میکنند از عالم غیبش خطاب
 رو بشارت ده بگوشش مرحبا
 خویشتن را ز آن معطر ساختی
 بر روان خویش بگزیدی جلا
 خود مطهر پای تا سر ساختی
 درد دنیا اسم خود کردی عزیز
 کرد طاهر خویش را بهر نماز
 کرد رو در قبله امید و بیم
 حیرتی میداشت از اندازه بیش
 بشر می‌خوار از کجاو این شعار
 آمد آن رؤیاش دیگر در شهود
 همچنان رؤیاش بگشوده نقاب
 خواب و بیدارش یک منوال بود
 حیرتی از پیش میگردید بیش
 شیخ در گردش برآمد چون سپهر
 یافت در میخانه آخر جای بشر
 حلقه‌ای بر در زد و پیغام داد
 بر زمین نهاد از کف جام را
 پا برهنه ز اندرون بیرون دوید
 گفت یا شیخا ترا با من چکار
 دائماً جام میم باشد بدست
 نیست جز تسبیح و تهلیلت شعار

من خراباتی و بی باک و شقی
 راست گو با من سروکار تو چیست
 شیخ کامل با هزاران احترام
 کرد ظاهر در برش رؤیای خویش
 چون دل بشر آن بشارت شادکرد
 خواست تا سازد ز صهبای وداع
 عذرخواهان رو سوی یاران نمود
 گفت با یاران میخواران تمام
 دل ز میخواریم اکنون برکنید
 توبه کردم توبه زین میخوارگی
 جز خدا دیگر مرا یاری نماند
 چون وداع اهل آن میخانه کرد
 گوشه ویرانه شد میخانه اش
 برکفش اشک ندامت ناب می
 ذکر و فکرش در دل و جان چنگ و عود
 سنت پیغمبر او را همنشین
 بر در خلوتنگه امید و بیم
 دائماً گسترده فرش بندگی
 پای از پاپوش چون صافی شدش
 سائلی گفتش چه کردی پاپوش
 در جوابش گفت روز آشتی
 پای پوشیم کنون بر جای بود
 هست نالایق کنون پاپوشیم
 پا برهنه بر بساط بندگی

تو مناجاتی و مرد متقی
 کامدن اینجا تو را بیهوده نیست
 داد بر بشر آن بشارتها تمام
 مژده ها بخشیدش از اندازه بیش
 توبه و زهد و ورع بنیادکرد
 می پرستان را ز سر دفع صداع
 معذرت خواهی ز میخواران نمود
 من برفتم بر شما بادا سلام
 دیگرم میخواره نتوانید دید
 دل بریدم از همه یکبارگی
 با می و مطرب سروکاری نماند
 روی اندر گوشه ویرانه کرد
 «چشم خون پالاو» دل پیمانه اش
 ناله اش بر لب حدی پرداز نی
 حمد و شکرش بر زبان رودسرود
 همدش آیات قرآن مبین
 گشته بر سجاده تقوا مقیم
 پا برهنه کرده عمری زندگی
 در جهان ز آن رو لقب حافی شدش
 پاپوشی آرمت بر پای پوش
 پای پوشی پیام ار میداشتی
 پاپوشم لاجرم بر پای بود
 کی توان پاپوش برپاوشیم
 بود تا بودش به گیتی زندگی

اسم الله

شد سعید آن بشر از اسم اله
 تو ز مرد راه اسم الله پرس
 بشر حافی گرچه بود اول شقی
 اسم حق را جای در دیوار داد
 گر تو هم جادر حریم دل دهی
 از شقاوت پاک و بیزارت کند
 در رسد از حق اشارتها تو را
 مرد حق سوی حقت راهی دهد
 مرد حق با صیقل ذکر خدا

کز ره تعظیم بگرفتش ز راه
 در دلش جان بخش و سویش راه پرس
 گشت در آخر سعید و متقی
 بر رخ ابواب سعادت برگشاد
 اسم اعظم را بدل منزل دهی
 با سعادت همدم و یارت کند
 مرد حق آرد بشارتها تو را
 چشم بینا قلب آگاهی دهد
 سازدت آئینه دل با صفا

چشمه تقوا گشاید از دلست
در دکان بندگی استاد تست
ذکر و فکر حق کند اندیشه‌ات
صیرفی نقد افلاکت کند

مرد حق سازد سعادت حاصلست
مرد حق صیقلگر و حداد تست
گاه صیقل گاه بخشد تیشه‌ات
تا زهر غل و غشی پاکت کند

نقد انسان

صیرفی نقد هفت اخترشوی
بر جمیع انس و جان شاه و امام
صیرفی نقد افلاک آمدی
بر بساط معرفت مأوای کن
سیم و زر درپاش نطع خاک را
زیب بخش دامن خاک آمده
حضرت انسان کامل نام آن
خویش را خالص نماید باخلاص
پشت و رویش نقش آگاهی زنند
خازنان سازند با صد عظم و شان
بر سر بازار امکائی رواج
تازه گردد رونق ایام از او
صیرفی خویش و نقد کن فکان
کوره‌های امتحانش چون خلاص
آگاهی از سکه شاهی اوست
باعیار کاملست نام دار
خازنان آن جذبه‌های لایزال
تاز نقد وصلش آگاهی دهند
روز هجرانش همه آمدشام
در پناه خویش مستورش کند
محویت از صحو بخشد دوریش
در مسالک بازگردد سالک آن
تا کمال خویش را پیدا کند
باز عارج در معارج آید او
صحو بعد از محوش انگیزد حشم
جمله بنشانند به صدر منزلت
کان وحدت معدن تجرید را
پیش ایوان رسالت او نثار
بر سر خود تاج کرمنه نهاد

چون بسویش ره بری رهبر شوی
نقد چبود حضرت انسان تام
چون زهر غل و غشی پاک آمدی
بر سر بازار معنی جای کن
برگشا گنجینه افلاک را
سیم و زرکان نقد افلاک آمده
زبده ایجاد باشد در جهان
کیست کامل آنکه چون زر از رصاص
تا چو نقدش سکه شاهی زنند
پس درون مخزن شاهش نهان
تا دهند او را بروز احتیاج
بهره‌ای یابند خاص و عام از او
یعنی انسان زبده کون و مکان
چون زهر غل و غشی سازد خلاص
سکه شاهی که آگاهی اوست
سازدش همچون زر کامل عیار
پس برنش با هزاران وجد و حال
جای اندر مخزن شاهی دهند
نقد وصلش چونکه حاصل شد تمام
جمعیت از تفرقه دورش کند
مدتی در پرده مستوریش
تا به هنگام رجوع سالکان
پرده مستوری از رخ واکنند
در معارج باز عارج آید او
فرق بعد از جمعش افرازد علم
رهنوردان را به قدر منزلت
برگشاید مخزن توحید را
تا کند نقد عدالت بیشمار
روی کرسی خلافت پا نهاد

فرض گردد سنت پیغمبرش
منبر نه پایه زیر پا نهاد
سازد از گنجینه شکر و سپاس
پس مصلاى اقامت گسترده
امر و نهی حق همه جاری کند
در صف اصحاب چون ضرابان
با تصور ضم کند تصدیق را
تا برد تیزاب فاروقی بکار
هر زمان از کان جود حیدری
تا رواج سکه شاهی دهد
فیض بخشد جمله خاص و عام را
بر کند بیخ شقاوت از جهان
چون سعید آیند خلق و متقی
خلق آئینند و عالم آینه
گر به آئین سعادت همدم است
ور شقاوت یار و همدم باشدش

جای سازد بر فراز منبرش
نه فلک را پای بر بالا نهاد
سیم و زربشار افزون از قیاس
رو به محراب امامت آورد
سالکان را رو سوی باری کند
بر فروزد کوره های امتحان
بوتله صدقی دهد صدیق را
نقد ذوالنورین را گیرد عیار
بر بساط آرد ز نو سیم و زری
عالمی را نقد آگاهی دهد
رونقی بدهد ز نو ایام را
افکند طرح سعادت در میان
لاجرم ایام یابد رونقی
جز به آئین نیست همدم آینه
دل چو فردوس برینش خرم است
سینه کانون جهنم باشدش

آزار درویشان

شاه انس و جان چو خود بشناختی
از پیی آزار درویشان مباحش
ای ز کف نقد سعادت باخته
آتش حقد و حسد روشن مکن
لب فرو بند از من و ما دم مزن
رهنما چون نیستی رهن مزن مباحش
از شقاوت خانه ها ویران مکن
افشری پای شقاوت تا به کی
چند باشی آفت شاه و گدا
بی گنه آزار درویشان کنی
چون دل ایشان تهی از کینه است
تا نسازی پاک از دل کینه را
گر کشی بر آینه دلشان تو تیغ
هان مکش بر روی حق تیغ و مکن
رو از این خواب گران بیدار شو

از سعادت رایتی افراختی
تخم آفت در جهان هر سو مپاش
از شقاوت با جهالت ساخته
گلشن ایام را گلخن مکن
رونق کونین را برهم مزن
آفت ایمان مرد و زن مباحش
خویش را بنانی عدوان مکن
گستری دست عداوت تا به کی
مبتلا سازی جهانی در بلا
غنچه وش پر خون دل ایشان کنی
وجه حق را در جهان آینه است
تو چه دانی قدر این آینه را
می کشی بر روی حق تیغ ای دریغ
قطع نخل هستیت از بیخ و بن
این حکایت بشنو و هشیار شو

وکیل زند

چون وکیل زند را جانی فریب
ملک و مال و جان او بر باد شد
پادشاهی بود بس عالی تبار
نام آن سلطان کریم زند بود
بود در رحم و مروت بی نظیر
در دلیری و شجاعت طاق بود
تاج شاهی از مرصع بر سرش
روز و شب بر تخت حشمت ز اقتدار
خادمانش بسته در خدمت کمر
ساغرکامش همیشه پر ز می
لولیانش هر یک از یک بهتری
روز و شب با مثقب جود و کرم
بانی خیرش ز تعمیر بقاع
دائماً دل‌های غمگین شاد از او
از نسیم لطفش اندر بوستان
وز سحاب رحمتش در هر چمن
بود جانی نام هندو زاده‌ای
دیو پیکر آدمی شیطان سیر
بس زده چین شقاوت بر جبین
صیرفی نقدهای ناسره
چشم گیتی بر بساط رهنمی
خواست اول تاکه راه شه زند
تا کند ظاهر به آئین سلوک
لیک ره بر درگه شاهش نبود
حیله‌ها انگیخت کانه‌ها کند
چون کمند حیله‌اش کوتاه بود
بر بساط قرب شه راهی نیافت
کرد ابلیسانه تلیسی دگر
اهل دنیا چون پرستار زرنند
بهر یک دینار صد جان میدهند
گر همه موسای پیغمبر بود
با ید بیضا و اعجاز عصا
در رسالت جمله انکارش کنند
ور بود فرعون بی دین شقی
با هزاران نخوت و عجب و غرور

داد در ایذای درویش غریب
قطع نسل او و از احفاد شد
در دیار فارس میبودش قرار
سرکشان دهرش اندر بند بود
صد هزاران داشت از میر و وزیر
یکه تاز عرصه آفاق بود
حله دیبای رنگین در برش
تکیه کردی در سرای زرنکار
صف زده چون اختران گرد قمر
می می می زد به بانگ چنگ و نی
هر یکی در حسن و خوبی دلبری
در همی می سفت با اهل حرم
قصر و جاهش را همی داد ارتفاع
کشور فقر و غنا آباد از او
خرم و خندان بهار دوستان
بارور نخل مراد مرد و زن
تن بزیر بار خندان داده‌ای
چون بنی جان دشمن نوع بشر
از جبینش تیرگی دل مبین
ناسره نقدهش بهای باصره
مثل او هرگز ندیده رهنمی
و آنکه از شه عالمی را ره زند
رمز الناس علی دین ملوک
بر بساط قرب شه راهش نبود
چون ندیمان جا به بزم شه کند
نارسا بر بارگاه شاه بود
رخنه‌ای بر درگه شاهی نیافت
جیب و دامن ساخت پر از سیم و زر
واله و شیدای رخسار زرنند
در بهایش نقد ایمان میدهند
چون تهی دستش ز سیم و زر بود
خلق را خواند بدرگاه خدا
کافرش خوانند و بردارش کنند
باشد از زر بر بساطش رونقی
خلق را راند ز درگاه غفور

بر خداوندیش اقرار آورند
 بعضی از ارذال را بامیسد زر
 از قضا گردید روزی شه سوار
 کرد آن ابلیس با یاران خویش
 خویشان را در رکاب شه رساند
 بعد تسلیمات و تعظیم و ریا
 گفت هستم چاکر درگاه تو
 روز و شب افتان و خیزان در رهت
 چون تو داری دوستان و دشمنان
 هست بر من چون نماز و روزه فرض
 سیدی درویش هست آتش پرست
 گاه دعوی خدائی می کند
 ساحر است و میبرد دلها ز کف
 مردمان برگرد او آیند جمع
 گر در اینجا ماند اوای نیکبخت
 وین عمارات ترا ویران کند
 گر نمی خواهی شود نوش تو نیش
 تا بماند دولت تو جاودان
 گر ندارد قول من هیچ اعتبار
 شاه چون گفتار رهزن را شنید
 ساخت دور از شهر خود درویش را
 آتش تب دامن جاننش گرفت
 رنگ و رویش زردگشت و تن نحیف
 بس طیبیان گرد او جمع آمدند
 جمله گفتندی بشه از چپ و راست
 غم مخور درد ترا درمان کنیم
 هر یکی از ما مسیحائی بود
 مرده یابد از دم ما زندگی
 وین رخ زردت زمی گلگون کنیم
 خوش زنیم آبی بروی آتشت
 از قضا کافور گرم و تر شدی
 بسکه دادند آن خرانش آتش جو
 از طیبیان عاقبت کاری نشد
 تا سه روز از استراحت دور بود
 ناگهان افتاد در دام اجل

نقد هستیش به ایشار آورند
 ساخت باخود متفق آن بدگهر
 سوی صحرا شد بگلگشت بهار
 جیب تن با ناخن تلبیس ریش
 اشک تزویری براهش برفشانند
 از حیل بگشود باب افترا
 بنده فرمان دولت خواه تو
 چون سگانم پاسبان درگهت
 آنچه از ایشان مرا گردد عیان
 تا نمایم جمله را پیش تو عرض
 دارد اندر شهر تو اکنون نشست
 گاه شاهی که گدائی میکند
 باشد از ذریه شاه نجف
 جمله چون پروانگان برگرد شمع
 در رباید آخر از تو تاج و تخت
 فرق تو با خاک ره یکسان کند
 به که اخراجش کنی از شهر خویش
 تا ابد باشی تو سالار جهان
 بین گواهان اندرین قولم هزار
 کرد بر قولش ز غفلت اعتماد
 در عذاب افکند جان خویش را
 دست بیماری گریانش گرفت
 در مرض گردید چون موئی ضعیف
 هر یکی در جانفشانی دم زدند
 که علاج درد تو در دست ماست
 خویشان را در رهت قربان کنیم
 در طبابت کارفرمائی بود
 جمله بنمائیمت از جان زندگی
 فکر دوغ و شربت و افیون کنیم
 چون طلا سازیم صاف و بی غشت
 آتشش از آب افزونتر شدی
 زرد و لاغرگشت همچون ماه نو
 پادشه را دفع بیماری نشد
 دست و پائی میزد و رنجور بود
 جرعه ای نوشید از جام اجل

مرغ روحش از قفس پرواز کرد
چشم فتنه خواب بد بیدارگشت
دست یغما بود کوتاه شد دراز
زین صف و زآن صف شروع جنگ شد
فیل و فرزین و پیاده و سوار
هر که غالب بود او مغلوب شد
هان مکن بر قول رهن گوش تو
قول رهن را نمی باید شنید
هر که قول رهنان را بشنود
رهروا از رهنان غافل مباش
قیدها دارند پید و نهان
عصمتی از سید معصوم خواه
عشق نورالله دلیل راه تست

ساز ماتم در جهان آغاز کرد
ترک ظالم مست بد هشیارگشت
در زد و برد جهان شد یکه تاز
عرصه شطرنج عالم تنگ شد
سر بسرگشتند مات شهریار
و آنکه طالب بود او مغلوب شد
هان مکن جام اجل را نوش تو
کاین همه از قول رهن شد پدید
خویشتن را زنده در گور افکند
واقف خود باش گفتم با تو فاش
تا کنندت صید در ره ناگهان
بر بسوی فیض نور الله راه
حرز دیوان عشق نورالله تست

رهنان طریق

رهنان هستند در ره بیشمر
چون شیاطین کرده ابلیسی بسی
ظاهراً پرهیزگزار و متقی
دامهای مکر پنهان زیر دلق
چون سگان درنده با چنگال کید
حمله ور آیند از هر سو بجنگ
گر نه بتوانند با چنگال کید
میکشانندت بطرف صیدگاه
شاهباز شاه چون صیادوار
دشمنانت پوست از تن بردرند
جمله آرندت به آئین ملوک
گر همه پیغمبری و جبرئیل
هر که سلطانی مرید او بود
و آنکه سلطانی ز چشم اندازدش
اهل دنیا از صغیر و از کبیر
سایه نتوانند بینندش ب خاک
سینه چون آماج از نزدیک و دور
پیرومن آن سید عالی نسب
چون به عصمت نسبتش معلوم بود
دل چو بودی خاندان عصمتش

جلوه پیرا در لباس راهبر
واقف از تلبیس ایشان کم کسی
باطناً بی دین و غدار و شقی
ظاهراً و باطن شده ابلیس خلق
بی گنه نیکو غزالان کرده صید
تا که درندت چو نخجیران بجنگ
خود به تنهائی تو را سازند صید
تا کنندت صید با شهباز شاه
سازدت در صیدگاه شه شکار
دوستان آیند تا مغزت برند
تیغ الناس علی دین ملوک
در نظرها میشوی خوار و ذلیل
گر همه زشت است او نیکو بود
گر همه چشمش بود ننوازدش
پیرو برنا از غنی و از فقیر
نقشش از لوح جهان خواهند پاک
چاک سازندش به پیکان نفور
کز علوش بد بهرحالی حسب
نام عصمت زای او معصوم بود
نام میدادی نشان عصمتش

دائماً در عصمتش ارشاد بود
 پاک از لوث شقاوت دامنش
 گنجهای حکمتش در دل نهان
 افسر الفقر فخری بر سرش
 چشم پوشیده ز اورنگ ملوک
 جام فیضش همچو خم آورده جوش
 جان چو موسی و دلش طور آمده
 موسی جان آنچه در طور دلش
 بهره‌ای بخشید اولوالبصار را
 دیده و دلشان در انوار شهود
 جمله ز اسرار وجود آگه شوند
 آدم اول چو از کمان وجود
 اولین دم کز وجود آگاه شد
 لیک ابلیس لعین بدگهر
 تاکه او را با خطر گمراه کند
 بود آدم چون بره ثابت قدم
 هرچه می‌افزود در راهش خطر
 مطلبش از ره چو نورالله بود
 بل خطرها بود علامات رهش
 راه عشقست و بهر گامش خطر
 این خطرها امتحان سالک است
 گر نباشد امتحانی در میان
 سالک بی امتحان چون خود سراسر است
 امتحان چون در رهش بخشد ثبات
 لازم سالک چو آمد امتحان
 خطر هم ز ابلیس آمد در شهود
 سیدم چون روی اندر راه کرد
 جانی هندو مرا ابلیس شد
 خواست تا از راه بیرونم کشد
 هرچه می‌افزود در راهم خطر
 زآنکه رهرو چون خطر بیند براه
 هرچه حفظش بیشتر در ره شود
 قتل من چون در خور جانی نبود
 از حیل در صدر شه خناس شد
 شاه را داد آشنائی با غضب

عصمتش میراث از احداد بود
 جز سعادت دور از پیرامنش
 دست شسته از زر و سیم جهان
 حله اسبتر ذهاب اندر برش
 در نظر آراسته بزم سلوک
 سالکان از جام فیضش جرعه نوش
 شاهد نور علی نور آمده
 کرد از نور تجلی حاصلش
 تا عیان بینند آن انوار را
 پرده بردارد ز اسرار وجود
 طالب دیدار نورالله شوند
 در تعین جوهری حاصل نمود
 طالب دیدار نورالله شد
 هر دم افکنش بنوعی در خطر
 غافلش از یاد نورالله کند
 ز آن خطرهایش نبودی هیچ غم
 میشد اندر ره ثباتش بیشتر
 کی خطرهایش حجاب راه بود
 تا نگردد گم ره نورالهش
 بی خطر گامی نشاید ز آن گذر
 سالک بی امتحان او هالک است
 کی شود ظاهر ثبات سالکان
 در سالک بی ثبات و ابتر است
 از مهالک لاجرم یابد نجات
 و امتحان از خطر میگرد عیان
 خطر بی ابلیس ناید در وجود
 ره‌نورد کوی نورالله کرد
 کوچه گرد کشور تلبیس شد
 با خطر در ورطه خونم کشد
 دانشم می‌گشت در ره بیشتر
 بیشتر در حفظ میدارد نگاه
 بیشتر ز اسرار ره آگه شود
 حل این مشکل به آسانی نبود
 وسوسه افکند و شر الناس شد
 ساختش بیگانه چون خود از ادب

میر میران سید مظلوم را
دل به پیکان بلا آماج کرد
من که بودم از مریدانش یکی
هر کجا می بود بودم همراهش
هر دو مغضوبی و اخراجی شاه
گاهها در طی هر وادی زدیم
صیت بدنامی ما عالم گرفت
با کمان کین همه ناوک فشان
ما طلبکاران نورالله همه
طی ره کردیم منزلها بسی
لیک هر نیشی که می آورد رو
سوی هر شهری که بنهادیم پای
گر شما را جای اندر شهر بود
چون شما کافروش و سحر آورید
سحر تان دلهای مردم می برد
آدمیزادید و دیوان باپری
دیو یک چشمی بزنجیر شماس
جانی هندوش کمتر بنده ایست
بس فکنده بر خلایق دامها
در بنی جانش بود اکیال نام
بسکه پالان دوزی خر کرده است
عابدانش خوانده شیطان رجیم
زاهدانش کرده اند ابلیس نام
عارفانش داده هنگام غضب
رهروانش خوانده دزدکهنه کار
می پرستان شحنه بازاریش
عشق بازانش رقیب سنگدل
حکمت و همیش چون باشد کتاب
حلقه حلقه دامها در دست او
شاه ما را قصد کشتن کرده است
از شما بیمی فکنده در دلش
زود زود از شهر ما دوری کنید
تا نگرده شاه بر ما خشمناک
الغرض از شهرها بیرون شده
چون اسیران و غریبان از وطن

پیرو اجداد خود معصوم را
بامریدان از دیار اخراج کرد
داشتم در خدمتش قرب اندکی
در همه حالی ز احوال آگهش
بامریدان روی آورده براه
بادل غمگین دم شادی زدیم
شورش ز آن در بنی آدم گرفت
در کمینگه کرده ما را قصد جان
عاشقانه کرده رو در ره همه
نیشها خوردیم از هر ناکسی
نوش جان میگشت ما را در گلو
شهریان گفتند اینجا نیست جای
شه چرا بیرون ز شهر خود نمود
چون خط و خال بتان جادوگرید
پرده از کار حریفان می درد
بسته اندر شیشه جادوگری
گردنش در طوق تقدیر شماس
خانه سوز جان هر سر زنده ایست
در میان خلق دارد نامها
در بنی نوع بشر دجال نام
چون خران خلقی مسخر کرده است
رهزن حوا و آدم در نعیم
بر همه افکنده از تلبیس دام
در مهالک نفس اماره لقب
در فنون رهنوی کامل عیار
جمله بازار ز دل آزاریش
شیشه وش بشکسته شان با سنگ دل
واهمه در حکمتش آمد خطاب
دسته دسته سرکشان پابست او
در دماغ و دل نشیمن کرده است
کرده در دام توهم بسملش
از نظرها جمله مستوری کنید
دل نسازد با سنان خشم چاک
در میان مرد و زن مطعون شده
در بدر در کوه و صحرا گامزن

گرسنه و تشنه لب با صد خطر
 لیک جمله از می توحید مست
 مجلسی در بزم جان آراسته
 جان ز جانان دل ز دلبر کامجو
 ذکر حق را داده جا در سینه‌ها
 جلوگاه وجه نورالله شده
 دیده‌ها پر نور ز انوار شهود
 در معارج عارج عرفان همه
 در ممالک مالک ملک جهاد
 رایست الله نور افراشته
 سینه چون مشکوای دل مصباح ما
 واردات غیب در بزم شهود
 گه ز کثرت گه ز وحدت مستفیض
 فیض حق در ظاهر و باطن مدام
 هیچ بر ما راحت و رنجی نبود
 گر بظاهر بود ما را رنجه‌ها
 رنجه‌ها چون امتحان راه بود
 همچو زر میبرد ما را در خلاص
 چون زهر غل و غشی گشتیم پاک
 هر کجا نقد سره پیدا شود
 چون ز رهزن راه را پرداختی
 خوش شدی آسوده در ره گامزن

در بیابانها بسی بردیم سر
 ساغر گیتی نمای دل بدست
 مهر جانان اندر آن پیراسته
 هر طرف بنشسته با هم روبرو
 سینه‌ها تابنده چون آئینه‌ها
 در نظر ما را تماشاگاه شده
 سینه‌ها مسرور ز اسرار وجود
 در مناهج ناهج ایقان همه
 در مسالک سالک سالک رشاد
 پرده از ارض و سما برداشته
 جان به کنج روشنی مفتاح ما
 در تجلی با هزاران فیض وجود
 کثرت و وحدت ز فیض حق مفیض
 کرده بر ما جود و بخشایش تمام
 رنج و راحت هر دو یکسان می نمود
 بود در باطن ز حکمت گنجها
 امتحان راه نور الله بود
 تا ز هر غل و غشی سازد خلاص
 از زر مغشوش قلابان چه پاک
 نقدهای ناسره رسوا شود
 جانی صراف را بشناختی
 کوس فخر فقر را بر بام زن

ضراب قلابی

حال آن ضراب قلابی ببین
 قلب قلابی ز عین نورش ربود
 جانی هندو که با صد لاف بود
 از زر اندوده مس بیکاره‌ای
 آتشی بگرفته ز آن در جان او
 خواست تا سودا کند سودی برد
 یابد از سیم دغل سرمایه‌ای
 پایه پایه پای بر بالا نهد
 در رکاب شه سرافرازی کند
 آتش حقش دمد از کوره دود
 تکیه بر سندان ضرابی زند

کز شقاوت داشت در راهم کمین
 حفظ رهبر در هم کورش نمود
 نقدهای قلب را صراف بود
 داشت در جیب شقاوت پاره‌ای
 گشته بر جان آتش نیران او
 چون رباخواران از آن سودی خورد
 مایه‌اش برترگنارد پایه‌ای
 پایه‌های مکر زیر پا نهد
 قصد جان هر سرافرازی کند
 تیره سازد روی نه طاق کبود
 چون یهودان نقش قلابی زند

هر زمان نوعی کند جیب و بغل
تا فروشد نقدهای ناسره
بیخبر کآخر مکافات عمل
نقشش قلابیش پرده وا کند
تخم نیک و بد هر آنچه کاشته
رشته اعمال پایچش شود
کش کشانش نزد صیاد آورد
نشر حق و حسد کورش کند
رشته عمرش به مقرض اجل
خشت بگذارد لحد زیر سرش
چون نکیریش سوال از دین کنند
آتش کفرش بسوزاند زبان
کور و کر چون لال ماند در جواب
آنچه بنهفته به صندوق عمل
حسابانش جمله در پیش آورند
گور او را کوره نیران شود
زر و سیم قلبش آرد درگداز
ظاهر و باطن زر و سیم دغل
چون مکافات عمل شد بر ملا
پادشه از سلطنت بر بست رخت
سر ز جیب خاک بر زد زلزله
منهدم گردید قصر سلطنت
آتش آشوب هر سو بر فروخت
زیرستان بس زبردست آمدند
اغنیا را گنج از تاراج شد
عصمت از مستورگان آواره شد
آفتی در جان مرد و زن فتاد
سایل عدوان روی در ایران نمود
چون قیامت فتنه آخر زمان
واهمه در مغز دونان جای کرد
نوبت سلطانی اکیال شد
شد ز هر مویش بلند آوازه ها
شعله خویش از هر سو سر زده
وصله های حیل در هم دوخته
گوش و دم همچون علم افراشته

خالی و پر از زر و سیم دغل
در بها گیرد بهای با صره
زر عینش باز از سیم دغل
نقدهای قلب او رسوا کند
گردد آخر حاصلش برداشته
طوق گردن با دو صد پیچش شود
بسملش سازد بفریاد آورد
دیده و دل هر دو بی نورش کند
کوتاه آید با درازی امل
قبر صندوق عمل آرد برش
پرسشش از مذهب و آئین کنند
باز ماند در جواب سائلان
بر سرش کوبند سندان عقاب
نقدهای قلب از سیم دغل
در حسابش از کم و بیش آورند
از شرارش بوتله بریان شود
تا قیامت با هزاران سوز و ساز
سوزش جان با مکافات عمل
عاملان گشتند در وی مبتلا
در ته خاکش نشیمن شد ز تخت
قبه افلاک شد پر و لوله
رخنه ها افتاد اندر مملکت
کهنه و نو هر چه پیش آمد بسوخت
سربلندان بی سر و پست آمدند
تن بکهنه جامه ای محتاج شد
پرده شرم و حیا شان پاره شد
در زمین و آسمان شیون فتاد
خانه ایرانیان ویران نمود
سر بر آورد از گریبان جهان
در دماغ کبرشان مأوای کرد
جانی هندو خر دجال شد
غیبت و خبث درونش سازها
سرخش صد طعنه بر اخگر زده
کهنه پالانی بر اندوخته
رایت کفر و ظلم برداشته

گوش گردون کر ز بانگ عرعرش
 با فضول لقمه خواری حرام
 لشکر دجال در دنبال او
 فعلهای زشت او سرگین همه
 وه چه سرگین هیزم دوزخ تمام
 ز آتشش هرجا شراری بفروخت
 چون جهانی را شرارش جان گرفت
 کهنه ونو هرچه دید آنجا بسوخت
 خواست تا ضربی کاشان شود
 حاکم کاشان چو با وی یار بود
 کرد از بس حيله‌ها در کار او
 خویش را ضربی کاشان نمود
 وه چه سیم و زر زر و سیم دغل
 همچو قلبش قلب و قلابی همه
 من ندیدم خرکه ضربی کند
 من ندیدم خرکه از مس پاره‌ای
 خر نبود آن بل سگ خونخواره بود
 چون بنی جان با هزاران شور و شر
 احمقان در مندل تزویر او
 هم شریک دزد اندر رهنمی
 نقدهای ناسره بفروخته
 چون به گیتی نقش قلابی او
 بد عظیم الشأن شهی در اصفهان
 روز و شب جویای گنج سیم و زر
 خواست تا گیرد همه سیم و زرش
 نقد عینش را گرفت و کور کرد
 هر دمش از طوق تعذیری دگر
 می سپردش بر کف جلادیان
 سیم و زر میداد تا جان در برد
 حاصل تخمی که او خود کاشته
 چون تهی شد کیسه از سیم و زرش
 همچنان سر در کف جلاد بود
 وز مکافاتش نبدا اصلا دریغ
 کز فلان و از فلان دارم طلب
 کرد خالی کیسه‌های دیگران

انکرا لا صوات صوت منکرش
 ساخته سرگین کشان را شه‌دکام
 چون جعل سرگین کش افعال او
 در مذاق احمقان شیرین همه
 شعله ور در جسم و جاننش بر دوام
 هرچه بود از خشک و تریکجا بسوخت
 عاقبت در خطه کاشان گرفت
 کوره‌ای چون نار نیران بفروخت
 سیم قلابی برش پاشان شود
 در میانشان الفت بسیار بود
 نقد و جنس جنسیت ایشار او
 سیم و زر را هر طرف پاشان نمود
 جمله اریز و مس کان حیل
 قیرگون روی از سیه تابی همه
 ور کند زینگونه قلابی کند
 گنج زر جوید شود خونخواره‌ای
 نفس شیطان کافر اماره بود
 دشمن جان بنی نوع بشر
 مبتلای حلقه تسخیر او
 هم رفیق کاروان از پرفنی
 گنجهای سیم و زر اندوخته
 شد عیان آخر ز ضربی او
 ابتدای شاهیش اندر جهان
 شد ز افعال بد او باخبر
 پتک و سندان دغل زد بر سرش
 همچو قلبش دیدگان بی نور کرد
 برگلو می بست زنجیری دگر
 تاشکم بدرندش از تیغ و سنان
 آنچه خود بفروخته واپس خرد
 از مکافاتش شود برداشته
 شد بغارت جنسهای دیگرش
 زیر تیغش ناله و فریاد بود
 دست بالا کرد و گفتا زیر تیغ
 بی گنه افکند جمعی در تعب
 کش بماند کیسه پر از نقد جان

در جهان یارب چنین جانی مباد کان دهد جان جهانیرا بیاد

نقش قلابی

کیست جانی چیست قلابی آن
حفظ رهبر دادم از آنها خلاص
هشت جنت را ز تقوا یافتم
ای سراسر نقش قلابی زده
چند سازی بادم قلاب ریش
ترسم از ریش گریبانها همه
بر رخ ازگند دهانت تف کنند
جیب جان با ناخن قلاب خویش
نقد قلابی به دامانت کنند
هر عمل را عاقبت اجری بود
تخم احسان گره فشانی بر زمین
اجر محسن چونکه آمد بر خدا
و چه گنج از هر زری گنجینه‌ای
شاهد مقصودت از گنج هدا
تا زر گنج هدی للمتقین
و چه زر مفتاح هر گنجینه‌ای
چون در گنجینه بگشاید درت
گنج اول چونکه گردد حاصلت
گنج آخر چون کشد دست بکار
گنجهای کان بمابین آمده
هر یکت بگشاید از عرفان دری
و چه گوهر درج دانائی همه
نور بینائیت چون روشن شود
و چه گلشن روضه دارالسلام
چیست دانی خشت بام گلشت
خشتی از احسان ترا بردن بکار
چیست احسان یاری افتادگان
یاری افتادگان روز جزا
ایمنیت از آتش نیران کند
ورنه از احسان بکس یاری کنی
هر که را بینای ز ره اندازیش
تا ز قلابی بدست آری زری

نقش شیطان مکر ضرابی آن
رو به جنات وصالم برد خاص
خوش به بزم مفلحون بشتافتم
بر تنت هر موی قلابی شده
جیب جانها از برای جان خویش
ریش گیرندت بکف جانها همه
بر چراغ دیدگانت پف کنند
در مکافاتت همه سازند ریش
آنچه خود بخشیدی احسانت کنند
نیک و بد را رحمت و زجری بود
حاصلش برداری اجر محسنین
مزد احسانت دهد گنج هدا
شاهد مقصود را آئینه‌ای
ریزد اندر کف زر و سیم تقی
بخشدت گنجور قرآن مبین
هر دم آرد از گهر گنجینه‌ای
هشت گنج گوهر آراید برت
سازد آن گنجینه ایمان دلت
سازد از نقد فلاحت رستگار
گنج جاننت را زر عین آمده
ریزد اندر جیب ایمان گوهری
درج دروی نور بینائی همه
گنجهایت در نظر گلشن شود
هشت قصر جنتش خشتی به بام
اجر تعمیرات احسان کردندت
بهتر است از قصرهای زرنگار
دستگیری در ره آزادگان
سوی محشر دستگیر آید ترا
مسکنت در روضه رضوان کند
بخشیل ورزی و دل آزاری کنی
چشم بندی و به چه اندازیش
عالمی را جان بسوزی ز اخگری

رخ ز عقباً جانب دنیا کنی
 مشرکانه اندرین دیرکهن
 چون جزایت پرده از رخ وا کند
 هفت دوزخ را نشیمن سازد
 بین چه فرموده به قرآن مبین
 از هدی للمتقین تا مفلحون
 هر یکی بر جنتی گشته دلیل
 پس به ذم کفر ورزان کن نظر
 هر یکی بر دوزخی بابی شده
 کرده خلق آویز در قعر جحیم
 تا ز حسرت دل سیاه و کور و کور
 بود چون مختوم رب العالمین
 دادن بیم نبی سودی نداشت
 در دو عالم کور و نابینا شدند

با متاعش نقد دین سودا کنی
 بت پرستیها کنی با خوشتن
 کفر پنهانی ز تو پیدا کند
 کور و کور در ویل مسکن سازد
 حق به شأن مؤمنین و کافرین
 هشت خصلت بین بوصف مؤمنون
 برگشاده چشمه های سلسبیل
 در دو آیه هفت خصلتشان نگر
 بر رگ و پی شان چو قلابی شده
 یک به یک را با المهای عظیم
 جاودان در ویلشان باشد مقرر
 سمع و ابصار و قلوب کافرین
 کفر ایشان روی بهبودی نداشت
 نقش قلابی زده رسوا شدند

جنت دوم

بسم الله الرحمن الرحيم

سپاس خدا و مدح احمد پاشا

تا نمایم درج گوهر نامه را
نعت و حمد حضرت یکتا کنم
گردم اندر مدح پاشا درفشان
دردوم دفتر سخنانی کنم
نعمت نطق و بیان انعام تو
کی زبان گوینده نام تو بود
بذله خوار خوان انعام تو است
بذله خوار خوان انعام تو نیست
هم دهانش پرخس و خاشاک باد
خوان انعام ترا جوینده است
آن به شکر این به گوهر کامران
نعمت و نام ترا جویا بود
آن شکر بار آمد این گوهر فشان
آن سپاسی کان نیاید در قیاس
آن ثنائی کان نیاید در حصا
بس همین ما را ثنای سرمدت
هم بود شکر تو از احصا فزون
نعمتی دیگر کند انعام ما
نعمت شکر تو هم لاینفد است
حاصل ازوی نعمتی دیگر شود
شکر این نعمت کجا کردن توان
نعمت گفتار شد انعام من
شکر شکرانه افشانم ز کام
گوهر تنظیم جنات الوصال
جلد اول یافت تنظیم درست
سوی جلد دوم شد رهنمون

باز کردم گوهر افشان خامه را
گوهر نعتی نخست انشا کنم
بعد حمد و نعت با کلام بیان
پس بیان جنت ثانی کنم
ای زبانها را بکام از نام تو
گر نه این نعمت ز انعام تو بود
تا زبان گوینده نام تو است
هر که او گوینده نام تو نیست
هم زبانش قطعه قطعه چاک باد
و آنکه او نام ترا گوینده است
باد دایم از تواس کام و زبان
تا مرا کام و زبان گویا بود
نعمت و نام تو در کام و زبان
و چه شکر شکر شکر و سپاس
و چه گوهر گوهر نعت و ثنا
گفت لا احصی ثناء احمدت
چون ثنایت هست از احصا برون
زانکه شکر نعمت در کام ما
شکر نعمتهای تو چون بیحد است
هر چه ما را شکر افزونتر شود
گر بشکر عالمی گردد زبان
چون ز نعمتهایت اندر کام من
خواستم کاندر پی شکرش مدام
ناگهان افشاندم از درج مقال
چون ز نظم جنت اولی نخست
کرد شکر نعمتم نعمت فزون

تا بیان جنت ثانی کنم
 گردهم اندر بحر نظمش غوطه‌ور
 و چه گوهر در درج بی مثال
 و چه گوهر گوشوار گوش جان
 و چه گوهر رشک ماه و مشتری
 و چه گوهر حسرت در خوشاب
 و چه گوهر درکان بندگی
 و چه گوهر بر بساط عقل و هوش
 و چه گوهر در بحار کشف و حال
 و چه گوهر در تاج خسروان
 و چه گوهر تحفه مردان راه
 پادشه کبود شه اقلیم جان
 آنکه تا تن دستگاه جان بود
 آن سمی احمد مرسل که هست
 آن جهان‌داری که در دار جهان
 گر نویسد حکم بر رد قضا
 و به تغییر قدر فرمان دهد
 حکم او جاریست اندر بحر و بر
 گر کند در بحر از هیبت نگاه
 و بسوی بر برحمت بنگردد
 بحر و بر تنها نه در فرمان اوست
 گر ضیائی یابد از رایش سها
 چرخ پیرش کجروی گر سرکند
 گر زمین نارد بفرمانش سکون
 روز هیجا گر بکوبد طبل جنگ
 هر کجا تازد بمیدان رخس کین
 برق تیغش چون جهد بر آفتاب
 از قمر گر خصمش افرازد سپر
 چون عقاب تیرش آغاز دصفیر
 از کمان ناجسته پیکان هلاک
 با سنان و تیغ اندر رزمگاه
 بس تن گردان به خون غلطان کند
 فتح و نصرت چون هلال و آفتاب
 چون عنان برتابد از میدان رزم
 کوری اعدا بروی دوستان

خوش به تنظیمش در افشانی کنم
 خوشه خوشه آورم عقد گهر
 لوء لوء غلطان بحر لایزال
 بحر معنی را لالی بیان
 مشتری و ماهش از جان مشتری
 غیرت پروین و رشک آفتاب
 بندگان را مایه پابندگی
 هوشیاران را گرامی در گوش
 کاملان را در و مرجان کمال
 سروران را به ز صد ملک جهان
 هدیه درویشش نزد پادشاه
 سلطنت بخشش سلاطین جهان
 برتن و جان دست دست آن بود
 هر زبردست جهانش زیر دست
 برقضا و بر قدر شد حکمران
 در زمان حکمش قدر آرد بجا
 حکم فرمانش قضا جریان دهد
 همچنانکه بر قضا و بر قدر
 آب روشن گرددش خاک سیاه
 همچو دریا آبش از سر بگذرد
 گوی گردون در خم چوگان اوست
 برتر از مهر و مهش گردد بها
 با سنانش منطقه محور کند
 گرزش از گردون در آویزد نگون
 بشکند اندر کف ناهید چنگ
 لریزه افتد در تن گاو زمین
 سازدش بر آتش حسرت کباب
 در دمش ظاهر کند شق القمر
 کرکس چرخش بر افشانند بزیر
 سینه اعدا نماید چاک چاک
 چون بتازد رخس بر قلب سپاه
 خوار و خارا روین و مرجان کند
 این عنانش را ببوسد آن رکاب
 تکیه گاه گردد ورا ایوان بزم
 بزمی آراید چو باغ و بوستان

وہ چہ بستان روضہ دارالسلام
 ہر طرف جاریش چون ماء معین
 انگبین و شیر خلق و خوی اوست
 ہرکہ از این جوی کامی ترکند
 ای ز جوی رحمت کوثر نمی
 رشحہ ای از کوثرت من یافتم
 ہرکہ عطشان بود سوی سلسیل
 ای دو عالم رشحہ ای از جوی تو
 جوی فیضی ہرکجا جاری بود
 ای بہ جودت جود عالم سائل
 حاتم از جود تو صاحب جود شد
 جود حاتم رشحہ ای از جود تست
 تا دل و دست تو از دریا و کان
 ہیچ از دریا نیابم گوہری
 و ربیمنم از دل و دست تو است
 آن بہ ہامان شد ز دست زرفشان
 کسرت میدیدی ار شمشیر عدل
 عدل اوگر بستہ زنجیر شد
 او بہ زنجیر اربستی پای ظلم
 تو بہ شمشیر از جہان برداشتی
 بادم شمشیر تو زنجیر چیست
 گردہی رخصت دم شمشیر را
 ای جہان عدلت را پادشاہ
 تا جہان را عدلت آئین گشتہ است
 گشتہ عدلت تا بہ گیتی آشکار
 نیست دور از پاس عدلت در جہان
 تا بلند است احتسابت را لوا
 آب شمشیرت بہ وقت بازخواست
 آتش تیغبت بہ گاہ انتقام
 پردہ صبح ارکند خورشید شق
 ماہ اگر شب را زند در سینہ چاک
 تا تو خندانی بجز ابر بہار
 در ریاض عدلت از باد خزان
 تا صبا دامن گل را کردہ چاک
 گر ہوا تنیدی کند بر روی آب

کرده اندر وی عباداللہ مقام
 دجلہ دجلہ جوی شیرو انگبین
 دجلہ جاری زرحمت جوی اوست
 رحمتش سیراب از کوثر کند
 کوثرت سیراب کردہ عالمی
 چشمہ های فیض از آن بشکافتم
 سلسیلی سوی او کردم سبیل
 تشنہ کامان را ہمہ رو سوی تو
 آن زجوی جود تو ساری بود
 وی بیودت بود عالم مایی
 عالم از بود تو صاحب بود شد
 بود عالم شمہ ای از بود تست
 آن گھر ریز آمد و این درفشان
 ہیچ اندر کان نمی بینم زری
 کان و دریا ہر دو پابست تو است
 وین بہ ساحل از دلت گوہرفشان
 می گسستی از حسد زنجیر عدل
 عدل تو صیقلگر شمشیر شد
 قیدکردی در جہان ابنای ظلم
 تخم ظلم و بذر رأفت کاشتی
 قوت زنجیر چون شمشیر نیست
 دردمی برہم زند زنجیر را
 عدلت از ماہی گرفتہ تا بماہ
 بازکبک و صعوہ شاہین گشتہ است
 کردہ عصفور آشیان در کام مار
 برگان را گرگ گردد گر شبان
 فتنہ کوتاہست دستش از جفا
 موجہ برگردون زند از چپ و راست
 در کف مریخ نگذارد حسام
 وقت شامش خون بریزی چون شفق
 روزش از افلاک اندازی بخاک
 نیست گریان دیدہ ای در روزگار
 برگ زردی نیست الا زعفران
 زین گنہ غلطانیش بر روی خاک
 سازیش محبوس زندان حباب

غنچه گر نازی کند بر عندلیب
 لاله با نهیت به کف بگرفت ایاغ
 نرگس ار آموخت از چشمت حیا
 گل ز رویت دیده تا آن رنگ و بوی
 سنبلت تا دیده موی تابدار
 سوسنت میخواست گردد همزبان
 سرو بالای تو دید و شد خجل
 سایه‌ای گر یابد از لطف چمن
 ای دو عالم بذله خوار خوان تو
 اهل عقبای از صغیر و از کبیر
 پای بست منت خوان تواند
 با دل و دست تو دریا و سحاب
 آن دو قطره بیش نبود از سخا
 دوستان را لطف آراید چو بزم
 آن همی بخشد ز ساغر کام جان
 ای به ملک فضل و دانش کیخدای
 ملک دانش چون همه تسخیر تست
 ملک را تا داده تدبیرت نظام
 گر نه در دارالسلامت پادشا
 در جهان دارالسلامی کی بدی
 منتظم گردیدش از تو تا نظام
 ای امیرکشور جاه و جلال
 ای سپهر سروری را ماه و مهر
 ای درت امیدگاه خاص و عام
 ای که بارای ضیابخش منیر
 چون تو خود بر حال هرکس واقفی
 لب چرا بگشایم اندر عرض حال
 روز عید است و برت بهر نثار
 نیست گرچه لایق ایشار تو
 لیک می‌خواهم که از لطف عمیم
 چشم در پوشیش از عیب و هنر
 زانکه گر پست است و شه را شد پسند
 هدیه مور ارچه بس باشد ضعیف
 مرد اعرابی به صحرا میدوید
 چون بجز شورابه او نادیده بود

جز دل خونینش کی بخشی نصیب
 احتسابت سینه‌اش را کرد داغ
 سر ز خجلت بر نمی‌گیرد ز پا
 باطپانچه خویش دارد سرخ روی
 پیچ و تابش برده از دلها قرار
 باز ماند از حسرت آنش دهان
 تا کمر بنشست از خجلت بگل
 چترگردون سای گدرد نستر
 خوان گیتی «بذلی از» احسان تو
 اهل دنیا جمله از برنا و پیر
 کف گشای خوان احسان تواند
 با رخ و رای تو ماه و آفتاب
 وین دو ذره بیش نبود از ضیا
 دشمنان را قهرت آراید چو رزم
 این همی گردد ز خنجر جانستان
 کیخدای ملک با تدبیرورای
 هم نظام ملک با تدبیر تست
 ز انتظامش نام شد دارالسلام
 مینمود از رحمت و رأفت خدا
 با نظامش انتظامی کی بدی
 قبة الاسلام شد دارالسلام
 وی صدیر مسند فضل و کمال
 ماه و مهرت هر دو چاکر چون سپهر
 خاص و عام از درگهت جویای کام
 نیست پوشیده‌ای پیش ضمیر
 بر ضمیر اهل عرفان عارفی
 نیستم طامع که بنمایم سوآل
 هدیه‌ای آورده‌ام درویشش وار
 هست بس بیکدر در مقدار تو
 از وفور رأفت و طبع کریم
 سازیش مقبول و منظور نظر
 از پسند شه شود قدرش بلند
 شد قوی نزد سلیمان لطیف
 در غدیری آب ببارانی بدید
 آب خوش هرگز نیاشامیده بود

غافل از دریا و رود و چشمه سار
گفت این آب حیات کوثر است
ببرد در نزد خلیفه آب را
چون خلیفه جرعه‌ای زان کرد نوش
کرد آن جلاب نوش و دم نزد
وز کرم در کام اعرابی گشود
چون بدیدند از خلیفه آن کرم
جمله گفتند آب اعرابی یقین
گرنه آب زندگانی بد چرا
تو خلیفه من چو اعرابی کنون
گر تواس از لطف گردی عیب پوش
به ز آب کوثر و حیوان شود
ای ز احسان عیب پوش هرکسی
هدیه من گرچه باشد عیناک
از قبولت عیبه‌اگردد هنر
از قبولت خارها گل میشود
از قبولت قطره دریائی شود
از قبولت شد مرا این مثنوی
مثنوی مولوی گردید اگر
مثنوی من به گوهر پروری
و آن به دفترها چو سر دفتر شود
و چه افسر تاج اوراق سپهر
از کتاب ماه و مهر اندر فلک
وصف ذات والی والا مقام
ای که هر شب تا سحر فوج ملک
من کجا بتوانم گویم ثنا
کامکارا تا به طرف بوستان
باد خرم گلشن آمال تو
تا جوان و پیر گردد در جهان
بخت و رایت این جوان آن پیر باد

بیخبر از آبهای خوشگوار
گر خلیفه نوشدش خوش درخور است
تا کند درکامش آن جلاب را
گشت از احسان برویش پرده پوش
طبع را از طعم آن برهم نزد
چشمه‌های فیض از دریای جود
در حق اعرابی اصحاب و خدم
آب حیوان بود یا ماء معین
این همه دریافت احسان و عطا
هدیه برکف باشدم آب زبون
سازیش از جام احسان جرعه نوش
سلسبیل روضه رضوان شود
عیبه‌ا پوشیده از احسان بسی
چون قبول تست از عیبش چه باک
از قبولت حنظل آید نیشکر
از قبولت جزءها کل میشود
وز قبولت ذره بیضائی شود
هم عنان مثنوی مولوی
از حسام الدین به گیتی نامور
از تو شد سر دفتر هر دفتری
بر سر هر دفتر افسر شود
صفحه پرداز کتاب ماه و مهر
داده صبح و شام تعلیم ملک
بر تمام انس و جن شاه و امام
وصف تو گویند از اوج فلک
من کجا بتوانم گویم دعا
باشد از سرو و سمن نام و نشان
با خرام قامت اقبال تو
باغ ایام از بهار و از خزان
با سنان و تیغ عالمگیر باد

بیان جنت دوم

جلد دوم جنت ثانی است این
باز بگرفتم سر تار سخن
مهر بشکستم لب گفتار را

عبد را مرآت ربانی است این
پرده بگشادم ز رخسار سخن
در گشودم مخزن اسرار را

تا بیان دفتر ثانی کنم
 جنت اینجا دفتر و شرح گل است
 نطق چبود طوطی ادراک دل
 برزخ جامع میان جسم و جان
 آشیانش بزم فکرت در دماغ
 دل که آن آئینه گیتی نماست
 باشد از وی دایم او را جلوه گر
 گاه از آن درک معانی باشدش
 گاه ادراک مظاهر میکند
 آنچه از آئینه دل در نظر
 قوت تقریر آرد بر زبان
 از بیان چون کسوتی در بر کند
 گوهر و در چیست اندر گوش جان
 گر تو را شوق معانی در سر است
 لب فرو بند و سکوتی ساز کن
 تفرقه بگذار و جمعیت طلب
 چون فروبستی لب و سامع شدی
 طوطیم شیرین زبانی می کند
 هر دم آرد با بیان دیگری
 تا کند شیرینت از هر شهد کام
 او رسول قلب باشد بر زبان
 از بیان چون شکر افشانی کند
 راز پنهانی چو گردد آشکار
 وز رموز کار چون واقف شدی
 چون به نفس خود شناسا آمدی
 عارف آئی بر شناسائی رب
 طالب رسم شناسائیت کو
 تو عبید رب و رب معبودتست
 در ریاض معرفت کارض دلست
 خیز و خوش تخم عبودیت بکار

در دوم جنت گل افشانی کنم
 طوطی نطق نطقش بلبل است
 مدرک که آن قوت ادراک دل
 کاشف اسرار قلبی از لسان
 از می ادراک دایم تر دماغ
 وز فروغ نور معنی با صفاست
 چهره معنی و صورت در نظر
 کشف اسرار نهانی باشدش
 از صور اسرار ظاهر میکند
 گردد از ادراک او را جلوه گر
 بخشد او را کسوت شرح و بیان
 گوش جانها پر در و گوهر کند
 درک اسرار معانی از بیان
 گوش جانت طالب این گوهر است
 گوش معنی سنج جان را باز کن
 گفتگو بگذار و سمعیت طلب
 تفرقه بگذاشتی جامع شدی
 کشف اسرار نهانی میکند
 از نیستان بلاغت شکری
 سازدت مستغنی از هر شهد کام
 هست تبلیغ رسالاتش بیان
 بس هویدا راز پنهانی کند
 پرده بردارد ترا از روی کار
 بر شناسائی خود عارف شدی
 از من و ما رسته یکتا آمدی
 راه یابی سوی یکتائی رب
 راه بردن سوی یکتائیت کو
 از عبودیت عیان مقصود تست
 ز آن ریاحین حقیقت حاصل است
 تا ربوبیت دهد نخل تو بار

عبودیت

طالب شرح عبودیت نگر
 چیست دانی این عبودیت ترا
 آنچه نایاب از عبودیت بود

در عبودیت ربوبیت نگر
 گوهر کنهش ربوبیت ترا
 یافتش اندر ربوبیت بود

چون وجوب ذات و استغنائی تام و آنچه باشد از ربوبیت نهان همچو امکائی برروز احتیاج هر یکی را خاصه‌ای اندر خور است جوهری کان شد عبودیت به نام آن کلید است و گشاید بابها از ربوبیت چو بگشادی دری وه چه جوهر جوهرکان وجود وه چه جوهرکان اسماء و صفات نور ذاتش در مقام انکشاف باز باید در عبودیت شوی این عبودیت ربوبیت بود چون بچنگ آوردی ای عالی مقام این عبودیت چو گردیدت تمام یکدو گام دیگر ار برتر زنی واحدیت چون ترا گردید یافت چون احدیت ترا شد منکشف باز مییاید ترا کردن قیام این مقام از هر مقامی برتر است دایره اینجا چو گردیدت تمام آگه از کنه عبودیت شوی از عبودیت چو تخمی کاشتی روید آن تخم عبودیت تو را عبد کبود آنکه جز معبود خویش جز خداوندی که معبودش بود از همه دل بر کند یکبارگی بلکه از خود هم بکلی بگذرد قید هستی بگسلد مطلق شود از وجود خویش گردد بیخبر یعنی آن را باشد اندر بندگی کز شعور خویش گردد بی شعور از حضورش دل چو نورانی شود رنج و راحت در برش یکسان شود و رسد از امتحانش خارها از خلوص دین و انوار یقین

کان بود خاص ربوبیت مدام در عبودیت شود فاش و عیان کان بیابد از عبودیت رواج خاصه آن دیگر و این دیگر است گر بچنگ آری به آداب تمام بر رخ از کان ربوبیت ترا هر دم از کانش بیابی جوهری جاری از فیضش هزاران بحر جود پای تا سر مظهر انوار ذات با صفات خویش دادت اتصاف سالک سلک ربوبیت شوی وین ربوبیت عبودیت بود جوهرکان ربوبیت تمام ریزدت شهد الوهیت بجام واحدیت را کفی بر در زنی بایدت سوی احدیت شتافت دل به یکتائیش گشتت معترف در مقامی کان ندارد هیچ نام با ظهور ذات مطلق انور است آمدی جامع به فیض خاص و عام مالک ملک ربوبیت شوی وز ربوبیت سوری برداشتی بر دهد نخل ربوبیت تو را هیچ نگذارد بدل مقصود خویش آنچه از کونین مقصودش بود جمله را بخشد ز دل آوارگی پرده‌های ما و من برهم درد پای تا سرفانی اندر حق شود غیر معبودش نماند در نظر پای تا سر آنچنان پابندگی جز شعور نور ادراک حضور مطلع انوار ربانی شود گر همه درد آیدش درمان شود خارها بنمایندش گلزارها ره نیابد هیچ اکراهش به دین

غیر عبدیت چو او را نیست کام
در حروف لفظ عبد ار بنگری
حرف اول از علوش رو نماست
حرف اوسط برزخیت را دریست
از علوش علم الاسماء عیان
برزخیت جامعیت باشدش
این مراتب را چو او جامع بود
عبد را نام و نشان ز اینسان بدان

دائمش در عبدیت باشد قیام
برتو بگشاید زهر حرفش دری
حرف آخر از دنوش روگشاست
باعلو و با دنو آن را سریست
وز دنوش قرب او ادنی مکان
زان بدلها لامعیت باشدش
لاجرم در هر دلی لامع بود
گرچه بیرون است از نام و نشان

معرفت

شرح حال عبد چون دریافتی
باز شهد معرفت در جام کن
معرفت چبود چراغ راه تو
ره تو راتاریک و دل تاریکتر
با چنان ظلمت تو بی نور چراغ
راه باریک است و چون شمشیر تیز
تا نه نوری از تمیزت در دل است
چون چراغ معرفت تابان شود
خیز و اندر ره چراغی بفرروز
رهروانی کاندین ره بوده اند
رو نخستین نور او ادراک کن
پس قدم مردانه اندر راه زن
معرفت را پایه بس بالا بود
تو درین پستی به بالا کی رسی
پایه عجزت نگردد تا بلند
گر بدانی شرح حال معرفت
عجزت از ادراک چون ادراک شد
معرفت را پایه چون بشناختی
عارفانه در حروفش کن نظر
حرف ظاهر معنیش باطن بود
گر نه در ظاهر نخستین ره بری
این حقیقت باشد و آن یک مجاز
چون حقیقت را نواها ساختند
نغمه ای زین قنطره نواخته
از مجازت نغمه ای آغاز کن

در طریق عبدیت بشناختی
خویش را زین شهد شیرین کام کن
روشنی بخشش دل آگاه تو
هر دو از موئی بود باریکتر
از چنین موئی کجا یابی سراغ
گام نتوانش سپردن بی تمیز
راه پیمودن ترا بس مشکل است
قطع این وادی ترا آسان شود
چندداری خویشتن را تیره روز
ره به نور معرفت پیموده اند
از رخت خاشاک ظلمت پاک کن
برفراز نه فلک خرگاه زن
کرسی افلاک زیر پا بود
مانده در اسفل به اعلا کی رسی
معرفت را کی سرآری در کمند
عاجزی باشد کمال معرفت
جانت از ادراک بر افلاک شد
سر ز جیب دانشش افراختی
تا سوی معنیت گردد راهبر
باطن از ظاهر ترا ممکن بود
کی گشاید بر تو از باطن دری
از مجاز آید حقیقت نغمه ساز
المجاز قنطره بنواختند
کی شود کار حقیقت ساخته
ز آن نواهای حقیقت ساز کن

از حروف معرفت کان هست پنج
 تا زهر جزوی دری بگشایدت
 حرف اول کان بود مفتاح جود
 چون تو این مفتاح را آری بکف
 چون به باب من عرف داخل شوی
 میل موتت چون بکلی داد دست
 عجزت آید از گریبان سرزند
 چون بسوی حرف دویم رهبری
 علمت افرازد چو در میدان علم
 چون عبودیت ز علمت شد عیان
 حرف سیم روی آرد بر رهت
 از ربوبیت چو رمزی یافتی
 رافع رنج ریاضات کند
 از رضا چون رتبه ای شد حاصلت
 حرف چهارم باز آید رهنما
 شد چو فردانیتی ز آن حاصلت
 فیضها از حق دمادم در رسد
 چون شدی فانی و فیضی یافتی
 حرف پنجم باز نور افشان شود
 چیست تقوا ترک هستی کردندت
 ترک و تقوا هر دو چون بشناختی
 بایست روی توجه بر دوا

پرده بگشا معنی هریک بسنج
 از معارف گنجهها بنمایست
 بخشدت مصباح مشکات وجود
 سازدت مفتوح باب من عرف
 موت قبل الموت را مایل شوی
 مردی از حرص و هوایت آنچه هست
 حرف دویم حلقهات بر درزند
 سوی علمت می نماید رهبری
 در عبودیت شوی ثابت قدم
 ز آن علوی یافتی فاش و نهان
 از ربوبیت نماید آگهست
 در ریاض رفعش بشتافتی
 راضی از راح افاضات کند
 هیچ اکراهی نماند در دلت
 سوی فردانیت و فقر و فنا
 وادی فقر و فنا شد منزلت
 تا تو را یکباره سوی خود کشد
 ری دل از غیر حق برتافتی
 نور تقوا در دلت رخشان شود
 توبه از این خودپرستی کردندت
 تیر توبه بر نشان انداختی
 سوی حق باشد بکلی والسلام

حضرات خمس الهیه

چون زهر حرفی حقیقت یافتی
 رمز تعداد حروفش گوش کن
 معرفت از پنج حرف آمد عیان
 حضرت اولی بود غیب الغیوب
 حضرت ثانی بود غیب مضاف
 حضرت ثالث شهود مطلق است
 حضرت رابع شهود آمد مضاف
 حضرت خامس مثالش خوانده اند

بربساط معرفت بشتافتی
 شهدای فیض از وی نوش کن
 هریکی از حضرتی بدهد نشان
 غیب مطلق مطلق از نقص و عیوب
 باشهودش هست قدری اتصاف
 از شهود مطلق او را رونق است
 اندکی با غیب دارد اتصاف
 جامع جمله خصالش خوانده اند

طرق مختلف

معرفت را پرده چون بشکافتی
 پنج حضرت از حروفش یافتی

باز بشنو چند شد ای مرد راه
چون بیان معرفت آموختی
نور معنی ز آن تو را ادراک شد
عاشقانه پای از سر ساخته
خویش را خاک ره معبود کن
پا منه جز بر صراط المستقیم
گرچه از هر ذره سوی حق دریست
لیک اقرب راه مشتاقان ماست
از ره جامع اگر واقف شوی
هر نفس از تو بحق راهی بود
هر کسی را چون کمالی درخور است
زین سبب این اختلاف از راه خاست
گر بر آئی در مقام انکشاف
اختلافی گر نماید در نظر
چون صور را مختلف گردید حال
چون ترا گردید در ره آشکار
راههای مختلف را بین بطوع
بر سه نوع امد ره امایک رهست
چون ترا در کوی معنی راه نیست
بایدت کردن بهر راهی گذر

راههای طالبان سوی اله
ز آن چراغی در رهت افروختی
از رهت خاشاک ظلمت پاک شد
هرچه جز معشوق از کف باخته
ره نورد کعبه مقصود کن
در مقام استقامت شو مقیم
هر نفس راهی و رسم دیگری است
و آن ره جامع طریق اولیاست
بر طریق اولیا عارف شوی
چشم بینا قلب آگاهی بود
قدر استعداد حالی در خور است
ورنه ره را اختلافی از کجاست
ذره ای در ره نبینی اختلاف
دیده معنیش بیند از صور
لاجرم شد مختلف راه کمال
باعث این اختلاف بشمار
منحصر بامعنی واحد سه نوع
داند این معنی دلی کان آگهست
هیچ از این معنی دلت آگاه نیست
تا بیابی از ره معنی خبر

ره اختیار

مشمول بر چهار اصل

چونکه دانستی به درگاه اله
نوع اول را نخستین یاد کن
تا شوی ز اعمال ظاهر بهره ور
اولین ره را ره اختیار دان
و آن تراشد مشتمل بر چهار اصل

بر سه نوعت منحصر گردید راه
اصل و فصلش را همه تعداد کن
از ره اختیار گردی بباخبر
راه ارباب معاملات خوان
هر یکی ز آن محتوی بر هفت فصل

اصل اول

اصل اول کز ریا مطلق بود
از فصولش گر براندازی نقاب
اولین ضبط فرایض کردن است
دویمین حفظ حدود الله بود
سیمین شکر عطاهاى حق است

و آن عمل کردن ترا با حق بود
در مقاماتش نمائی فتح باب
امر و نهی حق بجا آوردن است
حفظ حد و امر و نهی ره بود
شکر بذل وجود نعمای حق است

سر بفرمائش نهادن بارضا
در نزول هر بلائی و محن
احترامش را معظم داشستن
شعله شوقش بدل افروختن

چارمین باشد رضا اندر قضا
پنجمین از جان و دل صابر شدن
ششمین حرمت ز حق انباشتن
هفتمین مهرش بدل اندوختن

اصل دوم

فصلهایش را ز هم بشکافتی
فصلهایش را ز من بشنو درست
در مشقت بایبدهش انداختن
بایدهش تهدید کردن صبح و شام
بایدهش تحمیل کردن بارها
در ریاضت بایدهش آوردن نت
بایدت کردن به طاعتهای رب
کردنش اخراج با صد نوش و نیش
بادۀ فقر و فنا کردن بجام

اصل اول را نکو چون یافتی
اصل دوم کان عمل با نفس تست
اول از طاعات رب ذوالمنین
دویم از خوف الهی بر دوام
سیم از خلق ار رسد آزارها
چارم از کم گفتن و کم خوردنت
پنجم از وی صدق و اخلاصی طلب
ششم او را باید از محبوب خویش
هفتم او را باید اندر صبح و شام

اصل سوم

فصلهایش یک بیک مفهوم شد
هست در آفاق با خلق خدا
جمله را سازم به بیتی مختصر
شفقت و نصیح است عدل آنها ترا
باخلاق بایدت بردن بکار
چون ترا گردید روشن در نظر

اصل دوم چون ترا معلوم شد
اصل سیم کان عمل کردن ترا
از فصولش گر ترا نبود خبر
حلم و عفو است و تواضع پس سخا
یعنی این اطوار را ای هوشیار
اصل سیم با فصولش سر بسر

اصل چهارم

هست در دنیا عمل کردن ترا
یک بیک را در حقیقت پی بری
با قلیلی ز آن ترا راضی شدن
سیمین ز آن ترک مقصودت بود
بغض بسیاری دولت باشدت
زهد میباید نمودن اختیار
علم آفات و بلیاتت بود
ترک شهوات و ریاساتت بود
فصلهای هر یکی مفهوم شد
خیر مقدم ز آن شنیدی دمبدم

اصل چارم آنکه در راه خدا
گر بسوی فصلهایش بنگری
اولین باید بهر نو و کهن
دویمین ایثار موجودت بود
چارمین ز آن بغض کثرت باشدت
پنجمینست از متاع بیشمار
ششمین ز آن علم آفاتت بود
هفتمین ز آن ترک شهوات بود
چون اصول اربعه معلوم شد
در ره اختیار بنهادی قدم

واقف از اعمال هر منزل شدی
 هر عمل گردید از آنست منزلی
 بهره‌ای بردی ز حال اولیا
 نوع اول کان نخستین راه بود
 خوش بکلی گشت آن حاصل ترا
 نوع اول را چو دانستی تمام
 تا شود تعمیر باطن پیشه‌ات

در عملهایش همه عامل شدی
 آینه قلبت از آن شد صیقلی
 اندکی جستی تقرب با خدا
 بایی از ابواب آن درگاه بود
 در صف اختیار شد منزل ترا
 باز اندر نوع دویم کن قیام
 پیشه ابرار حق اندیشه‌ات

راه ابرار

دویمین ره را ره ابرار دان
 و آن ترا در دهر اگر حاصل شود
 سالک سلک ریاضات کند
 ترکیه با تصفیه آموزدت
 شاغل تبدیل اخلاقت کند
 روز و شب بر درگاه عجز و نیاز
 دل ز درد اشتیاق خون کند
 برکفت سوهان نفی از لا دهد
 تا هر آن زنگی که گشته حاصلت
 چون ترا مرآت دل شد صیقلی
 مخبر صادق خبر مفتخر
 قلب مؤمن هست مرآت نکو
 طالبانی کز صور مستغنی اند
 دل چو در تعمیر باطن بسته اند
 نیست جز تعمیر باطن کارشان
 من که چندی بوده‌ام در این مقام
 با همه ابرار همدم بوده‌ام
 سالکان و واصلان این طریق
 لیک نادر باشد ایشان را حصول
 ز آن سبب می‌بود کان منصور خاص
 کای تو واقف از مقامات بلند
 از مقامی که در آنجا روز و شب
 گفت در کنج توکل با رضا
 هر نفس نوعی ریاضت می‌دهم
 گفت منصورش که ای یار عزیز
 لیک کردی فوت عمر خویش را

راه اصحاب مجاهدات خوان
 روشن از نورش چراغ دل شود
 مالک ملک افاضات کند
 ز آن چراغ تجلیه افروزدت
 قابل اخلاق خلاقیت کند
 سر نهاده با هزاران سوز و ساز
 دیده از خوناب دل جیحون کند
 صیقل اثباتی از الا دهد
 جمله بزداید ز مرآت دلت
 جلوه دلدار گردد منجلی
 بین کز این معنی چه سان داده خبر
 انظرو فیها تجلی ربّه
 در معارف طالب این معنی اند
 قیده‌ای ظاهری بگسسته اند
 هست باطن منظر دلدارشان
 ره به پایان برده‌ام وی را تمام
 در همه اطوار محرم بوده‌ام
 دیده‌ام باشند اکثر زان فریق
 از اصول عاشقان با وصول
 گشت سائل از براهیم خواص
 مخبرم گردان دمی بیچون و چند
 می‌دهی نفس نفیست را تعب
 مدت سی سال شد که نفس را
 داغ ناکامی ز غیرش می‌نهم
 خوش مقامی کرده‌ای بر خود تمیز
 در عمارت کردن باطن چرا

نیستی آگه مگر تو از فنا
چون شدی از نوع دویم باخبر
تا شوی مطلق ز قید بیش و کم
راه یابی بر صراط مستقیم

رو فنا شو تا که دریابی بقا
بازاندر نوع سیم کن نظر
در ره احرار بگنذاری قدم
استقامت بر درت گردد مقیم

راه اولیا

نوع سیم کان طریق اولیاست
گردد از نور حقیقت روشنت
موت قبل الموت آید در میان
جسم و جان چون باختی جانان شوی
ای که تو جویای نوع سیمی
تا ننوشی آب از جوی فنا
رو نخست آن آب اندر جوی کن
تا بشویدگردد هستی از تننت
رهروانی کاندین ره رهروند
این ره آزادگان است ای پسر
نیستی تا نگسلد پیوندها
هستی موهوم تا پابند تست
هستی مطلق که هستی حق است
هستی تو جز خیالی بیش نیست
هستی حق هست حی جاودان
تا نیاید مرگ بر بالین تو
مرگ چون آرد بالینت سری
از حقیقت چون دری بگشایدت
مرگ چون آید قیامت رو کند
پرده بردارد ترا از روی کار
مصطفی بگذشت چون بر این مقام
در قیامت کان بود روز جزا
بل جزای کفر و دین حاصل شود
جست دین امروز میباید ترا
لیک در آن روز از روی یقین
چون ترا تحقیق در دین شد ضرور
همچنین یوم النشور ای پاک دین
موت قبل الموت را کن اختیار
دین تحقیقی عیان گردد ترا

شاهراه پیروی مصطفاست
در مقام قرب سازد مسکنت
سازد آزادت ز بند جسم و جان
آنچه از اوهام دوراست آن شوی
در بحار جستجوی آن گمی
کی شود از جستجو حاصل ترا
خویش راز آن آب شست و شوی کن
نیستی گردد چراغ روشنت
جز بیای نیستی کی ره روند
باعلاق کی توان بردن بسر
کی توانی رسن از این بندها
ما سوی الله جمله بر پا بند تست
آن ز قید هستی تو مطلق است
هستیش جز ماه و سالی بیش نیست
تا نمیری کی از آن یابی نشان
بر توکی گردد محقق دین تو
از حقیقت بر تو بگشاید دری
آنچه پنهان باشد آن بنمایدت
از همه سو روی تو یکسو کند
کفر و دینت جمله گردد آشکار
گفت من مات فقد قامت قیام
کفر و دینی کی شود حاصل ترا
جنت و ناری ترا منزل شود
ورنه فردا جز جزا ناید ترا
بر تو می گردد محقق کفر و دین
و آن بود موقوف تا یوم النشور
بسته مرگست از روی یقین
تا برافتد پردهات از روی کار
ناسخ کفر نهان گردد ترا

کفر پنهانیت کان شرک خفی است
 پای تحقیق ار نیاید در میان
 تا تو بر تقلید میوئی رهی
 نور تحقیقت چو تابدد بر روان
 ای مقلد شرک ورزی تا بچند
 آخر از تحقیق هم باری بگوی
 تانه از هستی بخود بینی اثر
 هستی و تقلید هر دو همدند
 مرگ و تقلیدند با هم همعنان
 گر نه عزرائیل قصد جان کند
 تانمیرد نفس اندر ظل پیر
 نور اطمینان چو از مردن بخواست
 موت چبود ترک هستی کردنت
 چون ترا این موت دامنگیر شد
 پیر آمد سایه گستر بر سرت
 پیر آمد پیر عزرائیل جان
 همچنانکه هست عزرائیل را
 پیر هم دارد بکف قلابها
 گر بنان پیرآری در شمار
 تا برخ هر دم ز قلابی دگر
 با بهایت جمله ده باب آمده
 بابها هر یک چو قلاب است تیز
 گر توان از چنگ عزرائیل جست
 گرچه این قلاب نیش میزند
 نیش نبود مرهم ریش تو است
 تو ز حرفی کان بود از مردنت
 پس در آن روزی که میری چون کنی
 این همه از مرگ ترسانی چرا
 تن بمردن چون دهی در زیر خاک
 خیز و در مردن کنون چالاک باش
 موت قبل الموت ار آئین شود
 موت قبل الموت را چون بابهاست
 این زمان آن بابها مفتوح کن

در حجاب هستی تو مختلفی است
 کی توانی رسن از زنجیر آن
 نیست از شرک نهانت آگهی
 هستیت شرک است این تحقیق دان
 چند در زنجیر تقلیدی به بند
 دل ز نقش شرک پنهانی بشوی
 کی توانی کرد تقلید پدر
 یکدگر را همچو زخم و مرهمند
 قاتل نفس تو عزرائیل جان
 جان کجا جولان بر جانان کند
 کی باطمینان شود هستی پذیر
 موت قبل الموت اکنون رهنماست
 ترک شرک خود پرستی کردنت
 و آن ترا حاصل به ظل پیر شد
 تا کشد نفس خبیث کافرت
 از پی جان با دو دست خونچکان
 بر بنان قلابهای جان ربا
 بسته و بگشوده ز آنها بابها
 بر توده قلاب گردد آشکار
 بندد و بگشایدت بابی دگر
 هر یکی در موت قلاب آمده
 موت چون آمد از آن نبود گریز
 هم توان از پیش این قلاب رست
 نیشها بر جان ریش میزند
 راحت جان بد اندیش تو است
 بین چسان افتاده لرزه بر تنت
 حب جان از دل چسان بیرون کنی
 از دم مردن هراسانی چرا
 گر نخواهی جان ز حسرت دردناک
 پیش از آنکه خاک باشی خاک باش
 تلخی جان کندن شیرین شود
 بهر قتل نفست آن قلابهاست
 شرح آن قلابها مشروح کن

توبه

باب اول را نخستین یادکن
 ای که تو جویای باب اولی
 توبه آمد صیقلی اول براه
 توبه چون نور دل آگاه تست
 در جهان هر فرقه‌ای را از عباد
 انبیا را گرچه نبود حوبه‌ای
 اولیا را توبه‌ای کان شاملست
 اصافیا را توبه‌ای دیگر بود
 توبه خاصان درگاه اله
 توبه عام اندرین دیرکهن
 هر یکی را توبه‌ای اندر خوراست
 گر تو در هر توبه خواهی پی بری
 شرح هر یک چون شاید بالتمام
 عامیانه گر نمائی توبه‌ای
 ز آب حسرت کردن اول شست و شوی
 پس مقرر و معتقدگشتن ز جان
 پس بیاید دایمت بیمی بود
 پس بیاید خرد نشمردن گناه
 پس ترادر فوت طاعت‌های رب
 پس ز خواهش‌های بد تابیده رو
 پس همی باید ترا بردن پناه
 تا نگهدارد ترا از بازگشت
 پس ریاضت بایدت بر نفس داد
 پس قضا‌های فرائض را ادا
 همچنانین رد مظالم بایدت
 تا نیفتد رخنه‌ات دیگر بدین
 تا سحر شبها بصد سوز و گداز
 روزه‌ها را تشنه کام و خشک لب

توبه‌ای بر خویشتن ارشادکن
 بایدت از توبه جستن صیقلی
 تا زداید از دلت زنگ گناه
 در همه احوال جبل الله تست
 حق بنای توبه دیگر نهاد
 ز اضطراب سر بیاید توبه‌ای
 توبه از تشویش خطوات دل است
 توبه از نفس دغا گستر بود
 ز اشتغال غیر حق باشد براه
 باشد از جرم و گناه خویشتن
 توبه این دیگر و آن دیگر است
 شرح هر یک را بیاید دفتری
 توبه خاصی شنو اکنون ز عام
 باطنیت را بیاید از هر حوبه‌ای
 تا نماند از گناهت رنگ و بوی
 بر ذنوب و بر پشیمانی آن
 که مبادا عمر در عصیان رود
 تا نگردی کاهل از طاعات راه
 گریه باید با تأسف روز و شب
 حبس نفسست بیاید از هر آرزو
 از دوعالم سوی درگاه اله
 سوی عصیانی که از تو بازگشت
 با عبادت سوی میدان جهاد
 بایدت کردن بدرگاه خدا
 در تدارک توبه سالم بایدت
 با بدان باید نگردی همنشین
 بایدت بیدار بودن در نماز
 باید اندر روزه‌ات بردن بشب

نماز

چون نماز و روزه آمد در میان
 عارفانسه شمه‌ای آور بیاد
 بازگشتی پس بسوی توبه کن
 چون بسوی قبله عجز و نیاز
 باید از دنیا و مافیها تمام

توبه را بگذار اکنون بر کران
 از نماز و روزه و حج و جهاد
 هر دم استغفاری از هر حوبه کن
 روی آوردی تو از بهر نماز
 گشتت نومید با صد اهتمام

چون شدی نومید و امیدت نماند
 رو بتاب از خلق و از اطوارشان
 دل بکن از آنچه مشغولت کند
 دیده سر برگشا بی قال و قیل
 یادکن روزی که در نزد خدا
 یادکن روزی که هرنفسی ذلیل
 یادکن روزی که میگردند رد
 پس ستادن بایدت بر هر دو پا
 در زبان هرگه که باید گفتنت
 بایدت دیدن دو عالم را صغیر
 گر خدا ناکرده در تکبیر تو
 حق که بر اسرار تو دانا بود
 چون خیال غیر بیند در دلت
 در خطاب آید که کذب تا بچند
 بر لبست تکبیر و در دل یاد غیر
 بازیم گفتا که دادی از دروغ
 بر جلال و عزتم با دادا قسم
 لذت شیرینی اذکار خویش
 کردمست از قرب خود محجوب و دور
 آن سروری که مناجات تو بود
 رو بتحقیق این بدان ای خیره سر
 نیست محتاج عبادتهای تو
 گر دعایت را اجابت میکند
 چون ترا پیدا ز رحمت کرده است
 تانماید بر تو هر دم رحمتی
 بر تو ریزد هر دم آن بی منتی
 تا کند سوی رضایت رهبری
 گر کند ایجاد هر دم عالمی
 گر بوحدانیت اقرارش کنند
 هست یکسان در بر آن بی نیاز
 هین مروای بی ادب گستاخ پیش
 رو ردائی از حیا در برفکن
 پس در آن مردانه با مردان راه
 استعانت جوی و یاری از درش
 کز ربوبیت کند در جام تو

هیچ از امیدت تقییدت نماند
 رو منه بر زشتی کردارشان
 سوی غیر از دوست معزولت کند
 بین بزرگی خداوند جلیل
 بایدت استاد از خواری بپا
 گردد از ترک عبادات جلیل
 جمله مردم سوی مولای خود
 کان یکی خوف است وان دیگر رجا
 گوهر الله اکبر سفتت
 جز بزرگی خداوند کبیر
 خطوه دل شد بپا زنجیر تو
 بر بد و نیک دلت بینا بود
 خشم گیرد بر خیال باطلت
 می نمائی چند خود را ریشخند
 تن بسوی کعبه و جان سوی دیر
 رو که نبود در دروغ تو فروغ
 که حرامت کردم اکنون همچوسم
 چاشنی شربت دیدار خویش
 ساختم محروم قلبت از سرور
 سوی من از عرض حاجات تو بود
 که خدای خالق جن و بشر
 هست مستغنی ز طاعتهای تو
 تو ندانی کز حاجت میکند
 بر تو فضل بی نهایت کرده است
 کز عقوباتت نباشد زحمتی
 از جناب خویش خیر و برکتی
 برگشاید بر تو از رحمت دری
 تا ابد هر دم برآرد آدمی
 و ز کفران جمله انکارش کنند
 و ز کرم بر جمله باشد کار ساز
 این چه گستاخیست با مولای خویش
 عجز را میکن ازار خویشتن
 زیر پوششهای شاهي اله
 استغاثه کن بزاری در برش
 شهدای فایده انعام تو

پرده بر دارد نمازت از حضور اعظم ارکان دین باشد نماز مصطفی آن هادی راه نجات هم صلات را است مفتاحی ضرور بابهای جنت و نار از نماز از نمازی چون تو را قفل و کلید رو تو مفتاحی بگیر از هر نماز شب چو آمد قفلها موجود کن

وز قبولیت فشاند بر تو نور نور قرب متقین باشد نماز گفت مفتاح الجنان باشد صلات و آن طهارت باشد و قلب حضور گردانی بر تو مسدود است و باز شد برای جنت و دوزخ پدید هشت باب جنت از وی ساز باز هفت باب دوزخست مسدودکن

اسرار نماز

آمدم تا باز از اسرار نماز آمدم تا رازها روشن کنم آمدم تا در جنانت جا دهم آمدم کز دوزخست بیرون کشم قدرت حق تا جهان ایجاد کرد قسمی از قسمین روز روشن است پر شود عالم ز نور آفتاب روشنیش کان ز فضلش گلشنی است قسم دیگر را شب دیجور کرد از سوادش تیره گردد بس جهان ظلمتش کز معدلت زندان بود وقت را چون بر دو قسمت یافتی واضح شرع منور مصطفی (ص) چون تکالیف شریعت عرض کرد چار پیشین چار در وقت پسین همچنین اندر شب تاریک باز سه به مغرب چار در وقت عشا رکعتین دیگر کاندر صباح و آن ز نور روز و تاریکی شب چون در آن وقتی که آن لایق بود ظلمت و نوری بهم آمیخته هم ز وجهی روی دارد بر جحیم از جحیم شب که آن زندان بود رکعت اولی چو بر رسم نیاز عذر تقصیر شب بگذشته است

بشکفانم در دلت گلهای راز گلخن جان ترا گلشن کنم در ریاض قرب حق مأوا دهم ز آتش سوزانت در جیحون کشم بر دو قسمت وقت را بنیاد کرد کز فروغ آن هوا چون گلشن است خلق گردند از فروغش فیض یاب روشنی جنتت را روز نیست ز آن هوا را چون یم مهجور کرد مهر تابان گردد از دیده نهان روزنی از ظلمت نیران بود روز و شب را خوش ز هم بشکافتی روز روشن بر تو از امر خدا هشت رکعت از نمازش فرض کرد هشت باب جنت از وی بازین هفت رکعت فرض فرمودت نماز هفت باب دوزخ از وی سد نما شد فریضه نیست خالی از صلاح قسمتی و بهرهای دادت ز رب بین صبح کاذب و صادق بود صورت اعراف از آن انگیخته هم ز وجهی روی دارد بر نعیم وز نعیم روزکان بستان بود سوی حق بگذاشتی تو از نماز وان تو را امدادی از حق گشته است

تا بجان او را ممد خود کنی
 رکعت ثانی چو آوردی بجای
 باشد امدادی ز حی دادگر
 چون نماز روز و شب بابامداد
 تا توانی سعی کن اندر نماز
 لیک باید از طهارت بر تو نور
 در نمازت گر شکی هست ای پسر
 کانیا را وقت رفتن در جهان

هفت باب دوزخت را سد کنی
 آن برای روز آینده ترا
 تا گشائی از جنانت هشت در
 باب دوزخ بست و از جنت گشاد
 کاین نیازت بس برب بی نیاز
 ز آنکه مفتاح صلات آمد طهور
 داده اند از کعب الاخبار این خبر
 جز نماز امری نشد برامتان

سفارش انبیا درباره نماز

سائلی کرد از صحابه این سوال
 وقت رفتن از جهان سوی ودود
 بود حاضر ابن عم مصطفی
 گفت آخر حرف آن جان جهان
 از لب لعلش که بد آب حیات
 گفت گفتش با دو چشم پر زخم
 کانیا را جمله وقت ارتحال
 انبیا را چون وصیت شد نماز
 چون مصلا را صلات آمد به پیش
 زین سبب فرموده اند ای نیکخو
 آن ملایک را که قربی با حق است
 گر سوی طاعات ایشان بنگری
 طاعتی افضل ندارند از نماز
 هست به از جمله طاعتها ایشان
 ز آنکه از ایشان گروهی بر دوام
 همچنین جمعی از ایشان در رکوع
 نیز آنا که مقربتر بوند
 ابن عباس آنکه اندر حربگاه
 بین چه فرموده است در افشای راز

کاحمد مرسل نبی ذوالجلال
 آخرین حرفی که فرمود آن چه بود
 شیر حق شاه ولایت مرتضا
 وقت رفتن سوی دار الملک جان
 می شنیدم الصلوة والصلوة
 راست گفتی من گواهی می دهم
 در وصیت این چنین می بود حال
 پس نماز آمد وسیله عرض راز
 آن مناجاتی کند بارب خویش
 مرمصلا را یناجی ربه
 وز تقرب بزمشان پر رونق است
 در عبادتهای ایشان پیبری
 جامعی اکمل ندارند از نماز
 جامع جمع عبادتها ایشان
 روز و شب باشند قائم در قیام
 دائماً باشند از روی خضوع
 جاودان در سجده داور بوند
 مرتضا را بود دائم در پناه
 ز اهتمام مرتضا اندر نماز

گفتار ابن عباس درباره نماز علی (ع)

گفت دیدم در معارک بارها
 دست بر شمشیر و پا اندر رکاب
 گفتم ای جانم فدای خاک پات
 این نظر کردن بفرما بهر چیست

در میان جنگ آن شیر خدا
 هر زمان میدید سوی آفتاب
 جان چه باشد تا که بنمایم فدات
 کاندرا این دم این نظر بی وجه نیست

گفت بیستم بر زوال آفتاب
گفتم ای جان جهان در این زمان
دائم از بهر نماز است این نبرد
گر تو حق را بنده فرمانبری
گر همه شمشیر بارد بر سرت
چون ترا وقت نماز آید به پیش
زانکه مقبولان درگاه اله
چون علی را سجده گه محراب شد
چون به محرابش گل ماتم شکفت
گرچه ز آن ماتم دلی بیغم نبود
دیگران در ماتم و او شاد بود
سرفدا کرد و نبودش هیچ بیم
فوز چبود شادی روی نگار
فوز چبود بنده فرمان شدن
چون حبیب الله بر اصحاب راز
حیدر صفدر شه با عدل و داد
سر چو در وقت نمازش شد دو نیم
گر تو هم خواهی که گردی فوز یاب
شماه ای چون از نماز آگه شدی

کز نماز ظهر گمردم کامیاب
گفت آری چون مرا بر دشمنان
کی توانم خود در این تأخیر کرد
رو بیا موز از علی فرمانبری
ور بخاک و خون بغلطد پیکرت
رخ متاب از سجده معبود خویش
سرفدا کردند اندر سجده گاه
پای تا سر غرقه خوناب شد
در زمان فزت برب الکعبه گفت
لیک او را خود غم ماتم نبود
بندها بگسسته و آزاد بود
وز شهادت یافت آن فوز عظیم
سرفدا کردن به کوی وصل یار
در ره فرمانبری قربان شدن
وقت رفتن داد فرمان نماز
آنکه اوقات نماز از کف نداد
گفت باری یافتم فوز عظیم
تاتوانی روی از فرمان متاب
بنده فرمانبر الله شدی

روزه

باز از صومت بیانی گوش کن
تا بجوشد آب تقوا از گلست
جنه ای از روزهات حاصل شود
گفت پیغمبر که صوم صائمان
صاحب خود را بپوشاند همی
هم به روز حشر و هنگام حساب
پس ترا هر گه که صوم آید به پیش
مانع شهوات نفسانی شوی
نفس را همرنگ بیمارش کنی
چون مریضی کان ندارد اشتها
لب ز اکل و شرب بسته استوار
چيست بیماری تو رنج گناه
چيست بیماری غم ظلمت ترا
روزه بزدايد ز باطن ظلمت

آتش شهوت از آن خاموش کن
گرد عصیان پاک شويد از دلت
بر عذاب آخرت حایل شود
جنه ای باشد کز آفات جهان
سینه تا نشکافدش تیر غمی
بر عذاب آخرت گردد حجاب
قصد باید کردند کز صوم خویش
قاطع خطوات شیطانی شوی
از طعمام و آب بیزارش کنی
منتظر بنشسته در راه شفا
دائماً باشی شفا را خواستگار
و آن شفا و توبه و عفو اله
تیرگی بباطن از غفلت ترا
پاک سازد تیرگی غفلت

روزهات را مژده چون الصوم لی است
صوم لی چون روزیت گشت از خدا
نفس اماره که آمد بد نهاد
روزه چون در طبع تو منزل کند
روزهات چون جا کند در مغز و پوست
روزهات چون جان و دل سازد طهور
روزه هر شب زیب بخش خوان تست
روزهات فرش تضرع گسترده
روزهات افزون کنند زاری دل
روزهات دائم وسیله التجاست
روزه از یادت برد اعمال زشت
روزه آسان سازدت روز حساب
روزهات را فایده بسیار شد
روزه باشد در ره اسلام و دین
انیسا و اولیا را روزهها
همچو داوود نبی کاند در جهان
کان یکی روزش بروزه کار بود
همچنین سرخیل اصحاب کبار

ز آن دل و جان تو هر دم منجلی است
شد انالاجزی به آن را جزا
روزهات وی را بمیراند مراد
پاکی اعضیات ز آن حاصل کند
ظاهر و باطن تو را آباد از اوست
خوش به نعمتهای حق گردی شکور
بر فقیران باعث احسان تست
در خضوع و در خشوع آورد
سازدت گریان زیماری دل
التجائی کان به درگاه خداست
تا نیفتی باز در افعال زشت
روزه افزون سازدت نور ثواب
لیک از آنت اندکی اظهار شد
رسم و راه راستین و متقین
بیش صرف روزه شد باسوزها
روزهات مشهور باشد برمهان
روز دیگر روزیش افطار بود
اکثر اوقات بودی روزه دار

روزه مریم

روزه را گر قدر شناسی که چیست
دید مریم را خدا جوئی بخواه
با چنین اکرام و قدر و منزلت
گفت ایمنم آرزو باشد مدام
تا به تابستان کنم در یوزه ای
مطلب از طاعات حی دادگر
طاعتی کان هست زجرش بیشتر
روزه داران را چو در فصل تموز
روزه مریم به تابستان خوش است

روزه مریم مر آن را شاهدیست
بعد رحلت گفت ای علیا جناب
هیچ باشد آرزوئی در دلت
که بدنی کاش می بودم مقام
در هوای گرم گیرم روزه ای
چونکه زجر نفس آمد بر بشر
لا جرم می باشد اجرش بیشتر
گردد افزون از عطش در سینه سوز
زان بنفش زجر بی پایان خوش است

روزه موسی

چون زمیرم بر تو روشن شد چو روز
وعده حق با کلیم الله بین
حاکم مطلق حکیم لم یزل
عزم ظاهر کردن اسرار کرد

آرزوی روزه فصل تموز
فتحها در روزهات همراه بین
حکمتش چون از پی حکم ازل
با کلیمش وعده گفتار کرد

کرد وعده با کلیم خویشتن
 پس چهل روز امر شد بر روزه اش
 بی نزول جبرئیلی و ملک
 میرسید از شش جهت آوازه ها
 بی ملک بشنید چون از حق کلام
 روزه بگشادش چو باب رابطه
 روزه موسا را کلیم الله کرد
 وعده گفتار کردش چون اله
 روزه اش قرب خدا افزون نمود

تا که خود بیواسطه گوید سخن
 شد چو آخر روزه چل روزه اش
 هر دمش برگوش از ارض و فلک
 کشف میشد بر دلش آن رازها
 ز آن سبب گشتش کلیم الله نام
 از میان برخاست باری واسطه
 از کلام حق همه آگاه کرد
 روزه آوردش بسوی وعده گاه
 بی ملک هم صحبت بیچون نمود

روزه حواریون

چو کلیم الله را باب کلام
 روزه داری حواریون نگر
 چون حواریون بساط امتحان
 سوی عیسا هر طرف برخاستند
 گفت ایشان را سه روز متصل
 پس فرود آمد ز گردون مائده
 گرتو را آن مائده هست آرزوی
 ربنما انزل علینما مائده
 روزهات چون مائده نازل کند
 مائده تنها نه زیب خوان بود
 قوت روحی کان رسد از خوان غیب
 قوت ایمان چو کشتت قوت روح
 این فتوح چیست در سرو علن
 تانه صاف آئینه سانت دل شود
 لوح محفوظی که نتوانیش دید
 دل شود با لوح هرگه روبرو
 زانکه حق کرده است اول دم رقم
 لیک تا آئینه دلراست زنگ
 با چنان لوحی مقابل کی شود
 آن زمان با لوح گردد روبرو
 زنگ را هم صیقلی باید درست
 آرزوی نفس نتوانی شکست
 روزهات چون در ریاضت افکند
 نفس را چون آرزو بشکسته شد

باز دانستی ز مفتاح صیام
 زان به گیتی رزقشان افزون نگر
 گسترانیدند در صحرای جان
 بی تعب از وی طعامی خواستند
 روزه بگرفتند با صافی دل
 هر یکی بردند از آن فایده
 روزه گیر و چون حواریون بگوی
 تا فرو ریزد هزارت فایده
 صد هزارت فایده حاصل کند
 قوت روح و قوت ایمان بود
 قوت ایمان بود بی شک و ریب
 بر رخت بگشاید ابواب فتوح
 جمله اشیا را حقیقت یافتن
 این حقیقت کی ترا حاصل شود
 این حقیقت زان بدل گردد پدید
 عکس پیرای حقیقت گردد او
 جمله اندر لوح نقش بیش و کم
 از غبار خواهشات رنگ رنگ
 نقش آن را جمله قابل کی شود
 که نباشد ظلمت و زنگی در او
 و آن شکست آرزوی نفس تست
 تا نبندیش از ریاضت پا و دست
 نفس را هر آرزویی بشکند
 با ریاضت دست و پایش بسته شد

جمله صرف روزه گشتت روزها
آن شب قدری که قدرش در جهان
ناگهان از وی دری بگشایدت
چون نماند هیچ زنگی اندر او
و آنچه اندر لوح میباشد نهان
چون شدت از لوح در دل جلوه گر
قدر روزه جمله معلومت شود
چون ز روزه شمه ای دریافتی
مانع شهوات نفسانی شدی
جوش زد آب ریاضت از گلست
شسته شد ز آلودگی دامن ترا

روزها بر دی بشب با سوزها
ظاهر است و هست در شبها نهان
زنگ از مرآت دل بزدایدت
هر نفس با لوح گردد روبرو
در دلت آئینه سان گردد عیان
چهره معنی و صورت سر بسر
سر نامفهوم مفهومت شود
پرده اسرار از آن بشکافتی
قاطع خطوات شیطنی شدی
لاله های راز بشکفت از دلت
پاک و صافی گشت جان و تن ترا

حج

باز عزم حج بیت الله کن
گرتو را ز اعمال حج نبود خبر
استطاعت حلقه چون بر در زدت
طوق امرت بر گلو زنجیر شد
پیش از آنکه عزم ورزیدن کنی
دل مجرد کن ز هر شغلی نخست
ره مده بر دل حجاب حاجبی
کار خود را کن رها با کار ساز
کن توکل بر خدا ز آنچه برون
آنچه رو آرد بتو تسلیم کن
باش با تسلیم در حکم قضا
راحت دنیا و دنیا را بهل
از حقوق الناس خوش بیرون خرام
گر هزارت هست زاد و راحله
در جوانی و توانائی و مال
اعتمادی هیچ بر آنها مکن
ور خدا ناکرده کردی اعتماد
ز آنکه در هر جا نگهدارت یکیست
گرتو ترا توفیق حق یاری کند
چون ترا دل از همه بگسسته شد
سوی بیت الله قدم برداشتی
بایدت نومید از امید گشت

روی در اعمال آن درگاه کن
در کلام مخبر صادق نگر
شاهد حج از گریبان سر زدت
قصد طوق کعبه دامگیر شد
ساز و برگ ره نوردیدن کنی
خالص الله با قصد درست
بی حجب نه بر در دل حاجبی
چاره کار خود از این کار ساز
آیدت از بیکراری و سکون
بردلت این شیوه را تعلیم کن
سرمپیچ از طوق تقدیر خدا
الفت مخلوق بیرون کن ز دل
حق مردم را ادا کن بالتمام
ور صدت باشد ز یارات قافله
تا نگردندت همه خصم و وبال
جز خدای خویش را ملجا مکن
جمله را با خویشتن دادی بیاد
جز خدایت کس نگهدارنده نیست
در همه حالت نگهداری کند
جمله با توفیق حق پیوسته شد
بیت خود را جای خود بگذاشتی
از امیدی کت بود از بازگشت

جاودان خوش خلق باش و مهربان
 چون بکلی از امیدت بازگشت
 سنت پیغمبر و فرض خدا
 کن رعایت آنچه فرموده است رب
 شکر ورزی و صبورۃ پیشه کن
 و آنچه داری بذل کن از توشه‌ات
 شست و شوئی پس به آب توبه کن
 پس درآ در کسوت فقر و فنا
 پس بیند احرام با صد احترام
 یعنی آنچه سد راهت می‌شود
 و آنچه دور از قرب حق اندازد
 از همه یکبارگی دوری گزین
 پس اجابت را در معنی زده
 آتشی در خرمن پندار زن
 و آنچه دعوت می‌کنی حق را در آن
 پس چنانکه نفس را با مسلمین
 قلب خود را با ملایک یار کن
 قلب را بنموده یار عرشیان
 هرولیه میبایدت انگیختن
 وز توانائیت دل برداشستن
 چون لَوای هرولیه افراشتی
 شو برون از غفلت زلات خویش
 و آنچه را کو نیستی تو مستحق
 و آن دمی کافتد بعرفاتت گذر
 تازه کن اقرار خود نزد اله
 پس تقرب جوی و تقوا از خدا
 پرو بال روح بگشا از زلل
 ظاهر و باطن عروجی ساز کن
 ذبح کن حلق هوا را و طمع
 ترک اخلاق بدو شهوات کن
 سر چو پتراشی تو بتراش ای همام
 و اندمی کاندرد حرم داخل شوی
 از مراد و پیروی خود برآی
 دیده تحقیق هر سو باز کن
 طوفها برگرد آن بیست کهن

فرض و سنت را مده از کف عنان
 باب نو میدی برویت بازگشت
 هر دو را در وقت خود میکن ادا
 بر تو واجب ز احتمال و از ادب
 مهربانی و سخا اندیشه کن
 گر صد انبار است و یک خوشه‌ات
 خویشتن را طاهر از هر حوبه کن
 با خشوع و با خضوع جانفزا
 ساز بر خود ما سوی الله را حرام
 مانع ذکر الهت می‌شود
 محتجب از نور طاعت سازد
 جز خدا از جمله مهجوری گزین
 دست جان بر عروۃ الوثقی زده
 هر نفس لبیک عاشق وار زن
 خوش از آنش خالص و پاکیزه دان
 در طواف کعبه بنمائی قرین
 طوف عرش حضرت جبار کن
 نفس را کرده قرین فرشیان
 از هوا و از هوس بگریختن
 قوت و حولی بخود نگذاشتن
 کوه هستی از میان برداشتی
 وقت رفتن از منا با جان ریش
 آرزوی آن مکن ای مستحق
 معترف شو بر خطاها سر بسر
 سوی وحدانیتش میجوی راه
 سوی کوه مزدلف بگذار پا
 وقت بالا رفتن سوی جبل
 بفرار از نه فلک پرواز کن
 وقت قربانیت با تیغ ورع
 وین دم افشاندن جمرات کن
 عیبهای ظاهر و باطن تمام
 در طواف از جان و دل مقبل شوی
 در پناه ستر و لطف حق درآی
 کعبه را ساز زیارت ساز کن
 از پی تعظیم رب البیت کن

لیک باید حاصل او را معرفت
چون نهی روی تضرع بر حجر
باش راضی در جهان از کم و بیش
دردم آخر کوه از بهر وداع
غیر حق را جمله بر خود کن حرام
چون رسد وقت وقوفت در صفا
بهر آن روزی که رب ذوالمنن
سعیت آرد چون بسوی مروه روی
بر شرایط باش حج را مستقیم
آنچنان عهدی که بستی از ازل
تا قیامت بر تو بگشاید نقاب
چون شدت اعمال حج ای رازدان
گر بدین راه و روش حاجی شوی
هر دمت از حق بشارتها رسد
بر اشارتها چو نیکو بنگری
رمز موت و کفن و دفن و بعث و حشر
حالت اهل جنان و اهل نار
آنچه در دنیا و روز آخرت

کرده باشی بر جلال و سلطنت
وز خضوع و عزتش گیری به بر
بر نصیب و قسمت قسام خویش
آفتاب طوفت افروزد شعاع
کن وداع ما سوی الله بالتمام
روح و سر خویشتن را ده صفا
بر تو بنماید لقای خویشتن
جز مروت از خدا چیزی مجوی
وز وفا می دار عهد خود قدیم
با خداوند جهان عزو جل
از وفای عهد مولا سر متاب
از کلام مخبر صادق عیان
از هلاکت وارهی ناجی شوی
ظاهر و باطن اشارتها رسد
از قیامت بر تو بگشاید دری
سر میزان و صراط و حال نشر
جمله در پیش تو گردد آشکار
هست پنهان فاش گردد در برت

کعبه

از مناسک شمه‌ای چون یافتی
شرح حالی نیز از کعبه شنو
دردم اول که مأوائی نبود
خوش بهم آب و گلی آمیختند
پس بنا کردند هر سو خانه‌ها
لیک «اشرف بد» چو بیت اولین
ز آن بقرانش لقب ام القرا است
حق نخستین ارض آن ایجاد کرد
و آن زمینها را که باشد در وسط
هم از آنش نام شد بیت العتیق
بد چو بیت حق و آدم بانیش
در زمان نوح کز طوفان قهر
آمدند از امر حق خیل ملک
بر زمین آنرا مقابل داشتند
پس به فرمان خداوند جلیل

روی دل از ماسوی الله تافتی
کعبه را نشناخته سویش مرو
در همه روی زمین جائی نبود
کعبه را طرح عمارت ریختند
شد هویدا هر طرف کاشانه‌ها
شد عبادتخانه روی زمین
ز آنکه در هر حالتی اول بنا است
پس ز تحتش ارضها بنیاد کرد
کعبه گر خوانیش از آن نبود غلط
کان نشد در ورطه طوفان غریق
بر ملایک فرض شد در بانیش
غرق دریای فنا گردید دهر
جمله بردند آن بنا را بر فلک
بیت معمورش لقب بگذاشتند
ساخت از نو خانه آن را خلیل

شرافت زمین کعبه

تا به آخر جمله دانستی درست
بین شرافتها از آن ارض کهن
حضرت آدم در آن بنا شود
نور برمیخاست از وی کوه کوه
ذره ای پیش فروغش ماه و مهر
بود یکسان روز و شب از پرتوش
از شعاعش خیره میگذشتش بصر
تیرگی از دیده ها مستور بود
کشت از کین بی گنه هاییل را
ریخت آن ناپاک از عدوان ب خاک
شد نهان از دیده آن نور زمین
آن شعاعش از نظرها دور شد
دارد از هر ذره خاکش ظهور
از هزاران ساله ره پیدا بود
چشم دل بگشا و نور آن بین
روشنی بخش زمین و آسمان

چون بنای کعبه الله از نخست
از زمینش باز شرحی گوش کن
پیش از آنکه آن بنا برپا شود
بود تلی آن زمین پر شکوه
روز و شب تابنده از مهرش سپهر
بس فروزان بود خاکش مهرش
گرکسی میکرد سوی او نظر
وز فروغش بس جهان پر نور بود
ناگهان دل سخت شد قاییل را
چون بنا حق خون آن مظلوم پاک
پس جهان گردید از آن اندوهگین
ظاهراً گر نور آن مستور شد
لیک در باطن هزاران بحر نور
نور آن گردیده بینا بود
گر نداری اندرین معنا یقین
نور آن تا حشر باشد در جهان

جهاد

شرح حال کعبه هم مفهوم شد
چند بیتی گوش میکن از جهاد
سوی میدان از جهاد دمدم
عقل را بالشکرش تا این کنم
جهل را بالشکرش در خون کشم
برکشم تیغ ریاضت از نیام
محو سازم نقش کفار از زمین
گاه سلطان گاه درویشت کنم
گه بلندی بخشم و گه پستیت
جاهدوا فی الله تعلیمت کنم
با تو گویم جاهدوا فی الله چیست
بر سبیل حق هدایت آرزوست
دل ز هر آلاشی یکباره شست
ظاهر و باطن به نفس بد نهاد
وز هدایت سوی حق یابد سبیل

چون ترا اعمال حج معلوم شد
عارفانه باز ای نیکو نهاد
آمدم تا باز افرازم علم
آمدم تا رخش همت زین کنم
آمدم تا رخش در هامون کشم
آمدم تا نفس را گیرم لگام
آمدم تا با سپاه مؤمنین
آمدم کز خویش بی خویشت کنم
آمدم تا نیست سازم هستیت
آمدم تا نیک تسلیمت کنم
گر ترادل از جهاد آگاه نیست
هر که را سوی بساط قرب روست
خالصاً لله میباید نخست
پس باید کردنش هر دم جهاد
تا کند نفس خبیثش را قتل

لیک از قول نبی ای مرد راد
آن یکی ظاهر جهاد اصغر است
اصغرت با غیر و اکبر با خود است
چون جهاد اصغرت گردد عیان
چون جهاد اکبرت آمد به پیش
تیغ باطن را ندانی گر تو چیست
نفس را تا آرزوئی درسراست
هان میفکن تیغ باطن را ز دست

بر دو وجه آمد در این میدان جهاد
و آن دگر باطن جهاد اکبر است
آن دو روزه باشد و این سرمد است
بایدت شمشیر ظاهر خون فشان
تیغ باطن کش به قتل نفس خویش
جز خلاف آرزوی نفس نیست
هردمش فوج و سپاهی دیگر است
تا سپاه نفس بتوانی شکست

جهاد با نفس

بازم آمد نکته‌ای دیگر بیاد
ای اسیردست کفار ببدن
روح و نفست را در آنجا بین امیر
آن وزیر روح عقل ای نیک‌رای
با فضایل محفلی پیراسته
و آن وزیر نفس جهل بدسرشت
از رذایل دامها برداشته
هر نفس باشد به نوعی ای شجاع
چون امیر نفس با جهل وزیر
پادشاه روح و عقل کیخدای
آن اسیری نیست جز طغیان ترا
چيست طغیان نفس را بودن اسیر
روح را گر تو امیر خود کنی
گر نسازی روح را بر خود امیر
تا نیارد نفست ای دارای هوش
خیزو روجت را امیر خویش کن
چون نمائی نفس را بر خود اسیر
چون بامرت نفس فرمانبر شود
چون جنود نفس و نفست شد مطیع
چاکران بینی هزار اندر هزار
تا بهر حال تو را یاری کنند
چون شدی سلطان به دارالملک تن
یافتی نصرت به میدان جهاد

در جدال روح و نفست از جهاد
پای همت نه به دارالملک تن
عقل و جهلت آن دو را گشته وزیر
ملک تن را از فطانت کیخدای
وز محاسن لشکری آراسته
بر متاع دین و دانش دزد زشت
از قبایح فوجها انباشته
روح نفس و عقل و جهلت را نزاع
فوجها سازند و آرنندت اسیر
لشکری آرنند و سازندت ره‌ای
وین رهائی نیست جز ایمان ترا
چيست ایمان روح را کردن امیر
نفس را لاشک اسیر خود کنی
کی توانی نفس را کردن اسیر
هر نفس نوعی به طغیانت خروش
نفس کافر را اسیر خویش کن
لاجرم بر نفس میاشی امیر
باجنود خود ترا چاکر شود
پادشاه روح گردیدت شفیع
پیش رویت صف کشیده بیشمار
امر و نهیت را همه جاری کنند
امر و نهیت گشت جاری بر بدن
بر سرت افراشتی چتر مراد

جهاد اصغر

چون گشودی بر رخ ابواب فتوح
باز بگشاگوش معنی پرور
ای شده عازم به کوی اجتهاد
تامبادا بی گنه یاری کشی
عاشقان زار چون بی کینه اند
حق بود آئین و ایشان آینه
هر که بر آئینه تیغ کین کشد
زانکه آئین پیش ارباب نظر
آینه گر بشکند آئین کجاست
چون ز آئین آینه رنگین بود
رنگها در آینه بیننی ولی
آینه حق را به گیتی زنگ نیست
میزنی بر آینه سنگی چرا
چون شکست آینه و آئین نماند
حق ندارد این چنین ظلمی روا
بی گناهش عاشق زاری کشند
بحر قهاریش آید در خروش
بر خلائق رو نهد سیل فنا
نی غلط گفتم ورا کو خونبها
گیرمش شد خونبهای جان و تن
هان مکن تکفیر من از جاهلی
حق ندارد قاتل اما کافری
قاتل است و بل ز قاتل بدتر است
آن لعین چون آئینه حق را شکست
لاجرم باب عقوبت و اشد
تا بیند آن مکافات عمل
گر در این معنا ترا هست اشتباه

در معارک از جهاد نفس و روح
بشنو از وقت جهاد اصغر
بی تأمل پا منه اندر جهاد
بی محابا عاشق زاری کشی
وجه حق رادر جهان آئینه اند
نیست بی آئین نمایان آینه
لاجرم آن تیغ بر آئین کشد
هست از آئینه دائم جلوه گر
شد چو آئین از میانه دین کجاست
گر بود رنگیش از آئین بود
غافل از آئین دو بیننی احوالی
غیر آئین هیچ بر رخ رنگ نیست
غیر آئین بینیش رنگی چرا
شد بروز حق نهان و دین نماند
کش نهان سازند با تیغ جفا
عاشق زار و فساداری کشند
ز آتش خشم و غضب آید بجوش
تا بگیرد مرد حق را خونبها
خونبهائی اونداد جز خدا
خونبهای حق چسان خواهد شدن
که ندارد حق بیچون قاتلی
کان نهان میخواستش از کافری
آن لعین را هر چه گوئی درخور است
بر جهان باب ظهور حق بیست
از قیامت شورشی بر پا شود
خلق نگذارند در دینشان خلل
قصه مشتاق را آرم گواه

شهادت مشتاق

ای برادر حالت عشاق بین
از جهاد جاهلان بی تمیز
ز اولیای حق یکی فرزانه ای
در شریعت مصطفایش پیشوا
پیروی شرع احمد مذهبش
گشته عریان از لباس اغنیا

جانفشانی کردن مشتاق بین
بین چسان دریای خون شد موج خیز
از می اسرار حق مستانه ای
در طریقت مرتضایش رهنما
چشمه الفقر فخری مشربش
کرده در بر کسوت فقر و فنا

سینه‌اش گنجینه اسرار فیض
 پرده عشاق را قانون نواز
 بسکه مشتاق رخ عشاق بود
 بود اندر راه فقر خویشتن
 چون بهرحالی مرا آن یار بود
 روز و شب بودیم خوش با یکدیگر
 در معارج کرده با هم سیرها
 هر دو گشته از می جام الست
 گرچه می‌بودم منش اندر سبیل
 لیک می‌بودیم با هم هم قدم
 مقتدای مرشدان راه ما
 و آن گرامی پادشاه شه نشان
 هم در آنجا گشته آن سید شهید
 جذبۀ شوقش ز شهر اصفهان
 چون طواف مرقدش دریافتیم
 خواستیم آن جایگه منزل کنیم
 روز و شب باشیم اندر بارگاه
 تا مگر مانیم در آن آستان
 خلوتی بی مدعی حاصل کنیم
 چون نداده در سکون و در قرار
 بعضی از سلاک و اصحاب طریق
 جمع گردیدند در آن سرزمین
 رشته صحبت چو محکم بسته شد
 از ارادت حلقه‌ای بر در زدند
 از صراط المستقیم آگه شدند
 شرط و عهدی نزد ما گذاشتند
 هر یک اسمی یافته ز اسمای حق
 سیرها کردند در معراج جان
 جامشان از باده چون لبریز شد
 مستی آمد «ذیل» هوش از دست رفت
 خم می را چون فزون گردید جوش
 چون خروش باده خواران شد فزون
 بحر مستی‌شان چو جوش آورد کف
 دجله‌ای زان گشت در کرمان روان
 بوی مستی‌شان چو خورداندر دماغ

دیده‌اش آئینه دیدار فیض
 در مجاز و در حقیقت نغمه ساز
 نزد عشاقش لقب مشتاق بود
 بر طریق نعمت الله گامزن
 از دل و جان محرم اسرار بود
 گه جلیس خانه گه یار سفر
 در مدارج کرده با هم طیرها
 ظاهرو باطن به یک جانانه مست
 بر طریق سالکان حق دلیل
 در مسالک راه پیمایش و کم
 بد چو سید نعمت الله شاه ما
 بود در ماهان کرمانش مکان
 هست هم آنجا مزار آن سعید
 برد سوی خویش ما را کش کشان
 فیضها زان بیحد و مریافتیم
 عزلتی در بقعه‌اش حاصل کنیم
 در طواف مرقد آن پادشاه
 از شر و شور خلاصی در امان
 حاصل آنجا مدعی دل کنیم
 دور دوران هیچکس را اختیار
 برخی از یاران و احباب شفیق
 مدتی گشتند با ما همنشین
 تار الفت در میان پیوسته شد
 بر میان دامان خدمت بر زدند
 گمراهی بگذاشته در ره شدند
 فکر و ذکری در عوض برداشتند
 ز آن نموده پرده معراج شق
 باده‌ها خوردند در بزم جان
 آتش مستی شرار انگیز شد
 هر که هوشیار آمد آنجا مست رفت
 گشت افزون باده خواران را خروش
 ریخت کفها بحر مستی‌شان برون
 دجله دجله شد روان از هر طرف
 شورشی افکند در کرمانیان
 فرقه‌ای گشتند ز ایشان تر دماغ

از پی مستی به ماهان آمدند
 بود ماهان چون زکرمان قریه‌ای
 بر همه راه معیشت بود تنگ
 صحبت یاران بدل تأثیر کرد
 رخت بر بستیم از آن جایگاه
 نرم نرمک تا به کرمان آمدیم
 چون درون شهرمان مأوای شد
 آتش رشک و حسد شد شعله‌ور
 امتحان آمد چو رسم سالکان
 اهل ظاهر چون همه بازاریند
 بی خبرشان از خلوص اعتقاد
 وز حسد تکفیر ایشان می‌کنند
 از ملامت گردها انگیختند
 واعظی بودش در آن کشور مقام
 جوش زد در سینه‌اش دیگ حسد
 بانگ زد هر سوی بر اصحاب خویش
 اهل باطن رخنه در دین کرده‌اند
 چون ضرورت هست در دین اجتهاد
 ورنه ایشان را به اندک مدتی
 بازوی باطن چو گردشان قوی
 پرده اصحاب ظاهر شق کنند
 الغرض مردم به نوعی اجتهاد
 لیک چون باری نمیشد کارگر
 ناگهان چرخ ستمگر از قضا
 هر یک افتادیم نوعی در بلا
 اولیا را چون ولایت از بلاست
 چون بلا نوبت زن مشتاق شد
 واعظ بی‌دین غدار شقی
 سوی مسجد رفت با اصحاب خویش
 گفت کاینک هست وقت اجتهاد
 قتل این درویش و یارانش کنید
 چون به ناحق کشت آن مشتاق را

همچو مستان باده خواهان آمدند
 میشد آنجا هر دم افزون فرقه‌ای
 رفت از کف ذیل آرام و درنگ
 هم‌هیشان نیز دامنگیر کرد
 روی آوردیم با یاران به راه
 می‌پرست و باده خواهان آمدیم
 شهریان را شورشی بر پای شد
 حاسدان را کرد دامن پر شرر
 سالکان را گشت وقت امتحان
 از طریق اهل باطن عارینند
 میدهند از جهل نسبت بر فساد
 بی‌گنه قصد تن و جان می‌کنند
 بیش و کم طرح عداوت ریختند
 اهل ظاهر را در آن کشور امام
 بر ضمیرش راه دانش کرد سد
 کای گروه مؤمنین صدق کیش
 وز بدع تجدید آئین کرده‌اند
 قلع ایشان باید از تیغ جهاد
 بازوی باطن بگيرد قوتی
 ظاهر و باطن به تیغ معنوی
 تیغ ما را کند و بی رونق کنند
 میکشند از هر طرف تیغ جهاد
 مستی سلاک میشد بیشتر
 کرد مشتاق مرا از من جدا
 او به کرمان و من اندر کربلا
 این بلا نبود که عین مدعاست
 در ولایت از حریفان طاق شد
 کان به ظاهر داشت خود را متقی
 جمع کرد از هر طرف احباب خویش
 تیغ میباید کشیدن در جهاد
 تیغ بر کف سنگبارانش کنید
 نغمه ساز پرده‌عشاق را

شهادت درویش جعفر

بود جعفر نام آنجا صادقی بر جمال دوست محو و عاشقی

چون به خون غلطان تن مشتاق دید
خون او را هم به ناحق ریختند
جمله غافل زین که خون بی گناه
واعظ و اصحاب او گشتند شاد
دیگر از دنیا و عقابان چه باک
چون شدی آگاه ای فرخنده خو

رفت و از خونش بدامان برکشید
چون دو خون با یکدگر آمیختند
میکند بس کشتی جانها تباه
که خدا راضی شد از ما در جهاد
کز معاصی جمله گردیدیم پاک
از جهاد واعظ و اصحاب او

واعظ بیدین

شرح حالی باز از واعظ شنو
واعظ بیدین چو بد دنیا پرست
دین به دنیای دنی بفروختی
برده بس اوقاف را مال و منال
گندم و جو بس بهم انباشتی
رشوه گیری از خلایق پیشه اش
شهوتش بگرفته هر شب تاسحر
صولتش هر صبح تا هنگام شام
بسکه بدهنگامه ساز شرع و عرف
خویش را صدر و مصدر ساختی
هم امام شرع و هم قاضی شدی
در مساجد با هزاران گیر و بند
بد تمام او را متاع دنیوی
این همه بودش ولی دینش نبود
ظاهر ارچه عابد و دیندار بود
بود ظاهر کسوت دین داریش
آنچه از دین فاش میکرد او به خلق
تا ندانند احمقانش دزد دون
گرچه دزدان بهر دنیا دشمنند
لیک آن بیدین غدار عنود
نفس و شیطان کرده بودندش مهار
این سوی شهوات نفسانی کشان
آن ز شهوت ساخته شیرینش کام
آن کشانش راست در فرج و گلوی
آن انیس خلوت جوع و معیش
آن ز خوردن خاطر شادش دهد
نفس چون در شهوتش انداختی

رهزنش دان وز قفای او مرو
عاقبت از مکر دنیا گشته مست
کیسه های سیم و زر اندوختی
خانه ها پر کرده مالا مال مال
سرب به کیوان فلک افراشتی
سورخواری در جهان اندیشه اش
دختران بکر مه سیم به بر
داشت بر پا خلق را همچون غلام
گشته خود مسند طراز شرع و عرف
حاکم شرع منور ساختی
مفتی مستقبل و ماضی شدی
پایه های منبر و عرش بلند
هیچ در دنیا نبود او را کمی
غیر دنیا هیچ آئینش نبود
لیک باطن عاصی و غدار بود
پرده ای بر چهره غداریش
دام مکاری بودش اندر زیردلق
بود دین داریش نعل و ازگون
نعل و ارون از برای آن زنند
از برای دین و دنیا هر دو بود
میکشیدند از دو سو بی اختیار
وان سوی خطوات شیطانی کشان
این ز خطوت بافته بردینش دام
این کشانش در کجی خلق و خوی
و این جلیس سطوت ما و منیش
این به بردن حیلها یادش دهد
حیل شیطان برایش ساختی

الغرض خود را به آن دو باخته گه اسیر نفس و گه شیطان شده هیچ با ایشان نورزیده جهاد مجتهد شد اجتهاد آغاز کرد بر دلش حب ریاست راه زد چون جهاد او غرض آلود بود راه زد آن احمقان را ز اجتهاد وز جهادش جز زیان سودی نیافت مژده داد اصحاب را ناز و نعیم ریخت خون بی گناهان را بخاک کامش از دنیای دون حاصل نشد چون سر از جیب جهاد افراختی

نفس و شیطان را ز هم نشناخته تابع فرمان این و آن شده بیخبر از راه و رسم اجتهاد جهدها کرد و جهادی ساز کرد در نهادش خیمه و خرگاه زد نه ز بهر حق برای سود بود دین و دنیاشان همه بر باد داد غیر ظلمت بردلش نوری نتافت رفت با اصحاب یکسر در جحیم ساخت جان خویش با خلقی هلاک حاصل از دنیاش کام دل نشد واعظ و اصحاب را بشناختی

مکافات عمل

باز بشنو زان حریفان دغل همین پرهیز از جهاد احمقان چونکه واعظ بهر دنیای دنی حیلها انگیخت با احباب خویش هر نفس نوعی دم آگاه زد تیز کرد از قهر تیغ ظلم و کین کشت ناحق جعفر و مشتاق را وجه حق را در جهان بیوفا خواست تا حق را نماید مخفی نور حق را چون نباشد انطفأ بحر قهاری حق آمد بجوش سیل غارت روی در کرمان نمود چونکه ظل الله آمد پادشاه قهر و لطف حق از او دارد ظهور پادشاه عهد را کرمانیان وز جهالت فتنهها انگیختند پادشه گردید از ایشان خشمناک کرد یکسر خانهها زیر و زیر اغنیا را گنج زر تاراج کرد هیچ بر جا دختر بکری نماند از قیامت باز شد هر سو دری

شرح حالی در مکافات عمل بین چها شد ز اجتهاد احمقان شد مجاهد با هزاران رهنمی وعظها بنمود با اصحاب خویش تا همه آن احمقان را راه زد ریخت خون بی گناهان بر زمین زخمها زد بس دل عشاق را آینه بشکست با سنگ جفا نور او سازد ز دلها منطفی بیشتر ظاهر شود از اختفا موج زد شد جمله طوفان و خروش خانه کرمانیان ویران نمود پادشاهی یافتنه او از الله گاه ظلمت می نماید گاه نور باز پیچیدند از فرمان عنان بی محابا طرح عصیان ریختند جمله را فرمود در یک دم هلاک ذره ای نگذاشت از کرمان اثر از دیار زندگی اخراج کرد جز خیال مرگشان فکری نماند تا فلک افراشت از شیون سری

سر ز خاک آورد بیرون زلزله
وعظ رفت و واعظ از منبر افتاد
ماند از یک وعظ بیجا کردنش
هیچ با نفسش نکرده اجتهاد

گنبد افلاک شد پر ولوله
مجلس وعظش به محشر درفتاد
طوق لعنت تا ابد درگردنش
نفسها بس داد بر باد از جهاد

اوقات جهاد

مطلب ما زین حکایات و بیان
آن بیان اولین را یادکن
گرتو را میل جهاد اصغر است
یا دمی که نفس را قاتل شوی
یا که باشی کاملی را در رکاب
نفس را کشته جهاد اکبرش
زانکه چون او نفس را قاتل شده
وز هوا و از هوس گردیده پاک
قاطع شهوات نفسانی شده
امر و نهی حق بجا آورده است
شق نموده پرده پندار را
حب دنیا را به قلبش راه نیست
از صفات و ذات خود مطلق شده
گر هزاران ره کشندش از برون
ظاهرش بازور و باطن شیرگیر
گر کند آهنگ میدان جهاد
زانکه جهدش از غرض عاری بود
ورنه جهد از جانب باری بود
جهد باری گر به جانت آرزو است
یا بکش مردانه نفس خویش را
یا برآ اندر رکاب کاملی
جهد تو با جهد او محلق شود
جهد حق ریزد چو طرح اجتهاد
گردد این معنی که گفتم ابلهی
گویدت آن بوالفضول تیره رای
اشتباهش رامده در سینه راه
امر کامل چونکه امر حق بود
گر نه بر ما امر حق امرش بدی
چون اولوالامر است کامل در جهان

بد چو اوقات جهاد اندر میان
در جهادت وقتها تعدادکن
در دووقت این جهاد اندر خور است
از جهاد اکبرت کامل شوی
کز جهاد اکبر آمد فتح باب
بهر حق باشد جهاد اصغرش
در جهاد باطنی کامل شده
سینه حق و حسد را کرده چاک
رافع خطوات شیطنی شده
نفس را بر سر لگامی کرده است
گشته مظهر جلو دلدار را
میل قلبش جز به وجه الله نیست
مظهر ذات و صفات حق شده
خوف و حزنی نبودش از اندرون
ظاهر و باطن به امر حق دلیر
لاجرم برجاست او را اجتهاد
جهد او از جانب باری بود
گرکنی جهدی خطاکاری کند
جان به میدان جهادت چاره جواست
آن سگ خونخوار کافرکیش را
تا کند آسان ترا هر مشکلی
نیز جهد هر دو جهد حق شود
لاجرم نبود خطائی در جهاد
در دل آرد اشتباهت ناگهی
جهد کامل چون شود جهد خدای
در جواب او بگو بی اشتباه
جهد او با جهد حق ملحق بود
کی خطاب از حق اولوالامرش بدی
هست امرالله بر ما امر آن

امر او با امر حق چون شد یکی
چونکه تجويز جهاد اصغر
وصف کامل را شناسا آمدی

جهد هم جهد حق آمد بیشکی
شد مبرهن در دو وقت اندر برت
بر اولوالمریش دانا آمدی

جهاد اکبر

باز از وصف جهاد اکبر
ای که جویای جهد اکبری
نفس و روح را ندانسته زهم
نه بکف دامن رهبر یافته
بیخبر از وقت و وضع اجتهاد
ترسم آخر نفس مغلوبت کند
تا نگیی دامن رهبر نخست
آن دمت وقت جهاد آید به بر
همچنانکه در جهاد اصغر
در جهاد اکبر هم ای فتا
اذن کامل تا نگرده رهبر
رو بجو اول در این ره رهبری
رهبریش را ندانی گر تو چیست
موت هم هر دم ز قلاب دگر
گر نه ای آگه از آن قلابها
آن مقالات نخستین یادکن
تا بچنگ افتد ترا قلابها
بابها بر رخ چو مفتوح شود
کشته گردد نفس کافرکیش تو
و آن جهاد اکبر حاصل شود
چون لبالب شد ترا جام مراد

شماه ای سازم مبرهن در برت
جاهد میدان نفس کافری
پی نبرده بر بساط بیش و کم
نه ز رهبر دانشی دریافته
میروی تنها بمیدان جهاد
با سپاه خویش منکوبت کند
اجتهادت نیست در این ره درست
کایدت در دست ذیل راهبر
اذن کامل بود در ره رهبر
اذن کامل نیز باید رهنما
هست بیجا این جهاد اکبر
تا نماید در جهادت رهبری
غیر موت اختیاری هیچ نیست
میگشاید بر رخت باب دگر
نیست مفتوح به رخ آن بابها
شرح آن ده باب را بنیادکن
بر رخت مفتوح گردد بابها
شرح هر قلاب مشروح شود
هیچ نگذارد حجابی پیش تو
بر تو آسان حل این مشکل شود
از نماز و روزه و حج و جهاد

توبه

باز استغفاری از هر حوبه کن
آمدم تا باز در بزم سخن
آمدم تا باز سازم آگهت
آمدم تا باز با قلب سلیم
آمدم تا فقر ارشادت کنم
آمدم تانیست از هستت کنم
آمدم کز موت یادت آورم

بازگشتی سوی باب توبه کن
تازه سازم رسم آئین کهن
از مقالات نخستین در رهت
آرمیت رو بر صراط مستقیم
از خلایق فرد و آزادت کنم
وز شراب نیستی مستت کنم
گاه غمگین گاه شادت آورم

آمدم تا گیرمست از کف عنان
آمدت تا آورم قلابها
آمدم کز توبه بگشایم درت
توبهات چون بایی از ابواب بود
باز از توبه نخست آغاز کن
گرچه شرحی ز آن نخستین گفته شد
لیک چون از رشته شرح و بیان
اندکی از شرح آن ناگفته ماند
این زمان شرحش نمایم بالتمام
آفتابست گردمی مستور گشت
لیک از مستوریش آمد عیان
توبهات از دیده گر مستور شد
آفتاب از فاش ماند در جهان
نجم طاعت باز چون پنهان شدت
توبه چون آمد ندامت بایدت
یعنی از هر جرم باشد دسترس
وین ندامت عامیانه توبه است
لیک باشد توبه خاصان دگر
کردنت در خلوت باطن مقام
توبه خاصت چو دانستی که چیست
گر تو را زین توبه دل آگاه نیست
همچنانکه هست موت اضطرار
بشنوی از حق ندای ارجعی
اندر این رجعت ترا بی اختیار
یعنی از هر جوهری و هر عرض
پس قدم زن در ره یاری شدن
مخلصانه خالص از نقص و عیوب
تا خلاصی یابی و دانی گناه
آنچه از دنیا و عقبا در نظر
پرده ذنب است محبوبت کند
هست واجب طالب دیدار را
غیر مطلوب از همه تائب شدن
ز آنکه نبود سوی درگاه اله
چون بساط توبه گستردی به پیش

بدهم اندر دست عزرائیل جان
سوی موتت برگشایم بابها
سوی باب اول آییم رهبرت
و آن ترا در ره نخستین باب بود
وانگهی ابواب دیگر باز کن
گوهری چند از بیانش سفته شد
پیچ و تابی اوفتاد اندر میان
گوهر اتمام آن ناسفته ماند
آفتابی تا برآید از غمام
دیده از نادیدنش بی نور گشت
صدهزاران نجم حکمت در میان
از عباداتت بصر پر نور شد
کس چه داند حالت سیارگان
آفتاب توبه نورافشان شدت
در ندامت استدامت بایدت
بایدت شستن از آن دست هوس
توبهات از هر گناه و حوبه است
و آن بود در ملک معنی از صور
رسنت از لذت ظاهر تمام
نیز خاص الخاص را هم توبه ایست
غیر رجعت سوی باب الله نیست
رجعت سوی حقت بی اختیار
اندر آئی در سرای ارجعی
باید افکنیدن در آن دربار
بایدت اعراض کردن بی غرض
راجع اندر درگاه باری شدن
ساختن خود را ز تخلص ذنوب
نیست جز محبوب بودن از اله
گرددت اندر مراتب جلوه گر
محتجب از یاد محبوبت کند
طالب دیدار وصل یار را
گر همه باشد وجود خویشتن
از وجود خویشتن بدتر گناه
توبه کردی از ذنوب نفس خویش

توبه فضیل

خاک زر گردید خودناکرده میل
از در توبه فضیل ابن عیاض
قطع قطاعی خود کرد از طریق
ساخت ایثار سبیل لایزال
خواست نزد هرکسی وناکسی
حق خود را جمله کردنش حلال
می نهادش هر زمان باری بدل
کز ادای دینش آرد در نشاط
کی زکف در باخته دامن سود
گر تواس با دست بیرون آوری
سازمت آزاد از وزر و وبال
برکفش مشیت زری ظاهر نمود
بانگ بر زد آن جهود وگفت هی
توبه آنکس که گردد مستجاب
صافتر از مهر انور میشود
چون تودست آوردی آن شد زر پاک
داخلم در حلقه اسلام کن
هیچ اندوهیت نگذارم بدل
نقد اسلامش بجان انعام کرد
دل تهی فرمود از گداز ملال
جز به محبوبت نماند هیچ میل
سوزدت دل از تف نقصان و سود
ره نورد در طریق رهنمایی
بارها بر دوشت از وزر و وبال
زیر بالینش ترا خاک وجود
دست قدرت ز آستین آرد برون
مهرش خاک وجودت زر کند
پاک شد زر وجودت از رصاص
دام کفرش را بسوزد تار و پود
خاک وزر یکسان شود اندر برت
زر شود خاکت بدست و خاک زر
بهر موتت اولین قلاب بود
رجعتی بر درگاهش دریافتی

بین چسان از توبه در دست فضیل
چون هدایت رادرآمد در ریاض
گشت توفیق خداوندش رفیق
آنچه بودش در کف از مال و منال
عذر تقصیرات و حلیت بسی
چون از آن دیدند آن تبدیل حال
جز جهودی کان نمی کردش بحل
و آن نبودش هیچ شیئی در بساط
ناگهان روزی بگفتش آن جهود
هست پنهان زیر بالینم زری
حق خود را بر تو بنمایم حلال
دست برد از زیر بالین جهود
چون بر آورد آن زر از بالین وی
خوانده بودم من به تورات و کتاب
خاک اندر دست او زر می شود
در نبودم زیر بالین غیر خاک
نقد اسلام کنون انعام کن
تا ترا از جان و دل سازم بحل
پس فضیلش تابع اسلام کرد
خویش را آورد بیرون از وبال
گر توهم تائب شوی همچون فضیل
نفس اماره که میاشد جهود
ساخته با حب دنیای دنی
بسته از سرقت پی مال و منال
کرده پنهان بهر دام نفع و سود
توبهات کان جای دارد در درون
خالص و پاکت ز پا تا سرکنند
چون زهر غل و غشی گشتی خلاص
آردت اسلام آن نفس جهود
چون مسلمان گشت نفس کافرت
خاک و زر چون گشت یکسانت به بر
چون ز توبه کان نخستین باب بود
روی دل از غیر حق برتافتی

زهد

باب دویم از ترهد سازکن
آرم و بگشایمت ببا بی دگر
با ترهد سازمت پرهیزکار
افکنم در لذت روحانیت
بخشم ازدنیا و عقباً انقطاع
قلع استمتاع نفسانی کنم
سازمت مقبول درگاه اله
وآنگهی نزدیک با یارت کنم
سوی باب دویم آییم رهبرت
روز و شب در جستجوی اوگمی
وز ترهد باب دویم سازکن
آنکه از زهدش بود پرهیزگار
از چنین زهدش بایدگشت دور
دام راه پارسائی باشدش
مجرم و مردود باب کبریا
نه ز بهر پارسائی باشدش
سازدش مقبول باب کبریا
هریک از آن زاهدان را مقصد است
و آن سه هر یک گنج و دیگرها طلسم
زهد عام و خاص و خاص الخاص دان
جسم و نفس و روح را پرهیزکار
بر سه قسمت پرده‌اش بشکافتی
مرکب نفس ترا باشد لگام
با ترهد جسم را ممتازکن

باز قلاب ترهد سازکن
آدم تا باز قلابی دگر
آدم کز زهد انگیزم غبار
آدم کز لذت جسمانیت
آدم تا سوزمت یکسر متاع
آدم کز شهوت فانی کنم
آدم کز انقطاع مال و جاه
آدم تا دور ز اغیارت کنم
آدم کز زهد بگشایم درت
ای که تو جویای باب دویمی
ساز و برگ زهد ورزی سازکن
کیست دانی زاهد پرهیزگار
یعنی از زهدش بجان آرد غرور
زانکه او زهد ریائی باشدش
داردش پیوسته با کبر وریا
زهد میباید خدائی باشدش
تا دهد پرهیزش از کبر وریا
زهد را گرچه مراتب بیحد است
لیک رأس جمله بر سه قسم
ور ندانی آن سه را نام و نشان
وین سه زهدت میکند هنگام کار
چون تو اقسام ترهد یافتی
قسم اول کان ترا زهدیست عام
شرح حالی ز آن نخست آغازکن

زهد عام

جسمت از جیب ترهد سرزند
کردنت پرهیز با صد اهتمام
ز آن به عصیان ببخشد رابطه
جانب زهد وورع بگریختن
خود ز هفت اندام صادر میشود
یک بیک را برشمارم نامها
پس زبان این هفت باشد بر تو درج

زهد عامت حلقه چون بر درزند
باید از لذات جسمانی تمام
و آنچه را جسم تو گردد واسطه
باید از آن دوریت انگیزتن
و آنچه را جسم تو ظاهر میکند
گر ندانی چیست آن اندامها
گوش و چشم و دست و پا و بطن و فرج

همچنانکه وقت مردن ز اضطرار
از همه پیک اجل دورت کند
این زمان هم باش از آن هفت دور
ور نبندی جمله باب دوزخند
جمله باشندت گه تدبیر و رای
گر ببندیشان ز هر اطوار زشت
در گشائیشان چو نیکو بنگری
چون ز هفت اندام جسمت شد بجان
رو مهیا کن ز زهدت قفل و بند
دیده از دیدار نامحرم پیوش
دست را مگشای بر غارتگری
بطن را میساز خالی از طعام
غیبت مردم میاور بر زبان
جسم را مایل بهر زیور مکن
جاودان میدار از اغیار و یار
تا کند آزادت از هر قید و دام
زهد جسمانی عامت این بس است

جمله اعضای تو و مانند زکار
ز اتصال جمله مهجورت کند
زن بیاب هر یکی قفل نفور
در میان نار و جنت برزخند
گه بجنت گه بدوزخ در گشای
بر تو بگشایند ابواب بهشت
هر یک از دوزخ گشایند دری
بابهای دوزخ و جنت عیان
بابهای دوزخت بر رخ بیند
وز کلام غیر حق بر بندگوش
پای را مگذار سوی هر دری
فرج رامیدار محکم از حرام
قفل خاموشی همی زن بر دهان
جز حریر زهد اندر برمکن
پای تا سر خویش را پرهیزگار
زهد جسمانی که بودت زهد عام
ز آنکه عامی را همین آئین بس است

زهد خاص

قسم اول چون ز زهدت شد بیان
باز اندر قسم دویم کن نظر
زهد خاصت چون گریبانگیر شد
همچنانکه دردم نزرع روان
مرگت از دنیا و مافیها تمام
نفس را ده در کف زهدت عنان
شهوته را بگسلاند بند و دام
مطلق از قید علایق سازدش
بندد از ترک علایق گردنش
کز جهان یکباره بیرونش کشد
رویش از دنیا سوی عقبا کند
ترک هر اندیشه سازد پیشه اش
نه سرشاهی ملکش در جهان
نه خیال صلح و نه جنگش بود
زهد خاصش با نوید آخرت
ز آخرت بگشاید او را چون دری

زهد جسمانی عامت شد عیان
زهد نفسانی خاصت را نگر
دست و پای نفس را زنجیر شد
گردی آزاد از غم سود و زیان
دیده بر بندد الی یوم القیام
تا کند یکباره بیزارش ز جان
سازد آزادش ز شهوته تمام
بی علایق از عوایق سازدش
رشته تجرید اندر گردنش
کشکشان تا سوی بیچونش کشد
تارک دنیا و مافیها کند
پیشه سازد ترک هر اندیشه اش
نه گدای لقمه بر باب شهان
نه هوای نام و نه ننگش بود
بخشدش در کف کلید آخرت
سازدش از آتش سوزان بری

و آنچه از حق دور و مهجورش کند
 زهدش از دنیا چو شد ترک طلب
 نه فرح را ز آن بود در انتظار
 بیند اندر فوت دنیا راحتش
 هم ز آفت باشدش بگسیختن
 ترک دنیا کرده بهر آخرت
 کرده ذلت را بعزت اختیار
 ز اطعمه برکنده دندان طمع
 عاقبت در رنج عقبایافته
 ذکر حق بر غفلتش غالب بود
 ظاهراً در دار دنیا مسکنش
 هیچ نگذارد بخود کبر و منی
 حب دنیا چونکه رأس هر خطا است
 گر نباشد پای آن اندر میان
 زانکه در این دیر پر شور و فتن
 تن کجا بی سر تواند زندگی
 گر تنی را قطع گردد دست و پای
 لیک از تن چون جدا کردند سر
 سر چو از تن رفت رفت آن زندگیش
 نفس را تا حب دنیا باشدش
 ور کند ترکش ز خود با زهد خاص
 این بود این زهد نفسانی خاص
 قسم دوم چون ز زهدت گفته شد
 نفست از دنیا و مافیها تمام
 یافت از زهدت نوید آخرت
 ز آخرت بگشاد بر رویش دری
 یافتی از ترک دنیا ای همام

بی تأسف زهد از آن دورش کند
 نه در آن عجیبش باشد نه عجب
 نه عوض نه مدح آنرا خواستگار
 داند اندر بودن آن آفتش
 در پناه راحتش بگریختن
 هیچ در دنیا نجوید فاخرت
 راحتی جز رنج نبود خواستگار
 جوع را او برگزیده بر شبع
 رخ ز محنتهای دنیا تافته
 غفلتش از ذکر حق هارب بود
 باطناً در دار عقبایا مأمش
 وارهد از حب دنیای دنی
 هر خطائی را از آن نشو و نما است
 لاجرم نبود خطائی در جهان
 در خطایا آن سراسرست و جمله تن
 تن ز سر میباشدش پایدگی
 همچنان باشد حیات او را بجای
 از حیاتش کی بجای ماند اثر
 زندگی چون رفت کو پایدگیش
 هر خطائی ز آن مهیا باشدش
 از خطایا جمله میگردد خلاص
 کان ز دنیای دنی کردت خلاص
 زهد خاص را گهرها سفته شد
 روی بر تابیده با صد اهتمام
 آمدش در کف کلید آخرت
 هیچ بادنیا نماند او را سری
 زهد نفسانی خاص را تمام

زهد خاص الخاص

باز بنگر سوی قسم سیمین
 زهد خاص الخاص چون پیش آیدت
 همچنان کز صرصر جانگاہ مرگ
 در بهارستان آمالت به جان
 رو نهد در خانهات سیل فنا
 افتد از بانگ هیاهوی ممات

زهد روحانی خاص الخاص بین
 صفوت روح صفا کیش آیدت
 هیچت از هستی نماند شاخ و برگ
 غنچه‌ای بر شاخ نگذارد خزان
 هیچ معموریت نگذارد بجای
 رخنهات هر سو در ایوان حیات

وز خروش و شیون جان کنندت
 طایران کاخ اوهام و خیال
 های و هوی جانسپاری در سرت
 نه وجودت دانی آن دم نه عدم
 مرگت ازدنیا و عقبا سربسر
 با تزهده روح را مشغول کن
 تا زهر نیک و بدی دورش کند
 فارغ از دنیا و عقبا سازدش
 هر دو دنیا را کند بروی حرام
 گر ترا مقبول نبود قول من
 کاهل دنیا را بود عقبا حرام
 همچنین دنیا و عقبا بالتمام
 زآنکه اهل الله را چیزی دگر
 بارضای حق همه پیوسته اند
 پای تا سر خالص از بیم عقاب
 بسته ازدنیا و از عقبا نظر
 از امید جنت و بیم جحیم
 ساخته مست می اخلاصشان
 گرچه از دنیا و عقبا رسته اند
 لیک ایشان را رود ز امر خدا
 زین سبب فرموده اندر مثنوی
 «چون از آن گشتی همه چیز از تو گشت
 زاهدی زاهدان اینست این
 چون چراغ زهد شد روشن ترا

ریزد از هم چار دیوار تن
 ز آشیان جسمت افشانند بال
 هیچ نگذارد هوای دیگر
 نه حدوث خود شناسی نه قدم
 سازد اندر جانسپاری بی خبر
 از دو عالم بیخود و معزول کن
 جز خدا از جمله مهجورش کند
 بی خبر از هردو دنیا سازدش
 سازدش در صف اهل الله مقام
 بشنو از قول نبی ذوالمنن
 اهل عقبا را بود دنیا حرام
 هر دو می باشد بر اهل الله حرام
 جز رضای حق نباشد در نظر
 وز رضای خویشتن بگسسته اند
 نیست طاعتشان به امید ثواب
 با تزهده عمر خویش سر
 دل تهی کرده به اخلاص قدیم
 زهد روحانی خاص الخاصشان
 ازدو عالم با خدا پیوسته اند
 سایه وش دنیا و عقبا در قفا
 زاهد دنیا و عقبا مولوی
 چون از آن گشتی همه چیز از تو گشت»
 رو بجو مردانه زهدی این چنین
 خاک تن گردید ز آن گلشن ترا

قصه یوسف

لمحه ای در قصه یوسف نگر
 چون زلیخا را عنان اختیار
 شحنه میلش گریبانگیر شد
 رفتش از کف دامن صبر و قرار
 خواست آرد دامن وصلش بچنگ
 تا مراد دل از آن حاصل کند
 یوسف آن خورشیدگردون جمال
 از نم زهدی که بودش در سرشت
 هرچه می خواندش زلیخا در درون

بین چهارشد نخل زهدش را ثمر
 رفت بیرون از کف پرهیزکار
 میل یوسف در دلش زنجیر شد
 وصل یوسف را بجان شد خواستگار
 گیرد اندر بر میانش تنگ تنگ
 حاصل از وصلش مراد دل کند
 محرم خلوتسرای ذوالجلال
 خاک تن با آب زهدش می سرشت
 وش زهدش میکشید او را برون

غیرت زهدش جو دامنگیر شد
هرچه می گفت او بترک خواهشش
عاقبت زهدش بزنندان بر نشانند
گرچه در خون غرق شد پیراهنش
چون زلیخا شد ز وصلش ناامید
حیل‌های کرد و بزندانش فکند
لیک یوسف بود آزادش ز دام
همچنین میبود بر زهد استوار
بود چون زهدش بفرمان اله
تخمی از زهد الهی برشانند
زهد ورزید و صبوری پیشه کرد
برگ او را گشت برگ سروری
زهد یوسف را نبی الله کرد
پس فزون شد دمبدم اخلاص گشت
زهد یوسف را چو دانستی ثمر
یافتی زهدی که دویم باب بود

دست و پای نفس در زنجیر شد
تیز تر میشد زلیخا آتشش
دامن از دست زلیخا برفشانند
تر نشد از آب عصیان دامنش
جان بلب از حسرت وصلش رسید
آردش تا زین وسیله در کمند
هیچ در دامش نمیفرسود کام
تا که شهر مصر را شد شهریار
ساخت آن فرمان بریش از گناه
ز آن نهال پادشاهی برنشانند
تانهالش سبزه گشت و ریشه کرد
بارگردیدش بر پیغمبری
بندگی بخشید و آخر شاه کرد
زهد عامش خاص الخاص گشت
گشتی از اقسام زهدت باخبر
بهر موتت دویمین قلاب بود

توکل

باز قلاب توکل سازکن
آمدم تا بر رخت بایی دگر
آمدم تا سوی حق رویت کنم
آمدم کز حرص مال و حب جاه
آمدم تا بیکس و یارت کنم
آمدم تا از غم فرسودگی
آمدم تا از خلاص سیم و زر
آمدم تا سوزمت انبارها
آمدم یکبارگی از ماسوا
آمدم کز سیمین قلاب تو
تا نمایم همچو مردان رخت
ای توکل را نموده زیب خوان
از توکل گر تو آگاهی نیست
وه چه کاسه زیب خوان کاملان
کی تواند یافتن هر بوالهوس
نشکند مهر و ننوشد کس از آن
چون توکل بر خدا امر خداست

از توکل باب سیم بازکن
باز بگشایم ز قلابی دگر
روی از هر سو به یک سویت کنم
سازم آزادت بتوفیق اله
جز خدا از جمله بیزارت کنم
بخشمت از هر دوکون آسودگی
سازم آزادت ز بند نفع و ضرر
افکنم از دوش و گردن بارها
آرمیت روی توکل بر خدا
برگشایم نیک سیم باب تو
از ره و رسم توکل آگهست
گشته بر خوان توکل میهمان
آن ترا بر خوان ایمان کاسه ایست
سر بمهر از مهر حی جاودان
بر شکست مهر یزدان دسترس
جز توکل بر خدا آوردگان
و آن به گیتی اهل ایمان را سزااست

کن توکل از دو عالم بر خدای
چیسست ایمان و توکل ای مرید
وین کلیدت را حقیقت آشکار
ور به اصل اختیار آری توپی
چون توکل را نمودی اختیار
وان دو در هنگام تثبیت و اثر
گر به معلول توکل مثبت است
ور به علت علتش را مثبتی است
پس توگر خواهی متوکل شوی
همچومیت نفس را کن شست و شوی
پس ز اسباب و امانات حیات
توسن مقدور بر همت مران
هیچ از همت دم قدرت مزن
نه بگوکاید فلان مقسوم من
نگسلد تا رشته ایمان تو
چون توکل رامعانی و بیان

وز توکل باب ایمان برگشای
آن یکی قفل است و آن دیگرکلید
گر بخواهی اختیار است اختیار
باشدت تقدیم شی در حق شی
زاختیارش بین دو علت آشکار
میزند از علت و معلول سر
منعش از کل مباهی علت است
جز خدایش خود بگوکی علتی است
نه علیل و نه متعلل شوی
پنج نوبت آنگهش تکبیرگوی
کن وداعی همچو تودیع ممات
از توکل اینست ادنی پایه دان
قدرت را تهمت همت مزن
نه بگوکامد فلان معدوم من
از ثبوت و نفی این و آن تو
انندکی دریغافتی ای رازدان

اهل توکل

حالت اهل توکل گوش کن
این شنیدم کز ولی کاملی
کاملش چون دید با صدق و صواب
تا بیان ناکرده معلومش شود
ناگهان محتاجی آمد بردرش
شد پر از زر دست محتاج گدای
مرد کامل آن ولی ذوالمنن
گفت با سائل سوالت را بگوی
سائلش گفتا که با این آگهی
گفت تاگیری تو از من اعتبار
ورنه میداند خدای غیب دان
بی تأمل یک یک میگفتمت
لیکنم در جیب دانکی بود زر
کی مرا میبود با اینگونه حال
چون برون آوردم آن زر را ز جیب
از توکل آنچه مقصود تو بود
یعنی ار داری توکل بر خدای

شهد ایمان از توکل نوش کن
کرد تحقیق توکل سائلی
ساعتی فرمود صبرش در جواب
از توکل آنچه مقصودش بود
داد از جیب او بکف مشیت زرش
شکرگویان رفت بیرون از سرای
گوهر افشان گشت از درج سخن
مسئلت آنچست که میباید بگوی
در سوالم از چه کردی کوتاهی
بی تکلم آنچه هستی خواستگار
کز توکل آنچه میبودت نهان
گوهر اسرار بس می سفتمت
قلب تو میبود از آن بی خبر
از توکل نام بگرفتن حلال
کردمش ایشار بردانای غیب
جمله ز آن ایشار آمد در شهود
بایدت نگذاشتن چیزی بجای

از توکل نام بردن هست عیب
چون نماندت هیچ منظوری بجای
مرد سائل چون شنید و دید حال
از دلش سرزد چنان بانگ و خروش
کرد با سوگند عهدی با خدای
عاشقانه ترک خان و مان کند
جز خدا انسی نگیرد با کسی
با توکل بر بساط بندگی

تا که منظوری ترا باشد بجیب
گرددت محکم توکل بر خدای
در توکل ز آن ولی ذوالجلال
کز خروشش عقل را پرید هوش
که نگیرد هیچ در معموره جای
خانه اندر گوشه ویران کند
بگسلد از هرکسی و ناکسی
سرکند تا باشد او را زندگی

توکل ابراهیم

زین حکایت چون ترا ای رازدان
باز جامی از توکل نوش کن
چونکه از بغداد آزاد آن همام
گشت مخبر ز آن فقیری خسته جان
خواهم از رحمت بخود یارم کنی
گفتش ابراهیم کاندرا این طریق
که نه برگزیم با خود توشه‌ای
هم نخواهیم و نگیریم اردهند
من یتوکل علی الله حاسبه
آری آنان را که قریبی با خداست
در توکل چون ترا ای حق شناس

حالتی ز اهل توکل شد عیان
حال ابراهیم ادهم گوش کن
خواست گردد عازم بیت الحرام
آمد و گفتش که ای جان جهان
آنچه باشد توشه‌ات یارم کنی
میتوانم شد به این شرط رفیق
جز توکل حبه‌ای یا خوشه‌ای
توشه‌ای ما را در این پست و بلند
بس بود ما را بره زادی نکو
جز توکل توشه‌ای دیگر کجاست
حال ابراهیم ادهم شد قیاس

سیر ابراهیم

بین چه دید و گفت از آزادگان
گفت دیدم در ره بیت الحرام
اندر آن وادی فتاده بی نفس
گشته در بر از مغیلان هلاک
پای تا سر از برون و ازدرون
خاک آن وادی ز خونشان لاله زار
در میانشان هر طرف بشتافتم
پیش رفتم پرسمش تا حال چیست
هان مرو تودور دور ای بی خبر
گر روی خود دور مهجورت کنند
ما که می‌بینی هلاک افتاده‌ایم
جمله صوفی حال و صافی دل بدیم

جان بـوادی توکل دادگان
وادیی کان داشت ذات العروه نام
در میان خاک و خون هفتادکس
جامه خونین چو گلشان چاک چاک
جمله را جاری ز هر سو رودخون
وز بهار زندگی بی برگ و بار
نیم جانی در کناری یافتم
گفت هی هی جای خود نیکو بایست
هین میا نزدیک نزدیک اینقدر
ور شوی نزدیک رنجورت کنند
در میان خون و خاک افتاده‌ایم
صوفیان را واقف منزل بدیم

عزم بیت الله کردیم از دیار
چون برون از خانه بنهادیم پای
که نگردیم اندر این ره یک نفس
نرم نرمک بس پیمودیم راه
ناگه آمد خضر پیغمبر به پیش
شکرگویان گشت خرم حال ما
هاتفی ناگه ز غیب آواز داد
عهدتان بودو توکل این چنین
میبرم اکنون بغارت جانتان
این جوانمردان که می بینی ب خاک
جمله با درد و دریغ بازخواست
چون ترا از این حکایات و بیان

با توکل جمله بر بستیم بار
عهد کردیم و توکل برخدای
ملفتت غیر از خدا با هیچکس
تا رسیدیم اندر این احرامگاه
ساخت ما را مایل دیدار خویش
کامد اینک خضر استقبال ما
کای دغایان از چه بردیدم زیاد
که بغیر از من شوید الفت گزین
میکنم در خاک و خون غلطانتان
در میان خون فتاده چاک چاک
کشته گردیده ز تیغ بازخواست
حال ارباب توکل شد عیان

شرحی در توکل

باز شرحی از توکل گوش کن
ای که داری چون توکل مشربی
و آن بود هم در حقیقت هم مجاز
زانکه در هرکاری او اعلم بود
هم به دانش از همه داناتر است
چونکه او بینا و داناتر بود
تا شود این معنیت در دل یقین
پیش از آن کز غیبت آئی در شهود
بین چسان آن خالق از یک مشت خاک
چون ز خاکت جسم و جانی آفرید
قطره ای بودی نخست داد جای
بی خبر از اکتساب و از تعب
داشتت محفوظ آنجا از زوال
از مشیمه آنگهت بیرون نمود
مادرت را کرد خدمتکار تو
عقل و هوش و ذهن و دانائیت داد
ز اکتساب سازو برگگی ساز کرد
کرد ظاهر از تو حکمتها بسی
ظاهر از تو حکمتی گر سرزند
گر نمی کرد او ز حکمت خلقت
چون ز حکمت اولت مخلوق کرد

ساغر فیض الهی نوش کن
مشربت را هست در بر مطلبی
کار خود بگذاشتن با کارساز
کارساز جمله عالم بود
هم به بیئت از همه بیناتر است
از همه لاشک تواناتر بود
دیده بگشا حال بگذشته بین
رخت بندی از عدم سوی وجود
خلق کرد این جسم و دادت جان پاک
سالها با دست قدرت پرورید
در رحم از رحمت بی منتهای
رزق داد و پروریدت روز و شب
تا رسیدت نطفه بر حدکمال
از رحم جایست به پیرامون نمود
ساخت مادر چون ز خدمت کار تو
قوت دست و توانائیت داد
زان ترا باب معیشت باز کرد
تا بداند حکمتش را هرکسی
سر زحکم حکمت داور زند
کی ز خلقت بود ظاهر حکمت
هم ز حکمت آخرت مرزوق کرد

بی خبر از اکتساب نان و آب بعد از آنت دست داد و کسب داد بعد از این هم نیز بی کسب و عمل همچنانکه عهد موسا در جهان همچنانکه عهد عیسا مائده لیک چون زد حکمتش زایجاد دم لازم و اسباب و آلات و سبب نیز آلات و سبب را در ظهور خلق از آن رو سبب ساز آمدند چون سبب سازی جمله ساز شد آن یکی زرعی نمود و بدروید چون سببها در جهان بسیار شد لیک می باید توکلشان بکار بی توکل هر که او تخمی بکاشت چون بکشت و کار خود را کار دید و آن دگر در کار چون اندیشه کرد ابرآمد حاصلش سیراب کرد جز خدا چون خویش را بیکاره دید گر تو هم تخمیت باید کاشتن خویشتن را فرض کن بیکاره ای تا توکل رخ نیفرزد نخست از توکل کارها محکم شود از توکل جزءها کل می شود از توکل ابر گردد قطره بار از توکل خوشه ات خرمن شود از توکل نار نمرودی تمام از توکل نوح را فلک بقا از توکل رفت موسا سوی نیل از توکل کرد عیسا در دمی از توکل کرد ختم انیسا از توکل جمله اصحاب کبار از توکل تا نگردی بهره ور از توکل خویش را چالاک کن از توکل پیشه ای بهتر مدان ظاهر و باطن توکل پیشه کن

رزق دادت در رحم بی اکتساب بر تو باب رزق و حکمت برگشاد میتواند کرد رزقت در بغل کرد ظاهر من و سلوا ز آسمان کرد نازل با هزاران فایده ریخت با اسباب طرح بیش و کم گشت اندر کارگاه روز و شب فاعلی گشت و سبب ساز سرور یکدگر را در سبب ساز آمدند ز آن یکی دهقان یکی خباز شد آن یکی پخت و یکی دیگر خرید هر یکی را پیشه ای در کار شد تا نیارد کارشان افسوس بار جز بر افسوس باری برنداشت قطع شد باران و برگری ندروید با توکل تخم کاری پیشه کرد فارغش از زحمت دولاب کرد خرمنی از خوشه ای خوش بدروید حاصلی و خرمنی بر داشتتن وز توکل کن بکارت چاره ای هیچ کاری در جهان ناید درست از توکل کشته ها خرم شود از توکل خارها گل میشود از توکل تخم می آید بیار از توکل گلخنث گلشن شود بر خلیل الله شد برد و سلام رست از طوفان دریای فنا نیل را بشکافت از هر سوسبیل مرده صد ساله را احیا همی شق ز انگشتی قمر را در سما یافتند اندر دو عالم اعتبار کی شوی همچون صحابه معتبر معتبر شو جای در افلاک کن رو توکلت علی الله را بخوان جز توکل ترک هر اندیشه کن

تا چو اصحاب توکل بی علق
این گسستن نیست ترک اکتساب
بلکه باید با توکل ای مرید
زانکه حکمتها است در عالم نهان
شد چو اسباب و سبب را آلتی
فعلت ار و امانند از کار جهان
چونکه حکمتها به فعلت مضمراست
خیز و خوش ابواب حکمت بازکن
تا ز حکمتهای حق آگه شوی
شرح الکاسب حیب الله بخوان
بین چه فرموده است شیخ معنوی
«گر توکل می کنی در کار کن
لیک میدان قدرت و افعال خویش
تا چو خاصان از توکل ای همام
چونکه قلاب توکل سازگشت

بگسلی از خویش و پیوندی بحق
واگرفتن دست از کار صواب
کارکرد خویش را ناکاره دید
و آن ز اسباب و سبب گردد عیان
قدرت و فعل تو در هر حالتی
در جهان کی حکمتی گردد عیان
در توکل کسب و کار اولی تراست
کسب و کاری در توکل سازکن
ز اکتساب خود حیب الله شوی
از توکل ز اکتساب خود ممان
سالک سلك توکل مولوی
کسب کن پس تکیه بر جبار کن
تحت فعل و قدرت فعال خویش
وارهی از بستگیهای عوام
وز توکل باب سیم بازگشت

قناعت

باز قلاب قناعت سازکن
آمدم تا باز بگشایم دری
آمدم تا گگردن ذل و طمع
آمدم تا گنج عزت بخشمت
آمدم تا بخشمت بس گنجها
آمدم تا دولتت سرمد کنم
آمدم تا کیمیاگر سازمت
آمدم آگاهت از معنی کنم
آمدم ز اسراف گرده مانعت
آمدم کز شهوت جسمانیت
آمدم کز چارمین قلاب تو
کز قناعت نیک در کنج دلت
چون قناعت دعوتت برخوان کند
برگ بی برگی نهد بر خوان تو
وارهاند جانت از حرص و طمع
منعت از شهوات نفسانی کند
بیش و کم ز اسراف گردد مانعت
تا به جسمت قوتی بخشد ز قوت

از قناعت باب چهارم بازکن
ریزم از درج قناعت گوهری
برمت با تیغ عز من قنع
عزتی بی رنج ذلت بخشمت
از تو بردارم بکلی رنجها
دولتت را کنز لاینفد کنم
خاک ز اکسیر نظر زر سازمت
از صور یکباره مستغنی کنم
برقلیلی قوت سازم قناعت
افکنم در لذت روحانیت
برگشایم باز چارم باب تو
گنج آگاهی نمایم حاصلت
بیریا برخوان خود مهمان کند
بینوایی را کند مهمان تو
سازدت مستغنی از جوع و شبع
قطع استمتاع حیوانی کند
برقلیلی قوت سازد قناعت
بهر طاعتهای حی لایموت

قوت اگر لابد انسانی نبود
 لیک چون از بهر طاعت لازم است
 و آن چو بهر قوت طاعت بود
 همچنانکه وقت مردن رغبتی
 در قناعت نیز ترک رغبت
 و زکساد اهل دنیای دغا
 تانه اسرافت به قوم مسرفین
 لایحِب المسرفین را رو بخوان
 اکل و شربت درد و گری صافی بود
 چون زهر مأکول و ملبوسی ترا
 از عمارات و بقاع و خانقاه
 تکیه گاهی کان ز یک مشت گل است
 تکیه گاهی کان ز سیم و زر تهی است
 تکیه گاهی کان ندارد هیچ راه

درخورت جز قوت روحانی نبود
 باقلیلی ز آن قناعت لازم است
 نه ز بهر لذت و شهوت بود
 نبودت با لذتی و شهوتی
 باید از هر لذت و هر شهوت
 کردند برسترو و قوتی اکتفا
 در بساط لایحِب سازد قرین
 توسن اسراف بی موجب مران
 قدر ما لابد ترا کافی بود
 گشت بر قدر ضرورت اکتفا
 گوشه‌ای کافیت بهر تکیه گاه
 قانعین و عابدین را منزل است
 رفعت بام و درش در کوتاهی است
 قبۀ اسرافش اندر بارگاه

قصه بهلول و مأمون

رو مکن اسراف اندر بام و در
 گشت داخل روزی آن مست اله
 چشم مأمون چون به بهلول اوفتاد
 وز تفقّد گشت گرم گفتگوی
 کرد بهلول از همه جانب نگاه
 دید انگشتی فتاده پیش پای
 پس بدیواری محقق برنوشت
 کای ترا از رفعت ایوان طین
 زانکه گر از تست این کاخ بلند
 گر پسندیده بد اسرافت بدین
 و ز مال غیر باشد خائنی
 گر خیانت بود مقبول خدا
 رفعت دین ده که حق دارد پسند
 گر تو مرد قانع و حق دوستی
 سر خط بهلول را کن حرزجان
 درگذر از رفعت ایوان طین
 در دو عالم خویش را بیگانه کن
 کن برون از خانه ات اسراف را
 آنچه آن لابد انسانی بود

قصۀ بهلول با مأمون نگر
 از در مأمون به صحن بارگاه
 کردش استقبال و برپا ایستاد
 گفت کی دانا مرا پندی بگوی
 بر در و دیوار و صحن بارگاه
 با دو انگشتش گرفت آن را ز جای
 با همان انگشت ز اینسان سرنوشت
 کوتاه و پست آمده ارکان دین
 مسرفی و نیست اسرافت پسند
 کی شنیدی لایحِب المسرفین
 حق ندارد دوست هرگز خائنی
 لایحِب الخائنین بد ناروا
 سقف ایوان چند کوتاه و بلند
 غیر حقت نیست مطلق دوستی
 محکمش میدار در جیب جان
 تا بماند محکمت ارکان دین
 جائی اندر گوشه ویرانه کن
 ره مده بر درگزاف و لاف را
 بهر حفظ حس جسمانی بود

گوشه‌ای و سترو قوتی از جهان

بس ترا همچون قناعت پیشگان

کیما

قصه بهلول را چون یافتی
بازبایی در قناعت بازکن
باش در کنج قناعت گنج سنج
چون قناعت کنز لاینفد بود
دولت سرمد چو گردد حاصلت
دل از آن گنجت چو مستغنی شود
نور معنی چون ترا تابد بجان
چون نماند در میانه ظلمتی
تا دمی از خویشتن محوت کند
محو و صحت هر دو را بر هم زند
و چه دم آندم که چون دم در دمید
و چه دم آندم که در آدم از آن
و چه دم آندم که مریم را بجان
و چه دم آندم که گاه معجزات
و چه دم آندم که باشد نفخ صور
و چه نور آن نور کز اکسیر جود
چون همه ارزیزت ازوی زر شود
مرد اکسیری گرت آید به بر
گاه ملحی آرد و گه شوره‌ات
چند بارش رد و تقطیری کند
گوید این مفتاح بر اکسیر تست
عبد فرارت چو شعله سرکش است
گر نه تدبیری تو در کارش کنی
رو از آن مفتاح کش زنجیر کن
نرم نرمک ز آتش آنرا تاب ده
دفع فاسد چون به افسد میشود
آب آن از آب تو گردد هلاک
چون چنین گشت آن قرین و دمبدم
مرد اکسیری چو شد اکسیرگر
سر به اکسیرش ترا ناید فرود
گویش حق است این اکسیر تو
لیک مفتاح قناعت چون مرا

رخ ز اسراف و خیانت تافتی
کیمیائی از قناعت سازکن
جان ودل را وارهان زانده و رنج
قانعین را دولت سرمد بود
گنج استغنا نهد کنج دلت
جانت از صورت سوی معنی شود
ظلمت صورت بخیزد از میان
نور گیرد با تو هر دم الفتی
بیخبر از عالم صحت کند
تا که با تویی تو یکدم دم زند
عالم و آدم از آن دم شد پدید
شد نفخت فیه من روحی وزان
از دم روح القدس شد دم دمان
از دم روح الله افشانند حیات
و چه دم آندم که آمد عین نور
سازدت زر جمله ارزیز وجود
در برت اکسیر خاکستر شود
گردد از سیماب لطف اکسیرگر
قرع و انیقی نهد در کوره‌ات
تا بحل و عقد تدبیری کند
عبد فرار تو را زنجیر تست
بس گریزان همچو دود از آتش است
کی توانی قائم النارش کنی
در میان بوت‌هاش تدبیر کن
تشنه سازش قطره قطره آب ده
آب کم را آب پرسد میشود
خاک گردد آب و آتش جمله خاک
قائم النار است وز آتش چه غم
زیبقی با آب شوری ساخت زر
گرچه صدره پشت آید در سجود
عیب و نقصی نیست در تدبیر تو
در کف از اکسیری کل شد عطا

قطع تدبیرات شد تدبیر من
 من به یکدم خود ز اکسیر نظر
 تو به عمر خویش تدبیری کنی
 گاه مفتاحی ز ملح آری بدست
 گه دو جوهر آری از عید و علم
 در عقاب ثابت او را صبح و شام
 روز تصحیفش کنی با تصفیه
 تصفیه با تشویه چون شد تمام
 بارش اندر طرح تدبیری کنی
 زانکه او باشد عیاری بس لطیف
 تا قمر وی را نگیرد واسطه
 چون قمر را روح و جسمی در بر است
 گربه اکسیر تو گردد واسطه
 چون عروسان گریکی در یک قمر
 و آنکه آری ده نحاس بی حجاب
 پای تا سر چون مذاب و بیقرار
 یاروی کان بکر مستور تو است
 بعد تزویجست زری بخشد نتاج
 الغرض گاهی چنین و گه چنان
 گه ز اسکند و گه از سقمونیا
 تا که گردی شهره و مرجع شوی
 من ندارم جز قناعت کیمیا
 کیمیای تو حشیش و خش بود
 کیمیای تو جهانی ره زند
 کیمیای تو کند خلقی هلاک
 قانعاً چون از قناعت در دلست
 کیمیائی از قناعت ساختی
 رو بنه اکسیر و اکسیری مشو

ترک اکسیرات شد اکسیر من
 میکنم خاک سیه را جمله زر
 تامسی را زر به اکسیری کنی
 آن فراری را نمائی پای بست
 با یکی کاس القمر سازیش ضم
 ثابتش سازی به تدبیر تمام
 شب نهی نیکش بدیگ تشویه
 دود رفت و کرد در آتش قیام
 بر رخش تدبیر تستیری کنی
 کی شود مطروح باجرمی کثیف
 با نحاسش نیست اصلاً رابطه
 هم لطیف و هم کثیف در خور است
 با نحاس آنرا ببخشد رابطه
 سازی از معقود بکرت مستتر
 سازیش در بوت‌های جمله مذاب
 شد بکلی تشنه کام وصل یار
 گرتزویجش دهی دستش بدست
 تا دهد بازار اکسیرش رواج
 می‌دهی اکسیر سیم و زر نشان
 میکشی زیبق که دارم کیمیا
 مرد و زن را صدر هر مجمع شوی
 مرجعیت را نجویم ابستلا
 کیمیای من قناعت بس بود
 کیمیای من در الله زند
 کیمیای من ندارد هیچ باک
 گنج استغنا همه شد حاصلت
 کوره‌ای ز اکسیریان پرداختی
 قصه اکسیری مهلک شنو

اکسیر

بود اکسیری یکی بس بخل کیش
 کرده عمری در پی اکسیر سر
 یافت چون اکسیر و شد اکسیری آن
 مرجعیت چون و را مشهور کرد
 خواست تا ظاهر کند اسرار خویش

زرکن اجساد با اکسیر خویش
 تا نموده خویش را اکسیرگر
 شد به صنعت مرجع اکسیریان
 از غرور صنعتش مغرور کرد
 پرده بردارد ز روی کار خویش

سوی هر شهری و هرکاشانه‌ای سازد و گردد ز خوبان کامگیر
 وز تفت اکسیر در هر انجمن الغرض هر دم بنوعی کوره‌ای
 هر کجا از آتشش برخاست دود زر نمود و هیچکس را زر نداد
 هر زمان در کوره اندیشه‌ای تا کشد تیزابها ز املاح چند
 پس از آن مفتاحها هر دم دری گه عقاب و شوره‌ای در شیشه کرد
 با بیاض البیض تخمیرش نمود تا از آن مفتاح بی رنج و تعب
 گاه شب و شوره‌ای آورد و زاج تا کند تقطیر ماء معشری
 لیک اول دو و دویم بود پنج گه مزیدش کرد دو ملح طعام
 گه دو شب یک شوره را تقطیر کرد هر دو را گر وزن یک میزان فتاد
 گاه از شب مکلس خواست چار هر دو را با یک عقاب محترم
 کرد تقطیر و بعد انداختن چون ز طبخش کار عبد اتمام کرد
 گه دو شوره با یکی زاج او تلف گه دو شوره با یکی شب کرد یار
 گه مقطر کرد و زان شد کامیاب گاه شب و زاج و شوره چار چار
 کرد اندر قرع و تیزابی کشید گاه ملح و شب و شوره با عقاب
 تا شود مفتاح بر تحلیل طلق گاه ملح اندرانی و شخار
 پس چهل روزش نهاد او بی حجاب نرم نرمک آنکاهش تقطیر کرد
 ماء خالد خواندش و دردم پدید گه ز ملح و شوره و نوشادری
 ز آن مقطر عبد چون سیراب شد

افکند ز اکسیر دام ودانه‌ای مرغ دلهاشان بدام خود اسیر
 آتشی سوزد بجان مرد و زن آتش افشان شد بهر معموره‌ای
 تیره شد ازدود آن چرخ کبود گفت اکسیر است و خاکستر نداد
 گرم کرد از نار فکرت شیشه‌ای گیرد از تیزابها مفتاح چند
 در جهان بگشاید از صنعتگری صنعت تیزاب گیری پیشه کرد
 ماء زرین خواند و تقطیرش نمود برگشاید باب تحلیل ذهب
 بیش و کمشان داد باهم امتزاج زان به تکلیس قمرکوبد دری
 جزو سیم سه عیار آن بسنج تا محلل گردد و عالی مقام
 حل اوراق قمر تدبیر کرد نام آن بنهاد ماء الرأس حاد
 چار دیگر شوره خالص عیار در بیاض البیض صافی کرد ضم
 عبد را خاک سفیدی ساختن نوعی از فاروق آنرا نام کرد
 کرد جاری ساخت زان ماء الکلف ماء فاروقی دگر کرد آشکار
 هشت شب و چار شوره یک عقاب با یکی نوشادر خالص عیار
 تا بسازد زعفرانی از حدید بالسویه جمله را بگرفت آب
 بعد تدبیرات بنماید بخلق کرد با هر یک یکایک جمله یار
 با بیاض البیض اندر آفتاب حل هر شیئی از آن تدبیر کرد
 کرد از آن تکلیس تاییده حدید عبد را تقطیر کرد آبشخوری
 خود بکلی بعد تقطیر آب شد

گاه با ملح طبر زد کرد یار
 پس به ملح تلخ هندی و طعام
 باز وزن جمله داخل از عقاب
 وانگهش تقطیر بنمود و دبیر
 گاه شب و شوره و زاجی بهم
 تا کند ماء مثلث آشکار
 گاه عقاب و شب و ملحی را بهم
 تا از تقطیرش نماید حل طلق
 گاه کرد او بالسویه انتخاب
 تا کشد مائی ز تقطیر صحیح
 گاه مازوئی و زاجی را بهم
 پس سه بر سر ریختش ماء الفزاح
 پس مقطر ساخت و دروی نهاد
 بعد طبخش مشتری سیماب وار
 گاه بقرعی کرد او ملح شخار
 چون نخستین بار تقطیرش نمود
 پس دو ملح صافی و نوشادرش
 شد چو ز اینسان رد و تقطیرش تمام
 گاه سی نوشادر و سی شوره ضم
 پس مقطر کرد و تیزابی کشید
 باز پس بگرفت و زد بر مشتری
 گاه اندر بیخ یمسوی قلم
 باز سه زاج «سیه کردش» مزید
 کرد تقطیر و نمود آن را به بر
 لیک گر وقت عمل قدری عقاب
 گاه بنمود از پی تقطیر ضم
 تا پس از تقطیر با صد غنج و بوس
 تشنه کامش سازد از ملح طعام
 دل به تسحیش روان مایل کند
 سازدش نسرین عذار و رو سفید
 گاه دو قلیا با یکی از چیر بیخت
 کردش اندر دیک و بر آتش نهاد
 و آنکه از آتش نهادش بر زمین
 پس بجزو علقه بر ارض حدید
 چون بکلی صاف کرد و بی غشش

ملح بول اندرانی و شخار
 بالسویه جمله را داد انتظام
 کرد و کردش بارطوبت نیک آب
 ماء حادش خواند و مفتاح کبیر
 بالسویه کرد در تقطیر ضم
 زان کند تکلّیس فضه با فرار
 بالسویه سحق کرد و ساخت ضم
 ز آن فروشد گنج استغنا به خلق
 زاج و بورق ملح و اشخار و عقاب
 نام بگزارد و را حاد ملّیح
 بالسویه کرد با یک بوره ضم
 هفته ای نقعش نمود و شد چوراح
 مشتری را تا سه روزش طبخ داد
 حل شد و گردید آب بیقرار
 رد و تقطیری نمودش هفت بار
 ز آن دو جزو دیگر اندروی فزود
 دفعه دفعه گرد زاید بر سرش
 وی و را ماء المظفر کرد نام
 کرد هجده زاج لاری نیز هم
 ریخت آنرا بر سر سوده حدید
 از حدیدی کرد خوش صنعتگری
 دویمانی شب خالص کرد ضم
 همچنین ده ملح صافی سفید
 حل نمای شمس و زنگار قمر
 دادی آنرا بیش گشتی کامیاب
 زاج سبز و ملح ساجی را بهم
 پرده بگشاید ز رخسار عروس
 زان مقطر ریزدش کم کم بکام
 احتراقش را همه زایل کند
 چنید از وصلش گل باغ امید
 در دو وزن هر دو آب صاف ریخت
 یکدو دم بر آتش آنرا جوش داد
 تا بکلی گشت سفّش ته نشین
 هفت بار آنرا بتقطیر آورید
 خواند ماء الراس نام دلکشش

زان عروس حجله را شاداداد کرد
 لیک بعد از آنکه شاداداش نمود
 گاه پنج از ملح ساجی دو عقاب
 پس مقطر ساخت آنرا بالتّمّام
 تا دبیر حال کبریتش کند
 گه یکی ساجی صافی با سه آب
 کرد تقطیر و بدستور نخست
 بعد سیم روز تقطیرش نمود
 ماء مثبت خواند آن مفتاح را
 گه مهیا سه مقطر حل نمود
 ماء حکمت نام آن مفتاح کرد
 گه سه بار آن را رد و تقطیر کرد
 چون بکلی گشت شفاف و سفید
 گر بروی زهره اش انداختی
 و بعدش طرح کردی بر دوام
 گه به پنجه در همش رطلی کشید
 وز صلایه خوش بهم آمیختش
 شیشه را بگذاشت اندر روغنی
 رطلی از فرار و مقلّالی از آن
 جمله آب صافی و حل میشدی
 بر زبان هر گه که نام او براند
 گه از آن اجساد را محلول کرد
 گاه جوهرها بدان تصعید کرد
 چون ز املاح آن مفاتیحش بدست
 باز مفتاحی دگر آغاز کرد
 تا چهل ره رد و تقطیرش نمود
 چون در آن مفتاح کار اتمام کرد
 چون بکف ماء الحیاتی یافت او
 عبد را در ملح شب تصعید کرد
 عبد و روحی باز با هم در سرشت
 پس به اوراق کرفشش کرد بار
 پس بروی کوره آنرا جای داد
 گرم کرد از آتش فوقانیش
 ز آتش فوقانیش آمد بزیّر
 چون ورا ماء الهی شد پدید

کارها در عقد با سیماب کرد
 اندکی از ماء زیرینش فزود
 کرد با عشرین بیاض البیض آب
 در جهان ماء البیاضش کرد نام
 قابل تقطیر و تثبیتش کند
 تا سه روز آمیخت اندر آفتاب
 ساجی افزودش به میزان درست
 تا سه ره تکرار تدبیرش نمود
 تا کند ثابت همه ارواح را
 و ندر آن یک ملح ساجی حل نمود
 وقت طبخش مثبت ارواح کرد
 پس دو روز دیگرش تدبیر کرد
 نفحة القومش لقب آمد پدید
 چون قمر در دم سفیدش ساختی
 عبد را بخشیدی از طرحش قوام
 از مدبر بر قشیشای سفید
 حل نمود و جوف شیشه ریختش
 تا ببخشد از شکستش ایمنی
 در رمل در هفته ای کردی نهان
 دیده از دیدارش احول میشدی
 گه کلیسه گاه ماء الکلب خواند
 که از آن ارواح را مقتول کرد
 وز جواهر دفع هر تسوید کرد
 آمد و قفل در صنعت شکست
 زانگبین تقطیر در وی ساز کرد
 دهنکی حاصل ز تدبیرش نمود
 زنده شد ماء الحیاتش نام کرد
 رخ سوی ماء الهی تافت او
 تا سه ره تصعید آن تجدید کرد
 بالسویه با مصعد بر سرشت
 در میان کاسه سوراخ دار
 زیر و بالا کاسه دیگر نهاد
 تا بگيرد آبک روحانیش
 قطره قطره آبکی بس مستنیر
 میلش اندر ماء حیوانی کشید

سنبل باغ جوانان را نخست
 پس مقرض کرد و تدبیرش نمود
 الغرض هر دم ز تدبیر دگر
 وز میان دریافت چون مفتاحها
 بابها بگشود در صنعتگری
 صنعتش چون گرم تدبیرات کرد
 خواست تا گیرد زهر خشک و تری
 بر فراز کوره روی یکدگر
 گه مصعد جوهری کرد از عقاب
 پس به کأس حکمتش ثابت نمود
 در بحار صنعتش غواص کرد
 خواست تا تدبیر اکسیری کند
 طلق و عبدی را در آن مخلوط کرد
 تا سه روزش کرد او سحق بلیغ
 پس سه بارش حل و عقد آغاز کرد
 مشتری را ساخت روشن چون قمر
 گه یکی طلق مدبر را نمود
 بر سرش دو جوهر پاک لطیف
 بعد تدبیرات و طنج و امتزاج
 گاه عبدی ریخت در دیک حدید
 ریخت جامی ز آب حرمل بر سرش
 چون بکلی گشت آبش منجمد
 پس به جوف قشر بیضش جای داد
 قطره‌ای افزودش از دم النبات
 آسمان آسا چو شد خاکستری
 مشتری و زهره شد شمس و قمر
 گه یکی جوهر گرفت او از علم
 پس دو جوهر بار کردش از فرار
 بعد تدبیرات و تسحیق بلیغ
 گه رهیج الفار را تصعید کرد
 پس به ملح کانی و برق لطیف
 وانگهش تشمیع با دهن عقاب
 بعد ذوبش با قمر دم‌ساز کرد
 گاه بنمود این عملها با علم
 گاه با زیبق همین تدبیر کرد

پاک با صابون و اشنانی بشست
 هفت نوبت رد و تقطیرش نمود
 گشت گرم رد و تقطیر دگر
 ریخت در مینای صنعت راحها
 بست محکم دست هر صنعتگری
 صانع تدبیر اکسیرات کرد
 با کف تصعید هر دم جوهری
 کاسه‌ها بنهاد و شد تصعیدگر
 روشن و شفاف همچون آفتاب
 بر شکستش بال پرواز و صعود
 زهره را از غوص آن رقاص کرد
 ز آن پی اکسیر تدبیری کند
 هر سه را با یکدگر مربوط کرد
 هیچ در سحقش نفرمود او دریغ
 وانگهش با مشتری دم‌ساز کرد
 وز قمر افشانند هر دم گنج زر
 با یکی کأس القمر بار و فزود
 با عقاب ثابت از عبد شریف
 یافت ز آن بازار اکسیرش رواج
 توتیا و تلخه‌ای کردش مزید
 خوش بجوشانید روی آذرش
 گشت همچون موم زیبق منعقد
 ماشه‌ای اسکند بر رویش نهاد
 دمسکی داد و بداد آنرا ثبات
 گه بزهره ریختش گه مشتری
 یافت از وی گنجهای سیم و زر
 با یکی کأس القمر بنمود ضم
 وز عقاب ثابتش افزود چار
 سیم و زر افشانند هر سو بیدریغ
 تا سه ره تکرار آن تجدید کرد
 دمسکی محجوب دادش بس خفیف
 کرد و اکفندش به راست مذاب
 باب ترکیب قمر زان باز کرد
 زهره را ز آن با قمر بنمود ضم
 خوش بهر ترکیبش اکسیر کرد

ساخت ز اکسیر دگر سیم و زری
خواست کز کلیه گردد شاد کام

الغرض هر دم بنوع دیگری
چون شد اکسیرات جزئیة تمام

اکسیر کلیه

روح و نفسی با جسد ترتیب کرد
خواست بخشد صورت حالی دگر
یکدگر را قایل مزج و کمال
تا بحد حال کلیت رسد
ملقمه بنمود با شصت از فرار
تا گرفتند آندو با هم الفتی
اندکی بر روی آتش گرم کرد
ساعتی آهسته آن را سحق کرد
یک شبانه روز سائیدش دگر
زیر انگشتش مثال مغز گشت
بر نهادش روی ناری بس خفیف
ریخت و با طبخ دادش امتزاج
به مقطر گشته بر بالای نار
بدگرفت ز آتش و بنمود سرد
کرد و سائیدش دو دم بی اضطراب
بر فراز کوره اش با صد فرح
هفت ساعت ز آتشش بنمود داغ
آن قدح ها را ز حکمت باز کرد
و آن ذهب بد ته نشین مانند خاک
با صلایه دیگرش مربوط کرد
ریخت از نوشادر خالص همی
کرد از هر یک دو دانگ آنرا مزید
وز صلایه جمله را داد امتزاج
هفت بارش این چنین تصعید کرد
یافت روحش خواند و محفوظش نمود
زرد و رخشان جوهر عید و عقاب
او جسد نامیدش و گنج فرح
از نسیمی با هوا در جنگ بود
چون بدست آوردش از رنج و تعب
سازد از تکلیس دیگر معتبر
با چهل زنگار بنمود او مضاف

باز اکسیر دگر ترکیب کرد
هر یکی را زان سه اعمالی دگر
تا همه گردند از اعمال و حال
کرد اول فکر تدبیر جسد
بیست شمس سوده خالص عیار
نرم نرمک سحق کردش مدتی
هر دو را با یکدگر چون نرم کرد
ریختش پس در میان آب سرد
دور کرد آن آب را بازش ز سر
تا بکلی آن لطیف و نغز گشت
هر دو چون گشتند یک جزء لطیف
نصف وزن جمله دادش آب زاج
و آن ز یک زاج و دو آب خوشگوار
چون بکلی آب را آن جذب کرد
باز عشر جمله داخل از عقاب
پس نهاد اندر میان دو قدح
و آتشی افروخت زیرش چون چراغ
روز دیگر کوره چون گردید سرد
عید و نوشادر مصعد گشته پاک
جمله را با یکدگر مخلوط کرد
پس بهر ده درهم آن درهمی
نیز از شنجرف و از شب سفید
همچنین ده یک فزودش ز آب زاج
باز تصعیدش ز نو تجدید کرد
بعد تصعیدات آنچه از صعود
و آن غباری بود همچون آفتاب
و آنچه ازوی ته نشین شد در قدح
و آن غباری زعفرانی رنگ بود
جوهری بد ته نشین آن از ذهب
خواست تا بازش به تدبیری دگر
پانزده شنجرف و ده را سخت صاف

شرزق و شب یمانی و علم
 کرد دیگر بار باسحق نکو
 جمله را با یکدگر چون برکشید
 و آنکه او را بعد تسحیح تمام
 کرد تقطیرش بقرعی بامداد
 و آنچه آب زرد شد از وی پدید
 نصف آن نوشادر محلول صاف
 باز عشر آن یمانی شب مزید
 جمله را سائید باسحق تمام
 پس مقطرکرد و بنمود او قرین
 پس به این آب آن جسد را تسقیه
 هفت بارش چون عمل تکرارکرد
 بالسویه باز افزودش ز آب
 چون بکلی خشک گردید آن جسد
 کرد از اغیار چون گنج خفی
 پس تنوری را نمود از اخگران
 شعله از تنور چون شد منتفی
 پس سر تنور را بنمود سد
 چون شفق گردی لطیف و سرخ فام
 از جسد دریافت چون گنج فتوح
 بالسویه روح را با عبد حی
 از عقاب و شب و زنگار و نمک
 نیز خمس آن دو از گلغنند صاف
 جمله را در هم سرشت و بر نهاد
 چون رطوبت رفتش و گردید گرم
 پس بدان دستور تصعید نخست
 کرد تصعیدش میان دو قدح
 چون مطهرگشت روحش از صعود
 یک رطبله چیر اندر پنج آب
 چون بکلی ته نشین گردید چیر
 باز رطلی از قلی در چار آب
 چون بکلی ته نشین گردید آن
 پس دو رطل و نیم از آن آب درست
 و آنکه از اصل چار سبز و زرد
 همچنین از شب و نظرون و عقاب

بست از هریک در او بنمود ضم
 پنج نوشادر به پنجه مرقش او
 کرد پنجه صفره البیضش مزید
 تا سحر بنهاد شب بر روی بام
 آب سرخی یافت خواندش ماء حاد
 کرد با ثقل ته قرعش مزید
 کرد با یک ربع آن مرقش مضاف
 کردو پنجه صفره البیض آفرید
 شب نهادش باز بر بالای بام
 آب ثمانی را در آب اولمین
 بالسویه کرد و آنکه تشویه
 اندکی گلغنند با آن یارکرد
 سحق کردش نیک اندر آفتاب
 در تنورش خواست تا دمی دهد
 در مطین ظرفی آنرا مختفی
 سرخ همچون کوره آهنگران
 کرد بر خشتی در آتش مختفی
 بعد دویم روز بیرون شد جسد
 کار تکلیشش همه گشته تمام
 باز آمد بر سر تظہیر روح
 یارکردوده یک آن هر دو شئی
 خوش بسائید و بیزید از الک
 کرد با زاج مقطر او مضاف
 در سفالی روی تفتیده رماد
 ریختش در هاون و سائید نرم
 جای دادش در همان کوره درست
 روی فرش ملح مشوی با فرح
 فکر تدبیرات تخمیرش نمود
 روزکی بنهاد اندر آفتاب
 کرد اندر شیشه ای آب منیر
 تا دو روز آمیخت اندر آفتاب
 کرد در شیشه زلالش را نهان
 ریخت در یک رطل و نیم آب نخست
 بیش و کم پنجاه درهم وزن کرد
 کرد ده درهم ز هر یک انتخاب

پس چهل درهم زراسخت اوکشید
 باز سی درهم ز زاج سبز و زرد
 دیگکی از مس دگر بنهاد خویش
 پس تمام آن آب رادر دیگ ریخت
 جوش دادش تا که نیمه گشت آب
 رنگ چون مانند خون احمر شدش
 وانگه آن روح مطهر گشته را
 هر دم از این آب کردش تسقیه
 لیک هر آبی که زد بر آتشش
 تا نسوزد هیچ از اجزای آن
 هفت وزن خویش چون جوشید آب
 هشتمین بارش دگر ز آب عمل
 در مطین شیشه ای کردش نهان
 شیشه رادر پاچکی پنهان نمود
 یک شبش دمسی بداد او معتدل
 ارغوانی رنگ و مه سیما شده
 چون تمام آن روح راتپهیر کرد
 باز آمد بر سر تدبیر نفس
 زاج و گوگرد و راسخت و نمک
 پس سه روز متصل سائیدشان
 چون یکی شئی گشت و شد خشک آن چهار
 دمسکی دادش ملایم چون جسد
 روی و ملح مشوی اندر دو قدح
 لیک از آن آتش تصعید پیش
 جوهری کامد بدستش از صعود
 هر دم از بول مقطر پس ترش
 وانگهی خشکش نمود از آفتاب
 لیک جای ملح مشوی چیر کرد
 شد چو از تیویض چون برف سفید
 ریخت بر رویش ز دوغ ترش صاف
 وانگهش بر آتش بسیار نرم
 از حرارت دوغ را چون جذب کرد
 همچنین بنمود تکرار عمل
 چون تمام از سعی این تدبیر کرد
 روح و نفسی با جسد چون ساز کرد

بیست درهم زعفران نیز از حدید
 برکشید و جمله را مسح کرد
 بر اجاق و آتشی افروختش
 وانگه آن ادویه را در وی بیخت
 صاف کردش همچو یاقوت مذاب
 نام ماء الاحمر اصغر شدش
 جوهر پاک منور گشته را
 در نحاسی و نمودش تشویه
 زیر وبالا کرد با معجون کشش
 پای تا سر تر شود اعضای آن
 دل ز نارتشویه گشتش کباب
 در قوام آورد مانند عسل
 تا کند تدبیر در احراق آن
 نرم نرمک ز آتشی انگیخت دود
 صبحدم دیدش چو خوبان چگل
 پای تا سر لاله حمرا شده
 خوش به ماء الاحمرش تخمیر کرد
 تا کند تیویض و هم تطهیر نفس
 جمله را کوبید و در کرد از الک
 در میان سرکه با سنگ گران
 در تنوری از سر شب تا نهار
 پس چو روحش دم پی تصعید زد
 کرد تصعیدش چو روح ذوالقصر
 آتش این پنج ساعت بود بیش
 نصف وزنش سوده قلعی فزود
 کرد و سائید آن دو روز دیگرش
 کردش از تصعید دیگر بهره یاب
 همچنین تیویض آن تدبیر کرد
 باز اندر ظرف تطهیرش کشید
 آنقدر که گشت بر رویش لحاف
 جای داد و کم کمش بنمود گرم
 باز جام شربتش ز آن عذب کرد
 تا که جاری گشت و ثابت بی خلل
 نفس را تیویض و هم تطهیر کرد
 باز رسم حل و عقد آغاز کرد

تا از این تدبیر بدهد او دگر
چار رطل از خل انگوری نخست
پس برطلی زاج لاری برکشید
باز از زرنیخ و از شب و عقاب
بیست درهم نیز از زنگار او
چون تمام این ادویه گشتش درست
پس بجوشانیدش اندر دیگ سنگ
پس نهاد از آتش آنرا بر زمین
چون حرارت رفتش و گردید سرد
آب شفافی که حاصل شد از آن
پس بهر صد درهم آن لعل صاف
پس دودرهم جوهر نوشادرش
پنج درهم نیز از گلقد صاف
پس مسی را سوخت با گوگرد زرد
پس سه مثقال او ز سنگ لاجورد
هر دو را با یکدگر در هم سرشت
یک شبانه روز بنمودش نهان
باز سحش کرد مانند غبار
چون درون شیشه با آن آب صاف
شیشه را بگرفت چون مستان بکف
کاغذی بریست آنگه بر سرش
یازده روزش بداد او آفتاب
لیک هر روزش ز سعی و اهتمام
پس مکرر صاف کردش با فتیل
رنگ چون یاقوتی احمر شدش
پس سه نفس و هفت روح و یک جسد
و آن سه را در ظرف چینی بازجاج
پس بماء الاحمرش تخمیر کرد
پس دو روزش روی تفتیده نهاد
چون دو روز و شب چنین سحش نمود
در درون شیشه بازش جای داد
لیک در هر هفته بر رویش بدل
چونکه بعد از اربعین حل شد تمام
خواست کاندرا عقد تدبیرش کند
در میان شیشه‌ای بگذاشتش

امتزاجی آن دو را با یکدگر
برکشید و کرد تقطیرش درست
بیست درهم زعفران او از حدید
کرده ده درهم ز هریک انتخاب
برکشید و سح بنمودش نکو
جمله را آمیخت با جزء نخست
در دو ساعت تا که شد یاقوت رنگ
تا شدش اخلاط جمله ته نشین
با نمود از احتیاطش صاف کرد
برکشید و کرد در شیشه نهان
کرد از ده نه یکی درهم اضاف
کان بدی هم خوابه زاج اخضرش
با سه درهم شب اسفید شفاف
زان دو مثقال عراقی وزن کرد
برکشیده ربیع آن گوگرد زرد
نیک بر روی کلوخیش بهشت
در میان کوره شیشه گران
جمله را با یکدگر بنمود یار
بعد سح این جمله را کرد او مضاف
پس بجنابیند تا آورد کف
منفذی نگذاشت اصلاً بر درش
آب سرخی شد چو یاقوت مذاب
جنبشی میداد اندر صبح و شام
تا زلالی شد چو آب سلسبیل
نام ماء الاحمر اکبر شدش
برکشید و دست در تدبیر زد
نیم ساعت داد با سح امتزاج
در قوامش چون غسل تدبیر کرد
سح کرد و کم کمش زان آب داد
ربیع وزنش ماء الاحمر پس فزود
تا چهل روزش به چاه خل نهاد
مینمود او تازه سرگین و زبل
آب شفافی شد و یاقوت فام
خوش ازین تدبیر اکسیرش کند
شیشه‌ای دیگر بسر افراشتش

چون دو شیشه کرد روی هم سوار
 پس بشد و وصلشان دم الغنم
 بعد شد و وصل دیگری از رماد
 لیک بودی شیشه زیرین نهان
 دیگ را بر کوره کرد آنگه سوار
 چون عرق بنمود در شیشه صعود
 تا به تحت از فوق ریزد آن عرق
 گاه کم کرد آتشش گاهی فزود
 چون بکلی شد صعودش منقطع
 کوره چون شد سرد آوردش برون
 پس ز تاب آفتابش عقد کرد
 بعد عقدش سحوق بنمود و روان
 چون ز تدبیرات و سعی و اهتمام
 خواست کاندلر طرح طرحی تازه اش
 کرد با صد زهره اندر بوته یار
 چون بکلی هر دو را بگذاخت او
 پس برون آورد و صفحه ساختش
 پس درون بوته روی کوره اش
 پس یکی اکسیر در نیمی ذهب
 پس دهان بوته را بر بست زود
 پس دم خود حبس کرد و دم مید
 ریختش در بوته با صد آب و تاب
 باز اندر بوته ای بگذاختش
 پس برون آورد و دیدش ز آفتاب
 باز پنجه فضه خالص عیار
 باز دیدش رنگ افزونی کند
 پس صد و پنجاه دیگر از قمر
 گریکی با دو زر مغشوش یار
 زین عمل چون هفتصد و پنجاه زر
 پس بدان قانون و دستور العمل
 شد هزار و هشتصد زر حاصلش
 الغرض هر دم بنوعی در جهان
 چون شنیدی شرح و تدبیرات او

لب به لب آن هر دو را کرد استوار
 با گچ خبث الحیدری کرد ضم
 پر نمود و شیشه را در وی نهاد
 در رماد و شیشه بالا عیان
 کوره را بنمود ز آتش شعله بار
 آتشش را شعله ور کمتر نمود
 روحش از آتش نگردد محترق
 گاه نزولی دادش و گاهی صعود
 شعله را بنمود از وی مندفع
 همچو رب چسبنده بود و سرخ گون
 نسیه های خویش از وی نقد کرد
 در بلورین حقه ای کردش نهان
 شد بکلی کار اکسیرش تمام
 ریزد و سازد بلند آوازه اش
 چار صد از فضه کامل عیار
 باز یک بوره در آن انداخت او
 پس مقرض کرد و خوش بگذاختش
 وقت گردش زد یکی از بوره اش
 خوش به پیچید و بر آن زد بی تعب
 خوش ز سرپوش و زغال و دم فزود
 حبس دم تا بیست و پنجش چون رسید
 آب و تابش بد چو افزون ز آفتاب
 در میان پنجه قمر انداختش
 همچنان افزون بد آن در آب و تاب
 برکشید و درگدازش کرد یار
 بیشتر دعوی بیچونی کند
 کردش افزون تا که شد همرنگ زر
 ز آن نمودی میشدی کامل عیار
 از یک اکسیرش مهیا شد به بر
 طرح کرد اکسیر خود را بر زحل
 از یکی ز آن کیمیای کاملش
 دادی او اکسیر سیم و زرنشان
 آگهی جستی ز اکسیرات او

مهلكات اكسير

باز شرح مهلکات او شنو
 اهل دنیا چونکه شیدای زرانند
 هرکجا بدهند از زرشان سراغ
 در عبادت و ربه عصیان روکنند
 غیر زرشان نیست مطلوبی دگر
 چون شدند آگه ز اکسیر و زرش
 تا مگر در صنعت و اکسیر او
 و آن بدی از بس لثیم و بخل کیش
 لیک گاهی از برای ریشخند
 که من استادم کنون خدمت کنید
 هرکه او استاد را خدمت نکرد
 و آن سسفیهان پلید بیخورد
 بر زده دامان خدمت بر میان
 هر دمش کردند نوعی خدمتی
 چون بخدمت خویش را پیراستند
 پرده بگشادند تدبیرات را
 بوته ها در کوره ها انگیختند
 کاینک اینک کیمیاگر می شویم
 بیخبر از رمزکار اوستاد
 چون همه بر باد شد اکسیرشان
 نقد و نسبه آنچه خود اندوختند
 هیچشان در دست سیم و زر نماند
 وز زیانکاری همه رسوا شده
 آه حسرتشان زدل مانند دود
 وز عیون چون شیشه تیزاب گر
 آن یک از کانون نفس بیخورد
 با کف افسوس و نکبت گشته ضم
 آن یک از خوناب دل در تسقیه
 آن یک از ادبار تعفین کرده ساز
 آن یکی را منعقد دمدر گلو
 آن یکی را منجمد خون در مسام
 آن یکی را چهره در صنعتگری
 آن یکی را سینه پراخگر شده
 آن یکی با حسرت سیم و زرش
 آن یکی را فرق بر سندان غم

وز فریش در هلاک خود مشو
 از دل و جان جمله جویای زرانند
 جان و دل را در پیش سازند داغ
 با محبت و ربه عدوان خوکنند
 غیر زرشان نیست محبوبی دگر
 جمع گردیدند خلقی در برش
 راه دریابند باتدبیر او
 داشت پنهان از همه اکسیر خویش
 دانگی از زرشان بدامن می فکند
 خویش را استاد این صنعت کنید
 خویش را استاد این صنعت نکرد
 با هزاران اهتمام کد و ید
 بنده فرمانبرش گشته ز جان
 تا مگر یابند از وی صنعتی
 مجمع صنعتگری آراستند
 تا به طرح آرند اکسیرات را
 نقد و نسبه بس در آتش ریختند
 پای تا سر غرقه در زر می شویم
 کیمیاشان شد چو خاکستر بیاد
 حل نشد عقدی ز هر تدبیرشان
 جمله را یکجا در آتش سوختند
 کیمیائی غیر خاکستر نماند
 پای تا سر شکل و اوایلا شده
 کرده اندر کاسه گردون صعود
 جمله را اشک ندامت کرده سر
 در صعود روح و تکلیس جسد
 در صلایه دستها سایان بهم
 آن یک از سوز درون در تشویه
 آن یک از تحلیل رفته در گداز
 برده سر در جیب حبس الدم فرو
 کش زبان پیچیده از خشکی به کام
 گشته از اکسیر غم خاکستری
 حاصلش از کوره خاکستر شده
 داغ کرده سینه پر آذرش
 صفحه کرده پتک افسوس درم

الغرض هر یک بنوعی کرده ساز چون نشد در دستشان سیم و زری سیم و زر داده چو خاکستر بیاد تا که روحش از جسد بیرون کشند سد نمودند اولش راه گریز پا و سر در طوق زنجیر جفا کوره‌ها از خشم و کین افروختند بس زدندش بر جسد تفتیده گاز چون گداز روح و نفسش در جسد بس زدندش چکش و سندان بفرق چون زهر سو جوی خون جاری شدش آمد از بیم هلاکت در خروش گفت کای یاران نگه دارید دست گر شما هستید شاگردان من تا چو استادانت استادی کنم صنعت آراگردم از تدبیرتان چون شما را بود خدمت ناتمام ز آن سبب اکسیرتان بر باد شد بار دیگر مرا خدمت کنید بازشان بنمود او دانگویی ز زر و آن سفیهان باز در خدمت شدند کهنه و نو آنچه با خود داشتند وام کردند از کسان مشیت زری صنعت ایشان چو اول شد بیاد باز در خدمت کشید استادشان چون به صنعت کردشان مشغول باز که شما باشید خوش مشغول کار چون بدین حیل از آنجا او گریخت باز در صنعتگری شد اوستاد الغرض هر روزه در معموره‌ای عالمی را سوخت از امید زر زر همی گفت و نبخشید او زری عاقبت در رشت افتادش گذار هر زمانی کوره‌ای افروختش لیک گاهی دانگی از زر مینمود

کوره اندوه و رفته در گداز حاصل از اکسیر جز خاکستری جنگجو رفتند نزد اوستاد تن ز قتل نفسش اندر خون کشند پس گشودندش برخ باب ستیز دستکش بستند محکم بر قفا داغها بر جسم و جانش سوختند روح و نفسش هر دو آمد در گداز برگلو راه نفس بنمود سد پای تا سر شد بخون خویش غرق زخمها بر جسم و جان کاری شدش دیگ مکاری زدش در سینه جوش چند می‌خواهید بر جانم شکست دست کین کوتاه کنید از جان من جمله را در صنعت استادی کنم خوش ببخشم صنعت اکسیرتان در عمل ناپخته می‌بودید و خام باعث بدنامی استاد شد خویش را استاد در صنعت کنید برد از سر هوششان بار دگر خادم استاد در صنعت شدند جمله را اندر گرو بگذاشتند صرف کردندش بی صنعتگری باز کردند آن عمل با اوستاد تا دهد یکباره جان بر بادشان گفتشان از حیل باز آن حیل باز من روم کآرم حشیش از کوهسار جای دیگر رفت و طرح نو بریخت خانمان دیگران بر باد داد رفت و آتش بار شد از کوره‌ای که کنتان همچو خود اکسیرگر داد اکسیر و نبند خاکستری خان رشتی را کشید اندر کنار سیم و زر بیحد در آتش سوختش بر امید زر دلش را میربود

سالها میبود خان در خدمتش
 بهره‌ای آخر نشد چون حاصلش
 زجرها بنمود او را بیشمار
 لیک وی از بسکه بودی بخل کیش
 سینه از زجرش اگر چه چاک بود
 عاقبت کردش بصد پیسی هلاک
 وز برای عسرت دییده ورن
 پای تا سر ز آتش بیداد و داد
 وان سفیهانی که او برجا گذاشت
 رفت تا از بهرشان آرد حشیش
 چون برون از چنگشان استاد رفت
 نقد و نسبه سوخت در تدبیرشان
 جمله با دست تهی و قرضدار
 منفعل از خلق و از فرزند و زن
 جمله گردیدند مفقود الخبر
 مرد اکسیری هلاک ارشد چه باک
 ای که هستی مایل اکسیرو ز
 روبنه اکسیر را اکسیر چیست
 این همه مفتون اکسیری چرا
 ترک تدبیرات تدبیرت بس است
 هیچ صنعت چون قناعت نیست نیست
 از قناعت صنعتی گر سرکنی
 شد چو قلاب قناعت جمله ساز

بهره‌ای یابد مگر از صنعتش
 حوصله تنگی نمود اندر دلش
 تا مگر از زجرش آرد رو بکار
 شمه‌ای ظاهر نکرد از کار خویش
 همچنان درخستش بیباک بود
 ساختش با خنجرکین سینه چاک
 کوره‌ای افروخت چون شیشه گران
 سوخت و خاکسترش بر باد داد
 تخم محتشان پی صنعت بکاشت
 هیچ ایشان را دگر نامد به پیش
 خانمانشان از پیش بر باد رفت
 مفرقی حاصل نشد ز اکسیرشان
 مانده سرگردان و حیران خوار و زار
 در بدرگشتند هر یک از وطن
 هیچ ظاهرشان نشد دیگر اثر
 عالمی را کرد آن بیدین هلاک
 بین چه حاصل یافت آن اکسیرو ز
 جز هلاکت هیچ از آنت بهره نیست
 از پیش در سعی و تدبیری چرا
 قطع اکسیرات اکسیرت بس است
 چون قناعت هیچ صنعت نیست نیست
 خاک ز اکسیر قناعت زرکنی
 وز قناعت باب چارم گشت باز

عزلت

باز قلابی ز عزلت سازکن
 آمدم تا باز بابی واکنم
 آمدم تا خوش به کنج خلوتت
 آمدم تا خلوتت مسکن کنم
 آمدم کز منزل آب و گلوت
 آمدم کز قید و دام خاکیان
 آمدم کت از صف جسمانیان
 آمدم کز کارگاه کثرتت
 آمدم از دهر میرانم دلت
 آمدم برهانمت از جسم و جان

ز آن برویت باب پنجم بازکن
 در حریم عزلتت مأوا کنم
 در سپارم بازکنج عزلتت
 دل ز نور عزلتت روشن کنم
 آورم در منزل جان و دلت
 سازم آزاد چون افلاکیان
 برنشانم در صف روحانیان
 آرم اندر بارگاه وحدت
 گوشه تابوت سازم منزلت
 بخشم از موتت حیات جاودان

آمدم رویت سوی معنا کنم
 آمدم کز پنجمین قلاب تو
 تا به کنج عزلت از برنا و پیر
 تا زهر سوئی ترا یکسو کنم
 ای که خلوت ساز کنج عزلتی
 گرد این خلوت ترا منزل شود
 لیک از این خلوت بهر جانب دری است
 تا نبندی تو زهر جانب درش
 هست عزلت خود بسوی حق دری
 رو نخست ان بابها مسدود کن
 تا زهر سو روی در یکسو کنی
 چیست عزلت یک دل و یکرو شدن
 تانه در خلوت بعزلت خو کنی
 رو بجو در گوشه دل خلوتی
 خلوت دل راست درها بیقیاس
 پنج حس ظاهر او را پنج در
 گر توش هر پنج بشماری درست
 پنج حس باطنی او را دگر
 و آن خیال و وهم و حس مشترک
 چون ترا ده باب گردید آشکار
 همچنان ده باب دیگر مخفی
 تا از آن ابواب بابی هست باز
 چون شود آن بابها یکباره سد
 گر تو این ابواب بشماری درست
 دو یمین بابت چو بر دل وا شود
 سیمت جان سخت در شدت کند
 پنجمت از خلوت و عزلت همی
 ششمین اندر مآل کارها
 هفتمین بنمایدت تقصیر خویش
 هشتم از پستی بلندی بخشدت
 پس نهم و سواس دل زایل کند
 پس دهم رو بد زهر شی خانهات
 ز آنکه هر شیئی که باشد جز خدا
 خانه از اغیار چون پرداختی
 خویشتن را در حصار حق درآر

از صور یکباره مستغنی کنم
 برگشایم نیک پنجم باب تو
 سازم از خلق جهانست گوشه گیر
 وز دو عالم یک دل و یکرو کنم
 به زکنج دل نباشد خلوتی
 گنجهای عزلت حاصل شود
 هر دری بابی بسوی کشوری است
 کی فرود آید در آن عزلت سرش
 کی بهر در او فرود آرد سری
 رخ ز عزلت جانب معبود کن
 خویشتن را یک دل و یک رو کنی
 از همه خلق جهان یکسو شدن
 کی بسوی حق توانی رو کنی
 پس در آن بگزين چو مردان عزلتی
 ظاهری و باطنی نامش حواس
 باز گردد در اقالیم صور
 لمس و شم و ذوق و چشم و گوش تست
 گشته اندر ملک معنا پنج در
 فکر و حفظ است ار شماری یک بیک
 ظاهر و باطن به خلوتگاه یار
 هست اندر خلوت قلبت خفی
 بابی از این بابها نبود فراز
 بر دل این ابواب مفتوح شود
 حق و باطل را تمیز آید نخست
 دل به فقر و فاقهات جویا شود
 چارم از دنیات بی رغبت کند
 دست نگذارد که بردارد دمی
 با تأمل فکرها بخشد ترا
 گرچه طاعت باشدت زاندازه بیش
 ترک عجب و خود پسندی بخشدت
 ذکر بی غفلت تو را حاصل کند
 سازد از اشیا تهی کاشانهات
 هست غیر و بایدت گشتن جدا
 خلوتی از بهر عزلت ساختی
 منفرد شو ساز تنهائی شعار

وز حواس ظاهر و باطن تمام
 سر فروبر در گریبان دلت
 عقده‌هائی کان ترا در دل بود
 عزلت چون روی در خلوت کند
 زآنکه خاموشیت در کام و زبان
 وسعتی چون گشت حاصل در دلت
 پس بیاید رسنت از مردمان
 کژدمانت نیش اگر بر جان زنند
 خانه ایمان نخواهی گر خراب
 اجتنابت کرد چون عزلت گزین
 گوشه تابوت چون شد مسکنت
 یاد مردن چون ترا شد هم نشین
 بل بیاید همدت صاحب‌دلی
 تا نماید پخته از هر خامیت
 پس ز صهبای نبوت گشته مست
 خوش به ماء‌الورد صاف وصل یار
 کز جنابتهای نفس پرغرور
 من چو مردم شیخ چالاکم بشست
 این زمان خود خویشتن غسال وار
 ظاهرو باطن ترا چون پاک شد
 عزلت آوردی و بنمودی مقام
 دل ترا در عالم بالا کشد
 از صف جسمانیان دورت کند
 سازدت از شهر بند خاکیان
 بخشد آزادی ز بند کثرت
 چون کمند وحدت بر سر نهی
 فکرت چون از گریبان سرزند
 زآنکه ذکر اصل است و فرعش عزلتست
 چون ز عزلت شمه‌ای دریافتی
 لب عزلت شد همه پیش عیان

رسته در کنجی نشسته صبح و شام
 تا شود حل عقده‌های مشکل
 جز به عزلت حلشان مشکل بود
 صمت بخشد تارک صحبت کند
 میفزاید وسعت جان و جنان
 حل شود آن عقده‌های مشکل
 همچنانکه میرمی از کژدمان
 مردمان بر جان و بر ایمان زنند
 اجتناب از خلق باید اجتناب
 خویش را در گوشه تابوت بین
 از نظر کی محو گردد مردنت
 یکدمت با خلق نگذارد قرین
 در علوم دین بهر فن کاملی
 افکند بر تخت ناکامیت
 وز ولایت جام بگرفته بدست
 پای تا سر شویدت غسال وار
 ظاهر و باطن ترا سازد طهور
 جسم و جان از آلودگی پاکم بشست
 مرده می‌شویم بهر دم صد هزار
 نفس دوت مرده گشت و خاک شد
 بر در خلوت گه دل صبح و شام
 خوش ز اسفل جانب اعلا کشد
 در صف روحانیان جورت کند
 شهریار کشور افلاکیان
 آورد سر در کمند وحدت
 سر بزبانوی تفکر بر نهی
 با تذکر حلقه‌ات بر درزند
 عزلت بی ذکر عین ذلت است
 غیر حق رخ از همه برتافتی
 لب قشرش ماند جای خود نهان

خلوت اول

قشر را نشکافته بر لب مرو
 هر یکی بر جای خود اندر خوراست
 زآنکه لب از قشر می‌گردد پدید

این زمان شرحی ز قشر آن شنو
 عزلت را قشر و لبی در بر است
 لب بی قشری به عالم کس ندید

بیضه را گر قشر نبود لب کجاست
 همچنانکه مغز می‌روید ز پوست
 پسته بی مغز کی روید ز خاک
 مغز جوی کان نباشد پوستش
 بل اگر کارند با هم مغز و پوست
 قشر و لب در اصل یک جوهر بوند
 لب عزلت کی ترا بخشد ثمر
 لب حقیقت باشد و قشرش مجاز
 ای که تو جویای لب عزلتی
 خلوت اندر عزلت آمد بر دو قسم
 قسم اول قشری و صوری بود
 یعنی از خلق جهان مستور و دور
 گشته حیران نور از تاریکش
 نه کسی را از درون او خبر
 خالی از بام و درش صوت و صدا
 نه در آن نقشی نمایان نه نگار
 نه دراز دیوار و سقفش روزنی
 همچو سردابی نهان زیر زمین
 طول آن زر عین و عرضش زرع و نیم
 وز زمین تا سقف بین آن مقام
 تا نماند از قیام و قعده باز
 فرش آن لختی زکهنه بوریا
 خلوتی چون اینچنین در ساختی
 پس به امر و نهی شیخ راهبر
 اربعینی شو در آن خلوت گزین
 واکل و شربت نیز قدر اعتدال
 و آن بیاید شیخ آرد در برت
 رسته از هر ناکس و کس صبح و شام
 چون نشینی از قیام و از سجود
 از درود و حمد چون یابی فراغ
 چون چراغ دل ز جان روشن شدت
 لاله زاری بینی اندر خویشتن
 بر سر هر لاله مرغی نغمه ساز
 با نوای جمله همدستان شوی
 چیست دستان تو تسبیح و دود

لبش ار در قشر ماند او بجاست
 پوست هم روینده از مغز نکوست
 گرچه بدهندش هزاران آب پاک
 رستن اندر خاک کی نکوستش
 لاجرم روئیدن از خاکش نکوست
 لازم و ملزوم یکدیگر بوند
 گر نه با قشرش فروگیری به بر
 از مجازش بین حقیقت گشته ساز
 سازکن اول ز قشرش خلوتی
 هر دو با هم جفت چون گنج و طلسم
 خلوت دوری و مستوری بود
 خلوتی تاریک و تنگ است آن چوگور
 دل گران تابوت از باریکیش
 نه کسی را از برون او گذر
 لبک صدرش پر ز الهام و ندا
 جز بروز جلوه نقش و نگار
 گرچه باشد قدر سفت سوزنی
 نه از آن وصفی نه آثاری مبین
 لبک طولش سمت قبله مستقیم
 وسعت و تنگیش بر قدر قیام
 جسم و جانیت در تعب وقت نماز
 لبک بی مدخل در آن بوی ریا
 وز بخوراتش معطر ساختی
 کرده پشمن جامه طاهر ببر
 چون فلاطون حکیم خم نشین
 بلکه کمتر باید از وجه حلال
 تا نکوبد هر کس و ناکس درت
 گاه باشی در سجود و گه قیام
 بر زبان رانی همه حمد و درود
 در دل افروزی ز نور جان چراغ
 خاک تن از پرتوش گلشن شدت
 قطعه ای خلد برینش از چمن
 از پی تسبیح و حمد بی نیاز
 بلبل دستانزن یزدان شوی
 لب ز تسبیح چو آید در سرود

از سرودت بیش و کم خیل ملک
با ملایک چون سروکارت فتد
هر دمت از عالم بالا به گوش
دل به الهامت چو مستغرق شود
چون نماند در میانه احتجاب
و آنچه مطلوب تو از عزلت بود
قسم اول چون زخلوت یافتی

جمله دستانزن شوند اندر فلک
پرده از رخسار اسرار فتد
آورد پیغام و الهامی سرورش
پرده‌های احتجاب شق شود
چهره مطلوب بر دارد نقاب
جمله حاصل اندر آن خلوت بود
قشر عزلت را نکو بشکافتی

خلوت دوم

باز اندر خلوت دوم نگر
قسم دوم خلوت معنی بود
اربعمی چون در آن خلوت مقام
خوش از آن در خلوت جان و دلت
خلوتی دیگر به عزلت برگزین
تا نباشد غیر را در وی گذر
باشدش چون آئینه دایم صفا
و آنچه از عزلت نخستین گفتمت
خوش در این خلوت همه در کار بر
یک زمان غافل مباش از کار دل
دل حریم بارگاه شه بود
دل بود آئینه وجه اله
گرد غفلت زنگ این آئینه است
روز غفلت دور دار آئینه را
گردمی از کار دل غافل شوی
دل چو دزدید و زدست شد برون
بر درت بخت زبون گر ره کند
گمراهی گیرد چو از دست عنان
تا نسازد گمراهی جانت هلاک
آئینه دل را بیاید صیقلی
صیقل دل نیست جز ذکر اله
رو نخستین شیخ راه خود بجوی
زانکه در راه او ز تو داناتر است
رهنمائی چون ترا در ره کند
هر بد و نیکی که داری در درون
او طبیب است و تو می‌باشی مریض

تا ز لب عزلت یابی ثمر
جمله لب و ز قشر مستغنی بود
کردی و شد عزلت قشری تمام
گشت در عزلت صفائی حاصلت
بر در خلوت سرای دل نشین
ره نیابد در صفای او کدر
جلوه گر در وی لقای کبریا
گوهر لب و لبابش سفت
عمر خود میکن در این دربار سر
باش خلوت ساز بر دربار دل
جلوه گاه نور وجه اله بود
دل بود گنجینه آن پادشاه
نفس کافر دزد این گنجینه است
تا ندزدد نفست این گنجینه را
دل بدزدد نفست و بیدل شوی
حاصلت نبود بجز بخت زبون
گمراهت از درگاه اله کند
ز هلاکت حاصلی نبود بجان
آئینه دل را ز غفلت دار پاک
تا ز غفلت ماندت آن صیقلی
و آن طلب میایدت از شیخ راه
چون بجستی بر خلاف آن مپوی
بربد و نیک تو آن بیناتر است
بر بد و نیکت همه آگاه کند
چون مرض با مسهلش سازد برون
مسهلش را سینه‌ای باید عریض

سینه گرتنگ است مهمل قی کند
بس مرضها کرده جا در سینهات
سینهات گردیده زان بسیار تنگ
گرنه با پرهیز مهملها خوری
با چنین امراض و مهملک سدهها
گر نریزد شربتی در کام تو
پختگی چون حاصل آید در مواد
چون طیب حاذقت آن شیخ راه
گرکنی تمکین بدستش نبض را
اربعی سوزد خلوت نشین
پس ز حبت هر شبی جها دهد
سدههای حرص و آز و کینهات
پس ز ذکرالله بخشد مهملت
تو مریضی مهملت ذکر خداست
ذکر حق چون بر مرضها مهمل است
چون پی عزلت ترا شد بر دوام
صیقل ذکریت میاشد ضرور
چون تراقلا ب عزلت سازگشت

توسن عمر عزیزت پی کند
از هجوم حرص و آز و کینهات
سدهها جا کرده در وی همچو سنگ
مشکل از این سدهها جان دربری
آن طیب حاذق اول ز احتما
پخته کی گردد مواد خام تو
مهملش آسان کند دفع فساد
می شناسد هر مرض بی اشتباه
یابد از نبضت به سینه سدهها
بهر پرهیزت کند عزلت گزین
حب حبت بسکه در شبها دهد
جمله یابد نضج اندر سینهات
تا کند رد سدههای مشکلت
گر بنوشی صحتش اندر قفاست
صیقل ز نگار مرآت دل است
بر در خلوتسرای دل مقام
تا شود ز آئینهات زنگار دور
زان برویت باب پنجم بازگشت

ذکر

باز قلاب تذکر سازکن
آمدم تا باز با قلاب ذکر
آمدم تا با شمت شیخ و طیب
آمدم تا گیرمت نبض روان
آمدم کز مهمل ذکر عالج
آمدم تا دردها درمان کنم
آمدم کز طب قانونی دگر
آمدم کز ماسوا دورت کنم
آمدم کز آئینه سمانت دل کنم
آمدم کز صیقل ذکر جلی
آمدم کز مخزن ذکر خفی
آمدم تیغ دوسر از لا اله
آمدم در رزمگاه نفیس دون
آمدم کت نفی هستیها کنم
آمدم نفیت نمایم آنچه هست

ز آن برخ باب ششم را بازکن
برگشایم خوش برویت باب ذکر
بخشمت از داروی صحت نصیب
یک بیک سنجم ترا امراض جان
سازم و در صحت آرم مزاج
صحت بخشم طیب جان کنم
بخشمت هر لحظه معجونی دگر
گاه ذاکرگاه مذکورت کنم
زنگ غفلت ازدلت زایل کنم
سازم آئینه دل صیقلی
گنجها سازم بجانت مخفی
در کفت بسپارم اندر رزمگاه
سازم زان تیغ جاری رود خون
نافی دنیا و مافیها کنم
سازم از ساغر اثبات مست

آمدم تا بخشم اسم اعظم
 آمدم کز اسم اعظم گنجها
 آمدم تا از ششم قلاب باز
 نغمه سازی چیست در باب ششم
 دل شود چون نغمه ساز ذکر ذات
 یک جهت تا دل نگردت از جهات
 از جهت یکباره چون عاری شود
 از جهت تا ذره‌ای در دل بود
 آندمش از گل برآید آفتاب
 ای گرفتار جهت با صد حجاب
 از درونت کن جهتها را برون
 با جهت گر سالها در ذکر دوست
 بی جهت گر یک نفس ذاکر شوی
 تا کنی بهر جهت ذکر و دود
 ذکر در رفع جهت باید ترا
 از جهت هر دم درون سینه‌ات
 سده‌ها در سینه داری بشمار
 مسهل اینجا نیست جز ذکر اله
 رومده از دست دامن طیب
 آردت بهر سلفوف صبحگاه
 و آن ز نفی غیرو از اثبات یار
 تا ز نفیش آن مواد فاسده
 کان ز اخلاق ذمیمه در درون
 چون مرض در سینه‌ات جا کرده‌اند
 آورندت در دل و جان خستگی
 نفس دونت را کنندش تربیت
 سیرت از اوصاف انسانی کنند
 از جراحات علایق در دلست
 از وصال یار مهجورت کنند
 از تو آنها را همه زایل کند
 پس ز اثباتت فرو ریزد بکام
 تا بکلی سده‌های تهمت
 کز خیال فاسده حاصل شده
 جمله را سازد به اصلاح علاج
 کل شیئی یرجع الی اصله دگر

بامسمایش نمایم همدمت
 بخشم و برهانمت از رنجه‌ها
 در ششم بابت نمایم نغمه ساز
 شش جهت را ساختن در ذکر گم
 نه جهت ماند به پیش و نه جهات
 نیستش جایز نمودن ذکر ذات
 ذکر ذاتش بی جهت جاری شود
 آفتاب ذکرش اندر گل بود
 کز جهت یکباره بردارد حجاب
 ذره‌ای کی یابی از آن آفتاب
 تا بتابد نور ذکر در درون
 سرکنی مغزی نیابی غیر پوست
 مغز دریابی بحق شاکر شوی
 جز زیانکاری نیابی هیچ سود
 تا رخ مذکور بنماید ترا
 سده‌ها زاید ز کبر و کینه‌ات
 مسهلی می‌بایدت بردن بکار
 و آن بود نزد طیب شیخ راه
 تا ز داروخانه ذکر حییب
 طرفه معجون ز ذکر لا اله
 کرده ترکیب طیب روزگار
 با تمامی خلطهای زایده
 سر ز جیب نفست آورده برون
 در دل و جان تو مأوا کرده‌اند
 روح را سازند قید بستگی
 تا ز شهوتها کنندش تقویت
 راغب شهوات حیوانی کنند
 زخمها سازند هر دم حاصلت
 در فراقش زار و رنجورت کنند
 رفع امراض از آن مسهل کند
 شربت صحت مدامت صبح و شام
 با سراسر عقده‌های شبهت
 باعث افساد جان و دل شده
 باعث ابدال اصلیت آرد مزاج
 پرده‌ها بردارد از پیش نظر

هر طرف بینی بقا و استوا
 کرده است از پرتو الله نور
 وز تجلی صفات و ذات رب
 در بر انواع حلال آراسته
 و اشرف ارض بنور ربها
 و ارض استعداد نفس خویشتن
 کرده ظلمات علایق نفس را
 آید از تبدیل ارضت در نظر
 نی غلط گفتم سما و ارض چیست
 واحد قهار چون آرد ظهور
 نور آید ظلمت پنهان شود
 نور ذکرت سینه سازد صیقلی
 جوش دیگر بادهات در خم زند
 ذاکری بودی شوی مذکور تو
 ذاکر و مذکور چون گردد یکی
 چون ز داروخانه ذکر حیب

در مزاجت با دوصد نور و ضیا
 در سما و ارض جان ودل ظهور
 شاهد روح بصد وجد و طرب
 پای تا سر خویش را پیراسته
 بشنوی هر دم ز بام کبریا
 مقتبس بینی ز نور ذوالمنن
 از ظهور حق مبدل با ضیا
 آسمان دیگر و ارض دگر
 جز بروز واحد القهار نیست
 ظلمتی دیگر نبینی غیر نور
 ظلمت و نور همه یکسان شود
 ز آن رخ مذکور گردد منجلی
 فاذکرونی سر ز اذکر کم زند
 شاکری بودی شوی مشکورتو
 صحتی زین به نیابی بی شکی
 داروی صحت ببخشیدت طیب

ذاکر

شرح حالی باز از ذاکر شنو
 آنکه حق را بنده فرمانبر است
 وانکه ذاکر نیست آن نبود مطیع
 دل که با ذکرش نباشد اشتغال
 دل که از ذکر خدا شد صیقلی
 گر نه ای چون عاصیان گم کرده راه
 یک نفس از ذکر اگر غافل شوی
 ذکر و غفلت را نتیجه بالمال
 روبرآ از غفلت و چون ذاکران
 لب مجنبان هیچ بی ایمای دل
 دل که هست آن قبله از بهر زبان
 جنبش دل در رضای حق سپار
 حق که آگاه است از اطوار دل
 دل مجرد ساز از هر بار و برگ
 وز شمار روز محشر یادکن
 ز اشتغال غیر حق بردار دل
 بر وعید و وعده حق درنگر

چون مطیعان ذکرکن عاصی مشو
 دل بذکر حق مدامش انور است
 عاصی است و رد درگاه رفیع
 نیستش نوری بجز زنگ ضلال
 گرددش نور هدایت منجلی
 ره مده بر دل بجز ذکر اله
 گم کنی راه و پریشان دل شوی
 آن هدایت باشد و این یک ضلال
 کن مطیع دل بذکر حق زبان
 کن زبان را طوطی گویای دل
 سوی ایمان و رضا دارش عنان
 ده به ایمانش ز اطمینان قرار
 نیست پوشیده برش اسرار دل
 همچنانکه بایدت در وقت مرگ
 دل ز قید بیش و کم آزادکن
 جز به تکلیف خدا مگذار دل
 وز وعید و وعده خود در گذر

یکسر موئی خلاف حق مکن
 دل ز آب خوف و حزن اول بشوی
 کن پیادش شاد تا شادت کند
 یاد تو هست ار لذیذ و نیست کم
 یاد حق چون در دلت آرد خشوع
 وز خضوعت نیز افزاید حیا
 گرچه نبود هیچ در یادت کسی
 تا نگردد حاصلت عجب و ریا
 ذاکری کان عجب ورزد در عمل
 طاعتش را چون خلل از پی بود
 گر تو مرد حق پرست و ذاکری
 ره مده بر خویشتن عجب و غرور
 بود شیطان ذاکر حق سالها
 عجب چون آورد از خود بینیش
 گر بذکر حق بلندی بایدت
 هرچه ذکرش بیش میشد مصطفی
 ذکر حق چون طوق شد برگردنت
 زآنکه تا نفیت نیفرآزد علم
 معرفت را مصطفی چون داد داد
 داد ذکرا را بایدت دادن ز جان
 شرح حالی چون ز ذاکر یافتی

با خلافش خویش را ملحق مکن
 پس زبان بگشای و ذکر حق بگوی
 بیشتر از یاد تو یادت کند
 لیک یاد حق الذاست و اتم
 هم شکست نفس آرد هم خضوع
 بیشمر یابی کرمهای خدا
 لیک میدان پیش یاد حق بسی
 سد نگردد بر تو باب کبریا
 هیچ از عجبش نزاید جز خلل
 ره بدرگاه قبولش کی بود
 دائمش در ذکر و نعمت شاکری
 تا نگردی از بساط قرب دور
 می فزود از ذاکریش حالها
 سوده شد بر خاک لعنت بینیش
 ترک عجب و خودپسندی بایدت
 همچنان میگفت لا اخصی ثنا
 هرچه گوئی نفی باید کردنت
 در ره اثبات نتوان زد قدم
 در مقام ما عرفناک ایستاد
 نفی ذکر اثبات ذکر است این بدان
 در طریق ذاکران بشتافتی

باده ذکر

پرده بگشا باز از رخسار ذکر
 هرچه خواهم این سخن کوتاه کنم
 باده ذکرم زند در سینه جوش
 دل مرا چون شیشه ذکرش باده است
 جان چو از این بادهام مست اوفتاد
 جام هشیاری چو افتادم ز دست
 چون بدادم در کف مستی عنان
 ذکر جان مستانه گرگویم چه غم
 گر خطائی سرزند از من مگیر
 گر تو هم مستانه ذکر جان کنی
 هرکه او مستانه گوید ذکر جان
 گفت پیغمبر (ص) که ذکر لا اله

نکته‌ها دریاب از اسرار ذکر
 لب بیندم در خموشی ره کنم
 آردم مستانه در جوش و خروش
 جانم از این باده مست افتاده است
 جام هشیاریم از دست اوفتاد
 در کف مستی عنان دادم ز دست
 میکشد مستانهام در ذکر جان
 جرم مستان کس نیارد در قلم
 زآنکه عفو از مست باشد ناگزیر
 مشکل روز شمار آسان کنی
 جا دهندش بشمار اندر جان
 هست مفتاح جان بی اشتباه

جان و دل با ذکر حق دمسازکن
 دل ز هر اندیشه‌ای خالی نمای
 شیشه دل جای اندیشه مکن
 و اذکر الله کثیراً گوش کن
 ای که بهر باده در خمیازه‌ای
 هرچه از این باده در جامت شود
 نیست فانی این می باقی بود
 گر بقا جوئی می باقی طلب
 ساقی ار نبود میی درکار نیست
 می برای دیدن ساقی بود
 ساقیم باقی و باقی می‌دهد
 من که لبریز از می باقیستم
 ساقیم هر دم ز انعامی دگر
 تا لبالب جامم از می کرده است
 ذکر الحی چون حیاتم تازه کرد
 باده ذکر چو بی اندازه گشت
 مستیم را شد چو جوش از حد برون
 ره چو سوی اسم اعظم یافتم
 چون نماندم هیچ ز اسما پرده‌ای
 تا از آن پرده به قانون صفات
 ذکر ذات از هرچه گویم برتر است
 هیچ اسمی را بجز اسم اله
 جیب غیب آورده خلخال ندای
 ذکر ذات از تعمیه کردم عیان
 گر توصد ره رخس دانش پی کنی
 از توجه تا نگردی پرده در
 شد چو قلاب تذکر جمله ساز

باب جنت را کلیدی سازکن
 تا لبالب گردد از ذکر خدای
 جز می ذکر اندر این شیشه مکن
 جرعه‌ای از ذکر هر دم نوش کن
 نیستش این باده را اندازه‌ای
 باز جام دیگر انعامت شود
 باقیش در بزم جان ساقی بود
 می بنوش و طلعت ساقی طلب
 هیچ می همچون می دیدار نیست
 خاصه آن ساقی که خود باقی بود
 چون نوشم می که ساقی می‌دهد
 جاودان مست می ساقیستم
 ریزد اندر کام جان جامی دگر
 ورد جانم ذکر الحی کرده است
 باده‌ام در جام بی اندازه کرد
 جوش سرمستیم از حد درگذشت
 سوی اسم اعظم شد رهنمون
 پرده اسما ز هم بشکافتم
 ساز کردم از مسما پرده‌ای
 نغمه سازها کنم در ذکر ذات
 در صفت تاج علوش بر سراسر است
 نیست سوی قلب آن از قلب راه
 تا نهد مانند وحی آنرا پیای
 گرچه در صد پرده می‌باشد نهان
 حل و عقد این معما کی کنی
 وجه این معنا نگردد جلوه‌گر
 زان تو را باب ششم گردید باز

توجه

باز قلاب توجه سازکن
 آمدم تا از توجه دیگر
 آمدم تا از توجه هر زمان
 آمدم با معنیت ملحق کنم
 آمدم تا از صور برهانمت
 آمدم کز قید صورتها همه

وز توجه باب هفتم سازکن
 آورم قلاب و بگشایم درت
 معنیت از صورتی سازم عیان
 صورتت را معنی مطلق کنم
 صورت معنی بدل بنشانمت
 وارهانم سازمت معنا همه

محفل بی صورتی آرایمت
آمدم کز جستم آرم سوی جان
آمدم تا ورد جانت لا کنم
آمدم کز نشأه الله نور
آمدم تا دل بجان بسپارمت
آمدم تا چشم دل بگشایمت
آمدم تا بندم از غیرت بصر
آمدم با یار سازم همدمت
آمدم رویت سوی جانان کنم
آمدم راهی بجانان بخشمت
آمدم تا مشکلت آسان کنم
آمدم کز صورتت بیرون کنم
آمدم کز آزاد از قید صور
تا بینی نقش صورت آفرین
آمدم کت باب هفتم وا کنم
آمدم تا از توجه در دلت
چون توجه روی آرد سوی تو
تا نمائی پرده پندار شق
همچنانکه روی وقت مردنت
نیز هنگام توجه بیشکی
از همه باید بکلی رسنت
ترک کردن جمله مطلوبات را
جز یکی دل از همه برداشتن
از چه و چون جمله بیرون آمدن
گر مقام اولیا و انبیا
بایدت از جمله قطع التفات
زین توجه گردمی غافل شوی
چون توجه سرزد از جان جنید
گفت صدیقی اگر در عمر خویش
دائم از تحقیق میریزد به جام
طرفه العینی اگر ماند ز راه
آنچه در ایام عمرش از کمال
از کفش یکبارگی بیرون رود
تیره سازد ظلمت غفلت دلش
هان مشو غافل دمی از کار خویش

صورت بی صورتی بنمایمت
تا بچشم جان بینی روی جان
همدمت باشاهد الا کنم
سازمت مستغنی از غیب و حضور
خود ز دل جام جهان بین آرمت
صورت معنا عیان بنمایمت
صورت جانانت آرم در نظر
دیده بر بندم زهر نامحرم
نقش حیوانیت را بیجان کنم
هر نفس از وصل او جان بخشمت
هم دهم جانت همت بیجان کنم
بربت بی صورتت مفتون کنم
سازمت بی صورتی را جلوه گر
گشته بی صورت به صورتها قرین
در دو عالم رخ سوی یکتا کنم
وجه وجه الله نمایم حاصلت
جز بوجه الله نیارد روی تو
ظاهرو باطن بینی غیر حق
باید از هر سو بیک سوکردنت
روی بایدکردنت سوی یکی
از دو عالم با یکی پیوستنت
قطع کردن حب محبوبات را
هیچ مقصودی بدل نگذاشتن
بی چه و چون سوی بیچون آمدن
جمله بنمایند پیشت بر ملا
وز توجه روی آوردن بذات
حق نیابی جانب باطل شوی
کردش آزاد و نماندش هیچ قید
جز توجه هیچ ندیشد به پیش
بر طریق حق زند از صدق گام
تابدش روی توجه از الهه
گشته حاصل در بساط کشف و حال
محتجب از درگه بیچون شود
جز زیان سودی نگردد حاصلش
تا نگردی محتجب از یار خویش

از گریبان توجه سر برآر
 دیده از دیدار هر غیری پیوش
 باش بی صورت بدل صورت نگار
 صورت بی صورتی چون در دلت
 چشم دل بگشای و وجه الله بین
 ره مده در خلوت دل ییاد غیر
 نقش غیر از تخته دل بر تراش
 تا کشی بر تخته دل نقش غیر
 بت شکن میباش تا همچون خلیل
 کعبه الله است دل دیرش مساز
 بت پرستی گربه دیرت آرزوست
 آنچنان بت در چنین دیری بس است
 هر که را سوی توجه راه نیست
 از توجه تا که نگشاید دری
 از توجه گردلالت آگه شود
 از توجه دور گردد غفلت
 از توجه دل چو یابد روشنی
 گلشن جان چیست کوی وصل یار
 از توجه جان به جانان میرسد
 درد بیدرمان چه باشد هجر دوست
 از توجه عاشق مهجور زار
 از توجه نیست گردد هستیت
 از توجه جسم و جان لا شود
 از توجه صورت معنی شود
 از توجه پرده های احتجاب
 از توجه قرب حق حاصل کنی
 از توجه روشن گردد چو شمع
 از توجه تفرقه زایل شود
 از توجه ره روان راه دین
 از توجه کفرت ایمان میشود
 از توجه دیو میگردد ملک
 از توجه ذره گردد آفتاب
 از توجه پشه عنقا میشود
 از توجه انیسا و اولیا
 از توجه بود کز غرقاب نیل

شو مراقب از پی دیدار یار
 جز پی دیدار یار خود مکوش
 صورت بی صورتی صورت نگار
 گشت از صورت نگاری حاصلت
 روشن از وجهش دل آگه بین
 تا نگردد کعبه جان تو دیر
 نقش حق بین چند باشی بت تراش
 بت تراشی همچو آذر سوی دیر
 دیر دل گردد ترا بیت جلیل
 بیش از این بتخانه غیرش مساز
 وجه حق در دل بنه دیر نکوست
 وین نه حد هر کس و هر ناکس است
 از چنین دیر و بتی آگاه نیست
 نخل آگاهی کی بخشد بری
 جلوه گاه وجه نور الله شود
 از توجه نور گردد ظلمت
 گردد اندر گلشن جان گلشنی
 ایبارش دیده های اشکبار
 درد بیدرمان بیدرمان میرسد
 کش وصال دوست درمان نکوست
 در کف آرد دامن وصل نگار
 تا بکی باشد بلند و پستیت
 لا چو گردد همدم الا شود
 وز صور معنیست مستغنی شود
 شق شود تا یار بینی بی حجاب
 در مقام قرب حق منزل کنی
 ظلمت و نور جهان فرق و جمع
 نور جمعیت بدل حاصل شود
 بی گمان یابند انوار یقین
 نفس بیدینت مسلمان میشود
 حکمرانیها نماید بر فلک
 از توجه قطره میگردد سحاب
 از توجه عبد مولا می شود
 منزلت جستند در نزد خدا
 کشیش بر ساحل آمد جبرئیل

از توجه بود کز مریم بـزاد
 از توجه بود کان فخر بشر
 از توجه خالق فرد وحید
 از توجه بیقراری و سـکون
 از توجه شد به امر کردگار
 از توجه مرده یابد زندگی
 از توجه خارها گردند گل
 از توجه عالم و آدم تمام
 چون ز قلاب توجه در دلت

بی پدر روح الله قدسی نژاد
 کرد روشن در جهان شق القمر
 کرد در یک دم دو عالم را پدید
 یافته نه طاق گردون بی ستون
 این موالید و عناصر آشکار
 تا قیامت در بر پایدگی
 از توجه جزءها گردند کل
 قرب حق جویند دائم والسلام
 شد به هفتم باب فتحی حاصلت

صبر

باز قلابی ز صبر آور به پیش
 آمدم کز صبر قلابی دگر
 آمدم کز صبر مفتاح فرج
 آمدم تا در مصائب صبرکیش
 آمدم تا بر جفا و جور یار
 آمدم کز صبر ایوبت کنم
 آمدم تا یار اخیارت کنم
 آمدم کز برق صبر سینه سوز
 آمدم در سینه صبراندوزمت
 آمدم کت از درازی شکیب
 آمدم کت از حظوظ نفس دون
 آمدم کز نفس دوری بخشمت
 آمدم کز شکوه اغیار و یار
 آمدم کز صبر باب هشتمین
 ای ز صبرت گشته جان عالی درج
 قرب حق خواهی صبوری پیشه کن
 باش صابر غافل از صبرت مشو
 در مقام صبر همچون صابرین
 جهد کن در صبر و از اخیار باش
 قلع شهوت های نفسانی نمای
 از تعلقها تهی کن سینه را
 ده صفائی قلب را از تصفیه
 دیده از اشک روان جیحون نمای
 عاشق شمع برو پروانه باش

برگشا آن نیک هشتم باب خویش
 سازم و بازت کنم بابی دگر
 آرمست بگشایم ابواب درج
 سازمت با جان زار و قلب ریش
 بخشمت صبوری به جان بیقرار
 در شکیبائی چو یعقوبت کنم
 در صبوری همچو ابرارت کنم
 هر طرف اندازمت در سینه سوز
 تا چراغ تصفیه افروزمت
 نفس را کوتاه کنم دست فریب
 با شکیبائی روح آرم بیرون
 در مشقتها صبوری بخشمت
 لب فرو بندم ز صبرت استوار
 سازمت مفتوح بر قلب حزین
 رو بخوان الصبر مفتاح الفرج
 وز عجال نفس دوری پیش کن
 رمز الله مع الصابر شنو
 جسم و جان را کن به محنتها قرین
 در جهاد نفس چون ابرار باش
 قمع لذت های جسمانی نمای
 زنگ بزدا از رخ این آئینه را
 نه جلای روح را از تجلیه
 سینه از زخم درون پر خون نمای
 شایق گنجی بیا ویرانه باش

تن رهانا کرده هیچ از جان مگو
 دل ز کف ناهشته از دلبر مپرس
 ترک دل گوی و به دلبر روی کن
 هر چه آید بر تو ز آن جور و جفا
 باش صابر در بلایا و محن
 بر جفای خارش ار نبود شکیب
 گر چو بلبل یاری گل بایدت
 گر نهال صبر تلخ آید برت
 چشم یعقوب ار چه شد تار از شکیب
 صبر اگر ایوب را بگداخت جان
 صبر محمود تو اندر عبدیت
 از عباداتت رسد گر رنجهها
 میل عصیان داردت گر بیقرار
 رو بهر حالی صبوری پیشه کن
 دم مزن با غیر ز اسرار حبیب
 شکوه از اغیار و یارت تا بچند
 شکوه را انواع آمد بر سه نوع
 شکوه اولی ترا نزد رقیب
 و آن تو را بیزار از یاری کند
 شکوه ثانیست باشد بر حبیب
 و آن تو را شرک است اندر حب دوست
 شکوه ثالث ز هجر و وصل یار
 و آن به معنی عین توحید تو است
 گر تو را توحید باید استوار
 نی غلط گفتم ز شکوه لب بیند
 گر بینی جورها ز اندازه بیش
 صبر و تسلیمند با هم همعنان
 باب هشتم چون ز صبرت باز شد

جان فدا ناگشته از جانان مگو
 این صدف نشکسته از گوهر مپرس
 بر جفای آن ستمگر خوی کن
 مرحبا گویش بصد مهر و وفا
 گر هزارت تیغ بار دم مزن
 در برگل کی نشیند عندلیب
 جور خارش را تحمل بایدت
 عاقبت آن بار آرد شکرت
 لیک شد روشن بدیدار حبیب
 یافت آخر ز آن حیات جاودان
 در عبادت باشد و در معصیت
 باش صابر تا بیابی گنجها
 جز شکیبائی مکن هیچ اختیار
 جز صبوری ترک هر اندیشه کن
 صبر کن بر جور بسیار رقیب
 زین شکایتها بکلی لب به بند
 شرح هر یک گویمت بشنو بطوع
 باشد از بی مهری و جور حبیب
 حاصلت از یار بیزاری کند
 از جفا و جور بسیار رقیب
 شرک ورزی با محبت کی نکوست
 هم به یار آمد ترا ای هوشیار
 در حقیقت محض تفرید تو است
 شکوه از یارت مکن جز نزد یار
 صابران را شکوه باشد ناپسند
 صبر ورز و نه سر تسلیم پیش
 گر نداری دم مزن از صابران
 با شکیبائی جان دمساز شد

تسلیم

باز از تسلیم قلاب نهم
 آمدم باب نهم بگشایمت
 آمدم کز خویشتن بستانمت
 آمدم نفس تو را مسلم کنم
 آمدم کت بی چه و بیچون کنم

سازکن بگشای ز آن باب نهم
 جانب تسلیم ره بنمایمت
 سازمت تسلیم و مسلم خوانمت
 وز شرور آن ترا سالم کنم
 سالم از کید نفس دون کنم

آمدم تا از حدیث من سلم
 آمدم کاموزمت اسلام را
 آمدم تا نو مسلمان سازمت
 آمدم تا از دلت چون و چرا
 آمدم کار از کفست بیرون کنم
 آمدم بی رأی سازم در رهت
 آمدم تا نیست سازم هست تو
 تا به سلامت مگر عالم کنم
 آمدم کز آب تسلیم ای همای
 تا مسلمانان از دست و زبان
 آمدم کآگه ز تسلیمت کنم
 تا نه از تفویض یابی آگهی
 شیوه تسلیم از تفویض جوی
 دل ز تفویضت نخست آگاه کن
 کن مفوض کار خود با کار ساز
 برخدا گر واگذاری کار خویش
 همت پستت زگردون بر شود
 شاه اقلیم ولایت مرتضی (ع)
 ز آن شدم «راضی و» کار خویشتن
 زآنکه چون کرد او نکوئی ز ابتدا
 هرکه او نیک است نیک آید از او
 گرچه صده پده پیش آرد سحاب
 نیک اگر خواهی توکار خویشتن
 ده عنان کار دست کردگار
 لفظ تفویض ارچه دارد پنج حرف
 گر نه آن احکام دریابی نخست
 حکم حرف اولین کان تا بود
 حکم حرف دومین کان هست فا
 حکم حرف سیمین کان واو گشت
 حکم حرف چهارمین کان حرف یاست
 حکم حرف پنجمین کان هست ضاد
 چون تو این احکام دریابی درست
 «رو می» تفویض اندر جام کن

بر زبان و دست تو قفلی زنم
 رسم استحلام و استسلاام را
 در ره تسلیم قربان سازمت
 بستم چون مسلمین با تیغ لا
 در طریقت بی چه و بیچون کنم
 سازم از تسلیم کلی آگهت
 منقطع سازم زبان و دست تو
 خلقت از دست و زبان سالم کنم
 آتش خشمتم کنم برد و سلام
 بی سخن سالم بودشان جسم و جان
 شیوه تفویض تعلیمت کنم
 کی سوی تسلیم دریابی رهی
 معنی تسلیم در تفویض گوی
 جانب تسلیم آگه راه کن
 چاره ای در کارت از این کار ساز
 عیشها دریابی از اندازه بیش
 جز خدا از جمله عالی تر شود
 گفت آنچه روزیم شد از خدا
 با خدا بگذاشتم یکباره من
 جز نکوئی کی کند در انتها
 جز نکوئی بد نمیزاید از او
 ظلمتی جز نور ناید ز آفتاب
 اول و آخر در این دیرکهن
 شیوه تفویض را کن اختیار
 لیک هر یک را بود حکمی شگرف
 کارت از تفویض کی گردد درست
 ترک تدبیرات از آن پیدا بود
 سر برآرد از فنای ما سوا
 از وفای عهد گوید سرگذشت
 یأس از نفس و یقینت بر خداست
 از ضمیر انور آرد بیاد
 باده تفویض اندر جام تست
 در پناه حلق درآ آرام کن

درویش شبان

این حکایت را زدرویش شبان داشت آن درویش بی برگ و نوا خویش آنها را شبانی می نمود چون شدی مشغول در کار نماز گرگی از امر خدای غیب دان روزی از آن حال واقف شد کسی گفت یارب زیر این چرخ کبود ناگهان از عالم غیبش بگوش مالک آن گوسفندان چون بما ز آن سبب کردیم در دار جهان رو توهم تفویض کن درویش وار سوی صحرایت بهر پست و بلند گوسفند و گرگ و صحرا چیست روح و نفست گوسفند و گرگ تست گرنه از تفویضش آری طوق و بند دامن تفویض را زکف مده تا بهر حالی ترا یاری کند چون بکلی بر بساط کم و بیش آنچه پیش آید ترا ز آن شاد باش گر همه تیغ آیدت از کردگار چیست تسلیم آنکه بیدرد و دریغ سرسپاری نیست جز تفویض خاص گرکنی از دیده معنی نظر معنی تفویض چون دریافتی کار خود یکسر نهادی بر خدا پرده بردارد حدیث من سلم تابدت نور سلامت بر روان وز جفا دست و زبان کوتاه کنی جز به تسلیم نباشد هیچ روی چون شد از تسلیم تفویض تو راست ز آن برویت باز شد باب نهم

بشنو و بین حالت تفویض آن گوسفندی چند با گرگ آشنا سوی صحرا پاسبانی می نمود روی آوردی به باب بی نیاز میشدی بر گوسفندان شبان از تعجب رفت در حیرت بسی گوسفند و گرگ را کی صلح بود آمد آوازی که ای غافل خموش صلح کرد و کرد کار خود رها گرگ را بر گوسفند او شبان تا نگهدار تو گردد کردگار گرگ را سازد شبان گوسفند با تو گویم گر خبر ز آن نیست وین تن خاکیت صحرای درست گرگت از صحرا رباید گوسفند کار خود یکباره برداور بنه گوسفندت را نگهداری کند بر خدا کردی مفوض امر خویش غم مخور از قید غم آزاد باش زیر تیغش گردن تسلیم دار در ره حق سر سپاری زیر تیغ و آن به تسلیم دهی تو اختصاص عین تفویض است تسلیم ای پسر پرده تسلیم از آن بشکافتی سر نمودی بیدریغ او را فدا بر در سلامت افرازد علم خیزد زنگ ملامت از جنان جانب تسلیم دائم ره کنی دائم از تسلیم باشی چاره جوی معنی تفویض از تسلیم خاست سر نمودی در ره تسلیم گم

رضا

از رضا قلاب دیگر ساز کن
آمدم تا باز قلاب دهم

ز آن برخ باب دهم را باز کن
آرم و بگشایم باب دهم

آمدم تا از رضای نفس دون
 آمدم کز حق ترا راضی کنم
 آمدم یکباره در کوی فنا
 آمدم کز خود ترا فانی کنم
 آمدم کز موت قبل الموت جان
 آمدم تا بخشمت نور یقین
 آمدم تا بیخودو محوت کنم
 آمدم کز تفرقه برهانمت
 آمدم تا روشنت سازم چو شمع
 آمدم تا از درون و از بیرون
 آمدم تا سوی بیچونت کشم
 آمدم بی پرده از راه مجاز
 آمدم کز بادۀ جام الست
 آمدم ز آزادگی شادت کنم
 آمدم کز آزادت از هجران کنم
 آمدم ز اختیار و ابرارت کنم
 آمدم تا خاطر شادت دهم
 آمدم تا سینه مسرورت کنم
 آمدم صبر و تحمل بخشمت
 آمدم کت از قناعت توشه‌ای
 آمدم کز صیقل ذکر اله
 آمدم تا در توجه آرممت
 آمدم تفویض تعلیمت کنم
 آمدم زین جمله‌ات جامع کنم
 ز آنکه آنها جمله بهر این بود
 در مراتب جمله راتب باشد این
 جامع جمع مجامع این بود
 جمع جامع جامع جمع است این
 هم در درج عبودیت بود
 این بود نور چراغ معرفت
 مطلب طلاب و اختیار است این
 این طریق انبیا و اولیا است
 این صراط مستقیم حق بود
 هم سرورش عالم غیب است این
 هم بود جبریل و میکائیل جان

با رضای حق ترا آرم برون
 فارغ از مستقبل و ماضی کنم
 سازمت تسلیم درگاه رضا
 جاودان باقی ربانی کنم
 گیرمت بخشیم حیات جاودان
 از شعاع آفتاب یوم دین
 بیخبر از محو و از صحت کنم
 در مقام جمعیت بنشانمت
 آنچه پنهانست اندر جمع جمع
 سازمت مطلق ز قید چند و چون
 از چه و چون جمله بیرون کشم
 در حقیقت سازمت قانون نواز
 تا ابد سازم ترا سرشار و مست
 از غم و اندوه آزادت کنم
 تازه از وصل نگارت جان کنم
 جرعه نوش از جام احرارت کنم
 شیوه آزادگان یادت دهم
 از غم و اندوه دل دورت کنم
 توبه و زهد و توکل بخشمت
 بدهم و بخشیم ز عزلت گوشه‌ای
 آرممت بیرون ز زنگ و اشتباه
 وجه وجه الله بدل بسپارمت
 تا بحق یکباره تسلیمت کنم
 در دلت نور ضیا ساطع کنم
 آن همه آئینه این آئین بود
 راتب جمله مراتب باشد این
 در مجامع جمع جامع این بود
 بزم جمع الجمع را شمع است این
 هم مه برج ربوبیت بود
 این بود می در ایام معرفت
 مشرب ابرار و احرار است این
 این سبیل اصفا و اتقیا است
 هر که دارد او بحق ملحق بود
 هم کتاب الله لاریب است این
 هم سرافیل است و عزرائیل جان

هم بگیرد جان وهم جان میدهد
فاتح الابواب هر باب است این
این دهم قلاب تو باب رضا است
رو بچنگ آور تو این قلاب را
پای تا سر خویش را راضی نمای
دیده از ماضی و مستقبل بدوز
رخت بیرون بر زکوی قیل و قال
آنچه پشت آید از محبوب خویش
وز رضا و خواهش نفست برآی
جان به احکام ازل تسلیم کن
ظاهر و باطن امور خویشتن
دست کوتاه ساز از تدبیر خویش
پای بیرون نه زکوی اعتراض
معترض بر قول و فعل دوست چند
گر بگیرد جانت و گر جان دهد
باش راضی از رضایش سرمتاب
چون رضای خویشتن بگذاشتی
از تو او راضی شود بی چند و چون
با یزید آن مست صهبای رضا
این زمان او در رضای من بود
همچنین فرمود آن سلمان پاک
شش جهت با چار ارکان سر بسر
در رضای من همه باشد پپای
زین رضا دور است دست بوالهوس
تا نگردي خاک در کوی فنا
شیر مردی کان در این وادی بمرد
در کشد رخس فراست زیر زین
سوی هر جمعی که نیکو بگذرد
نیک و بد بیند همه افعالشان
گر بدی بیند نکویشان دهد
کافرش خوانند و آن ایمان ده است
زانکه گر نفسی کسی احیا کند
چون به ایمان خلق را خواند همی
کفر او ایمان و ایمان کفر اوست
با چنین کفریش هر کو داد دست

هم نشان از کوی جانان میدهد
در قتال نفس قلابست این
ابتدا و انتهای بابها است
با رضا بگشای آخر باب را
مطلق از مستقبل و ماضی نمای
طایر اندیشه ها را پر بسوز
باش ساکن در سرای وجد و حال
خوان تواش محبوب و بنشانش به پیش
در رضا و خواهش ایزد درآی
بر دلت تفویض را تعلیم کن
نه بدست خالق سر و علن
سر میچ از رشته تقدیر خویش
ریشه اعراض برکن ز انقراض
لب ز اعراض و تعرض رو بیند
وز فرستد درد و گهر درمان دهد
در ریاضت در رضای او شتاب
در رضای دوست سرافراشتی
وز رضای تو نخواهد شد برون
گفت بودم در رضایش سالها
و آنچه دارد از برای من بود
کاین زمین و آسمان و آب و خاک
آنچه پنهانست و پیدا در نظر
زانکه می باشد رضایم از خدای
بوالهوس را نیست بروی دسترس
ره نیایی ذره ای سوی رضا
زنده گشت و جان به نیکوئی ببرد
هر طرف جولان کند روی زمین
از فراست سوی ایشان بنگرد
پی برد ز افعال بر احوالشان
کفر گیرد در عوض ایمان دهد
اینچنین کفریش از ایمان به است
گفته اند احیای عالم را کند
نیست از تکفیر خلق او را غمی
مؤمن را راحت جان کفر اوست
مؤمن خالص شد و از کفر رست

چون تمام آن بابها مفتوح شد
از رضا شد رتبه‌ای حاصل ترا

شرح آن قلابها مشروح شد
گشت در کوی فنا منزل ترا

بیان پیر و آداب مرید

گوش جان بگشا و بشنوای فرید
پیرکبود آن ولی عهد خویش
پیرکبود جامع کل کمال
پیرکبود آن کز انوار یقین
پیرکبود آنکه بر قانون شرع
پیرکبود آنکه جز شرع نبی
پیرکبود آنکه جز ختم رسل
پیرکبود آنکه از رب جلیل
پیرکبود آنکه نبود در برش
پیرکبود آنکه آورده بجای
پیرکبود یار ارباب رسول
پیرکبود آنکه در راه طلب
پیرکبود آنکه ز اول مطلبش
پیرکبود آنکه در طی طریق
پیرکبود مست جام معرفت
پیرکبود بی نیازی از مجاز
پیرکبود آنکه از فردانیت
پیرکبود آنکه شد عشقش چو بیش
پیرکبود آنکه چون آگاه شد
پیرکبود آنکه چون فانی شد او
پیرکبود آن قلندر دستگاه
پیرکبود آنکه اندر مغز و پوست
پیرکبود آنکه در ذات و صفات
پیرکبود از هواها رسته‌ای
کامر و نهیش امر و نهی حق بود
کشته نفس خویش با تیغ جهاد
قول و فعلش از غرض عاری بود
بیغرض ره سوی جانان کرده طی
بیغرض پیموده منزلها بسی
بیغرض بگزیده هجر و وصل یار
بیغرض طلاب را هادی شده

شرح حال پیر و آداب مرید
در ولایت ز اولیای عصر پیش
مجتمع دروی علوم کشف و حال
گشته روشن در برش احکام دین
باشدش احکام دین از اصل و فرع
در شرایع نبود او را مطلبی
نبود او را پیشوائی در سبیل
باشدش وحی و نزول جبرئیل
جز کلام الله کتاب دیگرش
سنت پیغمبر و فرض خدای
دوستدار آل و اصحاب رسول
کرده جان را خاک درگاه طلب
گشته محکم در شریعت مذهبش
گشته پیر دستگیر او را رفیق
بیخود از شرب مدام معرفت
در مقامات حقیقت نغمه ساز
متحدگردیده با وحدانیت
کرد فانی خویش را در شیخ خویش
رسته از خود فانی فی الله شد
جاودان باقی ربانی شد او
کامد اندر ملک معنا پادشاه
خالیش نبود رگی از یاد دوست
متحد شد با «صفات و ذات» ذات
در دو عالم با خدا پیوسته‌ای
ز امر و نهی نفس دون مطلق بود
یک نفس فارغ نباشد ز اجتهاد
قول و فعل حضرت باری بود
بیغرض در کوی جانان برده پی
بیغرض ره کرده در دلها بسی
بیغرض جان کرده در راهش نثار
رهنماشان سوی هرودی شده

زان غرضهائی که نفسانی بود
 زان غرضهائی که دام ره بود
 آن غرض جان را کشد در احتجاب
 آن غرض از نفس و این از حق بود
 آن بدنیا این به عقابیت کشد
 آن ترا از حب دنیا سرزند
 آن به عصیان این بطاعت آردت
 آن به اخلاق بدت سازد قرین
 آن ز وصل یار مهجورت کند
 این مطیع دست پیرت میکند
 آن برویت بابها سد میکند
 این گشاید بر رخت بس بابها
 ازدهای نفس تو در بحر جان
 گر نه آن قلابها داری بچنگ
 بحر در حوش و نهنگت بیقرار
 رو تو آن قلابها آور بچنگ
 هست چون قلابها در دست پیر
 لیک آدابیست می باید نخست
 و آن ترا باید که در آغاز کار
 حب دنیا آنکه رأس هر خطا است
 گه گرفتار ریاسات کند
 گاهت آرد در کمند مال و جاه
 گه ز اسب و استر بنده قطار
 گاه از تعمیر کاخ آب و گل
 گه ز کبر و نخوت و ناموس و ننگ
 گاه علمت بخشد اما بی عمل
 گاهت از کشکول و بوق و منتشا
 گاه بهر شیخیت سازد مرید
 گه کند مایل به فرزند و زنت
 دامها افکنده در فرج و گلو
 الغرض هر دم براهی خواندت
 طالبان را نیست در راه الهه
 سد راه خویش اول برفکن
 در دلت بنشان نهال مهریار
 ظاهر و باطن تهی شو از غرض

نه غرضهائی که ربانی بود
 نه غرضهائی که از الله بود
 این غرض از پیش بردارد حجاب
 آن مقید باشد این مطلق بود
 آن به اسفل این به اعلایت کشد
 این ز بغضش حلقه ها بر درزند
 آن بعذر این در اطاعت آردت
 این کند اخلاق نیکت همنشین
 دیده و دل هر دو بی نورت کند
 تابع آن دسستگیست میکند
 پیرو نفس معربد میکند
 تا کشد نفست از آن قلابها
 کرده جا همچون نهنگ جانستان
 کی برون از بحر آری این نهنگ
 کی توانی راندگشتی برکنار
 کن برون از بحر جانت این نهنگ
 خیزو محکم دامن پیری بگیر
 تا بچنگ آری تو دامانش درست
 جوئی از اغراض نفسانی کنار
 در دل و جان از آن صدماجرا است
 مستعد بس سیاسات کند
 سرنگون از راهت اندازد بچاه
 بگسلد چون اشتر مست مهرار
 سازدت ویران سرای جان و دل
 بنده در گردن جان پالهنگ
 سازدت زنبور لیکن بی عمل
 خواهشات نفس سازد بر ملا
 کت نماید رهزن و دیو مرید
 تانهد طوق جفا در گردنت
 تا ز نخ در شهوت برده فرو
 تا ز درگاه الهی رانددت
 هیچگاه چون حب دنیا سد راه
 بیخ این ذقوم را از دل بکن
 ره مده بردل بجز مهرنگار
 نه ز جوهر دم زن و نه از عرض

پس درآ مردانه زیردست پیر
 گر به پهلوی و سرگرداندت
 گر چشاند نوش و گر نشت دهد
 سر مپیچ از رشته امزش دمی
 حلقه امزش چو در درگوش کن
 دانش و علم و عمل آنجت که هست
 گر فراطوونی و بوسیناسستی
 باش همچون طفل مکتب در برش
 حد خود بشناس و گستاخی مکن
 تانفرماید بگو حرفی مگوی
 لب مجنبان پیش او خاموش باش
 برمیآورد هیچ بی امزش نفس
 خدمتش از صدق و از اخلاص کن
 تانگردی خاص دوری از دلش
 خاص شو تا در دلش راهی کنی
 چون شدی آگاه ز انوار دلش
 محرم اسرار چون گشی تمام
 از شراب عشق چون مستت کند
 چون زهست و نیست بیخود سازدت
 برکفت بسپارد آن قلابها
 یک بیک آن بابها چون شق کند
 در رضایت کار چون گردد تمام
 چون ز حال پیر و آداب مرید

زیردستش خویشتن را مرده گیر
 گر بخاک و ور بخون غلطاندت
 ور هزاران عقبه در پیشت نهد
 هرچه فرماید بجای آور همی
 زهراگر بدهد چوشهدش نوش کن
 از همه یکبارگی بردار دست
 گر چو موسا باید و بیضاستی
 و آنچه تعلیمت دهدکن از برش
 با ادب میباش پیشش در سخن
 تانه بنماید رهی راهی مپوی
 بین چه گوید پای تاسرگوش باش
 دم مزن ز اسرار رازش پیش کس
 خویش را در خدمت او خاص کن
 خود نتابد بر تو نوری از دلش
 خویش را از نورش آگاهی کنی
 محرمت سازد به اسرار دلش
 ریزدت هر دم می عشقی بجام
 بیخود از هر نیست و هستت کند
 مست عشق از عشق چون خود سازدت
 جمله مفتوحست کند آن بابها
 بارضایت عاقبت ملحق کند
 هم مرید وهم مرادی والسلام
 بیش و کم ازادگشتی ای مرید

خاموش

باز سر از جیب خاموشی برآر
 آمدم تا مست و مدهوشت کنم
 آمدم خاموشی آموزم ترا
 آمدم کزگفت بیرونست کشم
 آمدم تا از پی گفتار جان
 آمدم تا در بساط بیش و کم
 آمدم تا بندم از غیبت لب
 آمدم کز شکوه لب بر بندمت
 آمدم تا خوش بختم این کتاب
 گفتم ختم جمله پیغمبران

ختم ایندفتر به خاموشی گزار
 از سخن یکباره خاموشت کنم
 جان ز خاموشی برافروزم ترا
 بی چه و چون سوی بیچونت کشم
 بندمت مهر خموشی بر دهان
 سازم آزادت ز قید مدح و ذم
 دل کنم شاغل بذكر یا رب
 دل بشکر از خاموشی در بندمت
 با خموشیت نمایم فتح باب
 کآنکه شد خاموش ناجی گشت آن

گر تو خاموشی بورزی و ادب
 ز آنکه انسان در خموشی لسان
 گرنه خاموشی بداد جان رسد
 تا زبان شمع میباشد دراز
 تا صدف در قعر بنشسته خموش
 گر سلامت جوئی و راه نجات
 خامشی را وجه آمد بر دو قسم
 آن یکی باشد خموشی زبان
 آن ز حرف غیر بگسستن بود
 آن ز حرف غیر بر بستن زبان
 هر که نام غیر ندارد بر زبان
 و آنکه دل از یاد غیرش باز رست
 رو زبان و دل بکلی بسته دار
 ورنه شیطان لعین راهت زند
 از زبان و دل هر آنکو شد خموش
 در خموشی گنجها باشد نهان
 باش خامش تا بیابی گنجها
 گر خموشی پیشه ات گردد مدام
 من خموش و یار اندر گفتگو است
 یار من چون عزم در گفتار کرد
 من نگفتم یار گفت این گفتمت
 این زمانم یار می بندد زبان
 منت ایزد را که در دارالسلام

در همه حالیت افزاید طلب
 باشدش سالم همیشه جسم و جان
 ای بسا جانها که در خسران فتد
 سر رود بر بادش و جان در گداز
 آب گوهر داردش در سینه جوش
 جز خموشی نیست درگاه نجات
 هر یکی گنجی بزیر صد طلسم
 و آن دگر باشد خموشی جنان
 این ز یاد غیر و ارسن بود
 این برد یادش بکلی از جنان
 جز به حکمت نیست آن رطب اللسان
 صد تجلی آمدش بر دل نشست
 از حدیث غیر میکن یاد یار
 راه از آن گفتار بیگانهت زند
 دیو بگریزد ز پیشش همچو موش
 هر یکی خوشتر ز صد ملک جهان
 ورنه از گفتار آید رنجهها
 از زبانست یار می گوید کلام
 این نه من میگویم این گفتار اوست
 از زبانم کشف این اسرار کرد
 گوهر اسرار بیحد سفت
 تا کجا بازم کند رطب اللسان
 شد چو خلدن جنت ثانی تمام

جنت سوم

بسم الله الرحمن الرحيم

بیان جنت سوم

جلد ثالث جنت سیم بود
صیدکردن سوی دشت آغاز کرد
رشته الفاظ دام و قید اوست
کی تواند خویش صید افکن شود
جنبشی داد و نمودش صورتی
نقطه‌اش خواند و نمودش نامدار
از حروفش کسوتی در بر نمود
صورت الفاظ از آن ترکیب کرد
گسترید و مرغ معنا کرد صید
جبذا صیاد صید انداز من
کامدت دشت معانی صیدگاه
چون تو لاقیدی و آزادی کجاست؟
از معانی هر دم آری صیدها
قید بنهاده پی صید آمدی
پای بست حلقه قید تو است
هم مجرد آیدش صیاد پیش
زان مجرد صیدکی یابی پری
از مجرد صید تو بنهاده‌اند
عالمی را همچو خود لاقیدکن
بسته فتراک ادراک تو است
بهر صیدت گسترید او سالها
غیرمعنا هیچ در خاطر ندید
صید معنا کرد و خوش صیادگشت
کشف اسرار نهانی میکند
تاکنند صیدی به پرواز سخن
جلوه پیرا در لباس صوت و حرف

این سپهر عشق را انجم بود
باز شهباز سخن پرواز کرد
طایران دشت معنا صید اوست
گرنه از الفاظ قید افکن شود
معنی مطلق نبودش صورتی
صورتی چون کرد ازوی آشکار
هر زمانش جنبشی دیگر فزود
حرفها را بسته ترتیب کرد
پس زهر لفظی هزاران دام و قید
مرحبا شهباز خوش پرواز من
آفرین ای شاهباز دست شاه
چون تو شهبازی و صیادی کجاست؟
گرچه از الفاظ داری قیدها
لیک خود صیاد لاقید آمدی
طایر معنا که آن صید تو است
چون مجرد آمد اندر اصل خویش
گرنه از بال تجرد برپری
چون ترا بال تجرد داده‌اند
شهر تجرید بگشا صیدکن
جان من کان صید فتراک تو است
گرچه از ادراک هر سو بالها
از تو هرگز صورتی ظاهر ندید
خاطر از این معنیش چون شادگشت
جان من صید معانی میکند
گشته هم پرواز شهباز سخن
صید او چبود معانی شگرف

صوت و حرفی گرچه اندر کار نیست
 اهل صورت چون ز معنا غافلند
 قید صورت تا نباشد در میان
 شاهد معنا به اظهار صور
 گرنه حرف و صورتی در کار بود
 گرنه حرفی بد در این دریای ژرف
 حرف بس تنگ است و معنا بیکران
 حرف باشد ذره معنا آفتاب
 حرف باشد قطره معنا قلزم است
 قلزم معنا است بیحد و کمران
 بحر معنا را کرانی کس ندید
 در سیوئی گر بگنجد بحر ژرف
 هر قدر کز بحر گنجد در سبو
 قطره گر در بحر ناپیداستی
 قطره‌ای گر نوش از دریا کنی
 طعم و خاصیت چو دانستی بدان
 مطلب از دریا ترا چون هست آب
 قطره‌ای از بحر معنا نوش کن
 این سخن از حرف مستغنی بود
 این سخن یک قطره ز آن دریاستی
 این سخن از یارم آمد بر زبان
 این سخن خود یار می‌گوید نه من
 گرتو لاحول ولا را خوانده‌ای
 حول و قوه چون همه از یار شد
 این نه اسناد حلول است ای فضول
 محو یارم من حلولی نیستم
 گفت یارم هر که او یار من است
 من هم او را عاشقم لیک از جفاش
 من چو جان در باختم در عشق دوست
 هر چه گویم دوست می‌گوید نه من
 از کلام دوست چون جلد نخست
 باز قانون سخن را ساز کرد
 نظم جلد سیمین از من مدان
 جلد سیم سیمین جنت بود
 زآنکه باشد جنت عشاق این

لیک آنهم خالی از اسرار نیست
 دل بصورت بسته از جان مایلند
 معنی مطلق نگرددشان عیان
 در لباس حرف آمد جلوه گر
 صد هزارم معنی و اسرار بود
 داد معنا دادمی بی صوت و حرف
 داد آن از حرف دادن کی توان
 ذره پیش آفتابش نیست تاب
 قطره با پیدایش قلزم کم است
 بیکران را کی توان دادن نشان
 غیر نام از آن نشانی کس ندید
 ظرف معنا هم تواند گشت حرف
 حرف را معنا بگنجد اندر او
 لیکنش کیفیت از دریاستی
 طعم و خاصیت ورا پیدا کنی
 جمله یک آبست بحر بیکران
 قطره هم آبست از آن رخ برمتاب
 این سخن را همچو در درگوش کن
 این سخن از عالم معنا بود
 این سخن خود قلزم معناستی
 این سخن کردم دگر رطب اللسان
 من که باشم تا که خود گویم سخن
 اندر این معنا چرا درمانده‌ای
 لاجرم از یار این گفتار شد
 وحدت صرف است بگذر از حلول
 چون تو مملو از فضولی نیستم
 عاشق زار و دل افگار من است
 خون بریزم خویش بدهم خونبهاش
 نیستم جز دوست اندر مغز و پوست
 دوست شو بین دوست چون گوید سخن
 گشت با جلد دوم نظمش درست
 نظم جلد سیمین آغاز کرد
 زآنکه از یار است شرح و نظم آن
 هر چه خواهی اندرین جنت بود
 هست از جنات دیگر طاق این

این بهشت وصل دلدار من است
پای تا سر چون گل روی نگار
صدهزارش سنبیل و نسیرین بود
صدهزارش گلبن رعناستی
عقل دوراندیش دور است از برش
هرکه را از عشق شوری در سر است

خرمی بخش دل زار من است
هست خرم از بهار وصل یار
صد هزارش لاله رنگین بود
صد هزارش بلبل شیدا ستی
عشق شورانگیز خفته بر درش
یار جویان حلقه کوبش بردار است

وصف جنت سوم

وصف این جنت که جلد سیم است
گرچه بیرون است از حدو بیان
این کتاب واردات غیبی است
این مثال از امر اعلا میرسد
این بود توقیع سلطان و دود
آنچه مسطور است در لوح و قلم
این رقم سر دفتر هر دفترست
دفتری چون نام این دفتر نوشت
دفتر عشاق جانباز است این
زیر هر حرفی که در این دفتر است
زانکه هر حرفش از ام الکتاب
سطرهایش کامده سوی نعیم
هر یکی باشد به صد نور و ضیا
اهل وحدت راست در مد نظر
دفتر عشقست این بازیچه نیست
نقطه‌هائی کز خط این دفتر است
بس جهانها هست بیرون زین جهان

رشدک اوراق سپهر و انجم است
شمه‌ای گویم شنو از گوش جان
انتخاب دفتر لاریبی است
پست مشمارش ز بالا میرسد
کامده از غیب در ملک شهود
هست روشن در سوادین رقم
منشی دیوان غیبش دفترست
دفتر عشاق گشتش سرنوشت
هر سخن گنجینه راز است این
صدهزاران کنز معنا مضمر است
دفتری باشد سراسر انتخاب
شاهراهی چون صراط مستقیم
بر سپهر عدل خط استوا
نقطه توحید زین خط جلوه‌گر
نقش کونین از سوادش نقطه‌ایست
هر یکی نقش جهانی دیگر است
جمله از یک نقطه پیدا و نهان

مبدأ و معاد

این بیان مبدأ و شرح معاد
حق نخستین نقطه‌ای ایجاد کرد
باز از آن خط جنبشی ظاهر نمود
جنبشی دیگر ز سطح افراخت سر
خط و سطح و جسم چون شد برقرار
این همه چون جمع شد با یکدیگر
تو جهان را نقطه نقطه فرض کن
بنگر از هر نقطه خطی آشکار

میکند از نقطه‌ای پیش تو یاد
جنبشی داد و خطی بنیاد کرد
سطحی از آن جنبش آمد در وجود
جسمی از وی گشت هر سو جلوه‌گر
طول و عرض و عمق گردید آشکار
شد از آن نقش جهانی جلوه‌گر
جنبش هر نقطه بر دل عرض کن
هر خطی را سطح و جسمی برکنار

پس ز هر جسمی جهانی جلوه گر
 همچنین از هر جهانی آشکار
 تا قیامت برنگرداند ورق
 چون قیامت پرده بردارد ز پیش
 اصل ایشان نقطه اول که بود
 جمله سویش راجع و جویا شوند
 ناگهان آنهم بخیزد از میان
 جسم و خط و سطح و نقطه آنچه هست
 جمله را در نیل قهاری حق
 ز آنکه جمله فانی و باقیست او
 وجه حق را چون بقای سرمد است
 آنچه بینی آشکارا ز هست و نیست
 نقطه ها دارد کتابش بی حساب
 لیک از آن در دفتر سر و علن
 عشق اگر یک نقطه آموزد ترا
 نقطه ای از عشق نگرفته سبق
 این ورق بگذار اکنون بر کران

بین به طول و عرض و عمق بشمر
 نقطه ها بین و جهانی بشمار
 نقطه ها بین در تزیید زین نسق
 جمله برگردند سوی اصل خویش
 مطلع دیباچه غیب و شهود
 محو رویش گشته ناپیدا شوند
 نه از آن نامی بماند نه نشان
 جلوه گر با این همه بالا و پست
 نقش هستی محو گردد از ورق
 کل شیئی هالک الا وجهه
 جلوه های حسن او هم بی حد است
 از کتاب حسن وجهش نقطه ایست
 هر یکی عنوان طراز صد کتاب
 نقطه ای بی عشق نتوان یافتن
 صد کتاب از حسن اندوزد ترا
 کی شناسی حرف حسنش از ورق
 دفتری از عشق آور در میان

القاب محبت

این زبور عاشقان بینواست
 گه بیان عشق و مودت میکند
 گه دهد از حسن روح افزانشان
 ای محبت را بجان جویا شده
 توسن هستی خود ناکرده پی
 سر بیفکن پای اندر راه نه
 رهروانی کز ره آگاه آمدند
 قطع این ره کار سربازان بود
 روبرون کن از سرت سودای سر
 چون ز سر سودای سرگشتت برون
 چار وادی در محبت بربکار
 گرچه القاب محبت بی حد است
 لیک رأس جمله خود چار آمده
 پادشاه حسن را در مملکت
 تانباشد چارپایه زیر تخت
 چون محبت تخت شاه آمد نخست

نغمه داودش از خوانی رواست
 شرح القاب محبت می کند
 مرده را بخشد حیات جاودان
 در ره محبوب جان پویا شده
 ترسمت این ره نگردد هیچ طی
 بی سرو پا سر بر این درگاه نه
 بی سرو پا اندر این راه آمدند
 هر که قطعش کرد سرباز آن بود
 بر سر این راه بی غوغای سر
 شور سربازیت در ره شد فزون
 ز آنکه القاب و حروفش هست چار
 هر محبی ز آن هزارش مقصد است
 پایه مسند گه یار آمده
 جز محبت نیست تخت سلطنت
 کی بیالایش توان بگشاد رخت
 چارپایه شد ز القابش درست

و آن بر عشاق بی برگ و نوا
پایه‌ها هریک در این ره وادی‌ئی ست
ماتمش چبود سرافشاندن براه
دردم اول بلیی خود گفته‌ای
کاروان رفت و بمقصد در رسید
خفته کی دیدی بمقصد پی برد
آخر ای خفته دمی بیدار شو
پیش از آن کاین گرگ در خونت کشد
چاره‌ای خیز و بکار خویش کن
چيست حسرت ره نبردن سوی دوست
گرگ جبود در پیت پیک اجل
چون ترا گرگ اجل آمد به پیش
خیز و قصد وادی مطلوب کن
پای از سر ساز و راه خویش گیر
بین ز هر وادی دو خطوه جلوه گر

حب و ود است و دگر عشق و هوا
هر قدمشان ماتی و شادی‌ئی ست
شادیش قرب و قبول پادشاه
این زمان در بستر لاخته‌ای
تو چنان در خواب و مقصد ناپدید
بل مگر گرگیش آید پی برد
گرگت اندر پی نگر هشیار شو
بردرد از راه بیرونست کشد
ورنه دل با داغ حسرت ریش کن
گرگت از هم بردرد این مغز و پوست
کان به قصدت میرسد با صد عجل
گر نخواهی جان ز حسرت ریش کن
خویش را خاک ره محبوب کن
چار وادی محبت پیش گیر
هریک اندر حسن و عشقت راهبر

وادی حب

این بیان حب نخستین وادی است
ای که با بخت سیه عمری بسر
روز خود را تیره چون شب کرده‌ای
هیچ در دل نور بیداریت نیست
خوبظلمت کرده‌ای چون موش کور
صبح صادق میدمد بیدار شو
چند باشی خفته بر بالین ناز
رخ فروشو از غبار خفتگی
دیده از خوناب دل نمناک کن
پای بیرون نه ازین ظلمت سرای
بین ز هر سویت هزاران قافله
چنگ بردامان اشک و آه زن
وادی حب است این سهلش مگیر
ای بسا تن کز مغیلان هلاک
هیچ رهروگامی از وی طی نکرد
صد هزارش کاروان در ره بمرد
ریگ این صحرا مگر کوه بلاست
نی غلط گفتم بروی یکدگر

هر قدم صد ماتم است و شادی است
برده‌ای در تیرگی شام و سحر
از سقام خفتگی تب کرده‌ای
هیچ در سر شور هشیاریت نیست
هیچ نگشائی نظر بر روی نور
نور جاذب میرسد هشیار شو
سربرآور از گریبان نیاز
از سرت بیرون کن این آشفتگی
از جبین گرد کسالت پاک کن
یوسفی یوسف ز چاه آخر برآی
مانده در ره بی نوال و راحله
توشه‌ای گیر و قدم در راه زن
مانده سرگردان براهش چرخ پیر
اندر این وادی فتاده چاک چاک
تاکمیت جان بصد جا پی نکرد
وین بیابان را پایان کس نبرد
کش بهرگامی هزاران مبتلاست
اوقتاده خستگان را پا و سر

جان پاکان بس در این ره گشته خاک
 همین بنادانی مرو دانسته رو
 اسب تازی گرد و تک رفت از شتاب
 ناقه از آهستگی در روز و شب
 بختگان کاین راهرا پیموده‌اند
 سر بنه در سجده و بردارگام
 این ره حب است جز با سر مپوی
 وادی ایمن در این ره منزلیست
 چون کلیم الله در این وادی رسید
 موجدکل کاین جهان ایجادکرد
 گنج پنهان بود پیدائیش خواست
 حسن را آئینه‌ها در جیب بود
 حب برون آوردش آئینه ز جیب
 حب بود آئینه رخسار حسن
 حب فروزان اختر برج صفاست
 حب صفا اندوز بزم دل بود
 حب اگر نورش بدل تابان شود
 حب برون اغیار را از دل کند
 حب چه باشد دل به دلبر دوختن
 حب چه باشد ماتم و شادی دل
 حب چه باشد سینه کردن چاک چاک
 حب چه باشد دیده جیحون ساختن
 حب چه باشد اول زاری دل
 حب چه باشد شمع مهر افروختن
 حب چه باشد واله و مجنون شدن
 حب چه باشد رستن از ناموس و ننگ
 حب چه باشد جان و تن کردن نثار
 حب چه باشد دل تهی کردن ز غیر
 حب چه باشد آتش اندر جان زدن
 حب چه باشد جان بجان باختن
 حب چه باشد سوز و ساز عاشقان
 حب چه باشد آنکه جز محبوب خویش
 حب محبان رانخستین وادی است
 گر ننه اول دم ز آزادی زنی
 ای گرفتار محبت شادباش

خیزد از خاشاک و خاکش جان پاک
 این عجاله چیست آهسته رو
 رفتش از تن آن توانائی و تاب
 ره همی پیماید اما بی تعب
 هر قدم سر در سجودی سوده‌اند
 ورنه بیرون کن ز سر سودای خام
 بی سرو پا روز پا و سرمگوی
 روشن است از پرتوش هر جا دلیست
 وصف حب بود آنچه اوگفت و شنید
 خلقت هر شی ز حب بنیادکرد
 خلقت از بهر شناسائیش خواست
 صورت اعیان همه در غیب بود
 کرد ظاهر جلوۂ اعیان ز غیب
 حب بود گنجینه اسرار حسن
 حب درخشان گوهر درج وفاست
 شمع جان افروز این محفل بود
 مشکلات دل همه آسان شود
 تاکه یار آید در آن منزل کند
 دیده از هر دو جهان بردوختن
 هم گرفتاری و آزادی دل
 خون دل از دیده باریدن بخاک
 دل ز حسرت لجه خون ساختن
 ابتدای رنج و بیماری دل
 داغ حسرت بردل و جان سوختن
 بر رخ لیلی و شان مفتون شدن
 شیشه سالوس بشکستن بسنگ
 هر نفس مردن بکوی وصل یار
 نه حرم جز یار دانستن نه دیر
 دست جان بر دامن جانان زدن
 باغم و دردش بجان در ساختن
 مایه عجز و نیاز عاشقان
 هیچ ندیشد بدل مطلوب خویش
 وادیی کان قطعش از آزادی است
 کی قدم در طی این وادی زنی
 غیر محبوب از همه آزاد باش

بند بگسل از علایق دم مزن
 بیخ برکن ریشه اغراض را
 دل تهی کن از کدورات غرض
 آئینه تا عارضش زنگی بود
 چون عرض برخیزد و یابد صفا
 جوهر دل را عرض چون دور شد
 آن صفائی که در آن حاصل بود
 حب همانست و جز آن نبود یقین
 شمه‌ای از وصف حب چون یافتی
 بین در آن وادی دو خطوه جلوه گر

لب فروبند از عوایق دم مزن
 شاخ بشکن نخله اغراض را
 جوهر است آن پاک دارش از عرض
 کی ز نور عارضش زنگی بود
 لاجرم پیذیرد انوار لقفا
 زنگ رفت و آینه پرنور شد
 جلوه محبوب را قابل بود
 گر محبی چشم بگشا و بین
 در نخستین وادیست بشتافتی
 خطوه اول خبر دیگر نظر

خبر

این خبرکز حسن اول جلوه است
 ای فتاده بیخبر از گوش و هوش
 نه ز وحیت نور الهامی بدل
 نه خبر از حسن باتمکین ترا
 بیخبر از وحی و الهام و سروش
 چون بهامیم در پی آب و علف
 کن تفکر آخرای اعمادمی
 آدمی رادرک و هوشی لازم است
 ورنه حیوانی که مزدور ده است
 زآنکه آن بیچاره بارت میکشد
 وین ز نادانی ترا هر دم بدل
 نیستی حیوان تو آخر آدمی
 گر نه ای آدم خر مزدور باش
 ورنه علم و دانشی در پیش گیر
 گوش دل بگشا که الهام آمده
 بین پیام دوست با وحی جلیل
 وحی و جبریل از برای انیاست
 زین خبر عالم پرو تو بیخبر
 جبرئیل و وحی و الهام و سروش
 چون ترا گوش است کرای بیخبر
 ورنه عالم پر از این صوت و صداست
 این کری دانی که در گوش تو چیست
 پنبه بیرون کن دمی بگشای گوش

وادی حب را نخستین خطوه است
 هیچ بر راه خبر نگشاده گوش
 نه زیارت شور پیغامی بدل
 نه گذر در کوی مهر و کین ترا
 کرده جهلت پنبه غفلت بگوش
 عمر خود کردی بنادانی تلف
 جنس حیوان یا که نوع آدمی
 بر پیام دوست گوشی لازم است
 صد درج از آدم نادان به است
 با تن مجروح خارت میکشد
 می نهد بار و نمی گردد خجل
 نیستت این شیوه شرط آدمی
 بار میکش دایم و رنجور باش
 ترک نادانی و جهل خویش گیر
 از سروش غیب پیغام آمده
 هاتف آرد در بورت یا جبرئیل
 هاتف و الهام بهر اولیا است
 زین خبر گویا بود گوش تو کر
 جمله را نبود گذرگاهی چو گوش
 زین خبر ز آنرو نمی یابی خبر
 هاتف و جبریل را هر دم نداست
 پنبه غفلت که سد محرمی است
 بشنو از هر گوشه آواز سروش

در بر آنان کز این سر واقفند
 ذره‌ها بین گشته در هر بام و کوی
 قطره‌ها بین بیشمر تسبیح سنج
 چهچه کبک و نوای عن‌دلیب
 دیده آخر بازکن بگشای گوش
 شور سرمستان و ذکر ذاکران
 ناله قمری و افغان هزار
 نغمه بریبط نوای چنگ و عود
 نعره ناقوس و فریاد جرس
 طوف و خوف حاجیان گرد حرم
 سوز و ساز عاشقان در صبحگاه
 در مدارس درس و بحث کودکان
 جد و جهد عالمان در اجتهاد
 در نبوت گفتگوی انبیا
 در کتب انجیل و تورات و زیور
 نیست جز آوازی از اخبار حسن
 گر از این آواز گوش تو کراست
 زین بیان فرموده اندر مشوی
 «گوش خر بفروش و دیگر گوش خر
 من نخستین گوش خر بفروختم
 ز آن سبب می‌آیدم هر دم بگوش
 از سروشم گر بگوش آواهاست
 کودل و کوگوش تا آن رازها
 رازها می‌جوشدم در دل ولی
 رازها در پرده می‌گفتم کنون
 از زبان اهل دل گر واقفی
 خود سروش عالم غیب آمدی
 تا دهی از حسن روح افزا خبر
 این خبر هست آتشی افروخته
 این خبر یادآرد از عهد نخست
 این خبر از حسن در آفاق زد
 این خبر بحرست بی قعر و کنار
 خیز و برنند از شریعت فوطه‌ای
 گوهر علمی برآور از صدف
 وانگهی در لجه تائید حب

جمله عالم جبرئیل و هاتفند
 آفتاب حسن را تسبیح گوی
 در محیط حسن بی اندوه و رنج
 نیست جز اخبار حسن دلفریب
 بین جهانی زین خبر اندر خروش
 جوش میخواران و شکر شاگران
 خنده گل‌گریه ابر بهار
 لهجه مطرب در الحان و سرود
 های و هوی کاروان از پیش و پس
 ذوق و شوق راهبان دور صنم
 آه و واه صوفیان در خانقاه
 در مجالس پند و وعظ زیرکان
 شد وید جاهدان اندر جهاد
 در ولایت جستجوی اولیا
 جمع قرآن در همه آیات نور
 کان بود هاتف پی اظهار حسن
 گوش آدم نیست آن گوش خرست
 سامع آواز هاتف مولوی
 کاین سخن رادر نیابد گوش خر»
 گوش دیگر ز آدمی اندوختم
 از در و دیوار آواز سروش
 در دل از آواها ایم رازهاست
 گویم و بنمایم آواها
 با که گویم نیست چون اهل دلی
 پرده بگشادم برت ای ذوفنون
 هم تو خود جبریلی و هم هاتفی
 وحی و الهامات لاریب آمدی
 عالمی را داغ سوزی بر جگر
 این خبر جان جهانی سوخته
 این خبر پیمانه پیمان تست
 آتش حب در دل عشاق زد
 لؤلؤ و مرجانش بیحد و شمار
 خور در این دریای دانش غوطه‌ای
 دامن نقدی ز فضل آور بکف
 دامن پرکن ز مروارید حب

پس قدم بگذار در بازار حسن
نقد خود بفروش و کالائی بخر
وادی علم عیان ناکرده طی
از مقام حسن نشنیده خبر
این خبر چون آید از حسنت بگوش
جوش میلت چون زند در سینه سر
تا سوی وادی کلیم نیکبخت
هیچ میلی در دلش ناورد شور
چون شنید آواز میلش زور کرد
تا اویس آوازه خاتم بگوش
چون شنید آوازه پیغمبریش
میلش آمد غایبانه چنگ زد
غایبانه گرچه غمها نوش کرد
این شرافت هیچ دانی از چه یافت

بین متاع بیحد و اشمار حسن
از قماش حسن آلائی بخر
در حقیقت کی توانی برد پی
کی شود میلت بسویش راهبر
آتش میلت زند در سینه جوش
بر جمال حسن بگشاید نظر
آن همه آواز نشنید از درخت
رب ارنی گونه بردش سوی طور
بردش اندر طور و محو نور کرد
نامدش میلی نیاوردش بجوش
یافت در آفاق صیت سروریش
درج گوهر از غمش بر سنگ زد
خرقه شه عاقبت بر دوش کرد
ز آن خبرکز شاه اول وهله یافت

نظر

چون خبر را نکته‌ها بشکافتی
باز اندر خطوه دویم نگر
این نظر نورمه وانجم بود
ای گذر ناکرده در کوی نظر
کوی آن از عرش اعلا برتر است
دست تو کوتاه و کوی او بلند
هم مگر باری به تأیید نظر
کوی او تابنده چون طور آمده
کوی او را دیده‌ای کان دیده نیست
دیده دیدی که کوی دیده است
کوی او گردیده بینا بود
کوی او در دیده هرکو دیده است
دیده‌ها بینم ز هر سو بشمار
باورت گر نیست باری ای گزین
کاسمان از هر طرف دارد نگاه
دیده انجم همه شب تا سحر
بحر جوشان چشمها بر روی آب
دیده در و گهر از هر طرف
بر زمین هر قطره کافتد از سحاب

خطوه اول ز حجب دریافتی
دیده بگشا کن نظر سوی نظر
کوی حجب را خطوه دویم بود
برمشامت کی رسد بوی نظر
عرش او رادیده‌بانی بر در است
«کی شود بر شرفه‌اش» دست تو بند
آوری چون نور در کویش گذر
پای تا سر لمعه نور آمده
پیش دید دیدگان آن دیده نیست
دیده آن دیده که کوی دیده است
دیده‌ای در دیده بینا بود
جمله عالم در بر او دیده است
از در و دیوار عالم آشکار
دیده تحقیق بگشا و بین
باد و چشم روشن خورشید و ماه
بر فلک چشمک زنان بر یکدگر
بندد و بگشاید از موج و حباب
آب مروارید ریزد از صدف
کاسه چشمت از حسرت پر آب

نرگس آسا هر طرف از گلشني
 بر در و ديوار هر سو کاخها
 کوه و هامون باز کرده بيشمر
 پيش آن چشمي که آن ديده‌ور است
 چشمهاديدي ولي چشميت نيست
 چشمت ار بودي شناساي نظر
 تو ننداري چشم تا بيني چها
 ديده‌ها را اين نظر پر خون کند
 اين نظر گه آتش است و گاه آب
 اين نظر هم اشک و هم آه آورد
 اين نظر هم شادي و هم غم بود
 اين نظر هم درد بخشد هم دوا
 اين نظر تاروي خوبان ديده است
 اين نظر تير يست پيکانش بلا
 اين نظر هم زخم و هم مرهم بود
 اين نظر در هر کجا آرد گذر
 اين نظر جان زليخا تازه کرد
 اين نظر مجنون بيدل را به حي
 اين نظر فرهاد را در بيستون
 اين نظر هر گوشه دارد عاشقي
 اين نظر هر دم چو محمودي هزار
 اين نظر هم درد و هم درمان بود
 اين نظر حلال مشکلاتي
 اين نظر از نور ادراک حضور
 اين نظر آئينه ديدارها است
 گاه از محبوب خيزد اين نظر
 گاه خيزد از محب بيقرار
 گاه اين طالب گهي آن طالبست
 جذب محبوب و محب با يکدگر
 از نظر محبوب مي گردد محب
 از نظر محبوب مجذوب آمده
 از نظر طالب شود مطلوب نيز
 من نگفتم اين سخن محبوب گفت
 از نظر چون جذب شد محبوب من
 گر قبولت نيست از من کن قبول

هر گل و هر برگ چشم روشني
 بر دريده ديده از سوراخها
 چشمه چشمه چشمها بر رهگذر
 هر يک از ذرات چشمي ديگر است
 تا بيند چشمها را جاي کيست
 چشمهاديدي همه جاي نظر
 اين نظر هر دم کند باديده‌ها
 از سرشک خون فشان جيحون کند
 گاه برق خانه سوز و گه سحاب
 آب و آتش هر دو همراه آورد
 هم نوای عيش و هم ماتم بود
 هم کند بیمار و هم بدهد شفا
 صد بلا از مهرشان بگزيده است
 سينه بر آماجگاهش مبتلا
 هم شرر انگيز و هم شبنم بود
 آتش و آبي زند بر خشک و تر
 صيت عشقش را بلند آوازه کرد
 ناقه هستي ز هجران کرده پي
 ريخته از تيشه بيداد خون
 کشته هر دم خالدي و وامقي
 آرد و سازد غلام عشق يار
 اين نظر هم وصل و هم هجران بود
 صيقل آئينه دلهاستي
 وادي دل را نمايد رشک طور
 در ميان حسن و عشق کارها است
 تا محب خویش را آرد ببر
 تا کشد محبوب خود را در کنار
 در ميان پيک نظرشان جاذب است
 در محبت نيست جز کار نظر
 از نظر محبوب مي گردد محب
 از نظر مجذوب محبوب آمده
 از نظر طالب شود مطلوب نيز
 من نگفتم اين سخن محبوب گفت
 از زبان من هم او گويد سخن
 از حديث قدسي و قول رسول (ص)

گوش بی یسمع و بی بیصر شنو
 نکته شد باریک و بی نور نظر
 گر بدل نور نظر تابان شود
 سالکان سلک حب رادر طریق
 تا نظر نبود رفیق و راهبر
 گر بحبت نیست میل ای پیش بین
 دل چو واقف گشت از حال نظر
 تا نظر اول نبیند روی دوست
 از نظر تا دل نیابد آگهی
 دل چو از نور نظر شد با خبر
 چون نظر را با خبر دریافتی
 وادی حب را نمودی ز آن دوطبی

گوش بی یسمع و بی بیصر شنو
 قلب تاریکت نیابد ز آن خبر
 حل این مشکل ترا آسان شود
 جز نظر نبود در این وادی رفیق
 وادی حب را کسی ندارد بسر
 دل بدنبال و نظر در پیش بین
 ره نپوید جز بدنبال نظر
 دل کجا ساکن شود در کوی دوست
 کی بود در وادی حبت رهی
 ره به آسانی ترا آید بسر
 نکته‌های هریکی بشکافتی
 خیز و اندر سنگلاخ آری پی

شهو

این نخستین سنگلاخ از شهوت است
 ای اسیر نفس حیوانی شده
 میل جسمانیت آورده بجوش
 دامن از آلودگی ناکرده پاک
 بیخبر از جلووه حسن ازل
 دیده مفتون رخ خوبان کنی
 آئینه بیرون نیاورده ز زنگ
 هرکجا بینی بت مه طلعتی
 بیخود اظهار محبت می کنی
 میخری هر دم ز نازش عشوه‌ای
 بیخبر از جلووه‌های حسن پاک
 عشوه‌ای حسنش چو درکارت کند
 نه بجان آرام ونه در دل قرار
 هرکجا پایی نهد بر روی خاک
 یک نظر از پشت ار غایب شود
 مژده‌ای گریابیش از آمدن
 عاشقانه گرکشی بار جفاش
 عاقبت میلش کشدکز وصل خویش
 محفلی سازد بمرت پیراسته
 با رخ زیبا چو ماه بی نظیر
 در خرام آید بصد غنچ و دلال

وادی حب را از این صد آفت است
 پای بست دام شیطانی شده
 کرده از مینای شهوت جرعه نوش
 مانده حیران در طلسم آب و خاک
 دلفریب لایزال لم یزل
 دل اسیر زلف محبوبان کنی
 حسن رادانسته‌ای در آب و رنگ
 می نهی بر سینه داغ حسرتی
 دعوی عشق و مودت می کنی
 می دهی جان از برای جلووه‌ای
 جیب جان سازی ز عشقش چاک چاک
 در کمند خود گرفتارت کند
 سایه‌سان افتی پیش حیران و زار
 سرکنی فرش رهش با جان پاک
 صد رخت جان غایب از قالب شود
 جان رفته بازت آید در بدن
 سر نیچی هیچ از طوق و فاش
 مرهمی بگذاشت بر جان ریش
 از می و مطرب همه آراسته
 با قد رعنا چو سرو دلپذیر
 پرده پشت برگشاید از جمال

دست پیش آرد در آغوشش کشد
 کش کشانت با دو صد بوس و کنار
 گه بدامن گه در آغوشش کشد
 گه رود از ناز در خمیازه‌ای
 گه فروشد عشوه و نازی خرد
 جام برکفت ریزد هر دم بکام
 چون کند از باده‌ات یکباره مست
 ساعد سیمین نهد در دست تو
 بند بگشاید گریبان واکند
 خالی از اغیار بیند خانه را
 جیب عفت را زند هر سو شکاف
 دستکی هر دم بر انگشتت نهد
 دامن شرم و حیا را برزند
 بر درد از عشوه‌های دلفریب
 نه حقیقت دانی آن دم نه مجاز
 ناوک شهوت نشانی بر هدف
 تیغ روئین را بر آری از غلاف
 سازیش بیدار خار خفته را
 خاک بر فرق تو و کردار تو
 حیف باشد با چنین بدگوهری
 این محبت نیست کوه آفت است
 ای بسا رهرو که در این سنگلاخ
 یوسفی باید کز اینجا بگذرد
 هین مرو گستاخ ای شهوت پرست
 هر که او دم از محبت میزند
 نفس حیوانیت را از خواب و خور
 ورنه شیطان هر دم از شهوتی
 از جنود خود پری رویی به بر
 کز هوس افروزد اندر جان تو
 ز آنکه این میل تو جسمانی بود
 میل جسمانیت احول می‌کند
 ز آن شده مختوم رب العالمین
 ترسمت این میل آخر بت پرست
 دیده و دل هر دو مختومت کند
 عاشقی کو میلش از شهوت بخاست

مست و بیخود بر سردوشش کشد
 در کنار آرد چو جان بیقرار
 گاه دستی بر بناگوشش کشد
 تا تو را بخشد حیات تازه‌ای
 گه ببخشد بوسه و گاهی برد
 بال لب میگون شراب لعل فام
 اختیارت هیچ نگذارد بدست
 وانماید خویش را پابست تو
 گه سری در زیر و گه بالا کند
 در طپش آرد دل دیوانه را
 سینه و گردن نماید تا به ناف
 غنچه نشگفته در مشیت نهد
 شهوت را حلقه‌ای بر در زند
 بر تن پیراهن صبر و شکیب
 توسن مصری بتازی تا حجاز
 لؤلؤ و مرجان فشانی بر صدف
 کوه سیمین را در اندازی شکاف
 خون بریزی غنچه نشگفته را
 تف بر این اطوار ناهنجار تو
 بر زبان نام محبت آوری
 سنگلاخ بیکران شهوتست
 مانده و جان داده بر باد آخ
 با دو صد میل از زلیخا بگذرد
 سنگلاخت بین که از شهوت پرست
 کی قدم در کوی شهوت میزند
 بازدار و شهوت را سر ببر
 گسسترد در راه دام آفتی
 آرد و بگشایدت بر وی نظر
 آتش میل و برد ایمان تو
 سد راه میل روحانی بود
 گوش و چشم و دل مقفل میکند
 سمع و ابصار و قلوب کافرین
 سازد و نگذارد ایمانی بدست
 از وصال دوست محرومت کند
 گر در اندازند در ویلش سزاست

زانکه نبود میل او را اعتبار
 این حکایت از یکی شهوت پرست
 بود ز ابنای زمان عاشق وشی
 سر پر از سودا و دل دریای خون
 مست و بیخود از پی نظاره‌ای
 بس بدل میداشت او میل بتان
 ناگه از خیل بتان آواره گشت
 دست اندر حلقه عشاق زد
 گفت ای یاران مرا یاری کنید
 هر چه کردم سیر دروادی میل
 میل سیلابی است شهوت وادیش
 باشد آب‌آبادی وادی سنگلاخ
 زیر هر سنگی روان سرچشمه‌ایست
 آیه جنات تجری تحتها
 وادی حب گردوگامش بیش نیست
 سالها کوی بتانم قبله بود
 چون به وادی خبر کردم گذر
 وادی پر ذوق چون وادی السلام
 خوش در آن وادی فکندم چون نظر
 در نظر آمد یکی بستان نور
 وه چه غلمان حور رضوانشان غلام
 برکنار جوی شیروانگین
 شاهد و ساقی و مطرب هر طرف
 جمله اسباب نشاط و انبساط
 اندران بستان مجاور گشت دل
 عمر سر بردم در آنجا مدتی
 مایه عیش مدامم آن خیال
 نار نیران باغ رضوان هر دو را
 گاه بردم نشأ از جام مدام
 گاه در کاخ تمنا متکی
 گاه در باغ تماشا در خرام
 گاه در کنج قناعت منزوی
 گاه در بحبوحه کثرت مکین
 الغرض زین سنگلاخ دیر پای
 داستانی بوالعجب در زیر داشت

آخرش محروم میسازد زیار
 بشنو و از شهوت بردار دست
 در دل از عشق بتانش آتشی
 چهره گلگون از سرشک لاله گون
 هر دم افتاده پی مه پاره‌ای
 دائمش جا بود در خیل بتان
 رشته میل بتانش پاره گشت
 هر نفس داد از دل مشتاق زد
 روی جانم جانب یاری کنید
 هر طرف بود از هوا و میل سیل
 وادی شهوت از آن آب‌آبادیش
 هست هر سنگی نشان باغ و کاخ
 چون سراب آب‌شخور هر تشنه‌ایست
 ز انگبین و شیر جاری نهرها
 لیک در هر یک عجایبها بسی است
 خاک آن درگاه محراب سجود
 وادی دیگر در آمد در نظر
 هر دم از وادی السلام بس سلام
 شد ز سینه صبرم و هوشم ز سر
 هرکناری جلوه غلمان و حور
 وه چه حورا جان انسان را بکام
 خمره ذی لذت للشاربین
 باسماع و جام و نای و چنگ و دف
 چیده آماده بهرجا این بساط
 عقل رفت و هوش آمد پا بگل
 حاصل آوردم خیال لذتی
 شام هجران و در آن صبح وصال
 یک نظر دیدم در آن آب و هوا
 گاه بودم خسته جان و تشنه کام
 از دو عالم چشم بسته بر یکی
 بذله سنج و طرفه گو با خاص و عام
 گشته برگنج سعادت محتوی
 گاه بیدین گاه بآدین مبین
 هر یکی سنگی که می‌آمد به پای
 هرکناری ز آن بسی نخجیر داشت

دامن حب بود چون در کف متین
 حب رهاندم عاقبت ز آن سنگلاخ
 عاقبت و ارسستم از آن داسستان
 دلبران آنان که جان آدمنند
 دلبران آنان که احسان پیشه‌اند
 از خبر شد با خبر جانم ز حسن
 خوش نظر کردم به حسن دلفریب
 حسن را دیدم به عالم بی زوال
 آبرو و رنگ و بو دیدم فناست
 حسن را باشد بقا اثبات حسن
 از خبر دانم که باقی حسن اوست
 آن خبر رو سوی اصحابم نمود
 آمدم بیرون کنون ز آن سنگلاخ
 آمدم با خاطری صدگونه شوق
 آمدم با صد هزار امیدها
 دست من گیرید و پاداری کنید
 باید ار جان را ز عصیان شست و شو
 عاجزم عاجز ز دست خویشتن
 اختیار امریست در دست شما

از کفم نگسست آن جبل المتین
 سنگلاخ شهوت آن بر فراخ
 از عنایت‌های حب دلبران
 نه بلای دین و جان عالمند
 دلبران آنان که حسن اندیشه‌اند
 از نظر شد با نظر جانم ز حسن
 با خبر بودم چو از حب حبیب
 لایزال و لم یزل جل جلال
 حسن دانستم فنا را نارواست
 کل شئی فانی و باقی ذات حسن
 از نظر بینم که ساقی حسن اوست
 آن نظر در دیده احبابم نمود
 ریشه میجویم از این سرسبز شاخ
 بوکه یابم دُر از این دریای ذوق
 کرده بر عشاق از جان التجا
 بند دل را محکم از یاری کنید
 جاری است اشک ندامتها برو
 در عذابم از عذوبتهای تن
 راه بنمائیدم از بهر خدا

ود

این بیان رمزیست از دوم لقب
 خطوتینش حیرت و غیرت یقین
 بسکه عجز و زاری و ابرام کرد
 راه اندر حلقه عشاق یافت
 رقتی در قلب حاصل آمدش
 نور ود در دل شدش تابان چو ماه
 از ودودش پرتوی انعام شد
 نور ود آمد بحب گردید یار
 دل چو روشن گشتش از نور وداد
 آری آری وادی ود است این
 دویمین پایه ز تخت پادشاست
 خانه دل هست هفت ای سینه صاف
 پس فوآد و مهجۃ القلب از یقین
 حب ممکن تا سیم خانه رود

کان بود ود ای ودود منتخب
 سنگلاخش بیگمان شهوت مبین
 یار او را جذبه‌ای انعام کرد
 رشته‌ای در دست از میثاق یافت
 دومین خانه ز دل منزل شدش
 وارهاش جان از آن شام سیاه
 نور باران هم در وهم بام شد
 جان و دل را داد آرام و قرار
 صورتی را دید در حیرت فتاد
 تخت شاهی راست پایه دویمین
 که زد او را به دوم خانه جاست
 صدر و قلب است وسیم خانه شغاف
 پس سویدا پس جناش هفتمین
 در سیم خانه ورا خانه بود

چار دیگر تخت سلطانی بدان
یار عاشق و ش مودت سنج شد
رنج و راحت هر دو یکسان آمدش
وادی ود را دو خطوه در رهست

قلب مؤمن عرش رحمانی بخوان
حیرت آمد رسته از هر رنج شد
بیخبر از جان و جانان دل شدش
حیرت و غیرت گرت دل آگهست

حیرت

این بیان در خطوه حیرت بود
چيست حیرت رستن از خوب بالتمام
چيست حیرت جان و تن آسودگی
چيست حیرت چشم دل بسته شدن
چيست حیرت مهلك آثار هوش
چيست حیرت مقدم الجیش فنا
چيست حیرت محویت در محویت
یار عاشق و ش ز حب و ود فتاد
خطوه اول ز خود بیخود شد او
ناگهان ازوادی حب قاصدی
از خبر آورد سویی او خبر
آن خبر هشیار کرد از حیرتش
غیرت ذاتی که بودش ذات ود
خطوه غیرت که دوم خطوه است

گر بوادی ود سر سیرت بود
بلکه از محبوب جان گمگشته نام
بلکه نه از جان نه تن آلودگی
شیشه ادراک اشکسته شدن
چيست حیرت مالک اسرار گوش
ماهی آثار هست و بود ما
محویت چه صحویت در محویت
تا قدم در وادی حیرت نهاد
بیخبر از یاد حب و ود شد او
قاصدش آمد نمودش قاصدی
از نظر هم کرد سوی او نظر
آن نظر بیدار کرد از غیرتش
آمد وقوت فزا در راه شد
زوبره از خطوه حیرت برست

غیرت

این بیان از خطوه غیرت بدان
چيست غیرت کبریای اهل ود
غیرت آمد مرکب راه وداد
نیست چون مرکب بره حیران شوی
چيست غیرت غیریت را خط محو
آب غیرت هرکه را در آسیاست
خطوتین حیرت و غیرت عیان
غیر شهوت اندر این ره سنگلاخ
سنگلاخ وادی حب گر چه هست
سنگلاخ وادی ود سخت تر
سنگ این وادی ولی صافی تر است
بر سر هر سنگ از این وادی عیان
از نظارت حیرت هر هوشمند

هرکه بودش غیرتی بگذشت از آن
چيست غیرت اعتلای اهل ود
هیچکس در راه بی مرکب مباد
در میان راه سرگردان شوی
بر رحای اهل غیرت آب رحو
دانه های غیریت از آن هبا است
آمد آمد سنگلاخی در میان
نیست از این سنگلاخ ای آخ آخ
شهوت اما شهوت ود بدتر است
کوه برتر سخت تر دارد کمر
دلشین تر نغز تر کافی تر است
قصر عالی چون قصورات جنان
از خضارت غیرت چرخ بلند

با صفا از طلعت یاران شاه
 شهوت اینجا هست اشهی ای رفیق
 چیست شهوت خواهش نفس تو است
 خواهشی کز بعد حیرت خواسته
 راهزن آید بنفس ناطقه
 خواهشی بس خالی از وسواس صدر
 یار عاشقوش چو در این سنگلاخ
 قلب او آسایشی حاصل شدش
 مرکب غیرت چو غیرت زای بود
 میربود از کف عنان اختیار
 بود راکب غافل از این کاین طریق
 شاد و خرم اندر آن وادی روان
 گه ز حیرت بیخبرگشتی تمام
 آئینه خواهش مقابل داشته
 بر معانی صور حیران شده
 گاه حیران صنایع آمده
 گاه مفتون بدایع گشته جان
 گاه بر اخت النبوة شایسته
 گاه نحاس آرزو را در گداز
 گاه کأس الوجه را کرده عروس
 لؤلؤ بال مقطر از رضاع
 پس برون آورده دامادیش داد
 حاصل کار آنکه هر دم خواهشی
 غیرت آخر برد ره سوی خبر
 نظره حب جانب و دش کشید
 قلب قلبش یافت از غیرت گداز

طلعت یاران شاه اعلام راه
 هست اقوی راهرو در این طریق
 نفس را خواهش نماید پای بست
 غیرتش با صد حلی آراسته
 گردد آن را آلتی بس لایقه
 گشته از آن خالی از وسواس صدر
 آمد آمد سینه تنگش فراخ
 حاصل آن غافلی ازدل شدش
 گاه گاه از کف عنانش میربود
 تا مگر زان سنگلاخ آید کنار
 نیستش آسودگی در ره رفیق
 غافل از آن سنگلاخ بیکران
 گه ز غیرت در نظر مرآت کام
 دیده حیرت بر آن بگماشته
 گه ز غیرت سوی این گه آن شده
 بر زرو سیم و گهر طالب شده
 از فنون طبخ و شعله وز دخان
 شایسته دلباخته افریفته
 برده و اکسیر کرده سرفراز
 کرده ملح البیض را پرده عروس
 بر سرش کرده نثار از ارتفاع
 کرده بس دلها ز دامادیش شاد
 آمدی در راه ناخوش ناخوشی
 حب ذاتی کرد بازش یک نظر
 ود ذاتی آمد از حیرت رهید
 آمد اکسیر و نمودش سرفراز

اکسیر

این بیان مفتاح باب کیمیا
 شرحی از اکسیر و اکسیری شنو
 بر دو قسم اکسیر می باشد بدهر
 قسمی از آن میکشاند سوی یار
 چیست اکسیر آنکه ازوی قلبها
 چیست اکسیر آنکه یک ذره از آن
 چیست اکسیر آنکه نامش هر که برد

هر که از اکسیر لافدگو بیا
 بی محابا سوی اکسیری مرو
 که همه دارند از آن امید بهر
 قسمی از آن میکشاند سوی نار
 قلب مؤمن گشته و عرش خدا
 می کند تابان جهان خورشیدسان
 از عیون ظلمت خضر آب خورد

چيست اکسیر آنکه هرکس یافتش
 چيست اکسیر آنکه مهرویان شهر
 چيست اکسیر امتحان راه دوست
 چيست اکسیر از خودی پرداختن
 چيست اکسیر آیه رد و قبول
 چيست اکسیر آنکه احسان کام اوست
 نیست اکسیر این خیالات ظنون
 چيست این اکسیر یحیوم حمیم
 چيست آن اکسیر عشق هر فلز
 چيست آن اکسیر آنکه حب او
 جانب نارش برد لاشک کشان
 چيست آن اکسیر آنکه نام او
 تا چهل روز آورد افلاس پیش
 چيست آن اکسیر رویش هرکه دید
 شاهد این قول قول اهل کاف
 کس ز اکسیری نمیابد نشان
 صاحب اکسیر از جهان بی بهره است
 گر بندرت ز آن کسی یابد نشان
 آن قران یعنی خطر ای باخطر
 چون وفا اکسیر باشد در جهان
 چون زاکسیر است مطلب بذل وجود
 در جهان یابد سه کس اکسیر را
 نقد هستی صرف این ره ساخته
 سالها راه طلب پیموده است
 عالم علم طلب بوده یقین
 مزد محتتهای چندین ساله را
 عالم است این علم را اما عمل
 نه مرآن فقری که فخر آدم است
 بر خیالی خاطرش آسوده است
 بت پرستی گشته با شرک مبین
 بت پرستی رادو حالت در خور است
 بت پرست شرک آنکه از یقین
 کیست آن یکتا پرست بت پرست
 در ره این بت فنا گردیده است
 نه فنای عین آن عین بقا

روی دل از ایمن و آن برتسافتش
 میرند از مهر رویش جمله بهر
 دوست را دریافتن با رنگ و پوست
 دمبدم چون عین زر بگداختن
 آیه رد و قبول بوالفضول
 ز آن سبب اخت النبوة نام اوست
 از افادات کتاب ذوفنون
 جان از آن اکسیر چون عظم رمیم
 کأس دولت آب ذل هر معز
 گر بود یک ذره در قلب نکو
 شاهدهش از کوره و شعله عیان
 با تمنا گر بگوید کامجو
 گو میا پیش و میار افلاس پیش
 در جهان دیدار آسایش ندید
 که ز علم کاف بس دارند لاف
 غیر درویشان بی نام «و نشان»
 این حکایت بس به عالم شهره است
 نادر است و نادر صاحب قران
 آن قران یعنی خطر ای با خطر
 چون وفا اکسیر باشد در جهان
 خود چو اکسیر است مطلب بذل وجود
 جوکی مرتاض یابد اولاً
 در مشقت جان و تن درباخته
 بالها در این هوا فرسوده است
 لا یضیع الله اجر العالمین
 یافته از سیمای کیمیا
 کم نماید هست فقرش ماحصل
 بلکه آن فقری که ننگ عالم است
 از توکل رو به او بنموده است
 ان ربی لایحب المشرکین
 بت پرست مشرک و یکتا پرست
 کیمیا داند معین در راه دین
 آنکه جز اکسیر از جمله برست
 ز آن فنا عین بقا گردیده است
 بل بقای عین آن عین فنا

چيست آن عين فنا زرينه شوق
 چون فنا در عين زرين گشت جان
 ز آنکه زرکم جزو انسان ميشود
 ثانياً عشاق را بدهند اين
 طالب حسن است هم حسن طلب
 حسن چه آن صورت نون والقلم
 حسن چه وجه الله باقى عيان
 حسن باشد لايزال و لم يزل
 حسن نبود آب و رو و رنگ و بو
 آب و رنگ و رو و موگر پوست است
 اين لباس ظاهرى گرچه فنا است
 آن چه باشد مغز بر اين آب و رنگ
 هرکه جز آنيت از حسنى خريد
 اوکه او را آن حسن آمد پديد
 آن زمان اكسير مى يابد يقين
 همچنانکه هست اكسيري نهان
 همچنانکه هست اكسير از ثقات
 گفتم اكسير از ثقاتست اى پسر
 عروة الوثقى بدست قوم چيست
 اعظم واوثق بزرگان ثقات
 گوئيا اعيانشان موجود از اوست
 نه بزرگان و ثقات اهل دين
 نه بزرگان و ثقات مولوى
 دنيوى گفتم دو دنيا مطلبم
 نه بزرگان و ثقات اهل حال
 نه بزرگان و ثقات اهل دل
 هريكى از اين بزرگان و ثقات
 آن يكى را عروة الوثقى على
 عروة الوثقاى آن يك زر ناب
 زر ناب آن شعله نار جحيم
 عروة الوثقاى آن جاه و جلال
 آن جلال و جاه نه كز كبريا است
 آن كمال و فضل كز علم هدا است
 عروة الوثقاى آدم آدم است
 كيست آدم علت غائى ز جود

که از آن دائم بود در سینه شوق
 بازماند در جمادى جاودان
 فانيش دائم گدازان ميشود
 چونکه با حسن طلب هستند قرين
 حسن چه آنکه نمايد روز و شب
 حسن چه آن معنى عين نعم
 حسن چه آرام جان عاشقان
 محسن است آن يار ما عزوجل
 حسن آن باشد که آن دارد از او
 پوست است اما لباس دوست است
 ليک آن دارد که آن عين بقا است
 آن زند بر شيشه غبريه سنگ
 غير غريبت جمالى را نديد
 غير آن شد پيش چشمش ناپديد
 بلکه خود مى گردد اكسيري مبین
 هست آدم نيز اكسيري نهان
 همچنان آدم بود از حسن ذات
 گفته را از عهده مى آيم بدر
 جز طلا و نقره چيزى هست نيست
 بر رخ زرمات چون بر عين ذات
 بلکه آن مغز است و باقى جمله پوست
 نه بزرگان و ثقات محسنين
 بل بزرگان و ثقات دنيوى
 ز آنکه نبود غير مولا مطلبم
 بل بزرگان و ثقات اهل مال
 بل بزرگان و ثقات آب و گل
 بر جمال عروة الوثقاى مات
 و آن يكى را عروة الوثقى دنى
 عروة الوثقاى اين يك شيخ شاب
 شيخ شاب آن لمعة نور نعيم
 عروة الوثقاى اين فضل و كمال
 آن جلال و جاه كز كبر و رياست
 نه كمال و فضل كز جهل و غواست
 زين سبب آدم در اين عالم كم است
 علت غائى ز جود او را وجود

کیست آدم مظهر علم خدا
 کیست آدم علم اسما را علیم
 کیست آدم آن امانت را امین
 کیست آدم مشرق حسن ازل
 کیست آدم اولین خلق احد
 غیر آدم نیست در این بزمگاه
 گرچه هر چیزی گواهی میدهد
 غیر آدم نیست مرجع در وجود
 غیر آدم کیست محسن ای رفیق
 نیست عاشق غیر معشوق حسن
 ثالثاً معشوق اکسیری بود
 عاشق و معشوق را اکسیر چیست
 عاشق و معشوق وجوکی این سه تن
 هرکه خواهد علم اکسیر از جهان
 گر از این آیات شد تفسیردان
 ورنه از این سنگلاخ پر خطر

کیست آدم آئینه قدرت نما
 کیست آدم حکمت آموز حکیم
 مخزن اسرار رب العالمین
 کیست آدم عین عشق لم یزل
 کیست آدم فانی و باقی سند
 لا اله الا هو الله را گواه
 لیک نبود معتبر او را سند
 غیر آدم کی سزاوار وجود
 غیر آدم نیست عاشق ای عشیق
 آن حسن عاشق به حسن خویشتن
 عاشق او خویش اکسیری بود
 نیست غیر از عاشقان اکسیر نیست
 صاحب اکسیرند در این انجمن
 این سه آیه گوی از این قرآن بخوان
 گردد از تفسیرشان اکسیر دان
 یک قدم نتوان نهادن پیشتر

«ساقی نامه»

ساقیا ز آن باده اکسیر قلب
 ساقیا ز آن آب گوگردی مزاج
 تا شود از گرمی دمه‌ای عشق
 ساقیا یک جرعه ز آن جام مراد
 ساقیا زان باده چون سلسبیل
 ساقیا زان ناب روح افزا بده
 ساقیا آن باده حمرا کجا است
 ساقیا از باده حبم چشان
 ساقیا زان ناب دوم جام ده
 ز آن میم جام ارپایی می‌دهی
 سنگلاخ شهوت طمی می‌کنی
 ساقیا جامی به عشق شاه حسن
 آگهی از حسن دارد عشق و بس
 این جرس برگردن جانم ببند
 تا ز القاب محبت سیمین

جرعه‌ای تا گرددم اکسیر قلب
 قلب ما را ساز گوگردی مزاج
 آتش افروز دل دریای عشق
 تا دمی شیرین کنم کام مراد
 ترکم کامی که جان سازم سیل
 آن روان جسم غم فرسا بده
 آن علاج زردی و سودا کجا است
 یک نظر کن بیخبر جان راروان
 حیرت و غیبت بگشای آرام ده
 گر پیایی جام از آن می می‌دهی
 فارغم از حشمت کی می‌کنی
 تا شود جانم به عشق آگاه حسن
 حسن باشد ناقه و عشقش جرس
 از نوازش راه شیطانم ببند
 کان بود عشق آورم شرحی مبین

عشق

می‌نماید این بیان شرحی عجب
یار عاشق و ش‌چو در حیرت بماند
قلب قلبش گشت از غیرت تقی
نه از آن اکسیرکان مس زر کنند
نه از آن اکسیر عینی الظنون
ذوفنون گر مرد اکسیری بود
سنگلاخ شهوتش ز اکسیر طی
هرکه عاشق گشت او هرگز نمرد
عشق باشد حب و ودش چون دویال
و آن دو را هر یک دو باشد شاهپر
شاهباز عشق چون پر باز کرد
صیدگه را از نشیب و از فراز
آن فراز و شیب بر این شاهباز
این بیان در خطوه نیاز آمده

در بیان عشق آن سیم لقب
غیرت از آن سنگلاخ واره‌اند
گشت از اکسیر جانش متقی
آنکه جان کبریتی احمر کنند
بل از آن اکسیر فن ذوفنون
طالب آن نیز اکسیری شود
گشت و عشقش کرد از یاران حی
چون دلش از چشمه خضر آب خورد
در هوای حسن هوجل و جلال
حیرت و غیرت نظر دیگر خبر
در هوای صیدگه پرواز کرد
ناگزیر است از حقیقت وز مجاز
خطوتین نیاز آمد در نیاز
ناز را این شیوه دم‌ساز آمده

اسم اعظم

خطوه اول که نازش نام شد
نازینی دلربائی دلبری
جلوه‌گر آمد به بستان دلش
طلعتش نور سماوات و زمین
چشم و ابرو صورت نون والقلم
اسم اعظم گر ندانی یاد دار
ز آن یکی نورانی و شفاف شد
اسم اعظم گر ندانی آنکه حق
جا بجا و تو بتو در کرد شد
اسم اعظم گر ندانی آنکه شاه
ز آن منیر و صاف و نورانی شدند
اسم اعظم آنکه کردند از عظم
برق جستن ز آن رقم آغاز کرد
هم سحاب از آن ترشح سرنمود
اسم اعظم چه طلسم دیوسار
اسم اعظم چه تجلای جمال
اسم اعظم آیت حسن حیب
اسم اعظم مشرق نور دلست
اسم اعظم راست وجه الله سریر

یار عاشق را چو شهد کام شد
سروقدی گلرخی نسرین بری
شد منور ز آن گلستان دلش
قامتش طوبای فردوس برین
یا به لوحی اسم اعظم شد رقم
آنکه حق بنوشت بر لیل و نهار
و آن یکی ظلمانی الاوصاف شد
زد رقم بر صفحه این نه ورق
ذاکر حی علی فرد شد
زد رقم بر چهره خورشید و ماه
نوربخش هرچه ظلمانی شدند
بر سحاب و رعد و بربرقش رقم
رعد غریدن هم از آن ساز کرد
کوه و صحرا ز آن ترشح تر نمود
سد ذوالقرنین از آن شد استوار
اسم اعظم وجه ذات ذوالجلال
اسم اعظم بر همه اشیا رقیب
اسم اعظم گنج گنجور دلست
اسم اعظم تاج شه جاه وزیر

ناز

ناز را این شیوه دمساز آمده
جان نیاز آورد و ناز از جان خرید
غارت هوش و دل و جان و شکیب
چشم بند هوش هر جا هوشمند
مستی عاشق از آن در دست حسن
زوکنار از اشک عاشق کرده گل
که همه عالم نمی آرند تاب
ناز چه آن اعتراض دوستان
بر تن و جان چون شهید کربلا
ناز چه گریانیدن از هجران یار
بر نیازش تن بخون بازی کند
زانکه حق را کبریا آمد ردا
بی نیازی است ناز بی نیازی
هر حجابی رشک ماه و آفتاب

این بیان در خطوه ناز آمده
یار عاشق چون جمال یار دید
ناز چه آن عشوه های دلفریب
ناز چه آن غمزه های چشم بند
ناز چه مستوری از آن مست حسن
ناز چه جور رقیب سنگدل
ناز باشد آن خطاب باعثاب
ناز چه ایذا و طعن دشمنان
ناز چه بارییدن تیر جفا
ناز چه ز احباب جان جستن کنار
ناز دل سرگرم جانبازی کند
ناز چبود آن حجاب کبریا
آن ردای کبریا ناز است ناز
ناز چبود آن حجاب اندر حجاب

مناجات

پیش یار بی نیازی ناز باز
سازگارت کار سازی آمده
کار سازی تو ما را کار ساز
ابن باعورا چو سگ آواز کرد
گشت سگ با شیر مردان یار غار
این و آن هر دو گل یک گلبن است
بی نیازی و نیازی میخوری
عاشق و معشوق جان پا بست تو
صبغة الله است بر آن آستین
سوی او محبوب اندازد نظر
خود رود از حیرت و غیرت بیاد
انبساط از عاشقی چند بساط
انبساط تو بساط عاشقان
پیشه دشمن نوازی تا کجاست
اهدنا یا ربنا صوب الصواب
حیله سازا حیله سازی تا به کی
پس چرا آن بنده آن سلطان بود

این مناجات است از روی نیاز
ای که نازت بی نیازی آمده
بی نیازی ما ز سر تا پا نیاز
بی نیازی چو ناز آغاز کرد
کار سازی چو شد مشغول کار
ناز آن تو نیاز آن منست
با نیاز من اگر ناز آوری
عشق و حسن است آستین و دست تو
حب و ود آن غارت تقوا و دین
هر که جانش گردد از حب باخبر
گرددش روشن دل از نور و داد
عاشق آید بر بساط انبساط
ای بساط و انبساط عاشقان
شیوه عاشق کشی تا کی سزاست
هست چون عاشق کشی پیشت صواب
لیکن این دشمن نوازی تا به کی
دوست و دشمن گرت یکسان بود

دوست و دشمن گرت یکتاستی
 ای صفات دور از چون و چرا
 این مناجاتم نه از چون و چراست
 این مناجاتم نه از کفران بود
 دوستان تا به کی مغمور نفس
 دوستان مبتلای ظلم و جور
 عاشقانت غرق دریای محن
 ای حکیم حاکم حکم قضا
 عاشقان را گرچه کشتن زندگیست
 لیک هر قتل قصاصی بایش
 حر بالحر عید بالعبدت حکم
 سرشکن را سرشکستن شد قصاص
 سرشکن آن را که ما را سرشکست
 دست بر از آنکه ما را برد دست
 ای که از احباب هستی باخبر
 ای ز حیرت کامبخش هر ودود
 حسن ذاتیت چون از آغاز کرد
 عشق را فرمود روح الله باش
 هر که را از عشق دل آگاه شد

پس چرا این عبدو آن مولاستی
 ای که ذات برتر است از فهم ما
 برامید عفو و لطف پادشاست
 برامید بخشش غفران بود
 تا به کی در مسکنت مقهور نفس
 دشمنانت نقطه پرگار دور
 فاسقان در شط شادی لطمه زن
 از قضایت جان کافر نارضا
 جاودان در ملک جان پایدگیست
 هر تظلم هم تقاصی باشدش
 هر جروحی را قصاصی ملتزم
 همچنان کز عام عام و خاص خاص
 پرشکن آن را که ما را پرشکست
 پست کن آنرا که ما را کرد پست
 سويشان از لطف میداری نظر
 ای ز غیرت ماحی آثار بود
 باز مشتاقانه ساز ناز کرد
 زندگی بخشش دل آگاه باش
 زندگی بخشا چو روح الله شد

نیاز

هست شرحی این بیان اندر نیاز
 خطوه دوم که نامش شد نیاز
 آنچه وصف ناز بر آن صادق است
 همچنین هر چه بود وصف نیاز
 در حقیقت خطوتین یک خطوه بین
 عین ناز آمد نیاز عاشقان
 گر نیازی نبود آن ناز از کجا
 چون نیازو ناز توأم آمدند
 مدتی سرگرم بازیهای حسن
 خوش خوش آمد جلوه گر نور فراغ
 اتحاد آمد تباین دور شد
 ناظر خود گشت ناظر درمات
 این تصور را نظر باید دقیق
 عاشق اینجا ساز معشوقی نواخت

آن نیازی را که باشد عین ناز
 در مجاز و در حقیقت کارساز
 ز آنکه او را ناز از جان عاشق است
 وصف ناز است از حقیقت وز مجاز
 بین جلین یک قدم راه مبین
 باز بر آن چشم ناز عاشقان
 حسن را از عشق می باشد جلا
 همچو حسن و عشق همدم آمدند
 یار عاشق بود از ایمای حسن
 محفل افروز دل و جان را چراغ
 اتصال ناظر و منظور شد
 فانظروا فیها الیکم یا ثقیات
 حال عاشق را نداند جز عشیق
 سابق اینجا نام خود مسبوق ساخت

چونکه عاشق خویش را معشوق دید
خطوتین راه عشقش گشت طی
سنگلاخ شهوت آمد پیش پای
سنگلاخ وادی حب بد خیال
سنگلاخ راه عشق ای ذوفنون
هر یکی سنگ اندر آن چون آدمی
آدمی سر تا به پا اطوار حسن
صورتش تابنده مهر دلبری
طلعتش آئینه دیدار دوست
شیوه رفتار او بس دلپسند
عاشقان را چشم در ره دوخته
گه لباس عاشقی آراسته
جان نیاز آورده نازی میخرد
یار عاشق خویش اگر معشوق دید
اندرین وادی سنگستان وجه
گاه معشوق و گاهی عاشق شدی
جنسیت آمد بره شد سد سخت
بود الجنس الی الجنس ی میل
چون بصورت جنس یکدیگر بوند
هرچه هر جا هست جنسیت عیان
سنگلاخی کش همه سنگ آدم است
یار عاشق وضع معشوق انتساب
ناز معشوقیش برد از کف عنان
کش کشانش برد رو سوی هوا

خوش ردای کبرییا بر سرکشید
خواست رو آرد سوی یاران حی
وای از این سنگلاخ ای وای
سنگلاخ ود همه فکر محال
آیه کل الینا راجعون
واندر آن پیدا و پنهان عالمی
در نظر صورت گر دیدار حسن
قامتش طوبا رخس رشک پری
لامع از رویش همه انوار دوست
چشمه گفتار او لبریز قند
عشوه ها و غمزه ها اندوخته
عاشقی آراسته پیراسته
تحفه ناز از نیازی میخرد
یا ردای کبرییا از سرکشید
هر قدم گشتی روان حیران وجه
معنی لافرق را صادق شدی
در میان سنگلاخ افکند رخت
در ره فرعون و موسی رود نیل
رود نیل از میلشان نگسست بند
اتصال و اتحاد آنقدر دان
آدمی را راه بگذشتن کم است
خویشتن رادید عین انقلاب
برد از آن سنگلاخ کش کشان
از محبت چارمین القاب را

هوا

زان هوا القاب آمد چارمین
شهوتی نه کان ز ما و از من است
این مقام قدرت است از پادشا
آن هوا نه کز هوای نفس خاست
آن هوانه کش اله خوانده خدا
آن هوا نه کز دو شاخس هست گاو
آن هوایی را که هو زان ظاهر است
آنکه هستش از الوهیت اف
آن هوا که عین شهوات آمده

که بود سرتاسر شهوت مبین
شهوتی کان از هوای ذوالمن است
یفعل الله و یحکم ما یشاء
آن هوایی کز ولای پادشاست
آن هواکش از هویت هست ها
آن هواکز وحدت او را هست واو
غیر هو هرکس پرستد کافر است
آیت حد احد رامتصف
شاه را مقصود بالذات آمده

آن هوا کز حب و دو عشق خاست
 با شدم احببت شاهد زین مقال
 پادشاهی را هوا باشد لـوا
 آن هـوائی کاولیا را در سراسـت
 آن هـوائی کاصفیا را صفوتست
 متقین را عین قرب است آن هوا
 مؤمنان را آن هوا باشد امان
 عالمان را آن هوا نعم العمل
 مخلصان زان بر خطرهای عظیم
 آن هوا فانی فی اللهت کند
 آن هـوادر چشم دل بینائی است
 در همه گوشه سـخن زان بشنوی
 نفس کلیه الهیه است آن
 عقل فعال است آن را چاکری
 لی مع الله زین هـوادارد نشان
 آن سـلونی امیرالمـؤمنین
 زین هوا بر باد جان عاشقان
 این هوا اعلا و عالیش اسفل است
 این هوا بر تخت اودانی نشست

آن هوا محبوب ذات کبریاست
 جرح این شاهدکرا باشد مجال
 کبریهائی را هوا باشد ردا
 آن هـوائی کانیا را رهبر است
 آن هـوائی کاتقیـا را قربت است
 زانکه تقوا زهد شد از ماسوا
 محسنان را وجه خیرات حسان
 عاملان را موصل کام امل
 زانکه شیطان ز آن هوا آمد رجیم
 آن هوا باقی باللهت کند
 آن هـوادر بزم جان روشنائی است
 در همه چشمی بصیر از آن شوی
 این هوا مبدأ بود برکن فکان
 این هوا کی اوفتد بر هر سری
 ز آیه انی انا الله ترجمان
 می نماید زان هوا رمزی مبین
 این هوا بر عشق شد استاد جان
 این هوا مکمل بهرجا اکمل است
 این هوا باشد علا بر هر چه هست

فنا و بقا

این بیان خطوتین است از هوا
 یار عاشق را چو شد نشو و نما
 خواست تا سیری در این وادی کند
 گامزن گردید نه از پای خویش
 هریکی زین ادویه در راه کام
 گریکی گامش مساحت میکنی
 یک قدم باشد میان دو قدم
 اندرین وادی که نام آن هواست
 خطوه اول فنا اندر فنا
 خطوه دوم بقا در آن فنا
 آن فنا نه که هلاک جان بود
 آن فنا نه کز غم دنیا بود
 چه غم دنیای محسوس الزوال
 حور و غلمان هر که را وجه الله است

کاولین باشد فنا دوم بقا
 چندگاهی اندرین آب و هوا
 بندگی در عین آزادی کند
 کام باقی یافت از افنای خویش
 بیش و کم یک گام باشد نه دو گام
 در دو گامش در سیاحت میزنی
 یک بیان از دوزبان دارد قلم
 یک قدم باشد فنا دیگر بقاست
 آن فنائی کامده عین بقا
 آن بقائی کز فنا دارد بقا
 آن فنا که جان بر جانان رود
 آن فنا کاندرد ره مولا بود
 چه غم حور او غلمان در خیال
 منکر گفتار من از این ره است

کل شیئی هالک الا هو مبین
اندرین میخانه ساقی هست نیست
فانی باقی دل آگاه ماست

حور و غلمان نیست وجه الله یقین
غیر وجه الله باقی هست نیست
ساقی باقی چو وجه الله ماست

ساقی نامه

در هوای ساقی جام الست
ای جناب تو سزاوار سجود
تا دهی کام هوا داران روان
کامبخش فانی و باقی بود
آنکه تاکش را بیاغ حب نماست
خوشه اش ود است از پاتا بسر
مست عشقش زیر پا افشوده است
و آنگه آورده نیاز بزم راز
تا نماند جز هوایم هیچ چیز
شین شه تای تطاول رامیان
در هوای هو لولوا افراختم
اسم اعظم هست بر هر حق پرست
اسم اعظم را به معنا هم نساب
هر یکی از آن سه دریائی است ژرف
سی و یک هفتاد چون بیندکسی
مست پیمانه پرستم ساخته
در هوای امن آرامی گرفت
نیست بر پیمانه خالی مدار
پرکن و خالی کن پیمانه ها
پر شود پیمانه و افتم ز پا

این مناجات است و ساقی نامه است
ساقیا ای از تو باقی نام جود
جرعه ای در کام میخواران رسان
جود تو در بزم جان ساقی بود
ساقیا یک جرعه زان جامم هواست
شاخ و برگ او خبر دیگر نظر
حیرتش با دست غیرت برده است
نازیارش کرده در خم نیاز
ساغری ز آن باده در کامم بریز
آن هوا که عین شهواتست آن
چون ز شهوت این دو حرف انداختم
آن هوا از لا اله الا هو است
لا اله الا هو در یک حساب
اسم اعظم هست هفتاد و سه حرف
یک بود سی عین هفتاد است سی
ساقی از آن جام مستم ساخته
هر که از پیمانه ام جامی گرفت
یارب این پیمانه را خالی مدار
حق آن ساقی بزم کبریا
زانکه گر پیمانه شد خالی مرا

ارکان محبت

ز آن بیان در معانی سفته شد
از محبت باشد اندر سر هوا
در ره محبوب جان میربکار
چند ساغر زین صراحی نوش کن
هر یک از ارکان آن وجهش چهار
آمده زین وجه ذوالانوار وجه
آن محب خوشحال کان هستش نصیب
آینه دیدار غیب اندر شهود

چونکه القاب محبت گفته شد
گر ترا ای سالک راه هدا
چار ارکان از محبت یاددار
چار ارکان از محبت گوش کن
چار رکن است آن زکوی وصل یار
هر یک از ارکان ولی بر چار وجه
نام رکن اولین رکن حبیب
نام رکن دومین رکن ودود

رکن سیم را عشق نام شد عاشقان را پایه انعام شد
رکن چارم قدرتش نام آمده منتهای کام ناکام آمده

رکن حبیب

رکن اول را که وجهش هست چار در حقیقت هر یکی آئینه دار

ادب

وجه اول هست آن حفظ ادب مرد سالک را بسی به از ذهب
پایه معراج قرب انیاست آیه منهج وصل اولیاست
هم قبول توبه آدم ادب از ادب آدم به عالم منتخب
قرب آن شجره اگر حدش نبود چون موآخذگشت از رب ودود
از ادب گفتا ظلمنا ربنا تافت بر جان ودلش نور هدا
شد ملایک از ادب تسبیح خوان روح را تقدیس و تهلیل است آن
چون نبود آداب دان روح الامین از سمای قرب آمد بر زمین
گر بدی حفظ ادب ابلیس را دورکی ماندی ز قرب کبریا
جزااعت نیست آن حفظ ادب چون عبادت نیست جز آن نزدرب
در حقیقت بندگی فرمانبراست بی ادب آنکس که از فرمان بریست

«مناجات»

از تو خواهم ای خدا حفظ ادب آن ادب کآرد سوی فرمان رب
از تو خواهم ای خدا فرمانبری تا شوم از خود از آن فرمان بری
من که باشم تا کنم حفظ ادب من که باشم تا برم فرمان رب
گر شود حفظ ادب از تو مراست گر برم فرمان رب از تو مراست
ای ادیب مکتب جان حب تو ای حبیب جان و جانان حب تو
حب تو بنیان عرش اعتلا حب تو عمران شهر اصطفا
حب تو سلطان ملک کن فکان باشد این معنا ز احبیت عیان
حب تو ابری است بارانش نجات حب تو دری بود از بحر ذات
حب تو نوری بود خورشید بار حب تو بحری بود دریاکنار
مرحبا بحری که بحرش ساحل است بحر ساحل بحر آن در دل است
بحر در را غیریم ساحل کجا غیریم ساحل کجا آن بحر را
ای سحاب حب تو خورشید بار ذره ای را از کرم بر سر بیار
ای در دل بحر دریا زای تو در دل دریای در دریای تو
در دل و در جان ما از امتنان گوهر حفظ ادب نه جاودان
تا روان از پرتو نور ادب وارهمیم از ظلمتستان نسب

بعد نسب

باشدت با هر حسب بعد نسب
 کز نسب ابلیس آمد بی ادب
 این نسب کردش بره چون خاک پست
 بی ادب هایل را طغیان نمود
 بی نسب شد ابن مریم گشت روح
 کرد روح اللهش آن بعد نسب
 گفت لا انساب فی یوم النشور
 دور باشدد دور از صوب ادب
 بی نسب شو قرب بنگر از کجاست
 کی بجای قرب فرعون داشت
 باب قربش از شبانی برگشود
 قرب جان با حضرت مولاش داد
 بی نسب چون گشت گردید ازدها
 شاخ نسبت ازدرخت آن پدر
 شد سلام و بردش نار و قود
 از منی آبشخورش ای آخ آخ
 دوری از این جام شهوت میکند
 دورگردد زین نسب بی اشتباه

وجه دویم ز آن وجوه ای با ادب
 از نسب ای با نسب دوری طلب
 گفت من نارم بشر خود خاک پست
 این نسب قابیل را طغیان فزود
 از نسب شد غرق طوفان ابن نوح
 چون همه گفتند او را نیست اب
 زین سبب هنگامه ساز نفخ صور
 نسبت هستی بخود ای با نسب
 بعد تو از این نسب قرب خداست
 تا که موسی نسبت فرعون داشت
 چون شعیبش قطع آن نسبت نمود
 بعد آن نسبت ید بیضاش داد
 چوبک خشکی که بود او را عصا
 ابن آذر کرد چون قطع از تبر
 بل همه انساب را غیر از ودود
 این نسب نخلی بود بی برگ و شاخ
 هر که آن ترک منیت میکند
 باشدش قرب و قبول پادشاه

«مناجات»

آن نسب کآرد سوی عصیان رب
 تا رهد جان از مضلات نساب
 گرچه جز آن نیست جان را هیچ راه
 نسبت هستی بمن محض خطاست
 نسبت هستی تو را باشد سزا
 گرچه هستی از تو برکسی نشست
 ما و من بر من سموم گلخن است
 دور دار از نسبت ما و منم
 یا قریب یا طیب یا حیب

از تو خواهم ای خدا بعد نسب
 از تو خواهم ای خدا راه صواب
 نسبت هستی مرا باشد گناه
 من که باشم هستی من از کجاست
 ای تو هستی آفرین ای پادشاه
 هر چه دورم از تو سازد هستی است
 نسبت هستی بمن ما و من است
 یا قریب العون ای صاحب کرم
 بوکه از بعد نسب گمردم قریب

یقین

شد یقین اندر خبرهای حیب
 بی خبر مانی زهر چون و چرا

وجه سیم ز آن وجوه دلفریب
 چون یقین اندر خبر باشد تو را

ماسوا را حرف و صوتی بشنوی
مخبر صادق هر آنچه گویدت
این یقین آئینه روی هداست
این یقین آرام جان اصفیاست
این یقین را یارب از ما وامگیر
این یقین را یارب از ما وامدار
حق بحر در ایقان مصطفی (ص)
حق نور انجم اوج یقین
اوکه تختش اجتبا و ارتضا است
موقتان را شه امیرمؤمنان
باد بر اولاد و آلش اجمعین

در مه‌اد امن و ایمان بغنوی
زنگ شک ز آئینه جان شویدت
این یقین گنجینه در صفاست
این یقین کام روان اتقیاست
زانکه دلها زین یقین آمد بصیر
زانکه روها زین یقین شد نور بار
مخبر صادق ز آثار هدا
اوکه جز او لا احب الا فلین
اوکه تاجش انما ولافتی است
مقنون را مه مجیر محسنان
بیشمر رحمت ز رب العالمین

بیعت رب البشر

وجه چارم ز آن وجوه ای بابصر
کیست آن رب البشر انسان کل
کیست آن رب البشر در روزگار
کیست آن رب البشر در هر زمان
کیست آن رب البشر سلطان ملک
کیست آن رب البشر جان جهان
کیست آن رب البشر هادی دور
از جمالش باغ رضوان گلشن است
کیست آن رب البشر کز نور او
کیست آن رب البشر رب الانام
کیست آن رب البشر کاندلر جهان
کیست آن رب البشر خیر البشر
کیست آن خیر البشر نور هدا
آن یکی مه شق کند بر آسمان
معنی خیر البشر چون یافتی
رب الارباب بت بدان خیر البشر
هر بشر را شأن ربیت بود
عبدیت محصول نخل بیعت است
اهل بیعت در جهان فاش و نهان
اهل بیعت در جهان اهل دلند
دل جنان است و جنان یعنی نهان
بی نشان آن کز ولی دارد نشان

از یقین دان بیعت رب البشر
زین چمن پروردگار خار و گل
ظاهر و باطن خلیفه کردگار
فیض بخش جمله پیدا و نهان
زان بود ویرانی و عمران ملک
عاشق و معشوق و عشق و دلستان
او خرابی اوست آبادی دور
وز جلالش نار نیران روشن است
موسی اندر طور شد اسرار جو
صفوت آدم از او شد بر دوام
غیر نامی نیست ظاهر ز او نشان
حجت بوبکر و عثمان و عمر
چون علی (ع) حجت به ارضین و سما
و آن یک از خورشید بر پیچد عنان
گوهر آن را صدف بشکافتی
اندرین معنا ولی میکن نظر
ربیت حاصل ز عبدیت بود
بیعت آن اثبات بر عبدیت است
فاش همچون جسم و پنهان همچو جان
غیر اهل دل از ایشان غافلند
از نهان چبود نشان جز بی نشان
اولیا تحت قبایب زین بیان

بی نشان آن کز علی(ع) دارد نشان
 بی دو حرف و هریک از آن دو نه است
 ب دو و دو ده شمرده نه بین
 ترجمه توحید صورت شد عیان
 غیر اهل دل که اهل بیعت است
 با وجود اینکه آن نور رشاد
 نه عجب چون اهل آن غاصب شدند
 غیر بیعت چه نشان بندگی
 باده در جام الست این بیعت است
 فتنه یعنی آزمایش یاددار
 در غدیر خم چو ساقی گشت شاه
 بسایعش را وال من والاه گفت
 صاحب این عقد که غیر از علی(ع)
 عقد این بیعت پی عبدیت است
 چون علی(ع) بود ابد خلق زمان
 همچنین بعد از علی مردان کار
 یک بیک را بود بیعت معتبر
 حجت ثانی عشر آن مقتدا
 آن حسین روح بعد از غیبتش
 همچنین من بعده من بعده
 در زمان غیبت کبراش نیز
 از خدا حجت بیاید در میان
 گر نظر داری دقیق ای نکته سنج
 هر امامی رب الاربابش بدان
 رب الارباب است مریوب اله
 نزلوننا عن ربوبیه بین
 نیست هیچ این بحر جان را انتها
 کلمة الله نیست اندر وصف کس

صورت و معنا علی(ع) را ترجمان
 لفظ نه بشمار پنج و پنجه است
 همچنین ی ده بود ده نه بین
 نقطة فی تحت با معنای آن
 این عجب کامروز بیعت بدعت است
 در میان امتان بیعت نهاد
 گشت بدعت زین جهت ای هوشمند
 بیعتی کآنها بود پابندگی
 فتنه هشیار و مست این بیعت است
 معنای در دل ز بیعت یادگار
 ناب بیعت ریخت در جام سپاه
 صاحبش را عاد من عاداه گفت
 بایع این نقد که غیر از ولی
 نقد عبدیت چه جز ربیت است
 نقد بیعت سکه شد بر نام آن
 نقطه پرگار امام روزگار
 تا که آمد نورشان اثنا عشر
 بر خلائق بالغه هست از خدا
 نایش بهر تمام حجتش
 تا زمان غیبت کبرا از او
 حجتش باشد عیان باشد تمیز
 برخواص و عام پیدا و نهان
 دقتی کن نقد این معنا سنج
 لیکنش مریوب حق دان بیگمان
 گرتو را باشد در این قول اشتباه
 هر چه خواهی گوی از عین یقین
 سر پنهانی نگردد بر ملا
 کو در این وادی جز آواز جرس

مناجات

ای به بیدای هوات از پیش و پس
 ای بـوادی ثنایت از عـلا
 زآن دراهـرزه درائی کس ندید
 چون درآمد زان در بانگی بگوش
 گوش جانم زان نوا گردید پر

انبیا و اولیا همچون جرس
 محسنان و اصفیا همچون در
 حق ستائی جمله را گفت و شنید
 در جهان جان در افتادم خروش
 دل صدف شد پیش آن نیشان در

با خبر گشتم نظر کردم روان
 با نوا گشتم نوا خوان زین بیان
 چون جرس این ناله زارم بین
 ناله بی اختیار من عیان
 رو بسوی کوی دلبر می‌روم
 دلبرم پروردگار جان من
 بیعتی با کفر زلفش کرده دل
 مستقل در ملک ایمان دل از او
 گر به تن دورم ز بزم بندگی
 زندگی جان من از بندگی است
 زنده باشد جان من ایمان من
 بندگی باشد ثبات بیعتم
 بر ثبات بیعتم حب شاهد است
 حب بود جبل المتین جان مرا
 گرمجوبی راه عصیان بسپرد
 چونکه جانش با خبر هست از کریم
 توبه‌اش جز جانب غفار نیست
 حسن غفار است و استغفار عشق
 حسن توبه عشق ثواب آمده
 حب تو این ز ثواب آیت است
 هر که تو بست او محبوب هواست
 حسن و عشقند از ازل مشتاق هم
 مطلب شه‌گر نه استغفار ماست
 مقصد شه حب ثواب ار نبود
 گر نه استغفاری از عاصی بود
 گر نه تو این را داری تو دوست
 ای ز حبت جمله خلق عالمین
 خود تو فرمودی که گراین بندگان
 هیچکس عصیان نورزیدی مرا
 تا که اندر طاعتم عصیان کنند
 جمله خلق ار به طاعت ثابتند
 هیچکس عصیان نمی‌ورزد ترا
 ای خداوند کریم پادشاه
 این منم آن خلقت کز بهر جود
 تا از آن بینی جمالت را جمال

دل در گشت و زبانه این بیان
 تن جرس گشت و زبانه این زبان
 ناقه کش حالم نگر کارم بین
 رو بسوی کوی دلدارم نهان
 دست بردل ناله بر سر می‌روم
 کفر زلفش بیعت ایمان من
 گشته در اقلیم ایمان مستقل
 مشتغل از شرک و طغیان دل به او
 جان ز نزدیکش دارد زندگی
 بندگی جان که میدانده چیست
 لایزال از بندگی جانان من
 بار الهاده نجات از بدعتم
 حب مرا در دست بیعت داده است
 حب بود آیات اطمینان مرا
 بخششست را در نظر می‌آورد
 هست در استغفر الله العظیم
 گر نه غفار است استغفار چیست
 ورزد استغفار با غفار عشق
 همچنین ثواب از احباب آمده
 آیت ثواب محبوبیت است
 ز آنکه ثواب اسمی از اسمای هواست
 تا ابد هستند هم میثاق هم
 اسم غفاری به خود بستن چراست
 از چه نام خویش ثواب او نمود
 اسم غفاری چه سان فاشی شود
 نام خود ثواب خواندن از چه روست
 گفتی ان الله يحب التائبين
 جمله فرمانبر شدی از عین جان
 می‌نمودم خلقتی دیگر بنا
 خویشتن را مظهر غفران کنند
 از اطاعت در عبادت ثابتند
 در مقام قرب تو دارند جا
 ای عفو و ای غفور ذوالعلا
 دادی او را خلعت خاص وجود
 از کرم وز عفو بنویسی مثال

جرم من اظهار رحمت میکند
 من کریمت بینم از عین یقین
 کی به پاداش گنه سوزانیم
 ناامیدی لایق درگاه شاه
 از کبایر هست یأس از روح هو
 از کبایر هست نومیدی ز شاه
 چون نیم گمراه هستم با امید
 ای درت باب امید عاصیان
 حق ذات رحمة للعالمین

رحمت استغفار را در میزند
 این یقینم عروة الوثقا است این
 ناامید از رحمت گگردانیم
 نیست چون نبود جز او امیدگاه
 هر که شد مأیوس گمراه است او
 هر که نومید است گم کرده است راه
 با یقین از تو نگردم ناامید
 ناامید از باب امید ممان
 تصلیه بر او و آتش اجمعین

رکن ودود

رکن دوم کان بود نامش ودود آئینه دیدار غیب اندر شهود

وجه وفا

چار وجهش هست هر یک با صفا
 آن وفا چبود ثبات اندر عهد
 آن وفا مصداق اوفوا بالعهد
 آن وفا که واوش از وحی آمده
 چون محب واو وفا در برگرفت
 شد محب واو وفا راتو امان
 شد محمد (ص) از وفا محمود یار
 عین روح الله بد واو وفا
 یوسف از واو وفا محبوس شد
 با وفا یعقوب خود دمساز بود
 آن سرود صوت داوود از وفا است
 موسی ار واو وفا همراه داشت
 چونکه با واو وفا همراه شد
 یونس ار واو وفا چون نون داشت
 نوح را واو وفا چون عین بود
 چون وفای عهد با آدم نبود
 هر رسول آن واو را باشد قرین
 در دریای ولا باشد وفا
 وعد را واو وفا گر پس فتد
 خلف وعده مورث عدوان یقین

وجه اول ز آن وجوه آمد وفا
 عهد هائی کز در بیعت گشود
 از جناب واحد فرد ودود
 وحی نازل بر وفاداران شده
 گشت محبوب دل و دلبر گرفت
 شد از آن محبوب دل آرام جان
 داشت چون واو وفا را در کنار
 کز توجه زنده کردی مرده را
 شمع وصلش را وفا فانوس شد
 کآمدش از غیب یوسف در شهود
 بانو ابل خود از آن عین نواست
 چون مساجز در سیاهی ره نداشت
 با ید بیضا کلیم الله شد
 همچو واو از نون ره بیرون نداشت
 واضع الفلک زوحی حق شنود
 از سمای عزت آمد ز آن فرود
 هست عین هرولی می بین مبین
 عین عون اولیا باشد وفا
 آن عدو گردد پی هر کس فتد
 هست این حکم امیر المؤمنین

«التفات»

یا امیرالمؤمنین سر خدا
یا امیرالمؤمنین ای شاه جود
عین فیاض از تو شد عین وفا
حرف فا چون در نظر عین وفاست
حرف فا را دیدم از عین وفا
چونکه واوش واو وحدانیت است
گر نه واوش واو وحدانیت است
با الف چون ساز الفت ساختم
با الف چون طرح الفت ریختم
واو عین واحد وفا عین فرد
با وفا باشد یگانه در جهان
این تناسب بین که از اسم علی
عین هفتاد است و لام هفتاد نیز
و آن الف یک یک بود چون لام سی
زین حساب آن هر سه حرف آمد یکی
زین نشان عین وفا آمد علی
یا علی یا علی یا علی
یا علی یا علی یا علی
یا علی یا علی یا علی
منجلی دارم دل از نور وفا
آن خدا که نام او باشد وفی
از وفی صلوات بیحد و حصا
یعنی آن سردادگان راه دوست
کس بعهد خود نفرموده وفا
کس چو او راه وفا را سر نبرد
کس چو او راه وفا از سر نرفت
صد هزاران لعنت خلق و خدا
ساقیا ای باده در جامت وفا
مستم از جام وفا خود ساختی
بردوامم ریز از آن جام مدام
مست مستم ساز مست از آن مدام

مجتبای مصطفای عین وفا
تشنه را عین وفا از تو ورود
فیضها ز آن عین دیده عین ما
باز بر فردانیت ز آن عین ماست
سر فردانیت شد بر ملا
نیز فایش فای فردانیت است
از چه فایش فای فردانیت است
هر سه حرفش را الف اشناختم
واو وفا را از الف انگیختم
فردو واحد چون الف یک حکم کرد
چون یگانه هست هر سه حرف آن
در حقیقت هر سه حرف آمد یکی
یا ده و رسمش الف کردم تمیز
سی بود هفتاد چون عین علی
این حسابم از وفا شد بیشکی
عین نور اعتلا شاه ولی
ای ز نور عین تو عین منجلی
ای ز وحدانیت دل صیقیلی
ای ز فردانیت نور جلی
جز وفا چون نیست منظور خدا
وان وفی کز چشم باشد مخفی
بر وفاداران عهد مصطفای (ص)
کز وفاشان بود جمله مغز و پوست
در جفا همچون شهید کربلا
گو ازین میدان چو او کس در نبرد
کس چو او راه وفا از سر نرفت
جاودان بر کوفیان بی وفا
از وفا آن جام لبریز صفا
ز آن مدامم در شهود انداختی
در شهودم جان بفرما بر دوام
در شهودم تا قیام آرد دوام

دوام شهود

ز آنکه دوم وجه از رکن ودود چون وفا ثابت بود اندر عهد عهد ثابت لازمش آمد دوام ز آنکه آن عهد است عهد بندگی گردمی غایب شود بنده ز شاه بنده یعنی بند در دام حضور نور شاهدگر نتابد بر دوام کیست شاهد شاهد بزم و داد کیست شاهد محفل دل راست شمع کیست شاهد دعوت شه را گواه کیست شاهد شاهد بیعت تو را کیست شاهد او که هر جا شاهد است کیست شاهد حضرت مشهود حق کیست شاهد آن حیب ذات هو شاهد رحمت به بزمش بر دوام خاصه بر مشهود حسن بی زوال آن ولی الاولیا یعنی علی آنکه نامش از ولی مولا بود مولوی که آن ولایت را ولی

آن دوام آمد دوام اندر شهود آن عهد بود آمد دوام اندر شهود در شهودای صاحب عهد مدام بنده دارد در شهود از زندگی میکند غیبت همه حالش تباه و آن حضوری بی شهودش نیست نور میرود مهر حضور اندر غمام کز شهودش جان احباب است شاد وز شهودش هست روشن بزم جمع شاهد بزم شهود پادشاه کز شهودش هست بیعت را بها از شهودش رب الاعلا شاهد است از شهودش نظم هستی را نسق از شهودش خلق هو صلوات گو جرعه پیماباد بر آتش تمام شاهد بزم علا جل جلال آن جللی الاعتلا شاه ولی آنکه بر هر مولوی مولا بود آن ولایت کان ولایت از علی

ولایت

چونکه وجه سیم از رکن ودود هر که از راه ولایت رو نکرد آنکه در کوی ولایت ره نبرد تا ولایت نبود از مولا بدل تا ولایت نبود از مولا به جان از ولایت گر نباشد می بجام چون زمولا یافتی حفظ ادب ز آن یقین اندر خبر حاصل شدت با وفا شد بیعت و شد بر دوام

آن ولایت شد ز سلطان شهود سوی او شاه ولایت رو نکرد از روان زنگ غوایت چون سترد در ره مهر و وفائی پا به گل بر وفای عهد هستی ناتوان از کجا باشد شهود آنکه دوام از ادب دریافتی بعد نسب بیعت رب البشر کامل شدت از ولای حضرت خیر الانام

دعا

وجه چهارم از ودودت رو کند و آن دعا باشد بقای حال را بر دعا باید نمودن اهتمام

رویت از هر جانبی آنسو کند گوی صلوات نبی و آل را تا بقایابی ز باقی والسلام

«دعا»

ای بقاییت دور از شوب فنا
از بقاییت حصه ما را داده‌ای
خود توکردی با بنی آدم خطاب
کای بنی آدم نمودم خلقتت
من بهر چه امرکن کردم شود
ای خدا توفیق در طاعت بده
نیست طاعت هیچ در امرت مرا
از بلا جان را امان ده یا علی
حق نور وجه ذات لایزال

ای فنایت سر بسر ارکان ما
زانکه بنیان از بقا بنهاده‌ای
زین خطابش جان نمودی مستطاب
للبقا لاللفنا از مکرمت
طاعتم کن امرکن دردم شود
گر بلائی روکنند طاقت بده
نیست طاقت هیچ جان را در بلا
وز اطاعت ساز دلها منجلی
باد صلوات خدا بر او و آل

تعشق

رکن سیم که تعشق نام اوست
چار وجهش را معین می‌کنم

عاشقان را پایه انعام اوست
دیده جان تو روشن می‌کنم

تحمل در جفا

وجه اول گر تامل باشدت
گر تحمل در جفا باشدترا
گر تحمل در جفا گشتت قرین
ناگزیر است از جفا در راه عشق
خود جفا ز آن نازنین ناز است ناز
ناز از معشوق بر عاشق رواست
ناز از معشوق بر عاشق خوش است
گر نباشد جان عاشق ناز باز
گر نباشد جان عاشق نازکش
گر نباشد جان عاشق ناز دوست
ناز معشوق از جفائی میکند
آن جفا باشد وفا را امتحان
گر نمی بودش وفا دلدار ما
از جفا چون کار ما بگشود یار
چون تحمل بر جفا جبریل کرد
نور حسن آوردش از ظلمت برون
زان تحمل پایه‌اش بالا گرفت
گر تحمل یار با آدم نبود

در جفای او تحمل باشدت
آن تحمل از وفا بخشد ترا
آن جفا گردد وفا ز آن نازنین
داند این آن دل که هست آگاه عشق
ناز دارد ناز یار بی نیاز
عاشقان را ناز بازی جانفزاست
عاشقان را ناز بازی دلکش است
کی نماید ساز ناز آن بی نیاز
پا ز راه عاشقی گو بازکش
هیچ مغزی نیستش در مغز و پوست
آن جفا بهر وفائی می‌کند
خود جفا باشد وفا ز آن جان جان
از جفا کی می‌گشود کار ما
بر جفا جان می‌توان کردن نثار
سالها جا در ظلام نیل کرد
گشت بر درگاه عشقش رهنمون
مأمن اندر سدره اعلا گرفت
کی شدی مسجود ارکان وجود

آن امانت را که او برداشت زود بر جفای دوست چون تسلیم شد کرد تسخیر از تحمل هرچه هست ز آن تحمل کز جفاها نوح کرد چون تحمل یار ابراهیم بود این تحمل گر نبند یعقوب را روی یوسف را تحمل غازه کرد چون بزندان تحمل برد رخت چون تحمل بد بنی اسرائیل را وعده حق را که آن سی روز بود چون تحملشان نبود آن قوم گول گر تحملشان بدی کی میشدند گر تحمل بودشان آن قوم ضال ابطوا مصراً نمی آمد ز حق از تحمل بر کف داوود نرم بر سلیمان بازگشت از آن نمود ام موسی را تحمل چونکه بود این تحمل داد موسی را عصا چون تحمل کرد عیسی در جفا آن یتیم بی پدر مادر که بود از تحملهای ایذای لثیم از تحمل کارها آسان شود از عشق چونکه وجه اولی است لیک می باید تضرع و ابتهال از تحمل بوکه یابم اعتلا ای خدا ما را تحمل از کجا از جفا باری بگردان روی باز گر سبک سازی زدوش عاشقان کی زمین و آسمان بر هم خورد قادری قادر چه قدرت آفرین دست ماکوتاه و همت عالی است مخزن ما آن علو همت است علو همت گر بود هست از علی

آن تحمل در جفای دوست بود بر خلائق واجب التعظیم شد از زمین و آسمان بالا و پست آب آمد از جهان بر کرد گرد شد سلام و بردش آن نار و قود کی ز یوسف یافتی چشمش جلا در تحمل ز آن بلند آوازه کرد با تحمل رخت بردش سوی تخت کرد بر فرعون هلاکت نیل را با ده دیگر که اتمامش نمود سامری زد راهشان مانند غول قاتل خود بعد آن رنج و گزند کی پیاز و سیر کردند سوی آل نعمت از نعمت نمی بردی سبق گشت آهن ز آتشش ننموده گرم خاتمی کز حیل دیو از آن ربود کی تفر عینها گفتش و دود در جهاد نفس فرعون دغا با تحمل رفت بر اوج سما باعث ایجاد در غیب و شهود آمدش تاج لعمرك از کریم مشکل و آسان همه یکسان شود رو از آن گردانیدن اندر وجه کیست بر جناب وجه هو جل جلال در علو همت اندر ارتقا نیست جان را طاقت بار جفا بی نیازی از جفا ای بی نیاز از تحمل در جفا بارگران ور خورد بر هم چه کم می آورد ناتوانی و عاجزی ما بین هست مخزن لیک کیسه خالی است علو همت نیز بر ما تهمت است از علی آسان شود هر مشکلی

علو همت

یا علی ای از تو همت را علو
از علو ذات تو یا ذوالعلا
در نویسم آیه نور و هدا
کز عشق هست وجه دو یمین
علو همت چیست بستن چشم جان
علو همت چیست در راه حبیب
علو همت چیست وارسن ز خویش
علو همت چیست سلطانی نفس
علو همت چیست جان کردن فدا
علو همت بردن از بازی عشق
نیست سربازی همین سرباختن
جانی از سر ساختن باید مگر
و آنکه از جان سازیش در ره فدا
این علو همت از ماکی بود
هم مگر شوق لقا رهبر شود

با علوت هر علوی را دنو
همتی خواهم که گیرم خامه را
از علو همتت از ارتقا
و آن ز ارکان محبت سیمین
غیر جانان از مرادات جهان
بر دل و جان درد را کردن طیب
در جهان یکسان شمردن نوش و نیش
پست کردن علو سلطانی نفس
در حصول اعتلا در ارتقا
گوی از میدان سربازی عشق
بلکه باید جانی از سر ساختن
افکند جانان بسوی او نظر
گر قبول افتاد واهها مرجبا
پست را این پایه بالاکی رود
پست از آن راه بالا می رود

شوق

کز عشق وجه سیم هست شوق
شوق عاشق باشد از جام لقا
گر نه شوقی از لقا باعشق است
گر نه شوقش بر لقای شه بود
گر نه شوقش بر لقای شاه هست
آن لقای شاه درک رحمت است
آن لقای شاه اخلاق حسن
آن لقای شاه اوصاف نکوست
آن لقای شاه افعال گزین
ز آن که می باشد خدا با مؤمنین
آن لقای شاه احسان خلق را است
هر که آن شوق لقا دارد بجان
قلب آن گردد مصفا از لقا

شوق آن عاشق که باشد مست ذوق
دارد از آن جام جاننش ارتقا
نیست عاشق باطل است و زاهق است
با علو همتش گمراه بود
با تحمل از جفا گمراه هست
درک رحمت از لقایش آیت است
رسن از هر سوء خلق خویشتن
نیک کردن با خلائق خلق و خوست
در همه احوال جان با مؤمنین
باورت گر نیست مؤمن شوبین
بین یحب المحسنین بر این گواست
از علو همت آمدن کامران
تا لقا نبود صفا کو قلب را

قلب صاف

وجه چارم از عشق قلب صاف
قلی صاف آئینه روی حبیب
رو مصفا ساز قلب از هر غشی

قلب صاف از نیستت چندین ملاف
سینه ای خوش کان شد این قلبش نصیب
از لقا افروز در قلب آتشی

تا بسوزد غیر او را هرچه هست
 صافی اندر قلب کی حاصل شود
 قلب چون صافی شد وزنگش زدود
 وجه ساقی وجه باقی دان یقین
 ساقی میخانه جانها علی
 درد جامت قلب را صافی کند
 ظلمهای ما بما بیش از حساب
 ظلمهای ما بما بیش از حصا
 ظلمهای ما بما بیش از عداد
 ظلمهای ما بما کافی بود
 ذوقی از جامت چو در جان یافتم
 یافتم رشک دو عالم جنتی
 بستم از گلزار وصلش دسته‌ها
 رنگ و بوئی حاصلش گردد بگوی
 جنت وصل حیب است این کتاب
 اندرین جنت شه جان ساقی است
 قلب را زان می‌نماید شاه صاف
 قلب چون شد صاف نامش شد جنان
 وجه ساقی وجه باقی می‌شود
 وجه باقی چون نماید اندر او
 چون جنان از قلب خانه هفتم است
 وجه چارم هست از رکن سیم
 تا ز علو همت و شوق لقّا
 در هوای گلشن قدرت زجان

تا بسوزد غیر مولا هرچه هست
 قلب اگر ناصاف ره مشکل شود
 وجه ساقی اندر آن دارد نمود
 نحن وجه الله گواهی بس مبین
 یا علی یا علی یا علی
 نور رویت ظلمها مخفی کند
 سر بسر از نور رویش در حجاب
 بادکویت آن حصا سازد هبا
 آتش شوق دهد یک دم بیاد
 ذوقی از جامت مگر وافی شود
 سوی جنات الوصال اشتافتم
 وندر آن جانم چو آمد جنتی
 هرکه می‌خواهد از آن گلدسته‌ها
 خوش از این جنت گل وصلی بیوی
 نیستش باکفر و با ایمان حساب
 ساقی آن باده اشراقی است
 صافتر از در رخشان شفاف
 وجه ساقی جلوه گر گردد در آن
 وجه باقی وجه ساقی زین سند
 کل شیئی هالک الا وجهه
 از عشق نیز وجه چارم است
 قلب صافی هان مکن سر رشته گم
 با صفای قلب خوش دستان سرا
 سرکنم رکن چهارم را بیان

قدرت

رکن چارم از محبت قدرتست
 من کجا و قدرت وصف از کجاست
 فرصت اریابم نشان رخصت است
 رکن قدرت چار وجه آمد ورا
 ربیت از رب الاعلی سیمین

زین بیان شاها امید رخصت است
 چونکه قدرت در حقیقت شاه را است
 رخصت از شه ترجمان قدرتست
 قرب شاه است و دنو در اعتلا
 تخت تمکین از وجوهش چارمین

قرب شه

وجه اول را که آن قرب شه است
 قرب شه دارد خطرهای عظیم

هرکه قربان گشته جانش آگه است
 راکب شیرش بیان کرده حکیم

قرب شه دور از تطاول سازدت
 قرب شه دوری ز خود می آردت
 قرب شه چبود تخلق مرترا است
 قرب شه دور از گدایان کند
 دوری از ایشان چه یعنی احتیاج
 احتیاجی کز سوی الله باشدت
 گفته این توجیه آن شاه دنا
 رفته زین تقرب آن شاه وجود
 قرب ایشان چیست حفظ احتیاج
 آن سراجی را که نور هستی است
 کرده زینرو افتخار آن فخر دین
 قرب شه باشد هر آنکس حاصلش
 دل چو دور از جمله عالم شود
 حضرت آدم که قرب شاه یافت
 این مقامش گشت حاصل ز ابتهال
 ابتهالش در مقام قرب برد
 قرب شه جویی بدل نزدیک شو
 قرب شه جوئی به اهل دل نشین
 دل چه باشد عرش رحمان فهم کن
 تا مگر ز آن اعتلا حاصل کنی
 اعتلائی چون ز قرب اندوختی
 آن شود عین دنوت با علی

تا همه روز از تطاول سازدت
 تا در آن باقی مخلص داردت
 بر همه اخلاق کان خلق خداست
 قرب شه نزدیک ایشان کند
 احتیاجی که کند خامش سراج
 کان ز قرب شاه دور اندازدت
 رو سبایهی دودنیفا فقر را
 در پناه از فقر بر سلطان جود
 احتیاج پرتو نورالسراج
 از شعاع آن ظهور هستی است
 فقر را الفقر فخری ز آن مبین
 دور گردد از همه عالم دلش
 قرب شه حاصل شود آدم شود
 دوری از غول غوی راه یافت
 ابتهال از شاه جان جل جلال
 گرد عصیان ز آئینه جانش سترد
 با تضرع رو به اهل دل برو
 ابتهالی بر به اهل دل بین
 عرش رحمان دل بود بشنو سخن
 اعتلائی حاصل اندر دل کنی
 جان و دل را اعتلا آموختی
 کان شد از عین علوت منجلی

دنو

آن دنو زین رکن دوم وجهت است
 در حقیقت قرب شه بینم عیان
 آن دنو رمز دنی آمد یقین
 آن شه تخت دنی چون اعتلا
 صورتی از معنی وجه العلی
 آن حجب چبود بیانش چون کنم
 چون حبیب الله برفتادش حجاب
 ز آن دنوش علو ربیت رسید

داند این آن کز دنوش قربت است
 از دنو اندر علو دارد نشان
 قاب قوسین شاهی باشد مبین
 در علو اندر دنو آمد ورا
 از ورای آن حجب شد منجلی
 از حجب خود رامگر بیرون کنم
 خود حجاب الله گشتش انتساب
 ربیت شاهد بود بر هر شهید

ربیت

رکن چارم را بود وجه سیم

ربیت از رب مکن سر رشته گم

هر شهیدی مشهدش ربیت است
 شاهد این معنیم بشنوکه چیست
 از شهادت نیست اعلا مرتبه
 چون مشاهد شاهد غیبی شود
 زین سبب مقتول می باشد شهید
 مشهد مشهود مشهود آمدش
 من چگویم زین مقام قدس جان
 آن مجید رب شه قدسی مآب
 ربیت از رب الاعلی چونکه یافت
 سافلات او را مربی آمدند
 روی سافل کی سوی عالی شود
 زانکه سافل کم شود رسم وجود
 زانکه سافل نیست و عالیت هست
 ای مربی تو مربی هرچه هست
 ای مقام قرب تو تخت دنا

ربیت کان حاصل از عبدیت است
 قرب حق را رتبه عالی بسی است
 جز شهادت نیست اعلا مرتبه
 جان چو جان جان ز جان بیرون رود
 کز مقام لودنوت بر پرید
 شاهد بزم شهادت جان شدش
 جز مقام قدس چبود ترجمان
 عین وجه الله را حجاب
 نور ربیت چو خور از روش تافت
 ز آن مربی رو سوی عالی شدند
 هستی موهوم چون بالا رود
 گوئیا رو جانب بالا نمود
 چیست بنگر نسبت بالا و پست
 از تو اندر تربیت بالا و پست
 شاه او ادنی مکین آن تخت را

تمکین

هست آن تمکین بر تخت دنا
 چیست آن تمکین تمکن در شهود
 چیست آن تمکین توجه بر دوام
 چیست آن تمکین تجلی از وجود
 چیست آن تمکین تجلی در شهود
 آن شهودی کش بود مرآت غیب
 چیست آن تمکین تولای ولی

وجه چارم از چهارم رکن ما
 در شهود قرب مشهود ودود
 در شهود وجه هو رب الانام
 آن وجودی کز عدم دارد نمود
 آن شهودی کش بود غیبت نمود
 آن شهودی کان بود مرقاب غیب
 بارک الله تعالی یا علی

«التفات»

ای ز تو قلب مصفا منجلی
 ای علو همت عشاق تو
 گر تحمل در جفا عشاق راست
 ای وفای عهدهای ما وفات
 رب ما خیر البشر تو رب ورا
 ای یقین از تو بدلهامان قرین
 ای ز تو بعد نسب حاصل مرا
 تو حیوی و حییت مصطفی (ص)
 تو ودودی بر همه اهل وداد

ای ز تو شوق لقا در هر دلی
 ای همه عشاق را مشتاق تو
 بر وفایت چشم دلها جمله واست
 ای دعا و جهدهای ما ولات
 بیعت او بیعت رب الورا
 ای ز تو دلهای ما عین یقین
 ای ز تو حفظ ادب کامل مرا
 تو محبی و محبت مرتضی (ع)
 تو نمودی خود تعشق را رشاد

ز آنکه رشدی نیست جز با عاشقان
عاشق از تو پاکباز و صادق است
پاکبازی صادق است عشاق را
ای بتو محتاج جان اغنیا
از صفای قلبمان بنواز جان
از علو همت عشاق خود
اشتیاق مایه دکان جود
اشتیاق تو همه جود و عطا است
عفو فرما از خطاها درگذر
باد صلوات مؤبد بیحساب
ای محبت را بجان کرده طلب
چار القاب از محبت گفتمت
چار رکن کوی جانان را ز جان

عاشقان پاکباز صادقان
پاکبازی عاشقت را لایق است
چونکه محتاجند خود مشتاق را
ای تو مشتاق از ازل عشاق را
کان بود آئینه روی بتان
دار این محتاج را مشتاق خود
اشتیاق پایه رکن وجود
اشتیاق ما همه عفو از خطا است
حق ذات مصطفی خیرالبشر
از تو بر او و بر آل مستطاب
دیده جان آسودگی را در لقب
هر یکی را در معنا سفت
طوف فرموده چو عشاق روان

کوی جانان

باز شرح از کوی جانان میکنم
حضرت انسان کامل کوی یار
سر بسر القاب و ارکان بابها
منطوی در وی جهانی بس کبیر
گرد آن کعبه ز جان طواف شو
چون از آن کورکنها دیدی متین
سوی هر یک رکن از آن بابی است جفت
جمله تن شو چشم چون حلقه به در
بیخود و حیران ز خوردو خواب فرد
تا ز فتح الباب گردی مبتهج
هر دری را از محبت بازبین
باب اول را که نامش محرم است
آن شریعت چیست اقوال نبی
باب دویم باب عرفان جنان
معرفت وجهی است رأس المال تو
باب سیم را که وحدت هست نام
هر که از توحید پرسد کافر است
باب چهارم را که آن باب رضا است
هر که از خود شد فنا آن باقی است

عین قلبت منبع جان می کنم
چار رکنش دست و پا می بین بکار
منطوی در وی چه مخفی چه ملا
گرمیدانی بدان نکته مگیر
میوه عرفان را طواف شو
خاک راهش کحل دیده کن بین
فرد شو چون فرش بر هر درمفت
بی خبر از خویش در عین نظر
چون زبانۀ خاص دق الباب گرد
من قرع باباً ولج قد ولج
با محبت هردری دمساز بین
آن شریعت با طریقت توأم است
آن طریقت چیست افعال ولی
معرفت را با حقیقت توأمان
آن حقیقت خود بیان حال تو
دان ز توحید و فنا فی الشیخ نام
و آنکه گوید مشرک است و بت پرست
وصل هم یکتا فنا یکتا بقا است
یافت هر کس زان بقا آن ساقی است

محرم

هر که محرم نیست از آن ناکام شد
 کآن تو را حاصل شد از بعد نسب
 حاصل از آن بیعت رب البشر
 باب محرم را ز جان محرم شدی
 خویش را جمله فراموش کن
 غیر بیهوشی در این ره هوش نیست
 رخت جان را جانب جانان کشی
 در رهت دمساز سازد محرمی
 پنج پله نردبانی بایست
 وصفشان جمله یکی دان بیشکی
 آن نماز نردبان اهل راز
 عارج معراج قرب پادشاه
 کشتی هر یک بساحل رانده اند

باب اول را که محرم نام شد
 محرمیت چیست آن حفظ ادب
 محرمیت چه یقین اندر خبر
 چون به این اوصاف همدم آمدی
 محرمیت صاحب هوشست کند
 محرم این هوش جز بیهوش نیست
 چون شدت هشیار جان از بیهوشی
 در برویت باز سازد محرمی
 هر یک از درها که بر رو داشت
 پله های نردبان جمله یکی
 همچنانکه پنج رکن است از نماز
 باز شد در سوی معراج آ راه
 پله ها هر یک به نامی خوانده اند

حزم

حزم محکم باشد اندر اهتمام
 صید قید مطلق مطلق شدن
 از شکست خویشتن گشتن درست
 جان از اول در جان شد راهزن
 از فریب جان میخوردی قفا
 حارس محروسه احسان شده
 در زوایای زکی اشتافته
 یا علی ای از تو منهاج رشاد
 ز آنکه با حب تو جانها حی بود
 حفظ تو ما را نگهبان دلست
 حق احمد ذات حسن کردگار
 جاودان صلوات از حی احد

پله اول از این معراج کام
 حزم چه قائم مقام حق شدن
 حزم چه بستن کمر در راه چست
 حزم چه اندر حصار از جان شدن
 حزم با آدم اگر بودی چرا
 حزم حایش از حراست آمده
 زای آن از زهد زینت یافته
 میم آن امداد مولایش مراد
 حزم ما جز حب تو لاشی بود
 حزم ما بی حفظ تو بیحاصل است
 حزم ما ثابت در این معراج دار
 باد بر او و آل او بی حصر و عد

عزم ثابت

عزم ثابت ز آن بجان عار جان
 دل به آن از جمله جانش مشغول
 غافل از هر مطلبی جز او شدن
 خالی از یاد انانیت شدن

پله دوم از این معراج جان
 عزم چبود نیست خالص بدل
 عزم چبود روی دل یکسو شدن
 عزم چبود جملگی نیست شدن

عزم چبود روی دل کردن بیار
عزم صادق را عنایت هست یار
زانکه عینش از عنایت آمده
از معیت مسمی آن دارد بیان
چون عنایت حاصلت آمد ز عزم
بزم شد آراسته چون شه نشین
مطرب دستان سراگردی به بزم
میگسار آبی ز ناب ذکر دوست

یار را بر جمله کردن اختیار
با عنایت هست آن را روی کار
زای زهدش زاهق بطلان شده
وهو معکم اینماکنتم عیان
زهد آمد داد خوش زینت به بزم
از معیت نغمه پردازی یقین
در کفست مینای حزم و جام عزم
چون مدام از آن مدامت آرزوست

ذکر

سیمین پله از این معراج ذکر
ذکر باشد در ره سالک دلیل
زانکه ذال او ز ذلش آبروست
گر ذلیلی بر در سلطان جود
عزت اندر ذلت آمد ای عزیز
نفس را ذلت عزیزی میدهد
منتهای ذلت پیش عزیز
بر عزیزی چونکه ذلت آوری
هست عین ذکر رب کاف کرم
کاف ذکر است از کرم برقع گشای
از کرم برقع گشا چون آمدی
هست رای ذکر از رحمت عیان
آنچه در دنیا و مافیها بود
این حدیث از قول معصوم آمده
ذکر چبود امر کلی از وود
ذاکری گر یک نفس غافل کشد
هر کتابی کز سما آمد فرو
واذکر واللّه کثیراً یاددار
ذکر بر هر آئینه صیقل بود
ذکر آرام دل مؤمن شود
ذکر چون بحری شریعت گوهرش
ذکر باشد جنتی حورش حضور
ذکر جبریل است از آن آئینه ساز
آیه قرب خدا ذکر است ذکر
هر که را این پایه آمد پایدار

رهنمای جان در این منهج ذکر
ذکر ذاکر را نمی ماند دلیل
ذلتی که عزتی بخشد نکوست
ز آن عزیزی یافتی اندر وجود
ذلتی پیش آر و در عزت گریز
کز عزیزش هست عزت مستند
عزتست این نکته را باید تمیز
از کف کاف کرم عزت بری
ز آن کرم هر ذاکری شد محترم
ذکر حق کن و ز کرم برقع گشای
از ره رحمت سوی رحمن شدی
ذاکران را رحمت حق بیکران
جمله ملعون است جز ذکر احد
وای آن کز ذکر محروم آمده
ذکر در هر آئینه رویی نمود
دام صیاد آیدش بسمل کشد
اول و آخر شد امر و ذاکر و
جان ودل را زین تذکر شاددار
صیقل هر آئینه ذکر احد
مطمئن دلها بذكر الله بود
ذکر خود چرخى طریقت اخترش
ذکر باشد مشرق خورشید طور
ذکر در هر آئینه صورت طراز
پایه عرش علا ذکر است ذکر
گولوی قرب حق بر پای دار

هر چه بینی در خروش از ذکر هواست

داند این معنی دلی کش فکر او است

فکر

چارمین پله از این معراج فکر
 ذکر و فکر ای عارج معراج جان
 مرغ گریک بال خود برهم نهد
 از هوا افتد بخواری بر زمین
 ذکر و فکر حسن و عشق است ای پسر
 عشق را جز حسن کس پیدا نکرد
 ذکر معنی فکر صورت آمده
 حسن عین عشق و آن عشق عین حسن
 گرتو را حسنی بود اندر نژاد
 ذکر و فکر را دوبال خود کنی
 فکر را کان فاتح باب دل است
 فاتح باب جنان سازی ز جان
 فتح چبود بازگشتن باب نور
 فتح باشد فاتح چشم جنان
 جان چو بر رویش در دل بسته شد
 فتح باشد بازگشتن چشم جان
 در جهان نفس چون شد چشم باز
 از بصیرت می نماید عشوه دور
 چون غشاه از بصیرت دور شد
 حضرت کافی کفایت می کند
 چونکه کاف فکر رمز است آشکار
 این کفایت جان ما را کافی است
 این کفایت بر هدایت شد دلیل
 این کفایت رب الارباب است کند
 چونکه رأی فکر از ریبت است
 باب ریبت برویت و اشود
 ریبت عبودیت آموزد تو را
 ریبت تعلیم جان حزم کند
 ریبت حفظ و حراست بخشد
 ریبت در ره مدد فرماید
 ریبت رو جانب شاهت کند
 ریبت بخشد عنایات جلی

بر سر هر ذاکری شد تاج فکر
 چون دو بال طایر ذاکر بدان
 همچو جوجه بی پرو بالی شود
 از زمین بالا نخواهد شد یقین
 حسن را جز عشق نبود در نظر
 فکر را جز ذکر کس معنا نکرد
 فکر معنی ذکر صورت آمده
 بیند آن صورت ز عشق آن عین حسن
 در هوایت حسن بال عشق داد
 در هوای فتح بال و پرزنی
 فای فتحش فاتح الباب دل است
 فاتح ابواب جانت از جنان
 در نمازت برقع افکن از حضور
 بستن درهای دل بر روی جان
 شیشه شیطانیش شکسته شد
 بر بدیها و خوشیها در جهان
 نیک را از بد نمائی امتیاز
 محوت آرد در تجلای حضور
 جان و دل غرق محیط نور شد
 از شرور جان وقایت میکند
 از کفایت کردن پروردگار
 بر تمامی مرضها شافی است
 این کفایت از غوایت شد کفیل
 تربیتهای بس زهر بابت کند
 حاصل از آن ریبت عبودیت است
 روی دل بر ربک الاعلی شود
 گنجهای فیض اندوزد تو را
 ریبت تسلیم جان عزم کند
 ریبت زین زهادت بخشد
 از مدد محکم دری بگشاید
 ریبت امداد در راهت کند
 ریبت بخشد تو را زهد ولی

رییت باب معیت واکند
 رییت در خویش بخشد ذلت
 رییت سوی کریمت میکشد
 رییت آرد سوی رب کریم
 رییت هر باب را فاتح بود
 رییت از رب الاعلی چون رسید
 پله چارم ز معراجت تمام
 از سلامت چون سلامت یارگشت

غیر هو از جمله مشتکی کند
 رییت از خویش بخشد عزت
 رییت نفس لئیمت میکشد
 اوکه وصف اوست رحمن و رحیم
 رییت هرکار را کافی شود
 شاهد و مشهود را گردی شهید
 گردد آری در حضور شه سلام
 جذب آمد کاشف اسرارگشت

جذب

پنجمین پله از این معراج جذب
 جذب چبود پله قرب حبیب
 جذب باشد آیه وصلت بجان
 جذب باشد مایه آرام دل
 جذب باشد ماحی زنگ فراق
 جذب باشد نور مهر التفات
 جذب باشد حاوی اذکار تو
 جذب جیمش از جلا رمزی جلی است
 ذال آن از ذوق جام نواب ذات
 بای آن باب بلا را فاتح است
 از بلی باب بلامنشق بود
 جذب جانت سوی جانانت کشد
 از حضورت جذب دل پر نور کرد
 چون جلائی از حضور اندوختی
 جام ذوقی یافتی از نواب ذات
 روشن آید در نظر عهد الست
 هر بلائی آیدت در راه او
 کامجو شد دل ز جذبت محوگشت
 بازگردد باب عرفانت برو
 چیست عرفان نور دانائی تو
 چیست عرفان حق شناسی از یقین
 چیست عرفان دیده دل و شدن
 نیست عرفان گفتگوی اهل حال
 همچو طوطی حرفها آموختن
 در قفس جان را از آن کردن اسیر

شاه بنهد بر سر تو تاج جذب
 کان بعید از خود کند با او قریب
 ز آن شود حاصل حیات جاودان
 جذب باشد پایه انعام دل
 آرد از مشتاق در جان اشتیاق
 التفات مهر بر جان ذرات
 حاوی اذکار تو افکار تو
 آن جلا از پرتو نور علی است
 کامبخش ذوق عشاق از صفات
 از الست ربکم آن شارح است
 آزمون صدق هر عاشق بود
 سوی جانان ازدل و جانت کشد
 از وجودت ظلمت جان دور کرد
 خود چراغ دل ز نور افروختی
 گشت نورانی تمامیت صفات
 گردد از جام بلی جان تو مست
 جذب آنرا جانت آید کامجو
 اول و آخر تمامی در گذشت
 دل ز عرفانت نماید کامجو
 در حقیقت عین بینائی تو
 حق شناسی گردد از عرفان مبین
 منجلی از جلوئه مولا شدن
 بر خدا باید پناه از جهل حال
 ز آن وسیله مال و جاه اندوختن
 نفس را بر روح فرمودن امیر

روح را حبس مؤید داشتند
وانمودن خویش را از عاشقان
بلکه خود خود را ز جهل و تیرگی
ای ودود ای عارف ای معروف تو
در پناات از جهل عالم جا بده
نور عرفانت بجانم بر فروز
آنچه حاصل گشته دل را از وفا
آنچه جان را هست محصول ولا
حق احمد عارف معروف خود
تاکنم و باب عرفان ودود
ای که دق الباب عرفانت بود

هیزم نثار عقاب انباشتن
با وجود اتصاف فاسقان
اهل حق دانستن آه از خیرگی
گنج عرفان مخزن معروف تو
عرف جهل عالم ای مولا بده
غیر عرفان حقم باقی بسوز
از دوام عهد عهد دل ربا
آنچه موصول است بر قلب از دعا
وامگیرم یارب آن معروف خود
عارفان را و نمایم در شهود
خواهی این در بر رخ جان واشود

محو

باب دویم واکنم بر رو تو را
لیک باید باز معراجت براه
هست معراجت همان معراج باز
پله‌ها را جمله باید در نوشت
حزم و عزم و ذکر و فکر و جذب را
چون بیاب دویمین داخل شدی
پله پنجم که جذبخ هست نام
دل شد از نور حضورت منجلی
چشم جانست در حقیقت و اشود
چون بمنظورت نظرگردید باز
محویت از خویش بیرونست کشد
بازگردد بر رخت باب سیم

تا نمایم عارف آن کو تو را
از عروج پیشگاه پادشاه
چون شود جان از عروجش سرفراز
کاین چنینست از ازل شد سرنوشت
بازیابی با صفا و با ضیا
در نماز دویمین واصل شدی
رکن پنجم از نمازت شد تمام
منجلی شد دل ز انوار علی
منظرو منظور دل مولا شود
محوگردی از حقیقت وز مجاز
بی چه و چون سوی بیچونت کشد
وحدت آید فاش و کثرت گشته گم

وحدت

باب سیم بر رخت چون و اشود
باب سیم باب وحدت نام اوست
چیست وحدت در تو ای کثرت پرست
جان تو ز این باده گر جامی گرفت
جام وحدت مست و مدهوشت کند
جام وحدت گر تو را شد نوش جان
از تحمل در جفاهای رقیب
شوق دیدار شهت مجنون کند

ز آن نماز سیمت بر پاشود
جان عاشق مأمن آرام اوست
هرکسش دانست از کثرت برست
از هجوم کثرت آرامی گرفت
پای تا سر مظهر هوشت کند
از تعشق باشدت روشن روان
از عنایتهای شه یابی شکیب
قلب صافت آئینه بیچون کند

جام وحدت قطع خویشیت کند
فانی از خویش وز کثرت گشته جان
چون بقائی زین فنا اندوختی
در حضور او ز خود غایب شدی
بر رخت باب چهارم وا شود

وصل جان با حال شیخیت کند
باقی اندر وحدت شیخت روان
شمع جذب جان بیزم افروختی
غایب از خویش و به او آیب شدی
جانست از لا بگذرد الا شود

رضا

نام این باب آمده باب رضا
داخل این باب چون گشتی بدان
این نماز چارم است از عاشقان
نردبانها گفتمت باشد یکی
هر که جاننش با نماز الفت گرفت
قرب سلطان یافت جاننش ازدنو
ریبیت از رب الاعلی آمدش
جمعیت در جان و دل حاصل شدش
جمعیت در جان و دل آرد رضا
جمعیت یکتای بی همتاستش
چون بیزم وصل جامی نوش کرد
حضرت جانان قدیر ذوالمنن
این من و تو از مقام معتلی است
این من و تو از مقام ارتضاست
حاصل آمد این مقامت چون بجان
چون خلیفه گشت جانت از خدا
مصطفی گردد حبیب چون علی
مقتدر گرددی بکل ماتشا
اقتدارات از رضا حاصل چو شد
چارپایه تخت شه شد آن چهار
شاه چون بر تخت آمد متکی
آن یکی آمد نماز دائمی
این نمازم یار با روزی بدار
حق شاه اصطفای جان نماز
این بود تمثیلی از باب رضا
بوذر غفاری آن صدیق دور
رفت روزی سوی سلمان از قضا
او که السلیمان منا تاج اوست

با فنا و با بقا نسبت ورا
کان بود معراج وصل عاشقان
پنج رکنش پنج پله نردبان
چونکه ارکان نماز آمد یکی
تفرقه بگذاشت جمعیت گرفت
ازدنو و افراخت رایات علو
تخت تمکین دنا جا آمدش
جمعیت را جان و دل شامل شدش
با رضا هر مکر می گردد فنا
بیزم وصل حضرت مولاستش
قطع انساب از توان و توش کرد
گفته اینجا من توام هستی تو من
فاش میگویم سزاوار علی است
بر من و تو این من و تو کی رواست
جانشین آئی خدا را در جهان
چون خدا گردد حبیب مصطفی
نور حبش دل نماید منجلی
حاصل است این اقتدارات از رضا
چار صلوات یکی گردید خود
شاه خوش بر تخت خود گیرد قرار
جمله صلوات خمسه شد یکی
آن نماز دائمی وسطی همه
تا نباشد جز نمازم هیچ کار
محرم سرخدای بی نیاز
از رضا بردارم از این پرده را
آنکه شد از جان شهید ظلم و جور
آن سلیمان اقالیم رضا
نردبان عشق شه معراج اوست

دید دیگری بر سر پا داشته
شعله در پاها بجای هیمه دید
بازپرسیدش که این سحر چراست
شمس را بینی که طالع میشود
خود طلوع او به امر من بود
چونکه بوذر بود دور از این مقام
رفت سوی مصطفی (ص) خیر البشر
حالت و افعال سلمان عرض کرد
شاه تخت اصطفی سلطان جود
گفت این احوال و اقوال از رضا است
زین مقام آن عارج معراج حق
گفت شاه اول و آخر منم
سر مکنون خداهستم بحق
این رضا نامی است ز اسمای اله
چيست معنا مرتضا را جز رضا
یا علی المرتضا شاه رضا
ای نشان حب تو در جان رضا
نور حبت را که جان جان ماست
از فضای عالم جانم متاب
آن حیب حضرت شاه رضی

هیزم از پا زیر آن بگذاشته
در تحیر شد از آن فعل شدید
گفت سلمان که گویم با تو راست
نور بخش اندر مطالع میشود
از منت این رمزگو روشن بود
زین مقامش در تعجب شد تمام
داد او را با تعجب این خبر
منطق و اقوال سلمان عرض کرد
ماه چرخ ارتضا مهر شهود
در مقام ارتضا این حالهاست
او که باشد لافتایش تاج حق
آگه از هر باطن و ظاهر منم
چونکه از جام رضا مستم ز حق
خود رضا ضامن بود بر هر گناه
چون رضا باشد به معنا مرتضا
ای رضایت ضامن ایجاد ما
در رضایت جان مشتاقان فنا
در حقیقت مشرق نور رضا است
حق نور مصطفی و آل مطاب
سلم الله علیه و آله

خاتمه

این بود شرح و بیان خاتمه
ای که از باب رضا داخل شدی
آن رضا کز قرب حق دریافتی
از عبودیت ربوبیت بجان
معنی انا الیه راجعون
ظاهر و باطن رضای رضای
حفظ صلوات شود حاصل مدام
آن صلواتی کان شده وسطاش نام
آن نماز بندگان مخلص است
بندگان را نیست بیم از شیطان
آن نماز آمد سریر پادشاه
جز الهت هیچ نبود در شهود
نه وجودی کز من و تو ظاهر است

عاقبت با دابخیر آن خاتمه
از قضای حق به آن واصل شدی
از دنیوی علو اشتافتی
آمدت حاصل شدت تمکین در آن
صورت حالت بود اندر بطون
ظاهر و باطن ز تقدیر و قضا
بر نبی و بر عباد الله سلام
دار بر پا ظهر و عصر و صبح و شام
کز تسلطهای شیطان خالص است
لیس لک سلطان علیهم حرز جان
دورت اندازد ز کفر لاله
ز آنکه جز او نیست کس اندر وجود
آن وجودی کز من و تو طاهر است

چيست نسبت خاک را با روح پاک و یحذرکم بنفسه گفته شاه هر مصلاکاین نمازش حاصل است جان شود کامل بحفظ این نماز اهل راز آن کاین نمازش دائم است هر نمازی را حضوری جان بود هرکه جانش هست دائم در حضور حاضران پیشگاه پادشاه آنکه غایب از حضور شه نشد چونکه مرآت جمال حضرت است فیض بخشد از جلال و از جمال زین مقام است آنکه سلطان علی برفراز منبرکشف و شهود

نیست نسبت خاک را با رب خاک شاه نبوددر وجود الاله حفظ صلواتش بجان کامل است کس نداند حفظ آن جز اهل راز با حضورش رسته از بیش و کم است آن حضور حضرت جانان بود باشدش دل مشرق الله نور یک نفس غافل نیند از این صلوة نیست سری که از آن آگه نشد مشرق نور جلال حضرت است بر همه اعیان عالم لایزال منکشف فرموده اسرار ولی کشف اسرار عجایبها نمود

شرح خطبة البیان

این بیان شد از امیر مومنان گفت نوح و آدم اول منم چون کمنم از آدم اول بیان آدم اول بود چون نور پاک آیت جبار فرماید منم برگ بخشای درخت هستیم آن درختی کز صفی ممنوع شد نامهای نیک سبحانی منم نور طور اهدادیم از کلیم مردگان را من زگور آرم برون صاحب نوح من و منجی او آسمانها باشد از من برقرار قول نزد من نمی گردد بدل هم حساب خلق جمله با من است در قیامت قیم ساعت منم من نمیرم باقی پانیده ام خازن مخزنه سر اللهم مؤمنان را هم صلاتم هم صیام شاه نشر اول و آخر منم برسمایم صاحب استاره ها

مختصر شرحی خوش از خطب البیان آدم اول که داند چون کمن نیست با کس ز آدم اول نشان از کجا آن نور پاک و تیره خاک هم حقیقت بر همه اسرار هم نهرها جاری ز جام مستیم راستی شاداب از این ینوع شد که به خواندن امر حق شد برامم صاحب صورم در آن دور عظیم واقفم بر هر ظهور و هر بطون یارایوبم من و شافی او برقرار از من به امر کردگار اول و آخر به من دان مرتحل از من آثار قیامت روشن است بر خلائق واجب الطاعت منم گر بمیرم من نمیرم زنده ام هرچه را بوده است و باشد آگهم هم امیرم مؤمنان را هم امام صاحب نعت و مفاخر بیش و کم در جهان هستم عذاب اطغیا

جابران را مهلك از اول منم
هر كجا رجف الله هر جا زلزله
آفتاب از من شود اندر كسوف
حق در اشخاصم از آن دارد بپا
چون شوم ظاهر همه منكر شوند
نور انوارم نهانی و عیان
هر كتابی را كه آمد صاحب
كافران را نزد این دربار نیست
بر فراشم روز و شب فاش و نهان
عابدان اندر اقالیم جهان
هم منم نور و منم من طور من
بیت معمور جهان جان منم
هست در دستم مفاتیح نعیم
با رسول الله هستم بر زمین
آن زمان كه روحی و نفسی نبود
صاحب هر قرن هستم از اول
خود محمد (ص) ناطق است و من خموش
یار موسی من در آن بحر عمیق
چون بهایم آید اندر مهممه
هر كجا مرغی بود رطب اللسان
من كنم در طرفة العینی گذر
ناطقم از لعل عیسی من به مهد
هان منم مصباح در بزم هدا
آخرت من هستم و اولی منم
خازنم بر آسمانها و زمین
قائم بالقسط دیانم بدین
آن منم كاعمالها بی حب من
آگه‌م از گردش نه آسمان
عالم از ریگ بیابانها منم
من شوم مقتول و من احیا دوبار
نزد من باشد شمار جمله خلق
ز انبیا باشد هزارم از كتاب
كان همه گشتند مسخ از قهر حق
هم محمد (ص) من محمد (ص) هم منم
كه بر آن نه اسم و شبهی واقع است

ای بسا دولت كه من زایل كنم
از من اندازد به جانها و لوله
ما هتاب ز من رود اندر خسوف
كه مطیع از جان و دل باشند مرا
حق من شناخته كافر شوند
عرش را حامل منم با نیکوان
باب قرب کبریا را حاجم
باركافر اندر این دربار نیست
از دحام است از فرشته جاودان
از شناسائی من دارند جان
هر كتابی كان شده مسطور من
هم قسم جنت و نیران منم
هست در دستم مقالید جحیم
برسمایم نیز با او همنشین
بود در تسبیح و تهلیل و جود
داده‌ام از سنگ صالح را جمل
دقتی كن جام این معنا بنوش
قوم با فرعون از من شد غریق
آگه‌م از مهممه ایشان همه
عالم هر چیز را می گوید آن
از سماوات و زمینها سر بر
در نمازم اقتدا دارد بجهت
هان منم مفتاح بر باب تقا
بر عملهای همه بینا منم
از مثال امیر رب العالمین
هست بر پا هم ز من «آن وهم این»
نی شود مقبول نه باشد حسن
کیل قطرات مطر دانم عیان
از مثال پادشاه ذوالکرم
من شوم هرگونه خواهم آشكار
هست با من روی كار جمله خلق
منكرم گشته هزار امت بیاب
آتش نیران بجانها مستحق
در نهان آن معنی بس روشنم
گرچه پیدا از پس هر برقع است

هر که بشناسد بنورانی مرا
منشرح باشد دل بی کینه اش
آنکه در این معرفت سستی کند
و آنکه نشناسد بنورانیت
هست عرفان من از نورانیت
دین خالص هست در نزد خدا
مخزن سراله مائیم ما
تا خدا نور خدا روشن بود
نعمت الله در جهان مائیم ما
اول و اوسط ز ما و آخرین
هر که او ما را یگانه حق شناخت
بعثت پیغمبران از ما بود
ربهها ما را بخوانید و دگر
هر هلاک از ما هلاکت یافته
هم من و هم اهل بیت هادیان
اولیای حضرت حقیم ما
مطلب ما امرمان و سرمان
ورنه اهل تفرقه هالک شوند
هر زمانی مینمائیم ما ظهور
وای بر آن منکرگفتار من
منکرگفتار من جز گمراهان
که بود مختوم قلب و سمع آن
طامه من حاقه من قارعه
محنت نازل منم اندر جهان
آیت الله و دلالتش منم
هم حجاب الله منم گرچه حجاب
اسم من مکتوب کردند از ازل
هم به باد و برق و باران و تمور
همه به ابرو رعد و بر لیل و نهار
از خلایق هست آن بر من عیان
بر عجایبها تمامی واقفم
بر من اسرار کسی باشد عیان
کشف این علم از خدا کردم دمی
گر نبود اندیشه ای ام بر شما
راست میگفتم خبرهای غریب

باشدش ایمان کامل از خدا
مخزن اسلام باشد سینه اش
روی از بالا سوی پستی کند
از شک و ریب است قلبش در ظلم
عین عرفان خدائی وین صفت
بشنو و یکدم مشو از ما جدا
از یقین نور خدامائیم ما
کی سزای نور او کشتن بود
نعمت اللهی که باشد بی جزا
شد محمد سرور دنیا و دین
رایت دین در حقیقت بر فراخت
هم شرافت هر نبی از ما برد
وصف ما گوئید بس بیحصر و مر
هرنجی سوی نجات اشتافته
سر حقیم و همه مکنون چو جان
حضرت حق را مقرب از ولا
یک بین و تفرقه ناور میان
میهمان دوزخ و مالک شوند
از برای آنچه میخواهد غفور
کز جهنم ویل سازندش وطن
کس نبوده است و نباشد در جهان
چشم آنرا غشوه باشد جاودان
صاخه من آذفه من غاشیه
از برای طایعان و طاغیان
وجه الله است روی روشنم
نیست وجه الله را معنا بیاب
بر سما و عرش و بر ارض و جبل
هم به جن و انس و بروحش و طیور
هر یکی بگرفت تا بر جا قرار
که بجز خالق بود از کل نهان
بر شونده بر شده کل عارقم
که به عالم ذر اول بود آن
که نه دم بود آندم و نه آدمی
کز جنون مرتد بگوئیدم بسا
فاش میکردم ز اسرار عجیب

که بر آن بودید و هم خواهید بود
 لیک می باشد عزیز آن نزد من
 علم آن باشد نهان از انبیا
 که من و او علم خود بر یکدگر
 بر فراز عرش اعظم عارفم
 عارفم بر آنچه در افلاک هست
 از احاطه باشد این جمله علوم
 اقسام بالله رب العرش اگر
 که چه کس بودند و از چه کس بدند
 ای بساکس از شما کز اخیه
 ای بساکس از شما کش مشربست
 که بود مشتاقش و امیدوار
 کز قدیم اولم اندر وجود
 بر شما ظاهر شود مستعجبات
 هم صنایع بر شما نبود نهان
 بود نوح اولین اندر عدم
 اولین طوفان ز من آمد بجوش
 موج خیز از من شده سیل ارم
 صاحب و مهلک منم بهر نمود
 هم مرجف هم مدمرشان منم
 بانی و واحی بر ایشان جملگی
 در معارف اول و آخر منم
 نه زکوری بدنشان و نه ز دور
 بود آن لوح و قلم اندر عدم
 صاحبم بر اولیه از ازل
 یار جابلقا و جابر صا منم
 پیش از این که آسمانها و زمین
 گفت از ماضی و مستقبل بسی
 گفت حمل حال من کی میکند
 چون ندیدم در خور آن آدمی
 گوئیا اهل نفاق تیره رای
 جمله در این قول من شاهد شوید
 که علی نورست مخلوق خدا
 هر که گوید از ضلالت غیر این

تا قیامت گاه غیب و گاه شهود
 فاش سازم از چه اش در انجمن
 جز محمد (ص) صاحب شرع شما
 کرده ایم تعلیم از روی نظر
 بر زمین هفتمین من واقفم
 واقفم بر آنچه اندر خاک هست
 نه ز اخبار است نز علم رسوم
 خواهم و بدهم ز پیشینیان خبر
 در کجا هستند و اکنون چه شدند
 میخورد لحم و نباشد زان نبیه
 کاسه رأس پدروین معجب است
 پرده بردارم اگر از روی کار
 هم ز آخر هر چه باشد و آنچه بود
 فاش گردد سر بسر مستعظمت
 هم احاطات شما آید عیان
 که بخلق اولین صاحب بدم
 آخرین طوفان ز من دارد خروش
 صاحبم بر عاد و بر جنات هم
 آیه های حق ز من دارد نمود
 هم زلزل هم مد برشان منم
 هم دهم مرگ و ببخشم زندگی
 در حقایق باطن و ظاهر منم
 که بدم من عین دور و عین کور
 که مرا هم لوح بود و هم قلم
 هر ازل را من ابد هم من اول
 صاحب رفرف منم و ز بهر هم
 من نمودم خلق عالم اولین
 قابل سرش نبود آنجا کسی
 درک این اقوال من کی میکند
 ای بسا ترک عجایب کردمی
 گفت میگوید علی هستم خدای
 در گاه حاجت شهادت آورید
 که علی عبدیست مرزوق خدا
 باد بر او لعن حق ولا عنین

وعظ سالک

آنکه جانش ساکن کوی رضا است
که مطالبان بود روی رضا
روی عجز آرید سوی باب رب
حضرت ساقی کند انعامان
از همه رنگی یقین شوئید دست
از محبت و شود بر روی جان
بلکه آئینه نباشد وجه هوست
همچو نور مهر بر هر ذره‌ای
تا به کی گمراه جان سنگین دلید
دیده از نور علی روشن کنید
هست ظاهر در مظاهر نور او
بر ظهورات حق آن مظهر شود
غیر روی او نبیند چشم جاش
وجه حق را لاجرم بیند جلی
سوی وجهش از توجه متصل
وجه باقی جلوه گر اندر نظر
متحد گردد محاطت با محیط
خوش بین آراسته تخت رضا

این کلام وعظ سلاک هداست
ای گروه طالب کوی هدا
اولا پوئید در راه طلب
باده توفیق تا در جامتان
چون از آن پیمانه گردیدید مست
بابهای وصل آن جان جهان
روی آن کائینه دیدار اوست
در جهان هر دم نماید جلوه‌ای
تا بچند از آن تجلی غافلید
روی سوی وادی ایمن کنید
در مظاهر هست ظاهر نور او
چون دل از نور علی انور شود
هست چون اسماء حسنی سروفاش
چشم دل چون شد زیاده منجلی
محو و حیران آنچنان سازید دل
که شود این وجه فانی بی اثر
نه مرکب ماند آندم نه بسیط
سر عشق و حسن گردد بر ملا

کامل مکمل

کو به عالم کامل است و مکمل است
یا علی یا علی یا علی
مطلقم فرمای از قید هوا
نه هوایی کز رضای دوست خاست
از نمازم جان بفرما سرفراز
از روانم زنگ غفلت دور کن
ساز و صلح از حضوری ساز کن
ناز فرما ناز فرما ناز ناز
ناز تو محبوب جان عاشقان
از نیاز عاشق آید کامجو
گرچه هستند از دوعالم بی نیاز
بی نیازند از هوای جسم و جان
نه زجان اندر شهود کثرت اند

او برین تختش تمکن حاصل است
کامل مکمل که باشد جز علی
یا علی ای مشرق نور رضا
آن هوایی کز هوای نفس ماست
یا علی ای حب تو جان نماز
ز آن نمازم بزم دل پر نور کن
ز آن نمازم دیده دل باز کن
عاشقانت را نماز آمد نیاز
ناز تو مطلوب جان عاشقان
ناز تو چون پرده بردارد زرو
عاشقان را نیست چیزی جز نیاز
بی نیازند از دوعالم عاشقان
نه زجسم اندر قیود ظلمت اند

جسم و جان گر قابلیت هستشان
 نفس و شیطان هر دو در دست اسیر
 این مثال از امر تو بر جان رسید
 از شهادت مژده جان را میرسد
 این بیان از ملهم غیبی رسید
 دوش از کوی شهودم قاصدی
 قاصدی چون بود از کوی وفا
 بود دل بیمار و محتاج طیب
 آمد و آورد نسخه از شفا
 از رضا هر درد را درمان نمود

کن قبول و خودستان از دستشان
 جان عشاق تو بر آنها امیر
 این مثال آسایش جان شهید
 مرده جان را مژده احیا بود
 فردی از اوراق لاریبی رسید
 آمد و جان را نمودم قاصدی
 باز شد بر روی دل باب صفا
 بود دل محتاج و مشتاق حیب
 وز شفا آورد آن نسخه رضا
 وصل او دفع غم هجران نمود

«التفات»

مرحبا ای پیک با مهرو وفا
 نسخه آوردی به بیمار از طیب
 وه چه نسخه داروی درد فراق
 آمده زان دفتر جان هر خطی
 وه چه سر خط ابجد دیوان دل
 دل از آن وجدان ندانم چون شکفت
 مهر جانان منزلی در دل گرفت
 گشت جانان بر محاط جان محیط
 انبساط تازهای ز آن رخ نمود
 وه چه شاهد شهید کام تشنگان
 شانه کش دام بلا را گیسویش
 چین زلفینش ز جعد مشکبار
 ترک چشمش تشنه خون گشته ای
 ابرویش پیوسته ایمائی کند
 صید سازی دشت جاننش صیدگاه
 شاهد است این یا شهیدان را حیات
 آری آری هر که در پیشش بمرد
 جاودان پیوسته ذات حق بود
 لاجرم ذاتی که حق مطلق است
 چیست مصدر مطلع خورشید ذات
 مطلع خورشید نور احمدی است
 نور احمد بیشکی نور علی است
 نور او تابید بر قلب کلیم

کامدی از جانب دارالشفا
 مژده دادی بی شکبی را شکیب
 وه چه مژده کحل چشم اشتیاق
 اهل معنا را مصور سر خطی
 وه چه ابجد موجد وجدان دل
 گاه جان خواندو گهش جانانه گفت
 دل به خلوتگاه جان منزل گرفت
 شد مرکب در نظر نور بسیط
 شاهد غیبی نقاب از رخ گشود
 چشمه نوشش حیات کشتگان
 مبتلائی ماه نو در ابرویش
 نافه بخش ناف آهوی تثار
 خنجر مژگان بخون آغشته ای
 غمزه اش هر لحظه یغمائی کند
 کرده دلها صید از تیرنگاه
 زندگی بخشد ندانم یا ممات
 آن حیات جاودانی را ببرد
 مطلق از هر مصدر و مشتق بود
 نیست مصدر مصدر ازوی مشتق است
 مشتق ازوی جمله ذرات صفات
 نور او رانیست پایان سرمدیست
 ای خوشا آن دل که از آن منجلی است
 منعکس شد سوخت آن طور عظیم

نور او در هر زمان دارد ظهور
این زمان هم نور او تابان بود
دل که شد مشتاق بر نور علی
روشن اندر وی هزاران عالم است

از مرايا تا کنند زنگار دور
جلوه گر در قلب مشتاقان بود
ز آن تجلی هست دائم منجلی
لوح محفوظست و اسم آدم است

«التفات»

مرحباً ز آن نفحه باغ وفا
وه چه نفحه نفحه روح القدس
جسم صلصالی شده ز آن آدمی
نار ابراهیم از او برد و سلام
بوی یوسف ناید از هر پیرهن
حبذا آن لمعه نور جمال
نار موسی یک قبس از نور اوست
موسی جان چون به این وادی رسید
رسن ازدار حقیقت وز مجاز
عاشقان را هردو عالم قید و دام
فارغ از آخری و از اولی بود
وه چه خوش فرموده مولانای روم
«کیست مولا آنکه آزاد کند
«زین سبب پیغمبر (ص) با اجتهاد
«گفت هرکس را منم مولا و دوست
«ای گروه مؤمنین شادی کنید
«شاخ گل هر جا که روید هم گل است
منبت این گل ضمیر انبیاست
در جبین انبیا نور علی است
نور او روح تن آدم بود
نور خاتم و آن یقین نور علی است
نور او در یمن و یسر و تحت و فوق
زینت لوح جبین نام علی است
صارت الاوراد ورداً واحداً
تافت بر ما پرتو خلاق ما
احتیاج ما ز اندازه برون
اشتیاقش وصل اصل شوقهاست
چون حکیم فلسفی را نیست ذوق
تا برای دور باش وهم عام

کآآمده از گلشن صدق و صفا
استقص فوق کل الاستقص
حامل روح الله از وی مریمی
ز آن قمیص یوسف آمد مشکفام
بوی رحمان آید از سوی یمن
لمعه من نور سبحات الجلال
طور ایمن یک قدم از طور اوست
فاخلع النعلین از نادى شنید
خلع نعلین است واجب در نماز
بر تن و بر جانیشان هر دو حرام
هر که را رو جانب مولا بود
آنکه رسته از قیودات رسوم
بند رقیقت ز پایت برکنند
نام خود نام علی (ع) مولا نهاد
ابن عم من علی (ع) مولای اوست
همچو سرو و سوسن آزادی کنید
خم مل هر جا که میجوشد مل است
منبع این مل درون اصفیاست
رهنمای اصفیا نور علی است
نور او جان همه عالم بود
مفترق دیدن ز عین احولی است
بر سر و برگردنم چون تاج و طوق
حرز جان نقش نگین نام علی است
عادت الاحوال حالا سرمداً
ما به او محتاج و او مشتاق ما
اشتیاق او برون از چند و چون
ذوق پاکش استقص ذوقهاست
میکنند نفی از جنابش وصف شوق
می کند تنزیه قدوس سلام

عاشقاق و دورباش از پیش و پس
لاولا عشاق را گوی دور باش
ذره‌ها با خور همه ملحق شدند
ذره‌ای کو رونق از خورشید یافت
خود صفاتش سر بسر خورشید شد
تافت نور ذات او بر خاص و عام

محرم سلطان و تهدید عسس
هست ذره پیش خور همچون خفاش
بس لطیف و خوب و با رونق شدند
زرگی بگذاشت سوی خور شتافت
بلکه ذاتش سر بسر خورشید شد
ذره‌ها خورشید شد ز او والسلام

التفات

مرحبا ای بلبل جنات وصل
مرحبا ای بلبل دستان وصل
رایت وصلم بجان افراختی
از جناب دوست آوردی مثال
چون رسیدش بال و پر پرواز کرد
چون رسیدش بال و پر طیار شد
و چه جنت جنت رضوان شاه
و چه بستان زیب باغ زندگی
مرده پوسیده صد ساله را
از ریاضش باغ رضوان قطعه‌ای
سنبلش چون زلف خوبان خورده تاب
چهره لاله چراغ افروخته
سوسن آزاد سرتا پا زبان
بر سر هر سرو همچون فاخته
هر طرف بنشسته بر شاخ گلی
و چه گل رشک جمال دلبران
از نوای بلبلان در بوسستان
هر که از این بلبله آگاه نیست
بیخبر می‌بود در بستان جان
آب و رنگی ناگهان در گل بدید
نی غلط گفتم چو گل ساقی شود
بادۀ اشراق چون در جام شد
تا نگوئی آب تلخی میکشم
کیست ساقی باده پیمای ازل
آنکه بگشاده در میخانه‌ها
رو سوی میخانه خاصم نمود
ریختم در کام جان پیمانه‌ای

ای نوا خوان گل جنات وصل
کآمدی از جانب بستان وصل
مطلقم از قید هجران ساختی
شد مثال مرغ جان را پر و بال
سوی جنات وصال آغاز کرد
سوی بستان وصال یار شد
شاه بیت مأمن قرب اله
بر کف هر گل ایام زندگی
چون دم عیسی نسیمش جانفزا
وز حیاضش آب حیوان قطره‌ای
نرگش از چشم مستان برده خواب
عاشقان را داغ بر دل سوخته
در معانی رمزها کرده بیان
پای بست آزادۀ دلباخته
در نوا سنجی خوش الحان بللی
و چه بلبل غیبت خنیاگران
بوم و زاغ آگه نگردد در جهان
با نوای بلبلان همراه نیست
بلبل دستان را زین داستان
عقلش از تن رفت و هوش از سر پرید
ساقی صهبای اشراقی شود
کامبخش جان درد آشام شد
از لب شیرین ساقی سرخوشم
او که باشد لایزال ولم یزل
باده‌ها پیموده در پیمانه‌ها
بر رخ دل باب اخلاصم گشود
ساختم ساقی بهر میخانه‌ای

جام باقی در کف ساقی نهاد
 چیست تقوا رسن از قید همه
 مرد حق را نیست پروائی ز کس
 گر عسس را رمز میخواهی عیان
 هر که رسته زین همه او متقی است
 نور تقواتابش نور نبی است
 نار ابراهیم را تقوا فسرده
 لنگر تقوا به فلک نوح بود
 تا ز تقوا گشت آدم بر کران
 لمعه نور علی راهش نمود
 هر که آن تقواش رهبر آمده
 انبیا و اولیا و اصافیا
 چون مصفا گشت دلشان نور جان
 سربسربینا به مطلوب آمدند
 شاهد این حال از نص مبین

باب تقوا بر رخ باقی نهاد
 تا نگرده مرغ جان صید همه
 مست حق را نیست پروا از عسس
 بیم و امید جحیم است و جنان
 و آنکه بسته بر یکی دل آن تقی است
 نور تقوا آتش طور نبی است
 آب تقوا تاب آن آتش ببرد
 ورنه موج از جا چوکاهش میرود
 خیل عصیان را در آمد در میان
 مصقل تقواش زنگ از دل زدود
 بر جنود جان مظفر آمده
 شد ز تقوا جمله را دل با صفا
 تافت اندر عین بینائی عیان
 هم محب هم خویش محبوب آمدند
 هست واللّه یحب المتقین

جنت چهارم

بسم الله الرحمن الرحيم

اسم اللهت ز رحمن و رحيم
ای که لاتجزي بود اکرام تو
بخششت را خود نهايت کس ندید
عام خاص و عام از انعام شد
در وجود آورد نيامی از وجود
واوودانيت و دال دننا
گردشان چون مهر ذرات وجود
کل شيئي هالك الا وجهه
چشم لاريبي هدي للمتقين
ود ذی القربى زمسئول آيت است
دوست لفظ ودبودليکن خود اوست
فى علوه قد دنى ذات العلو
هریکى را آيه بيحد و کران
آيتين دو يمين رمز دنو
آيتين دو يمين بسط دنو
آيتين دو يمين بدر دنو
ذره هاگردش چو مهر مستنير
شد همه خورشيد ذراتش وجود
عام و خاصى در وجود ايجاد شد
آن وجود عام عالم را بود
خاص خاصيت به انعام از تو يافت
خاصگان نعماء بيحد و کران
شاهدى بر هر کفور و جاهدى
نعمه الله خاتم و نصش مجيد
«يافته الله نور از او ظهور»
نعمت الله آدم و عالم گلش
نعمت الله از همه عالم ربود
نعمت الله خاتم از نص جلى

ای گشوده از کرم باب نعيم
ای که لاتحصى بود انعام تو
نعمت را حد و غايت کس ندید
بخششت را رو چو در انعام شد
نعمت چون در نظر آورد جود
واو وحدانيت و جيم جلا
جمع آوردی شد آيات وجود
آيت وحدانيت را عين کو
کيست از جيم جلا ديدار بين
واو ودخورشيد اوج وحدت است
نيست ذی القربى مگر خويشان دوست
هست خود دال دنى دال دنو
چار آيه در وجود آمد عيان
آيتين اولين سر علو
آيتين اولين شرح علو
آيتين اولين شمس علو
هر یک از آيات «خورشيدى» منير
ذره ها در پرتو خورشيد جود
از وجود آيات چون تعداد شد
آن وجود خاص آدم را بود
عام خود خاصيت عام از تو يافت
نعمت انعام خاص خاصگان
ان تعدوا نعمت الله شاهدى
نعمت الله آدم نص حميد
نعمت الله مظهر الله نور
نعمت الله عالم و آدم دلش
آن گلى که طينت آدم نمود
نعمت الله آدم اول على (ع)

مصطفای مجتبیای مرتضی
از ازل ذاتش حبیب لم یزل

خاتم کل و مقدم ز اصفیا
مصطفی آن صاحب حسن ازل

حبیب

آن حبیب ذات حق جل صفات
کز اصالت او بود اصل اصول
عاشق ذاتت علی عالی صفات
از ظهور عشق عالم پر ز نور
سایه از خورشید دارد مایه‌ای
خالی از لوء لوء صدف کاسه کشف
عین را باشد ز مردم زیب و زین
عین از مردم بود دیدار جو
عشق باشد در سایه و در سفید
آن ولایت بی‌نش آن در خفاست
گویدت یک بنده از درگه منم
حسن باشد ذات عشق بيمثل
عشق هستی بيمثل لاشک فیک

این بیان سوی حبیب است التفات
التفات از حمد بر نعت رسول
ای حبیب لم یزل معشوق ذات
عشق را حسن تو آئین ظهور
حسن تو خورشید و احسان سایه‌ای
حسن تولوء لوء و دلها چون صدف
حسن تو چون مردم و اعیان چو عین
مردم عینی و مردم عین تو
عین عاشق مردمش معشوق و دید
آن نبوت عین اسفید و سیاست
او که می‌گوید که عین الله منم
عشق آمد بنده حسن از ازل
بیمثل یعنی که وحده لاشریک

معراج جان

او که جسمش هست جان در هر جهان
ز آن شهی کان هشته بر سر تاج عشق
انجم و افلاک از آن دیدند کام
ماند از رفتار چون کم شد سبیل
نه میان اندر بیان حسن و عشق
صورت عشق ابد آمد عیان
جز احد احمد در آنجا نام نیست
صورت و معنی یکی دان دو مبین
صورتی بود از علی آن ذات فرد
ز آن مدثر خوانند او را کردگار
چون جلیل آمد دثار آن جمیل
از جمال افکنند جلباب ریا
که کرامت نام انعامش بود
این ریا مطلوب حسن از عالمین
این ریا هادی هر طالب شود
این ریا اسلام از آن بارونق است

این بیانی باشد از معراج جان
این بیان حرفیست از معراج عشق
گام احسانی که شد معراج نام
در مقام لو دنوت جبرئیل
نیست راهی در میان حسن و عشق
معنی حسن ازل چون شد بیان
یعنی آنجا را که جا را نام نیست
حسن و عشقت صورت و معنی یقین
صورتی کانجا به احمد جلوه کرد
حسن آنجا عشق گردیدش دثار
حسن و عشق است آن جمیل آن یک جلیل
قم فانذر از جلال کبریا
آن ریا که معجزه نامش بود
این ریا محبوب را فرض است عین
این ریا بر هر نبی واجب بود
این ریا را سمعه واجب از حق است

در فراشش گر علی اینجا نمود

عین جاش او علی آنجا گشود

علی

این بیان التجا سوی علی است
او که از ذکرش بود دل صیقلی
ای که هستی بر فراش احمدی
او که لولا که آمده در شان او
شرط اگر آمد دو مشروط است یک
نور تو در قلب لاریبم چو مهر
نور مهتر در دل هر کس نتافت
ای که فرمائی شناسائی مرا
هر که نشناسد بنور انیم
خود تو گوئی نعمت اللهم ما
نعمت عرفان بما کردی عطا
دل گرت عارف شد از نورانیت
وسعت عرفان ما هیچ است هیچ
هست عرفان شکر در انعام تو
شکر انعام تو کردن کی توان
غیر عجزم نیست از عرفان نصیب
جز قصورم نیست اندر قصر شکر
حمد اللهم چو دل تفسیر کرد
گویشم ان الله شاکر چون شنید
حامدیت مر خدا دارد صفت
چشمم ان الله شاکر چون بدید
شاکرو مشکور نبی است و ولی
باد وافر رحمت پروردگار
هست ظاهر تا که انعام ولی

آنکه از آن هر هم و غم منجلی است
او که از وصفش بود دل منجلی
ای که هستی عین جاش احمدی
آمده لولا علی دربان او
آن دل این داند که لاریب است و شک
کونپوشد از سحاب جرم چهر
جزره نیران ره نوری نیافت
دان بنورانی شناسای خدا
از شک و ریب است قلبش در ظلم
نعمت الله لاجزا و لاحصا
نعمتی افزون ازین نعمت کجا
لیک عرفانش بود قدر سعت
ز آنکه در امکان ما هیچ است هیچ
شکر در انعام و در اکرام تو
شکر اکرام تو عجز بندگان
تا که جانم آمده عرفان نصیب
خود قصورم کرده عالی قصر شکر
قصر شکرم فاتحه تعمیر کرد
خویش رادر عرصه شکرش ندید
گرچه بر محمود داد این منقبت
گوش دل آواز مشکوری شنید
حامد و محمود احمد با علی
بر نبی و بر ولی و آل کبار
از محمد وز علی و آل علی

وحدانیت

این بیان واو وحدانیت است
که عدد گاهی ابد گاهی صمد
هست مشتق از احد وحدانیت
این سمت رسم از بدایت آمده
آیتی هست از بدایت بسمله
اسم الله همچو شهباز سفید

کان نخست آیت از آن چار آیت است
واحد از وحدانیت ظاهر کند
واحد از وحدانیت دارد سمت
بای بسم اللهش آیت آمده
از بدایت تا نهایت شامله
پنجه بگشاد از پی صید وحید

صید واحد طوطی رحمانی است
 صید را صیاد چون دمساز کرد
 جمله مرغان صید طوطی آمدند
 صید رحمانیتش عالم گرفت
 آدم آمد مشرق انوار جود
 کیست آدم طوطی نطق دنا
 و آنکه باشد ذوالجلال و ذوالجمال
 ظل رحمان رأفت و لطف و عطا
 جمله اسماء حسنا و صفات
 حسن ذاتی هست آدم را و بس
 واحد عدی به آدم صادق است
 کیست عاشق غیر معشوق ای صدیق
 عاشق و معشوق نبی است و ولی است

آن حبیب حضرت سلطانی است
 صید شد صیاد صید آغاز کرد
 کامل از آن «صید» رحمانی شدند
 در رحیمی آمد و آدم گرفت
 بسمله دارد ز نور او نمود
 او که نطقش نامد از راه هوا
 فیض رحمان و رحیمی را ظلال
 از رحیم آن قدرت و حکم و قضا
 ظاهر از آدم بود از حسن ذات
 وحده لا شریک له را مقتبس
 هم ابد را و صمد را عاشق است
 نیست عاشق غیر معشوق ای عشیق
 مصرعی از نعمت اله ولی است

جلوه

این بیان جلوه جیم جلاست
 جلوه‌ها باشد جلا را در ظهور
 جلوه‌ها گرچه همه نورانی است
 جلوه اسماء و جلوات صفات
 جلوه اسما ولایت را بود
 آن صفاتی جلوه‌ها را ای فطن
 جلوه افعال برزخ آمده
 جلوه جسمانیت نفسانی است
 نفس چون میل هواها باشدش
 نفس چون شد مطمئن به ای اخی
 جلوه روحانی نفس ای حکیم

جلوه جیم جلا در چشم ماست
 از جلای جلوه الله نور
 گاه جسمانی گهی روحانی است
 هست نورانی چو باشد نور ذات
 هم بدایت هم نهایت را بود
 از نبوت دان و میدانشان فتن
 گاه جسمی گاه روحانی شده
 گاه شیطانی گهی رحمانی است
 لاجرم خطوات شیطان ره زدش
 کرد رحمانش ندای ارجعی
 جلوه‌ای میدان ز جلوات رحیم

مناجات

ای رحیمی جلوه از جلوات تو
 رحمت چون جلوه‌ای انعام کرد
 رحمت عامت به ایجاد جود
 حب چو بر ایجاد مصدوق آمدت
 نور معشوقیت از آدم عیان
 عاشق بیخان و مان عالم از اوست
 عاشق و معشوق آدم بیشکی است

چون صفات رو نمای ذات تو
 رحمت عامی به خاص و عام کرد
 حب خاصش آیه ایجاد بود
 زمرة عشاق معشوق آمدت
 ظاهر است ای عاشق بیخان و مان
 ز آنکه جان جان جان آدم از اوست
 ز آنکه در هر دوره‌ای آدم یکی است

از ازل یکدوره آمد تا ابد
رحمت و صلوت بیحد و حضا

آدمش محمود محبوب احد
از تو بادا بر حییت مصطفی

ودانیت

ایین بیان واو ودانیت است
واو ود ز آن چار سیم آیه است
ود ذاتی گر نمی کردی ظهور
واردات ود ذاتی بیکران
اولین وارد ود روحانی است
ود روحانی به پیدا و نهان
ود جسمانی که نفسانی است آن
چیست آن نقش هیولائی بنام
آن جنانی ود که پنهانی بود
گاه جسمانیتش غالب شود
گاه روحانیتش جذب آورد
گر ودودش جسم نفسانی بود
باهیولائی فنا فانی است او
ز آنکه ود هرجا ورودش ثابت است
ور ودودش جان روحانی بود
با بقای روح خود باقیست او
چون ودودش باقی آن باقی بود
ایین جنانی ود به آدم عام شد
خلعت تشریف کرمناش داد
هرکه را آدم ودود جان بود
دیده احسان حسن را لایق است
عاشق و معشوق در این انجمن
که حسن محسن بود گاهی حسین
لعنت حق باد بر اعدایشان
دوستان آن شیعیان جانانند
دوستان آن مردم شهر یقین
شیعه را شهر یقین آمد وطن
دوستان آنان که احسان پیشه‌اند
دوستانند آن گروه نیک بین
هست احسان را دو صورت از حسن
ظاهری بر باطنی عنوان بود

کنت کنزاً مخفیاً ز آن آیت است
کل شیئی را ود ذاتی مایه است
واحدیت جلوه کی کردی ز نور
مجمّل آنها سه وارد بین عیان
آخرین وارد ود جسمانی است
فیض بخشد بر همه خلق جهان
مظهر نقش هیولائی است آن
صورت ایین عالم آدم امام
برزخ جسمی و روحانی بود
آب و رنگ جسم را طالب شود
آن مجرّد روح جذّابش شود
چون هیولائی صور فانی شود
کل شیئی هالک الا وجهه
جز ودودش شوید از هر چیز دست
کی هیولائی صفت فانی شود
کل شیئی هالک الا وجهه
چون ودودش فانی او فانی شود
آدم از آن خاص ذوالانعام شد
نعمت توصیف فضلناش داد
از ودودش دیده احسان بود
محسن آن وجه حسن را عاشق است
مجملاً که محسن است گاهی حسن
از ودودم ود ذوالقربی است دین
رحمت حق دائماً بردوستان
جانانی ایمانی ایقانانند
کز یقین دادند سر در راه دین
ز آن جهت ایمان شده حب الوطن
دوستان آنان که حسن اندیشه‌اند
بشنو ان الله يحب المحسنين
ظاهری و باطنی سر و علن
باطنی بر ظاهری خود جان بود

حسن ظاهر نیز دارد باطنی
ظاهری ظاهری احسان خلق
ظاهری باطنی احسان خلق
باطن ظاهر ظهور باطنی است
فرق این احسان و آن احسان بسی است
خس چودر دریا فتد بی اختیار
گر بود جاذب شود مجذوب بحر
جاذب آن خاشاک از خود رسته است
جاذب و مجذوب محب است و حبیب
دشمنان را نام بردن پیش دوست
دوستان مستغرق نور نعیم

باطنی هم نیز دارد باطنی
باطنی ظاهری احسان خلق
باطنی باطنی احسان خلق
ظاهر ظاهر به باطن باطنی است
این چو دریا آن برویش چون خسی است
موجهایش آورد سبوی کنار
جای مانند صدف گیرد به قعر
استخوان هستیش اشکسته است
از یحیوننه یحیبه با شکیب
ناسزا و نزاروا و نانکوست
دشمنان مستهلک نار جحیم

دال دنا

این بیان دال دنا را شارح است
چارمین آیه بود دال دنا
دال دین نون نبی واو ولی
ز آن سبب فرمود عال فی الدنو
شد سه مورد لازم دال دنا
مورد اوصاف از آن آخرین
دین گهی نور جمال آبش دهد
گه جزا از آن اراده حق بود
گاه احکام نبوت مظهرش
اولین مورد ولایت را نشان
بی نشانی خود نشان اولین
دین که آمد برزخی بر این و آن
اولیا تحت قبایی را بخوان
اولیا را بی نشانی این بود
زان سبب گویند شاه اولیا
مجتهدانی که در آن دوره اند
علو ایشان را ندانند از دنو
جز خدا نشناخته کس اولیا
از ولی گاهی ظهوری هست نیست
تا نبوت نقطه پرگار بود
چون به عالم ختم شد دور نبی
گر نشان تام می بود از امام

دیده دل را معرف شارح است
از دنوه فی علوه رونما
شد مرکب شد دنو آن علی
و آن بود مقصود دان فی العلو
مورد اسمائی آن اولاً
مورد افعال برزخ همچودین
گه جلال آئینه سان تابش دهد
که ولاکایمان از او رونق برد
گاه اسرار ولایت مصدرش
دویمین مورد نبوت ز آن عیان
دویمین باشد نشانش بس مبین
گاه باشد بی نشان گه بانسان
بی نشانی را نشان آن بدان
ظاهر از دین مذهب و آئین بود
از ظهوری چون شود برقع گشا
کافرش دانند و فتوا می دهند
مرد نادانسته را باشد عدو
اولیا نشناخته کس جز خدا
این ظهوری از امام و از نبی است
باطناً با آن ولایت یار بود
شد امامت ظاهر و باطن ولی
از چه می فرمود شمس در غمام

این دنو خاص ولایت آمده
 همچنانکه شه نهان در ظاهر است
 چون نشان باشد نشان دویمین
 بی نشان و بان نشان هردو است یک
 بی نشانی در خور سابق بود
 بی نشان عاشق بجز معشوق کیست
 در نبوت فاش بین ای ذوفنون
 آخروند اولون از این نمط
 اولونند آخرون را عاشقان
 اولون و آخرون بین عاشقان
 عاشق و معشوق نبی است و ولی
 عاشقان را رحمت یزدان پاک
 این دنو اسمائی و اوصافی است
 آن دنوی را که افعالیست آن
 شد عیان سر دنو اندر علو
 شرح آیات وجود از فیض شاه
 انبساط اهل راه است این مقال
 چونکه آیات وجودی چار شد
 جنت چار است چون خور نوربار
 هرکه را چشم حقیقت بین بود
 بر حقیقت هرکه جانش طالب است
 جنت اهل حقیقت این بود
 شاه جان نور علی درویش حق
 اوکه تاج تارکش بد چار ترک
 چون شریعت را بجان دادی رواج
 معرفت بودیش مایه در دکان
 از جمال حسن در عالم فرید
 فانی از خود باقی بالله بود
 بی نشان همچون قلندر در جهان
 از بیان چون طرح جنات الوصال
 در سخن چون در این جنات سفت
 خود دو جنت را چو جنت زیب داد
 جنت سیم چو آمد رو نما
 چند بیتی چونکه آمد در مقال
 حرف جناتش دل و جان سیرکرد

بین که شاه اولیا غایب شده
 اولیایش را نهانی درخور است
 والضحی آمد نبوت را یمین
 هر نبی باشد ولی لاریب و شک
 چونکه یار بی نشان عاشق بود
 بی نشان چون شد بجز معشوق نیست
 شمس نحن الآخرون السابقون
 اولونند آخرون دینشان وسط
 آخرون بر اولون عاشق ز جان
 همچنین آن هر دو را معشوق دان
 کفر و دین در دید ایشان منجلی
 عاشق جان مرحبا بر جان پاک
 داند این آنکس که دینش صافی است
 وین بود آن بود این این بدن
 شد بیان شرح علو اندر دنو
 منبسط شد انبساط اهل راه
 دفتر چارم ز جنات الوصال
 جنت چارم عیان ز اسرار شد
 شمس تابان است از چرخ چهار
 اندر این جنت حقیقت بین شود
 سوی این جنات میلش غالب است
 هرکسش بیند حقیقت بین شود
 آنکه بر هر دفتری دادی سبق
 ترک مال و جاه و راحت ترک ترک
 از طریقت داشتی بر فرق تاج
 در حقیقت بودیش آگاه جان
 وز جلال عشق در عالم وحید
 در اقالیم بقا خود شاه بود
 در جهان جان قلندر بی نشان
 ریخت چون نه چرخ گفتش نه مقال
 چون جان تسعه اش نه باب گفت
 بس عمارات و شجر ترتیب داد
 با صفا و با سنا و با ضیا
 خوش روان شد سوی جنات وصال
 سیر جناتش گریبانگیر کرد

کرد عقباً را بدنيا اختيار
مردن غربت چو صعب است و شديد
هم شهيد است آنكه اندر عشق مرد
هر شهيدى وصل يابد از حبيب
بود هم عاشق شه ما هم غريب
در ديار موصل آخر آن غريب
موصلش موصل بوصل دوست گشت
چون نبى يونس بود آنجا دفين
باد بر ختم النبىين از خدا
باد بر اصحاب و آلش اجمعين

گشت تاريخ وفاتش اختيار (۱۲۱۳)
هر كه مرد اندر غريبي شد شهيد
ره به جنات وصال دوست برد
خاصه آن عاشق كه آن باشد غريب
كى شود بر هر شه اين مردن نصيب
يافت وصل و گشت تاريخش غريب
كش نبى يونس مقام پوست گشت
بر نبى يونس شهير است آن زمين
تحفه صلوات بىحد و حصا
بس تحيات از اله العالمين

سبب نظم كتاب

اين بيان در باعث نظم كتاب
باب اول هست در تأييد نظم
اين غريب هر ديار و هر وطن
گاهگاهى هم سخن ميكرد ساز
گاه كردى فكر جنات الوصال
چونكه شاهان را بود عزم تمام
گرچه هر جلدى از آن جنات هست
جلد اول هست باى بسمله
جلد ثانى بسمله سان يك كتاب
جلد ثالث را شده الحمد نام
آنكه باى بسمله نيكو شناخت
هر كه بسم الله خوش از ترتيب خواند
وانكه از سبع المثانى برد بهر
ليكن از تفسير آيات و صور
اين خيال بود دائم در ضمير
عالم رؤيا در آمد در نظر
شاهد غيبى من شاه من است
گفت كاي سيار وادى فكر
گاه ميكارى به بستان سخن
گاه فرد و گه رباعى گه غزل
مى نويسى مى نويسى گاهگاه
گاه صنعت در قصايد مى كنى
گاه ترجيعى مركب آورى

مى گشايد در معانى چند باب
مى گشايد ز آن در تأييد نظم
مدتى لب بسته ميبود از سخن
از غرايب ميشدى صنعت طراز
كز چه رو ناگفته مانده اين مقال
ناتمامى را ندانم چيست كام
محتوى بر مطلب عالى و پست
بسمله بر مجمله با تفصليه
كامده تفصيل آن ام الكتاب
مجملىش بسم الله و تفصيل تام
شد ز بسم الله خود نيكو شناخت
او مرتب جمله ترتيب خواند
گشت معلومش همه مجهول دهر
ميرسد بر مردمان فيض دگر
كامدم از شاهد غيبى بشير
شاهد غيبى مگر شد جلوه گر
در همه احوال همراه من است
كه روى هر دم پى فكر دگر
تو نهال شعر چون سرو چمن
گاه قطعه از حكايات و مثل
در قصيده مدحت دستور و شاه
شاعران را كار فاسد ميكنى
گاه تركيبى مرتب آورى

گه معما را نمائی چشم بند
 گاه ذوبحرین را سحر حلال
 گه مخمس میکنی اوصاف شعر
 خالی از حکمت اگرچه نیستند
 خیز و رو آور به جنات الوصال
 فکر جنات الوصال کم مبین
 نظم جنات الوصال آسان مدان
 نور آیات کند روشن ضمیر
 در جناتی که آن ناسفته ماند
 شوق جنات وصال برد هوش
 مستی آمد چشم هشیاری به بست
 حالت هشیاری و بی‌مداریم
 این بشارت گوش جان را گشت در
 آمد از دیوان غیبیم مثال
 امثال بر مثال غیبی است
 تو مثال غیب را از من مدان
 من نمی‌گویم سخن این دیگری است
 از زبانم یار می‌گوید سخن
 در دهانم نور می‌گوید کلام
 گر شجر شد قابل نطق و کلام

آوری صید بیدعی در کمنند
 می‌نمائی میگشائی باب فال
 گه مسدس میکنی اصناف شعر
 لیک کم دانند کآنها چیستند
 صرف کن فکرت به جنات الوصال
 کاندرا آن ثبت است آیات مبین
 متصل آیات قرآنی بخوان
 تا شود یا هادیت بانگ صریر
 آن معانی را بیان ناگفته ماند
 ساغری کردم خوش از آن باده نوش
 خواب راحت قلب بیداری شکست
 باش اگر گوش سخن میداریم
 جیب و دامنم از آن درگشت پر
 در تمام نظم جنات الوصال
 بر مثال امثال غیبی است
 مارمیت اذ رمیت خوش بخوان
 دیگری گوید مرا آن نطق نیست
 در دلم دلدار میگوید سخن
 خود شجر در طور میگوید کلام
 قابل نطق و کلام او والسلام

نظم

این سخن از آسمان آمد فرود
 شاهد غیبی بود نظم سخن
 نظم چبود ناظم آیات حسن
 نظم چه آن مطلع انوار عشق
 نظم چه هنگامه ساز امر و نهی
 ناظم منظومه معراج روح
 عرش رادر زیر دیم گنجها
 خواستم مفتاح «بنمودم» عیان
 ان تحت العرش کنزاً را بخوان
 مبدا نظم است تأیید اله
 ناظم نظم وجود کن فکان
 حاکم محکومه حکمت خدا
 داده شد خیر کثیرش از نصیب

این سخن سرست ز اسرار شهود
 سرلاریبی بود در انجمن
 ناظمانش آمده ذرات حسن
 نظم چه آن منبع انهار عشق
 ز آن دهد عقل امتیاز امر و نهی
 گفت «از» معراج چون آمد فتوح
 پرز در حکمت و نور هدا
 از زبان شاعران مفتاحشان
 نظم را منظومه بی مبدا مدان
 لازم تأیید تأیید اله
 ان منه حکمه فرموده عیان
 گفت هر کس داده شد حکمت ورا
 ذکر آن نا کرده جز فهم لیب

چيست حکمت حکمت ايمانيان
 حکمت يونانيان هم حکمت است
 فکر در اجزای عالم دان صواب
 باشد آن ام الكتاب انسان تام
 حکمت ايمانيان عرفان او
 حکمت يونان و سبحان زين نمط
 حکمت سبحان کسش آگاه نه
 حکمت يونان بود بس راهزن
 ان بعض الظن اثم گفته حق
 چون يقين آمد به عين ايمان شود
 پس يقين اوسط بود خيرا لامور
 نور حکمت در دل هرکس که تافت
 چيست نيکي نيکي اقوال تو
 نيکي احوال چون حاصل شود
 گفت پيغمبر شريعت قول من
 معرفت را رأس مال خویش گفت
 هست احسان در عرفان ريختن
 بارش آن ابر جز تأييد نيست

نيست حکمت حکمت يونانيان
 ز آنکه در اجزای عالم فکرت است
 گر مطابق هست با ام الكتاب
 در زمين و آسمان شاه و امام
 سر نهادن بر خط فرمان او
 حکمت ايمانيش حد وسط
 حکم فکرت را بسويش راه نه
 ز آنکه معراجش بود در علم ظن
 ظن لا يغني من الحق زين نسق
 ز آنکه ايمان محکم از ايقان شود
 از امور خير تابانست نور
 آنچه ميآيد ز نيکي يافت يافت
 نيکي احوال تو افعال تو
 قول وفعلت کامل و مکمل بود
 از طريققت فعل من دارد سخن
 در احسان را از اين مثقب بسفت
 از سحاب حکمت اندر انجمن
 منبع تأييد جز تأييد چيست

مناجات

ای سحاب حکمت تأييد بار
 نور تأييدات به قلبم تافته
 ای ز احسان تو محسن مرسلين
 مرسلين احسانشان ارشاد حق
 همچنانکه هست ايشان را کتاب
 نیز اينان را کتابی آمده
 عالم کل مصطفی خير البشر
 گفت دانايان از امت مرا
 یک نشان از انبيا آمد کتاب
 اين بيان شد شرح در تأييد نظم
 صد هزاران رحمت پروردگار
 احمد مرسل شه پيغمبران

هست با تأييد تو تأييد يار
 تار و پود شعر در هم بافته
 مرسلين را محسنين اسمی مبین
 مرشدان بگرفته از ايشان سبق
 فارق بين الخطاء والثواب
 از زبان دل خطابی آمده
 کش بجان رحمت بود بيحصر و مر
 محسنان باشند همچون انبيا
 اهدنا ياربنا صوب الصواب
 شد عيان از اين بيان تأييد نظم
 باد بر نظم جهان خير الخيار
 هم به آل و عترت و اصحابشان

توكيد نظم

باب دويم هست در توكيد نظم كان معين ميکند توحيد نظم

نظم چه لولوی حکمت سفتن است
راست گفتاری بود قول حکیم
راست باشد قول الله احد
سوره‌ای را کان بود توحید نام
این احد را باصمد چار است فرق
چون شماری عدشان لا مرتبه
چون به تخت آرد مکان شاه صمد
رکن سبوحی و قدوسی اول
هست تنزیهی مراین ارکان چار
عابد و حامد دو رکن اولین
پایه‌ها باشد به عرشش مستوی
چار رکن اولین تنزیهی است

خالصاً لله ز حکمت گفتن است
نیک کرداری بود فعلش مدیم
نیک معبود است الله الصمد
آن کلام قل هو توحید تام
چار ارکان اندر آن چار است غرق
چار باشد فرق ای با مرتبه
چار ارکان پایه تختش بود
سرمدی رکن آنگهی رکن ازل
نیز تشبیهی است ارکانش چهار
ظاهر و باطن دوی دیگر مبین
ان رحماناً علی العرش استوی
چار رکن آخرین تشبیهی است

«مناجات»

ای منزله ذاتت از تنزیه ما
وصف شأنت قل هو الله احد
لم یلد لم یولدت وصف صمد
جان یاران خالص از توحید تو
راست گفتاری حکیمان را ز تو
هر حکیمی کان در حکمت بسفت
قل هو الله از تو گر تو کیدی است
هست آن تو کید در اخلاص خاص
نظم ما تو کیدش از توحید تو است
خالص از توحید جان اصافیا
اصافیا عند ملیک مقتدر
شد بیان تو کید و توحید سخن

ای مبرا وصف از تشبیه ما
شأن ذاتت آمد الله الصمد
لم یکن له کفوت از شأن احد
خالص از توحید و از تمجید تو
نیک کرداری حکیمان را ز تو
غیر توحید تو کی نظمی بگفت
در حقیقت نظم آن توحیدی است
هست آن توحید از کثرت خلاص
نیست بی اخلاص توحیدی درست
ناقص از تو کید شرکست و ریا
اشقیا فی النار امر قد قدر
رونق از تأیید حی ذوالمنن

مقصد نظم

باب سیم مقصد نظم سخن
مقصد نظم سخن اثبات جود
جود ذاتی رو چو در اظهار کرد
گنج مخفی آن کتاب مستطاب
مصطفای حق امانت را امین
مشرق خورشید نظم کن فکان
حسن او نور جمال سرمدی

می نماید ظاهر اندر انجمن
مقصد کلی ز اطوار وجود
گنج مخفی را عیان ز اسرار کرد
کز حقیقت او بود ام الكتاب
مخزن اسرار رب العالمین
کن فکان از نور حسن او عیان
عاشق رویش جلال سرمدی

جود ذاتی آنکه باشد لایزال
مخزن سر جلال او ولی
از جلالش تافته نور علی
از جمالش منجلی ارض و سما
در جمال او جلالش مستتر
مستتر نور جمالش در جلال
چون جلالش برقع از رخ برفکند
چون جلال افکند برقع شد جمال
ذره‌ها در پرتو آن عین نور
غیر نور از ذره خود موجود چیست
نور جودی کان علوش مشرق است
پادشاهان را علوی ز آن دنو
پادشاهان را دو تاج است و دو تخت
تاج و تخت باطنی از انبیاست
از هدایت هستشان بر سر چو تاج
تاج و تخت ظاهری گویم کراست
آنکه بگزیده خدا ظل الله است
تخت و تاج این شاه را لطف است وقهر
گاه قهرش ملکتی ویران کند
در میان آن شه باطن سریر
با شه باطن به باطن آشنا
ظاهرو باطن به شاه ظاهری
چون وزیر اینچنین باشد شهنش
چون وزیر اینچنینش هست شا
چون وزیر شه نظام الملک شد
خود نظام الملک باشد از خدا
گر وزیر با خدا شه را بود
هست آبادانی ملک از وزیر
و آن سریر از چارپایه استوار

جلوه او هم جمال و هم جلال
مطلع نور جمال او نبی
کز جمالش یافته رو صیقلی
کز جلالش یافته نور علا
از جلال او جمالش مشتهر
مشتهر سر جلالش در جمال
جلوه گر شد گرد او ذرات چند
مرحبا از آن جمال باکمال
هر یکی کردند چون خورشیدی ظهور
آن ظهور نور غیر از جود چیست
از علو آن دنوی مشتی است
آن دنوی کامنده عین علو
ظاهری و باطنی این نیکبخت
تاج و تخت انبیا نور هداست
می‌ستانند از شهن ملک تاج
در جهان آنکس که بگزیده خداست
آن دل این داند کز انوار آگه است
کز عدالت خلق را بخشند بهر
لطف گه ویرانه‌ای عمران کند
وین شه ظاهر بود بر رخ وزیر
رونق کارش از آن بخشد خدا
دائم از اخلاص در زد چاکری
سلطنت باشد ز ماهی تا مهش
لایزال شهنش دارد بقا
ز آن لقب آن را نظام الملک شد
با خدا باید وزیر ای پادشا
مملکته‌ها جمله آبادان شود
همچنان کز شاه عالیشان سریر
هست چه ظاهر چه باطن یاد دار

عالمان

عالمانند اولین پایه که فخر
گر نباشد فخرشان از فقرشان
عالمان شهره اندر این زمان
وه چه خوش فرموده شاه اصطفا

هستشان مانند پیغمبر ز فقر
نیست با ایشان ز پیغمبر نشان
سر بر از فقر باشد ننگشان
عالمان امتم چون انبیا

فاسد از احوال عالم می‌شود

فاسد از احوال عالم آن بود

رعایا

دو یمین پایه از آن عالی سریر
گر رعیت با خدا باشد دلش
هست در هر ده رعیت چون بدن
هم بهر شهری رعیت چون تن است
و آندر آنها مرد حق چون دل بود
این حدیث از قول شاه انبیاست
این زمان گر مؤمنی باشد به شهر
این زمان گرمؤمنی باشد به ده
ز آن بود مؤمن خفی اندر میان
تا امان یابند ایشان از بلا
مولوی معنوی در این مقام
«تادل مرد خدا نامد بدرد

شد رعایا از کبیر و از صغیر
خود خدایی می‌شود شه عادلش
حاکمان در آن بدن چون سربه تن
عاملان شه بر آن تن جوشن است
دل چو رفت از دست تن باطل شود
در دهی گر مؤمنین نبود فناست
هر دمش بدهد رعیت جام زهر
گویدش شحنه رعیت جان بده
تا که از آزارشان یابد امان
مرحبا ز ایمان مؤمن مرحبا
خوب فرموده است نظمی با نظام
هیچ قومی را خدا رسوا نکرد»

تجار

سیمین پایه از آن تخت بلند
چون توکل مایه شد تجار را
لازم تاجر توکل آمده
گر نبودی جزئی از آنش به کف
گر بدی کلی از آن سرمایهاش
این زمان تجار اگرچه غانمند
لیک حصن مالشان نامحکم است
زارعان را نیز حصن زرع نیست
حصنوا اموالکم بالتزکیه
ملک معمور از تجارت می‌شود
گر نمی‌کردند منع ترکیه
تصلیه باشد دعای مستحق
مستحق را ادعا مال الله است
مستحق محروم باشد در جهان
غاصبان حق فقیران می‌برند
غاصبان که مال ایشان می‌برند
خائن سلطان چه مخفی چه ملا
نه به تنها دشمن جانستند

جمع تجار توکل مایه‌اند
درامانند از بلاهای قضایا
مایه‌اش جزئی از آن کل آمده
کی روان کردی متاعش هر طرف
می‌شدی خورشید زیر سایه‌اش
در حصار پادشاهی سالمند
چون زکوة مالشان دادن کم است
چون یقینشان نی که حصن زرع چیست
گفت پیغمبر علیه التصلیه
همچنانکه از زراعت می‌شود
ترکیه میشد بجانشان تصلیه
مستحق کبود گدای مست حق
مست حق خود چون دعا حرز شهست
مالشان برده بغارت غاصبان
اغنیای مال فقیران می‌خورند
در حقیقت خائن سلطانی‌اند
دشمن جانند بر خلق خدا
دشمن دینی و ایمانیستند

صد هزاران لعنت خلق و خدا
خوش سوآلی از امیرالمؤمنین
کز چه رو آن رازق با عدل و داد
آن یکی از فاقه جاننش می‌رود
در جوابش گفت آن شاه جواد
حق نموده نیک قسمت ای فلان
هیچکس را فاقه نبود در جهان

غاصبان منبر و محراب را
کرد مردی نیک ذات پاک‌دین
بر یکی رزقش شده کم یک زیاد
از غنا آن یک چو قارون می‌شود
عقده این مشکش ازدل گشاد
گرسد بر مستحقین حقشان
در جهان از فاقه کم گردد نشان

امیران

چارمین پایه از این تخت علا
ای امیران شه ای سرکردگان
نعمت بخششایش سلطانان
شکر بخشایش فریضه جان بود
شکر چود صرف نعمت جای آن
حمد خلعت لبس اخلاق حسن
گر فریضه جانتان آمد به جا
پایه تخت شهی عالی بناست
پادشاهی مظهر جود خدا
بنندگان را جود کلی از خدا
در همه عالم چه مسکین چه غنی
شکر جود پادشاهی هست دین
شکر جود پادشه چه جز دعا

و آن امیران شه و سرکرده‌ها
ای بجود پادشه پروردگان
خلعت آسایش و ایمانتان
حمد آسایش هم از ایمان بود
نه که از تیز اندازند خوان
وقت آسایش نمودن جان و تن
حمد و شکر پادشاه و از خدا
چارمین پایه ز تخت پادشاست
نیست غیر از جود مقصود خدا
در دو گیتی در دو عالم پادشا
بر همه جانها چه مؤمن چه ولی
چون جود پادشاهی فرض عین
جز دعا چه شکر جود پادشا

«مناجات»

ای که جود پادشاهی از تو است
ای همه شاهان بدرگاہ فقیر
پادشاهان چون ز نورت سایه‌اند
خاصه این ظل الله گردون سریر
اوکه از فتح علی کامش بود
اوکه کامش می‌دهد نامش به عزم
کامران و کامیار و کامکار
کامیار و کامکار و کامران
کامران و کامکار و کامیار
تحفه‌های جود و صلوات و سلام

هم جود پادشاهی از تو است
ای بفرمان تو شاهان چون وزیر
سایه‌شان را دار چون افسر بلند
ظل تاجش تاج خورشید منیر
اوکه از فتح علی نامش بود
اوکه نامش می‌دهد کامش به رزم
دائمش دار از ولای هشت و چار
متصل دارش به عشرت توأمان
کن بحق احمد و آل مطاب
باد بر محمود و بر آل گرام

یقین

می‌نماید ظاهره در کفر و دین
دین شود کامل چو کامل شد یقین
علم و عین و حق بدان بی اشتباه

باب چارم مطلب حق و یقین
ای قدم بگذاشته در راه دین
بر سه قسم آمد یقین ای مرد راه

علم الیقین

رونق بازار شک از آن شکست
میشناسی راهزن در راه دین
آنکه جهانت وارهاند از ضلال
میدوی سرگشته هر جانب چو باد
بی معلم علم تو باطل شود
دم مزن پیشش نه از لا نه نعم
مؤمن خاص است و زندق عوام
مفلح اندر شأنشان فرموده است
هم دلش از لغو روگردان بود
ترکیه چه دائم اندر تفدیه است
هست شأن اصفا و اتقیا
غیر زوج خویش از هر مرد و زن
هم بعهده خود رعایت می‌کنند
آن نمازی را که دارند اهل راز
وارثان علم ایمان از یقین
مؤمن آن کاین وصف را شد مستحق
عالم ربانی است ای کامجو
وارثان ملک فردوس برین
ساغر دیگر بگیر و نوش کن
هست وهادی هست اندر راه دین
هادی است و مهدیش کام آمده
هادی کل قائم آل نبی است
خلق را بهر هدایت آمده
پوشد آن معصوم کی از فرض عین
بابی از علم الیقین بگشایدش
گر ز دل این عقده بگشایم تو را
سهل باشد چشم بگشا و بین
طالبان را میرسانم فیض کام

قسم اول علم عاری از شک است
چون شود روشن ره از علم الیقین
علم چه باشد یقین را چیست حال
تاندانستی ضلالت از رشاد
بی معلم علم کی حاصل شود
رو معلم را طلب اول قدم
گر نشان جوئی معلم را و نام
وصف مؤمن را خدا بنموده است
در نماز او را خشوع از جان بود
جسم و جان و مال را در ترکیه است
تفدیه در راه حق جل علا
حافظانند از فروج خویش تن
هم امانت را وقایت میکنند
حافظان باشند دائم در نماز
وارثانند این گروه از مؤمنین
هست وارث وصفی از اوصاف حق
مؤمنی کان وارث آمدنام او
عالمانند انبیا را وارثین
وصف دیگر از معلم گوش کن
چون معلم عالم علم الیقین
مهدی است و هادیش نام آمده
مهدیشی که کام هادی هست کیست
کنیتش ختم الولايت آمده
چون هدایت هست او را فرض عین
هر که مستهدیست ره بنمایدش
ره سوی آن باب بنمایم تو را
ترسمت گوئی که زندق است این
گفت مهدی من چو شمس اندر غمام

شمس زیرابر فیضش تام نیست
 آن غمامی را که این شمس از و راست
 آن غمامی را که بر او شد حجاب
 مؤمنان ابرند و خورشید آن امام
 اولیا ابرند بر آن آفتاب
 هست روی اولیا او را حجاب
 زین بیان فرموده شاه اولیا
 همچنان کان آفتاب اندر خفاست
 کار ما دشوار و آسان نیز هم
 کار ما دشواریش آسانی است
 گفتمت ترسم که گوئی زندکه
 چشم سر بگشا و چشم سر بیند
 راست سوی باب علمت میبرم
 آن غمام شمس خود نور است نور
 آنکه فرموده است شمس اندر غمام
 روی این خورشید «زانور» جلی
 سوی این خورشید بین بر آسمان
 نور اندر نور چون دارد ظهور
 او کز او نور هدایت شد عیان
 صورتی کز وی هدایت شد مبین
 عالم است و مؤمن خاص او رب
 چونکه ظاهر نیست در این عصر امام
 بی نشانی از هداگشته نشان
 رونق بازار علم اشکسته است
 غیر که آن بوالفضول بوالهوس
 از فضولی و هوس باید گذشت
 شرط باشد در طلب صدق و ثبات
 سوی آن عالم ندانی برد راه
 بر ثبات و جهد صدقت مرکب است
 چون توکل بر خدا کردی ز صدق
 صدق بخشد از یقینت فایده
 در برویت باز میسازد یقین
 باز میگردد برویت در زجد

غیر فیض تام از حق کام نیست
 فاش میگویم به عالم پیشواست
 آفتاب است آفتاب است آفتاب
 نور می بخشد بخورشید آن غمام
 آفتاب از آفتابی در حجاب
 آفتاب آمد حجاب آفتاب
 که حجاب آمده محمد (ص) بر خدا
 در خفا هم آفتاب اولیاست
 یار ما پیدا و پنهان نیز هم
 یار ما پیدایش پنهانی است
 زندکه اندازد در مهلکه
 چشم سر اندازد دایم به بند
 گو کذب از جهل خواند کافر
 چون تواند نور دیدن چشم کور
 در غمام است از ازل خورشیدی مدام
 خود حجابی آمده بس منجلی
 نور رویش را نگر ابری عیان
 تو حجاب نور را بنگر ز نور
 مرد حقش خوان و مرد حق بدان
 معنی نور علی نورش بین
 گر معلم جوئی او را می طلب
 رفته خورشید هدایت در غمام
 بی نشانی شد نشان آن عیان
 در بروی غیر محکم بسته است
 که رود بر هر سر خوان چون مگس
 بر در خوان طلب باید نشست
 تا ثبات و جهد نبود رهنمات
 جاهد و افینا بر این معنی گواه
 مرکب صدقت توکل بر رب است
 در ثباتت جهد آوردی ز صدق
 فایده نازل نماید مائده
 من قرع باباً ولج می بین مبین
 من طلب شیئا وجد قد وجد

بوالفضول

فصل اندر دفع دخل بوالفضول
 گر تو گوئی بر سر بازار دین
 هر دو می گویند هستیم از یمین
 از یمینی بینه فقر و فناست
 از یمینی بینه جود و عطاست
 از یمینی بینه عدل است و داد
 از یمینی بینه تصدیق و حلم
 از یمینی بینه رنج و تعب
 از یمینی بینه جور و جفا
 وز شمالی بینه ظلم و محن
 از یمینی بینه در هر زمان
 از شمالی بینه فضاحی است
 از یمینی بینه گشتن شهید
 از شمالی بینه ترغیب عام
 از یمینی بینه حسن و لا
 کاملان خوب ذات با ادب
 از شمالی بینه سوء و لا
 جاهلان خوک ذات بی ادب
 بینه اهل یمین مظلومی است
 بینه بگذار اگر خواهی یمین
 که به صحرایخت تا خون حسین
 بر تقیه اهل دین مأمور شد
 تا ظهور قائم آل نبی
 زین بیان گفته است آن دانای دین
 چین دیار کفر هست و بت پرست
 کفر ورزیدن کجا ایمان کجا
 از برای طالبان این زمان
 تا که هر کس طالب راه هداست
 جستجو آرد بدیر و در حرم
 بوکه بگشاید برویش باب علم
 طالب اگر طالب علمی یقین
 نور تعلیمت کند دل با ضیا
 رو بد از ره خار و خاشاکت یقین
 دل شود ز ایمان غیبی غرق نور
 این چنین علم یقین حاصل شود

کز فضولی جان آن باشد ملول
 رهبرانند از شمال و از یمین
 بینه میباید اول پس یمین
 از شمالی بینه کبر و ریاست
 از شمالی بینه بخل و غطاست
 از شمالی بینه شر و فساد
 از شمالی بینه تکذیب علم
 از شمالی بینه گنج و طرب
 بردن از هر بوالفضول بیحیا
 بر فقیر بینوای مستحق
 مبتلا بودن بطعن مردمان
 شیشه آرم بشکستن چو مست
 یا بسنگ و حربه یا سم شدید
 بهر قتل بیکسان تلخکام
 دوستان عاقل صاحب ذکا
 با ذل نیکو صفات با نسب
 دشمنان غافل از فهم و ذکا
 کاهل شیطان صفات بی حسب
 از مرادات جهان محرومی است
 حلقه بر ذات اله العالمین
 گشت عالم سر بسر افغان و شین
 مهر ایمان در جلا مستور شد
 هست در این ابر دایم مخفی
 اطلبو العلم ولو بالصین مبین
 علم از آنجا جستنت چون در خور است
 بطنها دارد حدیث مصطفی (ص)
 این بیان در رمز گردیده عیان
 مطلبش عرفان مردان خداست
 گاه گوید یا صمد گاه یا صنم
 علم گیرد از لب ارباب علم
 زن قدم در راه تعلیم و بیین
 از یقین سازد دلت را با صفا
 علم لاریبی هدی للمتقین
 آنکهی دانی نماز با حضور
 جانت از علم یقین کامل شود

چون کمالی دیدی از علم یقین

بر در عین یقین آی و بین

عینیت

قسم دویم از یقین عینیت است
چشم سر بر بند و از سر برگشا
چشم سر می بیند اما روی دوست
چشم سر را ظاهری و باطنی است
چشم سر را ظاهری دیدن عیان
پنج حس ظاهری چشم سر است
پنج حس باطنی از چشم سر
ظاهری سر بظاهر باطنی است
هر که را آن عین بینائی بود
باطنش را هفت خانه دیده اند
صدر و قلب است و شغافست و فوآد
هفتمین خانه جان ای مرد دین
ظاهری چشم سر جسمانی است
چشم نفسانی به جسمانیست جان
تا شغاف آید در آن ود مجاز
آن مجازای ود نفسانی بود
آن هیولائی ودود از جمله پوست
ور بود در پوستش مغز ولا
آن زلیخا را که آمد قد شغف
از خروج او و قطع دستها
از زلیخا قطع شد دست مجاز
رفت در سجن آن هیولائی وجود
مغز را چون پوست از تن کنده شد
ود مغزش مغز کرد از عین جان
عشق آمد پوستش کند از بدن
پوست را افکند از خواری بر راه
پادشه چون دید کافکنده است پوست
دوستش چون گشت مغزش پوست داد
باطنی چشم سرش باز شد
یوسف آن حسن ازل را آینه
شد بخلوت تا زلیخا را نیاز
خود زلیخا نیاز حسن آغاز کرد

بینی آن را کز یقین این نیت است
در ظهور نور اعیان هدا
چشم سر می بیند آن غیبی که اوست
چشم سر هم ظاهری و باطنی است
باطنش را ظاهری سر بدان
ظاهر از این پنج حس دیده ور است
باطنی دان ظاهری سر رنگر
باطنی سر که را گویم که چیست
چشم بر آن عین بینا می شود
آن بزرگانی که صاحب دیده اند
مهیجة القلب و سویدا یاد دار
دیده معنی بکن باز و بین
ظاهری چشم سر نفسانی است
باطنی چشم سر جان بهر آن
در سیم خانه شود خلوت طراز
خود ودود آن هیولائی بود
هست نفسانی یقیناً ود اوست
ود او چون مغز او دارد بقا
ود یوسف پوستی بودش بکف
اندر آن بزم خوش عشرت فزا
ساز ما هذا البشر گردید ساز
آنکه در دست زلیخا پوست بود
خود زلیخایش فوآدی بنده شد
مهیجة القلب و سویدا و جانان
حسن او شد دور از اجزای تن
بر امید وصل مغز پادشاه
در دلش گردید همچون مغز دوست
بر سر او تاج معشوقی نهاد
جان نیاز آورد و جان نیاز شد
معنی عشق ابد را بینه
آورد سوی مجازای از نیاز
در حقیقت آن به یوسف نیاز کرد

چونکه دیدم عین مغز دوستت
نیستم از ریب دینم بازگشت
چشم ریبی شاهد غیبی بیست

گفت بگذشتم ز عشق پوستت
دیده عین الیقینم بازگشت
نور عینی دیده ریبی بیست

عین الیقین

یوسفی بگزین و حسن او بین
کل شئی هالک الا وجهه
تا منور سازدت دل از نظر
دل ترا جام جهان بین سازد او
یوسفی گم کرده بودم در جهان
تا «که آمد» نور بینائیم کم
زان بشیرم چشم فارتد بصیر
دل مرا جام جهان بین ساخته
کرده از علم ظنوم بی نیاز
علم ظنی را عمل ریبی بود
چون به صاحب باب اسفارش گشود
طول سجن یوسفی از آن بین
از وجودش ظنه برپا کرد گرد
این مظنه لقمه حوتش نمود
عین جاننش از مظنه گشت صاف
علم عینی کرد سویش بازگشت
در حقیقت هر دو را معراج بود
از علوم ظنه بریستند لب
در حقیقت گرچه خود «دانا» بدند

ای که هستت در نظر عین الیقین
یوسفی کان حسن او شد وجه او
وجه او بنگر به چشم سر نه سر
یک نظر چون در دلت اندازد او
مدتی یعقوب سان ای دوستان
سالها از چشمها بگریستم
ناگه از مصر امید آمد بشیر
یوسفم در دل نظر انداخته
بر سریر عین بنشاند بنیاز
علم اگر آموختم عینی بود
ظن یوسف صاحب سجنش نمود
ظن ناج منهما اذکرنی بین
ظن یونس غرقه دریاش کرد
ظن ان لن نقدر هوشش ربود
کرد بس تسبیح و عجز و اعتراف
دیده عین الیقینش بازگشت
سجن یوسف سجن یونس ای ودود
چشم چشم چشمشان بگشود رب
نیک بینا در حقیقت آمدند

مناجات

نور بینائی زانوار تو است
نیست عالم یا اله العالمین
بر سر جان هشت از آن تاج جان
وز غلامی وز شاهی داد آگهیش
کز سرای دیده‌اش برکرد دود
راه بنمودش بعین مغز دوست
نام صدیقش مشهور تو است
دیده برهان تو در آن بزم راز

ای که دانائی سزاوار تو است
کنه ذاتت را نه ظنه نه یقین
سجن یوسف از تو شد معراج جان
سجن یوسف از تو شد تخت شهیش
گریه یعقوب را عشق تو بود
از زلیخا حسن تو افکند پوست
حسن یوسف پرتو نور تو است
دیده عین الیقینش از تو باز

نور برهان تو آنجا جلوه گر
 من نیم یوسف ولی در بزم راز
 وز یقینم گرنمودی نور حال
 عشوه علم ظنونم کوری است
 حق عین نور عین مصطفی (ص)
 بر یقین عینیم ثابت بدار
 با حقیقت هر که جانش یار شد
 قابل اسرار که جز مصطفی (ص)
 این بیان شد عرض حال خویشتن
 کیستم من بینوائی ناتوان
 کیستم من بنده حیرت زده
 سوگواری از جنایتهای خود
 گر بخشائی جنایتهای مرا
 وای بر من وای بر احوال من
 گر دهی پاداش اعمال مرا
 آنچه باشد مستحق عاصیان
 مستحقم من ز یک معصیتم
 یا کریم یا کریم یا کریم
 یا رؤوف یا عطوف یا غفور
 یا عظیم یا حکیم یا علی
 چشم امید سوی تو باز و بس
 آنکه نوید از عطایت گشت کیست
 باب شاهان نیست نویدی ز باب
 از درت نوید حاشا من روم
 وز تمامی خلق نویدیم هست
 از همه نوید و امیدم بتوست
 نور تأییدت چو در دل تافتم
 عون و توفیق تو میگوید کتاب
 نور تأیید تو کردم خور نشان
 جلوه گر شد نور تأیید توام
 در بیان معنی حق الیقین
 تحفه انوار صلوات و سلام

گر نمیشد در سقر بودش مقرر
 نور برهان تو کردم چشم باز
 عین نارم جای بودی لامحال
 شکرها یارب کز آنم دوری است
 مشرق اعیان اعلام هدا
 تا حقیقت گردد از او آشکار
 در حقیقت قابل اسرار شد
 باد بر آتش تحیات خدا
 با تضرع سوی حق ذوالمنن
 ناتوانی بینوائی خسته جان
 با همه حیرت ره غیرت زده
 شرمساری از خیانتهای خود
 باز پرسشی از خیانتها مرا
 وای از احوال بی احوال من
 هفت دوزخ یک عمل دارد جزا
 عاصیان جمله خلق از انس و جان
 لیک چشم باز باشد بر کرم
 ذکر جانم هست و فکر دل مدیم
 دیده امید جان را داده نور
 دارم آئینه دل صیقلی
 دل بامید توام دمساز و بس
 آنکه مأیوس از لقایت گشت نیست
 نیست نویدی ز باب شه صواب
 چون یقین عینیم هست از کرم
 عین امیدم همین نویدیم هست
 زین امیدم از تو تأییدم درست
 ره به جنات وصال یافتم
 سوی جنات الوصال اشتافتم
 ورنه از دریا چه می گوید جباب
 ورنه ذره کی دهد از خور نشان
 کز یقین حق قلم بگشوده ام
 نصرتم بخشا بخیر المرسلین
 باد بر آن شاه واولاد گرام

حق الیقین

بشنو از حق یقین اکنون کلام
 چونکه از عین یقین دیدی بیان
 از حقیقت بر تو بگشاید دری
 هرکه را حق یقین آمد مقام
 محسنان آنان که فرماید خدا
 گر حقیقت پروری زین ترجمان
 نیست بر آنان که ایمان آورند
 باک در آن چیز که شد طعمه شان
 کارها شایسته و حالت نکو
 هم عملها جمله شایسته کنند
 باز تقوا پیشه و احسانشان
 نص و الله یحب المحسنین
 شرطها آمد سه اندر محسنین
 بهر آن مؤمن که احوالش نکوست
 با عملهای نکو ای حق پرست
 باز تقوا هست احسانش قرین
 چیست آن طعمه که نبود باک از آن
 شرطهای محسنان را یاد کن
 اولین تقوا است از علم یقین
 ز آنکه علم بی عمل را نور نیست
 گرگشائی چشم جان بینی عیان
 ورگشائی گوش حق در این ورق
 مولوی فرماید «این ای باهنر»
 دویمین تقوا است از عین یقین
 سیمین تقوا است از حق یقین
 چون به احسان شد قرین جان عبید
 وسوسه شیطان بود در صدر ناس
 وسوسه خناس آمد تا شغاف
 بر عباد الله ندارد سلطنه
 خود عباد الله را نبود طعمام
 واحسن اخلاق حق احسان بود
 جمله اوصاف خدا احسان خلق
 محسنی کان شرطها در جان اوست
 چون مخلوق شد به اخلاق حسن
 مطعم و اطعمام او ظاهر شود

گرچه نبود از کلام آنرا نظام
 جانب حق یقین بنگر عیان
 چون سوی حق یقین روآوری
 محسن است و صاحب حسن تمام
 آیه ای در وصفشان با شرطها
 می شود مضمون این آیه بیان
 که عملهای نکو می پرورند
 گر بود تقوا و ایمانشان بجان
 پس ز تقوا و ز ایمان کامجو
 پس سوی تقوا و ایمان رو نهند
 باشد آیه نص حب در شأنشان
 حق عیان گوید بقرآن مبین
 محسنین مرحله حق یقین
 اولین تقوا که ایمان درج اوست
 باز تقوا هست کایمان همره است
 گشته والله یحب المحسنین
 از برای مؤمنان محسنان
 خاطر خود را ز احسان شاد کن
 کش عملهای نکو باید قرین
 بی عمل عالم بغیر از کور کیست
 این نمی بیند بغیر از چشم جان
 بشنوی و آن نشنود جز گوش حق
 «گوش خر بفروش و دیگر گوش خر»
 نیست بی عین امنیت در مومنین
 کان به احسان می کند جان را قرین
 رست از وسواس شیطان عنید
 نیستش اهل جنان از آن هراس
 مهجة اهل جنان از اوست صاف
 لیس لک سلطان علیهم بینه
 جز تخلق بر صفات الله بکام
 بلکه احسان عین آن اعیان بود
 احسن احسان خلق احسان خلق
 احسن احسان یقین احسان اوست
 حق یقینش گشت و رست از سوء ظن
 حق حق حق یقین ظاهر شود

ظواهر و باطن عیان و آشکار
بنده گردد بر خداوند علی
چون علوش آورد رو در دنو
عبدیت را کنه ربیت بود
عبدیت را گر نشان خواهی عیان
بر زمین شان مشی از خواری گام
تیرگیهای شب هجران بنام
باشد از حقشان دعای مستجاب
چون جهنم را عذاب آمد غرام
نیستشان ز اسراف بر تفتیر کام
شرک را در جان ایشان نیست راه
جز بحق ز ایشان نشد قتل حرام
هست زانی را عذاب اندر عذاب
غیر آنکه بازگشت از جان نمود
سیّاتش را بدل سازد غفور
توبه آن ایمان و اعمال نکوست
گر شهادت می دهند از زور نیست
گر به لغویشان فتد ناگه عبور
یادشان چون آید از آیات رب
رو بسوی زوج اگر می آورند
هب لنا یا رب من ازواجنا
این عباد الله را خلق است و خوست
هر که در دل شجره احسان نشاند
هر که او از میوه ایقان چشید
هر که شد حق یقینش وصف حال
نخل ایمان شد در این جنات جان
میوه احسان از آن جنات چید
شیره ایقان از آن جنات خورد
سایه طوبی در آن جنات نور
مشرب ابرار آمد مشربش
ساقی جان جام کافوریش داد
چون مزاج مرگ کافوری بود
از هوسها مرد و جانش عشق شد
عین وجه الله بود دیدار حسن
گشت محسن شد از او احسان پذیر

آید از هر سوء خلقی برکنار
در دنو آید مقامش معتلی
از عبودیت برد جانش علو
ربیت احسان عبدیت بود
کرده حق در سوره فرقان بیان
در جواب جاهلان قول سلام
روز آرند از سجود و از قیام
خود ز و اصرف ربنا عنا العذاب
انها ساءت مقراً و المقام
بین ذالک جانیشان دارد قوام
با خدا دیگر نمی خوانند اله
می نیفتند از ریا اندر اثم
در قیامت جان مخلص در عقاب
کارها شایسته از ایمان نمود
نور احسان در دلش آرد ظهور
گر عمل آمد نکو خود توبه اوست
چونکه قول زور را خود نور نیست
باکرامت می کنند از آن مرور
خر صم و عمیشان ندهد تعب
سوی فرد این دست بر می آورند
قـرة العین و امام اتقیا
این ثمر از شجره احسان اوست
در حقیقت میوه احسان فشاند
خوش بجنات وصال شه رسید
جای جاننش شد بجنات وصال
قوت جاننش شهد ایقان شد روان
آنچه بایست از یقینش دید دید
و آنچه می بایست از آن برد برد
مأمنش شد ساقیش غلمان و حور
از عبادش خوانند احسان ربش
وز حرارات هوا دوریش داد
مرگ از کام هوس دوری بود
حسنش احسان کرد از دیدار خود
نور عین الله بود انوار حسن
گاه مسکین گه یتیم و گه اسیر

ظاهر از مسکین یتیم و از اسیر
 باطنی بر توکنم کشف و بیان
 کیست مسکین طالب علم یقین
 یاری و اماندگان راه را
 طالب علم یقین است آن یتیم
 نه ز ظنش هست امید مادری
 نه پدر دارد نه مادر آن یتیم
 قابل حق یقین است آن دگر
 راه طی گشت و پدر مادر بمرد
 لشکر اسلام اعیان یقین
 زان اسیری هرکه داد او را خلاص
 آن شه ابرار کاین احسان نمود
 نه جزائی خواست ز ایشان نه شکور
 هست اریکه حسن او را متکا
 ز مهریر و شمس آنجا کس ندید
 ساقیان ساغر سیمین بکف
 شیشه‌ها سیمین ولی همچون بلور
 باده در ساغر مزاجش زنجبیل
 گردشان ولدان مخلص در طواف
 گر بیننی آن پسرهای حسن
 گر بیننی آن مکان دلپذیر
 سندس و استبرق سبز علا
 ساعد سیمین آن لوء لوء و شان
 ساقی پروردگار از جام نور
 کاین جزای محسنین شاکر است
 جام کافوری است آن علم یقین
 زنجبیلی باده آن عین یقین
 باشد آن حق یقین جام طهور

هست ظاهر باطنی را گوش گیر
 گر یقینت هست با جان تو امان
 که ندارد توشه‌ای در راه دین
 اجرها باشد بدرگاه خدا
 نیستش از ظن و علم امید و بیم
 نه ز علمش چون پدر بیم ای ولی
 هست در احسان او فوز عظیم
 کان نه ره ماندش نه مادر نه پدر
 لشکر اسلام اسیرش کرد و برد
 خلقهای نیک و اوصاف گزین
 پادشه را خود ولیی هست خاص
 مطلبش چیزی بجز احسان نبود
 دید از محسن بجان نضرة سرور
 کان بود از محسنین اتقیا
 سایه‌ها ممدود و میوه دست چید
 گردشان در طوف با شوق و شعف
 هر یکی تابان چو خورشید حضور
 منبع آن باده عین سلسبیل
 همچو مروارید غلطان صاف صاف
 گوئی آنها نیست جز در عدن
 گوئی این نعمت بود ملک کبیر
 آن پسرها را است در بر با صفا
 در سوار سیم چون سیم روان
 ریزد اندر کامشان باده طهور
 کان نه مسرف باشد و نه مبذر است
 کان وفای نذر و خوفستش قرین
 تا بیننی کی یقینت گردد این
 زان شود جان مشرق الله نور

امیر المؤمنین

این بیان بر اهل ایمان تذکره است
 بر امیر المؤمنین (ع) از حق سلام
 آن مکین متکای هل اتی
 ای فتوت آیه‌ای در شأن تو
 ای به مسکین و یتیم و بر اسیر

این بیان بر اهل ایمان تبصره است
 بر امام المتقین و آل گرام
 آن امیر نحل شاه لافتی
 وی مروت میوه احسان تو
 از مروت و ز فتوت دستگیر

بنده مسکینم یتیمم هم اسیر
 دستگیرم کردی از عین کرم
 کافرماند و منع نان کنند
 قصد جان سهل است ایمان می‌برند
 یا امیرالمؤمنین یا ذالانعم
 بر در انعام تو هستم گدا
 بر در اکرامت استاده یتیم
 در ره اکرام و انعامت اسیر
 دستگیرم نمودی یا علی
 بس که گرد حادثه بر دل نشست
 بسکه زنگ اجنبی جانم گرفت
 اجنبی بس زنگ در جانم فشاند
 چشم نورانی کنم بار دگر
 چشم ایمان از تو خواهم یا علی
 تا نبینم روی تو ایمان کجاست
 روی بنما تا که ایمان آیدم
 یا علی یا علی یا علی
 یا علی یا علی یا علی
 بر عدوت باد لعن کردگار

در سپاه مسلمینم دستگیر
 هشته‌ای تاج کرامت بر سرم
 منع نان سهل است قصد جان کنند
 از خیالم یاد احسان می‌برند
 یا امام المتقین یا ذالکرم
 جود واجب برگدا از پادشا
 لطف واجب بر یتیم است از کریم
 اوفتاده از کرم دستم بگیر
 جان و دل از نور کردی منجلی
 ظلمت آمد چشم نورانی بیست
 چشم ایمان چشم احسانم گرفت
 چشم ایمان چشم احسانم نماند
 برفشان از حادثه گرد نظر
 چشم احسان از تو خواهم یا علی
 تا نتابد نور تو احسان کراست
 نور بخشا تا که احسان باشم
 ای زنورت کفر و ایمان منجلی
 ای بوصفت هم عدو وهم ولی
 بر ولایت باد رحمت بیشمار

حسن و عشق

این بیان اندر ظهور حسن و عشق
 آمدم تا باز غواصی کنم
 آمدم تا گوه‌ر شهوار حسن
 آمدم تا باز بازگان شوم
 بحر معنی باز در موج آمده
 بحر چبود داستان حسن و عشق
 حسن ذاتی که نبودش اولی
 خواست تا بیند جمال خویشتن
 گرچه می‌باشد جمالش بيمثال
 آدم اول که جان آدم است
 از کتاب نور بنوشتش مثال
 لازم حسن آنچه از اوصاف بود
 زانجهت فرموده آن شاه دنا
 جمله اوصاف را روی حیب

شد معانی بر ظهور حسن و عشق
 بحر معنی را صدفها بشکنم
 آورم خوش بر سر بازار حسن
 امتعه پرداز بحر و کان شوم
 معنی از هر موج صد فوج آمده
 کان معانی بیان حسن و عشق
 عشق گردیدش ظهور اولی
 زان عیان بیند مثال خویشتن
 از کمال قدسش جل جلال
 جان آن آدم که جان عالم است
 پس لقب کردش حیب ذوالجلال
 از محبت لازم ذاتش نمود
 اولین خلقت بدان نور مرا
 در مقابل آمدش لوحی کتب

ز آن سبب فرمود کاول خلق حق
 علت غائی لوح آمد قلم
 ز آن سمت فرمود اول خلق شاه
 چون قلم صورت نگار لوح شد
 لوح برکرسی اعیانی نشست
 صورت عینی بین نقش علی است
 ز این نشان فرموده آن نور جلی
 لوح را چون کرسی آمد مستوا
 حسن چون افتاد در بند ظهور
 بند چبود عقل ای نیکو خصال
 زان سبب فرمود آن سلطان عقل
 پنج اول شد ظهور حسن را
 اولین نقطه از آن عاشق بود
 ز آن که بر ایجاد باعث گشت او
 دومین نقطه از آن معشوق دان
 کنت کنزاً مخفیاً از سابقش
 در حقیقت عین معشوق عاشق است
 عاشق و معشوق را مویی است فرق
 موی معشوق را بیفتد هست عشق
 نیز عاشق را بود مومد عین
 چون الف افتد از او عشق است عشق
 سیمین نقطه ز عشق با کمال
 جز دلاله از دلاله کس نخواست
 مولوی قولش دلالت میکند
 نی دلاله بر عروس نغمه هاست
 خود دلال حسن را دلاله آن
 چارمین نقطه ز عشق دلفرین
 باطن این چارهم چار دگر
 چون مقابل آمده این نقطه را
 عرش را بر هشت پایه مستوا
 جان بود جبریل و میکائیل دل
 شد ز عزرائیل آن نقد شکب
 عین عشق سیمیاگر پنجمین
 عین عشق سیمیاگر چیست عقل
 مولوی آن ماهی دریای عقل

لوح باشد نیک برخوان این سبق
 آن نهد برکرسی لوحی قدم
 شد قلم هست این رقم بی اشتباه
 صورت غیبی نگار لوح شد
 عرش رحمانی است آن کرسی نه پست
 کان زچشم وائف و حاجب منجلی است
 هست اول خلقت آن عرش علی
 ان رحمانا علی العرش استوی
 ان ظهوری بند باشد عین نور
 نام زانو بند اشتر بین عقاب
 هست اول ما خلق در شأن عقل
 عشق را هم پنج نقطه شد جلا
 نقطه اول به آن صادق بود
 هست احببت گواهی بس نگو
 بروجود او سابق و مسبوق دان
 آیت مسبوقش از عاشقش
 عاشقیت برکه جز او صادق است
 چون ببحر عشق جان شان هست غرق
 جان عاشق را ز مویا بست عشق
 و آن الف باشد که باشد حد بین
 جان عاشق موبمو عشق است عشق
 هست او دلاله بی غنج و دلال
 عاشق و معشوق را بین نارواست
 بشنو از نی چون حکایت می کند
 نای را جز نفع نایی کی نواست
 از نفخت فیه من روحی عیان
 نقده آن جان و دل هوش و شکب
 اهل باطن را بود اندر نظر
 بر ظهور چارم آن عرش علا
 نقده ها هم هشت آمد حذا
 هوش از اسرافیل آمد متصل
 یا ربا از آن شکیم کن نصیب
 کان مقابل گشته با عقل مهین
 نیست حسن آن را که آنرا نیست عقل
 این بیان فرموده درانه های عقل

«عقل اول راند بر عقل دوم
عقل چه آنکه شد بالا و پست
کرد اعرابی از آن حضرت سئوال
از کدامین نفس گویم ای عرب
گفت یا مولا مگر هست آن عدید
نفس نامیه نباتیه یکی است
دیگری آن ناطقه قدسیه
گفت اعرابی کز این چارای امام
عقل کل آن نفس خیرالمرسلین
قوتی اصلش طبایع اربعه است
در کبد باشد مقررش دائماً
فعل آن باشد زیاده و نمو
آید او را چون زمان فرق و فصل
عود ممزوجی بود آن بازگشت
گفت ای مولای هر برو نکو
گفت آن قوت فلکیه بود
اصل آن افلاک و بدو ایجاد آن
فعل آن حرکت حیات است و طرب
دیگرش شهوات دنیاوییه کار
می برد آنرا زمان فرق و فصل
عود ممزوجی بود آن عود آن
فعل آن باطل شود صورت عدم
گفت اعرابی که یا مولا بیان
گفت مولا قوتی لاهوتی است
هم مقرا و مقری نیست پست
هم مواد اوست تأییدات عقل
می برد آن را زمان فرق و فصل
عود مزجی نیست مرآن نفس را
گفت اعرابی که ای دانای کل
کن بیان چون ناطقه قدسیه
قوتی لاهوتیه گفت آن امام
حیه بالذات و اصلش عقل دان
سوی او دائم دلالت می کند
بازگشتش اوست چون کامل شود
پس مشابه می شود آن ذات را

ماهی از سرگنده گردد نی ز دم»
بعدوصف نفس وصفش کرده است
در بین نفس فرمود این مقال
آمد اعرابی از این قولش عجب
در جوابش گفت آری ای عیید
حسیه حیوانیه آن دویمی است
کلیه لاهوتیه ملکوتیه
هست نامیه نباتیه کدام
داد تفصیلی جوابش این چنین
بدو ایجادش سقوط نطفه است
ماده اش آمد لطایف از غذا
اختلاف المولدات افراق او
بازگشت وعود او باشد به اصل
نه جواری این بیان چون درگذشت
نفس حیوانی چه باشد بازگو
از حرارات غریزیه بود
نزد آن تولید جسمانی بدان
غلبه است وکسب اموال و غضب
قلب باشد بهر آن جای قرار
اختلاف مولدانش سوی اصل
نه جواری عود این معنی بدان
چون وجودش مضمحل ترکیب هم
ناطقه قدسیه را فرما عیان
بدو آن هم مولد ناسوتی است
آن علوم حقّه دینیّه است
فعل آن عرفان رب آن ذات عقل
حل آلهای جسمی سوی اصل
باشدش عود جواری از خدا
ای بیستان معارف از توگل
کلیه لاهوتیه ملکوتیه
جوهری باشد بسیط ای مرد عام
مبدأش او دعوتش باشد از آن
هم بسوی او اشارت می کند
گشت چون کامل به او واصل شود
مبدأ آید ذات موجودات را

جمله موجودات چون کامل شود
 ذات علیا شجره طوبی است آن
 هرکه بشناسد ورا اوکی شقی است
 باز سائل با امیرالمؤمنین
 گفت حضرت عقل باشد جوهری
 بر همه اشیا محیط از هر رهی
 اوست علت جمله موجودات را
 چون بیان عقل آمد زین صفات
 و آن ظهورش هست از آدم عیان
 نیست ز آدم غیر احسان مقصدی
 مصدر احسان و محسن ذات حسن
 ذره ها در پرتو آن آفتاب
 تابشان چون نیست تابان می شوند
 نور حسن واجبی ظلمت زدا
 ظلمت ممکن نمی گردد جلا
 نور واجب پرتوش ای ذوفنون
 این رجوع ارچه ز عقل است ای مرید
 گر نبودی عشق ذات حسن را
 عشق باشد ذات عقل ای نیک ذات
 تابناشی عاشق از عقلی بدور
 لیک آن عقلی که شد وصفش علی
 هست آن عقل دنی جهل خفی
 عین چون از عقل کم شد قل شود
 چون دماغ هوش مختل گشت باز
 قول او از فعل باشد بی خبر
 خویش را عالم ستاید لیک نیست
 زانکه از مبدأ بسی دور افتاد
 نفس حیوانیتش غالب شود
 کسب اموالش شود منظور قلب
 گوش او از باد نخوت کر شود
 حسن گفتار پیمبر نشنود
 هستشان اعین بها لایصرون
 هستشان قلب و بها لایفقهون
 نیستند الا کالانعام و اضل
 هست آنان را ولی تکلیف حق

خود به این لاهوتیه واصل شود
 سدره است و جنة المأواست آن
 هرکسش نشناخت گمراه و غوی است
 گفت چبود عقل ای عقل آفرین
 جوهری دراک هر خشک و تری
 عارف بالشئی قبل کونه
 او نهایت جمله مطلوبات را
 عقل آمد ذات برکل ذوات
 آدم کل عقل فعال است آن
 محسن است آدم بذات ایزدی
 نفس و عقل و عشق خودذرات حسن
 گرچه نبود تابشان دارند تاب
 از خودی وارسته خود آن می شوند
 می شود از ممکن ظلمت جلا
 نور واجب تانمی بخشد جلا
 چیست جز کل الینا راجعون
 منبعض از عشق می گردد پدید
 گنج مخفی از چه می کردی ملا
 مظهر اسما و افعال و صفات
 گرچه عاشق نیستش عقلی ضرور
 نه مرآن عقلی که شد وصفش دنی
 عین عقلی گشته از آن مختفی
 هم دماغ هوش از آن مختل شود
 علم را از جهل ندهد امتیاز
 ضرر شود نفعش شود نفعش ضرر
 زار بر احوال خود باید گریست
 از جمال حسن مهجور افتاد
 بر هوا و بر هوس راغب شود
 ظلمت دنیاش سازد کور قلب
 منکر گفتار پیغمبر (ص) شود
 مورد این آیه داور شود
 هستشان آذان بها لایسمعون
 رفته اند از جنس انسانی برون
 نیست برانعام تکلیف عمل
 زان بقیه و لطف از حق مستحق

مستحق لطف از طاعت شوند
 مستحق قهر از عصیان شوند
 شیطنت جانی شود در جسمها
 میهد بر فقر شیطان وعده‌شان
 آتشی از بخل بر جانیشان زند
 زآنکه دارد هر بخیل املاق او
 مجملاً عقل دنی دنیا بود
 چیست دنیا رهزن ذکرالله است
 کیست شه آن صاحب حسن جلی
 هست از عشق علی عقل علی
 راه عاشق منجلی از قید یار
 پس ازین ره عقل آمد عین عشق
 دیده بر حسن شهم چون باز شد
 رب قلبی لاتزغ بعد الهدی
 عاشقان را چونکه باشد قید یار
 قید شد چون یار لاقید است آن
 گرنه دانی از حقیقت این بیان

عقل کل راتباع و امت شوند
 بنده فرمان بر شیطان شوند
 از ستمکاران نویسد اسمها
 وعده شیطان به بخل آردکشان
 از تملق راه ایمانشان زند
 شد تملق لازم املاق او
 کان مقابل نقطه با علیا بود
 چیست ذکرالله آن نزل شه است
 صاحب حسن جلی عشق علی
 هست از عقل علی ره منجلی
 گرچه لاقیدی بود آن را بکار
 بر همه اعیان سر آمد عین عشق
 عشق آمد بر دلم دمساز شد
 من لدنک الرحمة ربی هب لنا
 عاقبت گردد همه آن قید یار
 عشق آمد عقل شد زان بی نشان
 از مجازی میتوان دیدن عیان

حکایت راجا

این حکایت در بیان عقل بین
 بود اندر هند شاهی کامکار
 نوبت سلطانش بر بام عدل
 همچو ظل الله بر فرق وجود
 آنچه شاهان را بیاید داشت داشت
 از هدایت بر سرش افسر نبود
 چونکه ایمانی به پیغمبر نداشت
 سوماتش بود جای بندگی
 بسکه بودش سلطنت عالی بنا
 بسکه بودش شمس ایوان رفیع
 در گلستان دلش نخل امید
 آسمان شاهش اختر نداشت
 اختر خورشید تابانش بدام
 چونکه چند بُد بهندی نام مهر
 بت پرستان را جمال آن صنم
 چین زلفش راهزن برکفر و دین

کان بود خود عین عشق ای مرد دین
 بر زبان هند راجا نام دار
 سکه را جانش بر نام عدل
 سایه اش گسترده بر عالم ز جود
 تخم بد در مزرع شاهی نکاشت
 گرچه هیچش با غوایت سر نبود
 در اسلام افسر افسر نداشت
 بر سجد بت بنای زندگی
 برده بر کیوان بنای بارگا
 شمس خشتی بودش از قصر منیع
 بر نیاورده قد و قدش خمید
 اختری غیر از یکی دختر نداشت
 دختری ابنای شاهانش غلام
 گشته چند نام آن خورشید مهر
 کرده رو از دیر سوی آن حرم
 سبزه و زار هر دو ز آن مبین

زیر زلفش خال هندوزاده بود
 ترک چشمش آخته تیغ و سنان
 نقش بینی کرده از لوح جبین
 برفراز لعل لب خالی عیان
 خود لب و دندان آن رشک قمر
 وز زنخدانش عیان خال سیاه
 در نظر آن موی و گوش و گوشوار
 از عذار روشنش عذرا خجل
 از بیاض سینه بیضا در حجاب
 ساعد و بازو و پنجه از ضیا
 کرده هر انگشت ماهی آشکار
 حقه نافش که چونه عنبری است
 وه چه حقه لوء لوء جان را صدف
 ساقها سیمین بلورین پایها
 از خرامیدن چه آرم در بیان
 عاشقان بیسر و سامان زار
 پیش راهش بس دل و جان ریخته
 از حرم یکبار در سالی قدم
 حق پرست و بت پرست آن رور زار
 جمع می گشتند از نزدیک و دور
 ذره سان در پرتو آن آفتاب
 بی حجاب آن آفتاب مه نقاب
 در رهش جانها بسی قربان شدی
 بت پرستان را صنم بردی زیاد
 آری آری حسن چون جلوه کند
 از قضا سالی چو آن موسم رسید
 صبح عید آمد که قربانی شوند
 بود ایرانی جوانی مه لقا
 بر سپهر دلبری ماهی تمام
 در میان عاشقان استاد بود
 کان صنم چون مهر از بیت الحرام
 چون نگاهش یار با مهیار شد
 دید چون در عاشقانش صادق است
 زهره سان با مشتری نزدیک گشت
 این سخن مهیار از آن چون گوش کرد

هندویی در ملک چین افتاده بود
 بر سر دل از مژده وز ابروان
 چون الف یکتائی حسنش مبین
 همچو زنگی بر لب عین روان
 حقه یاقوت پر در و گهر
 یوسفی گشته نهان در قعر چاه
 ماه و پروین در شب دیجور تار
 وز سواد طره لیلی منفعل
 آن دو پستان رشک ماه و آفتاب
 پنجه برتاییده از مه بارها
 یاکه ماهی آمده خورشید بار
 زیر آن سر بسته حقه دیگری است
 یافته از لوء لوء جان بس شرف
 پافش کرده در صفا و در ضیا
 غیبت کبک دری سـرو روان
 بر سر کویش هزار اندر هزار
 خاک ره شد جان ودل آمیخته
 رنجه میکردی سوی بیت الصنم
 منتظر بودند چون نوروزها
 کان صنم خورشید سان کردی ظهور
 عاشقان در چرخ بیحد و حساب
 میخرامیدی بعین آب و تاب
 خانه های دین بسی ویران شدی
 حق پرستان را شدی زاودین بیاد
 نه صنم در یاد ماند نه صمد
 عاشقان را شد هویدا صبح عید
 جان فدا سازند و جانانی شوند
 نام مهیارش ولی مهر آشنا
 در ضیا خورشید پیشش چون غلام
 دیده حیرت بره بنهاده بود
 گشت طالع رو سوی بیت الصنم
 زین بکلی دل شد آن از کار شد
 عاشقش شد دید چون آن عاشق است
 گفت دیوانه شدی و درگذشت
 خیر باد عقل را چون هوش کرد

روی در صحرای و کوه و در نمود
 در بیابان بود سرگردان چو باد
 نه ز راه آگاه و نه از شهر و کو
 پادشاهی کامجو و کامکار
 چشم بر قصد شکار از هر طرف
 بر سپاهی بانگ زد کای غازیان
 میشود معلوم کاین دیوانه است
 یک دو تن سویش سبک تازان شوید
 چند تن رفتند سویش در زمان
 جعبه‌شان خالی شد از تیر خطاب
 عاقبت سویش وزیر شاه رفت
 شاه را کردند عرض حال از او
 غیر دیوانه شدی حرفش نبود
 شاه را معلوم شد کان خسته جان
 گفت کآوردند همراهش به شهر
 گفت هر جا خوبروی دلبری است
 پیش او آیند و دل‌داری کنند
 شاید آن شوخی کز آن دل برده است
 در میان دلبران پیدا شود
 خوبروی‌ان بر امید یک نگاه
 غمزه‌ها و عشوه‌ها بردند کار
 همچنان می‌گفت دیوانه شدی
 چون نیامد هیچ تیری بر نشان
 جمله اعیان چه میرو و چه وزیر
 هر یکش سوی حریم خویش برد
 هیچ ز آن تیمارها طرفش نبود
 عاقبت سوی حریم شاه رفت
 شد یقین کان دلربای دلفریب
 نیست در آن شهر کردندش رها
 کز مروت نیست کاین بیچاره را
 واگذارم در بیابان هلاک
 عهد کردم بر خدای مهربان
 تانیارم یار این دلخسته را
 در برش چون دل درون سینه‌اش
 بر سریر استراحت نغموم

قول دیوانه شدیش ورد بود
 لفظ دیوانه شدی ورد رشاد
 ناگهانش شاه‌ی آمد رو برو
 با سپاهی آمده بهر شکار
 گشت او تیر نگاهش را هدف
 خوش شکاری آمده در راهمان
 صحبت دیوانه آرد دل بدست
 حال پرسانش به اینجا آورید
 هر چه کردندش خطاب از این و آن
 غیر دیوانه شدی نامد جواب
 حرف دیوانه شدی همراه رفت
 شاه شد مستفسر احوال از او
 بسته گوش و لب ز گفت و از شنود
 گشته نخجیر نگاه دلبران
 از جمالش شهریان بردند بهر
 مهر طلعت ماهرخ سیمین بری است
 خاطرش جویند و غمخواری کنند
 آتشین خویی کز آن افسرده است
 عقده دیوانه از دل و اشود
 آمدند از جان و دل هر یک براه
 هیچ آن دیوانه را نامد قرار
 یک زبان میگفت دیوانه شدی
 پس بسوی خانه‌ها کردش روان
 از شریف و از رفیع و از کبیر
 وز عذارش گدرد حیرانی سترد
 غیر دیوانه شدی حرفش نبود
 حرف دیوانه شدی همراه رفت
 کش ربوده صبر و آرام و شکیب
 شد مهیا شاه و رفتش از قفا
 بیدل از خانمان آواره را
 سازدش تیر هلاکت سینه چاک
 عاشق و معشوق را آرام جان
 دل به امید هلاکت بسته را
 زنگ غم نزدایم از آئینه‌اش
 لحن جان آسای مطرب نشنوم

سازم این ناکام را تا کامیاب
 با سپاهی سر بسر آراسته
 از تهیه آنچه خواهد خواستگار
 از پی دیوانه هر سو شد روان
 آشکارا گشت از شهری سواد
 آمد اندر رقص چون لاله بیاب
 پای کوبان کف زنان تصنیف خوان
 چون سواد شهر روشن شد ز دور
 هر قدر نزدیکتر میشد سواد
 گفت شه جانانه این خسته جان
 در تفحص آمد و معلوم شد
 با وزیرکار آگاه حکیم
 نامه‌ای از من به این راجا نویس
 پس رقم کن حالت فرزند ما
 کو اسیر خال هندویی شده
 از نگاهش کرده مفتون ساحری
 آمده یکبارگی بیرون ز هوش
 گشته مرتاض بیابان فنا
 بت پرست بت پرستی آمده
 صورتی طاق دلش را چون صنم
 گوئی آن بت شمسه ایوان شاست
 پادشه را چون فتوت لازم است
 این پسرکان نوگل بستان ماست
 تشنه کامی زلال وصل دوست
 آب ده از آبخسار وصلتش
 آنچه فرمائی بجان فرمان بریم
 غیر از این ما را نباشد مطلبی
 بیش ازین طول کلام آرد ملال
 ختم شد چون نامه مختومش نمود
 بعد استقبال و اعزاز تمام
 پس بدستوری دستوران شاه
 شه ز مضمون آگهی حاصل چو کرد
 کآنچه فرموده رقم دستور شاه
 لیک ما را راه وصلت بسته است
 مطلب و فرمایش دیگر بیار

کامیابی شد حرامم همچو خواب
 ساز راه از هرچه هرکس خواسته
 وز تدارک آنچه خواهد کارزار
 چند روزی در بیابان ناگهان
 بس در شادی بدیوانه گشاد
 سرخ روی و دیده پر خون سینه داغ
 از تو دیوانه شدی چون کودکمان
 گشت روشن رویش از روی سرور
 خرمی دیوانه را می شد زیاد
 اندرین شهر است بیشک و گمان
 رسم و راه آن صنم مفهوم شد
 گفت بسم الله الرحمن الرحیم
 اولش رسم تحیتها نویس
 نحلّه امید جان دلبد ما
 از دل و دین و خردسویی شده
 ساحری را کرده افسون ساحری
 هوشش از سر رفته حس از چشم و گوش
 در بیابان فنا جان آشنا
 حق پرستی بت پرستی آمده
 چون حرم بنشسته بر طاق حرم
 شمسه‌سان ایوان شه رازویاست
 خسته جانی را مروت لازم است
 نونهال بوستان جان ماست
 کرده خشکش شاخ و برگ و مغز و پوست
 ساز جان را کامکار وصلتش
 سر نیچیم و بجان فرمان بریم
 غیر ازین جان را نباشد مشربی
 کم مبادا از سر خلقت ظلال
 پس وزیر آورد سوی شاه زود
 گفت از مضمون نامه چیست کام
 نامه را بر خواند پیش بارگاه
 برفشانند از عارض مقصود گرد
 جمله حق است و یقین بی اشتباه
 ز آنکه او مسلم بود ما بت پرست
 ما رعیت جمله آن شه شهریار

خواست دستوری وزیر و بازگشت
عزم شد جزمش برزم و کارزار
کوس حربی شد نهیب غازیان
هر دو سو صفها شدند آراسته
از قضا روز پرستش بود هم
در رهش از عاشقان جان نثار
در میانه شاه آن دیوانگان
آن صنم سویش نگاهی باز کرد
از لب جانبخش دادش جام نوش
سر پیای او نهاد و داد جان
چون نثار مقدمش چیزی نداشت
پادشاهان را خبر بردند زود
عاشق دلدادۀ داد وصل داد
بزم ماتم گشت رزم دلگداز
بعد تغسیل و کفن آن شه نشان
جانب کاشانه چنדר بدن
بر در قصرش چو آمد ایستاد
تخته‌ای شد ز آن در آن تابوت وصل
فصل را آلات اگر چه تند شد
هیچ از آن در جدائش نبود
آن بت بتخانه سوز دلنواز
محرمی نزد شه اسلام کیش
چون طلب از شاه مرد راه کرد
گفت از شرک خفی و از جلی
کلمۀ توحید چون تلقین گرفت
غیرت عشقش گریبانگیر کرد
برکشید از سر حجاب جسم را
کرد خالی قالب و شد رسته جان
شد به آئین مسلمانان کفن
آن جنازه چون ز قصر آمد روان
همره چنדר بدن مهیار شد
هم عنان رفتند تانزدیک قبر
جسم را چون روح یکتا ساختند
در جنازه خود نبذ چنדר بدن
چون جنازه باز از مهیار شد

چون نشد مقبول شه آن بازگشت
کارزار آمد چو آمد کارزار
نای زرین داد بر کفها سنان
گردد غیرت در میان برخاسته
کان صنم بیرون خرامید از حرم
هر طرف استاد حیران بشمار
بود مهیار آن گدای خسته جان
ساز وصل جاودانی ساز کرد
که نمردی تو روان آن کرد گوش
جاودانی یافت وصل جاودان
بر طبق بهر نثارش جان گذاشت
کز جدال و جگتن اکنون چه سود
جان براه دلبر جانان نهاد
ساز ماتم از دو جانب گشت ساز
گشت چون تابوت تختش شد روان
موکنان مویه کنانش مرد و زن
عاشق آسا سر بروی در نهاد
کش نشد ممکن بهر تدبیر فصل
اره‌های سعی آخر کند شد
با جدائی آشنائش نبود
دیدکاین هنگامه گردیده است ساز
کرد قاصد تا کند اسلام کیش
مرد ره سوی روانه شاه کرد
لا اله الا هو الله العلی
وصل عاشق را اهم دین گرفت
شاهباز روح را نخجیر کرد
برد خوش سوی مسما اسم را
جان پیوستش به جانان جسم سان
بعد غسل و گشت تابوتش وطن
شد روان از قصر شه جان جهان
این عجب خورشید بامه یار شد
گشت چون روشن چه تاریک قبر
نوبت توحید فاش انواختند
خلق بگرفتند ناخن در دهن
ز آن هویدا وصل یار شد

خواستند از هم جدا سازندشان
 کس توانا بر جدائیشان نشد
 در یکی الحد نهادند آن دو تن
 قید یاری چون به عاشق یار شد
 قید یاری چیست یارا غیر عقل
 گاه عشقش نام این قید آمده
 گاه عقلش خوانده اند ارباب هوش
 تحفه صلوات حق بر عقل کل

از جدائی هیچ نامد در میان
 قطع و فصل آشنائیشان نشد
 قهر را صورت دو اندر انجمن
 یار عاشق گشت و عاشق یار شد
 قید یاری نیست ما را غیر عقل
 عاشقان را دام چون صید آمده
 عقل یعنی قید بر اصحاب هوش
 هم بر آل باکها دین السبل

رمز حکایت فوق

آمد از این قصه ام رمزی بیاد
 هر مجازی از حقیقت رمزدان
 پیر ارشاد است آن چندر بدن
 هست آن مهیار طالب شمس را
 زین نشان فرموده آن خیرالبشر
 اینکه سالی یک ره از خانه برون
 از لکل امه فیها رسول
 بانظر تفسیر این آیه بین
 حضرت معصوم در تفسیر این
 کان فرستاده است از ما اهل بیت
 لا محال آید بهر قرنی عیان
 عهد چه آن نعمت میثاق حق
 لفظ دیوانه شدی قول رشاد
 آن بیابان گشتن از حیرت نشان
 آن شه مسلم که از بهر شکار
 در طریقت آمد او پیر دلیل
 گرچه رهرو ره رود در شاهراه
 کیست رهبر آنکه ره را رفته است
 اینکه آوردش بسوی شهر و کو
 آنکه خوبان را به آن عرضه نمود
 زینت دنیائی از جاه و جلال
 لذت عقبائی از جنات و حور
 رتبه های عالییه از مرحلات
 طالبی کاو را نباشد التفات
 نه هوایی از مراحل باشدش

از کرامات شه آن نور رشاد
 بشنو و دریاب ای طالب ز جان
 چونکه خورشید است نور انجمن
 چون قمر از شمس میگیرد ضیا
 من چو شمس مرتضا همچون قمر
 آید و گردد به عاشق رهنمون
 ظاهر است این دار این معنا قبول
 بی نظر هرگز نمی گردد مبین
 کرده تبیین از ره حق یقین
 و آن چراغ اهل حق راهست زیت
 تا کند تجدید آن عهد نهان
 کان بود در جان هر مشتاق حق
 ورد جان طالب و نور مراد
 حیرتی کامد بحال رهروان
 آمد و گردید مهیارش دچار
 تا دلیلی نیست گم باشد سبیل
 نیست چون رهبر بود در اشتباه
 نیست رهبر آنکه ره آشفته است
 امتحانات در ره سو بسو
 دو جهان را عرض کردن هست و بود
 از جمال حسن و از فضل و کمال
 باده زا کواب قراریر و قصور
 مرحلات راه علیا منزلات
 بر دو دنیا هیچ هیچ از هر جهات
 نه نظر سوی منازل باشدش

لا محاله میرسد مطلوب را
و آن که آمد با سپاهی همراهش
آن سپاهی رمزی از اخلاق او
آنکه مهیار از سواد شهریار
آن اشاره باشد از جذب الملوك
آن سواد آن را سواد اعظم است
آن وزیری کان سوی آن شاه رفت
آن شه کافر که بود آنرا پدر
رب در اینجا رب الارباب آمده
هست این تحذیر از سلطان علو
آن جواب کفر و منع وصل چیست
بر جدال آماده گشتن از چه روست
و آنکه مهیار آمد اندر راه یار
آن ندای ارجعی را رمز شد
آنکه بد چندر بدن کفر آشنا
کفر پنهانی است این پیدا بود
رفتن تابوت سوی قصر یار
موت قبل الموت را رمزی مبین
قصر یارت دل بود تابوت تن
آن مسلمان گشتن چندر بدن
من تقرب شبراش تقریب دان
مردن چندر بدن رمز از دیه
اتصال آن دو تن دانی ز چیست
دفن یکجا صورت قبری دوجا
قبر اینجا جسم خاکی آمده
مصطفی و مرتضی را جسم دو
لیک در باطن یکی شد بیشکی
لحمک لحمی بیانی مستین
جسم ایشان نیز روحانی بدان
نص لولاک اندرین معنا گواه
آن علی کایجاد را باشد سبب

جان جان جان شود محبوب را
اینکه خواهش کرد وصلت از شهنش
از جمال و از جلال ای راهجو
گشت اندر ملک شادی شهریار
تارود سالک سوی جذب از سلوک
کاندر آن نور شهادت مدغم است
غمزه رهبر بود کان راه رفت
آن پدر رمزست از رب البشر
و یحذر نفسیه شاهد شده
آن علوی کامده اندر دنو
غیر رمز لن ترانی هست نیست
از پی اظهار اخلاق نکوست
جان بر راه یار گردیدش نثار
راضیه مرضیه سوی یار خود
باشد از تحت قبایب اولیا
اطلب العلم بصین مستند
ایستادن بر در یار استوار
استوار استادن از حق یقین
ایستادن با تننت رسنت زطن
هست تقریبی بکن درک سخن
گر بود جان و دلت تقریب دان
آن دیه کامد جزای تقدیه
عاشق و معشوق را نفی دوئی است
هست رمزی از فنا و از بقا
که مجرد روح را مکمن شده
هست در ظاهر بعلم ما و تو
بیشکی در باطن آن هردو یکی
نفسک نفسی گواهی بس مبین
از ازل جان جهان جاودان
همچنین لولا علی بی اشتباه
آن علی مظهر هر بوالعجب

علی

یا علی ای بر همه هستی سبب
ای ز تو حق یقین حق و یقین

یا علی ای مظهر هر بوالعجب
ای مجازی حب تو حق یقین

ای سپهر رشد را مهر تو مهر
 ای بچرخ اهدا رویت قمر
 ای بهر قرنی ظهورت نور بخش
 ای چراغ شرع را نور توزیت
 ای طریق اولیا را رهنما
 حیرت عشاق دروادی عشق
 حسن تو ای حسن تو عالم فروز
 ای بظلمات شبهه حبت دلیل
 حب تو رهبر بود بی اشتباه
 شاهراه بی شبهه شرع حبیب
 امتحاناتی که در راه است خاص
 سیئه با حب تو نبود مضر
 حب تو خورشید و ظلمت سیئات
 هرکه را حب تو بادنیا عدو
 دوستت هست از دو دنیا بیخبر
 حب دنیا مطلقا ظلمت فراست
 حب دنیا مطلقا ظلمت بلی است
 تا ز حبت گشت نورانی دلم
 نه به امید جانان را طلب
 نز حصول مال و جاهم در جلا
 از ولایت اعتلا دارد جلا
 از جلایست منجلی هر جا جلی
 از ولایت اعتلا حاصل به جان
 منجلی هر جا جلی از نور تو
 از ولایت عامه اندر اشتباه
 چیست عیان ظلمت دنیای دون
 ایها الغمر الذی فی الاشتباه
 آن کتب کز آسمان آمد فرود
 آن اوامر و ان نواهی سر بسر
 جملگی بهر شناسائی اوست
 امر و نهی شاه را آگاه شو
 شاه که سلطان ملک لایزال
 او که باشد مدرک ابصار ما
 چون بصیرت نیست کوری توکور
 مولوی معنوی آن پاک دین

ای ز تو هر ماهرو خورشید چهر
 نور خورشید را مه رویت سمر
 نوربخشی از تو اش هر نور بخش
 ای فروغ شرع را تو و اهل بیت
 ای فریق انبیا را پیشوا
 محو ایشان از غم و شادی عشق
 عشق تو ای عشق تو عشاق سوز
 ای محب تو دلیل هر سبیل
 بغض تو رهزن بود در شاهراه
 هرکه بی حب تو از آن بی نصیب
 هرکه را حب تو از آنها خلاص
 دوستت بر سیئه نبود مضر
 نیست ظلمت پیش خورشیدش ثبات
 با عدو کی انس میگیرد نکو
 بی خبر از هردو در نفع و ضرر
 حب مولا مشرق نور علاست
 حب مولا مظهر نور علی است
 از دو دنیا شد فراغت حاصل
 نه ز بیم دوزخم جان را تعب
 نز حصول اهل جاهم اعتلا
 از جلایست انجلا دارد جلا
 از ولایست معتلی هر جا دلی
 از جلایست انجلا در دل عیان
 معتلی هر جا دلی در طور تو
 اشتباه عامه را عیان گواه
 ظلمت دنیا کند دل واژگون
 ره علی باشد علی بی اشتباه
 از علی است از علی گفت و شنود
 کز پی بینائی خیر است و شر
 گر شناسائی اویت آرزوست
 با بصیرت باش و رو در راه شو
 وحده لا شرک له جل جلال
 او که نبود مدرک ابصار ما
 چون تواند دید چشم کور نور
 چون شدش روشن دل از نور یقین

گفت با آن کور باطن گول عام
 «تو بتاریکی علی رادیده‌ای
 غیر بین چشم تو از سرکنده باد
 دیده‌ای کان غیر بیند دیده نیست
 دیده‌احول نبیند غیر دو
 منتهای شرک تو خود بینیت
 نیست خود بینی جز از نفس دنی
 حاصل از عقل علی دانائی است
 نور بینائی بصیرت آورد
 تافت چون نور بصیرت در دلت
 شد چو در دل معرفت حاصل ترا
 عقده مشکل چو در دل واشود
 ز آن سبب الحق مرگفته‌اند
 حق علی و از علی و با علی است
 هرکه در این قول دارد اشتباه
 هست قرآن جملگی گریک کتاب
 و آن چه می‌باشد مفصل در کتاب
 و آن حروفات مصدر بر سرور
 جمع چون گردد مصدرها همه
 خوان صراط حق علی نمسکه
 بر صراط حق تمسک واجب است
 این بیانم شد عیان زام الکتاب
 بسمله زام الکتاب ام الکتاب
 از بروز و از بدایت رمز با
 نقطه وحدت سلونی را سزا
 نکته العلم نقطه زین فنون
 نقطه پرگار هر دوران علی
 مصطفای حق علی را جان بود
 هم بر آل ازکیای اصفیا
 اصفیا را پادشاه ذوالعلا
 شاهد بزم محبت صورتش
 انبیا ساغرکش میخانه‌اش
 گه زموسی دست بیضاش آشکار
 گه شعیب آساش موسی از خدم
 صورت معنیش از خضر آشکار

از ره عین الیقین نظمی تمام
 ز آن سبب غیری بر او بگزیده‌ای
 کاسه آن چشم خاک آکنده باد
 غریبنی خود نشان احوالی است
 دو نمی‌بیند مگر آن شرک تو
 کان یقین بر خاک مالد بینیت
 مهلک آن نیست جز عقل علی
 حاصل ازدانائیت بینائی است
 از بصیرت غشوه غفلت برد
 معرفت لاریب گردد حاصلت
 حل نماید عقده مشکل ترا
 هرکجا تلخی بود حلوا شود
 در این معنی از این یم سفته‌اند
 ملجأ و منجا یقیناً با علی است
 آورم از محضر قرآن گواه
 لیک باشد ز آن سور هر یک کتاب
 درج دیباچه بود در هر کتاب
 هر یکی دیباچه‌ای دان مختصر
 وضع چون گردد مکررها همه
 دان صراط حق علی نمسکه
 واجب است آنرا که حق را طالب است
 شد عیان زام الکتابم این حساب
 با از آن ام الکتاب ای نکته یاب
 و امتیاز حرفها از نقطه‌ها
 قال: انی نقطه فی تحت با
 شد عیان ان کثرها الجاهلون
 جان جان جان جان جان علی
 که علیه سلم الله الا حد
 خاصه آن ساقی کوثر ایلیا
 مرتضای مجتبی‌ای مصطفی
 ساقی صهای معنی جودتش
 اولیا بر شمع قد پروانه‌اش
 گه زعیسی بعث موتاش آشکار
 گاه خضرش همچو موسی هم قدم
 معنی صورت ز موسی برقرار

معنی صورت چو دست نور بار
 معنی صورت چو ثعبانی عصا
 معنی صورت چو تابوت السکین
 جز سکیه مقصد از تابوت چیست
 تزکیه قصد است از قتل صبی
 گنج مخفی بود مخزون در جدار
 چونکه معنی رو بصورت آورد
 از عصا اژدر پدید آرد خدا
 چونکه صورت معنیش همره شود
 گنج رحمت از جدار آرد برون
 صورت معنی و معنی صور
 نور الظاهر چو تابنده شود
 اسم الباطن ولی را حرز جان
 باد بر او رحمت جان آفرین

صورت معنی اقامه بر جدار
 صورت معنی چو قتل آن صبی
 صورت معنی چو خرق آن سفین
 جز سلامت بر سفینه خرق نیست
 تصفیه پیدا ز ثعبانی عصا
 نور حکمت بود دست نور بار
 دست تابان همچو بیضا می شود
 بر خدا تابوت گردد رهنما
 قتل گردد تزکیه عین الرشید
 خرق کشتی بر سلامت رهنمون
 ظاهر و باطن معین یکدگر
 جمله هستی بر نبی بنده شود
 شاهد این غیبت صاحب زمان
 هم بر آبا و بر آتش اجمعین

غیبت صاحب الزمان (ع)

این بیان در غیبت صاحب بود
 غیبت صاحب زمان دانی که چیست
 چیست تشکیک تو تقلید هوا
 حب دنیا گر نگردد راهزن
 غیبت گردد مبدل بر حضور
 ظاهرت باطن شود باطن عیان
 دل نشانی دیده را از اهل دل
 دیده بندد بر همه ریب و شکی
 آن یکی کبود مراد دو جهان
 از دو دنیا جانت آرد برکنار
 از دو دنیا دوری جانان عیان
 همچنانکه قرب این دنیا دنی است
 زین سبب فرمود آن فخر الانام
 اهل دنیا را حرام است آخرت
 هرکه نه دنیا نه عقبا باشدش
 حب مولا آنکه ایجادت از اوست
 نور ارشاد از نگردد رهنما
 چیست ابعاد این خیالات ظنون

هرکه او بر حضرتش طالب بود
 سازمت ظاهرگرت تشکیک نیست
 آن هوا کز حب دنیا شد پیا
 وارهد جانت زهر تشکیک و ظن
 از حضور دل نماید غرق نور
 دیده از نور حضور دل نشان
 این چنین دیدم شنیدم متصل
 از هزار و یک نیند جز یکی
 دو جهان در پرتو نورش نهان
 برکنار جودت پروردگار
 دوری جانان هلاک جسم و جان
 قرب آن دنیا هم از بعد علی است
 هر دو دنیا شد بر اهل الله حرام
 و آخرت بر اهل دنیا زین سمت
 نور دیده حب مولا باشدش
 در دل و جان نور ارشادت از اوست
 ظلمت ابعاد گردد پیشوا
 از ظنون آید بر هر دم فزون

تأدیب لیب

این بیان آمد بتأدیب لیب
 ای که هستی ذوفنون از راه ظن
 گر یقین دانی که حق صادق بود
 طالب صادق یقینش هم‌ره است
 صدق طالب را سوی مطلوب برد
 بوالفضول بوالهوس را صدق نیست
 شک و ریب از بوالفضول بوالهوس
 بوالفضولی ذوفنونی آورد
 پیشه صاحب رشد ز آن شد فنون
 خود بین تو شاهبازی یا مگس
 جیفه خواری قسم کرکس آمده
 صید زنده حسن اخلاق ای نکو
 جیفه خواری نیست غیر از سوء خلق
 گر به سوء خلق برکس ننگری
 هادی اندر راه بینی لامحال
 برکنار ره بود هادی مدام
 لیکن از چشم ظنون دارد حجاب
 ارتیاب از خودپرستی می‌شود
 هستی آردمستی و عقلت برد
 جهل سوی خود کشد جاهل شوی
 خود بین چونی چه‌ای تو کیستی
 جیفه چه هر چیزگند آید از آن
 مردمان در عالم است اخلاق نیک
 رو سوی باطن اگر آری بین
 عالم علم لدن عین رشاد
 درد تو از تو است بینا نیستی
 تو گمانت اینکه هستی بس صغیر
 تو کتابی هستی آیات عیان
 خودشناسی رب شناسی باشدت
 خود اگر اشناختی عبدی بحق
 آن فقیر مسترق عبدالله است
 آن فقیر مسترق مستحق است
 گر بگوید حق ز عین اطلاع

بوکه باری بشنود پند ادیب
 بعض ظن اثم است کن درک سخن
 خود نجات از ظن ترا صادق شود
 طالب مرتاب در ره گم‌ره است
 صدق طالب را کند مطلوب خود
 ضد شک و ریب غیر از صدق چیست
 بس نشانده بر سر هر خوان مگس
 بهر طالب بهر آن صاحب رشد
 کز فضولی آورد جانست برون
 صید زنده قسم شهباز است و بس
 کاین زمان مقصود هرکس آمده
 حسن اخلاق از نکوئی ساز خو
 روز سوء خلق منگر سوء خلق
 از خیالات ظنونی بگذری
 جاهل و افینا گواه این مقال
 هم دلش بر سر ره در قیام
 هست ظلمانی حجابش ارتیاب
 خودپرستی سوی هستی می‌کشد
 عقل چون شد «سوی خود جهلت کشد»
 هم ز جهل از یاد خود غافل شوی
 ظاهراً جز جیفه دانی نیستی
 کند چه آزار جان مردمان
 که نموده خلق آن خلاق نیک
 در تو پیچیده کبیر العالمین
 گفته خوش منظومه‌ای عین الرشاد
 هم دوا از تو است دانا نیستی
 در تو پیچیده جهانی بس کبیر
 از حروفش ظاهر اسرار نهان
 رب شناسی رب ناسی باشدت
 حق عبد است آن فقیر مسترق
 هر که محمود است از آن آگه است
 در بحار شوق حق مستغرق است
 مرتفع سازی از آن این ارتفاع

با همه فرعونیت ای ذوفنون
 باورت گرنیست پس از چه سبب
 ذوفنونی تو رب الناسی است
 حق شناسی را فنون دیگر است
 جلب زر را گرنیدانی گویمت
 چیست زراذوفنونی سحت سخت
 سحت چه آنکه زکس چیزی بری
 گر توگوئی پیش خود لیس جناح
 مفلحون آن مؤمنان موقن اند
 مؤمنان موقنون متقنون
 وصف هر یک شرط هر یک گفته شد
 گر بجانست آن شروط آری بجای
 ورنه خود را ریشخندی میکنی
 متقین از غیر حق پرهیزکار
 انفس و اموال خود کرده فدا
 گر تو را شیطان خیالی آورد
 امتحان پیش است مانند محک
 آن فقیری را که بگذشته ز جان
 شرعیان فتوا به قتلش داده اند
 در میان ناچار استاد عیان
 تو ز بیم اختلال مال و جاه
 گر بدارش برکنند اهل ستم
 جانش و مالش عیالش در تلف
 چون ندانی برجنابش کرد رو
 ذوفنونی رهزن دینت شده
 از فنون بگذر یکی فن پیشه گیر
 دهر را روباه بازیها بود
 هان مشو مغرور فن خویشتن
 پهلوان گاهی بفن خود فتد
 پهلوان گر پهلوانی هوشدار
 گرچه او پیر است و تو هستی جوان
 گر انانیت دهد فنیت یاد
 پیر را بازوی فولادین بود
 هرکه با فولاد بازو پنجه کرد
 این بیان از قول سعدی گوشدار

خود انالحق گوی هستی در بطون
 آمده عصیان تو عصیان رب
 رب ناسی حق حق شناسی است
 ذوفنونی تو آن جلب زر است
 زنگ این معنی ز خاطر شویمت
 سحت خوردن هست ز قومی درخت
 کو برو درماند و تو غارتگری
 هرچه باشد طعمه شان اهل فلاح
 مفلحون آن متقون محسن اند
 محسنونند محسنونند محسنون
 این در از حق الیقین خوش سفته شد
 محسنی باشی و محبوب خدا
 لاف احسان لاف تقوا میزنی
 محسنین در راه حق جانشان نثار
 فی سبیل الله واهلها مرحبا
 کو مرا بهر فدا می پرورد
 بشنو و دریاب و بگذر از هلاک
 هم ز مال و از عیال و خانمان
 عرفیان حربه بکف استاده اند
 هر زمان بیمی دهندش دوستان
 از تجاهل افکنی پرده سیاه
 تو بگوئی نام آن نشنیده ام
 بینی و بر هم زنی دست اسف
 پس چگونه میشناسی ذات او
 هر فنی فنی ره دینت زده
 شیر ره باش و ره آن بیشه گیر
 بازیش که پست و گه بالا بود
 کس نبرده بازی از این پیرزن
 گرچه پیوسته فنون می پرورد
 هرچه گوید پهلوانت گوش دار
 زآنکه او پیراست و تو فرزند آن
 قوتت را می دهد خرمن بیاد
 گر ضعیف و خسته و مسکین بود
 ساعد سیمین خود را رنجه کرد
 که از او مانده به عالم یادگار

نقطه حسن و دایره عشق

ز آن معانی این نشان دیگر است
می‌کند موجش عیان درهای نظم
باشد اندر خورد درتاج شهان
کش بود هر قطره خورشیدی تمام
چون صدف می‌پرورد در سینه در
کآسمان خورشیدش آرد در نثار
خواست بنماید تجلی در صفات
کن تلفظ کرد وجه ذات هو
نور هستی ظاهر از عین جمال
نیست غیر از حسن چون منظور عشق
دایره برگرد نقطه سایره
عشق نقطه سایر او را دایره
کی شود بی نقطه پرگاری درست
اوست خورشید و همه ذرات حسن
رفته رفته خط پرگار آمده
راستی بی انحنایش کس ندید
مستوی در انحنای روحی فدا
انحنای عاشقان جان فداست
گرد نقطه حسن جمله قدکمان
تا از آن تیری به نخجیری زنند
کاندر آن املاک و جن و آدم است
صید آن نور کمال معرفت
بازیاب دویمین عرفان یقین
لازم این عود چون آمد رشاد
پیشوائی کان بود آگاه عود
کز ولایت بر نبوت عالم است
عالمان امتم چون انبیا
با عدالت رفتن راه هدا
از عدالت بر عدالت راه برد
چون صفاتش عین ذاتش عدل شد
جانب توحید شد راهش مبین
جزموحده هیچکس نشناختش
از خطاب قل هو الله احد

ز آن مقام این نشان دیگر است
باز موجی میزند دریای نظم
هر در نظمی کز او گردد عیان
بحر معنی بر سر آورده غمام
قطره‌هاکان ابر می‌ریزد بر
هر یکی دری شود خورشید بار
آفتاب حسن چون از شرق ذات
از کمال نعمتش بنمود رو
شد ز نون نعمت و کاف کمال
چيست آن عین جمالی نور عشق
حسن نقطه عشق باشد دایره
سایر اعیان بگردش سایره
خود مدار دایره از نقطه است
نقطه اول که آمد ذات حسن
حسن را یک نقطه در کار آمده
خط پرگاری کز آن نقطه دمید
خط بین گرد عذار پادشاه
استوای خط حسن از انحناست
عاشقان جان فدا پرگارسان
این کمان را لازم است آلات چند
چيست آلات آن وجود عالم است
چيست نخجیر آن غزال معرفت
معرفت چه بازیاب دویمین
بازیاب دویمین باشد معاد
پیشوا لازم بود در راه عود
پیشوائی را نبوت لازم است
بین که فرموده است شاه اصطفا
از نبوت چيست حاصل خلق را
با عدالت راه حق هرکس سپرد
از عدالت چون صفاتش عدل شد
عدل را شناخت از عین الیقین
مؤمن توحید مؤمن ساختش
آن موحده رسته جاننش از عدد

هم موحّد هم موحّد ای عزیز
 فاعل و مفعول امکّانی بود
 درک این معناگرت مقدور نیست
 خود احد داند احد را والسلام
 آن امام آخر و اول ولی

هستشان اثینیت میکن تمیز
 آن احد را ذات صمدانی بود
 اهل توحید است جانت دور نیست
 دل علی ذاته بذاته گفت امام
 فیض بخش باطن و ظاهر علی

«ساقی نامه»

یا علی ای ساقی صهبای فیض
 یا علی ای ساقی بزم لقا
 یا علی ای ناب توحیدت بجام
 یا علی ای ساقی هر مستحق
 ساقی میخانه عرفان توئی
 یا علی ای از تو بر اهل طریق
 یا علی ای دلنواز اهل شرع
 باده فیضم دگر در جام ریز
 تا ز فیض جام تو ساقی شوم
 چون مفیض از جام مشتاقی شدم
 ساغری دیگر ز توحیدم چشان
 مستحقم مستحقم مستحق
 نشاهای بازم ز عرفانت ببخش
 از طریقت ده مدام سلسبیل
 از شریعت جام کافوریم ده
 آتش نم‌رود نفی ذوالاثام
 تاکنم سر قصه شاه جلیل
 بود آذر عم آن نور رشاد
 چون بود عم جای اب اندر کلام
 گفت او را از چه گیری آلهه
 بنده اصنام می‌باشی چرا
 گه کواکب می‌پرستی گاه ماه
 آن صمنها لایض لاینفعند
 و آن قمر هم نیز آفل باشد او
 شمس اگرچه اکبر از آنها بود
 نور ایشان جمله گر هست از خدا
 هستم از تحقیق عقل ذوفنون
 روی دل کردم سوی عقل آفرین

ای ز جودت باده در مینای فیض
 ای بقایت دور از شوب فنا
 اهل توحید از توشان شرب مدام
 مستحقان از می تو مستحق
 اهل عرفان را مفیض جان توئی
 ریخته بر کام جان کاس رحیق
 از مدام امتیاز اصل و فرع
 ساغر فیضم دگر در کام ریز
 ساقی صهبای مشتاقی شوم
 فیض بخش فانی و باقی شدم
 در مقام اهل توحیدم نشان
 مستحقم کن ز جامی مستحق
 تا ز عرفانم برد هر نشاء بخش
 تاکنند اهل طریقم جان سبیل
 از حرارات هوا دوریم ده
 همچو ابراهیم کن برد و سلام
 آن جلیل حضرت باری خلیل
 خود ز صلب و بطن پاکیزه بزاد
 اب خطابش کرده آن رب الانام
 بینمت با قوم خود گم کرده ره
 بندگی باشد سزاوار خدا
 گاه خورشید این ندارد هیچ راه
 و آن کواکب آفلند و ناپسند
 بنده اش از راه غافل باشد او
 آفل است آفل خدا کی می‌شود
 بر خدائی هیچیک نبود سزا
 جان بری یا قوم ممتا شرکون
 فاطر خلق سماوات و زمین

تو خلیلی ای خلیل جان من
عم چو اب چون در مقام رب نشست
عم بدان عقل معاش دنیوی
آن کواکب آن خیالاتی که هست
همچنان ارباب علم زیستن
یعنی آن مستکبرین مترفین
آسمان دنیوی را زینت‌اند
و آن قمر دان علم شرع دنیوی
بر سریر علم بنشسته به ناز
منع آب از ریشه جان می‌کند
غافل از این کز فروغ بی اصول
چون شود شمس حکومت را طلوع

از خلیل الله کن درک سخن
همچنان عقل این مقامش ثابت است
و آن صنمها ریز و پاش دنیوی
موهم عزت در این بالا و پست
اندرین دام بلایا و فتن
چون کواکب زینت اهل زمین
نه نگهدار شیاطین از گزند
عالم آن رشدگمراه و غوی
قانع از شاخ و ز ریشه بی نیاز
قطع ایمان ریشه جان می‌کند
بر ثمر باشد محال او را وصول
آن قمر آفل بود با هرلموع

جبر و اختیار

این بیان باشد ز جبر و اختیار
هم اصولی حکمت از شمس است رمز
شمس حکمت با حکومت هر یکی
شمس حکمت با حکومت گشته یار
آن حکیم و حاکم اندر نفس تست
کیست طاغوت آنکه از طغیان او
کیست طاغوت آن سلاطین ضلال
کیست طاغوت آن حکیمان فضول
کیست طاغوت آنکه بیم عزتش
کیست طاغوت آنکه استکبار او
روز اقبال است آن روز قیام
گر دل آن طاغوت را کافر شود
عروة الوثقا است از دستش بتاب
گوید از تأیید عقل ذوفنون
روی دل دارم سوی جان آفرین
منصب خاص خلیلی یافته
چيست خلّت انقطاع از ما سوا
جز بکلی انقطاع از ما سوا
یافت ابراهیم را چون جبرئیل
بود در دامن کوه باشکوه
شد ممثل خواند سبوحی توا

اختیار و جبر از آن آشکار
حکمتی کان از فضولی گشته غمز
آفل است اندر حقیقت بیشکی
ذره‌ها اینای دور روزگار
مسند طاغوتی از ایشان درست
رو بیره نتواند آرد راهجو
مظهر قهر خدا جل جلال
متکی بر مسند خاص رسول
کرده دل مستضعفین را مرتعش
روز اقبال آمده ادبار او
کبریا خاص خداوند انعام
بر خدای از صدق ایمان آورد
کش نباشد انفصام از هیچ باب
رسته جان یا قوم مما شرکون
فاطر جمله سماوات و زمین
روی جان از ما سوا بر تافته
وانقطاع از ما سوی الرب العلا
باشدت کی منصب خلّت روا
معنی خلّت بسطاطان جلیل
خیل و انعامش زهر جانب گروه
جبرئیل آن حامل عرش خدا

بمانوا از آن چو ابراهیم شد
 هوش و حسش از تن و جان شد برون
 بازشت خلش نخجیر کرد
 بگسلاند تا مگر زنجیر را
 بار دیگر زین نوا بخشم نوا
 بار دیگر آن نوا چون ساز شد
 مرغ روح از دام تن پرواز کرد
 باز چون در قید جانرا دید اسیر
 از نوائی تا تمامی مال خود
 بار سیم جسمت از زنجیر هوش
 مدتی از این سرورش جانفزا
 دید چون حالات جان برق جهان
 گفت ربی مرده چون زنده کنی
 لیکن اطمینان قلبم آرزوست
 مرده در دست من از زنده شود
 مطمئن گردد دل ای رب جلیل
 گفت آن پروردگار طیرو سیر
 پس بهم برکوب و کن بر چار قسم
 پس بخوان کاینده اشتابان ترا
 مطمئن شو عزت ما را بدان
 بود طاووس و خروس و پس غراب

جان براه دوستش تسلیم شد
 شد برون ای قوم ممتا تشرکون
 جان او از هوش و حس زنجیر کرد
 با تملق گفت کای صاحب نوا
 نصف مال خویش بخشیدم تو را
 رستن از زنجیر را دمساز شد
 شست خلعت صید او را باز کرد
 گفت یا صاحب نوا دستم بگیر
 بخشمت صاحب نوادر نغمه شد
 کامدش از منصب خلعت سرورش
 بود در جان و دلش نوعی نوا
 خواست اطمینان خلعت را بجان
 گفت ایمان نیست گفتا بلی
 چونکه اطمینان خلعت اندر اوست
 بر خلیلی جانم ارزنده شود
 کز عطای دوست جانم شد خلیل
 رو بگیر از طیرهایم چار طیر
 پس بهرکوهی بده زان چار قسم
 شمس اطمینان شود تابان ترا
 حکمت ما بین در اطمینان عیان
 پس کبوتر رمز این مرغان بیاب

چهار نفس

این بیانی باشد اندر چار نفس
 ای که از خلعت همی خواهی نشان
 در تو پیچیده جهان اکبر است
 در وجود خویش باری آرسیر
 زاغ باشد نفس اماره تو را
 نفس لوامه چو طاووس گزین
 ملهمه نفس خروس وقت خوان
 آن کبوتر مطمئن نه نفس بین
 چارکوهت جان و دل هوش و شکیب
 چون که از فرمان رب این چار را
 پس بفرمان ربست گوئی بیا
 رب بود پروردگار جان تو

باشدش گرچه بسی اطوار نفس
 منقطع کن رشته جان زین و آن
 تانگوئی خلعت کی درخور است
 چار نفس در وجودت چار طیر
 کان کشد بر جیفه بیچاره تو را
 سر پهای خجلت و دارد انین
 کایدش الهام جان از قدسیان
 بازگشتی جانب ربش بین
 هر یکی این چار را دارد نصیب
 کشتی و بگذاشتی در چار جا
 هر یکی آیند فرمان بر ترا
 رب بود آن نور اطمینان تو

مهدیدین را پیشوا و مقتدا
رب امین و حسی رب العالمین
بر امین سر رب العالمین

رب که باشد شمس اوج اهتدا
رب که باشد آن امانت را امین
تحفه صلوات از جان آفرین

امانت حق

کز چه رو آنرا امین انسان شده
یاری حق معنیش سازم بیان
با زمین و کوه پیچید از آن
با وجود آن همه نور علوم
یا که اجسام لطیفه موهم است
یا که اجرام کثیفه در هم است
برزخ آمد صورت برزخ عیان
جنبه مستکبری نفسانیش
جمع آورده است در یک مرحله
با وجود نفس و آن نادانیش
عقل امانت بین ز رب العالمین
این در از حق یقینت سفته شد
مجمع البحرین اسما و صفات
خاص انسان آن حقیقت آمده
دارد از احسان کر مناش شأن
مغز را دریافتن در عین پوست
جن ز میدان همچو گویش میربود
آن عبادتش گواهی بس مبین
مجملا حمل امانت غایتش
غیر انسان صاحب احسان کس نشد
هم امین و هم امانت والسلام

این بیان اندر امانت آمده
از امانت رمزی آمد در میان
حق امانت عرض کرد و آسمان
حمل کرد انسان نادان ظلوم
آسمان روحانیان عالم است
ارض خود جسمانیات عالم است
کوهها بین زمین و آسمان
آن علوش جنبه روحانیش
کیست انسان آنکه این سه مرتبه
با وجود ظلمت جسمانیش
شد امین این امانت عقل بین
عقل چه آنکه بیانش گفته شد
عقل را باشد حقیقت حسن ذات
حسن را احسان حقیقت آمده
نوع خاصی از بنی آدم نشان
چيست احسان رهنمائی سوی دوست
گر امانت مطلق تکلیف بود
گر نیاید باورت ابلیس بین
ما خلقت الجن والانس آیتش
حامل آن غیر انسان کس نشد
صاحب احسان نبی است و امام

مناجات

جان ما محسن ز اطمینان ما
بی طمأنینه کرا ایمان بود
بی طمأنینه ز مؤمن نارواست
مؤمنانت فاعلون اندر زکوة
آن نمازی را که دارند اهل راز
پادشاهی زمین و آسمان
از تو جان و جمله اموال خلیل

ای ز احسان تو محسن جان ما
ذکر تو آیات اطمینان بود
آن صلاتی که عمود دین ماست
مؤمنانت خاشعون اندر صلوة
مؤمنانت حافظان بهر نماز
ای نموده بر خلیل از امتنان
ای نثار حسن صوت جبرئیل

ای ز خلّت جام بخش اصفیا
جان ما جام خلیلی از تو یافت
زنجبیلی جاممان چون هوش برد
زنجبیلی جاممان تامت کرد
زنجبیلی باده مان اندر مذاق
چون روان شد طاهر از زنگ فراق
جان شدم مشتاق بر جام طهور
جرعه ای در کام از آن جام فشان
تا که گردهم شیعه ابراهیم را
قوم آذر را بحق منذر شوم

مست ازین می جان جمله اولیا
هم شراب زنجبیلی از تو یافت
رنگ زنگ غفلت از جانمان سترد
بیخود از هر نیست و هر هست کرد
شد روان شست از روان زنگ فراق
بر طهوری باده آمد اشتیاق
ای طهوری جام تو از خم نور
بر سریر امن و آرامم نشان
رو برب آرم دل تسلیم را
بر ضلال ورشدشان مخبر شوم

بت پرست

این بیانی باشد از اهل سیاق
ایها القوم الذی فی الاعتکاف
آن شغافی کز زلیخا شد عیان
ایها القوم الذی فی الاشتیاق
آنکه سینه آمد از سوء خلق
آنکه یایش از ید خائن بود
از الف اغماض چشم آمد ز داد
قاف آن از قلب قلاب آیه است
ای که باشد نامتان یکتا پرست
گر ابا از بت پرستیتان بود
سیم و زر هرجا بود سجده برید
بلکه این سجده خشوعش بیشتر
بت اگرچه لایضر لاینفع است
گر ز نفع آخرت بگذشته اید
بت پرستی شما دارد ضرر
بت پرستان را بت زرگر خداست
کفر ایشان چیست جز آنکه جماد
هم شما را اعتقادی این بود
واسطه راه خدا چون آدم است
غافل از این کادم بیجان فناست
صورت آن آدم بیجان بت است
صورت آن آدم بیجان مجاز
بر شما گرمشته شد مسئله

که پرستار بت اند از این سیاق
بر تماثیل زرو سیم از شغاف
از هوای یوسف آن جان جهان
بر تماثیل زرو سیم از سیاق
سوء خلقی کش بود روسوء خلق
ید خائن کاش بریده شود
چشم اغماضی الهی کور باد
قلب قلابی قساوت مایه است
بت پرستی از شما کی درخور است
بر شما باللّه ثابت می شود
سجده ای که پیش حق می آورید
هم خضوعش در رکوعش بیشتر
ضرر دنیائی ندارد بت پرست
چشماتان بر سیم و زرگشته سفید
بهر دنیا ای گروه کور و کر
در عقیده بر خداشان رهنماست
واسطه کردند در راه رشاد
که بود زرهادی کوی رشد
صورت آدم پرستد بت پرست
و آن فنا کی واسطه راه بقاست
جان آدم در حقیقت حق پرست
جان آدم از حقیقت سرفراز
زود آسان حل شود این مشکله

آن مجازیتان حقیقت آمده
هرکجا یابید از آن قالب نشان
آن مجازی بت شده بهر شما
صورت انسانیش بر هم زده
پس ثبات آرید اندر بندگیش
در نماز آن را حضوری می کنید
لاصلوة تـم الا بالحضور
گر نوشتیم این سخن از کفر نیست
صورت آدم بت کافر بود
آن کند بر صورت آدم سجود
حجتی دارد که ابلیس از قدیم
صورت آدم چو وجه الله خاص
لیک آن صورت که با جان توأم است
نه مراین صورت که زرجانش بود
صادق آن وجه الله باقی عیان
صورت انسانیت هست از خدا
آن کتابی هست بنوشته مبین
هیکلی کرده بنا از حکمتش
مختصر از لوح محفوظ است آن
حجتی بر اهل انکار آشکار
صورت آن صورت از سیم و زر است
ای ستمکاران گول زر پرست
آن کند بر صورت آدم سجود
مر شما را ما حاصل چه از رشاد
جز خدا نبود پرستش را سزا
گر شما گوئید کز آباء خویش
بوده آباء شما در گمراهی
بشکنم بالله بتهای شما
راست می گویم نه بازی می کنم
ریتان رب سموات و زمین
آن خلیل الله چون بتهای شکست
من که بتهای شما را بشکنم
گر از آن باور ندارید این عمل
گر از آن خواهید پرسید این سخن
خود نتیجه هستم از اعمالتان

قالب آن بت ره دیتان زده
می شوید از جان ودل سجده کنان
در حقیقت برخواست رهنما
نام آن دینار یا درهم شده
موقن اندر هستی و پابندگیش
از حضور قلب دوری می کنید
این حضوری بر شما کرده ضرور
ز آنکه قول کفر من از کفر نیست
قالب آن بر شما داور بود
کاین بود از صورت آدم نمود
سجده آدم نکرد و شد رجیم
جان کند از بت پرستی آن خلاص
جان کدام آنکه بجانان همدم است
وجه زر بهتر ز جانانش بود
معنی ئی کرده از آن صورت عیان
حجتی اکبر ز روی اهتدا
از کف کافی خداوند مبین
مجمع جمله صور آن صورتش
شاهدی بر کل غائب در جهان
هم صراطی بین جنات است و نار
می نماید سجده باز آن بت پرست
بت پرست از زرپرست آن بهتر است
آدمی کز اولیاء الله بود
جز پرستش پاره ای را از جماد
لا اله الا هو معبودنا
این پرستش گشته ما را دین و کیش
نیست گراز گمراهیتان آگهی
جانتان سازم بحسرت مبتلا
بر صنمتان حیل ساز می کنم
هست و هستم من بر این از شاهدین
افترائی بر بت اکبر بیست
گردنی را این خیانت افکنم
وین عمل بر آن نباشد محتمل
از زبان حال می گوید که من
بر سر اعمالتان شد مالتان

نیست کاسر بهر بتهای شما
 چون عملهای شما زربندگیست
 حضرت معبود در قرآن عیان
 آن کسانی که طلا و نقره را
 کم کنند انفاق مژده‌شان ببر
 که بتابند آن طلا و نقره را
 داغها بر پشت و پهلوه‌ها کنند
 کاین بود گنجی که خود بگذاشتید
 پس بکام جان چشید این جام را
 ای گروه زرپرست آگه شوید
 هست تاکی از خیال سیم و زر
 بهر دفع این مرض از جانتان
 آن شه‌کون و مکان جل‌علا
 کز شما بتهای زرین بشکند
 بوکه آگه از عملهاتان شوید
 زر پرستی حق پرستیتان شده
 ز آن سبب اهل سیاق اندر جهان
 بر شما گشته کرام الکاتبین

در حقیقت جز عملهای شما
 بندگی زر همه دانید چیست
 آیتی فرموده بر زر بندگان
 گنج بگذارند و در راه خدا
 از عذاب دردناک مستتر
 داغ بگذارند از آن جبهه‌ها
 زین خطاب آن جمله را آنها کنند
 این علم خود بهر خود افراشتید
 چون از آن دانید حاصل کام را
 سوی کوی زرپرستی کم روید
 نه بدل فکری و نه هوشی بر
 از حکیم جان رسیده این نشان
 بر شما بگماشته این پادشا
 آتش حسرت بجانه‌ها افکند
 رو بسوی حق پرستی آورید
 حق پرستی مهمل و سست آمده
 آن سیاقی که حروفش شد بیان
 رحمة اللّٰه علیکم اجمعین

زکوة

این بیان باشد در ایتاء زکوة
 ای گروه مؤمنین موقوفین
 تزکیه نه فرض نه سنت کنید
 آن زکوة فرض از ایمان بود
 حضرت واهب کریم ذوالجلال
 الذین ینفقون اموالهم
 حبه‌ای ز آن هفت خوشه می‌شود
 هم مضاعف هرکه را خواهد دهد
 اوکه در راه خدا انفاق اوست
 ای که در راه خدا چیزی دهی
 قول معروف تو بهر مغفرت
 بهتر است از صدقه ینبوع من
 ظاهرا من تو می‌باشد اذی
 حضرت وهاب واسع آن علیم
 همچنانکه بی‌نیازست و کریم

فرض و سنت از مثال پادشاه
 از کتاب حق هدی للمتقین
 لاف ایمان لاف احسان می‌زنید
 آن زکوة نفل از احسان بود
 در مثل فرموده در انفاق مال
 فی سبیل اللّٰه اعلم مالهم
 هر یک از آن خوشه‌ها را حبه صد
 منفقان را باز از آن هفت صد
 از پی انفاق اذیت کی نکوست
 به که منت ز آن بجان خود نهی
 بهر رد سائل اندر معذرت
 بگذرد از من وادی بشنو سخن
 باطنا من تو اشراک خدا
 ظاهر و باطن غنی است و حلیم
 در عقاب منع تو باشد حلیم

وعد او را آیه وسع و علم دان
 وسع بخشد هرکرا داند سزا
 ای گروه مؤمنان باذکرا
 مثل آنکه در ریا انفاق کرد
 مثل سنگ صاف که خاکش بود
 خاک چون شد نیست قابل زرع را
 والذین ینفقون اموالهم
 هست چون باغی که بر تلی بود
 بار آن گردد مضاعف بیگمان
 بشنو ای ایمان بجان گردیده ثبت
 میدهی چیزی چو در راه خدا
 کز جنانت گربود انفاق تو
 چشم پوشی ز آن اگرچه حق تو است
 صدقه‌ای را چون اراده می‌کنی
 می‌دهد شیطان تو را از فقر بیم
 گویدت لاشک چو یک از ده رود
 خوف فقر آید گریبانگیر تو
 وعده شیطان ره دینت زند
 ای که هستی از گروه مؤمنین
 نفل را یکدانه هفتصد میشود
 گر یقین داری که الله صادق است
 این عمل را علم چون حاصل شود
 آن حکیم است و برد خیرکثیر
 نفقه و نذر تو میداند خدات
 صدقه ظاهر نعمهای بین
 نیست از تو بر من ایصال هدا
 نفقه خیر شما بهر شماست
 گر خدا توفیق‌تان از نفقه داد
 آنکه در راه خدا محصور شد
 جاهلان دانند او را اغنیایا
 میتوان اشناخت از سیمایشان
 نفقه آنانکه کنند اموالشان
 اجرشان نذر خداوند علیست
 نازل است این آیه در شان علی
 بود با آن شاه ملک لافتی

ازو عید آیه غنا و حلم دان
 منع ورد را هم یقین دارد جزا
 صدقه باطل مسازید از اذی
 آن ریا ز ایمان او برکرد گرد
 بارش تند آمد و خاکش ربود
 بگذرای منفق ز من و از ریا
 فی رضاء الله اعلم مالهم
 بارشش و ابل و یاطلی شود
 بیگمان گردد مضاعف بار آن
 انفقوا من طیبات ما کسبت
 خوش بده هر خوب و هر پاکیزه را
 اخذ آن باشد بجان بس شاق تو
 از خیانت نیست انفاقست درست
 نفقه‌ای کم یا زیاده می‌کنی
 فاستعذ بالله من شر الرجیم
 در حساب و در عدد نه می‌شود
 بخل در گردن نهد زنجیر تو
 وعده حق را فراموشت کند
 آن زکوة فرض ده بالا بین
 بلکه از هفتصد هم از ید می‌شود
 جانت از این می‌شود بالله مست
 عالم این علم چون عالم شود
 بر عملها چونکه حق باشد خیر
 ظالم است آن مانع نذر و زکوة
 صدقه مخفی بود بهتر یقین
 لیک ان الله یهدی من یشا
 وعده حق صدق و مقرون وفاست
 مستحقش را هم او کرده است یاد
 آنکه از کسب و عمل معذور شد
 از تعفف یا زالحاف غنا
 سوء حال و رنگ زردیشان نشان
 روز و شب چه آشکار و چه نهان
 هم بر ایشان هیچ خوف و بیم نیست
 نیک حال آنکه علی را شد ولی
 تاجدار انما و هل اتی

چار درهم پس تصدق کردشان
آمد این آیه فرو درشان او
این حدیث است از امامین همام
چون بیان صدقه و ازنفقه شد
آن کسانی که ربا رامی خورند
بر نمی خیزند الا چون کسی
خطب شیطانی بود ممسوس آن
نه چو مصروعی که آگاهیش نیست
این عذاب و این عقاب جانگزا
بیع را کرده حلال آن پادشاه
هرکه وعظ ربش آمد دستگیر
وآنکه گوش جان آن نشنید پند
در محاق افتاد مالش از ربا
این زمان غیر از ربا داد و ستد
یمحق الله الربا اشنیده اند
در حقیقت بر خدا انکارشان
قول حق را کذب می دانند و زور
اتقوا الله ای گروه مؤمنین
واگذارید آنچه باقی از ربا است
ورنه بر حرب خداوند و رسول
بازگشتی هست اگر در حالتان
نز شما ظلمی به مدیونان رسد
گر بود ذوعسره آن مدیون زار
ور تصدق می کنند آن بهتر است
ای گروه اغنیای مترفون

روز و شب در آشکارو در نهان
نیکبخت آن شیوه احسان او
باقرو صادق برایشان بس سلام
از ربا شد چند بیتی گفته شد
چونکه سر از قبر بر می آورند
که مخطب کرده شیطانش بسی
هرکه شد ممسوس آن مصروع دان
بل کز آگاهیش در آن ناخوشیست
هست از آنکه گفت بیع است این ربا
هم زحکم آن حرام آمد ربا
مس شیطان رانشد جاننش اسیر
دین شدش از دست و جاننش دردمند
در جحیم افکند جاننش را خدا
نیست لیکن هستشان شرعی سند
لیکن میدانند قولی ناپسند
نیست جزانکار بر حق کارشان
غره گشته بر خداوند غفور
گر شما را هست راه و رسم دین
گر شما را در دل ایمان خداست
اذن گیرید ای گروه ناقبول
مر شما را هست رأس مالتان
نه زم دیونان شما را آن رسد
یس را باشند اندر انتظار
چونکه از مؤمن تصدق در خورست
اتقوا یوماً الی الله ترجعون

خطا و عطا

باز آمد بر سرم شور سخن
یاد آمد باز از میقات رب
چيست تکریمات رب الواح نور
چيست آن مفتاح آیات هدا
از خطا چیزی نمی بینم صواب
آن کتابی کز خدا آمد زیور
آن زیور انجیل یا فرقان بود
چيست قرآن جمع احکام رشد

جان شدم موسی و دل طور سخن
مستعد جانم به تکریمات رب
بهر مغلاق ظلم مفتاح نور
فارق بین الصواب و الخطا
جز عطاکش قافیه شد در کتاب
آن زیوری که بود مستور نور
یا که طور توسست یا قرآن بود
هست فرقان فرق راه نیک و بد

فرق فرقانی بدل هرکس نیافت
جمع قرآنی بجان هرکس ندید
جمع قرآن فرق فرقان گر شود
چونکه فرقان فرق نیک و بد بود
از دو دنیا هرکه شد جاننش خلاص
انبیا و اولیا ز احسان خاص
عام را عامیت احسان وجود
باشد آن حمل امانت خاص را
اصطفا چه صافی از غیریت است
مصطفی فرموده سلطان عطا
زین بیان فرموده آن فخر انام
آخرت گر چه ز نیکان آمده است
هرکه را این حب شود بر دل غطا
خای خیت از خطا خود هست باب
گو بعجز آبر در شاه عطا
چون خطا آمد مقابل با عطا
بر خطا عرض عطایا چون بود
طای طغیانی شود خود طای طیب
عالمین را نیست عمدی جز خطا
چون بحق تصدیق را دانا شوند
زین بیان آمد شفیع المذنبین
رحمت للعالمین آن شاه جود
ذات پاک اوست فرقان خدا
وصف شان اوست قرآن مبین
او بود او صاحب خلق عظیم
او که موتون الزکاتش اصفیاست
اوصیای اوست موتون الزکوة
آن زکوة اوصیا ایتاء علم
آن صلوة اولیاء اشراق نور
گر نمی دانی حضور قلب چیست
هست بر ایمان سکینه رهنمون
می کند شمس سکینه گر طلوع
وز حضور قلب می یابی نشان
صورتی دارد سکینه در قلوب
تا که از صورت کنم معنی بیان

نور ایمان در دلش هرگز نتافت
جمعیت از او نشد برکس پدید
در دل و جانست شوی عین الرشید
نیک و بد رمز دو دنیا می شود
خاصه احسان بود احسان خاص
بایشان شد بر عباد الله مناص
آنکه خاصان را بود احسان وجود
خلعت احسان و خاص اصطفا
چیست غیریت دو دنیا هست و پست
حب دنیا هست رأس هر خطا
هست دو دنیا بر اهل الله حرام
نیکو نیکان ز نزدیکان بد است
آن غطا اندازدش جان در خطا
طای ز طغیان و الف از ارتیاب
بر خطایا معترف توبه نما
بر عطا گردد مبدل آن خطا
خای خیت عین اعطا می شود
و آن الف گردد ز احسان حیب
ز آنکه نادانند حق و صدق را
مورد تکریم کرمنما شوند
وصف شأنش رحمة للعالمین
آنکه باشد حضرتش تاج وجود
شاهد این معنیم حکم و قضا
مجمع احسان و اخلاق گزین
من علیه سلم الرب الکرم
هم مقيمون الصلاتش اولیاست
اولیای او مقيمون الصلوة
علم اخلاق حسن اعطاء حلم
از حضور قلب فی ذات الصدور
نور ایمانست بدل ز آن پرتوی است
امنیست باشد نتیجه در سکون
در دلت دل گرددت عین لموع
انزل الله السکینه خوش بخوان
معنای هم باشدش دلدار و خوب
معنای هم آرم از صورت میان

سائلی از حضرت شاه رضا(ع)
 آن سکیه قلب خلق عالمن
 در جوابش گفت: ریح من جنان
 آن سکیه هست بادی از جنان
 از سکیه معنی صورت بیان
 ترجمه آن در لغت آرام شد
 در حقیقت نیست آرامی بدل
 منفصل از کثرت دل چون شود
 دل ز قید ما سوا لاقید شد
 صید واحد آنکه این دام جهان
 هرکه او را صید شد صیاد شد
 بنده آن باشد که آن فرمانبر است

سائل آمد مر سکیه قلب را
 لنگر فلک سماوات و زمین
 ولها وجهه کوجه الانسیان
 وجهی او را هست همچون انسیان
 آمد اکنون معنی معنی بدان
 کان بقلب از لطف حق انعام شد
 تادل از کثرت نگردد منفصل
 چون ز قید ما سوا بیرون شود
 صید واحد را چو از جان صید شد
 هشته صیاد ازل بر صید آن
 هرکه او را بنده شد آزاد شد
 آنکه فرمانبر نباشد فاجر است

سکینه قلبیه

ای که میخواهی بجان آرام دل
 صید صید واحد آن صیاد تو
 بنده فرمانبر جانیش باش
 همچنانکه هرچه باشد بنده را
 باش عریان در حضور حضرتش
 گر نماز و روزه می فرمایدت
 و ربخشد چون سلیمان شاهیت
 و وزارت بخشدت آصف صفت
 و چو قارونست دهد گنج روان
 گر بصحرا و بدریا راندت
 هرچه فرماید بجان فرمان برش
 چون بکلی از خودی بیرون شدی
 هر چه آید پیش تو در این طریق
 چون بجز فرمان یارت کار نیست
 در همه احوال باشی در نماز
 درد تو اعمال تو واحد شود
 ملک آرامت مسخر لایزال
 هر سه مرحل از یقین طی آمده
 معنی ئی از آن سکیه شد مبین
 بر امیر المؤمنین از حق سلام

با حضوری تاشوی زان متصل
 آنکه در صیادی است استاد تو
 هرچه هست بیش و کم پیشش پاش
 باشد از مولا چه پنهان چه ملا
 جان و تن را وقف کن در خدمتش
 و همیشه در یوزه میفرمایدت
 زیر حکم آرد زمه تا ماهیت
 و رکند در مصر هستی یوسف
 و چو ایوبست دهد رنج روان
 گر بدینا و بعقب خواندت
 باش از جان و ز دل فرمانبرش
 زلف آن صیاد را مفتون شدی
 راحت جان تو باشد ای عشیق
 جمله کارت جز حضور یار نیست
 و آن نمازت را حضوری کار ساز
 حال تو در خدمتش سرمد شود
 گردد از افضال حق جل جلال
 در دو عالم حی از آن حی آمده
 انزل الله فی قلوب المؤمنین
 باد بر اولاد و احفاد گرام

یا امیرالمؤمنین ای شاه جود
 ای طفیل آدم از تو هست و بود
 نوح را جودت بفلک ابتلات
 ز آن سمت منجاش جودی نام شد
 ای سـکینه از تو ابراهیم را
 بر ذبیح آن نور تسکین تو تافت
 ای بدلهامان سـکینه نور تو
 ای سـکینه از تو ایمان را ضرور
 این پیرویان شوخ دلفریب
 رویشان از تو سـکینه دل و جان
 عاشقان را کو سـکینه غیر عشق
 چون سـکینه عشق دمسازی کند
 آن سـکینه عشق غیر از حسن چیست
 حسن مرآت حضور عاشقان
 حسن را احسان محسن شد مبین
 محسنانند انبیا و اولیا
 از سـکینه جانمان پروردار
 حق ذات مصطفی حسن ازل
 حسن و احسان و حسن محسن حسین

ای بـدامت صید صیاد وجود
 ای ز تو آدم سـزاوار سـجود
 هم سـکینه لطف گردد هم نجات
 جودی او را مسکن و آرام شد
 در جحیم تن گداز جانگزا
 گشت تسلیم و سـکینه از تو یافت
 جان چو موسی آمد ودل طور تو
 کز سـکینه می شود دل با حضور
 غارت هوش و دل و جان و شکب
 مویشان حبل المتین عاشقان
 چه در این دریا سفینه غیر عشق
 در سفینه عشق جانبازی کند
 آن سفینه نیست غیر از حسن نیست
 حسن مشکوة ظهور نور جان
 حق بود محسن یحب المحسنین
 یا علی یا بوالحسن یا ایلیا
 کان رساند در حضور یار بار
 نور اول آن حییب لم یزل
 خاص ذاتش از اله العالمین

«مناجات»

یا اله العالمین ای ذات حسن
 ای حبیب صاحب خلق عظیم
 ای که امر توسط ایتاء زکوة
 دوستم بر دوستان اولیات
 از زکات حسن چون شد رزق ما
 وسعت آن رزق چه حفظ صلوة
 حفظ آن چه جمع اخلاق حسان
 ای صلوة انبیا را از تو نور
 از حضور قلبمان آرام ده
 تا شود ایمن دل و مؤمن شویم
 این کرامت کرده ای ما را بدل
 منفصل گردیده از کثرت چو جان
 همچنانکه صید قیدت جان
 تا بکلی منقطع گردم ز خود

در هوای حسنت از ذرات حسن
 ای نجیب رایت جاه کریم
 مستحق دوست به ایتاء الزکوة
 مستحق جانم به ایتاء الزکوة
 وسعتی بخشش از کرم آن رزق را
 حفظ آن جان را بود حرز نجات
 جمع اخلاق حسان آرام جان
 از حضور قلب فی ذات الصدور
 بر صدور ما کف آرام نه
 در مهفاد امن و ایمان بغنیم
 جان ما از این «زکثرت» منفصل
 جسم را هم زین مشقت و ارهان
 جسم را هم ساز صید قید آن
 منقطع گردم ز ترک نیک و بد

نیک و بد را نسبت اثینیت است
 باده توحیدمان در جام جان
 ساقی بزم کرم جامی بده
 ساقی جام عطا انعام کن
 ساقی میخانه احسان حسن
 مستم از پیمانۀ احسان نمای
 عشق تو پیمانۀ احسان ماست
 جسم و جان ما پر از صهبای عشق
 جسم چون هجران بود روپوش وصل
 جرعه ای بخشای و سرگرم نمای
 درد ما اعمال ما واحد شود
 حق احمد نور ذات واحدت
 بس صلات و بس سلام زاکیات

جان ما از باده توحید مست
 جسم را هم جرعه ای از آن چشان
 جسم و جان را امن و آرامی بده
 منعم از صحبت انعام کن
 محسنم ساز از می احسان حسن
 چون از آن باده است جان احسان نمای
 پر از آن پیمانه جسم و جان ماست
 جسم و جان ما خم و مینای عشق
 چند جان در برکند روپوش وصل
 تا شود جان را زرو پرده ربای
 حال ما در خدمت سرمد شود
 حق حیدر عین نور سرمدت
 هم بر احمد هم بحیدر دایمات

جبر و اختیار

باز دامان سخن آمد بکف
 هر طرف بی اختیارم می کشد
 تا ز جبر و اختیار آرم میان
 جبر چه اشکسته بندی استخوان
 استخوانی بشکند چون از تننت
 چون حکیم آید که بندد استخوان
 آه و افغان گربود بی اختیار
 واجتبارت گرچه می آرد فزع
 اجتبارت گر نخستین کرد سست
 در حقیقت جبر خیرت آمده
 اجتبارت را مآل است اختیار
 زین سبب فرموده جبار علی
 گر رسدشان خیرگویند از خداست
 حق آن قل کل من عند الله است
 همچنانکه مردمان این زمان
 حق چو پاداش از عملهاشان کند
 فاش می گویند این ظلم از کجاست
 ای گروه جاهل بی دادگر
 قتلشان کردید با چوب و بسنگ
 تابعانشان نیز اخراجی شدند

می کشد بی اختیارم هر طرف
 سوی جبر و اختیارم میکشد
 هرکناری صد معانی و بیان
 از حکیم اشکسته بندی بین عیان
 لازم است اشکسته بندی کردن
 سرکنی بی اختیار آه و فغان
 نیست از جبار هست از اختیار
 لیک از آنست می شود دفع و جمع
 استخوانت ز آن ولی گردد درست
 اجتبارت اختیار جان شده
 اختیار است اختیار است اختیار
 آیتی مبسوط بانص جلی
 و رسد شر بر رسول آن افتراست
 داند این آنکه ز حکمت آگه است
 می کنند از ظلم قتل بیکسان
 قتل و اسرو خوار و رسواشان کند
 جمله ار شومیت درویشهاست
 بود این شومیت از درویش اگر
 با وجودی که نمی کردند جنگ
 پس چرا آمد شما را این گزند

این عمل گرا از شما بودی صواب
 این عمل گرا از شما بودی ثواب
 این عمل گرا از شما بودی نکو
 این عمل گرا از شما بودی درست
 این تطیر از شما نبود بجای
 جمله می گوئید ما را گرشراست
 بنگرید اندر عملها تان نکو
 هست پاداش عملها این بلا
 قطع باران از چه از حنا طبعه
 جور سلطانی اگر چه نارواست
 نقص محصولات از ناپاکی است
 اسر چه پاداش باشد از سفاح
 هست بیماری دوی آن مرض
 این و با کز بهر اطفال آمده
 از شما گرتربیت می یافتند
 از طفولیت سوی جنت شدند
 مالکم یا هؤلاء القوم ما
 خیر باشد اختیاری از خدا
 نفس چون از حد تجاوز میکند
 مغز باشد و آن چو اشکست استخوان
 استخوان چه قدرت افعال نیک
 چون بلیه آورد پیشش خدا
 از عسسی آن تکرهواش یثاعیان
 زین سبب فرموده پیغمبر که گبر
 ضد این را نیز فرموده که گبر
 زین بیان معنی دیگر گوش دار
 گبر را آتش فروزی دین بود
 نه مرآن جبری که بنده استخوان
 گبر افروزد بکانون آتشی
 لیک این جبری بجان آتش زند
 گوئیا جبار قهار ازالست
 کز تطاول بر ضعیفان در جهان
 جز تکبر نیست موئی در تنش
 چونکه در راهی رود دامنکشان
 آتش افروزد ز دست و از زبان

از امل بایستتان شد کامیاب
 از چه نازل بر شما شد این عقاب
 در بدر از چه شدید و کو بکو
 پس چرا آن شجره ز قوم رست
 ز آنکه باشد با شما طیره شما
 شومی درویش ژولیده سراست
 جان و دل بدهید از آنها شست و شو
 این بلا پاداش ظلم است و جفا
 سیل ویران کن ز منع ترکیه
 این جزای آکل سحت و رباست
 نقص معمولات از بیباکی است
 آن سفاحی که بود ضد نکاح
 که بدلها هست از سوء غرض
 بهر ایشان نیکی حال آمده
 از جهنم ترکیت می یافتند
 رسته از اعمال زشت ناپسند
 که نمی دانید شر و خیر را
 شر بود مراکتسابی نفس را
 استخوان اندر تنش می اشکند
 بازماند از عمل فاش و نهان
 مغز چه آن نیت اعمال نیک
 جبر بیند جبر خیر است و هدا
 هست شادی روان جبریان
 هست هرکس مذهب او نیست جبر
 هست هرکس مذهب او هست جبر
 معرب گبر است جبر ای هوشیار
 نیز جبری را هم این آئین بود
 آن کش از کبر و تطاول هستشان
 هست از آن آتشش حال خوشی
 از تکبر و تطاول وز حسد
 منصوب جباری او را داده است
 گشته پر از مغز او را استخوان
 آتش افروزد جهانی دامنش
 از تطاول می شود آتشفشان
 ز آن بسوزد از ضعیفان خان و مان

آتش افروزی گبر از این به است
 آتش افروزد بجان خویش گبر
 گر بکانون آتش افروزست آن
 داد ازین مسلم لقب جبار ما
 کیست مسلم آن کس از دست و زبان
 مسلم آن باشد که از دست و زبان
 و آه از این ظالم لقب جبار و آه
 جبر آن اشکسته بندی آمده
 کیست آن مسلم لقب جبار کیست
 مال مردم را بیاطل میخورد
 واعظ است و گوش او نشنیده پند
 یأمرن الناس بالبر شأن او
 یشتری من آية الله بالقليل
 کیست آن ظالم لقب جبار که
 از تکلف می برد گر مال کس
 گر بگیرد از کسی چیزی نخست
 میتوان گفتن که حق السعی اوست
 باشد از فرمان شه جل علا
 باز از سعه سوف یبری
 فرق این جبار و آن جبار بین
 آن یکی از گبر بدتر باشد او
 آن یکی را جبر دین حق بود
 زین سبب فرموده پیغمبر که گبر

با وجود اینکه حق را گمراه است
 آتش افروزد بدین و کیش جبر
 با سلامت باشدش دست و زبان
 کز زبان و دست او بارد جفا
 با سلامت هست جان مسلمان
 مسلمان را یار باشد در جهان
 کاندرا آن کردند خلقی اشتباه
 مصالح اشکستگی ما شده
 آن که خلقی ازورایش مقتدیست
 پرده مردم بیاطل می درد
 خود طیب جان و جانس دردمند
 ثابت اندر خویشتن نسیان او
 مستحق لعنت رب جلیل
 آنکه باشد ظاهراً درمهلکه
 لیک باشد دادیان را دادرس
 میکند اشکستگی آخر درست
 حق سعی گر بگیرد او نکوست
 لیس للانسان الاماسعی
 هست حکم حاکم جبار ما
 این یک از اخیار و آن ز اشرار بین
 مورد لعن پیمبر باشد او
 دین حق ز آن جبر با رونق بود
 هست هرکس مذهب او نیست جبر

جبر

باز بشنو معنی دیگر ز جبر
 بشنو این معنی برو جبار باش
 احمد مختار سلطان رسل
 در غزای مدبران با عناد
 گشت از اقبال مژده آورش
 هستشان این آیه حجت جبریان
 همچنین لا حولشان آمد سندن
 چونکه دورند از مقام مارمیت
 این مقام انبیا و اولیاست
 نفس ایشان ناطقه قدسیه است

پس کن از پیش نظر این تیره ابر
 مظهر و مستظهر مختار باش
 امجد ابرارها دین السبل
 داد چون آن خاک او باری بیاد
 مارمیت اذرمیت از داورش
 چون ندانستند ازین معنی بیان
 واعجب لا حول از این مستند
 سوی این معنی نمی رفتند لیت
 انبیا و اولیا را حالهاست
 نه همه حیوانیه حسیه است

گرچه نامیه نباتیشان بود
لیک کلیه الهیشان مدام
مارمیت ز آن مقام معتلی
همچنین لاحول از آن جای رفیع
این مقامت گر بود جبری نکوست
آرزوی جان ما جبر است جبر
این نباشد جبر باشد اختیار
اینکه فرمودند باشد همچو گبر
هست چون منسوب جبری بر قدر
فاش فرماید مجوس امتند
نیست خود حکم قضا را ارتداد
خاک را کی حد منع باد هست
آب اگر آید بروی کار او
زانکه جبار قدر باشد قضا
نفی تفویض از قضا باشد روا
چون قضا جبار آمد بر قدر
خاک چون در رهگذار باد خفت
ور با آب معرفت ممزوج گشت
جمله اشیا زندگیشان آب شد
آن نفخت فیه من روحی است باد
نفخ جباری بود حکم قضا
گر نبودی نفخ جباری چسان
چون با آب معرفت تخمیر یافت
چار ارکان دید در تسخیر خویش
حکم فرما از قضا آمد قدر
گفت لاحول ولا قوۃ روان
از قدر اندازه باشد ترجمه
لوح محفوظ است آن حکم قضا
این معانی شاه در جلد نخست
هرکه می خواهد بیان آن مبین
معنی دیگر ز جبرتش گوش کن
نفس را مجبور می باید نمود
گر به آن تفویض کردی اختیار
مولوی معنوی شیخ کبار
«گر نماز و روزه می فرمایدت

بدوش از نطفه مقررش درکبد
نوشتد از جام الهیه مدام
هست عین جبر باللّه العلی
نفس حیوانیه را باشد منیع
ای بساکس کین مقامش آرزوست
هرکه این جبرش نه آن گبر است گبر
واختیار از خیر نیکو ییاددار
هرکه باشد میل جاننش سوی جبر
از قدر بشنو ز پیغمبر (ص) خبر
که بدانند از قدر اطلاق و بند
باقدر ممزوج چون خاک است و باد
نه تواند ز استتاله باد رست
بگذرد از جبر او جبار او
فهم کن لاجبر و لا تفویض را
نفی جبرتش از قدر نبود خطا
شد قدر مقدور از این رهگذار
شد غبار و جملگی را باد رفت
باد آمد نیک از آن درگذشت
مستوای عرش رحمان آب شد
جان فدای نفخه جبار باد
یافتنه ز آن روح نفخ روح را
خاک را زین نفخه می بودی نشان
خویش را سر حلقه زنجیر یافت
پس قدم برداشت از اندازه بیش
دید بی اندازه چون عجز بشر
از قدر این قدر آمد در بیان
ترجمه بر لفظ باشد تبصره
محو و اثبات از قدر شد بر ملا
خوب فرموده است تحقیقی درست
گو بچین گل از بهشت اولین
ساغر دیگر از این می نوش کن
از هواها دور می باید نمود
اختیارش می برد سوی بوار
اختیارش هست از این بیت اختیار
نفس مکار است فکری بایدت»

نفس را خود ترجمه خود آمده
 خود بخود می‌شد اگر کس خویش بین
 گر نمی‌بایست مجبورش نمود
 مصدر تکلیف کلفت آمده
 خود تجبر می‌کند تکلیف را
 چیست تکلیف آن خلاف نفس ما
 کی شود مأموره بی‌تکلیف و جبر
 حق اطیعوا الله واطیعوا الرسول
 از اطیعوا اللهم آن مفهوم چیست
 از رسول آنکه ز جان فرمانبر است
 هرکه آن فرمانبری از جان نکرد
 چیست احسان قسمت جبار ما
 عرض کردم شاه جان را در حضور
 از چه رو هرکس براه حق رود
 و آنکه حق را دشمن و با ظالمان
 گفت بشنو گفته معصوم را
 قد رضینا قسمه جبارنا
 قسمت ما کرده علم بی‌زوال
 هست لاشک مال فانی عنقریب
 گر نبودی جبر طول کبریا
 این قبول آمد تجبر را نشان
 زین بیان فرموده پیغمبر که گبر
 ای بنی آدم بجان آگاه باش
 کرد آدم را ز جنت او بیرون
 تو ز امنیت از او غافل شوی
 او تو را می‌بیند و او را تو لا
 هرکه باشد در حضور آن مؤمن است
 رکن ایمان تو می‌باشد صلوة
 هر زمانی کز صلوات غافل
 غافل چون مبتلا شد ناگهان
 ناخوشی گر سرزند از کار او
 که بر این بودند همه آبای ما
 بین که می‌گوید مجوسی زندقه
 گر نمیدانی که آن زندیق کیست
 گاه از آبا بتقلید هواست

خود بخود هرگز کسی دانا شده
 از چه بد تکلیف رب العالمین
 کرد تکلیف از چه سلطان ودود
 کان مرادف بامشقت آمده
 از تطاول وز جلال کبریا
 تاکنند مأموره این اماره را
 خور چو تابند تند بی تابست ابر
 کرده تکلیف و بود ما را قبول
 آن اطاعت از رسول و از نبی است
 مورد الطاف حی اکبر است
 جان ودل را مورد احسان نکرد
 جان ما باشد به آن قسمت رضا
 کای جمالت نور بخش نار و نور
 ظاهراً از کار او رونق رود
 دوست باشد ظاهراً اندر امان
 کرده توضیحی مبرهن بر ملا
 جان ما باشد به آن قسمت رضا
 قسمت اعدای ما فرموده مال
 علم باقی آمده ما را نصیب
 هیچکس قابل نبودی علم را
 چون ظلومیم و جهول ای نکته دان
 هست هرکس مذهب او نیست جبر
 خاک را بر جبهه شیطان پاش
 باحذر کآمد تو را اندر درون
 غافل از نور حضور دل شوی
 در حضور آی و مخور از آن قفا
 چون شیاطین اولیا لایؤمن است
 با حضور آن مانع است از فاحشات
 مبتلا گردی بفحشا غافل
 گوید این تقدیر کرد و آسمان
 ذکر آبائی شود از کار او
 هست این افعال ما امر خدا
 تو مگوگر نه مجوسی زندقه
 آنکه بر جهل مرکب متکی است
 گاه ز شقوت افترا بند خداست

ظاهر و باطن به عصیان مبتلا
 امر آن پروردگار جسم و جان
 گر شما گوئید مجبوریم ما
 حکم جباری تطاول باشدش
 روی زاری سبوی مسجد آورید
 دعوت حق را به اخلاص از یقین
 همچنانکه کرد خلقت ابتدا
 فرقه‌ای از آن هدایت یافته
 فرقه‌ای گمراه و حیران آمده
 نفس شیطان را گرفتند اولیا
 جمله بر پندار خود از مهتدین
 فتنه شیطان فعال ناسزاست
 بر خدایست افترا اسناد جبر
 افترای خلق نادیده عمل
 فارق بین الخطا و الصواب
 بر فراز منبر وعظ و رشاد
 کای گروه مؤمنین آگه شوید
 صدق باشد آنچه بینی با نظر
 آنچه می‌بینی بری از کذب و صدق
 چار انگشت است باطل را بحق
 امر جبار است چون قسط وجود
 یا بنی آدم خذوا زینة شنو
 چیست آن مسجد بظاهر زینتش
 باطناً هم زینتی دارد بجان
 رأس اخلاق حسان فرمانبراست
 نه مرآن جبری که باشد زندکه
 آیت جبار از فرمان عیان
 قادر جبال خیار الخیار
 اختیار ما افاضه هست از او
 گر افاضه اختیار او نبود
 امر ونهی بی افاضه اختیار
 نیست مضطر شاه ما سلطان ما
 اقتدارش کرد افاضه اختیار
 ای افاضات تو بر جانها مفیض
 سوء خلق ما و حسن خلق ما

منشأ این غفلت از ذکر خدا
 قسط باشد قسط پیدا و نهان
 ز اختیار کارها دوریم ما
 بندگی حد تغافل باشدش
 مسجدی کآنجا کند سجده عید
 مشغول باشید با ارکان دین
 هم بسوی اوست عود و انتها
 سبوی جنات وصال اشتافته
 اولیای فتنه شیطان شده
 اولیائی که بود دون خدا
 فتنه شیطان بود پندار دین
 افترا بستن بخلق و برخداست
 لیک آن جبری که می‌باشد ز گبر
 گفتن و از پی فتادن چون اجل
 آنکه شد حبش کلید جمله باب
 بین گوش و چشم انگشتان نهاد
 سبوی کوی افترا کمتر روید
 آنچه گوشت بشنود باشد خبر
 و آن خبر بین محتوی از کذب و صدق
 فاصله کن فرق باطل را ز حق
 امر جبار است می‌باید شنود
 نزد هر مسجد مزین شو برو
 لبس فاخر جسم طاهر قول خوش
 زینت جان لبس اخلاق حسان
 هرکه نه جبری از آن فرمان بری است
 بل برونست آورد از مهلکه
 کبریای شاه را فرمان نشان
 از تجبر کرد افاضه اختیار
 زین افاضه جان جمله مست از او
 از چه این تکلیف و این گفت و شنود
 هست از سلطان ز راه اضطرار
 مقتدر باشد بکل مایشاء
 اقتدارش جبر و افاضه اختیار
 ای همه جانها ز فیضت مستفیض
 از کجا آمد چگاویم ای خدا

گر بگویم خلق بد از ما بود
عالی و سافل تو را باشد تو را
گر بگویم جمله از نزد خدا است
ور بگویم جمله من عند الله است
رهنمای جمله گمراهان توئی
بد نمی‌خواهد بخواهان نیکخواه
خواهش ما کن مطابق بر قضا
حق خیر المرسلین صدر خیار

حسن خلق از حضرت اعلا بود
لجه و ساحل تو را باشد تو را
جاهلان گویند کفر و ناسزا است
گمراهان قائل که قائل گمراه است
نیکخواه هر کجا خواهان توئی
نیکخواهی چون تو ما را نیک خواه
اختیار ما موافق با رضا
احمد مختار و اصحاب کبار

اختیار

باز شرحی در معانی اختیار
چون مجرد خیر باشد ز اختیار
اختیار ما افاضه مقتدر
اقتدار آن ازدواج نفس و روح
ازدواج هردوئی تولیدی است
خود مولد چیست از این ازدواج
ابتهاج آمد نشان اولیا
بین امرین گر به امری قائلی
یعنی از جبار تفویض تو است
چون عنان اختیار آمد کففت
امر ونهی و اکل و شرب آمد صحیح
هر چه می‌خواهی بخور آدم بنوش
لایحب الله مختال الفخور
نور چبود آن کتاب مستطاب
از مخیله وز سرف جان و ارهان
زینة الله التي اخرج لنا
کز برای مؤمنان خاص آمده
مشرك و کافر شریک این فیض را
خالصه یوم القیمه خاص ما
گر نبودی هیچ با ما اختیار
نهی فرماید به مدبر لا تقل
ظاهرو باطن فواحش شد حرام
هیچ برهانی نباشد شرک را
افترا بستن خدا را نارواست
حضرت مؤمن خداوند حلیم

می‌نویسد خامه‌ام بی اختیار
خود مجرد خیر باشد اختیار
اختیار ما است امر قد قدر
جسم خاکیشان بین جمله فتوح
حجتی بر صدق هر توحیدی است
اختیار آن عین نور ابتهاج
نص لا خوف علیهم شان نوا
اختیارات را ز قدرت قابلی
اختیارات از بلوی روز الست
مقتدر گشتی علی ما کلفت
لایحب المسرفین نفی صریح
از سرف وز مخیله میدار هوش
لایحب المسرفین بشنو ز نور
کش لقب نور و هدا شد در کتاب
آیه من حرم الزینه بخوان
روزی بالذات پاکیزه را
خاص جان اهل اخلاص آمده
هست دو دنیا طفیل اولیا
چون بود خالص بحق اخلاص ما
امر و نهی از شاه می‌آمد چکار
امر فرماید پیمبر را که قل
اثم و بغی غیر حق شرک و ضلام
نیست سلطانش نازل از خدا
افترای جبر و مؤمن کی سزا است
قادر جبار مختار حکیم

از کمال کبریا عز و جل
هر گروهی را اجل دارد ز پس
از جلال کبریا آن پادشا
با بنی آدم خطابی می کند
یا بنی آدم چو آمدتان رسول
هر که شد از متقون و صالحون
و آنکه در تکذیب و استکبار شد
قصه رد و قبول امر است و نهی
بوالفضول آن جبری نادان گول
امر و نهی شه دلیل اختیار
گر نمی بودی کسی را اختیار
امر و نهی را ثواب است و عقاب
ضیق و وسع رزق و عز و ذل از اوست
نفی جبر و نفی تفویضت بین
افترا بستن خدا را خوب نیست
کیست ظالم تر از آنکه افترا
مفترین را می رساند سرنوشت
چون رسل از مرگ آید سویشان
آنچه می خوانند از غیر خدا
آن رسل گویند کوانان کجا
خود به کفر خود شهادت می دهند
هر که بر آیات رب تکذیب کرد
آن رسول الله آیات الله است
هر که تکذیب رسول الله کرد
امتی را هر که گمراهی رساند
خاک گمراهی چو بر جانی رسد
کور باشد منکر آیات رب
گفته ز آن پروردگار انس و جان
هر که در دنیا بعمیا زیست او
گفته بهر قوم نوح آن پادشا
غرقشان کردیم از آیات مبین
ترجمه آیات قرآن مبین
عام کالانعام چون مجبور ماست
بین که مستضعف خداشان خوانده است
از عسی ان یعفو عنهم عیان

آیه جباریش باشد اجل
چون اجل آید نگردد پیش و پس
از جمال دلگشای جانفزا
مختلط لطف و عتابی میکند
از شما با قصه رد و قبول
لاعلیهم خوف لاهم یحزنون
رایت جبار اهل نار شد
رد قول بوالفضول امر است و نهی
که زندگی دم ز وحدت گه حلول
کی رود بی اختیار امری بکار
از چه بودی امر و نهی کردگار
از عبادات و خطایا و صواب
آیه های اقتراء ذات هوست
زین دو بیتم امر بین امر بین
جبر معنا ظلم را منسوب نیست
بر خدا می بندد و بر انبیا
عمر و روزی آنچه باشد در نوشت
سوی آن عالم نماید رویشان
از برای جلب نفع و اعتلا
جمله می گویند گم گشته ز ما
پس بدوزخ از شقاوت می روند
عیش خود را مورد تخریب کرد
می کند تصدیق هر کو آگه است
امتی را تا ابد گمراه کرد
بر رخ جان خاک گمراهی فشاند
کور گردد کور کی ره می رود
منکر آیات رب که بولهب
حضرت جبار یار انس و جان
آخرت هم نیز بینا نیست او
الذین کذبوا بآیاتنا
انهم کانوا بها قوماً عمین
اختیار و جبر را باشد مبین
اختیار ما بر ایشان پادشاست
رشحه ای بر عفوشان افشاند
شاهد احوال آن مستضعفان

نه بتن شان بود نه جاه و نه مال
تابعان ظلم بر مستکبرین
شرک را ظلم عظیم را بخوان

کاستطاعت بر جهاد قوم ضال
نه با آن مستضعفان مترفین
مشرک ان الله لا یغفر بدان

متکبران

ایها المستضعفون المترفون
بر قیام الساعه نه ایقانتان
قول را ناچار با گوش است کار
درک قوت درک حول از امر و نهی
قول کیف تکفرون منشا نداشت
از مال عاقبت واقف شوید
بر نبی و قوم زاینگونه خطاب
نزد رب خویش در روز قیام
هر یکی بر دیگری دارند رد
گر نمی بودید بودیم مؤمنین
سد نمودیم بر شما راه هدا
بازگویند اینچنین مستضعفین
امر فرمودیدمان بر کفر رب
بر خداوند حکیم ذوالعلا
در عذاب از ضعف و استکبارشان
کی جزائی جز عملهاشان دهند
که نیارد مترفونش این نظیر
کی تو را با این غنا فرمان بریم
نه عذابی هست ما را از خدا
هر که را خواهد خدا بدهد عنا
این بود تقدیر رب العالمین
موجب زلفا بنزد پادشا
هر کرا انها بود در قرب اوست
در جنان از آمنون در غرفه ها
محتضر اندر عقوبات و جزاست
شاء و یقدر لمن شاء لمن
مفخرت باشد ولی اخیار را
عاجل و آجل جزا شان میرسد
آجلاً آید ثواب اندر معاد
بر عباد الله خیرالمرسلین

ایها المستکبرون المترفون
بر کتاب الله نه ایمانتان
گوش بگشائید بر پروردگار
گوش یعنی درک قول امر و نهی
گر نبودی گوش قل معنا نداشت
قصه پروردگار بشنوید
می نماید از ره لطف و عتاب
گر بیننی ظالمان را در قیام
که بیکدیگر محاجه شان بود
قول مستضعف به مستکبر چنین
رد مستکبر به مستضعف که ما
بل شما بودید قومی مجرمین
مکرها کردید ما را روز و شب
چون شما امداد بگزیدیم ما
ظاهر و باطن ندامت یارشان
آتشین غلها بگردنهای نهند
هیچ قومی نامدش از خود نذیر
که بما ارسلت به ما کافریم
هست اکثر مال ما اولاد ما
هر که را خواهد خدا بخشد غنا
اکثر مردم نمی دانند این
نیست اولاد شما مال شما
قربتان ایمان و اعمال نکوست
هست او را خود مضاعف از جزا
آنکه در ابطال آیات خداست
ان ربی یسط الرزق لمن
مفخرت نبود به این کفار را
که از ایشان نفقه گر خیری شود
عاجلاً نعمت شود از آن زیاد
از یقین دان شاه خیرالمرسلین

اضلال و هدا

کان عیان از شرق اجلال خداست
اینچنین فرماید از تقدیر حال
داده ایم از بهر ارشاد و ضلال
در ره اجرامشسان مکرر آورد
لیک ساعی نیستند از ما و من
ز اولیاء اللّٰه با پیغمبران
جمله را لن تؤمن باشد خطاب
وحی چون آید بما مؤمن شویم
هرکجا خواهد کند مأوای وحی
از ره اجرام و از مکر و حسد
حاصل مکاری که می بردند کار

این بیان در شرح اضلال و هداست
آن خداوند علّی ذوالجلال
ما بهر قریه اکابر را مجال
کبر ایشان رهزن ایشان بود
مکر ایشان نیست جز بر خویشان
چون بیاید آیتیشان در میان
در جواب اصفیای مستطاب
تا بما ناید مرآن وحی علیم
حق بود داناتر اندر جای وحی
زود باشد کان اکابر را رسد
خردی و خواری ز نزد کردگار

شان شاه

شان شه را چون ندارید آگهی
با حذر باشید از دیو رجیم
آن انانیت ورا اضلال بود
آن مضل مهدی نما آمد بدل
نیک بگشائید در ره چشم جان
صدر او را حق کند اشکافه
رهنمای و رهبر خلقان کند
ذات او از لطف سازد کامجو
آتش خذلانش اندر جان فکند
بازماند اندر آن شأن عنیف
لطف ناید اندر آن از بس کدر
گوئیا خواهد صعودی در سما
این مثل جز بهر لا ممکن نبود
کرده بر لایمنون خاص این چنین
مستقیم از رب ماهذا نشاط
از برای قوم یساد آورد راه
ربشان باشد ولی از هر سبب
معشر الجن قد استکثر تموا
ز آن همه افتاده اید از شاه دور
چون تمتع برد از آن این از آن

ای گروه غافل از شان شهی
به که در این محفل پر خوف و بیم
رجم او جرم انانیت نمود
ضال چون شد از خدا آمد مضل
هست چون پنهان ملقب گشته جان
هرکرا خواهد هدایت یافته
نور اسلام اندر آن تابان کند
چونکه لطفی داند اندر ذات او
وآنکه گمراهیش در خذلان فکند
نیست چون لطفیش در جان کثیف
سینه اش را تنگ سازد مقتدر
روی از ایمان بتابد از فنا
غیر ممکن جسم را باشد صعود
رجس را من لایضل المهدین
این هدا و این ضلال آمد صراط
هست در تفصیل آیات اشتباه
ولهتم دارالسلام عند رب
یوم یحشرهم جمیعاً گفت او
پس ز انسان کرده اید از راه دور
منتفع هر یک ز دیگر انس و جان

انس را از آن تمتع چه هوا
جان را از این تمتع چه متاع
چون اجل آمد شود مژغای نار
در حقیقت رب حکیم است و علیم
ای که گزینی بنده ام جبار را
جبر و امر و نهی ضد یکدیگر
عقل ندهد جمع ضدین را نشان
نفی جبر و نفی تفویض از علی است
هر که او از جان کند تصدیق این
معتصم گردیده بر حبل المتین
بیش از این زین مرحله نتوان نوشت
مجملی از آن مفصل امر و نهی
امر و نهی از جبر و از تفویض نفی
گوش بگشا امر و نهی شاه بین
آیتی بشنو ز حکم پادشاه
نه پدرها شرکشان باشد ز ما
همچنین گفتند آن پیشینیان
در عذاب از اتباع ظن خود
حجة الله بالغه باشد یقین

آن هوا می مشتهای نفسها
آن متاعی کش بود او را مطاع
غیر آن را که بخواهد کردگار
نیک باشد فعل دانای حکیم
امم مرا احمد مختار را
جمع ضدین قدرت سلطان نگر
غیر عقل کل علی سلطان جان
کی کند تصدیق عقلی کان دنی است
شیعه باشد بر امیر المؤمنین
نعمه اللهش نموده راه دین
حق مفصل جمع در قرآن نوشت
مکمل هر جا مکمل امر و نهی
نفی جبر و نفی تفویض امر و نهی
امر و نهیش را دلیل راه بین
مشرکون گویند اگر خواهد اله
نه بما چیزی حرام از حکم شا
از ره تکذیب تا دادند جان
تابع ظن هر که باشد هست بد
فهلولوشاء هدیکم اجمعین

طینت

این بیانی در حدیث طینت است
مؤمنان را هیچ نبود اشتباه
در مقام اختیار و اجتناب
امر و نهی کردگاری از نخست
از ابی عبد الله آمد بیاد
گفت آن بر جمله عالم پادشاه
ارسل الماء علی الطین از نخست
پس بهم برکرد و دو فرقه نمود
آتشی افروخت و فرمان بداد
اولا مأمور شد اهل شمال
از دخول نار بنمودند ابا
خود شتابان جانب آتش شدند
چون بدیدند این چنین اهل شمال
آمد از ریشان اقاله پس روان

کز برای نیک طینت زینت است
بلکه می باشند عین انتباه
در امان از امر و نهی کردگار
هر گروهی ار نموده جا درست
خوش حدیثی هادی زمره عباد
چون اراده خلق آدم کرد اله
پس گرفت آن قبضه ای ز آن طین درست
ذره هاشان کرد و جنبه نمود
کاندر آن آتش روان بایست فتاد
رفتشان از هیبت نار امثال
امر کرد اهل یمین را پس خدا
هیچ از آن بر جانیشان نامد گزند
پس اقلنا ریناشان شد مقال
باز شد امر دخول از ریشان

سوی آتش رفته استادند باز
 پس اعاده کرد ایشان را خدا
 همچنین تصریح فرموده امام
 کاستطاعت نیست آن دو فرقه را
 ای که هستی از می تحقیق مست
 گوش شیطانی بیند و برگشا
 گرنه الهام الهی بد نبود
 نور الهام از نمی شد رونما
 این وجود و این عدم امکانی است
 این فنا و این بقا ضدانی است
 ملهم غیب است و حیل به بی شبه
 چیست الهام آن سرورش جبرئیل
 آن سرورش جبرئیلی هستیش
 این حکایت هست شهره در میان
 عاقلان و عارفان یابند این
 یافت چون جبرئیل از هستی نشان
 از سماوات و علامات قلات
 از ملایک و ز بنی جان و ز بشر
 تا مگر آئینه ای آرد برو
 زآنکه آن آئینه ای که در نظر
 این جهان و آنچه در آن هست هست
 این همه تخت است آن آئینه شاه
 بافت خوش در فکر چون این بود و تار
 از بطون می خواست کارد در ظهور
 قدرت اظهار چون در خود نیافت
 ناتوانی شد حجابش عاقبت
 جانش اندر نیل ظلمت غرق شد
 قرنها در قعر آن دریا بماند
 نام آن دریا چو بحر اقدار
 قطره ای از آن برویش چون چکید
 عجز خویش و اقتدار شاه یافت
 چشم او آن نور بینائی چو دید
 سوی تخت شاه شد عجزش دلیل
 چون جلالت گشت حاصل ز آن درش
 دید در آئینه روی ذل خویش

از دخول او نگشته سرفراز
 سوی طین و کرد از آن طین خلق را
 بر زمین و آسمان رأس و همام
 کاین شود آن شود این مطلقا
 گرتو را دل در حقیقت روشن است
 گوش رحمانی به الهام خدا
 نه عدم موسوم نه اسم وجود
 نز بقا بودی نشان نه از فنا
 هرچه امکانی بود آن فانی است
 ذات هولاضدله و حادانی است
 الندی لاضدله لاندله
 کیست جبرئیل اولین خلق جلیل
 هستیش آورد سوی پستیش
 در میان عاقلان و عارفان
 هستی پیش از سماوات و زمین
 بافت فکرش تار و پود این جهان
 و آنچه در آنها ز بحر و ساحلات
 آنچه مخلوق است از زیر و زبر
 از جمال خویش گردد کامجو
 داشت بود آئینه روی بشر
 لازم آن آئینه بالا و پست
 تخت شاه است این جهان بی اشتباه
 خواست از اخفاش آرد در چهار
 در ظهور آرد مرآت نور
 پنبه گشت آن تارو آن پودی که بافت
 دور ماند از پیشگاه عاقبت
 غرق آن ظلمت ز پاتافرق شد
 تا برویش قطره ای دریا فشاند
 قطره ای ز آن بحر بحری بیکنار
 عجز خویش و اقتدار شاه دید
 اقتدار شه دلیل راه یافت
 با قدوم عجز سوی شه دوید
 آن دلش کرد بر آن در جلیل
 کرد از آن آئینه رو در منظرش
 شد دخیل و ذل خویش آورد پیش

چون دخیل آمد بر آن باب جلیل
گشت پیغمبر سوی مرآت حسن
حامل پیغام از الهام شد
رو سوی آئینه حسنی دوید
صورت حسنی که عشقش نام بود
در نظر گردید ناگه جلوه گر
صورتی کان سالها در فکر داشت
بی ظهور آسمانها و زمین
جلوه گر گردید و حیرانش نمود
محو شد بر روی آن وجه العلی
زین مقام از حضرت شاه رضا
پیش از آنکه خلقت عالم شود
خویش را در ذات می خواندی چه نام
دید چون آن محویت از جبرئیل
گفت آن وجه علی ذوالجلال
چون مجالی نیست مر پیغام را
محویت آورد مستی شد ز دست
پیش از این الهام میدادش خبر
بیخبر تا از وصال یار بود
چون خیال غیب مشهود آمدش
با خبر از وصل و هجرانش نمود
قرنها در ظلمت هجران فتاد
نور شوق وصل مشتاقش نمود
کرد این میثاق بامشتاق باز
از حضور حضرت وجه العلی
محویت را محو سازم از نظر
تا وصال جاودانی باشدم
چون شد این میثاق محکم در دلش
حامل پیغام شد بار دگر
طلعت آن صورت عشق آفرین
کرد بیخود برد پیغامش زیاد
حیرت از کف بستدش دیگر عنان
چون ز حیرت باز آمد شد نهان
غرقه دریای ظلمت جان شدش
هجر تا بر جان مؤثر آمدش

از جلیل آمد خطابش جبرئیل
از علو قدس عین ذات حسن
نور الهامش بجان انعام شد
غیر عشق آئینه حسنی ندید
معنی عشقی که حسنش کام بود
جلوه گر گردید ناگه در نظر
با خیال فکرتش عمری گذاشت
بی بروز جمله خلق عالمین
از ضمیر آن فکر پیغامش ربود
محو شد پیش علی عقل دنی
کرد تحقیقی یکی کای مقتدا
حضرت قدوس سبوح صمد
در جوابش العلی گفت آن امام
محویت بر ناتمامی شد دلیل
نیست مر پیغام را اکنون مجال
ز آن مجالی خود نمی بینی جلا
دامن هستی و در ظلمت نشست
ز آن خبر کیفیتی بودش بسر
بیخبر از هجرت دیدار بود
گشت مشهود آنچه مقصود آمدش
پس در هجران برویش برگشود
تا از آن ظلمت در نورش گشاد
اشتیاقش رو بمیشتاقش نمود
که شوم بار دگر گر سرفراز
آورم پیغام حق پیشش جلی
در نظر نارم جز این چیزی دگر
جاودانی شادمانی باشدم
باز شد پیغام اول حاصلش
باز شد وجه العلیش جلوه گر
معنی حسن ازل ذات مبین
محو و حیران پیش آن صورت ستاد
کز پیامش هیچ نامد در میان
از نظر آن صورت عین عیان
جان غریق لجه هجران شدش
وصل بر هجران مفسر آمدش

کرد چون تفسیر هجران وصل باز
اشتیاقش جانب میثاق برد
حضرت مشتاق محتاجش چو دید
پرتو معشوق بر عاشق فتاد
بر جناب صورت وجه العلی
گشت بر صورت چو پیغام آشکار
عالم امکان هویدا گشت از آن
آنچه عقل اندر تفکر داشتش
صورت وجه العلی تماش نمود
لیک آن صورت ز فرط کبریا
داشت پنهان صورت امکانیش
عاشق روحانیش چون مستحق
ارسل الماء علی الطین ز اقتدار
آشکارا شد چو آن صورت ز طین
بر ملایک بود هم جبریل سر
نور او دید اندر آن صورت عیان
بود چون ابلیس را ضوئی به تن
با کدورت دید طین را ظاهرا
روی خود خود دید در مرآت جان
گفت هستم بهتر از آن آب و گل
جان کجا و دیدن جان از کجا
خویش تن رادید از آئینه رو
ظلمت خود بینیش شد راهزن
رهزنی بگرفت مزد کار خود
رهزنی بگرفت و دور از یار ماند
این همه حاصل شد از عجب و منیش
لیک نبود سلطنت هیچش بما
لیس لک سلطان علیهم گفته حق
بنده حق دور از خود بینی است
یا الهی یا الهی یا الهی
خوی جان خود بینی است ای پادشاه
تا ز خوی جان امان یابم امان
هیچ از ما غیر جان باقی ممان
هیچ در جان غیر خود باقی مدار
جان چو از جسم نماید ارتحال

ساز مشتاقی بجانش گشت ساز
در وثاق حضرت مشتاق برد
پرده حیرت ز رویش بازچید
گشت از مشتاق چون محتاج شاد
زود ادا بنمود پیغام جلی
کن تلفظ کرد وجه کردگار
صورت اعیان پیدا گشت از آن
ناتمامی از حصول انگاشتش
عالم کون و مکان نامش نمود
کز علو ذاتیش بودی سزا
از رسول آن عاشق روحانیش
بود باز از نازگرداند آن ورق
صورت وجه العلی شد آشکار
گشت مسجود ملایک اجمعین
جلوه وجه العلی را منتظر
سجده اش آورد همچون بندگان
کرد روشن حول او از ما و من
لا جرم از سجده اش بنمود ابا
روی برتابید از آن مرآت جان
غافل از این کاندرا آن جان است و دل
جان کجا و تکیه عرش خدا
ز آن جهت تایید از آئینه رو
رهزن خود گشت و شد خود راهزن
کرد جاویدان عمل اذکار خود
رهزنی بگرفت و دور از یار ماند
حاصل عجب و منی شد رهزنی
که عبادی خواندمان باری خدا
باشد این را بنده حق ما صدق
از مدام حق ستائی هست مست
جان ما را ده ز خوی جان پناه
جان ما را جز پناهت کو پناه
الامان ای پادشاه انس و جان
کلی شئی چون فانی و باقیست آن
کل شئی فانی و خود باقیست یار
مرتحل سازش به جنات الوصال

نیست چون در عرف شرع قطع و فصل
 مأمن دیدار جنات الوصال
 هست سبز این بوستان سرمدی
 آن حبیب حضرت سلطان علی
 بس تحیات و سلام لاحصا
 صدهزاران لعنت خلق و خدا

در حقیقت سبز چه جنات وصل
 مسکن دلداری جنات الوصال
 از افاضات جناب احمدی
 منبع هر فیض در اعیان علی
 باد بر او و بر آتش دائم
 غاصبان مسند و محراب را

جنت پنجم

بسم الله الرحمن الرحيم

سبب نظم کتاب و مدح علی علیه السلام

موج زن شد باز دریای سخن
 موجهایش نقشهای صوت و حرف
 چون صدف برگوهر تحقیق ظرف
 اهل حق را مخزن شوق و شعف
 گرچه ظاهر در حقیقت وحدت است
 این اضافه دان بیانی اتصاف
 خویش یعنی خویش این معنی بدان
 گرتو را او خویش میخواند رواست
 ز آن کنفس واحد شان خوانده اند
 شاه را دریاب و درویشی طلب
 عرش کن زو تخت سلطانی سخن
 ریزه خوار نعمتش شاه وجود
 سوی او جان جهان را روی دل
 در هوای خود نمائی صید ساز
 قید صید او کمند لا اله
 صید افکن از خدنگ لا اله
 احمد مرسل حبیب لم یزل
 موی او گنجینه سودای عشق
 خط او آیات کثرت ترجمان
 یافته ز آن گوهر حکمت شرف
 بدرو بیضا برمه گوشش حجاب
 کینه اش در سینه ضال مصل
 سینه از آن کینه چون روی کفور
 صاف تر دارد ز مهر آئینه ای
 او جلیل و خط و خالش آینه
 خط و خال و چشم و ابرویش جلیل

باز دریای سخن شد موج زن
 هر یکی موجش یکی بحری شگرف
 هر حباب از آن یکی دریای ژرف
 بر در تحقیق هر درش صدف
 اهل حق می گویم اثینیت است
 لیک حق می گویم و اهلش مضاف
 اهل هر کس خویش آنکس باشد آن
 گر بگوئی با فلان خویشی مراست
 مؤمنان چون خویش با یکدیگرند
 خویش را بگذار و آن خویشی طلب
 شاه که مسند نشین عرش کن
 شاه که محفل طراز بزم جود
 شاه که خلوت گزین کوی دل
 شاه که در عرصه جان شاهباز
 صید سازی دشت جودش صیدگاه
 صید سازی دام صیدش روی شاه
 شاه اینجا هست آن حسن ازل
 روی او آئینه بیضای عشق
 خال او از نقطه وحدت نشان
 لعل او برگوهر حکمت صدف
 صبح جانها از بنا گوشش بتاب
 حجب او صیقلگر مرآت دل
 دل از آن صیقل بود عرش شکور
 نیست با کس هیچ او را کینه ای
 او جمیل است و جمالش آینه
 رنگ و بوی و خلق و خوی او جمیل

خط و خال و چشم و ابرو صورتست
اسم اعظم را دو صورت آینه
صورتی دارد در اصوات و حروف
صورتی دارد در اسما و صفات
صورتی کان از حروف و صوت خاست
با وجود آنکه نقش باد هست
ز آن حواس خمسه اش کامل شود
چون ز دل شد سوی جنات وصال
صورتی کان داشت ز اسما و صفات
سر لم ابد که فرمود آن ولی
آن ولی حضرت بیچون علی
در ولایت او ولی الاولیاء
در امامت او نجیب و مرتضا
صفوت آدم از او شد بر دوام
گفتم آدم آدمیت مطلب است
ز آدمیت هر چه مطلب آمده
ز آدمیت هر چه هر آدم کند
مولوی خوش مصرعی دارد جلی
بحر اوصافش ندارد گرکنار
هر چه را نتوان تمامی درک کرد
لاجرم بهر سرور جان پاک
باز می سازم بروی اهل حال
جنت پنجم کرامات علی
اندر این جنت بسی گلها بود
اندر این جنت بسی دستان بود
اندر این جنت نوا خوانان بود
اندر این جنت درختان بیشمار
اندر این جنت بسی نهر روان
اندر این جنت بسی سوسهی است
اندر این جنت بسی نخل مراد
اندر این جنت بسی قصر بلند
جنت وصف ولیست این جنان
جنت نعت علیست این کتاب
ز آنکه هر معقول کان معقول ماست
در حقیقت سر بسر مخلوق ماست

کش حروف اسم اعظم کسوت است
آینه در آینه هر آینه
سامعه اهل سماع آنرا ظروف
کان بود آینه رخسار ذات
گر بخوانی نقش بر بادش رواست
سامعه آن نقش اگر آرد بدست
سوی جنات وصال از دل شود
شاهد غیبی عیان سازد جمال
جلوه گر گردد تو را در چشم ذات
گردد اندر دیده جانت جلی
اوکز او هر هم و غم شد منجلی
انیسا و اولیا را پیشوا
در کرامت صاحب تخت رضا
بر دوام از او الی یوم القیام
آدمیت چونکه مطلوب رب است
با ولای آن ولی خوب آمده
از ولای آن شه اعظم کند
افتخار هر نبی و هر ولی
لیک نتوان هم گرفتن ز آن کنار
جمله را نتوان تمامی ترک کرد
از برای حضرت بستان خاک
باب پنجم را ز جنت الوصال
جمله آمد از افاضات علی
هر یک از حب علی بویا بود
هر یکش وصف علی دستان زند
جمله را ذکر علی الحان بود
هر یک اوصاف علیشان برگ و بار
هر یک از نعت علی نهر روان
عقل عالی را بوصفش کوتاهی است
آمده معراج بر عرش رشاد
و هم را کوتاه در وصفش کمند
آن خلیفه حق بملک و انس و جان
نیستش با حجت و برهان حساب
آنچه فیض مدرک و محمول ماست
وصف مخلوقی بوصفش نارساست

عاجز از وصفش اگر هرکاملیست
دع لناربأ ازیّن جنت گلی است
از عنایات خداوند علی
می نویسم چند وصف از آن ولی

الحديث من الرسول الله (ص): لو ان الشجر اقلام و البحر مداد و الجن حساب و الانس كتاب ما احصوا فضائل علي ابن ابي طالب عليه الصلوة و السلام

ابن عباس آن جلیس پادشاه
گفت بشنیدم ز محمود اله
گر درختان جهان گردد قلم
جمله دریاها مداد اندر رقم
جن و انسان حاسب و کاتب شوند
کی توان وصف علی را بشمرند
هرکه را زینگونه خاتم وصف کرد
من کجا او را توانم وصف کرد
لیک بهره جت اهل و داد
وز برای حجت اهل عناد
از برای کوری چشم عنود
روشنائی دل و چشم و دود
آن صفاتی را که خاص ذات اوست
در مناقب آنکه خوارزمی بود
می نویسم از احادیث نبی
گفت فرموده حبیب کردگار
قسمت حکمت ده و نه جزو آن
در مناقب آنکه خوارزمی بود
علم بعدی علی فی امتی
همچنین فرماید آن محبوب جان
قسمت حکمت ده و نه جزو آن
همچنین فرماید آن محبوب جان

الحديث قال رسول الله صل الله عليه و اله: من اراد ان ينظر الى آدم (ع) في علمه و الى نوح (ع) في تقويه و الى ابراهيم (ع) في خلته و الى موسى (ع) في هيئته و الى عيسى (ع) في عبادته فينظر الى علي ابن ابي طالب (ع)

هرکه خواهد علم آدم بنگرد
هرکه خلعت از خلیلش آرزوست
هرکه تقوا نوح را خواهد سند
در علی بیند که در او جمله هست
در عبادت هرکه عیسی مطلب است
هرکه هیبت از کلیمش گفت و گوست

قال زين العباد و سيد السجاد عليه السلام اني لي بعبادة علي عليه السلام

آن علی ثانی زین العباد
او که ذوالثفتات بود از بس نماز
اعبد خلق جهان عین رشاد
در سجود ابتهال بی نیاز
در صحیفه مرتضائی چون نظر
می نمودی میزدی آه از جگر
کز کجا این بندگیهای مرا
نسبتی با بندگی مرتضا
بندگیش نه ز خوف نار بود
نه ز شوق جنت و انهار بود
بندگیش بود از شوق لقا
که سزای بندگی باشد خدا
حضرت کاظم امام هفتمین
آن بچرخ اهتدا نور مبین

سیماهم فی وجوههم من اثر السجود

ظاهر است از سجده‌های ذات هو از خداوند سماوات و زمین بر جلال قدس سلطان صمد نسبت عرفان او ایقان او کیست جز او واقف سر خدا مشرق حلم خداوند علی همچو خورشید است تابان در جهان غیر او از قید اوکی شد رها ز آنکه دنیا جمله غیر از وجه هوست وجه باقی را بفانی نسیه نیست این دنی دانی دنیا لقب رفع ضدین همچنان شد لامحال هرکه بی نور است در ظلمت شود دوری از قرب خداوند حسیب این گل از بستان او اشکفته است

گفت آن آیه که سیماشان برو هست در شأن امیرالمؤمنین چون امیرالمؤمنین اعرف بود کیست حدش نسبت عرفان او کیست جز او کاشف کشف الغطا مظهر زاهد بود زهد علی زهد او را نیست حاجت بر بیان بیوه دهر آن عجزوز بیوفا هرکه از دنیا رها شد شیعه اوست وجه هو باقی و باقی جمله نیست آن علی عالی عالی نسب جمع ضدین پیش عقل مامحال هرکجا نور است ظلمت کم بود چیست دنیا دوری از قرب حبیب زاهد دنیا بوصفش گفته است

الحديث: الدنيا ما يشغلک عن الله حده امیرالمؤمنین علیه الصلوة و السلام

نسبت دنیا به آن باشد سزا نه حجاب الله دریاب این نسب هرچه امکانی یقیناً فانی است حق بود چون باقی از فانی مگوی ورنه ترسم بگسلد مد بصر عالمین در سایه انعام داشت ماوراش از پیش رویش مینمود شاهی صدق است بر این مدعا باد بر احمد و آل منتخب اوکز او هر هم و غم شد منجلی اکرم و اشجع در اطوار وجود همچنان باشد کریم الاکرمین بر بساط جود او انجم درم گم بود در ملک او آثار نفس غیریت از این تصور نیت است جان عاشق «دائم از خویش است» ریش

آنچه مشغول از خدا سازد ترا نیست دنیا جز حجاب روی رب آن حجاب روی رب امکانیست در حقیقت هیچ امکانی مجوی نکته باریک است می باید نظر آن حجاب الله کاحمد نام داشت بد حجاب الله ولی ظلش نبود نکته ارواحنا اشباحنا لایزال و لم یزل صلوات رب خاصه آن وجه الله باقی علی اعلم علم الهی از شهود همچنانکه هست امیرالمؤمنین هستی کونین از او یک کرم در شجاعت قاتل کفار نفس نفس گفتم مطلبیم غیریت است غیریت هر چند با خویش است و خویش

یشتری نفسه لمرضاته شنت
 حلم او شد مظهر حلم خدا
 حلم او میداد اکثر را امان
 همچو گوری کور در چنگال شیر
 حلم او آمد شفیع کار او
 حلم فرمودش نفمودش تعب
 و آن فسادات صفات لعنتی
 خوشه‌ای از خرمنی بس در «فشان»

در شب غار او بجای شاه خفت
 حلم او را نیست وصف ماسزا
 دشمنان و طاغیان و مفسدان
 در جمل مروان چو آمد دستگیر
 با وجود علم برکردار او
 همچنین ابن زبیر آن بی ادب
 با وجود آن همه بی حرمتی
 گرز وصف حلم او خواهی بیان

الحديث: ضربة على عليه السلام يوم الخندق توازي عمل الثقلين

هست از اعمال انس و جن زیاد
 در مقابل جهل کل آمد برآه
 غیر او او را مقابل کی شود
 زین سبب از همگنان ممتاز بود
 فرق چون اشکافتش شد منجلی
 گوی سرزان فارس میدان ربود
 بود اندر حضرت او ملتزم
 سر بزیار افکنندگان الاعلی
 پنجه حیدر در خیبر گشود
 کمتر از هفتاد کس برپاش نه
 کرد پل بر لشکر شاه رشاد
 داشت بردستش از این ره لاجرم
 چه عجب از سر رب العالمین
 هر که اویش رهبر از رهن چه باک
 دشمنش نبود ز نیکی بهره‌ور

روز خندق ضرب آن سیف رشاد
 ز آنکه عقل کل در آنجا بود شاه
 جهل کل را عقل کل غالب بود
 او برآه و د خود سرباز بود
 چونکه سربازی بود خاص علی
 پیشدستی چون سربازی نمود
 جمله اصحاب نبی شاه امام
 با همه زورآوری و پر دلی
 فتح خیبر پنجه حیدر نمود
 آنکه بهر جنبشش برپاشنه
 کند از پا برکف دستش نهاد
 طول در از عرض خندق بود کم
 این عجب‌تر پا نبودش بر زمین
 هر که او رادوست از دشمن چه باک
 دوستش را سیئه ندهد ضرر

قال الرسول الهاشمي صلى الله عليه وآله: من احب علياً قبل الله منه صلواته و صيامه و قيامه و
 استجاب دعائه، الا من احب علياً اعطاه الله بكل عرق في بدنه بيتاً في الجنة، الامن حب آل
 محمد (ص) آمن من الحساب و الميزان و الصراط، الامن مات على حب آل محمد (ص) فانا
 كفيله بالجنة مع الانبياء الامن ابغض آل محمد (ص) جاء يوم القيمة مكتوب بين عينيه آيس من
 رحمة الله.

خود ز عبدالله عمر دارد سند
 مصطفای مرتضای خیر الخیار
 حضرت سلطان خداوند علی
 دعوتش هم استجابت را وصول

در مناقب آنکه خوارزمی بود
 گفت فرموده رسول کردگار
 دوستی دارد هر آنکس با علی
 هم نماز و روزه اش دارد قبول

حضرت منان غفران احد
شهرها در عین جنات عدن
باشد از حساب و میزان و صراط
با نبین رخت در جنات برد
با گروه انبیا و صالحان
آید او روز قیامت خوار و پست
آیس من رحمة الله العلی

هرکه او را دوستی ثابت بود
بخشد او را عد رگهای بدن
دوست آل محمد را نشاط
هرکه بر حب محمد و آل مرد
من کفیل از خدا او را جنان
هرکه را بغض محمد و آل هست
بین عینش نوشته بس جلی

قال الرسول صلى الله عليه وآله: احوال الله تعالى يغذوكم من نعمه وكما هواهله و احبوني

لحب الله تعالى واحبوا اهل بيتي لحي

نقل کرده ابن عباس از فلاح
کز حیش باد رحمت بیشمار
که غذاتان کرده نعمت بیعداد
نعمت ابرار و احرار آمده
ازیم جودت در تحقیق سفت
بر سر احباب گشته درفشان
که پیمبر با علی کردی خطاب

در کتاب جامع بین الصحاح
اینکه فرموده حبیب کردگار
آن خدا را دوست دارید ای عباد
نعمتی کز او سزاوار آمده
واحبونی لحب الله گفت
وز لحي اهل بيتي زين نشان
ابن عباس است راوی ز آن کتاب

قال الرسول الله: يا علي انت سيد من في الدنيا و سيد من في الآخرة فقد احبني و من احبني فقد احب الله عزوجل و عدوك عدوي وعدوا الله و بل لمن ابغضك

اهل دنیا را به عقبا سیدی
دوستدارم دوستدار کردگار
وای آن کو دشمن جان من است
هرکه را گوید حبیب الله چنین
چون حبیب الله هستش عین جان
لحمک لحمی گواهی مستین
این لواء افراخته از مصطفی
ساقی کوثر مبین للظلم
شاهد آئینه ریبت اوست
بر بنی جان بر ملایک از چه بود
وجه آدم را چو مرآت صفا
سجده او فرض عین عالمین
جن و املاک از افاضه کردگار
همچو مهر و ماه بر روی فلک
در دلش آن نور بینائی نتافت

اهل دنیا را به دنیا سیدی
دوستدار تست با من دوستدار
دشمن تو دشمن جان من است
گوش بگشا چشم دل و اکن بین
حد فهم کیست وصفش را بیان
نفسک نفسی کند تصدیق این
در دو دنیا او بود صاحب لواء
در وجود او صاحب کاس کرم
ساقی میخانه عبدیت اوست
سجده آدم که شد امر و دود
بود نور مصطفی مرتضا
شد از آن نور سماوات و زمین
عین عالم بود در آن روزگار
بود دو چشم جهان جن و ملک
دیده ابلیس بینائی نیافت

بین چه سان یک چشم عالم کور شد
کور یک چشم است از قول امام
چشم کورش را بدینا شد سمت
نور اخیری تابد از روی صبیح
با کسی گرچه نشد تزویج آن
چون طلاق جز پس از تزویج نیست
کرد چون این خلقت از امر حکیم
افسر لولا علی بر سر نهاد
در تمام خلق رب العالمین
چون حبیب الله بود مرآت او
جمله موجود از کرامات ویند
جز حجابیت بروی عین نور

از شهود نور آدم دور شد
شخص دنیا را ببین دجال نام
چشم بینا از جهان است آخرت
آدمی را میل دنیائی قبیح
اهل دنیا در پی تزویج آن
آن طلاق مرتضا دانی ز چیست
حضرت خلاق مشتاق قدیم
بر حبیبش خلعت لولاک داد
آنچه باشد در سماوات وزمین
جمله می باشد طفیل ذات او
جمله در عقد اطاعات ویند
چون ندید از این عجوز کوژ کور

قال امیرالمؤمنین علیه السلام: ترک الدنیا بقلة بقاءها وکثرة عنائها و خسه شرکائها

در بقا و در غنا ز آن روی تافت
مطلقش فرمود بر آنها انیس
جیفه را پیش سگان بنهاد و رفت

قلت وکثرت در آن موجود یافت
هم شریکان یافت در آن بس خسیس
تارکش شد سه طلاقش داد و رفت

الدنیا جیفة و طالبها کلاب

نقد او سکه نشد بر نام دوست
فهم این معنی کجا دارد غبی
جز بر اهل غدر و مکر و شیطن
هست بر اهلش عذاب جسم و جان
هرچه شد رد علی کی معتلی است
دائم اندر انقلاب و تو بتوست
بادنی نزدیک دور است از علی
هرکه را قرب علی او مقتداست

زین سبب دنیا نشد بر کام دوست
زین سبب دنیا ندارد راحتی
زین سبب دنیا ندارد میمنت
غدر و مکر و شیطن هم در جهان
حاصل معنی که آن رد علی است
گر نه رد آن ولیست از چه روست
هرچه شد رد علی باشد دنی
هرکه «اودور» از علی دور از خداست

«ساقی نامه»

شاهد سر خدائی یا علی
منبع عین عنایت دوستت
آن صراطی که رود سوی نعیم
کرده آماده بجان نار و قود
در حقیقت گوهر ذات شما
زین زراعت جزندم حاصل نداشت

ساقی بزم علائی یا علی
مطلع نور هدایت دوستت
ای براه حق صراط مستقیم
ای ظهورت بر کفور و بر جحود
ای در دریای عرفان خدا
هرکه تصدیق شما بر دل نگاشت

جان خود را قابل رضوان نکرد
 بر در دربار قریبش بار نیست
 حق شناسی یار تحقیق شما
 سوی قرب کبریاره بر شدش
 سوی جنات وصالش راه برد
 برجهای آسمان اهتدا

هرکه تصدیق شما از جان نکرد
 هرکه تصدیق شما را یار نیست
 قرب حق باشد به تصدیق شما
 هرکه تحقیق شما رهبر شدش
 هرکه تحقیق شما را حق شمرد
 کرسی اثنا عشر تخت شما

بیان تحقیق عد الاثنا عشر

یک نشان از ابتدا و انتها
 انتهایش از محمد آمده
 آخرین ختم النبوة در نسب
 جز ده و دو عدد دیگر ننگری
 برده و دو جمله را باشد عدد
 پنج حضرت نیز با او می‌شمر

آسمان اهتدا را برجها
 ابتدایش از محمد آمده
 اولین ختم النبوة در لقب
 کرسی کن را چو ارکان بشمری
 وز نفایس آنچه در عالم بود
 امهات سبعه حسنانگر

هو الله الذي لا اله الا هو عالم الغيب (على مرتضا) و الشهادة (حسن بن على) هو الرحمن
 (حسين بن على) الرحيم (على سجاد) هو الله الذي لا اله الا هو الملك (باقر العلوم) القدوس
 (جعفر صادق) السلام (موسى الكاظم) المومن (على رضا) المهيمن (محمد تقى) العزيز
 (على نقى) الجبار (حسن عسكرى) المتكبر (محمد مهدى) سبحان الله عما يشركون.

آیه آخر ز حشر این سبعة را می‌شمارد خوب ظاهر بر شما

هو الله الخالق البارى المصور له الاسماء الحسنى الى عزيز الحكيم

عده اثنا عشر ظاهر بدان
 آن دل این داند که از نور انور است
 بپن ده و دو با اولوالعزم آن تمام
 کز خلافت صاحب فرمان شده
 سورة انعام هم بدهد نشان
 شاهد صدق است بر این مدعا
 آن مکرم سنگ خاص محترم
 این کفایت در همه ساری شده
 این بیان جاری بهر مجرای فیض
 در کتاب الله شد اثنا عشر
 اولیا باشند شهر کبریا
 خاصه شاه اولیاء الله على

آیه ماقبل آخر ز آن بخوان
 هر یکی بر هر یک اسما مظهر است
 انبیائی را که حق گفته امام
 پنج تن ز ایشان اولوالعزم آمده
 هفت دیگر بر شمار از نورشان
 و جعلنا هم ائمه زانیا
 مرتضای مجتبا گوید منم
 که ده و دو چشمه ز آن جاری شده
 چون بود اثنا عشر مجرای فیض
 شهر ما نزد خداوند بشر
 شد کنایه شهرها از اولیا
 کبریای شاه پیدا از ولی

قال النبی صل الله علیه و آله: انا کالشمس و علی کالقمر

<p>گفت من شمس علی همچون قمر از قمر هم نیز می باشد عیان دور مهر و ماه را داد امتیاز مهر را سالی در آن دوران بود انیسا و اولیا را وصف حال بر جمال او جلالش بینه ز آن جلال عشق مؤمن منجلی است ز آن جمال حضرت محسن جلیست شد ز نور حکمت پروردگار</p>	<p>این کنایه بشنو از خیرالبشر دوره شمسی بین بر آسمان هر که از فهم زکی شد سرفراز آنچه مه رادر مهی طی می شود مهر و مه رمز جلال است و جمال بر جلال او جمالش آینه چون علی آئینه روی نبی است چون نبی آئینه روی ولیست سر توحیدم ازین روی آشکار</p>
---	--

قال علیه السلام: اول ما خلق الله القلم و قال اول ما خلق الله نوری و قال انا و علی من نور واحد

<p>دو زبانش یک بیان دارد رقم کرده از یک نور خلقم با علی دو زبان از یک بیان دارد خبر دو زبان در یک بیان بین ملتزم آمده پنهان علی با من ملا</p>	<p>اولین خلق مصور شد قلم گفت پیغمبر خداوند علی رمز اول ما خلق نوری نگر هر نبی را با ولی همچون قلم زین بیان گفته نبی با انیسا</p>
---	--

كنت مع الانبياء سرّاً و معی جهرّاً «الاستغاثة و الالتماس»

<p>بارقه در طور بینائی ز تو مصحف روی نبی آئینهات روی جان عالمین سوی شما گرچه هستی ظاهر است از کردگار در جهان نبود نباشد در امان</p>	<p>یا علی ای نوردانائی ز تو لوح محفوظ خدائی سینهات آئینه روی نبی روی شما از شما هستی هستی پایدار گر خلیفه از خداوند جهان</p>
---	--

لولا خلیفة الله فی الارض لساخت باهلها

<p>ای خلافت خاص تو در هر زمان ای وصی الاوصیا در هر نسب اوصیایت جمله خیر الاوصیا از ولای تو هدایت منجلی وز مراتب هر ولی آئینه دار لیک هر آئینه ای را صیقلی است عکس صورت می پذیرد کم و بیش</p>	<p>ای خلیفه اهل ارض و آسمان ای ولی الاولیا اندر لقب اولیایت اولیای پادشاه ای ولایت مفخر هر جا ولی ای ولایت را مراتب بیشمار صورت اندر آئینه گرمجلی است هم هر آئینه با استعداد خویش</p>
--	---

شد یکی آئینه گیتی نما
 آن یکی با وسعتش آئینه است
 آن دگر با خردی و تنگی جا
 آئینه گیتی نما در هر زمان
 آن بود صاحب به امر اندر جهان
 هر که را چشم جهان بین باز شد
 ز آینه گیتی نما عکسی بدید
 ای که حبت صیقل آئینه هاست
 آینه کز حب تو دارد جلا
 حب توشی جمله شی لاشی بود
 حق حبت بر حبیب کردگار
 ای سحاب حب تو تأیید بار
 گر بجان ما زمهرت ذره ایست
 ذره ای باشد یقین خورشید بار
 آتش شوق بجانم برفروز
 رایت وصفت بیامم برفراز
 آن مجازی کز حقیقت قنطره است
 قنطره یعنی صراط مستتین
 اهل دل را آورم القای سماع
 استعین الله سلطان الحکیم
 در ظهور نور آن خلایق نور
 لن ترانیش جواب اول رسید
 ز آن تجلی مست و مدهوش افتاد
 هم زهم بر ریخت آن کوه عظیم
 گر حقیقت جوئی آن جلوه گری
 نعت ذات مرتضا آن نور پاک
 نعت ذاتش گر کند جلوه گری
 توبه کردن ز آن گنه در حد کیست
 توبه از گوساله بازی یهود
 گرچه بهر آن تدارک از خدا
 کورها یعنی که نادانان حق
 صم و بکم و عمی حقشان هم رکاب

آن یکی آئینه بینی نما
 شهر دلها را ز نقش آئین نه است
 شاهد آئینه گیتی نما
 جز یکی نبود به پیدا و نهان
 همچنانکه مهدی آخر زمان
 قلب او آئینه ممتاز شد
 از رخس نور هدایت شد پدید
 صیقل آئینه های حق نماست
 قلب مؤمن باشد و عرش خدا
 حب تو خورشید و باقی فی بود
 بر سر ما بارش حبت بیار
 جان ابرار از تو با تأیید یار
 ورجام ما ازین یم قطره ایست
 قطره ای باشد ثمین دریاکنار
 ز آتش نیران حیرانی مسوز
 کز حقیقت سرکنم شرح مجاز
 نه مجازی کز هوای مسخره است
 کز صراط حق علی شد مبین
 نور عرفان تو سازم شمع جمع
 بسم الله الرحمن الرحیم
 رب ارنی گو چو شد موسی به طور
 پس تجلای ربش آمد پدید
 فارغ از جان و دل و هوش افتاد
 از تجلای جمال آن حکیم
 خود مجاز آمد که از آن بگذری
 تاب آن جلوه ندارد کوه خاک
 راهزن بر قوم گردد سامری
 غیر توفیقات جبری نیست نیست
 خلق را زین توبه می باشد جحد
 آمده شمشیر بر کف کورها
 حیل هاشان برده از شیطان سبق
 ظلمت ظلم خلائقشان حجاب

مولود علی (ع)

شرح مولود علی شاه ولی است

این بیان در شرح مولود علی است

لاجرم از مولود مسعود او
 میشود بر صفحه صورت رقم
 جابر عبداللّه انصاری آن
 گفت بودم در حضور مصطفی
 گشتمش سائل ز مولود علی
 آن حبیب خاص محمود اله
 کردی ای جابر ز مولودی سوال
 بعد من بر سنت عیسی کسی
 ایزد بیچون خلاق احد
 آفریدم با علی مرتضی
 در حساب سال ما پانصد هزار
 اندر آن مدت به تسبیح غفور
 حضرت حق چون صفی را آفرید
 داد بر رسم امانت نور ما
 نور من از جانب ایمن بدش
 همچنین در صلبهای زاهره
 منتقل گشتیم تا آن نور فرد
 مشرق شمس نبوات اله
 مطلع بیدر ولایات ولی
 چون کلام حضرت خیرالانام
 گفت یا جابر بدانکه پیش از آن
 بود در ملک یمن مردی تقی
 روی دل از دو جهان برتافته
 غیر جانان را ز جان کرده برون
 نام او مشرم ولی مشهور زهد
 سال عمرش آمده صد با نود
 نه ملالی از عبادت یار او
 غیر یار از یار ننموده طلب
 غیر یار از یار ننموده سوال
 از جناب حضرت بارودود
 کز مقربهای بزم اجتبی
 ای جمال غیب را آئینه ساز
 با دعایش استجابت یار شد
 شد ابوطالب مسافر در یمن
 رفت سوی معبد مشرم روان

شرح بعضی آیت از مولود او
 تا نماید معنی جف القلم
 که نبی را بود از اصحاب جان
 مصطفای ذات پاک کبریا
 مرتضای مجتبی شاه ولی
 با کمال شوق فرمود آه آه
 که پس از من بهتر از او شد محال
 نامده مولود بر وضع علی
 پیش از آنکه خلق عالم ها کند
 از یکی نور از کمال اعتلا
 نور ما در غیب گردید آشکار
 مشغول بودیم خوش در بزم نور
 در مقام اجتناب از برگزید
 جای اندر صلب آن عین صفا
 از علی بر جانب ایسر شدش
 در رحمهای زکیه طاهره
 چون مه و خوراز دو مشرق جلوه کرد
 نور عبداللّه شد از حکم شاه
 از ابوطالب به عالم شد جلی
 در بلاغت شد به این موقع تمام
 که علی گردد جنین اندر جهان
 عابد و پرهیزکار و متقی
 در ره جانان زجان اشتافته
 غیر جانان ره نداده در درون
 از رخس چون مهر تابان نور زهد
 جمله را طی کرده در ذکر احد
 نه سوآلی کرده از غفار او
 باز بر رویش همه باب طرب
 بسته بر روی جنان باب ملال
 خواهش دیدار نزدیکان نمود
 دیده جان مرا بخشا ضیا
 آینه جانم نما صورت طراز
 استجابت یارش از جبار شد
 سبز و خرم گشت مشرم را چمن
 دید چون دیدار آن مطلوب جان

با ادب بعد از سلام از او سؤال گفت هستم ازت هامه وز عرب گفت زاهد رحمت الله العلی باز پرسیدش ز روی احترام گفت نام من ابوطالب بود مژده ها دارم ز الهام خفی که تو را امسال از امر و دود پیشوای دور امام روزگار آن وصی باشد نیی را که آن چونکه ظاهر آمدت آن نور پاک زین فقیر آرزو مند وصال از سلامی نزد او یادآوری عرض بنمائی به آن باب اله بر یگانه بودن پروردگار احمد مرسل که محمود حمید بر وصایت او گزیده مر تو را چون به او ختم نبوت می شود زین ابوطالب بسی رقت نمود گفت زاهد آن علی مرتضاست گفت می خواهم دلیل رونما گفت زاهد هر چه می خواهی بخوار مرد زاهد دست حاجت بر فراخت یک طبق شد میوه حاضر در کنار یک انار از آن ابوطالب گرفت چون زابر حکمت حق فاطمه نطفه او در رحم چون جا گرفت وحشتی اندر ولایت شد عظیم در صفا دید قریش افتاد شور بس فزع کردند و بهبودی نداشت آخر الامر از جهالت چاره شان بر فراز کوه بنمودن شفیع حمل بتهاک کرده بر کوه آمدند چون فراز بوقیص اصنام شد سنگها از کوه غلطیدن گرفت جمله بتهاشان برو در آمدند

کرد کائناتی از کجا ای ذوالجلال در قبایل از بنی هاشم نسب چشم از اهل حرم شد منجلی کز سما شد بر شما نازل چه نام گفت از خصمت هداسالب بود کرده الهامم خداوند خفی نطفه ای از صلب آید در شهود مقتدای مردم پرهیزکار احمد است و خاتم پیغمبران نقطه دور و سکون کوی خاک جان و دل مشتاق صهبای جمال ز استماعش جان ما شادآوری کان محب پیر میدادی گواه بر پیمبر بودن فخر کبار آمده تحمیدش از رب مجید کاوست شاه انبیا تو ز اوصیا هم ز توفتح ولایت می شود پس سوال از نام آن حضرت نمود او ولی خاص ذات کبریاست تا فزاید در دلم نور و جلا گفت می خواهم زجنت میوه ها از قضای حاجتش حق سرفراخت پر ز خرما و ز انگور و انار پس وداع مرد زاهد کرد و رفت گشت بر آن در یکتا حامله مکه را از زلزله غوغا گرفت جمله دله گشت پر از هول و بیم که نشان میدادشان از نفخ صور از جزع بر جان شان سودی نداشت منحصر دیدند در رفع بتان بر خدای چاره فرمای رفیع با گروه انبوه اندوه آمدند زلزله غارتگر آرام شد خلق حیران مضطرب اندر شگفت بت پرستان خوار و مضطر آمدند

غرق دریای جزع جانها همه
 که ابوطالب ز اقدام گرام
 بانگ برزدکای قریش این زلزله
 آیتی باشد ز آیات خدا
 آمده شخصی ز غیب اندر شهود
 گر شما را باشد این اقرار جان
 ورنه از این مهلکه نبود خلاص
 پس همه یکبار گفتندش که ما
 از دعای تو نجات امید ماست
 پس دعا کرد و اجابت آمدش
 بوقییس از زلزله آرام یافت
 آن دعائی که ابوطالب بخواند
 هر زمان که شدتی میکرد رو
 پس چنین فرمود آن ختم رسل
 که بحق آنکه رویاند از زمین
 کاهل مکه چون بلا میکرد رو
 بر زبان آن حرفها میراندند
 از اجابت میشدندی فیض یاب
 می نویسم ترجمه از آن دعا

دل پر از بیم هلاک زلزله
 داد بر آن کوه آرامی تمام
 کآمده جانها از آن در غلغله
 حجتی باشد خدا را بر شما
 که اطاعت بایده از جان نمود
 زین بلای ناگهان یابید امان
 غیر این اقرارتان نبود مناص
 جمله منقادیم از جانها تو را
 کز دعای تو بجان امیدهاست
 ز آن دعا کف کفایت و اشش
 پس سکنه جان خاص و عام یافت
 اهل مکه چون دلش دربرنشاند
 زین دعا میگشت دفع و رفع او
 مشرق انوار هادین السبل
 هرگاه و نطفه را کرد او جنین
 می نمودند این دعا را رفع او
 غافلانه آن دعا می خواندند
 می گشودیشان برو از فیض باب
 تا کند جان حاصل از آن مدعا

اللهم انی اسئلك بالمحمدية المحمودية و بالعلوية العالیة و بالفاطمة البیضاء و الاتفضلت علی بالرحمة و الرأفة.

یا الهی سائلم از جود تو
 بالعلی العالی و بالفاطمه
 که به جان ما تفضل آوری
 چون شب مولود آن جان جهان
 اهل مکه بازگفتند ای عجیب
 که در این اثنا ابوطالب چو ماه
 رایت مژده به کوی و در فراخت
 این بشارت دادکامشب بر شما
 در امامت فارس میدان جان
 جامع جمله صفات مرضیه
 منجلی از او تجلای جمال
 ناصردین مبین او را لقب
 او مبین منهج حق از یقین

به محمد احمد محمود تو
 مطلع بیضا به هستی قائمه
 واکنی از رحمت و رأفت دری
 جمله چون خورشیدگشت استارگان
 باز حادث آمده امری غریب
 کرد روشن از رخ آن شام سیاه
 از بشارت دوستان را شاد ساخت
 گشته طالع مهر اوج اقتدا
 درولایت حاکم فرمان روان
 مجمع جمله سمات مرضیه
 معتلی بر اوج اخلاق کمال
 قاطع للمشرکین او را نسب
 منهج حق الیقین از او مبین

او وصی حضرت خیر البشر
 همچنین اوصاف او کردی بیان
 رفت چون چل روز از مولود آن
 کرد جابر از رسول الله سوال
 مخبر صادق حبيب ذوالجلال
 که ابوطالب سوی زاهد شتافت
 چونکه زاهد کرده بودش التماس
 التماس او قبول افتاده بود
 کرده بودش این وصیت که مرا
 در جبل الکام که در شام هست
 مژده تولید این مولود خاص
 بر وصیت کرد ابوطالب عمل
 چونکه در آن غار ابوطالب رسید
 دید در حولش دومار استاده اند
 کرد بر مؤمن ابوطالب سلام
 زاهد از تأیید حلی لاینام
 دست خود بر رو فرو آورد باز
 لا اله الا هو الله را گواه
 از محمد (ص) پس نبوت ذکر کرد
 مژده اشراق آن نور جلی
 از ابوطالب چو بر زاهد رسید
 گفت دارم التماسی از شما
 آنچه آثار و عجایب شد پدید
 آن بشیر عیسوی دم باز کرد
 گفت ظاهر شد ز کارستان شاه
 هر یکی تابان چو خورشیدی تمام
 چون سه ساعت ز آن شب بیضا گذشت
 از طلوع شمس افق حمرا گرفت
 آن کلاماتی که آمد در فرج
 گفتم این بی قابله تدبیر نیست
 خواستم جمع آورم جمع نسا
 کای ابوطالب توقف کن میار
 چار زن دیدم که حاضر آمدند
 عطرا ایشان بر مشام می رسید
 جانب آن مشرق بیضا شدند

اوست در چشم جهان نور بصر
 تا ز نور مهر روشن شد جهان
 گشت از مکه ابوطالب نهان
 کز ابوطالب ز غیبت چیست حال
 داد جابر را جواب آن سوال
 چون وفای عهد رامسئول یافت
 که بشارت آردش ز آن فخر ناس
 دیده جاننش بره بگشاده بود
 آن زمان که آید آن نور هدا
 زنده یا مرده به غار آرام هست
 چون رسانی جان ز غم گردد خلاص
 لیک طالب را رسیده بود اجل
 در کفن بر قبله رو پیچیده دید
 چونکه حاضر آمد او غایب شدند
 کالسلام ای مؤمن حلی سلام
 در زمانب رخاست چون شخص از منام
 نغمه ذکر شهادت کرد ساز
 کرد بر توحید قدوس اله
 از علی بعدش امامت ذکر کرد
 آن علی مرتضی شاه ولی
 بر روانش روح اطمینان وزید
 کز ظهور نور او سر خدا
 از ره تفصیل شرح آن کنید
 شرح آن آثار و آن اعجاز کرد
 خوش شبی استارگانش رشک ماه
 تابش خورشید پیشش چون غمام
 مطلع خورشید جان پرنور گشت
 پرتوی در آن شب بیضا گرفت
 من بر آن مشرق دمیدم بی حرج
 مرکب شمس ارچه غیر از شیر نیست
 ناگه از کنجی شنیدم این ندا
 دست سگ در راه شیر کردگار
 با حلی و جامه بیضای چند
 نفحه جان از جنازم می وزید
 بر ولی الله مسلم آمدند

مشرق بیضا جواب جمله داد
 بود طشتی از قواریر جنان
 گشت چون طالع ز شرق اقتدار
 من شتابان ذره سان رقصان شدم
 بر زمین از سجده حق سرگذاشت
 اشهدان لا الهه آغاز کرد
 چونکه بودش جان ودل از شرک صاف
 اشهد ان محمد بازگفت
 گفت از او ختم نبوت میشود
 من امیرم مؤمنان را در جهان
 من از این مشهود در فکرت شدم
 زان زنان اول یکی برداشتش
 چون علی را چشم بر او باز شد
 با فصاحت گفت ای مادر سلام
 گفت در نعمای حق مستغرق است
 چون مشاهد گشتم این امر غریب
 گفتم ای فرزندی نور بصیر
 هستی اما هست آدم جمله را
 این صفیه مادر ما جملگی است
 چون در گنج خفی بگشود رب
 منفعل گشتم بسی از این جواب
 پس زن دیگر گرفت او را ببر
 حال عم خود از او پرسید باز
 گفتم این خواهر که وعم تو کی
 آن سخن گفتن بگهواره ورا
 پس به فرزندم بسی کرد التفات
 پس در آن طشت قواریری ورا
 حله های جنتی بس لطیف
 من بخاطر درگذشتم که اگر
 بود بهتر آن زن پاکیزه حال
 ناف بریده و ختنه کرده دان
 تا که زندیقی که مغضوب خداست
 شربت بی او را ز تیغ زهرناک
 گفتم آن ملعون چه نام و چه لقب
 بعد سی سال از وفات مصطفی (ص)

چون افق برگرد او گشتند شاد
 همواره آن انجم اوج جنان
 در ره بیضای صنع کردگار
 بر جمال نور او حیران شدم
 لا اله الا هو رایست فراشت
 قول الا الله را ممتاز کرد
 کرد بر یکتائی حق اعتراف
 از رسول الله در اعجاز سفت
 هم بمن فتح ولایت میشود
 در جهان جان امیر المؤمنان
 جان ازین مولود در حیرت شدم
 در کنار خود چو جان بگذاشتش
 از سلامش اولاً ممتاز شد
 والدم چون است در دار السلام
 غرقه دریای نعمای حق است
 رفت از کف ذیل آرام و شکیب
 نیستم بر تو پدر گفت ای پدر
 بوالبشر خوانند او را پس چرا
 کزازل جفت در گنج خفی است
 کرد آدم را صفی الله لقب
 پس بکنجی رفتم و کردم حجاب
 کرد یا اختی خطابش آن پسر
 گفت بر تخت کرامت سرفراز
 گفت مریم هست و عیسی یا ابی
 شد گواه حال بر قوم هدا
 التفات طفلها از امهات
 خوش مطیب ساختند از عطرها
 شد لباس آن تن و جسم شریف
 بعد ختنه میشد آن رخش ببر
 گفت این نور سپهر اعتدال
 جانش از تأثیر تیغ اندر امان
 دوزخش جاوید مشتاق بقاست
 ریزد اندر جام و خود گردد هلاک
 گفت بن ملجم مرادیش لقب
 سازدش در کوفه مقتول آن دغا

من بسی زین قصه گشتم دردناک
و آن زنان حق پرست حق پسند
این خیالم بود در خاطر همی
آن خزینه در الهام و سروش
کان زن سیم زن فرعون دان
پس به اخبار تو ای شیخ کبار
در جبل الکام در غارای حبیب
آمد اکنون ترا مژده رسان
سجده شکری بجا آورد مرد
گفت بر آن اشرف خلق خدا
کرد ابوطالب سه روز آنجا مقام
برنیامد از توقف چون امید
چونکه آداب سلام آمد بجا
زود خود را برولی حق رسان
گفت ایشان را شماها کیستید
هر دو گفتندش که ما اعمال نیک
همره اوئیم از امر خدا
پس ابوطالب بمکه بازگشت
تربیت میکرد نور چشم خویش
آری آری اینچنین فرزندان را
چون کلام مصطفی اینجا رسید
باش خاموش و درافشایش مکوش
جابر از این قصه بهجت قرین
گفت ای محمود سلطان حمید
هست بعضی را عقیده این چنین
گفت پیغمبر (ص) که این بهتان بود
در شب معراج از هفت آسمان
منجلی دیدم در آنجا چار نور
گفت نور جد و عم و ابتر است
عرض کردم کای خداوند وحید
گفت از اظهار کفر اخفای دین

جامه طاق شدم از غصه چاک
آن زمان ازدیده ام پنهان شدند
کان دوزن را کاش هم دانستمی
ریخت در کامم لبالب جام نوش
ام موسی چارمین آن زنان
امر فرمودم که داری انتظار
آمدم بر اشتهب مژده رکیب
از ظهور نور آن جان جهان
رو بقبله خفته جان تسلیم کرد
در رسان از من سلام بی ریا
تا مگر زنده شود شیخ گرام
آن دو مارش در نظر آمد پدید
بعد از آن گفتند آن هر دو مرا
که سزاوار تو باشد حفظ آن
واندر اینجا از برای چیستید
صورت اخلاق خوش افعال نیک
در دو دنیا بر سعادت رهنما
جان رفته کرد در تن بازگشت
بود اندر خدمتش از جمله پیش
میتوان جان در رهش کردن فدا
گفت یا جابر از این گفت و شنید
سر مکنون علم مخزون را پیوش
گشت جانش با همه بهجت قرین
صاحب تمجید قرآن مجید
که ابوطالب نگشته راه بین
حق تعالی اعلم از ایشان بود
چون گذشتم عرش را دیدم عیان
چون حقیقت خواستم رب غفور
وز علی کان مشرق نور علاست
از کجا این رتبه بر ایشان رسید
صبر بر جور و جفای مشرکین

الحديث

که شب مولود فخر کائنات
ز آن عجایب دید بس بیحصر و حد

هست مروی از روایات ثقات
بود نزد آمنه بنت اسد

صبح ابوطالب چو آمد از طواف
 از ظهور نور آن مهر وجود
 عرض بنمود آن عجایبها که دید
 چون ابوطالب ز مظلومش رسید
 صبح عید قرب جانان آمدش
 گفت با بنت اسد روشادزی
 این چنین حالی نصیب از امر رب
 منتظر می بود آن بنت اسد
 شیر بیشه قدرت پروردگار
 باد بر او و حبیب و آل او
 زاده بیست خداوند و دود
 خانه زاد پادشاه ذوالعلا
 اسم او از اسم خود کرده پدید
 او حمید و حامد و محمود رب
 هرچه احمد گفت از حسن و کمال
 زآنکه هر وصفی که بنموده علی
 زین نشان فرماید آن سلطان هوش
 او بود آئینه حسن و جمال
 این جلال آئینه روی نبی
 آن نبی شمس و ولی همچون قمر
 چون که آئینه رود اندر نقاب
 نور باقی بی حجابی کس ندید
 از نبی و از ولی خواهی بیان
 عاشقی پیدا ز سیمای ولی
 نور معشوقی برخسار نبی است
 عاشقی های علی را کو بیان
 از نهانخانه چو آمد جلوه گر
 جز بروی دلکشای آن حبیب
 نه عجب کی عشق دیده وا کند
 در دو عالم رو برو حسن است و عشق
 جان حسن و عشق جان آدم است
 آدم اول که فرماید علی
 آدمیت هر که را همره بود
 او که گوید نیست بر طفل اعتبار
 طفل گوئی و طفیلش آسمان

با دل و جانی ز زنگ شرک صاف
 باعث ایجاد هر هستی و بود
 شرح کرد از آن غرایبها که دید
 مژده مولود میمون سعید
 مژده ای از عید قربان آمدش
 که تو را سی سال گردد بعد از
 هست مولود «تو را وصفی عجب»
 تا زمانی که شد او ام الاسد
 میر جمله اولیای کردگار
 رحمت بیحصر و مر از ذات هو
 آیت کبرای سلطان وجود
 که علیش خوانده ذات کبریا
 همچنانکه اسم احمد از حمید
 او علی عالی عالی نسب
 هست وصف ذات حیدر لا محال
 کرده از اشراق نورش منجلی
 که محمد ناطق است و من خموش
 این بود آئینه وجه جلال
 آن جمال آئینه روی ولی
 آینه در آینه دارد نظیر
 نیست غیر از نور باقی بی حجاب
 لن ترانی را کلیم اینجا شنید
 عاشق و معشوق پیدا و نهان
 آیه اش سر باختنهای علی
 صورتش این عاشقی های علی است
 کویان را حد شرح و وصف شان
 باز شد بر مصطفی او را نظر
 در دو عالم چشم نگشاد این غریب
 جز بحسن روی منظور ابد
 جان آدم موبو حسن است و عشق
 آدم اول در این آدم گم است
 رمزی از آن معنی اینجا شد جلی
 از طفولیت دلیل ره بود
 آن طفیلی گو فضولی وا گذار
 طفل گوئی و طفیلش انس و جان

طفل گوئی و طفیلش هرچه هست در زمین و آسمان بالا و پست

اسلام آوردن علی(ع) در خردی

بشنو از اطفال وصفی دلنشین
از محمدابن نعمان آن مفید
آنکه خدای شد ملقب از روایات
گفته اند بودیم در بزم نبی
بود سلمان فارس میدان عشق
بود بوذر آنکه صدیق جهان
بود مقداد آن شجاعت رانشان
بود عمار آنکه بردشوارها
جمع دیگر هم ز اصحاب کبار
از رخ جمله عیان آثار حزن
عرض نمودند کای فخر جهان
از معاند حرفها آید بگوش
غم ما و حزن ما از آن ره است
قولشان اینکه علی در طفلیست
چون شنید این قول را ختم الرسل
در بیان علو شأن مرتضا
گفت اگرچه چشم باطنشان عماست
ایها الاصحاب باللّٰه العظیم
خوانده باشید آنکه ابراهیم را
تارخ از بیمی که از نمرود داشت
برد او را در بر نهی خراب
چون غروب آفتاب هور شد
یعنی از خلوتسرای بزم جود
در زمان بر روی خوددستی کشید
اشهد وان لا الهه گفت زود
مادرش زین حال اندر خوف بود
با توجه بر سما بودش نگاه
و کذا لک نری ابراهیم را
همچنین موسی بن عمران چونکه زاد
که به صندوقم نه وافکن به نیل
همچنین عیسی بن مریم چون بزاد
حضرت عزت به آن طفلی ورا

ز آن شهی که شد طفیلش عالمین
از مجاهد از ابی عمرو از سعید
هست مروی این حدیث از آن ثقات
کآمدند از در محبان علی
خاکروب در گه دربان عشق
گفت بوذر هست صدیق زمان
باج استان از شه نوشین روان
بود یا سر در تمامی کارها
دوستان حیدر آن فخر الخیار
هر یکی دریای طوفان بار حزن
ای فدایت جانم آن آبائمان
در علی که جان درآید در خروش
گرچه بر اسرار مولا آگه است
یافته اسلام و نبود مرتبت
گلبن گلزار هادین السبل
غنچه اش بشگفت گلهای علا
لیک ظاهر علو شأنش رونماست
که شما اندر کتبه های قدیم
حالت تولید چون شد بر ملا
ام ابراهیم را مفقود داشت
وقت پنهانی نور آفتاب
شمس خلت را طلوع نور شد
در شهود آوردرو مهر وجود
پس به تهلیل خدا آمد شهید
سوی الا لله شدش روی شهود
او بسرعت سوی مادر رفت زود
سورة انعام ازین صورت گواه
حق تعالی کرده قصه بر ملا
مادرش را بهر حفظش پند داد
بر تو برگرداندم رب جلیل
مادرش را از ملامت کرد شاد
از نبوت داد تاج اجتنابا

انبی عبد الله اتانی الکتاب
 جمله میدانی که روی عظم
 قرب من نزد خدا از جمله پیش
 خلق فرمودم خداوند علی
 تا به صلب حضرت آدم شدیم
 همچنین صلی به صلی منتقل
 چون ز عبدالمطلب آن نور تافت
 مشرق خورشید عبدالله شد
 مطلع بدر آن ابوطالب عیان
 گر پدر با عم من در مجمعی
 نور ما از رویشان ساطع شدی
 از علی وقت ولادت چون رسید
 کای حبیب الله سلامت از سلام
 کز نبوت وقت نزدیک آمده
 ناصر دین جانشینت میرسد
 در حرم تولید آن شاه حرم
 چون بشارت از طلوع آن قمر
 که خدا گوید علی را در برآر
 دست سوی پرده چون کردم دراز
 دست خود برگوش ایمن پس گذاشت
 اشهد ان لا اله الا الله
 پس بمن روی کلام آورد باز
 در تلاوت از صحف آغاز کرد
 آنچنان خواندش به ترتیل تمام
 کردی اقرار اربدی شیث نبی
 همچنین تورات و انجیل و زبور
 که اگر موسی و داوود و مسیح
 پس به قرآن خواندن او آغاز کرد
 همچنین که این زمان خوانیم ما
 که به من نازل نگشته بدیکی
 پس سخنهای خفی آمد میان
 هر که را در بدو حال اینها بود
 هر که رادر طفلیت این رتبت است
 از چه می باشد ز قول قوم ضال
 از تمامی انبیاء من افضل

کرد در طفلی به قوم خود خطاب
 ز انبیای سابقه من برترم
 قدر من نزد خدا از جمله پیش
 با علیم از یکی نور جلی
 ذکر را تسبیح را همدم بدیم
 می شدیم و ذکر حق را مشتغل
 در دو مشرق همچو ماه و هور تافت
 جمله آفاق از آن آگاه شد
 مشرق نور علی اندر جهان
 میشدندی نور ما بودی جلی
 رویشان از نور مالا مع شدی
 جبرئیل از حضرت بیچون رسید
 میسرانم میسرانم این پیام
 مشرکان را شام تاریک آمده
 هم برادر هم وزیرت میرسد
 بود از آن حرمت حرم شد محترم
 بر من آمد جبرئیل آمد دگر
 آن در دریای صنع کردگار
 بر سر دستم علی آمد فراز
 رایست الله اکبر بر فراشت
 هم اذان و هم اقامه ساز کرد
 گشت چون از قول رخصت سرفراز
 که صفی را حق به آن ممتاز کرد
 که در آن خواندن شدی شیش غلام
 که ز من بهتر بسی خواند علی
 خواند با ترتیل در عین سرور
 بود می گفتند از ما اوفصح
 باز بررویم در اعجاز کرد
 خواند بر من سربسر ترتیل را
 کافر آنکه در علی دارد شکی
 کاوصیا را هست با پیغمبران
 از معاندها کجا از جا رود
 از حسود و حقد اوکی کربت است
 بر رخ آئینه تان گردد ملال
 از تمامی اصفیا من اکمل

از تمامی اوصیا او برتر است
حضرت آدم صفی خاص رب
چون بساق عرش چشمش باز شد
حرمت و تعظیم آن اسما چو دید
گر نمی بودی غرض ز ایجاد ما
آسمانها و زمینها آنچه هست
خلقشان هرگز نمی کردم یقین
توبه آدم نمی آمد قبول
تا که جبریش ز اسما یاد داد
در قبول توبه اش نزد خدا
پس بشارت آمد او را از خدا
آید از ذریه پاکت پدید
پس صفی الله غرق سکر شد
پس رسول الله آن بحر جمال
گفت با اصحاب دانید از یقین
این شرافت هستان برانیا
پس صحابه جمله با سلمان شدند
شکر حق را شاکر از جان آمدند
جمله دانستند کز حب علی
از ظلام شرک بیرون راه نیست

بر تمامی اولیا او رهبر است
او که از حقش خلیفه شد لقب
نام ما را دید حیرت ساز شد
پس خطاب رب الاربابش رسید
بر ظهور صاحب این نامها
آدم و جن و ملک بالا و پست
جاء ما بین نزد رب العالمین
بود در حرمان از آن فعل فضول
کرد آن اسما شفیع و گشت شاد
فتلقی آدم باشد گدگوا
کز تو باشد صاحب این اسمها
صاحب این اسمها پاک و سعید
غرق سکر و مست جام شکر شد
در دریای جلال ذوالجلال
کز کمال فضل رب العالمین
این فضیلت هستان بر اصفیا
بادل شادان لب خندان شدند
از دل و جان شاکر احسان شدند
آینه جان گر نگرده صیقلی
چون که جز این باب باب الله نیست

التفات

یا علی ای حب تو ایمان ما
نور حبت قلبها روشن کند
وادی کی کان ایمن از حب تو نیست
حب تو آن فتنه های امتحان
هر که را حب تو مهر منظر است
هر که را مادر خطا کار آمده
یا علی ای اول و آخر ز تو
یا علی ای ظاهر و باطن ترا
مهر نور مهر تو بر اوج جان
این خیالاتی که نامش خطر است
خطوه های کز خطا در راه ماست
حق شمس اوج رحمت مصطفی
آن غطاهای خطا را کن عطا

ای فدایت جان جان جان ما
کوی دل را وادی ایمن کند
گر همه طور است درنا ایمنی است
امتحانان مؤمنان موقنان
آن یقین از مهر مهر مادر است
اندرین تصدیقش انکار آمده
امتحانان مؤمن و کافر ز تو
فی علو ذاته یا من دنا
گشته تابان همچو مهر از آسمان
در حقیقت در ره دل خطوه است
نور مهتر را بروی ما غطا است
آن غطاهای خطا را کن عطا
حق شمس اوج رحمت مصطفی

رحمت غفران بر او و آل او جاودان از فضل منان عفو

معجزات علی (ع)

هر یکی را در معانی بس کتاب
معجزاتی و کتابی دیگر است
حسن و عشق است این کلام با نظام
جمله یکبند و بایی دیگراند
می نمایند اندر او خورشید رو
چون قمر ماه ولایت لامع است
گفته آمد با بیانی مختصر
از شعاع مهر چرخ کن فکان
عرش رحمان طاق ابروی حیب
سوی جانها روی او فاش و نهان
گاه پیدا گاه پنهان جلوه گر
چون نگیرد غیر او از شمس تاب
آن جلای که بود عین جلا
حسن را هم جلوه در خاطر نبود
زو فروزان شمس احسان شده
دیده از نورش نگردد مستیر
گو نظر روشن کن از نور قمر
می شود بر شمس رویش آینه
چون سحابی هست با آن نور و تاب
ز آن حجاب الله گفتند اولیا
نسبت شمس از آن هستش نبی
در نهان گوید تو می بینی عیان
لیک کو چشمی که بیند روی او
عین عاشق گشته از آن رو پدید
دقتی در ذهن می باید رفیق
هر که می بیند دو عین احولی است
جز مه رویش ندارد جلوه گاه
باد بر ذات نبی و آل او
آیت کبرای ذات کبریا
ذره ای ز آنهاست رد آفتاب
رد شمس از قدرتش گشت آشکار
چرخ گردان است از او روز و شب

معجزات ذات حیدر بی حساب
ذات حیدر هر کجا جلوه گر است
لیک باشد در حقیقت یک کلام
اولیا هر یک کتابی دیگراند
آینه بر قدر استعداد او
هر کجا شمس نبوت طالع است
رمزها در شرح این شمس و قمر
باز رمزی مختصر سازم بیان
مهر چرخ کن فکان روی حیب
گوی دلها در خم چوگان آن
آن محب عشق پیشه چون قمر
جلوه پیدائی او شمس تاب
جلوه پنهانی او آن جلا
عشق را گر آن جلا ظاهر نبود
عشق چون آئینه حسن آمده
نور خورشید است در دیده چو تیر
هر که بر خور نیستش تاب نظر
هر که آمد چون قمر صیقل همه
آینه روی قمر بر آفتاب
آفتاب طلعت محبوب را
چون محب محبوب باشد جملگی
حسن احمد لن ترانی زین بیان
چشم می بینی و خال و خط و رو
روی او را غیر عاشق کس ندید
نکته باشد همچو نقطه بس دقیق
حاصل معنی محمد با علی است
ز آنکه خورشید تجلای اله
تحفه های نور صلوات عفو
خاصه مهر سپهر ارتضا
معجزاتش همچو ذره بی حساب
چارده بار آن سپهر اقتدار
نیست از ذات علی اینها عجب

بر بساط صیرفی روزگار
 بلکه معجز سنگ صحرای ولاست
 گوهری چند از بساط آن ولی
 چون در یکتا تمامی بی بها
 استعین الله سلطان العلی

زین جواهر هست بیرون از شمار
 تابش مهر علیش آن جلاست
 بر بساط نظم «می ریزم جلی»
 همچو دری سما جمله بها
 منجلی از نور او هرجا جلی

روایت ابی جعده

این بیان شرح بساط اعتلاست
 دو بساط از او درین مجلس فتاد
 ز آن یکی مروی ز اهل سنت است
 هست مروی بااسانید صحیح
 گفت در بصره شدم در مجمعی
 ناگهان برخاست مردی از میان
 کای رسول الله را صاحب بگو
 والد من نقل می کرد از نبی
 نی جذام و نه برص بر مؤمنان
 چونکه بشنید این انس سرپیش داشت
 لمحهای شد غرق بحر انفعال
 که دعای بنده صالح مرا
 چون شنیدند این سخن حضار از او
 هرچه می کردند اصرار او ابا
 هرچه او می کرد کتمان بیشتر
 دید چون اصرارشان بسیار شد
 گفت آوردند هدیه بر نبی
 ازدهی که خندش گویند نام
 من در آن بزم شهی حاضر بدم
 امر فرمودم که ده تن را طلب
 من طلب کردم مرآن ده شخص را
 پس علی را امر کرد از انبساط
 رو زیارت کن صحابه کشف را
 هم مرا فرمود با ایشان نشین
 چون به امر او بر آن تخت علا
 پس علی را گفت کای فخر جهان
 امر کن بر باد بردارد بساط
 گفت یا ریح احمینا چون علی

از علی کاندر دو عالم پادشاست
 انبساط اهل تحقیق ورشاد
 که به امر مصطفی بر آن نشست
 از ابی جعده به تقریر فصیح
 که انس گفتی احادیث نبی
 گشت سائل ز ابن مالک این بیان
 از چه «روپرسی» به این وصف نکو
 مشرق انوار حق نور نبی
 مؤمنان اندر امان از این و آن
 دانه حسرت بسی ازدیده کاشت
 بر بساطش ریخت پس در مقال
 کرده در عالم به پیسی مبتلا
 باز پرسیدند شرح کار از او
 می نمود از شرح حال ابتلا
 میشدی اصرار ایشان بیشتر
 گفت بنشینید و در گفتار شد
 سلم الله علیه و آله
 خوش بساطی فرش بزم احترام
 حضرت شاه رسل ناظر شدم
 تانمایمشان یکی سری عجب
 آمدند اندر حضور مصطفی
 که نشین با این کسان بر این بساط
 بازکن بر روی اینها پرده ها
 هرچه می بینند ایشان تو بین
 جای بگرفتیم آن شاه دنا
 ای سلیمان بساط کن فکان
 مرتضا ز آن امر شد اندر نشاط
 آن بساط آمدجو ابری معتلی

در هوا سیار گردیدیم ما
 تا که آن شاه ولایت انتساب
 باد ما را بر زمین بگذاشت زود
 هیچ میدانید در چه سرزمین
 جمله ما گفتیم دانایتر خداست
 گفت اینجا کهف اصحاب الرقیم
 همره او بر در غار آمدیم
 پس ابوبکر و عمر اول سلام
 بر سلام آن دو تن نامد جواب
 باقی اصحاب هم تابع شدند
 هیچکس زایشان سرفراز جواب
 کالسلام ای اهل کهف اهل رقیم
 کز عظم ختم النبیین نام اوست
 هیچکس ما را جوابی پس نداد
 گفت ای اصحاب کهف اندر نسب
 بر شما از ما سلام آن مؤمنان
 در جواب آن ولی کرد گوار
 بود چون ما را بخاطر کز چه رو
 باز پرسید آن ظهور معجزات
 از چه بر اصحاب آن فخر انام
 بار دیگر غنچه‌شان بنمود گل
 ما جوانانیم که بر پروردگار
 زادنا الله هدی هادی الانام
 جز به پیغمبر و یا او را وصی
 انبیا را اوست خاتم یا علی
 اوست خیر الانبیا در انبیا
 پس بحال خویش گشتند آن چنان
 بر سلام او اجابت می‌کنند
 مرتضای مصطفی یعنی علی
 بر بساط خویش گفتا جاکنید
 احملینا شد خطاب باد باز
 همچنان بودیم سیار هوا
 باز شد امر ضعیفا باد را
 که برنگ زعفران بودیش طین
 لیک آب آنجا نبود از هیچ باب

می‌گذشتیم و مکانها زیر پا
 گفت یاریح ضعیفا در خطاب
 گفت آن سر خداوند شهود
 آمدید از امر رب العالمین
 پس رسول و پس وصی کاینجا کجاست
 جمله برخیزید تا همره رویم
 بانشاط و شوق سیار آمدیم
 کرده بر آن خفتگان اندر منام
 عید رحمن عوف آمد در خطاب
 بر مسلمانان مسلم آمدند
 چون نگشتند آمد من در خطاب
 از آنس آن خادم شاه عظیم
 «عالمین در ساحت» اکرام اوست
 پس علی آن صاحب تخت رشاد
 که ز ما هستید آیات عجب
 جملگی یکبارگشته هم زبان
 آن وصی مصطفی صدر الکبار
 ترک واجب شد از این جمع نکو
 از چه ایشان را نکردید التفات
 بر نیامد از شما رد سلام
 کای خلیفه حضرت ختم الرسل
 از دل و جان کرده ایمان اختیار
 نیست ما را اذن بر رد سلام
 تو وصیی بر پیمبر یا علی
 اوصیا را تو مقدم یا علی
 هم تو خیر الاصفیا در «اصفیا»
 تا ظهور مهدی آخر زمان
 خواب راحت تا قیامت میکنند
 گفت بشنیدید ما گفتیم بلی
 سیر سر قدرت یکتا کنید
 بر بساط اندر هوا ما سرفراز
 تا که سیر مهر شد اندر خفا
 بر زمینی چشم ما گردید وا
 درمنه ترکی گیاه آن زمین
 عرض بنمودیم پس بر آن جناب

که شده وقت نماز و آب نیست پس سرپائی زد آنجا بر زمین آب نوشیدیم از آن عین حیات گفت حیدر گر نمیگشت این روان آب از بهر وضوهای شما گشت مشغول نماز آن مقتدا گفت بنشینید بر جاهها روان دویمین رکعت نماز صبح را باد ما را از هوا از امر آن خویشتن را در مدینه یافتیم بود دویم رکعت اندر آن نماز ام حسبت ان اصحاب الرقیم چونکه فارغ شد ز تعقیب صلات کآنچه دیدی و شنیدی ای انس کز لب شیرین معجز آفرین پس بترتیبی که ما کردیم سیر پس بترتیبی که ما دیدیم صاف آنچنان تقریر فرمود آن جناب پس بفرمود ای انس وقتی نگر آنچه رادیدی گواهی می دهی چون ابوبکر از عملهای عمر در حضور جمع بسیار از اناس از بساط و چشمه و آن سیرها نقل کن من عرض کردم کای همام یا علی پیری مرا دریافته گفت اگر گوئی دروغ ای بی ادب در رخت گردد سفیدی آشکار کورئی در دیده ات پیدا شود من از آن مجلس نرفتم یک قدم این زمان قادر بروزه نیستم بودبر آن حال انس تا آنکه مرد این عجب تر آنکه با اولاد آن لعنة الله علیه دایما

آن جناب اندر زمینها بنگریست گشت جاری در زمان عینی معین پس وضو کردیم از بهر صلات جبرئیل از جننت آوردی روان تا نماز جمله تان گردد، ادا تا که شد نصفی ز شب آنکه بما که به تأیید خدای انس و جان باز یابیم از نماز مصطفی سیر فرمودی که صبح آمد عیان سوی مسجد بر نماز اشتافتیم که شدیم از اقتدایش سرفراز خواندی آن محمود سبحان کریم جانب من کرد حضرت التفات من بگویم یا تو گشتم ملتمس هست هم شیرین سخن هم دلنشین اول و آخر بدون حرف غیر اول و آخر بدون اختلاف که تو گوئی بود با ما هم رکاب کابن عمم از تو خواهد این خبر گفتمش جانم فدا بادت بلی گشت بر تخت خلافت مستقر گفت با من کای انس آن خیر ناس آنچه فرمودت وصیت مصطفی پیریم کرده فراموش آن تمام مرکب هوش از کفم سرتافته در تو پیدا می شود رنجی عجب در درونت نار قهر کردگار زین مرضها جان تو رسوا شود کاین مرضهایم نبودی ملتزم که غذا نبود قرارش در شکم جان ز علین جحیمش آب خورد هست پیسی جاودانی توأمان دایما لازال الی یوم الجزا

انبساط شیعه

این بساط انبساط شیعیه است
 بر بساط انبساط ارره بود
 انبساط جان عرفان مسلک است
 این بساط اهل تحقیق آمده
 منهج توحید را بر این بساط
 هست معراج سمای اعتلا
 آن هوایی کز هویت هوی اوست
 این بساطت باز می‌چند بساط
 اختلاط غیر مولا را فناست
 گر نه برچینی بساط خویشتن
 ره نیابی هیچ سوی این بساط
 بی من و ماگر نه خود راساختی
 چون من و مای تو برچند بساط
 افتدت در بزم تحقیق هدا
 بر بساط اعتلا گردی مکین
 رمزها در سیر منهج ولا
 آن ولایی کز ولایت آمده
 آن محبت عین حسن و عشق او
 حسن را چون عشق دق الباب کرد
 جلوه‌های حسن بیرون از کتاب
 جلوه‌ای ز آن جلوه‌ها بر این بساط
 ای که هستی از دل و جان گوش و هوش
 نه بز اخفش شو و نه سیبویه
 این خبر هست از خزینه مرتضا
 زین جوهر زین اسود همچنان
 ساوغ آمد در لقب و آن مرد دین
 گفت سلمان عارج معراج صدق
 گفت بودم در حضور شاه دین
 در زمانی که عمر را مردمان
 در حضور حضرت شاه ولی
 دو محمد بود نزد آن ولی
 بود عمار و دگر مقداد بود
 مظهر عشق ولی آن عین حسن
 با نیاز آمد بیاب حسن باز
 عاشقانه باب حاجت باز کرد

انبساط این بساط شیعیه است
 هر بساطی انبساطش شه بود
 اهل عرفان را به عرفان مسلک است
 انبساط اهل تحقیق آمده
 می‌توان سیار شد با انبساط
 هست منهج هواج هوای اولیا
 از الف الفت فزای وصل هست
 از بساط اختلاط و ارتباط
 ارتباط غیر از آن بی بقاست
 نگسلانی ارتباط خویشتن
 نیست با اهل بساطت اختلاط
 ز آتش خود جان خود بگداختی
 با بساط او بیابی ارتباط
 از بساط حق بساط اعتلا
 بازیابی از بساط شاه دین
 زآنکه جز آن نیست معراج علا
 آنکه خود عین محبت آمده
 حسن و عشق است آئینه رخسار هو
 جلوه‌ها آغاز از هر باب کرد
 عشوه‌های حسن افزون از حساب
 می‌نویسم شیعیان را انبساط
 گوش بگشا بشنو آواز سروش
 بشنو این قصه ز ابن بابویه
 از ابی عبدالله ابن زکریا
 از محمد ابن عبدالله که آن
 می‌برد بالا به سلمان گزین
 کزازل بودیش بر سر تاج صدق
 حضرت مولا امیر المؤمنین
 دست بیعت داده بودند از میان
 بود سبطین قرة العین نبی
 ابن بوبکر و دگر ابن علی
 باز بر روی همه باب شهود
 آن حسن ابن علی آن عین حسن
 جلوه حسنش کند تا سرفراز
 روسوی درگاه حاجت ساز کرد

کای امیرالمؤمنین ای شاه حسن
ای پدر ای دو جهان فرزند تو
کرده سلطان سلاطین کریم
حضرت پروردگار ذوالعلا
هیچ از آن حصه نصیبی با شما
با تبسم گفت شاه ارتضا
سبز می گرداند و آن قادری
کآنچه فرموده است سلطان حبیب
هیچیک از انبیا و اولیا
زین کرامتها نگشته سرفراز
یکه تاز عرصه اعجاز من
پس حسن ز آن صاحب احسان حسن
باقی یاران به او گشتند یار
کای ز و هابت مواهب بیشمار
شمه ای ز آن موهبات بیکران
رشحه ای ز آن عارض خورشید بار
تا فزاید مردمان را نوردین
جان ما را این کرامت مدعاست
جان ما لب تشنه در این وادی است
جان ما بین تشنه کام این زلال
گر بکام ما از آن جامی رسد
ساقی میخانه صنع جلی
با کرامت گفت حبا یا ولایه
کز خداوند قدیر ذوالمنن
پس اقامه کرد از بهر نماز
چند حرفی بر زبان آورد نیز
آمد از آنجا به صحن خانه باز
دست باز آورد دیدیم آن جناب
بر زمین بگذاشت و بار دگر
ما همه از آن دو ابر با صفا
با فصاحت هر یکی گفتند این
تو وصی آن نبی ای کریم
همچنانکه شاکت هالک بود
همچنان هرکس تمسک بر تو کرد
از تو جانها سالک راه نجات

ای جمال تو تجلی گاه حسن
حسن و عشق و جان و جانان بند تو
بر سلیمان موهبت ملکی عظیم
کرده او را طرفه سلطانی عطا
هست ای فیاض ارضین و سما
که بحق آنکه دانه خشک را
که ز خاک تیره آدم آفری
والدت را از کرامتها نصیب
نه ز بگذشته نه از آینده ها
اندر این میدان علی دان یکه تاز
اندرین میدان حسن ممتاز من
گشت از جان طالب احسان حسن
ملتمس از آن ولی کرد گگار
قطره ای ز آن بحر بحر بی کنار
بر مشام جان مشتاقان رسان
بر ریاض جان کرامت کن بیار
تا درخشد شمس ایمان از یقین
این کرامت چونکه سرچشمه علاست
فیض بخشی تو عین شادی است
تشنه گامیها بسرحد کمال
خستگان را روح و آرامی رسد
آن امام اول و آخر علی
بر شما ظاهر نمایم معجبات
در ولایت خاص گردیده بمن
در سجود ذات پاک بی نیاز
هیچیک از ما نکردیم آن تمیز
کرد سوی آسمان دستی دراز
بر کف دستش بود قطعه سحاب
باز ابری بر کفش شد جلوه گر
فاش بشنیدیم توحید خدا
که محمد هست ختم المرسلین
هرکه شک در تو کند باشد رجیم
میهمان دوزخ و مالک شود
شعله نیران بر او گردید سرد
چون تو هستی مالک راه نجات

پهن گردیدند پس آن دو سحاب
 عطر آنها می‌رسیدی در دماغ
 پس بما فرمود آن سلطان دین
 با کمال ابتهاج و انبساط
 ما همه از امر او برخاستیم
 پس تکلم کرد حرفی چند را
 پس اشاره کرد بر آن دو سحاب
 خوش خوشک از باد آن دوا برشاد
 سوی آن شه چون نظر کردیم ما
 که بد از در سربسراجزای آن
 تاج یاقوتی بسر بگذاشته
 کرده نعلینی به پا از در ناب
 آنچنان شفاف و براق و مضی
 کرده در انگشت مفتاح هدا
 متکی بر تخت مروارید صاف
 مظهر حسن نبی ذوالمنن
 گفت کای سلطان ملک کن فکان
 آن سلیمان را که در فرمانبری
 بود بهر خاتم انگشت او
 از چه رو باشد بفرمان شما
 گفت آن سرخدای ذوالکرم
 در جهان عین اللهم فاش و نهان
 بر ولایت مطلقه من والیم
 نور لایطفای اللهی منم
 حجة اللهم بخلق عالمین
 قاسم روزی منم اندر جهان
 سد ذوالقرنین منم فاش و نهان
 ای ضیای قلب ای نور بصر
 باید بیضای بیضا آفرین
 از طلای سرخ و از یاقوت ناب
 گفت ای فرزند این اسمای ماست
 اهل آن مجلس که بد معراج جان
 تا بحدی کان محیط علم را
 موجزن گردید بحر اقتدار
 کاین چنین‌ها از چو من نبود عجب

چون دوقالی نزد هم بر یک حباب
 ما از آن بودیم خوشدل تر دماغ
 مالک الملک سماوات و زمین
 جای بگزینید خوش بر این بساط
 آب بساط از انبساط آراستیم
 هیچیک او را نفهمیدیم ما
 که سوی مغرب روان شو با شتاب
 بر هوا سیار گشتند همچو باد
 متکی دیدیم بر تختی علا
 در تاللو چون دری بر آسمان
 جامه زرین ببر برداشته
 کز شعاعش خیره گشتی آفتاب
 کز نگاهش دیده دیدی تیرگی
 خاتمی از لوء لوء اما پر بها
 صاف همچون قلب صاف بیگزاف
 مظهر عشق علی یعنی حسن
 ای ترا سلیمان سلیمان جهان
 بود یکسان آدم و ملک و پری
 همچو خاتم عالمی در مشیت او
 خلق عالم از زمین و از سما
 ای پسر وجه الله باقی منم
 هم لسان الله منم در هر دهان
 سافل سافل بود هر عالم
 باب قرب حضرت شاهی منم
 گنج اسرار خدایم در زمین
 هست با من قسمت نار و جنان
 چونکه آن سد بسته‌ام من بهر آن
 از سلیمان خواهی انگشتر نگر
 از بغل بیرون نمود انگشترین
 وز ضیا بر دی گرو از آفتاب
 هست بر آن نقش از آن معجز ناست
 از تعجب گشته حیران آنچنان
 گوئیا هرگز نبودند آشنا
 برکنار افکنند درها شاهوار
 بر خدا سوگند آن سلطان رب

که نمایم بر شما امروز را
 و آنچه از من پیش از این نادیده‌اید
 عرض نمودند کای معجز نما
 آن سلیمان هوای اقتدار
 که حسن را هست خواهش در زمان
 بر هوا می‌برد ایشان را چو باد
 و آن کلید گنج اسرار خفی
 آن بساط از پیش آن تخت از عقب
 بود در آن کو درختی بس عظیم
 باز بر آن نخل باغ ذوالجلال
 کاین درخت آیا چه رفته بر سرش
 گفت آن نور درخت اهتدا
 مجتبا پرسید پس از آن درخت
 این چنین پژمرده‌ای از بهر چیست
 بر سوال مجتبا نامد جواب
 که بگو احوال خود را سر بسر
 آن درخت از قدرت و امر خدا
 ای خلیفه حضرت خیر الانام
 پس جواب مجتبا را باز داد
 هر شب آن سرچشمه آب حیات
 آمدی وقت سحر نزدیک من
 میشدی مشغول تسبیح و نماز
 در میان ابر بیضائی چو مهر
 بوی مشک از فراز آن ابر جود
 من از استشمام روحش روح یاب
 حال رفته چار روز از روزگار
 تشنگی‌های زلال وصل اوست
 آتش هجران آن جان جهان
 از سبوم دوری آن دلنواز
 گر شما از آن شه فیض آفرین
 ملتمس گردید کز راه کرم
 گر مبارک مقدمش از پای من
 گر نهد پا بر سر ریشه مرا
 سبزگرم در زمان بار آورم
 آن سپهر اقتدار آن بحر جود

سیرهای را که باید سالها
 وز کسی هم پیش از این نشنیده‌اید
 سد ذوالقرنین را بنما بما
 باد را فرمود آن سو روی دار
 همچو رعد از باد شد بانگی عیان
 جان یاران ز آن کرامت جمله شاد
 گشته بر آن تخت لوء لوء متکی
 در ره آمد ناگهان کوهی عجب
 برگ و شاخش گشته چون عظم رمیم
 کرد از یاران یکی عرض سوال
 که شده اوراق و کم گشته برش
 خود پرسید از درخت احوال را
 برگ و بارت از چه روبستند رخت
 تشنه کام و مرده‌ای از بهر کیست
 مرتضا فرمود پس آنرا خطاب
 کز چه رو گردیده‌ای بی برگ و بر
 گفت لیبک ای وصی مصطفی
 بر زمین و آسمان شاه و امام
 کز فراق مرتضا فریاد و داد
 خرمی بخشای باغ کائنات
 میشدی روشن شب تاریک من
 من به این سرسبز و دائم سرفراز
 می‌نمود از کرسی آن شاه چهر
 دمبدم اندر دماغ می‌فزود
 وز تجلای رخس با آب و تاب
 که شده روزم ز هجرش شام تار
 کرده خشکم اصل و شاخ و برگ و پوست
 سوخته سر تا پیم استخوان
 رفته اجزای وجودم در گداز
 خرمی بخشای باغ عالمین
 آیدم در بر برافرازدم سرم
 بازگیرد وای بر من وای من
 نیست از این خشکی اندیشه مرا
 بر فراز بر سپهر جان سرم
 در نماز استاد از بهر وجود

سجدهٔ پروردگار خود نمود
 آن سلیمان هوای عشق یار
 میخورد سوگند که ما ز آن درخت
 تا ولی الله کرد آنجا نماز
 ما همه کردیم تناول ز آن ثمر
 عرض کردیم ای امیرالمؤمنین
 این عجب تر گفت آید بعد از این
 باز ما را امر شد ز آن مقتدا
 جای بگرفتیم دیگر بر بساط
 آنچنان بر اوج سیار آمدیم
 کز حسیض این گوی گردون فرخاک
 ناگهان دیدیم اندر آن هوا
 پای او در قعر ارضین جایگیر
 گشته یکدستش ز مشرق جلوه گر
 باز پرسیدیم از آن مقتدا
 گفت از حکم خداوند حکیم
 بر ظلام لیل و بر نور نهان
 همچنان طیار بر بالا شدیم
 ابر را فرمود تا آمد فرود
 تیره و تاریکتر از روی شام
 یافتیم آن قوم را بر سه گروه
 یک گروهی بیست گز بالایشان
 یک گروهی عرضشان سبعین ذراع
 صنف دیگر گوششان چندان عظیم
 باز پرسیدیم از آن پادشا
 گفت آن شاهنشاه دنیا و دین
 حاکم این قوم بی احصا منم
 پس به باد آن حاکم این محکمه
 باد ما را برد سوی کوه قاف
 گرد عالم حلقه و ش گشته محیط
 بود بر آن کوهسار بوالعجب
 گفت چون گشتیم در چشمش مبین
 هست رخصت عرض مطلب کردندم
 من بگویم یا تو می گوئی بگو
 گفت خواهی رو سوی یارت کنی

کرد بر پروردگار «ازجان» سجود
 یعنی آن سلمان غلام شهریار
 ناله ها از شوق بشنیدیم سخت
 سبزه گشت و برگ و بار آورد باز
 بود در کام همه به از شکر
 بار آور ای ز تو نخل یقین
 زین عجب تر حالتی فاش و مبین
 که بجای خویشتن گیرید جا
 معتلی بر اوج چرخ انبساط
 در هوای چرخ طیار آمدیم
 می نمودی همچو اسپر در مغاک
 یک ملک پا بر زمین سر بر سما
 سر بزیر قرص خورشید منیر
 جلوه گر از مغرب آن دست دگر
 این عجایب کیست از خلق خدا
 من در اینجا کرده ام او را مقیم
 آن موکل هست تا روز شمار
 تا به نزد قوم یأجوج آمدیم
 زیر کوهی پرشکوه اما چو دود
 بوی دودش تیره می کردی مشام
 و آن زمین از کثرت ایشان ستوه
 بیست گز بالا و ده پهنایشان
 طولشان صد ذراع اندر ارتفاع
 که یکی بودی لحاف و یک گلیم
 حالت آن قوم نامحصور را
 کز نفاذ امر رب العالمین
 کارفرما بر همه آنها منم
 گفت حرفی که نفهمیدیم همه
 بود چون یاقوت سبز و بس شفاف
 چون جداری گرد این ارض بسیط
 یک موکل از فرشته های رب
 السلام یا امیرالمؤمنین
 گفت حضرت هست مطلب روشنم
 گفت یا مولا تو میدانی نکو
 بازید آن وفادارت کنی

رخصتت دادم برو پس آن سلیم
 رو برآه آورد همچون باد تفت
 بعد از آن همچون درخت اولی
 کرد بعد از آن سوال و آن جواب
 برگ و بار ریخته بازآمدش
 گفت ثلث اول شب شاه دین
 بعد تسبیح و صلوات کردگار
 من از این سرسبز و خرم بودمی
 چند روزی بود کز فیض قدم
 چون پیام بازکرد آن شه نماز
 برگ و بارم بازآمد در برم
 ساعتی ما زیر آن ساکن شدیم
 عرض کردیم ای امیرالمؤمنین
 آن فرشته شد کجا فرمود شاه
 آن فرشته که موکل بد بر آن
 این زمان بهر تدارک رفت این
 از شما گیرد ملک رخصت مگر
 کآسمانها بیستون افراخته
 که بدون رخصتم از جا اگر
 از خدا گردد سزاوار غضب
 هست چون من حالت فرزند من
 بعد او باشد حسین حالش چنان
 قائم آل نبی مهدی نهم
 خلق چون او را نیند از مخلصان
 از ملایک هیچیک رانست حد
 پس یکی کردیم از آن حضرت سوال
 آن موکل قاف را باشد چه نام
 گفت سلمان گفتم ای سر حکیم
 در کدامین وقت ای معجز نما
 گفت چشم خویش پوشانید باز
 باز چون کردیم دیدیم از یقین
 گفت حضرت ما بیک چشمک زدن
 هیچکس بر حال ما آگاه نیست
 همچنان هستم کنون آنجا مقرر
 ما همه در بحر حیرت غوطه ور

گفت بسم الله الرحمن الرحیم
 رو برآه آورد همچون باد و رفت
 در ره ما آمد و باز آن ولی
 تا نمازی آن شجر شد فیض یاب
 مجتبا همراز و دمساز آمدش
 آمدی خوش نزد این زارحزین
 وقت رفتن بود بر اسبی سوار
 سربه گلزار فلک می سودمی
 بودمی محروم و سوزان در سموم
 شکرلله بازگشتم سرفراز
 باز بر افلاک می ساید سرم
 سائل از باب غریب آمدیم
 رونق کار سماوات و زمین
 دی بکوه ظلمتم افتاد راه
 خواست رخصت سوی این آمد روان
 عرض کردیم ای امیرالمؤمنین
 گفت آری حق خلاق البشر
 خاک را بر آب ساکن ساخته
 یک ملک جنبد شود بی بال و پر
 در زمان گردد گرفتار غضب
 بعد من این قرة العینم حسن
 بعد او هم نه نفر اولاد آن
 او که باشد در میان خلق گم
 لاجرم غایب بود اندر میان
 که بدون اذنشان گامی زند
 کای خزینه سر علم ذوالجلا
 گفت برخائیل آن شاه انام
 نه که دی در خدمت حضرت بدیم
 کوه ظلمت از شما شد با ضیا
 چون پوشیدیم فرمود امر باز
 خویش «رادرخانه سلطان دین»
 آمدیم از قاف در بیت الوطن
 عقل و فکرت را در اینجا راه نیست
 وز شماها هیچیک را نی خبر
 وز تحیر جمله را خیره نظر

باز چون گردیدمان باری نظر
غرق دریای تعجب جان شده
حیرت ما دید چون آن مقتدا
امر ملک کبریائی با من است
که شما یابید اگر زان آگهی
جمله میگوئید با نفی دوئی
استماعش را ندارید احتمال
با وجود این همه جاه و جلال
که ندارم ثانی خود در وجود
در نکاح واکل و شرب و کرد و خواب
خلقتی مرزوق هستم از خدا
اسم اعظم هست هفتاد و سه حرف
داشت یک حرف آصف ابن برخیا
نزد من هفتاد و دو حرف است از آن
هر که بشناسد مرا او را شناخت
پس بفرمانش سحاب فیض بار
گلشنی رشک بهشت آسمان
نوجوانی نور آدم در رخش
ظاهراً مشغول جسمش در نماز
عرض کردیم ای امیرالمؤمنین
آن جوان باشد که آن دو قبر کیست
گفت این صالح بود صالح اخی
چشم صالح چون به آن صالح فتاد
عاشقانه گریه ها آغاز کرد
کای ز رویت روز ما را انجلا
بی تو ما را نیست شوق بندگی
بندگی ما ز شوق روی تو است
عجز و زاری و نیازی مینمود
آن حبیب جان جان عاشقان
در تسلای دلش بودی ز لطف
همچنان صالح بدی گریان مدام
گریه صالح چه باشد باعش
گفت حضرت از خودش پرسید باز
ای به قرب کبریائی مجتبا
گریه من از فراق مرتضاست

خویش را دیدیم در ملک دگر
پای تا سر جمله حیرت آمده
ریخت این گوهر ز درج اهتدا
اقتدار پادشاهی با من است
آگهی یابید اگر از آن رهبری
صاحب قدرت توئی مولا توئی
دیدنش را پس چه خواهد بود حال
با وجود این همه فضل و کمال
جمله را موجود بنمودم ز وجود
بنده ای هستم ز حق در هر حساب
همچو مخلوقات اما مرتضی
هر یکی برگوهر تأیید ظرف
کرد حاضر عرش از آن بلقیس را
خاصه یک حرفش ز ذات غیب دان
هر که منکر شد مرا با او ساخت
برد ما را سوی باغی چون بهار
صورت دو قبر اندر آنعیان
در میان آن دو قبر استاده خوش
باطناً جان در خضوع بی نیاز
ای ز تو بر پا همه ارکان دین
در نماز استاده اینجا بهر چیست
این دو قبر از والدین آن سخی
پیش آمد سینه اش را بوسه داد
محرمانه باب شکوه باز کرد
انجلا ی روز ما روی شما
بندگی بی تو بود شرمندگی
چونکه دل را شوق دائم سوی تو است
باب ناز از بی نیازی می گشود
مایه امن و امان عاشقان
خوب دلداریش فرمودی ز لطف
عرض بنمودیم او را کای امام
شکوه صالح چه باشد باعش
مجتبا پرسید گفت آن عشقباز
مجتبای مرتضای مصطفی
گر بگویم خون از این محنت بجاست

آمدی هر روز وقت صبحدم
 حال ده روز آمده کآن عین ناز
 باز بگرفته است پا از سر مرا
 چون نظر بر او فتادم رفت تاب
 گفت سلمان این عجب تر ز آنکه ما
 کی به اینجا آمدی ای شهسوار
 گفت میخواهید ای یاران ما
 جمله گفتیم آری ای شاه جهان
 شد روانه شاه و ما در خدمتش
 تا به بستانی که بدر شک جنان
 روضه‌ای چون سلسیل آنرا عیون
 کس ندیده در جهان ماننده‌اش
 بر درختان میوه‌های بیشمار
 آبها ساری خوش الحان مرغها
 چشم آن مرغان چو بر حضرت فتاد
 طوف کردند به گردش چون حرم
 در میان آن بهشت بی نظیر
 بر فراز آن جوانی می نمود
 بود بالای سروپائین دو مار
 چشمشان تا بر رخ مولا فتاد
 عرض نمودیم کای معجز بیان
 گفت حضرت این سلیمان نبی است
 پس زانگشتش برآورد آن جواد
 گفت برخیز ای سلیمان و کلام
 آنکه زنده می نماید از علا
 آنکه نبود غیر او معبود کس
 قیم بنیان هستی اوست او
 او که رب آسمان است و زمین
 گفت سلمان آن سلیمان خوش زجا
 خاست از جا همچو بیداری ز خواب
 بعد تمجید رسول مستطاب
 اشهد ان الرسول المصطفی
 ناسخ جمله ملل شد ملتش
 غیردین او همه باطل بود
 مشرکین را گرچه مکروهست این

در نماز صبح می بودیم بهم
 پای بگرفته مرا از دیده باز
 ز آن فتاده در جگر اخگر مرا
 ز آن سبب گریان شدم همچون سحاب
 صبحها هستیم در نزد شما
 آن ظهور قدرت پروردگار
 که سلیمان را نمایم بر شما
 آرزوی جان ما آن است آن
 ملتزم اندر قدم حضورتش
 از هوا و آب و انهار روان
 صدهزاران مرغ دستانش فزون
 آب حیوان هر طرف بنموده رش
 بیشمارش میوه‌ها بر شاخسار
 بانوای دلگشای جانفزا
 گرد او گشتند پرگردان و شاد
 مفتخر از آن طواف و محترم
 بود از فیروزه عالی سریر
 دستها بر سینه خوش خوابیده بود
 پاسبانیش نموده اختیار
 در قدمهایش بغلطیدن شاد
 کیست آیا این جوان با این نشان
 صاحب این ملک ازین انگشتی است
 و آن جوان را کرد از آن انگشت شاد
 گر به اذن حضرت محی العظام
 استخوان کهنه پوسیده را
 زنده بی مرگ ذات او و بس
 کار هستی را درستی اوست او
 رب من و ابای من از اولین
 خاست و آمد بتوحید خدا
 شد بتوحید خدائی کامیاب
 کرد بر آن سر سبحانی خطاب
 جاء بالحق من الرب العلا
 هادی کل امم شد دعوتش
 هر که جز این ره رود باطل رود
 گرچه مکروهست این بر مشرکین

تو وصی و جانشین اوستی
 رهنمای خلق سوی حق توئی
 حق تو و اهل بیت تو سوال
 که مرا از شیعانت ای جناب
 دادبر من آنچه داد از سلطنت
 گر نمی کردم شفیع خویشتن
 این چنین ملکم نمی کرد امتنان
 پس زمانی نزد آن حضرت نشست
 بازگشت او بر سریر حال خویش
 عرض بنمودیم کای دانای کل
 ازورای کوه قاف آیا شما
 گفت آن خلاق رب العالمین
 آفریده چل جهان در پشت آن
 علم من بر ماورای قاف هست
 آنچه در دنیا و مافیهاستی
 حافظم بر آسمانها ز اقتدار
 همچو من من بعد من اولاد من
 یک یک هستند تا روز قیام
 من برآه آسمانها از زمین
 اسم مخزون خدا مائیم ما
 نامهای نیک اللهم ما
 نامهایی که به عرش و کرسی است
 قاسم جنات و نیرانیم ما
 جمله تسبیحات و تقدیسات را
 ما معلم بر ملایک آمادیم
 چونکه آدم از غوی در حوبه شد
 آسمانها راست ز آن اسما مدار
 بادورعد و برق را از نام ما
 نام ما بر جبهه اسرافیل داشت
 چون کلام بانظام آن امام
 گفت جمله چشمها بر هم نهید
 و انمودیم خویش رادیدیم باز
 مشتمل بر قصرها بازارها
 مردمانش بس قوی هیکل چوکوه
 قامت هر یک یکی نخلی بلند

مهدی آنکه با تو دارد دوستی
 از تمامی قیدها مطلق توئی
 کردم از سلطان ملک لایزال
 آورد روز حساب اندر حساب
 که دگر کس را نکرد این موهبت
 حب تو وز اهل بیت ذوالمنن
 این چنین جایم نمی آسود جان
 حضرتش تودیع کرد و بازگشت
 باز ما دست سوال آورده پیش
 ای به گلزار حقایق از تو گل
 علم دارید آن شه معجز نما
 مدع آدم شه دنیا و دین
 هر یکیشان چل مقابل این جهان
 همچو علم من بر این دنیا پست
 جمله نزد علم من پیداستی
 بعد احمد آن حیب کردگار
 حافظان شرع دین ذوالمنن
 هست تا روز قیام این انتظام
 اعلمم از فضل رب العالمین
 سر مکنون خدامائیم ما
 که از آنها مستجاب آمد دعا
 نامهای ماست بر کرسی نشست
 بر ملایک حکم میرانیم ما
 جمله تکبیرات و تهلیلات را
 ما به عالم جاودان و سرمدم
 نام ما او را شفیع توبه شد
 هم زمین گردیده ز آنها برقرار
 هم تحرک هم خشوع و هم ضیا
 رایت تسبیح حق ز آن بر فراشت
 در مراتب شد قرین این مقام
 چونکه بنهادیم گفتا و اکنید
 در یکی شهری بسی با برگ و ساز
 سر بسر معموره در عین علا
 کوهشان در پیش بالا بی شکوه
 گردن بر بیان شان در کمند

آن هـلاک هرگـروه پرفسـاد
 کـز جهـالت هستـشان گردن بـبند
 برخـدا ایمـان ندارنـد از عـناد
 شـهری از مشـرق زمـین این شـهر بود
 بیخـشان برکنـده و در این مـقام
 پس بوحـدانیت ذات خـدا
 بر ولایت از علـی مرتضـا
 خواندشـان بسـیاری عـنی سـالها
 چونکـه نگرفتند رـسم و راه دین
 کشت بسـیاری از آن قـوم عـنود
 خوف ما چون دید آن آرام جان
 خوف ما زایل شد و بار دگر
 باز بنمودند ابا از گـمـهی
 برق خـاطف در میانـشان در فتاد
 بر زبان میرانـد آن آرام جان
 ما نفهمیدیم آن کلمات را
 کز دهـان آن هـژبر کردگار
 از صدای هولناک جانگـزای
 شد چنان هولی که ما را شد یقین
 خورد بر هم سر بسر کوه و کمر
 تا از ایشان یک نفر باقی نماند
 چونکـه فارغ گشت حضرت از جدال
 که نباشد طاقت ما بیش از این
 لطف کن ما را به موطن باز بر
 باز بر آن ابر ما را بر نشانند
 باد ما را بر هوا سیار کرد
 تا به جایی کاین زمین چون در همی
 لمحـه‌ای بگذشت نازل آمدیم
 خویش رادر منزل شهـ یافتیم
 چونکـه بنشستیم شد بانگ اذان
 بر بساط دهر بودی زرفشان
 که از آن منزل بساط آراستیم
 جملگی تا وقت ظهر آمد تمام
 و آن شهنشاه بساط معجبات
 ز آن غرایب ز آن عجایب در شگفت

گفت هستند این بقیه قوم عاد
 بر ضلال کفر باقی مانده‌اند
 بر قیامتشان نباشد اعتقاد
 من به امر شاه اقلیم وجود
 تا کنم حجت بیاوردم تمام
 بر رسالت از نبی مصطفی
 خواندشان بسـیاری بنمودند ابا
 مینمودی رـسم و راه اهـتـدا
 حملـه و رگریدید بر آنـها زکین
 آنچنانکـه خوف بر ما رو نمود
 دست خود مالید خوش بر سینه‌مان
 خواندشان بر بندگی دادگر
 باز آمد حملـه و ر شاه ولی
 شـعلـه نـیران بکـوه و در فتاد
 کلمـه‌ای چنـد از غرایب در نهان
 لیک می‌دیدیم آن آیات را
 بودی آن برق و صواعق آشکار
 گشت ظـاهر وحشت روز جزای
 کآسمانها خورد بر فرق زمین
 ریخت یکسر کوه و در بر یکدگر
 گرد هستیـشان ز عالم برفشانند
 جملـه بنمودیم باخشیت سـوال
 در شهـود معجزات ای شاه دین
 از کرم ما را به مسکن باز بر
 وز کلامی چند گـوهـر برفشانند
 در هوای اعتلا طیار کرد
 می‌نمودی در نظر ما را همی
 در مکانی که از آنجا بر شدیم
 بر بسی اسرار آگه یافتیم
 بر نماز ظهر اندر آن مکان
 پنجه خورشید چون عدل شـهان
 و آن همـه بزم نشاط آراستیم
 از ظهور معجزات آن امام
 بر رخ ما دید و ما را دید مات
 غنچه لعلش بسان گل شگفت

که بحق آن خداوند قـدیر
که اگر خودهم بیک چشمک زد
جمله را در آسمانها و زمین
این توانائی توانائی خداست
من ولی اوستم اندر حیات
لیک اکثر مردمان زین غافلند
گفت سلمان لعنة الله علیه
ضا عف الله علیه بالعذاب

او که بر جانها بود حکمش امیر
از عنایات خدای ذوالمنن
سیر بنمایم توانایم بدین
از فیوضات جناب مصطفاست
هم وصی اویم از بعد ممات
در جهالت مانده اند و جاهلند
من غضب حق و من اعرض بکا
خالداً مادام الی یوم الحساب

کرامات علی

از کرامات علی سر خدا
می نویسم رمزهای بس لطیف
چونکه افعال بزرگان را بسی
فعل ایشان ظاهر محضش مدان
آن بساطی که انس همراه بود
دعوتی بود از امامت آشکار
جوع و کوری و برص بهر انس
هرکه کتمان از شهادت می کند
هرکه اغماض از شقاوت می کند
دیده اغماض هرکس واشود
چشم دل بگشای ای انسان نشان
گر علی نبود بساطی رامکین
بین که فرماید به منبر برملا
بر بساط دل علی چون تکیه زد
چشمه های معرفت جاری در آن
تا نگردد بر علی دل متکا
چون علی باب الله اعظم بود
آن مدینه علم حق زین باب گفت
هرکه سوی شهر علم حق رود

از مقامات بساط اعتلا
روشنی چشم یاران ظریف
بطنها هست و نداند هرکسی
حجت خلق است پیدا و نهان
شاهد صدق ولی الله بود
حجتی بود از «ضلالت برکنار»
از غوایت شد انیس او و بس
ریشه نخل سعادت می کند
باب بینش میکند برخویش سد
بر بساط اعتلا بینا شود
بر بساط دل علی را بین مکان
سرنگون است ار بود عرش برین
اسم من شد لنگر عرش علا
قلب مؤمن نام شد عرش احد
تاری هر جهل متواری از آن
لاجرم قلبی است لایفقه بها
هرکه سوی او رود از درود
از علی بابها آن درکه سفت
از علیش در بر او و می شود

استغاثه در التفات

یا علی ای بر بساط دل مکین
عرش اعظم را ز نام توقرار
هرکه خواندت از زبان انکسار
هرکه بنمودت ندای یا علی

ای بساط دل ز تو عرش برین
اسم اعظم تو نهان و آشکار
نخله باغ دلش آورد بار
کرد عوننت هم و غمش منجلی

یا علی یا علی یا علی
 یا علی یا علی یا علی
 کلب غافلگیر نفس از جاهلی
 غافلی گره در ایوانم کند
 یا علی زین کلب غافلگیر امان
 غفلت از تو گر گریبانگیر شد
 جان بزنجیر و سک نفس دغا
 گر نبودم با حضورت آشنا
 با وجود گردن اشکسته اش
 بر بهانه وعظ عفو میزند
 شکرلله از کرامات شما
 پیش سگها جیفه را بگذاشتم
 در کمینم هر طرف مردار خوار
 باز دشت صید انعام توام
 چشم از صید مناهمی دوخته
 چشم بگشودی گشودم بال خویش
 غافلند این مرده خواران لثیم
 بنده ای شد قابل اکرام شاه
 از کرم معنا چنین دریافتم
 کیستم من کیستم من کیستم
 جز سزاوار کرم نبود فقیر
 آن بساطی را که از ابر بسط

یا علی افتاده پیشم مشکلی
 یا علی رو کرده در دل مشکلی
 میکند عفو عفو فغان از غافلی
 قصد جان و دین و ایمانم کند
 ظاهراً گر می نماید پاسبان
 گردن جان لاجرم زنجیر شد
 باز ای وحیرت و اغیرت
 این سگ بدرک نمی کردم رها
 با وجود دست و پای بسته اش
 بهر جیفه هر طرف رو می کند
 جیفه را بگذاشتم بر کلبها
 بال صید زنده برافراشتم
 هر طرف افتاده چون مردار خوار
 باز دشت قید اکرام توام
 چشم بر انعام شاهمی دوخته
 طعمه ام بخشودی از چنگال خویش
 از عطای قادر حی کریم
 که ندارد هیچ چیز از هیچ راه
 جانب مولا ازین بشتافتم
 فاش و پنهان جز فقیری نیستم
 خاصه بر درگاه سلطان کبیر
 گسترید آن بر همه اشیا محیط

تعبیر کرامات

تبصره بر سالکان عشق بود
 آن سوال مجتبا کشف الغطا
 آنچه بنمود آن ظهور معجبات
 آن نمازی کز پی حاجت گذاشت
 و آن کلاماتی که فهمیده نشد
 رمز ذکر قلبی است و فاش نیست
 قطعه های ابر باشد بسط راه
 اشتباهی نه که سد ره بود
 کان بود ایمان غیبی مرد را
 آن شهاداتی که از آن ابرها
 زآنکه توحید و عدالت شد عیان

عاشقان را بر بصیرت در فزود
 بود بر یاران ز روی مرتضا
 بود اظهار صفاتی از صفات
 از شریعت پرده ای بر روی داشت
 پرده از معنایش بر چیده نشد
 داردش پنهان کسی کاو باش نیست
 چون که در راه است اول اشتباه
 اشتباهی کانتباه شاه شه بود
 یؤمنون بالغیب ازین معنی گوا
 ظاهر آمد شد نماز از آن بپا
 هم نبوت هم امامت شد بیان

وز معاد و جنت و نیران همه
 عطرها آن فیضهای باطنی
 باز لفظی چند را گفتن عیان
 همچنان تجدید ذکر قلب دان
 جانب مغرب اشاره از چه بود
 رمز سیر آن هوا معراج جان
 تاج و تخت و خاتم و نعلین شاه
 آن سوال مجتبا بار دگر
 آن تعارف را که با ایشان نمود
 یعنی اینجا غیر حق را راه نیست
 هر که جانش قابل حقیقت است
 از بغل آوردن انگشترین
 که سلیمان جهانست آنکه آن
 حیرت اهل بساط از بهر چیست
 بین چه خوش فرموده شاه منتجب
 سد ذوالقرنین رمز از دو سراسر است
 مجتبا گوید منبت بود آن
 نام او سدره یأجوج نفس
 اندر آن راهی که میشد سوی سد
 ز آن درخت و آن سوالات و جواب
 کوه هستی تو آمد آن جبل
 گر نباشد با عمل حب علی
 خشک گردد از درخت شاخ و برگ
 چون علی با حق بود حق با علی است
 سر توحید از نگردد آشکار
 باز اوج دیگر اندر آن هوا
 آن فنا کز بعد توحید آشکار
 آن فرشته چیست رمزش ای حیب
 بر ظلام و نور روز و شب و کیل
 کآمد و رفت نفس بر آدمی
 چون نفس آید شود نوری عیان
 باز گردد چون نفس تاری شود
 آن موکل را اقامه داد شاه
 گر موکل نبود از شاهی براه
 آن فرشته در وجود خود بین

شد بیان جمله از یک همه
 در طریق آگر تو مرد باطنی
 معنیش از جملگی بودن نهان
 که عیان سالک نیارد بر زبان
 انتهای سیر را رمزی نمود
 برسمای عرف شاه کن فکان
 از مراحل آمده آیات راه
 بر حقیقت شد حقیقت پرده در
 پرده از روی حقایق برگشود
 غیر حق کس زین مقام آگاه نیست
 می تواند بر بساط شه نشست
 اندر این دعوی گواهی مستین
 تکیه بر اسمای ماکرده ز جان
 اندر این حیرت بصیرت مخفی است
 کاین چنینها از چو من نبود عجب
 غیر آدم صاحب قرنین کجاست
 سر بر ز اسم علی فاش و نهان
 سطوت نامش شه یأجوج نفس
 کوه پیدا آمدن از چه بود
 رمزها بشنوکه هستی نکته یاب
 آن درخت از آن جبل نخل عمل
 حاصلت نبود بجز بی حاصلی
 زنده ای و ننگ دارد از تو مرگ
 زین معیت دیده جان منجلی است
 مشرکی پنهان و ضایع روزگار
 هست جان را رمزی از سیر فنا
 گردد از تأیید شیخ کامکار
 با چنان هیئت به آن شکل غریب
 بر فنا و بر بقا باشد دلیل
 ظلمت و نوری پدید آرد دمی
 ظاهراً باقی و فانی در نهان
 ظاهراً فانی و متواری شود
 شاه ملک اهتدا نور اله
 آید اندر نور و ظلمت اشتباه
 ظاهر و باطن بصیرت از یقین

چون بصیرت را احاطه هست و بس
 چون بصیرت گشت حاصل در جهان
 مفسدین ارض دل را که لقب
 نیک بشناسی کنی محکوم شاه
 رمزکوه پرشکوه همچو دود
 آن بود کوه انانیت که هست
 مسکن یأجوج افکار محال
 آن سه صنف بوالعجب ز آن قوم چه
 مرتبه اول بود تردید ره
 مرتبه دویم بود وسواس صدر
 وسوسه چبود تفکر بیش و کم
 عرض و طول صنف دویم بیشتر
 مرتبه سیم بود انکار حق
 گوش سنگین قول حق را نشنود
 گر نباشد سد ارشاد علی
 سد ارشاد علی نام علی
 گر زبان ودل یکی گردد تو را
 چون دل و جان و زبان یکبارگی
 حاکم یأجوج نفست جان شود
 و آن حروفی را که فهمیده نشد
 رمز سیرکوه قاف آن قدرت است
 و آن موکل و آن جواب و آن سوال
 رمزی از آن شجره ثانی شنو
 آن شجر تعیین طور است و کلیم
 کآنکه با موسی اناالله گفت فاش
 اعتقاد تو شجر آن طور دل
 گردمی غایب شود و ساعتی
 رمز آرامش به سایه آن درخت
 آن نماز شه پپای آن شجر
 که شریعت گر نباشد برقرار
 گر درخت اعتقادات را بود
 روح و راحت امن و آرامت بود
 آن جواب شه به یاران ز آن ملک
 رمزکوه ظلمت از تقریر شاه
 هستی موهوم معدوم الاثر

برفرازو شیب و شرق و غرب کس
 بازیابی جمله خوب و زشت آن
 آمده یأجوج در فرقان رب
 در وجودت شاه نبود جز اله
 و آن بساط آوردنش آنجا فرود
 تیره گون از بوی دودش هرچه هست
 موطن مألوف افساد و ضلال
 مرتبه بر مرتبه از مهلکه
 چیست آن تردید ره تردید شه
 دار خالی یا رب از وسواس صدر
 که ندانم ناجیم یا هالکم
 هست وسواس از تردد پیشتر
 گوش حاجب کردن از گفتار حق
 زآنکه و قره گوش قهر حق بود
 ای دل از یأجوج کی وامی رهی
 کز محبت بر زبان میآوری
 سد ذوالقرنین بود عالی بنا
 متفق باشند بر یاد علی
 هر سه صنفش آید اندر زیرید
 گفته شد کز ذکر پنهانست خود
 چون بود قدرت محیط هرچه هست
 هست از سلطان قدرت وصف حال
 ظل یک شجره گزین هر سو مرو
 در ره حق گر بود جانت علیم
 از علی باشد چه سان نشو و نماش
 کز علی یابد خضارت متصل
 آن شجر را نیست روح و راحتی
 یعنی آنجا راحت افکنده است رخت
 رمز لولاک است از رب البشر
 نخل راحت را نباشد برگ و بار
 از علی سرسبزی آن سر احد
 سایه آن مأمن جانت شود
 رمز سلطانیست در ملک و فلک
 ظلمت هستی بود بی اشتباه
 نه وجود مطلق آن عین نظر

از موکل قاف قدرت نام چیست
 چون ز قدرت هست اشیا را وجود
 رمز برخائیل بودن نام او
 با بروز و راش رمز رحمت است
 از بروز رحمت خلاق فرد
 ایل در عبری به معنی الله است
 آنکه سلمان گفت ای سر حکیم
 در کدامین وقت ای معجز نما
 دی بود روز السبت ربکم
 گفت از آن عالم که نور صرف بود
 ز آن سبب بر چشم پوشی امر کرد
 که بیک چشمک زدن نور و ظلم
 چشم چون بستند در ظلمت شدند
 خویش را در بیت شه دریافتن
 رمز شأنی از شئون خداست
 حیرت یاران بود رمز فنا
 آن تعارف از ره لطف شه است
 دید چون جام فنا نوشاندان
 گفت ملک کبریائی با من است
 گر شما واقف شوید از آن جلال
 هست اینها رمز سر ذات او
 اینکه گفتا با همه جاه و جلال
 هست رمزی ازدنش در علو
 اسم اعظم را که هفتاد و سه حرف
 غیر یک حرفش که خاص ذات هوست
 پوست باشد در حقیقت مغز را
 این علم بنگر چگونه بر فراخت
 سیر آن باغ و آن دو قبر و آن جوان
 نفس را باشد تأثر و انفعال
 این یکی مادر بود آن یک پدر
 قبر رمز اعتبار است از وجود
 آن نمازش از شهود جان بود
 اینکه صالح را اخی فرمود شاه
 صالح آمد در عمل همچون علی
 شکوه‌های صالح و آن گریه‌ها

رمز حکمتها در این معنا بسی است
 ز آن بیان نام موکل را نمود
 گوش جان بگشا ز دل بشنو نکو
 و آن الف رمز احد خالقت است
 شاه برخائیل او را نام کرد
 ایلیا از این سمت نام شه است
 نه که دی در خدمت حضرت بدیم
 کوه ظلمت از شما شد با ضیا
 چونکه سلمان را نبود آن عهد گم
 ظلمت نابود چون گردید بود
 تا برافشانند ز روی شبهه گرد
 متزع می سازم از هم لاجرم
 باز بنمودند در نور آمدند
 در زمان در ملک دیگریافتن
 کل یوم هو بشأن زین گواست
 در مقام حضرت شاه علا
 زآنکه او از حیرت ما آگه است
 در فنا رخت بقا پوشاندان
 اقتدار پادشاهی با من است
 احتمالش بر شما باشد محال
 کل شیئی هالک الا وجهه
 بنده ای هستم ز حق در جمله حال
 گرچه می باشد علوش هر دنو
 گفت باشد علم من بر جمله ظرف
 یعنی آن مغز است و باقی جمله پوست
 مظهر تعین شأن کبریا
 کان که بشناسد مرا او را شناخت
 رمز جسم و نفس و روح خود بدان
 روح فعال و مؤثر از جلال
 قبرشان انکار در حضرت نگر
 کاعتباری نیست الا در شهود
 آن شهود حضرت جانان بود
 یعنی آنکس را که این شد رسم و راه
 جان ز انوار شهادت منجلی
 در فراق جانگداز مرتضا

آن بود رمز علو شاه جان
 هست جانان را به جان عاشقان
 رمز وقت صبحدم دیدار یار
 بی جمال یار تاریک است روز
 رمـز ده روز از فـراق آن ولی
 ده چه باشد نه حساب لفظ آن
 ظاهر و باطن چو با هم یار نیست
 قول سلمان این عجبت ز آنکه ما
 کی به اینجا آمدی ای شهسوار
 بود سلمان را چو دایم صبح وصل
 بر سوآل او جواب شاه بین
 گفت می خواهید ای یاران ما
 جملگی گفتند آری طالیم
 خواهش دید سلیمان حاجب است
 صاحب دیدار غیر از هجر نیست
 رمز آن بستان و انهار روان
 چون حجاب افتاد نازل آمدند
 آن پیاده رفتن شه شاهد است
 در طریقت هم قدمشان گشت شاه
 که از آن ازهار و اشجار و ثمار
 نهرهای جاری چون سلسیل
 طوف آن مرغان بگرد آن جناب
 دل بود آن بستان معرفت
 تخت فیروزه تجلی گاه نور
 رمز انگشتر که بیدارش نمود
 نقطه های عشق در آن آینه
 آن شهادتش بتوحید خدا
 بر ولایت بر وصایت از نبی
 ثبت اقرار است بر اوراق دل
 چون از این سیر سراسر اقتدار
 قاف قدرت را چو سایر آمدند
 گفت چل عالم بود در پشت آن
 سر این از اربعین پیدا بود
 چون عروج قدرت ایشان را رسید
 دست استر شادشان قد بفراخت

در دنو ارچه علوش هست آن
 عشوه ها در غمزه پیدا و نهان
 یار چون آید شود صبح آشکار
 طلعتش صبحی بود عالم فروز
 چشم دل بگشای تا بینی جلی
 نیمه عد علی نه همچنان
 یار را جز نیمه دیدار نیست
 صبح می باشیم در نزد شما
 ای ظهور قدرت پروردگار
 هجر را می خواست داند چیست اصل
 از گلستان حقایق گل بچین
 که سلیمان را نمایم بر شما
 بر تماشای جمالش راغبیم
 حاجب دیدار یار صاحب است
 حاجب دیدار غیر از هجر چیست
 بشنو از دستان مرغ خوش لحن
 از عروج آن مقامات بلند
 شاهد احوال مرد جاهد است
 سوی بستان معارف داد راه
 لحن و دستان هرار از شاخسار
 میکشان معرفت را شد دلیل
 رمز عرفان حقیقت را بیاب
 و آنچه در آن دستان معرفت
 آن سلیمان جلو شاه حضور
 پنج نقطه عشق در وی نقش بود
 بر کمال حسن آمد بینه
 بر نبوت از نبی مصطفی
 بر علی و آل و اصحاب علی
 کز نقاط عشق می گردد سجل
 اقتدار شاه گردید آشکار
 از ورای آن شه سائل شدند
 هر یکشان چل مقابل این جهان
 اربعین معراج هر بالا بود
 از علی عالی آن شاه رشید
 او لوی سیر بالاتر فراخت

گفت علمم برورای کوه قاف
 آنچه در دنیا و مافیها بود
 از تعارف شد حقایق ترجمان
 کز معاد و مبدأ و ارکان جود
 منشرح فرمود بر قلب همه
 افتتاحش افتتاحی شد مگر
 شهر معموری به آن نام و نشان
 رمزی از شهر طبیعت بود خود
 آن تمام حجت و آن اهتمام
 این بدیهی دان که در ملک دو شاه
 اهل این شهر طبیعت هر یکی
 خویش را دانند هر یک پادشاه
 نار طغیانی بجان افروخته
 مهلك این قوم که غیر از علی
 خوف یاران زین مقام از بهر چیست
 بین که یک تن ز آن کسان باقی نماند
 این قیامت در وجود خود بین
 تا نتابد پرتو نور علی
 تا نرخشد جوهر تیغ دوسر
 سیئه ما هستی موهوم ماست
 بر نشستن باز بر آن ابر پاک
 از تجرد سیر دیگر وانمود
 آن نزول منزل شه وقت ظهر
 کامل النور است در نصف النهار
 آن شگفت و حیرت یاران چه است
 خواست ز آن حیرت برونشان آورد
 طرفه العینی به ایشان وانمود
 کاین توانائی توانائی خداست
 لیک اکثر مردمان از این مقام

هست چون علمم بدنیا بی گزاف
 جمله نزد علم من پیدا بود
 بعد تحقیقات و آن شرح و بیان
 از رشاد و مرشد و اصل و جود
 چشم پوشیدن از آن شد خاتمه
 در شهود عالم ملک کی دگر
 مردمان او قوی هیکل چنان
 کز علی آثار آن نابود شد
 در فنای آن جماعت بالتمام
 نیست ممکن لا شریک له گواه
 شاه ملک خویش بی ریب و شکی
 در حقیقت غافل از شأن اله
 خشک و تر در نار طغیان سوخته
 مالک این ملک که غیر از ولی
 نه که آثار قیامت ز آن جلی است
 کل شیئی هالک الا وجه خواند
 قوم عاد اخلاق زشت ناگزین
 خوب و زشت از هم نگردد منجلی
 از سپاه سیئه گیرد که سر
 این وجود عاریه معدوم ماست
 درهمی دیدن بسیط کوی خاک
 وانمود بود غیبت در شهود
 بر سجد روشن ره هست مهر
 تابش شمسی بر اهل روزگار
 این شگفتی نیست جای حیرت است
 بر سکینه شان بساطی گسترده
 بابه های طرفه بر ایشان گشود
 از فیوضات جناب مصطفاست
 غافلند و منکر ره والسلام

الاستغاة والاستعانة

ای ظهور اول از تو عقل را
 از ازل تو اوستاد جبرئیل
 ای محیط قاف قدرت خاتمت
 خادم خدام خدام توام

نقطه ایجاد از تو بر ملا
 جبرئیلش خواندی ای رب جلیل
 خاتمت را خیرکن بر خادم
 سر فرازیهاست از نام توام

رونق کارم بود از نام تو
 تابه جبریل دلم تعلیم تو
 بال سیر عالم جان باز کرد
 چون معلم جز تو نبود در جهان
 مرغهای قدسی عرش آشیان
 باغ و بستان آن فضای معرفت
 نغمه‌های معرفت در گوش دل
 در حقیقت جمله در اوصاف تست
 هر مناقب هر مفاخر خاص تو
 یا علی ای نور اخلاصت بدل
 هرکه را اخلاص تو حاصل به جان
 هرکرا حب تو خورشید جنان
 هرکه را مهر تو شد مهر جنان
 روشن است این از رخ احباب تو
 دیده‌ای کز نور مهتر روشن است
 گستریدی تا بساط حسن را
 سیرها کردند در معراج حال
 یا امیرالمؤمنین ای مؤمنان
 یا علی ای گنج سرالله تو
 ای ظهور حکمت پروردگار
 حکمت تو حکمت حق از یقین
 هرکه از حکم تو سر پیچد شقی است
 نور تقوا یک جلا از نور تو
 کیست جز توقابل کشف الغطا
 مظهر نور نبوت صورت
 از فتوت جانم دیدی یقین
 این و آن را از نظر انداختم
 گرچه نبود حد و صافی مرا
 تحفه‌های نور صلوت و سلام

سهل هر دشوارم از انعام تو
 رهنمائی کرد بر تعظیم تو
 سیر جنات وصال آغاز کرد
 هرکجا مرغی ز تو رطب اللسان
 از تو دستان زن به باغ و بوستان
 لحن و دستان نغمه‌های معرفت
 لحن آن مرغان رساند متصل
 ز آنکه هرجا و اصفی و صاف تست
 مفخرت حاصل به جان ز اخلاص تو
 محضر حکم سعادت را سجل
 جان به جنات وصالش جاودان
 نیست هستش در سویدا چشم جان
 ظلمت ظلمش ندوزد چشم جان
 ظاهر و باطن عیان ز اصحاب تو
 گل نما ظاهر به باطن گلشن است
 انبساط عاشقان جان فدا
 طیرها بر اوج «جنات وصال»
 از تو لاخوف علیهمشان نشان
 از همه سر و علن آگاه تو
 ای عجایبها ز حکمت آشکار
 حکم تو حکم اله العالمین
 هرکه محکوم تو جانش آن تقی است
 طور سینا یک حصا از طور تو
 کیست جز تو منزل وحی خدا
 مصدر جود و فتوت حضرت
 تا شدم رسته ز فکر آن و این
 رایست و صفت بسر افراختم
 چونکه وصافت رسول است و خدا
 بر رسول الله و آتش بر دوام

احیای مرده

این بیان احیای دلها می‌کند
 با اسانید صحیح معتبر
 که بدم در خدمت سلطان دین
 داشت اند جامع کوفه قرار

شرحی از احیای موتا می‌کند
 میثم تمارگوید این خبر
 زندگی جمله خلق عالمین
 جمع بسیار از حضورش کامکار

کز در مسجد یکی مردی بلند
گشت داخل باعید و با خدم
با فصاحت گفت کبود از شما
آنکه مشهور است نامش در کرم
جانشین است از خدا و از رسول
او که غالب بر همه غالب بود
قاتل کفار ابطال عارب
معدن علم نبوت سینه اش
مخزن حلم و فتوت جان او
حجت الله زمین و آسمان
آن وصی خاتم پیغمبران
کای ابی سعد ابن فضل ابن ربیع
نه نفر آبای او را برشمرد
گفت هر مطلب که می خواهی بخواه
عرض کرد آن سائل باب کرم
گشته این معنی به من حق و یقین
در جهان حلال مشکها توئی
من رسولم از برای عظیم
نوجوانی ز آن میان کشته شده
قاتلش را چون نمیدانند کیست
بر در مسجد کنون تابوت اوست
که شود زنده به اعجاز شما
اختلاف قوم خیزد از میان
و این قبیله جمله اقرار آورند
ورنه بر کفر و ضلالت جاودان
تیغها بر روی یکدیگر کشان
پس به میثم امر کرد آن شهسوار
شو منادی در همه بازار و کو
هر که خواهد از عطا های خدا
گو به صحرای نجف حاضر شود
هم به آن مرد امر فرمود آن همام
اندر آن صحرا روان حاضر شوید
و آن ظهور قدرت سبحان حی
شد روان با کسوت خاص نبی
چون سر تابوت را کردند باز

تیغ روئین بر حمایل کرده بند
شد تحیت گوی شاه محتشم
صاحب جاه و مقام مصطفی
آنکه مولود است در اصل حرم
آن ابوالسبطین آن زوج بتول
او که فرزند ابوطالب بود
مهلک اشرار ابطال عارب
صفحه روی نبی آئینه اش
نعمت الله و جهان بر خوان او
آن وصی خاتم پیغمبران
گشت از بحر عجایب درفشان
هان منم آن صاحب جاه رفیع
گرد غم از خاطر زارش سترد
حاصلت گردد به تأیید اله
کای زجودت باز ابواب کرم
کز رسول الله تو هستی جانشین
صاحب افضال مولانا توئی
شصت هزارش خانه با ناز و نعیم
در میان افتاده از آن مفسده
در میانه اختلاف و تیرگیست
بندگان را از شما این آرزوست
قاتل خود را بگوید بر ملا
از میان این مفسده گیرد کران
بر طریق کفر انکار آورند
باز مانند وز قتل این جوان
تا کجا آخر کشاند کارشان
اشتر این مرد ره را شو سوار
سر بسر احوال این کشته بگو
باز بیند در علی مرتضی
بر کرامات علی ناظر شود
که تو و تابوت و همراهان تمام
قدرت الله را ناظر شوید
آن ممیت و محیی از سلطان حی
همر هس اصحاب اخلاص نبی
نوجوانی خو بروی سرفراز

شد نمایان باسر از تن جدا
چند روز از قتل این بگذشته است
شب به بستر خفت و صبح از جانخواست
گربه اعجاز شما زنده شود
اشتباه و شک بخیزد از میان
زانکه دختر عم خود را خواسته
چون ازین راه از وفا بگذشته است
آن سپهر معجزات آن شمس جود
بعد صلوات و سلام مصطفی
گاو اسرائیلیان نزد خدا
پاره آن را به مرده چون زدند
من برین کشته زنم عضوی ز خویش
پس سرپای مبارک را روان
سه نفر آبای او را برشمرد
گفت لبیک ای که هستی برانام
گفت حضرت کی تو را کشت ای غلام
گفت او را ای پسر روسوی ایل
گفت یا مولا از آن ترسم که باز
مانم از توفیق خدمت بی نصیب
کرد حضرت رو به آن مرد عرب
گفت ای مولای من واللّه لا
جاودان از رحمت حق دور باد
هرکه را حق ظاهر آید در شهود
آن دو مرد پاک ذات پاک دین
غزوه صفین چو پیش آمد شدند
زندگی آن جوان از بهر ایل
این چنین دان پیشوا در راه دین
پیشوائی نیست حد هرکسی
در ازین دریا برآرد مرد راه
در صراط حق علی نمسکه

گفت حضرت مرد صاحب کشته را
چل و یک روز است گفتا کشته است
گشت بر پا این خروش بازخواست
قاتلش را فاش گوید کی بود
گفت حضرت قاتل آن عم آن
جای دیگر بزم عیش آراسته
عمش از این راه او را کشته است
بعد حمد حضرت حی و دود
ریخت از درج سخن در صفا
نیست افضل از علی مرتضا
در زمان از زندگی شد بهره مند
قرب من باشد یقین از گاو بیش
زد بر او فرمود برخیز ای جوان
زنده شد دردم غبار از روسترد
حجة اللّٰه الی یوم القیام
گفت عم حارث غسان بنام
تا شوی سوی ره حقشان دلیل
سازدم مقتول غدر حیلّه باز
نبودم در آتش هجرت شکیب
تو بروحی را خبر ده زین عجب
کی شوم در زندگی از تو جدا
هرکه بگزیند ضلالت بر رشاد
پیروی از عین جان باید نمود
در رکاب شه امیر المؤمنین
از شهادت صاحب جاه بلند
در دوعالم بر هدایت شد دلیل
پیشوا در راه دین باید چنین
قعر این دریا نبیند هر کسی
مرد راه آنکه ندارد اشتباه
بر صراط حق علی نمسکه

الاستغاثه

بر صراط حق بحق مصطفی
ای بساط حق به بزم برقرار
ای بکویت شجره طور طوی

ربنا ثبت لنا اقدامنا
ای صراط حق ز جبت آشکار
ای ز رویت جلوه گر نور هدی

طور سینیای هدایت مشهدت
 مشهدت عرش دل احباب تو
 در دل احباب تو نور جلی
 ای ولی الاولیا در ملک جان
 درو لایت والی ملک وجود
 یا علی ای محیی الاموات تو
 مرده بودم زنده گشتم ازولات
 زنده ازنام تو گشتم یا علی
 روی امیدم نباشد جز بتو
 دست جان بر دامن جودت زدم
 ظاهرو باطن ز تو چشم عطاست
 ظاهر و باطن ندارم جز تو کس
 دست ما و دامن بخشایش
 دو جهان یک ذره از بخشایش
 پای جان جز راه عصیان گرفت
 بی سرو پایم سرو پایم کجاست
 مدعای پرگرم هست از یکی است
 این همه افغان و زاری هزار
 چون گل از رو پرده برگردد بنواز
 نه زسر دارد خبر آنجا نه پای
 گر براندازی ز یک ذره کمین
 تا بکی در پرده روی آفتاب
 گر برافتد پرده روشن میشود
 هم بر افکن پرده را وهم بپوش
 ای که از سر همه آگه توئی
 مطلبم را گو نیارم بر زبان
 تحفه های رحمت یزدان پاک
 آن نبی مصطفی خیر الانام
 گفت روزی جالس مسجد بدم
 با قدی چون نخل خرمائی دراز
 گفتم این شخص غریب الخلقی است
 عرض کردند صحابه کای نبی
 گفتم آری این هیولای غریب
 پس به نزدیک آمد و گفتا سلام
 گفت حضرت کیستی گفتا که حام

نورسیمیای سعادت معبدت
 معبدت سر منزل اصحاب تو
 منزل اصحاب تو طور ولی
 ای وصی الاوصیا در ملک جان
 با کفایت از تو هر هستی و بود
 یا علی ای معطی السؤلات تو
 برده بودم نفس از راه سببات
 از همه جز تو گذشتم یا علی
 عیش جاویدم نباشد جز ز تو
 یا علی یا ذوالعلا یا ذوالکرم
 ز آنکه تحفه جان ما جمله خطاست
 ظاهر و باطن توئی فریادرس
 روشنی روی ما آرایش
 حسن خوبان نقشی از آرایش
 لیک در راه تو جز با سر نرفت
 بی سرو پا در جهان پر مدعاست
 مدعای من حضورش بیشکی است
 هست از هجر و حضور یار و خار
 خود همه بلبل شود پیشش نیاز
 محو حیران مست افتاده بجای
 پرده گردد ذره مهر آفرین
 یا علی لکه تاکی این حجاب
 دوستی و دشمنی و نیک و بد
 تا نمائی هر کجا نیشی است نوش
 آگه از سرگدا و شه توئی
 هست ظاهر پیش ذات غیب دان
 بر نبی و آل او سکان خاک
 هست مروی ز آن کلامی بانظام
 طرفه شخصی داخل مسجد شدم
 هیئت عجوبه و حیرت طراز
 از بنی آدم یقین این شخص نیست
 جز بنی آدم مگر باشد کسی
 هست از آنها با چنین شکل عجیب
 از جواب مصطفی شد کامیاب
 ابن هیم ابن لاقسم بنام

ابن ابلیس است آن لاقیس هم در میان تو و ابلیس لعین گفت آری بودم اندر آن زمان بودم از سلک گروه ظالمان بعد از آن پیغمبر فیاض هود از سر اخلاص با آن سرفراز جدت ابراهم را دریافتم اندر آن آتش انیس او بدم بعد از آن گشتم سرفراز حضور همچنین یعقوب را اسحاق را حسن یوسف در نظر چون آمدم چشمم از نور تجلای کلیم هم از او تورات را آموختم یوشع ابن نون و داوود نبی یاری داوود کردم روز جنگ از سلیمان یافتم عز حضور خدمت عیسای روح الله را جمععی از پیغمبران واصفیا بر جمال عالم آرا بس سلام گفت حضرت بر همه بادا سلام بر توکاین حفظ وصیت کرده ای حاجتی گر باشدت از من بخواه حاجتم آن است کز راه کرم امر فرمائی به امت از وصی نهی فرمائی ز نافرمانیش گفت ای حام از من شناسی وصی گفت در این مجلس آیا هست آن کرد حضرت امر بر سلمان پاک گفت پس با حام کبود از صفی گفت شیث است و انوش از بعد آن پس متو شالخ وصی ادريس را پس نجی الله او را شد وصی هم بعمر و هم بشکر و هم به اجر همچنین سام از نجی آمد وصی یک بیک نام و نشان تقریر کرد

گفت او را پس نبی محترم یک نفر جد واسطه باشد همین که ز قایل آمد آن طغیان عیان تا شدم در دست نوح از مسلمان مصحف ادريس تعلیم نمود «مدتی از ذوق جان کردم نماز» هم در آتش نزد اوبش تافتم هم از او علم صحف حاصل شدم بابت اسماعیل را آن عین نور بودم از خدمت مشرف دایما در چه و زندان انیس او شدم گشت روشن اندر آن طور عظیم گنجهای اهتدا اندوختم خدمت هر دو نمودم مدتی چونکه زد بر سینه جالوت سنگ شد ز روی آصفم دل شرق نور یافتم بر دم شرف بی منتها خاصه عیسای روح الله تو را از دل و جان می رساندند تمام از سلام حی مدام و مستدام و این امانت را بجا آورده ای گفت حام ای در دو عالم پادشاه ای رسول پادشاه ذوالنعم در اطاعت کردن و فرمانبری که هلاک امت «است این» بانیش گفت آری گر بینم ای نبی دید و گفتا نیست او در این میان رو بیار آن قدرت یزدان پاک بعد رحلت از پسرهایش وصی هست مهلائیل پس ادريس دان الملک او را وصی ز امر خدا آنکه بر اکثر رسل هستش سری بسکه از امت تهاون دید و زجر تا به عیسا اوصیا را جملگی سر بسر احوالشان تفسیر کرد

گفت حضرت از وصی من بگو
 از تو در انجیل حمیاطاست نام
 فارقیطا معنیش عطراور است
 مصطفیٰ معنای حمیاطا بود
 فارقیطا ای حییب کردگار
 نامت از نزد خداوند غفور
 وز وصیت هم در آن آیات نور
 ماحی شرک است معنی ماج ماج
 از بهییدار است معنی باعظم
 گفت آن نور سپهر اختیار
 گفت شخصی معتدل قامت بود
 چشم‌ها باشد بزرگ و ران قوی
 گونه گندمگون بطین چون قول حق
 چون صفات شاه دین اینجا رسید
 دید حام و گفت اب و امم فدات
 امت خود را حذرده زینهار
 ز آنکه من دیدم خلاف امتان
 گفت حضرت این گهر من سفته‌ام
 تو چه باشد مطلبت دیگر بخواه
 کز ره دینت کنی تعلیم من
 پس نبی فرمود شاه اولیا
 داد تعلیمش ولی کردگار
 خواست رخصت از امیرالمؤمنین
 در کتب دیدم که هست اصلع سرت
 پیش سر را کرد حضرت آشکار
 آستان شاه را بوسید و رفت
 تا که آمد غزوة لیل الحریر
 شد در دریای رحمت جان او

گفت او را ایلیا نام نگو
 از وصیت فارقیطا ای همام
 چون دفاع شرع از عطرش تراست
 ایلیا صدیق اکبر را بود
 معنیش هم شد حییب کردگار
 گشته نازل ماج ماج اندر زبور
 شد بهییدار از نویسنده زبور
 هست بر فرق تو این رخشنده تاج
 حضرت فاروق اعظم در امم
 از وصی من نشانها بر شمار
 سینه‌اش پهن و درازش هست ید
 ساقها باریک و منکب مستوی
 در حقایق اهل حق را زو سبق
 از در مسجد جمالش شد پدید
 این بود این آن ظهور معجبات
 از خلاف امر و نهی او به کار
 از خلاف اوصیا شد در جهان
 آنچه می‌بایست گفتن گفته‌ام
 گفت می‌خواهم ز شاه دین پناه
 با شرافت تا روم زین انجمن
 بدهدش تعلیم دین خویش را
 آنچه فرمودش نبی کردگار
 عرض کرد ای سر رب العالمین
 ای فدای روی مهر انور
 یافت چون از این شرافت افتخار
 از درش آب بقا نوشید و رفت
 گشت از جام شهادت جرعه گیر
 جای جان سر منزل جانان او

انتباه شیعه

این بیان عز و جاه شیعه است
 آن امام عسکری شاه انام
 که حسین ابن علی شاه شهید
 راهبی در دیر جانش غیر هو
 بر ولی الله کرد از جان سلام

شرح حال و انتباه شیعه است
 این روایت کرده ز آبای گرام
 گفت مردی در صفا ما را رسید
 راه ننموده تمامی عمر او
 پس نمودش عرض کای فخر انام

چارصد سال است اینجا ساکنم
در عبادت روز و شب سربرده‌ام
والدم آن شاه ملک ارتضا
گفت اینجا بی شراب و بی طعام
گفت ای مولا بحق آنکه کرد
آنکه کرده چون توئی او را وصی
از دعای شیعیان در زمان
شد ز نفرینم به دشمنها تو را

دائماً تسبیح سبحان می‌کنم
اندر این ره پای جان افشوده‌ام
آن ز حق راضی و حق از او رضا
چون بسر بردی در این مدت مدام
بن عمت را در رسل بر جمله فرد
کآمدم هرگاه گرس و تشنگی
وارهیدم ز ابتلای جوع جان
دفع حرثشنه کامیها مرا

الانتباه با حباب الله

ای که هستی شیعه را دیدار جو
دوستی را گرنندانی چیست حال
هرکه او از دوستی دم میزند
بال چبود ظاهر و باطن تو را
طیر چبود ز آشیان جسم و جان
سیر چه چشم از همه بردوختن
کاو بود وجه خدائی در جهان
طیر و سیری چون نکردی در جهان
بال طیرو سیر تو چون باز شد
پیروی دوستان حق کنی
چون دلت از غیر حق مطلق شود
آینه گردد صفائی حاصلش
چون مصفا گشت آئینه تو را
چون تو را از سینه ظلمت دور شد
عکس از رخسار شیعه اندر آن
جلوه پیدای او رخسار یار
جلوه پنهان او نور حضور
چون شود نور حضورت رونما
ظاهر و باطن ز اصحاب صفا
ظاهر اسباب صفا اقوال نیک
باطن اصحاب صفا اخلاق تو
صحبت اصحاب چون حاصل شود
وارهد زین صحبت و زین صورت
نقش دل چون صورت احباب شد
دوست باشی شیعیان را در جهان

دوست باش و شیعه را دیدار جو
گوش دل بگشای و بشنو این مقال
بال طیرو سیر بر هم می‌زند
ظاهر و باطن دو بالت برملا
بر پیریدن سوی جنات و جان
دیده جان از رخی افروختن
در جهان وجه خدائی خود عیان
کی ز سر دوستی یابی نشان
دوستی آمد بدل دمساز شد
خویش را از غیر حق مطلق کنی
کار جانت خوب و با رونق شود
گر صفائی هست در آب و گلش
زنگ ظلمت زاید از سینه تو را
دور شد ظلمت سراسر نور شد
جلوه گرگردد به پیدا و نهان
یارکه آن شیعه هشت و چهار
که نماید در فضای دل ظهور
رونما آیند اصحاب صفا
گوش دل بگشا و بشنو نکته‌ها
نه همین اقوال بل افعال نیک
که موافق هست با خلاق تو
صورت احباب نقش دل شود
از تلون جان و دل از کدورت
حاصل جان صحبت اصحاب شد
در جهان باشی انیس شیعیان

ای خوشا آنکه انیس شیعه گشت
درگذشت از هرچه جز یار است و رست
از توهمهای عقل قصه خوان

انس با انسان گرفت و درگذشت
در خم زلفی دلش شد پای بست
عشق آمد داد جاننش را امان

الالتفات

مرحبا ای عشق واهما مرحبا
تا به بام جان عالم افراختی
تا به بزم دل عذار افروختی
تا به میدان تاختی ای شهسوار
یکه تا از عرصه ایجاد تو
هرکه از تو سایه اش بر سر بود
عرش باشد مستوی رحمن را
اسم رحمن سایه شاه وجود
زین بیان عرش است ظل ظل عشق
هست از احببت این رمز آشکار
عشق و عاشق را الف فرق آمده
و آن الف از الفت عشاق جوی
عاشقان محتاج باشد جانشان
ناید از محتاج جز عجز و نیاز
سایه معشوق بر عاشق فتاد
هست مشتاق اسمی از اسمای هو
گر نبودی شوق کی خلقت شدی
اشتیاق سرمدی عشق است عشق
نور باشد مظهر هر مظهری
در ظهور حسن عشق آمد دلیل
حسن احمد عشق حیدر آمده
عارفی خوش در حقیقت گفته است
حسن و عشق اندر ازل مشتاق هم
از در خوبی چو سر بیرون کند
معنی لولا علی زین بیان
حسن را جز عشق نبود مظهری
آمد اینجا مناسب خوش بیاد
در زمانی که رسول الله بود
نزد شاه انبیا بنمود عرض

مرحبا ای مرحباها مرحبا
مطلق از جمله قیودم ساختی
غیر خود هر چیز دیدی سوختی
از رکاب انداختی هرجا سوار
کشور ایجاد را بنیاد تو
پایه اش از عرش بالاتر بود
ان رحمانا علی العرش الاستوا
سایه را از شخص می باشد نمود
چونکه عشق آمد مظل ظل عشق
در بیان حب و عشق کردگار
دو جهان در آن الف غرق آمده
ز الفت عشاق با مشتاق جوی
حضرت معشوق را مشتاق جان
لیک مشتاق است هر جا کار ساز
شد دل محتاجی از مشتاق شاد
جمله اسمما ز شوقش کامجو
هست خلاق اشتیاق سرمدی
نور حسن احمدی عشق است عشق
مظهر کل ظهور حیدری
رهروان را عشق بس باشد سبیل
عشق بین بر حسن مظهر آمده
این بیان را در معنی سفته است
هر دو می نوشند از یک جام غم
حسن اگر عشقی نبیند چون کند
می شود بر مردم عاشق عیان
مظهر حسن است عشق حیدری
این حدیث از صاحب حسن و ر شاد
با خبر خبری ز احبار یهود
کای بفرمان هم سماوات هم ارض

من رسولم از بر قوم یهود
حضرت موسا بما داده خبر
چون شود مبعوث نزد او روید
هفت اشترگر ز کوه آرد برون
تابع آئین و دین او شوید
گر ازین معجز براندازد نقاب
سید پیغمبران ذات هدا
بر سوال او روان آمد مجیب
گفت باحبر از ره احسان دین
همره اصحاب بیرون شد ز شهر
پس بجا آورد دو رکعت نماز
شمس اوج معجزه فی الفور تافت
مردمان جمله صدای اشتران
آن یهودی چون مشاهدگشتش این
کرد بر یکتائی حق اعتراف
کانچه آورده است او صدق است و عدل
عرض بنمود از زبان التجا
تا روم در قوم و آرمشان برآه
هم بچشم خویش بینند اشتران
تا ز احسان تو ایمان آورند
رخصت از حضرت گرفت و شد روان
قوم استعداد ره کردند ساز
در مدینه چون رسیدند آن گروه
آب افتاده ز جوی اهتدا
روشنی گشته بتاریکی بدل
مهر اوج اصطفای پنهان شده
بر سر منبر شده گولی پکر
رهزن غولی شده غولی دگر
جانشین خاتم پیغمبران
ز آمدن جمله پشیمان آمدند
گفت پس حبرای جماعت بشنوید
گفته آن پیغمبر آخر زمان
از وصیش جستجو باید نمود
بر خلیفه چونکه طالب آمدند
حضرت بوبکر آن شیخ کبار

آمدم تا یابم از فضل تو سود
که نبی ابطحی فخر بشر
طالب اعجاز از او نیکو شوید
سرخ مو دیده سیه کوهان نگون
تا شوید اندر دو عالم روسفید
سید پیغمبران است آن جناب
مصطفای حق حبیب کبریا
بودش اطمینان چو در جان از حبیب
کای برادر هم‌رهم آی و بین
کوه و صحرا از قدمش یافت بهر
عرض رازی کرد نزد بی نیاز
در تزلزل آمد آن کوه و شکافت
فاش بشنیدند پیدا و عیان
از شهادت گشت با ایمان قرین
بر رسالت از نبی با قلب صاف
کآنچه رو کرده است او صدق است و عدل
کای رسول الله مهلت ده مرا
تا شرف یابند از دیدار شاه
که چه سان از کوه می‌گردد عیان
روی بر درگاه سبحان آورند
سوی قوم خویش شد مژده رسان
سوی یثرب با هدایا و نیاز
بود خورشید هدا پنهان بکوه
منقطع گردیده آن وحی سما
گشته مخفی صاحب علم و عمل
شب پره از بازیگر میدان شده
رهنما گردیده غولی بر بشر
بر ابوبکر آمده رهزن عمر
در میانه آشکارا و نهان
عازم سوی دیار خود شدند
آنچه فرموده است موسی آن کنید
هست چون هارون وصیش در جهان
باب این مطلب بر او باید گشود
رهنماشان خلق در مسجد شدند
آشکارا داشت در مسجد قرار

عرض کردند ای به منبر معتلی
گفت آری کیستید آیا شما
جمله گفتندش اگر هستی وصی
ورنه ای آگه بغیر حق چرا
از خجالت خاست از جا و نشست
رفت در حیرت که یاران چون کنم
و آن یهودان سوی یکدیگر نگاه
حیف طی ایمن ره دور و دراز
ناامید و سوگووارو خسته دل
بازگردیدند از مسجد به راه
کز وصی حضرت فخر جهان
همر هوش رفتند آن قوم یهود
چون شرف دربار حضرت یافتند
حضرت عین العیان سر خدا
جمله گفتند آری ای سلطان دین
حضرت ایشان را سوی آن کوه برد
در مکانی که رسول آنجا نماز
گفت با گریه به امی و ابی
همچنان بگذاشت در آنجا نماز
مثل آنکه حضرت خاتم نمود
هفت اشتر شد به آن هیئت برون
آمد و تسلیمشان بنمود شاه
بر یگانگی به بودن پروردگار
بر خلافت از علی مرتضی
که توئی وارث به علم انبیا
حق جزای خیر احمد را دهد
هم جزا بدهد ترا ز اسلام نیک
پس همه توفیق ایمان یافتند
در ضلال کفر وقتی آمدند
رحمت وصلوات بیحد و حساب
حسن احمد دارد از حیدر ظهور
هر چه دست حسن می بندد نگار
هر کجا از حسن نوری جلوه کرد
هر کجا از حسن پیدا شد اثر
عاشقان را نظره حسن ازل

جانشین مصطفی آبا توئی
عدتان چند و چه باشد مدعا
از عدد وز مدعایان آگهی
کرده ای بر مسند حق متکا
شیشه اش را سنگ این حجت شکست
چون جواب این یهودان را دهم
کرده و گفتند ای وای آه آه
حیف زحمت های آن شیب و فراز
دست بر سر جان پر آذر پا به گل
در ره آمدشان یکی یاران شاه
مطلبی گره هست من بدهم نشان
خدمت شاه اقبالیم شهود
در رخس آثار کربت یافتند
گفت خواهید اشتران خویش را
ای بفرمانست سماوات و زمین
از دل ایشان را غم و اندوه برد
کرد آن حضرت نیازی کرد ساز
معجزت اینجا نمودی ای نبی
حاجتش را کرد عرض کارساز
در زمان آن کوه منشق گشت زود
سرخ مو دیده سیه کوهان نگون
یکزمان سفتند در لاله
بر نبوت ز احمد آن خیر الخیار
معترف گشتند از عین رضا
هم توئی واقف ز سر اوصیا
شاه خیل انبیا نور احد
که نمودیمان ره اسلام نیک
سوی شهر و ملک خود اشتافتند
راه پیمان در ره ایمان شدند
بر نبی و بر علی و آل مطاب
عشق حیدر مظهر الله نور
قوت بازوی عشق آرد بکار
عشق آمد پس ز رویش پرده کرد
عشق آمد جلوه گر اندر نظر
باد بر جان لایزال و لم یزل

لایزال و لم یزل بر محسنان
ای ز احسان تو روشن روی حسن
روی حسن از فیض احسانت جلی
حسن ذات ماست عشق روی یار
هرکه را حسنی بود در ذات هست
هرکجا عشقی بود افزون شود
طالب حسنینم از تو یا علی
نیست حاجت عرض مطلب بر ملا
ناامید از باب امیدم ممان
باد از محسن تحیات و سلام
صد هزاران لعنت خلق و خدا

باد از محسن فیوضات حسان
امتنانت کرده گلشن کوی حسن
کوی حسن از برق مهتر منجلی
عشق روی یار ما را حسن کار
از شراب عشق جان مست الست
چون که حسن یار روز افزون بود
چشم استحسان ما از تو جلی
هست روشن بر تو ای سر خدا
حق شاه اصطفای عین العیان
دائماً بر او و اولاد گرام
غاصبان منبر و محراب را

شرح حال امام حسن (ع)

بیحصا انوار تسلیم و صلوات
خاصه آن فرزند دلبنده نبی
آن نقی طیب آن نور زکی
احسن القاب او سید بدان
چند بیتی شرح احوال حسن
از ولادت تا شهادت ز آن ولی
مولد و مولود آن شاه جواد
گشت طالع نیمه ماه صیام
نام نیکویش حسن سید لقب
اولین فرزند شاه اولیاست
باب او معروف خیر المنزلین
مصطفی را اشبه خلق است آن
صورتش مهر سپهر اصطفای
هشت ساله بود آن نجم علا
سی و هشتش بود عمر آن مجتبا
چل و یک از سال هجرت چون گذشت
در مدینه بود ده سالش قرار
در سنه خمسین در ماه صفر
پس به تطمیع معاویه زنش
کرد مسمومش به سم دلگداز
آتشی ز آن آب زد بر جان خود
لعنت حق جاودان و بر دوا

باد بر اصحاب ارشاد و هدایت
بومحمد سید و سبط و ولی
حجت و قائم حسن ابن علی
سیدش خوانده است سید در جهان
می نویسم تحفه هر انجمن
می نویسم مختصر شرحی جلی
در مدینه سیم هجرت فتاد
طلعت آن مهر چرخ احترام
کرد آن شاه رسل محبوب رب
اول و آخر چو او احسان کراست
ذات او موصوف خیر المحسنین
هم به صورت هم به معنی در جهان
صولتش خورشید چرخ ارتضا
کز جهان فرمود رحلت مصطفای
چون شهادت یافت شاه اولیا
با معاویه قرار صلح هشت
در عبادت کردن پروردگار
زین جهان فرمود آهنگ سفر
جعه بنه بنت اشعث شیطان منش
دادش از آبی به جان و دل گداز
سوخت از آن خرمن ایمان خود
بر معاویه و اعوان تا قیام

بعد حیدر او خلیفه در جهان
هرچه بودش از نبوت مصطفی
سر بسر ز آن مجتبا بودی عیان
همچنین نور امامت از حسین
همچنین تانیه نفر اولاد آن
قائم آل محمد ز آن نهیم
غیبت او در زمانه ظاهر است
مؤمنان را غیبتش عین حضور
در حقیقت سلطنت او را بود
سر بسر اشیاش مقهور آمده
از مخالف تا مؤلف قایلان
از حبابه هست مشهور این خبر
در زمانی که امیرالمؤمنین
بود در مسجد چو خورشید منیر
که حبابه باب مطلب وا نمود
چيست آیات امامت یا علی
بود آنجا سنگی افتاده براه
سنگ را بگرفت و زد خاتم بر آن
پس بفرمود ای حبابه این بین
هر که دعوی امامت میکند
او بحق است و امام روزگار
اوست اسم اعظم حق آشکار
واجب است او را اطاعت در جهان
هرچه خواهد می تواند کرد او
پس حبابه سنگ را بگرفت و رفت
شد بکوفه تا ز دیدار حسن
چون بخدمت آمد و تسلیم کرد
پس خطابش کرد بحر اجتبا
گفت حضرت سنگ خاتم را بیار
سنگ را آورد چون بیرون ز جیب
آن نگین خاتم سر صمد
برکنار خاتم سلطان دین
در مدینه باز برد آن سنگ را
خاتم سیم بر آن چون نقش شد
بود صد با سیزده چون سال او

نقطه دور و محیط کن فکان
هرچه بودش از ولایت مرتضا
همچو نور شمس بر خلق جهان
بود تابان همچو شمس از مشرقین
لنگر فلک زمین و آسمان
هادی خلق و میان خلق گم
منتظر بر مسلم و بر کافر است
اختفایش در جهان عین ظهور
حکمران بر جمله اشیا بود
بر جمالش گرچه منظور آمده
بر حصات والیه در جهان
از علامات امامت معتبر
باجلالیت بود در کوفه مکنین
عالمین از نور رویش مستنیر
کای حباب بحر جبت بحر جود
ای به تخت عرش قدرت معتلی
کرد اشاره جانب آن سنگ شاه
یافت همچون موم از خاتم نشان
بر امامت این نشانی مستین
بر چنین سنگی چنین مهری زند
خاتم او راست نقش اختیار
اختیار او را و او را اقتدار
بر زمین و آسمان و انس و جان
هست مرآت کمال وجه هو
رحلت مولا چو جانش کرد تفت
تابدش در قلب انوار حسن
بر جناب مجتبا تعظیم کرد
که حبابه نیستی گفتا بلا
تا شود مهر امامت آشکار
آشکارا گشت او را سر غیب
خاتم خود را بر آن چون موم زد
حضرت مولا امیرالمؤمنین
تا ز اعجاز حسین بیند جلا
شد حبابه ناامید از عمر خود
پیری آن پیک اجل دنبال او

گشت مأیوس از نشان مقتدا
خدمت زین العباد آن شاه دین
حضرتش از یک اشاره در زمان
همچنان آن سنگ را کرد او نشان
مهر فرمودندش از اعجاز باز
تا شرف اندوخت از شاه رضا
چون ز مهر هشتمش زینت نمود
بعد نه ماه از نشان هشتمین
گلشن دنیا به چشمش خار شد

کآمدش خضر سعادت رهنما
آن علی ثانی آوردش یقین
باز دادش نوجوانی در جهان
باقرو صادق و موسا همچنان
یک یک کردند او را سرفراز
صاحب تاج و نگین ارتضا
والیه از جهان رحلت نمود
شد حبابه در جهان هشتمین
سوی جنات وصال یار شد

التفات

یا کریم اهل بیت المصطفی
سیدی و سیدت آمد لقب
مجتبای مصطفی و مرتضا
ای که هستی اشبه خلق از یقین
حشمت و جاه تو بس بی منتهاست
چیسست لاحول ای رونق علی
هرکجا آمد نشانی از علو
با علو ذاتی آن اصطفی
نیست دنیا غیر دوری از خدا
چون زمین و آسمان و هر چه هست
بلکه ایشانند بر آن عهد نیز
ای که عهد جمله اندر عهدتست
زانکه عهد تست عهد حسن یار
جان ما را عهد با احسان تست
چشم احسان از تو دارم جاودان
فیض کامل باشد احسان شما
حق فیاض زمین و آسمان
باد بر اولاد و آلش اجمعین

از کرم داری نظرها سوی ما
از حبیب الله آن محبوب رب
مرتضای مصطفی نور خدا
با جمال رحمة للعالمین
حشمت دنیات لاشی بی بهاست
نسبت اعلی چه باشد بادنی
هرکجا عالی شود پیشش دنو
نسبت دنیا بود پیشش خطا
هست کم از هیچ پیش اولیا
هست در تسخیر ایشان از الست
صاحب قول این بیان را کن تمیز
هست با عهد تو هر عهدی درست
عهد حسن یار عهد کردگار
چشم بر احسان بی پایان تست
ناامید از باب احسانم ممان
فیض کامل را بما احسان نما
مصطفی حق شه پیغمبران
تحفه های فیض رب العالمین

امام حسن (ع) و معاویه

آمد اینجا حدیثی خوش بیاد
با معاویه چو از راه صلاح
دوست و دشمن بتویخ آمدند
کز چه روبا این همه جاه و جلال

از حسن آن سید اهل رشاد
صلح فرمود آن کلید هر فلاح
هر یکی نوعی از آن سائل شدند
با همه جمعیت و اسباب و مال

صلح کردی با معاویه بگو
حضرت ایشان را همی دادی جواب
که نریزد در میان خونها بسی
با برادرهای خود فرمود این
رمز صلحش با فلان و با فلان
روزی آمد از ره جهل و عناد
گشت سائل بر خلافت ز آن جناب
گفت آن حضرت خلافت با من است
گفت آن بی دین غدار عدو
گفت حضرت هست حکمت این چنین
حال امت رادر این دیمد صلاح
کرد آن مردود از درگاه رب
که نبودت قوت و نیروی بال
ناتوانی از جدالت صلح داد
گفت حضرت من توانایم بدین
شام اگر خواهم بیارم در حلب
در زمان آن مرد مودی گشت زن
ابتهال و عجز و زاریها نمود
گفت حضرت رو زنت را مرد بین
تا که مردم بنگرند احوال تو
دیگرم زین صلح سائل کم شوند
باید از تو بچه‌ای آید پدید
رفت آن مرد و چنانکه گفت شاه

در نظرها نیست این کاری نکو
کز ره حکمت چنین دیمد صواب
زین مصالح نیست آگه هرکسی
که پرسید از امیرالمؤمنین
کردشان این مصلحت خاطر نشان
بوالفضولی چون گزاری پرفساد
با معاویه است یا با تو حساب
بر همه ذرات عالم روشن است
کز چه با او صلح فرمودی بگو
تو چه دانی حکمت دنیا و دین
تو ندانی حکمت اهل فلاح
در جواب پادشاه ترک ادب
تا به او گردی مقابل در جدال
نام آن بگذاشتی رفع فساد
کآسمانها را بیارم بر زمین
مرد اگر خواهم کنم زن بی تعب
دید و شد بر روی از غم چنگ زن
لیک از آنها نبودش هیچ سود
از گلستان انوشت گل بچین
عبرتگی گیرند از اقوال تو
التماس تو نباشد سودمند
کان بود خنثی مکن گفت و شنید
زاد و مرد و ماند در قهر اله

کرامات امام حسن (ع)

هم بکشف الغمه مذکور است این
بود ز اولاد زبیرش یک نفر
ظاهرو باطن به سید بنده بود
در امامت داشت از حضرت یقین
روزی اندر منزلی بردند بار
آن زبیری چون نظر بالا نمود
تا نمودی کام ما شیرین چو قند
مجتبای آن طوبی جنات جان
گفت با او آرزو داری رطب
او امام منتجب دست نیاز

که براه کعبه آن قبله یقین
سرفراز خدمت اندر آن سفر
از سر اخلاص خدمت می نمود
از یقینش بود روشن چشم دین
زیر نخل کهنه‌ای بی برگ و بار
گفت کاش این نخل ما را بار بود
از حلاوت میشدی جان بهره‌مند
از زبیری چونکه بشنید این بیان
گفت آری ای امام منتجب
برد سوی قاضی الحاجات باز

چند حرفی راند مخفی بر زبان
 شد شکوفه ظاهر و بنمود یار
 بود اشترداری آنجادید این
 گفت حضرت ویلک این سحر نیست
 پس به امر آن امام منتخب
 آنقدر از آن رطب آورد زیر
 معجزات ذات سید بیحساب
 شرح یک یک نیست حد چون منی

سبز شد آن نخل کهنه در زمان
 رنگ آورد و رطب گشت آشکار
 گفت این باشد عجب سحری مبین
 بل اجابه دعوت ابن نبی است
 یک نفر بر شد بر آن نخل رطب
 که تمام قافله گشتند سیر
 هر یکی عنوان طراز بس کتاب
 خوشه بس باشد نشان خرمنی

الاستغاثه

سیدی یا سیدی یا سیدی
 مقتدای مردم احسان شعار
 چشم امیدم بجود تست باز
 از کرم بر رو دریمان بازکن
 انزوائی اختیار دل کنم
 انزوا حاصل شدم کو اختیار
 اضطرارم ترسم از خلوت بدر
 از کرامت وارهمانم ز اضطرار
 آنچه دانی حق جودت بر سؤال
 نیستم گرچه سزاوار کرم
 حق جدت او حیب کردگار
 حق بابت آن علی مرتضا
 هم بحق آل و اصحاب حسین
 حق آن خونهای ناحق ریخته
 حق اولاد گرامش اجمعین
 از کرامت جانم باری ببین
 لایزال و لم یزل نور سلام
 لعنت جاوید بر اعدایشان
 خاصّه بر کوفیان بی وفا

ای به احسان تو احسان مقتدی
 ای ولی حق امام روزگار
 ای ز جودت جودها جودت طراز
 با کرامت جان ما دمسازکن
 اختیاری بوکوز آن حاصل کنم
 می کشد بی اختیارم اضطرار
 آورد بی اختیار و بی خبر
 تا کند جان خلوت دل اختیار
 کارفرما ای جواد بی مثال
 نیستم نومید دربار کرم
 رحمت حق در دو عالم آشکار
 حق زهره طاهره خیرالنسا
 چشم امید امم را نور عین
 جسمهای خاک و خون آمیخته
 آن ائمه حق بخلق عالمین
 ای به تخت اجتبار سی نشین
 بر نبی باد و بر اولاد گرام
 از خداوند و ملایک انس و جان
 ناقضان عهد شاه کربلا

امام حسین (ع)

آن علی عالی اعلا نسب
 اختر مسعود او شاه شهید
 پنجم شعبان ظهور مهر او
 مژده تولید آن نور جلی

که ابو عبد الله خواند عرب
 سال چارم گشت از هجرت پدید
 گشت در عالم زهی مهر نکو
 چون رسانیدند نزدیک نبی

شاد و خرم گشت و سجده شکرگفت
 شد روان در خانه سر خدا
 دیده از دیدار آن نور جمال
 چون گل باغ جنان آن جان جان
 گفتش اندر گوش ایمن پس اذان
 پس عقیقه کرده و نامش نهاد
 داشت چون هارون موسی دو پسر
 هست هم هارون احمد مرتضا
 و آن حسن معنی بعبری از شبر
 سید و طیب رشید و هم زکی
 هست القاب مبارک ز آن امام
 بر شهیدان است سید آن ولی
 تابع مرضات حق از عین جان
 خاک کوی او جواهر سرمه است
 بر امامت گر از او خواهی دلیل
 بس دلایل هست بیرون از حصار
 هر که هستش از علی شاه ولی
 هر که را از مرتضا باشد بجان
 این بدیهی است حاجت بر دلیل
 سیدی شباب اهل الجنة چیست
 از شباب اهل جنه گوش دار
 از جناب حضرت آدم صافی
 هر یک از شباب اهل جنت اند
 از کلام سید آمد زین نسب
 فرد کامل سید از القابشان
 از حسن باغ شهادت سبزوتر
 سال آن حضرت چو شد پنجاه و هشت
 یعنی ای سردادگان «کوی» یار
 ای قدم در راه حب بنهادگان
 در ره جانان ز جان و سرگذشت
 سرگذشت حال ایشان در جهان
 آنچه بینی از بلایا و محن
 آن بلایا و محن جسمانی است
 این عزا و شور کاندرا عالم است
 جسم آن شاه است جان کاینات

گرد اندوه از همه عالم برفت
 آن علی بوالحسن آن ایلیا
 کرد نورانی حبيب ذوالجلال
 تنگ در آغوش بگرفتش روان
 گوش ایسر را اقامه بعد از آن
 نام نیک از حضرت رب العباد
 نام ایشان یک شیرو یک شبر
 بر پسرهایش نهاد آن نامها
 وز شیر آمد حسین نیکو نگر
 تابع مرضات الله وفی
 هم مبارک یک لقب از آن همام
 طیبش ذات و رشید است و زکی
 شد مبارک نام آن جان جهان
 در عیون حق شناس حق پرست
 از خدا و مصطفی و جبرئیل
 همچنانکه بر امامت مرتضا
 بر امامت در جنان حب علی
 در ولایت چون ولایت حب نهان
 نیست نیکوکن نظر بنگر دلیل
 این تفاخر از پسرهای علیست
 این لالی را زجان کن گوشوار
 تا به خاتم از نبی و از ولی
 اهل جنت جمله شاب «حق» پسند
 هر یک از سبطین را سید لقب
 «منبع عذب شهادت آیشان»
 از حسین نخل شهادت بارور
 زد بمیدان طبل ارشاد و گذشت
 سر درین میدان بیادگوی وار
 هست سربازی در این ره عیش جان
 درگذشت و ماند از ایشان سرگذشت
 فاش همچون جسم و پنهان همچو جان
 ذاکران گویند در هر انجمن
 کاین همه شهر عزارا بانی است
 واردات جسم شاه اعظم است
 از خلافت دارد این «معنی» ثبات

گر ز حق نبود خلیفه در جهان
 آن شفاعت کردن خلق از کجاست
 واردات جان آن شاه جهان
 هر که بر درگاه حسنش راه نیست
 هر که در این بزم قریش بیشتر
 سید شایب جان است آن جناب
 جز حسن کان سید شایب جان
 شایب جنت عاشقان جان نثار
 محنت جانی آن سید چسان
 هر که جانش آشنای این غم است
 میکشد زین باده محنت قرین
 لیک براندازه عرفان خود
 زین بیان است این حدیث مستطاب
 حق بیامرزد گناهانش تمام
 احترام زایر عارف بین
 زایر آن حضرتم از جسم و جان
 عارفم برحق او حق شاهد است
 در شناس حق آن شه بیگزاف
 این بود عرفان من در حق او
 گوشوار عرش ربانی حسین
 بود با جد کبارش هفت سال
 بود ده سال دگر با مجتبا
 شش پسر بودش در آن میدان شاه
 جز علی اوسط زین العباد
 از صبا یا خود عدد چار آمده
 در زیارت ز آن جناب مستطاب
 واجب است از قول صادق برکسی
 از ثوابش آنچه بنویسم کم است
 هست بر هر مؤمن از واجب حساب
 هر که ترک این زیارت می کند
 عاق می گردد رسول الله را
 ز آنکه خاک مشهدش بخشد ضیا
 ز ایران رادر مجئیی و در ذهاب
 هر قدم در این ره پر انقلاب
 آری آری این ره کرب و بلاست

منهدم گردد بر اهلش در زمان
 ز ابتلای جسم شاه کربلاست
 عاشقان دانند اما کی چنان
 فتنه های عشق را آگاه نیست
 می کشد ناب بلا را بیشتر
 اندرین میدان ندارد هم رکاب
 نیست در این عرصه اش کس هم عنان
 جمله را در راه جانان جان نثار
 میتوان از جسم آید در بیان
 هر که در این بزم غم از جان نشست
 می برد ذوقی ازین ماء معین
 مینگر اندازۀ عرفان خود
 زایر عارف بحق آن جناب
 ماسبق مع ماسیاتی ز احترام
 احمد الله الله العالمین
 جسم قدر قدرت جان قدر توان
 گر چه فکرت جمله اینجا فاسد است
 عاجزم عاجز نمایم اعتراف
 می شناسد حق داور حق او
 در همه اعیان اعیان نور عین
 با پدر سی سال با جاه و جلال
 یازده تخت خلافت متکا
 سه علی، جعفر، محمد، عبدالله،
 هر یکی جان در رکاب شاه داد
 قائمات عرش جبار آمده
 گر بگویم هست واجب دان صواب
 کش بود اقرار امامت ز آن ولی
 کشتی بحر نجات عالم است
 ظاهرو باطن زیارت زان جناب
 چشم ایمان بی بصارت میکند
 نقص ایمانش بود ترک ولا
 ظاهرو باطن بچشم اولیا
 از حساب عمر نایب در حساب
 هست با حجتی برابر در ثواب
 سر بسر کرب و بلا در کربلاست

گرچه در این دورکز فتح علی
 آن شهنشاه اقبالیم وجود
 آن که دادش از فریدون برد یاد
 آنکه در سلطانش سلطان نماند
 انقلاب اخراجی هرکشور است
 امنیت در هر طریقی رهبر است
 لیک هرکس قابل کرب و بلاست
 کس برآه کربلا راحت ندید
 ز آنکه در این راه از نام حسین
 حجتی صادق گواه این حال را است
 افضل الاعمال احمضها ز چیست
 تعزیت داران بهر بزم عزا
 چون زیارت معنیش باشد حضور
 وان عزادار است دائم با حضور
 هست مروی از جناب مصطفی
 هرکه گریه بر حسین در ابتلا
 یا که خود بر صورت گریان بود
 دوستان بر یاد شاه کربلا
 ز آنکه اشک تعزیت در این عزا
 نقد غفران الهی شد بهاش
 ساعتی در ساحت فکرت نشین
 فکرکن در محنت و کرب و بلا
 ز آن مصائب قطره اشکی بیار
 هست مروی آنکه روزی شاه دین
 متکی بر مسند نور جمال
 همچو خورشید و به گردش چون نجوم
 آن امین وحی حی ذوالمنن
 ازدرون سینه آهی برکشید
 همچو شمع افروخت بر روی همه
 که چگونه حال خود در آن زمان
 جمعیت را تفرقه گردد بدل
 هر یکی از جود و ظلم روزگار
 هر یکی را سرزمینی در جهان
 هر یکی نوعی از این عالم شده
 ز آن میانه سید آن شاه شهید

نوبت شاهبست از فتح علی
 چاکرانش سروران ملک جود
 داد عدلش خرمن کسری بیاد
 گرد هرج و مرج از عالم فشاند
 جفت درویش فقیر مضطر است
 رهبر مسکین زار مضطر است
 داخل زوار شاه کربلاست
 هرکه بیند باشد از قوم یزید
 جان مؤمن سر بسر شور است و شین
 کاین زیارت افضل اعمال ما است
 هیچ در این راه عیش و عشره نیست
 در حقیقت زایرنند آن شاه را
 از حضوری هست دل مشکات نور
 خاصه آن کز گریه چشمش یافت نور
 که چنین فرمود در باب بکا
 یا بگریانند کسی را زین عزا
 جنت او را از خدا واجب شود
 درفشان گردید از اشک عزا
 هست دری بی بهار روز جزا
 هست غفران الهی متتهاش
 رحمت بی منتهای حق بین
 واردات شه بدشت کربلا
 از بحار مغفرت دری برآر
 احمد محمود خیر المرسلین
 مظهر رحمت حیب ذوالجلال
 جمله اهل البیت بنموده هجوم
 خوش نگاهی کرد در آن انجمن
 از برون اشکش بر خساره چکید
 ز این خطاب آورد رو سوی همه
 باز می بیند کز دور جهان
 افتراق از اجتماع آید مثل
 آخر آورده بنحوی روزگار
 مشهد و مدفن کند دور زمان
 حجت نوع بنی آدم شده
 در تکلم شد به آن جد مجید

کای رسول الله آیا در جهان
شاهد بزم شهود کبریا
تو قتل و اهل بیت تو اسیر
باز پرسید آن قتل ظالمان
مصطفی فرمود اشقی الا شقی
بعد از آن ما را زیارت می کنند
مصطفی فرمود آری بیشمار
این زیارت را وسیله بر نجات
من هم ایشان را حمایت می کنم
حضرت سید ز سید این شنید
نه ملالی آمد از قتلش بدل
نه ز اسرش جان اسیر درد گشت
گرچه با اطفال هست اینها عجیب

مرگ یا قتل است بر ما کن بیان
گفت مقتولند جمله از جفا
در سپاه ظلم ظالم دستگیر
قاتل من کیست آیا در جهان
باز پرسید آن شهید اطفیا
یاد ما را از شهادت می کنند
بر شفاعت سر بسر امیدوار
جمله می دانند با صدق و ثبات
در دو دنیا شان کفایت می کنم
لعل جان بخشش چو غنچه بشکفید
بلکه دل گشتش بشادی متصل
بلکه جان را خط آزادی نوشت
لیکن این اطفال بی اینها غریب

بیان امامت

این بیانی از امامت میکند
طفلی و پیری مساوی بر امام
از امامت گریبان میباید
از بدایت نکته ای باید شنید
وز نهایت نقطه ای باید نگاشت
اول و آخر نهانی و عیان
علت غائی ایجاد است امام
این امامت منصب خاص حیب
خود ده و دوم شرق این خورشید راست
جز یکی نبود بهر دوری امام
هم بر آل طیبین طاهرین
خاصه آن سید شهاب جنان
نور چشم اهل ارضین و سما
عاشق جانباز محسن جان حسن
فارس میدان عشق و شاه دین
بحر اوصافش ندارد متنها
در علو ذاتیش کافی همین
آنچه هستش مصطفی از اصطفی
آنچه هستش مجتبی از اجتبی
معجزاتش همچو حیدر بی حساب

حجة الله را بلاغت میکند
نه امام زمره گول عوام
ز آن خلیفه انس و جان میباید
کاین همه اعیان از آن آمد پدید
کاین همه رایات از او برفراشت
«از خلیفه جاودان ملک جهان»
سر بسر هستی طفیلش والسلام
نور اول بر همه علمی ادیب
که ده و دو مشرق نور علاست
از احد پیوسته بر احمد سلام
پیشوای اولین و آخرین
آن حسین بن علی عین عیان
چشم ارضین و سما را انجلا
باز بر جان زو در احسان حسن
در شجاعت چون امیر المؤمنین
دره بیضای دریای علا
که خلیفه حق بود بر عالمین
آنچه هستش مرتضی از ارتضا
جمله باشد با شهید کربلا
خاصه در آن عرصه پر انقلاب

مجملی را اگر دهم تفصیل باز
 همچنانکه نعت ذات حیدری
 همچنین اوصاف سبطین کبار
 می‌نمایم چند بیت‌ی منتظم
 تابع مرضات الهی حسین
 واردات و معجزات آن امام
 سر بسراغیان معینم در رقم
 میکنم شرحی بیان بر اهل دین
 عون و نصرت خواهم از محسن ولی

باید اسباب کتب بنمود ساز
 نیست در حدکسی الانبی
 هست بحری بیکران و بی کنار
 واردات آن امام محتشم
 تابعانش دل تهی از ریب و رین
 گر نویسم تا قیام آرد قیام
 کی پایان میرسانم لاجرم
 هم بعشرت یار هم با غم قرین
 احسن الله الینا بالولی

مردم کوفه

این بیانی از شهادت میکند
 چون ز اهل کوفه آن قوم پلید
 که همه داریم از جان اعتراف
 گر عنان عزم تابی سوی ما
 ما همه از جان و دل بیعت کنان
 پیشتر ز آنکه عیدالله رسد
 تکیه زن بر تختگاه سلطنت
 حجت آوردند در راه امام
 حجت الله بالغه باشد امام
 بهر دفع حجت آن قوم گول
 ابن عم خویش مسلم را روان
 او ز اهل کوفه بیعت بر امیر
 بی وفائی‌های آن قوم دغل
 عهد و بیعت جمله کردند آن گروه
 که به جان و مال در راه هدا
 جهد آرند و شوند از اولیا
 جاهدوا فی الله را کار آورند
 چون جناب مسلم آن اقوال دید
 کاهل کوفه از وفا دم میزنند
 منتظر هستند کان شمس جمال
 ذره‌سان اندر هوایش چرخ زن
 بسکه فوج غازیان دارند جوش
 بر طلوع آفتاب چتر شاه
 بی ظهور رایست فلک نجا

کوفیان را شرح اضلال و رشد
 عرضه‌ها بر شاه پی در پی رسید
 برخلاف از توشاها بی خلاف
 شام کوفه یابد از رویت ضیا
 در رخت بازیم مال و جاه و جان
 بر سریر سلطنت تکیه زند
 بازکن بر خلق باب معرفت
 می‌شود حجت به حجت کی تمام
 حجتش بر جمله عالم تمام
 حجت الله کرد حجت را قبول
 کرد سوی کوفه آن شاه جهان
 سر بسر بگرفت از برنا و پیر
 هست در آفاق مشهور و مثل
 بس متین و محکم و ثابت چوکوه
 در رکاب سبط خیر الانبیا
 اولیاء الله و احباب خدا
 خویش را در نظم انصار آورند
 عرضه‌ای بنوشت بر شاه رشید
 جمله از صدق و صفا دم می‌زنند
 سرزند از مشرق جاه و جلال
 بگذرند از مال و جان فرزند و زن
 دارد ارض کوفه چون قلزم خروش
 جمله چون ذرات گشته چشم راه
 آن خروش و جوش نشیند به جا

بر توالی نزد شاه اولیا
 بود نعمان نام مردودی پلید
 دید چون این حال را از کوفیان
 نامه‌ای بنوشت نزدیک یزید
 گر به امداد فرستادی سپاه
 اهل کوفه بر تو انکار آورند
 چون رسید آن نامه نزد آن پلید
 نامه‌ای بنوشت بر ابن زیاد
 داد فرمان که سوی کوفه رود
 آن عنید حق روان گردید زود
 چونکه دلهاشان بشب همرنگ بود
 سود خود دیدند شب داخل شدند
 اهل کوفه بر امید آنکه شاه
 فوج لشکر چون در آن شب شد عیان
 بهر استقبال در راه آمدند
 کالسلام ای سبط خیر المرسلین
 زیر لب ابن زیاد پر فساد
 تا که شد داخل بدارالامر گفت
 خلق چون دیدند که آن نیست شاه
 بیم نقص دنیوی از مال و جاه
 بل همه بودند از اول کور دل
 تفرقه آمد ز جمعیت بدل
 روز چون گردید آن بد روزگار
 کرد از کوفه طلب سرکردگان
 جمله را تهدید کرد و وعده داد
 اهل دنیا چون ندارند اعتبار
 جمله از مسلم بگرداندند رو
 رفت سوی خانه هانی روان
 عاقبت ابن زیاد کینه جو
 جان برآه حضرت مسلم نهاد
 دید چون مسلم که هانی شد شهید
 بود همراهش دو نوردیدگان
 جانب قاضی روانه کردشان
 پس ز اهل کوفه جمعی غازیان
 شد سوار آن شهسوار از بهر جنگ

پس بعرض ره رسیدی عرضه‌ها
 حاکم کوفه بفرمان یزید
 کرد سوی شامیان قاصد روان
 که حسین ابن علی اینک رسید
 زود خوب ارنه شود کارم تباه
 بر امام خویش اقرار آورند
 همچو کرم فضله گرد خود تنید
 که به بصره بود مشغول فساد
 سد راه فرقه یثرب شود
 با گروهی جنگجو با تیغ و خود
 بود از آن سودایشان در دیده سود
 روز بر خفاش باشد چشم بند
 میرسد بودند جمله چشم راه
 بی گمان گفتند هست از شاه «آن»
 تهنیت گویان بر شاه آمدند
 السلام ای سرور دنیا و دین
 از علیکی جانیشان میکرد شاد
 من عید اللهم و هرکس شنف
 سرزد از جان همه واکلفته
 جمله را بنمود کور و دل سیاه
 غیر دنیاشان نبند منظور دل
 تفرقه رفتند هر یک در محل
 آن سیه روی شقاوت افتخار
 از بزرگان هر که بد پیر و جوان
 هم ز بیم جان هم از امید داد
 خاصه اهل کوفه خذلان شعار
 مسلم اندر بحر حیرت شد فرو
 هانیش جا داد چون در جسم جان
 کرد هانی را شهید راه او
 جدا مؤمن زهی مسلم نهاد
 شعله غیرت ز جانش سرکشید
 کردشان از دیده مردم نهان
 تا نیند ابستلا و دردشان
 جمع گردیدند گردش در زمان
 بر عید اللهیان شد عرصه تنگ

روبه مـوـذی ز بـیـم شـیرن
 مسلم آن شبل الاسد سر جلال
 که ملک در غرفه‌های آسمان
 کشت بسیاری از آن قوم دغا
 همچو سگ کز شیر آید در فرار
 دید چون این حال آن روباه باز
 کوفیان را خواند و بس تهدید کرد
 کز شما ایند این قبیله جنگجو
 شامیان اینک پیایی می‌رسند
 در مقابل تاب کی می‌آورید
 تا بماند مالو جاه و جانتان
 کوفیانند چون این ماجرا
 کز ره شام آید از خیل سپاه
 دست از یاری مسلم گرکشید
 ورنه مال و خانه و اهل و عیال
 آن سیه روزان تیره روزگار
 چون خفاش از خورگیزان آمدند
 عهد بشکستند و بیعت شد زیاد
 ماند تنها مسلم و میدان جنگ
 چون رمه کزگرگ گردد زهره ریز
 دید در میدان چوکس باقی نماند
 خوش ادا بنمود دو رکعت نماز
 دید تاردوستی بگسسته شد
 آمد از مسجد برون و شد سوار
 باره میراندی بسرعت هر طرف
 گفت کای شاه یگانه در جهان
 گفت از کوفه دلم سیر آمده
 میروم سوی حریم کعبه باز
 گفت بسته جمله دروازه‌ها
 گفت مسلم نیستم جائی مکان
 سعد گفت ای دل احباب جات
 هست در اینجا محمد بن کثیر
 شد دلیل آن دلیل روزگار
 کرد استقبال آن جان جهان
 گنج دولت بود پنهانش نمود

شد گریزان و شدش شلوارتر
 آنچنان میبود سرگرم جدال
 بارک الله گوی گشتندش بجان
 انس و جن در آفرین در مرجبا
 شامیان هر سو گریزان خوار و زار
 حیلای بنمود چون روباه باز
 تا ز دلها بیمشان برکرد گرد
 گر نه از این عرصه برتابند رو
 با حسام و ترکش و نی می‌رسند
 به کزین جنگ و خصومت بگذرید
 از عقاب انتقام اندر امان
 بیوفائی کرده دادند این ندا
 آنچنان که روز را سازد سیاه
 چادر امن و امان بر سرکشید
 جمله را سازد حوادث پایمال
 نار را بر نور کردند اختیار
 کور دل افتان و خیزان آمدند
 از فسون حیلۀ ابن زیاد
 جنگجویان را نموده عرصه تنگ
 شامیان کردند رو سوی گریز
 سوی مسجد بارگی یکباره راند
 کرد حمد پادشاه بی‌نیاز
 بر رخ از انصاردرا بسته شد
 بسته احرام حریم وصل یار
 در رهش برخورد سعد بن خلف
 برکدامین سمت میتابی عنان
 کعبۀ یارم عنان گیر آمده
 می‌برم عجزی بیاب بی‌نیاز
 از تو در کوفه است بس آوازه‌ها
 نیستم جایی معین در میان
 کرده‌ام جایی معین از برات
 دوست آل محمد بی‌ظنیر
 چون محمد با خبر آمد ز کار
 همچو دل در خلوتی کردش نهان
 کنج دل را مخزن جاننش نمود

بر عبیداللهه گردید آشکار
آمدند و جستجو کردند بس
پس محمد خود بر آن تیره بخت
بس مکمل بس مسلح یک هزار
همراهش رفتند تا دارالامیر
آن عبید خوک طبع سگ نهاد
خویش را خواهی و جاه و مال خود
یا که مسلم را محمد چون شنید
این من و اینم قبیله حاضرند
بود در دستش دواتی ز لرعین
خورد بر پیشانی و خون شد روان
کرد قصد آن لعین حيله باز
از کف شخصی دگر تیغی ربود
دید چون ابن زیادش آنچنان
یا که مقتولش کنید از تیغ کین
آن محمد شیر میدان و غا
گشت در راه ارادت جان فدا
جام صهبای شهادت در کشید
سرخ رو در بزم ساقی کریم
بود همراهش پسر شبل الاسد
خواست تا خود را رساند بر عبید
از دحام پهلوانان ره نداد
کشت جمعی پهلوانان را به تیغ
آفرین گفتند بروی هر که بود
مست چون گردید از جام غزا
از سعادت بود از اول بختیار
چون برون رفتند آن فوج نه مرد
از دو سولشکر بیکدیگر زدند
شد روان سیلاب خون از هر کنار
هر طرف هر یک گریزان آمدند
دید چون این دهشت آن روباه باز
گفت جنگ این سواران بهر چیست
شد محمد با پسر هر دو قلیل
هر دو سر از بام افکندند زیر
همچو جسمی که سرش گردد جدا

شد پی احضار او پانصد سوار
اندر آن خانه ندیدند هیچکس
رفت و ازدنیال او احباب سخت
جمله مردان نبرد و «کارزار»
پس محمد شد در آن خانه چو شیر
گفت با آن شیر از روی عناد
اهل بیت و خانه و اطفال خود
گفت صد جانم فدای آن رشید
هر چه بتوانی بکن گفتار چند
جانب او کرد پرتابش ز کین
بر کشید او هم حسام جان ستان
از کفش آن تیغ بگرفتند باز
با همان تیغش بدو نیمه نمود
گفت بیرونش کنید از این مکان
گفت و گشت از بیم جان خلوت گزین
کشت بسیاری از آن قوم دغا
جان فدای راه آل مصطفی
دهر فانی را قلم بر سر کشید
گشت داخل یافت آن فوز عظیم
دست بر شمشیر کین افراخت قد
در جهنم جانانش اندازد بقید
از دم شمشیر پس کوچه گشاد
چشمهای ناظران تیره چو میغ
از حسود و از عنود و از ودود
ریخت در کامش روان آب بقا
کز شهادت گشتش آخر بخت یار
شعله ور گردید نیران نبرد
تیغ کین گه بر کمر گه سر زدند
شامیان را برد بنیاد قرار
زخمی و افتان و خیزان آمدند
حيله ای دیگر دگر ره کرد ساز
زار بر احوالشان باید گریست
از برای چیست دیگر قال و قیل
چون بدیدند آن سواران دلیر
گشت خاموش آن خروش و ماجرا

هر یکی رفتند سوی جای خود
 چون خبر شد مسلم از این گیرودار
 چون حجاب شام بر روی جهان
 همچو ماهی بر کنگ آسمان
 هر طرف دید آتشی افروخته
 بسته درهای حصار و فوج کین
 همچنان آن شه سواره هر طرف
 دل به میدان شهادت برقرار
 «اولیاء الله لا خوف» بخوان
 بود در سیر آن دلیل راه حق
 چونکه روشن گشت از صبح این جهان
 دید چون دیدار آن نور هدا
 بدر تابان از جمال او خجل
 والضحی در روی او وصفی عیان
 بر کنگ باد پیمائی سوار
 گفت با خود آن منافق کاین جمال
 هست لاشک مسلم این گردون سوار
 بر عبیدالله خبر آورد زود
 کرد نعمان شقی الذات را
 که بهرجایی شود مسلم پدید
 مسلم آن نور هدا عین رشاد
 از کنگ باد پا آمد فرو
 آن سواران اسب را چون یافتند
 ز آن سواره هیچ اثر نامد پدید
 و آن قدم فرسای بیدای بلا
 شد درون مسجدی بی آب و نان
 می نوشتی نامه بر لوح زمین
 شرح بال خود بیان کردی به حال
 الغرض آن روز را شب کرد شاه
 آری آری هر که طغیان آورد
 ظاهر و باطن هلاک است و فنا
 حضرت مسلم شه دنیا و دین
 هر طرف میگشت در آن شب چو ماه
 حسبی اللهش بلب ورد زبان
 کرد با او حضرت مسلم خطاب

پر ز خوف و بیم مسکنهای خود
 رفت از جان دلش صبر و قرار
 پرده افکند آن سپهر بدرجان
 نورافکن شد بهر کوچه روان
 دیده بانان دیده بر ره دوخته
 پیش هر دروازه ای اندر کمین
 می شدی لیکن عنان دل بکف
 خیل خوف و حزنش از جان در قرار
 مبدأ شوق و مسرت را بدان
 تا که گردید از افق پیدا فلق
 یک نفر ز اهل نفاقش شد عیان
 نوربخش ظلمت ظلم و جفا
 مهر رخشان از جلالش منفعل
 مویش از واللیل شرحی با بیان
 همچو مه بر آسمان اقتدار
 از یقین باشد پیمبر را ز آل
 چون عدیش نیست کس در روزگار
 از شقاوت شد بخود پیچان چو دود
 امر با پنجه سوار بیحیا
 دستگیرش کرده پیشم آورید
 چون ندید آن روز را روز جهاد
 باد پا شد هر طرف در تک و پو
 در تفحص هر طرف بشتافتند
 اسب را بردند نزد آن پلید
 گامزن شد سوی صحرای بلا
 در مناجات خدای مستعان
 در حضور آن امام عالمین
 شرح بال خود نمودی ز آن سوآل
 روز عیش دشمنانش شد سیاه
 پادشه را روبه عصیان آورد
 در جحیم تن گداز جانگزا
 نایب شه سبط خیر المرسلین
 پیر زالی آمدش ناگه بر راه
 بلبل جاننش از آن رطب اللسان
 که غریبی را بمهمانی بیاب

تشنه‌ای را جرعه آبى بده
تا به محشر از کف ساقى جود
خاصه عطشانى کز آل مصطفاست
آب آورد از بـرـايش پـيـرزن
بردش اندر خانه و خدمت نمود
میهمانى بود با جاه و جلال
بود او را همچو زال روزگار
صبح شد نزد عیدالله و گفت
ابن اشعث را اباصد سوار
کرد بر احضار مسلم نامزد
بود مسلم در مصلا گرم ذکر
که بگوشش خورد بانگ غازیان
کرد در بر جوشن و آمد برون
در میان خیل کفار اوفتاد
سوخت از برق حسام خون فشان
ساخت پیدا از دم شمشیر تیز
ابن اشعث باقلیلی ز آن سوار
چون شنید ابن زیاد آن نهزام
کاین همه لاف و گزاف پهلوی
از تنی تنها همه بیجان شدید
در جوابش داد پیغام آن لعین
هر طرف رو آورد آن شیر جنگ
این نه جوله است و نه حلاج نیز
نیست در روی زمینش هم نبرد
در جواب او پیغام آن لعین
که امانش ده بیارش نزد ما
باز با شمشیر آمد حمله‌ور
در میان فوج فجار اوفتاد
کوفیان و شامیان چون موش کور
اسبها خالی پیاده مردها
حضرت مسلم پیاده در جلدل
گرزدى بر سر نمودى شقه‌اش
مرحبا برخاست از ارض و سما
نهرها از خون روان فرموده بود
بس هراس و بیم در دلها فتاد

کز عطش او را بلب جان آمده
کامیابی از مى خاص شهود
عم او حیدر على مرتضاست
چون شنید از او غریبانه سخن
بر رخ جان باب رحمت برگشود
میهمانى کردش از جان پیرزال
یک پسر دجال وضع و نابکار
آنچه آن شب دید از گفت و شنفت
جمله مردان نبرد و کارزار
طبل جور و ظلم را بر بام زد
جز شهود شه نبودش هیچ فکر
کز شهادت آمدش مژده رسان
بر کفش تیغی چون نون بحر خون
«آتشى گویا» به نیزار اوفتاد
خرمن عمر بسی از آن خسان
هر طرف طوفان روز رستخیز
مثل روباه از اسد شد در فرار
ابن اشعث را فرستاد این پیام
این سپاه جنگجوی دل قوی
همچو روباهان گریزان آمدید
پابنه در عرصه میدان بین
میکند بر شیر مردان عرصه تنگ
عم او باشد على ای بی تمیز
باورت نبود بیا با او بگرد
از ره مکر و حیل آمد چنین
حضرت مسلم نمود از آن ابا
شیر در نخجیر آمد حمله‌ور
آتشى دیگر به نیزار اوفتاد
هر طرف گوشه طلب از تیغ نور
کوچه در کوچه گریزان چون نسا
تیغ گه بر سرزدی گه بر بغل
گر بغل زد بر هوا شد شقه‌اش
خیره شد چشم زمانه ز آن غزا
تشنه لب دردانه بحر شهود
مرد و مرکبها بسی از پافتاد

عاقبت چون گربه‌ها از بیم شیر
سنگ باریدند از دیوار و بام
رفت پیمان محبت برکنار
ناگهان سنگی به پیشانی شاه
درکشش بسیار چون کوشش نمود
دید چون اسب اجل را زین زدند
باد پیمای اجل را برنشست
عرض حالی بر شه دنیا و دین
کای سپهر علم را رای تو مهر
حالت من بین میان کافران
سر جدا خواهم از تیغ جفا
پس از آن قوم شقاوت اتصاف
تیره دلهای جحیم آرامگاه
تشنه را کس جرعه آبی نداد
چون نظر بر رویش آن ملعون فکند
از امام خود چرا رو تافتی
بایزد آن پیشوای اهل دین
از سس‌خنهای گزاف آن لعین
گفت لعن حق الی یوم القیام
چون یقین دانم که خواهی کشتن
حق امام دین حسین ابن علی است
سبط پیغمبر خلافت را سزااست
پس وصیت آنچه میبایست کرد
از ادای قرض و اخبار امام
چون وصیتها نمود آن قلتبان
برد بر بامش لعینی بیحیا
تیغ را افراخت چون بر فرق او
کافری دیگر بقصدش شد روان
هیبتی در چشم بی نورش نمود
شامی ابن الزنا شد قاتلش
تشنه لب جام شهادت نوش کرد
معتلی بر اوج قربش گشت جان
صدهزاران لعنت خلق و خدا
و آن عید بد سیر نزد یزید
فتح نامه بود بهر آن دغا

بر سر دیوارها دردار و گیر
نامشان شد ننگ و آمد ننگ نام
سنگ بارید از سحاب آبدار
آمد و خون شد روان ای آه
جانش از اسب جدل آمد فرود
از جدار بام سنگ گین زدند
رو بسوی سبط پیغمبر نشست
می نمود و بود مضمونش چنین
ریگی از بیدای حلمت نه سپهر
سنگ باران خون سر بررو روان
تن بخون غلطان بمیدان بلا
گشت خواهان جرعه‌ای از آب صاف
منع بنمودند آب از کام شاه
بسته بردندش بر ابن زیاد
گفت ای مرد نکوی حق پسند
در بیابان هلاک اشتافتی
چون نکردی بیعه شدکارت چنین
شد دگرگون حال آن محنت قرین
برتو و بر تابعان و آن امام
از چه تصدیق تو ای بیدین کنم
کز رخس نور هدایت منجلی است
نه شقی را که فرزند زناست
شد وصی سعد قریش نیک مرد
از سلوک اهل کوفه خاص و عام
کرد بر قتلش اشاره در زمان
تا شهیدش سازد از تیغ جفا
خشک شد بازوی آن یی‌دادخو
شد رسول الله در چشمش عیان
واصل نار جحیمش کرد زود
کز شقاوت پر قساوت بد دلش
آن زلال باکرامت نوش کرد
قاتلش در قید لعنت جاودان
غاصبان مسند و محراب را
فتح نامه داد سر از آن شهید
باز بنمودش ز دوزخ بابها

کرد در دنیا مقیمش در جحیم
گلشن عشرت بجان گلخن شدش
لعنة الله و العذاب اجمعين

بست بر رویش در روح نعیم
آتشی در اندرون روشن شدش
باد بر او و بر آل تابعین

طفلان مسلم

داستانها هست مکتوب ورق
نونهال قدشان از پا فکند
زود رخسید از نیام انتقام
که نمیشد از عذابش هیچ سیر
تا دل آساگردش جان از جفا
جسم آن ناپاک را آن حق پسند
خواست تا ناپاک سازد خاک را
پس مقاتل سوخت او را استخوان
خاطر خود با محبان کرد شاد
کی شود از این قصاصم قلب شاد
کاش ویران سربسر عالم شدی
کی شوند اهل زمین و آسمان
بر الهی نیست ثاری در جهان
ثار او ثار الاله است ای سعید
جسم او در خاک و خون آغشته شد
زین تغابن آسمانها خون گریست

از دو طفل آن قتیل راه حق
که چسان آن حارث شوم نژند
شکرالله که حسام انتقام
شد مقاتل بهر قاتلشان امیر
کرد از کین بند بندش را جدا
قطعه قطعه کرد و در دجله فکند
دجله بیرون کرد آن ناپاک را
خاک هم بیرون فکندش در زمان
سوخت و خاکسترش بر باد داد
آه واغوثاه یا رب العباد
هر سرمویی کز ایشان خم شدی
خونهای یک تن از آن سروران
چون بود ثار الالهی ثارشان
هر که در راه خدا گردد شهید
هر که در راه هدایت کشته شد
خونهایش در دو عالم نیست نیست

داستان کربلا

هست برپاگاه پیداگاه نهان
رهروان را آن دلیل این سبیل
می نمایم دوستان را شوق جان
چون تن پاکش بخاک و خون طپید
هفت نیران از برایش روشن است
جبرئیل آمد ز نزد داورش
تا چه خواهی از خداوند جهان
ز آن جهت آمد شهادت برقرار
منکر این از سعادت عاری است
از دم تیغ جفا هر گاه چکید
بشنوید ای دوستان این داستان

داستان کربلا اندر جهان
نیست بر پیدایش حاجت دلیل
لیک از پنهانیش رمزی عیان
حضرت سید شه قوم شهید
شمرذی الجوشن که نارش جوشن است
خواست چون از تن جداسازد سرش
کی بعهده خود وفا کرده زجان
گفت می خواهم شهادت صد هزار
از شهادت سلسله ز آن جاری است
قطره خونی ز جسم هر شهید
خون دل از چشم زهرا شد روان

بی گناهان را چو می ریزند خون
 قصه مشتاق و جعفر شاهد است
 تا بکرمان خون آن دو بیگناه
 امنیت رفت و در آمد انقلاب
 اسروقتل ونهب و غارت شد همه
 حذا سلطان عادل حذا
 بر سر خلق است سلطان ظل حق
 تا به دشت کربلا خونها بریخت
 مؤمنان چشم و چراغ عالمند
 سر بسر عالم طفیل مؤمنان
 درتن مؤمن چو جان حب رسول
 او بود عرش الهی هوش دار
 مرتضا آن عرش را شد استوا
 چون شهید آمد حسین ابن علی
 که برآه حق بسر باید شتافت
 در ره جانان ز جان بایدگذشت
 نیک بنگر داستان کربلا
 داستان کربلا را گوش کن
 چونکه مسلم بیعت ازکوفی ستاند
 سیم ذی الحجه عازم گشت شاه
 کز قضا آن روز مسلم شد شهید
 دوستانش هرچه مانع آمدند
 ز آنکه حجت کرده بودند آن گروه
 هست واجب چونکه بر هر مقتدا
 نامه های کوفیان و آن عهدود
 چون سه منزل از بیابان رفت شاه
 شرح حال مسلم و ازکوفیان
 از شکست عهدکوفی و آن فساد
 وز فرستادن سر مسلم بشام
 آیه: انما الیه راجعون
 رفت سوی کوفه و در کربلا
 که بعالم تا قیامت باقی است
 انقیاد و ازکیا را متصل
 عاصیان و مجرمان را در عزاش
 اولیا و اصفیا را ذوق جان

می شود بنیاد امنیت نگون
 شاهی بر هر عنود و جاحد است
 ریخت شد دارالامان کارش تباه
 پادشه را شد زمان احتساب
 همچنان برجها بود آن همه
 بر سر خلق است شه ظل خدا
 کم مباد از فرق خلقان ظل حق
 رشته آرام از عالم گسیخت
 چون خلاصه خلق نسل آدمند
 مؤمنان سر جمله خلقان جسم دان
 باقی اولاد رسول است از بتول
 بین که بر عرش است سبطین گوشوار
 ان رحمننا علی العرش استوی
 شد بر این صفحه رقم خطی جلی
 هرکه نشتابد بسرکی راه یافت
 وز عیال و خان و مان بایدگذشت
 شاهی صدق است بر این مدعا
 ساغری زین می بگیر ونوش کن
 سوی شاه کربلا نامه رساند
 سوی کوفه شد روانه با سپاه
 جام باقی از کف ساقی چشید
 منع ایشان هیچ نامد سودمند
 حجت حجت بود ثابت چوکوه
 که کند حجت تمامت خلق را
 سوی کوفه رفتنش واجب نمود
 آمد از کوفه یکی شخصش برآه
 کرد یک یک شرح با شرح و بیان
 که شد از مکر عیبدن زیاد
 وز جفای حارث و آن انتقام
 شاه را آمد در آن ره رهنمون
 در رهش آمد چنان کرب و بلا
 قصه اش در بزم عالم ساقی است
 فکرت این قصه آرد نور دل
 چشم امید نجات از خونبهاش
 انیسا و اوصیا را آن نشان

عاشقان را مژده وصل حبيب
 زاهدان را آيه‌ای از انقطاع
 منکران را گزلك عين هدا
 و آنچه می بینم من از عين يقين
 زين مصيبت سر بزانوی غم است
 هرکه را شد زين مصيبت دل غمین
 نیست این غم در حقیقت شادی است
 هست مشهور این ز اصحاب حسين
 که جناب حضرت شاه شهيد
 آنچنان خوشوقت و خرم بود و شاد
 آری آری: الولولللد ســـــرايه
 حضرت مولانا علی بوالحسن
 ابن بوطالب بمرگ است انس گیر
 زين بیان فزت برب الکعبه گفت
 انییـــــا و اوصـــــیا و اولیـــــا
 بر شهادت جمله را مشتاق جان
 هرکه جان را در ره جانان سپرد
 هرکه در این عرصه سرچون گو برد
 غایت آمال جان عاشقان
 منتهای مقصد مردان راه
 قطعهای از مولوی آید بیاد
 «مرگ اگر مرد است گو نزد من آی
 «من از آن عمری ستانم جاودان

بارالها کی شود ما را نصیب
 عارفان را مایه ذوق و سماع
 ز آن منافق جاش درک الاسفلا
 هرچه هست اندر سماوات و زمین
 زين قضیه شادی عالم کم است
 جنش واجب شود حق و يقين
 چون مال بندگی آزادی است
 اولیای خاص پاک از ریب و رین
 چونکه اندر کربلا منزل گزید
 کش بدان شادی نمی دادیم یاد
 نی پسرگر با پدر نبود شیه
 بر زبان راندی مکرر این سخن
 بیش از طفلان به پستان بهر شیر
 دوست و دشمن همه آنرا شنفست
 اتقیـــــا و ازکیـــــا و اصفـــــیا
 چون شهادت هست بر عشاق جان
 سوی جنات وصالش راه برد
 گوی از میدان وصلت گو برد
 هست سربازی براه حق ز جان
 هست جانبازی بره بی اشتباه
 می نویسم مولوی را اجتهاد
 تا در آغوشش بگیرم تنگ تنگ
 او ز من دلقي ستاند رنگ رنگ

الحديث

هست مروی کاندرا آن ره بر امام
 گشت وارد بعد تعظیم و سلام
 قول کوفی را نشاید اعتماد
 بر پسر عمت همه تابع شدند
 عهد بشکستند و بیعت یاد شد
 دست از یاری او برداشتند
 یار و انصار عبیدالله شدند
 در حقیقت کوفیان کشته اند
 گفت حضرت رحمت حقش بجان
 سر رسیدش آنچه بودش سرنوشت

شاعری کاورا فرزدق بود نام
 گفت کای بر عالمت حجت تمام
 قوم لایکوفی ندارند اعتقاد
 عهد کردند و همه بایع شدند
 عهد محکم را بنا بر باد شد
 در میان دشمنش بگذاشتند
 روی گردان زبن عبدالله شدند
 زآنکه از بیعت همه برگشته اند
 شد بسوی روح و ریحان در جنان
 سرنوشت خویشتن را در نوشت

سرنوشت ما همان باقی بود
 شه چو وارد شد بدشت کربلا
 جمله از بیم عیب بن زیاد
 و آن لعین ره تنگ بر حضرت گرفت
 نه به مکه بازگشتن می گذاشت
 لا علاج آن شاه دل بر حرب داد
 خرمیش از مژده وصل حیب
 باغمیش از محنت و ایذا وجور
 خرمی از شوق دیدار رسول
 شاد کام از ذوق صهبای وصال
 شادمان از روی پر نور علی
 حال خوش از فکر جنات وصال
 روح بستان شهادت تر دماغ
 تا گشاید بال در اوج فلاح
 پیش رو فوج مخالف صد هزار
 مهرش از خویش و از بیگانگان
 با وجود کثرت خیل عناد
 و آن عطش و آن اضطراب اهل بیت
 نه ملالی در دلش آمد پدید
 پای صبری آنچنان آنجا فشرد
 کرد تیغی کار اندر آن نبرد
 آنچنان دست جلادت برفراخت
 شد شجاعت خاص بر نام حسین
 کشتگانش اندر آن میدان بفرد
 با وجودی که نزد آن را که دید

زین خطر حق جمله را وافی شود
 کوفیان انکار کردند از ولا
 شد وفای عهد بیعتشان زیاد
 خوک ره بر شیرگیرد ای شگفت
 نه بسوی شام رفتن می گذاشت
 خرم و غمگین و دل خونین و شاد
 این چنین وصلی کرا باشد نصیب
 هر زمان بر خاندان قطب دور
 با غمی از گریه زار بتول
 دل پر از خون از غم اهل و عیال
 غم قرین از جسم رنجور علی
 حال ناخوش ز ابتلای اهل حال
 داشتش چون داشت از عالم فراغ
 مرکبش آمد بمیدان ذوالجناح
 جوقه جوقه دسته دسته هم قطار
 «یک صد و چل بود» مردجانشان
 با وجود قلت اهل و داد
 از چراغش کم نیامد هیچ زیت
 نه اضطرابی ز آن گروه ناسعید
 کز جمل صبر علی را یاد برد
 که علی در جنگ صفین کار کرد
 که شجاعت رامثل در دهر ساخت
 این علم افراخت بر بام حسین
 چار هزار آمد ز مردان نبرد
 هست اندر صلب او نسلی سعید

نافرمانی عزازیل

هست مروی از کبار اهل دین
 که عزازیل آن سـراهل فساد
 عرض کرد ای کردگار ذوالکرم
 که کنم اغوا بنی آدم تمام
 پس قدم برداشت آن گم کرده راه
 هیچکس را از بنی آدم ندید
 انبیا و اوصیا و اصفیا
 همچو خود در عشق او ثابت ندید

شیعیان خاص شاه مؤمنین
 چون ز نافرمانی از قربت فتاد
 با کمال عزت و جاهت قسم
 جز عباد خاص اخلاص کام
 در ره اغوا بملک پادشاه
 که نماید سجده پیشش چون عید
 هر که بودی مجتبیای کبریا
 داشت با خود دائم این گفت و شنید

که برآه عشقبازی هرکه باخت
 آدم اول ترک اولی کرده است
 هرکه در سجده نشد غیرش شریک
 غافل از این که ببزم پادشاه
 بلکه از آنجا که بود او مدعی
 چون بدشت کربلا شاه شهید
 سر بسر اولاد و خویش واقربا
 گفت با پروردگار آن مدعی
 لیک از محنت هنوزش باقی است
 زخمها چون بر تنش بسیار شد
 زخم دارد لیکنش سوزش کجاست
 زآنکه سلطان زمین و آسمان
 او که از یک حمله از مردان کین
 او که جاری از توجه می کند
 او که از دم زنده سازد عالمی
 او که ایمایش شفای علت است
 گفت حقش عاشقی اکنون بین
 دوستانش جملگی کشته شدند
 اهل و مال و خانه اش بر باد بین
 گرنه دانی سوزش زخم از برون
 آن لعین در زخمها چون بر دراه
 گریکی زخمش رسد برانس و جان
 گفت حق چیزی دگر باقی نماند
 نه بدل آه و نه بر لب ناله اش
 زین همه بگذشته سردارد نیاز
 سر فدا کردن برآهم مستدام
 گفت ابلیس این اگر دانستمی
 همچنین امیدوار است از خدا
 سلم الله علیه و علی
 او بمیدان شهادت شهسوار
 متکی بر مسند ثار الاله
 هستش ایوان کرامت آستان
 ظاهر و باطن از آن شه معجزات
 از زمای که سرش از تن جدا
 تا زمانی که بتن وصل آمدش

هرچه بودش او لوی هوفراخت
 همچنین از انبیا هرکس که هست
 عاشق حق است او حقاً و لیک
 هیچ غیری را نباشد روی و راه
 غیر دیدن نیست جز شرک جلی
 دست از هر چیز که بودش کشید
 اهل بیت و جاه و مالش شد فدا
 عاشق صادق بوداین شه بلوی
 گفت حق این می بجام ساقی است
 گفت ابلیسش که این ناچار شد
 نیست تشنه بلکه سیراب از غناست
 او بود با عزو جاه و امتنان
 افکند چارلف از زین بر زمین
 چشمه صافی چسان عجز آورد
 کی بود زین کشتگانش دل غمی
 از کجا زین زخمهایش زحمت است
 بر امانت شد علی او را امین
 جمله در خون دل آغشته شدند
 زخمهایش بر تن از بیداد بین
 خود بشو سوزش برو اندر درون
 گفت حقا که ندارم اشتباه
 جمله را سوزد ز حدت جسم و جان
 که نه گرد هستیش را برفشاند
 تیر باران بین بتن چون ژاله اش
 خواهد از سلطان حی بی نیاز
 مستدامش هست تا روز قیام
 سجده می کردم بدرگاهش همی
 که حسین را شافع آرد در جزا
 آل و احبابش محبان خدا
 او بادیوان شفاعت نامدار
 تاج بخش و شه نشان و پادشاه
 معجزاتش بسکه باشد بیکران
 هست بیرون از حد و حصر و جهات
 شد ز ظلم اشقیای اطغیا
 نور بس معجز ز رخ تابان شدش

معجزات رأس آن رأس بشیر
معجباتش همچو حیدر بیحساب

هست مسطور تواریخ و سیر
هم بتفصیل است مضبوط کتاب

معجزه حسین (ع)

معجزی سازم بیان از معجزات
کز خدایش باد رحمت بیشمر
ملک هندستان ز عدلش بوستان
نام او مشهور قیس اندر دیار
از ره اخبار از او سائل شدی
تحفه میبردند در بزمش مدام
بود میلش بر شهید کربلا
بود تابان همچو خورشید جلی
بربشارت میشدی نزدیک شاه
با خبر آید خصوص آن شاه را
آن حسین ابن علی جان جهان
که بدم در خدمت خیرالبشر
بارخی رخشان چو ماه و آفتاب
در زمین و آسمان شاه و امام
ای ز بازویت قدگردون دو تا
هر دو در کشتی بهم سنجیم زور
گفت آن شاه رسل فخرام
جان زهرا قرة العین علی
هر یکی سطری نویسد از صفا
بیشتر باشد از آن یک بیگمان
هر یکی سطری نوشته نور بار
تا نماید در میانه امتیاز
هیچ «فرقش از» میانه گفت زود
او نماید امتیاز دو وحید
حسن خط خویش را سائل شدند
آن وصی مصطفای مرتضا
جانب زهرا برید این حکم را
تا شود زهرا میانه حکمران
ملتسم گشتم بحکم فاطمی
ماجرای حکمشان پرسیدمش
باز بنمودند بر خیرالنسا

می نویسم شرحی از قول ثقات
در زمان حضرت خیرالبشر
بود شاهی در حد هندوستان
پادشاهی کامران و کامکار
از مدینه هر که آنجا آمدی
معجزات سید و آل گرام
در میان آل آن شاه دنیا
در دلش مهر حسین ابن علی
تاجری هر گاه که میآمد ز راه
تا مگر از حال شاه اصطفا
کاشتیاق او بدل بودش چو جان
تاجری باری رساندش این خبر
کامدند از در دو سبط آن جناب
عرض بنمودند کای جد همام
ای ز انگشت قمر شق بر سما
رخصت ار باشد ز حضرت در حضور
خواهش ما را بجا آراز کرم
ای ز دیدار شما چشمم جلی
نیست کشتی لایق شأن شما
هر که او بهتر نویسد زور آن
آن دو صفحه مصحف پروردگار
نزد جد خویش آوردند باز
حضرت خیرالبشر را چون نبود
نزد حیدر باب خود رو آورید
جانب حیدر شتابان آمدند
حضرت شاه ولی سر خدا
آن دو نور دیده را گفتا شما
در حرم گشتند از مسجد روان
من ز سلمان محرم بیت نبی
روز دیگر چون بمسجد دیدمش
گفت آن شهزادگان چون مشقهها

گفت من از حسن خط واقف نیم
 هفت مروارید غلطان در میان
 زین لآلی بیشتر هر یک برد
 هر یکی ز آنها سه دانه در ربود
 هر یکی ز آن دو مرغ باغ جود
 در زمان از جانب رب جلیل
 بر دو نیمه ساخت آن دردانه زود
 این حدیث دلنواز روح بخش
 آری آری عاشق دلبسته را
 جانش از این قصه بس گردید شاد
 روز و شب آن عاشق دلباخته
 فیض یابی حضور آن امام
 بر همین منوال می بودی مدام
 رفت ایام جوانی پیر شد
 همچنان امیدوار شاه بود
 روزی از بهر شکار آمد بدشت
 تک زنان آهو به پیش و شه عقب
 ناگهان شیری بره غریب سخت
 شاه را آن شیر ره بگرفت تنگ
 ا ز حیات خویشتن برکنند امید
 ک آرزوی طلعت دیدار شاه
 پس بصدق کامل آن خسته روان
 کای ابا عبد الله ای سلطان دین
 بود امیدم از خداوند جهان
 یک نظر بینم جمالت یا امام
 پنجه شیر زیان کردم اسیر
 این سخن بودش هنوز اندر دهان
 سوی او چون قیس افتادش نظر
 بسکه بر تن خورده پیکان پر آب
 زخمها چون دیده عشاق زار
 بانگ زد بر شیر شرز شهسوار
 قیس را جانی ز نودرتن رسید
 عرض کرد ای شهسوار انس و جان
 گفت حضرت او که مشتاقش بدی
 من حسین ابن علی مرتضا

لیک حکمی در میانه میکنم
 کردو فرمود ای دو نور دیدگان
 خط او هم از یقین بهتر بود
 آن یکی دیگر که باقی مانده بود
 در کمین چیدنش جد می نمود
 گشت نازل در میانه جبرئیل
 از میانه هر یکی نیمی ربود
 قیس را گردید ساز روح بخش
 ذکر معشوق است باغ دلگشا
 گشت اخلاصش زیاد اندر زیاد
 با خیال شاه خلوت ساخته
 مسئلت میکردی از رب الانام
 کافتاب عمرش آمد سوی بام
 پیریش آمد گریبانگیر شد
 چشم امیدش همی در راه بود
 نوغزالی آمد از پیشش گذشت
 در ره آمد جنگلی بس بوالعجب
 کوه و در لرزید از آن همچون درخت
 رفتش از کف ذیل آرام و درنگ
 گفت ای افسوس بخت ناسعید
 بردم از دنیا زهی بخت سیاه
 کرد روی دل سوی شاه جهان
 ای ضیاء چشم خیر المرسلین
 که فدایت سازم از دل نقد جان
 پس حساب عمر خود بینم تمام
 زاده شیر خدادستم بگمیر
 که هویدا شد سواری خورنشان
 بر بدن دیدش جراحات بیشمر
 پر برآورده زهر سو چون عقاب
 خونشان جاری بر او از هر کنار
 شیر همچون گربه ای شد بر کنار
 سوی آن جان جهان از جان دوید
 کاش میکردی بیان نام و نشان
 خاکروب راه عشاقش بدی
 قرة العین نبی مصطفی

قیس از این خرمی مدهوش شد
چون بهوش آمد جمال شاه دید
عرض کرد این زخمها بر پیکرت
هر دو چشمم کاش میشد از ضیا
گفت آن غرق محیط کارزار
بودم اندر کربلا جولان کنان
ناگهم آمد بگوش آواز تو
آمدم بهر نجات جان تو
این بگفت و از نظر غایب شدش
گریه و زاری و ماتم ساز کرد
بود اندر تعزیت تا زنده بود
یا الهی حق نور احمدی
حق سبطین و بحق فاطمه
حق اولاد حسین شاه شهید
کین گروه دوستان خسته جان
باز بخشی از مصائبشان پناه
حق سربازان صحرای وفا
خاصه آن چشم علی رانور عین
آنکه ثارش آمده ثارالاله

از می دیدار شاه از هوش شد
آن تمنای دل آگاه دید
چیست ای شاهان عالم چاکرت
در چنین حالت نمی دیدم ترا
زخمهایم را که بینی بشمار
در جهاد کافران ظالمان
آمدم کز جان شوم دمساز تو
تا فروزم مشعل ایمان تو
قیس گویا جانش از قالب شدش
تعزیت داری شاه آغاز کرد
بر عزاداران حضرت بنده بود
مشرق خورشید انوار جلی
مشرق بیضای هستی قائمه
کز محبتشان بود جانها سعید
کز مصیبت هستشان آه و فغان
وز معاصی و ارهانی یا اله
که لقبشان کرده ثارالاله خدا
شهباز اوج سربازی حسین
آنکه خصم هست نارش جایگاه

خون خدا

ای که از ثارالاهی نکته جو
ثار می باشد بمعنی خونبها
هر شقیی کاویا را ریخت خون
از حدیث قدسی این معنی بین
هر که جویایم بود یابد مرا
هر که شناسد مرا عاشق شود
هر که را عاشق شدم من میکشم
هر که بر من دیت خود من دیت
ای خوش آن کو طالب جانان شود
هر که از نور هدا آگاه شد
یافت عرفانی بقلب از آن طلب
عاشق رب گشت و رب عاشق شدش
خود دیت گردد بر او ثاراله

می نویسم نکته ای بشنو نکو
ای خوش آنکه خونبهایش شد خدا
در حقیقت او خدا را ریخت خون
گر بود در قلب تو نور یقین
هر که یابد نیک شناسد مرا
هر که عاشق گشت معشوقم بود
هر که را کشتم دیت من میکشم
زین سمت شد ریت در عبدیت
راه قریب پوید و قربان شود
طالب دیدار نورالاله شد
جان شدش عاشق از آن عرفان رب
کشت او را رب چو عاشق آمدش
زین بیان شد ثار او ثاراله

تا صبح و شام را باشد وجود
باد بر خصم امیرالمؤمنین
بر حبیب الله ماضاء الشفق

تامش ارق را بودن نام و نمود
لعنة الله و الملايک اجمعین
رحمت و صلوات لاتحصای حق

حسن و عشق

گر تو را گوشی است در معنی گرو
داستان حسن و عشق است ای عشیق
قول اوهم از خدا بی اشتباه
بارضای حق بود افعال شاه
حق علیم است و بصیر و ذوالعلا
ظلمت شرک از نهانش دور شد
گشت تابان چون جنان عاشقان
بایدش آنگاه خندید و گریست
گریه اش بر کشتگان حی یار
آنکه خورشیدست از نورش جلی
که کسی می فهمد این گفت و شنید
دل کبوتر عشق شاهش گشته باز
صفحه شطرنجش این دنیا بود
از دو سو بر صفحه چیده یار یار
هر یکی بازی دیگر می کند
روز و شب گه روشن و گاهی ظلوم
شرح احوال از بدایت میکند
نایی این نی نوای نائی است
عشقبازان را صلائی میزند
و آن نوایش نه یکی و نه هزار
بی عدد چون گویمش باشد احد
آن نوایی بی شریک و ثانی است
روح پرور گردد از لهای یار
داغها بر سینه نالان ریش
بند بندش در فغان زارو زیر
گه فتد آتش و زدگه روح جان
دوستان را روح و ریحان و نعیم

از حقیقت نکته ای دیگر شنو
نکته باریک است و درکش بس دقیق
همچنانکه ثار او ثار الله
از خدایست از خدا اقوال شاه
حق حکیم است و قدیر مایشا
هر که از عرفان دلش پر نور شد
آفتاب حسنش از آفاق جان
یابد این معنی که صلح و جنگ چیست
خنده اش بر صلح و جنگ نور و نار
معشرا لاجباب بالله العلی
او که از احبیت آدم آفرید
که نظر بر حسن شاهش گشته باز
حسن را با عشق بازیها بود
شاه و فرزین و پیاده و سوار
هر یکی بر قلب دیگر می زند
مهره های صفحه خورشید و نجوم
بشنو از نایی حکایت میکند
کیست نایی آنکه نای نایی است
نایی اندر نی نوایی میزند
نی بود بسیار نایی بشمار
چون احد گویم که باشد بی عدد
و آن توانی و آن نوایی نایی است
از نیستان تا کد امین نای زار
منقطع گردد ز اصل و فرع خویش
در نیستان جفا گردد اسیر
از فغان و ناله اش در نیستان
دشمنان رانار نیران و جحیم

محمد بن حنیفه و مختار

اولیا و شیعیان رانور عین

این بیان آمد لثارة الحسین

از محمد بن حنیفه شهره است که علی ابن ابی طالب ترا می‌نماید منع سبطین را ز جنگ که بود سبطین بجای چشم شاه هرچه آرد رو بسوی چشم دست و آنکه اندر کربلا حاضر نبود دامن درع بلندی را بدست پنجه‌ها مجروح گردیدش که تیغ ورنه او را خدمت شاه شهید چونکه مختار آمد از بیت الحرام از محمد داشت نقش خاتمی کاومرا داده عمارت بر شما بر شما واجب اطاعت کردندم بهر استفسار صدق و کذب آن سوی شهزاده محمد آمدند گفتشان شهزاده ذوالاقتدار کز قصاص خون مظلومان به جان دوستان و شیعیان را واجب است کوفیان از این بیان گشتند شاد سر بسر مختار را بیعت کنان بر تدارک بهر تقصیرات پیش تا عیدالله و اتباعش تمام جمله را با تیغ قهرو انتقام یک نفر از حاضران کربلا عمده بهر قلع و قمع ظالمان پهلوانیهای ابراهیم هم آنچنان قد شجاعت بر فراخت آنچه از مالک به صفین شد عیان چون ظهور رایست مختار شد شد عیدالله با پانصد هزار بهر استقبال او بایست هزار لشکرش را در کمینگه باز داشت در گذرگاه عیدالله رفت پیش‌تازان هرچه مانع آمدند گفت دارم حاجتی نزد امیر

که باو گفتند آیا از چه است میکند تحریص اندر جنگ‌ها گفت او اندر جوابش بی‌درنگ من بجای دست اندر حربگاه از برای دفع زخمش اسپر است دست او شمشیر را قادر نبود بر درید و حلقه‌هایش پنجه خست هیچ نتوانست بگرفتن دریغ اختیاری کی جدائی می‌گزید جانب کوفه لثارات الامام می‌نمودی ادعای حاکمی در قصاص خون سبط مصطفی تا تقاص خون مظلومان کنم چندکس از مردم کوفه روان دعوت مختار را سائل شدند هست واجب بر صغار و بر کبار جهد و کوشش‌ها کنند اندر جهان واجب است آن را که حق را طالب است آشنا شد با هدف تیر مراد آمدند از صدق دل از شوق جان جهدها کردند از اندازه بیش که جری بودند در خون امام مستقر کردند در دوزخ تمام ز آن میان بیرون نرفت ای مرحبا بود ابراهیم مالک پهلوان در کتب باشد مفصل بیش و کم کز شجاعت نام رستم زنده ساخت شد ز ابراهیم در این داستان رایست او آیت جبار شد عازم کوفه همه مردان کار شد براهیم بن مالک نامدار خود به تنها قد مردی بر فراشت بهر صید آن شیر نر در راه رفت منع ایشان هیچ نامد سودمند باشدم بنهفته سری در ضمیر

آن لعین چون هودجش آمد به پیش
ابن مالک آن هژبر روزگار
از ته دل بانگ برزدکای امیر
پنجه افکند و گریباننش گرفت
باکمند انتقامش دست بست
با نگهبانان سپردش وز کمین
یا لثارة الحسین گویان چنان
خوف و وحشت برد دلها را ز جا
دستگیر آمد ز خویشان زیاد
چون به لشکرگه فرستاد آن گروه
تا طلوع صبح در آن کارزار
مابقی زخمی و حیران هرکنار
جان بدرکات جهنمشان رسید
فرقه‌ای از تشنگی دادند جان
الغرض ز آن لشکر پانصد هزار
با تن مجروح و جان سوخته
تا رسانیدند خود را سوی شام
صبح چون خور پهلوان تیغ باز
لشکر ظلمت همه هالک شدند
ابن مالک فارغ از پیکار شد
بر سریر حکمرانی بر نشست
پس عیدالله و یاران را طلب
آتش فرمود تا افروختند
چشمشان با گزlk قهر و غضب
ز استخوان آن پلییدان دغا
پس بنار انتقام انداختند
با سر نیزه و خنجر جمله را
استخوانها چون همه خالی شدند
شکر حق کان مودی و اتباع آن
ز آتشی کز جور و ظلم افروختند
پس غنایم را به لشکرکرد قسم
پیشکش هشتاد صندوق دوگزر
جانب مختار بفرستاد زود
بعد از آن سرهای آن سرهای شام
دوستان را بزم عشرت چیده شد

شد سوی صیاد صید از پای خویش
حمله آورگشته از بهر شکار
سر برآورد و نظر افکند زیر
زیر پنجه شیره جاننش گرفت
تار و پود مکر را از هم گسست
سر برآوردند آن مردان دین
که دریدی پرده گوش جهان
شد پشه از باد بر باد فنا
جز عید هشتاد خوک پرفساد
شد زمین از نعش آن لشکر ستوه
کشته شد از تیغ کین هفتاد هزار
در بیابان ضلالت خوار و زار
در جحیم افتادشان جسم پلید
جوقه‌ای شد جوع عزرائیلشان
جان نبرد الا دویست سیصد سوار
آتش خجلت بجان افروخته
روز شامی زین خبرگردید شام
گشت در میدان عالم تیغ باز
برق تیغ نورشان بنیادکنند
در قصاص مودیان در کار شد
همچو خورشیدی بتخت زر نشست
کرد با صد شوق و شادی و طرب
شد جهنم بسکه هیزم سوختند
دوستان کردند نوعی بوالعجب
گوشتها بریده شد با صد جفا
خوش کبابی بهر ایشان ساختند
میخورانیدند بر آن اشقیای
پس تمامی را در آن آتش فکند
ز آتش دنیا به عقباشد روان
در دو دنیا جسم و جانسان سوختند
جاودان از او به عالم ماند اسم
پر زر و سیم و گهر دیبا و خز
شیعیان را جان و دل خرم نمود
کرد راهی با تحف نزد امام
دشمنان را خون دل از دیده شد

چون بمروان شد خبر ز ابن زیاد
 شد دهانش چون تنور آتشفشان
 کاش تنها بود خود آتش بجان
 از قبایل باز اسـتـمـداد کرد
 آمدش امـداد از اطراف باز
 عامر ابن ربیعـه آنکـه بود
 با صد و بیست الف مرد کارزار
 رویشان بر لشکر مختار کرد
 باز ابراهیمـش اسـتـقبـال کرد
 چون میانه‌شان بیک منزل رسید
 با یکی جاسوس کز اهل نفاق
 کرد تبدیل لباس و شب روان
 ناگهش مروانیان اشـنـاختند
 آری آری هرکه را شیر نر است
 بهر قتل آن دلیل بیگزاف
 فرقه‌ای گفتند همین شب کشتش
 جمع دیگر را عقیده آنکه روز
 متفق گشتند بر این انتقام
 تا شود عبرت بخلق روزگار
 لیک غافل از لطیفه‌های غیب
 گشت سرداری و سیصد تن وکیل
 چونکه عامر کرد خاطر جمع از آن
 بر بساط وی ببانگ چنگ و عود
 کای گروه تیره روز دل سیاه
 شب همه در بزم عشرت شادمان
 عامر سیستانی و مروانیان
 می‌گرفتند از کف ساقی دور
 و آن گرفتار خم زنجیر شاد
 در زده دست رجا بر ذیل شاه
 منتظر چشم دلش در راه غیب
 مردکی او را رفیق حبس بود
 یادکرد از حبس شب و قتل روز
 ابن مالک باغمش دمـسـاز کرد
 کز چه گریی بهر این جسم کثیف
 هست دنیا بی ثبات و بی وفا

و آن شکست فاحش اهل فساد
 بسکه زد این قصه‌اش آتش بجان
 آتش «افکن» شد به جان دیگران
 از جدال ابن مالک یاد کرد
 کرد آماده جدل را برگ و ساز
 سیستانی وز مشاهیر عنود
 که پیاده‌شان دویدی چون سوار
 پشت بردین شه مختار کرد
 بختش اسـتـقبـال چون اقبال کرد
 باز ابراهیم آن مرد رشید
 آمد و گردید ز اهل اتفاق
 شد بسوی لشکر مروانیان
 نزد عامر برده قیدش ساختند
 سلسله بند است اما زیور است
 اختلاف افتاد در اهل خلاف
 هست بهتر تا بفردا هشتنش
 بایدش کشتن بقطع و داغ و سوز
 که کشند او رامیان خاص و عام
 تا بترسد چشمها زین گیر و دار
 که بود با شیعه بی شک و ریب
 بهر حفظ آن دلیل بی‌عدیل
 چید بزم میگزاری در میان
 هاتف غیبی همی کردی سرود
 غافلید از کید و مکر پادشاه
 صبح جانها در جهنم جاودان
 نیک وقت و نیک حال و شادمان
 جام قهرآلود زهرآلود جور
 کرده بر الطاف غیبی اعتماد
 حضرت سبط النبـی ثارالاله
 بود چون جان و دلش خالی ز ریب
 اشکباران گشت ازدیده چو رود
 برکشید از سینه آهی دلفروز
 بر رخس باب نصایح باز کرد
 یادآور شادی جان شریف
 نیست در اهلش بجز رسم جفا

و آخرت باقی شهادت افتخار
 ای خوش آنکه اندر این ره جان سپرد
 شد سوی شاه شهیدان در بهشت
 رست از هول قیامت و آن عذاب
 باش خوشوقت و دم نالان مزن
 زین سخنهای فصیح حق پسند
 جذبۀ غیبی گریبانش کشید
 ظلمت گمراهیش ازل زدود
 زد بدستش بوسه از عجز و نیاز
 بازگشتم از ره مروانیان
 بنده از اعضای او بنمود و
 کرد شمشیری بخدمت پیشکش
 ضامنش شد بر شفاعت روز حشر
 تیغ برگردن حمایل کرد و رفت
 ساعتی شد بانگ زد آن مرد کار
 این خبر عامر شنید و عیش او
 شد روان با چل هرار از آن سپاه
 جمله ابراهیم گویان هر طرف
 بود ابراهیم اندر آن میان
 لیک در دل اضطرابش هیچ نه
 همچنین میگشت تا گشت آشکار
 بر درختی شد گذارش آن زمان
 کرده دهقان ازل تیربیش
 تا شود معراج ابراهیم را
 بود ابراهیم چون موسی بطور
 ملهم غیبی بدل انداختش
 در میان شاخ و برگ آن شجر
 وز دم آشفشان آفتاب
 آن گروه گمراه بی عاقبت
 از تف گرم افتاده از سخن
 عامر آن گمشگنه گم کرده راه
 خستگی و تشنگی غالب شدش
 سوی ابن مالکش آورد زود
 خوش خوش آمد تاپای آن درخت
 ایستاد آنجا و برقرپوس سر

افتخار اهل نور و اهل نار
 ره به جنات وصال شاه برد
 فکر دنیای دنی از سر بهشت
 که بود آماده بر اهل عقاب
 ضربت جور و جفا بر جان مزن
 مهتر مستحفظان شد بهره مند
 در جنان از نار نیرانش کشید
 سوی ابراهیم رو ازل نمود
 گفت باری باب توبه هست باز
 رو نمودم در صف ایمانیان
 بر امید شافع روز جزا
 گشت ابراهیم را بس وقت خوش
 از شه تخت شهادت روز حشر
 رفت از لشکر برون چون بادفت
 هی که ابراهیم بنموده فرار
 گشت طیش و همچو سگ در تک و پو
 در بیابان فنا گم کرده راه
 در تک و پو جوقه جوقه صف بصف
 خود هم ابراهیم گویان و دوان
 ز آنکه در جان ارتیابش هیچ نه
 روشنی صبح چون دیدار یار
 کز برایش کشته بود این باغبان
 بود در تیربیش این نیستش
 تا بسوزد خانه ظلم و جفا
 شد درختش مشرق الله نور
 کان شجر را آشیانه ساختش
 شد نهان تا لطف حق آرد چه بر
 جمله ریگ آن بیابان یافت تاب
 هر طرف جویان و پویان سگ صفت
 آمده بیرون زبانها از دهن
 روز عمرش شد از آن گرما سیاه
 مالک نیران بجان طالب شدش
 که در آنجا جای عزرائیل بود
 دید دارد سایه بسیار سخت
 شمع هوشش برده در فانوس سر

که درآمد صرصر مرگ از قفا دیدش ابراهیم و مانند اجل سر جدا کردش روان گنجشگ وار جسم شومش را فکند و شد سوار برد بر مختار آن سر را نثار لشکر مختار و مختار سعید تاخت آوردند بر مروانیان چشمه ها جاری در آن وادی ز خون ز آن صد و بیست الف کس بیرون نشد جز کمی که شد به تخمین دو هزار سالم و غانم گروه مؤمنین سوی کوفه بازگردیدند شاد نه بجان آرام و نه در دل قرار هر که بود از حاضران کربلا تا یکی ز آن اشقیا باقی نماند رحمة الله عليهم اجمعین

شمع را خاموش کرد و بی بها شد ردیفش در زمان با صد عجل مرحبا شاهین دست شهسوار مرکبش را اندر آن میدان کار یالثارات الحسین گویان سوار از پی خونخواهی شاه شهید ساختند از ضربت سیف و سنان تشنه ها سیراب تیغ آبگون کآن زمین از زخم او پر خون نشد سر بسر رفتند در دارالبوار همره مختار آن مرد گزین همچنان در جستجو ز اهل عناد در تفحص ز آن سگان در هرکنار حاضر آوردند و کردندش فنا گرد هستیشان ز عالم برفشانند لعنة الله عليهم اتبعین

«الحديث»

شد بکشف الغمه مذکور این حدیث که نهال ابن عمر از کوفیان خدمت شاه زمین و آسمان متکی بر مسند لولا علی سید سجاد زین العابدین شد نصیم شد از آن حجم کبیر از علی آمد نهال عالم بارور حضرتم مستفسر احوال گشت گفت حضرت هست زنده در جهان گفتم آری پس دعا کرد آن وحید تیزی آهن بدنیایش چشان و آن لعینی بود کاندرا راه شام که طفیل چاکران چاکرش و اندر آن ره کرد بس ترک ادب باز چون بردم بسوی کوفه بار نامور مختار را دیدم سوار او سوار و جمع دیگر گرد او

چشم یاران را بود نور این حدیث گفت گشتم جانب کعبه روان آن علی ابن الحسین جان جهان صاحب سر علی نور نبی لنگر فلک سماوات و زمین چون موالات علی شد دستگیر چون بصدق آمد نهال ابن عمر گفتم از مختار پیشش سرگذشت حرمله بن کابل الاسدی همان کای خدا روزی کنش حردید تنیدی آتش بعقبایش به جان برسنانش بد سر پاک امام می برند اعیان عالم پرورش ناگرفتش آتش اندر جان عجب خوش نهال آرزوم آورد بار در برون کوفه اندر انتظار در طریق انتظار آورده رو

من هم آنجا بعد آداب سلام
 حرمله را ناگهان زارو حقیر
 چون نظر مختار را بر آن فتاد
 چون سقرگفت آتشی افروختند
 من در این حالت تبسم آمدم
 گفتمش وجه تبسم سر بسر
 گفتمش بار دگرگفتا بگو
 گفتمش بار دگرگفتا نگو
 کرد دو رکعت نماز آن مرد راه
 مدتی بر خاک می مالید رو
 شد سوار و در رکابش من روان
 عرض کردم کز ره لطف و کرم
 لقمه نانی تناول می توان
 گفت آن دم که توگفتی این کلام
 منتظر بودم برآه حرمله
 نیست روزه نمودم در زمان
 رحمة الله علیه دائماً
 خاصه ابراهیم مالک مرد حق
 لعنة الله علیه عزیز المقتدر

ایستادم در صف خیل غلام
 دست بسته یافتم پیش امیر
 شد ز جان خوشحال و لب خندان و شاد
 پاره پاره کرده ز آتش سوختند
 او بتحقیق تبسم آمدم
 گفت بالله بگو بار دگر
 گفتمش بار دگرگفتا بگو
 در زمان از مرکبش آمد فرو
 سجده شکری بدرگاه اله
 گشته جاری سیل اشک از چشم او
 تا که باب بنده خانه شد عیان
 می توان پایی نهادن بر سرم
 از برای افتخار چاکران
 من نخورده بودم از غیرت طعام
 چون شنیدم از تو این خوش مساله
 هستم افطار بر خوان میهمان
 هم به خو نخواهان خون کربلا
 ما انارالیوم و اللیل غسق
 هست بر خصم النبیین منحصر

زین العابدین (ع)

خاصه ختم الرسل نور اول
 تحفه ای نور از رب شهید
 بر علی مرتضی و بر بتول
 بر علی ثانی زین العباد
 کینه او بومحمد بوالحسن
 بسکه میبودی مصلاً آن ولی
 دیگر القابش زکی است و امین
 در مدینه روز یکشنبه که بود
 سال سی و هشت از هجرت بد آن
 مادرش شاه زنان نام نیک
 حسبی الله لکل غم بدی
 سال عمر او چو شد پنجاه وهفت
 در محرم روز شنبه، هجدهم
 بود با جدش دو سال اندر جهان

حضرت محمود محبوب ازل
 باد بر او و بر آلش ناعدید
 بر حسین و بر حسن سبطی رسول
 او امام چارم و نور رشاد
 سید از القاب آن فخر زمن
 برمساجد پینه ها بودش جلی
 ذو ثنات است و عابد پنجمین
 پنجم شعبان جمالش رخ نمود
 وز علی ظاهر خلافت در جهان
 کش شد از شاه جهان فرجام نیک
 نقش انگشتر از آن شاه ولی
 عالمین را کرد بدرود و برفت
 نورش از چشم عیان گردید گم
 با عمش ده سال و با والدهم آن

کز جهان بودیش دائم درد و رنج
در مدینه کرد مسمومش هشام
در بقیع آمد بفرمان خدا
بود با شاه شهید آن لاجرم
این علم را غیر اوکی بر فراشت
بود آن شاه زمین و آسمان
دیده ابلیس ازین غم کور شد

بودش ایام خلافت سی و پنج
پس بفرمان ولید ظلم کام
روضه نورانی آن مقتدا
هرچه از اسرار و اعجاز و کرم
بود او را و کسی دیگر نداشت
اعبد و اتقی و ازهد در جهان
بین که زین العابدین مشهور شد

وجه اشتها بزین العابدین

بود در مسجد شبی آن نور جان
بر مثال ازدهائی سهمگین
تیر سهمی بر «دل آگه زند»
نیست بیمی از نهیب ازدها
آن لعین را بر نیامد هیچ کام
ز آن بسی زحمت به آن حضرت رسید
خایب و خاسر لعین گردید باز
گفت یا ملعون اخسا زین مقام
آمد آوازش ز عرش بی نیاز
شهره شد در این لقب از این جهت
هرچه اسرار ولایت هست داشت
هیچ کس را نیست جز اولاد آن

وجه شهرت زین لقب سازم بیان
با تهجد کآمد ابلیس لعین
بوکه او را زین وسیله ره زند
غافل از این که عبادالله را
هیچ پروا چون نکرد از آن امام
ناخن پای مبارک را گزید
لیک از آن حضرت نشد قطع نماز
چونکه فارغ گشت از ذکر سلام
رانندش و گردید مشغول نماز
انت زین العابدین تا سه کورت
هرچه آیات امامت هست داشت
آنچه او را بودو باشد در جهان

الحديث

که مخاطب شد حسین خویش را
نه امام از صلب او گردد عیان
حسن اخلاقش همه مانند جد
اندرین نسخه نمی گنجد تمام
خامه گردد و آسمان کاغذ دگر
کاتب و حاسب شوند از آن امین
وصف ذات آن شه دنیاو دین
روشنی چشم جان شیعیان

هست مروی از نبی مصطفی
کاین پدر باشد امامی را که آن
معجزاتش همچو جدش بی عدد
هست مسطور کتاب خاص و عام
بلکه گراشجار عالم سر بسر
جمله دریاها مداد و عالمین
شرح نتوانند کردن از یقین
از صفات او ولی سازم بیان

صفات آن حضرت (ع)

وقت تجدید وضو چون میرسد
زرد می گردید رنگ و روی او

آن امین حضرت شاه شهید
ابتدا میکرد چون بهر وضو

سائلی پرسید ازین گفتش جواب که به نزد که بیاید ایستاد چونکه می‌استادی از بهر نماز چون از آن سائل شدند اهل یقین محفل راز است و سلطان در شهود مردم دنیا چو گولند و غبی ظنشان اینکه پس از سلطان دین همچنانکه دو برادر کرده‌اند سیمین رایت بلند از نام اوست لاثنی قد ثلثت را دلیل که اگر بودی ز زهرا بود این خواست آن نور سپهر اهتدا که خلافت منصب خاص علیست بر امامت او سزاوار است و بس هیچ کس را شک نماند اندر او او بود وجه الله باقی بدور گفت یا ابن اخی زین مدعا بر خلیف ق سر امر اقتدا آمدند آن هر دو نزدیک حجر کرد ابوالقاسم نخستینش خطاب پس علی کردش خطاب آن سنگ پاک با فصاحت گفت پیدا و جلی پس محمد بوسه زد پای علی هست بعضی را گمان کان مرد دین غافل از اینکه محمد با علی است که وصیش را رسول الله خبر هم باو بخشیده خود نام و لقب او که اورع بود و اتقی در زمان کی تواند شد بود از غافلین بود جمععی را عقیده آنچنان هر چه می‌کرد او ابا و منعشان زین محاجه کرد حجت راتمام تحفه‌ای رحمت خاص عفو هم بر آل طیبین و طاهرین

که نمی‌دانید گویا این حساب در حضور خالق رب العباد لرزه بر اعضاش می‌گردید ساز گفت باشد از جلال شاه دین در وجودم ز آن ترلزل ره نمود جز قیاسیشان نه از هیچ آگهی هست ابوالقاسم محمد جانشین رایت علم و امامت را بلند نوبت این سلطنت بر بام اوست کرده و افتاده دور از این سبیل ورنه هر دو سه شود صدق و یقین تا شود ظاهر بر اهل ادعا این علم بر بام آن شاه ولیست نیست وجه الله جز او در دور کس کل شئی هالک الا وجهه اوست از جام هدا ساقی بدور از حجر پرسم و گردد بر ملا کز من و تو کی امام و مقتدا آن چو خورشید آن دگر همچون قمر که خلافت حق کی نامد جواب خود بخود لرزید همچون ترسناک که وصی بعد از حسین ابنش علی تر زبان الحمد لله العلی داشت دعوی با امام العالمین با وجود اینکه این معنی جلی است داده بود از مولد آن خوش پسر ز آن خلاف اندر خلافت بس عجب او که از هد بود و اعلم در جهان از امام خویش بالله المبین که بود او را امامت در زمان بودشان بر آن عقیده قلب و جان کرد ظاهر حجت الله بر انام بر ابوالقاسم محمد وجه هو آن ائمه خلق رب العالمین

ساقی نامه

جام سربازان میدان وفا
 صاف پیدا باطنت چون ظاهرت
 نشئه بخش غرقه نعمای تو
 محو و حیران و اله و هشیار و مست
 سلسیل از فیض تو جامی سیل
 مستحقانیم انعامی بده
 از چه روره جانب جانان بریم
 بر مشام روح اطمینان رسید
 گاه مستم گاه هشیارم مدام
 بنده جانی برد گو کام جان
 ساز از قرب حیبم با نصیب
 که نماند هوش را هوش تمیز
 بیخودانه سرکنم بانگ سرود
 شاد سازم خاطر مشتاق باز
 عاشق مشتاق زین العابدین
 می نویسم عاشقان را دلپذیر
 که زهری شد ملقب در کتاب
 کش بجان بادا عذاب ذوالجلال
 دست و پا بسته بزنجیر جفا
 روز عیش عالمی شام آورند
 همچنانکه آن لعین فرموده بود
 از مدینه سوی شام آمد روان
 تا که حضرت را بخدمت آمدم
 کاش بر من این غل و زنجیر بود
 دست و پا از غل روان بیرون کشید
 رخ نماید یاد آرید از خدا
 تا بروید از بن این خارگل
 بیشتر همراه اینها نیستم
 عقل و هوش و فهمشان گردید گم
 که همه بودیم نشسته گرد او
 هست زنجیر و غل و خود شد نهان
 کرد آن عبدالملک پرس سخن
 و آنچه دیدم ز آن جناب مستطاب

ساقیا ای از تو لبریز صفا
 ساقیا ای از زلال سناغرت
 ساقیا ای نفحه صهبای تو
 ساقیا ای بر جمالت هر که هست
 ساقیا ای ناب جامت سلسیل
 فی سبیل اللهم جان جامی بده
 گرنه از جام تو کام جان بریم
 نفحه ای از جام تو بر جان وزید
 چون بکامم ریختی از آن مدام
 جرعه دیگر بکام جان رسان
 کام جانم نیست جز قرب حیب
 آنچنان جامی بکامم باز ریز
 از شعور خود بر آیم وز شهود
 خوش سرایم نغمه عشاق باز
 چند بیتی از صفات شاه دین
 با نوای دلکش بانگ صریر
 شد بکشف الغمة منقول از شهاب
 گفت از عبدالملک آن بد خصال
 امر شد کان سید سجاد را
 از مدینه جانب شام آورند
 پس بفرمانش عمل کردند زود
 باغل و زنجیر و جمعی پاسبان
 ملتمس از پاسبانان پس شدم
 عرض کردم ای شهنشاه وجود
 آن محیط قدرت آن شاه وحید
 گفت هر که بر شما زینسان بلا
 ز آن عذاب آخرت و آن بند و غل
 من دو روز اندر خم زنجیر غم
 آن موکله ها چو شد روز سیم
 از پی حضرت دوان در جستجو
 ناگهان دیدیم بر جای عیان
 من بسوی شام چون رفتم ز من
 گفتمش آنچه شنیدم ز آن جناب

نزد من آمد بساطان علی
آنچنانکه من بیفتادم زکار
گفت آن حضرت که من کی خواهم
رفتم از خود بلکه رفتم از جهان
بود شلواریم نجس از لوث بول

گفت واللّه همان شب آن ولی
گفت با هیبت ترا با من چکار
گفتمش خواهم بخدمت باشم
گفت و بیرون رفت و من از هول آن
چون بخود بازآمدم دیدم ز هول

مناجات

از غنای حضرت زین العبا
سرمه آنها غبارکوی تو
عین نور نور بیضائی توئی
اولیایست اصفیای کبریا
عین مرضات خدا مرضات تو
ز آن نظر عین بصیرت باضیاست
قرض فرض و ستم بر پشت بار
لطف فرما زیر این بارم برآر
دار با توفیق و عصمت کار من
گرددم نطق و شوم دستان نواز
از نوای راست گردم نغمه خوان
ذوق یابم از ثمر طایر صفت
داستانها از کرامت دمبدم
تا کنم شرحی ز بذل آن دونان
شد بسامان و عسیرش شد سیر

این مناجاتم رهاند از عنا
یا علی ای چشم جانها سوی تو
نور عین عین بینائی توئی
ای ولایت کام جان اولیا
کبریای حق جلی از ذات تو
چشم جانم از ازل سوی شماس
قرض دارم قرض دارم قرضدار
زیر بارم زیر بارم زیر بار
عصمت و توفیق فرمایار من
تا ز عون و نصرت توفیق باز
سوی جنات وصال آیم ز جان
برفراز شاخسار معرفت
یافتم چون ذوق عرفان سرکنم
فرصتی و رخصتی بخشا بجان
که از آن کار دو دنیای فقیر

حکایت

ظاهروباطن سوی مولا کند
هست تابان این زهردرکاینات
آن علی ثانی زین العبا
عرض بنمود و پریشانی حال
باشد و قطع است از آن آرام من
دستگیری کن که شدکارم زدست
یوسف مصر علا شد در بکا
باز پرسیدند فرمودند این
که بینی مؤمنی را درهم است
نبودت نبود بگریه احتیاج
کز نفاقش بود دل بحر شکی

این حکایت دیده دل وا کند
از شهاب آن کوکب چرخ روات
گفت بودم نزد شاه اولیا
مردی آمد پیش و از قرض و عیال
چارصد درهم بگفتا وام من
با وجود این عیالم نیز هست
زین سخن یعقوب آل مصطفی
حاضران مجمع از آن شاه دین
که کدامین محنت از این اعظم است
از برای درهمی چند و علاج
تفرقه گردید چون مجمع یکی

گفت امری بوالعجب بینم مدام
 گاه می‌گویند جمله عالمین
 مؤمنی را گاه در فقر و غنا
 چونکه آن درویش سائل آن مقال
 رفت سوی حضرت و آشفته گفت
 کز مقال آن منافق شد زیاد
 از پریشانی خود دردیست نیست
 گفت حضرت حضرت باری ترا
 برکنیزی امر کرد آن بوالحسن
 کز پی افطار من آماده است
 چون باو دادند آن دو قرص جو
 که مرا در خانه غیر از این نبود
 مینمایند و در خیرکثیر
 سوی بازار آمد و حیران کار
 در دلش وسواس و از فکر عیال
 کاین دو قرص نان که دندانگیر نیست
 ناگهان ماهی فروشی را رسید
 که کشش نگرستی اردادی به مفت
 که بگیر این نان و آن ماهی بده
 بستند آن ماهی و آن نان را بداد
 چندگامی شد نمک یاد آمدش
 بر در دکان بقالی رسید
 که اگر برکس تکلف می‌نمود
 آن نمک بگرفت و آن نان دگر
 جانب خانه شتابان رفت باز
 خواست ماهی را شکافد اندرون
 دید هردو مشتری نانها بکف
 هر دو گفتندش که بر این نانها
 اضطرار تو بود معلوم ما
 هر دو نان دادند و کردندش حلال
 چون بر طفلانش آن نانها رساند
 هیچ دندانی بر آنها ره نکرد
 رو بسوی ماهی آوردند باز
 چونکه ماهی را شکم اشکافتند
 هر یکی دردانه‌ای بس شاهوار

کز بنی هاشم نماید صبح و شام
 خاتم ما را بود زیر نگین
 ناتوان کارند در عز و غنا
 خورد برگوشش دگرگون گشته حال
 بس در اشک از مژده دربار سفت
 فکر فقرم زین ادا فریاد و داد
 ز آن منافق لیک در دل تیرگیست
 کرده از بند پریشانی رها
 که بیاور آن دو قرص نان من
 آن کنیز آورد و داد او را بدست
 حضرتش فرمود بستان و برو
 لیک از این بر تو خداوند ودود
 پس گرفت آن قرصها مرد فقیر
 کز کجا گردد کرامت آشکار
 بس مشوش خاطر و شوریده حال
 نه شود تنخواه دین نه خوردنی است
 در بساطش ماهی گندیده دید
 مرد درویشش ز راه عجز گفت
 داد و بستد حال مسکین گشت به
 دل ازین داد و ستد مسرور و شاد
 کاین سمک لابد نمک می‌بایدش
 در ته ظرفی نمک نه خاک دید
 کس نمی‌بردش از آن بر جای بود
 داد و جای آورد شکر دادگر
 تا کند قوتی بر اهل خانه ساز
 بانگ دق الباب آمد از برون
 پشت در این یک طرف آن یک طرف
 کارگرکی می‌شود دندانه
 اضطرار اینجاست رسانیده ترا
 کرد مسکین شکر و حمد ذوالجلال
 گرد جوع از خاطر آنها فشاند
 کآتش جوعی ز جان سازند سرد
 گشت بر روشان در اقبال باز
 در نهان آن دو چنین گوهر یافتند
 که نبودی مثل آن در روزگار

هیچ بحری در صدف این در نیافت
 این کرامت دید چون درویش زار
 بود در فکر فروش دانه‌ها
 خادم حضرت رسانیدش پیام
 حق تعالی ساز رحمت ساز کرد
 از پریشانی خلاصی ییافتی
 حالیا پس ده غذای ما به ما
 خادم آن نانه‌ا گرفت و بازگشت
 آن فقیر از قیمت آن دانه‌ها
 گشت از اهل غنا اندر جهان
 باز با یکدیگر از راه نفاق
 کاختلاف حال او باشد چسان
 اولاً قادر بر اصلاحش نبود
 باز نزد حضرت این اقوال را
 گفت با جدم نبی مصطفی
 چونکه از بیت المقدس آن جناب
 از ره تکیذ او اهل نفاق
 متفق بر این که او از مکه شد
 پس چسان بیت المقدس را دمی
 نیستند آگاه از کار خدا
 که گهی بر طارم اعلاستند
 نیستند آگاه که جاه و منزله
 بر مدارج عالیه نتوان رسید
 گفت طاووس یمانی نیم شب
 دیدمش در سجده با آه و انین
 یا الهی بنده‌ات بر درگهت
 ای خدامسکین تو بر باب تو
 در پناهت بر تو آورده پناه
 که مرا زان بعد اگر دردی غمی
 گر بلائی روی آوردی مرا

هیچ درجی را چنین گوهر نتافت
 کرد شکر نعمت پروردگار
 که زدق الباب باز آمد صدا
 که همه کار تو آمد با نظام
 بر رخت باب کرامت باز کرد
 سوی جنات نعیم اشتافتی
 که بجز ما نیست کس را این غذا
 خوان افطاری حضرت سازگشت
 شد توانگر دین هاش آمد ادا
 چون بدیدند آن منافق طیتان
 این چنین کردند در قول اتفاق
 اولاً آن عجز و ثانی این توان
 آخرش مستغنی از عالم نمود
 عرض بنمودند آن باب هدا
 همچنین نسبت نمودند اشقیا
 وصف می فرمود با صدق و صواب
 آن شقاوت طیتان پر شقاق
 تا مدینه در ده و دو روز خود
 می‌تواند دید و باز آمد همی
 نه زکار انبیا و اولیا
 که به پیش پای نابیناستند
 جز به تسلیم و رضا کی حاصله
 جز به صبر اندر بلایای شدید
 رو نمودم سوی آن عین تعب
 گوید الفاظی که معنایش است این
 رو نموده چشم دل بر مرحمت
 سائل محتاج از هر جا بتو
 حق آنکه نیست جز او پادشا
 رو نمودی دفعش از آن کردمی
 می نمودم دفع آن از آن دعا

نامه عبدالملک بحجاج

با صحیح استناد اندر اصول
 در روانش تافت تاب الملک
 نامه‌ای بنوشت خود حجاج را

هست مروی این روایت در فصول
 که خلافت یافت چون عبدالملک
 شد هراسان قلبش از قهر خدا

زینهار از قتل امجداد عرب
الحذر از قتل ایشان الحذر
که به اندک وقت ازین امر عظیم
بعد ازین از امرهای پیش ازین
خفیه این نامه بر حجاج داد
نامه بر عبدالملک در آن زمان
که نوشتی چون چنین حجاج را
زین عمل افزود عمر و دولتی
خواند چون عبدالملک فرمان شاه
هدیه بسیار بر حضرت نمود
رحمة الله علیه احبابه

که بنی عبدالمطلب شد لقب
حالت آل ابوسفیان نگر
نسلشان شد قطع و اسم آمد رجیم
محرزباش و براین سرباش امین
آن امام اهل دین زین العباد
بر همین مضمون نوشت از امتنان
حضرت حق علی جل علا
زین عمل بخشود جاه و عزت
دید چون مکتوب خود بی اشتباه
لیکن از وادی چه بر دریا فزود
لعنة الله لمن عادابه

حضرت باقر(ع)

این مناجات نامه ساقی نامه است
ساقیا ای جام مهر از پنجه‌ات
پنجه‌ات تا جرعه پیمای آمده
پنج نقطه عشق را باشد کمال
پنج ساغر قسمت لیل الخمیس
دل به انوار غبار راه شاه
باقر ارض علوم از هر رسوم
کنیتش بو جعفر و اندر نسب
اب علی ابن الحسین شاه زمان
در مدینه روز سیم از صفر
مولد مسعود آن نور اله
در صد و هفده ز عالم آن وحید
بود باجدش سه سال اندر جهان
گشت ایام امامت ز آن امام
عمر آن جان جهان این درجهان
شد کفن او را به امرش پیرهن
شش بود اولاد آن مجلای نور
گونه گندمگون و قامت معتدل
لاتذرنی رب فرداً خاتمش
گر بگوشت آید اغراق این سخن
تو بفکر قاصرت هر دم کنی
هرچه را فکر تو تصویر آورد

می‌فشانند جرعه بر هر کس که هست
نورافشان از زلال معرفت
تخت سلطانی مجلا آمده
تخت سلطان علی جل جلال
قسمتم فرما مگر گردد انیس
نور پنجم مخزن علم اله
شاکرو هادی لقب اندر رسوم
هاشمین علوین زام و اب
مادرش بنت حسن شاه زنان
در سینه پنجاه و هفتم از سیر
شد به امر خالق خورشید و ماه
کرد مسمومش براهیم ولید
با پدر هم سی و هشت و آن زمان
نوزده سال و شدش ستین تمام
قاتلش در نار نیران جاودان
شمع با فانوس رفت از انجمن
یک اناث و پنج دیگر از ذکور
بر سریر عدل جایش مستقل
این زمین و آسمان ملک کمش
گوش دل بگشای بر تحقیق من
عالمی تصویر و طرحی افکنی
با وجود عجزش از ایجاد بد

از امام البته آید در ظهور
نور شد نور سماوات و زمین
نور ایجاد ارنه خود تابان بود
جابر جعفر بدی دربان او
هر مناقب هر مفاخر خاص او
معجزاتش همچو آبایحساب
هرچه بر نور نبی نسبت دهند
از مناقب وز مفاخر معجزات
باقرا از القاب او باشتهار

ز آنکه ایجاد است تحت امر نور
و این امامت نور رب العالمین
ظلمت وهمی کجا پنهان شود
در افاضه عالمین مهمان او
بلکه خاص بنده اخلاص او
باعد احسان او چون جد و باب
آنچه بر ذات ولی نسبت کنند
خاص ذات اوست از جمله جهات
چون زمین علم از آن دارد شیار

مناجات

این مناجات استفاضه میکند
ای علوم اولین و آخرین
خادم خادم خدام درت
نعمت علم از افاضات شما
علم اگر نبود عمل با آن قرین
گر قرین علمم نگردد با عمل
از شما خواهم عمل با علم یار
حق ذات پاک حق ای شاه دین
سلم الله علیه و آله

علم را از صاحب علم رشید
بر نهان خادمانت مستین
آمده بر درگهت بامسکنت
استفاضه می نمایم دائما
حجتم گردد روم درهالکین
غیر جهل و گمراهی چه حاصل
نیتم بینی مرادم خوش برآر
احمد مرسل شفیع المذنبین
دائما ما زال من رب العلی

حکایت جابر

هست در اوصاف الاشراف این خبر
آنکه چون جابر به پیری در رسید
یعنی آن نوری که نور سرمدی
داده بود او را خبر از ملمعش
آن جناب از شفقش پرسید حال
پیری و بیماری و مردن بسا
گفتش آن حضرت ز راه اهتدا
نیز ما را این چنین حالت بود
گر جوانی می دهد نعم العطا
زندگانی گر دهد نعم الحیات
چونکه جابر در مقام صبر بود
پس بدست فیض بخشش بوسه داد
حضرت از اشفاف مانع گشته گفت

که شد ازخواجه نصیر آن مستطر
شد مشرف در حضور آن رشید
مصطفی بگزیده ذات علی
که علی ابن الحسین شد مطلعش
گفت از پیری بجان دارم و بال
از جوانی زیستن بهتر مرا
نکته ای از حالت اهل رضا
کآنچه حق بخشد بجان منت بود
گر دهد پیری فنعم الابتلا
ور بمیراند ز خود نعم الممات
سوی رضوان رضایش رو نمود
خواست از پابوس گردد فیض یاب
در صدقی که رسول الله سفت

ازبنیم که مرا باشد سمی
همچنانکه این زمین را گاوکرد

گفت کای جابرکنی درک یکی
آن زمین علم را سازد شیار

ملاقات حضرت باقر(ع) با راهب

کابن مروان آن لعین بد صفات
تا کند شه را روانه شام زود
نور علم اولین و آخرین
جعفرش آن بلبل دستان صدق
بود درسن صغیری ظاهراً
اتفاقش در مداین اوفتاد
جانب دیری عظیم آورده رو
همچو حاجی جانب کعبه روان
میشدی روزی ز خلوت جلوه گر
با بشارت ازکرامت میروند
تا که داخل گشت اندر آن مقام
راهبی پشمینه پوش از جمله سر
ابروان برچشمها گردیده بار
دید شخصی صاحب جاه کبیر
آشنائی یا ز ما بیگانه ای
گفت هستی احمدی گفتا بلا
گفت حضرت نیستم از جاهلان
یا شما فرمود کن رایت حکم
هرچه می خواهی بپرس از ما بخواه
بر درخت طوبی جنت رواق
خانه احمد بتحقیق شما
که نباشد بر سرش سایه از آن
گفت نورالشمس وقت چاشتگاه
خالی از نور جمال او بین
پرسم از رمز دگرگفتا بلی
کم نگردد زاکل و شربش هیچ چیز
همچنانکه بوده هم بر جا بود
آن کتاب الله دان بی اشتباه
در افاده استفاده میکنند
آنچه تأویلش نمایند از رسوم
گرچه در هر محفلی ساقی بود

این روایت هست مشهور روات
حکم بروالی یثرب کرده بود
حضرت باقر امام المحسنین
برد همراه گلبن بستان صدق
و آن امام صادق آن پیر هدا
چون شعیب و موسی آن نور رشاد
دید انبوهی خلقی سو سو
دسته دسته فرقه فرقه ز ایران
راهبی کاوا بسالی مستمر
متفق بهر زیارت میروند
همراهی فرمود با ایشان امام
دید جمعی جامه پشمین به بر
بر بلندی برنشسته شاهوار
چون نظر بر حضرتش افتاد پیر
عرض بنمود از کدام آشنای
گفت حضرت نیستم خود از شما
عرض کرد از کاملان نیک دان
عرض بنمود از شما سائل شوم
گفت من سائل شوم فرمود شاه
گفت راهب هست ما را اتفاق
خانه عیسا جابر رای ما
خانه ای نبود به روضات جنان
اندرین دنیا نظیرش چیست شاه
که نباشد هیچ جایی از زمین
گفت راهب راست فرمودی ولی
گفت داریم اتفاق اینجای نیز
هرچه آشامیده یا خورده شود
چه در این دنیا نظیرش گفت شاه
که از آن هر استفاده می کنند
هرچه تفسیرش کنند اهل علوم
همچنان بر جای خود باقی بود

باز راهب راستی تصدیق کرد
گفت از اکل و شرب جنت فضله نیست
گفت حضرت شد نظیر آن جنین
باز سائل مساله آغاز کرد
که کلید باب رضوان اله
نه زنقره باشد و نه از طلاست
چون بتوحید خدا گویا شود
باز راهب کرد تصدیق امام
که سوآلی دیگر اکنون می‌کنیم
گفت حضرت گر نماندم در جواب
گفت راهب آری ارگفتی صواب
عهد محکم بست بر تصدیق شاه
پس در تحقیق واکرد از سوآل
در تولد هر دو توأم آمدند
آن یکی صد سال بودش زندگی
حضرتش فرمود ای شیخ عزیز
هر دو در یک دم تولد یافتند
شرخیا نام پدرشان در جهان
بر نبوت آن عزیز اکرام یافت
دید در هم ریخته سقف و جدار
مردمش یکسر هلاک از قهر حق
رفت سوی باغ و در فکر معاد
برد در زیر درختی رخت خویش
یعنی از انجیر و از انگور باغ
درسبد انجیر و در کوزه عصیر
متکی بر بستر راحت شده
رفت در خواب اندرین فکر نکو
جسم پاکش کرد مخفی از نظر
هم طعام و هم شرابش حفظ کرد
مربکش را لیک میرانید زود
مدت صد سال خوش در خواب بود
پادشاهی قریه را آباد کرد
یک فرشته زامر حق او را ز خواب
چند خفتی گفت روزی یاکه نیم
این زمان صد سال شد خوابیده‌ای

مساله دیگر ز شه تحقیق کرد
اندرین عالم نظیرش گوی چیست
زاکل و شربش قسمت و باشد چنین
باب دیگر از سوآلی باز کرد
از طلا یا نقره باشد گفت شاه
آن زبان مؤمن و ذکر خداست
باب جنات وصالش و اشود
حجتی دیگر نمود اما تمام
تا بمانی در جوابش لاجرم
میشوی از ملت ما فیض یاب
آورم تسلیم و اسلامت جواب
کز جواب باصواب آید بر راه
که بگوز آندو برادر چیست حال
وقت رحلت هم بیک ساعت شدند
وان دو صد سال از جهان فرخندگی
دو برادر یک عزیز و یک عزیز
هم به یک دم از جهان رو تافتند
عمرشان پنجاه چون شد از زمان
از قضا روزی سوی دیری شتافت
خالی از عمران انیسش انکسار
لیک باغی دید آنجا بانسق
از قضا و از قدر میکرد یاد
خوان الوان نعم گسترده پیش
چید و خورد افشرد و کرد اندر باغ
گشته زیر سایه‌ای خوش جایگیر
دل بفکر حشر و نشر اهل ده
حق تعالی کرد قبض روح او
گوشش را هم حرام جانور
همچنانکه خود بخوابش حفظ کرد
آنچنان کز وی اثر باقی نبود
تا که از تقدیر سلطان وجود
مسکن و جایی در آن بنیاد کرد
کرد بیدار و نمودش این خطاب
گفتش از امر خداوند حکیم
بازکن بر سر حکمت دیده‌ای

بر طعام و بر شراب خود نگر
 بر حمار خویش هم بنگر بین
 پس بحکم کردگار ذوالقدر
 پی رسید و گوشت رویانید باز
 بعد از آن پنجاه سال اندر جهان
 وقت رحلت هر دو خوش باهم شدند
 چون کلام با نظام آن امام
 شیخ شد بیهوش و از پا درفتاد
 ساعتی بگذشت جمعی آمدند
 که شما را شیخ ما طالب شده
 گفت حضرت نیست با اوکارما
 شیخ را رفتند و آوردند شاد
 گفت هستی تو محمدگفت امام
 گفت نام والده فرما عیان
 گفت حضرت آن علی مرتضا
 گفت حضرت آری آن گفتا دگر
 گفت حضرت از شیرم نسبت است
 کرد بر یکتائی حق اعتراف
 بر وصایت بر ولایت از امام
 از مسلمانان شرافت یافتند
 حضرت از آنجا روانه شد به شام
 بهر استقبال از تاختش بزیر
 بعد تعظیمات و تکریمات خاص
 مساله چندی که در آن مانده بود
 بعد از آن جمله مسائل در یکی
 گشت سائل از امام عالمین
 امتی را از خدا چه عبرتست
 قاتلش کردند بانیغ جفا
 گفت حضرت چون چنین امری شود
 خون ز زیر آن شود جاری یقین
 چون علی ابن ابیطالب شهید
 بر در خانه یکی سنگی عظیم
 چونکه برکردیم آن خارا ز جاش
 همچنین در باغ بد حوضی مرا
 چون حسین ابن علی آمد شهید

که بود برجا همه تازه و تر
 مرده زنده کردن حق مبین
 استخوانها جمع شد با یکدگر
 شد حمارش زنده و با برگ و ساز
 با برادر زیست در امن و امان
 سوی جنات نعیم از قید و بند
 کرد شرح این حکایت را تمام
 رفت سوی منزل آن نور رشاد
 ملتمس از خدمت حضرت شدند
 آنچنانکه جانش از قالب شده
 او اگر باماست کارش گویا
 چون نگاه شیخ بر حضرت فتاد
 من صبیّه زاده اویم بنام
 گفت زهرا گفت از والد بیان
 گفت میباشی تو ابن ایلیا
 که ز اولاد شبیری یا شبیر
 شیخ از صهبای دین گردیده مست
 بر نبوت جد او با قلب صاف
 معترف گردید و همراهان تمام
 با بصیرت رو بره اشتافتند
 شد خبر عبدالملک چون از امام
 آمد و بنمود بر حضرت سریر
 که ندارد جز به شاهان اختصاص
 از جنابش یک بیک منحل نمود
 که کسی حلش نکردی بیشکی
 کای مشاکل دو جهان پیشت کمین
 که امام خویش را گیرند پست
 و آن شود مقتول در راه خدا
 در زمین سنگی اگر از جا رود
 گفت پس عبدالملک صدق است این
 گشت از تیغ مرادی پلیید
 بود مروان گفت آنرا برکنیم
 خون جاری زیر آن دیدیم فاش
 سنگها برگردش اسفید و سیا
 از عداوتهای احباب یزید

دیدم از زیر مرآن احجار خون
بعد از آن عبدالملک گفتا به شاه
گر به نزد ما بمانی عزت است
حضرتش فرمود نزد جد مرا
داد رخصت پس امامین همام
و آن لعین بد سیر ز آنجا که بود
قاصدی را پیش بفرستاده بود
منع بنمایند از شرب و طعام
چون به آن قریه که جای شیخ بود
با وجود قاصدان بدسرشت
بهر حضرت ساز مهمانی نمود
چون بدیدند اینکه شیخ پاکزاد
دست و پایش بسته بردندش به شام
حضرت صادق چو دید این ماجرا
چه بلا آید بسر از این شرار
که دو منزل شیخ چون از ره رود
هیچ آسیبی و رنجی آن عنود
چون دو منزل رفت شیخ از آن مقام
باز حضرت درمدینه بازگشت
معجزات ذات آن قدسی صفات
رحمت الله علی اصحابه

جوش کردی چون سرشک لاله گون
ای بوصفت عقلها نابرده راه
ور روی سوی مدینه رخصت است
هست بهتر در جهان از هرکجا
بازگردیدند در یثرب ز شام
از ره بطلان به اهل حق عنود
کآن امام آرد بهرجایی ورود
تا مگر هالک شوند آن دو امام
حضرت آمد از ره و آمد فرود
شیخ و اصحابش برآمد از کشت
بر دلش باب کرامتها گشود
پا بر راه خدمت حضرت نهاد
که چرا کردی خلاف امر امام
گفت آیا شیخ را از حب ما
گفت حضرت خاطر خود شاددار
جان او از قید تن فارغ شود
شیخ را بر جسم نتواند نمود
شد روان روحش سوی دارالسلام
جان به تن بنمود دیگر بازگشت
هست بیرون از حد و حصر و جهات
ما اضاء الصبح و الشمس مضی

سوال جابرین زید از حضرت

این کرامت هست بر اهل طریق
هست مروی از ثقات اهل راه
و کذا لک نری ابراهیم را
صاحب ملک زمین و آسمان
دست سوی آسمان واداشت زود
کزید بیضای بیضا آفرین
آنچنانکه خیره شد دیده از آن
پادشاهی زمین و آسمان
برد اندر خلوتی و کسوتی
چون بدل فرمود کسوت چشم پوش
چون بپوشیدم نظر فرمود باز
عرض کردم نه فدایت جان ما

سر اینها نیست جز بر این فریق
جابرین زید پرسید این ز شاه
چیسست آن ملکوت ارضین و سما
سلطنت بخش سلاطین جهان
گفت بنگر در نظر نوری نمود
متصل بود از سما آن تا زمین
گفت ابراهیم دید از این نشان
دست من بگرفت پس از آن مکان
کرد مبدل تانماید جلوتی
کرد امر آن مبدأ وحی و سروش
هیچ میدانی کجایی گوی باز
گفت در ظلمات دیده و انما

دیده واکردم ندیدم هیچ چیز
 باز قدری ره چو طی کردیم امام
 که کجایی عرض کردم سیدی
 گفت این سرچشمه آب حیات
 همچنین تا پنج عالم سیر شد
 پس بفرمود آن ظهور معجزات
 که تو دیدی وین ده و دو عالم است
 هر یکی از ما ائمه عالمی
 پادشاهی زمین و آسمان
 قائم آل محمد تا ظهور
 باز امر چشم بر بستن نمود
 چون گشودم باز دیدم خویش را
 آن لباس از بر برآورد و دگر
 باز مجلس را ز نور اهتدا
 این همه سیری که باید سالها

نقش پای خود نمی کردم تمیز
 آب حیوان ریخت در کام از کلام
 من چه دانم خود ببخشا آگهی
 خضر از این سرچشمه وارست از ممت
 هر زمان اندر هوایی طیر شد
 دید ابراهیم از این سان معجبات
 کز برای اصفیای اعظم است
 هستشان در سیر پنهانی همی
 هر یکی را هست پیدا و نهان
 آردو عالم نمایند پر ز نور
 چون بیستم گفت باید برگشود
 اندرون خانه آن مقتدا
 در لباس اولی شد جلوه گر
 کرد نورانی مجلا با صفا
 شد سه ساعت ز ابتدا تا انتها

سؤال عبادین کثیر از حضرت

هست مروی از عبادین کثیر
 حق مؤمن برخدا آیا که چیست
 تا سه نوبت عرض کردم بر امام
 اینکه چون آرد اشاره بر شجر
 بود نخلی در مقابل شد روان
 دید حضرت نخل می آمد به پیش
 بازگشت آن نخل بر جایش مقیم
 آنکه از انگشت شق کرده قمر
 آنکه از یک چشم بستن عالمی
 نیست اینها وصف شأن اعظمش
 قدرت و سلطانی سلطان کجا
 بحر قدرت را اگر خواهی حساب
 از هوای قدرت ار جوئی نشان
 گر جابی شد ز بحر بیکنار
 هیچ از دریا شود ناقص بین
 آنقدر کز بحر جوشد یک حباب
 و آنقدر کزیم جابی بشکند
 ز آسمان قدرت بدهم خبر

که شدم سائل از آن شاه کبیر
 هیچ حضرت جانب من ننگریست
 گفت حق مؤمن از حی سلام
 آن شجر آید همان ساعت به بر
 از اشاره جانب آن شه روان
 گفت گفتم فی المثل روحای خویش
 نیست از شأن امام اینها عظیم
 وز اشاره باز گردانیده خور
 با هزاران سال بنماید همی
 بلکه شأن خادمان خادمش
 هست حدفهم و وهم بنده ها
 نه فلک از ساحلش چون یک حباب
 هست بحر قدرت اندر جو آن
 از هوای قدرت حق برکنار
 هیچ ناید بر هوا زاید بین
 یافت هستی از خدا این نه قباب
 نفخ صورش از دمی فانی کند
 آنکه در جوفش بود این خشک و تر

عرش و کرسی را ز قدرت فهم کن
 عرش قدرت آن دل مؤمن بود
 عرش قدرت چون دل مؤمن شود
 زین بیان گفته منم گویای کن
 معنی اعلای آن داند علی
 مولوی معنوی طاب ثراه
 «آسمانها و زمین یک سیب دان
 تو چه گرمی اندرون سیب در
 باغبان تا چند باشد شاه را
 باغها تا چندشان باشد شجر
 شاه که سلطان تخت اقتدار

آنکه بر آن مستوی گویای کن
 از وسعی قلب عبودی مستند
 در امیرالمؤمنین پس چون بود
 این کمین معنا ز قدرت فهم کن
 و علیه سلم الله العلی
 قطعه‌ای فرموده در قدرت ز شاه
 کز درخت قدرت حق شد عیان»
 اذدرخت و باغبانی بی خبر»
 چند باشد باغبان را باغها
 چشم دل بگشا در این بستان نگر
 هادی خلق و امام روزگار

روایت زیدبن علی درباره ۱۲ امام

هست این مروی ز زید بن علی
 سائلی بنمود از حضرت سوال
 چند می باشد ائمه در عدد
 گفته آری عدشان اثنا عشر
 هرکه بر این قول اقرارش نشد
 هرکه می بیند دوئی در این میان
 نورشان یک سرشان جمله یکی است
 باد بر احبابشان از حق سلام
 باد بر اعدای اعداشان سلام

گفت بودم نزد اب شاه ولی
 که نگفت آیا حبیب ذوالجلال
 گفت آن وجه خداوند احد
 این عدد باشد بر ایشان معتبر
 روز آخر جا بجز نارش نشد
 احول است و مشرک توحید آن
 گرده و دو نور در عالم جلی است
 باد بر اعدایشان لعنت مدام
 لعن بر احباب اعداشان مدام

جعفر صادق (ع)

ساقیا ای شش جهت از جام تو
 جرعه‌ای ز آن جام بخشا موهبت
 بیخودانه وصفی از نور ششم
 یعنی از صدق مقام و از کلام
 ساقیا یک جرعه دیگر بده
 جعفر ابن محمد نام اوست
 ام فرده بنت قاسم آنکه او
 مطلع آن نو سبجانی بود
 هست ابو عبد اللهش کنیه عیان
 صادق و صابر لقب بودش عیان
 اشهر القاب صادق باشدش

مست چون عشاق تو از نام تو
 تا شود سرمست جان از شش جهت
 سرکند در نور او گردیده گم
 نور باران گردد اندر هر مقام
 قصه صادق کنم تا سر بده
 هستی اندر سایه انعام اوست
 شد محمد بن ابی بکرش ابو
 منبع آن عین سلطانی بود
 بوسم اعیش دگر کنیه بدان
 فاضل و طاهر هم از القاب آن
 راستی از بس حقایق باشدش

گونه گندمگون و قامت معتدل
در مناقب شد حمیدی شاعرش
فصص خاتم نقش ماشاءاللهش
قاصر از وصفش زبان انس و جان
گر نبود نور صدقش از ازل
نور صدقش تا نشد تابان براه
شش نفر اولاد بودش از ذکور
موسی اسماعیل و اسحاق و علی
عمر آن جان جهان بد شصت و هشت
بد ده و دوسال با جدش علی
سی و سه سالش خلافت متکا
قاتلش منصور عباسی بزهر
مدفن جسم شریفش در بقیع
آنچه اندر مذهب حق معتبر
جعفری نسبت بود آن جمله را
هست مسطور تواریخ و سیر
لیک از آن نور زمین و آسمان
روشنی چشم اصحاب تقا

محضر ارشاد «را» نامش سـجل
قاپچی فضل عمر بد بردرش
قاضی جمله حوائج درگهش
نور ارشادش روان انس و جان
کی عیان گشتی جمال لم یزل
خود نشد تابنده روی مهر و ماه
از اناثش ام فـرده بحر نور
پس محمد عبداللّه جمله ولی
شصت و هشتش چون شد از دوران گذشت
سـیزده با والـدش شاه ولی
بود از امر خدا جل علا
لعنت حق باد بر او تا که دهر
بر امامت شاهدش عالم جمیع
یعنی اندر ملت اثنا عشر
چون نویسم منقبت ز آن مقتدا
در همه روی زمین فاش و سمر
مینمایم چند معجز را بیان
نوربخش جان احباب خدا

سعایت از حضرت صادق (ع) نزد منصور

شد بکشف الغمه مسطور این چنین
بود زشت افعالی از بد طیتان
که نویسد نامه ها در شهرها
افتراها بست بر صادق چنان
بر وزیر خود ربیع آن بی حیا
چون نظر بر حضرتش افتاد گفت
چون بنزدیک آمدش حضرت خطاب
که تمام اینهاست کذب و افترا
افترا بستند بر یوسف همی
همچنین پیغمبران را ابـتلا
صبر نمودند و شد دفع محن
اولا تحقیق بنما بعد از آن
چون ز حضرت گوش بنمود این مقال
برد و در پهلوی خویشش جای داد
می نویسی نامه در هر مملکه

که بر منصور غدار لعین
کرد از حضرت لعین را بدگمان
تا بشوراند بتو محروسه را
که خلیفه امر کرد اندر زمان
حاضر آور زود زود آن شاه را
بکشم حق گر تو را نکشم بمفت
کرد از این و آن و او دادش جواب
هر که گفته افترا بسته بما
صبر کرد و مفتضح شد مفتری
آمد این گونه ز انواع بلا
گر تو هم خواهی چنان نسبت بمن
مثل آبائت عمل بنما عیان
گفت بالا آی ای نور جلال
که فلان بن فلان داد استناد
تا بیندازی مرادر معرکه

گفت حضرت حاضر آور آن عینید
صدق و کذب او عیان آید تو را
گفت آری تو چنین کردی چنین
گفت حضرت گرکنی سوگند یاد
گوی بیرون رفتم از حول خدا
گفت بیرون رفتم از حول خدا
لمحه ای بگذشت چون سرکنده مار
دید چون منصور این حال عجیب
گفت پای آن لعین را چون کلاب
پس طلب کرد از غلامان عطران
عذر خواهی کرد پس از آن جناب

تا کنم حجت بر او خواهی شنید
چونکه حاضر شد بیان شد ماجرا
پس قدم برداشت در راه یمین
آنچه می گویم بگو ای بد نهاد
سوی حول خود که نبود افترا
سوی حول خود که نبود افترا
بر زمین غلطید تا شد دربار
دید در خود نیز احوال غریب
بسته و بیرون کشند از احتساب
کرد بر حضرت نثار از عطران
لعنة الله علیه و العذاب

روایت سفیان بن یحیی

هست از سفیان یحیی مستطیر
که مرا منکوحه گفتا مدتی است
گر بحج میرفتی آنجا فیض یاب
گفتمش چیزی کنون در دست نیست
آن همه بفروش و خرج راه کن
من به بیع آوردم آنها را تمام
چون بنزدیک مدینه آمدم
در مدینه چونکه منزل یافتم
در حضور شاه چون داخل شدم
عرض بنمودم بحال احتضار
من گمان دارم که اکنون مرده است
لمحه ای شد در تأمل و آنگهی
یافت بیمار شفا عا جلی
هست خوشحال و طبر زد میخورد
چون بسوی خانه رفتم دیدمش
خادمی او را طبر زد میخوراند
چون تو غایب گشتی آمد حال موت
ظاهر آمد ناگهان شخصی مرا
قالبض ارواح حاضر آمده
پس به ملک الموت فرمودی خطاب
گفت مأموری که فرمانم بری
گفت پس بگذر از این تا بیست سال

عبدی کوفی مگر دادش خبر
کز حضور آن امام بهره نیست
می شدیم از خاکبوس آن جناب
گفت نزد بنده مقدوری حلیست
رو بحج و پایبوس شاه کن
صرف کردم در ره حج و امام
گشت آن مهجوره بیماری عظیم
سوی شاه از جان و دل اشتافتم
شاه از احوال او سائل شدم
بود ای شاه سریر اقتدار
جان بخزان جان اسپرده است
گفت ای عبدی چرا غم میخوری
رو بسوی خانه بین صنع جلی
از تفضلهای قیوم احد
بر نشسته تردماغ و حال خوش
گفتمش چونی خوشی این قصه خواند
گشت ظاهر سر بسر احوال فوت
گفت حالت چیست گفتم ماجرا
وقت بیرون رفتن از قالب شده
در زمان لیبک آمد در جواب
گفت آری هستم فرمانبری
پس نهان گشتند و گشتم نیک حال

داد او را کسوت و صورت نشان
گفتمش چون جانب حضرت شدم
عرض بنمودم قریب الموت بود
پس تأمل کرد و گفتا غم مخور
حق تعالی داد او را عمر باز
آن تأمل کز جنابش می نمود
تحفه های نور صلوات و سلام

بر همان وضعی که دیدم من عیان
حضرت از حال تو سائل آمدم
در مقام احتضار و فوت بود
که اگر پیمانهایش گردیده پر
شاد زی دل تنگ هیچ از غم مساز
در سخن گویا به ملک الموت بود
باد بر او و بر آتش مستدام

توسل

یا امام الاولین و الآخرین
ای جمالت زندگی بخش روان
اشتیاق در دلم چندان بود
بر حضور حضرت مشتاق جان
بی حضور تن بحال احتضار
ای جمالت نور چشم زندگی
تا به کی در کلبه احزان حزین
اولیاءت را چه حزن از چه ملال
پرده بردار از حضور نور بار
حق نور رحمة للعالمین
سلم الله علیه و علی

ای بفرمانت سراسر عالمین
جان جان جان جان جان جان
که بتن جانم چو در زندان بود
در حضورت جان مشتاقان رسان
در حضور از احتضارم جان برآر
بی جمالت زندگی در ماندگی
تن علیل و جان حزین و دل غمین
افکنی گر پرده باری از جمال
تا بسایه نور دل گیرد قرار
مشرق انوار ختم المرسلمین
آله مصباح مشکوة الهدی

روایت علی ابن ابی حمزه

از علی ابن ابی حمزه است این
در ره مکّه بعز و احترام
زیر نخلی خشک حضرت جا نمود
دیدم آن حضرت سوی آن نخل دید
در تو رزق بنندگان داده قرار
نخل پر بار آمد و خرما فشاند
ما بخوردن جمله مشغول آمدیم
که نباشد هیچ چیز اندر جهان
دید اعرابی چو این امر غریب
گفت حضرت از لب معجز نما
ساحر و کاهن نمی باشیم ما
گر تو می خواهی کنم بر تو دعا
جانب خانه روی و دم زنان

گفت بودم همراه سلطان دین
روزی اندر منزلمان شد مقام
کز حوادث بی بر و خشکیده بود
گفت ای نخل آنچه رزاق وحید
قسمت ما را از آن باری بیار
شهد قدرت در مذاق ما فشاند
طعم و بوییش یافته حیران شدیم
در لطافت در نزاکت مثل آن
گفتاین باشد بسی سحری عجیب
ما نبینیم از حق بر شما
هرچه می خواهیم یابیم از خدا
تا سگی گردی و برگردی به جا
اهلست از خانه برانندت روان

گفت اعرابی ز جهل آری بلی
گشت اعرابی سگی و تک زنان
در قفایش تا بینی چون کند
شد بخانه داخل و از اهل خویش
چوب بگرفتند و راندندش ز بر
من بخدمت بازگشتم تا خبر
آمد وبا دیده‌های اشکبار
رو بخاک عجز می‌مالید سخت
رحمش آمد حضرت و کردش دعا
گفت ایمان بردعا باشد تورا

لب بجنابید حضرت شد سگی
سوی خانه گفت حضرت شو روان
من زدنبالش روان چون سایه خود
یک بیک را با تملق رفت پیش
آن سگ بدبخت را کردند در
آورم دیدم که باز آمد ز در
خاکسار و بیقرار و خوار و زار
بر امید عفو می‌ناید سخت
باز کردش صورت اول عطا
گفت آری الف الف ای مقتدا

قصه یونس خرما فروش

قصه‌ای از یونس خرما فروش
گفت با جمعی به بزم شاه دین
شاد بنشسته که شخصی از میان
مرغهای که براهیم خلیل
بود از یک جنس یا هر یک دگر
مثل آن خواهید بنمایم عیان
پس طلب فرمود حضرت چار طیر
بازو طاووس و غراب و پس حمام
نزد خود بگذاشت سرها را ولیک
ما به امرش کوفتیم اندر زمان
پس طلب فرمود هر یک را جدا
جمع گردیدند و وصل سر شدند
ربنا صل علیه و آله

بشنو اما جمله دل میاش و گوش
حضرت صادق امام المحسنین
عرض کرد ای عالم از سر نهان
کشت از فرمان سلطان جلیل
آن ولی مقتدا فرمود اگر
جمله‌مان گفتیم آری همزمان
ما همه بنشسته می‌کردیم سیر
حاضر آمد ذبح فرمود آن تمام
گفت تنهاشان بهم کوبید نیک
چارکنج خانه قسمت کردشان
ذره ذره ریشه ریشه عضوها
مرغهای با پر و بال بلند
هم بر آبا هم بر اولاد زکی

روایت ابن محسن

در کتاب خاص و عام این مروی است
دید استاد به پیش آن امام
با رخی خورشید برج امتنان
عرض بنمود ای خلیفه کردگار
وقت آن گشته که در بزم جهان
آوری در عقد این ماه آفتاب
باز سازی باب عیش و انبساط
آوری در برج این خورشیدی مهی

کابن محسن کز قبیله اسدی است
جعفر صادق بتعظیم تمام
باقصدی سرو سراسرستان جان
ای به عقدت بکر حکم و اقتدار
ساز سازی عشرتی بر انس و جان
واکنی بر روی خلق از نور باب
افکنی طرح نشاطی در بساط
مطلع انواری از برج شاهی

گفت حضرت با بیانی دلفروز
 از ره بربر بهم ————— آرد
 پس اشاره کرد و فرمود آن بیار
 گفت با آنچه در این کیسه بود
 گفت یونس آمد بعد از دو روز
 نزد او رفته خریداری کنید
 چون برون ز آنجا به امر شه شدیم
 دیدمش گفت آنچه با خود داشتم
 جز کنیزی را که بیمار است آن
 ندم از هفتاد دینارش به کم
 لیکن از آنچه در این کیسه بود
 گفت بایع فلسی از این قدر کم
 پس رفیقش گفت بگشا کیسه را
 چونکه بگشودند بود اندر شمار
 ز آن عدد چیزی زیاد و کم نبود
 من خریدم آن کنیزک در زمان
 دید چون شه را نمود اول سلام
 گفت نام من حمیده گفت شاه
 که حمیده کرده در دنیا ترا
 بکر هستی بازگو یا ثیه
 گفت چون بگری که فاسد می کنند
 آن حمیده گفت آری بارها
 هر زمان که قصد من میکرد زود
 میزدش بر رو طپانچه از عقب
 پس طلب فرمود آن سلطان دین
 گفت چون خورنور بخش این ماه را
 ز آن تولد می شود نوری مبین
 نام او موسی لقب کاظم بود
 چونکه نام کاظم آمد در قلم
 تحفه صلوات بیحد و حصا

میرسد برده فروشی این دو روز
 برده ای کو پرده بر ماه آورد
 کیسه ای سربسته بود و مهرداد
 ابتیاع آن کنیزک می شود
 گفت آمد بایع آن دلفروز
 کیسه سربسته هم با خود برید
 زود از آن برده فروش آگه شدیم
 بیع بنمودم بجا نگذاشتم
 قیمتش را نیز می گویم بدان
 گفتش نادیده او را می خرم
 بیش و کم هر مبلغی که می شود
 گر بود سودا نمی آید بهم
 بلکه حاصل باشد از آن مدعا
 آن عدد که بودی آن را خواستار
 قطع شد در بیع آن گفت و شنود
 جانب شه شادمان گشتم روان
 گفت شاهش بازگو از خویش نام
 ای حمیده باش در شکراله
 همچنین محمودة در عقب ترا
 در جوابش گفت بکر آن طیبه
 هرچه آید دستشان بیچون و چند
 قصد من بنموده است آن بی حیا
 مرد پیری دورش از من می نمود
 تا که از نزدیک من رفتی عقب
 مظهر صدق آیه حق و یقین
 که از او طالع شود نور هدا
 بهترین خلق افلاک و زمین
 او شفیع جرم هر آثم بود
 به که ذکرش را کنم زیب رقم
 بر روان اصفیا و اوصیا

موسی بن جعفر (ع)

حضرت موسی بن جعفر بوالحسن
 او که رویش نور بخش انجم است
 بوبراهیم است کنیاتش جلی

خاصه بر نور هفتم در ز من
 این بیان ذکر امام هفتم است
 بوسماعیل است و دیگر بوعلی

کاظم و صالح دگر صابر امین
 سال بیست و هشت و صد نورش ظهور
 مدت عمرش چو شد پنجاه و پنج
 بود اندر خدمت اب بیست سال
 بودش ایام خلافت در جهان
 کرد بر فرمان هارون آن دغل
 خاتمش الملک لله وحده
 حاجب بابش محمد ابن فضل
 شاه عصرش ابن عباس عنید
 مدفنش بغداد و قبرستان آن
 منقبت بسیار و فضالش بیشمر
 هرچه آبایش کرامت داشتند
 بود او را و جز او کس را نبود
 گر شود هر مویی از عالم زبان
 شطری از آنها ولی آرم بنظم
 بعضی از آنها نویسم در کتاب
 آنچه مشهور است بین خاص و عام

باشد از القاب آن نور مبین
 کرد در عالم زهی مجلای نور
 شد ز دنیا فارغ از آسیب و رنج
 سی و پنج دیگر آن نور جمال
 قاتلش شاهک بزهر جانستان
 در رطب بدبخت هندی این عمل
 مادحش بودی حمیدی شعرگو
 بودی از این منصبش بر جمله فضل
 هادی و موسی و هرون الرشید
 بر قریشی نسبتش اندر جهان
 معجزات از حیز احصا بدر
 هر علم کز علم برافراشتند
 جز علی ابنش رضا شاه وجود
 کی کند وصفی ز اوصافش بیان
 یاری حق نصرتم بخشد بعزم
 تا نمایم از مسرت فتح باب
 از کرامتهای ذات آن امام

روایت شقیق بلخی

از شقیقی بلخی این باشد شهیر
 قادسیه چونکه شد منزل بما
 گونه گندم گون و اندامش ضعیف
 چونکه دیدم شد گمانم کاین جوان
 آمده تا کل بر مردم بود
 چون به نزدیک آمدم گفت ای شقیق
 اجتناب ظن بسی باید بجان
 حق تعالی گفته دارد بس گناه
 گفت اینها و شد از چشم نهان
 از گروه صالحان و زاهدان
 از پی او هر قدر اشتافتم
 منزلی دیگر بدیدم در نماز
 باز با خود گفتم آیم نزد او
 چونکه شد فارغ ز اقوال نماز
 گفت نشنیدی ز قرآن ای شقیق
 که منم غفار بر هر توبه کار

که شدم سالی سوی کعبه مسیر
 نوجوانی خو برویی خوش لقّا
 شمله ای پوشیده بر جسم ظریف
 در میان ما بود از صوفیان
 جانبش رفتم که گویم زشت و بد
 ظن بدکم کن اگر هستی حقیق
 ان بعض الظن اثم را بخوان
 ظنهای بد بمردم ز اشتباه
 من بخود گفتم که باشد این جوان
 چون عیان گشتش ز من سر نهان
 هیچ اثر از او نشد دریافتم
 هست مشغول و نموده گریه ساز
 حلیت حاصل کنم ز آن گفتگو
 پیشتر ز آنکه نمایم عرض راز
 قول سبحانی اگر هستی حقیق
 کآورد ایمان کند نیکی شعار

باز از آنجا رفت و من ماندم بجا
 ز آنکه از مافی الضمیر من خبر
 باز دیگر منزلی دیدم ز چه
 مطهره افتاد از دستش بچاه
 گفت کلماتی که مضمون این بود
 گر نمایم خواهش اکل طعام
 یا الهی سیدی جز این مرا
 دیدم از آن چاه خوش جوشید آب
 پس وضو بگرفت از بهر نماز
 مشیت ریگی بر گرفت و اندر آن
 پس بیاشامید از آن رفتم به پیش
 عرض کردم که ازین نعمت مرا
 تشنگی من ز سوزت و انشان
 لعل گوهر بار چون گل باز کرد
 که خداوند علی جل علا
 با خدا کن اعتقاد خود نکو
 مطهره کردم عطا که خوش بنوش
 بود شکر با سویق و آن چنان
 نیک طعم و مشکبوی و خوشگوار
 تشنگی و جوع رفت از جان من
 تا بمکه دیدمش خوش از طواف
 او ز مسجد شد برون من هم شدم
 پایبوسش را مشرف میشووند
 از یکی پرسیدم این ذوالجاء کیست
 گفت این موسی بن جعفر نام اوست
 هست از اولاد علی مرتضی
 گفتم این نبود عجایب لا محال

باز گفتم باشد از ابدا لها
 می دهد این هست مردی معتبر
 آب میخواهد کشد با مطهره
 کرد سوی آسمان باری نگاه
 از تو سیرابم لب ارتشینه شود
 سیریم هست از تو یارب الانام
 نیست منمانیستش ییاذوالعلا
 مطهره پر آب بگرفت آن جناب
 چار رکعت کرد و دست آورد باز
 ریخته دادش دو سه باری تکان
 از سلامی تازه کردم جان خویش
 قسمتی بخشاکه بخشیدت خدا
 ای تو بگزیده خداوند جهان
 با بصارت چشمم از اعجاز کرد
 نعمتی دایم بما کرده عطا
 باش دایم بنده اخلاص او
 نوش چون کردم شدم از عقل و هوش
 که نخوردم در جهان چیزی چو آن
 من ندیدم مثل آن در روزگار
 مدتی بودم باین حال حسن
 گشته فارغ باروان و قلب صاف
 گرد شد گردش موالی و خدم
 از ملاقات جمالش بهره مند
 هیچ کس را در جهان این جاه نیست
 دو جهان در سایه انعام اوست
 هست از احفاد نبی مصطفی
 باشد این سید یقین از آن سلال

مرغ و خفاش

این کراماتی که آمد در بیان
 ورنه هر ساعت نه بل هر لمحهای
 لیک چشم خودنمای خودپرست
 دیده خفاش طبعان هست کور
 گفت با خفاش مرغی دلفروز
 گفت چون با نور شب خو کرده ام

دوست و دشمن بود قایل به آن
 می درخشاند و لاشان لمعه ای
 کور چون خفاش از نور خوراست
 خاصه پیش طلعت آیات نور
 کز چه رو بیرون نمی آیی بروز
 ظلمت روز است بر رو پرده ام

یا رب این ظلمات را نوری فرست
نوبه فرعونیان تا کی بیام
ربنا عجل لنا آمالنا
حق خیر المرسلین و آل مطاب
پیشوا و مقتدا گرچه بسی است
علم حق باشد نشان چون از رشاد
علم حق تقوا تقی در این زمان
گردد از تقوا قبول حق عمل
یارب از تقوا بدل نوری رسان
تا شود گرم و چو موسای کلیم

موسایی را از ره طوری فرست
نوبه زن بر بام بر نام امام
از ظهور پیشوا و مقتدا
اهدنا یا ربنا صوب الصواب
در جبین کس نشان رشد نیست
خرمن هر علم گو بر باد باد
آن شقی باشد بزعم مردمان
بی قبول حق عمل بی ما حصل
بر فسرده آتش طوری فشان
داستان آرد ز موسای کظیم

موسی بن جعفر (ع) و شیر

از علی ابن ابی حمزه است این
مرکب شاه از قضا بود استری
جانب دیهی عزیمت داشت شاه
چون نظر بر شیر نر افتادمان
لیک حضرت هیچ پروایش نبود
جانب حضرت همی میرفت شیر
چون بحضرت شد برابر بهر آن
میزدی لبها بهم اما که من
لحظه ای شد رفت از ره برکنار
حضرت آمین گفت از آن حالت سه بار
چون دلم آمد به جا ز آن خوف و بیم
من همی بیم بد از بهر شما
هم سه بار آمین شنیدم چونکه رفت
گفت حضرت آمد از بهر دعا
هم پسر بخشد به او پروردگار
من به او گفتم که خاطر جمع دار
این سخن بشنید کرد او هم دعا
بر تو و اولاد و بر اشیاع تو
هیچ درنده مسلط ناورد

که بدم در خدمت آن شاه دین
در رکابش مرکب بنده خری
ناگهان شیری عظیم آمد بر راه
خشک گشتم چون حمارم در زمان
گربه ای آن شیر پیشش می نمود
با تملق با تضرع سر بزیر
ایستاد آن بر همه خلقان امان
هوش از سر رفته بودم جان ز تن
باز جنبانید لبها ز انکسار
وز نظر شد شیر غایب برق وار
عرض کردم این بود امری عظیم
در شما بیمی ندیدم مطلقا
شیر از این راه همچون باد تفت
تا ز درد زان شود جفتش رها
هم زنش زین ورطه آید برکنار
هر دو حاجت شد روا از کردگار
که خداوند وحید ذوالعطا
هر که در عالم بود ز اتباع تو
گفتم آمین و دعا رانیست رد

توسل

یا امام السابغ ای نورت محیط
از سابغ روزگارم بود بیم

بر نجوم سبغهای نور بسیط
جان ودل افتاده درخونی عظیم

چون از این آمین شدم مژده نیوش
شد یقینم کان سباع کند چنگ
یا میانشان جیفه‌ای انداختن
ای به تسخیرت سباع تیز چنگ
در لقب گر صابری و کاظمی
آن یکی کن غرق نیل اضطرار
ای که آتش بر تو و احباب تو
در دو عالم سرد باشد چون خلیل

کردم از پیمان‌ه امید نوش
میتوان از راه راندنشان به سنگ
از میان‌ه با سلامت تاختن
ای به زنجیرت طباع خو پلنگ
لیک موسائی بفرعون سامری
آندگرا حرق نار اعتبار
شیعیان و اولیا اصحاب تو
بو براهیمی درین حال جلیل

حضرت صادق (ع) و عبدالله

هست مروی اینکه بعد از شاه دین
بود جمعی را گمان که پیشوا
حضرت کاظم امین صادق او
آن تولا چیست غیر از کظم غیظ
امر فرمودند هی‌زم آورید
تا کشیدن مرود نفس مدعی
پس فرمودند عبدالله را
چون تمامی سوخت آن هی‌زم امام
گشت با اصحاب مشغول سخن
پس چو ابراهیم از آن آتش سلیم
رو به عبدالله کرد و گفت اگر
خیز و پایی اندر این آتش گذار
رنگ عبدالله گشت و شد خجل

حضرت صادق امام العالمین
هست عبدالله بر خلق خدا
کز تولايش بود مؤمن نکو
آن تولا نیست غیر از کظم غیظ
هی‌زم آوردند گفت آتش زیند
آتشی فروخته شد دوزخی
حاضر آوردند در آن ماجرا
چون خلیل الله کرد آنجا مقام
ساعتی بگذشت و دیدند انجمن
شد برون مسرور موسای کظیم
بر امامت باشدت در دل خطر
ورنه این سودای خام از سر برآر
رفت از آن مجلس پشیمان منفعل

روایت هشام بن سالم در امامت

از هشام سالم ابن مروی بود
گفت بعد از رحلت سلطان دین
ظن بعضی اینکه عبدالله امام
چونکه از اولاد اکبر بود او
عاقبت با مؤمن الطاق اتفاق
نزد او رفتیم سائل آمدم
گفت باشد پنج درهم در دویت
شد بما معلوم کون بود امام
گریه سرکردیم از سوز جگر
ظلمت جهل سائل از کجا

در خلاصه و کشف غمه هم سند
حضرت جعفر امام صادقین
هست بعد از آن امام اندر مهم
من در این فکرت بسی رفتم فرو
روی بنمودیم او را در وثاق
از زکات زر از او سائل شدیم
از صدش گفتیم گفتا نیمه ایست
شد به وادی تحیر مان مقام
کز کجا یابیم آن نور بصر
می‌شود روشن بما و احیرتا

گاه زیدیه به خاطر میرسید
 گاه جبریه می آمد در نظر
 اندرین دریای فکرت غوطه ور
 کرد اشاره بایده بیضا نما
 با رفیقم گفتم ای مؤمن ببین
 که من و تو هر دو گر با هم رویم
 ز آنکه جاسوسان نهان دارد براه
 شیعیان او که را دانند امام
 پس همان بهتر که من تنها روم
 تو مرفه باشی و سالم بجای
 پس روان گشتم پی آن نور جان
 خادمی بردم درون خانه باز
 این کلامم دفع کرد ازدل شبه
 نه بود میلت سوی اهل قدر
 عرض کردم ای ز رویت چشم ما
 والدت خود رفت از این دار فنا
 عرض کردم کیست بعد از او امام
 گفت اگر خواهد خدای رهنما
 گفتم عبدالله را اندیشه ایست
 باز کردم عرض پس هادی ما
 باز فرمود از خدا خواهد تو را
 گفتم آن هادی توئی جانم فدا
 گفتم آیا بر تو کس باشد امام
 هیبتی و عظمتی دیدم چنان
 عرض کردم هست رخصت بر سوال
 لیک پنهان دار سر ما بپوش
 پس از آن دریای موج عمیق
 دیدمش بحری است از هر باب در
 عرض کردم شیعیان حیران و زار
 رخصتم باشد کنم اخبارشان
 گفت آری لیک بر شرط خفا
 عهد بستانی در اخفای سخن
 پس ز خدمت شادمان بیرون شدم
 گفتمش چونی چه در پیشست بود
 آن وقایع نقل کردم پیش آن

گاه در دل معزلیه می خلید
 گاه خوارج در تفکر جلوه گر
 ناگهان از دور ما را یک پسر
 که نهان پیش من آپیش من آ
 از اشاره این پسر دانم یقین
 هر دو را می باشد از منصور بیم
 تا بدانند بعد صادق کیست شاه
 از که میجویند مقصود و مرام
 کز مخالف آنچه آید بر سرم
 من مفوض کردم امرم با خدای
 تا رسیدم بر در خانه نهان
 از سلام شه چو گشتم سرفراز
 لا الی الزیدیه لا معتزله
 نه خوارج نیست اینها معتبر
 منجلی و با سنا و با ضیا
 گفت ای هشام بن سالم بلی
 هادی گم کرده راهان در انام
 بر تو بنماید امام و پیشوا
 گفت اراده او بترک بندگی است
 کیست در عالم سوی راه هدا
 رهنمائی می کند سوی هدا
 گفت این من خود نمی گویم تو را
 گفت نه اما ز جاه و احترام
 کز جناب صادق می شد عیان
 گفت رخصت باشد در هر سوال
 که بود بیم خطر میدار گوش
 از مسائل مشکله گشت حقیق
 آب در امواج در احباب در
 همچو ماهی کا فتد ازیم برکنار
 بشکفت تا غنچه گلزارشان
 هر که را بینی بر او نور وفا
 بعد از آنش رو نمائی سوی من
 بر سر ره مؤمن الطاق آمدم
 گفت راه اهتدا سوی احد
 پس شدم مژده رسان شیعیان

می‌رسیدندی بخدمت شاه را
راه پیمای از هدایش می‌شدند

فوج فوج اندر خفا اندر خفا
فیض یاب از اقتدایش می‌شدند

سؤال اسحق بن جعفر از امام هفتم

کردم از مؤمن سؤالی زین دو باب
گفت آری در جواب آن نور پاک
گفت لا آن مامن سرصمد
والدم آن فاتح ابواب علم
نه خیانت کاین دو را نبود فروغ

گفت اسحق بن جعفر ز آن جناب
که بود مؤمن بخیل و ترسناک
عرض کردم خائن و کاذب بود
کرد از جدم روایت باب علم
که صفات مؤمنان نبود دروغ

وصایای امام هفتم

هرکه گیرد گوش فارغ از غم است
فحش و لایعنی که پشت ناسزا است
عذر او بپذیر و هل تا بگذرد
گر قبول افتد تو را این مدعا
هرکه او را شد دو روز از یک حساب
بر محاسن هر زمان از علم وجود
دید شخصی مرگ خواهد از خدا
تا ز مرگت قرب یابی از خدا
وز بدیها جان و تن آسوده‌ای
عرض کرد ای شاه نه این و نه آن
پس چرا بیزاریت از زندگیست
توبه کن زین آرزو جان و ارهان

از وصایای جناب کاظم است
هرکه آید گویدت از گوش راست
وانگهی از گوش چپ عذر آورد
که بسی نفع است حاصل ز آن تو را
از نصایح گوش فرما ز آن جناب
هست مغبون ز آنکه میاید فزود
هست مشهور اینکه آن نور هدا
گفت باشد با خدا خویشی تو را
یا که نیکه‌ها بسی بنموده‌ای
که نباشد بیمت از مردن بجان
شاه فرمودش اگر اینهاست نیست
وز حق اهلاک ابد جوئی بجان

توسل

وارهانند مر مرا زین آب و گل
از شکایت می‌برم بر تو پناه
ظاهر احوال قیامت می‌شود
تیر باران می‌شود بر قلب و جان
یا که با من دوستان را دشمنی است
تا خطا را باز یابیم از صواب
سوی درگاه حبیبیت رونهیم
روی دلها سوی مولای علی
یافتم از حب و بغضم آگهی
بغض فی الله است اگر دارم عناد

این مناجات از شکایت جان و دل
یا الهی یا الهی یا اله
گرچه هر ساعت مرا ساعت بود
هر زمان از هر طرف فاش و نهان
دوستی گویا ز عالم گشته نیست
ربنا اکشف عنا سوء العذاب
دوستی و دشمنی یکسو نهیم
بگذریم از حب دنیای دنی
شکرکز لطف و عنایات شهی
حب فی الله است حبم با عباد

حب و بغضم هر دو چون یکسان بود
از اضافه وز تعلق حب شاه
احمدالله علی آلاءه
گرچه از حمدش زبان قاصر بود

نور حب الله بدل تابان بود
دور باشدکان دو باشد سد راه
اشکرالله علی نعمائه
گرچه از شکرش بیان کاسر بود

بیان شهادت امام هفتم

این بیان شرح شهادت می کند
حاسدان هستند در عالم مدام
هرکه را بینند باشد نعمتی
سعی دارند از پی افساد آن
نی ندانستم نباشد دینشان
حضرت صادق که صدق اولیاش
حالت حاسد کند زینسان بیان
از حسد فرزند آدم می فتد
نه نجاتی هست او را زین میان
حاسدان حضرت شاه کظیم
نزد هارون الرشید باضلال
که ز اقطار جهان خمس و زکات
سر بسر او را خلیفه یافتند
این زمان دیهی خریده سربه نام
باشدش قصد خروج و معرکه
اوتاد اندر دلش خوفی عظیم
بود اندر فکر دفع آن امام
آتش شد شعله ور در جان او
ابن خود را از برای تربیت
دید چون یحیی بن خالد برمکی
که وزارت بعد هارون لا محال
کرد راهی در مدینه قاصدی
از علی ابن سماعیل آنکه بود
کرد خواهش تا بیغداد آید او
بوکه بسپارد به او هارون پسر
وعده ها بسیار بنمودش بمال
چون علی آن وعده احسان شنید
پس پیامد بر وداع عم خویش
گفت با اوکای برادرزاده گوی

از امام هفتم آن نور احد
از شراب تلخکامی تلخکام
از حسد بر جان رسدشان زحمتی
در زوال آن بدین کوشند و جان
ز آنکه می باشد حسد آئینشان
هست در عالم چون نور صبح فاش
گوش بگشا این معانی را بدان
در هلاک و نعمت حسرت ابد
نه در توبه شود بازش به جان
چون بر آن مولا حسدشان شد عظیم
عرض بنمودند از آن ذوالجلال
میرسد بر حضرتش از هر جهات
وز اطاعات نهان رو تافتند
در بهاسی الف در هم شد تمام
تا بیندازد تو را در مهلکه
خوف فرعون ز موسای کلیم
تا چسان آن کار را سازد تمام
وز دگر دم شد فزون طغیان او
ابن جعفر با سپرد آن بد نیت
این عمل را گفت با خود بیشکی
منتقل گردد بجعفر بالمال
گشت طالب برلقای مقتدی
ابن جعفر شاه اقلیم وجود
تا مگر این عقده را بگشاید او
تا وزارت بهر او ماند مگر
از کمال ثروت و جاه و جلال
عازم بغداد شد نزد رشید
حضرتش از مهر بنشانید پیش
عازم بغداد هستی از چه روی

گفت دارم قرض بسیار ای امام
ساز رفتن کرده وراضی نگشت
گفت حضرت گرچه جدی بر سفر
وز خدا کن خوف و اولاد مرا
کیسه‌ای دادش سه صد دینار زر
زین سفر فسخ اراده کن مرو
چار الف از درهمش بار دگر
گوش نمود و ز حضرت شد روان
کاین نماید سعی اندر خون من
عرض نمودند کای جانها فدا
از چه زینسانش عطاها میکنی
نیک فرموده که هرکس خویش را
و آن به قطعش سعی بنماید خدا
من چنین کردم صله او را که او
پس به بغداد آمد آن بیدادگر
اولین حرفی که هارون الرشید
بود استخبار موسای کظیم
اولین حرف است از آن بد بیان
شرق تا غرب جهان خمس و زکات
سوی او آرند از جان بنده‌اند

گفت حضرت میدهم آنها تمام
چونکه ابرام وی از حد درگذشت
باری از افساد کردن درگذر
از یتیمشان میفکن در بلا
چون روانه گشت فرمودش دگر
لیک بد بی فایده گفت و شنو
داد و مننش کرد باز از آن سفر
گفت با اصحاب آن شاه جهان
چون شنیدند این بیان آن انجمن
چون یقین داری که بنماید جفات
گفت حضرت زآنکه جد من نبی
از ره خویشی کند وصل و عطا
قطع میسازد از او عیش و بقا
چون کند قطعم شود اهلاک او
برد یحیایش بر آن بد سیر
کرد استفسار از آن بئس العیند
همچو فرعون حال موسای کلیم
که نبوده دو خلیفه یک زمان
پیشکشها هدیه‌ها از هر جهات
پایه مالش شده جایی بلند

نظام علیشاه

گر بر او چندی بدینسان بگذرد
بر امامت خلقش اقرار آورند
گفت پس هارون غدار عدو
خازنش آورد و انعامش نمود
چون بخانه رفت از نزد رشید
خوش مکافات عمل حاصل شدش
شد گرفتار خنای جان ستان
جان و ایمان داد و بستد مشیت زر
گشت پس هارون مخوف از آن جناب
جوش زد دیگ حسد در سینه‌اش
اهل دنیا چونکه دینشان زر بود
هرکجا بدهندشان از زر سراغ
آن سنگ بیدین غدار عدو

رشته تدبیرت از کف بگسلد
وز خلافت در تو انکار آورند
که دویست الف از دراهم بهر او
نقد ایمانش به مشتی زر ربود
حلق نحسش را ورم آمد پدید
آتشی قطع رحم بر جان زدش
نارنیران شد مقرش جاودان
منتفع ناگشته شد سوی سقر
همچنانکه خائن از روز حساب
شعله ور شد کینه دیرینه‌اش
بلکه اندر کیششان داور بود
لاله‌سان اندر پیش سوزند داغ
از حسد افتاد اندر تک و پو

از پی اطفاء نورالله شد
هر «دمی» فکری و تدبیری نمود
آخر آن بیدین غدار عنود
پس نوشت آن بدسگال دیوسار
که همه سادات و اشراف انام
تا بر اولادش همه بایع شوند
پس قدم برداشت آن گم کرده راه
آری آری کعبه رفتن این بود
شد چو وارد در مدینه آن غبی
از ره مکر و حیل بعد از سلام
حضرت موسی بن جعفر گرچه هست
لیک ترسم فتنه‌ای بر پا کند
باشدش قصد خروج و معرکه
ترسم آخر خونها جاری شود
«من صلاح امت دانم چنین»
خواهم از تو رخصت ای جان جهان
تا که امت سالم از فتنه شوند
چون برون آمد ز روضه آن لعین
گفت با فضل ربیع بد نهاد
و آن سیه رو ابتر خذلان نهاد
داخل روضه شدند آن اشقیا
بس دلیرانه بروضه ریختند
پس گرفتند آن لعینان شاه را
کش کشان بردند نزد آن لعین
ناسزا گفتا به آن حضرت بسی
گر نبودی کظم غیظش پای بست
گر نبودی پای سربازان میان
که نماندی ز آدم و عالم اثر
هودجی پس داد ترتیب آن لعین
تا برند آن سر مخزون خدا
ساز ماتم در زمانه ساز شد
آنچنان شوری به بوم و برفتاد
گریه و زاری و ماتم در گرفت
واما ما از تمام انس و جان
شیر حق را بسته زنجیر کرد

دین و دل در باخته گمراه شد
هر دم از حيله برخ بابی گشود
رفتن کعبه بهانه خود نمود
نامه‌ها بر اهل هر شهر و دیار
حاضر مکه شوند از خاص و عام
بر خلاف امر حق تابع شوند
سوی کعبه با هزاران بغض شاه
ز پرستان را چنین آئین بود
رفت اندر روضه خاص نبی
عرض بنموده‌ای طفیلت خاص و عام
متکی تخت خلافت از السنت
در میان امت غوغا کند
معرکه برپا کند بس مهلکه
شراین فتنه مرا طاری شود
که شود گوشه نشین شاه مبین
که کنم محبوس شاه انس و جان
در مه‌اد امن و ایمان بغنوند
بادلی پر از عناد و کبر و کین
تا کند حاضر شه ملک رشاد
برد با خود صد نفر ز اهل فساد
نر رسول و نر خدا شرم و حیا
خاک غم بر فرق عالم بیختند
در نماز از روضه خیرالوری
و آن پلید بیحیا از کبر و کین
کاحتمالش غیر او نارد کسی
چشم بایست از همه عالم بیست
نیل قهاری خروشیدی چنان
آتش از غیرت زدی در خشک و تر
از ره مکر و حیل وز بغض و کین
سوی بصره با هزاران ابتلا
دست بیرحمی سوی شه باز شد
کش ز دلها شور محشر شد زیاد
شورش محشر به عالم در گرفت
برفلک شد با همه آه و فغان
جان عالم را ز غم دلگیر کرد

آری آری جان عالم جسم اوست
 پس به هودج بر نشاند آن شاه را
 چون به هودج بر شد آن فخر بشر
 چون به محمل کرد شاه دین نشست
 گشت پنهان آفتاب خاوری
 این همه از حب دنیا شد پدید
 وارهان از این خطر ما را همه
 پس به امر آن پلید بد سیر
 بهر اسـتحفاظ آن کنـز خفا
 چون به بصره آمدند از ره فرود
 پس سپردند آن محیط علم را
 و آن لعین گفتا که در زندان برند
 پس برویش بابها را سد نمود
 برد سالی اندر آن زندان بسر
 کای خداوند علی ذوالکرم
 این زمان لطف تو اش پیراسته
 خالی از اغیار چون شد جمع من
 این زمان شمع تو را پروانه ام
 بلکه زندان عین گلزارم بود
 چونکه در زندان نباشد غیر یار
 گوشه زندان مرا به از قصور
 نه زندان شکوه دارم نی گله
 این نه زندان جنت وصل دلست
 این نه زندان جنت قریم بود
 این نه زندان گلشن کوی نگار
 آبشارش اشک عشاق آمده
 چون از این زندان بر آمد کام من
 دیگرم با اهل دنیا کار نیست
 شکر این نعمت چسان گویم به جان
 شیر را از سلسله نی ننگ و عار
 شیر شه را کی توان نخجیر کرد
 من نیم زندانی فرعونیان
 آنچه از یارم رسد گردن نهم
 سلسله از شیر و شیر از شه بود
 هرکه از این سلسله آگاه نیست

بلکه جان جان آدم جسم اوست
 دست و پا بسته بزنجیر جفا
 هودج افلاک شد زیر وزیر
 بختی چرخ از غمش درهم شکست
 ای دریغا دست و تیغ حیدری
 الا مان زین فتنه ای شاه شهید
 دار ایمن جانمان از همه مه
 سوی بصره شاه دین شد رهسپر
 نامزد شد جمعی از آن اشقیا
 نزد عیسا برمکی رفتند زود
 نزد آن مردود مطرود دغا
 شاه دین را با همه زنجیر و بند
 باب خذلان خدا برخود گشود
 غیر شکرش بر زبان نامد دگر
 خلوتی را که ز تو خواهان بدم
 از حضور حضرتت آراسته
 نیست جز نور حضورت شمع من
 زین جفا و جورها پروانه ام
 خواهش یار وفادارم بود
 باکسی ز اغیار یارم نیست کار
 سلسله باشد مرا گیسوی حور
 زینت آمد بهر شیران سلسله
 که از آن آرام جانم حاصلست
 که از آن دردم بدرمان میرسد
 سبز و نضار از فروغ روی یار
 لاله زارش روی مشتاق آمده
 گشت حاصل آنچه بد انجام من
 از جفاشان بردل و جان باریست
 که شدم فارغ زرنج این و آن
 بلکه باشد زیورش ای هوشیار
 و شود هم کی توان زنجیر کرد
 من نیم زنجیری هارونیان
 گر همه زنجیر و گر دیهم هم
 داند این معنی کسی کا گه بود
 سوی دربار شه او را راه نیست

هرکه از این سلسله دوری گزید
 حلقه‌های سلسله بنگر چسان
 حلقه‌ها چون متصل آمد بهم
 حلقه‌های سلسله مردان راه
 همچنانکه از بزرگان ثقات
 سالکان را بین بدرگاه آمده
 گر تو هستی سالک راه خدا
 دست و دامن این حلقه زن
 چنگ زن در حلقه عشاق حق
 تا نکوبی حلقه در را بجان
 تا نگردی حلقه کوب باب دل
 من قرع باباً و لاج رو بین
 این ره و رسم وفاداران بود
 چون نجوئی ره چسان منزل رسی
 راه حق باشد خطرناک ای رفیق
 چون صراط آمد ادا از سیف و مو
 رهنما گر نبودت مرد خدا
 خیز و گیر از رهنما شمع بدست
 رهنما «کبود» امام روزگار
 ای خلیلی قصه کوتاه کن هله
 که شود هارون بیدین باخبر
 ای دریغا آن پلید ابن پلید
 ای دریغا ذکر آن زندان مرا
 ای دریغا آن لعین بد سیر
 از حضور شاه چون بیرون روم
 ای دریغا شرح ظلمش چون کنم
 چون کمر بست آن لعین نابکار
 نامه‌ها بنوشت بر عیسی روان
 لیک عیسی را نشد جرأت تمام
 عاقبت بنوشت بر هارون جواب
 که زمان حبس آن حضرت بسی
 جز عبادت یار زندانش ندید
 نه از او نقل خلافت آشکار
 نه زندانش ملالی هم عنان
 شکوه‌ای نه از تو در دل دارد او

نارنیران را بجان خود خرید
 متصل گشته بهم چون جسم و جان
 سلسله خواندند او را اهل دم
 که از ایشان اهل ره را انتباه
 آمده این فرد مسطور روات
 جمله پشاپشت همراه آمده
 هان مشو از سلسله یکدم جدا
 دائماً بر باب او شو حلقه زن
 تا که ره یابی سوی مشتاق حق
 کی «گشاید» بر رخت باب جان
 کی برویت واشود ابواب دل
 از گلستان و لاج گله‌ها بچین
 هرکه شد رهرو وفاداران بود
 تا نکوبی در کجا داخل شوی
 باشد اندر ره بسی دزد طریق
 کی توان بی رهنما رفتن بگو
 کی توانی رفتن این راه خفا
 تا که ره را بینی از بالا و پست
 قطب عالم چرخ هستی را مدار
 هان مگو دیگر ز شیرو سلسله
 آتش حقش زند در جان شرر
 شد مگر آگه از این گفت و شنید
 خوشتر است از ملک ارضین و سما
 خواهد از خلوت مرا آرد بدر
 نام شه بگذارم از هارون برم
 هم مگر خود دیده را جیخون کنم
 بهر قتل آن ولی کردگار
 تا کند مسموم شاه انس و جان
 که نماید بر چنین امری قیام
 شرح حالی ز آن شه مالک رقاب
 گشت طولانی و ز آن سرور کسی
 «دائماً با حق بدش» گفت و شنید
 نه از او نقل خلافت آشکار
 نه ز زنجیرش کلالی توأمان
 کی من و تو را بخاطر آرد او

این من و تو از من و تو ظاهر است
 قتل اوکی در خور چون من بود
 کس در این دوران پر ظلم و فساد
 چونکه هست از ولد خیرالمرسلین
 ترسم از شیر خدا شاه دلیر
 هرکه را خواهی فرست ای کینه خو
 چونکه برهaron جواب او رسید
 کس فرستاد آن لعین کینه خو
 و آن شقی شه را باشقائی سپرد
 پس سپردند آن خزینه علم را
 و آن لعین دردم بزندانش نمود
 مدتی در حبس او می بود شاه
 هم نکرد او جرأت قتل امام
 چون که هارون دید که فضل ربیع
 نامزد شد بهر این خدمت دگر
 مدتی در حبس او هم برد سر
 باری آن مغضوب مردود اله
 لیک کامش ز آن جفا حاصل نشد
 چون از او هم برنیامد کام او
 گفت پس هارون که فضل برمکی
 چونکه اندر خدمتم تأخیر کرد
 من از او بیزارم ای قوم و شما
 هرکه بگزیند خلاف رای من
 قوم شومش نیز با او همزبان
 چونکه یحیا را رسانند این خبر
 داخل دارالخلافه شد روان
 از ره غیرتعارف آمد او
 از پی هارون روان شد باشتاب
 پس نهانی سر بگوشش بردوگفت
 کز پسرگر شد خلافت آشکار
 گر به تقصیرش نگیری ای امیر
 امر بس مشکل بسی آسان گرفت
 گفت پس هارون که از یحیا و فضل
 قوم او نیز این سخن گویان شدند
 کآنکه با تو دوست آن ما را نکو

ذات پاکش از من و تو ظاهر است
 ز آنکه او فارغ ز ما و من بود
 این چنین زندانی نارد بیاد
 من نیارم جرأت امری چنین
 دیگر از تو اختیار است ای امیر
 تا نمایم شاه را تسلیم او
 خوف ورعبی در دلش آمد پدید
 تا که عیسی بسپرد شه را بدو
 که ز بصره جانب بغداد برد
 نزد فضل ابن ربیع یحیا
 باب غم بر روی احبابش گشود
 مستنیر از عکس رویش مهر و ماه
 زانکه کاری بس بزرگ است ای همام
 هم نشد باعث بر آن فعل شنیع
 فضل یحیی برمکی آن خیره سر
 راه تسلیم و رضا را پی سپر
 زهر قهری ریخت اندر کام شاه
 «حاصل ازوی آرزوی دل نشد»
 خدمت ناکرده شد انجام او
 گوئیا می باشدش در دل شکی
 بایده از قول حق تکفیر کرد
 شاهدم باشید در روز جزا
 باد بر او لعن حق ذوالمنن
 گشته وزلعنش همه رطب اللسان
 شد سراسیمه ز جا بی پا و سر
 غیر راه رهروان را شد روان
 آری از غیر تعارف آمد او
 در کمال خوف و بیم و اضطراب
 از ضمیرش گرد این انده برفت
 از پدر نخل امید آید به بار
 آنچه فرمائی بجا آرم دلیر
 بهر دنیا جای در نیران گرفت
 من شدم راضی بر ایشان باد فضل
 بر رضا جوئی او پویان شدند
 و آنکه با تو دشمن آن ما را عدو

شاد و خرم گشت پس یحیا روان
 بر رضا جوئی هارون زد قدم
 چیست دانی خدمتش قتل امام
 بنگر ای رهرو بکار خود دمی
 ساعتی فکری «بحال» خویش کن
 اندر آدر بحر عرفان ای پسر
 آینه انصاف «در» پیشست بنه
 دین باطل گر بود اینش ثبات
 باوجود آنکه مایل از حق اند
 گر تو بودی این چنین ثابت براه
 گوش معنی سنج جان را باز کن
 زین مقام است آنکه شاه اولیا
 کای به جانان سر «زجان» بسپردگان
 شد به آن نزدیک که ده از شما
 زآنکه بر ایشان بود مطلب سجال
 باوجود این به امرش مؤتمر
 گر شما را گویم ای یاران به جد
 عذرها گوئید بدتر از گناه
 بوالعجب این کاهل بیعت آمدید
 و معاویه کند امر جدال
 امر او را ازدل و جان بشنوند
 رهرو این وصف حال خویش بین
 تو نپنداری که آن قول و بیان
 بل ز بام کبریا هر دم ندا
 دائم از حق این خطابت میرسد
 این سخن نی بهر سابق آمده
 این حق و باطل کنون در خود ببین
 آن معاویه که باشد نفس دون
 گر کند امرت به شر و معصیت
 و رکند حقت خلاف نفس امر
 کاختیاری نیست اندر دست ما
 علم حق را حجت جبروت کنی
 نیک و بد هر دو گر از حق آمدی
 شتم و لعن دشمنان باری چراست
 خود بده انصاف ای مرد رشید

زد ز جان دامن خدمت بر میان
 بر رضا جوئی بیچون زد قلم
 لعن حق بر او الی یوم القیام
 واقف دم باش اگر ز اهل دمی
 یاد از میثاق و عهد خویش کن
 اندکی در حال خود میکن نظر
 امتیاز حق و باطل را بده
 دین حق باشد چگونه باثقات
 بین چسان بر ادعاشان صادقند
 کی شدی سد رخت این اشتباه
 بیعت و بدعت ز هم ممتاز کن
 در عتاب آمد به اصحاب ولا
 وی بعهد خود وفا ناکردگان
 بدهم و گیرم یکی ز اهل شقا
 که خلیفه شان بود ضال و مضل
 گشته وز نهیش تمامی منزجر
 باید اندر جنگ دشمن شد معد
 گرچه خود عذر آمده برتر گناه
 برکراماتم همه واقف شدید
 بر مثالش دردم آرند امثال
 بی محابا تیغ کین بر حق کشند
 گر بود در قلب تو نور یقین
 خاص آن عهد آمد و آن رهروان
 در جدال نفس می آید تو را
 در جهاد نفس امرت می کند
 بلکه خاص سابق و لاحق شده
 گر تو را گوشه است در معنی رهین
 لشکرش آن جند جهل ذوفنون
 در رهش پویان شوی طایر صفت
 معذر گردی براه جبرگیر
 نیک و بد را واقف آمد چون خدا
 تا از آن اثبت بر امرت کنی
 پس چرا شد این سعید و آن شقی
 گر بود جبر آنچه می آید بجاست
 فعل بد از حق چسان آید پدید

گر نبودی اختیار ای نور عین
 باری ای رهروز غفلت ساده شو
 دشمنان را ره مده در خانه ات
 چون تولا در تبرا آمده
 از تولا حاصل آور کام جان
 خاصه از یحیای خالد برمکی
 که روان آن بیحیا برداشت گام
 وارد بغداد شد یحیا دگر
 پس طلب کرد آن لعین بد خصال
 گفت می خواهم مرا یاری کنی
 تا که کار شه به انجام آوری
 که خلیفه گردد از تو خوش رضا
 پس بزهر آلود چندی از رطب
 و آن رطب ها را فرستاد آن لعین
 «خادمی» را گفت کاصرارش نما
 چونکه خادم آن رطب ها را زکین
 شه چواندر آن رطب ها بنگرید
 عرض حالی با علی ذوالجلال
 کای جمالت شمع بزم افروز جان
 پیش از این گر زین غذا می خورد می
 لیکن از دنیا دلم سیر آمده
 خواهم این خرقه بیندازم ز سر
 سوی جنات وصال آیم زجان
 این رطب گرچه بدل نیشش بود
 لیک نیش او بدل نوش آمده
 آمد ازوی مژده وصل حیب
 ای طیب درد بی درمان من
 چون صلاهی ارجعی دادی مرا
 جانفشان گردم کنون در راه تو
 کاین ره عشاق سرباز آمده
 پس دودانه ز آن رطب را شاه دین
 آهش از ظلم و جفای اشقیا
 ناله اش از شوق دیدار لقا
 چون بکام شاه آمد زهرکین
 ای دریغ لال بادم این زبان

امر ونهی شه نمی بد فرض عین
 بر جدال دشمنان آماده شو
 تا بگیری رونقی کاشانه ات
 نخل ایمان ز این دو بار آور شده
 وز تبرا شو کنون رطب اللسان
 ک زنفاقش بود دل بحر شکی
 سوی بغداد از پی قتل امام
 بهر قتل سید آن فخر بشر
 سندی ابن شاهک آن مردودضال
 اندکی بامن وفاداری کنی
 شربت زهریش در کام آوری
 در جزا از این عمل یابی جزا
 داد آنها را به آن مغضوب رب
 بهر افطاری آن شاه مبین
 تادهد نخل مرادم را نما
 بر زمین بنهاد نزد شاه دین
 و اندرونشان از جفا پر زهر دید
 از زبان دل بگفتا بی مقال
 وی جلالت برق خرمن سوز آن
 در هلاکت نفس خود آورد می
 کعبه کویست عنان گیر آمده
 تا شوم در راه وصلت پی سپر
 یابم از وصلت حیات جاودان
 در درون زهر جفا کیشش بود
 نوش او بر نیش روپوش آمده
 تانیاید درد کی آید طیب
 ای فدایت جان من جانان من
 آمد از آن چشم جان را انجلا
 تا بیند هر که او آگاه تو
 هر که سر در باخت سرباز آمده
 در دهان بنهاد با آه و انین
 هر زمان بر خاندان اصفیا
 بارالها کی شود ما را عطا
 خورد بر هم سر بسر ارکان دین
 تا نگویم شرح رنجوری آن

گر بگویم خامه را کی آن توان
خامه گر خواهد که شرح آن کند
گر مفصل خواهی این احوال را

تا کند «شرحی ز مظلومی آن»
نامه جا اندر یم عمان کند
در کتب بنگر بیان حال را

روایت مسیب

از مسیب خادم فخر البشر
کاین چنین گفت آن شهید اشقیا
کرده زهر ابیتلا در کام من
گشته از قتل منش حاصل مراد
میروم امشب مدینه مصطفی
تا که بسپارم بفرزندم علی
گفتم ای جان جهان را جان جان
چون روی با این همه زنجیر و بست
آنکه بگشوده است باب علمها
قادر است بر آنکه ما را در دمی
کس نباشد آگه از احوال ما
عرض کردم ای فدایت جان من
پس بفرمود آن ولی ذوالجلال
چون نگه کردم نبند بر جای خویش
لمحه ای چون گشت برجایش مکین
پس بفرمود آن کلید هر طلسم
باشم و فارغ از این ظلمانیان
از علاماتش اگر خواهی نشان
چون ز آبم کام جان شیرین شود
روز اول سرخ گردم بس شدید
پس روان گردم بجنات وصال
اندر آن حالت سخن با من مگوی
اندر آن حالت ندانم چون شدم
چونکه دید آشفته عالم آن جناب
که مخور غم بعد من فرزند من
جانشین است از خداوند علی
دست حب در دامن آن شاه زن
دست او دست من آمد بیگمان
هست سندی را گمان کان بدخصال
که کند مس شیر حق را دست سگ

هست مروی این حدیث معتبر
سندی شاهک لعین بیحیا
گرچه ز آن خالی نباشد جام من
در جهان یارب که کام او مباد
میشوم در مصر جان برقع گشا
علم اسرار ولایت مختفی
بسته درها و نشسته حارسان
گفت حضرت در یقینت ضعف هست
ز اولین و آخرین بر روی ما
خوش برد آنجا و باز آمد همی
کار ما را کس نداند جز خدا
کن دعا ثابت بود ایمان من
دار یارب ثابتش در کل حال
غیر زنجیرش نبند هیچم به پیش
دیدم و برپاش بند آهنین
که سه رز دیگر اندر قید جسم
برزنم خیمه به ملک لامکان
گوش جان بگشای تا سازم بیان
جسم پاکم آن زمان رنگین شود
روز دویسم زرد و پس سیم سفید
سر خوش و مستانه با صد وجد و حال
جز حضور حضرت جانان مجوی
این قدر دانم ز خود بیرون شدم
گوهرافشان شد از این در خوشاب
آن رضای حق علی بوالحسن
نیک حال آنکه علی را شد ولی
آنچه او گوید ز من دان بی سخن
دست من دست خدای غیب دان
خود کند تغسیم ولیکن محال
گرچه او قلابی است و من محک

گرگشائی چشم جان بینی عیان
 پس جوانی گشت مرئی در نظر
 نور احمد از جمالش مشتهر
 اشبه مردم بحضرت بود او
 در کنار پادشاه محتشم
 خواستم پرسم از آن مولا که کیست
 من نگفتم دم مزن از بیش و کم
 ملتفت شد پس به آن جان جهان
 از وداع جسم و جان گویم چسان
 جسمشان چون جان و جانسان جان
 چون نمود او را وداع آخرین
 مرغ روحش سوی جنات وصال
 کعبه یارش عنان دل گرفت
 آفتاب سمرمدی شد در نقاب
 عکس او تابید بر طوری دگر
 رب ارنی گفت اگر موسی عیان
 گر در آنجا سوخت آن طور عظیم
 گر در آنجا برقع افکن شد جمال
 آینه حسن ازل در جیب شد
 اندرون خانه من حیران و زار
 که به عالم شد عیان شور نشور
 اهل بغداد از صغیر و از کبیر
 گنج جویان رو بویرانه شدند
 از زمین شد بر فلک شور و فغان
 پس بهمراهیش جوشان آمدند
 از درون دوستان غرق خون
 بسکه از دلها ز غم خوناب شد
 چونکه هارون آن لعین بد نژاد
 کس فرستاد آن لعین بیحیا
 که کند تغسیل و تکفین امام
 و آن سگ بیدین برای غسل شاه
 اهل دنیا چونکه گولند و پکر
 بدگمانشان اینکه سندی لعین
 پس چنین گوید مسیب همچنان
 دیدم آن سلطان تخت ارتضا

کی دهد غسل عیان اندر نهان
 رویش از خورشید و مه تابنده تر
 سر حیدر در جلالش مستتر
 از جمالش گشته ساطع نور هو
 بد نشسته با همه رنج و الم
 بانگ زد حضرت که جای خود بایست
 اندر این حالت نه از لا نه نعم
 ای دریغا از وداع جسم و جان
 که در آن جا می ننگجد جسم و جان
 خود ز جانان کی توان دادن نشان
 بادل غم پرور و جان حزین
 پرفشان گردید با صد وجد و حال
 بیخودانه راه آن منزل گرفت
 شد به پرده آن نقاب آفتاب
 «وز» دگر طوری برآمد جلوه گر
 لن ترانی گفت این موسی نهان
 اندر اینجا سوخت دلهای قویم
 اندر اینجا شد به پرده ذوالجلال
 ای دریغا آشکارا غیب شد
 بودم استاده غمین و سوگووار
 آن چنانکه گوئیا شد نفخ صور
 بر سر وسینه زنان برنا و پیر
 تا در آن دارالجفا جمع آمدند
 شور محشرگشت در عالم عیان
 تا لب دجله خروشان آمدند
 دجله دجله جوی خون آمد برون
 خاک بغداد از خجالت آب شد
 آمد از قتل شهش حاصل مراد
 نزد سندی آن رئیس الاشقیاء
 از ره مکر و حیل آن گول عام
 شد مصمم غافل از سراله
 فرق ناکرده علی را از عمر
 میکند تغسیل آن شاه مبین
 که بیان فرمود شاه انس و جان
 بوالحسن آن ضامن عهد بلا

خود بدی مشغول غسل شاه جان
 چونکه شد فارغ ز کفن و دفن باب
 کای مسیب راز پنهانی شنو
 گرز وحدت رمز میخواهی عیان
 شک و ریبی ناوری در قلب خویش
 حجت اللهم بخلق عالمین
 کوس سلطانی زنم بر بام جان
 بعد بابم آن شهید ظلم و جور
 گرچه بابم شد شهید اشقیا
 بعد این کلمات غایب شد امام
 صد هزاران لعن حق و لاعنین
 تا بود برپا حدیث نور و نار
 رحمت حق از روانشان دور باد

لیکن از چشم بداندیشان نهان
 کرد با من سر سبحانی خطاب
 سری از اسرار سلطانی شنو
 گوش دل بگشای تا سازم بیان
 تا نگردد جانت از وسواس ریش
 فاش و پنهان در سماوات و زمین
 نوبه بنوازم بر اطراف جهان
 هان منم آن نقطه پرگار دور
 لیکن از من چشم جان دارد ضیا
 همچنان کالحوال داندش عوام
 باد بر هارون و آلش اجمعین
 تا شود دل نوربار از مهر یار
 دیده‌شان از دید حق بی نور باد

علی بن موسی الرضا (ع)

این بود ذکر امام هشتمین
 بشنو از نائی نوای دیگری
 هر دم از این نی نوائی میرسد
 گرچه نیها بیحد و اشمر بود
 لیکن از نائی بود آوازه‌ها
 رازهای نی همه از نائی است
 نفخ او را نی سزاوار آمده
 گرنه نی شد بانوایش هم نوا
 گر نباشی آشنای این نوا
 گر تو خواهی ز این نوا سر نهان
 نغمه‌ای ازین نوا بشنو ز جان
 عاشقان را سر جان ز آن بر ملا
 نینوا دانی ز چه شد نینوا
 عاشقان آنجا از آن بانگ نوا
 گر نخوردی آن نوا برگوششان
 این نوا آرام جان عاشق است
 این نوا پروانگان جمع آورد
 این نوا یاد آورد عهد بلا
 این نوا آرد بدل پیغام یار
 این نوا در بزم یار آرد ترا

آنکه از او دل بود عرش برین
 وز لب ساقی صلاهی دیگری
 می پرستان را صلائی می‌رسد
 هر یکی نی را نوا دیگری بود
 وز لب نائی طراود رازها
 چونکه نائی را نوا اندر نی است
 نی به نائی همدم و یار آمده
 سر نائی از کجا شد بر ملا
 گوش بگشا بر نوای نینوا
 بر نوای نینوا بنگر عیان
 تا بیابی سر جان عاشقان
 جان مشتاقان از آن شد با نوا
 چون در آنجا شد عیان نی را نوا
 جانفشان گشتند و سرگرم غزا
 از چه شد سربازی ایشان را نشان
 ز آنکه جام ابتلا را شایق است
 روی هر جمعی سوی شمع آورد
 این نوا آرد بجان مهر و ولا
 آگهی آرد تو را ز انجام کار
 فارغ از هر ماجرا سازد ترا

این نوا جایست بر جانان کند
 این نوا آرد بدل نور حضور
 این نوا رونق ده بزم علاست
 این نوا در بزم ساقی آردت
 چیست خلعت انقطاع ماسوا
 ساقیا ای رونق افزای وجود
 از شهودم جان بفرما سرفراز
 ساقیا ای مستوی بر عرش دل
 باده‌ای از حب بکام جان رسان
 ساقیا ای از تو گوینا قول کن
 ساقیا ای رونق بزم علا
 تا بگیری رونقی کاشانه‌ام
 ساقیا ای باده‌ات ظلمت زدا
 تا بشوید زآینه زنگ ملال
 ساقیا جامی از آن خیم ولا
 ساقیا ز آن آتشین آبم بده
 تا که صافی گردد دل از هوا
 تا کنم از نور هشتم شرح حال
 ساقیا ای از تو هستی کامبخش
 تا شوم بخشی و بخشم باده‌ها
 پس برای انتباه اهل راه
 تحفه‌های نقل نقل از فیض نور
 و چه تحفه مایه وجد و سماع
 و چه تحفه مطلع انوار یار
 و چه تحفه ذکر شاه ذوالعلا
 آن رضا که نام آن آمد علی
 آن شهی که گریزای او نبود
 آن شهی که خاک پایش تاج فقر
 آن شهی کش سلطنت عالی بناست
 آن شهی که دایر از او نه سپهر
 آن شهی که نوربخش عالم است
 آنکه آمد شاهد عهد بلا
 آنکه آمد لنگر فلک فلک
 آنکه گشته جاری از آن سلسله
 رحمت بیحد و افزون از حساب

بی نیاز از حب این و آن کند
 تا شود دل مشرق الله نور
 ساقی صهبای جام اعتلاست
 آگه از جام خلیلی سازدت
 انقطاع ما سوی الرب العلا
 ای ز جودت باز ابواب شهود
 تا شوم دستان سرا در بزم راز
 از ولایت دل به ایمان مستقل
 تا که با یادت شود دل توأمان
 از خلیلی جاممان انعام کن
 منقطع کن جان ما از ما سوا
 جان شود ساکن بر جانانه‌ام
 زآینه جانم غم ظلمت زدا
 ساقیا جامی پیاد ذوالجلال
 تا شود دل ساکن کوی رضا
 جرعه‌ای از باده نابم بده
 فارغ آیم از قیود ما سوا
 شرح حالش گرچه می‌باشد محال
 از ولایت کام ما را کام بخش
 باده‌های صافی از درد هوا
 همتی جویم ز ظل پادشاه
 آورم در بزم مستان حضور
 و چه تحفه آیه‌ای از انقطاع
 جان مشتاقان ز فیضش نور بار
 بوالحسن سلطان تخت ارتضا
 همچنانکه ذات آن باشد علی
 منتظم کی می‌شد ارکان وجود
 گرد راهش آمده معراج فقر
 آن شهی کش سلسله از او پیاست
 مستنیر از شمس رویش ماه و مهر
 مستفیض از جام فیضش آدم است
 آنکه عهدش آمده عهد خدا
 آنکه بر او اقتدا دارد ملک
 از پیش گشته روان این قافله
 از خدا بر آن شه مالک رقاب

درای کاروان

آن ورق گردان و برخوان این سبق
گوش بگشا بر درای قافله
مستمع شو تا که زاویایی نشان
تا نمایی در بیابان خوار و زار
کی ز دزد دون ترا آید زیان
با امیر قافله یارت کند
آگهیست سازم از آن بانگ درا
آنکه آرد جسم و جان در ارتعاش
کز درای دل مرا آمد خبر
آمد تا باشم مژده رسان
آمده از مصر جان برقع گشا
بانوای زیر و بم ای بارشده
شو مصمم بهر طی این طریق
مستمع شو بر بیانی لایقه
معتکف در کنج خلوت آردت
منکشف میگردد آن علم لدن
بی نشانی آمده او را نشان
بس گهرهای ثمین ز آن بحر ژرف
گو بجوید زین صدف دروگهر
گو روان شو از پی این قافله
وحدت و کثرت بهم یار آمده
آنکه موجود از وجودش کاینات
شد روان با چندکثرت فوج فوج
که بود این قافله زاو ترجمان
از حباب و موج او جوید نشان
می توان شناخت شه را از سپاه
کز صفت پی می توان بردن به ذات
باده ها نوشند بی جام و سبو
آفتاب وحدت بی شکل و لون
بنگرند آن آفتاب بی مثال
می شود توضیح این مطلب تمام
بلکه باشدشان حضوری مستند
او چو خورشید این دگر همچون سهاست

ای که هستی مشتری راه حق
گر نباشی آشنای قافله
بین چه میگوید درای کاروان
این درا گوید در آ ای مرد کار
گرمنائی همهرهی کاروان
این درا از ره خبرداریت کند
همتی گر در رسد از حق مرا
گر خدا خواهم بگویم با تو فاش
بشنو اکنون از درای بابصر
که برون شدکاروان از مصر جان
یوسف حسن و ملاحی ای کیا
اینک اینک زنگ اشتر میرسد
اینک اینک بانگ اشترای رفیق
اینک اینک آمد ز ره آن قافله
که ز کثرت رو بوحدت آردت
آمده دریای وحدت موج زن
گرچه دروحدت ننگجد این و آن
لیکن آید قدر استعداد ظرف
هرکه را نبود از آن دریا خبر
هرکه از وحدت خبر خواهد هله
قافله از کوی دلدار آمده
قافله آن برزخ ذات و صفات
از دل دریای ذات آمد چو موج
موجی از دریای وحدت شد عیان
هرکه شناسد ز دریا وصفشان
گر نباشد آگهی ز احوال شاه
خود سپاه اینجا بود رمز صفات
لیکن آن مسلمان خم ذات هو
بلکه در هر جزوی از ذرات کون
جلوه گرگردد بر ایشان از جمال
از متی غبت کلام آن امام
علم ایشان نی حصولی یا ولد
از خدا بین تا خدادان فرقه است

آن یکی دربند جمع و فرق او
 این یک از علم حصولی با خبر
 آن یکی جوید خدا را از کتاب
 این یکی گوید ز موج و از حباب
 این یکی گوید ز جام و از سیو
 این سخن پایان ندارد جان من
 بازگو ز آن قافله نام و نشان
 اشتر نطق از چه بگسسته مهار
 آری آری موج بحر بیکران
 لطمه‌ای زد دورم از مقصد فکند
 شد عنان قافله ازدست من
 موج زن گردید دریا آنچنان
 لیک موجی آمد از دریا کنون
 روی دل را جانب آن کو نمود
 از درای قافله بانگی بگوش
 گرچه قدری اشتر نطقم بخفت
 قافله آمد ز کوی دلستان
 اشترانشان جملگی عفو کنان
 ساربانها سرخوش و رطب اللسان
 بارشان چبود متاع وصل دوست
 آن متاع وصل چبود ای لیب
 آنچه می‌شوید کدر از سینه‌ات
 هرکه بر آن امتعه شد مشتری
 لیک از وجه ثمن لابد ترا
 گر نمیدانی ثمن حق گویدت
 اشتری من مؤمنین اموالهم
 حق بقرآن اشتری گفته بما
 امتعه بس بیحد و ارزان بها
 تا نبازی مال و جان در راه او
 آن سری که گوی میدانش نشد
 این سر از بهر همین آید بکار
 خیز و این سوداکن و سودی ببر
 خوش روان شو از پی این قافله
 گوش بگشا بر درای اشتران
 از جرس بانگی بگوش جان شنو

و آن یکی مستغرق دریای هو
 و آن یک از علم لدنی بهره‌ور
 و آن یکی مستظهرش ام الکتاب
 و آن یکی مستغرق دریای آب
 و آن یکی مست از شراب خم هو
 تازه کن ز آن کاروان جان سخن
 باز شو از ذکر او رطب اللسان
 که شدی با این و آن درگیر و دار
 در فکندم در حدیث این و آن
 ساحل صورت بیفکندم به بند
 که سخن اینجا کشید ای مؤتمن
 که شد از دستم عنان کاروان
 پرتو نور علی شد رهنمون
 بر رخ دل بایی از وحدت گشود
 آمد و در دل رسیدم ز آن سرش
 باز شد کاکل فشان سرمست و گفت
 گشته از وحدت سوی کثرت روان
 مست و بیخود جانب جانان روان
 از حدی زنگوله بند اشتران
 آنچه او مغز است و باقی جمله پوست
 آنچه سازد قرب جانانت نصیب
 آنچه سازد صیقلی آئینه‌ات
 جانش از زنگ غوایت شد بری
 چون شاید بی ثمن بیع و شرا
 زنگ این معنی ز خاطر شویدت
 بعد انفس بین مکن سر رشته گم
 تا دهد اموال و انفسمان نما
 مشتری شو تا که یابی سودها
 کی شوی از جام وصلش کامجو
 افسری بر سر ز جانانش نشد
 که کنی در پای جانانش نثار
 تا رسد نخل تمنایت ببر
 تا نمایی بی نوال و راحله
 تا دهد از کوی جانانت نشان
 جز پی این قافله راهی مرو

گر نگشتی آگه از آن اشتران
 بشنو اکنون از اشتران و بارشان
 اشتران مردان حقند ای پسر
 جمله از مینای وحدت سرخوشان
 اشتران آن رهبران راه حق
 اشترانند آن امینان خدا
 اشترانند آن فریق اولیا
 گرز من باور ندادی ای ولی
 ز آن شب و آن اشتران میجونشان
 این حدیث آمد چو مسطور روات
 غیر آن اشترکه این بارگران
 از قبول این امانت گرز زمین
 آسمانها گرز نمودند امتناع
 گرز تو زان صندوقها خواهی خبر
 سینه‌شان مشکات و دل آمد زجاج
 که از آن تابان شود نور حضور
 چون دلت گردید با او روبرو
 قصر و ایوان دلت روشن کند
 پس چراغ معرفت تابان شود

اشتر دل را مده از کف عنان
 تا دهم بی پرده ایشان را نشان
 که شده راه رضا را پی سپر
 بار جانان را بجان و دل کشان
 که از ایشان راه حق دارد نسق
 وارث حق لنگر ارض و سما
 سینه‌شان صندوق اسرار خدا
 شاهدت آرم ز معراج نبی
 از بیان روشن صاحب‌دلان
 هر که خواهد بشنود گو از ثقات
 می‌کشد بردوش ای جان جهان
 برکشید آه و انیشتن شد قرین
 این شتر شد از قبولش در سماع
 سینه صاحب‌دلان را می‌نگر
 کوکب دری حق روشن سراج
 و آن حضور از پرتو الله نور
 در دلت تابان شود انوار هو
 گلخن جان و تنت گلشن کند
 همراهی قافله آسان شود

امیرکاروان

بشنو اکنون از امیرکاروان
 آنکه نامش گشت زیب خامه‌ام
 نکته‌ای از جسم و جان آن ولی
 گرسد همت ز ظل نور شاه
 گرز جسم شه نشانی بایدت
 ظاهر و باطن به ظل شاه باش
 جسم و جان آن شه مالک رقاب
 هر یکی را مقبری و تکیه گاه
 آن یکی شد تکیه گاهش آب و گل
 آن یکی شد عام خاص و از عوام
 زین جهت شد عارف و عامی بدور
 هر یکی را مظهر و شأنی بود
 هر یکی نوعی شناسا آمدند
 آن یکی از بارگه آگاه شد

تا روانت یابد از نامش روان
 آنکه نامی شد ز نامش نامه‌ام
 باتو گویم با بیانی معتلی
 رند بیباک قلندر دستگاه
 ورز جان وی بیانی شایدت
 گوش دل بگشاز جان آگاه باش
 هر دو را قبری بود ای مستطاب
 هر یکی را مظهری و جلوه گاه
 وین یکی شد جلوه گاهش جان و دل
 وین یکی مختص خاص الخاص تام
 مختلف عرفان ایشان طور طور
 هر یکی را نوعی عرفانی بود
 بر مراد خویش بینا آمدند
 وین یکی را جلوه نور الله شد

آن یکی را صرف مال آمد شعار
 آن یکی از آب و گل شد کامیاب
 آن یکی را قبله آمد آب و گل
 آن یکی این مشهدش شد قبله گاه
 این و آن بگذار اکنون بر کران
 تا شناسی قبر جسم و جان او
 جسم او را طوس منزل آمده
 خاص و عام از درگهش جویای کام
 فیض رحمان و رحیمی یا ولی
 آن یکی شد فیض بخش عام و خاص
 نکته ای آمد بخاطر بس رقیق
 همچنانکه فیض رحمانی عام
 همچنین شد آن رحیمی دم دو قسم
 جسم آن دارد به خاصان اختصاص
 گرانندی آن دو را ای مؤتمن
 فیض رحمانی دم ایجاد شد
 ز آن دم ارشاد اگر خواهی خبر
 که بر اه حق دو بال آمد قوی
 یعنی آمد ذکر و فکر طالبان
 یک از آن صوری و دیگر معنوی
 این یکی آمد مسما و آن یک اسم
 صورت آن اسم اعظم آمده
 نه هر آن آدم که صورت آدم است
 صورتش جسم است و معنی همچو جان
 ز این جهت در نشئه ها شد اختلاف
 آن یکی مجذوب سالک آمده
 آن یکی شد سالک مجذوب و یک
 آن یکی سرمست و مجذوب آمده
 همچنین آمد طرق سوی خدا
 آن یکی را علم الاسما بیان
 آن یکی از ذکر صوری با خبر
 آن یکی از ذکر صوری مستفیض
 آن یکی ورد جنانش ذکر او
 ز این دو گر خواهی بیان و معرفت
 چونکه آن مستغنی الاوصاف شد

وین یکی را بذل جان آمد دثار
 این یکی از جان و دل شد مستطاب
 وین یکی را کعبه آمد جان و دل
 وین یکی آن مظهرش شد جلوه گاه
 شمه ای بشنو ز قبر جسم و جان
 وجه مقصودت نماید روبرو
 قبله گاه عالی و سافل شده
 دادن کام همه کارش تمام
 شد ز جسم و جان آن شه منجلی
 وین یکی شد بهر خاص الخاص خاص
 همچو راه سالکان حق دقیق
 مستفیض از آن شده خاص و عوام
 قسمی از وی جان و دیگر همچو جسم
 جان آن باشد به خاص الخاص خاص
 فردی از پیشینیان بشنو ز من
 و آن رحیمی دم دم ارشاد شد
 ذکر و فکر حق بود ای با بصر
 که به معراج تقرب بر پری
 بر دو گونه هر یکی فاش و نهان
 شرح هر یک را شنو ای مولوی
 این یکی چون گنج و آن دیگر طلسم
 معنی آن جان آدم آمده
 بلکه آن آدم که جان عالم است
 صورتش حسن است و معنی همچو آن
 با کمال اتحاد و ائتلاف
 سالکان را جمله مالک آمده
 سالک مطلق شدی بی ریب و شک
 عاشقان را جمله محبوب آمده
 عدانفاس خلایق ای کیا
 وین ز ما علمتنا او را نشان
 وی یکی را ذکر معنی جلوه گر
 وین یکی از ذکر معنی شد مفیض
 وین دگر را زیب جان معنی هو
 از نخستین ظاهر است او را صفت
 این یکی را خامه پس و صاف شد

دو یمین را منشرح سازم بیان
 گرکنی از ساحل صورت گذر
 ذکر معنی آنچه ناید اندر او
 همچنانکه حضرت قطب زمان
 تابه ها و هو اشارت میکنی
 بنده حرفی نیاید از توکار
 ها بیفکن و او را آزادکن
 این بیان مولوی را گوش گیر
 «تاکه گردی بنده ای بی ها و هو
 «بنده بی ها چه باشد ای غیور
 باز معنی دگر ای مستطاب
 ذکر معنی آنچه ناید بیگمان
 او شود فانی و حق باقی از او
 بیش از این ناید ز معنی در رقم
 همچنین فکریکی در آب و گل
 لیکن این آب و گل آمد عین جان
 آب و گل چبود تن خاکی پیر
 جسم پاکش گرچه باشد ز آب و خاک
 جسم او آمد حقیقت بر مجاز
 لیکن اینجا شد مجاز جان او
 گرچه آمد جسم او اینجا مجاز
 پس شد اینجا جسم پاک آن ولی
 جسم او را همچو جسم خود مدان
 پادشه چون آمده ظل خدا
 ظل و ذی ظل در حقیقت شد یکی
 من رآنی قدراء الحق ای ولی
 شد حباب و موج و دریا هر سه یک
 تن حباب و قلب دریا موج جان
 هر که خواهد ازیم معنی گهر
 شرح این دریای پر در و گهر
 کاهوی فکر از کمندم باز جست
 بوکه در زنجیر خط گردد بقید
 بشنو اکنون ز او نشان دیگری
 تاکه سازد رمزی از جانش عیان
 جان او رانیز قبری آمده

گر خودی نبود ترا اندر میان
 ازیم معنی بیابی بس گهر
 حرف و صوتی از ضمیر ها و هو
 منکشف فرموده شرح این بیان
 تا به حرف ها عبارت میکنی
 جهدکن تا از رخت خیزد غبار
 بنده شو بی ها و هویش یادکن
 تا توانی از خودی خود بمیر
 گردی آن دم از حضورش کامجو»
 آنکه آمد بند سلطان حضور»
 گوش کن ان الی الله الایاب
 ذاکر و مذکور و ذکر اندر میان
 کل شیئی هالک الا وجهه
 چون رسید اینجا قدم جف القلم
 و آن دگر را شد حضوری جان ودل
 سر جانان شد چو زین خرقة عیان
 آنکه آمد رهروان را دستگیر
 لیک می باشد بر شکش جان پاک
 آن مجازی که از آن یابد جواز
 ای خوش آنکه آمد از وی کامجو
 جان او شد از حقیقت دلنواز
 هم مجاز و هم حقیقت یا ولی
 ز آنکه شد منزلگه جان جهان
 ظل ز ذی ظل می شود هرگز جدا
 نزد آنکه نبودش در دل شکی
 سر این معنی نماید منجلی
 داند این آن دل که بی ریب است و شک
 بحر معنی آمده بس بیکران
 گودر این دریا ز جان شو غوطه ور
 این زمان بگذار تا وقت دگر
 مستمع در انتظارش پای بست
 سرگذارد در کمند آن جسته صید
 گوش بگشا بر بیان دیگری
 آنکه آمد اندر این پرده نهان
 جلوه گاهش جان صاحب دل شده

جان پاکش چون نگنجد در مکان
 گر توگوئی دل مکان است ای جوان
 ور بگوشت آید اغراق این سخن
 قلب من والا قـبره ای ولی
 لیک نبود حد فهم این خسان
 هرکه با سر حضوری محرم است
 سر این معنی بر او روشن بود
 هرکه او شد با حضوری توأمان
 گرچه جسم او جهان را جان شده
 هرچه گفتند انبیای مرسـلین
 هرچه کردند اهل کشف او را شهود
 گرچه زاین دریا بسی درسفته اند
 سر آن جسمی که شد برتر ز جان
 چونکه ناید وصف او از جان پاک
 سر جانش چون نیاید بر زبان
 از ولادت تا از رحلت واردات
 از شهادت ز آن قتیـل راه حق
 استعین الله سلطان العلی

نیست جایش جز درون سروران
 لایسـعنی از کلام حق بخوان
 بشنو از قول امام مؤتمن
 تـارهی از مشـرکی و احمـولی
 این گروه کور و کـر از عامیان
 دل در آن کویش مقیم و همدم است
 گلخن جانش از آن گلشن شود
 باخبر گردد ز قبر جسم و جان
 لیک جانش جان جانان همه
 و آنچه دیدند اولیای کاملین
 جملگی ز اوصاف جسم شاه بود
 از هزار او یکی ناگفته اند
 کی از او وصفی بگنجد در بیان
 پس چه گوید در مدیـحش جسم خاک
 خامه از جسمش کند شرحی بیان
 هم ز مدفن مجملی از معجزات
 هم ز قاتل آن بلعنت مستحق
 آنکه از نامش شود دل صیقلی

امام رضا (ع)

این بیان احوال شاه ارتضاست
 اسم ذات اقدسش آمد علی
 صابر و فاضل رضی و هم وفی
 هم ولی المؤمنین دیگر لقب
 بوالحسن شد کنیت آن جان جان
 در مدینه مولد فخر بشر
 در سـنه هشت و چهل یکصد تمام
 مادرش ام البنین و تکتم است
 مدت عمرش در این دور سیـ پنج
 بودی ایام خلافت ز آن جناب
 در سه شنبه هفدهم شهر صفر
 رخت جان بر بست از این دار سیـ پنج
 مدفن جسم شریفش خاک طوس
 عد اولادش سه آمد در عدد
 معجزات آن شه مالک رقاب

که از آن چشم ودل و جان را ضیاست
 هم رضا دارد لقب از اکملی
 باشد از القاب آن شاه ولی
 ای خوش آن کوزین لقب دارد نسب
 چونکه آمد مصدر هر نیکی آن
 بد ز ذیقعه خمیس احدی عشر
 داد عالم را ز نور خود نظام
 نجمه ای کز پرتوش این انجم است
 از قضای حق شدی پنجاه و پنج
 بیست سال و کم دو ماه اندر حساب
 که دوست و سه بد آن فخر بشر
 گشت فارغ از همه اندوه و رنج
 که در آن غایب شد آن شمس الشمس
 که علیهم سلم الله الاحد
 گرچه افزون است از حد و حساب

هرچه گوید ذره از خوروصف شأن
میتوان جستن ازین دریا گهر
تا شود روشن روان اهل بزم

آنچه بدهد قطره از دریا نشان
میتوان دادن ز ذات او خـ
لیک آرم مجملی را ز آن بمنظم

روایت علی بن محمد

زاهل کاشان از می توحید مست
که شدم درخدمت آن شاه دین
لیکن آن شه را نیامد وقت خوش
من شدم غمگین بسی و دل سقیم
که غرض از این سرور شاه بود
پیش او یکسان بود خلف و انام
خواست بنماید براهم مستوی
تا رباید از جنان آن خطرهام
طشت و ابریقی بیاور نزد من
ریخت چون آب آن غلام نیکبخت
گشت جاری با صفا و با ضیا
از طلا شمشی شدی با آب و تاب
ملفت گردید و گفتا ای فلان
کی ورا پروا ز مال تو بود
کی رسد او را ز مال تو نما
کی شود از مال دنیا دلگشا
از یدالله آنچه آیدکی عجیب

از علی بن محمد آنکه هست
گوید از یک واسطه از راستین
مال بسیاری نمود پیشکش
چون نشد خوشحال از آن مال عظیم
پس مرا در دل خطور این نمود
و آن نشد حاصل از آنجا که امام
ظاهر و باطن به نزد او سوی
تا زداید از روان آن شبیهام
برغلامی امرکرد آن بوالحسن
پس برآمد شاه دین بر روی تخت
ز آن ید معجز نما شمس طلا
هرچه او بر دست شه میریخت آب
پس بچشم التفات آن جان جان
هرکه آب از دست او زر می شود
هرکه او دستش بود معجز نما
هرکه او دستش بود دست خدا
آری از دست شه اینهانی غریب

روایت ابراهیم بن موسی

آمده مسطور ارباب نظر
منتظر بودم در انجاش مدام
بهر استقبال والی شد سوار
ملتزم اندر رکاب خدمتش
شد قرین سدره از رفعت درخت
شد بزیر سایه اش ظل خدا
غیر آن شه یار و دیاری نبود
در کفت چه آشکارا چه نهان
ای وصال عاشقان را مدعا
خود نیم قادر تو دانائی همی
حل مشکلا تو را کار آمده

از ابراهیم بن موسی این خبر
که سوآلی کرده بودم از امام
تا که روزی آن امام روزگار
من بدم اندر حضور حضرتش
پس به نزدیک درختی بر درخت
شه بظل آن شجر بنمود جا
چون مکانی خالی از اغیار بود
عرض کردم ای زمام دو جهان
عید عاشق گرچه نبود جز لقا
لیکن آمد عید و من بردهمی
گرچه بر من کاردشوار آمده

تازیانه بد بدست شاه دین
از طلای سرخ شد شمشیری پدید
پس عطا فرمود و گفت ای تیز هوش
گر به کارم عقده ام مشکل بدی
گرچه باشد خارق این بس عجیب
آنکه بر ایجاد خلق آمد سبب
بلکه خدامش به گاه التفات
همچنانکه این حدیث دلپذیر
که سوآلی کرده شد از شاه دین
کان تجلی کز خداوند علی
پاره پاره ساخت آن طور عظیم
از چه بد آن را چه باشد حسب حال
بود از انوار یکی از شیعیان
شد فروزان از جلالش پرتوی
چونکه وصف شیعه آمد این چنین
هرکه بر خدامش این اوصاف بود

پس خراشیدی به آن روی زمین
آنچنانکه چشم کس مثلش ندید
منتفع شو زین عطا و این سربپوش
از ید معجز نما حلش شدی
لیکن از آن شه نباشد این غریب
ز او نباشد این کرامتها عجب
مرده را زنده کنند و زنده مات
حسب حال مدعا را شد مشیر
حضرت مولا امیرالمؤمنین
شد به طور وقوم موسی منجلی
قوم موسی شد از آن عظم رمیم
پس بفرمود آن علی ذوالجلال
شعشعهای که سوخت آن کوه گران
آنچه ظاهر شد به طور موسوی
پس چه باشدشان آن سلطان دین
کی تواند و اصفش و صاف بود

قحطی خراسان

در خراج هست مسطور این خبر
در خراسان قحط سالی شد شدید
آنچنان قحطی که مردم چون سباع
آنچنان قحطی که خون یکدگر
آنچنان قحطی که اطفال نبات
آنچنان قحطی که فرزند از پدر
آنچنان قحطی که اطفال رضیع
آنچنان قحطی که آب چشمه سار
آنچنان قحطی که اشک چشمها
آنچنان قحطی که شد حوت فلک
آنچنان قحطی که آمد از سمک
تا طلوع آفتاب چتر شاه
بسکه شد آه و فغان از مرد و زن
نور خورشید ازل را شد ظهور
از مدینه مشرق حسن ازل
شد روان منزل بمنزل آن جناب
در خراسان چونکه ظل حق فکند

که ز تقدیرات حی ذوالقدر
که در آن کس روز آسایش ندید
یکدگر را حمله آور در نزاع
شد گواراشان چو قند و نیشکر
منقطع گردیدشان رشته حیات
شد گریزان کو بکو و در بدر
دامن مادر از ایشان شد وسیع
خاک بر سر آمده حیران و زار
خشک شد چون آب رود و چشمه ها
منقطع باران فیضش از سمک
آه و افغان بفرار از نه فلک
روز روشنشان بدی چون شب سیاه
گشت بحر جود رحمت موجزن
از طلوع راییت الله نور
شد درخشان نور مهر لم یزل
از قدومش کامجو بس شیخ و شاب
سایه بر فرق همه پست و بلند

جملگی حاضر بدرگه آمدند
 عرض کردند ای امام روزگار
 جان ما لب تشنه و تو بحر جود
 ای تو میراب زلال نواب ذات
 ای ز تو نخل تمنا پرثمر
 ای ز تو تابان بدل نور حضور
 ای بکف جود تو دریانمی
 تشنگان را از کرم باران بده
 مزرع خشکیده آمال ما
 بر سر ما بارش احسان بیار
 پس بصوم سبت و اثنین و احد
 صبح سیم چون دمید از امر حق
 آمد از پرده سرا خورشیدوار
 مجتمع گشتند خلق از خاص و عام
 پس برون شد بهر استسقا ز شهر
 نور او تابید بر صحرا و کوه
 تا به آنجا که معین بد مکان
 بعد آدابی که باید اول آن
 چون بمنبر بر شد آن نور خدا
 پس لب معجز بیان بگشود و گفت
 بعد حمد خالق سر و علن
 پس بشاه اولیای اصافیا
 هم به آبای گرام طیین
 هم مفاخر هم مناقب ز آن خود
 پس زبان از بهر استسقا گشود
 در زمان ابری برآمد بس عجیب
 مضطرب گشتند خلق و بیقرار
 پس بفرمود آن امام بحر و بر
 بر بساط خویشتن گیرید جا
 همچنین تا ده غمام آمد روان
 پس یکی ابری دگر دامن کشان
 گفت آن میراب باغ لم یزل
 که بود ز آن شما این ابر خاص
 لیک باشد مر شما را منتظر
 چون بشهر خویش داخل آمدند

واقف آن باب باب الله شدند
 ای که ذاتت چرخ هستی را مدار
 ای جناب تو سزاوار سجود
 وی ز تو شاداب جان کاینات
 وی ز تو هر مستحق بهره ور
 وی ز تو در سر همه مستی و شور
 پیش آن نم هر دو عالم شبی
 آب رحمت برگنهاران بده
 دیده اش باز است برابر عطا
 آبی آور از کرم بر روی کار
 امرشان فرمود آن نور احد
 شد عیان آئینه رب الفلق
 آن شهنشاه سریر اقتدار
 بر در دولتسرای آن امام
 کوه و صحرا از قدمش یافت بهر
 دامن صحرا از او شد با شکوه
 گشت نازل آن شه کون و مکان
 تکیه زد بر منبر آن جان جهان
 پایه اش بگذشت از عرش علا
 غنچه اش بشکفت و در نعت سفت
 شد ثنا خوان نبی ذوالمنن
 آن علی بوالحسن شیر خدا
 هم به اجداد عظام طاهرین
 که در آن کس را نبند حرفی ورد
 از جناب قادر حسی و دود
 گشت ظاهر برق و رعد بس مهیب
 در تحرک بی سکون سیماب وار
 که بود این ابراز قوم دگر
 تا که گویم آنچه باشد از شما
 جای هریک را عیان دادی نشان
 شد مرآن مستقیان را سایان
 که کنون گردید از اینجا مرتحل
 تا نمایدتان ازین قحطی خلاص
 که کنید اندر منازلتان مقرر
 نازل جمله منازل آمدند

پس سحاب لطف باریدن گرفت
فیض رحمت آنچنان برقع گشود
آنچنان رحمت که اطفال نبات
آنچنان رحمت که از آب روان
فیض رحمت شد چنان برقع گشا
آب رحمت گشت جاری آنچنان
گرچه از قحطی شدند آتش نهاد
پس بشکر آن امام انس و جان
گرچه حد شکر او ناید ز کس
گشت از این پس منتشر چون این خبر
بود از آن جمله یکی کافر منش
گفت گر رخصت دهی بر آن جناب
گفتش آن مردود مطرود دغا
روز دیگر آمد از پرده سرا
نزد مأمون جای برکرسی گزید
گفت با آن زاده شیر خدا
زننده کن گر راست گوئی بیدرنگ
پس غضبناک آمد آن شیر ژیان
که بگیرد این پلید بد سیر
و آن دو صورت شد مجسم در زمان
پس گرفتندش بچنگال غضب
که ز جسم شوم آن بئس العیند
آری آری آنکه با شیر ژیان
همچنانکه شه نجیب الدین رضا
«هرکه با شیر عرین بازی کند
حاضران در بحر حیرت غوطه ور
که نمودند آن دو شیر خشمگین
از غضب کردند اشاره و آن پلید
پس بفشانند بر رویش گلاب
پس بعرض شه رسانند آن دو شیر
این لعین را هم به او واصل کنیم
گفت شاه ارتضا سلطان دین
چون رسد وقتش کند امضا و را
واگذاری این لعین نابکار
پس روان جستند و در پرده شدند

آنچنانکه خلق از او اندر شگفت
که ز آئینه جهان ظلمت زدود
شیرکش گشتند از پستان ذات
شسته شد نقش گناه عاصیان
که بشست از لوح جرم ماضی
که شدی خاک جهان آب روان
آب لطفش داد خاک آن بیاد
جمله گشتند اذل و جان تر زبان
وصف دریا را چه گوید خار و خس
حاسدان را گشت سینه پر شرر
نزد مأمون آن لعین بدکنش
حجتی آرم که ماند در جواب
هرچه خواهی گوی از چون و چرا
شمس اوج ارتضا نور خدا
پس درآمد آن پلید ابن پلید
کامر باران بد مقدر از قضا
این دو شیر پرده با آب و رنگ
زد به آن شیران نهیی در زمان
آنچنان کز او نماند هیچ اثر
پرده درآمد به چشم مردمان
پاره‌اش کردند و خوردند این عجب
ذره‌ای ظاهر نشد بر چشم دید
پنجه ور گردد رسد او را زیان
خوش بیانی کرده زین مطلب ادا
بادم شمشیر دمسازی کند»
تا چه سازند این دو شیر آیدگر
رو به شاه و پس به مأمون لعین
شد ز عقل و حس و هوش او پرید
تا بهوش آمد مرآن بئس الکلاب
کاذن گر باشد ز شاه بی نظیر
رخت جان در نار نیرانش کشیم
که خدا راهست تدبیری در این
در مکان خویشتن گیرید جا
تا رسد او را عذاب کردگار
آنچنانکه نقش آن پرده بدند

مناجات

که دمد جان در روان کاینات
وی تو ساقی شراب ناب فیض
مستحق بارش جود و عطا
که نه بتوانیم گفتن حرف تو
تیر عدوان بر دل اهل و فاق
که شدی منسوخ گویا از جهان
ز آنکه ایشان را بر آن دربار نیست
بار اندوهی که حملستش گران
ورنه این بارگران کی دل کشد
حمل آن آسان بود بر دوش جان
ای تو ساقی شراب ذوالجلال
تا بکی باشیم در دستش زبون
در دل و جانمان از آن صد آفت است
از دم جانپورت آبش نما
وی تو ساقی شراب لوکشف
تا بیمنم آن جمال بيمثال
ای ز جودت باز ابواب شهود
تا که برخیزد ز راه ما غبار
دل از این شیطان منش دریای خون
زخمها خوردیم از هر ناکسی
لشکری انبوه از آن دیو دغا
تا شدیم از اضطرار اندر حصار
در پناه حصن خود ما را درآر
که در آن از عالیات و سافلات
هرکه منکر شد از آن هالک شود
که شدیم از اهل آن فلک نجا
که نگردد جان غریق ابتلا
وی تو سلطان سریر ارتضا
خود به امرت شیر درنده شدی
که کنی از پرده شیری جلوه گر
از دم جان پرور ای جان جهان
تا بدرد نفس بدکار غبی
حق ذات اولیای راستین

یا علی ای نامت آن آب حیات
یا علی ای از تو جاری آب فیض
تشنگانیم و به قحطی مبتلا
خشکسالیمان چنان بنموده رو
میجهد هر دم ز قربان نفاق
قحطی مهر و وفا شد آنچنان
گرچه از اعدا بدلهای بار نیست
لیکن آید از احبا بر روان
هم مگر لطف تو اش آسان کند
لیک چون نام توشان ورد زبان
یا علی ای کف تو دریا نوال
تا بکی باشیم اسیر نفس دون
ارض دل که خشکیش از غفلت است
ز آب لطفست سبز و شادابش نما
ای غمام غفلت از تو منکشف
منکشف فرما غمام ای ذوالجلال
ای تو دریای کرم را ابر جود
بارش حبت بجان ما بیار
بین محبان را اسیر نفس دون
از مخالف در عراق تن بسی
هر طرف گشته بقصد جان ما
مدتی کردیم با او گیر و دار
لیک باشد لطف تو ما را حصار
یا علی ای حب تو فلک نجات
هرکه داخل شد در آن ناجی بود
شکرلله از کرامات شما
لیک باشد از تومان چشم رجا
یا علی ای مشرق نور رضا
صورت شیری که در پرده بدی
چون توئی قادر بر احیای صور
زنده گردان این دل افسردگان
شیر دل را زنده گردان یا علی
دست قدرت را برون کن ز آستین

یا علی ای صاحب تاج و لویا
 گرچه در راه طلب سست آمدم
 لیک شاهان را بود جذب الملوک
 از شکوک نفس دونم وارهان
 گرکشش نبود ز تو همراه ما
 همراهانم جملگی از خاکبوس
 گر بدرگاه تو ای عالی همم
 التماسی دارم از درگاه تو
 واقف آن باب باب الله شوم
 همتی همراه کنم ای ذوالکرم
 جبهه ساگردم بخاک آستان
 ناامیدی چون نباشد لایقت
 خود مکن محروم از این فیض جود
 ای دریغ از اهل دنیای دنی
 کز حسدخواهند مردم منطفی
 لیک غافل ز آنکه نور حق اتم
 همچنانکه این حدیث هرثمه

ای که جودت باعث ایجاد ما
 در ره دنیای دون چست آمدم
 تا که سالک را رهاند از شکوک
 تا که زایرگرممت از جسم و جان
 کوشش ما جمله معدوم است ولا
 مفتخرگشتند از تقییل طوس
 من مشرف گردم از جودت چه کم
 که شوم از جان و دل آگاه تو
 زایران را واقف درگاه شوم
 تا روان آییم بدرگاه کرم
 آستان آن امام انس و جان
 خاصه آنکس را که باشد شایقت
 بازکن بر رویم ابواب شهود
 آن گروه شوم بدکار غبی
 نور حق را چه جلی و چه خفی
 می شود نی منطفی ای ذوهمم
 میکند روشن بیان واقعه

روایت ابن بابویه

ابن بابویه گوید این خبر
 گفت روزی طالب حضرت بدم
 رفتم آخر بر در مغضوب رب
 دیدم آنجا پس صبیح دیلمی
 هم به آن مردود مطرود غیور
 چون مرا او دید گفت ای هرثمه
 معجزی دارم خبر گرگویمت
 معجزی دارم خبر ز آن شاه جان
 خود تو میدانی که مأمون دغا
 در شب بگذشته ام با سی نفر
 چونکه ما را دید آن مردود باب
 تیغهای زهر دار آن بیحیا
 پس عطا کرد آن لعین بدگهر
 کردم آن مأمور بر قتل امام
 پس روان گشتیم با صد اضطراب
 متکی دیدیم آن سر خدا

کابین اعین هرثمه آن با بصر
 هر طرف در جستجوی او شدم
 آن لعین خائن مأمون لقب
 آنکه شه را بنده بد از جان همی
 بود دائم واقف قرب حضور
 گوش بگشا بر بیان واقعه
 زنگ هم و غم زخاطر شویمت
 کاس تماعش در روان بخشد روان
 محرم اسرار خود داند مرا
 کرد احضار آن لعین بدگهر
 کرد اشاره مان بقتل آن جناب
 هر یکی را داد با بس وعده ها
 هر یکی ما راده و دو بدره زر
 لعن حق بر او الی یوم القیام
 تا بد آنجا که شه مالک رقاب
 بر زمین و آسمانش زیر پا

متکی بود آن شهنشه بر زمین
 گر سرش خالی بدی از متکا
 تکیه گاه خلق عالم چون بود
 من در آنجا مضطرب حیران و زار
 پس بدیدیم آن شه معجز بیان
 و آنگهی آن کافران بد نهاد
 هر یکی تیغی بر آن شه آختند
 پس بیچیدند شه را در بساط
 چونکه برگشتند آن بئس العیند
 آنچه واقع شد به نزد آن پلید
 صبح معجز چون زد از آفاق سر
 سر برهنه پا برهنه آن دغا
 بر مثال اهل ماتم مویه کن
 آنچه بذر مکر و تذویری که داشت
 پس برآمد بهر تجهیز امام
 چون به حجره طاهره آمد قرین
 که به محراب عبادت از نیاز
 و آن پلید بیحیا از صوت شاه
 پس بگفتا ای صبیح دیلمی
 چون به حجره طاهره حاضر شدم
 دیدم آن شه را به خلوتگه مقیم
 چون خبر دادم به آن بئس العباد
 گفت آن ملعون که لعن حق مدام
 که مرا رسوا نمودید و خجل
 پس مجدد گفت با من کای صبیح
 چون مشرف گشتم از تقبیل باب
 کای صبیح دیلمی من در جواب
 بر زمین افتادم از عجز و نیاز
 خیز و پیش آ ای صبیح دیلمی
 پس بخواند این آیه بر من آنجناب
 که اراده می کنند این ناکسان
 لیک حق آن نور خود کامل کند
 چونکه برگشتم به نزد آن لعین
 گفتم او را سر بسراحوال شاه
 پس بگفت آن حیل جوشه را غشی

و آن زمین از او شده عرش برین
 درگهش بد متکای ما سوا
 کو سرش از متکا خالی شود
 که رسد بر شه چه ز آن قوم شرار
 در تکلم شد به لفظی درنهان
 حمله ور گشتند بر شاه رشاد
 پاره پاره جسم شه را ساختند
 جملگی اندر نشاط و انبساط
 گشت مستفسر از آن شاه رشید
 جملگی گفتند و وجدش شد پدید
 از درون آمد برون آن بدگهر
 آمد و بر تخت خود بنمود جا
 آمد او با حاضران اندر سخن
 جمله را در ارض غدار بکاشت
 خاص و عامش حاضر درگه تمام
 در رسید از شاه دین صوت و انین
 می شکفتی هر دمش گلهای راز
 شد دگرگون حال و رنگش شد چوکاه
 رو از این حجره خبر آرم همی
 شاه دین را حاضر و ناظر شدم
 با تن بیباک و قلب مستقیم
 لرزه بر اندام شومش درفتاد
 بر شما بادا الی یوم القیام
 زین عمل گشتم خفیف و منفعل
 رو از این حجره خبر آرم صریح
 کرد با من سر سبحانی خطاب
 تلویه کردم جواب آن جناب
 پس مرا فرمود آن دانای راز
 که تو را رحمت رسد از حق همی
 که بود مضمونش این زام الکتاب
 انطفاء نور حق را با دهان
 گرچه این بر مشرکین مکره بود
 گشت مستفسر از آن سلطان دین
 و آن لعین شد از غضب رویش سیاه
 گشت عارض شکر حق کان ناخوشی

بهترک گردید از آن سلطان دین
هرثمه گوید که آمد زین خبر
آمد از این مژده ام در دل سرور
باده شوقش مرامستی فزود
پس به حجره طاهره اشتافتم
فیضها از پایبوسش یافتم
چونکه گشتم از حضورش سرفراز
که ز مکر و کید این گول پکر
تا بدان روزی که موعود آمده
رحمة الله على احبابه

هرکه پرسد از شما گوئید این
در روانم شکرها بیحد و مر
جلوه گر شد در دلم نور حضور
صبر و آرام و قرار از دل ربود
جان تازه از حضورش یافتم
سر بر اوج آسمان افراختم
گفت با من پیشوای اهل راز
هیچ نامد در وجود من ضرر
جلوه گاه نور مشهود آمده
لعنة الله لمن عادابه

روایت احمد بن علی

احمد ابن علی گوید چنین
کز چه بود آیا که مأمون لعین
و آن محبت و آن همه اکرام او
که بزد از نام او سکه به زر
در ولیعهدش برکرسی نشاند
مر خطیبان بر سر منبر تمام
گشت راضی پس بقتل شاه دین
این همه کرد آن لعین از بهر آن
طالب دنیا نمایندش حساب
که بدی گر حضرت از دنیا ملول
حب دنیا گر بود رأس خطا
غافل از آنکه دو دنیا بهر او
چونکه هر روزی از آن جان جهان
هم شدی مشهور اطراف جهان
صیت فضلش میشدی هر روز بیش
مشعل شد آتش حقش چنان
خواست تا اطفاء نورالله کند
هرکه بود از فضل و اعلم بدور
از نصارا و مجوس و صابیان
تا مگر عاجز شود آن مقتدر
چونکه شه فرمود ایشان را مجاب
جملگی اندر مقام بندگی
شد مزید اعتقاد خاص و عام

که شدم مستفسر از بوالصلت این
با همه مهر و ولا با شاه دین
و آن مودت و آن همه اعظام او
کرد عالم را ز نامش پرگهر
وز نثارش بس در و گوهر فشاند
خطبه خواندندی بنام آن امام
گفت بوالصلتش که ای یارگزین
که شوند از شه خلائق بدگمان
کم شود اخلاص ایشان ز آن جناب
پس چرا کردی خلافت را قبول
پس چرا کردی قبول آن پادشا
سر بسر موجود شد از امر هو
معجزی ظاهر شدی بر مردمان
مر خلافت ز آن امام انس و جان
از حسد شد آن لعین را سینه ریش
که شدی در جان خود آشفشان
دیگران را همچو خود گمره کند
جمع بنمود آن رئیس اهل جور
وز یهود و ملحدان و دهریان
قلب احبابش از آن گردد کدر
از زبان هر یکی دادی جواب
سر نهادند از سر شرمندگی
و آن لعین را شد می حسرت بجام

از پی تدبیر دفع پادشاه شد مصمم آن لعین روسیاه

شهادت علی بن موسی الرضا (ع)

این بیان آمد شهادت را بیان
 خادم شاه رضا سلطان دین
 که بدم روزی من اندر بزم شاه
 که برو در قبۀ هارون روان
 پس درون قبۀ رفتم با شمع
 چونکه آن خورشیدگردون یقین
 خاکها را دید یک یک کرد بو
 بعد از آن فرمود آن دانای دین
 تا نماید قبر هارون عدو
 یک ظاهر گردد آنجا سنگ سخت
 ای ابوالصلت این چنین میدان یقین
 حفر گردد چونکه قبرم آن زمان
 میدهم تعلیمت از حق این دعا
 چونکه خوانی گردد از لطف خدا
 بعد از آن گردد در آن آب آشکار
 میدهم نانی که سازی ریزه‌اش
 بعد از آن گردد قوی حوتی عیان
 گویمت دیگر دعائی که ز جان
 خشک گردد آبش از حکم و دود
 لیکن این سر را مکن فاش ای امین
 موج خون انگیز از دیده دلا
 سینه را زین غم نماگرداب خون
 چند می‌باشی ز جام جیفه مست
 زن گره چون لاله اندر دل ز آه
 گفته بوالصلت مصیبت توأمان
 که چو شد آن روز را شب آشکار
 اندر آن شب تا سحرگاه آسمان
 شد عیان از کوه چون خور صبحگاه
 ساخت مأمون خوانی از تزویر و رنگ
 شد طلبکار شه دنیا و دین
 گشت داخل چون بیزم آن دغا
 در بغل بگرفت شه را تنگ تنگ

ز آن شه اورنگ ملک کن فکان
 آن ابوالصلت هراتی گوید این
 گفت شاهنشاه گردون بارگاه
 قبضه‌ای خاک آراز هر سوی آن
 خاک آوردم از آنجا چند کف
 قلزم تجرید را در ثمین
 جمله را افکند جز یک زامر هو
 که بود مقصود مأمون لعین
 قبله‌گاه قبر من ای نیک خو
 که نگردد از کلنک او لخت لخت
 که شود مدفن مرا آن سرزمین
 گردد از کوثر یکی قطره عیان
 که بخوانی اندر آنجا در خفا
 چشمه‌ای جاری در آنجا با صفا
 ماهیان خوردی ای نیکو شعار
 از برای ماهیان آن لحظه‌اش
 ماهیان را سازد آن دم قوت جان
 چون بخوانی آن دعا را آن زمان
 آید از آن خاک بوی مشک و عود
 نزد کس جز پیش مأمون لعین
 اشک حسرت بر زمین ریز از عزا
 ساز دامن از سرشکت لاله گون
 گیر از راح بلا جامی بدست
 گوش بگشا بر مصیبت‌های شاه
 این چنین از کربت شاه جهان
 آینه عالم گرفت از غم غبار
 اشک حسرت کرد از انجم روان
 حلقه بر در زد به استقبال شه
 اندر آن خوان میوه‌های رنگ رنگ
 آفتاب برج گردون یقین
 سرور دین جست آن ملعون ز جا
 بوسه زد بر عارضش از مکر و رنگ

احترامش کرد بیرون از حساب
 از عنب در دست او بد خوشه‌ای
 پس به شاهش داد و گفتا یابن عم
 گر نمائی کام جان شیرین از آن
 در جوابش گفت آن دارای دین
 چونکه بیمار و علیم یابن عم
 خواهم از یاری کنون از قلب صاف
 پس ز ترویرو و حیل آن نابکار
 کرد اصرار زیادتی تا از آن
 چون سه دانه خورد از آن آن مقتدا
 شد دگرگون حالت شه آنچنان
 شد قرارش ازدل و صبرش ز جان
 بر زمین بنهاد آن خوشه ز دست
 گفت شه را باز مأمون لعین
 میروی آخر کجا گفت ای دغا
 بعد از آن آن شاه مسموم حزین
 با دلی پر خون و چشم خونفشان
 هر قدم که میشد آن شه ره سپر
 هر دمی کز سینه خود میکشید
 هان چه میگویم زبانم لال باد
 باشد از تقریر آن عاجز زبان
 تا که شرح این حدیث غم کند
 الغرض آن شاه گردون احتشام
 چون به بستر شد مرآن شه تکیه زن
 همچو بسمل روی بستر می طپید
 گرچه محو عارض دلدار بود
 نه ورا مادر که غمخواری کند
 نه برادر بود آن دم بر سرش
 نه کسی تا آردش بر سر طیب
 از رفیق و دوستدار و غمگسار
 تا کند دلسوزی آن شاه دین
 چونکه دید این حال بوالصلت حزین
 گشت حیران همچو تمثال آن زمان
 نوجوانی پیرگردون بنده‌اش
 آفتابی آفتابش ذره وار

داد شه را جای خود آن بی کتاب
 خوشه‌ای اما بزهر آلوده‌ای
 طرفه انگوریست از روی کرم
 زین تفاخر آیدم در تن روان
 باشد انگور جنان بهتر از این
 زین عنب خوردن همی بینم الم
 زین عنب خوردن مرا داری معاف
 که بود او را عذاب کردگار
 در دهان بنهاد آن جان جهان
 جمله خورش زهر شد سر تا پیا
 که بود عاجز ز تقریرش زبان
 رفت از جسمش توان تاب از روان
 چون سپند از جازبی تابی بجست
 کز چه از جا خاستی یکدم نشین
 هر کجا که تو فرستادی مرا
 رفت بیرون از مکان آن لعین
 سوی دارالحزن خود گشتی روان
 میخیزدش ز آن بجان صد نیشتر
 گوئیا زهر هلاهل میچشید
 یا سخن اندر لبم تبخال باد
 آید از تحریر آن قاصر بنان
 آشکارا قصه ماتم کند
 با تعب زد تابدار خویش گام
 امر در بستن شد از شاه ز من
 ز آن طپیدن گوئیا می آرمید
 سم قاتل صبرش از جان میربود
 نه ورا خواهر که دلداری کند
 نه رفیقی از محبت در برش
 یا کند رحمی به آن شاه غریب
 جز جگرپاره نبودش در کنار
 جز جگرپاره نبودش همنشین
 کرد از خون جگر گلگون زمین
 دیدنا گه ایستاده آن مکان
 تخت شاه‌ای از ازل زینده‌اش
 آسمان سروری را ز آن مدار

آشکار از جبهه‌اش نورالیه صورتش چون صورت خیرالورا سوی آن بوالصلت شد آن دم روان بسته بد در چون شدی داخل بگو آنکه آورد از مدینه یک دمم باشد این مهموم مغموم پدر آمدم تا باز یکبار دگر کی کنم او را وداع آخرین بعد از آن داخل بیزم شاه شد دید چون آن ماه را شه بیدرنگ گشت خوشدل شاه از دیدار او پس سپرد آن مطلع انوار هو هم نبوت هم ولایت سر بسر چون به او تلقین نمود از وجد و حال چون لقاء الله بودش آرزو لامکان مرغی قفس بودش مکان یوسف کنعان برون آمد زچاه گرچه آمد جسم او خالی ز جان مرحبا ز آن قطب چرخ ابیتلا پس مر آن «نوباوه باغ هدا» چون سزاوار کسی جز او نبود با رخ زرد و دو چشم خونفشان غسل فرمودش به آب سلسبیل پس امامت کرد از بهر نماز بعد آداب نماز آن شهریار این چنین گفتا به بوالصلت غیور و اندر آن حجره است موجود ای غمین باید قدرت تراشیده خدا داخل آن حجره شد بوالصلت چون و آن اسیر ظلم و بی‌داد و جفا بعد از آن بنمود دو رکعت نماز تا شود مسجود فوج عرشیان چون زمان دیرگذشتی از این بعد این معجزکزاو آمد عیان در بر شه کرد مجموع لباس

پرتو نورش ز ماهی تا به ماه صولتش چون صولت شیر خدا کز کجائی چه کسی گفت ای جوان پس بگفت آن مظهر اسرار هو قدرتش بگشاد در را بر رخم بیکس مسموم را باشم پسر دیده‌ام گزرد بر خسار پدر هم کنم جان را بجانان همنشین دیده‌اش ابرو رخس چون ماه شد همچو جان در برگرفت تنگ تنگ بوسه زد از شوق بر رخسار او علم اسرار امامت را به او آنچه بودش آشکار و مستتر مرغ روحش شد بجنات وصال شد ز جان مستغرق دریای هو آن قفس بشکست و شد عرش آشیان گشت مصر وصل حقش جایگاه شد زعین مکرمت جان جهان که شدی لنگر بدریای بقا زد گریبان چاک بادست عزا که کند تغسیل آن شاه وجود گشت عازم بهر غسلش در زمان کردش از حله کفن ز امر جلیل انبیا مأمومش از عجز و نیاز با دلی پر خون و چشمی اشکبار که بود الحال تابوتی ضرور چوبش از طوبای فردوس برین از برای این شهید مبتلا ز امر حق آورد تابوتی برون داد شه را اندر آن تابوت جا باب دیگر از کرامت کرد باز از زمین تابوت شد بر آسمان یافت از تابوت شه زینت زمین پس ز تابوتش برآورد آن زمان تا کند سر خدا پنهان زناس

پس بگفتا با ابوالصلت ای امین
 که ستاده پشت در وز حيله خاک
 چون ابوالصلت جگر خون درگشاد
 کز ره تذویر و مکر آن حيله جو
 با سر و پای برهنه سینه چاک
 نه نمودی خاک ز آن ماتم بسر
 نه از آن ماتم بدی در تاب و تب
 بعد غسل آن شهنشاه زمان
 پس روان در بقعه هارون شدند
 خاک شد زین ماجرا در زلزله
 انفس و آفاق چندان پر ز شور
 خاک بر سر در عزای شاه دین
 چشمه سیارگان بی نور شد
 ز آه و خاک و ناله و اشک آن زمان
 گفت بوالصلت جگر خون حزین
 شد بنای حفر قبر آن ولی
 آنچه با بوالصلت آن شاه غریب
 از عیان گردیدن آن سخت سنگ
 دیگر از آن چشمه و حیتان خرد
 ز آن دعا گشتن دگر آن چشمه خشک
 گشت یک یک جمله بر خلق جهان
 پس بگفتا آن ابوالصلت حزین
 چونکه دید آن معجزات از شاه دین
 بر سر خود میزد آن بیدین ز درد
 عاقبت گویم چه در صحرای حشر
 تا بود در دهر اسم از مهر و قهر
 دوستان را شهد مهر او بجام

درگشا بر روی مأمون لعین
 میکند بر سرگریبان کرده چاک
 چشم او ناگه به مأمون اوفتاد
 اشک حسرت می بیاریدی برو
 ریختی بر فرق خود از حيله خاک
 کآتش دوزخ زدش بر جان شرر
 که شدی مردود از درگاه رب
 چون کفن شد گشت تابوتش مکان
 نوحه گر آتش به بحر و بر زدند
 از فغان افلاک شد پر و لوله
 شد که گفתי گشت پیدا نفخ صور
 بسکه آمد آسمان شد چون زمین
 دیده مر کروبیان را کور شد
 برق و ابرو رعد و ژاله شد عیان
 چون به نزدیکی قبر آن لعین
 گشت ظاهر معجزاتی بس جلی
 گفته بود از معجزات بس عجیب
 که نگشتی خرد از ضرب کلنگ
 ماهی دیگر که آنها را بخورد
 کآمدی زان چشمه بوی عود و مشک
 آشکارا همچو مهر آسمان
 آن وصایا را به مأمون لعین
 خاک حسرت ریخت بر فرق آن لعین
 که بخود مأمون بی ایمان چه کرد
 عذر پیغمبر چو آیم پای حشر
 تا به دوران هست نام از شهد و زهر
 دشمنان را زهر قهر او بکام

امام جواد (ع)

این بیان گویاست از نور نهم
 نام آن نوباوه هادی السبیل
 کنیتش بوجعفر و اشهر لقب
 مرتضی مختار و عالم، منتجب
 در سینه خمس و نود یکصد تمام
 هم بقولی در دهم شهر رجب

آنکه در وصفش بود سر رشته گم
 بد سمی ختم سلطان رسل
 شد جواد و هم تقی آن نور رب
 هم ز القاب امام منتخب
 روز جمعه نیمه ماه صیام
 بود مولود امام منتجب

در مدینه که نور او ظهور
مادر آن شافع جن و بشر
بد چهار اولاد آن نور اله
مدت عمر شریف آن جناب
در دوست و بیست آن جان جهان
در زمان رحلت شاه شهید
مشهدش شد خاک پاک کاظمین
غاصب حق خلافت آن زمان
که به مکر آن پلیدابن پلید
قایچی آن «امام» حق تقی
معجزاتش بسکه باشد بیعد
آنکه او آمد محیط کن فکان
چونکه دارد خوشه از خرمن نشان
مجملی از معجزات آن امام
نکته ای از خردی سالش کنون
تا کند روشن روان دوستان
چون صغیر السن بد آن شاه جواد
ز آنکه ظنشان اینکه می باید امام
چونکه گشتند از طواف کعبه باز
بسکه شد ظاهر از آن شه معجزات
در امامت برکس انکاری نماند
جملگی اقرار کردند از جنان
هر که باب مسئلت را وانمود
بود از آن جمله که اندر یک محل
از مشاکل مسئله دادی جواب

شد درخشان رایت الله نور
بد سبیکه، خیزران قولی دگر
هر یکیشان قائمه بر عرش شاه
بیست و پنج و کسری آمد در حساب
خیمه زد در بارگاه لامکان
بود نه ساله شه فردوحید
که بود مرحور عین را کحل عین
معتصم بود آن سک طغیان نشان
گشت مسموم آن شه فردوحید
بود عثمان سعید آن متقی
کی توان احصا نمود آنرا وعد
از محاطش کی سزد توصیف شأن
قطره سازد وصف دریا را عیان
آورم در رشته نظم ای همام
گویم از تأیید حق ذوفنون
واکند بر روی دل باب جنان
شیعیان را در امامت شک فتاد
کامل السن تا که دین یابد نظام
پس شدند از خدمت او سرفراز
بسکه آمدشان از آن مستعجابات
هیچ بر دلشان ز غم باری نماند
بر امامت ز آن شهنشاه جهان
خوش جواب شافی کافی شنود
در جواب هر یک آن نور ازل
آنکه آمد سی هزار اندر حساب

معجزات امام (ع)

این یکی از معجزات کافی است
از علی ابن اسباط این خبر
که شدم در خدمت آن جان جان
پس شدم ناظر ز سر تا پای او
در شگفت از خردی سالش بدم
که به مصر از بهر احبابم کنم
چونکه در مجلس نشست آن جان جان
که خدا را در امامت آمده

که روان عاشقان را شافی است
آمده بر عاشقان نور بصر
چون برون آمد مرآن جان جهان
محو و حیران بر قدو بالای او
ناظر آن قد و قامت می شدم
وصف قد و قامت آن محتشم
کرد از مافی الضمیر من بیان
حجتی کاندرا نبوت آمده

در نبوت آنچه او حجت بود پس بخواند این آیه بر من آن ولی که عطا کرده خدای ذوالمنن بعد از آن لَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ پس بگفتا کای فلان جایز بود همچنین در اربعین جایز بود همچنانکه در صبی باشد روا همچنین دان در امامت ای فلان این بیان آمد اگرچه خاص او که ولایت همچنین آمد ز حق سازدش حق از ولایت کامیاب همچنانکه در امام و در نبی همچنین آمد ولایت نیز هم ذات حق را بسته قیدی مدان هرکه را خواهد دهد حکم و خطاب نی مقید او به علم و نی عمل ای بسا امی ناخوانده کتاب ای بسا امی که از علم لدن ای بسا امی که آن زام الکتاب بر دلش ابواب حکمت و اشود ای بسا عالم که از ام الکتاب خود شود علمش حجاب اندر حجاب ای بسا عالم که از علمش نبود علم و حکمت شد قرین یکدگر هرکه را حکمت به علمش یار شد هرکه را اسرار حکمت شد عیان چیست حکمت ای حکیم بانظر نیست حکمت آنکه مشائی اساس بلکه در آن حکمت اشراق هم حکمت آن باشد که از شرق حضور حکمت آن باشد که از جانان بود حکمت آن باشد که از مولا ستی حکمت آن باشد که اندر معرفت حکمت آن باشد که هرکس یافت حکمت آن باشد که بر هرکس رسید

در امامت نیز باشد مستند که در آن بد ذکر یحیای صبی در صغراتیان حکمش بی سخن تا به آخر خواند آن نور عفو که نبوت بر صبی داده شود کز خدا کس را نبوت در رسد که رسد او را نبوت از خدا هرکه را خواهد نماید حکمران لیک باشد عام هر اسرار جو هرکسی کو گردد آن را مستحق از عنایت واکند بر روش باب نزد حق یکسان کبیر است وصی نزد علم حق سوا ای محترم مطلقش از قید هر تقید خوان هرکه را خواهد دهد فصل الخطاب نی به طفل خرد یا شیخ کامل کز ولایت گردد او را فتح باب مخبرش سازد علیم ذوالمنن با خبر گردد بدون اکتساب سینه اش گنجینه مولا شود بیخبر گردد ز جهل و ارباب و انماید دوزخش بر روی باب در کفش حاصل بجز گفت و شنود وین دو با هم یار چون شیر و شکر در حقیقت قابل اسرار شد نیست سری که از او باشد نهان آن کز او کامل شود نور بصر میکند او را بطن خود قیاس نیست نوری ای ولی محترم جلوه گر گردد بدل الله نور نیست حکمت آنکه از یونان بود نزار سطلیس و بوسیناستی کامل آئی و عری از منقصت روی دل از غیر حق بر تافتش خیر بسیاری رسیدش از مجید

هر که او از حکمت میخواهد بیان
همچنانکه حق بقرآن مبین
که هر آن کس را که حکمت شد نصیب
چيست میدانی مرآن خیر کثیر
کآنکه آن در معرفت بینا شود
او ز حق خیر کثیری یافته

معرفت می باشد آنرا ترجمان
کرده از حکمت بیانی مستین
داده شد خیر کثیرش از حیب
بشنو از صادق شه فرد کبیر
منظر و منظور آن مولا شود
ای خوش آن کو اندر آن بشتافته

حدیث از حضرت صادق (ع)

بشنو این دیگر حدیث دلپذیر
گفت صادق آن امام انس و جان
در یکی ز اسفار می بودش گذار
بعد تسلیمات و اعزاز جواب
که چه باشد ای جماعت حالتان
عرض کردند ای شهنشاه دنی
گفت ایشان را چه باشد ای مهان
چون باشد بی حقیقت هیچ شی
زین سبب کرد از حقیقتشان سوال
پس بخدمت شه مالک رقاب
که رضا اندر قضای پادشاه
پس بتفویض الی الله ای وحید
پس بوصف آن گروه مؤمنین
عالمانند و حکیمان این مهان
شد به آن نزدیک کآیند این سران
زین بیان مستطاب واضح
که بر این ایمان که او را مؤمنان
غیر او لازم بود امری دگر
که مر این ایمان که ظاهر کافی است
پس چرا کردی نبی ذوالجلال
ز آنکه گر او می نماند برقرار
آن یکی چون جسم و آن دیگر چو جان
آن یکی قشر آن دگر را لب نگر
گر نباشد مغز قشری از کجا
همچنانکه گفته حق ذوالقدر
مستقر چو ثبات اندر عهد
گفته حق اوفوا بعهدی در کتاب

که شود چشم دلت از آن بصیر
که رسول الله آن جان جهان
که پدید آمد و را چندی سوار
کردشان پس شاه اودنی خطاب
بر چه منوال است شرح بالتان
ما گروه مؤمنین از ولا
آن حقیقت که بر آن ایمانتان
جمله اشیا از حقایق گشته حی
آن در دریای علم لایزال
عرض کردند آن گروه مستطاب
بعد از آن تسلیم بر امر اله
این سه شد برگنج ایمانمان کلید
این چنین فرمود خیر المرسلین
کآنچه از حکمت برایشان شد عیان
در حساب از زمره پیغمبران
می شود لایح کنون این مساله
می نمایند از بیانشان وصفشان
که از او باشد مرایمان معتبر
بر مرضهای درون آن شافی است
از حقیقتشان بدینگونه سوال
نخل ایمان را نباشد برگ و بار
آن یکی چون زرو آن دیگر چو کان
قشر بی لب در نظر کی معتبر
قشر بی مغز آمده معدوم ولا
ز آن یکی مستودع آن یک مستقر
که تو را حق از ازل واجب نمود
تا شوی از فیض اوف کامیاب

عهد ثابت چیست عهد بیعتت
 گرننداری عهد ثابت با ولی
 هرکه شد ثابت بر آن عهد ولا
 و آنکه با او عهد بیعت تازه کرد
 پس هر آنکو طالب ایمان بود
 تا که شیخ راه آن ظل خدا
 چونکه آن آئینه جامع بود
 آن بود آن لوح محفوظ خدا
 گر تو آن لوح مبین آری بدست
 پس حقایق پرده بردارد ز رو
 چون ز اسرار حقیقت باخبر
 باز از حکمت شنو شرحی دگر
 گر چه حکمت را وجوه بیحد است
 آن حکیمانی که از کار آگهند
 که بود آن علم بر حال جهان
 لیک باشد قدر ادراک بشر
 وین دوشق آمد ایامرد خبیر
 آن یکی اخبار عالم یافتن
 ز آن یکی عالم شدن باخار و گل
 ز آن یکی انوار حکمت یافتن
 آن یکی کبرا و یک صغرا شده
 ز آنکه این عالم اگر چه اکبر است
 ز آنکه آن مقصود آمد از ازل
 آدم ار چه جزء عالم آمده
 گر چه در هر یک از این دو ای ولی
 لیکن آن یک جزء و این کل آمده
 بعضی از خم کامجو بعضی ز مل
 آن یکی گردد از آن یک باخبر
 آن یکی را فکر عالم در نظر
 آن یکی گردد ز عالم نکته یاب
 آن یکی بیند گل و این یک گلاب
 آن یکی از حسن بیند رنگ و بو
 آن یک از اشیا به اعیان پی برد
 چیست اعیان آن ذوات ممکنات
 ز آنکه هر جزوی ز موجودات کون

که از آن ثابت بود عبودیت
 اوفتی در مشرکی و احوالی
 باشدش ایمان کامل از خدا
 مصحف ایمان خود شیرازه کرد
 باید از جان سالک عرفان شود
 از حقیقت با خبر سازد و را
 از رخس انوار حق ساطع بود
 کاندرا آن ثبت است نقش مابدا
 بازیابی سر حکمت آنچه هست
 در دل هر ذره بینی وجه هو
 گشتی از ظل شه کامل نظر
 تا تو را از آن شود کامل نظر
 هر حکیمی را از آن بس مقصد است
 این چنین تبیان حکمت کرده اند
 آنچه از اعیان عیان و چه نهان
 تا نگردد بر کسی مشکل نظر
 چشم جان بگشای تا گردی بصیر
 وین یکی اسرار آدم یافتن
 زین یکی حاکم شدن بر جزء و کل
 زین یکی از حق بخلق اشتافتن
 وین عجب صغرا نتیجه آمده
 منظوی باشد در آن کو اصغر است
 او بود مرآت حسن لم یزل
 لیک عالم بهر آدم آمده
 هست حکمتها خفی وهم جلی
 آن یکی خم این دگر مل آمده
 برخی از جزء و دگر فوجی ز کل
 وین دگر گردد ازین یک با بصر
 وین یکی را فکر آدم در نظر
 وین شود از آدمش بس فتح باب
 آن بیند آب و این یک سر آب
 وین یکی از حسن بیند آن او
 وین در اشیا عین اعیان بنگرد
 که از آنها ثابتند و قائمات
 مر و را عینی بود بی شکل و لون

که قوام هر یکی باشد بدان
 همچنان کاشیا ز اعیان جملگی
 همچنین باشند اعیان بالتمام
 کماو بود خورشید و اعیان ذره‌ها
 عین اعیان آنکه از وی شد عیان
 عین اعیان آنکه این عالم از او
 عین اعیان آنکه می‌باشد عیان
 عین اعیان را اگر خواهی بیان
 ز آنکه اعیان جمله بهر او بود
 بلکه خود وجه الله آمد ای امین
 خواهی از کامل نبی گویا ولی
 مرشد و کامل بگو یا شیخ و پیر
 گرنه از جان خدمت کامل کنی
 گر نمائی خدمت کامل قبول
 رسم و راه معرفت آموزدت
 چونکه آمد شاهد حکمت ترا
 بر بد و نیک جهان بینا شوی
 چونکه فرموده امیرالمؤمنین
 گر نباشد رهنماتان مر دلیل
 پس چسان طی راههای آسمان
 گر تو را هم درد دین باشد نخست
 تا شوی محرم بقرب کبریا
 چون شدی از محرمیت کامیاب
 در هوای معرفت آن مولوی
 چیست میدانی چه باشد آن دو بال
 چون به آن دو بال طیار آمدی
 پس بتابد نور حقت بر روان
 این سخن پایان ندارد ای جواد
 که وجودش باعث ایجاد شد

کآن بود چون جسم و آتش همچو جان
 یافته زیب فرو فرخندگی
 تحت ظل عین دیگر ای همام
 او بود چون بحر و اعیان قطره‌ها
 این همه اعیان چه ظاهر چه نهان
 یافته زیب جمال و رنگ و بو
 در میان هر چند باشد بی نشان
 ذات کامل باشد آنرا ترجمان
 چونکه او مرآت وجه هو بود
 نحن وجه الله گواهی مستین
 حسن سرمدگوی یا عشق علی
 گو معلم یا که استاد کبیر
 علم اعیان از کجا حاصل کنی
 رهبرت گردد بدربار وصول
 نور حکمت در جان افروزدت
 در مریای جهان برقع گشا
 جزء و کل را عارف و دانا شوی
 که شما در راههای این زمین
 عاجز آئید از سلوک هر سبیل
 میتوان شد بی دلیل ای مردمان
 شوزجان در خدمتش چالاک و چست
 کبریای اولیای اصافیا
 شاهد مقصود بردارد نقاب
 بخشدت دو بال موزون قوی
 ذکر و فکر حق بود ای بی همال
 در هوای قرب سیار آمدی
 سراعیان مر تو را گردد عیان
 بازگو شرحی از آن شاه جواد
 حب او بر هر دلی ارشاد شد

معجز دیگر امام جواد(ع)

این بیان از معجز دیگر بود
 چونکه مأمون آن پلید بیحیا
 لعن و توبیخش شده ورد زبان
 خواست کز تشنیع خلق عام و خاص

که از آن نور هدا تابان شود
 دید بعد از قتل شاه ارتضا
 آمده تیر ملامت رانشان
 گردد آن بیدین بزعم خود خلاص

در کمال حرمت و اعزاز تمام چون بیغداد آمد آن شاه جواد روزی از بهر شکار آمد سوار دید در اثنای ره آن بدخصال ماه و ش اندر میانشان شاه جان چونکه آثار جلال آن پلید در زمان آنها گریزان آمدند غیر آن سلطان تمکین و وقار چونکه مأمون جانب حضرت رسید در شگفت آمد از آن حال عجب که چرا مانند دیگر کودکان حضرتش گفتا نباشد راه تنگ هم نکردستم خطائی که شوم در تعجب شد از آن گفت و شنید پس زبان عرض بگشاد از سوال در جوابش از محمد شد مجاب گفتش آن شاهنشاه دور زمن آنکه شد مقتول از سم جفا و آن لعین از فعل خود شد منفعل کردی اهدای تحیات و ثنا پس روان شد آن لعین نابکار چون قدم در عرصه هامون نهاد از پی او بازی افکند آن پلید چونکه بازش باز آمد از هوا بوالعجب سری ز بازش باز دید دید چون بر دست او باز آمدی که هنوزش بد بقیه از حیات شد به بحر حیرت آن روباه باز تا رسید آنجا که آن اطفال دید که پراکنده شدند و در فرار پس کشید آنجا عنان آن بدنهاد کای محمد چیست اندر دست من که خدا را هست دریا های چند ماهیان ریزه با آن ابرها پس شکار باز شاهان میشوند

از مدینه کرد احضار امام پیش از آنکه بیندش آن بدنهاد همزه فوجی به عجب و کبر یار که ستاده کودکان خردسال حلقه و ش آنها مرا و را هاله سان کودکان را شد هویدا و پدید هر یکی در گوشه ای پنهان شدند که بدی بر جای خود او را قرار از متانت وز مهابت آنچه دید گفت با آن شاه فرخنده نسب از کنار ره نگشستی بر کمران که کنم بر تو فراخش بیدرنگ در فرار و خود ز ره بیرون روم در دلش رعب عجب آمد پدید که چه باشد نام تو ای ذوالجلال پس بگفتا کیست بابت ای جناب ابن موسی آن علی بوالحسن آنکه آمد شافع روز جزا شد دگرگون حال و گردیدی خجل بر روان آن امام اتقی صوی صحرا از پی صید شکار پس نظر او را بدرجی فتاد مدتی آن باز از او شد ناپدید باز آمد بر سرش باز هوا که چو آن هرگز ندیدی شخص دید ماهی خردی به منقارش بدی چونکه دید این بوالعجب گردید مات پس گرفتش در کف و برگشت باز باز بر ایشان همان احوال دید غیر آن شاهنشاه گردون وقار در خطاب آمد به آن شاه جواد پاسخش داد آن امام مؤتمن که شوند این ابرها از وی بلند بر شوند اندر هوا ز آن بحر ها پادشاهانش بکف می آورند

تا نمایند امتحان اولیا
 چونکه ز آن شاه سریر اقتدار
 آن لعین شد غرق بحر انفعال
 که توئی حقا امام و پیشوا
 بیگمان هستی به آن حضرت شبیه
 هرکه دارد زین شرافتها نصیب
 پس طلب کردش بعز و احترام
 در حریم خلوت خاصش بخواند
 دختر خود را که ام الفضل بود
 چون بنی عباس آن قوم پلید
 مجتمع گردیده گفتند ای رشید
 که خلافت چون در این دور قمر
 از چه میخواهی که این امر علی
 با وجود دشمنیهای قویم
 آنچه اندر حق شاه ارتضا
 بود بر دلمان از آن اندوه بار
 گفت مأمون که پدرها تان شدند
 ورنه ایشان از کجا و دشمنی
 بل من و ما جمله ایشان را سزد
 چونکه دمشان از دم حق مشتق است
 چونکه بنمودند غصب حقشان
 جمله می دانید کایشان جملگی
 امر ایشان جمله امر حق بود
 از ازل ایشان خلیفه های حق
 پس بگفتند آن گروه بد نهاد
 جمله حق است و نباشد اشتباه
 لیک باشد چونکه طفل خردسال
 گر خلیفه صبر یک چندی کند
 آن زمان انسب بود تزویج او
 علم ایشان نی حصولی ز اکتساب
 علم ایشان از صغیر و از کبیر
 گر شما خواهید ای یاران من
 مجتمع سازید ارباب کمال
 هر یکی باب سوآلی واکتند
 پس نمودند آن گروه پرنفاق

از سلاله خاندان انبیا
 آمد این معجز عیان و آشکار
 گفت با آن بحر علم لایزال
 هم توئی فرزند شاه دین رضا
 آری آری الولد ســـــراییه
 مثل این معجز از او نبود عجیب
 بعد استقبال و اعزاز تمام
 بس در و گهر بپای او فشاند
 خطبه کرد از بهر آن شاه وجود
 با خبر گشتند از آن گفت و شنید
 باشد این تزویج از تو بس بعید
 بر بنی عباس گشته مستقر
 منتقل گردد به اولاد علی
 که میانه حادث آمد از قدیم
 در ولیعهدیش آوردی بجای
 تا که شد آخر مراو را روزگار
 باعث آن دشمنی بیچون و چند
 دشمنی آمد چو از ما و منی
 ز آنکه هستند آینۀ ذات احد
 گر کنند اظهار آن هم از حق است
 این عداوت شد پدید اندر میان
 از خداشان آمده فرخندگی
 راه حق را نظمشان رونق دهد
 جملگی شان بر خلافت مستحق
 کآنچه گفتی در حق شاه جواد
 ذات پاک او بر این معنی گواه
 نارسیده علم او حد کمال
 تا نماید کسب علم آن بارشد
 گفت پس مأمون غدار عدو
 بلکه باشدشان لدنی بی کتاب
 شد مساوی از شه فرد کبیر
 که شود تان منکشف علم لدن
 تا که بر آن بحر علم لایزال
 تا مگر از علم او آگه شوند
 جمله بر یحیی ابن اکثم اتفاق

که نبود از او کسی اعلم به دور
 تا کند با شاه دین بحث و جدال
 پس طلب کرد آن لعین بدخصال
 تا که با یحیی همه حاضر شوند
 روز دیگر کاآفتاب سـرور
 جلوه گر شد آن جمال لم یزل
 آمد از پرده سرا شاه جواد
 نور احمد را جمالش توأمان
 طلعتش مهر سپهر ارتضا
 خور ز انوار جمالش ذره‌ای
 از رخش نور نبوت آشکار
 گرچه بودش ساده لوح از نقش خط
 کاین بود آن لوح محفوظی که حق
 جعد مشکینش صراط مستقیم
 گرچه خالش آمده وحدت نما
 گشته از عینش عیان عین علی
 حقّه یاقوت پر در و گهر
 چشمه کوثر بگویم یا دهان
 از سخن گفتن چه آرم در میان
 چون دهد جان در سخنهای فصیح
 با چنین قد و خرام دلربا
 شد خرامان با جمال دلفروز
 یافت آن مجلس ز نورش زیب و فر
 چونکه بر تخت صدارت برنشست
 مجتمع گشتند چون در انجمن
 پس سوآلی کرد ز آن شه آن لفات
 گفت آن یابن رسول الله بگو
 قتل صیدی کرد گفت آن محتشم
 بد مجل یا حال احرامش بُدی
 بود خاطی یا که عامد بود آن
 عود او بُد یا که بودش ابتدا
 جنس مرغان بود یا صید دگر
 کز کدامین شق نمایم آگهت
 گشت یحیا غرق بحر انفعال
 پس جواب یک یک ز آن مساله

بد امام و پیشوای اهل جور
 بوکه ماند در جواب آن ذوالجلال
 هرکه بود از اهل افضال و کمال
 علم و فضل شاه را ناظر شوند
 نور افشان شد ز برج برتری
 گشت تابان نور خورشید ازل
 با شکوهی کآسمان نارد بیاد
 سِر حیدر را جلالش ترجمان
 قامتش سر و خیابان رضا
 آب کوثر پیش لعلش قطره‌ای
 وز خطش نقش ولایت مستعار
 لیک بودش نقشی از این کون نمط
 اندر او بنوشته نقش نه ورق
 عاشقان را آمده جلی قویم
 لیک او را چشم وحدت از قفا
 لام و یا از انف و ابرویش جلی
 گرهمی خواهی دهان شه نگر
 لعل لب گویم و یا روح روان
 که سخن از او ننگجد در بیان
 زنده سازد صد هزاران چون مسیح
 که سرپایش بدی نور خدا
 نزد مأمون آن لعین تیره روز
 نور و ظلمت شد قرین یکدگر
 هرچه بودش سر بسر شد زیر دست
 کرد یحیا اول آغاز سخن
 بین چگونه در جوابش کرد مات
 که چه باشد حال آن محرم که او
 که بدی آن قتل در حل یا حرم
 بود عالم یا که خود جاهل بُدی
 بنده بد یا آنکه آزاد ای فلان
 صید بحری یا بیابانی ورا
 بود کوچک یا بزرگم ده خبر
 خار شبیه دورسازم از رهت
 در جواب شه زبانش ماندلال
 داد آن شه با بیانی عادلّه

مجملاً ز انوار علم آن امام
 که شدی سد بر همه راه سخن
 داد مأمون پس در آن مجلس به شاه
 ای دریغ از جاهل عالم نما
 ای دریغ از عالمان بی بصر
 ای دریغ از جاهلان بی ادب
 ای دریغ از عالمان بی عمل
 کیست عامی آنکه گوید از کتاب
 جملگی خوانای آیات کتاب
 کیست عامی آنکه در راه خدا
 گفتم ایشان را اگرچه کور و کور
 حق بقرآن ذکر ایشان گفته است
 چشمشان باشد ولی لایبصرون
 همچو انعامند ایشان بل بتر
 گر توگوئی ای برادر از کجا
 حضرت صادق امام المحسنین
 که کتاب حق بود بر چار قسم
 اولین و دومین از آن بود
 سیمین آمد لطایف چارمین
 از عبارت عام آمد با خبر
 خود لطایف هست خاص اولیا
 خود بگو ای صاحب علم و عمل
 جز عبارتشان اگر کس در سوال
 جملگی ما یعلم تأویله
 لیک در فتوای قتل اولیا
 آن زمان دانند خود را راسخین
 آری آن علمی که نبود از امام
 آنکه علمش خوانی ای گول دنی
 کی بود منجی تو را از مهلکه
 علم چبود آنکه آید از ولی
 علم چبود آنکه از وی کشف و حال
 علم چبود آنچه حامل را نجات
 علم نبود قیل و قال زایده
 علم نبود آنچه اندر مدرسه
 علم نبود این اصول بی اصول

گشت تابان آن قدر بر خاص و عام
 شد زبانها خشکشان اندر دهن
 دختر خود ام افضل رو سیاه
 که نماید همسری با اولیا
 این گروه عامیان کور و کور
 کز رسومی علمشان باشد نسب
 که چو زنبورند لیکن بی عسل
 بیخبر از حکمت و فصل الخطاب
 لیکن از درک معانی در حجاب
 گوید او کافی کتاب الله بما
 گفته را از عهده می آیم بدر
 این گهر را مثقب او سفته است
 گوششان باشد ولی لایسمعون
 غافلند از یاد حق دادگر
 نسبت عالم به عامی شد روا
 زین بیان فرموده وصفی بس مبین
 هر یکی برگنج معنی چون طلسم
 یک عبارت یک اشارت ای سند
 پس حقایق شرح هر یک را بین
 وز اشارت خاص باشد بهره ور
 و آن حقایق گشت ز آن انبیا
 جز عبارتشان چه باشد ماحصل
 واکند بابی همه مانند لال
 هستشان حجت بقطع گفتگو
 چابک و چستند آن قوم دغا
 که کنند ایذا و قتل مؤمنین
 این بود حاصل مر او را لاکلام
 چون حجاب اکبرش خوانده نبی
 بل فزاید در تو کفرو زند که
 که شود رهبر سوی حق علی
 حاصل آید نی از آن قال و مقال
 بخشد و بدهد بره صدق و ثبات
 این رسومی علمهای بیهوده
 حاصلت گردد ز ریب و وسوسه
 که شروع اوست گفتار فضول

علم حق را خشیه لازم آمده
و آن بود فرعی ز علم ای مرد راه
ز آن گر خشیه نباشد رونما
تقوییی را کو نباشد علم یار
ای بسا آن عابد پرهیزگار
آخر آن تقوا ز حق دورش کند
گر همی گوئی که تقوا ای ولی
نیست تقوا آنکه نفسانی بود
تقوی آن باشد که جز محبوب خویش
نی مر آن تقوا که دورش از امام

خشیه نیز از معرفت حاصل شده
گر نداری خشیه علمت شد تباه
نور تقوا کی شود برقع گشا
میکشاند صاحبش را سوی نار
که نباشد غیر تقوایش شعار
دیده و دل هر دو بی نورش کند
هست ممدوح نبی و هر ولی
باشد آن تقوا که ربانی بود
گر همه خویش است بردارد ز پیش
سازد و گردد چو آن بلخی عام

استفسار امام صادق (ع) از حال برادر هارون زیاد

گفت هارون زیاد مؤمن
چون شدم در خدمت سلطان دین
گشت مستفسر ز من احوال او
عرض کردم صالح و پرهیزگار
نزد قاضی هست مرضی الفعال
غیر آنکه در ولایت بر شما
که چه باشد مانعش باعث چه است
عرض کردم کاو بزعم خود بود
گویند او که هادی راه خدا
هر که را تقوا بود نور بصر
حاجتش نبود بدیگر رهنما
که چه شد تقوای او درنهر بلخ
گفت هارون چونکه برگشتم به او
که شد آن مستفسر احوال تو
از صلاح و وز تورع وز سداد
پس ز لیل نه ربلخ آن جان جان
این سخن چون شد مرا او را گوشزد
شد از آن در بحر حیرت غوطه ور
از تعجب گفت با من کان ولی
گفت حقا که نماندم اشتباه
پس به او گفتم کز آن قصه مرا
کز ورای نه ربلخم شد گذر
بود با او یک کنیز تیز هوش

که مرابد یک برادر در وطن
حضرت صادق امام راستین
که چه باشد در جهان افعال او
غیر تقوایش نمی باشد شعار
نزد جیران نیز بس نیکو خصال
نبود اقرارش بگفت آن مقتدا
کز می انکار حق گردیده مست
متمقی و منعش از این آن کند
بس احادیث و کتاب الله مرا
وز کتاب الله گردد با خبر
پس بفرمود آن امام اتقیا
غره تقوایش چون آمد بسلخ
گفتم احوال شه فرخنده خو
عرض کردم سر بسرا فعال تو
هم ز انکار تو ز آن شاه رشاد
گفت رمزی که چه شد تقوای آن
گوئیا ز او راه حس و هوش زد
زد بجانش آتش خجلت شرر
مر تو را داد این خبر گفتم بلی
کاو بود حجت بحق لاله
با خبر کن گفت بشنو یا اخوا
بد مرا مردی در آنجا همسفر
که بیست از غمزه راه چشم و گوش

آتشی ما را شد آنجا احتیاج
 که تو اینجا باش واقف برکنیز
 چون روان شد از پی آتش روان
 آنچنانکه دیگ شهوت جوش کرد
 او روان شد بهر آتش گامزن
 مجملا آبی بر آتش ریختم
 لیک حق آن خدای غیب دان
 غیر حق کس واقف از فعلم نبود
 داد از آن فعلم خبر دانستمی
 پس شد او سالی دگر همراه من
 هم برون نامد از آنجا تا نهاد
 خود بگو ای صاحب علم و رشد
 کز امام خویش بر تابند رو
 نور تقوا گر بدل تابان شود
 آری آری تقوی کان خود سراسر است
 تقوی آن باشد که زامر حق بود
 تقوی کان متقین را در خور است
 تای آن رمزی ز ترک ما سوا
 قاف آن قرب قبول پادشاست
 و او آن آمد و فدا را ترجمان
 آن الف که در دل یا شد نهان
 یعنی آنکو شد از این سه با نظام
 سایر قوس نزول است ای فلان
 یک رویش با خلق و یک رو با خدا
 آنکه را حاصل شد این تقوا بجان
 آنکه او زین تقوی آمد کامجو
 باز آمد از دم آن رهبرم
 تا سخنرانی کنم از باب علم
 مجملی از شرح آن گر شد بیان
 این زمان باقی او را گوش باش

گفت با من آن رفیق بی لجاج
 تا روم از بهر آتش تیز تیز
 شد تنور شهوت آشفشان
 کاتش نیران ز من فرموش کرد
 من شدم از خم شهوت جامزن
 بر سر خود خاک عصیان بیختم
 که نکردم بر کسی افشای آن
 چونکه آن شاهنشاه ملک وجود
 کاو بود حقا خلیفه حق همی
 تا که شد نزد امام مؤتمن
 دست بیعت در کف شاه رشاد
 زهد و تقوا را چنین آئین بود
 لیک در تقوا و زهد آرند رو
 از امام حق که روگردان شود
 در ره حق ناتمام و ابتر است
 وز هوای نفس دون مطلق بود
 زیر هر حرفش گنجی مضمراست
 ما سوی رمزی ز ملک دو سرا
 که یتقبل بر این معنی گواست
 از وفای عهد آن جان جهان
 وحدت و کثرت از او آمد عیان
 هم ورا سیر الی الله شد تمام
 او بود او بر رخ لایبغیان
 وحدت و کثرت از او شد رونما
 او خلیفه شد خدا را در جهان
 شد زمر آتش عیان انوار هو
 شوری از صهای علم اندر سرم
 بوکه بگشاید برویت باب علم
 لیک باقیماند از آن سر نهان
 پای تا سر ز استماعش هوش باش

بیان حضرت صادق (ع) درباره علم

این بیان فرموده در افشای علم
 نی به تعلیم و تعلم ای همام
 در دل هر کس که میخواهد خدا

حضرت صادق در دریای علم
 که نیابد علم حق هرگز نظام
 بلکه آن نورست کاندازدورا

گر هنوزت ز این بیان مستطاب
تا نیاید موسی جانت برون
اندر آفاق دلت ای معتمد
بگسل این بند علایق را زجان
گوش و هوش خود کنون میکن گرو
علم حق یک نقطه دان بی چند و چون
گر ز نقطه علم حق خواهی خبر
کاو بود آن نقطه پرگار دور
اوست مرآت جمال بی نظیر
او بود آن وارث علم نبی
او بود آن وارث سر امام
گر شناسی ذات او را ای کیا
بیعت نبود اگر با مرد حق
کی نهی در عالم معنی قدم
از نفخت فیه من روحی کجا
چونکه شمع اهتدا در دست اوست
گر نیروزد براه تو چراغ
گر ازین جهل مرکب بگذری
بابی از علمت گشاید بر جنان

آفتاب علم باشد در حجاب
از حجاب این تن خاکی دون
نور علم حق کجا تابان شود
تابتابد نور علمت بر روان
نکته ای از علم ربانی شنو
که شده تکثیر آن از جاهلون
ذات پیر آن شیخ کامل را نگر
گرچه آمد با ظهور طور طور
که بود از حق بشیر و هم نذیر
که مودع شد به او سر ولی
که از او بگرفته راه حق نظام
دانی آن دم سر نقطه تحت با
این علمت گر نشویی از ورق
کی شود لوحت پذیرای رقم
گرددت آئینه دل با صفا
رونما ز آئینه اش انوار هوست
کی ز نور معرفت یابی سراغ
از طلب رو در تعلیم آوری
که شود صد باب دیگر ز او عیان

رمزی از اسرار دل

این بیان ز اسرار دل رمزی بود
در شبی تاریک چون دلهای تار
کز چه باید در میانشان این تضاد
چونکه این هر دو ز صنع پادشاست
ناگهان آن شاهد غیبی نقاب
شد درخشان نور دلبر از دل
بزم دل شد از قدمش رشک طور
دل از آن چون وادی ایمن شدم
گفت کای سیار وادی خیال
صلح نور و نار در دور قمر
نور و ظلمت کی بهمشان اتحاد
آن یکی نورانی و شفاف شد
گرچه حکمتها در آن بس مضمراست
گرهمی خواهی بدانی سر آن

که از آن اتمام حجت می شود
درفتادم در حدیث نور و نار
این تخالف در میان از چه فتاد
پس چرا اندر میانه ماجراست
برکشید از چهره چون آفتاب
شمع رویش کرد روشن محفل
شد فروزان از رخس آیات نور
موسی جان از صعق ایمن شدم
از چه افتادی در این فکر محال
بس غریب است و عجیب اندر نظر
در میانشان هم تباین هم تضاد
وان دگر ظلمانی الاوصاف شد
لیکن آنچه اندر اینجا درخور است
تعرف الاشیاء بالاضداد خوان

گر نباشد شام ظلمانی چسان
 گر نباشد ملحد شیطان صفت
 گر نباشد عامی شیطان خیال
 گر نباشد اهل قشر بی بصر
 گر نباشد راهزن اندر کمین
 گر نباشد جاهل عالم نما
 لازمند این هر دو فرقه ای ولد
 در میان تا نقل نور و نار هست
 همچنانکه مولوی طاب ثراه
 «نوریان مر نوریان را جاذبند
 جای دیگر گفته است آن با حضور
 عرض کردم کای حدیث نور و نار
 واقفم فرما ز رمز کارشان
 نوریان را چون به ناری کار نیست
 از چه رو آن فرقه ضال و مضل
 مثقب نطقش در اسرار سفت
 شهر علم مصطفی صدر الکبار
 آن یکی مخفی و دیگر جلوه گر
 آن یک ایمان آن دگر اسلام شد
 چونکه قد افراخت آن شاه دنا
 هم شد آن، آن ظهور دعوتش
 که نهان سازد مرایمان را ز قوم
 بوکه از خامی بتدریجی رهند
 لاجرم ظاهر شد اسلام حنیف
 دعوت اسلامیش معلوم شد
 هر که توحید خدا کردی قبول
 بود مسلم گرچه بد ز اهل نفاق
 از مسلمانی شرف اندوختند
 چونکه شد دور ظهور حیدری
 در غدیر خم نبی جان جهان
 دعوت ایمانیش ظاهر نمود
 گفت با خلق جهان از خاص و عام
 این زمان خود دعوت ایمان کنم
 وقت رفتن آمدم زین تنگنا
 هر که او داند مرا مولای خود

صبح صادق را شناسی در جهان
 از کجا بشناسی اهل معرفت
 از کجا بینی جمال اهل حال
 از کجا یابی ز اهل لب خبر
 کی شناسی رهبران راه دین
 کی شود ظاهر علوم اولیا
 تا شود ممتاز از هم نیک و بد
 این دو فرقه هر دو اندر کار هست
 این بیان فرموده بر اصحاب راه:
 ناریان مر ناریان را طالبند
 «رگ رگ است این آب شیرین و آب شور»
 از جمال و از جلالت آشکار
 ای تو واقف بر همه اسرارشان
 چونکه اندر کیششان آزار نیست
 متفق اندر اذای اهل دل
 لعل گوهر بار را بگشود و گفت
 باشدش از حق دو در سیر و چهار
 آن یکی مشهور و دیگر مستتر
 آن یکی از خاص و یک از عام شد
 تا که خواند خلق را سوی خدا
 اقتضا بنمود از حق حکمتش
 تا شود تدریجی و یوماً فیوم
 تا که در قید اطاعت سرنهند
 ماند پنهان امر ایمان شریف
 دعوت ایمانیش مکتوم شد
 هم مسلم داشت فرمان رسول
 همچنانکه جملگی اهل شقاق
 لیک چشم از نور ایمان دوختند
 مؤمنان را شد اوان برتری
 خوانند مولا را امیر مؤمنان
 باب بیعت بر مسلمانان گشود
 دعوت اسلام آمد تمام
 طالبان را روسوی جانان کنم
 بر شما سازم علی را پیشوا
 بیگمان او را علی مولا بود

هرکه با دست خدا بیعت نمود
هرکه او از بیعتش سرتافته
بعد تبلیغ آن رسول بیهمال
که بده نصرت خدایا ناصرش
جملگی بیعت کنان با دست حق
چون به پرده شد جمال احمدی
گشت باب امتحان بر جمله باز
ذوالفقار حق فرو شد در غلاف
چون زحیدر می‌نبد بیم و امید
جمله برگشتند از شاه رشاد
غاصب حق خلافت آمدند
ظاهر اسلام را برداشتند
شق اسلام مجازی شد عیان
گشت پس اسلام و ایمان شریف
گرچه ایمان ظاهراً مستور شد
لیک بر هر یک محبان در نهان
راه و رسم معرفت آموختند
چونکه دیدند آن گروه بیوفا
بلکه هر دم میشدی افزون و بیش
در پی ایذا و قتل او یا
ظاهر قرآن و اخبار و سند
قولشان قال الله و قال الرسول
نام احمد را گرفته بر زبان
مجملاً کردند آن قوم شرار
گرتورا آید بخاطر حالیا
که بود آن حجت الله در ز من
گرچه حکمتها در آن بیحد بود
اولین باشد وجود مؤمنین
چون ولی الله مقهور و ضعیف
چون نماند از او امید و بیم کس
حکمت دویم از آن ای با وفاق
بر خلاف مسلمین ظاهری
ز آنکه شد اسلام و ایمان ای فلان
چون زبان و دل نشد با هم یکی
این زمان نیز آنچنان دان ای ولد

باب قرب کبریا بر رخ گشود
بیگمان سوی جحیم اشتافته
روی آوردی بیاب ذوالجلال
هم بکن مقهور آنکو قاهرش
لیک در باطن نفاق و بغض و دق
گشت پنهان آفتاب سمرمدی
تا که آمد نیک و بد را امتیاز
از غلاف آمد برون تیغ خلاف
امتحان حق تعالی شد شدید
آنچنانکه عهد بیعت شد زیاد
از مقام پیشوایی دم زدند
هم مرایمان را زکف بگذاشتند
نور ایمان حقیقی شد نهان
یک قوی و آن دگر آمد ضعیف
و اهل بیعت در جهان مقهور شد
بیخبر از اطلاع دشمنان
در جانشان نور حق افروختند
که نباشد نور حق را انطفأ
از حسد شد سینه‌هاشان جمله ریش
متفق گشتند آن قوم دغا
بودشان از بهر دنیا مستند
فعلشان ایذای اولاد بتول
بهر تنظیم و رواج ملکشان
شق اسلام مجازی اختیار
که در این باشد چه حکمت از خدا
غالباً مقهور قوم پرفتن
لیک ظاهر ز آن دو حکمت می‌شود
مؤمنین مستحق در راه دین
کو از او بیم و امیدی ای شریف
مرد حق خواهد شود تسلیم و بس
آنکه در اصحاب او نبود نفاق
که کمی ز ایشان بود از آن بری
ظاهر آن یک از لسان این از جنان
لاجرم باشد نفاق آن بیشکی
که هم آن اسلام و آن ایمان بود

این دو رشته هر دو ممتد ای ولی
 اوکنند ممتد از بعدالاشتراک
 یک از آن باطن یکی ظاهر بود
 این یکی شد از عوام آن از خواص
 فرقه اسلامیان ظاهری
 مؤمنان را در جنان تکفیرکن
 اکفای کرده به اسلام حنیف
 رخ ز ایمان حقیقی تافته
 گرچه آن اسلام فرخنده خصال
 غیر اسمش نیست باقی در جهان
 که زمانی امتم را میرسد
 هم بود زنها بر ایشان قبله ای
 باشد ایشان را شرافت از متاع
 آن هواهای نفوس فاسده
 گر مساجدشان بسی معمور هست
 عالمانشان بدترین خلق حق
 هم ز قرآن نیست باقی غیر درس
 غیر رسمی نیست باقی از نماز
 چون شنیدم این فعال و حالشان
 عرض کردم کای توام مایه سرور
 این بیان شد مشکلم را دلگشا
 با وجود این همه فعل دغا
 خود چسان هادی شدند و رهنما
 پس بگفتا از لب معجز نما
 که بوند این پیشوایان دو فریق
 آن بحق می خوانند و این سوی نار
 آن بیاد آورد ییاد خدا
 این به قشرت میرساند آن به لب
 عرض کردم کاین دو من خود دیدمی
 آن فریق ناجیه ای مؤتمن
 دستگیری کردیم از عین جود
 تا که خورشید رخت طالع شدم
 تا شدم روشندل از نور حضور
 از دم جان پرور ای کامل نظر
 دیدم ایشان را گروهی با ولا

تا زمان قائم آل نبی
 پاک سازد از خبث این روی خاک
 آن یکی مقهور و این قاهر بود
 هر یکی دارد بفردی اختصاص
 از منیت جمله از ایمان بری
 عارفان را از لسان تخذیرکن
 بیخبر مانده ز ایمان شریف
 سوی اسلام مجاز اشتافته
 که نبی کردش بیان در بدو حال
 همچنانکه گفته آن جان جهان
 که دنا نیر جهان دینشان بود
 چون طمع دارند از ایشان قبله ای
 که بر آن باشند دائم در نزاع
 آلهه باشند زحششان مایله
 کهنه دلهاشان خراب از تقوی است
 کز شقاوت برده از شیطان سبق
 چون نباشد از خداشان هیچ ترس
 چونکه نبود با خداشان عرض راز
 با خبر چون گشتم از افعالشان
 وی ز تو تابان بدل نور حضور
 ای بیانت چون بنان مشکل گشا
 که مر ایشان را بود آن ماحصل
 بر فریق عامه ای نور خدا
 که نخواندی از کتاب این آیه را
 آن یکی ناجی و آن دیگر غریق
 این بخود می خوانند و آن سوی یار
 وین کند غافل زیاد حق ترا
 این به بغضت میکشاند آن به حب
 ای فدایت جان وایمانم همی
 خود شناساندی مرایشان را بمن
 جود تو بر دل در رحمت گشود
 نور بخشای مطالع آمدم
 شد سراپایم همه ذوق و سرور
 کردیم بینای ارباب بصر
 با صفا و با ضیا و با وفا

جملگی مست از می دیدار یار
 جمله را دلبر یک و معشوق یک
 نی به قید حب جاه و حب مال
 جمله سرخوش از می دیدار هم
 گر قدم در کوی کثرت می نهند
 گرچه در قید تنند آنها اسیر
 مجملا خواهم گر ایشان را مدیح
 که معینم گر شوند اشجارها
 کی توانم وصف ایشان را رقم
 از فریق دویمین ای مؤتمن
 هم به ایشان سالها همره بُدم
 مدتی اندر میانشان بودمی
 سالها کردم به ایشان همدمی
 دیدم ایشان را گروهی بیوقار
 از پی دنیا بهر در جبهه سای
 میکشان باده عجب و غرور
 آن یکی با نشستن مقصدش
 آن یکی طالب بدی تدریس را
 وقت تقسیم وظایف بیدرنگ
 آن یکی بند وظیفه آمده
 آن یکی را ماجرای اعلمی
 آن یک استبصار از استبصار کرد
 آن یک از کشف شد کشف هم
 آن یک از شافی شفا اندوز شد
 آن یکی وافی شدش کافی بجان
 آن یک استرشادی از ارشاد کرد
 از قوانین آن یکی قانون نواز
 آن یک از مغنی غنا کردی طلب
 آن یکی مستغرق قاموس شد
 آن یکی از کنز آمد گنج سنج
 مجملا هر یک خدا را از کتاب
 ادعا گرچه بدی تقلیدشان
 جملگی را خود سری آئین بدی
 دیدم ایشان را چنان پر از حسد
 یکدیگر را جملگی اندر نفاق

وز تجلای حضوری کامکار
 سینه ها شسته ز نقش ریب و شک
 نی بهمشان در سخن بحث و جدال
 در پرستاری هم دلدار هم
 جز ز وحدت کی دم دیگر زنند
 لیک اندر ملک دل شاه کبیر
 خامه میگوید به آواز فصیح
 هم مداد آیند دریاها مرا
 چون قدم فرسای عجز آمد قلم
 تازه سازم باز آئین کهن
 خود ز جزء و کلشان آگه شدم
 و آنچه گفتندی بجان بشنودمی
 هم به ایشان هر طرف بچریدمی
 بهر دنیای دنی خوار و نزار
 جملگیشان غافل از یاد خدای
 بیخودان نشئه بهتوان و زور
 آن یکی محراب جستن معبدش
 تا گشاید بابی از تلبیس را
 یکدیگر را حمله آور چون پلنگ
 همچو کلب بند جیفه آمده
 و آن دگر را ادعای افهمی
 اولیا را جملگی انکار کرد
 غم فزودش سر بسر بر روی غم
 و آن یک از صافی صفا آموز شد
 و آن یک از کافی شدی اخبار خوان
 سوی خود طلاب را ارشاد کرد
 در مقام خود پرستی نغمه ساز
 تا فزاید مرورا نام و نسب
 شمع جانش را مرآن فانوس شد
 وز پی تحصیل آن در درد و رنج
 می بخواندی غافل از ام الکتاب
 لیک بر آن کی بدی تقیدشان
 رد و طعن اولیایشان دین بدی
 که شده حکشان مگر نقطه جسد
 لیک در ایدای اهل دل تفاق

بودم استادى از ايشان كه به من كه اگر مي‌د دو چيزت اى همام آن يكى باشد نفاق و يك حسد گفتم اى استاد اى ملادنسى گفت با خود گر بگوئى كه فلان هم شوى با دوستانت در نفاق اين شود باعث ترا اى با هنر هم به هنگامى قليل اى ذوهمم گفتم اى آخوند اى ملال من ليك علمى كز نفاق و از حسد مجملا گر ز آنچه ز ايشان ديده‌ام گر كنم عرضه در اين دفتر كجا گرچه مى‌بودم به ايشان مدتى هم به ايشان روز و شب بودم جليس هر كه را ديدم به وسواسى قرين هر كه را ديدم كه ذكر اهل ذوق چونكه بودم دامن حبت بكف چونكه ظلت بر سرم بد سايبان تا كه صيد باز شاهى آمدم اين زمان خواهم ز تو اى پيشوا كه چه باشدشان دليل رو نما از كتاب اينها هدا آموختند ياكه رخصتشان رسيد از اوليا مشكلم را حل كن اى مشكل گشا پس بگفتا با من آن داناي راز تا تو را ظاهر شود اقوالشان بعد استر خاص بودم منتظر يادم آمد از امير مؤمنان چونكه ايشان جزو عالم آمدند پس روان در بحر خود رفتم فرو اندر آن دريائى بيحد و كنار بو كه در آئينه شاهنشهى ناگهان نفس از درون برداشت سر گفتم او را از كجا آيى روان گفتم او را كاي پليد نابكار

از ره تأديب ميگفت اين سخن كار و بارت ميشدى با انتظام كه مراين دو رونق كارت شود چون پذيرد علم از اين دو روشنى در تدريس از چه باشد اعلم آن كه نباشد اندر ايشان اتفاق كه شوى از اهل علم از جمله سر مجتهد كردى و در دوران علم گرچه استادى در اين فن بى سخن كامل آيد جهل از آن بهتر بود ياكه خود از قولشان بشنيده‌ام مى بگنجد اى ولى رهنما حاصل آوردم از ايشان صحبتى در همه جا يار و غمخوار و انيس گفتم اين باشد يقين از مؤمنين مى نمودى خواندم او را اهل شوق دل مرا نامد به ايشان مؤتلف تر نشد ذيلم از اين تر دامنان هم ز رنج اين و آن فارغ شدم كه بدانم حجت آن قوم را از كه بر ايشان رسيده اهتدا كه چراغ معرفت افروختند كه شدند اينان امام و پيشوا اى ز ايمائست قد گردون دو تا كه تو خود ز ايشان بجو اين قصه باز پى بى ز اقوال بر افعالشان كز كجا جويم مر ايشان را خبر كآنچه در عالم در آدم بدنهان لاجرم مضمر در آدم آمدند تا كنم ز ايشان در آنجا جستجو هر طرف اندر طلب كردم گذار يابم از احوال ايشان آگهى چون مرا شد جلوه گر اندر نظر گفت از آن كويى كه ميجستى نشان اى تو قطاع طريق روزگار

خود تو را ز اینجا نمودم در بدر
تا به کنج انزوا بنشسته‌ام
من ترا دیرست از خود رانده‌ام
گفت با من از سر عجز و نیاز
پیش از این اماره گر بودم کنون
رسم و راه سرکشی بنهادم
پاسبان درگه شه آمدم
هان نمی‌بینی که دربانان شاه
چون شدی محرم به بزم پادشاه
چون ترا بر سر فتاده ظل پیر
چون نماید شیر آهنگ ستیز
آنکه شیران را دمش رو به کند
از مظفرشاه عالی مرحله
«دست شیطان را که بندد، غیر پیر
من نخوانده نامدم ای ذوهمم
گفتمش کی من تو را کردم طلب
گفت از آنهایی که میجستی نشان
گر شدم اینجا اسیر و پای بست
گر در اینجا عاجزم ذوالمسکنة
گر در اینجا آمدم خوار و ذلیل
گر در اینجا خوار و مضطر آمدم
سالها من حيله بازی کرده‌ام
من حریف خود شناسم در نبرد
لیس لک سلطان علیهم چونکه حق
چونکه ایشان کافر بیعت شدند
هرکه باب بیعت مولا گشود
من برزم هرکسی باشم دلیر
گرچه آنجا معنی صورت بدم
گر نباشد قید صورت در نظر
گفتمش چون آگهی ز احوالشان
که چه باشد حجت آن قوم ضال
چونکه ایشان پرده و تو پردگی
هرکه از ایشان خبر خواهد هله
مجملی ز احوالشان تقریر کن
پس شد آن بر منبر کبر و منی

مسکنت را کرده‌ام جای دگر
بر تو راه آمد و شد بسته‌ام
باز آیی از چه رو ناخوانده‌ام
کی تو محرم در حریم قرب راز
آمدم مأمورهای ذوفنون
در ره آزادگان افتاده‌ام
قایچی باب باب اللّه شدم
مانع اند از غیر نزدیکان شاه
نیز دارد پاسبان پاست نگاه
من چسان رزم آورم باشیرگیر
روبهان را چاره نبود جزگریز
کی تواند روبهش پهلوان
خوانده باشی از کتاب این مساله
گرگ را که بر دَرَد، الا که شیر»
خود مرا گفستی بیا من آمدم
ای مزور خود نمای بی ادب
خود ز معنیشان منستم ترجمان
از من ایشان را بسر افسار هست
اندر آنجا قاهر ذوالسلطنه
اندر آنجا دلیل هر سبیل
اندر آنجا شیخ و رهبر آمدم
با حریفان رزم سازی کرده‌ام
کی شوم رزم آور مردان مرد
گفته است کی پیش افتم در سبق
ز این جهت من راشدند اندر کمند
رشته تدبیر من از کف ربود
غیر آن شاه دلیر شیرگیر
لیکن اینجا صورت معنی شدم
سِرّ معنی می‌نگردد جلوه‌گر
با خبر کن مرا ز احوالشان
از چه دارند این همه قال و مقال
سِرّ ایشان از تو ظاهر جملگی
از تو اش روشن شود آن مرحله
برخی از احوالشان تفسیر کن
با هزاران مکر و کید و رهنمی

بر سرش دستاری از عجب و ریا
 از حیل بر دوش افکنده ردا
 گفتمش ز این منبرت اول بگو
 گفت مرد مؤمنی وقفش نمود
 کز دعای خیر یادش آورند
 والد مرحوم من با وجد و حال
 و اندر این مسجد بخلق خاص و عام
 گفتم او از امر کی آمد امام
 گفت از اجماع خلق عام و خاص
 گفتمش لعن خداوند غیور
 هان تو نشنیدی که آن فخر بشر
 که نه بنشیند کسی در این مقام
 یا سعیدی در سعادت بس سعید
 از شقاوت چون ترا باشد خبر
 از سعادت نکته‌ای سازم بیان
 این سعادت هر که را آمد نصیب
 این سعادت هر که را شد دستگیر
 این سعادت هر که را شد موهبت
 چیست دانی این سعادت ای دنی
 آنکه با شیر خدا بیعت نمود
 این سعادت کی تو را آمد یلی
 پس بگفت آن رهزن هادی شده
 گفتمش الیوم اکملت لکم
 گربدی نزد خدا عزوجل
 می‌شدی خود دین حق کامل از آن
 همچنین اسلام مرضی اله
 چون کمال دین و اتمام نعم
 هر کسی کز بیعت آمد سرفراز
 همچنین در جای دیگر شد بیان
 آنکه شد مشیش مکب بوجه خود
 بر صراط مستقیم حق سوا
 کاین هدایت غیر بیعت آمده
 هر که آمد ز این هدایت رو نما
 باز گفتم مرورا با من بگو
 که به ایشان وعده فرموده خدا

زیر هر تارش هزاران دامها
 کافکنند در دام از آن این عامه را
 کز کجا آوردیش ای فتنه جو
 تا کند جودش به مردم وانمود
 تا شود قدرش از این پایه بلند
 متکی بود اندر اینجا چند سال
 موعظه کردی به آداب تمام
 که شد اینجا پیشوای خاص و عام
 این امامت یافت بهرش اختصاص
 بر تو و بابت بود تا نفخ صور
 دارد این گونه حدیثی معتبر
 کاندراو نبود دو خصلت بس تمام
 یا شقیبی در شقاوت بس شدید
 نیست حاجت ذکر آن ای خیره سر
 تا که بشناسی سعیدان را نشان
 دیده‌اش روشن شد از روی حبیب
 دستگیری کردش آن شاه دلیر
 گیرد از ساقی مدام معرفت
 آنکه شد تسلیم در دست علی
 از سعادت بابها بر رخ گشود
 که شدی بر منبر حق معتلی
 کز کجا بیعت سعادت آمده
 روز قرآن خوان و کم کن اشته
 نعمتی از بیعت آن شه اجل
 هم شد اتمام نعم حاصل از آن
 آمده تسلیم شه بی اشته
 آمده موقوف بیعت لاجرم
 بر رخس باب سعادت گشت باز
 از کلام آن خدای مستعان
 باشد آن اهلی و یا آنکه رود
 خود بده انصاف ای گول غوا
 و ای آنکو که از آن هارب شده
 از سعادت می‌شود برقع گشا
 معنی اما الذین سعدوا
 جنت خلد و نعیم جانفزا

و آن بود مخصوص بریاع جان
 که خریده آن خدای مهربان
 تا عوض بدهد به ایشان جنتش
 گرنه این بیع و شرا در بیعت است
 چونکه بیعت جنتش آمد قرین
 چونکه سفتم این در حق از بیان
 پس بگفتم کای فضول ابن فضول
 این امامت که تو گشتی مدعی
 این امامت آمده خاص امام
 که از او اذن و اجازت یافته
 پیشوا آنکو که نطقش از حق است
 گر بگوید خود ز حق گوید همی
 پیشوا آنکو که در راه خدا
 پیشوا آنکو که در راه اله
 پیشوا آنکو که در شرع نبی
 پیشوا آنکو که در طی طریق
 پیشوا آنکو که ز روی موهبت
 پیشوا آن که ز حقیقت پرده‌ها
 پیشوا آن که ز می توحید جام
 پیشوا آنکو که چون فانی شود
 پیشوا را فانی فی الله خوان
 چونکه آن شد باقی اندر ذات هو
 این بود قوس عروج و هم نزول
 پس بگفتم کای امام عامیان
 این صفت گردیده خاص پیشوا
 یک رویش پیوسته می باشد بحق
 یک رویش همواره با خلق آمده
 از یکی رو می بگیرد ناب فیض
 گر دمی غافل زیاده بود
 گر نپوید کس براه بندگی
 چونکه او کامل شده در بندگی
 در عبودیت چو شد ثابت قدم
 در عبودیت چو شد کامل عیار
 همچنانکه این حدیث مستفاد
 که عبودیت یکی جوهر بود

که شد این آیه بر او وافی بیان
 انفس و اموال خود از مؤمنان
 جنت مشهوده پسر نعمتش
 پس چرا اندر ازایش جنت است
 پس سعادت گشت او را همنشین
 گوئیا افتاد سنگش در دهان
 ای تو غاصب حق اولاد رسول
 باشد از ذریه خاص علی
 یا سعیدی کو بود خاص امام
 کز هدایت سوی خلق اشتافته
 از هوای نفس دون بس مطلق است
 ورنگوید هم ز حق باشد همی
 مطلق آید از قیود ماسوا
 باشدش قرب قبول پادشاه
 جز هدایت نبود او را مطلبی
 اهل ره را شد مددکار و شفیع
 باشدش در دست جام معرفت
 رهروان را وانماید از صفا
 باشدش در دست و پیماید مدام
 فانی اندر شیخ ربانی شود
 پیشوا را باقی بالله دان
 کل شیی هالک الا وجهه
 که بود مخصوص ارباب قبول
 خوانده باشی برزخ لایغیان
 ز آنکه او زوجتین است از خدا
 فارغ از غوغای خلق و طعن و دق
 که مرایشان را بحق هادی شده
 وز یکی رو می گشاید باب فیض
 کی تواند خلق را هادی شود
 از خدایش کی رسد پابندگی
 از خدایش آمده فرخندگی
 از ربوبیت حقش در داد دم
 شد امام و پیشوای روزگار
 بندگان را میهد ناب مراد
 که همان کنهش ربوبیت شود

در ربوبیت بود آنچه نهان
از عبودیت اگر خواهی نشان
هر که آن با عهد بیعت بسته شد
چون ورا پیوستگی آمد بحق
چونکه شد علم لدنی حاصلش
او خلیفه گردد از حق علی
پس بگفت آن پیشوای هر جهول
لیک باشد ناتمام ای مرد راه
که مرآن بیعت که گوئی ای فقیر
این زمان کی صاحب بیعت بود
مصطفی کآنجا در بیعت گشود
گر ز مولا باید این بگذشتش
دیگر آنکه حجت قاطع بما
بعد آن شد حجتی کآن وافی است
چون نباشد هیچ رطب و یابسی
هم اسانید نبی و از امام
گفتمش کای جاهل گول پکر
هان تو نشنیدی نبی مصطفی
که یکی باشد کتاب و آن یکی
ز آن یکی اصغر یکی اکبر بود
بعد من ناید ضلالت مرورا
گر نباشد عترت صاحب نفس
گر نبودی اهل بیت مستطاب
گر نبودی اهل بیت طاهرین
گر نبودی اهل بیت لوکشف
تو گمان داری که ای گول پکر
یا که با او همزبانی داشتی
تو ز قرآن کاغذ و خط دیده‌ای
غیر ط و س ز طاسش بگو
شاهد طه و یس کی تو را
این کتاب و عترت با هم توأمان
گفت باشد عترت اکنون در میان
گفتم آیا از شما کس را سزد
گفت کی هیئات چون باشد روا
که از آن علمی بگیرد ید به ید

در عبودیت شود فاش و عیان
بیعت شه ترجمان این بیان
از خودی رسته بحق پیوسته شد
علم او یابد ز علم حق نسق
نور حق تایید بر جان و دلش
جانشین آید خفی و هم جلی
که مر این برهان تو باشد قبول
چون نباشد اندر آن هیچ اشتباه
شد مقرر اندر آن روز غدیر
گر دلیلی داری آن حجت بود
بر کس دیگر تعدی کی نمود
پس نبی بایست او را گفتنش
آن کتاب اللّٰه را کرده عطا
خود کتاب حق بود کآن باقی است
که نباشد در کتاب اللّٰه بسی
بس بود حجت بخلق خاص و عام
ای ز اسرار ولایت بی خبر
گفت ثقلین را گذارم بر شما
عترت من هست بی ریب و شکی
از شما هر کوبه آن دو چنگ زد
وین دو با هم یار تا روز جزا
نور قرآن را که آید مقتبس
کی گشود از چهره قرآن نقاب
سرّ قرآن از کجا میشد مبین
سرّ قرآن از کجا شد منکشف
بهر تو نازل شد این قرآن مگر
که ز اسرارش نشان بشناختی
رمز و الغازش کجا فهمیده‌ای
خود چه دیدی گر توئی اسرار جو
پرده افکن آمد و برقع گشا
کی جدائی ز این دو آید در میان
که بود اسرار قرآنش عیان
که بدربار جنابش پی برد
راه جستن سوی آن گنج خفا
تا تواند هادی خلقان شود

او به پرده غیبت است و احتجاج
گفتمش پس چیست حاصل از امام
گر چنین باشد که میگوید بود
خور که یک ذره بود از نور آن
هیچ دانه می‌نرود از زمین
فیض حق جاری دمام بر امام
فیض رحمانش خاص و عام راست
گر بدامانش کسی را دست نی
بر خلایق فیض او چون میرسد
آنکه نشنیده است امر و نهی او
در جوابم گفت که شرع مطاع
اتباع امر صاحب کرده است
ز آنکه امر او بود امر رسول
او بود مقبول درگاه امام
گفتم او را فایده چو بود بگو
گر نه از او نایی باشد به دور
پس چنان فیاضش حاصل شود
با وجودی کان نبی خیرالورا
که بحبل او تمسک آوریم
کیست حبلش آنکه شد ذوجنبین
کیست حبلش آنکه آن مرآت اوست
او ز حق گیرد دمام فیض و هم
فیض از او گیرد رساند پس بخلق
هم از او گیرد دهد هر کو سزد
گیرد از ساقی دمام جرعه بخش
آنچه حق «دردم دم» در نای او
گاه جام و گه سیوگاهی می است
دیگر آنکه آن نبی بی همال
هر که باشد طالب آن علم هان
خود بگو کبود در رجال ای هیچکس
گفت آنها عالمان امتند
قول ایشان آمده قول امام
گفتم ای یحیی ابن اکثم ای خبیث
که چو نفوس واحدند آن عالمان
گر هزارند از یکی عضو همنند

کی توان گشتن ز علمش فیض یاب
در وجودش گر نباشد فیض عام
فیض او بس ناتممام ای بیخرد
گر نماید منع تابش از جهان
پس کجا نور خور و خور آفرین
همچنین ساری از او بر خاص و عام
وز رحیمی جان خاصان بانواست
حجش بالغ شود بر خلق کی
کی ورا اتمام حجت می شود
پس چه باشد حجش بر آن بگو
هر که بنماید مر او را اتباع
گرچه او در احتجاج و پرده است
هر که فرمان ورا سازد قبول
حجت بالغ بر او گردد تمام
از وجود آن شه فرخنده خو
تا رساند فیض حق را طور طور
هم بقول تو مگر عاطل شود
در تمسک امر فرموده بما
تا بدر بار جنابش پی بریم
مرورا عین و بخلقان نور عین
اوست آئینه وی آن مرآت هوست
بدهد این را از توجه دمام
نبودش پروای خلق و فکر دلق
جام فیاضی دمام در دهد
هم شود بر باده خواران جرعه بخش
او دمد در نای دیگر مو بمو
گاه ساقی گاه نائی گه نی است
گفته اخذ علم باید از رجال
گو بگیرد از دهنهاشان بجان
تا شوید از نور ایشان مقتبس
که بخلقان پیشوا و حجتند
کاردین بگرفته از ایشان نظام
هان بگوش تو نخورده است این حدیث
جملگی در کثرت و وحدت نشان
یکدگر را همچو چشم روشنند

نی بهمشان اختلاف اندر سخن
 در تن جسمانی و اعضای آن
 در تن روحانی و آن اختلاف
 گر بوند این عالمان آن عالمان
 پس چرا دارند با هم اختلاف
 که نباشد قول همشان اعتبار
 بعد ذکر رحمت الله له
 گر بود استاد و قولش قول حق
 گر بود او نایب خاص امام
 دیگر آنکه گفته آن سلطان دین
 که مرایشان در دو عالم زنده اند
 گر شما دانید کاین قول رسول
 پس چرا در ردشان حجت کنید
 دیگر آنکه بازگو آن عالمان
 که بیانش کرده آن فخر امام
 کز خدا خود نزد ما سری بود
 غیر نزدیکان دربار خدا
 یا مر آن مؤمن که در ایمان کند
 بعد از این فرموده است آن پادشا
 گر نمی بودی کسی حمال آن
 در جوابم گفت آری باشد آن
 حضرت شه را بود نواب چند
 جملگی حمال اسرارش بجان
 لیک ما را چون نباشد دسترس
 ز این سبب مامور ظاهر آمدیم
 جز کتاب الله و شرع مستطاب
 گفتم این آیه مگر ناخوانده اید
 که ز اهل الذکر پرسید این خبر
 این شریعه وین کتاب ای فتنه خو
 بازگو با من که اهل الذکر کیست
 گر بگویی کآن امامان هدا
 لیک هر کس را کجا ممکن شود
 گفت کاین آیه دلیل صوفیان
 این سخن بوی تصوف میدهد
 نیست جایز با تو دیگر گفتگو

چونکه هست از یک زبان و یک دهن
 چون نباشد اختلافی در میان
 پس چسان باشد میانشان اختلاف
 که نبی کرده بیان احوالشان
 از چه باشد در میانه این خلاف
 هر یکی را رد یکدیگر شعار
 مینویسد حاشیه بر رد او
 پس چرا بر اوزنند این طعن و دق
 رد او رد وی است ای گول عام
 خوش بیانی در صفات مؤمنین
 در جهان جان همه پاینده اند
 هست و داریدش بجان و دل قبول
 قول میت همچو میت ای پلید
 آگهی دارند از آن علم نهان
 حضرت صادق شه عالی هم
 که نه بتواند کسی حملش کند
 وز ملایک محرمان پادشا
 امتحان قلبش خداوند احد
 که نموده امر تبلیغش بما
 پس چرا کردی ز تبلیغش بیان
 لیکن از چشم خلایق در نهان
 که بدربار جنابش میرسند
 فیض آن شه را مفیض دیگران
 که شویم از نور ایشان مقتبس
 شرع انور را مقیم از جان شدیم
 نیست تکلیفی بما از آن جناب
 یاز درک معنیش درمانده اید
 گر شما مستبصرید و بی بصر
 گر بدی کافی نگفتی فاسئلوا
 هم مر آن ذکری که نزدش هست چیست
 اهل ذکرند این سخن باشد بجا
 کز دم ایشان مر او را دم رسد
 هست و تو داری مگر ز ایشان نشان
 گر بتو ثابت مر آن نسبت شود
 گفتمش ای بی خبر ز اسرار هو

هان تو نشنیدی که مردی با صفا
 که تصوف چیست گفتش پادشا
 صاد آن صبر است و صدق و هم صفا
 فای آن فقر است و فردوهم فنا
 ای خوش آنکو اندر آن بشتافته
 پس بگفت آن منکر ضال مبین
 که نمیشاید کسی را حمل آن
 کاهل ذکرند آن گروه نیکخو
 لیک ایشان را کجا جستن توان
 ز این سبب ظاهر کفایتان کند
 گفتمش حاصل از این گفت و شنید
 که بود آن اهل ذکر اندر میان
 این زمان دیگر نخواهم گفتگو
 حجت بالغ چو شد بر تو تمام
 پس مرا آن شاهد غیبی دگر
 شد دلم ارض الله واسع از او
 حق و باطل را همی دیدم عیان
 گفت آنچه خواهشت بود ای ولد
 از یقین دان که اگر ایشان بدند
 مذهب و ملت از ایشان داشتند
 این زمان بگذار شرح این سخن
 آن جواد حق امام دین تقی

این چنین گفتا به شاه اولیا
 تای آن ترک است و توبه هم تقا
 واو آن وداست وورد و هم وفا
 گر تصوف این بود ای بیحیا
 تا که حقش ز آن شود شناخته
 که بود آن صعب مستصعب همین
 جز گروه ممتحن از مؤمنان
 فاش و پنهان حاملین سراو
 چونکه باشد بی نشانیشان نشان
 نیست ما را علم باطن ای سند
 این بدم کاکرار کردی ای پلید
 همچنانکه فاسئلوا داده نشان
 خواهی ایشان را بجو خواهی مجو
 مطلب شد حاصل اکنون والسلام
 جلوه گر گردید بس بازیب و فر
 نور حق شد در دلم لامع از او
 چون شدم ز او منکشف سر نهان
 دیدی و بشنیدی ایشان را سند
 در میان اهل کفر ناپسند
 چون نی از تحقیقشان بر پای بند
 بازگو ز آن عالم علم لدن
 آنکه شد حبش دلیل متقی

بقیه امام جواد (ع)

از علی ابن خالد این بیان
 که به سامره شنیدم این سخن
 که شنیدم از رفیقی باولا
 مردی آوردند با زنجیر و بند
 کو نموده دعوی پیغمبری
 آن علی گفتا که چون من این بیان
 تادمحبس کز او یابم سراغ
 بعد استیزان و رخصت ازدخول
 دیدمش مردی فهیم و عاقل است
 گفتمش با من بگو احوال خود
 گفت میبودم بشام تیره روز

میکنند روشن روان دوستان
 که محمد نامی این گفتا بمن
 که ز شام تیره روز پر جفا
 هم ورا اینجا بزنند کرده اند
 فاش کرده ادعای سروری
 زاو شنیدم پس روان گشتم روان
 چونکه شد حاصل ز حجابم فراغ
 یافتم چون قرب در بار وصول
 در معارف دیده باز و کامل است
 که چرا باشی بحبس قوم لُد
 که بود آن را چو شام تیره روز

در مکه‌انی شهره رأس الحسین
 بودم اندر بندگی کردگار
 ناگهان آمد مرا شخصی عزیز
 چون به امر او از آنجا بر شدم
 پس بگفتا می‌شناسی این زمین
 پس نمازی کرد و من هم کردم
 بعد صلوات و درود بی حصار
 ناگهان در کعبه بودم آن زمان
 مشغول اندر مناسک آمدم
 پس بدیدم خویش را در شام باز
 پس روان گردید و من گشتم از آن
 چونکه شد از این سپس سالی مرا
 جان رفته باز آمد در تنم
 صبح امیدم دید از شرق جان
 در جمیع امکنه سیرم نمود
 کوفه و کعبه مدینه در دمی
 چونکه ساز رفتن آن شه کرد من
 حق آنکوک که تو را قادر نمود
 حق آنکوک که تو را مختار کل
 حق آنکو مظهر ذاتش شدی
 که ز نام خود مرا واقف نما
 پس بگفت آن شافع یوم التناد
 هم ز جود حق لقب دارم جواد
 پس شد او در پرده ستر و خفا
 چونکه گردید این قضیه منتشر
 پس محمد حاکم آن سرزمین
 کس فرستاد و مرا با قید و بند
 این زمان در حبس او باشم اسیر
 گفتمش که شرح احوالت تمام
 بوکه بر حالت ترحم آورد
 پس علی گوید که رفتم نزد او
 پس بمن گفتا که رو با او بگو
 در شبی فرمود سیرش در جهان
 آنکه او را در دمی این سیرها
 چون شدم مأیوس از استرخاص او

که بود حبش بدلهای فرض عین
 روز و شب فاش و نهان سر و چهار
 گفت با من کای فلان از جای خیز
 ناگهان در مسجد کوفه بدم
 عرض کردم مسجد کوفه است این
 ناگهان اندر مدینه بودمی
 بر روان پاک ختم انبیا
 هم من اندر خدمت آن جان جان
 چونکه از آداب حج فارغ شدم
 در همان موضع که بودم در نماز
 آنچنانکه شد مرا از تن روان
 از قدمش داد چشمم را جلا
 شام تیره شد چو روز روشنم
 همچو سال سابق آن جان جهان
 و انمودم بر دل ابواب شهود
 بر دو آوردم بشام آن شه دمی
 عرض کردم ای ولی ذوالمنن
 بر چنین معجز که آمد در شهود
 کرد و شد فرمانبرت هر خار و گل
 آئینه ذات و صفاتش آمدی
 ای بتو قائم وجود ماسوا
 که محمد نامم ای صافی نهاد
 بوالحسن بابم شه ملک رشاد
 او روان گردید و من ماندم بجا
 شد روان حاسدان ز این پرشرر
 زاده عبدالملک ای پاک‌دین
 کرد احضار و فکندم در کمند
 شرح حال این بود ای بی نظیر
 با محمد می‌بگویم ای همام
 وز خلاصی خاطر شادت دهد
 شرح کردم حال آن فرخنده خو
 که بگوید با همان شخصی که او
 هم ز حبس من نجاتش بخشد آن
 و انماید سازد از بندش رها
 در روانم هم و غم آورد رو

پس دلم بر حال او بسیار سوخت
در شکیبائی به او گشتم انیس
هم بصرش امر کردم بی حرج
صبح معجز چون ز شرق اعتلا
بهر دلجوئی او گشتم روان
خاص و عام از هر طرف در جستجو
گفتم ایشان را چه باشندتان که هست
پس یکی گفتا که شخصی کاین زمان
در شب بگذشته مفقود الخبر
هان نمی دانیم کاندرا آسمان

آن سخن آتش بجانم برفروخت
در پرستاری به او گشتم جلیس
بوکه از صبرش رسد در جان فرج
روز دیگر داد دلها را جلا
تا در زندان که دیدم ناگهان
جمله دربانان بقید تک و پو
از تأسف دست حیرانی بدست
کرده دعوی نبوت ای فلان
گشته گویا می نبود از او اثر
رفته یا مرغش ربوده از میان

توجیه معجزه

از دم پاک شهنشاه جواد
کاین همه اندر تو باشد مخفی
کآنچه در عالم بود فاش و عیان
بشنو اکنون رمز هر یک ای خبیر
شام چبود این تن خاکی نهاد
حاکمش کبود یزید نفس دون
مرتورا از جمع سوی تفرقه
هم بود پیوسته کارش رهنزی
بوکه سازد دورت از دربار حق
گر همی خواهی مراد دو جهان
بر خلاف آن یزید نفس پوی
لیک چون تو سالها محکوم آن
حاکمی را از دیار خویش کی
یا که محکومش توان کردن بجد
گر همی خواهی بحکمت سر نهاد
بایدت مر حاکمی عادل که او
وز فنون رهنزی آن پلیید
چون سلاح می بیاید در نبرد
بخشدت شمشیری از ذکر مدام
جوشن از صدق و ارادت بخشدت
پس کند بر مرکب شوق سوار
از توجه سازدت فیروز چنگ
گرددت خانه تهی از دشمنان

زین حدیث نکتہ ای در دل فتاد
همچنانکه گفته سلطان وفی
جمله درآمد بود سر و نهان
تا که بر اسرار آن گردی بصیر
که بود شهری همه ظلم و فساد
که کشد هر دم به نیرنگ و فسون
تا که گردی ز اهل کفر و زندقه
وز شقاوت با تو دارد دشمنی
تا که گردی مستحق نار حق
حاصل آید مرتورا ای جان جان
وز خلاف او مراد دل بجوی
بوده ای و او تو را بد حکمران
میتوان اخراج کرد ای نیک پی
بی مدد کار و ممد مستعد
و امرونیست از دل و جان بشنود
ایمنت سازد ز مکر آن عدو
سازدت آگاه بی گفت و شنید
تا سرگردان رزم آری به گرد
هم دهد اسیر تو را فکر تمام
هم سنانی از توکل بدهدت
و آنکه می در عرصه آن گپیرو دار
تا کنی بر دشمنانت عرصه تنگ
هم شوی ایمن ز مکر رهنزان

و آن یزید شوم نفس بدسگال
 چون یزید نفس از ملکوت برون
 مستعد شو بر تتمه آن بیان
 چیست دانی موضع رأس الحسین
 همچنانکه شد بیانش ای فتی
 آن عبارت چیست دانی ای غیور
 گر نگردی از حضوری کامکار
 ز آنکه آنکو حاضر حضرت نشد
 حاضران محضر شه را ببین
 جملگی اندر ادب چالاک و چست
 چونکه دایم در حضور شه بوند
 اختصاص آن مکان دانی ز چیست
 یعنی آنجا که ورا شد تکیه گاه
 ای خوشا آن دل که عرش شاه شد
 ای خوش آن جانی که آنرا شد مقرر
 هر دلی که آن شاه کرد آنجا ورود
 پس توهم از صدق دل ای نور عین
 یک زمان از یاد او غافل مباش
 واقف آ اندر حضور حضرترش
 کز یزید نفس غدار عدو
 خانهات خالی نگردد تا از آن
 آن حسین و این یزید ای نیک پی
 آن یکی روح آن دگر نفس آمده
 آن حسین روح آمد تا تو را
 وین یزید نفس سازد از حیل
 آن حسینت می بخواند سوی رب
 آن نسب چو بود بریدن از نسب
 این یزیدت می بخواند سوی خویش
 او همی خواند تو را سوی نعیم
 او تو را خواند بصرف اصفیا
 وین تو را خواند به صفی کز جحیم
 او همی خواند به رضوان خدا
 ری چه باشد جیفه دنیای دون
 آنکه بهرش باشی اندر جستجو
 از پی دنیا بسی با شور و شین

سر بفرمانت نهد بی قیل و قال
 شد به تأیید شه کامل فنون
 تا تو را روشن شود ز آن چشم جان
 جان پاک فارغ از هر قبح و شین
 در خلل ذکر شاه ارتضا
 آن حضور است آن حضور است آن حضور
 کی شوی در بندگی کامل عیار
 از یقین دان قابل خدمت نشد
 که چگونه واقفند و تیزبین
 در وفا بس ثابت و پیمان درست
 لاجرم از خدمت شه آگهند
 و این عبادت اندر آن بی وجه نیست
 معبد است و نور حق را جلوه گاه
 تکیه گاه جان وجه الله شد
 روی شاهش گشت منظور نظر
 قبله آمد آن بر ارباب شهود
 از تولا روی جان کن با حسین
 تخم حبش در زمین دل پپاش
 ملتزم شو در قیام خدمتش
 ایمن آیی و رهبری از شر او
 کی شود خلوتگاه آن جان جان
 در وجودت هر دو موجودند
 ز آن یکی هادی و یک رهزن شده
 سوی حق خواند ز صف اشقیا
 دورت از قرب خدا عزوجل
 تا شوی در راه حق کامل نسب
 آن نسب کاندازدت دور از ادب
 تا شوی چون وی پلید و زشت کیش
 وین کشاند مر تو را سوی جحیم
 که بود بنیان مرصوصش بنا
 با سلاسل یسحیون فی الحمیم
 واین همی خواند به ملک ری تو را
 که بود سگ طالبش ای ذوفنون
 وز پی تحصیل آن در تک و پو
 بایزیدت صلح و جنگ با حسین

کان به مولا این به دنیایت کشد
 باری ای جان عزیز مؤتمن
 از صف جهلت برآی تیزهوش
 همچو حر بیرون نه از خود یک قدم
 در صف آن شاه اگر داخل شوی
 با حسین روح ای مرد اجل
 که ورا برخویشتن سازی امیر
 گر درآیی تحت ظل بیعتش
 دشمنانت چیست دانی ای فتی
 گر نیایی تحت ظل آن امیر
 کش کشان پس سوی زندانت برند
 دانی آن قفل از چه باشد ای غیور
 چون مقفل شد دل و جان مرتورا
 همچنانکه آن خدای مستعان
 هرکه شد مختوم قلب و سمع آن
 دانی آن زندان چه باشد ای جواد
 هرکه افتاد اندر آن زندان به بند
 هم مگر شاه جواد آن ذوالکرم
 آن جواد اینجا که باشد ای جواد
 آنکه آمد منبع اسرار حق
 آنکه از حق مرتورا شد شیخ راه
 آنکه آمد برزخ ذات و صفات
 آنکه آمد در درون مثلش عیان
 همچنانکه باکمیل راز دان
 این بیان کرده امیرالمؤمنین
 کآنکه مثلش در درون موجود شد
 هرکه می خواهد تتمه این بیان
 گر تو هم تن را سبک سازی چو جان
 پس به جیب جان فرو آری تو سر
 آن مبارک پیر صافی دم تو را
 هم ز زندان غمت بیرون برد
 پس تو را اندر هوای اعتلا
 با دو بال ذکر و فکر بس قوی
 چونکه وارستی از این زندان تن
 بال افشانی بهرکویی و در

آن به اعلا این به سفلیت کشد
 رخس همت بر جهان زاین ملک تن
 وز فرات شهد دنیا چشم پوش
 تا درآیی در صف شاه قدم
 فیض او را قابل و واصل شوی
 بسته ای عهدی و پیمان در ازل
 تحت فرمانش درآیی بس دلیر
 دشمنان رادور سازد سطوتش
 آن جنود جهلی غی و شقا
 در صف هیجا نمایندت اسیر
 بر در جان و دلت قفلی زنند
 آنکه سازد دورت از قرب حضور
 کی بتابد در دلت نور صفا
 گفته مختوم است قلب و سمعشان
 مانند در زندان غشوه جاودان
 این تن خاکی ظلمانی نژاد
 نیستش بیرون شدن از آن کمند
 آید و بر بایدهش از حبس غم
 آن که آمد مخزن سر جواد
 آن که آمد مطلع انوار حق
 آنکه شد رهبر تو را سوی اله
 آنکه باشد آینه رخسار ذات
 گرچه باشد جسمش از دیده نهان
 در بیان ذکر حال عالمان
 چشم سر بگشا و این نکته بین
 گرچه جسمش از برون مفقود شد
 گو حدیثش را ز کافی جانشان
 وارهانی جان از این بندگان
 گردی اندر بحر فکرت غوطه ور
 در ربایید از کمند اشقیای
 قید هستی را ز پایت برکنند
 سیر فرماید به معراج علا
 سازدت طیار اوج معنوی
 گردی از جان طالب علم لدن
 کز مدینه علم حق جویی خبر

گرچه باشد شهر علم مصطفی
 گه از این و گه از آن جویی سیل
 گرگشایی گوش من گویم تو را
 آن مدینه شهر علم مصطفی
 از مدینه شد عیان نور نبی
 از مدینه شد نبوت آشکار
 لیک آنرا ظاهری و باطنی است
 آن یکی چون قشر و آن دیگر چو مغز
 ظاهرش آن علم احکام نبی است
 باطنش آن فهم افعال ولی است
 ظاهرش علم حلال است و حرام
 باطنش شد آن لدنی علم حق
 ظاهرش آمد نبوت را بیان
 باز بشنو شرح دیگر ای سجد
 آن مدینه چیست دانی ای کیا
 آنکه باشد قایل گفتار او
 آنکه آمد وارث علم نبی
 آنکه آمد ز او شریعت با صفا
 آنکه آمد آن ولی عصر خویش
 همچنانکه مولوی طاب ثراه
 «که بهردوری ولیی قائم است
 او بود آن شهر علم مصطفی
 چون شنیدی این خبر ای تیز هوش
 کآنچه من اشنیدمی بودم خبر
 بی عیان علمی اگر حاصل شود
 لیک گر باشد عیان با علم یار
 چون ز عینش علم آید با ضیا
 چون یقین آمد شکش بیشک رود
 علم بی عین است لمی در جهان
 علمشان از بهر تحصیل معاش
 علم گویند و نه شان هیچ از عمل
 علم گویند و نه شان از او یقین
 ظن لایغنی من الحق خوانده‌اند
 ز این خیالت چون سر افتاد شور
 در طلب گردی روان از هر طرف

هم که باشد باب علم مرتضا
 که که باشد بر سیل آن دلیل
 لوح سینه زین کدر شویم تو را
 کوفه رمزی از علمی بابها
 شد ز کوفه مشتهر سر ولی
 یافت از کوفه ولایت اشتها
 باطنش را نیز بطن کامنی است
 مغز او را مغزی آمد مغز مغز
 که مر اجمالش مفصل در نبی است
 که از آن سر ولایت منجلی است
 که از آن دارد شریعت انتظام
 که از آن باشد طریقت را نسق
 باطنش شد از ولایت ترجمان
 تا که ز آن چشم دلت روشن شود
 آنکه آمد شهر علم مصطفی
 آنکه آمد حامل اسرار او
 آنکه باشد مخزن سر ولی
 آنکه آمد ز او طریقت با ضیا
 آنکه باشد قطب وقت از جمله پیش
 این بیان فرموده بر اصحاب راه
 آزمایش این جهان را دائم است»
 هم بود او باب علم مرتضا
 در تنت خون طلب آمد بجوش
 از کجا گردم ز عینش با بصر
 پس به اندک شبهه‌ای زایل شود
 کی خلد دریای دل از شبهه خار
 دیده حق یقین ز آن گشت وا
 از حق الباطل و جلاء الحق شود
 که کنند این عالمان ز او کسب نان
 وز پی بالانشینی در تلاش
 زرع گویند و نه شان ز او ماحصل
 چونکه باطنند دائم همنشین
 لیکن از نور یقین در پرده‌اند
 بال افشان گردی از وجد و سرور
 بوکه افتد گوهرت اندر صدف

در طلب چون راسخ و ثابت شدی
از خبر بگشایدت باب نظر
بگذری بر شهر علم مصطفی
نهرهایش سوی هر شهری روان
ریگ آن انهار چون طود عظیم
نهرها دان بحرهای معرفت
چیسیت آن انهار بنگرای فتی
قطب دور آمد چو بحر و اولیا
چون ز شهر علم او جستی خبر
رمزها از شهر علمش یافتی
در دلت تابان شود نور هدا
نه مرآن شرعی که باشد از فضول
نه مرآن شرعی که خاموشش چراغ
بلکه آن شرعی که از مصباح نور
نه مرآن شرعی که ظنستش قرین
نه مرآن شرعی که میباشد حجاب
نه مرآن شرعی که آرد گمراهی
نه مرآن شرعی که دارد قیل و قال
آنچنان شرعی که ز اقوال نبی است
چونکه پی بردی به اقوال نبی
چیسیت افعال نبی معتلی
گر تو را گوید کسی که آن نبی
جمله بر منبر عیان گفت و ملا
پاسخ او را گوچه گوئی ز این بیان
سِرّ خود پوشیده با جبریل گفت
پس نبی پنهان بگفتا با علی
خود بگو آن رمز پنهانی چه بود
دیگر آنکه آن نبی ذوالمنن
گشته فعلم را طریقت ترجمان
از حقیقت خوش دُر دیگر بسفت
مجملا چون شهر علم مصطفی
از مدینه علم او جستی خبر
سامع اقوال او گشتی ز جان
شد شریعت منزلت ای تیز پر
پس ترا سوی دگر پران کند

مقتدا را گشتی از جان مقتدی
وز توجه بدهدت بال دگر
وه چه شهری سر بسر نور و ضیا
مردگان را ز زندگی بخشش روان
هر یکی صد طور موسای کلیم
که بهر شهری شده ز آن موهبت
معنی تحت قبایب اولیا
هر یکی شطی که از آن شد جدا
در بصر تابان شدت نور نظر
مغز معنی رادرون بشکافتی
بازیابی رمز شرع مصطفی
بلکه آن شرعی که آمد از رسول
گشته واهلش پی آن در سراغ
پرتو افکن شد به مشکات صدور
بل مرآنکو که قرین شد با یقین
بلکه آن شرعی که بردارد نقاب
بلکه آن شرعی که بخشد آگهی
بلکه آن شرعی که آرد وجد و حال
نرگمان و ظن هر گول غبی است
راه یابی سوی افعال نبی
آن طریقت کآآمده سِرّ ولی
آنچه بودش سر بسر از گفتنی
سِرّ مخفی از کجا شد رونما
که خداوند عزیز مهربان
با نبی آن هم نهان آن دُر بسفت
و آن علی پوشیده گفتا با ولی
که از او شد در نهان گفت و شنود
گفته کآآمد این شریعت قول من
رأس مال معرفت ز آن جان جان
که ورا بر خود بیان حال گفت
برقع افکن شد تو را سِرّ و ملا
جیب جان کردی پر از درو گهر
تابع افعال او هم در جنان
از دم آن کامل صل صاحب نظر
گرد کوی دوست بال افشان کند

چونکه کردی اندر آن کوآشیان
 پس طریقت پرده بگشاید ز رو
 گرددت بر باب علمی رهنما
 وه چه در آن در که از وی نهرها
 وه چه در، آن در که اسرار نهان
 وه چه در، آن در که از آن انبیا
 وه چه در آن در که از آن اولیا
 وه چه در، آن در که از آن ماسوا
 وه چه در آن در که از آن شد پیا
 وه چه در، آن در که اعلام هدا
 وه چه در آن در که این شمس و قمر
 نام آن در چیست دانی ای فتا
 گرچه باشد در، ولی آنرا بود
 هر که خواهد علم حق را ای ولی
 همچنانکه امر براتیان باب
 هر که خواهد آن لدنی علم را
 لیک نبود جستن او از کتاب
 جستش چو بود بگویم ای سندن
 هر که شد از بیعت شه در گشا
 هر که از آن در، در بیعت گشود
 هر که بادست خدا بیعت نمود
 چیست بیعت، با تو گویم ای سلیم
 هر که شد تسلیم آن فرخنده پی
 چون ز بیعت شد طریقت حاصلت
 پس به بستان معارف پی بری
 بینی از هر سو هزاران گلستان
 در بر هر گل در الحان و نوا
 که ز گل خوانا کتاب روی یار
 مست و بیخود واله و اندر خروش
 چون در آن آب و هوا نشو و نما
 کوفه کآن آمد ولایت را ظهور
 گشتی از باب الولایه کامجو
 پس بیال همت خود آن ولی
 پیش از آن طیرانت ار بودی بفرش
 پیش از آن بودی اگر با فرشیان

سِر مخفی مر تو را گردد عیان
 جلوه گر گردد تو را انوار هو
 که شود وا زان درت بس بابها
 جاری و ساری بسوی شهرها
 جمله زین در آمده فاش و عیان
 یافته قرب قبول پادشا
 آمده مقبول درگاه خدا
 آمده خنیاگر و دستان سرا
 جمله عالم چه نهان و چه ملا
 در جهان گشته از آن شقه گشا
 یافته از نور او این زیب و فر
 آمده باب الولایه از خدا
 سوی هر شهری دری ای مستند
 گو بجوید از در علم نبی
 از جناب حق رسیده در کتاب
 گو بجوید از علی بابها
 که شود آن مر تو را اکبر حجاب
 دست بیعت دادن شاه رشد
 و اشود بر رویش ابواب هدا
 بر رخ دل و اشودش باب شهود
 گوی مردی او از این میدان ربود
 آمدن تسلیم آن شاه کریم
 آمدش جان حامل اسرار وی
 معرفت شد پرتو افکن در دلت
 هر دمست حاصل شود از آن بری
 هر گلی مرآت روی دلستان
 بلبلان بینی معارف انما
 هم ز گل بینا جمال آن نگار
 از می مینای وحدت جرعه نوش
 کردی ای طیار بستان خدا
 سر بسر دیدی و رستی از فتور
 از دم پیر حق آن مرآت هو
 عارجت سازد به معراج علی
 این زمان بالت گشاید سوی عرش
 این زمان گردی قرین عرشیان

پیش از آن طیرت اگر بد در مکان
 اولاً در دامن ناسوت اگر
 بعد از آن در عالم ملکوتیان
 با ملایک یار و همدستان شدی
 این زمان در عالم لاهوت دل
 تا که طوف کعبه دلبرکنی
 زین عوالم اربعه ای تیزهوش
 گوش بگشا برنوا نائیم
 آن شریعت عالم ناسوت خوان
 معرفت آن عالم جبروتیان
 چون ز شهر علم حق ای تیزهوش
 ظاهرو باطن عیان آمد تو را
 ز آن یکت شد منجلی نور نبی
 ز آن یکت آمد شریعت پرده در
 پس به آب زمزم تقوای هو
 طایف کعبه شو از جان و جنان
 کعبه چبود مظهر الله نور
 کعبه چبود جلوه گاه کبریا
 کعبه چبود آن دل صافی روان
 چون مناسک را همه ناسک شدی
 جذب حق آید تو رادامن کشان
 طایف آیی بر حریم کبریا
 پس بچرخ آرد تو را چون چرخ پیر
 چون به بیت الله دل طایف شدی
 مرد حق آن مخزن اسرار حق
 نور او تابد به مرآت دلت
 از حقیقت بر تو بگشاید دری
 هرچه بینی در جهان معنوی
 وجه حق انسان کامل آمده
 واجب و ممکن دو بحر بیکران
 نردبان راه حق انسان بود
 گرچه دارد پله های بیشمار
 لیکن آن سلاک منهج هدا
 گردد ایشان را عروج حق تمام
 هر یکی پله مقام و منزلیست

این زمان سیرت شود در لامکان
 بود طیرانت به آن دو شاهپر
 از سجود آدم بـافـر و شان
 تا به جبروت معارف آمدی
 بر براق جان برآیی معتدل
 روی جان را سوی آن منظرکنی
 گر به گوشت نامد آواز سروش
 تا که از نایش تو را دم دردمم
 و آن طریقت عالم ملکوت دان
 و آن حقیقت عالم لاهوت دان
 هم زکوفه مطلع وحی و سروش
 هم نبوت هم ولایت ای کیا
 زین یکت شد منکشف سرّ ولی
 زین یکت آمد طریقت جلوه گر
 شست و شو کردی ز هرچه غیر او
 تا شوی با قدسیان عرش آشیان
 آن تجلی گاه انوار حضور
 که در آن شد منجلی نور خدا
 کو بود عرش خدای مستعان
 ناسک جمله مناسک آمدی
 نور حق تابد روانت بر روان
 گیرد سر تا پیا نور خدا
 در طواف خانه شاه کبیر
 در حریم کبریا عاکف شدی
 او که باشد آینه انوار حق
 پس صفائی گردد از آن حاصلت
 وجه حق را بینی از هر منظری
 صورتی باشد از آن فرد قوی
 که از آن معراج حق حاصل شده
 ذات کامل برزخ لایغیان
 که از آن معراج حق آسان شود
 که بود هر فرقه ای را ز آن گذار
 آن گروه طالب کوی رضا
 خود زنه پله ایا عالی مقام
 که از آن معراج هر صاحب دلیست

چونکه عرفان حق آمد ای ولی
 این حقیقت آمده ز آن پله‌ها
 هرکه ز آن پنج دگر خواهد نشان
 گرچه نه آمد مقام سالکان
 چونکه شد قوس عروج و هم نزول
 و آن نه آمد در عدد پنجاه و پنج
 باشد آن عد علی ای مست او
 هرکه خواهد بر شود ز آن نردبان
 همچنانکه آن نبی مصطفی
 همچنانکه او بود باب خدا
 کیست باب علم آن فرخنده پی
 کیست باب علم آن دانای راز
 کیست باب علم آن سرّ اله
 کیست باب علم آن شاه شفیق
 گر بیاب علم آن آری توپی
 وجه حق اندر نظر آرد تو را
 و نماید هر دمی سیری تو را
 کوفه و کعبه مدینه او بود
 از حقیقت نکته‌ای کردم بیان
 چونکه وجه حق تو را منظور شد
 از وجود خویش برستی تو رخت
 آن دمت گردد حقیقت جلوه‌گر
 باشد آن آئینه رخسار حق
 گر نیابی از مجاز تن جواز
 این حقیقت سرّ الاسرار آمده
 این حقیقت وصفی از شأن حق است
 این حقیقت لازمش دان معرفت
 عامیانه آرم از بهرت مثل
 عامیانه یک مثل گویم تو را
 ای که جویای رفیقی در سفر
 چون تو را علمی از آن حاصل شود
 چونکه یابی مرورا بینی از آن
 کو امین یا خائن است ای مؤتمن
 ظاهرش بینی بسی آراسته
 لیک سر آن بود از تو نهان

محتوی بر نه مقام معتلی
 چارمین پله ز معراج علا
 فاسئلوار از کتاب حق بخوان
 لیک یک باشد به نزد سالک آن
 هر یکی نه نزد ارباب قبول
 چون دو چندان می شود پنجاه و پنج
 یعنی او شد نردبان عشق هو
 از علی باید عروجش ای جوان
 زین بیان گفته علی بابها
 همچنین او راست بابی ای کیا
 آنکه آمد مخزن اسرار وی
 آنکه شد سردتر اهل نیاز
 آنکه آمد رهروان را شیخ راه
 آنکه آمد از دمش پیر طریق
 سازدت آگاه از اسرار وی
 از حقیقت با خبر سازد تو را
 سیرهایی را که باید سالها
 چونکه او مرآت وجه هو بود
 بوکه بشکافی ز جان معنی آن
 غیر حق از دیده‌ات مستور شد
 برفکندی یک طرف این تخت بخت
 کآنچه بینی در جهان مختصر
 که در آن تابان بود انوار حق
 ز آن حقیقت کی شوی با برگ و ساز
 این حقیقت کشف الاستار آمده
 که ز قید هر مجازی مطلق است
 گر نداری ز آن کجا یابی سمت
 تا حقیقت را شناسی بی زلل
 تا حقیقت را شناسی ای کیا
 که تو را باشد دلیل و راهبر
 دل بدان سو مر تو را مایل شود
 ظاهری و باطنش از تو نهان
 رهنما باشد تو را یا راهزن
 تن به تسلیم و رضا پیراسته
 چون نمی بینی از او غیر از عیان

پس تو را لازم بود امری دگر
 علم تو بر او شریعت آمده
 در شناسائیش بنهادن قدم
 و آن امانت و آن خیانت ای وفی
 آن حقیقت باشد از آن ای ولی
 گر نداری معرفت ز احوال او
 گر نه اول معرفت حاصل کنی
 ای حقیقت بین گر انصاف آوری
 دانی آن دم که حقیقت از بشر
 گر نگردد حاصلت بی معرفت
 جان که مخلوقی است در تن ای فلان
 پس چسان حقی که جان را آفرید
 ذات حق باشد بری از چند و چون

که کنی در معرفت کامل نظر
 رفتنت آنجا طریقت آمده
 معرفت باشد بر ارباب دم
 که بود در سِرّ جانش مخفی
 که شود از معرفت فاش و جلی
 در حقیقت کی شناسی حال او
 از حقیقت کی نظر کامل کنی
 از ره و رسم تخالف بگذری
 که بود در کش به حس چشم سر
 کی شود از حق حقیقت حاصلت
 چون ندانی مر حقیقت را از آن
 میتوان ادراک ذاتش ای رشید
 فتعالی الله عما یشرکون

در معنی نبوت و ولایت

گرچه در سیر شهنشاه جواد
 و اندر اینجا شد مؤخر ای وفی
 چونکه اقوال بزرگان را بود
 و اندر اینجا هست مقصود و مرام
 و آن نبوت و آن ولایت ای حفی
 هم شود باطن ز ظاهر جلوه گر
 لاجرم اینجا مؤخر شد از آن
 علت تقدیم آن تنزیل خوان
 گرچه در ظاهر ولی سوی نبی
 لیک در باطن نبی سوی ولی
 کرده ذکر آن خدای بی‌زوال
 کای نبی بلغ بما انزل کنون
 ای نبی سر ولی بنما عیان
 دعوت اسلام چون گشت تمام
 پس نبی رهبر بود سوی ولی
 مظهر حسن آن نبوت آمده
 آن نبی آئینه و آن جوهرش
 ز آن یکی آمد عیان و یک نهان
 چون مدینه شد نبوت را بیان
 هر که ره سوی ولایت شایدش

ذکر کوفه بُد مقدم ای جواد
 نکته‌ای در آن بود بس مخفی
 ظاهری و باطنی بس معتمد
 بطن و تأویل حدیث با نظام
 ظاهر و باطن بود فاش و جلی
 چونکه این مشهور و آن شد مستتر
 در تطابق از بیانش ترجمان
 حجت تأخیر آن تأویل دان
 رهنما بُد ای ولی معتلی
 رهنما آمد چنانکه در نبی
 با نبی اندر خطابی با جلال
 سوی کوی دوست می‌شو رهنمون
 منکشف فرمای آن سِرّ نهان
 دعوت ایمان بفرما ای هم‌ام
 و آن ولی سوی خداوند علی
 مظهر عشق آن ولایت آمده
 و آن ولی گنجینه و آن گوهرش
 از جمال و از جلال این دو بیان
 کوفه آمد از ولایت ترجمان
 معبر از کوی نبوت بای‌دش

از شریعت گر نگردی با خبر
 پای ظاهرگر نباشد در میان
 گر نبودت رهنمانور نبی
 در غدیر خم گر آن خیر الانام
 از کجا آن بایعان حضرتش
 با وجود آنکه رب ذوالجلال
 که گر این تبلیغ را ناری بجا
 و آن نبی هم کرد در آن اهتمام
 هیچکس «زاسرار» او آگه نشد
 نکته‌ای آمد بخاطر در مزاج
 که یکی ز اقطاب این دور زمان
 باب استدلال بر رو می‌گشود
 از حیل بگشود باب دیگری
 که شما را باشد اینگون ادعا
 هم شما گوئید کاین طاق بلند
 از شما باید مر این ثابت شدن
 پس بگفتش آن ولی ذوالمنن
 با وجود ذوالفقار قاطعه
 با وجود بازوی خیرگشا
 او نه بتوانست امامت را کند
 من به این دست برهنه چون کنم
 مجملا گر می‌نسفتی آن نبی
 هیچکس سوی ولی راهی نجست
 گر نگفتی آن نبی سِرّ ولی
 جز نبی سِرّ ولی نشناخته
 بگذرا کنون زین بیان ای مؤمن
 تابود برپا حدیث بخل وجود
 غاصبین منبر و محراب را

از طریقت کی شوی کامل نظر
 کی توانی جستن از باطن نشان
 کی شدت برقع گشا نور علی
 ناب بیعت می‌نمودی به جام
 راه جستندی بسوی بیعتش
 با پیمبر گفت از روی جلال
 خود نیاوردی بجا امر مرا
 تا بحدی که نگجد در کلام
 معرفت ز او با کسی هم‌ره نشد
 از یکی سردفتر اهل فلاح
 در هر آتش قاضی از سنیان
 چون جواب کافی شافی شنود
 گفت با آن مرد حق آن مفتری
 که علی باشد شما را مر خدا
 از علی گشته رفیع و ارجمند
 ورنه بایدتان تمامی حد زدن
 که علی آن ایلای بوالحسن
 که به گیتی شد بروقش ساطعه
 که یداللهش لقب کرده خدا
 بر شما اثبات ای شیطان جسد
 مرورا ثابت خدایی لاجرم
 دُرّ اسرار ولایت ای ولی
 گرچه میبودی بسی چالاک و چست
 کی شناسا آمد آن را، هر ولی
 گرچه در راهش بس اشتافته
 بر دعا کن ختم پایان سخن
 تا که تابد در دل انوار شهود
 لعنت حق بر روانشان دایما

امام دهم حضرت نقی(ع)

این بیانی از دهم نور آمده
 نام نامی امام مؤمن
 هم نقی و هادی آن شه را لقب
 گرچه می‌باشد در آن بس اختلاف
 روز جمعه نصف اول از رجب

که از آن دل وادی طور آمده
 بُد علی و کُتبت او بوالحسن
 روز مولود امام منتجب
 لیکن شهر آنچه باشد بی خلاف
 در مدینه شد عیان آن نور رب

مدت عمرش در این دور قمر در دوشنبه سیم شهر رجب قاتلش معتزد، مردود پلید درسنه اربع و خمسين و دويست مغرب آن نور ذات سمرمدی بود پنج اولاد آن شاه وحید مادر آن شاه گردون احتشام معجزاتش بسکه باشد بی حساب آنچه ظاهر شد از آن جان جهان لیک بهر روشنی چشم جان

چل و یکسال آمد و نیمی دگر گشت مسموم آن شهنشاه عرب که بود لعن حقش دائم مزید شد بجنات وصالش جای زیست سامره در خانه خود آمدی قاپچی بودیش عثمان سعید بد سمانه که ز حق بادش سلام کی توان احصای آن اندر کتاب کی در این دفتر شود تعداد آن مجملی گردد از او شرح و بیان

معجزات آن حضرت علیه السلام

این بیان از معجزات آن شه بود این خبر اندر خراج آمده که متوکل طلب کردم بجد برگزین سیصد تن از مردان مرد از بیابان شو روان بی کوبه از ره تعظیم و تکریم تمام پس روان گشتیم ز امر او روان بُد در اصحابم امیری که ورا هم نویسنده بُدم از شیعیان خود حشویه بُدی آئین من در میان شاری و شیعی جدال آن یکی می گفت برهانی دگر زان میان بودم بمشغولی رفیق چون شدیم اندر میان ره به او نیست آیا قول آقای شما که نشاید در زمین بقعه بود بازگوبا من در این صحرا کجاست که مر آن سلطان قهار غیور همچنانکه ظنتان باشد بدین گفتم آیا این بود قول شما گفتمش پس قول شاری صادق است کی بدی کی اندر این بر فراخ تا که اهلش پر نمایند این زمین

که روان بخشای مرد ره بود که چنین گفته است یحیا هرثمه پس بگفتا بر سفر شو مستعد هر که را خواهی زگردان نبرد پس برو اندر مدینه طیه آورید آن شاه گردون احتشام روز و شب در طی منزل همعان مذهب شاری بدوبس یحیا که بُدی از جان محب خاندان که بر آن بُد مذهب من دین من بود و در اثبات مذهب قیل و قال آن یکی میکرد تیانی دگر بوکز آسانی شود قطع طریق گفت شاری که بمن اکنون بگو آن علی بوالحسن آن ایلیا که نباشد قبر یا قبری شود مرده یا قبری اگر گویی تو راست این زمین را پر نماید از قبور گفت یحیی که به کاتب این چنین گفت آری آری البته بلا راستی کی این سخن را لایق است خانه های مشتمل بر قصر و کاخ از قبور یکدگر ای با یقین

پس بخندیدیم برگفتار او
 این سخن بگذار و بشنو این بیان
 شاری ار خندید و او آمد مجاب
 گر جوابش می‌نهاد آن نیکخو
 آری آری آخر بازی خوش است
 گر تو خندیدی به گفت اهل راه
 خندهات را گریه‌ای باشد ز پس
 آن زمان گویی بسی یا حسرتا
 جام مرگ از دست ساقی چون کشی
 چون نه‌ای واقف ز رمزکار او
 در جوابت گر فروماند آن فقیر
 گر تو خندیدی و او خجلت کشید
 خوانده باشی در کتاب مثنوی
 قصه آن پیل بچکان سمن
 یا هر آنکو لقمه‌ای از آن خورد
 هرکجا جوید ز پور خود نشان
 هر دهانی که از آن بوئی دهد
 پیل مردان حقند ای بی خبر
 جملگی در یاد حق مستغرقند
 تیغ لا، بر فرق هستی آخته
 بار هرکس را بجان و دل کشند
 هرکجا یابند از ایشان نشان
 برکنند از تن لباس هستیش
 لحم چبود هیچ دانی ای نبیه
 هرکه بر ایشان زند طعنی ورد
 رو بجو امساک ز اکل لحمشان
 درگذر از تهمت و زور و دروغ
 رهروان را رهبری باشد که وی
 هان مشو حمله ور پیل دمان
 هان مکن با پیل آهنگ ستیز
 چونکه اطفال حقند این اولیا
 هرکه با اطفال حق آمد به کین
 هرکه بر ایشان جفائی آورد
 کاهل ره را او مددکار آمده
 هان مکن سخریه با اصحاب راه

و آنشد از خجلت به بحر غم فرو
 تا شود رمزی ز تحقیقت عیان
 بین رسد آخر چسان او را جواب
 بشنود آخر جوابی خوش هم او
 عاشقان را دور آخر دلکش است
 آخرت گریه بود بی اشتباه
 که نگرید از برایت هیچکس
 لیک جنب الله کجا و توکجا
 بین ز سر چون افتد این سرکشی
 زین جهت خندی بکار و بار او
 خوش جوابی بدهدت نعم البصیر
 اندر این معنی است بس گفت و شنید
 مثنوی مولوی معنوی
 کآنکه کشته هر یک ایشان رازکین
 مادرش آید و را بوئی کند
 میکند خاکش بفرق فرق‌دان
 مر و را بنیاد هستی برکنند
 بی خبر جمله ز فکر پا و سر
 وز قیود ماسوی الله مطلقند
 بل و را در داو اول باختنه
 لیکن از بچکان کجا غافل زیند
 که کسی خورده است لحم طفلشان
 و افکنند آنگه بخاک پستیش
 گوش کن، ان یا کل لحم اخیه
 خورده باشد لحمشان از این سند
 غیبت ایشان میاور بر زبان
 که نباشد اندر این کارت فروغ
 بوی طفلان بشنود از شام وری
 هی مشو پنجه ور شیر ژیان
 که نماند آخرت راه گریز
 داد خواه آمد مر ایشان را خدا
 ز آسمان قرب افتد بر زمین
 در دودنیا حق مکافاتش کند
 در همه جا یار و غمخوار آمده
 تا نیفتی دور از قرب اله

آنچه بر ایشان کنی ای فتنه خو
 گر کنی سخریه، بینی سخریه
 گر ز من باور نداری ای فلان
 خندهات باری بگریه کن بدل
 حق فرستاد اولیای اصفیا
 تا بدر بار حق محرم کنند
 هم تو خود انکار ایشان پیشهات
 در یکی غزوه نبی انس و جان
 با سلاسل چون مقیدشان بدید
 پس یکی از آن گروه دستگیر
 که بُدی گر این نبی ذوالجلال
 اهل دنیا رسمشان اینست این
 کی سزاوار نبی باشد کز آن
 پس بگفتا آن رسول محتشم
 سوی جنت باغل و زنجیرها
 آمدم از کارشان اندر شگفت
 من نیم در بند دنیای دنی
 گر همه پویند در فرمان من
 نزد من باشد مساوی هردوشان
 حب و بغض هر دو یکسان آمده
 این سخن نی بهر آن دور آمده
 هر زمان کآید ولیی رهنما
 سازی از جهل و عما انکار آن
 او به زنجیر محبت مرتورا
 خود تو بنمائی رجوع قهقری
 بی خبر از آنکه باشد آینه
 هر کسی بیند در آئینه عیان
 چون در آن آینه خود بین آمدی
 هر که در خود بینی افتاد ای جلیس
 که ز آدم ظلمت طین دید او
 چشم ظاهرین چو بودش جان و دل
 که منستم نارو او خاکی نهاد
 خاک دارد ظلمت و ما را ضیاست
 خویش بینی گر نمی کرد آن بلیس
 گر اناخیر نه ز او صادر شدی

حاصلت البتّه میگردد هم او
 سخریه کاندازدت در هاویّه
 در کتاب اللّه یستهزی بخوان
 بین چه کردی با خود ای مرد اجل
 که رهانندت ز قید ماسوا
 در حریم قرب حق جایست دهند
 تا زنی ز آن پیشه برپا تیشهات
 شد گرفتارش گروهی کافران
 خنده شد از لعل جانبخشش پدید
 برگرفتاران دیگر شد مشیر
 پس ز قید ما چرا شد نیک حال
 که ز قید خصم شادند این چنین
 میل نفسانی همی گردد عیان
 خندهام ز آن است کایشان را کشم
 هم مر ایشان را بود از آن ابا
 خندهام از این کشاکش در گرفت
 فارغم از قید حب و دشمنی
 و همه کوشند در طغیان من
 چون نباشد کار من با این و آن
 چونکه جانم بند جانان آمده
 بلکه هر دوری همین طور آمده
 تا که خواند مرتورا سوی خدا
 نوش او را نیش بینی در جهان
 می کشد سوی نعیم بی حصا
 بد هیش نسبت به کذب وافتری
 خویش را بینی در آن هر آینه
 عیبهای خویش پیدا و نهان
 عیب گویان خود ز آئینه شدی
 دور گردد از در حق چون بلیس
 لاجرم از سجدهاش گرداند رو
 می ندید از او ودیدی آب و گل
 آتشم بدهد همی خاکش بیاد
 سجده ناری به خاکی کی رواست
 از چه میشد مر شقاوت را جلیس
 پس چرا مردود درگاه آمدی

جرم او غیر انانیت چه بود
 آن اناخیر که ابلیسش بگفت
 اینکه گوئی بهتر استم از فلان
 او اگر یکبار گفتا این سخن
 که فلان را برترم از مال و جاه
 عار باشد با فلان بنشستم
 ای بنی آدم اگر از آدمی
 تا نگردی همچو شیطان رجیم
 هر که ابلیسی کند با مرد حق
 طوق لعنت را نهد در گردنش
 آدم و ابلیس هستند ای فلان
 این یکی را رهنی شغل است و کار
 همچنان کابلیس باشد در جهان
 همچنین آدم بود اندر میان
 آنکه کرمنه از حق آید و را
 آنکه او آمد خلیفه از خدا
 گرداری باور از من ای پسر
 پس بهر دوریست آدم جلوه گر
 این سخن پایان ندارد بازگرد
 گفت یحیا که روان ز آنجا شدیم
 پس روان گشتم بدرباری که بود
 چونکه ز آن شه اذن و رخصت یافتم
 از خلیفه دادم آن شه را خبر
 گفت رو آسوده گردید این زمان
 پس مرخص گشتم از خدمت روان
 با وجود شدت فصل تموز
 بود خیاطی بر آن خوش لحاظ
 در زمستان آنچه می بودی ضرور
 پس بخیاطش بگفت آن شهریار
 که شود امروز تا فردا تمام
 ملتفت شد پس بمن گفتا توهم
 چون ز نزد شاه دین بیرون شدم
 داشتم با خود از اینسان گفتگو
 ما بعین شدت گرما دریم
 و آنکه ده روزه نبود راه بیش

که شدی مردود ارکان وجود
 خود تو هم گوئی عیان گاهی نهفت
 جز اناخیر چه آنرا ترجمان
 بارها گوئی تو در هر انجمن
 او بقعر ماهی و من اوج ماه
 ننگ آرد با فلان پیوستم
 سرمتاب از سجده آدم دمی
 رانده از درگاه سلطان قدیم
 حق بگرداند ز کار او ورق
 کاین نشان از خویش بینی کردنش
 در میان گاهی نهان و گه عیان
 و آن دگر را رهنمائی سوی یار
 که از آن در قل اعوذ شد بیان
 کز جعلناک خلیفه دیده شان
 رد و انکارش کجا باشد روا
 تا خدا باقی و را باشد بقا
 نحن وجه الله لایهلک نگر
 ظاهر و مشهور یا خود مستتر
 بین که شاری خنده اش آخر چه کرد
 تا که نازل در مدینه آمدیم
 سجده گاه جمله ارکان وجود
 پس بدربار حضور اشتافتم
 نامه اش را خواند چون او سر بسر
 که ز ما ناید خلافی در میان
 روز دیگر باز رفتم نزد آن
 که فتاد از تاب خور در سینه سوز
 که بریدی جامه های بس غلاظ
 بر غلامانش بریدی آن غیور
 که طلب کن چند تن استادکار
 که سفر باید نمودن والسلام
 باش ساعی در امور لا جرم
 غرقه بحر تعجب آمدم
 که چه جوید زین لباس آن نیکخو
 او بدوزد جامه های بس جسیم
 پس از این حیرت فرو رفتم بخویش

گفتم آخر چون نکردستی سفر
این چنین داند که در صیف و شتا
از روافض بس عجب آمد مرا
آنکه او مقدر فهمش این بود
روز دیگر چونکه رفتم نزد آن
با غلامانش مرآن والا جناب
کز لباده و زبرانس هریکی
پس بفرمودم که ای یحیا روان
باز با خود گفتم این اعجب بود
کامر بگرفتن کند بر خادمان
تا حذر جویند از خوف و خطر
بس همی کوچک بدیدم عقل آن
تا بدانجایی که آمد بالمال
ناگهان ابری بر آمد سهمناک
کش کشان آمد مرآن ابرگران
پس کشید آن شاه برنس را بسر
هم بپوشیدند بر تن جامه‌ها
که به یحیی و به کاتب هم دهید
پس تگرگ قهر باریدن گرفت
هر یکی چون سنگهای بس بزرگ
میکشیدی رخت جان سوی عدم
و آن همی ریزان شدی بر ماکه کشت
پس بفرمودم که ای یحیا روان
اندر این صحرا فرود آئید هان
که رفیقانت بدند و هم سفر
این چنین پر می‌نماید از قبور
گفت یحیا چون شنیدم این بیان
که سراپای وجودم شد غبار
آنچه موسا دید اندر کوه طور
از جلالش پرتوی بر من چو تافت
هر طرف دیدم در آن وادی جان
آری آری جلوه حسن است این
گر نباشد جذب معشوق از کجا
گر نباشد غمزه معشوق جان
گفت یحیا چون نشان بی نشان

وز سرانجامش نگشته باخبر
هر دو را شاید از این گون جامه‌ها
که چسان او را نموده اقتدا
کی تواند هادی امت شود
جامه‌ها را دیدم آوردند هان
دارد اینگونه خطابی باعث
مر شما را باید البت بیشکی
شو مصمم بر سفر با تابعان
کوهی ترسد زمستان در رسد
از لباده وز بُرانس این زمان
تا امان یابند از برف و مطر
پس روان گشتیم با هم همعان
در میان شاری و شیعی جدال
گشت ظاهر برق و رعد هولناک
تا که آمد بر سر ما سایان
همچنین آن خادمانش سر بسر
آن زمان گفتا امام اتقیا
تا رهند از این بلای بس شدید
آنچنانکه جمله را آمد شگفت
که اگر خوردی بهر پیل سترگ
مجمع گشتیم پس یکجا بهم
در دمی هشتاد تن خرد و درشت
همره اصحاب باقیماندگان
دفن سازید این گروه مردگان
حق ایشان را ادا میکن دگر
این بیابانها خداوند غیور
سطوت شه تافت بر من آنچنان
ماندم اندر جای خود تمثال وار
جلوه گر شد بر من از نور حضور
کوه هستی همچو طور از هم شکافت
رب ارنی گوی صد موسا عیان
هر طرف صد غمزه دارد در کمین
می‌پذیرد عاشق انوار لقیا
کی شود ظاهر نشان بی نشان
شد مرا از صفحہ رویش عیان

بی سرو پا خود ز اسب انداختم
 بوسه دادم بر رکاب اسب شاه
 چونکه دادم بوسه پای آن جناب
 چونکه واشد دیده‌ام بر آن جمال
 چون شدم از جام وصلش جرعه نوش
 گر نمی‌بودم زبانی پیش از آن
 بازبان انکسار و عجز بیش
 که شهادت می‌دهم بر لاله
 هم شما را دانم ارباب کرم
 هم شما باشید محبوبان حق
 هم شما هستید مردان خدا
 گر بُدم کافر مسلمان آمدم
 خواهم از فیاضیت ای ذوالنعم
 خواهم از جودو عطای پادشا
 سائل سائل بدرگاه کرم
 بسکه عجز و زاری و ابرام کرد
 دستگیری کردش آن فیاض جود
 شیعه خالص شد او بی شک و ریب
 در رکاب شاه گردون اقتدار

گرچه پا و سر ز هم نشناختم
 بر شدم از قعر ماهی تا بمه
 «سرگذشتم زین شرف از نه قباب»
 منجلی دیدم جمال ذوالجلال
 مست و بیخود آمدم اندر خروش
 این زمان آمد سراپایم زبان
 عرض کردم با سر افکنده پیش
 بر نبوت از نبی باشم گواه
 هم شما باشید فیاض النعم
 هم خلافت از شما یابد نسق
 بر خلائق پیشوایان هدا
 هم ز کرده خود پشیمان آمدم
 که قبولم سازی از راه کرم
 که نراند از در خود این گدا
 از کرم دورم مکن ای محتشم
 ساقیش جام بقا اکرام کرد
 ریزه خوار خوان احسانش نمود
 گشت طاهر از همه نقصی و عیب
 بود تا آخر شد او را روزگار

شیعه اصفهانی

از ابوالعباس و بوجعفر بود
 که بُداندر اصفهان مردی که بود
 بُد مسما عبد رحمان و به او
 که سبب چبود که جز تو این زمان
 که علی ابن محمد پیشواست
 بازگو باعث برقرارت به او
 که بُدم مرد فقیری پیش از این
 لیک بودم در سخن حاضر جواب
 پس فرستادند اهل اصفهان
 تا بدرگاه متوکل رویم
 مدتی بودیم بر درگاه او
 که علی ابن محمد آن همام
 پس ز بعض حاضرین از آن جناب
 که بود مردی ز اولاد علی

مستطرا اندر خرایج این سندن
 از تشیع و بر او باب شهود
 گفته شد که سر این نکته بگو
 در امامت قیالی نبود به آن
 شرح این قصه بگویی کم و کاست
 گفت او را پس مر آن مرد نکو
 وز پریشانی بسی زار و حزین
 هم سخن از من بسی با آب و تاب
 مرا با جمع دیگر همزبان
 بر درش روی تظلم آوریم
 ناگهان واقف شدم زین گفتگو
 حاضرش آرند با صد اهتمام
 آمدم مستفسر و گفتا جواب
 صاحب جاه و مقامات علی

که روافض می‌بدانندش امام
جملگی مست از می‌مینای او
لیک ظنم اقتضا کرده چنان
گفت گفتم پس بخود کز این مکان
روز دیگر کاآفتاب زرفشان
شد فروزان آن جمال احدی
چونکه داخل شد مرآن والاجناب
صف کشیده از یمین و از شمال
لیکن آن شه یال اسبش در نظر
چون مرا در دیده آن منظور شد
چون نظر بر روی آن شاهم فتاد
چونکه حبش در دلم منزل نمود
روی آوردم بباب حق تعال
کای خداوند عزیز مهربان
و آن همی آمد سواره تا بمن
که خدا کرده دعایت مستجاب
حق نماید مال و اولادت فزون
چون شنیدم این سخن لرزان شدم
آنچنان بیخود شدم از آن سخن
پس در اصحابم در افتادم روان
که چه واقع شد تو را آیا دگر
گفتم ایشان را که خیر است و دگر
پس روان گشتیم اندر اصفهان
که بجایی ز آن رسیده مال من
الف الف درهمم باشد کنون
نیز آمد عمرم از هفتاد بیش
پس چرا اقرار نارم برکسی
هم بود دعوت ز حقش مستجاب

باشد ایشان را می‌حبش به جام
سر خوشان از باده صهبای او
که کشد او را خلیفه در زمان
خود نخواهم شد برون تا بینم آن
گشت لامع نور او بر انس و جان
شد درخشان نور ذات سرمدی
بس خلایق بیشمار و بیحساب
دیده‌ها بگشاده بر آن ذوالجلال
ملفتت اصلا نبند سوی دگر
هرچه غیرش بُد ز چشم دور شد
خوش بدل مهری از آن ماهم فتاد
بس در شادی بروی دل گشود
از زبان دل بگفتم بی‌مقال
ایمنش فرما ز شر دشمنان
در رسید و گفت با من این سخن
شاد زی و غم مخو از هیچ باب
هم دهد عمرت بسی بی‌چند و چون
بی‌خبر از فکر این و آن شدم
که نماندم هیچ برجا ما و من
این چنین گفتند با من هم‌رهان
که شدی شوریده از پا تا بسر
هیچ با ایشان نگفتم ز آن خبر
روی آوردی بمن وسعت چنان
کآنچه در خانه است نقد بی سخن
غیر آنچه باشدم اندر برون
هم ده، آمد ولد من بس خوب کیش
که بود واقف ز اسرارم بسی
زین جهت دانم امامت ز آن جناب

علی بن محمد (ع) و مرد شعبده باز

گفت ابی القاسم سَمی آب که او
که بدرگاه متوکل بُدی
آشکارا هر زمان سحری عجیب
همچو نفس حیل به باز بدششت
هر زمان بنمایدت راهی دگر

ز اهل بغداد است و مرد بس نکو
شعبده بازی که از آن میشدی
هم نمودی هر نفس مکاری غریب
که کشد هر دم تو را در کار زشت
تا کند دورت ز راه حق مگر

گاهت اندازد بقید حب مال
 گاهی از شهوت برون آرد سری
 گگاهی از راه عبادت آورد
 گاه گردد جلوه گر در مدرسه
 گاهی آرد در انانیت تو را
 گوئی آن یک باشد و من هم یکی
 بل منستم اعلم از او در جهان
 غافل از اینکه علوم اولیا
 مجملا هر دم بنوعی ره زند
 هم مگر مرد حقت یاری کند
 بشنو اکنون ز آن مشعبد ای پسر
 ظلمت طراری آن رو سیاه
 نفس امارار دومی بُد در جهان
 ورُبدی یک لامحاله آن بُدی
 پس خلیفه اینچنین گفتا بدو
 گر علی ابن محمد را خجل
 الف دینارت دهم از مال خویش
 که بیختند از برایش چند نان
 و آن نهاد آنها بخوان مائده
 چون خلیفه آن پلید بی ادب
 پس ز شرق اعتلا خورشید سان
 آمد از پرده سرا آن ذوالجلال
 پا در آن مجلس چو آن شه بر نهاد
 چون بکرسی صدارت شد مکین
 و آن مشعبد دزد طرار دغا
 چونکه آن شاه سریر عز و ناز
 شد بمکر آن مشعبد نان بلند
 چون دوباره دست خود کردی دراز
 باز شد طیار آن نان دگر
 چون از او این شعبده آمد مبین
 مظهر قهر علی ذوالمنن
 پایه قهرش چنان بالا گرفت
 بهر قهری بلب آورد کف
 از غضب آن شیر بیشه افتا
 که بگیر این کافر سحر فن

تا کنی بردوش از آن و زر و وبال
 تا که افتی از پی هر دلبری
 در رخت عجب و ریا ای بی خرد
 تا شوی در شک و ریب و وسوسه
 تا شوی منکر علوم اولیا
 در بشر نبود تفاوت بیشکی
 و آن ندیده هیچ تکمیلی از آن
 آمده تکمیلش از نزد خدا
 با حذر شوکه گه و بیگه زند
 وز شرور آن نگهداری کند
 که چه آمد بر سر آن خیره سر
 بود روشن تر ز نور صبحگاه
 آن سگ بدرگ یکی بودی از آن
 چونکه هر مکاری از آن ظاهر شدی
 که از آن فنی که میدانی نکو
 سازی اندر مجلسم از شوق دل
 پس بگفتا آن پلید زشت کیش
 که بسی بودی سبک هر یک از آن
 تا مگر از آن بینند فایده
 شاه دین را کرد بر خوانش طلب
 گشت طالع نور مهرکن فکان
 جلوه گر با آن جمال بیمثال
 در قدومش عرش و کرسی سر نهاد
 زیر پایش فرش شد عرش برین
 در کنار شاه دین بگرفت جا
 سوی نان بنمود دست خود دراز
 سوی آن نان دگر آن ارجمند
 بایی از سحر دگر گردید باز
 حاضران را خنده آمد سر بسر
 دست قدرت شد برون از آستین
 شد فروزان همچو لاله در دمن
 کآتش اندر سدره اعلا گرفت
 منکشف شد سر شاه لوکشف
 کرد اشاره نقش شیر پرده را
 تا که بیند نار قهر ذوالمنن

چون اشاره کردش آن شاه مبین
شد مجسم صورت شیر آن زمان
پس روان در پرده شد شیر دژم
و آن شهشه از غضب بر شد ز جای
و آن پلیید بیحیا مرتدد رد
کز کرم نبود بعید ای پادشا
پس بگفتش آن ولی ذوالمنن
چونکه بد منظور آن بس العنید
غالب آید پس بفرمود آن امام
حق مسلط ناورد اعدای خود

جست از پرده برون آن خشمگین
بر درید آن کافر طغیان نشان
همچنانکه نقش پرده بود هم
نور خود بگرفت از آن ظلمت سرای
پس بدامان تضرع دست زد
گر نمائی رد مر این کشته بما
که نخواهد بعد از این دیده شدن
که مگر از سحر آن شوم پلیید
بهر ردش این کلام با نظام
برگروه اولیا ای بی خرد

زنی که مدعی دختری زهرا (ع) بود

کرد اباهاشم مر اینگونه بیان
شد زنی و مدعی آمد چنین
دختر زهرای مرضیه حسب
پس خلیفه این چنین گفتا ورا
رفته بر ما روزگاری بس دراز
شرح این قصه بیان کن بی گزاف
پس بگفتا کان نبی محتشم
تا به اکنون ز آن زمان دیر سال
بازگردد هر چهل سالی مرا
هم نگشتم هیچ ظاهرای فلان
چون مرا دریافت استیصال فقر
پس سلیل آل بوطالب همه
هم ز عباس و قریشی نسبتان
شرح حال آن ضعیفه سر بسر
که وفات زینب مرضیه بود
پس به او گفتا چه میگوی بگفت
ز آنکه امر من بود پنهان بسی
پس خلیفه مر بزرگان را خطاب
جمله نی گفتند و گفت آن خیره سر
غیر برهان و دلیل رونما
پس بگفتندش طلب کن این زمان
حل این مشکل به آسانی شود
بعد از آنکه آن شهشه را بخواند

که در ایام متوکل عیان
که منم از ولد خیر المرسالین
زینب آن مجموعه نام و نسب
کز زمان حضرت خیرالورا
هم تو باشی از جوانی سرفراز
کاین دورا باشد بهم بس اختلاف
دست خود بر من کشیده لاجرم
خود زیمن همت آن ذوالجلال
نوجوانی ز آن شه فرخ لقبا
ز آن اوان تا این زمان بر مردمان
زین جهت ظاهر شدم بر اهل دهر
که بود رحمت زحقشان دائمه
خواندشان متوکل طغیان نشان
گفت و دادندش از اینگونه خبر
در فلان سال از تقادیر ودود
کاین سخن باشد به کذب و فریه جفت
نی ز مرگ و زندگیم آگه کسی
کرد و گفتا هیچ باشدتان جواب
که کنون بیزارم از عباس اگر
منع سازم مرورا ز این ادعا
مر علی ابن محمد را کز آن
شاید آنرا حجتی دیگر بود
قصه آن زن بعرض شه رساند

شاه دین تکذیب کردش در زمان کرد و سال و ماه و روزش گفت این کاین جماعت نیز مثل این سخن خورده‌ام سوگندکز این ادعا حجتی باشد که سازم رد آن که بود بر این دلیلی ای فلان عرض کرد آیا چه باشد ای جناب شاه فرمودش که وُلد فاطمه لحمشان درندگان را شد حرام پس خلیفه گفت آن زن را چنین سازدم مقتول از چنگال کین که در اینجایند جمععی مؤتمن هرکه را خواهی از ایشان کن روان مرو را می‌بود شش شیر زیان در میان حجره‌ای بی در بُدند چون بُدی مسدود بر ایشان درش بر سیاست بُد مقرر شیرها می‌فکندی سوی شیران عرین گفت راوی چونکه فرمود این کلام حلفه بر آن رب ستار همه پس چنین گفتند بعضی مبغضین که شود در حجره شیران روان چون بود او خود ز وُلد فاطمی پس خلیفه ز آن پسندید این سخن خود تلف گردد بدون آنکه او پس چنین گفتا به آن سلطان دین شاه فرمودش به امر تست آن نردبانی حاضر آوردند زود برنشست آنجا و شیران بالتمام هریکی بر دست خود بنهاد سر تا نثار مقدمت سازم ز جان پس مر آن نوباوه شیر خدا بر سرش دست تطف می‌کشید چون اشاره کردشان در اعتزال پس شدند استاد از شرمندگی

هم وفات حضرت زینت بیان پس بشه گفتا خلیفه این چنین جملگی گفتند و من ای مؤتمن منع او جایز ندانم تا مرا پس بفرمود آن امام رازدان که شود لازم ورا و غیر آن ای وجودت موجد این نه قباب که کنند اطفای نار حاطمه وایمنند از شرشان آنها تمام که چه می‌گوئی بگفتا خواهد این پس بگفتا با خلیفه شاه دین که ز اولاد حسینند و حسن سوی شیران تا شود معلومت آن هریکی در قوه چون ببر بیان که نبند سقفی بر آن ای ارجمند طعمه‌شان افکندی از بام و برش کآنکه را کردی غضب آن بی حیا تا کنندش پاره از چنگال کین آنکه بُدبرانس و جان شاه و امام که دگرگون گشت رخسار همه که چرا او خود نباشد زاهل این تا از او این معجزه گردد عیان پس حواله چون کند او را همی چون تمناش بدی کآن مؤتمن باعش گردد ز خوف آبرو که چرا صادر نگردد از تو این چون اجازت یافت آن جان جهان شاه دین در حجره چون آمد فرود حلقه وش گشتندگرد آن امام یعنی این سر در کفم ای مقتدر کز قدومت آمدم در تن روان نزد خود میخواند یک یک شیرها وز ترحم مرو را می‌بنگريد آن دُر دریای صنع ذوالجلال با قدوم انکسار و بندگی

چونکه دیدند آن گروه بدنهاد
 درفتادند از حسد درتاب و تب
 پس وزیر خائش گفتا به او
 زود میکن امر او را بر خروج
 کاین خبرگر منتشرگردد از آن
 رونق بازارت اشکسته شود
 پس خلیفه آن پلید نابکار
 می‌نبد ما را اراده بر بدی
 که فزاید بریقین ما از آن
 حال خواهم از تو ای جان جهان
 همچنان کز نور خود دادی ضیا
 نور خود را وامگیر از روبهان
 پس زجا برخاست آن جان جهان
 شیرها برگرد اوگشتند جمع
 ز آن یکی مالید از روی نیاز
 آن یکی از رفتنش نالان شدی
 آن یکی در دامنش آویخته
 و آن تمنای دل هر بی قرار
 میکشیدی دست خود آن مهرکیش
 چون به اول پایه آن نردبان
 کرد اشاره بر رجوع شیرها
 خود بیالا آمد آن کنز نهان
 که بود از نسل و ولد فاطمی
 پس متوکل به آن زن گفت هی
 گفت الله الله این زن از کجا
 ادعای باطلی خود کرده‌ام
 فقرو استیصال چون آمد مرا

که نیامد حاصل ایشان را مراد
 تن شد ایشان را جحیم و جان لهب
 که نبود این رأی تو رأی نکو
 تا نگشته با خبرکس زین ولوج
 بگروندش جملگی پیر و جوان
 هم نظام امر بگسسته شود
 شاه دین را گفت کای گردون وقار
 بر تو بل ما را اراده آن بدی
 امر این زن هم شود فاش و عیان
 که بیالا آیی از اینجا روان
 حجره شیران ز لطف ای پادشا
 ای ز جودت روبهان شیر ژیان
 خوش خوشک آمد به نزد نردبان
 هر یکی پروانه آن شمع جمع
 روی خود بر پای آن دانای راز
 در قدم شاه غلطان آمدی
 اشک حسرت در قدمش ریخته
 از تلطف کردشان امیدوار
 بر سرویال همه چون پور خویش
 بر شد آن جان جهان را جان جان
 جمله برگشتند هر یک جابجا
 پس بگفتا هر که دارد این گمان
 پاگذارد اندر این حجره همی
 شو تو نازل همچنانکه رفت وی
 می‌تواند شد قدم فرسا و را
 مرفلان را دختری در پرده‌ام
 لاجرم کردم مر این را ادعا

فی الامتحان

آری آری امتحان آید چو پیش
 امتحان بر نقد دلها چون محک
 ز امتحان گشت آدم از جنت برون
 بوالبشر از امتحان مسجود شد
 امتحان در کربلا چون زد علم
 ز امتحان آمد عدو و هم ولی

هرکسی بیند ثبات عهد خویش
 ز آن شود ممتاز ابلیس و ملک
 ز امتحان گشت آدم از جمله فزون
 ز امتحان شیطان زحق مردود شد
 شد جدا از یکدگر نور و ظلم
 در جهان آن یک دنی آن یک علی

گر نباشد امتحان پادشاه
 گر نباشد امتحان حق کجا
 ز آنکه هرکس حسب حال خود کند
 آن یکی درهای و هوی و قیل و قال
 آن یکی گوید منم رهبر بحق
 و آن فلان رهن بود نی رهبر است
 لیکن آید چونکه از شه امتحان
 تا هدایت مرکه را باشد زحق
 هرکه او در امتحان ثابت بماند
 هرکه پاک آمد ز کوره امتحان
 تا طلا مغشوش و قلابی بود
 تا که دل تخت شهنشاه آمده
 هر دلی کو از اخلاص امتحان
 هرکه او در امتحان پاک آمده
 دل چو زر و امتحان او را خلاص
 دل چو زرکان و بروی امتحان
 لاجرم او را بود ای مرد کار
 سکه دل چیست مهر حیدری
 هر دلی کو یافت از مهرش جلا
 هر دلی کان شد به حبش ممتحن
 دل چو آمد عرش حق ای تیز هوش
 نوبت الملک لله هر زمان
 گرتو را آید بخاطر ای کیا
 پس چه باشد امتحان را فایده
 هرکه دارد ادعای رستمی
 که ز میدان رخس تن بیرون برد
 هرکسی را امتحانی درخور است
 آن یکی گفتا به پیغمبر که من
 گفت او را مستعد فقر باش
 عرض کردش که خدا را نیز هم
 داد پاسخ مرو را کاندلر بلا
 باز گفتا کان علی بوالحسن
 پس بگفت آماده شو بر دشمنان
 امتحان حب حق باشد بلا
 امتحان حب شاه اولیا

کی شود ظاهر ثبات اهل راه
 نور و ظلمت می شود از هم جدا
 ادعای رهنمائی و رشدد
 و آن دگر در ادعای وجد و حال
 راه حق دارد ز من نظم و نسق
 از هدایت بر سرش کی افسر است
 سر جمله یک یک گردد عیان
 تا غوایت مرکه را آید ز حق
 رخس همت را ز میدان برجهاند
 چون طلای بی غش مسکوک دان
 کی بدار الضرب شه سکه خورد
 سکه اش الملک لله آمده
 خالص آمد خاصه حقش بدان
 در ره حق چیست و چالاک آمده
 چونکه پاک آمد از او گردید خاص
 چون محک آمد که خالص سازد آن
 سکه ای لازم چو کامل شد عیار
 که شود حاصل ز مهر حیدری
 بی گمان آن دل بود عرش خدا
 آن دل آمد عرش رحمان بی سخن
 هر دمش از حق رسد وحی و سروش
 در نوازش آید از سلطان جان
 که خدا چون واقف است از بنده ها
 فایده آن خود شناسی آمده
 خود شناسد چون نبرد آید همی
 یا که پای رزم در میدان نهد
 خاصه هر یک بنوعی دیگر است
 مرتو را باشم محب ای مؤتمن
 نقش ثروت را ز لوح دل تراش
 دوست دارم ای نبی محتشم
 مستعد شو گرتو را باشد ولا
 دوست دارم مرو را چون جان به تن
 که بود حب علی را این نشان
 حب من را فقر باشد درگشا
 دشمنان بین در مقابل ای کیا

هرکسی باشد بقدر حب او
 شکرکز الطاف آن صدر الکبار
 شد عیان ز اسرار حیم این نشان
 هرکه اندر وادی حب پانهاد
 امتحان باشد عسس در راه عشق
 امتحان راه حب باشد بسی
 زین سبب کرد آن حکیم معنوی
 «عشق از اول سرکش و خونی بود
 امتحان حب حق فرمانبرست
 امتحان حب اطاعت آمده
 آنکه حق را دوست آمد ای ولی
 آن اطاعت چیست ای مرد نکو
 تا نگردد قطع محبوبات جان
 آن اطاعت چبود از شه امثال
 خود چه باشد آن مثال ای مؤتمن
 صامتش قرآن جامع آمده
 ان مثال ناطقش مرد حق است
 هرکه او در حب حق صادق بود
 هرکه با حب حق آمد همنشین
 بر مثالش هرکه آمد امثال
 از قل ان کنتم تحبون مستفاد
 هرکه پا در دایره حبش نهاد
 تا شناسا سازدش با شاه ذات
 حب مألوفات از دل کی رود
 ترک محبوبات اگر خواهی عیان
 ز آنکه هرکو رست از نفس دنی
 هرکه بگذشت از هوای نفس دون
 گر ز من باور نداری ای عمو
 بشنو و مماتحبون را نگر
 اصل محبوبات تو مال است و جان
 ز آنکه هرچه دوست میداری و را
 آنکه در بازد بر ازش مال و جان
 لیک عاشق را عوض مطلوب نیست
 دو جهان پیشش نیرزد پرگاه
 لطف و قهرش دوزخ و رضوان او

دشمنش اندر مقابل موبه مو
 دشمنان ما راست بیحد و شمار
 این نشان ز اسرار حیم شد عیان
 حق برویش ز امتحان بابی گشاد
 دور باش هرکه نی آگاه عشق
 تا که گردد دور از آن هر ناکسی
 منکشف این مساله درمنشوی:
 تا گریزد هرکه بیرونی بود»
 گرچه حق مستغنی از فرمانبرست
 که از آن محبوبیت حاصل شده
 گشت محبوب خداوند علی
 ترک محبوبات خود از بهر او
 کی شود با وصل جانان توأمان
 امثالی از مثال بیمثال
 صامت و ناطق بکن درک سخن
 که ز حق او لازم الاذعان شده
 کامثالش بزم جان را رونق است
 بر جمال مرد حق عاشق شود
 خدمت مرد حقش آمد قرین
 گردد آن محبوب حق جل جلال
 می شود تیان این نعم الرشاد
 باید از جان خدمت کامل کند
 سافلانج جمله گردد عالیات
 گر نه نور طلعتش تابان شود
 در گذشتن از هوای نفس دان
 از خطر ها جمله یابد ایمنی
 گرددش آماده نعم الماهدون
 لن تنالوا البر حتی تنفقوا
 تا شود تیان مطلب سر بسر
 که بود انفاقش از آیه عیان
 جمله فرع این دو باشد ای کیا
 گیرد از جانان عوض بهتر از آن
 ز آنکه منظورش بجز محبوب نیست
 جمله را در باختنه از یک نگاه
 وصل و هجرش جنت و نیران او

آنچه گردد غیر یار او را قرین
 از براهیم نبی قصه بخوان
 غیر حقت آنچه آید در نظر
 خوانده باشی در کتاب الله عیان
 دو دل اندر جوف مردی ای عمو
 غیر حق در دل نگنجد ای سند
 نیست عاشق را بجز یارش نظر
 این خبر مشهور باشد درجهان
 دید مجنون را به صحرا درگذار
 گفت دیدی بعد آن فخر بشر
 این زمان دانی که راتو مقتدا
 گفت لیلی ای بعالم پیشوا
 که اگر میگفتی اکنون غیر از این
 آری عاشق می‌ندانند غیر یار
 نیست عاشق را بجز یارش هوش
 هرکه را در عشق ثابت شد قدم
 بر دلش لامع شود انوار غیب
 این شنیدم در حد هندوستان
 که دو تن با هم چو صادق آمدند
 چون یکی ز آن دو نماید ارتحال
 ستی آن باشد که سازد جان فدا
 جان و تن در حب او قربان کند
 چون کند قطع علاقه از وجود
 بلکه از خود هم بگردد بی خبر
 چون نهد در آتش سوزان قدم
 در دلش گردد عیان اسرار غیب
 گوهر دریای عمان یقین
 که بُدم در هندو دیدم دختری
 شوهرش چون کرد از این عالم سفر
 آن زن از مهر و وفای بی کران
 چون قدم در عرصه هامون نهاد
 نور حب اندر دلش شد جلوه گر
 چونکه بگذشت از جهان فانی آن
 آنچه مستفسر شدم ز اسرار غیب
 آنچه پرسیدم ز اسرار نهان

گوید از جان لایح حب الآفلین
 غیر حق را آفل و معدوم دان
 روی دل گردان و وجه الله نگر
 که نگردانیده حق مهربان
 تا شریکی ناورد در ذات هو
 ز آنکه باشد لیس له کفواً احد
 ز آن نظر گردد به عالم معتبر
 که حسن ابن علی آن جان جان
 چون نمود او را ردیف خود سوار
 اختلاف امت ای شوریده سر
 بعد پیغمبر نبی ذوالعلا
 پس بگفت او را امام اتقیا
 می‌خواندم عاشقت ای پاک دین
 دارو دیّاری نخواند غیر یار
 بلکه جز او می‌نیند هیچ کس
 بی خبر گردد ز قید بیش و کم
 گرددش جان مطلع اسرار غیب
 هندوان را قاعده باشد چنان
 بر جمال یکدگر عاشق شدند
 دیگری ستی شود با وجد و حال
 در ره معشوقش از صدق و صفا
 مهرش در آتش سوزان شود
 بی خبر گردد ز هر هستی و بود
 غیر یارش می‌نباشد در نظر
 برگزیند بر وجود خود عدم
 بر زبان آرد همه اخبار غیب
 راوی شیرین اداگفتا چنین
 دختری بحر وفا را گوهری
 شد روان در آتش و گشتش مقرر
 شد قدم فرسای نار جانستان
 در دلش شوری از آن دلبر فتاد
 قطع هستی کرد از خود سر بسر
 منکشف شد بر دلش سر نهان
 گفت با من سر بسر بی شک و ریب
 یک یک گفتی بمن فاش و عیان

پا چو در آتش نهاد آن با وفا
 گرچه آتش بود لیکن بوی یار
 گرچه منزلگاه جسمش نار شد
 پس سر شوهر بدامن بر نهاد
 ملتفت اصلا نشد سوی دگر
 نه نگاهی سوی این و آن نمود
 تا که جان بر دلستان کردی نثار
 که بهر دل چونکه بنهادی قدم
 عشق در هر دل که انگیزد حشم
 چونکه شدستی مر آن زیبا صنم
 گر شود در کفر حاصل این صفا
 گر شود این پایه حاصل از مجاز
 آری از عشق آمده این کارها
 گر تو را آید بخاطر ای ولد
 که شود ز اسرار غیبی ترجمان
 هر که شد اندر ریاضت گامزن
 هر که نفسش در ریاضت رام شد
 هر که او اندر ریاضت پانهاد
 از ریاضت نامجو آمد نبی
 این ریاضت زجر نفس است ای ولی
 چیست آن زجر نفس ای ذوفنون
 چون گذشتی از هوای نفس خویش
 شاهد غیبت گردد جلوه گر
 هست مروی که امام راستین
 در گذرگاهی و گفتا مدعا
 عرض بنمودش کسی کاینجا بود
 هر چه پرسندش همی گوید از آن
 چون بدید او را مر آن دانای راز
 پس بگفتا چیست اندر دست من
 عرض کردش کای امام مقتدا
 دست تو دستی بود کاندراست
 دست تو دستی بود کاندرازل
 من محاط و دست تو آمد محیط
 دست تو دریای طوفان را بود
 چونکه اندر دست تو راهم نبود

آتشش بودی نعیم دلگشا
 می وزیدی بر مشامش مشک وار
 لیک جان اندر بر دلداری شد
 این عجب چون آتشش در تن فتاد
 هیچ ز آن آتش نمی بودش خبر
 نه بدل آتش نه بر لب ناله بود
 آری آری عشق را باشد دثار
 بردی از یادش وجود و هم عدم
 گردد آزاد از حدود و از قدم
 نه صمد در یاد ماندش نه صنم
 پس در ایمان چون بود ای با وفا
 پس حقیقت را چه باشد برگ و ساز
 گشته گرم از وی همه بازارها
 کاین صفا در کفر کی حاصل شود
 سر پنهان نزد او گردد عیان
 شد ز صهبای تمنا جامزن
 الفتی با حق گرفت آرام شد
 ز آن قدم در مرتبه اعلا نهاد
 از ریاضت کامجو آمد ولی
 هر ولی از زجر نفس آمد علی
 در گذشتن از هوای نفس دون
 در ریاضت بر نهادی پای پیش
 گردی از اسرار غیبی با خبر
 دید انبوهی فوجی مسلمین
 خود چه باشد ز اجتماع این فرقه را
 کافری کاخبار غیبی می دهد
 فاش سازد سر بسر سر پنهان
 دست خود بنمود پس سویی دراز
 گر تو باشی عالم علم لدن
 نیست اندر دست تو علمی مرا
 حق عهد خلق بر آن دست بست
 بیعتش واجب شد از عز و جل
 خود چه میگوید مرکب از بسیط
 قطره را کی علمی از دریا بود
 سر بسر گردیدم ارکان وجود

یافتم هر چیز اندر جای خود
 پس گشودی دست خود دست خدا
 کاین همان بیضه بود ای کفرکیش
 پس بفرمودش مر آن دانای راز
 که شدی ز اسرار غیبی با خبر
 عرض کردش از خلاف نفس بود
 گفتش آن دم پادشاه ملک جان
 که شوی تسلیم و اسلام آوری
 چونکه گفتا نه بگفت آن مهرکیش
 چون نباشد میل نفست اندر آن
 زین سخن آتش فتادش در نهاد
 پس درید او جامه کفرش ز جان
 شد مسلمان برخلاف نفس خویش
 روی او چون دید ایمان را خرید

غیر بیضه کآن بجای خود نبند
 با ید قدرت نمود آن بیضه را
 که ندیدی مرورا بر جای خویش
 کز کجا دریافتی این رتبه باز
 هم شدت سر حقیقت جلوه گر
 که شدم واقف ز اسرار وجود
 که بود نفس تو را خواهش بدان
 برکنار آیی ز کفر و کافری
 که کنون می جو خلاف نفس خویش
 پس خلافت کن مسلمان شو ز جان
 آنچنان کایمان و کفرش شد زیاد
 دست بیعت داد بر شاه جهان
 شد صفا اندر صفا از پیش بیش
 موی او چون دید زناش برید

«فی المناجات»

یا علی ای از تو برپا امتحان
 دار ثابت در بلا اقدام ما
 برو لای خویشتن ثابت بدار
 از دروغ و فریب هم بر بندم
 یا علی توفیق خواهم از تو یار
 گر توجه از تومان همراه نیست
 ورنظر از تو بود همراهمان
 گرچه پای امتحان سست آمده
 گرچه این هم ادعای باطلی است
 در حضورت ادعای کاملی
 لیکن احباب تو راداریم دوست
 در غم و شادی به ایشان همدمیم
 هم شریکستیم در توبیخشان
 چونکه اندر حبت ای جان جهان
 گرچه باشد سستمان در ره قدم
 یا علی از حب جان و حب مال
 تا که باشد این دو قید جان ما
 نور حبت گر نه رخشان آمدی
 از تعلق تا بجان باشد اثر

امتحان طایعان و عاصیان
 عفو فرما از کرم آثام ما
 ای تو واقف بر نهان و آشکار
 تا نفیستم دردم شیر دژم
 تا کنم با نفس شومم کارزار
 دل ز مکاری آن آگاه نیست
 حل این مشکل شود آسانمان
 لیک جان در راه حب چست آمده
 ز آنکه حبت لایق هر کاملی است
 کی سزد ما را حذر از جاهلی
 حب ایشان مغزو دل بر آن چو پوست
 در همه جا یار و غمخوار همیم
 هر کجا باشد ز توبیخی نشان
 سینه شد تیر ملامت را نشان
 لیک و امگنذارمان ای محتشم
 می برم بر تو پناه ای ذوالجلال
 کی شود جان در بر جانان ما
 جان کجا در بند جانان آمدی
 کی شود در راه حب کامل نظر

عصمت و توفیق کن همراهان
همتی همره کنم ای پادشا
تا خلیل آسای گردم بت شکن

تا شکست آریم در صف بتان
حق احباب صداقت انما
یا علی یا ایلیا یا ابوالحسن

امام حسن عسکری (ع)

آمد از احدی عشر نور این بیان
مظهر عشق حسین حسن حسن
بومحمد کنیتش واندر لقب
سال مولود شرافت انتساب
هشتم از شهر ربیع دویمین
بدمدینه مطلع آن نور پاک
مادرش بودی حدیث و شد از او
بود از آن سر خداوند وحید
مدت عمرش چو آمد بیست و هشت
در دویست و شصت آن شاه رفیع
در بهار وصل جانان شد روان
معمد عباسی آن مطرود دهر
قصه ذکر شهادت ز آن ولی
عسکری ز آن روی ز القابش شدی
مدفنش شده در آن ای مهرکیش
بود شش سالش امامت بعد باب
معجزاتش بیحد و بی انتهاست
کی خبر بدهد محاطی از محیط
هرکه هرچه سازد از وصفش عیان
ورنه از دریا چه گوید قطره‌ای
حق شناسد ذات پاک آن همام
لیک بهر زینت هر انجمن
آورم در رشته نظم ای فلان

آنکه آمد نور بخش کن فکان
نام نامیش آمده چون خود حسن
بُد زگی و عسکری آن نور رب
بد دویست و سی و دو ز آن مستطاب
روز جمعه گشت نور او مبین
که از آن شد نور پاکش تابناک
منجلی آن نور سلطان عفو
نقش انگشتر اناالله شهید
درگذشت و ماند از او این سرگذشت
روز جمعه هشتم اول ربیع
عالم فانی از او آمد خزان
کرد مسموم آن شهنشه را بزهر
هست مسطور کتب گرمایی
که به بلده عسکر آن ساکن بدی
در سرای خود کنار باب خویش
تا که شد جنت ز وصلش کامیاب
در بیان او بیانها نارساست
چون بگوید خاک از بحر بسیط
میدهد از فهم و عقل خودنشان
وصف خود را کی تواند ذره‌ای
که سلامش باد از حق والسلام
مجملی از معجزات ذوالمنن
تا که باشد خوشه از خرمن نشان

معجزات آن حضرت

از اسماعیل محمد این خبر
که نشستم بر سر راه امام
شکوه کردم احتیاج خود به او
که مرا دینار و درهم هیچ نیست
نی مهیا قوت شام و نی نهار

هست مسطور روات معتبر
چونکه آمد آن شه والا مقام
هم قسم خوردم بذات پاک هو
نیست از فقرم دگر امید زیست
گشته روزم همچو شام از فاقه تار

پس بگفتا از غضب کی بی فروغ
 حال آنکه آنگه ای بی یقین
 در فلان موضع ولی نی قصد من
 با غلامش پس بگفت آن نیک پی
 و آن بمن صداشرفی داد و چنین
 که شوی محروم از مدفون خویش
 پس چنان بدکه مرا فرمود آن
 که ذخیره کرده بودم پیش از آن
 که مرا آنها بود پشت و پناه
 چون ز فقر و فاقه خود مضطر شدم
 می‌نبد بر جای هیچم ز آن دفین
 پس تفحص کردم و معلوم شد
 که یکی ز اولاد من واقف بر آن
 پس نگشتم متفجع از آن زرم
 این بیان از معجز دیگر ز شاه
 احمد ابن محمد آن ظریف
 که به سالی طوف کعبه مقصدم
 رفتم از جان خدمت جان جهان
 قدر مالی بهر هدیه آن جناب
 که که را بسپارم ای شاه ولی
 کآنچه با تو باشد ای عالی همم
 چون برون آمد مر آن جان جهان
 میرساندت سلام و گفت او
 پس به جرجان بازگردی دلفروز
 روز جمعه که سه شب باقی بود
 خواهم آمد نیز من هم آن زمان
 شو روان الحال با قلب سلیم
 سالمی دارد خدا در این سفر
 چون شدی وارد بر اهل و ولد خویش
 حق عطا سازد به فرزندت شریف
 که شود خوانده بصلت ای خوش خصال
 سازدش هم ز اولیای ما بدر
 از ولایش هر که گردد کامجو
 ای خوش آن کش مرد حق خواند ولی
 این شنیدم که دو تن از صوفیان

خورده‌ای سوگند حق را بر دروغ
 که دو صد از اشرفی داری دفین
 که تو را محروم سازم ز این سخن
 کآنچه با تو هست کن تسلیم وی
 گفتم آن دم آن شه دنیاو دین
 چون شود از احتیاجت سینه ریش
 که دو صد از اشرفی بودم نهان
 چون مرا اندیشه می‌آمد چنان
 چون شود از فاقه کارمن تباه
 سوی آنها از دل و جان آمدم
 شد قرین جان از آن آه و انین
 سر این معنی مرا مفهوم شد
 گشته و آن را ربوده از میان
 همچنانکه گفته بود آن سرورم
 میکند روشن روان اهل راه
 گوید از جعفر که بابش بد شریف
 بود اندر سامره چون آمدم
 هم بدی همراه مرا ز احباب جان
 پیش از آنکه پرسم از آن مستطاب
 پس بگفتا آن شه فرد علی
 ساز تسلیم مبارک خادمم
 عرض کردم که به جرجان شیعیان
 که ز طوف کعبه گردی کامجو
 بعد از این دم در صد و هفتاد روز
 از ربیع دو یمین این معتمد
 تا به بیستم دوستان و شیعیان
 که ز حق یابی صراط مستقیم
 و آنچه با تو هست ز انواع خطر
 با تمامی اقربای خوب کیش
 از کرم ولد ذکوری بس شریف
 حق رساند مر ورا حد کمال
 ای خوش آنکو از ولایش یافت بهر
 گرددش دل آینه اسرار هو
 بو که گردد از قبولش معتلی
 بودشان با هم بدینگونه بیان

که منم خادم به مردان خدا
 سالها بودم بخدمتشان قرین
 مرفلان را مدتی همراه بدم
 مجملا هفتاد تن را ز اولیا
 داد پاسخ آن یکش کای معتلی
 بود از این هفتاد تو بهتر که زو
 یکولی گر کاسه ات لیسیده بود
 از علایق کاسه هستی تو را
 هستی مطلق شود برقع گشا
 می نینی غیر یارت در جهان
 در ولایش چون شدی کامل نصاب
 از ولایش گر بتن جان بایدت
 جسم و جان در نرد حب او بیاز
 حب او ایمان و ایمان حب او
 هر که را حبش نه همراه آمده
 ز آنکه ایمان نیست جز حب علی
 همچنانکه آن نبی مصطفی
 گر کسی آرد بدرگاه خدا
 که شود مقبول درگاه خدا
 هر که را ایمان بود اندر ولاست
 گفته شد با صادق آل عبا
 شد قسیم جنت و نار ای ولی
 چونکه ایمان است حب آن جناب
 شد قسیم جنت و نار آن ولی
 کرفزاید مؤمنین را حب او
 حب او بر هر دلی کارشاد شد
 حب او ایمان مؤمن آمده
 بشنو این دیگر حدیث ای مرد راه
 گفت ابویعفر آن مرد گزین
 که میان من بسی با مردمان
 بس عجب دارم ز قومی که نه شان
 هم بودند با فلان و با فلان
 با وجود این مرآن قوم دغا
 باز بینم قوم دیگر ای ولی
 لیک صدق و هم امانت هم وفا

دوستدار شیعیان با صفا
 هم بسی گشتم به ایشان همنشین
 آگه از اسرار آن یک آمدم
 کاسه لسی کردم از عین صفا
 کاسه ات لیسیده بدگریک ولی
 میرسیدت فیضها از نور هو
 خود کفایت بودت از فیاض جود
 چونکه شد پاک از دم مرد خدا
 فارغت سازد ز قید ماسوا
 در جهان جان نجویی غیر آن
 گردی آن دم ز اولیای حق حساب
 جسم و جان در راه قربان شایدت
 تا که گردی از قبولش سرفراز
 ز آنکه ایمان شد ز حبش نامجو
 گرچه باطاعت بود گمراه شده
 گردد از حبش علی هر جا ولی
 کرده در وصفش بیانی بابها
 طاعت جن و بشر حاشا کجا
 غیر حب بوالحسن آن ایلیا
 طاعت بی حب او معدوم ولاست
 که چگونه آن علی ایلیا
 خوش جوابی دادیش بس معتلی
 همچنین کفر است بغضش ز این حساب
 مرحبا از این بیان معتلی
 ای خوش آنکو شد ز حبش کامجو
 از غم دنیای دوزخ آزاد شد
 مؤمن از حبش ز نار ایمن شده
 تا نماند از برایت اشتباه
 که بگفتم با ابی عبدالله این
 خلطه و آمیزش است ای جان جان
 از شما جبی بود در دل نهان
 دوستداری ای امام انس و جان
 هستشان صدق و امانت هم وفا
 که بود دلشان ز حبت ممتملی
 می ندارند آن گروه ای بوالوفا

باز میگوسرّ این ای مقتدر
گفت راوی چونکه گفتم این مقال
همچو غضبانم نمود آنکه نگاه
پس بگفتا کی بود دینی بر آن
بر ولایت از امام جابری
چون نباشد پیشوایش از خدا
گرچه طاعت مرورا همیره بود
همچنین نبود ملامت یار او
با ولایت از امام عادلی
هم نمی باشد ملامتشان بدهر
گرچه باشندشان از آنگونه صفات
آنکه دیدی از ولایمان کام جان
حب ما اصل و صفات آمد چو فرع
حب ما ایمان بود بر هر دلی
هر که را نبود ولایمان جان جان
ز آنکه ایمان نیست غیر از حب ما
آنکه را در دل نباشد حب آن
گفت راوی پس نمودم عرض شاه
خود نه آنها را بود دینی وهم
گفت آری نی بر آنها دین بود
پس بگفتا هان تو نشندی مگر
که خدا باشد ولی آن فرقه را
میکنند بیرون ز ظلمات و بنور
یعنی از ظلمات ذنب خویشتن
سوی نور توبه و هم مغفرت
ز آنکه باشند آن گروه باصفا
همچنین فرموده بعد از این بیان
کاویان جملہ طاغوت آمدند
یعنی ایشان را بدی در ابتدا
چون گرفتندی بجان طاغوت را
لاجرم از نور اسلام آن فریق
که بود ظلمات دوری خدا
واجب آمد از خدا نار حریق
باز عیاشی از آن صادق بیان
خالدون باشند در نار سقر

کز تعجب جان شدم غرق خطر
راست بنشست آن شهنشه از جلال
که وجودم شد از آن چون پرگاه
که بجوید قرب حق را ای فلان
که بود قلبش ز حب ما بری
کی از او جوید کسی راه خدا
چون ندارد حب ما گمراه بود
که تقرب جوید اندر راه هو
که بود از جانب حق علی
آن گروهی کز ولایمان برده بهر
چونکه باشندشان بحب مائبات
کی بود دینی بر او اکمل از آن
کی دهد بی اصل فرعی بر تو نفع
هر دلی از حب ما آمد علی
گرچه باطاعت بود گمراه دان
هر دلی از حب ما یابد صفا
کی ز راه بندگی دارد نشان
کای ز نورت نور بخشا مهر و ماه
نی بر اینها سرزنش ای محتشم
نی مراینها را ملامت می سزد
قول حق را که از این داده خبر
کآورند ایمان و ایشان را خدا
میرساندشان زهی رب غفور
می نمایدشان برون آن ذوالمنن
رهنمائیشان کند از مکرمات
دوستدار پیشوایان خدا
در بیان ذکر حال کافران
پس برون از نور و در ظلمت شدند
نور اسلام از فیوضات خدا
اولیای خویش آن قوم دغا
خود برون گشتند و در کفر طریق
خود روان گشتند و ایشان را جزا
با همه کفار قطاع طریق
گفته اعدای امیرمؤمنان
گرچه باشد آن گروه بی خبر

غایت زهد و تورعشان بجان
 آری ایمان حب آن شاه آمده
 گرچه باشد طاعتش بی منتها
 لیکن اینجا نکته‌ای باشد دقیق
 که محبش فارغ است از معصیت
 زآنکه جز حبش ندارد طاعتی
 معصیت آنجا نیارد دم زدن
 درگذشتن از هوای نفس خویش
 هرکه بگذشت از هوای نفس دون
 زآنکه نافرمانی از نفس دنی است
 این سخن را چون نباشد آخری
 گفت راوی ثقیة آن پاک دین
 که براهیم ابن اسماعیل هست
 میکند بیرون زمال خویشتن
 میرساندشان بهرسالی فزون
 و آن به نعمتهای حق مستغرق است
 پس بگفتا آن امام مهرکیش
 تا به احبابم نکوکاری کند
 حق ببخشد مرورا ولدی ذکور
 چون به جرجان رفتی او را پس بگو
 گویدت بگذار احمد نام او
 گفت راوی بعد طوف کوی او
 کعبه الله را مشرف آمدم
 در همان روز و مہی که آن امام
 پس مرا یاران بدیدن آمدند
 چون زیاران خود دم دم ساز شد
 گفتم ایشان را عجایب مژده‌ای
 گر خبر یابد روان یابد روان
 گر بدین مژده سراسر مال و جان
 تشنه کامیشان چو از حد درگذشت
 کآن شهنشه وعده فرموده مرا
 وعده داده کز قدم خویشتن
 آخر این روز خواهد آمدن
 خانه دل را ز هرچه غیر اوست
 مستعد باشید بر نور حضور

هم بجسم از بندگی چابک عنان
 هرکه را حبش نه گمراه آمده
 زآنکه بی حبش عمل آمد هبا
 که نفهمد کس بجز اهل طریق
 ایمن است از معصیت از هر جهت
 بل ندارد غیر حبش فرصتی
 زآنکه هر دم بایددش قربان شدن
 باشد اندر راه حبش داب و کیش
 کی شود از معیت خوار و زیون
 پس محبش ایمن از هر رهنزی است
 باز میکن ذکر شاه عسکری
 عرض کردم پس به شاهنشہ چنین
 شیعہ‌ای که خیر آن بس جاری است
 بر موالی تو بر هر مرد و زن
 صد هزار از درهم ای کامل فنون
 وز شراب حب تو گردیده مست
 که دهد حقش جزا افزون و بیش
 که ذنوبش جمله بخشیده شود
 که بود قایل بحق مست حضور
 که حسن ابن علی آن مست هو
 تا شود زاین نام نامی نامجو
 چون مرخص گشتم از آن نور هو
 بعد از آن هم وارد جرجان شدم
 خود بیان فرموده بودم ای همام
 یک بیکشان تهنیت گویان شدند
 از بیان ذکر شه دم ساز شد
 بر شما دارم که از آن مرده‌ای
 گردد از آن مژده حی جاودان
 در عوض بدهید برتر باشد آن
 آبیاری گشتم از این سرگذشت
 که کند روشن ز نورش این سرا
 خانه‌ام سازد چو جنات عدن
 خوش شوید آمادہ آن انجمن
 پاک سازید از دل و جان بهر دوست
 که کند بی پرده آهنگ ظهور

لوح دل را صیقلی سازید هان
 گر نمودم خانه کعبه طواف
 گر نمودم سعی مروه با صفا
 در منا گر قرب سلطان دیده‌ام
 گر به عرفاتم همی آمدگذر
 گر شدم از چاه زمزم جرعه نوش
 کای تو سرمست از تجلای نگار
 گر تو سیرابی ز من تشنه‌ام
 از زلال وصل شه آبم بده
 بازگوکی آید آن سر جلال
 تشنه کامان را کی آن جا می‌دهد
 هر که دارد انتظار دلربا
 ناگهان بعد از نماز ظهور عصر
 لیک هیچ از آن نشد مفهوم ما
 اینقدر دانیم کآن نور هدا
 بعد استقبال آن نور سلام
 دست و پایش بوسه دادیم از ولا
 پس بگفتا داده بودم پیش از این
 آخر این روز خواهم آمدن
 شد به سامره فریضه ظهر ادا
 آمدم اکنون منجز وعده را
 باب ما باب الحوایج بی گمان
 پس کسی کاول نمودی ابتدا
 که نمودی عرض کوری پسر
 بعد احضارش مر آن نور بصر
 در دم از فیاضی دست اله
 ای دریغا هیچ میدانی چه دید
 ای دریغا حسن سرمه دید او
 دست پیر آمد چو بر چشم جوان
 دست معجز چون بچشم او رسید
 دست معجز چون برون آمد ز جیب
 آری از دست حق اینهادور نیست
 پس همه یاران من ز آن جان جان
 آن یکی دنیا و عقبا خواستی
 آن یکی از فقر خود شکوه نمود

که پذیرد عکس آن مرآت سان
 حال گردد خانه‌ام کعبه مطاف
 هر دو جویند از سر کویم صفا
 اندر اینجا قرب جانان دیده‌ام
 جان عرفات از پییم آید بسر
 زمزم از این زمزمه آمد بجوش
 ای تو سرخوش از می تذکار یار
 میزند حسرت بسینه دشنه‌ام
 تشنه کامم تشنه ز آن نابم بده
 که رسیدم تشنگی حدکمال
 خسته جانان را کی آرامی دهد
 می‌شناسد ناله آن بینوا
 یافتیم از خاک پایش جمله بهر
 که چسان آمد مر آن سر خدا
 گشت ظاهر در درون آن سرا
 ابتدا فرمودمان اندر سلام
 ز آن شرف بگذشتمان سر از سما
 وعده جعفر را که در این سرزمین
 وز عطای پادشاه ذوالمنن
 عصر گشتم بر شما حاجت روا
 تا بر آرم جمله حاجات شما
 هر چه می‌خواهی بجو فاش و نهان
 نصری جابر بدی کان صفا
 جابرش آن قرة العین پدر
 دست مالیدی بچشم آن پسر
 دیده واکردی بنور حسن شاه
 آنچه ناید هیچ در گفت و شنید
 ای دریغا عشق ممتد دید او
 فاش دیدی جمله پیدا و نهان
 از ید بیضا نشد گفت و شنید
 آشکار آمد همه اسرار غیب
 بیند آنکو چشم جانش کور نیست
 ملتمس گشتند از جان و جنان
 آن یکی مولا ز مولا خواستی
 تا شود مستغنی از آن شاه جود

آن یکی از دشمنش نالید زار
 آن یکی جنات وصل از او طلب
 آن یکی از جام وصلش جرعه نوش
 آن یکی صامت یکی ناطق بدی
 آن یکی آمد سرپایش زبان
 آن یکی مست آن دگر هشیار بود
 آن یکی مجذوب و یک سالک بدی
 آن یکی را از جمال آمد جلال
 مجملا ز آن معدن بر نوال
 چون بر آورد از کرم حاجاتشان
 در همان روز آن شه قدرت نما
 این بیان از معجز دیگر بود
 از ابوالادیان بود مروی چنین
 خود از آن شه نامه‌ها در شهرها
 پس مرا روزی بخواند آن شهریار
 هم نمودی ز آن مرض شه ارتحال
 نامه چندی رقم پس کرد آن
 بعد پانزده روزگفتا پادشاه
 اهل آنجا سر بسر مویه کنان
 بشنوی آن دم صدای الفراق
 اهل بیتم راهمی بینی فکار
 بینی آن دم ز آب دیده غسل من
 این قضیه چونکه در گوش آمدم
 پس بگفتم با شه فرخ لقا
 بعد تو برگو امامت با که است
 پس بگفت از نامه‌های من جواب
 او بود بعدم امامت را سزا
 باز گفتم کی شه فرخنده پی
 پس بگفتا آنکه او بر من نماز
 هم بود او جانشینم از خدا
 دیگرم فرما نشانی ز آن جناب
 شاه گفتا آنکه گوید بالتمام
 گفت راوی مانعم شد سطوتش
 پس مرخص گشتم از آن مقتدا
 هدهد ار شد از سلیمان نامه بر

خوش برون آمد بدفعش ذوالفقار
 می نمود و آن دگر علم و ادب
 آن یکی از درد هجرش در خروش
 صحو و محو آنجای صادق آمدی
 آن دگر بد خامش و کل اللسان
 آری آنجا هر دو اندر کار بود
 آن یکی مرآندو را مالک بدی
 و آن یکی را از جلال آمد جمال
 باب مطلب می گشودند از سئوال
 قصد رفتن کرد آن جان جهان
 باز گردیدی بِسِرِّ مَنْ رَأَى
 که از آن ثابت امامت میشود
 که بدم در خدمت سلطان دین
 میرساندم بر موالی بارها
 که بدی جسمش علیل و تن نزار
 از سرای قال اندر دار حال
 در مد این بر موالیش آن زمان
 سامره گردد بچشم تو سیاه
 جمله از مرگم بماتم همعنان
 کآفتاب عمرم افتد در محاق
 بر سر و سینه زنان افغان و زار
 میدهند احباب جان از مؤتمن
 خود نمیدانم که گویم چون شدم
 کی ز تو برپا وجود دو سرا
 کوز صهبای خلافت گشته مست
 هرکه او جوید ز تو ای مستطاب
 او بود بر حق خلیفه از خدا
 دیگرم فرما علامتهای وی
 میکند باشد امین وحی راز
 پس بگفتم کای امام مقتدا
 تا شناسم آن شه گردون قباب
 چیست در همیان مر او باشد امام
 که زهمیان پرسم و کیفیشتش
 نامه برگشتم چو هدهد در سبا
 من زدم تاج سلیمانی بسر

گر شدی او از سلیمان نامه خوان
 گر پیام آور شد او اندر سبا
 گر شد او اندر سبا نامه رسان
 پس رساندم نامه های پادشاه
 چون گرفتم از همه ایشان جواب
 ره سپر گشتم بِسِرِّ مَنْ رَا
 چون به سامره شدم نوحه کنان
 در همان روزی که شه دادم نشان
 چون شدم در منزل آن جان جان
 جمله احباب شه والا تبار
 جعفر کذاب اخ شاه وجود
 تعزیت گویش بدنندی شیعیان
 که تو را شد مسند حق متکا
 گفت ابوالادیان بخود گفتم چنین
 پس امامت نوع دیگر آمده
 ز آنکه او را دیده بودم پیشتر
 هم نوا از نای طنبورش بگوش
 کی امامت این چنین کس را سزد
 پس شدم نزدیک آن و تعزیت
 و آن نپرسیدی ز من ای حق پرست
 پس عقید خادم آن دم شد برون
 آمده تغسیل شاه دین تمام
 در دم او برخاست از بهر نماز
 چون به صحن خانه شه آمدیم
 او به پیش استاد با صد برگ و ساز
 ناگهان طفلی در آمد خورشان
 گرچه بد طفل آن گل باغ هدا
 گرچه بودی خرد آن طفل کامل
 ذره ای از نور او با خور بدی
 از جمال او نبوت آیتی
 رشک خورشید و مه آن سیمای او
 قامتش از واحدیت خود بیان
 لعل نویسنش روان بخش روان
 ز اسم اعظم گرهمی خواهی بیان
 وه چه گویم ز آن سخنهای فصیح

من شدم از شاه جان نامه رسان
 در مداین من شدم برقع گشا
 من شدم اندر مد این نامه خوان
 سر بسر بر جملگی یاران راه
 باز کردم رو بیاب آن جناب
 در همان روزی که گفت آن مقتدا
 دیدم آنجا سر بسر پیر و جوان
 رخت جان بر بسته بُد زین خاکدان
 شیون و نوحه شدی بر آسمان
 اندر آن ماتم حزین و سوگووار
 بر در دولتسرا بنشسته بود
 تهنیت خوانش سراسر مردمان
 بعد آن شاهنشاه فرخ لقبا
 که امامت گر بود مخصوص این
 کاینچنین فاسق سزاوارش شده
 کز شراب و نرد بد شورش بسر
 میرسید وز آن بدی اندر خروش
 که خلیفه گردد از حق احد
 دادمش آن دم ولی بی تهنیت
 کز کجایی چه کسی با توجه است
 گفت جعفر را که ای سید کنون
 خیز و پیش آدر امامت کن قیام
 هم رهش جمعی زارباب نیاز
 بر نماز شاه دین حاضر شدیم
 خواست گوید چونکه تکبیر نماز
 وه چو خور مهر سپهر کن فکان
 لیک میبودی طفیلش ماسوا
 تحت ظلش بدسما ارض و جبل
 که به عالم نورافشان آمدی
 از جلال او ولایت رایتی
 غیرت طوبیاق و بالای او
 نقطه وحدت ز خال او عیان
 آب حیوان تشنه لعلش زجان
 چشم و ابرو انف شه آنرا نشان
 که کند زنده هزاران چون مسیح

لـوـح محفـوظ خـدائی روی او
 با چنین قد و خرام دلنواز
 «دورکرد از دوش جعفر پس ردا»
 برگزیده ز اولیای راستین
 مظهر اسمای حسنی اله
 مظهر آیات سبحانی منم
 بر نماز باب «خود» اولی منم
 پس عقب استاد جعفر در زمان
 و آن شهنشه گشت مشغول نماز
 باب خود را در کنار باب خویش
 روی آوردی به من پس آن جناب
 کآنچه با تست از جواب نامه‌ها
 پس بخود گفتم که اینک دو نشان
 مانده باقی ز او نشان دیگری
 چون شدم بیرون از آن بیت الحزن
 که نمودندی سوال از شاه دین
 پس بگفتندی امامت با که است
 مردمان دادند جعفر را نشان
 بعد رسم تعزیت هم تهنیت
 نزد ما مالی و نامه چند هست
 تا که بسپاریم امانات نهفت
 علم غیبی که بود مخصوص رب
 من چه دانم با شما چبود زمال
 پس در آن دم خادمی آمد برون
 گفت فرموده امام رهنما
 با شما هست از فلان و از فلان
 اشرفی یک الف و دیگر ده عدد
 چون سپردند آن امانتها بدو
 کآنکه او داده خبر ز اسرار ما
 آنکه او آگه بود ز اسرار غیب
 گفت راوی پس یقین کردم به آن
 خود همی همیان بدی ای مرد دین
 از کرامت این بیان دیگر است
 هست مروی از علی ابن حسن
 خشک سالی شد بسامره پدید

عروة الوثقی مجعد موی او
 آمد او تا پیش صف بهر نماز
 گفت کای عم پس برو که حق مرا
 روشن است از من چراغ شرع دین
 هان منم بی شبهه و بی اشتباه
 مظهر رایات سلطانی منم
 بر خلایق رهبر و مولا منم
 شد دگرگون حال و خشکیده رهان
 چونکه فارغ شد مرآن دانی راز
 دفن فرمود آن شه فرخنده کیش
 از کرامت کردم اینگونه خطاب
 جمله بسپارم بـدادم مرو را
 که بیان کرد از امامت باب آن
 تا شود ظاهر نشان سروری
 زاهل قم دیدم در آنجا چند تن
 چون وفات شه به ایشان شد یقین
 که بود آن صاحب عهد الست
 جملگی گشتند نزد او روان
 جمله گفتندش که ای با مکرمت
 قدر و مقدارش چه آنها از که است
 پس برآمد جعفر از جا و بگفت
 مردمان از ما بجویند این عجب
 نامه‌ها از که چه باشد حسب حال
 شد بسوی دوست ما را رهنمون
 کآمدید از قم و چندی نامه‌ها
 هم یکی همیان که باشد اندر آن
 باشد از آن کز طلا روکش بود
 از بیان سفتند این دُر نکو
 او بود بعد از شهنشه پیشوا
 او خلیفه حق بود بی شک و ریب
 که مراد عسکری آن جان جان
 کز امامت بد نشان سیمین
 که روان عاشقان ز آن انور است
 که در ایام امام مؤتمن
 که از آن قحطی خلایق را رسید

پس خلیفه گفت حاجب را روان باب استسقا گشائید از دعا بعد روزه پس به صحرا آمدند هرچه عجز و لابه کردند و دعا هرچه بنمودند زاری و انکسار دست حاجتشان چو باز آمد تهی جاثلیقی بُد مرایشان را بزرگ سوی صحرا سیمین روز آمدند بُد در ایشان راهبی وقت دعا آب رحمت گشت جاری در زمان تابع آراء سست خود شدند پس خلیفه آن پلید زشت دون که بحبسش بود ایام طویل عرض کردش کای امام رهنما خار این خطر است دامنگیرشان گر نه دریابی هلاکتشان رسد که روم فردا برون و شبیه را پس برون شد جاثلیق و قوم خویش چون بلند آمد به هنگام دعا با غلامش که بگير از دست آن پس سیه رنگ استخوانی آن غلام بعد از آن فرمودش استسقا نما هرچه راهب کرد استسقا ز حق هرچه عجز و لابه کردی و دعا با وجود آنکه فراش قضا از دعایش اینقدر شد ای فلان پس خلیفه با زبان انکسار کاین چه باشد سِرّ آن فرما بیان که به قبری اوفتاد او را گذار استخوانی ز او بدستش اوفتاد از نبی ظاهر نگردد استخوان چون عیان آمد حق و باطل تو را از پیمبرگر چنین است استخوان هرکه در کف گیرد ازوی استخوان پس هر آنکو جان او را همچو جان

شوبه صحرا با تمامی مردمان تا شود انزال رحمت از خدا فیض رحمت را ز حق سائل شدند یأسشان روپوش آمد بر رجاء هیچ نامد آبشان بر روی کار عیسوی را دم بر آمد از بهی با همه رهبان و اعیان سترگ بهریان طالب باران شدند دست خود برداشت چون سوی سما مردمان در شبیه افتادند از آن مایل کیش نصا را آمدند شاه دین را خواند از محبس برون چون برون آمد مرآن شاه جلیل امت جدت رسول ذوالعلا ریب و شک گشته غل و زنجیرشان پس بگفت آن نور سلطان احد دفع سازم گر همی خواهد خدا هم برآمد آن شه فرخنده کیش دست راهب گفت آن سِرّ خدا آنچه باشد در دو انگشتش نهان از کفش بگرفت و بگرفتش امام دعوتت گر مستجاب است از خدا فیض رحمت را نیامد مستحق قطره ای نازل نیامد از سما در هوا گسترده بد ابر عطا کابر باشد نور خور آمد عیان کرد عرض شاه گردون اقتدار پس بفرمود آن امام انس و جان که بد از پیغمبری ذوالاقتدار که شدش حاصل از او کام مراد جز که رحمت نازل آید ز آسمان بازکن گوش سخن سنجت مرا پس چه باشد جان آن جان جهان رحمت حق نازل آید ز آسمان گیرد اندر برچسان است ای جوان

هر دلی کان گشت قبرآن ولی
 همچنانکه شد بیان این سخن
 این بیان سازد برون از حبس غم
 هست مروی از ابی هاشم که او
 که بُدم در حبس و روزی پس به شاه
 جان شده از طول جسم بس نزار
 بیش از اینم نیست در زندان غم
 اندر این قید غم فریادرس
 چون عریضه من به شاه دین رسید
 که نماز ظهر را خواهی نمود
 پس برون رفتم ز حبس ازیمن او
 در سرای خود ولی بُد خواهش
 خود حیا آمد مرا از عرض حال
 بهر من صد اشرفی ارسال کرد
 هم بنامه بدرقم ز آن مؤتمن
 مانعت ناید حیا ز اظهار آن
 باب ما باب اله است ای کیا

بی گمان آن دل بود عرش علی
 در خلل ذکر شاه بوالحسن
 جان احباب و کند دفع نقم
 جعفری دارد لقب ای نیکخو
 شکوه کردم کای اسیران را پناه
 تن شده از ثقل قیدم بس فکر
 صبر و طاقت ای امام محتشم
 ای که هستی در جهان فریادرس
 شد رقم زینگونه ز آن شاه وحید
 در سرای خویش از لطف ودود
 وز نماز ظهر گشتم کامجو
 کاحتیاجم را بشه عرضه دهم
 لیکن آن نور حدیقه ذوالجلال
 از کرامت کشف سربال کرد
 که تو را گر حاجتی باشد به من
 کز حصول مطلب آئی کامران
 هرچه میخواهی از این درگه بخوا

الاستغاثة و الاستعانة

یا علی ای جان جان عاشقان
 تا بکی در حبس این زندان غم
 بر اسیران دیار ابیتلا
 رحمی آور از کرم ای پادشا
 دوستانت تا بکی در انزوا
 آن یکی در بادیه حیران شده
 آن یکی گشته اسیر و در بدر
 آن یکی آمد قتل تیغ کین
 یا علی رحمی به مسکینان خویش
 خود تو فرمودی بقدر وسع من
 یا علی طاقت بما طاق آمده
 از کرم و اکن برومان بی حرج
 نی بتن تاب و توانمان در سفر
 راه چاره گشته سد از هر طرف
 این شنیدستم که وطواطی بجفت
 که در اینجا بیضه بگذاری قرین

ای ز تو جان در روان عاشقان
 مبتلا باشیم از جور و ستم
 بر فقیران گرفتار بلا
 ای بیابست پادشاهان چون گدا
 با غم و محنت اسیر ابیتلا
 در امور خویش سرگردان شده
 ز اهل و اولاد و عیالش بی خبر
 لاله گون گردیده از خونس زمین
 که شد از حدجورواز اندازه بیش
 می بریزم باده در جام محن
 جور اعدامان بسی شاق آمده
 این در بسته بمفتاح فرج
 نی بجان جای اقامت در حضر
 غیر جبل التجایت نی بکف
 در لب بحر عریضی این بگفت
 که بود آب و هوایش دلنشین

گفت با او جفتش از روی و داد
بیضه و طواط و این بحر محیط
جزر و مد او بین هر صبح و شام
در جوابش گفت دریا را چه حد
داد پاسخ که از این دریا خبر
در چنین دریای موج عمیق
صد هزاران اندر این دریا هلاک
مدتی این بیضه را پرورده‌ام
چونکه لاتلقوا است از خلاق پاک
گفتش آن دم جفت کم کن ماجر
ظلمی آرد ز او برانگیزم غبار
پس نهاد او بیضه آنجا و عیان
چون بدید این ماجر مرغ حزین
بر سر و سینه زنان گفتا بدو
گفتمت استیزه با دریا مکن
هرکه با دریا ستیزد بی گمان
پس گشود آن بال و از عجز و نیاز
اول از جنس خود آمد دادخواه
که منم مظلوم و مطرود جفا
گر بجثه اصغر استم از شما
دست من گیرید و پاداری کنید
چون نبودم بار بر در بارشاه
پس بگفتندش که تدبیرت چه است
گفت باشد بنده پرورمان شهی
نام آن سیمرغ قاف قدرت است
او بود از حسن ذاتی یار ما
شرح حال خود به او داریم عرض
پس همه یکسر به پرواز آمدند
عرض کردند از زبان انکسار
داد فرمان که بگیرند آن فریق
پس روان گشتند با آن مهممه
روی دریا شد چنان تار آن زمان
هر یک از مرغان به آن پر شور بحر
آن یکی آتش به صحرا ریختی
دید دریا چون چنین شور و نشور

که عجب شوری تو را در سرفتاد
دور باشد دور از عقل بسیط
نزد عقل پخته این کاریست خام
که به چشم بد سوی ما بنگرد
مینداری یا که نی هوشت بسر
کشتی جانها بسی آمد غریق
گشته و آنرا نباشد هیچ باک
حملش از روی دل و جان کرده‌ام
چون دهم او را به گرداب هلاک
بیضه بگذار و گر این دریا بما
همچو خاک خصم از آب ذوالفقار
شد یکی موج و ربودش در زمان
برکشید از جان و دل آه و انین
کآب دریا بیضه‌ام بردی فرو
که بود این پند پیران کهن
سود سودایش همی گردد زیان
سوی مرغان شد بصد سوز و گداز
پس به مرغان دگر بردی پناه
دست من گیرید از روی صفا
ور بهمت احقر استم از شما
از حمیت و زکرم یاری کنید
لاجرم سوی شما جستم پناه
دادخواهت اندر این دعوی که است
وہ چه شه شاه سریر آگهی
رحمتش را بر غضب بس سبقت است
در مصائب غمخور و دلدار ما
آنچه فرماید بجان سازیم فرض
پای تختش را ز جان حاضر شدند
حال آن و طواط و آن گردون وقار
بیضه و طواط از آن بحر عمیق
سوی دریا یکسر آن مرغان همه
که فتادندی به صحرا ماهیان
میشدندی پر زنان از روی قهر
آن یکی خاکش به آب آمیختی
در دلش افتاد از ایشان بس فتور

گفت چبود مر شما را ای گروه
هان مگر گاه قیامت آمده
جمله گفتندش جواب آن سوال
که کنی رد بیضه و طواط را
هین برون کن بیضه اش ورنه تو را
چونکه دریا دید آن شور و نشور
یا علی مائیم و طواط ضعیف
بیضه مان را موجه دریا ربود
کرد و طواط ار همه مرغان خبر
من یکی تنهای عاجز مانده ای
نبودم یک همزبان تا یک زمان
آمدم تنها و درمانده تو را
چون تو مدعو مهمات آمدی
غیر تو دلدار غمخواری کجاست
داد مظلومان بگیر ای دادخواه
در نوایب مان نگهداری نمای
داد ما از دشمنان ما بگیر
یا علی گر شکوه کردم شکوه نیست
استجب ادعونیم کرده جری
گر نگویم با تو دردم ای طیب
صبر ایوبی که شهره عالم است
گرچه او اندر بلایای شدید
لیک چون تیر ملامت را نشان
کای خداوند علی ذوالمنن
صبر کردم در شماتت لیک طاق
زیر این بارگران قدم خمید
پس اجابه آمدش از حق نصیب
که ز من بودی تو را توفیق صبر
گر نه تأییدم تو را یاری نمود
پس بما واجب بود بی حصر و عد
که شدیم از پیروان اولیا
این نه جای شکوه باشد نی گله
این مقام شکر و جود پادشاست
ناشنیده کس در این دور سپنج
هرکه قریبش بیش افزونش بلاست

کآمدم ز انبوهتان اندر ستوه
که چنین هنگامه ای برپا شده
زامر اعلایت رسیده این مثال
ورنه سازیمت بخشکی مبتلا
قهرمان عدل شه سازد هبا
لطمه ای زد بیضه را افکند دور
که شدیم از صدمه اعدا نحیف
ز ابتلا بر رخ بسی درها گشود
سوی سیمرخ آنگهی بگشود پر
در بیابان فنا درمانده ای
پیش او سازم عیان سر نهان
با جنایتها همه خوانده تو را
مفزع کل ملومات آمدی
غیر تو یار پرستاری کجاست
کام مسکینان بده ای پادشاه
در مصایب مان پرستاری نمای
ای که عوننت بیکسان را دستگیر
از بلایت شکوه کردن حدکیست
که برآوردم دم از شکوه گری
پس که را گویم که او باشد مجیب
اندر این بحر بلا چون شبنم است
صبر کرد و دم ز شکوه درکشید
شد در آخر برکشید آه و فغان
از بلایا آنچه وارد شد به من
طاقتم شد وارهانم زین مساق
از کرم بنگر به عالم ای وحید
لیک فرمودش جوابی خوش مجیب
تا رسیدت ز احتمال صبر اجر
کی جمال صبر برقع برگشود
شکر جودت گرچه باشد لاتعد
در مشقتها و رنج و ابتلا
باشد این اقوم طریق عادل
پیروی کردن به مردان خداست
که بدندی اولیا بی درد و رنج
مؤمنان را این نشانی از ولاست

گر به ایشان نی موافق آمدم
 از شماتت هر دم آید بر روان
 همچنانکه خود تو فرمودی بیان
 تا هوای حبت افتاده بسر
 از بلایا کی بدل باری بود
 آنکه را ظلت بسر افسر بود
 یا علی ای نور طور اهتدا
 گر نتابد نور تأییدت به جان
 ورنه خود ما را چه می باشد وجود
 ما چو کاهستیم و مهترت کهریاست
 چونکه جود تو ترشح سر نمود
 چونکه حبت زنگ جنسیت زدود
 در حقیقت با تو می باشد عدو
 یا علی در این صف کرب و بلا
 در صف میدان تو روبه و شان
 هر زمان هل من مبارز رایتی
 جملگی مردانان کشیم ما
 باشد آیا در شما دیگر شجاع
 چون نبودیمان جوابی بر زبان
 دیگرم با خصم نبود گیرودار
 یا علی ای نام تو مشکل گشا
 در بیان ذکر قیوم ز من
 نصرتم بخشا بذات پاک او
 گر نه تأیید توام یاری کند
 کی توانم سوی آن کنز خفا
 درنیم از نای خود در ده نوا

من تشبه را یقین صادق شدیم
 زخمهایی بدتر از تیروسنان
 که وَلَا یَلْتَمَام مَاجِرَحَ اللِّسَان
 هیچ از دشمن نباشد مان خبر
 آنکه را چون تو پرستاری بود
 کی ز طعن دشمنان از جارود
 وی ز تو تابان به دل نور هدا
 کی شود در شکر تو رطب اللسان
 ذره را از مهر می باشد نمود
 جمله ما مجذوب و اوجذاب ماست
 ما چو قطره کآمدیم از بحر جود
 غیر از آنرو باب ضدیت گشود
 هر که با ما دشمن است ای نور هو
 خیرگی دشمنان بین بر ملا
 دعوی شیری کنند ای جان جان
 میکند بر پای یعنی از فتی
 خونشان در خاک آغشیم ما
 که جهانند بارگی بهر نزاع
 لا فتی الا علی شد ورد جان
 این سردشمن ز تو آن ذوالفقار
 ای ز تو نهای اعیان بانوا
 حضرت قائم امام مؤتمن
 تا سرایم از نی تو گفتگو
 ورنه توفیقت مددکاری کند
 راه جستن ای امام رهنما
 تا شوم از نای تو دستانرا

حضرت حجة (ع)

این بیان اتمام حجت میکند
 باز شد نائی نوا پرداز نی
 باز شد نائی کل اندر نوا
 باز نائی در نی کل دم میدهد
 باز شد نائی به قانون دگر
 باز شد نائی زنی شکر فشان
 باز نی آمد زنائی کامجو

از ظهور حجت آن نور رشد
 میرسد در گوش جان آواز وی
 عاشقان را داد بانگ الصلا
 صور اسرافیل معنی شد پدید
 نغمه ساز از نای موزون دگر
 تا کند شیرین روان طوطیان
 گرچه کامی می نبودش غیر او

از نیستان مدتی گـر دور بود
 باز شد هنگام وصل او به اصل
 آری آری سـالها نالید زار
 چونکه شد قوس نزول او تمام
 باز شد نائی زنی اسرارگو
 بازنی شد نغمه سنج از راز خویش
 که شدی در مثنوی دستانـسرا
 «بشنو از نی چون حکایت میکند
 این شکایت هیچ میدانی ز چیست
 مدتی بد اندر آن آسوده بود
 نی بقید جسم میبودی اسیر
 از هیولا وز صورت بی خبر
 نزعناصر می بدش ترکیب جسم
 ناگهان در شد بقید آب و گل
 پیش از این بدکنز مخفی نهفت
 شرح حال خود بدینگونه نوا
 «کز نیستان تا مرا ببریده اند
 ای دریغـا می نیـنم محرمی
 ای دریغـا از انیس هم نفس
 ای دریغـ از همزبانی تا کنم
 گرچه نائی در نیم بس تعبیه
 بس نواها از نیم بنواخته
 لیک گشتم بینوا در قید جسم
 همچنانکه نای موزون قوی
 «هرکه او از همزبانی شد جدا
 از نیستان خود چه گویم زین سپس
 بوالعجب جایی گرفتار آمدم
 بال بسته در قفس بندم به پا
 گرچه در باغ جهانم جای داد
 لیک در دام قفس ماندم اسیر
 نی کسی پرسید ز من درد تو چیست
 حال من داند جدا از نیستان
 گربحال من نخواهی برد پی
 که نوایش حزن و اندوه آورد
 تا هراُنکو آن نوا را بشنود

از جدائی خسته ورنجور بود
 فصل او آمد بدل این دم بوصل
 تا که آمد بر لب شیرین یار
 از عروجهش دیدکار خود نظام
 سـر ویرا باز میگوید هم او
 از نوا ی آن نی دمساز خویش
 وانمودی باز شکوه ز این نوا
 از جدائیها شکایت می کند»
 جز فراق نیستان وصل نیست
 فارغ از آمد شد و گفت و شنود
 نی بنفس بد سیر در داد و گیر
 معنی بی صورتش بد در نظر
 نز موالیدش بجان رسمی و اسم
 شد خزینه دار سر جان و دل
 این زمان گردید گنجور و بگفت
 که شدش آن نای کل دستان سرا
 از نفیرم مرد و زن نالیده اند»
 تا بگویم شرح درد خود همی
 تا بنالم در بر او چون جرس
 شرح دوری با نوا ی زیر و بم
 کرد و دادم از دم خود تسلیه
 چار تار وحدت از من ساخته
 گرچه باشم کنز مخفی را طلسم
 زین نواسنج آمده در مثنوی
 بینوا شد گرچه دارد صد نوا»
 که در افتادم در این دام قفس
 نقطه آسا در میان خط شدم
 هر دم گوید بپر سوی من آ
 هر طرف بر روی دل با بی گشاد
 همچو مرغ بی پرو و بال فقیر
 نی کسی گوید که نالیدن ز کیست
 آنکه دور افتد ز کوی دلستان
 این نی ظاهر بین و صوت وی
 ز آنکه دل را میکشد سوی احد
 خود ز صورت پی بمعنی آورد

هیچکس از درد من آگاه نیست
 گر کنم ناله ز شوق نیستان
 گر بگویم سالها از نیستان
 نیستان آن عالم تجرید دان
 نیستان آن محفل قرب خداست
 نیستان آن منزل دغ نفسک است
 نیستان چبود مقام انس دوست
 نیستان جنات وصل دلبر است
 و چه جنت جنت بی خوف هجر
 و چه جنت جنت دیدار یار
 و چه جنت لی مع الله زاونشان
 اندر آن جنت من و توکی بود
 کی نشان گوید کسی از بی نشان
 لی بود یک آن مع الله است یک
 و چه خوش فرموده آن فانی حق
 آن مگو چون در اشارت نایدت
 این بیان اندر خور فهم تو است
 این من و تو گشت از کثرت پدید
 تا توئی در هستی خود در گرو
 از معیت تا تو را باشد خبر

ز آنکه کس را در نیستان راه نیست
 آتش افتد در همه هندوستان
 کی شود وصف ورا پایان عیان
 آن فضای مسکن توحید خوان
 خلع نعلین اندر آن وادی رواست
 کی بدر بار شهی راه سگ است
 که نگنجد اندر آن مغزی و پوست
 که از آن نی را نوای دیگر است
 حسن دلبر اندر آن بنموده چهر
 که ندارد اندر آن اغیار بار
 بل نگنجد لی مع ای جان جان
 لی مع از آن نشانی می دهد
 بی نشانی شد چو از شأش نشان
 دل فتداز این دوئی در ریب و شک
 آنکه شد بعد از فنا باقی حق
 دم مزن چون در عبارت نایدت
 چون بعقل خویش هستی پای بست
 نیست در وحدت از آن گفت و شنید
 کی به بحر وحدت آئی در کرو
 دوری از وحدت نمودم مختصر

بیان نی

از نیستان چونکه نی دادت خبر
 نی چه باشد خالی از خود بوده ای
 نی چه باشد صورت معنی جان
 نی چه باشد حسن حق را آینه
 نی چه باشد جامع مجموع جمع
 نی چه باشد لوح معنی قدم
 نی چه باشد اولین نای ازل
 نی چه باشد آن سرافیل وجود
 نی چه باشد آنچه حق خواندش قلم
 نی چه باشد در نیستان و داد
 نی چه باشد آنچه هر دم نغمه ای
 از مقام راست گاهی دم زند
 از نوا گاهی نوا بی سر کند

بشنو از نائی بیان نی دگر
 پر ز حق در نیستان آسوده ای
 نی چه باشد کنت کنز را نشان
 نی چه باشد عشق حق را بینه
 نی چه باشد بزم شه را شمع جمع
 که در او شد نقش نیک و بد رقم
 آن ظهور حسن حق عزوجل
 که دمید اندر دم اعیان ز جود
 آنکه دم دادی به اعیان قدم
 سالها پرورده اش دست رشاد
 می نوازد از پس هر پرده ای
 تا که روی رهروان آنسو کند
 بینوایان را صلائی در دهد

از مخالف گاه نالدگه عراق
 گه به نوروز عرب گاهی عجم
 گه دل سلمی ز سلمک خون کند
 گه به نیری ز و صفاهانک رود
 گاه بر سر شور شهناز آورد
 از حسینی گه شود دستان سرا
 از حدی گاهی شود قانون نواز
 چون سماع آید شتر را از حدی
 ساعتی جذبه قرین اربعین
 مجملا هر دم مر آن کامل عیار
 مینوازد بانواه های بلند
 مستعد گردند چون بهر قبول
 از دم آن نائی فرخنده کیش
 آنچه نائی دردمش درداده دم
 ز آنکه نی را این نوا از نائی است
 گر نه نائی شد به نی دمساز و یار
 گر نبودی آینه حسن از کجا
 گر نمی بد نی کجا صوتی بگوش
 آنچه نائی را بود سر نهان
 گر نه از نی ناله ات آید بگوش
 گر به نی نبود شناسائی ترا
 چون شناسائی به نی شد حاصلت
 ز آن سرانید این نوا آن نای کل
 گر نه دم را آشنای نی کنی
 لیک نی را گر نه بتوانی شناخت
 کنز مخفی را چو شدگاه ظهور
 صور اسرافیل قدرت شد عیان
 شد اسرافیل ازل چون صور دم
 پس دم دیگر دمیدی اندر او
 نی چو شد خالی ز خود حقش قلم
 کای نی شیرین ادای خوش زبان
 از نیستان برگزیدم چون تو را
 دم بدم ز این دم کنون در نیستان
 در درون هر نی خالی ز خویش
 هر که باشد تلخ کام از دوریم

آن یک از درد فراق این ز اشتیاق
 گردد و آید نوا پرداز دم
 در عشیران گه نشا بورک زند
 گه بزرگ و گاه کوچک می شود
 عاشقان را دم از آن سراز آورد
 تا نوازد پرده عشاق را
 عاشقان را آورد در سوز و ساز
 پس به عاشق چون کند در بیخودی
 آمده نزد قبول کاملین
 سیصد و شصت پرده اندر چارترار
 بوکه دلها سوی آن مایل شوند
 رونمایدشان بدر بار و صول
 پر زحقشان سازد و خالی ز خویش
 او به ایشان در دمد ای پاکدم
 که بود سرگرم از او هشیارو مست
 کنز مخفی از کجا شد آشکار
 جلوه پیرا میشد و برقع گشا
 میرسید از نائی ای دارای هوش
 از نوا نی شود فاش و عیان
 کی رسد درگوشه آواز سرور
 کی بگوشه آید از نائی نوا
 حاصل از نائی شود کام دلت
 من رانی قدرای الحق بی عتل
 توسن هستی خود کی پی کنی
 گویمت شرحی بقدر درک و یافت
 گشت بر پا رایت الله نور
 دم دمیدی اندر آن نیاز جان
 در دم نیه از آن نای قدم
 بر هلاک کل شی جز وجه هو
 خواند و در وی دم دمید از نای دم
 ای ز نایت شکرین لب طوطیان
 از دم خود در نیت دادم نوا
 نیستان را کن سرا بستان جان
 دم بدم از این دم ای فرخنده کیش
 از نیت در نای او بخشای دم

کز دم نائی تو نای سرمدی
از نیت هر نغمه کآید از من است
خود تو اسرافیل وقتی ای نیم
چونکه دم دادی به نیهای دگر
با همه نیها به اطراف جهان
مغزشان از عطر معنی ترکنید
مشتری جویان به بازار جهان
هر یکی آرید در سمتی گذار
طوطیان را ز این صلا آگه کنید
طوطیان را نیشکر شد کام جان
قند و شکر در جهان ارزان کنید
در زمین خالی از هر نقص و عیب
مادرانسه در کنارش پرورید
تا برویاند نی دیگر هم او
همچنین تا گردد این باغ جهان
هر که شد جویای آن نخل مراد
گر نه شناسی از آن نیها نشان

گر بدی نی «این زمان» نائی شدی
از دمت هر ناله زاید از من است
خود تو جبرائیل دوری از دمم
پس قدم بردار ای شوریده سر
طوطیان را کن خبر زاین داستان
کامشان شیرین زنی شکر کنید
نغمه سنج آید بی کام و زبان
بر شترها نیشکر بندید بار
نفخه حقشان ز دم همره کنید
مرده کرکس را بود قوت روان
حلقه کوبان بر در دلهای روید
غرس سازید این نهال تخم غیب
پس ز نهر معرفت آبش دهید
تا برویاند نی دیگر هم او
نیستانی سر بسر نیزار جان
قیمتش باشد بنقد اعتقاد
اولیا تحت قبای رو بخوان

بیان دم

چون بیان نی زنائی شد رقم
دم دو دم آمد ز سلطان قدیم
آن دم رحمان عطای عام خوان
آن دم رحمان عطای پادشا است
آن دم رحمان دم عام وجود
آن دم رحمان عطای ظاهر است
وین رحیمی دم عطای باطنی است
آن دم رحمان وجود عالم است
آن دم رحمان دم کثرت بود
آن یکی از امرکن آمد پدید
ز این دم آدم گشت مسجود ملک
گر بگوید مدعی تیره رای
خاصه آن روز موعود آمده
مؤمنین آنجا از آن یابند بهر
راست گوید مؤمنین را هست و بس
برکلام مصطفی خیر الانام

بشنو اکنون از دم ای فرخنده دم
یک از آن رحمان و دیگر دم رحیم
وین رحیمی دم ز خاص الخاص دان
بر خلایق چه سفید و چه سیا است
وین رحیمی دم، دم خاص شهود
که مفیض هر مقرر و منکر است
که بود مخصوص هر جامؤمنی است
وین رحیمی دم شهود آدم است
وین رحیمی دم، دم وحدت بود
وین دگر از نفخه الله ای وحید
کز دم ارشاد شد کامل محک
کآن رحیمی دم که آمد از خدای
که در آن هر امر مشهود آمده
کی رسد آن برکسی در دور دهر
لیک بگشا چشم سرای خرمگس
بعد من ماث است قد قامت قیام

موت دارد بر دوگونه اختصاص
 ثانی آمد خاص و عام آمد اول
 آن یکی موت اخص روحانیست
 هر یکی ز آن دو معادی باشدش
 خود معاد اینجا بمعنی عود خوان
 ز آنکه هرشی اصل خود را طالبست
 جسم و روح هر دو را باشد ببر
 آن یکی جسمانی، این روحانی است
 زین جهت بعضی مرآن را هاربنند
 آنکه شد جسمش سبک مانند روح
 زین مقام است آنکه گفت آن باصفا
 و آنکه روحش دور از مبدأ فتاد
 کی کند قطع علاقه از وجود
 زین جهت از مرگ ترسان آمده
 چونکه در این راه پر خوف و خطر
 لاجرم ناچار او را می‌برند
 گردد آن محشور آنجا با هواش
 گر هواش حب مولا آمده
 لامحاله باشد آن را همنشین
 گر هواش نیک یا بد آمده
 زین هوا مجموعه علم و ادب
 چون بموت اختیاری مرد کس
 چون شود حاضر در آن محضر هم او
 از نکیر و منکر و قبر و سوآل
 از فشار قبر و میزان و صراط
 این بدن قبر و ز قلاب نفس
 آن صراطش دان صراط مستقیم
 چیست میزان دو کفه جسم و روح
 از عمل که جسم گردد روح پاک
 تا کدام آید ثقیل و یک خفیف
 هر زمان سالک بود اندر حساب
 ز آنکه هر کو مُرد ای مُرد سعید
 چونکه موت اضطرارش در رسد
 پر شود در دور چون پیمان‌ه‌اش
 بگذرد چون برق خاطف از صراط

اضطراری و اختیاری عام و خاص
 چون دم رحمت که آمد از ازل
 آن دگر موت اعم جسمانیست
 بهر راه دوست زادی باشدش
 رجعت هر شی به اصل خویش دان
 اصل هم بالذات آن را جاذب است
 جنت و ناری قرین یکدگر
 آن یکی نیرانی، این نورانی است
 بعضی آن را از دل و جان راغبند
 یابد از مرگش بجان ودل فتوح
 مرگ اگر مرد است گو نزد من آ
 از معادش کی شود حاصل مراد
 چونکه چشمش هست بر این هست و بود
 ز آنکه دور از کوی جانان آمده
 نیستش زادی که آید در سفر
 کی شود رب ارجع‌ونش سودمند
 آن هوا کز آن بسر بودی هواش
 ور هواش حب دنیا آمده
 یک از آن نعم یکی بئس القرین
 در همه حالی ورا لازم شده
 مرورا گفته بود با من احب
 محشرش بر پا شود ای هیچکس
 بیند احوال قیامت مو به مو
 جنت و نار جمالی و جلال
 یک بیک بیند ز روی انبساط
 خویش را بدهد فشاری هر نفس
 که بود ز افراط و تفریط آن سلیم
 کآید از شاهنگ عدل آن را فتوح
 از عمل که روح گردد جسم خاک
 تا کدام آید وضع و یک شریف
 چونکه هر دم باشدش روز حساب
 لاجرم بر پا قیامت را بدید
 جان پیای دلبرش آسان دهد
 جان شود ساکن بر جانانه‌اش
 آیدش جان ز ایمنی در انبساط

هرکه در موت ارادی مرده شد
روح ایمان در دمید و شد به او
آن رحیمی دم بهرکس شد بلی
منکشف گردیدش اسرار نهان
زین بیان فرموده آن مولای دین
چون رسید از نیستان بانگش بگوش
بیخودانه سوی جنات وصال
چون حقش دادی صلاهی ارجعی
ز این نشان فرمود امیرمؤمنان
یک از آن ده مردن آسان بود
ز آنکه مرده است او ز هستی بشر
آن رحیمی دم همین باشد که حق
آن رحیمی دم همین دم آمده
آن رحیمی دم همین است ای پناه
آن رحیمی دم دم پیران بود
آن رحیمی دم که در عهد الست
غیر این دم نیست کاندرا این جهان
هرکه را ایمان رسد از این دم است
کیست مؤمن آنکه ایمان به غیب
کیست مؤمن آنکه ز آن نفخ رحیم
کیست مؤمن آن که از پیران راه
هرکه این دم در دمیده شد به او
پیش از این مذکور گردید ای فلان
که بود آن روح پنج و یک از آن
اینکه آدم گشت مسجود ملک
ورنه خود این روح حیوانی کجا
زین رحیمی دم چو دادی حق دمش
چون به آدم شد قرین این دم گشود
پس شود هر دم که این دم جلوه گر
هر ولیی که آن بهر دوری شود
آن حسودی قدیمش می شود
که چرا من دور و او آمد قریب
هر دم آرد و سوسه در صدر ناس
این همه گوید در اضلال و غوا
منتفع ناید کسی از مؤمنین

گشت مؤمن در دو عالم زنده شد
نفحة اللّٰهش بدل سازی ز هو
مرتقی شد بر مقامات علی
بیند اندر خود قیامت را عیان
که بدارین اند زنده مؤمنین
ز آن نوا شد نای و شوق و وجد و حال
جانفشاندی بر نوای ارجعی
که بود ده خصله خاص شیعیان
آنکه شیعه شد از آن آگه شود
کی بود باکش از این مردن دگر
کرده خاص مؤمنین مستحق
که بیانش علم الاسما شده
که رسد از مرد حق بر اهل راه
که ز امر حق به مؤمن میرسد
از نفخت فیه برکرسی نشست
میشود تجدید آن عهد ای فلان
مؤمنین را نفحة اللّٰه همدم است
شمع راهش گشت و رست از کل عیب
رسته شد جانش ز وسواس رجیم
دم گرفت و پاک آمد ز اشتهای
مؤمن آمد از دم آن نور هو
خوش حدیثی از امیرمؤمنان
روح الایمان هست و خاص مؤمنان
بود از این دم که شد او کامل محک
می شود مسجود و مقبول خدا
گشت مسجود و بخواندی آدمش
لاجرم شیطان بر او باب جحود
در عداوت او همی بندد کمر
رهنمای طالبان سوی احد
تازه و گردد پی انکار و رد
او از این دم با نوا من بی نصیب
خویش را سازد نهان در هر لباس
تا نماید سدره رشد و هدا
ز آن رحیمی دم ولی غافل از این

که بیان فرموده حق ذوالعلا
 ز این جهت فرموده آن رب رحیم
 استعاده کن برب الناس پاک
 مؤمنین را هر که پس خصمی کند
 ز آنکه او آمد نهان و این عیان
 از ره هم صورتی آید برون
 گر نه بتواند نهانی و سوسه
 روز و شب پیوسته ابلیسی کند
 چون ولییی از هدایت دم زند
 رهن آید بر فریق عامیان
 گوید این صوفی و صوفی کافر است
 این بود آن صوفیی که ذم آن
 هان مبادا قول او را بشنوید
 زین سخنها چونکه ره زد عامه را
 شهره آمد در میان عامیان
 باز تابد آهن اضلال را
 که مرا چون با تو می باشد ولا
 کآنچه بینم خیر تو گویم هم او
 بر سریر استراحت تو به تخت
 هستش اندر دلبری دست تمام
 می شود هر دم مریدانش زیاد
 گر نه اخراجش کنی از شهر خویش
 پیش از آن کافتی بگرداب بلا
 غافل از این کاین گروه اولیا
 جیفه سوی کلبها انداختند
 گرسما دریای گوهرزا شود
 کی بود منظور جان اولیا
 بل نباشد ماسواشان قید و دام
 با وجود آنکه عالم سر به سر
 قانعند ایشان به قوتی بهر تن
 گر نظرشان گه سوی دنیا شده
 تا که مشغولی شود پابستشان
 ورنه ایشان را بدنی کار نیست
 لیکن ارباب حسد را چون خیال
 لاجرم چون خود تصورشان کنند

کاین بود فضلی که یؤتی من یشا
 تا رهی از شر خناس رجیم
 تا ز وسواسش نیفتی در هلاک
 باشد او شیطان اکبر ز این سند
 او بود از جن و این انسان نشان
 تا نماید رهنزی اندر درون
 جلوه پیرا گردد اندر مدرسه
 هر زمانی نوع تلبیسی کند
 تا که دلها را سوی مولا کشد
 افکند طرح عداوت در میان
 غیر این هر کس بداند فاجر است
 گشته وارد از امام انس و جان
 که نباشد هیچ بر او اعتمید
 گرم کرد اندر جهان هنگامه را
 پاگذارد بر بساط ظالم آن
 نوع دیگر رهن آید آن دغا
 هست واجب بر من از راه وفا
 تا نیابد راه در ملکیت عدو
 دشمن اندر ملک تو افکنده رخت
 دل رباید در دمی از خاص و عام
 مفسد است و می دهد ملکیت بیاد
 گرددت آخر ز حسرت سینه ریش
 چاره ای در کار خود میکن هلا
 می نباشد شان تمنا جز خدا
 خویش را فارغ از این غم ساختند
 و زمین پر لؤلؤ و لالا شود
 حب دنیا از کجا و اصفیا
 غیر حقشان جملگی باشد حرام
 بهر ایشان آمده با زیب و فر
 و آنچه باشد خرقة ای بهر بدن
 کلمینی یا حمیرا آمده
 قطع فیاضی نگردد در جهان
 غیر حقشان در دو عالم یار نیست
 بسته دنیا بود در کل حال
 وز حسد هر دم در عدوان زنند

ز این جهت فرموده آن رب احد
هیچ میدانی رسول مستطاب
با وجود آنکه نبود خاص آن
دیده باشی که آن غراب آگه شود
میکند همجنسهای خود خبر
بر خلاف سگ که چون بیند سگان
دور سازد هر سگی کآید به پیش
هستشان اندر سر جیفه نفاق
چون بینند آدمی در رهگذر
که بدان جیفه هم او میلش بود
آن زمانش جملگی حمله ورنند
همچنین این سگ صفتها میکنند
که مگر اینانشان از کف برون
هر زمان نیشی به دلریشی زنند
جملگی با یکدیگر اندر نفاق
جمله را چنگال کذب و افترا
می نخواهند از حسدشان در جهان
منطفی خواهند آن نورالیه
یا علی از این سگانم وارهان
ز آنکه ایشان را بسنگی می توان
گرکیشان لقمه نانی دهد
پاس آن دارند و گردند آشنا
گر مر آنها دشمن جسمی شدند
گر مر آن سگها بظاهر مودی اند
ای دریغاکز کجا بودی سخن
از رحیمی دم نیم پر شور بود
میسرودی نائی فرخ لقا
شور نائی بر سر نی بد همی
هان چه افتادم که مطلب شد ز دست
آری آری این سگان جیفه خوار
چون گرفتند سگان پای خیال
یا علی انداز سنگ تفرقه
تا شود دل فارغ از اهریمنان
در نیم از نای خود بگشا دمی
از نیستان و نی و دم چون ترا

استعد من شرحاسد ذاحسد
طالب دنیا چرا خوانده کلاب
جیفه خواری و غراب آمد چنان
چون ز مرداری صلابی در دهد
پس بسوی جیفه بگشایند پر
بر سر جیفه شود جق جق کنان
سازدش مجروح از چنگال و نیش
لیکشان باشد یکدیگر تفاق
آید ایشان را چنین اندر نظر
وز میانشان خواهد او بیرون برد
از عداوت تا ورا از هم درند
این گمان در اولیای حق پسند
آورند این جیفه دنیای دون
تهمتی هر دم بدرویشی زنند
لیک در ایذا بودشان اتفاق
میخراشندی صدور اولیا
بوشوند از شهد دنیا کامران
گرچه نبود انطفاش از هیچ راه
که بتر باشند صدره ز آن سگان
راندن از خود یا به جیفه در میان
یا میانشان استخوانی افکند
برخلاف این سگان بیحیا
این سگان خصم دل و جان آمدند
این سگان از راه باطن ره زنند
که پریشانی ربودم از دهن
جان عاشق ز آن نوا مسرور بود
در نیم از آن رحیمی دم نوا
تا که با ذکرش نماید همدمی
دل مگر شد جای دیگر پای بست
دورم افکندند از تذکار یار
دور افتادم از آن شیرین مقال
در میان این گروه زندقه
رهزنان جسم و جان فاش و نهان
تا کند با ذکر نائی همدمی
معرفت حاصل شد ای کان صفا

بیان نائی

گرچه نایی در قلم تیان آن
آید از او چه نهان و چه ملا
قائمش خواندی چو ذات لم یزل
از وجودش یافته هستی و بود
آنکه او در نای اعیان دم دمد
مظهر ذات علی ذوالجلال
صامت و ناطق همه کل اللسان
عاجز از توصیف ذاتش ممکنات
همچو وصف ذات حق جل علا
صولتش اندر معارک حیدری
باشدش ظاهر ز نام و از نسب
آمده او را مراین دو زیب و زین
زینت عباد و زهاد آمده
مذهب جعفر از او دارد نسق
آنچه گویم از افاضاتش کم است
از بیان وافیش باشد مبین
از نقی صفو و نقاوت توأمش
غیبتش آمد الهی بیگمان
ذات او از فرط نورش در خفاست
مهرش اندر سپهر دل عیان
وصف دریا را چه داند خار و خس
آینه ذات و صفات حق شده
می سزد توصیف ذاتش از علا
مجملی از ذکر شاه ذوالمنن
تا شود رونق فزای بزم جان
تا شود آن نور پاک تابناک
باطل آمد غیر حق و مضحل
بی خبر گشتم ز هر هستی و بود
رب ارنی گوی آمد بی زبان
شو بر این خشکیده مزرع آبیار
باب رؤیت واکنم ای زورشاد
که صفاتش آمده روپوش ذات
تو کجا و درک آن ذات علا

بشنو از نائی دگر شرح و بیان
کیست نائی آنکه هرنی را نوا
کیست نائی آنکه قیوم ازل
کیست نائی آنکه اعیان وجود
کیست نائی اولین نای احد
آنکه آمد از جلال و از جمال
آنکه در وصفش تمامی انس و جان
آنکه آمد در صفاتش عقل مات
آنکه توصیفش ندارد انتها
آنکه آمد دعوتش پیغمبری
عصمت زهرای مرضیه حسب
از حسن حلم و شجاعت از حسین
در عبادت همچو سجاد آمده
باقراض علوم دین حق
سینه اش گنجور علم کاظم است
احتجاجات رضاشاه مکنین
از تقی جود و سخاوت همدمش
هیبتش چون عسکری شاه زمان
همچنانکه حق نهان از دیده هاست
لیک باشد نور آن خورشید جان
گرچه توصیفش نباشد حدکس
آنکه ذاتش مظهر حق آمده
غیر لا احصی ثنا کس را کجا
لیک بهر زینت هر انجمن
آورم در رشته نظم و بیان
استعانت جویم از آن نور پاک
چونکه آن نورم شدی رخشان بدل
غیر حق چون رخت بستم از وجود
آمد اندر طور دل موسی جان
که منم تشنه زلال وصل یار
تا بکی باشم به نام دوست شاد
تا بکی باشم مقید در صفات
جبرئیل دل بگفتش موسیا

کی ز نقاش آگهی یابد صور
تا تو باشی با خبر از هست خویش
قطره را تا هست از هستی خبر
تا که این سودای خامت در سراسر است
چون تجلی جلالی شد عیان
جبرئیل دل پس آوردش پیام
کوه هستی چون شدت در اندکاک
محرم اسرار سبحانی شدی
لیک باید خلع نعلین مرتورا
وہ چه دربار آنکه فیاض وجود
وہ چه درگه سجده گاه ماسوا
موسیا گر طالب ذات حقی
درک کنه ذات او باشد محال
لیک مرآتی ورا باشد که زو
با خبر سازم ز مرآتش تورا
هین بدان که ذات حق عز علا
ساخت مرآتی برای دید خویش
قد موزونش بیند اندر او
آنچه پنهان بودش اندر ذات خویش
وہ چه مرآت آنکه تابانست از او
موسیا بنگر در آن مرآت نور
گر ز نام نامیش خواهی بیان
کآورم از کوثر رحمت مداد
پس رقم سازم به صفحه مهر و ماه
اسم و کنیه ز آن شه گردون قباب
قائم و مهدی و حجت، منتظر
در دویست و پنجه و پنجم ز جود
نیمه شعبان شب جمعه عیان

گرچه باشد با جمال و زیب و فر
کی توانی گامی آنجا رفت پیش
باشد از دریا و موجش بی خبر
در جوابت لن ترانی در خور است
کوه هستی گشت منشقش از آن
که تورا از هستی آمد چون فطام
گشتی از لوٹ علایق جمله پاک
قابل آن فیض ربانی شدی
تا قدم بنهی بدربار علا
باب فیاضی از آن درگه گشود
قبله گاه انیسا و اولیا
در بحار شوق او مستغرقی
کوته است از درک آن دست خیال
میتوان دیدن جمال ذات هو
تا که ره یابی به آن کنز خفا
چون ننگجد در جهات از اعتلا
تا کند جلوه در آن از پیش بیش
چشم میگونش بیند اندر او
کرد ظاهر اندر آن مرآت خویش
جلوه گر وجه العلا آن ذات هو
تا که گردد منجلی نور حضور
گوش سر بگشای ای موسی جان
گیرم از نیزار جان خامه و داد
نام آن مرآت ذات پادشاه
شد مطابق با رسول مستطاب
صاحب از القاب آن فخر بشر
گشت طالع نورش از شرق وجود
گشت آن کنز خفا خورشید سان

روایت بشیربن سلیمان

این بیان آرد به دلها انبساط
شیخ طوسی آن مشایخ را قبول
از بشیربن سلیمان گوید این
وز ابویوب انصاری نسب
هم بُدی از شیعیان خاص شاه

از نشاط و عیش می چنید بساط
آنکه ضم گشته فروغش با اصول
کوبدی برده فروش و مرد دین
میرسد او را زهی کامل حسب
آن نقی و عسکری خورشید و ماه

داشت از همسایگیشان افسری گفت روزی شاه دین کردم طلب چون شه دین را به خدمت آمدم بعد الطافی که ناید در شمار چون تویی محرم به باب قرب راز از رجوع خدمتی کز آن تو را پس به خط عیسوی و لفظ آن چون مزین کردش از مهروداد که دویست و بیست در وی اشرافی پس بفرمودم ز سامره روان در فلان روز و به وقت چاشتگاه بینی آنجا از کنیزان ای سری که وکیلند از بر عباسیان وز جوانان عرب جمعی دگر پس به عمروین یزید ای تیز هوش میکن از دورش نظر بس با تمیز که بپوشیده دو جامه از حریر نیز نگذارد کسی دستش نهد بشنوی با صوت رومی آن زمان هین بدان گوید به آن خلق عظیم پس یکی ز آن مشتریها گوید این بر خریداری او راغب شدم آن بگویند آن دم از روی غضب که شوی گر پادشاه بحرو بر کی شوم راغب بتوای بی یقین آن زمانش گویند آن برده فروش که نمی گودی رضا بر هیچکس پاسخش بدهد کنیز مؤتمن لامحاله مشتری پیدا شود که شود مایل بسوی او دلم پس در آن هنگام رو پیش و بگو که بود با من یکی نامه کریم خط و لفظش هم فرنگی و در او از فتوت و زکرم جود و سخا ده کنون این نامه نامی به او

و چه افسر رشک مهر خاوری آن نقی سلطان پاکیزه حسب مورد اشفاف بی پایان شدم این چنین فرمودم آن صدر الکبار خواهم امروزت نمایم سرفراز برتری حاصل شود ز اهل ولا نامه ای کردی رقم آن جان جان با یکی کیسه زر ای صافی نهاد بود بسپردم مرآن کنز خفی شود به بغداد و سر جسر فلان چون اسیران را رسد کشتی ز راه جمعی و جمعی دگرشان مشتری بر شر او بیع ایشان آن زمان بینی آنجا واقف آن رهگذر کاندرا آنجا باشد او برده فروش تا کند ظاهر بر ایشان یک کنیز هم فلان دارد صفت آن بی نظیر یا نظر بر روی و موی آن کند کز پس پرده بگوید حرفی آن وای بدریده شدی پرده عقیم کین کنیزک بس عقیقه است و امین کش به سیصد اشرافی قیمت دهم با نوای دلکش از لحن عرب چون سلیمان حاکم جن و بشر مال خود ضایع مگردان بیش از این که چه سازم با تو ای دارای هوش چاره جز بیعت نباشد زین سپس که مکن تعجیل اندر کار من با وفا و ذودیانت معتمد حل شود زاو عقده های مشکلم نزد آن برده فروش ای نیکخو از بزرگی صاحب خلق عظیم کرده ذکر خیر خود آن نیکخو مجملی کرده مشرح آن فتا گر کشد میلش سوی آن نور هو

من خریداری کنم بر آن جناب
 پس چنین گوید بشیر نیک رای
 چون نظر بر خط آن نامه نمود
 چون نظر او را بخط شه فتاد
 که نبودی انطفاش از هیچ راه
 چون سواد خط دلدارش بدید
 چیست دانی آن سواد اعظمش
 ذات حق خورشید و ظلش دان سواد
 سایه چون از شخص می بدهد نشان
 ظل به ذی ظل متصل دان از یقین
 بعد از آن گفتا به آن برده فروش
 که اگر نفروشم خود را هلاک
 گفت راوی که نمودم گفتگو
 چونکه راضی شد بوجهی که امام
 و آن زن فرخنده ز آن بیع و شرا
 آنچنان مسرور شد از شوق دوست
 پس به بغدادش همی بردم روان
 و آن بنامه شاه چون کردی نگاه
 از سواد خط شه کحل بصر
 بوسه میدادی بنامه شهریار
 چون نمیدانی که صاحب نامه کیست
 پاسخ داد آن زن نیکو صفت
 بر بزرگی و کمال سروران
 گوش بگشا بشنو از من شرح حال
 مستمع باش از دل و جان ای بشیر
 مستعد شو بهر قصه بوالعجب
 گر ز اسم و رسم من جویی خبر
 باب من باشد بشوعا در رسوم
 هم ز فرزندان شمعون الصفاست
 هین بدان و باش از این معنی خبر
 دو برادرزاده بودش نیک رای
 خطبه کرد او بر یکی ز ایشان مرا
 مجلسی آراست بهر عقد من
 کرد سیصد تن طلب از عالمان
 از کشیشان و نقیبان بزرگ

ختم شد ان الی الله المآب
 کآنچه شد فرموده بود آمد بجای
 رود خون از دیده جیحون گشود
 آتشی ز آن خط فتادش در نهاد
 جز به آب وصل آن نور اله
 شد سواد اعظمش از آن پدید
 ظل ذات حق که گویند آدمش
 آن سواد اعظم ملک رشاد
 ظل و ذی ظل در حقیقت یک بدان
 ان ربی لا یحب المشرکین
 که به صاحب نامه ام اکنون فروش
 سازم و گردی ز حسرت سینه چاک
 در خصوص قیمت آن ماهرو
 داده بودم داد و بستد و السلام
 چون گل صوری شکفت و گشت وا
 که نمی گنجید مغزش زیر پوست
 حجره ام شد مخزن گنج نهان
 آهش از ماهی رسیدی تا بماء
 می نمود و میزدش چون گل بسر
 از تعجب گفتمش کای با وقار
 این همه تعظیم او برگوز چیست
 کای تو عاجز از قصور معرفت
 اوصیای زبده پیغمبران
 تا شوی آگه ز سر لایزال
 تا ز شرح حال من گردی خبر
 که فزاید مرتو را ذوق و طرب
 آمده نامم ملیکه از پدر
 ابن قیصر پادشاه ملک روم
 مادرم خود این اصالت مرکراست
 قیصر آنکو جد من بُد ای بشیر
 هر یکی در ملک دانش کیخدای
 پس صلا در داد خاص و عام را
 که ندیده کس نظیرش در زمن
 هم ز رهبانان و عباد زمان
 با خلاصه قوم و اعیان سترگ

از امیران و وزیران سپاه
 با بزرگان قبایل ای سبند
 با حواریان همه جمع آمدند
 بد یکی عالی سریرش که چو آن
 که در ایام شهنشاهی او
 تا به انواع حلل آراسته
 بعد احضارش ورا مردان کار
 هم صلیب و خاج و انواع بتان
 پس برادرزاده خود را به تخت
 چون گرفتندی بکف انجیل را
 جمله بتها بر زمین شد سرنگون
 در تزلزل آمدی ارکان تخت
 آن پسر افتاد بیهوش از سریر
 لرزه بر اندام و اعضایشان افتاد
 پس بزرگ آن کشیشان روبه شاه
 از چنین امری که زو صادر شود
 بل از این آثار برماشد سبجل
 گفت جدم بار دیگر تاکنند
 هر صلیبی تا بجای خود قرار
 آن اخ دیگر از آن برگشته تخت
 که به او بدهم یگانه دخترم
 کاین سعادت آن نحوست را کند
 چون شدند انجیلیان انجیل خوان
 لیک جدم آگهیش از این نبود
 بر برادرزاده ها نسبت نمود
 غافل از این کاین نشان از سروران
 پس برون رفتند خلق و جد من
 سینه از این غم شدش آتشکده
 از خجالت پرده ها بر روی بست
 چون شب افکندی برخ پرده ظلام
 آنچنان شد تاراز آن مشکین نقاب
 بودی آن شب ناله و آهم قرین
 چون بیستم خواب راه چشم و گوش
 چون ربودم خواب خوش زین خاکدان
 صبح صادق در دل آنشب دمید

هم زسرهنگان و یکرنگان شاه
 که بدی چار الف ایشان را عدد
 تا بقصر قیصری حاضر شدند
 خود ندیدی چشم گیتی در جهان
 گشته بد ترصیع آن تخت نکو
 کان گوهر پیش قدرش کاسته
 بر چهل پایه نمودند استوار
 بر بلندی نصب کردند آن زمان
 برنشانید آن شه فیروز بخت
 آن کشیشان تا که خوانند از قضا
 هم صلیب و خاج آمد واژگون
 واژگون شد آن پسر را تخت بخت
 و آن کشیشان را شدی رخ چون زیر
 آن چنان کانجیلشان رفتی زیاد
 کرد وگفتاکای شه خورشی کلاه
 این نحوستها مبارک کی بود
 که شود دین مسیحی مضمحل
 تخت را بر پا ز رفعت سربلند
 گیرد و سازد ز نو آغاز کار
 پس طلب فرمود و بنشاندش به تخت
 اختر رخشنده برج کرم
 دفع و رفع شر آن از این شود
 باز ظاهر شد همان آثارشان
 که بد از تقدیر سلطان وجود
 آنچه زین آثار آمد در نمود
 هست و می باشد سعادت را نشان
 گشت داخل در حرم با صد حزن
 آتش حسرت بجان خود زده
 در سراپرده بصد محنت نشست
 همچو زلف دلبران تاریک فام
 که نمودی گم ره خود آفتاب
 دوری دلبر مرا بد همنشین
 باز شد گوشم به آواز سروش
 باز شد چشمم سوی روحانیان
 ز آن نسیمی در دماغ جان وزید

چون شدم این عالم از حس بصر
دیدم اندر قصر جدم شاه فرد
همچنین شمعون وصی او دگر
در همان موضع که جدم تخت را
نصب کردند از کرامت منبری
و چه منبر منبر نوری کز آن
و چه منبر عرش فرشش زیر پا
آری آری تکیه گاه انبیا
پس رسول الله شهنشاه دنا
با امامان و سران اهل دین
با حواریان قدوسی صفات
آمدند و بزم عیش آراستند
پس مسیح آن روح قدوسی نسب
کرد استقبال سلطان رسل
دست در گردن شدش چون روح و جسم
پس رسول الله به آواز ملیح
آمد اینجا که گردهم خواستگار
بهر فرزند سعادت مند خویش
پس بسوی ماه برج سروری
که بود فرزند آنکو ای بشیر
دید عیسا سوی شمعون و بگفت
زود کن پیوندد آن در شرف
پس بر آن منبر شدندی جمله جمع
خطبه ای فرمود انشا بس فصیح
بر حسن آن صاحب خلق حسن
عقد بستند در آن دارالسلام
چون شدم بیدار از آن خواب سعید
داشتم پنهان ز جد و باب خویش
لیک یاد روی آن رشک قمر
روز در تاب و تب عشقش بدم
مهر رویش آتشی بر جان زدم
دمدم شوقش مرا افزون شدی
عشق پنهانی که بودم در درون
تن شدم کاهیده و چهره زریر
کاش بیداری نمی بودم ز خواب

عالم رؤیام آمد جلوه گر
حضرت روح الله گردون نورد
وز حواریین همه سر تا سر
کرده بد برپا در آن عشرت سرا
و چه منبر رشک قصر قیصری
نور باران میشدی بر آسمان
پایش از رفعت گذشته از سما
عرش میباشد کمین پایه ورا
و آن علی ذوالعلا ای ایل
سروران اهل ایمان و یقین
اندر آن مجمع که عقل از اوست مات
وز قدوم خود منور ساختند
از ره تعظیم و اجلال و ادب
آن شکوفه گلبن هادی السبل
یک بدی چون گنج و آن دیگر طلسم
لعل لب بگشاد و فرمود ای مسیح
دختر شمعون وصیت با کبار
تا شود از همگنانش رتبه بیش
آن در درج خلافت عسکری
نامه اش دادی به من او شد مشیر
کاین شرافت خوش تو را گردید جفت
تا بر آرد گوهر جان این صدف
و آن رسول الله که بد در جمع شمع
با مسیح آن دم به آن صوت ملیح
آن زکی عسکری مؤتمن
و آن حواریان گواهم والسلام
آنچه در آن شب مرا آمد پدید
کز اذیتشان نگردم سینه ریش
بی خبر کردم ز فکر خواب و خور
شب بیاد روی او سرخوش بدم
کار جان سهل است بر ایمان زدم
دیده از خوناب غم جیحون شدی
می شدم ظاهر دمام از برون
روز و شب اندر نوای زار و زیر
تا بدیدم در دل شب آفتاب

ای دریغنا زان جمال دلفروز
یا رب آن ماهی که می‌دیدم بخواب
ای دریغنا او شد و ماندم بجای
نور خود بگرفت و در نارم نشاند
من شدم چون جان مجرد از فراق
بسکه کاهیدم تن از دوری جان
پس به ملک روم هرجا بد طیب
حاضرش فرمود جدم ای فلان
لیک حال به نمیشد بل بتر
بر همین منوالی بودی حال من
گفت با من از سرمهر و ولا
گفتم ای جد سد شده بر روی من
این مسلمانان که در قید تواند
گر رهایشان ببخشایی ز جود
دارم امید از مسیح و مادرش
چون چنین کرد او ز آن دلخوش شدم
پس شد او شاد و اسیران را دگر
چارده شب چون گذشت از این دگر
اندر آن عالم که بدر شک جنان
انسیه حوراء قدسی انتساب
آنکه بیجودش وجودی می‌نبود
از کرم آمد برای دیدنم
شد شب تارم دگر روشن از او
بودی اندر خدمتش مریم که بود
با هزاران حوری نیکو سرشت
مریم فرمود کاین خاتون که هست
حضرت خیرالنسا آن فاطمه است
شوهرت را باشد او مادر همی
چون سمندر خویش را آتش زدم
و چه دامن دامنی کز فرط شان
و چه دامن آنکه بد از کبریا
و چه دامن آنکه از جاه و جلال
آنکه از آن تا شود حاصل مراد
عرض کردم بادو دیده اشکبار
از نهال آن حدیقه سروری

ای دریغنا زان شب روشن چو روز
ابر بیداری چرا گشتش حجاب
دیده بی دیدش بود ظلمت سرای
آتش مهرش مرا در سینه ماند
جان بدم در دام قید اشتیاق
جان شدم در تن علیل و ناتوان
که بد از دانشوری او را نصیب
بوشود از او علاج جسم و جان
بودم از دل‌داری جد و پدر
تا که روزی جد نیک افعال من
کآرزویی هیچ می‌باشد تو را
باب شادی و ولیک از مؤتمن
مانده در محبس بقید دام و بند
آوری جودت به ایشان در نمود
بارش صحت به من سازندرش
اندکی از صحت خود دم زدم
می‌نمودی مکرمات اندر نظر
عالم رؤیام آمد جلوه گر
حضرت خیرالنسا شاه زنان
مجمع مجموعه ام الکتاب
دیده از جودش همه عالم وجود
از قدومش گشت گلشن گلخنم
گلخن سینه شدم گلشن از او
پایه‌ای ز ارکان آن عرش وجود
کآمدندی در رکابش از بهشت
زیر دست او همه بالا و پست
که وجودش عرش حق را قائمه است
چون شنیدم این ز نطق مریمی
دست اندر دامن پاکش زدم
بُدد ز لوث ماسوا دامن کشان
ماسوا را دست از آن نارسا
کوتاه است از عطف آن دست خیال
دست مایارب از آن کوتاه مباد
کای تو را سلمان مسیح روزگار
نوگل باغ امامت عسکری

شکوه دارم از جفایش الامان
 بر من بیدل رود از او جفا
 دل ز من برد و نمودم مبتلا
 تا شدم دلبسته گیسوی او
 پس بفرمودم که چون تو با خدا
 تا تو اندر مذهب ترساستی
 خواهرم مریم ببین ای ذوفنون
 گر رضا جوئی حق را طالبی
 خواهی آید مرتو را فرزند من
 چون در توحید سفتم از بیان
 بعد دلجوئی کنون فرزند خویش
 پس شدم بیدار و آن کلمه که او
 می‌بگفتم شاد و بودم منتظر
 در شب آینه‌ام آمد ببر
 ای خوش آن خوابی که آید بی حجاب
 چون در آن تاریک شب گشتم عیان
 سوسن آسا آمدم جمله زبان
 گفتم ای یار جفا کردار من
 بر من بیدل جفایت تا بکی
 دل ز من بردی و رخ کردی نهان
 نور خورشید جمالت چون طلوع
 از چه رو شد ماه رویت در محاق
 آن دواى درد محنت‌های من
 گفت با من چون نبودت پیش از این
 زین جهت بودم ز تو دامنکشان
 هر شب کردم عیان اندر نهان
 پس از آن شب هیچ نگذشته مرا
 کرد استفسار از او آندم بشیر
 گفت آن سرورشبی گفتا به من
 بر مسلمانان فرستد لشکری
 از عقیشان هم تو خود نیز آن زمان
 لیکن اندر هیئت کایشان تو را
 از فلان ره از پی جدت روید
 گشت و ما گشتیم ایشان را اسیر
 غیر تو کس واقف عالم نشد

الامان ز آن مایه امن و امان
 کی جفا باشد روا ز اهل وفا
 رخ نهان کرد و فکندم در بلا
 یک نظر باری ندیدم روی او
 شرک ورزی او چسان آید تو را
 کی قبول بارگاه ماستی
 که تبرا دارد از دینت کنون
 بر مسیح و مریم از جان راغبی
 گوی توحید خدائی بی سخن
 در برم بگرفت و فرمود آن زمان
 می‌فرستم نزد تو ای مهرکیش
 کرده بد تلقینم ای مرد نکو
 که کی آید در بر آن نور بصر
 با جمالی رشک خورشید و قمر
 در دل شب آفتابش بی نقاب
 نور آن مهر سپهرکن فکان
 وانمودم باب شکوه آن زمان
 در جهان دلبری دلدار من
 مردم از حسرت وفایت تا بکی
 در زدی آتش مرا در جسم و جان
 کرد و تاییدم بدل از آن لموع
 از چه رو افکنیدم اندر فراق
 مشعله افروز آن شبهای من
 بر حق اقراری و بد شرکت بدین
 چون کشیدی دامن از شرکت نهان
 تا شود آن دم که رخ سازم عیان
 خود شبی که ناید آن نور خدا
 که چه افتادت که گردیدی اسیر
 هین بدان که جد تو ای مؤمن
 در فلان روز و رود خودای سری
 با کنیزان سوی صحرا شوروان
 خودنه شناسند ای حوری لقیا
 چون چنین کردم طلیعه شان پدید
 آخر کارم همین بدای بشیر
 با خبر از سر احوالم نشد

کس ندانست از عدول و از علوم
 نام خود نرجس نمودم تا مرا
 پس بشیرش گفت کاین باشد عجب
 گفت جدم بسکه بود ای مؤتمن
 خواست تا سازد مرا آداب دان
 بهر تعلیم زنی آورد او
 پس بسیر مَن را نزد امام
 چون بشیرش برد آن لحظه به او
 که چسان دیدی تو ای حوری لقا
 خواری ترسائیان چون یافتی
 عرض کردش که چه گویم با کسی
 پس بفرمودش که ای کامل تمیز
 ده هزارت اشرفی بنهم بکف
 عرض کردش که شرف خواهم همی
 شاه فرمودش که فرزندى تو را
 که زمین را پر کنند از عدل و داد
 عرض کردش از که آید در وجود
 گفت از آنکوکه رسول مصطفی
 پس بگفتا کآن مسیح ذوالمنن
 برکات بسندت عقد ای ماهرو
 شاه فرمودش که گریینی ورا
 حضرت خیرالنسا شد دستگیر
 که نگشته چشم من روشن از او
 خواهر خود را حلیمه در زمان
 چونکه داخل شد بگفتا شاه دین
 دردم او در برگفتش همچو جان
 شاهش آندم گفت کای بضعة بتول
 خانه خود بر مر این مهمان خویش
 آگهش کن از فرایض وز سنن
 هم بود او مادر صاحب زمان

که منستم دختر سلطان روم
 کس نه بشناسد که دارم اعتلا
 که تو دانی بگفتار عرب
 دوستداری بر منش بر حسب ظن
 تا شوم دانا بهر نطق و بیان
 تا کند آگاهم از هرگفت و گو
 آن نقی سلطان سرخیل انام
 در خطاب آمد مرآن نور عفو
 عزت اسلام و دین مصطفی
 که بسوی دین حق بشتافتی
 که بود داناتر از من او بسی
 کردمست اکنون مخیر در دو چیز
 یادم مژده کز آن یابی شرف
 ز آنکه دنیا می نیرزد درهمی
 حق ببخشد در دو عالم پادشا
 بعد از آن کز ظلم و جور آید فساد
 آن در دریای سلطان شهود
 خواستگاری بهر او کردت هلا
 با وصیش صاحب سر و علن
 گفت فرزندت حسن آن نور هو
 می شناسی گفت از آن شب که مرا
 هیچ نگذشته شبی بر این فقیر
 پس طلب کرد آن امین سر هو
 آنکه بد خاتون و سرخیل زنان
 آنکه میگفتم تو را اینست این
 بس نوازش کرد و شد دلشاد از آن
 ای نهال گلشن آل رسول
 حرمتش میدار از اندازه بیش
 کو بود جفت امام دین حسن
 قدر و شأنش را همین کافی بدان

مولود حضرت حجة(ع)

که به او ختم ولایت می شود
 شد ظهور رایت الله نور
 جلوه پیرا در مرایای صفات

این بیان در ذکر مولودی بود
 مژده آمد عاشقان وقت ظهور
 مژده آمد عاشقان خورشید ذات

مژده آمد عاشقان نی در نوا
 مژده آمد عاشقان هنگام آن
 مژده آمد عاشقان وقتی که باز
 گرچه یک دم زین نوا خاموش نیست
 گوش بگشائید بر بانگ نوا
 جان و دل را پاک سازید از قصور
 گوش سر بدهید و گوش سر خرید
 چیست دانی آن خبرهای شگرف
 و چه بحری لؤلؤ غلطان همه
 و چه لؤلؤ ذکر ختم اولیا
 شیخ طوسی و روات معتبر
 که حلیمه خواهر سلطان دین
 خانها را داد تشریف از قدوم
 پس نگاه تنیدی آن حضرت نمود
 عرض کردم که اگر میل بود
 پاسخ فرمود کای عمه بدان
 که در این زودی ورا بخشد خدا
 شرق و غربش آید اندر زیرید
 عرض کردم که فرستم در برت
 گفت حضرت رخصت از بابم طلب
 چون شدم در خدمت آن ذوالجلال
 از کرامت این چنین گفتا به من
 عرض بنمودم که ای سلطان دین
 شاهم آن دم گفت کای خاتون دهر
 زین سعادت تا شرافت آیدت
 بر چنین امری توگردی واسطه
 پس بخانه خویش برگشتم روان
 عدل و حکمت را بهم شد ازدواج
 سعد اکبر گشت با زهره قرین
 روز چندی از قران نیرین
 بر دم ایشان را بخانه پادشاه
 چند روز دیگر از این چون گذشت
 رخت جان بر بست از دار فنا
 نور خورشید امامت در نقاب
 و آن مه برج امامت عسکری

می سیراید از دم نائی هلا
 که شود طوطی ز شکر کامران
 نائی اندر نی شود قانون نواز
 لیک کس را بر نوایش گوش نیست
 کاین نوا آمد ز نای کبریا
 باده ها نوشید از جام حضور
 که خبرهای شگرف آید پدید
 ذکر بحری کاو نمی گنجد به ظرف
 لؤلؤ غلطان بحر جان همه
 قطب عالم نور ارضین و سما
 داده اند از ذکر تولیدش خبر
 گفت روزی آن حسن شاه مکین
 از قدوم فرخ بهجت لزوم
 بر جمال نرجس آن خاتون جود
 خدمت بفرستمش ای معتمد
 کاین نظر بد از تعجب سوی آن
 از کرم طفلی که گردد پیشوا
 بعد ظلم و جور عدلش رو کند
 تا بیاید در صدف آن گوهرت
 گر دهد رخصت زهی ذوق و طرب
 پیش از آنکه گویمش از عرض حال
 که روان کن نرجس سوی حسن
 مطلبم از حضرت بودی همین
 حق همی می خواست تا یابی تو بهر
 وز شرافت بس کرامت بخشدت
 بدهی از مهر و ولاشان رابطه
 مهر و مه کردند در بیتم قران
 فضل و رحمت را بهم شد امتزاج
 خانها شد غیرت عرش برین
 چون گذشت و یافت عالم زیب و زین
 آن نقی شاه خلافت دستگاه
 باب آن تخت بقا را برنشست
 گشت بر تخت بقا صاحب لوا
 رفت و شد تاریک روز آفتاب
 درة التاج جمال و سروری

گشت بر تخت خلافت مستقیم
 میرسیدم خدمت آن ذوفنون
 کفشش آردگفتم ای خاتون روا
 ز آنکه بر من لازم است ای جان جان
 بلکه ممنونم ز تو ای ماهرو
 گفت کای عمه حقت بدهد جزا
 تا غروب آفتاب آنجا بدم
 حضرتم فرمود امشب نزد ما
 حق کرامت میکند امشب مرا
 علم و ایمان و هدایت در زمین
 عرض کردم از که میگردد عیان
 پس بفرمود آن علیم سر هو
 جستم از جا و به نرجس چون نظر
 بازگشتم نزد شاه و عرض حال
 با تبسم گفت چون صحبت عیان
 حال او چون مادر موساستی
 تا شود هنگام تولیدش عیان
 اوصیای انبیاء را حملشان
 در شکم کی می بگنجد اولیا
 بل زران مادران بیرون رویم
 سر ما را کس نداند جز خدا
 پس حلیمه گفت رفتم نزد او
 گفت از حملم نمی یابم اثر
 وقت خوابیدن شدم نزدیک او
 هر زمان از او خبر بگرفتمی
 از تهجد چون من و او را فراغ
 گفت الآنم کماکان آمده
 چون نظر کردم به سوی آسمان
 بود نزدیک آنکه شک آید مرا
 که زحجره طاهره آواز شاه
 کاینک اینک گردی از آن باخبر
 گشت ظاهر پس به نرجس اضطراب
 در برش بگرفتم و خواندم بر او
 داد آوازم که سوره قدر را
 گفتم او را چیست حالت پس بگفت

عمه اش گوید که بر رسم قدیم
 خواست روزی نرجسم از پا برون
 کی بود کفشم برون آری ز پا
 که نمایم خدمت بی امتنان
 پس حسن آن صاحب خلق نکو
 که ادب را نیک آوردی بجای
 رفتنم را چون مصمم آمدم
 باش تا ظاهر شود نور خدا
 طرفه فرزندی کز او دارد پیا
 بعد از آنکه پر شود از ظلم و کین
 چون به نرجس زانو نمی بینم نشان
 که کنون البتہ می باید از او
 کردم و اصلاً ندیدم زانو اثر
 کردم آن سلطان تمکین و جلال
 گردد از حملش همی بینی نشان
 کش اثر از حمل ناپیداستی
 آن زمان ظاهر شود سر نهان
 هست در پهلواگر جوئی نشان
 وز رحم بیرون نیاند اوصیا
 ز آنکه مانوریم پاک از چرک و ریم
 جز خدا کی واقف از احوال ما
 گفتمش آنچه شنیدم مو به مو
 نزد او ماندم ولیکن منتظر
 تا که باشم با خبر ز آن ماهرو
 چون جواب اولش بشنفتمی
 حاصل آمد باز بگرفتم سراغ
 من بسی زین واقعه حیران شده
 صبح کاذب را همی دیدم عیان
 از ظهور وعده آن مقتدا
 در رسیدم که میاور شک برآه
 کز نهانخانه برآید جلوه گر
 چون بحال او دیدم انقلاب
 نامهای حق و پس آن نور هو
 زودبرخوان تا بیابی قدر را
 شد عیان آن در نطقی کو بسفت

آنچه مولايم خـبر دادی از آن
 چون مرا آن سوره خواندن کار شد
 آنچه میخواندم من آنرا در برون
 پس سلام کرد و گردیدم مخوف
 گفت کای عمه ز قدرت های رب
 که خدا اطفال ما را در جهان
 در بزرگی میکنند ما را امام
 چون کلام شاه دین اینجا رسید
 گوئیا پرده فتادی در میان
 پس دویدم با همه شور و فغان
 گفت شاهم بازگرد ای مؤتمن
 چونکه برگشتم شدی آن پرده باز
 آنچنان نوری از آن ساطع بدی
 دیدم از شـرق جلال کبریا
 حضرت صاحب شهنشاه وجود
 بودی انگشتان سبابه از آن
 بعد توحید خداوند علا
 یک به یک از آن امامان هدا
 پس بخواند آن شه دعائی که بود
 که خداوند اعطا فرما مرا
 هم خلافت را بمن اتمام کن
 کن زمین را پر ز من از عدل و داد
 جمع مرغان سفید از آسمان
 هر یک از آنها ز راه اعتلا
 آمد و مالید بر او بال و پر
 چون گرفتم شاه دین را دیدمی
 بر ذراعش بد مراین مضمون سـجل
 بر دم او را پس بنزد پادشاه
 از سلام شه سخن کرد ابتدا
 در دهان و دیده و گوشش زبان
 دست اعجازش برو مالید و سر
 ای دُر دریای صـنع کردگار
 لعل لب بگشود آن دم غنچه سان
 که اراده مان بود در امتنان
 کرده ایشان را ضعیف اندر زمین

گشت ظاهر این دم از او نشان
 در شکم آن طفل با من یار شد
 او همی خواندی سراسر در درون
 بازم از حجره مرآن شاه عطوف
 هان نیاید مر تو را امر عجب
 میکند گویا بحکمت بیگمان
 حجت الله برخلائق تا قیام
 نرجسم آمد ز دیده ناپدید
 که شدی حایل میان جسم و جان
 سوی آن جان جهان زاری کنان
 که ورا بینی به جای خویشتن
 دیدم او را با همه اعزاز و نیاز
 که دو دیده خیره از آن آمدی
 گشته بد طالع مرآن نور خدا
 رو به قبله دیدمش اندر سجود
 بر سما و از شهادت تر زبان
 وز شهادت بر رسول مصطفی
 بر شمردی تا خود آن نور خدا
 اینچنین مضمون آن ای معتمد
 وعده نصرت که دادی ز اعتلا
 انتقام دشمنان انعام کن
 چون رسید اینجا کلام بارشاد
 آمدند آن دم به طوفش پر زنان
 نزد آن سیمرغ قاف کبریا
 پس به پرواز آمد و شد از نظر
 ختنه کرده ناف ببریده همی
 که حق آمدگشت باطل مضمحل
 چون مقابل گشت نور مهر و ماه
 پس گرفتش از من آن نور خدا
 خوش بگردانید شاه انس و جان
 و آنگهی فرمودش ای نور بصر
 گو سخن از قدرت پروردگار
 خواندی آن آیه که اینش ترجمان
 بر ضعیفانی که ظلم ظالمان
 که ذلیلند و فقیر و مستکین

که کشیم از دشمنانشان انتقام
هم به آن مستکبران اهل جحود
خود نشان بدهیمشان ما یفعلون
پس حلیمه گفت خاتون زمان
پس شدم روزی بنزد پادشاه
طفلی و گفتم به آن سلطان دین
با تبسم گفتم آن جان جهان
در جهان باشند امام و پیشوا
بر خلاف طفلهای دیگران
هم حلیمه آن مه زهره جبین
که بروزی چند قبل از آنکه شاه
رفتم اندر خدمتش مردی تمام
چون شناسائی نبودم پس به شاه
کیست این مردی که فرمائی مرا
شاه فرمودم که فرزند من است
این بود فرزند نرجس آنکه هست
بعد من باشد خلیفه در جهان
گفته او گفته من آمده
بعد روزی چند فرمود ارتحال
در روایات دگر نوعی دگر
که حلیمه گفت چون آمد سه روز
مهر جانان دامن جانم گرفت
پس بنزد باب آن صاحب زمان
شاه گفتا که سپردم بر کسی
روز هفتم چون شود نزد من آ
چون شدم آنجا به گهواره بدی
بس عجب باشد بر عقل بسیط
چون نظر او را بروی من فتاد
پس شهم آواز دادی که ورا
در برش بگرفت و فرمودش سخن
و آن بتوحید خدا کرد ابتدا
بر روان آن ائمه ملک جود
شاهش آندم گشت کای نور بصر
ز آنچه بفرستاده ایشان را خدا
آن صحف را خود بسریانی چنان

تا شود عدل خداوندی تمام
که چو فرعونند و هامان و جنود
ز آنچه می بودند از آن یحذرون
چونکه بگذشتم چهل روز از میان
دیدم اندر صحن خانه بدبراه
که بود سالش دو این طفل از یقین
انبیا و اوصیا که ولدشان
می کنند اندر جهان نشو و نما
ز آنکه می باشند ایشان سروران
باز میگوید از آن شه این چنین
گرددش جنات وصل آرامگاه
دیدم آنجا با هزاران احترام
عرض کردم کای درت امیدگاه
نزد او بنشینم ای سر خدا
نور بینائی و دل بند من است
ماسوی اللهش بقدرت زیر دست
رخت بر بندم چو از این خاکدان
طاعت او مفترض از حق شده
از فنا سوی بقا با وجد و حال
گشته مسطور این حدیث معتبر
بعد تولید شه عالم فروز
اشتیاق او گریبانم گرفت
رفتم و گفتم کجاست آن جان جان
که بود از ما و تو اولی بسی
تا بتو بنمایم آن سر خدا
مهرگردونش بنظاره بدی
که محیطی را محاط آید محیط
غنچه وش پر خنده لعل لب گشاد
نزد من آور چو بردم پادشاه
گو به اذن پادشاه ذوالمنن
بعد از آن تمجید ذات مصطفی
یک بیک صلوات گفتم و درود
از کتب انبیایم ده خبر
پس بخواند آن نور ارضین و سما
که صفی عاجز شد از تبیان آن

پس زادریس و کتاب او بگفت
بعد از آن از هود و صالح تر زبان
هم ز تورات آن کتاب موسوی
پس ز قرآن آن کتاب مستطاب
هر یکی را با همان لفظی که بود
با تمامی قصه‌های انبیا
بر شه دنیا و دین تعداد کرد
پس به امر خالق این هست و بود
دو ملک بردند او را فوق عرش
این خطابش کرد رب ذوالمنن
برگزیدم مرتورا بر دین خویش
بر جلال عزتم با ادا قسم
که بفرمان بردنت بخشم ثواب
پس خطاب آمد به آن هر دو ملک
نزد باب اطهرش وز ما سلام
باشد این فرزند تو در حفظ ما
که شود بر پا از او رایات حق
دوستان را لطفش آرد در نعیم

گوهر نطق از کلام نوح سفت
گشت و دادی از براهیمی نشان
هم ز انجیل و زیور عیسوی
آنکه باشد بر همه ام الکتاب
سر بسر خواند آن شهنشاه وجود
و آنچه بگذشتی میانشان از خدا
جان احباب از کرامت شاد کرد
کآمد ایجادش کمین پایه ز جود
چونکه شد عرشش بزیر پای فرش
مرحبا ای بنده خوش بادت که من
تا کنی اظهار آن ز آئین خویش
که بود آن عین ذات اقدس
هم به نا فرمانیت سازم عقاب
که برید او را ز اطباق فلک
میرسانید و بگوئید ای همام
تا مشیتمان نماید اقتضا
ظاهر آید ز آن ظهور آیات حق
دشمنان را قهرش آرد در جحیم

الاستغاثة والاستعانة

ای شه اثنا عشر هادی دور
خود توئی آگه به ضعف حال ما
کار ما جایی رسید ای جان جان
بر زبان گر نام مولا آوریم
و عده نصرت تو خود دادی بما
هم تو فرمودی که من از دشمنان
از محبان گرنه ایم ای شاه جان
چون توئی بر بینوایان دستگیر
و عده خود را وفا کن از کرم
خود تو فرمودی که هرگاه این زمین
عدل سلطانی شود برقع گشا
کی بود ظلمی بتر از سد راه
ظلم از این برتر چه باشد ای امام
ظلم از این برتر چه باشد کاولیا
وقت آن آمد که عدلت ای همام

ای که ظاهر شد ظهورت طور طور
در میان دشمنان احوال ما
که شاید نامت آید بر زبان
از شماتت بس خجالتها بریم
از ظهورت ای حضورت رو نما
می‌نمایم انتقام دوستان
لیک باشد نام تو ورد زبان
از کرم بیچارگان را دستگیر
کانتظار از حد گذشت ای محتشم
پر شود از ظلم و قهر و جور و کین
رفع سازد از جهان جور و جفا
سد راه طالب از باب اله
که شده مهر هدایت در غمام
جمله مقهورند و مستور از جفا
گیرد از اعدای دینمان انتقام

وعدۀ خود را کنون انجاز کن
تا بکی باشد جمالت در نقاب
ای ظهورت نوربخش کن فکان
رخ برافروزو روان پرنور کن
ظلم و جور از حدگذشت ای پادشا
رونقی بخش از کرم در کارمان
تا کی از فرعونیان نوبه به بام
عجل اللهم یارب الفرج

از ظهورت ساز و برگی ساز کن
تا بکی اندر حجاب اغتیب
ای حضورت زندگی بخش روان
چشم دجال جهان را کور کن
از کرم بنگر بر این بیچاره ها
ای تو رونق بخش ملک کن فکان
کی رسد درگوش جان نوبه امام
تا شویم از آن فرج عالی درج

ذکر حال اولیا

این بیان در ذکر حال اولیاست
چون فراغت یافت کلک از اوصیا
خواست دل تا نگسلد این سلسله
بلبل نطقم دگر دستان سرا
تا رود هر دم به گلزاری دگر
هر زمان سازد بهر شاخی قرار
آورد هر دم به آهنگ حدی
تا عیان سازد به صوت پهلوی
مغز او چون پر شود از بوی گل
بر فراز گلبن توحید روی
کآمدم اکنون به برهان و حجج
مهر خاموشی ز منشان برده ان
آمدم تا برگروه منکرین
آمدم کآگاه از راهت کنم
آمدم تا از ولایت آگهت
آمدم ظاهر کنم راه هدا
آمدم تا راه استدلالیان
آمدم براشهب معنی سوار
تا نمایم باب استدلال باز
ای که جویائی طریق اولیا
روخبر کن قشریان بی حضور
شیخ و قاضی و مدرسشان تمام
تا به عالی محکمه حاضر شوند
چونکه آن مجلس پذیرفت انعقاد
مستمع شو بر بیان وافیم

کز ولایت طالبان را درگشاست
اوصیای مصطفای مرتضا
بعد حمد و نعت و ذکر بسمله
گشت اندر ذکر حال اولیا
آورد هر لحظه از هاری دگر
هر دمی گیرد گلی اندر کنار
عاشقان را در سماع و بیخودی
آن مقامات بلند معنوی
مست گردد از رخ نیکوی گل
آرد و گردد دگر توحیدگوی
تا بشویم دفتر قوم همج
از نصوص کافی شافی عیان
آورم برهان قاطع ای امین
روی جان بر درگه شاهت کنم
سازم و رو آورم اندر رهت
از مددکاری ختم اولیا
سد کنم با حجت و برهانشان
آمدم در عرصه گاه گیر و دار
گرچه نبود رسم و راه اهل راز
اولیای اصفیای ذوالعلا
آن سیه مستان صهبای غرور
مفتیان و پیشوایان عوام
حجت شافی و وافی بشنوند
گوش کن تیان این نعم الرشاد
دیده بگشا بر اصول کافیم

در ولایت گر نمی باشی بصیر
 تا کنم اثبات آن عالی مقام
 چون رسول الله شهنشاه دنا
 وین بُدی چون دور از عدل خدا
 لاجرم کردی خلیفه خویشتن
 چونکه بودی آن کتاب مستطاب
 محکم و متشابه وهم خاص و عام
 با مقید هم عزایم بارخص
 باب اشکالات بُد مفتوح از او
 پس عنایات خداوند انام
 هر دو را با هم خلیفه خود نمود
 و آن دو را بر یکدگر شاهد نمود
 نص انی تارک بشنوکه هست
 تا خلایف را نماند اشتباه
 چون ائمه طیین طاهرین
 که زمانی خواهد آمد برانام
 از برای رفع ابهام و شبهه
 پس نمودندی خلیفه خویشتن
 آن امام و نص ارباب قبول
 همچنانکه آن کتاب حق تعال
 و آن نبی در جمع آن کرد اهتمام
 همچنانکه هست قرآن مدل
 جامع انواع اضداد است آن
 جمله اهل علم بر این قائلند
 چون تو را وجه تماثل شد عیان
 که از او خود رفع اشکالش شود
 تامین نبودت بر آن نصوص
 بر احادیث مبین کی بود
 گر نمیداد امام از او نشان
 چون نمی بودت خبر از راسخون
 پس لهذا آن ائمه طیین
 زین بیان مستطاب معتبر
 که حدیث ماکه از شرق جلال
 صعب و مستصعب بود فهمش بسی
 غیر املاک مقرب یا رسول

گوش جان بگشای تاگردی خبر
 لیک بعد از شرح و بسطی در کلام
 خواست بندد رخت از او دار فنا
 که گذارد خلق را بی رهنما
 در میانه شان کتاب ذوالمنن
 جامع اجمال و هم فصل الخطاب
 ناسخ و منسوخ و مطلق ای همام
 درج می بداندر آن احسن قصص
 شاهدهش مایعلم تأویله
 با کتاب الله ضم کردی امام
 باب اشکال کتاب از او گشود
 تا حقیقتشان کند کشف و شهود
 همچو ثقلین شاهی او را به دست
 خار شبهه شان براندازد ز راه
 از لدنی علمشان می بد مبین
 که رود مهر امامت در غمام
 تا نگردهد امر بر کس مشته
 این احادیث و بیان را درزمن
 هست نسبتشان چو قرآن و رسول
 بد خلیفه از نبی ذوالجلال
 همچنین میدان احادیث و امام
 جمله بر منسوخ و ناسخ مشتمل
 همچنین دان این احادیث و بیان
 که در این تیان مماثل باهمند
 بر مبین احتیاج نص بدان
 همچو قرآن کز امام زور شد
 کی تو بشناسی عمومش از خصوص
 گز نشان ندهد امام معتمد
 کی خبر جستی از آن کنز نهان
 راسخون علم حق ذوفنون
 بر تو کردند مبین را مبین
 گوش جان بگشاکه گردی با خبر
 گشت لامع چون مثال بیمثال
 می نگردهد محتمل او را کسی
 که بود مرسل ز دربار وصول

یا مرآن عبدی که قلبش را خدا
 زین بیان شد مؤمنین ممتحن
 هر دو ثقلین و خلیفه از امام
 وین دو شاهد بر حقیقت یکدگر
 این بیان را صاحب فهم قویم
 حکم بر صحت نماید بیگمان
 خامه را سازم دگرگردون مسیر
 این قدر شد زین بیان واضح
 که مرآن مؤمن وجودش واجب است
 لیکن آن مؤمن که آمد ممتحن
 این همان شخصی است کاو را مجتهد
 یافقیهی که مرآن اخباری است
 یا به مشائی بخوانندش حکیم
 یا کسی که عالم علم کلام
 یا هر آنکو تاج عرفانش بسر
 گر کسی را باشد انصافی قرین
 که کسی کا آمد به پیغمبر قرین
 لاجرم باید کسی باشد که او
 همچو اخوینش نبی و آن ملک
 آنکه آن اثنین را ثالث شدی
 تا محل فیض الهام آمده
 پس بغیر عارف این معنی کجا
 علم استنباط فرعت از اصول
 خود چه نسبت با مقام انبیا
 یا به ملکوت و مقربهای او
 درک معنی ظواهر که بود
 آن کجا و اشتراک سروران
 منطقیین و قواینی کز آن
 خود کجا و رتبه آن اولیا
 تصفیه کز عقل گردد با نظام
 ثم حقا کان ولی مؤتمن
 گر در این امت نمی بد لاکلام
 شق ثالث کوست عبد ممتحن
 بعد تحقیقات عاری ز اعوجاج
 کز کلام آن علی بوالحسن

امتحان سازد به ایمان در ولا
 با احادیث ائمه مؤتمن
 حجت حق بر خلائق تا قیام
 اندر این معنی به دقت کن نظر
 آنکه را باشد سلیقه مستقیم
 ماند باقی اینکه در تشخیص آن
 تا خبر آرم از آن بدر منیر
 که شدت این مساله خوش لایحه
 اندر این دوران که صاحب غایب است
 کیست آیا اندر این دور زمن
 می بخوانندش بدرک مستعد
 که ز اخبارش بود حجت بدست
 یا به اشراقی بدانندش علیم
 می بخوانندش در این دوران انام
 باشد و عارف بدانندش مگر
 میکند تصدیق این معنی یقین
 باملک هم بال گشت و هم نشین
 باشدش دل آینه اسرار هو
 خالص آید از همه ربیبی و شک
 لامحاله همچو آن دو بایندی
 در دلش هر لحظه پیغام آمده
 می شود اطلاق از راه صفا
 که بود از ظن معدوم الوصول
 کز رسالتشان بود تاج علا
 حاضران محضر دربار هو
 حاصل آن ذکر اخبار وسند
 صاحبان وحی و الهام و سیران
 پای استدلال آید در میان
 که مؤید آمدندی از خدا
 خود چه نسبت با خلافت از امام
 که مسما گشته عارف در زمن
 هیچ مصداقش نبند قول امام
 ذکر او بد بی ثمر ز آن مؤتمن
 بشنوا کنون این و بگذر از لجاج
 پیشوای مؤمنین ممتحن

شاهدی آرم بتأیید بیان
 روزی اندر منبر عزو علا
 که نیابد مؤمن ایمان را کمال
 گر نه بشناسد بنور انیتم
 چون بنور انیتم بشناسد او
 امتحان کرده است در ایمان یقین
 و آنکه کوتاهی کند از این بدان
 این بدان اکنون که ثابت شد بما
 که مرآن مؤمن که آمد ممتحن
 باشد او آنکس که بشناسد امام
 پس به دو تحقیق محتاج آمدیم
 که بنور انیت ذات امام
 دویم آنکه کیست عارف ای ولی
 اولینش دان که آن مولای دین
 که بنور انیتم آنکو شناخت
 و آن شناسائی حق باشد مرا
 وین بود آن دین خالص نزد ما
 کز کلام با نظام آن امام
 که بنور انیت آمد معرفت
 که شناسائی حق را خود بر آن
 هم نفرمودی به استلزام آن
 ثم حقا کاین کلام ذوالعلا
 که اصولی یا که اخباری چسان
 بل بمفهومش تصور کی کنند
 گر کیششان پرسد از مفهوم آن
 که بود متشابه اینگونه خبر
 چونکه حق مایعلم تأویله
 با وجود آنکه فرموده امام
 نی بود مؤمن نباشد ممتحن
 حینا از این کلام بانظام
 قشریان را جمله ارکان وجود
 ز آنکه قشریت مقام ظاهر است
 تا رسیدن اندر آن اعلا مقام
 چونکه آمد ذکر آن عالی مقام
 باز آمد بر سرش شوری از آن

که شود ز آن خصم دین کل اللسان
 اینچنین فرمود شاه اولیا
 آن کمالی که فزاید وجد و حال
 ز آنکه از آن می شود ایمان اتم
 باشد آن مؤمن که قلبش ذات هو
 آمده مستبصر و عارف بدین
 که بود مرتاب و شک او بی گمان
 از بیان آن علمی ایلیا
 ز امتحانات خدای ذوالمنن
 خود بنور انیت و گردد تمام
 اول آنکه این تصور را کنیم
 آن شناسائی چه باشد این مقام
 آن بنور انیت ذات علمی
 این بیان فرموده در خطبه مبین
 در شناسائی حق مرکب بتاخت
 خود شناسائی مشو از ما جدا
 پس بدان ای طالب راه هدا
 مستفاد آمد که آن عالی مقام
 معنی باشد عظیم اعلا صفت
 حمل فرمود آن امام انس و جان
 بلکه این را عین آن کردی بیان
 آمده حدی قرین اعتلا
 یا کلامی می کنند ادراک آن
 دستشان کوتاه از آن نخل بلند
 بر زبان لا ادری آرند آن زمان
 می نباشد مان ز مفهومش خبر
 گفته ما را کی سزد ادراک او
 آنکسی که نارسیده این مقام
 بل بود مرتاب و شک از وهم و ظن
 که ز بس آمد جلالت انتظام
 ریخته از هم به آن هستی و بود
 این ز درک معنی آن قاصر است
 خود چه باشد فرق کن تم الکلام
 بر زبان خامه مشکین ختام
 تا شود از ذکر آن رطب اللسان

گرچه شرمم آید از مولای خویش
لیک چون بر سرفتادم ظل پیر
قدر استعداد همت لاجرم
آنچه آرد جبرئیل دل پیام
مجملی ز آن را به اخوان الصفا
ملتمس ز ایشان چنانم از ولا
تا نگردد حاصل از سراللهی
ز آنکه هر فیضی که نازل از سماست
آنکه او از بیعتش سرتافته

که ز نیم دم ز آن مقام راست کیش
گشتم از جام وصالش شیرگیر
از حقیقت آگهی حاصل شدم
از بیان و شرح آن عالی مقام
می نمایم عرضه از راه وفا
که نهان دارند این کنز خفا
منکرین راه حجب را آگهی
مقسمش دست علی دست خداست
آگهی کی از معارف یافته

علم و معرفت

ای که جویائی طریق معرفت
این به تحقیق دگر موقوف هست
هم به معنی معرفت آگه شوی
علم دان ادراک کلی زین سمت
باشد ادراک همان معنی ولی
فی المثل علمت بر اینکه مطبقة
پس تصور کردن مفهوم آن
خود مرآن مفهوم کل بشناختن
معرفت در طب بود یعنی که عمرو
این بود آن مطبقة که پیش از این
گر کسی در شخص مخصوص چنین
کس بعلم طب نگوید عارفش
ز آنکه باشد معرفت اشناختن
بعد تمهیدات عاری از عوج
چون کسی تصدیق این معنی نمود
که بود این عالم کون و فساد
هم منزله باشد از هر نقص و عیب
مردمان خوانند شخص عالمش
از صفت های کمالیه بود
ز آنکه ادراکش نباشد حد این
کآن خدای کلی از روی یقین
او بود که شد از اینجا جلوه گر
آدمی را چون بصیرت شد قرین
آن وجود مطلق شاه وجود

که چه باشد معنی نورانیت
که بدانی علم را معنی چه است
فرق این دو بینی و در ره شوی
که بود اجمالی اما معرفت
دیدنش اندر صور مستفصلی
هست حمائی به وصفی لایقه
که بود کلیه علم طب بدان
در صور مستفصله اندر ز من
این تبی که دارد امروزش بزجر
کلیه کردم تصور از یقین
مطبقة شناسد از روی یقین
گرچه باشد در کمال کش و فش
علم دانستن بود گرچه ز ظن
بشنو از من نی از آن قوم همج
بعد از آنکه سدش باب جحود
صانعی او را سراسر عدل و داد
باشد آگه از همه اسرار غیب
بر وجود حق و آنچه لازمش
لیکنش عارف نگویند ای سند
که بگویند از ره عین الیقین
که تصور کرده بودم پیش از این
مظهر از این مظهر آمد در نظر
که بیند او ز هر مظهر مبین
از ره بینائی کشف و شهود

هر اثر ز آثار را داند هم او علم و قدرت را ببیند فی المثل کاین اثر از علم و آن قدرت بود گه از آن مرآت آید در نظر بلکه هر شیئی کاید او را در نظر این چنین کس عارف ذات حقست لیکن این دیدش به چشم سربود بشنو از جان این حدیث مستطاب که ندیدم هیچ چیزی در جهان در سلیقه گراننداری اعوجاج آوری انصاف از روی یقین باز بنگر در کلام ذوالجلال یعنی آن اهل کتاب آسمان از کتب وز گفته های انبیا عالم و دانا شدند زین سمت باشند و آن ظهور او رسد چون پیمبر را بدیدند و کتاب کآن محمد که بکلیه بدی و آن کتابی که علی الاجمال بود شخص کل را ما صدق شد آشکار چونکه معنی معرفت حق آشکار پس تصور کن شناسائی امام که چه باشد معنی نورانیت که مراد از نور کآمد در بیان همچو نور شمس و نور اختران بل بود آن نور عقلی بسیط نی به ذات خویش جسمانیستی چونکه دانستی که آن نور علی که مجرد روح را از همدمی همچنین روحانیت را زین سمت زین بیان آن حضرت ختمی پناه گرچه دو آمد عبارت ز آن جناب اولش فرمود آن نور احد بار دیگر گفت آن نور خدا پس ز نورانیت ذات امام

که نتیجه است از صفات ذات هو جلوه گراندر مظاهر بی خلل ذات حق را این دو چون کسوت بود گه از این کسوت برآید جلوه گراندر ذات حق را بیند آنجا جلوه گراندر که از او بزم جهان را رونقست این مراتب گرنه تصدیقت شود کآردت بیرون ز شک و ارباب که ندیدستم خدا را پیش از آن سرکنی بررو در جهل و لجاج که مراد از معرفت باشد همین کز خلاصه آن بود گویا مقال که به علم کلی اجمالی که آن حاصل ایشان را شد از ذوق و کیا که فلان پیغمبری کایش صفت هم کتابی زین سمت با او بود از شناسائی شدند کامیاب در تصورمان همانا آمدی در تصور برقع از رخ برگشود و آن کتاب کلی آمد نامدار گشت و گردیدی از آن کامل عیار کآن بنورانیت آمد این مقام این بدان اکنون ز راه معرفت نی ورا آن نور جسمانی بدان یا چو نور نار و هرچه غیر آن کز تجرد بر همه باشد محیط بل عری از صورت و مادستی نیست جسمانی بدان گر عاقلی شد مرادف اندر اینجا و همی و آن مرادف آمده نورانیت از حقیقت خود تو را کرد انتباه لیک یک باشد بر هر مستطاب کاولین خلق خدا نورم بود کاولین خلقت بدان روح مرا آن تجرد کلیه دان این مقام

اعنی آن نوری که آن اکبرشده که بود تعبیر از آن نور جمال عقل کلش خوان و یا ام الکتاب لیک اندر این مقام معتلی بل همه آن اهل عصمت اجمعین این تعین دان ز دریای وجود چون حباب و موج فانی شد در آن بشکند بر سرکله را چون حباب این دوئی اندر مقام کثرت است هر یکی شد مظهر شأنی دگر آن یکی شد مظهر لطف و جمال چون تعین از میان شد برکنار آشکار آید تو را ای ذوفنون این زمان بگذار جمله معترض از بیان ماجرا تقریر کن شاهی بر صدق مطلب داشتی آری آری شور دریای وجود بشنو اینک قاضی این محکمه شاهد بزم حضور ذوالمنن با علی از نور واحد آمدم باز فرماید علی ایلیا همچنین یک دان سراسر سر ما چون بود ثابت تو را ای حق پرست و آنچه تابان است از خورشید ذات باشد او را واسطه نور احد هر تجلی که کند ذات از صفات همچنانکه از مظاهر حق ظهور همچنین دان هر زمان نور امام چون کسی را علم کلی شد مبین عالم آمد بر صفات آن جناب آنکه اربینا شود چشم دلش می شناسد و آن صفاتش سر بسر چون به برهانات عقل و نقلیت که هر آن مظهر که او جامع بود نیست جز انسان کامل که از آن

یا مرآن روحی که اعظم آمده آن حقیقت احمدیه بالمآل یا بدان آن علم اعلا مستطاب متحد میدان محمد باعلی متحد باشند از حق یقین چون حباب و موج کآید در نمود چیست جز دریا دگر اندر میان خود چه باشد غیر آب ای نکته یاب که تعین ها در آن صورت بیست هر یکی نوعی به عالم جلوه گر و آن دگر شد مظهر قهر و جلال دارو دیاری نماند غیر یار معنی اننا الیه راجعون بازگو از آن که آمد مفترض معنی نورانیت تفسیر کن هان چه شد کورا زکف بگذاشتی خود از آن گفت و شنیدم در ربود کآورم دو بینه بس محکمه آن رسول مؤتمن گفتا که من گو که را حد است جرح شاهد من کلنا واحد و واحد امرنا جمله مان یک شتی بدان نزد خدا که هر آن فیضی که جاری از حق است بر تمامی ذره های ممکنات آن حقیقه کلیه سر صمد باشد از توسط مرات ذات دارد و تابان بود نور حضور جلوه گر اندر مظاهر و السلام بر حقیقت از امام راستین هم خلافت کلیه ز آن مستطاب او ز هر مظهر امام عادلش از مظاهر می بیند جلوه گر گشت ثابت در بیان معرفت مجمع و مجلای مستجمع بود می شود ظاهر نشان بی نشان

دان لهذا که شناسائی خدا ز آنکه ز آن مظهر هم او شد جلوه گر همچنان اشناختن ذات امام و آن شناسائی رب ذوالقدر گشت ظاهر که شناسائی خدا هم شناسائی امام ذوالعلا شکرلله از دم مبرد الله که کسی تا مرد حق را لاکلام می نیند اندر او نتوان نهاد هم نه بتوان گفت عارف بر امام بل رعایت تربیت را اقتضا که بیند ذات حق را در امام که عبارت ز اوست مؤمن ممتحن پس مر آن مومن کسی باشد که او اندر آئینه دگر ای معتمد کآئینه مؤمن به عالم مؤمن است یا به مرآت امام دیگری پس بدان ای مستدل تیزبین که نمود نور را معنی به روح چون بگوش جان شنیدم از رسول آن به عنوان تنزل بود هان که به استدلالیان انسش بود لیکن اندر مشرب روشندان خود حقیقت نور نبود جز وجود از کتاب الله بخوان الله نور و آن مقامی که رسالت نام اوست با نبوت هم ولایت از یقین گرتو را تشکیک از این خواهد فزود کرده این تحقیق مولانای ما در کتابی که بود عین الیقین تا شود بر تو عیان این مسئله که شناسائی امامت چه بود کردی اقرار آنکه مؤمن ممتحن لیک تو با قشری نادان بگو در همه جا کرده مولایت ادا

هست موقوف شناسائی ورا همچو آئینه که بنماید صور اندر آن مظهر که شیعه شد به نام که از این کسوت برآمد جلوه گر خود شناسائی امام آمد هلا شد شناسائی ذات کبریا خار این شبهه بر افتادت ز راه هر زمان شناسد و نور امام عارف حق نام آن صافی نهاد ز آنکه بر سر باشدش سودای خام این چنین باشد ز مردان خدا هم ورا در شیعه خاص گرام که بیان گردید در صدر سخن جلوه گر بیند امام نیکخو کو بود مؤمن به وفق این سند گر بود پنهان امام ای حق پرست گر بود ظاهر شناسد آن سری که همان توجیه کآمد پیش از این روح پاکی که از آن یابد فتوح کلم الناس علی قدر عقول بامتوسط مماشات ای فلان تا از آن مشرب چه اش عاید شود کاهل توحیدند پیدا و نهان آن وجود مطلق از روی شهود تا شود تابان بدل نور حضور دو جهان در پرتو انعام اوست جملگی نور وجودند ای ظنین که شده آن نور تعبیر از وجود محسن کاشانی آن مرد خدا از یقین عین الیقین او بین پس محقق شد کنون ای دو دله صاحب آن معرفت هم که بود عارف آمد اندر این دور زمن خود چه سازم که شوی اسرار جو لفظ یعرفنی و عرفنی تو را

هم مبرهن آمدت که معرفت
 باوجود این تو را آمد پدید
 که مگر آن مؤمنی که محتج
 آن اصولی یا که اخباری بود
 یا مگر در آن زمان بودی مراد
 پس همان بهتر که تو جویی پناه
 او نماید رهبری ورنه تو را
 از براهین و حجج نقشی برآب
 هم مگر لطف خدا یارت شود
 لیک مطلب را کنون سازم تمام
 راه حق را ثابت از برهان کنم
 تا نگویی بی خبر بودم از آن
 هیچ کارم نیست باردار و قبول
 «لیک دعوت وارد است از کردگار
 آمدم اکنون به میدان سخن

غیر علم است از بیان آن سمت
 هر زمان شیطان خیالی ای عنید
 شاه فرمودش مراد از آن سخن
 یا کلامی که مرآن وصفش سزد
 خود ز عرفان معنی این اجتهاد
 سوی درگاه الهت تا براه
 آنچه آمد ز انبیا و اولیا
 باشد وز آنها نمی گردی مجاب
 بر صراط مستقیم آورد
 تا شود اتمام حجت برانام
 وین حجج از بهر آن اتیان کنم
 اشتباهم گشت دامنگیر جان
 همچنانکه گفته آن مرد حمل
 با قبول و نا قبول او را چه کار
 تا کنم تجدید آن در انجمن

تحقیق محقق دوانی

چون محقق شد که مؤمن محتج
 هر دو هستند خلیفه از امام
 که آن محقق که دوانی باشد او
 که بود دو قسم آن آل رسول
 یک از آن صوری و دیگر معنوی
 که مرایشانند فرقه که نسب
 از ولاد صوریه ذوالنوریه
 که به سادات معروف جهان
 که بودشان از ولاد معنوی
 که مسامیند در دور جهان
 گر از این تحقیق بارت بردل است
 شاهدی از زین عباده آورم
 این چنین فرمود فخر عارفان
 ز آنکه مردی بود از ما اهل بیت
 هیچ دانی از چه اش عالم بگفت
 چونکه او راه طریقت رفته بود
 این طریقت دان ولاد ثانوی
 همچنین از آن علی ایلیا

با حدیث اهل بیت مؤمن
 از ره تحقیق بنگر این کلام
 کرده این تحقیق در جایی نکو
 که بودشان ره به دربار وصول
 بشنو از صوری کنون زین مثنوی
 هستشان پیدا از آن محبوب رب
 بر علی وفاطمه خود ذریه
 پس ز آل معنوی بشنو نشان
 نسبت باطن به آن شاه قوی
 عارفان از امت آخر زمان
 فهم آن از راه جهلت مشکل است
 شور اندر جمع زهاد آورم
 که بدی سلمان یکی از عالمان
 در چراغش بودی از آن شجره زیت
 از چه اش این در مدحت شه بسفت
 عالمش خواند آن شهنشاه وجود
 که شود حاصل به موت معنوی
 هست مروی این حدیث بابها

که تولد کرد می از آن رسول و انما اعلم کتاب الله را از ولاده معنویه ای قسری چون حقیقت اهل بیت و آل را کز تواتر گشته این معنی مبین که طریقه مرضیه ایشان بود در همه احوال خود از خاص و عام و آنچه از آن پیشوای مؤمن که خلیفه اند از امام آن عین نور از معارف مبدأ و روز معاد و آن تکالیفی که قلبی قالبی است جمله را سازند تسلیم قبول اعتراض و بحث وارد ناورند مأخذ این اصل اگر خواهی عیان که فلاور بیک لایؤمنون در میان خویشتن فیما شجر پس نمی یابند در خودشان حرج هیچ ایمانشان نمی آید پسند هم به کافی هست بابی که روا رو بخوانش تا بیابی آگهی گریه تسلیم سری هست این زمان چون بدور آمد مربی کل امام وین بود ثابت به عرفانی علوم که میان عبد و رب نبود حجاب همچنانکه شد یک از پیغمبران چونکه بست احرام قرب ذوالجلال پس لهذا بهر رفع این حجاب آنکه آمد مرشد کل انام کرده قانونی مقرر ز امر حق که مریدان حقیقی آمدند مستعد رفع تعینها شوند چون شود رفع تعینها تمام گشت تابانشان بدل چون نور شاه و آن قوانین اعظمش دانی که چیست همچنین کاین آیه اش سازد بیان

که بدی او مالک الملک و صول یعنی این تولید حاصل شد و را بگذر از خود معنی تولید بین نیک دانستی بدان ای باصفا ز اهل بیت طیین طاهرین آنکه دایم شیعیانشان زین سند جملگی باشند تسلیم امام به وساطه مؤمنین مستحق جلوه گر آید به مرآت ظهور و آنچه آید از ره و رسم رشاد که همه منصوص از نص نبی است دور گردند از همه گفت فضول آنچه گویند از دل و جان بشنوند گوش کن این آیه وافی بیان تا سازندت حکم ای ذوفنون چون حکم سازندت ای فخر بشر ز آنچه کردی حکم از رب الفرج گرنه تسلیمت به تسلیم شوند نام باشد باب تسلیم از صفا از ره تسلیم و رو در ره نهی گوش بگشا تا کنم تبیان آن هم خلیفه از خداوند سلام از نصوص وافی کامل رسوم جز تعین بندگان باشد حجاب این خطاب او را ز خلاق جهان یا نبی الله دع نفسک تعال کز تعین تا براندازد نقاب فی الحقیقه یعنی آنکو هست امام تا مگر آن شیعیان مستحق آن قوانین را رعایت چون کنند هم ز خود سلب تشخصها کند تابد ایشان را بدل نور امام آن زمان گردند مرآت اله غیر قانون محبت هیچ نیست کای رسول الله بگو با امتان

که سوآلی می‌ندارم از شما پس به وفق این بیان معتمد که ذوالقربی که اولاد ویند یا که سری روحی و جسمی بوند اعنلی اولاد علی و فاطمه که یکی ز آنها بحکم این سند خود رسول الله را نفس نفیس هم بود از حکم این نص جلی خود حقیقه احمدیه ای جواد که شدند آن دو عین یکدگر و آن دگر از حکم آنکه آن جناب پاره تن گشت و بضعه روح او که ولاشان واجب آمد بر انام زین جهت هریک از ایشان برامم تا بحدی کآمد از فخر بشر چون ذوی القربای شه بشناختی

جز مودت در ذوی القربی مرا بر همه امت کنون واجب بود خواه قلبی قالبی ای هوشمند که مودتشان بجان و دل خرنند که ولاشان شد بر ایمان قائمه کوسست انفسنا و انفسکم بود ظاهر و باطن و را یار و جلیس که زیک نور آمد من با علی نیک بنگر معنی این اتحاد عین احول را دویاید در نظر فاطمه را بضعه خواندی زین حساب شد مبرهن زین بیان ای نیکخو خود زخاتم تا به قائم والسلام امرکرد در محبت لاجرم سیئه باحُب مولا لا تضر «در محبتشان لـواافراختی»

ولایت

از ولایت نکته‌ای بشنوکنون این ولایت را دو معنی زکیست که در ایمان کو بود اصل و سند وین بود ظاهر که از ایمان مراد که یکی از آن اصول خمس است اولویست در تصرف دان دوم خامه را در ذکر دوم ره سپر وین بود آنکه یقین سازند انام از خود ایشان و هم خود را کنند واگذارند اختیار خود به او بگذرند از اختیار و هم مراد حق چو ما را داده در دست امام نیز ما را آمده تکلیف این کآن کسی بر ناطقی خود گوش داد حلقه عبودیتش در گوش جان ما صدق گردیم موتورا بجان تا نمیریم از هوای هست خویش

گرددت تا سوی بیعت رهنمون اعتقاد اندر امامت ز آن یکیست مندرج این معنی البته بود هست اصول خمس بی کم و زیاد اعتقاد اندر امامت پای بست چون که مستغنی ز شرح آمد یکم سازم و بدهم مجال کروفرد در تصرفشان بود اولی امام زان تصرف در دو عالم بهره‌مند تا تصرفشان کند آن نور هو تا تصرفشان کند کیف اراد که تصرفمان نماید آن همام کز مفاد این حدیث دلشین بندگی بنموده او را از رشاد خوش کشیم از ذوق دل بی امتنان پیش از آن کآید تموتومان عیان کی تصرفمان کند آن مهرکیش

وین تصرف دادن خود بر امام در لسان شرع انور بیعت است معنی بیعت بود بفروختن چون گشوده حق در بیع و شرا مشتری اینجاست حق ذوالمن پس به مدلولی کز این آیه رسید از یقین بیعت نموده با خدا تا که بفروشند حق را جان و مال ما هم از ذوقی که در فاستبشرواست همچنان کاین آیه وافی بیان که هر آنکس که تولا آورد هم به آنها کآمدندی مؤمنون این بود معنی ولایت ای ولی ای خوش آنکو زین ولایت کامیاب ای خوش آنکو ازدم آن ممسحتن ای خوش آن مؤمن کز ایمان به او ای خوش آنکو این بشارت را شنید زین بشارت گر بصارت نامدت زین بشارت مژده ده در مثنوی «کای گروه مؤمنان شادی کنید» «شاخ گل هر جا که روید هم گل است» هر کجا گردد ولایت جلوه گر پس نبی و آن امام از رهبری ز آنکه دو جنبه مرایشان را بود از رهی کایشان خلیفه اند از خدا مشتری هستند و از راهی که ما بایعند و واسطه سوی احد گر نباشد واسطه از شه به راه همچنان که داده زین معنی خبر کآنکه شد گمراه از راه خدا تا نباشد در میانه واسطه این شنیدم از یکی اصحاب راه که مرا چون لطف حق شد دستگیر از کرم بگشود باب بیعتم رونقی بخشید در کارم ز جود

که شده تکلیف از رب الانام بیعتی کآن اول عبیدت است جان و مال خود برب ذوالمن از کلام پاک الله اشترای و آن نبی و آن امام مؤتمن کآنکه با تو کرد بیعت ای رشید خلق را خوانند در این اشترای در عوض گیرند جنات وصال بایعیم و مشتری آن نور هوست شاهی صدق است اینش ترجمان بر خداوند و رسول معتمد از یقین حزب الله اندی غالبون که شود از بیعت فاش و منجلی آمد و گردید از آن کامل نصاب مؤمن آمد رسته شد از شک و ظن ما صدق شد آیه فاستبشرو وز قیود ما سوی الله وارهید دیده بگشا تا بصارت آیدت آمده خوش مولوی معنوی همچو سرو سوسن آزادی کنید» خم مل هر جا که جوشد هم مل است» از نبی است و امام ذوالقدر هر دو اینجا بایعند و مشتری یک به خلق و یک به خالق زین سند بیعت ایشان بود بیعت ورا می نباشد مان رهی سوی خدا تا که مقبول خداوندی شود گمراهی دورت کند از شاهراه آن خدای هادی جن و بشر لن تجدلله ولیاً مرشدا کی بحق جستن توانی رابطه که برادر بد مرا بی اشتباه آمدم در ظل شاه شیرگیر کرد اتمام نعم ز آن نعمتم باز فرمودم برخ باب شهود

اندر آن بزمی که حورا از قصور
 اندر آن بزمی که نور حق از آن
 حضرت مشتاق آن شاه کفیل
 که رسانیدم برونق بخش جان
 دست بیعت دادمش و آن محتشم
 چونکه روزی چندم از این درگذشت
 که مرا مولا امیر مؤمنان
 ساخته احضار دربار شاهی
 بر در خانه غلام شاه را
 لرزه بر اعضا و اندام فتاد
 مرده بودم چون ز هست نفس خویش
 شد مجسم نزد خود اعمال من
 من کجا و حضرت مولا کجا
 چون به دوشم نیست جز بارگناه
 ناگهان آن حضرت مشتاق من
 جلوه گر آمد مرا در آن زمان
 پس به من بنمود روی التفات
 غم مخور از همت پیر طریق
 دست من بگرفت و همراه غلام
 چونکه دستم شد ز دستش فیض یاب
 دست فیاضی گرفتم چونکه دست
 چون بیزم کبریا داخل شدیم
 دست من ازدست داد و شد روان
 تا بدانجایی که شه بنشسته بود
 آمدم یک قصر عالی در نظر
 عالم لاهوت که بشنیدمی
 که نبذ در آن به جز نور حضور
 غیر ذات اقدسش کس می نبود
 لیک ظاهر شد مرا احوال پیش
 آن سرادقهای عظمت هم جلال
 در دل و جانم در افتاد اضطراب
 و آن سرور سینه های عاشقان
 پیش ایوان ولایت انتظام
 و آنگهی یک زبن عبارت را ادا
 کانکه فرمودی که آرم مرورا

سـربرآورده بنظراره حضـور
 جلوه گر بودی به اطراف جهان
 در طریق راه حق بودم دلیل
 رونق آفاق و انفس بی گمان
 دست من بگرفت از روی کرم
 دیدم اندر واقعه این سرگذشت
 مشتری بر جملگی بیاع جان
 یافتم از این خبر چون آگهی
 چونکه دیدم رفتم از عقل و کیا
 آنچنانکه نام خود رفتم زیاد
 محشرم آمد پدید ای مهرکیش
 می بگفتم وای بر احوال من
 خود چه سازم چون کنم واحسرتا
 چون روم اندر حضور پادشاه
 شاهد آن عهد و آن میثاق من
 باز آمد در تنم روح روان
 کت چه آمدکاینچنین بنمودمات
 که بهرحالی منت باشم رفیق
 شد قدم فرسا به دربار امام
 رخت بریست از وجودم اضطراب
 در سرای امنیت کردم نشست
 اندر آن دربار نازل آمدیم
 او به پیش و من پی او سایه سان
 که بدی مسجود ارکان وجود
 که بدی عرشش کمین پایه مگر
 آشکارا آن زمانش دیدمی
 جلوه گر ز آن آیت الله نور
 اندر آن بزم شهنشاه وجود
 در عقب استادم و رفتم ز خویش
 ظاهر آمد دگر ز آن ذوالجلال
 آنچنان کز موج در دریا حباب
 عاشقان را مایه امن و امان
 رفت و مولا را رسانیدی سلام
 کرد نزد شاه دین آن بوالوفا
 یا هر آنکو عرضه کردم مر تو را

حال آوردم ورا پس گفت شاه پس شد او نزد من و دستم گرفت که چو دست او به دست من رسید پس ببرم نزد شاه اولیا شاه فرمودی که خوب است از کرم پس ز دربار ملایک پاسبان که روان بودند بر دربار شاه که نباشد شاه را وقت سلام پس مرا آن محرم قرب قبول خود چه کارت هست با این مردمان این نه آن کویی بود کآنجا توان آن شهی که شد کفیل جبرئیل از در بیعت چو تو داخل شدی هم منت بودی بهمراهی رفیق هی تو از خواب گران بیدار شو مستمع شو بر تتمه آن بیان

حاضرش کن ای امین بارگاه بار دیگر آمدم اندر شگفت وحشتم رفت امنیت آمد پدید بعد تعظیم و سلامش ای کیا رخصتم پس داد شاه محتشم چون برون رفتیم دید مردمان گفتم ایشان را ز راه انتباه نیستش پروای جمع و ازدحام حضرت مشتاق گفتا ای فضول چشم سر بگشای و بر بند این زمان هر کسی ناخوانده آید هر زمان کی بدرگاهش توان شد بیدلیل بزم شاهی را کنون قابل شدی که نظر افکندت آن شاه شفیق کاهلی بگذار و اندر کار شو «شاهد مقصود تا گردد عیان»

ولایت

چون ولادت را صدف بشکافتی پس بدان که آخرین فرض خدا ز آنکه اتمام نعم حاصل از اوست شد از آن اسلام مرضی خدا وین بود نوعی ز اعمال ای سند نی بود از اعتقادات نهان گر تو را تشکیک باشد در فوآد بشنو از قول امام مؤتمن که بود بر پنج جزو اسلام ما که اگر نبود یکی از آنها بود اولین آمد صلوات و دویمین چارمینش حج بیت الله دان و اینقدر که آن خداوند سلام هیچ چیز از واجبات خود دگر که کجا فرموده ان لم تفعل او وین بود ظاهر بر ارباب بصر اعتقاد اندر امامت نیست او

در بیعت اندر آن دریافتی این ولایت آمده بر بندها دین حق اندر جهان کامل از اوست ز آنکه بی تسلیم اسلامی کجا که بجا آوردنش لازم بود همچنانکه هست بعضی را گمان که ز اعمالی بود یا ز اعتقاد تا برون آیی از این تشکیک و ظن هر یکی را دان چو عضوی بابها ناتمام اسلام و دین ای باخرد شد زکات و صوم آمد سیمین پنجمین آمد ولایت بی گمان کردمان اندر ولایت اتمام می فرموده نکو میکن نظر با نبی جز در ولایت بازگو کاین ولایت در حدیث معتبر بل یکی باشد ز اعمال نکو

همچو آن اخوات اربع که امام وین بود آن عهد و بیعت با امام هم امام آمد مکلف بر همین یا نبی یا آن امام سابقش که هم او آرد بجا این عهد را همچنانکه حق از این معنی خبر کای نبی الله رسول ذوالعلا از نبیین عهد و میثاق و ولا هم ز موسا وز عیسا جملگی و اخذ بنمودیم میثاقی غلیظ و آمده اندر حدیث بارشاد آن ولایت حضرت مولا علی مجملا باشد ولایت معنی یا چو حج بیت یا مثل صیام گره نوزت هست تشکیک و زلزل گوش کن بر وجه استدلال نیز کاین عبارت در حدیث بابها هر عبارت فهمی این داند که آن پس مراد از لفظ اسلام ای سند اعتقاد است اندر اینجا مطلقا یا عمل باشد که آن مقسم بود یا که مجموع اعتقاد است و عمل پس اگر مقسم شد اینجا اعتقاد که صلات است و زکات و حج و صوم بل ولایت را به معنی اعتقاد ذکر او اینجا مناسب کی بود کاوست توحید و نبوت عدل هم و عمل تنهاست مقصود بیگمان که بدون ذکر آن خمس و جهاد هم بود ذکر ولایت این مقام ور بود مجموع مقصود و مرام که بود اسلام علی احدی عشر گر از این اشکال میجوئی مفر کز شقوق آن ثلاثه نام دار پس بیازار سخن آریم رو

کرده با او ضم بعین التزام که ز حق گردیده واجب بر انام که کند این عهد و بیعت از یقین بل نبی را هست تکلیف از حقش با یدالله صاحب عهد خدا داده زین آیه به مضمونش نگر یادکن وقتی که بگرفتیم ما وز تو وهم نوح و ابراهیم را آن اولوالعزمان بی ریب و شکی تا که باشند از دل و جان حفیظ که از این میثاق می باشد مراد ای خوش آنکو آمد از آن معتلی چون صلات و آن زکات ای معنوی و آن نباشد غیر تسلیم امام که ولایت هست در اینجا عمل تا عیانست گردد از روی تمیز که بود بر پنج جزو اسلام ما در مقام حصر باشد بی گمان که مر این تقسیم را مقسم بود که بود مقسم اصول خمس را بر فروع سته ای کامل عدد شق رابع را نباشد محتمل ذکر اخوات وی ای نیکو نهاد نیست جایز از امام آن رأس قوم در امامت گر تو میدانی مراد بلکه باید ذکر اخواتش شود پس معاد است و امامت لاجرم ذکر اعمال اربعه را نیز دان نیست کافی گر تو را هست اجتهاد لا محاله غیر جایز از آن امام این چنین بایست فرمودن امام پنج اصول و شش فروع معتبر غیر این توجیه کی یابی مقرر شق ثانی را نمائیم اختیار تا شویم از شهد معنی کامجو

که مرا اسلامی که فرموده امام وجه این ترتیب بشنوزین سند این فرایض خمس را واجب نمود گر نخواهی کرد باور ای ظنین و اینکه نامد ذکر آن خمس و جهاد علت آن اندراج آن دواست این مراتب چون محقق آمدت کز وجود اصل و فرع ای حق پرست پس ولایت علت غائی بود این شریعت شجره‌ای دان بابها وین ولایت تخم و ثمره وی بود کاصلش آمد معرفت فرعش بود لیکن اندر داب اصحاب طریق که مر آن توحید شد تخم و ثمر و اندر اینجا آمده تخم و ثمر اندر آنجا بودی آن اول فکر و اندر اینجا آمده آخر عمل وز هووالاول هووالآخر گشود وز حقیقت این کلام بی بدل برقع از رخ برفکنند و شد عیان کو مقدم هست در ذهن ای نجی چونکه بد توحید اول و هله آن بد وجود ذهنی او را لا کلام هم رسانیدی وجود خارجی که به فهم این لطایفمان نمود زین مراتب چونکه گشتی بابصر که ولایت هست اگر شیعه امام این وجود هستی وی بالتمام که هم او غالب بهر غالب بود وین مقام از اصطلاح عارفان چون فنا فی الشیخ گردیدش مقام این مقامش میرساند پس دگر تا نسا زد کس در این منزل مقام چون ولایت را شناسا آمدی این بدان اکنون که چاره نی تو را

آن عمل باشد فقط اینجا مرام که رسول آن نور سلطان احد بر همین ترتیب از رب ودود رو کتاب حجة الکافی بین اندر این تقسیم از آن نور رشاد در ولایت که شدند پای بست نیز این معنی مصدق آیدت علت غائی وجود ثمره است از همه اعمال دین زین مستند برگ و بارش امر و نهی پادشا که از آن شجره دگر ظاهر شود آن حقیقت ثمره توحید احد وه چه نیکو اصطلاحی است ای شقیق اندر آنجا و شریعت بد شجر مر حقیقت را و آنش شد شجر اندر این فکرت نکو میکن نظر ز آنکه باشد از همه آن ماحصل پرده اسرار و آمد در شهود کاول فکر آمده آخر عمل آری آری علت غائی بدان هم مؤخر در وجود خارجی از مقوله اعتقادات «آن زمان» «شدر» آخر چون ز احوال و مقام احمد الله ملاذ الملتجی رهنمائی از ره کشف و شهود دان مر آن قانون کلی معتبر در عمل آرد به ارکان تمام فانی آید در وجود آن امام هستی موهوم را سالب بود شد فنا فی الشیخ آنرا ترجمان ذات حق چون هست در سر امام در فنا فی الله و گردد با بصر نیست ایمن از شرور نفس خام بر نکاتش سر بسر واقف شدی جز رعایت این فریضه ای کیا

ز آنکه اسلامی که رکنش پنج شد
هم نباشد جایز از تو این کلام
نی بود تکلیف در تحصیل این
پس لهذا باش آگه از یقین
در زمان غیبت ممکن نیست آن
در تصرف مؤمنی کو ممتحن
دورگـردی از اراده و اختیار
بل وجود خویش آری مو به مو
گر به استبعاد می باشی قرین
که تولایش چسان ای گول عام
ای دریغ از فهم و عقل قاصرت
ای دریغاکه نفهمیدی هنوز
رتبه اش نزد خدا نشناختی
تا بکی اندر حضیض پستی
حاصل تحصیل تو باشد همین
زین قیودت تا بکی در محبسی
که نموده آن امام با نمک
با نبی مرسلش کرده قرین
گشته وارد این حدیث بابها
هست یک قسمش مقرب آن یکی
و آن نبی هم نیز میباشد چنین
همچنین مؤمن دو قسم و یک از آن
و آن حدیث ما که آمد بی بدل
می نکردندی بجز مقربین
وز فریق مؤمنین راستین
با وجود این مراتب خود تو را
که موالاتش نه واجب بشمری
وین عجب ترکه مرآن شخصی که آن
واجب الطاعة بداننی چون امام
که کند چون حکمی او اندر میان
هرکه بنماید بحکم الله آن
لامحاله باشد اندر شأن او
با وجود آنکه در بدو کلام
هم بنا بر وفق آن توجیه ما
خود بر آن اطلاق عارف نارواست

آن چهارش بد طلسم این گنج شد
که در این دوران غیبت از امام
ز آنکه شد اسلام را رکن رکن
که رعایه این فریضه رکن دین
جز که آری خویشتن را بی گمان
آمد از رب قدیر ذوالمنن
واگذاری آن دو با آن مرد کار
در اراده و اختیار و علم او
یا که استعجاب میداری از این
واجب است همچون تولای امام
که نباشد فهم معنی در خورت
معنی آن مؤمن اندیشه سوز
یا چو خود او را تصور ساختی
زین علوم رسمی اندر هستی
که صدارت را بجان سازی قرین
آخر ای کودن نظر کن که کسی
همدم او را با مقرب از ملک
تا بحدی کز ائمه راستین
که ملک آمد دوگونه از خدا
آمده غیر مقرب بی شکی
مرسل و هم غیرمرسل از یقین
ممتحن شد و آن یکی غیرش بدان
هیچیک از املاک آن را محتمل
وز گروه انبیا جز مرسلین
محتمل ناید به جز ممتحنین
شرم ناید از امام ذوالعلا
این بیان دانی کلام سرسری
گویی اخباری فقیهش در جهان
حمل سازی کاین کلام بانظام
که بود آن حکم ما پس رد آن
کرده استخفاف بی شک و گمان
کامتالش شد مثال ذات هو
عرف احکامنا گفته امام
که نگارش یافت در عنوان تو را
اینچنین نسبت به او محض خطاست

با وجود این تو را آید عجب
وز اطاعت مؤمنین کو ممتحن
او بنورانیست ذات امام
ور تو را با این همه نص از نصوص
و این شواهد با براهین و حجج
بشنو اینک این کلام بانظام
این فقیر بینوا را از کرم
که بیان فرموده از نص جلی
هست واجب چون موالات علی
تا نپنداری کلام عارفان
در ظهور آید ندارد مأخذی
که بنایش هست بر وهم و خیال
در کتاب حجت الکافی بود
از سعید ابن طریف نکته دان
حضرت باقر امام راستین
کآتکه خواهد زنده اش سازد خدا
موتش آید همچو موت شهدا
کرده غرس آنرا بدست لطف خویش
باز فرموده رسول آن نور ذات
همچنین موتش چو موت من بود
آنچنان جنت که غرس آن نمود
پس موالات علی را وولیش
دشمنش را همچنین دشمن بود

از تولا عارف کامل حسب
باشد و عارف بود بی وهم و ظن
داری استعجاب با این عقل خام
و این اسانید از عموم و از خصوص
هست تشکیکی ایما رأس همج
که چسان اعجاز فرموده امام
خوش حمایت کرده است آن محتشم
که موالات ولی آن علی
نیک بنگر بر بیان معتلی
«که ز مفتاح ولایت نور آن»
همچو افکار تو ای بیرون ز دی
آن خیالاتی که شد دام ضلال
از محمد ابن یعقوب این سند
که روایت کرده از سلطان جان
که چنین فرموده خیرالمرسلین
چون حیات انبیای ذوالعلا
گرددش مسکن جنانی که خدا
دوست دارد پس علی را و ولیش
کانکه خواهد چون حیات من حیات
جنت عدنش نصیب جان شود
حق بدشت خود ز محض لطف وجود
در دل و جاننش نماید داب و کیش
تا که مقصودش همه حاصل شود

در لزوم وجود مشایخ طریق

چون موالات ولی آن علی
وصف مؤمن ممتحن گشتت عیان
گوش بگشا مساله دیگر شنو
همچنانکه گشت مؤمن ممتحن
همچنین باشد ورا اندر جهان
که تولايش تولا او بود
هر که دست بیعتش بدهد به دست
در تولايش هر آنکو چنگ زد
آن موالاتش به مولا دان یقین
همچنین تا دولت آخر زمان

حاصلت شد زین بیان معتلی
در موالاتش شدی چابک عنان
جز ره تسلیم او راهی مرو
او خلیفه از امام مؤتمن
خود خلیفه گاه پیدا گاه نهان
امثالش امثال هو بود
دست بیعت او بمولا داده است
شیشه ناموس خود بر سنگ زد
شاهد آن وال من والا بهین
یدید آمد خلافت در جهان

آخرش آمد به اول متصل
 دایره اینجا همی آمد تمام
 نقطه اول که شد صورت نگار
 هر خطی بر صفحه بینی جلوه گر
 گر نباشد نقطه خطی کی بود
 همچنین هر نقش پیدا و نهان
 زین بیان فرموده آن رب فلق
 داده زین معنی خبر در مثنوی
 «عقل اول راند بر عقل دوم
 زین جهت آن نقطه دور وجود
 شاهدهش لولا علی دان که هست
 در شمار آری اگر صدیا نود
 ز آنکه گر یک می نباشد دو کجا
 این همان یک هست گز تکرار آن
 مجملادان بیعت مردان حق
 جز ره تسلیمشان راهی میوی
 چون امانستی به پرده اغیاب
 گر نه ایشان را نمایی واسطه
 چون فنا در ذات شیخ آمده
 بلکه باشد معرفت شان ای عمو
 هیچ می دانی تصرف در قلوب
 این که بینی کآن گروه اولیا
 کز نگاهی دلربائی می کنند
 می نمایند اعزه آن ذلیل
 غیر حق کی هست جذاب القلوب
 تا کجا بنماید او راه رشاد
 چونکه ایشان را وجود از حق پر است
 بل فنا گردیده در حقشان وجود
 این تصرف که کنند اندر قلوب
 نیستند ایشان بجز مرآت حق
 ای خوش آنکو گشت تسلیم و گشود
 این بدان که دارد این تسلیم خاص
 وین معانی هست امروز ای فلان
 لیک این معنی همی دان ای سری
 هست واجب لامحاله در جهان

گرچه یکدم می نبودی منفصل
 اولش آمد امام آخر امام
 اندر این دور آمده پرگاروار
 اول و آخر همان نقطه نگر
 ز آنکه خط از نقطه ظاهر می شود
 مبدأش آن نقطه آمد بی گمان
 کای نبی هستی تو اول ما خلق
 این چنین آن مولوی معنوی:
 ماهی از سرگنده گردد نی ز دم»
 ذات خود را نقطه خواندی ای ودود
 بعد از آنش ما خلقتک پای بست
 آن یکی دان کو مکرر می شود
 گرددت اندر عدد برقع گشا
 می شود دو و سه پیدا بیگمان
 بیعت شاه ولایت زین نسق
 جز در ایشان در دیگر مجوی
 بر رخ افکنده ز نور خود نقاب
 کی به دربارش بجویی رابطه
 بر امام خویشتن عارف شدی
 از یقین عین شناسائی او
 آمده مخصوص علام الغیوب
 جاذبندی قلب ارباب صفا
 کوس سلطانی به بام دل زنند
 هم ذلیل آن عزیز اندر سیل
 غیر حق کی هست علام الغیوب
 صالح و طالح شناسد در عباد
 وصف جذابی به ایشان در خور است
 غیر نامی نیست ز ایشان در نمود
 باشد از جذابی غیب الغیوب
 ظاهر از ایشان همه آیات حق
 از تولاشان برو باب شهود
 در دخول اندر طریقت اختصاص
 از طریقت مصطلح اندر میان
 که وجود اهل علم ظاهری
 تابوند اندر میانه حکمران

ز آنکه قطع این خصوصیات عوام
 این عقود شرعیه ز ایشان شود
 بلکه هر جزوی ز اجزای جهان
 گر سرراپرده بخواهد پادشاه
 بایددش حداد و نجاری بکار
 ان یکی نداف و خیاط آن دگر
 بلکه هر چیزی که بینی در جهان
 که اگر نبود یکی ز آنها به دهر
 هر یکیشان ادعای این کنند
 وین همه بهر نظام عالم است
 لیک می باشد خلیفه پادشاه
 غیر شاهش نیست منظوری دگر
 هرکجا شاه است همراه ویست
 ای خوش آنکه عالم آمد بهر او
 نص لولاکت از این معنی خبر
 زین بیان نی اهل باطن را مجال
 نیستشان پروای جمع و ازدحام
 می نباشد غیر حقشان در خیال
 بل بود این ظرفیت خاص امام
 ز آنکه لایشغله شأناً شأن اوست
 لیک کم باشد چنین عارف بدور
 وحدت و کثرت بهم سازد قرین
 بلکه کثرت عین وحدت باشدش
 شکرلله از دم مولای دین
 اندر این ایام ظاهر آمدند
 هم شریعت هم طریقت جملگی
 ز آنکه این دور ولایت آمده
 تا ظهور کل که ختم اولیا
 در تزیید باشد این اتمام نور
 همچنانکه آن رسولان گزین
 بر ظهور نور ختم الانبیا
 از ظهور نور ختم الاولیا
 لیک اگر آن عالمان خود پسند
 باید ایشان لاجرم بیچون و چند
 ز آنکه قوه قدسیه در اجتهاد

می نیابد جز ز ایشان انتظام
 جاری و رفع تنازعشان کند
 خالیش از حکمت سبحان مدان
 بین چه لازم هستش اندر بارگاه
 همچنین بافنده کامل عیار
 همچنین اصناف دیگر سر بسر
 هست محتاج الهیش بیگمان
 پادشه را کی بود ز آن خیمه بهر
 که ز من این خیمه آمد سربلند
 عالمی که منتظم از آدم است
 فارغ از این قیل و قال ای مرد راه
 نیستش از اصناف و آلاتی خبر
 بر سرراپرده نظر او را کی است
 نه که او از بهر عالم ای نکو
 می دهد از روی دقت کن نظر
 که نمایند احتمال قیل و قال
 فارغند ایشان ز غوغای عوام
 باده پیمایند از جام وصال
 که بود او مظهر کل ای همام
 که هم او ز آن شأن مرآتی نکوست
 که بود او جامع این هر دو طور
 گه به این و گاه با او همنشین
 جامعیت در خور حال آیدش
 چندتن از عارفان این چنین
 بر خلائق حجت بالغ شدند
 دیده ازدمشان دم فرخندگی
 حجت حق در جهان بالغ شده
 چهره بنماید ز برقع بر ملا
 کافران را گرچه باشد ز آن نفور
 آمدند از حق مبشر ای امین
 هم چنین اندی مبشر اولیا
 تا شود ابلاغ حجت خلق را
 طالب راه نجات خود شوند
 اهل باطن را تمسک آورند
 شرط باشد تا شود کامل رشاد

گرنه این قوه کند تأییدکس
 گر نباشد عارف ذات امام
 قول او گر نشنود از گوش جان
 همزبانی گر ندارد با امام
 تا عرف نفسه نگردد حاصلش
 که شناسد مطلب و مقصد امام
 گرنه از آن قوه تأییدش رسد
 هم نشایدشان که گویند از یقین
 ز آنکه از ما یعلم تأویل
 صاحب آن قوه قدسیه هست
 و آنکه باشد عارف ذات امام
 حاصلش شد چون صفای آینه
 عکس انوار امام و ز آن شود
 پس اگر گویی ره تحصیل آن
 آن عمل کآمد نتیجه اجتهاد
 پس اگر در دور آن شخص فقیه
 عارفی را کوز اهل باطن است
 دست استمساک بر ذیلش زند
 قابلیت باشد او را همنشین
 بگذرد آن دم ز ظن و از خیال
 پیش از این گر بود باطن همنشین
 ظاهر و باطن از او یابد نظام
 پس به اذن و رخصت آن عارفی
 صاحب آن نفس قدسیه که او
 گر کند در منصب فتوا قیام
 ز آنکه چون گوید کسی ای ذوهمم
 هم نباشد غیر عارف در جهان
 و آن شناسد صاحب آن نفس را
 و اهل بیت فتوی این قانون اگر
 منتظم گردد معاش و هم معاد
 جذب انفس سوی حق آسان شود
 راه حق ظاهر شود بر خاص و عام
 و به بی انصافی آیندی قرین
 که بغیر خود کسی را ننگرند
 جرح سازند اولیای کاملین

نور معنی را کی آید مقتبس
 چون تواند کرد در فتوا قیام
 چون شود از معنیش رطب اللسان
 کی کند فهم کلام آن همام
 کی عرف ربه کند روشن دلش
 از کلام با نظامش ای غلام
 فهم مستصعب بسی صعوبت بود
 که بما شد قوه قدسیه قرین
 بر دهانها هستشان مهری نکو
 لاجرم از راسخون ای حق پرست
 عارف ذات است عارف بر کلام
 جلوه گر گردد در آن هر آینه
 عارف اسرار آن سر احد
 قوه قدسیه باشد در جهان
 لازم آید دور بطلان استناد
 کز علوم ظاهری باشد نبیه
 که به اسرار امامت فاطن است
 تا مقام قوه قدسیه رسد
 حقیقت گردد به فتوایش قرین
 شاهد تحقیق بنماید جمال
 این دمش حق الیقین آید قرین
 و رنگشش قوه قدسیه مقام
 که بود از سر معنی کاشفی
 می رسد تأییدش از سلطان هو
 احفظ است البته در دین لاکلام
 صاحب آن نفس قدسیه منم
 صاحب آن نفس قدسی بی گمان
 ز آنکه او آمد مؤید از خدا
 در عمل آرند از روی بصر
 رخت بندد از میان جور و فساد
 میل مردم جانب مولا کشد
 از مدام معرفت گیرند جام
 عجب و خود بینی زندشان راه دین
 و اتباعش را نه واجب بشمرند
 در ادیتشان برآیند از یقین

و آن فقیران الهی را کنند
 دین حق را فتنه‌ها آید پدید
 که یکی ز آن سد راه حق بود
 بس مفسد دیگر آید در ظهور
 چون شود عالم فسادش توأمان
 این فساد عالم از عالم بود
 عالمی را که عمل نآمد ایاب
 که نه خود بهره از آن آبش بود
 آب همچون کار او فیاضی است
 پس روان گردد به صحرائی دگر
 تا که فیضش سد نگردد در زمن
 که نگردد ز اولیا خود کامجو
 تا دکانش را رواج آید پدید
 از حسد مرد خدا را رد کند
 هر زمانش تهمتی گوید عیان
 تا مریدانش مبادا کم شوند
 غافل از این که میان اولیا
 که هر آن پیری که طالب شد مرید
 عامه عمیا چو او را پیروند
 پس کنند انکار آن مرد خدا
 تا بجایی که کنند اخراج او
 فیض حق را چون ز خود دور آورند
 چونکه سد کردند بر خود باب فضل
 هر یکی زایشان مکافات عیان
 هر چه هر کس کرده با آن مرد حق
 گر بتفصیلش همی خواهی تمام
 لیکن از ما و منی گر بگذرند
 مطلب جمله بود خواندن بحق
 هر یک از ایشان بحکم این بیان
 قدر خود بشناسد و از طور خویش
 این مفسد که بعالم شد پدید
 بل هر آنکو دیده‌اش گردید باز
 قاعده کلیه‌ای او را بسود
 و آن بود اینکه هر آن چیزی که هست
 در محل خود همی داند صحیح

رد و بر دل تیر عدوانشان زنند
 رو نماید بس مصیبتها شدید
 تا زکار مرد حق رونق رود
 همچنانکه گفته آن نور غفور
 می‌شود ظاهر فساد اندر جهان
 که به عجب خود ره مردم زند
 همچو سنگی دان میان نهر آب
 نی‌گذارد سوی مزروعی رود
 چونکه آن سنگ گرانس ره بیست
 زنده سازد هر گیاه خشک و تر
 همچنین آن عالم است ای مؤتمن
 نه خلایق را گذارد آن عدو
 ز آمد و رفت خلایق بر مزید
 بوکه روی خلق سوی خود کند
 که بشوراند بر او خلق جهان
 رشته آمد شد از او بگسلند
 هست مشهور این کلام با صفا
 باشد اندر کیش «اهل حق» یزید
 رد و تکفیرش چو از او بشنوند
 رد و جرح او نمایند از عما
 یا به قتلش از جفا آرند رو
 خویشان را زنده در گور آورند
 حق گشایدشان بروبس باب عدل
 می‌بینند اندر این دار جهان
 بیند و گردد ز حقش مستحق
 گفته آید بعد از اینت و السلام
 در میان رسم محبت آورند
 تا که فیض حق رسد بر مستحق
 که خدا رحمت کند بر آنکه آن
 پا برون نهد بهر دابی و کیش
 در جهان دیگر کش هرگز ندید
 از ره تحقیق و بگذشت از مجاز
 که از آن حل مشاکل می‌شود
 از مراتب اندر این بالا و پست
 هم تجاوز را از آن داند قبیح

پای بنهادن ز حد خود برون
 وز مقام خود تعدی را قبیح
 کز حدود الله تعدی آنکه کرد
 گر مشارب راست با هم اختلاف
 چون کمالی از کمالات آمده
 آن محقق کامل صاحب نظر
 کی بود آن جرح شأن کاملین
 که بهر مشرب ز راه اعتدال
 گر به تصحیح مراتب سر بسر
 تا بحدی که کند حکم وجوب
 فی المثل آن گرچه حدادی بود
 در نظام کل چنین داند که آن
 هم نسازد جرحش از این مستند
 که مر آن صنعت که اندر راه دین
 که بود مستلزم قانون کل
 هم از آن حفظ قوانینی بود
 آن چنان مجروح باشد ای ولد
 بل اگر حداد گوید صنعت
 وین بود اشرف از آن صنعت بسی
 پا ز حد خود تجاوز آورد
 گوید این استاد اسطرلاب ساز
 که وجودش هست در عالم زیاد
 زین صراحت گر حیا مانع شود
 مثل اینکه گوید اسطرلاب او
 لیکن آن دارد تعلق با نجوم
 کرده تکذیب منجم بیگمان
 هست موقوف علیه صنعتی
 و آن زراعت دان که در علم معاش
 هم امامش آمده مدحت سرا
 گوید و بدهد فریب عامیان
 کرده البته تعدی از حدود
 بر محقق آن زمان واجب بود
 همچنین دان گر فقیه ظاهری
 عارفی را که بود کشف و شهود
 آنکه از نور تجلی خدا

ظلم داند آن بصیر ذوفنون
 داند از هرکس به این نص صریح
 ظالم نفس خود است آن خیره مرد
 لیک هریک در مقامش بی گزاف
 صنعتی هم از صناعات آمده
 جرح آن را می نداند معتبر
 بل شود راجع به حال ناقصین
 پا برون بنهند و غافل از مآل
 آن محقق عارف اندازد نظر
 بر وجود صنعت ای صافی دثوب
 وز کمالاتش کمالی بشمرد
 هست موقوف علیه بیگمان
 پس چگونه حکم این معنی کند
 آن تفقه باشد از علم الیقین
 این شریعت طاهره ختم الرسل
 کانتظام دهر از آن حاصل شود
 حاش لله کی چنین حکمی کند
 به ز اسطرلاب باشد یا اتم
 ز آنکه محتاج است او را هرکسی
 وز گلیمش پای خود بیرون نهد
 می نیاید در جهان با برگ و ساز
 هم رواج صنعتش ما را کساد
 شبهه ای دیگر بخلق القا کند
 در تصنع گرچه باشد بس نکو
 و آن رسول الله علام العلوم
 لیکن این صنعت که از من شد عیان
 که بود محتاج آن هر صنعتی
 عمده است و باعث تسکین جاش
 همچنین ز امثال این بیهوده ها
 تا کند از مشتری رنگین دکان
 ظالم است آن نزد ارباب شهود
 که ورا بر ظلم خود آگه کند
 که به علم سطحش باشد سری
 لامع از رخسارش اسرار وجود
 باطنش گشته منیر و با صفا

تربیتها دیده از مردان حق
وز دم پیران صافی دم شده
تا مقام مؤمنین مستحق
هم شناسا آمده ذات امام
دل ز قید ماسوا پرداخته
گشته فارغ ز آمد و رفت عوام
بر تفصیل مقاماتی که هست
و آن مدارج که بود روحی دگر
گشته از این چارسیر اورا عیان
هم مع الله و من الله آمده
جرح سازد آن فقیهش از حسد
از علوم تو از آنجائی که من
وارث استم شرع پیغمبر رهمه
آن یکم اخذ مسائل می کند
جمله احکام خلایق خیر و شر
هم تو خود صوفی و مبدع آمدی
گر از این حد هم تجاوز آورد
که وجود عارف و صوفی بود
باید اخراجش نمودن از بلاد
نیز از این شبهه فریبد عامه را
کاین همان صوفی بود که ذم او
همچنین ز امثال این واهی سخن
که بود قصد و غرض از او عیان
بر محقق کان خبیر است و بصیر
طالبین راه حق را ظلم آن
اشتباهی تا نگرددشان پدید

ز امتحاناتی که آمد مستحق
از شه آگاه و قدم در ره زده
منزلش گشته در آن کرده وطن
آن بنورانیست ای مرد تمام
وز دو عالم یار خود بشناخته
مؤمن گردیده بر سر امام
و آن معارج قلبی ای مست الست
و آن مناهج کوست سری سیر
که الی الله است و فی الله بعد از آن
بر همه اسرار آگاه آمده
گویدش که علم من اشرف بود
وارثم از اهل بیت مؤمن
روز و شب بین بر درم این همه
آن یکم حل مشاکل می کند
آمده صادر ز حکم سر بر سر
احتراز از تو مرا واجب شدی
این چنین گوید زعجب و از حسد
مفسد اندر نظم عالم ای سند
در جهان ظاهر نگردد تا فساد
زین سخن گرم آورد هنگامه را
گشته واجب از امام آن نور هو
دمبدم القا کند بر مرد و زن
نزد بینایان از کار آگاهان
لازم است آن دم که گرداند خبیر
دان تجاوز از حد خود بیگمان
استعین الله سلطان الرشید

علم ظاهر و علم باطن

این بیان رفع تنازع می کند
این بدان ای گنج معنی را طلسم
یک از آن ظاهر یکی شد باطنی
که بود آن را در این دار جهان
آن یکی راوی اخبار آمده
وصف آن یک مؤمن آمد بی سخن
آن یکی از علم ظاهر با خبر

از میان اهل علم از این سند
که علوم اهل بیت آمد دو قسم
هر یک از این دو بدان گر فاطنی
حاملینی یک عیان و یک نهان
آن یکی حامل بر اسرار آمده
آن یکی هم مؤمن اما مستحق
آن یکی از علم باطن با بصر

علم ظاهر را شریعت نام شد
هم اصولاً هم فروعاً از یقین
آنکه او حمال علم ظاهر است
آن کلامی محقق آمده
و آن حکیمان الهی امین
مجتهدین بصیر با یقین
بارواتی که صد و قند و امین
شیخ طوسی و دو سبط بابویه
مرتضای آن میر ارباب هدا
حامل علم فروعند از امام
شرع قاهر را مرایشان حافظین
و آن علوم باطنی کآمد نهان
صاحبان کشف و ارباب شهود
سالکان مسلک صدق و صفا
جمله حمال علوم اهل بیت
هم اصولاً هم فروعاً در جهان
حاملانند آن علوم باطنی
پس چه مانع ز آنکه این نص صحیح
کانبیا را وارثند این عالمان
کاهل ظاهر را به اهل باطن است
حکم تعمیم کنیم ای با خرد
هم بحکم صادقیه معتبر
که مباحش البته از بعضی کسان
یا حدیثی کاخصاص او بود
گوید آن شی که خبر یا آیه است
مرتفع سازیم این بحث و جدال
چونکه هر دو وارث علم شهند
آن یکی حمال شرع انور است
آن یک از نور شریعت مقتبس
وین عجب تر از همه امر عجیب
گشته است از فرط انصاف ای فلان
کان بیانی کز امام دین رسید
حکم تعمیم نمایند آن مهان
و اهل علم ظاهری را اینقدر
که به تعمیم حدیث بابها

علم باطن را طریقت نام شد
هر دو را باشد به عالم حاملین
که اصولش در ره حق رهبر است
که به تحقیقش مدقق آمده
که به حکمت عارفند و تیزبین
که تورعشان بود در راه دین
چون زراره و آن هشام تیزبین
آن کلینی و دگر بن قولویه
و آن مفید آن شیخ اصحاب صفا
شرع انور دارد از ایشان نظام
علم ظاهر را مرایشان حاملین
دان طریقت حاملینش عارفان
مالکان ملک ایقان از ودود
ناهجان منهج کوی رضا
در چراغ جمله ز ایشان هست زیت
حاملند اسرار شه را بیگمان
هم اصولاً هم فروعاً ای سنی
که شده وارد از آن شاه ملیح
بهر رفع این تنازع از میان
که منیشتان نموده پای بست
تا که رفع این تنازع ز آن شود
که بفرمود آن امام بحر و بر
که چو بیند آیه وافی بیان
ظاهراً بر شئی واحد ای ولد
لا محاله خاص شئی واحد است
از میان ظاهرین و اهل حال
پس چه باشد در میان این چون و چند
آن یکی اندر طریقت رهبر است
و آن یکی شد از طریقت با نفس
کامل علمی که حقیقتشان نصیب
هیچ از این معنی نباشد باکشان
که از آن شد وارث علمش پدید
کاهل ظاهر را بود شامل همان
می نباشد رسم انصافی به بر
خویش را راضی نمایند از صفا

کاهل باطن را بود شامل همان بلکه خود را ما صدق دانند و بس با وجود آنکه علم باطنی نسبت آب و فواکله آمده وین بدان که قشر و بتن و آب هست و آن غذای آدم با احترام همچنان کاین آیه معجز بیان که مرانسان دیده باید برگشاد کآب رحمت صب نمودیم از سما پس برآوردیم از آن حب و غلب و آن حدایق که بود غلب و دگر تاکه از بهر شما وانعامتان و آن شه صادق امام راستین کآن طعامی که مرانسانش نظر آن بود علمش که اخذ از که کند ز آنکه علمی کوکمال دین بود شاهدی عدل آمده براین مقال کسب علم از مأخذش باید نمود آنکسی کآمد در ایمان مستحق آنکه بر سر امام آمد امین اینکه حقش خوانده است اینجا طعام چونکه قوت جسم خاکی در جهان همچنین آن روح انسانی صفت بلکه هر روحی ز ارواح ای کبار هر مقام آن را طعامی درخور است آن یکی تنزیه و تقدیسش طعام آن یکی از ترکیه نفسش رسد آن یکی را ذکر حق شد قوت روح آن یکی را شد حضوری قوت جان آن ایست عند ربی ز آن طعام آن یکی را حب این دنیای دون روز و شب در فکر جمع و ادخار بوی آن مردار او راتردماغ غیر حلق و جلق و دلش کار نیست نی به فکر مبدأ و نی از معاد

تا شود رفع تنازع از میان خویش راوارث همی خوانند و بس نسبتش با علم ظاهر ای سنی یا که قشر و لب و بتن و حب شده قوت انعام به آخور پای بست لب و حب است و فواکه ای همام کرده این معنی عیان زین ترجمان بر طعام خویش از راه رشاد پس زمین منشق نمودیم از علا قضب و هم زیتون و نخل بوالعجب فاکه با آب تمامی سر بر هر یکی باشد متاعی در جهان کرده تفسیر طعام اینجا چنین می بیاید کرد ز امر ذوالقدر تا بر او باب بصیرت واشود باید اخذش از رجال الله شود آن خذوالعلم من افواه الرجال تا بتابد در دل انوار شهود باید از او اخذ این علم لدن می بیاید ز او گرفتن علم دین این بود وجه شبه بر وجه تام شد مقرر این غذای آب و نان دان غذایش علم دین و معرفت باشد آنرا قوت مخصوصی بکار خاصه هر یک به نوعی دیگر است همچو آن املاک قدوسی مقام قوت روح اخلاق آن فرد احد هر دمش از ذکر و فکر آید فتوح بی خبرگشته ز فکر آب و نان می بریزد ناب اخبارت به جام قوت روح است و اسیر چند و چون جیفه خواری باشدش پیوسته کار دارد و باشد ز حق او را فراغ در جهانش غیر از اینها یار نیست قید دنیا هر دواش برده زیاد

روح کـآن آمد سوار اسب تن
بسکه مغلوب تن آمد آن سوار
پای بست پای آخور گشته است
راکب و مرکوب هم رنگ آمده
مانده اندر قید تن خوار و اسیر
همچو مجنون که دیار لیلیش
و آن شتر را بچه‌ای در خانه بود
چون بدی باهوش آن مست حضور
عشق لیلی چون زکف او راعنان
و آن شتر از بیخودیش آگه شدی
چون بخانه می‌رسید آن دم خبر
کز دو روزه راه برگشته بجسد
همچنین تا سه مه آن فرخنده فال
عاقبت زین آمد و رفت او بجان
کاین شتر آمد بلای جان من
این شتر دورم ز مقصود آورد
عکس هم باشد من و او را هوا
پس مهار اشترش از کف بداد
تا علاقه با شتر بودش قرین
تا تو را نیز این علاقه بند پا
این علایق تا که قید جان بود
تا به کی از حب این آب و علف
یک نظر بر خوان نعم الماهدون
تا بکی شهباز روح‌ت ای فقیر
شاهباز دست شه راکی سزد
آمده از عالم امر اله
ورنه در این قالب خاکی نژاد
هان نپنداری که روح نیک پی
گوش کن بر این حدیث مصطفی
که بوند ارواح جندی از جنود
که ملک نبوند و لیکن می‌بود
می‌رسدشان از خداوند سلام
باز بشنو از مجاهد آنکه بود
که بود خلقی ز خلقت‌های رب
هیئتش باشد چو ناس و ناس نیست

که بدی آن عالم قدسش وطن
حکم تن بگرفته و افتاده زکار
قوت اسب آنرا فراخور گشته است
قوت این و آن ز یک آخور شده
رفته از کف اختیار آن فقیر
گشت مقصود و شتر می‌راند خوش
کز فراقش خون ز دیده می‌گشود
می‌براند اشتر به آن سمت از سرور
می‌ربود و می‌شدش هش بر کران
روبخانه کـردی و در ره شدی
می‌شد از برگشتن آن شوریده سر
باز بر رفتن همی شد مستعد
ره همی ببرید و اینش بود حال
آمد و جست از شتر افغان کنان
دور سازد از من آن جانان من
ز آنکه او را رو سوی خانه بود
یار من در پیش و از او در قفا
سوی کوی لیلی آمد همچو باد
کی به وصل لیلی آمد همنشین
آمده دوری ز دربار علا
جان کجا در کوی جانان ره برد
بر سر آخور بمانی ای خلف
بنگر و بگذر از این دنیای دون
باشد اندر دام تن خوار و اسیر
که به دام این تعلق‌ها فتد
بهر صید معرفت این «دامگاه»
کی نشیمن کردی و جستی مراد
از خدا نبود غذائی به‌روی
که بود شاهد بر این مطلب تو را
از خدا آن مالک غیب و شهود
جمله ایشان را رؤس و رجل وید
روز و شب قوت از شراب و از طعام
در جهاد معنوی کامل شهود
در درون این بنی آدم عجب
پس بگوگر آگهی از آن که چیست

گر بخواهی بیش از این از او بیان
چونکه روحانی شدی روحانیان
این علایق تا بود پا بست جان
آن شبی که قدرش از حق نام شد
هرکجا تابان شود آن روح پاک
گر شناسی قدر خود بی خویشتن
مبدأ تو از حق است و انتها
پروریدت سالهای بس دراز
در جمادی مسکنت بد سالها
پس علقه بعد از آن مضغه بدی
پس ز انسانی برآوردی سری
تاج کرمنه تو را بر سر نهاد
هر زمان آنچه فراخور بد تو را
گاه رزق صوری و گاه معنوی
بازگشت زین سفر سوی حق است
قابلیت را رزق و قوتی در خور است
آن یکی جسمانی است و آن یکی
غیر رزق معده باشد رزقها
هرکسی را رزق معده می‌رسد
او بود آنکس که روزی شما
لیک رزق جان و دل کی می‌رسد
جز هر آنکو آید از حق مستحق
کیست آنکو که ورا روزی دهیم
چیسست آن رزق حسن ای دوسداد
که غذا گردیده روح و قلب را
هرکسی را قدر استعداد خویش
همچنین کاین آیه ز آن رزق حسن
که خدا داده است در رزق شما
گر بگویی رزق ظاهر باشد آن
ز آنکه باشد اغلبی مستدرجین
دشمنان دین حق اغلب بود
گر بود این توسعه تفضیل حق
پس چه گویی کانبیا و اولیا
زین تفضل پس مرایشانرا نصیب
این بود آن معنوی رزقی که حق

رو مجرد شوکز او یابی نشان
می‌توان دیدن عیان از چشم جان
کی نشان یابی از آن روح روان
قدرش از روح و ملک انعام شد
گردد آن قدر و شود ز آن تابناک
ليلة القدری تو خود ای مؤتمن
نیز می‌باشد بحق چون مبتدا
تا شدی ز آن تربیت با برگ و ساز
در نباتی مدتی دادت نما
همچنین تا کوی حیوانی شدی
تکیه گاه گشتت سریر سروری
پس به کرسی خلافت جای داد
روزیست دادی خداوند علا
گاهی آن هر دو بهم ای مولوی
چون تو را مبدأ از آن شه مشتق است
روح و قلبت را غذائی دیگر است
آمده روحانی و نبود شکی
که بود آماده روح و قلب را
همچنانکه گفته آن رب احد
می‌رساند از زمین و از سما
هرکسی را از خداوند احد
همچنانکه گفته آن رب الفلق
رزق نیک خالی از هر خوف و بیم
غیر علم و معرفت نبود مراد
هرکسی را قدر ظرف و اشتها
آید آن رزق حسن بی کم و بیش
می‌نماید آگهت ای مؤتمن
از کرم تفضیل بعضی بعض را
این سخن نبود ملایم بی گمان
توسعه در رزقشان فاش و مبین
بسط ویدشان در جهان بی حصر وعد
که شوندش بعضی از حق مستحق
جمله در فقرند و فاقه مبتلا
می‌نباشد از خداوند حسیب
می‌رساند بر عباد مستحق

این بود آن معنوی علم اله
 این بود رزقی که هرکس خورد از آن
 این بود رزقی که بر هرکس رسید
 لیک لازم باشد او را از طلب
 برخلاف رزق ظاهر که رسد
 رزق ظاهر هست مقسوم ای فلان
 شاهی آرم به تأیید مقال
 که بگفتا این کتاب الله بود
 جای دیگر باز بنموده نبی
 هم غریب را از آن جویا شوید
 پس طلب لازم بود در روزگار
 اطلبوا العلم ولولا الصلحین بین
 این شنیدستی از آن نور احد
 بطن او را نیز بطن دیگر است
 ظاهری غیر لفظ ظاهری
 کی غریب را از آن جویا شدند
 جز سوادی بر بیاض ای نور عین
 وه چه خوش گفته بزرگی نکته دان
 آمده بهر عمل وین مردمان
 آن هم امروز آمده اسباب جاه
 آری آری آمد از خلاق جان
 کی رسد بیگانگان را ز آن نصیب
 آن دلی کآمد غشاوه توأمان
 چونکه معزولان ز سمعند از کجا
 ان فی ذالک لذكری می کند
 پادشه با هرکسی گوید سخن
 می نگوید با کسی جز خاصگان
 غیر اهل باطن اسرار جو
 اینکه قرآن را نبی جان جهان
 ارض حق اینجا دل آمد بیگمان
 مائده باشد غذای روح و دل
 اولش علم است و ثانی معرفت
 زین بیان فرموده نبی بر مؤمنان
 اینکه فرموده نبی آن فخر ناس
 بر طلب باشد اشاره ای فلان

که تفضل کرده بر اصحاب راه
 حکمتش گردید جاری بر زبان
 شد یقینش حاصل از شک وارهید
 کس نیابد بی طلب آن رزق رب
 بی طلب از دست قسام احد
 می رسد هرکس از حق بی گمان
 از نبی نور حقیقه ذوالجلال
 مائده در ارض حق از این سند
 که بخوانید ای محبان این نبی
 پرده اسرارش از رو واکنید
 کایید آن رزق حسن اندر کنار
 کاین بیان را گشته تیانی مبین
 که به قرآن ظهری و بطنی بود
 همچنین تا هفت بطنش درخور است
 کی ز قرآن می بدانند ای سری
 نور آن را مقتبس کی آمدند
 ننگرند اندر میان دفتین
 که مر این قرآن ز خلاق جهان
 گشته اندش بادر است همعان
 که رسدشان نام از ماهی بماء
 این خطاب لم یزل با دوستان
 کی شوند آگه ز اسرار حبیب
 کی شود ز آیات آن اسرار دان
 بشنوند اسرار آیات خدا
 آگهت ز آن قلب و سمع معتمد
 لیکن از اسرار خود ای مؤتمن
 که بوند اسرار شه را محرمان
 کی بود برقع گشا ز اسرار هو
 مائده در ارض حق کرده بیان
 شاهد آن لایسعی را بدان
 کی بود آن قوت جسم آب و گل
 پس لقاء الله اگر جوئی سمت
 جز لقاء الله راحت بی گمان
 که کنید از او غریب التماس
 کز بطون آن شوی اسرار دان

گر نه در راه طلب پویی کجا
نزد اهلش هست مخزون علم حق
گر ز اهل آن همی جویی نشان

می شوی ز اسرار آن برقع گشا
بی طلب کی گردی آنرا مستحق
روی جان کن بر در صاحب دلان

صاحب دل

این بیان بدهد ز صاحب دل نشان
کیست صاحب دل هر آنکو از خدا
اولا بگذشته آن والا مقام
تا در این لاهوت علین مناص
پس از آن لاهوت قرب حق تعال
آمده تا عالم ناسوت باز
از دو سو پیوسته باشد روی او
از یکی رو کسب فیاضی کند
قابل آن فیض لاهوتی است گاه
در عبودیت گهی سرتا قدم
در ربوبیت گهی صاحب لوا
هر دورا دارد بسر حد کمال
گه بود از غمزه ای معشوق جان
گه بود مستغرق دریای جمع
گه علوش ز آن یکی باشد قرین
از علوش من رآنی ترجمان
تاج کرمنا ز حق دارد بسر
چون بدر بارش شناسا آمدی
با کمال عجز و زاری و ادب
تا برویت باب علمی واکنند
شمعی افروزد به بزم دل تورا
راه عرفان حقت سازد عیان
دل کند پاکت زهر آلالشی
لیک باید کردنت از خود گذر
گر نه رخس هستیت را پی کنی
تا نمیری از خودی خویش تن
رو از این هستی خود یکسر بمیر
همچنانکه این حدیث روح بخش
که به ملکوت سماء اعتلا
جز هر آنکو زاده شد ای نور عین

آنکه آمد شمع جمع کن فکان
آمده منزل به منزل سوی ما
خوش خوش از ناسوت سجینی مقام
یافته عز قبول و اختصاص
دل گرفته زاد ره با وجد و حال
پس شده محفل طراز بزم راز
یک بخلق و یک به آن سلطان هو
وز دگر رو جام فیاضی دهد
گه به ناسوتی فاعل از اله
عجز و مسکینی است با او هم قدم
آمده است و تحت حکمش ماسوا
گه از این و گه از آن با وجد و حال
بسم و بسم که او را بیدلان
گاهی افروزد به جمع فرق شمع
گه دنوش زین یک آمد همنشین
از دنوش ماعرفنا کست شان
وز خلافت خرقه اش باشد به بر
واقف باب السلام او شدی
حلقه زن شو بر در او از طلب
که از آن صد باب دیگر و شود
تا شود ز آن معرفت حاصل تورا
سوی جانانت نماید روی جان
سازدت خالص زهر غل و غشی
تا شوی منظور آن کامل نظر
کام جان حاصل ز وصلش کی کنی
کی شوی شایسته آن انجمن
کز دم پاکش شوی گردون مسیر
از دم روح اللهت بخشیده بخش
کس نگردد داخل از فرط علا
اندر این دنیای فانی مرتین

چیست دانی این دو تولیدی که هست
 یک از آن دو زادن از مادر بود
 آن دگر زادن ز خود دان ای عمو
 باز بشنو این حدیث بابها
 کآنکه را بر پاشود روز قیام
 غیر موت اختیاری کی سزد
 تا نمیرد کس به موت اختیار
 ز آنکه بگذشتن ز رأی خود بود
 کو معبر شد به موت اختیار
 شیخ راهش باده پیمای الست
 رسم و راه معرفت آموزدش
 بر مقامات و منازل آگهی
 نور عرفان در دلش تابان کند
 بخششش دو بال بهر سیروطیر
 وین مراتب هست امروز ای فلان

لازم سالک در این بالا و پست
 کاین جهان را بیند و خود ای سند
 کآن جهان را بیند و حق راهم او
 تا شود روشن بیان ماجرا
 که نموده کافر آمد لاکلام
 حمل کردن این کلام بار شد
 کی شود در معرفت کامل عیار
 معنی کز بیعت حق می رسد
 پس هر آنکو شد به بیعت دست یار
 بدهش از معرفت جامی به دست
 نور حق اندر جانان افزودش
 بخشش و با او نماید همراهی
 روی جانش جانب جانان کند
 تا کند اندر فضای طیر سیر
 از طریقت مصطلح اندر میان

طریقت و شریعت

از طریقت این بیانی دیگر است
 این طریقت دان صراط مستقیم
 این طریقت آمده اقرب سبل
 این طریقت آمده احسن طریق
 این که احسن خواندمش بشنوکه من
 از کلام الله بنگر مأخذش
 با رسول الله شهنشاه دنا
 که بشارت بر بسوی بندگان
 استماع قول و پس تابع شوند
 حق هدایت کرده ایشان را براه
 هم اولوالالباب باشند آن فریق
 که گرفتند از ره سیر و سلوک
 احسن اینجا لب و مغز او بدان
 کی شنیدستی که آن رب غیور
 در همه جا از اولوالالباب ذکر
 هم هدایت را در این آیه خدا
 ورنه هر کو گوش دارد بشنود
 بل هر آنکو گوش سرش گشت باز

که به کوی اولیا او رهبر است
 که بود ایمن ز هر خوفی و بیم
 که رساند سوی حقت بی عتل
 که رسیده از شه فرد شفیق
 مأخذش گویم ز قول ذوالمنن
 تا نماید فیض این معنیت رش
 این خطاب آمد ز حق عز و علا
 بندگان که کنند از گوش جان
 احسن قول و عمل بر آن کنند
 شاهراهی که ندارد اشتباه
 وین بود مخصوص ارباب طریق
 احسن آن قول و رستنداز شکوک
 شاهد ارخواهی اولوالالباب خوان
 گفته باشد در کتاب اولوالقشور
 کرده آن پروردگار ذکر و فکر
 کرده خاص این گروه باصفا
 لیک اولوالالباب وصفش کی سزد
 شد دلش بینای ارباب نیاز

بشنود قول و بمعنی پی برد
 از اولوالالبابش ارخوانی رواست
 احسنیت وصف ذات حق بود
 یعنی آنکو تابع احسن بود
 آنکه گردد متصف خلق خدای
 شاهی دیگر به تأیید مقال
 که در الواح هدایت انما
 از هر آنچه بود وعظی شافیه
 پس بگیر از قوت و حول منش
 وین نباشد غیر مغز و لب آن
 همچنان که کردمان رب شفیق
 که اگر گردند مردم مستقیم
 سقی فرمائیشان ماء غدق
 احسنیت را بود این بس دلیل
 هم به سلاکش اولوالالباب نام
 شد شریعت آن وقشرش گشته مغز
 گر نمی بودی شریعت از کجا
 ز آنکه می باشد شریعت گفتگو
 گر نمی بد گفتگو در ره دلیل
 از شریعت دیده اسلام آبرو
 آمد اسلام از شریعت رونما
 ان یکی ظاهر یکش باطن بود
 همچنانکه داده رب ذوالقدر
 که نموده جاری از راه کرم
 این دو یک اسلام و یک ایمان بود
 نعمت قلب است ایمان شریف
 ز آنکه باشد قول قشر و لب آن
 گر نظر داری دقیق و تیزبین
 انبیا و اولیا را درجهان
 مجلسی بود از نبوت گفتگو
 در نبوت گفتگوی ظاهری
 در ولایت جستجوی باطنی
 در شریعت بد به ظاهر رهنما
 با گروهی امر اسلام او بگفت
 آن یکی عام این یکی خاص آمده

بگذرد از قشر و لب را بنگرد
 وز اولوالبصارش اردانی بجاست
 نکته وحدت از آن مشتق بود
 رو ز کثرت سوی وحدت آورد
 آینه گردد به گیتی حق نمای
 بشنو از قول خدا جل جلال
 بر کلیم خویش بنوشتم ما
 هم در آن تفصیل هرشی وافی
 و امر کن قومت به اخذ احسنش
 که طریقت باشد آنرا ترجمان
 جای دیگر امر بر اخذ طریق
 بر طریقت از دل و جان سلیم
 ای خوش آنکو آمد آنرا مستحق
 که شده امر از خداوند جلیل
 آمده از آن شه فرد سلام
 لیک قشری مغز و آنش مغز مغز
 شد طریقت در جهان برقع گشا
 وین طریقت شد زحقش جستجو
 کی به کوی جستجو جستی سبیل
 وز طریقت گشته ایمان کامجو
 گشته ایمان از طریقت در گشا
 قسمتش بر قلب و قالب می شود
 اندر این آیه از این قسمت خبر
 بر شما هم ظاهر و باطن نعم
 که به قلب و قالبیت قسمت شود
 نعمت قالب مراسم حنیف
 آن عمل کآمد به قلب اندر نهان
 سازمت رمزی ز تحقیقش مبین
 بد دو مجلس گفتگو فاش و نهان
 مجلسی بود از ولایت جستجو
 امر بر اسلام و نهی از کافری
 ذکر ایمان و مقامات سنی
 در طریقت بد ز باطن در گشا
 با فریقی دُر ایمان او بسفت
 یک از آن ظاهر یکی باطن شده

آنچه با سلمان بگفتی در نهفت
آنچه با بوبکر می گفت و عمر
بدمساوی ز آن شه مالک رقاب
زین بیان گفت از مقام بوذری
گر بداند آنچه با سلمان بود
با وجود آن مقام بوذری
زین نشان گفتا رسول مؤتمن
آن یکی شد ظاهر این یک باطنش

کی به بوذر نکته ای از آن بگفت
و آنچه بوذر را از آن دادی خبر
حاشا لک او کجا وین انتساب
که دهد نسبت به کفر و کافری
در دلش پنهان و یا قتلش کند
که نبوکس را به صدقش همسری
که شریعت قول و آن شد فعل من
آن یکی قول آمد این یک احسنش

مغز اسلام

چون از آن اسلام قشری با خبر
وین بود اسلام نزد عزوجل
لیکن اسلامی که تسلیم آمده
کای گروه مؤمنان داخل شوید
گر کسی از خود پرستی بگذرد
که مر این سلمی که ازدیان دین
غیر آن اسلام باشد لامحال
ز آنکه ایمان بعد از اسلام آمده
اول از ایمان نبودش گفتگو
چونکه شد تبلیغ اسلام حنیف
واندر اینجا سلم تسلیم انتما
که مراد از سلم اسلام آمده است
سلم نبود غیر تسلیم ای امام
همچنانکه کرده تفسیرش امام
و آن نگردد حاصل الا در طریق
تا نسازد کس در این منزل مقام
در طریقت تا نگردي رهسپر
چون شدی تسلیم شیخ راه دین
شمع راهت سازد ایمان به غیب
نفخه ای از روح الایمان در دلت
چون شدی از روح الایمان فیض یاب
بر دراند پرده های ما و من
در طریقت گر نه کس داخل شود
ز آنکه بیعت راست ایمان هم نشین
این طریقت راه حق دان بی گزاف

گشتی از دقت به لبش کن نظر
ز آن شود مسلم قبول لم یزل
که زحقش حکم تعمیم آمده
جملگی در سلم و از خود وارهید
از یقین تصدیق این معنی کند
گشته واجب بر فریق مؤمنین
که نبی کردش بیان در بدو حال
آن در آغاز این در انجام آمده
گفت قولوا لا الهه تسلموا
پس نمودی دعوت ایمان شریف
بعد ایمان آمد از قول خدا
بعد ایمان ذکر او بی فایده است
یا هر آنکو شد خلیفه ز آن همام
کاین ولایت هست و بیعت ز آن همام
که شود تسلیم پیران شفیق
کی شود آگه ز تسلیم امام
کی از این تسلیم می جوئی خبر
واکنند بر رویت ابواب یقین
تا مبراگردی از هر نقص و عیب
خوش دمد تا گردد ایمان کاملت
شاهد ایمان بر اندازد نقاب
عارف آیی بر امام خویشتن
کی بروحش روح ایمانی رسد
و آن شود اندر طریقت مستین
که در آن نبود رسوم اختلاف

این طریقت آمده اکمال دین
 این طریقت گشته جاری زاهل بیت
 از طریقت دین حق کامل شود
 هرکه او در معرفت بینا شود
 چونکه باشد این طریق عادل
 گشته جاری لاجرم چندین شعب
 هر یک از آنها به نامی مشتهر
 هر یکی ز آنها به شیخی محترم
 چون شاید هرکسی بی واسطه
 لاجرم هر شیخی آمد واسطه
 زین جهت گفت آن بزرگ راه بین
 کامل مکمل کامل پاکدل
 آمد از زدنی بیانا تر زبان
 پرده پرده بر بصیرت می فزود
 چونکه شد صبح حقیقت را طلوع
 بر سرش بگذاشت تاج اقتدار
 در مقام شیخی او را جای داد
 چونکه بگرفت از حقیقت جرعه بخش
 از دم آن شاه گردون اقتدار
 بود مستسقی و پس ساقی شد او
 جمله پیران رفاعی مفیض
 رتبه آن شیخ فیاض وحید
 از کمالاتش بود کافی همین
 محرم اسرار خود خواند از کرم
 موجزن چون کشتی آن بحر نوال
 بهر است فراغ اسرار نهان
 گر بتفصیلش همی خواهی بیان
 کرده خوش تحقیق این مطلب تمام
 هرکشش بیند حقیقت بین شود
 این بود یک شعبه از آن راه حق
 همچنین آن قبله عشاق حق
 گوهر بحر ازل مرآت ذات
 کاشف اسرار شاه لوکشف
 سید سجاد امام مؤتمن
 ابن ادهم را گشودی چشم دل

ز آنکه بیعت شد از آن فاش و مبین
 اندر این مصباح از ایشانست زیت
 از طریقت معرفت حاصل شود
 از دم جانپور مولا شود
 مشتمل بر نه مقام عالیه
 هر یک از آن از امامی منتخب
 گشته اندر عرف ارباب نظر
 شد سپرده از دم ارباب دم
 نزد ایشان باشد او را رابطه
 از امامی خاص بهر رابطه
 کآنکه را شیخی نه او را نیست دین
 چون حقیقت جوشد از شاه مدل
 هر دمش مولا امیرمؤمنان
 تا کز او چشم حقیقت بین گشود
 گشت تابان بر دلش از آن لموع
 سرتوتی الملک از آن کرد آشکار
 سلسله دار آمد و صاحب رشاد
 میگساران را پس آمد جرعه بخش
 تاج بخش آمد دگر آن تاجدار
 نشاء بخش جام اشراقی شد او
 آمدند از جام فیضش مستفیض
 آنچه آرم شرح از آن باشد مزید
 که ورا مولا امام راستین
 بد قبول در گه آن محتشم
 دُر عرفان خواست سفتن از مقال
 می بخواندش پیش و می گفتش عیان
 بحر الاسرار است از آن رطب اللسان
 آن مظفر شاه گردون احتشام
 بل حقیقت مرورا آئین شود
 که شدی آن مرد حقش مستحق
 سرور و سر دفتر مشتاق حق
 فیض بخش عالیات و سافلات
 جرعه پیمای شراب من عرف
 پیشوای مؤمنین مستحق
 کردش اندر ملک شاهی مستقل

تنزع الملك و توتی من تشا
مجملی بشنو ز تفصیلش کنون

هر دو را ز آن منجلی فرمودشا
تا که گردد سوی حقت رهنمون

ابراهیم ادهم

از براهیم ابن ادهم این بیان
ذکر حال او به عالم شهره است
پادشاه باطن و ظاهر بدی
ملک بلخ او را بدی زیر نگین
عدل و دادش بود مشهور زمان
چون جم و افراسیابش بس غلام
در نبردش رستم و اسفندیار
چون نهال جود اودادی ثمر
چون نهنگ توسنش در بحر خون
هر که بودی سرکش از گرزگران
چون عقاب تیر او پران شدی
هر زمان گشتش بعرضه کارزار
چون شدی صمصام او آشفشان
از بهارش روی میدان لاله زار
بود مقبول مشایخ سر بسر
می بخواند او را مفاتیح العلوم
گوهر ذاتش بد از کان صفا
چون بیستی چشم سر از این جهان
چون زناسوتی بیستی چشم جان
در جوانی و غرور سلطنت
بود حجت او بر اهل روزگار
تا نگویند اینکه دنیا قید ما
مجملا بودش جلال و هم جمال
بل همه اخلاق نیکش یار بود
کردی استفسار از آن مردی که چون
گفت دارم چار مرکب تیزرو
چونکه نعمت آیدم از کردگار
چون بلائی رو نماید با یقین
طاعتی چون رخ نماید آن زمان
معصیت چون جلوه گر آید مرا
هر زمان کآید یکی از این چهار

آورند اندر نییه غافلان
هر کسی را از کمالش بهره است
بر جنود نفس خود قاهر بدی
حکم او «مید» عری از جور و کین
ظل لطفش بر رعایا سایبان
نظم گیتی ز انتظامش با نظام
کی توانستی شدن بی زینهار
بخش سیم و زر نمودی با سپر
شد شناور فلک خصم آمد نگون
رام آرامش نمودی در زمان
آشیانش سینه دشمن بدی
نونهال نیزه از سربار دار
گشت از او ظاهر بهار و هم خزان
وز خزانش سرفتادن برگ و وار
بود منظور همه اهل نظر
آن جنید رسته از قید رسوم
لاجرم پذیرفتی انوار لقما
چشم سرش باز آمد در زمان
عالم ملکوت گردیدش عیان
مرتقی شد بر قصور معرفت
تا زکار او بگیرند اعتبار
آمد و افکنده مان دور از خدا
هر یکی زان دو بسر حدکمال
علم تهذیبش به گیتی کار بود
بگذرانی روزگار ای ذوفنون
هر یکیشان صرصر آثار و بدو
مرکب شکر آن زمان گردم سوار
مرکب صبر آرم اندر زیر زین
مرکب اخلاص آرم زیر ران
مرکب توبه در آرم زیر پا
بهر استقبال او گردم سوار

روزی آن شه بر سر چاهی رسید
چون نظر کردی پراز زر بود او
چون برآوردی ز چاهش آن زمان
باز کردش خالی و در چه نمود
گفت الهی ای که امرت گشته فرض
خود تو می دانی به اینها سرفرو
پس به چاهی کرد و آمد پراز آب
باز مسطور آمده کآن شهریار
آن بزرگش گفت کای سلطان جان
گفت اگر این کوه را گوید برو
پس بجنبش آمد آن که در زمان
می نبد قصد من از رفتن تو را
گشت ساکن در زمان ازگفت او

دلو در چه کرد و بالایش کشید
ریخت آن دلو و بچه کردش فرو
از جواهر پیر بدیدش ای فلان
چون برآمد پراز مروارید بود
می کنی بر من خزاین را تو عرض
می نیارم آب خواهم بر وضو
شاهد آبش برآمد از نقاب
با بزرگی بد به حد کوهسار
از کمال مرد حق چپود نشان
در زمان در رفتن آید چون کرو
گفت سلطاننش که ای کوه گران
فی المثل شد بر زبان جاری مرا
همچنانکه بود بر جا ز امر هو

سلطانی ابراهیم ادهم

نکته ای بشنو ز سلطانی او
داشت روزی بر لب دجله قرار
از غلامانش یکی آنجا رسید
عرض کردش کای یگانه پادشاه
این چه حالت بد که گردیدت عیان
تاج و اکیل مرصع تخت زر
حاصل این کار چبود مرتورا
سوزن خود را به جله آن زمان
شد هزاران ماهی ازدجله عیان
گفت سلطان سوزن خود خواهی
پیش سلطان بر نهاده و شد در آب
کمترین چیزی که حاصل شد مرا

تا که رمز سلطنت یابی نکو
پاره بر خر قه زدی آن شهریار
چونکه سلطان را بدان احوال دید
ای بفرمانت ز ماهی تا بمه
که گذشتی از سر ملک جهان
بد چه عیش کاین چنین آری بسر
آنچه عاید شد بتو برگو مرا
پس فکند و کرد اشارت در زمان
هریکی را سوزنی بد در دهان
ماهی خوردی پس آوردش همی
با غلامش آن زمان کرد این خطاب
این بود که دیدی از فضل خدا

آگاهی ابراهیم ادهم

نسبت آگاهی آن شه چنین
که شبی در قصر شاهی خفته بود
آنچنانکه جست از جا و بگفت
که نباشد غیر بل هست آشنا
گفت او را هان شتر اینجا کجاست
اشترت را بل همی بد بال و پر

داده اند ارباب تحقیق و یقین
صوت پایی ناگه از بامش شنود
کیست بر قصر شهی پاسخ شنفت
کوشتر گم کرده و جوید هلا
هان نمی بینی که قصر پادشاست
که نشیمن کرده قصر ما مگر

کی شتر جوییدکسی در بارگاه
 این عجب باشد بر ارباب هوش
 تو به جامه اطلس و تاج و کمر
 این بود از کار من اعجب بسی
 هیبتی از این سخن در وی رسید
 خوابش از سر رفت بیدار جهان
 بر دلش باب تفکر گشت باز
 روی جان بر درگاه شاهی نمود
 کای خداوند علی ذوالمنن
 هاتقی بود این ز تو یا جبرئیل
 تا به نام من شتر جویی نمود
 لیک کار من نشد از او تمام
 حالیا در کار خود درمانده ام
 می‌دانم چون کنم ای کارساز
 چون توانم سوی تو جستن سیل
 چون بسوی خود مرا خواندی کنون
 می‌دانم از کجا جویم ترا
 رهبری از تو نباشد گر مرا
 بودی آن شب تا به صبح او را فغان
 چونکه شب شد روز اعیان و سران
 آمدندی حاضر دربار شاه
 گرچه بر تخت شهی آندم نشست
 ناگهان مردی در آمد کز جلال
 آمد آمد تا بنزد تخت او
 گفت خواهم اندر این کهنه رباط
 پس بگفت او را که این خانه من است
 کی رباط این چنین دیدی به دهر
 پیش از این بد از که این خانه بگو
 گفت از بابش بگفتا چون شدند
 پس بگفتش این نمی‌باشد رباط
 آن یکش آمد یکی دیگر رود
 این بگفت و شد ز چشمش ناپدید
 داد سوگندش به ذات حق تعال
 اسم و رسمت را بیان فرما به من
 پاسخش گفتا منم خضر رخت

اشتر صحرا نورد و قصر شاه
 پس بگفت او را که ای غافل خموش
 هان خدا جویی کنی بر تخت زر
 کی خدا جویید به تخت زر کسی
 که ز صدمه آن دلش در بر طپید
 چونکه شد بیدار از آن خواب گران
 آمدش کوتاه آملال دراز
 باب مطلب از مناجاتش گشود
 از تو بودی این سخن کآمد به من
 که به کوی تو مرا آمد دلیل
 باب قرب حضرتم بر رو گشود
 رفت خورشید رخس اندر غمام
 قاید لطفست اگر چه خوانده ام
 پای ما لنگ است و منزل بس دراز
 دست ما کوتاه و خرما بر نخیل
 از ترحم بازگردم رهنمون
 وز کدامین ره همی پیویم ترا
 از کجا جویم ره و رسم هدا
 سوی حق با عجز و زاری توأمان
 جمله سرهنگان همه سرکردگان
 پس نشست او بر سریر بارگاه
 لیک بودش فکر دوشین پای بست
 کش نه بتوانست از او پرسید حال
 گفت سلطانش چه می‌خواهی بگو
 منزلی گیرم در آن چینم بساط
 هان نمی‌بینی که کاشانه من است
 گفت آن مردش که ای سلطان عصر
 گفت از بابم بگفتا پیش از او
 گفت غرق بحر رحمت آمدند
 که بهر روزش یکی چنید بساط
 غیر از این باشد رباط ای باخرد
 با تحیر از پی او بس دوید
 که دمی برقع برافکن از جمال
 که زدی آتش بجانم زین سخن
 که نمودم از ره حق آگهت

تا تو اندر قید این دنیاستی
 ملک و مال تو همی گردد فنا
 چار روزی باشدت این ملک بلخ
 وقت رفتن زین سرای پر غرور
 روسر خود گیر و سامانی طلب
 چون ز خضر این پنדהا را گوش کرد
 پس بگفتش از کرم ای سرورم
 تا کنم دلجوئی اهل حرم
 و این بگفتش امر از این اعجل بود
 آنکه را از مرگ خود نبود خبر
 پس شد او پنهان ز چشم او دگر
 آتشی افتادش آن دم در روان
 گرچه دنیايش نمی بُد قید جان
 درگذشت از جمله رو در راه شد
 باعث آگاهیش نوعی دگر
 لیک باشد ظاهر آنکه بعد از آن
 که مر آن سلطان تمکین و وقار
 از پی صیدی پس آن تازان شدی
 ناگه آوازی ز بام کبریا
 پیش از آن کز مرگ آگاهت کنیم
 چونکه آن صوتش به گوش جان رسید
 ناگه آهویی عیان شد نزد او
 گفتش ای سلطان تو را حق فرید
 آهوان حضرت بیچون و چند
 غیر تیراندازی ایشان ترا
 برچه کارت بین خداوند آفرید
 چون ترا صید افکنی آمد شعار
 پیش از آنکه قد تو گردد کمان
 این بگفت و گشتش از دیده نهان
 چون رسید این جذبه اش از حق دگر
 داد بر بادش همه جاه و جلال
 نه به لشکرکار ماندش نه وزیر
 سطوت حقش چو تابان شد به دل
 رفتش از سر شور ملک و سلطنت
 باب حسرت بر رخس گردید باز

بی خبر از حضرت مولاستی
 رو بجو چیزی کز آن یابی بقا
 آخرت این غره می آید به سلخ
 دست خالی بایدت رفتن بگور
 جان و تن در باز و جانانی طلب
 ملک و جاه و سروری فرموش کرد
 باش یک دم تاسوی خانه روم
 پس به خدمت آیمت ای محتشم
 کس کجا از مرگ خود ایمن شود
 آمد و رفتش کجا آید بسر
 ماندی از حسرت دو دست او بسر
 که شدی دلسرد از ملک جهان
 جان نمود آزاد از آن بنندگان
 چون گذشت آگه ز راه شاه شد
 هم بود مسطور ارباب خبر
 آمدش این جذبه از حق ای فلان
 رفته بد روزی پی صید شکار
 چونکه دور از لشکر خود آمدی
 خورد برگوشش که آگه شو هلا
 بر دهانت مهر خاموشی زنیم
 انقلابی شد در احوالش پدید
 در سخن آمد ز قدرتهای هو
 بهر صید ما به عالم آفرید
 که به صحرای توکل می چرند
 نیست کاری اندر این دوران هلا
 بهر صیدت یا دگرکار ای فرید
 صید خود کن کآن تو را آید به کار
 بر هدف تیر مرادی بر نشان
 باز از قریوس زین بشنفتی آن
 بی خبر آمدز فکر پا و سر
 برد از یادش همه مال و منال
 نی به قصر دلکش و زرین سریر
 هستیش گردید چون طی السجل
 عاجز آمد از قصور معرفت
 کای دریغا کردمی عمر دراز

صرف چیزی که مرا نامد به کار
 آنقدر اشککش روان آمد بر او
 پس بتابید از ره آن لحظه عنان
 که کلاهی از نمده بودش بسر
 تاج و اکلیل مرصع را پس آن
 داد و بستند جامه‌های آن شبان
 خیل ملکوتش بنظاره شدند
 که عجایب سلطنت گشتش نصیب
 که بریدی دل از این دنیای دون
 سلطنت اینست کورا شد پدید
 گر مرصع تاج شاهی را فکند
 تاج فقری که بد آن فخر رسول
 پس شد آن سلطان معنی و صور
 روز و شب اندر بیابان طلب
 تا به نیشابور افتادش گذار
 در عبادت چندی آنجا برد سر
 هر شب آدینه از بالای غار
 صبح آدینه همی بردش به شهر
 قیمتش رانان خرید و نصف آن
 نیمه آن بهر خود برداشتی
 می شدی در غار و تا هفته دگر
 مردمانش چون ز حال آگه شدند
 پس برون آمد از آن غار و گریخت
 بعد چندی کو ز غار آمد برون
 گفت سبحان الله این غار ارشدی
 این چنین عطری که از مرد خدا
 مجملا می بود دایم در طلب
 در طلب بد راه پیمای آن همای
 و چه دربار آنکه دست ماسوا
 و چه دربار آستان عز و ناز
 چون ز تقبیلش شرف حاصل نمود
 چون ز تقبیلش شرف اندوختی
 چون مشرف شد به آن دربار جود
 پس بدادش منصب شیخی امام
 از خلافت تاج کرمنش داد

بس همی نالید و می گریید زار
 که سلاح و جامه‌اش ترشد از او
 چونکه چندی رفت دیدی یک شبان
 خرقه‌ای هم از نمده بودش به بر
 با قبای پادشاهی آن زمان
 چونکه پوشید از قصور آسمان
 همزباننش تهنیت گوی آمدند
 حینا زین مرد دانای ادیب
 شد نصیص خوان نعم الماهدون
 ملک فانی داد و باقی را خرید
 آمد او از تاج فقر افسر بلند
 بر سرش بنهاد و شد ز اهل قبول
 در لباس فقر آن دم جلوه گر
 راه پیمای بد پیاده باتعب
 بود غاری در حدود کوهسار
 وز ریاضت می شدی کامل نظر
 پشته هیزم بیست آن شهریار
 تا فقیران را رسد ز آن فیض بهر
 صدقه دادی بر فقیران آن زمان
 چون نماز جمعه را بگذاشتی
 بر همان منوال می بردی بسر
 طالب دیدار آن شه آمدند
 رشته آمد شد مردم گسیخت
 بوسه عیدش رفعت روزی در درون
 پر ز مشک اذفر او را کی بدی
 می رسد اندر مشام جان ما
 می نیاسود از طلب در روز و شب
 تا مشرف شد به دربار امام
 کوتاه است از درک آن عرش علا
 در گه سجاد امام اهل راز
 باب قرب حضرتش بر رخ گشود
 ما سوی اللهش سراسر سوختی
 دست او بگرفت و ارشادش نمود
 ساختش مأذون به ارشاد انام
 مکمن اندر تخت او ادنش داد

از دم او مرشــدان نقشــبند
از دمش این سلسله جاری بود
آنکه او از نقش غیریت برست
همچنین آن جعفر صادق که هست
چشم دل بگشود ز آن مرد وحید
مجملی از شرح حالش گوش کن

جمله صاحب دم شدند و ارجمند
فیض او بر جملگی ساری بود
آمدش این سلسله جای نشست
زیر دست او همه بالا و پست
پیر بسطام آنکه آمد بایزید
ساغری از جام فیضش نوش کن

بایزید

این بود احوال سلطان بایزید
نام او طیفور و کنیت بایزید
اولیا را اعظم و اکبر بدی
قطب عالم مرجع اوتاد بود
همچنانکه گفت شیخ بوسعید
که عوالم کز خدا هجده هزار
می بینم پر ز سلطان بایزید
یعنی آن در ذات حق محو آمده
گاه طفلی که جنین بد در شکم
که نمود آن لقمه اندک شبهه ناک
تا که ز است فراغ آمد دفع آن
این قدر مست می دلدار بود
که بهر روزش به خدمت میرسید
لیک هر روزش همی پرسید نام
من بهر روزت به خدمت هستمی
گفت او را آمده تا نام دوست
نام او کرده فرامش نامها
اینکه سلطان شد ملقب آن جناب
که کسی گفتا به آن شیخ همام
که ملقب گشته ای سلطان به دهر
گفت در بسطام خالی ز ازدحام
ماहतابی دیدم آنشب تافته
جملگی بغنوده خلق این جهان
اندر آن نیمه شب آمد جلوه گر
حضرت عزت مرا شد منجلی
منجلی گشتم به دل نور حضور
برقع از رخسار زیبایش گشود

که ز تحریر است وصف او مزید
مولدش بسطام و آن شیخ وحید
بر مشایخ جملگی سرور بدی
از قیود ماسوا آزاد بود
آنکه بوالخیرش بخواندند ای فرید
آمه تعداد آن اندر شمار
در میان لیکن نباشد آن فرید
گرچه محوش جملگی صحو آمده
مادرش هرچه بخورد از بیش و کم
می طپیدی چون سمک بر روی خاک
بعد دفعش یافت آرام آن زمان
که مریدی داشت آن سلطان جود
جام فیض از باده او می کشید
گفت روزی آن مریدش کای همام
جستن نام از چه رو بایستمی
در ضمیرم غیر او باشد چو پوست
ز آن سبب مستفسرم نام ترا
وجه شهرت بشنو از وجه صواب
که چه شد کآمد نصیت این مقام
خاص و عام از نام تو جویند بهر
خود به قبرستان شبی کردم مقام
سر بسر نورش جهان دریافته
بر سریر استراحت آن زمان
نور حق مطلقم اندر نظر
آشکار آمد مرآن نور علی
دیدم اندر سر جان الله نور
عالمی را محو رخسارش نمود

سر بسر این عالم هجده هزار
 چونکه آن مستور فاشم آمدی
 عرض کردم کای خدای بی نیاز
 این چنین درگاه با عز و علا
 کس نباشد یا کسی ناید بدان
 هاتفی در گوش دل کرد این ندا
 نی از آن باشد که کس ناید بدو
 می نباشد لایق درگاه ما
 کی توان ناخوانده اش آمد کسی
 پس مرا شوری از آن آمد پدید
 که بگفتم با خود این هجده هزار
 از شفاعت می بخواهم پس خطور
 کاین شفاعت بس مقام عالیست
 آنکه بد ختم رسولان گزین
 من کجا و آن شفاعت از کجا
 گر ز من دم ز آن مقام بوالعجب
 هاتفی بازم بگفت ای بایزید
 حرمت پیغمبر ما داشتی
 نام تو کردیم در عالم بلند
 هر که بیند مر تو را گوید چنین
 لیکن آنچه شد بیانش ز آن ولی
 این نه آن رویت که جسمانی بود
 او منزه باشد از درک بصر
 آنکه لایدر که الابصارش بود
 لیک بتوان دیدنش از چشم جان
 مارایت شیاً الا قدرایت
 گر از این معنی نگردیدی خیر
 که چنین گوید مر آن مرد خدا
 کردم استفسار که آگاه کن مرا
 که خدا را مؤمنان روز جزا
 پس بگفتا قبل محشر هم ورا
 گفت هنگامی که شد قالوا بلا
 ساعتی گردید ساکت آن زمان
 که بینند اندر این دار جهان
 نیستی آیا که می بینی ورا

دیدم اندر جنب نورش ذره وار
 در نطق از بحر جان گویا شدی
 ای به مشتاقان درت گردیده باز
 آمده خالی ز مشتاقان چرا
 تا شود ز انجراح مطلب کامران
 گر بینی خالی این درگاه ما
 بلکه هر ناشسته رویی زشتخو
 در گه عزت ز فطرط اعتلا
 آن نباشد جای هر خار و خسی
 آنچنانکه کار من جایی رسید
 عالم حق را از آن جبار بار
 در دلم بنمود از نور حضور
 کاخصاصش بر نبی والی است
 آنکه از حق شد شفیع المذنبین
 آن بود مخصوص آن شاه دنا
 دور باشد از ره و رسم ادب
 چون ترا پاس ادب شد بر مزید
 رایست تعظیم او افراشتی
 تا بفردای قیام ای ارجمند
 این بود سلطان فرقه عارفین
 که مرا شد جلوۀ رب منجلی
 که در آن قید هیولائی بود
 کی کند ادراک او عقل بشر
 درک او از چشم حسی کی شود
 همچنانکه گفته آن جان جهان
 این بود آن دیدنش بی کیت ولیت
 اصرح از این را شنو از بوبصیر
 کز ابی عبداللّه آن میر هدا
 ای که هستی آگاه از سر خدا
 می بینند آن شهم گفتا بلا
 مؤمنان دیده اند گفتم کی کجا
 در جواب آن السّبت پادشا
 پس بسفت این در تحقیق از بیان
 قبل روز حشر حق را مؤمنان
 اندر این دقت تأمل کن هلا

گفت راوی گفتم این جانم فدات
 پس بفرمودم نه آن جان جهان
 میکند انکار این آن بوالفضول
 پس به عقل ناقصش گوید چنین
 وین بدان کآن رویتی کز دل بود
 جسم حسی که بود از لحم و پیه
 غیر چشم دل که بیند روی او
 فتعالی الله عما یصفون

ذکر سازم این حدیث بابهای
 ز آنکه گر مذکورسازی این بیان
 که بود جاهل به معنی ما تقول
 که بود تشبیه کفر البته این
 نیست چون رویت به چشم ای معتمد
 کی ز دیدار حق او گردد نبیه
 کی شود و چشم دیگر سوی او
 آن مشبهون و دیگر ملحدون

داستان بایزید

این بیانی دیگر از سلطان بود
 بایزید آن مست صهبای قدم
 آنچه استادش به او تلقین نمود
 از الف بی تی چو بگذشت آن جناب
 چون بقرآن خواندنش آغاز شد
 روزی اندر سوره لقمان رسید
 بعد از آن لوالدی کش شد عیان
 خواست دستوری ز استاد و روان
 نزد مادر با دو چشم اشکبار
 چیست که چشم توگریان مباد
 گوهر اشکت به رو غلطان چراست
 هان مگر استاد تأدیت نمود
 گفت نی نی آیتی ز ام الکتاب
 گشته وارد از کلام ذوالجلال
 که مرا شکر آر و هم از والدین
 کدخدائی دو خانه چون کنم
 من یکی را نایم از عهده برون
 یا بفرما حق خود بر من حلال
 صرف سازم جمله نعماء خدا
 یا مرا درخواه از رب غفور
 باشم و در خدمت گردن نهم
 مادرش گریان شد و او را ببر
 شادباش و خاطر خود جمع دار
 حق خود را هم بتو کردم حلال
 چون مرخص گشت از مادر روان

که از آن نور هدایتان شود
 در دبستان چونکه بنهادی قدم
 حرز جان گردیدش از روی شهود
 تافت بر دل نورش از ام الکتاب
 با کلام حق دلش انباز شد
 چون ان اشکرلی در آن صفحه بدید
 این کلامش آتشی در زد بجان
 سوی خانه شد بصد شور و فغان
 رفت و گفتا مادرش کای بیقرار
 سینه بی کینه ات سوزان مباد
 از سرشکت لاله گون دامن چراست
 که بروی گل گلاب آری فرود
 خواندم و گشتم از آن در اضطراب
 این چنین اندر مثال بی مثال
 شکر میکن چونکه دیدم فرض عین
 زین جهت خود دیده را جیحون کنم
 با دو خدمت چون کنم ای ذوفنون
 تا شوم مشغول ذکر ذوالجلال
 در هر آنچه واجب است از قول شا
 تا ببخشد بر توام و اندر حضور
 بر یکی زین دو بجان منت نهم
 برگرفت و گفتش ای نور بصر
 که تو را کردم نیاز کردگار
 هان تو میدانی و کار ذوالجلال
 شد ز بسطام و طلب را توأمان

در بیابان طلب سی سال گام
یک صد و سیزده تن از مردان راه
باب بینائی زهریکشان گشود
تا رسید این آیه را آن مست هو
از مودت در ذوی القریبی بیان
نصص انی تارک را هم شنید
خوش برون از کوی حیرانی شد او
پس مشرف شد به درباری که بود
و چه در که در گهی کز عظم و شان
و چه در که در گه جود و کرم
دست بیعت داد بر شاه کبیر
سالها در خدمت آن جان جان
گفت روزی آن شه فرخ لقبا
عرض کردش طاق می باشد کجا
چارده سال است کاینجائی و طاق
عرض کردش کای شه سر و علن
نامدم در خدمت ای پادشا
غیر طاق ابرویت طاقی دگر
تا دلم در پای این طاق اوفتاد
تا مه رویت مرا شد جلوه گر
گر ندیدم طاق معذورم بدار
چون به عرض شه رسانید این مقال
پس بفرمودش که ای عالی مقام
چون فنا فی الشیخ دیدش آن جناب
در بقا بس باب ارشادش گشود
شد خلیفه ز آن شه مالک رقاب
سلسله شطاری عالی مقام
پس مرخص گشت و رو در راه شد
لیک در آن راه پر شیب و فراز
بعدگامی چند دو رکعت نماز
می نمود آن مست صهبای اله
در ده و دو سال گشتش قطع راه
می بگفتا هر زمان با خویشتن
نیست این دهلیز شاهان مجاز
هم بطوف مرقد سلطان دین

میزدی اندر ریاضت صبح و شام
کرد خدمت در ره قرب الله
حل مشکلها زدمشان می نمود
که کند توضیح لا اسئلکم
چونکه دید این آیه را از چشم جان
نور ثقلینش به دل آمد پدید
طالب آن نور ربانی شد او
فیض بخش جمله ارکان وجود
کمترین پایه از آن بد لامکان
در گه صادق امام محتشم
گشت مقبول شه گردون سریر
بود و غافل می نبودی یک زمان
کآن کتاب از طاق می آور مرا
شاه فرمودش که ای کامل صفا
می ندیدی خود چه باشد این سیاق
خود تو میدانی پی نظاره من
جز حضورت می نبودم رو نما
کی شدی بر چشم جانم جلوه گر
کی نظر او را بر آن طاق اوفتاد
کی مه و خورشیدم آید در نظر
که فکندم طاق ابرویت زکار
زین مقالش شاه را خوش گشت حال
نظم کارت این زمان دید انتظام
از فنا فی الله کردش کامیاب
تاج کرمنای بخشیدش ز جود
سلسله دار آمد و کامل نصاب
منتظم گردید از او والسلام
عازم تقییل بیت الله شد
بعد چندین گام میشد در نماز
می نمودی با همه عجز و نیاز
بی سرو پا با سرو پا قطع راه
تا که شد داخل به دربار اله
از ره عجز و نیاز آن مؤتمن
که توان شدگامزن از کبر و ناز
احمد مرسل شفیع المذنین

گفت باید بستن احرامی دگر
 که طفیل این زیارت ناید او
 پس مکرر می بگفتا این کلام
 می بمردم کافر از روی یقین
 با وجود آنکه ز آن شیخ مکین
 تا بحدی که جنید با صفا
 که بود آن شیخ ذوالقدر جلیل
 آنکه آمد اولینش آن قدم
 بعد از آن معروف کرخی انتساب
 صاحب خرقة شد و تاج و کمر
 گرز شرح حال او خواهی بیان

که بود مخصوص آن فخر بشر
 بل برأسه باشد ای مرد نکو
 گر نمی گشتم شرفیاب امام
 چون نبودم در ره حق شاه بین
 بد بدایت انتهای سالکین
 گفت در توصیف آن مرد خدا
 در میان اولیا چون جبرئیل
 آخرش باشد چنین ای محتشم
 جامع مجموعۀ ام الکتاب
 بر مشایخ جملگی گردید سر
 گوش جان بگشای بشنو شرح آن

جناب معروف کرخی

این بیان از شیخ معروف آمده
 والدش فیروز می بودی سمی
 شیخ او شاه سریر ارتضاست
 مدفن پاکش به بغداد آمده
 پایۀ جاهش ز بس آمد بلند
 در دعایش استجابت یار بود
 مرقد پر نور آن کامل صفا
 آن به تریاق مجرد شهره بود
 هر دعائی کز لب او سر زدی
 همچنانکه هست مسطور این خبر
 بد بهمراهی جمعی درگذار
 کز مناهای محفلی آراسته
 چون گذشتند و لب دجله شدند
 عرض کردش که دعا کن کاین فریق
 تاره عصیان حق را نسپرند
 گفت الهی همچنانکه این جهان
 آن جهانشان نیز ده عیش خوشی
 در تعجب آمدند اصحاب از این
 این دعا سرش نشد مفهوم ما
 ناگهان شوری در آن جمع افتاد
 کام جانشان تلخ آمد از شراب
 راح ریحانی به خاک آمیختند

آنکه هر سریش مکشوف آمده
 بود ابو محفوظ کنیه ز او همی
 این چنین شیخی به عالم گو که راست
 کآندر آن آن نور حق مخزون شده
 عاجز است از وصف او هر هوشمند
 دائمش رو بر در غفار بود
 بسکه آمد در جهان حاجت روا
 باب حاجت هر کسی ز آن می گشود
 استجابت حلقه اش بر در زدی
 که یکی روز آن شه کامل نظر
 ناگهان دیدند فوجی باده خوار
 وز ملاهی مجلسی پیراسته
 پس یکی ز اصحاب شیخ ارجمند
 حق کنندشان اندر این دجله غریق
 پس نمود آن شیخ دست خود بلند
 عیش خوش دارند پیدا و نهان
 تا بودندشان در دو عالم سرخوشی
 عرض کردندش که ای شیخ گزین
 گفت یابید ار همی خواهد خدا
 که شد از آن شور مستیشان زیاد
 ساغر و مینا شکستند و رباب
 لعل رمانی ز دیده ریختند

آن می تلخی که بد شیرینشان
 با زبان اضطرار و انکسار
 آمدند از جان بر آن نور پاک
 پس بگفتندش که ای با مکرم
 جزره عصیان نرفتم ار رهی
 که توئی محرم بدر بار وصال
 چون خطا را قافیه آمد عطا
 گر تو از ما بگذری ای شیخ دین
 چونکه عفو از مست باشد ناگزیر
 توبه کردیم از همه احوال زشت

تلخشان آمد چو سم جانستان
 بی سرو پا با دو چشم اشکبار
 در فتادند از سر مستی بخاک
 ای که ذات عاری است از منقصت
 لیک باشد این قدرمان آگهی
 هم توئی بواب باب ذوالجلال
 عفو فرما از کرم زلات ما
 بگذرد از ما اله العالمین
 از کرم تقصیر ما را در پذیر
 بازگشتیم از همه اعمال زشت

اخلاق جناب معروف

نکته‌ای از اخلاق آن کان کرم
 کاین چنین گوید که معروف جهان
 روز عیدی دیدمش میکرد جمع
 کردم استفسار از آن در یتیم
 دیدمش گریان و نالان بد همی
 گفت می‌باشم یتیم و بینوا
 روز عید است و سراسر کودک‌کان
 جیششان از جوز و خرما پر بود
 گر تنم از جامه‌های نوعریست
 چون نبودم هیچ در دست ای سری
 لاجرم این حصه‌های تمر را
 جوز و خرما بهر آن طفل آورم
 دل از این سودا پراکنده مدار
 پس بخانه خویش آن طفل حزین
 سر به زانو چون مراقب آمدم
 هاتفی آواز دادم کای سری
 همچنان کز کار طفل بینوا
 همچنین زاهوال روز رستخیز

بشنو از شیخ سری آن محترم
 قطب دور عارفان و عاشقان
 حصه‌های تمر را آن شمع جمع
 در چه کاری گفت که طفلی یتیم
 گفتم او را از چه می‌باشی غمی
 نی پدر مادر نه غمخواری مرا
 جامه نوشان ببر شادی کنان
 من ندارم کس که از آنم دهد
 لیک بی خرما و جوزم نیست زیست
 تا روم بازار و گردهم مشتری
 جمع سازم تا فروشم حالیا
 پس بگفتم شیخ راکای سرورم
 خدمت او را به من موکول دار
 بردم و با شادایش کردم قرین
 خواب خوش بر دیده غالب آمدم
 مژدهات بادا که یابی سروری
 کرده‌ای فارغ دل معروف ما
 فارغت کردیم ای شیخ عزیز

کودکی معروف

این بیان بشنو ز خردی سال او
 چونکه می‌بد والدین آن مفیض
 در دبستان چونکه بردند آن همام

تا که حال شیخیش یابی نکو
 کیششان ترسائی وز آن مستفیض
 کرد تلقینش معلم این کلام

که بگو ثالث ثلاثه گفت او بل هو الله واحد القهار را آنکه بر بیگانه بخشیده ز جود آنکه او داده به این طفل ضعیف کی روا باشد به آن رب ملوک مریم از انفاس او شد با نمک گر نکردی روح قدسش همدمی گرنه تأییدش به عیسا بد قرین این عنایت هرکه از حقش رسد مجملا هر چند استادش بگفت تا بحدی که شد او اندر غضب آنکه در طفلی بود توحید خوان پس ز نزد آن معلم شد برون هر طرف رخس طلب میتاخی سالها اندر بیابان طلب بس مشایخ را ز جان خدمت نمود تابحدی که به دوران شد علم کوس شیخی کوفت بر بام جهان وز تمام آن سلاسل آن جناب پس مشرف شد به درباری که بود وه چه دربار آنکه می سودی جبین وه چه درگه درگه عزو علا آنکه آمد ضامن ایجاد ما مدت ده سال شد یا بیشتر می فزودش کسب علم و هم ادب چون به دربار ملایک پاسبان بازش اندر مسند شیخی رساند از دم آن شاه گردون احتشام منتظم آمد از او بس سلسله آنچه دم بگرفته بد ز ارباب دم اذن و رخصت پس رسیدش ز آنجناب نهرهای معرفت را یک به یک پس از آن دریای موج عمیق بلکه هر نهری یکی شط عریض وه چه شط شطی که باشند اولیا

حاش لله کی من و این گفتگو می بخوانم از ره صدق و صفا خلعتی از آشنائی ودود دانش و ادراک پیران شریف مریم و عیسا همی آرم شریک عیسی از تأیید او شد بر فلک از چه رو کردی به عالم مریمی از کجا گردیدی آن گردون نشین در جهان بیشک مسیحائی کند از بیان خود در توحید او بسفت زد طنانچه بر رخ آن نور رب حالت شیخیش چبود ای فلان دیده گریان با دلی دریای خون بو ز مقصودش نشان بشناختی می ندید آسودگی در روز و شب باب قرب حق ز هر یک می گشود جمله ارباب دم را داد دم پایه جاهش گذشت از آسمان صاحب ارشاد آمد و کامل نصاب ما سوی اللهش بدر روی سجود هر زمان بر درگهش روح الامین درگه شاه سریر ارتضا آنکه می باشد طفیلش دو سرا که بد آن دربان آن فخر بشر دمیدم ز آن شاه فرخنده حسب آشنا گردید آن شیخ جهان دست او بگرفت و برکسی نشاند صاحب ارشاد آمد و با احترام شد نفوس کامله ز آن عادلانه کرد تسلیم امام محتشم شد ز تعلیم نفس کامل نصاب ره به دریا کرد و شد کامل محک نهرها ببرید آن شاه شفیق که از آن گشتند شهری مستفیض همچو بط دروی شناور ای کیا

سلسله معروف شیخ معتبر
 آن جداول هر یکی اندر جهان
 آن یکی مجذوب مطلق آمده
 آن یکی شد مست هشیار آفرین
 آن یکی رنند قلندر دستگاه
 آن یکی هشیار و دیوانه یکی
 آن یکی رنند خرابات آمده
 هر یکی نوعی به عالم جلوه گر
 آن یکی را لذت للشاربین
 آن یکی را شد مصفا از عسل
 آن یک از لکم یتغیر طعمه
 لیک جامع این مراتب سر بسر
 کو بود چون بحر و آنها همچو شط
 ظاهر و باطن از او گشته مبین
 هم شریعت هم طریقت باشدش
 از مسمايش اگر جوئی نشان
 همچنانکه گفته قطب اولیا
 حسب حال خویشتن از بهر ما
 این سخن بگذار اکنون برکنار
 کآن سفر کرده کند عود وطن
 روز و شب بودند با آه و انین
 دامن از اشک روانشان لاله زار
 هر نفس که یاد دلداد آمدند
 می بگفتند آن عزیز بینوا
 کاش می آمد بهر مذهب که هست
 تا که روزی شد عزیمت ز آن جناب
 از ره حق و بخواندشان بدین
 چون رسید آن شیخ نزد والدین
 بر چه دینی گفت دین مصطفی
 پس به ایشان از نصیحت درگشود
 که زیک نفخه دم روح القدس
 آن ظهور عیسوی ما راست یاد
 پیش از آن می بد مسیحائی کجا
 آن مسیحائی که مولود آمده
 ذات حق آن لم یلد لم یولد است

آمده ام السلاسل مشتهر
 نشأه ای باشد ورا خاص همان
 بعض دیگر سالک مطلق شده
 جامع جذب و سلوک و تیزین
 آن یکی صوفی خلد آرامگاه
 آن یکی شیخانه رندانه یکی
 و آن دگر شیخ مناجات آمده
 همچنانکه حق از آن داده خبر
 کام جان گردیده از روی یقین
 قوت جان و رسته از هر غش و غل
 آمده اسرارین و کسامجو
 نعمت الله است ای صاحب نظر
 او بود همچون نهنک آنها چو بط
 آمده با فرض و سنت همنشین
 معرفت یار حقیقت باشدش
 اسمش آمد از مسما ترجمان
 نعمت الله صاحب تاج و لوا
 نعمت از الله کی گردد جدا
 والدینش را برآر از انتظار
 جان رفته باز آید در بدن
 در فراقش با غم و محنت قرین
 از دو دیده خون دلشان درکنار
 چون سمندر آتش اندر جان زدند
 در کجا آرد بسر و احسرتا
 که در شادی بروی ما بیست
 که نماید والدین را فیض یاب
 تا شوند اندر ره حق شاه بین
 پس بگفتندش که ای نور دو عین
 آنکه بُد خیل رسل را پیشوا
 که بود آنکس سزاوار سجود
 داد عیسا را به دوران استقص
 که مراو را مریم دوران بزاز
 که نمود ایجاد این ارض سما
 کی بود لایق که مسجود آمده
 کآئینه آن ذات سرمد احمد است

او بود آن مظهر ذات و صفات
 گر نباشد ظاهر او اندر میان
 که بود ز آن آئینه او جلوه گر
 چیست آن مرآت گویم با شما
 آنچه زو آید به جان فرض آورید
 آمدم تا حقتان سازم ادا
 پس مسلمان از دل و جان آمدند
 همچنین بسیار کس را او نمود
 ای بسا خود بین که از انفاس او
 همچنانکه هست مسطور کتاب
 خواست کردن از ره دریا سفر
 روزی آمد بر در سلطان دین
 تا که فرماید به حق او دعا
 اتفاقی در عبادت بود شاه
 صورت مشغولی شه را به او
 کلمه چندی رقم کرد اندر آن
 در تلاطم آید امواجش روان
 که همان دم لاجرم ساکن شود
 پس گرفت آن رقععه را و شد روان
 رقععه را بیرون نمود از جیب خویش
 کاندر آن باشد دعائی لاجرم
 چون گشودش دید مرقوم اندر آن
 که قسم بدهم به معروفی تو را
 که بگير آرام ای دریا ز جوش
 چونکه خواند آن را رسیدش انقباض
 در زمان آن بحر پرجوش و خروش
 و آن به بحر خجلت آمد غوطه ور
 وین بود از آن زمان تا این اوان
 که به طوفان چون شود دریاقرین
 خاصه با تقیید درباری شاه
 بعد چندی این حکایت چون به او
 که سری کو سالها ساید جبین
 نی عجب باشد که دریا را دهد
 این نه کار شاه می باشد که شاه
 بلکه از خدام شه این کارهاست

که ز درک ذات او عقل است مات
 آئینه باشد هم او را در جهان
 ظاهر و باطن هم او اندر نظر
 شاه دین سلطان تخت ارتضا
 تا شوید اندر دو عالم رو سفید
 این بود ابلاغ حجت بر شما
 برکنار از کیش ترسائی شدند
 رهنمائی سوی دربار و دود
 شد خدا بین آمد از حق کامجو
 که یک از تجار کامل انتساب
 لیک می بودش بسی از آن حذر
 آنکه تخت ارتضا را بد مکین
 که نگردد غرق دریای بلا
 شیخ معروف آن مشایخ را پناه
 گفت و رقععه برگرفت آن نیک خو
 پس بفرمودش که دریا هر زمان
 آنچه در این شد رقم بروی بخوان
 با سلامت کشتیت ساحل رسد
 چون به دریا گشت طوفانش عیان
 لیک می بودش چنین اندیشه پیش
 که رسیده از امام محتشم
 سوی دریا این خطاب از شیخ جان
 که بود دربان شاه ارتضا
 بس کن این طوفان و بگذر زین خروش
 سوی دریایش فکند از اعتراض
 رام آرام آمد و ساکن ز جوش
 همچنین آن اهل کشتی سربسر
 رسم و دأب اهل دریا ای فلان
 زین قسم تسکین کنندش همنشین
 که از آن خدمت رسید این جایگاه
 گفته شد فرمود آن شیخ نکو
 از یقین بر آستان شاه دین
 در دمی آرام و تمکین زین سند
 پایه اش برتر بود زین جایگاه
 گرم از ایشان این همه بازارهاست

چونکه فانی جمله در ذات ویند
نی از ایشان است بل ز آن شه بود
آئینه از خود ندارد صورتی
این حدیث قدسی صدق انما
کای بنی آدم تعبّد کن مرا
من بهر چه امر فرمایم که کن
کی بود مثل خداوند علا
قطره اندر بحر چون گردد فنا
چون مرید آمد فنا در ذات پیر
از توجه گر نداری آگهی
پادشاه ظاهری گر بر امیر
آنچه او گوید همان حکم شهی است
این توجه امر کلی دان که هست
چون توجه با کسی همراه شد
آن یکی تفصیل و این اجمال شد
عبدیت را آخرین منزل فناست
زین بیان فرمود آن شیخ سری
گفت با من کای سری هر که تو را
ده قسم او را بحق این سرم
مجملاً اوصاف آن شیخ وحید
این یکی ز اخلاق آن کان صفاست
آن سلاسل کز دمش جاری شده
چون تقیه سخت بد در آن زمان
هیچکس بر راز او واقف نشد
این شنیدستم که بعضی کودکان
شیخ را از اهل سنت خوانده‌اند
که خدا آن مالک رد و قبول
بر زبان قوم خود تا جملگی
همچنین آن شیخ فی قومه بود
چونکه شیخ آمد خلیفه از امام
باید او از هر زبان آگه بود
قصه شمعون و انطاکیه بین
گرکسی آرد ره انصاف پیش
داند این را که زمانی کآن امام
وز امامت حرف ندارد در میان

از مقام کبریا گمردم زنند
داند این را آنکه مرد ره بود
گردد از صورت نگارش صورتی
میکنند تبیان این مطلب ترا
تا توگردی مثل من در اعتلا
لاجرم بر پای گردد بی سخن
لیس کمثله بخوان از اعتلا
بی گمان او عین دریا دان هلا
آنچه او گوید از اودان ای فقیر
هست نازل منزله امر شهی
حکم فرماید چنان کن ای دلیر
چون ز امر ونهی شاهش آگهی است
تحت فرمانش همه بالا و پست
آنچه ز او آید همه از شاه شد
در حقیقت هر دو یک منوال شد
چون فنا شد در بقا او را بقاست
شیخ معروف آفتاب خاوری
حاجتی باشد به درگاه خدا
تا بر آرد حاجتت را از کرم
هست بیرون از حدگفت و شنید
که بهر فرقه بحق او رهنماست
در عدد همچون امامان آمده
سرّ خود می‌بود پنهانش به جان
سرّ معروفیش را عارف نشد
که بجز ظاهر نباشدشان عیان
چون ز فهم این سخن درمانده‌اند
در کتابش گفته می‌باید رسول
بهره ز او یابند بی ریب و شکی
کالنبی فی امته از این سند
تا که بدهد راه حق را انتظام
تا که روی جمله سوی حق کند
تا شود این معنیت کشف و یقین
بگذرد از عقل دور اندیش خویش
سر خود پنهان کند از خاص و عام
چون تواند کرد معروفش بیان

چونکه رحلت کرد شیخ و شاب هرگروهی را گمان چون بد چنین پس یهودان آن گروه موسوی همچنان این اهل اسلام از ولا که بود از ما و ما ز آئین خویش پس بگفتا خادم آن شیخ دین کآنکه بر دارد جنازه من ز جا هم از آن قوم به این نام و نشان هرچه ساعی آمدند آسانشان پس مسلمانان به اعزاز تمام چونکه آمد ذکر شیخ محترم آنکه از شه آمد اول سلسله حضرت معروف آن قطب زمان دید لایق اینکه ذکر اولیا خوش کشد در رشته نظم تمام تا هر آنکو میل آگاهی کند وین بدانند که امام دین به ما ز آنچه آمد از دم آن شاه فرد همچنان کآن شیخ پاکیزه نهاد همچنین شیخ دگر او را امین نزد او می بود تلقینش نمود بعد از او بد مؤتمن شیخ دگر همچنین دان ید به ید این سلسله مبدأ او از امام و اختتام این شنیدستم که بعضی بیهشان سلسله معروف عارف را که آن واقفی دانند و حق واقف بود ز آنکه گشت این سلسله عالی بنا و آن بود سر حلقه این سلسله کآنکه کرد اقرار آن شاه مکین گوئیا نشنیده باشند آن خسان کآنکه کرد اقرار بر اول ز ما در زمان آن امام انس و جان که نموده هر یکی دعوت به خلق یک از آنها شیخ معروف آمده

آمدش وقت الی الله الایاب که بود او شیخ ایشان از یقین فرقه ترسائیان عیسوی هر یکی ز ایشان نمودند ادعا دفن سازیم آن شه فرخنده کیش که وصیت کرده شیخ اینچنین او سزاوار آمده دفن مرا پس یهود و زمرة عیسائیان می نیامد حمل آن بارگران دفن او کردند از حقش سلام پیشوا و قائم ارباب دم آنکه آمد رهبر این قافله بر زبان خامه شیرین زبان اولیای سلسله شاه رضا تا که نظم سلسله یابد نظام بر تمام سلسله آگه شود ید به ید آمد خلافت ای کیا اندر آن کس جرح و تعدیلی نکرد شد امین سر آن صاحب رشاد آمد و آنچه از رضا شاه مکین وز دم او باب ارشادش گشود بعد از او بد مؤتمن شیخ دگر تا به مهدی هادی این قافله می نماید سوی قائم والسلام که نباشد باز شان چشم جان نعمت الهی است مشهور جهان کاین سخن را کذب و فریه شد سند جاری از شاه سریر ارتضا که از او گردید نظمش عادلانه کی کند انکار اولادش یقین که بیان فرمود شاه انس و جان باشد اقرارش به آخر مان هلا بود هفتادش خلیفه در جهان جملگی پنهان میان کهنه دلوق که بر آنها جمله سر حلقه شده

گر چنین نسبت مرایشان را رواست که یکی آمد حسینی و آن دگر هر یک از ایشان امامی را جدا پس همی باشد که ایشان واقفی آنکس کآمد امین بارگاه گرچه باشد در گلستان شهی لیک باشد فرق این دو بیکران از امامت آن یکی تاجش بسر سلسله کآن در امامت جاری است هیچکس را می نباشد درجهان نسبت فرزندى هر دو به شاه آن یکی شد معنوی ای مولوی زین بیان آمد امین سر شاه با وجود آنکه آن شیخ مکین چار امام از جان و دل خدمت نمود آنچه از هر یک امام مقتدا چون شرف اندوزی آن دیگری پس اجازه میرسیدش ز آن همام سلسله معروف توحید انما سلسله معروف و انکار امام واقفی بر حق کی اقراری نمود بل هر آنکو واقفی شد از یقین گر کنند اقرار آنهم از غرض بر امامی آنکه اقرار آورد یا هر آنکو خاص آن شه یافته که ز بعد او که می باشد امام آنکه میجوید امام و پیشوا واقف نفس خود است آن خیره مرد آنکه اقرار امام از جان نمود آنکه آمد بر صراط مستقیم آنکه از جان طالب هادی شود الذین جاهدوا فینا بخوان شکر لله از دم پیران راه کان امامان هدا نور خدا جملگی را جملگی فرمان بریم

پس مراین سادات ظاهر را بجاست موسوی گردید و ز آن شد معتبر میرساند نسبت از راه علا نیز باشند از اینان واقفی شد خزینه دار سر پادشاه نونهالان با همه فروبھی آن یکی چاکر یکی سلطان بدان از خلافت آن یکش خرقه ببر آن به ولد آن شهشه ساری است آن خلافت کلیه جز آن مهان میرسد بی شبهه و بی اشتباه آن یکی هم صوری و هم معنوی شیخ معروف آن بزرگ اهل راه با کمال صدق و اخلاص و یقین باب قرب از درگاه هر یک گشود دم رسیده بد به آن شیخ هدا میشدش حاصل سپردی آن سری تا شود تجدید آن عهد امام کی چنین نسبت به او باشد روا استعاده کن به حق زین عقل خام تا بپوید بعد از آن راه جحد می نباشد ز اول اقرارش بدین باشد و گردد به جان بش المرض لازم است او را که از او بشنود رایست قریش بسر افراخته نی که او جوید امام از عقل خام غیر آن کز بعد او شد مقتدا کی امامی را به حق اقرار کرد حاش لله کآورد بعدش جحد کی کند منزل به کوی خوف و بیم بی گمان حقش هدایت میکند تا هدایت یابی از سلطان جان هادی خلقان به دربار اله شمعهای بزم جمع کبریا آنچه ز ایشانمان رسد فرمان بریم

دست بیعت ما به ایشان داده‌ایم
 بلکه باشند اولیایان نزد ما
 ما از ایشانیم و ایشان ز آن ما
 آنکه این تهمت به مازدای فقیر
 این بیان بگذار و بشنوای سری
 کآنچه معروفش به دل می‌بدنهان

جز براه حب قدم نهاده‌ایم
 لازم الاذعان ز راه اعـتـلا
 بنده ما و آن مهان سلطان ما
 گو برو زین حسرت از غصه بمیر
 شرحی از احوال آن شیخ سری
 جمله بسپردی به آن شیخ جهان

جناب سری سقطی رحمة الله علیه

این بیان احوال آن شیخ سری است
 بوالحسین بدکنیت آن نور پاک
 هم بد او خال جنید پاکزاد
 شیخ معروف آمد از حق شیخ او
 هم به بغداد است قبر پاک او
 چون سقط بفروختن بودیش کار
 ز این جهت شد شهره سقطی در جهان
 بس مشایخ از عراق و اهل هوش
 در ریاضت در عبادت ز آن سری
 تا بحدی که جنید آن شیخ دین
 من ندیدم هیچکس را ای ولد
 که نود با هشت سال او رارسید
 جز به وقت ارتحالش زین جهان
 عمر او در بندگی گردید صرف
 با وجود این به هر روزی سه بار
 که مباد از شومی و قبح گناه
 رتبه آن شیخ والا انتساب
 جامع اوصاف حسنا آمده
 مدت عمرش چو در شیب و شباب
 یک نفس از یاد حق غافل نبود
 آنچه از حق آمدش راضی بدی
 بوددائم در مقام شکر و صبر
 همچنانکه این بیان روشن کند
 این چنین فرمود آن شیخ کبار
 از یکی شکرم بگفتنش چه بود
 آتشی در سوق بغداد اوفتاد
 جز دکان من که سالم ماند از آن

که ز حقش تاج و رتبه سروری است
 که شده نورش به عالم تابناک
 آنکه شد حاصل ز بغدادش نژاد
 کز جمالش بود ساطع نور هو
 که سلامش باد از حق عفو
 ابتدای حال آن شیخ کبار
 ای خوش آن کو مشتری آمد بر آن
 آمدند از جام فیضش جرعه نوش
 هیچکس با او نکردی همسری
 گفته در توصیف آن شیخ گزین
 در عبادت کز سری اکمل بود
 که سرش بالین راحت می‌ندید
 که نموده سرب به بالین آن زمان
 می‌بودی غیر حقش هیچ حرف
 اندر آینه نظر بردی بکار
 روی من گردد در این عالم سیاه
 باشد افزون ز آنکه آید در حساب
 مجمع اخلاق علیا آمده
 جز بسوی حق نمی‌بودش ایاب
 روی جاننش بود دائم در سجود
 فارغ از مستقبل و ماضی بدی
 گرچه از شکرش بسی میدید زجر
 معنی زجرش ز شکر ای باخرد
 که بود سی سالم استغفارکار
 گفت روزی از تقی‌آدیر ودود
 که دکانها جمله شد آتش نهاد
 پس شدم از شکر حق رطب اللسان

چون فرو رفتم بخود گفتم چرا
بهر چیزی که فنا باشد و را
حال پیویم راه استغفار را
که چرا با مسلمان نایم شریک
خود چرا خواهم از ایشان برتری
باز مسطور آمده کآن مؤتمن
کژدمی انگشت پای او گزید
و آن نیاوردی به دفعش پیش دست
از چه رو منعش نکردی گفت آن
شرم کردم تا کنم از خویش دفع
بر زبانم صبر و در دل غیر او

بهر دنیا کردمی شکر خدا
بر بقایش شکر باشد ناروا
که خجل گشتم از آن شکر خدا
ز آنچه آمد از خداوند ملیک
خویش بینی کی بود خاص سری
روزی اندر صبر میگفتی سخن
آنچنانکه سم او بر جان رسید
پس بگفتندش که ای مست الست
چونکه می بد ذکر صبرم بر زبان
دفع او کی گردهم با صبر جمع
این دو رنگی هست با سلطان هو

دعای سری

این بیان را ازدم گرمش شنو
از بزرگان بد یکی با وجد و حال
مدت سی سال شد کاستاده بود
پس یکی گفتا بدو کاین رتبه را
پاسخش داد از دعای آن سری
رفتمی روزی به خلوتگاه او
بعد دق الباب کردم این ندا
گفت اگر بد آشنا مشغول بود
پس بگفتا کای اله ذوالعطا
ادعای آشنائی میرسد
زین سخن آتش فتادم در نهاد
آنچه حاصل شد مر از آن شیخ بود
آنچه عاید شد به من از او رسید
از لطایف آن جناب است این کلام
بر عیادت نزد آن شیخ آمدند
پس نشستن را چنان دادند طول
اهل دنیا از کجا و اهل حق
اهل دنیا جملگی در قیل و قال
اهل دنیا کارشان عجب و غرور
اهل دنیا طالب مال و منال
اهل دنیا رسمشان تذویر و مکر
مجملا مستدعی از شیخ آمدند

کاستجابت در دعایش بدگرو
که رسیدش پایه سر حد کمال
در جهاد نفیس مکار عنود
از کجا حاصل نمودی ای کیا
حاصل شد این مقام برتری
تا شوم از فیض خدمت کامجو
کیست بر درگفتم او را آشنا
کی بدش پروای این گفت و شنود
دار مشغولش بخود ز آنکه و را
بر در ما ز آشنائی دم زند
شور عشقی در دل و جانم فتاد
که دعایش لطف حق را در گشود
کاستجابت در دعایش شد پدید
که گروهی از گران جانان خام
چون همه حاضر در آن محضر شدند
که شد آن مرد حق از ایشان ملول
این دو را یکسان کجا باشد سبق
اهل مولی سر بسر در وجد و حال
اهل مولی یارشان ذکر حضور
اهل حق را رو به جنات وصال
اهل مولی دابشان شکر است و صبر
تا نمایدشان دعائی سودمند

در زمان برداشت او دست دعا که مریضی را عیادت چون کنیم این چنین فرمود شیخی موتمن که بود اشفق به خلقان خدا که هر آن فیضی که آمد خاص او تا بحدی که کسش کرد ارسال بعد استفسارگفتا که خبر که کندگر بنده بر بنده سلام آندو را صد جزو رحمت لیک از آن آیدش قسمت نمود از آن عدد من ترش روئی کنم تا آن نمود ز آنکه می باشم به خلقان خدا آنچه آید فیض حق عز علا

گفت الهی آگهی بخشا به ما تا نه دردش را به دل افزون کنیم که ندیدم هیچکس را در ز من جز سوری آن شمع بزم اهتدا خواستی بر خلقش از خلق نکو در جوابش روتش کرد آن همام این چنین بشنیدم از فخر بشر میکند اعطا خداوند سلام که گشاده رو بود در آن زمان که جواب او ز خوش روئی دهد نیز باشد قسمت آن ای ولد مهربان تر از خود ایشان هلا خواهش مخصوص ایشان ازولا

بی میلی نسبت بدنیا

نکته ای بشنو ز بی میلی او خواهری میداشت آن شیخ عزیز خواست روزی اذن و رخصت ز آن جناب پس بگفت ای خواهر فرخنده پی قابلیت آنکه روبد کس در آن پس یکی روز دگر آمد ورا عرض کردش که باین خدمت مگر که اجازت داده ای بیگانیه را شیخ فرمودش که دل فارغ نما که ندارد آرزوئی غیر از این هر طرف رخش طلب تازدهمی هر زمان نوعی کند جلوه گری گه نماید زیور خود را عیان گه نهان سازد به برقع روی خویش گه نماید نیمه رخ گه تمام گاهی از آن روی و موی دلفریب مجملا هر چند طراری نمود خواست تا ما درآرد درکمند تا برد از روزگار ما نصیب لاجرم جاروب دستش داده اند

سوی دنیای دنی ای نیک خو که بسی بد باذکاو با تمیز تا بروید حجره آن مستطاب این دو روزه دهر دون را هست کی منزلی را از عزیز مهربان پیر زالی دید روبد حجره را می نبودم لایق ای نور بصر منع فرموده بدی از این مرا کاین بود آن صورت دنیا هلا که شود با ما دمی او همنشین تا به ما یکدم نماید همدمی گاه گردد بایع و گه مشتری تا که بر باید ز دست دل عنان تا کشاند طالبان را سوی خویش آن یکش آمدکمند این یک چو دام عاشقان را میدرد پرده شکیب چون کمند حیلش کوتاه بود صید ما ناکرده افتادی به بند بی نصیبی ناید او را از حییب تا که گردد او هم از ما بهره مند

ورنه حجره که فنا دارد ز پی
هست مسطور از جنید پاک کیش
دیدگریانش بگفتا کای پدر
خدمت شیخ سری قدری ز مال
رد آن فرمود و گریانم از این
بهر چیزی که نمیگردد قبول
پس بگفتش آن جنید نیک پی
چون به خلوتگاه شیخ دین رسید
گفت آن مالی که از بابم قبول
گر قبولش سازی از راه کرم
گفت حاشا که قبول آید مرا
پس قسم دادش به ذات آنکه فضل
که زمن این مال را فرما قبول
که چسان آمد به ما آن فضل حق
گفت فضلش داده درویشی ترا
کرده بابم را توانگر عدل او
زین کلامش بس خوش آمد شیخ را
پیش از آنکه مال را سازم قبول

کی بود روبیدن اندر خور به وی
کامد او روزی به خانه باب خویش
از چه گریانی بگفتش کای پسر
حال بفرستادم آن فرخنده فال
که نمودم صرف عمر بی قرین
نزد نزدیکان دربار وصول
که به من ده تا کنم تسلیم وی
بعد استیزان و رخصت ز آن وحید
نامت آوردم آن را ای حمول
زین شرف شاید به گردون افسرم
من کجا و مال دنیا از کجا
کرده بر تو هم به بابم کرده عدل
پس بگفت آن محرم قرب وصول
هم به بابت چون بود آن عدل حق
هم به خود مشغول بنمودت خدا
تا شود از عدل آن شه کامجو
گفتش آن دم کای جنید با صفا
خود ترا خواندم به دربار وصول

جنید بغدادی رحمة الله علیه

از جنید پاک بشنو شرح حال
کنیتش بوالقاسم است واصل وی
مولدش بغداد و شیخ راه او
او بود مقبول کل اندر جهان
ظاهر و باطن هم او بد شیخ راه
در طریقت بود شیخ کاملی
گاه طفلی که بد او را هفت سال
برد او را جانب کعبه همی
جمله پیران و مشایخ بالتمام
مسأله شکر برفت اندر میان
پس سری فرمودش ای بابا تو نیز
گفت شکر حق بود اینش سمت
چونکه سفت او این دُر شکر از بیان
چارصد شیخ آمدندش مدح گو
آنکه بد در طفلی اینش معرفت

تا شوی اگه از آن فرخنده حال
از نهانند آمده ای نیک پی
خال او آمد سری آن مست هو
بس مشایخ را بسویش روی جان
هر یکی جستی بسوی او پناه
در شریعت اوستاد فاضلی
شیخ او خالش سری نیکو خصال
تا که یابد تربیت از همدی
جمع بودند اندر آن عالی مقام
دُر معنی هر یکی سفتند از آن
یک سخن گو نزد ارباب تمیز
که نگردد نعمت صرف معصیت
آمد این معنیش از دل بر زبان
گشت ذکر جملگی تمجید او
حالت شیخیش چون باشد صفت

چون بلندآوازه آمد نام او
 پس سری سقطی که میبد رهبرش
 از ادب لیکن ندیدی آن مؤتمن
 تا شبی در عالم رؤیا ورا
 پس بفرمود ای جنید نیکخوی
 چونکه شد بیدار از آن خواب سعید
 تا نماید خواب خود عرضه به او
 پیش از آنکه گوید آن صافی نهاد
 از من اشنوده بدی کی شد رسول
 گفت شیخا گرچه می باشد عیان
 لیک گشتت از کجا این منکشف
 گفت دوش آمد ز دربار علا
 که جنیدت را بگو از ما همی
 تا روی بر منبر و خلق مرا
 چون شناسا شد به درگاه خدا
 در عبادت مثل و مانندش نبود
 در ریاضت اندر آن دور و زمان
 مدت سی سال می بد بی شکی
 ز آن ریاضت چشم آن مرمود شد
 بد طیب حاذقی ترسا صفت
 حاضرش کردند آن دم دوستان
 گفتش آن دم چشم اگر خواهی پیوش
 آب بر چشمت بسی دارد ضرر
 که وضو را چون کنم گفتا به او
 این شنیدستم که در شرع شما
 چشم اگر نبود ترا در روزگار
 در علاجت آنچه من دانستمی
 چونکه شد وقت نماز شیخ دین
 که فدای حضرت عزت بود
 از نماز آن شیخ چون فارغ شدی
 چونکه شد بیدار بیدار جهان
 باب حیرت بر رخش گردید باز
 هان عجب ناید ترا از کار ما
 کاندرا آن ساعت که از صدق و صفا
 عاصیان جملگی روی زمین

مؤمن و ملحد از او شد راز جو
 کرد اشارت روزی اندر منبرش
 که بگوید نزد شیخ خود سخن
 جلوه گر آمد جمال مصطفی
 رو به منبر خلق را وعظی بگوی
 رفت سوی شیخش آن پیر وحید
 چونکه باشیخش همی شد روبرو
 گفتش ای فرزند اگر پند رشاد
 رنجه تا این امر بنمائی قبول
 بر تو هر سری چه پیدا چه نهان
 ای امین سرشاه لوکشف
 این خطاب از حضرت عزت مرا
 که رسول خویش بفرستادمی
 وعظ گوئی ای جنید وقت ما
 می بودی غیر حقش ملتجا
 دایمش رو بُد به سلطان وجود
 کس نبدهمتای آن شیخ جهان
 که وضوی صبح و شامش بد یکی
 چون در آخر طالب بهبود شد
 که به کحالی بدی با معرفت
 چونکه دیدی چشم آن چشم جهان
 چشم از آب این نکته را کن در گوش
 گفتش آندم شیخ ارباب بصر
 چشم می باید بکارای نیکخو
 حفظ نفس واجب است از قول شا
 کی بینی صنعت پروردگار
 گفتم و کردم هر آن بایستمی
 پس طلب کرد آب و گفتا این چنین
 صد چو چشم این جنید بارمد
 خوابش اندر دیده غالب آمدی
 چشم خود را دید سالم آن زمان
 گفتش آن دم هاتفی کای پاکباز
 که به ذات خود قسم بادا مرا
 چشم مرمودت بما کردی فدا
 گر ز ما در خواستی ای با یقین

از کرم جمله بتو بخشیدمی
چون طبیبش بر سر آمد دید حال
گفت شیخا این علاج خالق است
این دم پاک خداوندی بود
این همان دم بدکه در مریم دمید
این همان دم بدکه فر عیسوی
پس شد او تسلیم نزد شیخ دین

دیده از جرم همه پوشیدمی
شد دگرگون حال از آن فرخنده فال
نسبتش با غیر او نالایق است
که شفا آمد به چشمش ای سند
عیسی روح الله از آن شد پدید
شد از آن دم همدمش ای مولوی
شد مسلمان از ره صدق و یقین

بیان حال جنید

این بیانی دیگر از اوصاف اوست
روزی اندر سمت بغداد آن ولی
آنچنان مست آمد از صهبای دوست
بود ترسائی در آنجا آن زمان
چونکه آن نشأه ز شیخ او را عیان
که بخود گفت این رسول حق بود
یا بود آن مؤمنی کاورا نمود
که فراسست را بپرهیزی از او
در میان مستی و جوش و خروش
من رسول الله نیم باشد رسول
آنکه آمد باعث ایجاد ما
آنکه سازد هر دم از لحن ملیح
گر ز قول او همی خواهی نشان
قول او اینست کاین زنار را
آوری بیرون واسلام آوری
مرد ترسا پس برآورد از جگر
پاره بنمود آن زمان زنار را
عروة الوثقا چو گردیدش پدید
داد ترسائی و ایمان را خرید
بعد از او آن پیر مرضی اله
کز جنید آن مرد حق بد جانشین
آنچه او را دم رسیده بد نهفت
آنچه اسرار نهان بود از امام
گرچه می بد در نظر کز تفصله
نام هر یک با بیان حال او
لیک میشد آن کتاب دیگری

گوش دل بگشا که خوش شرحی نکوست
می نمود از جذب حق ذکر جلی
که نبذ جز دوست مغزش زیر پوست
که به جیش بود زناری نهان
آمد از جان شد چنان پابست آن
که ز قید ماسوا مطلق بود
این چنین توصیف سلطان شهود
کونظر دارد به نور ذات هو
شیخ فرمودش که ای ترسا خموش
آنکه شد محرم به دربار قبول
آنکه شد بر خلق عالم پیشوا
زنده در عالم هزاران چون مسیح
گوش بگشا تا کنم از او بیان
که نهان داری به زیر جامه ها
بگذری از راه کفر و کافری
نعره ای و شد از آن شوریده سر
قید جان بنمود زلف یار را
آن گرفت و تار زنارش برید
شد مسلمان از ره شیخ وحید
بوعلی رودباری شیخ راه
شد سپهدار فریق مؤمنین
جمله با آن شیخ فرخنده بگفت
جمله بسپردی به آن عالی مقام
برنویسم شرح حال سلسله
منکشف سازم بهر اسرار جو
بسط او میزد ره بسط ای سری

هم نمیبودم کتابی مشتمل
 لاجرم پیمود راه اختصاص
 اکتفا بر نام نامیشان نمود
 مستمع شو بهر نظم سلسله
 کز رجال الله یابی آگهی
 شد خلیفه بعد شیخ بوعلی
 بعد از آن شیخ آمد از حق جانشین
 بعد از او بوالقاسم گرگانی است
 بعد از او آن شیخ نساج آمده
 احمد غزالی آن پیر به حق
 بعد از او بد شیخ ابوالفضل کبیر
 شیخ ابوالبرکات بعد از او بود
 بعد از آن شیخ است شیخ بوسعید
 بعد از او آن شیخ ابومدین بود
 بعد از او آمد شهید راه حق
 بعد آن شیخ شهادت اقتدار
 بعد از آن شه شیخ صالح بربریسست
 بعد از او بد قدوة اهل یقین
 بعد از او آن قطب دور عارفان
 سید و سر حلقه اصحاب راه
 تکیه گه گشتش سریر سروری
 چونکه در هر دوره ای لازم بود
 که کند تجدید نظم سلسله
 که اگر نسیان و سهوی رو کند
 خار آن شبهه براندازد ز راه
 لاجرم آن شاه عالی مرحله
 گرچه ناید اشتباهی در اصول
 همچنان که آن شاه معصومعلی
 بعد چندی کز تصاریف زمان
 هرکسی بر اهل ره کرد اعتراض
 چون مجدد شد به نظم سلسله
 از اصول و از فروع راه شاه
 هم به کرسی نامه ای کز آن شود
 با همه آداب و ارکان طریق
 لیکن از ایذا و جور دشمنان

بر بیان حال باقی اهل دل
 تا نگیرد از کسالت دل غبار
 باب نظم سلسله از آن گشود
 از ره اجمال آن بی تفصیله
 تا شوی گنجینه سراللهی
 بوعلی کاتب آن مرد ولی
 آن ابوعرفان شه مغرب زمین
 که بد از حق جام توحیدش به دست
 که ز حق کنیه ابوبدرش شده
 بعد از او شد بر خلافت مستحق
 که بود او مصدر خیرکثیر
 آنکه نامش خیر و برکت آورد
 کاندلس دارد شرف از آن وحید
 که دلش از فیض حق روشن بود
 بوسعید آن محرم درگاه حق
 شد کمال الدین کوفی تاجدار
 که ز حق او را مقام سروریسست
 یافعی عبدالله آن شیخ گزین
 نعمت الله ولی جان جهان
 نور دین شاه خلافت دستگاه
 پایه اش بر شد ز ماه و مشتری
 که مجدد سلسله ظاهر شود
 تا که گردد انتظامش عادل
 اشتباهی در میان حاصل شود
 پاک سازد راه شه از اشتباه
 شد مجدد بهر نظم سلسله
 آنچه باشد در فروع است ای حمول
 آنکه ذکرش بعد از این گردد جلی
 شد طریقت در زوایای نهان
 اندر ایران شد قریب انقراض
 سلسله راداد نظمیی کامله
 خار شبهه دور بنموده ز راه
 آگهی بر حال ارباب رشد
 خوش نمود آگاه آن پیر شفیق
 گشت کرسی نامه مفقود از میان

چون به تاراج حوادث رفت آن
 نه نفر ز اولاد قطب اولیا
 که همه آنها مشایخ بوده‌اند
 ذکر ایشان شد به پرده اختفا
 هر چه کرسی نامه بُد در آن نبود
 ز آنکه از شاه رضا سلطان دین
 آمده هفده تن از پیران راه
 وز زمان نعمت الله تا به حال
 واسطه اندر ره حق آمدند
 مدتی این شبهه می‌بد در میان
 تا شرف اندوزی جان جهان
 حاصل شد رفع این خطر نمود
 بعد شرح حال و عرض مساله
 از وقوع ماجرای دشمنان
 پس بفرمودم که آمد این زمان
 بود کرسی نامه‌ای با او ز شا
 ثبت می‌بد اندر آن عالی رقم
 مجملا شد ثبت کرسی نامه حال
 این سخن بگذار و بشنو ای فتا

نسخه‌اش هم می‌نبد در آن زمان
 نعمت الله صاحب رتبه علا
 طالبان را روبه حق بنموده‌اند
 کس نبودش آگهی ز آن اولیا
 ذکر ایشان و بسی مشکل نمود
 تا زمان نعمت الله نور دین
 واسطه اندر ره قرب اله
 چارصد سال است و شش تن از رجال
 مستفیضان را مفیض جان شدند
 دور می‌زد در میان طالبان
 شاه مجذوب علی قطب زمان
 زنگ این شبهه ز لوح دل زدود
 کرد تیانی خوش آن با تفصیله
 هم ز کرسی نامه و فقدان آن
 سیدی اهل ره از هندوستان
 قطب اقطاب آن علی کآمد رضا
 نام این سادات تسعه محتشم
 نامه‌ای نامی فرخنده فال
 مجملی از ذکر قطب اولیا

شاه نعمت الله ولی قدس سره

این بیان در ذکر قطب اولیاست
 اصل او از کهنان و نور دین
 یافعی عبدالله آمد شیخ او
 قطب وقت عارفان و عاشقان
 تاج بخش اولیای کاملین
 در شریعت پیشوای اهل شرع
 بود در دستش مدام معرفت
 از بیان حالش ار جوئی نشان
 دُر توحید خدا سفتی مدام
 از فنا فی الشیخ چون شد بانوا
 از بقا بالله تاج مکرمات
 آن قلندر که شنیدی شأن او
 مظهر اوصاف جامع ای پناه
 وصف ذاتش کی بگنجد در بیان

نعمت الله آنکه دین را زوضیاست
 نام نامیش آمد از دیان دین
 که از آن حضرت شد آن شه کامجو
 اولیا را قبله جان و جنان
 رهنمای جمله ارباب یقین
 در طریقت رهنمای اهل جمع
 باده پیمای بد ز جام معرفت
 بد حقیقت ترجمان این بیان
 پر بدش ساغر مدام از آن مدام
 در فنا فی الله شد صاحب لوا
 بر سرش بد از کمال مرتبت
 باشد آن شأنی از آن مرآت هو
 آن شهنشه بد یقین بی اشتباه
 ناطقه از ذکر آن کل اللسان

اولیا را آنچه می‌بد یک به یک
می‌بد آن شاه سریر احتشام
هرکه بر درگاه جودش آمدی
باب فیض او به عالم باز بود
هرکسی بگرفته از او جام فیض
کس چه گوید وصف آن سلطان دین
نعمت الله است دائم با خدا
آنکه با حق است و زونبود جدا

جامع جمله بد او بی ریب و شک
در جهان مقبول هرجا خاص و عام
ریزه خوار خوان احسانش بدی
بیکسان راعون او دمساز بود
کامجو آمدز جامش کام فیض
که بیانش سفت این در یقین
نعمت از الله کی گردد جدا
کی شود توصیف ذاتش از علا

امتحان شاهرخ

لیکن از راه تیمن مجملی
بسکه می‌بد مشربش عالی بنا
میرسید و مستحقان را روان
هم تناول می‌نمود آن شه از آن
نوبتی کردش بدینگونه خطاب
خود شنیدم لقمه‌های شبهه ناک
مجلس ارباب ثروت میروید
در جواب از مثنوی آن شاه جان
«گر شود خون جمله عالم مال مال
چون خیالاتش بجان بد قید و دام
اهل دنیا را چو نبود چشم باز
همچو خود کردی تصور شاه را
نیست نسبتشان بخلق این جهان
هرچه می‌آید از ایشان در ظهور
قول و فعل جمله از حق آمده
زین سپس چندی ز روی امتحان
در خفا گفتا قدم نه در برون
در کمال ظلم و طغیان بی بها
پس ز شهر آمد برون جویان همی
ناگهان پیرزنی در راه دید
بره‌ای فربه ورا در پشت بود
پس بضرب تازیانه ظلم و کین
بردش اندر مطبخ و طبخ طعام
شاهرخ پس دعوت حضرت نمود
حاضر آوردند آن خوان طعام

شرح سازم ذکر آن شاه ولی
از سلاطین جهان هدیه‌ها
می‌نمودی کام جان شیرین از آن
تا رسد فیضی به ایشان جاودان
شاهرخ کای سرور عالیجناب
میل سازید و شما را نیست باک
اطعمه ایشان تناول می‌کنید
خواند این فرد کرامت توأمان
کی خورد مرد خدا الاحلال»
نآمد از شاهش ملایم این کلام
تا شوند آگه ز سراهل راز
غافل از این کاویای مرتضا
خود گروهی دیگر استند آن مهان
باشد از آن شاه غیب و حضور
جانشان مرآت ذات حق شده
خواند خوانسالار خود را و به آن
بره‌ای از عاجزی بستان کنون
خوش طعامی کن مهیا بهر ما
هر طرف در بادیه پویان همی
با قد خم گشته و ضعف شدید
هر قدم در راه شکری می‌نمود
بره را بگرفت از آن پیر حزین
کرد با شادی از این سودای خام
چون مشرف کردش آن سلطان جود
ز آن طعامش کامجو آمد چوکام

پس در آن اثنا بشه گفتا چنین
 که نخواهم خورد چیزی جز حلال
 که بظلم و کین و را بگرفتمی
 شاه فرمودش بکن تحقیق این
 بوکه حق را مصلحت آمد چنین
 پس طلب کرد آن زن نیکوسیر
 کز کجا این بره افتادت بدست
 گفت آن زن عورتی درمانده ام
 که به ارث از شوهرم آمد بمن
 یک پسر دارم پی بیع و شرا
 زو خبرها می شنیدم ناپسند
 از غمش گریان و نالان بودمی
 تا شنیدم این زمان که شاه دین
 نذر کردم که اگر فرزند من
 بهره ای از بهر رسید آورم
 آمدم دلشاد و آن بره بدوش
 تا که نذر خویش را سازم ادا
 دید و آن بره گرفت از من بقیه
 هرچه کردم التماسش پس نداد
 شاهرخ را شد معین آن زمان
 اولیا را حفظ سازد از حرام
 پس زبان معذرت آن دم گشود
 عهد بنمود از دل و جان آن زمان

کز شما مسموع آمد پیش از این
 پس بگفت آن دم ز بره شرح حال
 تا نمایم امتحان شه همی
 تا که این سرت شود کشف و یقین
 حکمتی در ضمن آن باشد قرین
 شاهرخ گفتش که ما را ده خبر
 هم کجا می بردیش با ضعف سخت
 گوسفندی چند باقی مانده ام
 بگذارانم ز آن معاش خویش تن
 رفته بد سوی سرخس این روزها
 جان بدم در آتش هجرش سپند
 هر زمان روبر در حق سودمی
 نعمت الله آمد از کرمان زمین
 سالمش آرد خدای ذوالمنن
 چون در این ایام آمد لاجرم
 می ببردن نزد آن دارای هوش
 خوانسار لاری در آن دم پس مرا
 با کمال ضرب و شتم از روی جبر
 برد و بر رویم در حسرت گشاد
 که خداوند عزیز مهربان
 طعمه شان نبود بجز برد سلام
 عذر خواهی بیحد و افزون نمود
 که نگردد بعدگرد امتحان

اربعین مردانه و زنانه

هست مسطور اینکه ز آن قطب زمان
 کاربعینی بر ریاضات شما
 تا بتابد بر دلم ز آن اربعین
 بر ریاضات همه واقف شوم
 شاه فرمودش کدامین اربعین
 یک زنانه آن دگر مردانه است
 عرض کردش که بیان فرما بمن
 اربعینی که آن زنانه است اندر آن
 عرض کردش چیست مردانه از آن
 شاه فرمودش که هر روزی در آن

کرد استدعا فقیری نکته دان
 می بخواهم آگهی ای بوالوفا
 نور تقوا و فزاید بر یقین
 قوت نفس تو را عارف شوم
 سیر فرمایم بتو ای مرد دین
 آن یکی جان آن دگر جانانه است
 هر دو شق را پس بگفت آن مؤتمن
 قوت روزی مغز بادامی بدان
 چون زنانه است این چنین ای جان جان
 طعمه ام گردد یکی بره گران

با همه اسباب آن با یک وضو دو یمین را کرد استدعا ز شاه پس بغاری آن شهنشه بر نشست و آن بهر روزی در آن غارای فلان نزد شاه و او تناول می نمود و اندر آن غار استخوانها کرد جمع روز آخر که سرآمد اربعین شهره است آن غار در آن سرزمین هرکه را رنجی رسد در جسم و جان افکند در آب و جرعه ای ز آن خورد وین بدش از قوت نفس ای پسر یا بهر روزی یکی قوچ گران بد مساوی نزد آن شاه مکین بدوقاعش هر شبی هفتاد بار اولیا را چون ولایت از علیست از توجه هرکه او غافل بود چونکه آید روح از حقش فتوح جسم هم چون مرکب روح است هان هرچه فرمانش دهد دردم از او گر بتازد رخس تن را بر سما جسم خاکی کی شود گردون نورد چونکه تأییدش بیامد همعنان چون توجه با ولی همدم بود گر نماید منع جسمش از طعام و برعکسش امر بدهد آن رشید

که در اول اربعین سازم هم او تا بیند قوت مردان راه راه آمد شد ز هر سویش بیست بره ای می برد با اسباب آن وز عبادت باب حضرت میگشود تا رسد فیضی به اهل جمع و سمع شه برون شد با وضوی اربعین غار سید نعمت الله امین چون یکی ز آن استخوانها ای فلان در زمانش رفع بیماری شود که اگر بنمود ترک خواب و خور صرف کردی با همه اسباب آن شاهدش بشنوکه آن مولای دین جسم خاکی از کجا و این شعار آنچه آیدشان از آن شاه ولیست فهم این معنی بر او مشکل بود در تجرد جسم گردد همچو روح باشد اندر دست او آن را عنان می شود صادر بتأیید ای عمو عیسی آسا بر فلک آید هلا یا فلک را التیام و خرق کرد راند مرکب بر فراز آسمان آنچه خواهد حاصلش دردم شود سازد آن باقوت روحش ای همدم آنچه بدهد گویدش هل من مزید

مشتاقعلی قدس سره

مطرب دستانسرای بزم جان عاشق سرباز مشتاق علی میهمان آمد شبی در محفلی میزبان بر شمع جمع احترام لقمه چندی بقدر میل خویش دست بیضا چون برآورد از طعام کم غذا کردید صرف آن مؤتمن قوت تن را اینقدر کافی بود

واقف اسرار جان عاشقان نشأه بخش باد مساکملی مهره یک تن دگر صاحبلی چون صلا در داد در اکل طعام میل فرمود آن شه فرخنده کیش میزبانش عرض بنمود ای همدم گفت بس باشد برای قوت تن بر غذای جسم این وافی بود

می‌نباشد بیش از اینش اشتها
 کانچه یابد از غذای معرفت
 باز بر رو باب تکلیفش گشود
 چونکه اصرار وی از حد شد برون
 میل کرد آن دم به اکل آن طعام
 پس هر آنچه مانده بد باقی ز جمع
 میزبان را گفت حاضرکن دگر
 رفت و آنچه پخته می‌بود از طعام
 باز فرمودش که حاضرکن طعام
 رفت و در آن محضرش حاضر نمود
 باز فرمودش که حاضرکن مرا
 عرض بنمودش ز روی اعتذار
 آنچه اندر خانه می‌بودی مرا
 پس بگفتا ای قرمساق ار تو را
 باب اصرار ار چه بنمودیم و
 با وجود آنکه آن کامل صفا
 چون توجه شد به اکل آنرا قرین
 عکس این هم چون شدش گاه صیام
 آن سه روز افطار آن نور خدا
 می‌نبودش هیچ ضعیفی در بدن
 بلکه بود آن یوسف گل پیرهن
 آری آن جسمی که آمد همچو روح

روح را سیری نباشد انتها
 کم بود او را پس آن جاهل صفت
 چون جواب اولین از او شنود
 یا علی گفت آن شه کامل فنون
 آنچه نزدش بود چون آمد تمام
 میل کرد آن شمع بزم جمع و سمع
 تا بیننی قدرت آن ذوالقدر
 حاضرش بنمود و صرف آمد تمام
 گر نباشد پخته‌ات خوب است خام
 آنچه اندر خانه‌اش موجود بود
 آنچه مأکول است در خانه تو را
 که نباشد هیچم ای کامل عیار
 کردمی حاضر در این محضر تو را
 می‌نبد چیزی که سیر آرد مرا
 سفره‌ات برچین و کم کن ماجرا
 می‌شدش تقلیل دایم در غذا
 همچنان بد که شنفی پیش از این
 اند رایامی که بیضش هست نام
 جرعه‌ای بد ز آب گرم ای مقتدا
 بد غذای روح او را قوت تن
 شمع رخسارش چو لاله در دمن
 از غذای تن کجا یابد فتوح

شاه و درویش

باز بشنو نکته‌ای ز احوال شاه
 تانگردی غافل از شأن شهی
 این حکایت شهره آمد در جهان
 که زد آن مهر سپهرکن فکان
 شد بلند آوازه صیت جاه او
 روزی آمد از بیابان طلب
 دید اسبابی ملوکانه بشاه
 همچنین انعام بیحد و شمار
 از بریشم هم طناب چادرش
 چون بقدر دانشش ادراک بود
 مصرعی گفتا به این مضمون که مرد

نعمت الله ولی نوراله
 شأن شاه‌ی را بیانی آگهی
 که بود از شأن شاه‌ی ترجمان
 کوس سلطانی چو بر بام جهان
 هرکسی بر درگش بنمود رو
 طالبی بر درگه آن نور رب
 بد فراهم از سریر و بارگاه
 هم زخیل آن خنکهای نامدار
 میخها هم از طلای احمرش
 نزد او اینها علایق می‌نمود
 نبود آنکو دل بد دنیا بسته کرد

غافل از اینکه گروه اولیا
 همچنانکه این حدیث قدسیت
 کای بنی آدم همه اشیا تمام
 و آفریدم هم تو را از بهر خویش
 پس هر آنکو شد بحقش روی جان
 او بود مطلوب و دنیا طالبش
 عکس اینهم طالب دنیا بود
 زین جهت دائم بود در تک و پو
 ز آنکه معشوق در همه دنیا بود
 مجملا آمد گرفتار مرض
 بسکه جسمش ز آن مرض آمد ضعیف
 جسم او گردید مانند هلال
 در پرستاریش شاه بحر و بر
 کرد احضار اطبا بهر او
 بعد تشخیص مرض گفتند اگر
 دست بدهد کاندرا آن سازد قعود
 پس چهل کره بدان نام و نشان
 چون سه روز او را بدان خون برنشانند
 شد به صحت چونکه جسم او قرین
 که بدل بنموده بود او را خطور
 که اگر هست از برای دوست هست
 که غریق آمد ببحر انفعال
 ز آن فتادش آتشی اندر نهاد
 عذرخواه آمد بدرگاه کرم
 مجملا اوصاف آن گردون وقار
 آنچه در توصیف شه آمد بیان
 ورنه از دریاچه می سازد بیان
 آنکه لاتحصا است شأنش از خدا
 ان تعدوانعت الله را بخوان

بهر ایشان هر دو دنیا شد پیا
 می کند روشن بیان موهبت
 بهر تو دادم ز خلقت انتظام
 تو ز من مگریز و بنگر قدر خویش
 جمله اشیا از پیش گردد روان
 سایه سان هر جا رود افتد پیش
 کآن به پیش او از قفایش می دود
 می نگرده دل از آنش کامجو
 لازم ذاتیش استغنا بود
 تا شود پاک از کدورات غرض
 بسکه جاننش شد به تن زار و نحیف
 شد برون جاننش ز حد اعتدال
 دامن همت همی زد بر کمر
 تا شود از ناب صحت کامجو
 خون کره اسب دو ساله کهر
 باب صحت بر رخس خواهد گشود
 ذبح فرمود آن شهنشاه در زمان
 گرد بیماری ز رویش برفشانند
 دویمین مصرع ببحر اولین
 شه بدین مضمون بخواندش از سرور
 ناب این مصرع چنان بردش ز دست
 منقلب شد حالش از آن کشف بال
 بیخودانه در قدم دوم شه فتاد
 پس قبولش کرد شاه محتشم
 هست بیرون از حد گفت و شمار
 شد ز بینائی راقم ترجمان
 قطره ای با عجز و زاری توأمان
 کی برآید وصف او از بنده ها
 تا شود رمزی ز توصیفش عیان

اقطاب دیگر

این بیان بگذار و بشنو بعد از این
 بعد شه فرزند بطنی آن جناب
 نام آن سید خلیل الله خوان
 بعد از او فرزند آن نیکو سیر

ذکر باقی سلسله مردان دین
 بد خلیفه ز آن شه مالک رقاب
 همچنان برهان دینش نیز دان
 شه حبیب الله محب الله نگر

شه کمال الدین عطیه شد مبین
 بعد از او فرزند او برهان دین
 شاه شمس الدین که فرزند وی است
 شه حبیب الدین ورا باشد ولد
 شاه شمس الدین ثانی ز آن پدر
 شه کمال الدین ثانی کش ولد
 شاه شمس الدین ثالث بد دگر
 بعد این سادات تسعه ولد شاه
 بعد مولاناست شمس الدین حق
 بعد از او مهر سپهر اعتلا
 مالک الملک هدایت آمده
 بعد از او آن سید عالی تبار
 گشت از آن شه پیشوای قافله
 نسبت تجدید نظمش گوش کن
 تا که آرد در سرت مستی و شور
 بعد چندی که طریقه منزوی
 بود نزدیک انقراض آن بدور
 اهل ره را لطف حق آمد رفیق

چون ز صلبش بد مراورا جانشین
 دان خلیل الله گل باغ یقین
 هم خلیفه بعد آن فرخ پی است
 هم خلیفه بعد آن نور احد
 بر خلافت گشت جانش مستقر
 بد مراورا شد خلیفه ای سند
 بعد بابش بر خلافت مستقر
 شد خلافت ز آن محمود اله
 که از او لامع شده آئین حق
 قطب اقطاب آن علی کآمد رضا
 تاج بخش تخت کرمنا شده
 شاه معصوم علی میرکبار
 شد مجدد بهر نظم سلسله
 ساغری از باده او نوش کن
 بیخودانه آردت سوی حضور
 شد ز ظلم و جور اعدای غوی
 خاصه در ایران ز ظلم طور طور
 مهربان گردیدشان پیر شفیع

جناب معصوم علی شاه قدس سره

شاه معصوم علی قصد دکن
 با وجود آنکه می بودش تمام
 هر زمان که پالکی میشد سوار
 هر یک از آنها یکی چوبش بدست
 که یکش نقره یکی دیگر طلا
 بود و دل بسته به آنها می بود
 شد چو وارد در دکن غرق طلب
 طالب ادراک فیض شاه شد
 شد بسوی خانقه با چند تن
 چون بخانقاه شاه دین رسید
 گشت داخل در حریم کبریا
 وه چه خانقه مقام اولیا
 وه چه تکیه جان پاکان خاک آن
 وه چه تکیه مخزن اسرار حق
 چونکه واقف شد بقرب حضرش

کرد بیخود خالی از هر ما و من
 جمله اسباب تجمل ای همام
 بود هشتادش بره مردان کار
 همچنانکه رسم اهل هندهست
 همچنین اسباب دیگر مرورا
 روی دل بودش بسططان وجود
 کرد جنبش در دل آن نور رب
 مستضی از نور نورالله شد
 که بدند از خادمانش مؤتمن
 بعد اذن و رخصت ز آن فردوحید
 کبریايش سر بسر نور خدا
 تکیه خاصان درگاه خدا
 خاک پاکش قبله صاحب دلان
 وه چه تکیه مشرق انوار حق
 تافت برقی بر وجود از سطوتش

که سراپا سوخت از وی هست و بود
 بلکه نام خود ورا فرموش بود
 شاه فرمودش ز روی التفات
 گریبائی نزد ما فردا دگر
 صحبت تنها چو غفلت آورد
 ز آنکه ما را غیر حق نبود ایاب
 ما نخواهیم از خدا غیر از خدا
 پس رسید از شاه رخصت انصراف
 روز دیگر کافتاب عز و جاه
 شوق دلدارش بدل از شرق جان
 حرف دوشینش چو در دل جای داشت
 بلکه صبح آن تخم دوشینش ثمر
 گفت با خود که مرا فرمودشا
 همره من مال دنیا و فراست
 هر که را شد جمع دنیا در خیال
 تا نگردد کس ز دنیا برکنار
 لاجرم هر چیز بودش آن همام
 آنقدر نگذاشت از مالش بجا
 پس روان شد جانب دربار شاه
 دید در اثنای ره بعمره بعیر
 تا نیاز دوده شاهی کند
 چون بدربار شهنشاهی رسید
 که ز قید ماسوی الله رسته شد
 پس بقرب حضرش منزل گزید
 لعل نوشینش چو گل آن دم شکفت
 که تو را الحال بنمودم قبول
 مدتی میخواندمت از بهر حق
 مدتی کردم توجه مهرهت
 چون توئی محصول باغ لم یزل
 تا علایق پای بند جان بود
 سر در اینجا دان علاقه ای ولد
 تا سر هستی نیندازی ز دوش
 آمد و رفت ارچه با مولاستی
 سالها بودم بباغت آبیاری
 کردم عمری طلب از بی نیاز

غیرنامی ز او نمی‌بسد در نمود
 چونکه صحو از محویت او را ربود
 ای که ذاتت هست مرآت صفات
 تا نه بدهد زحمت تنها دگر
 پس چه لازم کس به تنها بنگرد
 خود بسوی اوست مرجع هم مآب
 صحبت تنها ز حق سازد جدا
 شد روان از منزلش با قلب صاف
 پرتو افکن شد بوقت صبحگاه
 گشت طالع همچو خور از آسمان
 صبح تخمش در زمین دل بکاشت
 داد و سبز آمد بتأیید نظر
 گریبائی نزد ما تنها بیا
 رفتن تنها مرا کی در خور است
 رفتن تنهاش می‌باشد محال
 کی به تنهایی شود در کوی یار
 جملگی بخشید بر یاران تمام
 که توان آرد نیازی نزد شا
 فرد و تنها طالب فیض اله
 قدری از آنها گرفت آن بی نظیر
 بی علاقه از علایق وارهد
 اذن طبتم فادخلوا آن دم شنید
 جان شدش پاک و بحق پیوسته شد
 شد بعین رأفتش آن دم پدید
 درج نطقش این درناسفته سفت
 که شدی رسته ز دنیای فضول
 تا که راه حق ز تو یابد نسق
 مهره‌ی کردم بگاه و بیگهت
 خود نبایستی گرفتار امل
 وصل جانانش کجا حاصل شود
 تا که دل بستن بدنی چون بود
 کی شود گوشت شناسای فروش
 لیک تاخیر از تو نازیباستی
 تا نهال قدت این دم داد بار
 این زمان هم کآمدی با برگ و ساز

شکرالله برگ و ساز انداختی
 خدمتی درعهدهات آمد ز حق
 لازمت گشت از مثال بیمثال
 بعد ارشادش بفرمود این زمان
 کز عداوتهای اهل اعتراض
 باشد اندر اصفهان ای نور عین
 مستحق جام فیاضی شده
 عالم عامل بود ای نیک رای
 حلیه او قامت او این بود
 چون ز هندستان رسیدی نزد وی
 تا نگردد منقرض این سلسله
 گفتش آن دم آنچه باید گفتنش
 ز آنچه آمد از ره و رسم رشاد
 پس روان شد سوی ایران در زمان
 موسی آسا شد ز طور ارتقا
 از شجر موسی اگر آتش بدید
 شد سراپای وجود این شجر
 او اگر در خواست هارون از خدا
 عرض کردش رب اجعل لی وزیر
 این از آنچه بودش از جمله گذشت
 گر عصا شد درکف او اژدها
 اژدر نفس این بکشت و نی مخوف
 او ز فرعون گفت اگر باشم مخوف
 با وجود آنکه در ایران هزار
 مجملا آمد به ایران آن جناب
 سلسله بسپرد بر آن پاکدم
 داد تجدیدی بمنظم سلسله
 از دم او اولیای کمالین

رایست مقبولیت افراختی
 که تو اش گردیدی اکنون مستحق
 که مثالش را نمائی امثال
 بایست رفتن سوی ایران روان
 سلسله گشته قرین انقراض
 مرد مرتاضی سمی عبدالحسین
 نام فیضش از خداوند آمده
 مستحق فیض رحمت از خدای
 حق پرستی مرورا آئین بود
 سلسله بسپار بر آن نیک پی
 گم نگردد این طریق عادلانه
 سفت آن دری که باید سفتنش
 و آنچه باشد در رسوم اتحاد
 بی تجمیل بی اساس و همدمان
 سوی ایران در کمال اعتلا
 شد تجلای ربش «آندم» پدید
 منجلی از وی «جمال» ذوالقدر
 تا برآرد خدمت حق را بجا
 تابود یارم در این امر خطیر
 همچنانکه شد بیان سرگذشت
 خوف آن دم ربودش دل ز جا
 آمد از تأیید آن شاه رؤوف
 این ز ایران می نگفت آیم مخوف
 همچو فرعون آمده ایران مدار
 شد از او فیض علی شه کامیاب
 دم بدادش از دم آن محتشم
 سلسله شد از دم او عادلانه
 اندر ایران شد هویدا و مبین

جناب فیض علিশاه قدس سره

بشنو از فیاض فیض حق تعال
 والدش بد نیز عالم همچو او
 بد ملاذ و مرجع اهل کمال
 بد امام و پیشوای اهل شرع
 چون بستی رخت از این دار فنا

که چسان بودش طلب در بدو حال
 جامع جمله کمالات نکو
 رو بسویش اهل حال و اهل قال
 مستفیضش اهل سمع و اهل جمع
 شد امامت ز آن آن مرد خدا

جانشین آمد پدر را آن پسر
 بعد چندی در کتب خانه پدر
 دید بر ظهر کتابی خط باب
 کاین وصیت بشنو از من ای ولد
 چونکه مذهب بایدش تحقیق کرد
 هان مکن تقلید من در دین خویش
 که نیاید روز فرق نور و نار
 خوانده باشی در کتاب ای نونهال
 اولاً میدان که این علمی که هست
 این نه آن علمی است که آن دوزوالجلال
 از نبی و آن امام ذوالعلا
 کی شوی مسئل از حیض و نفاس
 این علمی که بود اندر میان
 گر بود فقه از برای این بود
 تا نه بر باید کست از سر کلاه
 ورنجوم است از فلک شد قصه گو
 گر بود طب صحت و سقمش مقال
 همچنین باقی دیگر را بدان
 علم باشد آنچه می آرد وصول
 زآنکه آن از رأی و این از حق بود
 علم باشد آنکه عرفان امام
 چونکه بر رو و اشدت آن باب علم
 اینکه گفت آن نور ذات ذوالجلال
 آن رجال الله بود بی شک و ریب
 راسخون علم حقند آن مهان
 نه بدنی میل و نه از آن سرور
 مرد حق را رو بحق دان ای ولد
 دائماً در کسب اخلاق حسن
 این نشان از والد خود گوش دار
 ور بود میلش نباشد سوی آن
 که رجالی چند هستند آن سران
 میکنند مشغولشان از یاد حق
 هر کجا جستی خبر از آن مهان
 دین خود را عرضه بر ایشان نما
 این وصیت را ز من دان یادگار

دید از او محراب و منبر زیب و فر
 بنگرید از دقت آن کامل نظر
 آنچه اینش معنی است ای مستطاب
 که تو را این پند ارزانی بود
 تا نه بنشیند به روش از شبهه گرد
 از ره تحقیق میجو دین و کیش
 مذهب آبا و اجدادت بکار
 که خذوا العلم من افواه الرجال
 دست اهل ظاهر دنیا پرست
 می نمایندت بقبر از آن سوآل
 می پرسند وز عرفان خدا
 باقی دیگر بر این میکن قیاس
 جمله بهر نظم این دنیا بدان
 که ز احکام خلایق دم زند
 هر جنایت را قصاصی شد ز شاه
 کاین بود آن ساعت نحس آن نکو
 کاین دوا را این صفت آن است حال
 گو نگردم خود از آنها قصه خوان
 نی مرآن علمی که گویندش اصول
 علم حق از ظن کجا مشتق بود
 حاصلت گردد نه این علم کلام
 بشنو از جان رمزی از ارباب علم
 مأخذ این علم می باید رجال
 عاری از نقص و بری از کل عیب
 حامل اسرار شد فاش و نهان
 نه ز فقدانش بیادشان فتور
 مرد حق را رو بدنی کی بود
 کو شد و دل فارغش از ما و من
 مرد حق را نی بدنی هیچ کار
 همچنان کاین آیه اش وافی بیان
 که نه بیع و نه تجارت در جهان
 یاد حق کی کامد از ارشاد حق
 نور ایشان شمع راه خویش دان
 تا درخت دین تو بدهد نما
 تا تو را در روز حشر آید بکار

این وصیتنامه چون خواند از پدر گفت اگر من با چنین نام و نسب کی شود ممکن پس آن بهتر بود حسن ظنشان کم شود در باب من چونکه صبح آمد تغییری در لباس نی کسی بر خویشتن بگماشته بر در مسجد نشستی خرقه دوز چون مریدانش بدیدند این چنین بهره این خرقه میدوزی بهم گفت شیخا باشدت فرش و لباس آن یکی گفتش مریدان گشته جمع گفت خود باشم مرید و نی مراد گفتش آن یک با فلان دعوای من گفت کردم صلح کل با کل خلق چونکه فارغ شد از آن گفت و شنید شد برون از شهر و اندر روز و شب این قدر بدرگرم سیرو ارتعاش گامزن میشد چون آن مرد خدا جستجو چون کردمش نعلین آن خون همی بود و نمی بودش خبر تا شبی آمد جمال مصطفی گفتش اندر قلعه ای زنجیر شو لیک از آن قلعه نمی بودش خبر تا مشرف شد بدربار کرم چون بعین مکرمات او را بخواند آن زمان تعبیر خوابش شد عیان همچنانکه این حدیث مصطفی کاهل بیتم هست چون کشتی نوح گشت ناجی آنکه او را شد سوار قلعه زنجیرگردیدش چو جای همت آن سید معصوم گشت رتبه آن سید والاجنباب گر نویسم شرح حال آن همام قوت نفسش بود کافی همین فرد و تنها بی مددکار و رفیق

شوریش اندر طلب آمد بسر گامزن گفتم بدربار طلب که جنونم شهره مردم شود خالی آید از مریدان باب من داد و آمد سوی مسجد بی اساس نه کسی سجده اش برداشته پاره بر خرقه زدی اندیشه سوز یک از آنها گفتش ای کامل یقین گفت تا باشد لباس و فرش هم گفت این را آنچنان میکن قیاس خیز و پیش آ ای بهر جمعی تو شمع تا کیم حاصل شود از آن مراد منقطع ناگشته کن قطع سخن رو که دوزم بهر خود این کهنه دلچ بعد چندی همره یک تن مرید بدقدم فرسای بیدای طلب که مریدش گفت بودم در قفاش نقش خون می دیدمش اندر قفا پاره می بود وز پای او روان مجملا میزد قدم در بحر و بر جلوه گر در عالم رؤیا و را کز حقیقت بر تو تابد نور وضو هرچه می جستش ندید از او اثر سید معصوم شاه محتشم کردش ارشاد و بکرسی برنشاند که شدش این سلسله زنجیر جان شاهی باشد بر این مطلب تورا که رسد از حق هزارانش فتوح هالک آمد آنکه خلقش گشت یار شد حقیقت آن دمش برقع گشای رهنمایش تا در آن آرد نشست باشد افزون ز آنکه گنج در کتاب اندر این دفتر نگنجد لا کلام که زهند آمد سوی ایران زمین نی بدی معروف آن شاه شفیق

تا کسی او را پرستاری کند
وین زمان جائی نباشد که بود
که بذکر خیر نامش می‌برند
مجملاً فیض‌علی شه را چو داد
شاه جان نور علی را دستگیر
همت والای آن کامل صفت
خود بد آن شه کافل احوال او
از طفولیت نمودش تربیت
گرچه بد طفل آن گل باغ وجود
اندر آن طفلی بحقش ملتجا
بی رضای شیخ راهش یک قدم
آری از فیض‌علی شد این پسر
آید از فیض علی نور علی
گرچه بد فیاض فیض او را پدر
که برادر شد هم او را هم پسر
تربیت چون یافت حالا بعد حال
منصب شیخی رسیدش ز آن جناب
پیش از آن اندر عبودیت قدم
در ربوبیت بزد آن دم صلاً
مجملاً شد سید معصوم را
قطب دور آمد از آن قطب زمان
سروقدش چون ز باغ ذوالجلال
از حق الباطل وجاء الحق گشود
هر زمان کآن نور روحانی صفت
صید دلها کردی از تیر نگاه
موسی آسا آمد از طور لقا
او اگر بد مصدر سر جلال
او اگر معراج بودش کوه طور
گر عصای موسوی شد ازدها
این نمود از یک نظر بر طالبان
همچنانکه آن گروه موسوی
این حکایت هست شهره در میان
کرد اگر عیسای روح الله پاک
از دمی او کرد حی جاودان
گر خلیل حق نیاز اسم یار

در ره حقش ممددکاری کند
خالی از تذکار آن نور احد
یا بعدوانش در نیران زنند
جام فیاضی ز جود لافساد
گشت و کردش از کرم گردون مسیر
شد ممد از برای تربیت
می بدادش کسب اخلاق نکو
تا مقام شیخیش شد موهبت
بد طفیلش لیک این هستی و بود
یک نفس غافل نبود از خدا
می‌نزد اندر جهان از بیش و کم
دور نبود چون بود آتش پدر
او بود مخفی و این یک منجلی
نسبتش گردید آخر معتبر
نسبت شاهی فرخنده نگر
تا رسید آن شه بسرحد کمال
که شود هم جامع و کامل نصاب
میزد آن نور مضی مبتسم
جامع هر دو شد آن نور خدا
جانشین از حکم شاه ذوالعلا
عاشقان را شد بسویش روی جان
بر شد از نور تجلی جمال
پرده از رخسار غیب اندر شهود
خواست صیادی بدشت معرفت
بیدلانش بسمل ونخجیر شاه
باید بیضای معجز انما
آمد این شه مظهر نور جمال
این بدش معراج جان الله نور
تا رباید از در نفس دغا
صد چو موسا و چو ثعبانش عیان
در دمی رسند از شرک غوی
هر که خواهد بشنود از راویان
مرد صد ساله را زنده ز خاک
مردمهای در جسد درماندگان
کرد بس انعام و مال بشمار

او براه حق ز جان و سرگذشت
 دانم اکنون اشتیاق ای فتا
 لیکن از دریای بیحد و کمران
 ما همه قطره و او دریا بود
 این قدر بس وصف شأن آن ولی
 چونکه اسما گشته نازل از سما
 نور چون گفתי تمام آمد سخن
 وصفی ار برتر بداز نور حضور
 ورنه از نور علی کی می توان
 نی شناساکس بذات پاک او
 آن مکین مسند احسان ز حق
 گشت تابان نور آن مرآت ذات
 عالیات آن ذات علین مناص
 آن یکی آمد ز نورش مقتبس
 خرمگس آن همج رعاع دان
 که بهر بادی بجنبند آن خسان
 التجا نآرند بر رکنی وثیق
 جمله بر آثار آبا مقتدون
 نارگمراهی بجانشان شعله ور
 آنکه گم شد از ره و رسم هدا
 آری آری کی کند خفاش روز
 چون نه بتواند ز کوری دیدنش
 لیکن از انکار خفاش چه باک
 مجملا شد فیض بخش خاص و عام
 هر سو از بحر معارف نهرها
 هر طرف از او خلیفه شد مبین
 بر سر هر یک کلاه ترک سر
 اندر آن دور از ظهور اولیا
 شد درخشان هر طرف مصباح نور
 این چنین دوری در این دور زمان
 هرکجا آن شمعهای کبریا
 نورافشان میشدی بر آسمان
 هرکه از خمخانه وحدت بیان
 هرکه از روحانیان جوید خبر
 گرچه دوری شد که حق را بدکمون

تا که گشتش تخت او ادنی نشست
 کآورم تیپانی از توصیف شا
 کی تواند قطره ای کآرد بیان
 قطره را کی وصف دریا می سزد
 که سمی گردیده بر نور علی
 از مسما اسمش آرد مژده ها
 چیست بالاتر ز نور ذوالمنن
 حق بشأن خود نگفت الله نور
 صامتی کل اللسان بدهد نشان
 غیر مولا حامل اسرار هو
 شد چو بر تخت خلافت مستحق
 بر تمام عالیات و سافلات
 سافلات آن طین سچین اختصاص
 و اندر انکارش گروه خرمگس
 که بیانش کرد امیر مؤمنان
 یبعون کل ناعق وصفشان
 که بود در راه حق پیر شفیع
 نه پی تحقیق علم از راسخون
 همچنانکه حق از آن داده خبر
 لن تجدلله ولیاً مرشدا
 کسب نور از نیر عالم فروز
 لاجرم انکار او شد دیدنش
 خور که آمد تابناک آب و خاک
 حجت حق بالغ آمد بر انام
 کرد جاری در قراء و شهرها
 رهنمای خلق و خالق را امین
 وز خلافت خرقه هریک را ببر
 شد جهان سر تا بسر نور خدا
 وز زجاجه جلوه گر نور حضور
 خود ندیده چشم تنگ آسمان
 شد فروزان از صفا و از ضیا
 خیل ملکوتی همه پروانه سان
 خواهد از آن محفلش میجوشان
 گو بصدق دل در آن مجلس نگر
 از اذاء و جور اعدای زیون

لیکن از یمین وجود آن ولی نور آن نور حقیقه ذوالجلال آنچه در این دور آمد در ظهور ز آنکه این دور ظهور مهدویست تا که آن روزی که از شرق جلال حجت حق بالغ آید در جهان چونکه می باشد صفای آینه پس هر آنکو طالب عرفان بود ز آنکه هر کس در طریقت پانهاد چون شدی تسلیم شیخ راه دین شمعى اندر راه عرفان امام که شناسائی شود حاصل ترا بگذر از ظن موهومی اساس عارف آئى بر امام خویشتن راه عرفان امام از این رهست ز این جهت انکار اوشان فتوى است بایدهش ثابت نمودن ادعا لیکن آنکو معرفت حاصل نمود چونکه چشم دل از او باز آمده این بود اقرب طریقی که امام گفت فی اقرب طریق للوفود این دعا از بهر پند ما وتست ورنه حق با او و او با حق بود قرب و بعد اندر مقام کثرت است چونکه ره طی گشت و مقصد شد پدید چونکه خط با نقطه آمد متصل در مقام لی مع الله منزلی بل نگنجد لی مع اندر میان چونکه لفظ از معنیت بدهد نشان وحدت صرف است ای مرد ولی اقرب و ابعد در آن محفل مجو چونکه وجه اللهم آمد در بیان بانستان باز پیونددش فتاد بزم «جمع الجمع» آمد در نظر موطن مألوف خود منزل نمود

منجلی شد هر طرف نور علی شد درخشان در جهان بیضا مثال گر ظهور کل بگویم نیست دور حجت عرفان در این دوران قویست طالع آید نور ذات بیمثال کس نگویید بیخبر بودم از آن در طریقت منحصر هر آینه در طریقت بایدهش داخل شود حق برویش باب عرفان را گشاد واکند بر رویت ابواب یقین در دلت روشن نماید آن همام هر زمان بینی شناسی مرورا شاه را بشناسی اندر هر لباس از ره نورانیت بی ما و من غیر این ره هر که پوید گمراهست که چو او را مهدویت دعوی است مهدویت تا شود روشن بما باب انکارش کجا بر روگشود با شناسائیش دمساز آمده کردش استدعا ز خلاق الانام رب سیرنی ز عین لطف وجود تا به راه حق شوی چالاک و چست ذات او از ذات حق مشتق بود منزل و راهی کجا در وحدت است وصف کثرت رفت و وحدت در رسید انفصالی کو در آنجا ای دو دل می نباشد گر بینی احوالی ذاکر و مذکور آنجا یک بدان لی مع ز آن معنی آمد ترجمان کی در آنجا می بگنجد مع ولی کل شئی هالک الا وجهه شد نی خامه از او شکر فشان دیده بر وجه خداوندش فتاد بعد فرقه سوی جمع آمد دگر کوی دلبر دید و رحل دل گشود

شد عروج او را پس از قوس نزول
 خورد برگوشش نوای لم یزل
 بال لب دمساز خود گردید جفت
 بشنو از نی چون حکایت میکنند
 گرچه تذکار حدیث هجر یار
 لیکن آنچه ز آن سفر او را نصیب
 همچو موساکززه بسط مقال
 شاهد وصلش چو برقع ساز کرد
 کای نوایت زندگی بخش روان
 ای ز تو نهیهای اعیان با نوا
 با نوایت چون دلم دمساز شد
 از دم خود دم دمیدی در نسیم
 رانیدیم از خویش و با خویشم قرین
 سر نمودم قرنهای بس دراز
 در جمادی مدتی حیران بدم
 در نباتی گرچه بد نشو و نما
 سالهادر سجن حیوانی قرین
 چونکه سر از کوی انسانی زدم
 نفس امار قوی بازو مرا
 او زبردست و من او را زبردست
 گفتم آن دم کز او غافل مباش
 گرچه در دستم نمی بد اختیار
 از علایق بندها بر پای جان
 بال پروازم بیستی ز آن سپس
 هرچه بگشودم بسویت بال و پر
 ز آنکه آنجا وحدتم بودی قرین
 بودم آنجا همدم روحانیان
 هر زمان صیادیم اندر کمین
 گر بدستم بد عنان اختیار
 گر نمی بد روی جانم سوی تو
 کی توانستم در این زندان بسر
 این علایق کی شدم پا بست جان
 جز وجودت چونکه بودی می نبود
 همچو طفلی که بود چیزش گم
 هرچه می دیدم ترا جستم از آن

بعد هجران شد بدر بار وصول
 شد نوا پرداز «از» آن صوت ازل
 در این نطق از نی نایی بسفت
 شکر گوید نی شکایت میکند
 می نباشد در خور وصل نگار
 آمد از دوری دیدار حیب
 از عصا خواندی نسب بر حق تعال
 از شکایت زین نوا آغاز کرد
 گشته از جودت همه اعیان عیان
 در نیستان از توشان نشو و نما
 از دم جانپرورت دمساز شد
 چون دمدم شد گرم از آن ای نائیم
 کردی و دوری مرا شد همنشین
 با غم هجران بصد سوز و گذار
 منجمد گردیده سرگردان بدم
 لیک می بودم اسیر و بینوا
 یونس آسا بودمی زار و حزین
 مورد تکلیف سلطانی شدم
 همنشین کردی در این محنت سرا
 زبردستی کز قفایش بسته دست
 خاک غفلت بر جمال دین مپاش
 لیک دادی اختیارم ز اضطرار
 بستی و کردی در این دامم روان
 کردیم پا بند در قید قفس
 می نگشتم سوی وصلت رهسپر
 و اندر اینجا کثرتم شد همنشین
 آمدم اینجا قرین خاکیان
 ناوک افکن آمد از قربان کین
 کی شدی این بر ادبارم قرار
 قبله جان و جانم سوی تو
 سالها بردن اسیر و در بدر
 گر نمی بد از توشان نام و نشان
 هرچه بود از جود تو بودش وجود
 در طلب پوید ز روی اشتهام
 چون نشان تو از آن دیدم عیان

آنچه در این مدت ازدوری رسید
ای دریغا شکر بودت ذکر جان
بد ز وجه الله نوائی در نیت
آری آری باده وجهه اللهی
همچنانکه گفته می‌پرورده‌ای
چونکه از خمخانه بزم حضور
مست و بیخود آمد از باده وصال
مدتی بی رونقی بودش قرین
رفتش از کف ذیل آرام و قرار
چونکه مستی جام هشیاریش داد
نور وجهه الله دگر تابان شدش

آنچه آرام شرح از آن باشد مزید
هان چه شدکت شکوه آمد بر زبان
از چه رو بستی دم زیر وبست
کرد مستم با کمال آگهی
سر بنه آنجا که باده خورده‌ای
باده‌ها نوشید از جام سرور
شکوه و شکرش یکی شد در مقال
چونکه شد با قرب وصلش همنشین
مستی از دستش ربودی اختیار
ذکر کرسی نامه‌اش آمد بیاد
برقع افکن از رخ جانان شدش

رونقعلی شاه قدس سره

بعد شه نور علی سلطان دین
آنکه مرآت خدا بینان بود
آنکه آمد شیخ راه این فقیر
نام پاکش بدمحمد با حسین
مظهر اسمای حسنای اله
باب احسانش بروی خاص و عام
هرکسی از خوان جودش طعمه خوار
از دم جانپورش بس اولیا
بد یتیمان را پدر اندر جهان
جمع ضدین که بود اندر محال
هم مناجاتی از او جویای کام
آن یکی آمد از او اخبار جو
آن یکی بد از جمالش کامجو
این یکی از حسن اخلاقش بود
میگرفت از اغنیا مال خدا
آن فقیرانی که محتاج آمدند
بل تکدی می‌نمود و نامشان
تا بحدی کاهل دنیا را پدید
طالب دنیا بود وز بهر خویش
غیر احسان می‌نبودش مشربی
در نطقش آنچه می‌سفت از بیان
هر دعا کز لعل دربارش نمود

آمده رونقعلی شه جانشین
آنکه رونق بخش بزم جان بود
آنکه گشتم در ره حق دستگیر
عاشقان را خاک راهش کحل عین
آینه گیتی نمای پادشاه
بدگشاده ظاهر و باطن تمام
کام بخشای صغار و هم کبار
یافته در راه حق قرب و کیا
بیوه گان را شوهری بس مهربان
بد ز اخلاق شه فرخنده فال
هم خراباتی از او فیضش بجام
این یکی آمد از او اسرار جو
این یکی شد از جلالش نامجو
که مر آن نور خداوند احد
بر فقیران می‌نمود آنگه عطا
گرچه اهل راه و غیر آن بدند
می‌نیامودی بر کس بر زبان
این خیال آمد که آن شاه رشید
می‌نماید جلب نفع از کم و بیش
چونکه محسن را جز این نی مطلبی
در زمان صورت بیستی نه گمان
در زمان از استجابت در گشود

روزی اندر خدمتش جمعی بندند
 کز دم فیاضیت ای جان جان
 گرچه خشک از غفلت آمد ارض دل
 لیک حب حبت از جان رسته است
 از کرم باران به این یاران بده
 یا علی فرمود و آنکه بر سما
 در زمان باران رحمت کز درش
 ابر رحمت چونکه باریدن گرفت
 بار اندوهش بدل گردید بار
 با جلال آن دم بدل شد آن جمال
 شد ملال از روی پر نورش عیان
 گفت آن دم از جلال سهمگین
 این گروه عام کالانعام را
 چون شکمشان سیر گردد پر کنند
 پس هجوم آور شوند از تیغ کین
 این گروهند آنکه در ماه صیام
 آمده مقتولشان از ظلم و کین
 چونکه لعلش سفت این درّ ثمین
 که هنوز آن حرف بودش بر زبان
 غیر آنچه از سحاب آمد جدا
 این هم از احسان بخلق الله بود
 ز آنکه تنگی معاش و احتیاج
 لیک اگر آسودگیشان شد قرین
 در هلاک خویش و قتل اولیا

ملتمس از حضرتش باران شدند
 تشنگان را فیضی از باران رسان
 می‌نروید تخمی از این آب و گل
 دل بحبت دائماً پیوسته است
 بهر کشته خشکمان باران بده
 بنگرید از روی احسان و عطا
 آنچنانکه وقت جمله گشت خوش
 ز آن ترشح شاه رنجیدن گرفت
 این عجب کز آب انگیزد غبار
 منجلی شد نور سبحات جلال
 بنگرید از قهر سوی آسمان
 گویند ابر رحمت بر زمین
 می‌نباشد لایق احسان و عطا
 دامن از سنگ ستم بی چون و چند
 بهر قتل اولیای راستین
 حضرت مشتاق سرخیل گرام
 لعنة الله علیهم اجمعین
 حق آنکه دانه رویاند از زمین
 کآسمان بگرفتی از باران عنان
 قطره‌ای دیگر نیامد از سما
 تا که کم پویند در راه جحود
 می‌برد از ظلم و ایذاشان رواج
 از پی ایذا برآیند از کمین
 ساعی آیند آن گروه بیحیا

جناب مشتاق قدس سره

چونکه ذکر حضرت مشتاق شد
 خواست گردد با حضورش روبرو
 دید لایق اینکه از تذکار آن
 مجملی سازد کراماتش بیان
 روزی از آن شه کسی شد ملتمس
 تشنه باران رحمت آمدم
 گر نمائی بارش رحمت عطا
 چون نمود از بهر خود آنرا طلب
 تا ز خود بینی خبردارش کند

بر جمالش جان و دل مشتاق شد
 چونکه شد مرآت او مرآت هو
 خامه را سازد دگر گوهر فشان
 تا شود محفل فروز بزم جان
 کی درت بر بی پناهان دادرس
 مستحق جود و احسانت شدم
 دور نبود از کرم ای پادشا
 خواست تا گردد پذیرای ادب
 روی جان بر حضرت یارش کند

پس بفرمودش مرآن نور احد
 گرکنی از خالق آبادت گذر
 ابر رحمت پس بیاید آنچنان
 خالق آبادش بخالق بازگشت
 بار دیگر بد زباران گفتگو
 که نیامد از سحاب مرحمت
 «بد» در آن مجلس یکی ز اهل نجوم
 گفت دارد در دوشنبه یک نظر
 پس بفرمودش که این قولت دروغ
 اندر آن روزی که گوئی ز آسمان
 پس برآشف و بگفتا آن فضول
 آنچه در این عالم است از خیر و شر
 و آنچه احکامش بود اندر جهان
 گفتش آن مهر سپهرکن فکان
 تو ز احکام نجومت یک نظر
 من هم از تأیید مولا یک نظر
 تا کدام از آن شود صورت نگار
 اتفاقاً روز موعودش نبود
 بار دیگر چون مشرف شد همی
 تا تو را سری ز حق افشا کنم
 در فلان روز از مطر باشد نظر
 پس بفرمودش که آید از یقین
 که به رفسنجان کند سیلاب آن
 وزدم گیر ای آن جان جهان
 با تعجب پس بخدمت آمدش
 که ندیده اندر این دور قمر
 هم تغییری ره نیابد اندر آن
 از چه کوکب این نظر شد حاصلت
 پس بفرمودش که باشد یک نظر
 غیر مولایم چو نبود در نظر
 چون فنا در ذات مولا آمدم
 آنچه آید زین رهی اندر ظهور
 چون صدور حکم از مولا بود
 آنچه فرمان صادر آید در زمان
 آنکه آتش از دمش سوزان بود

کامتحان همراه این باران بود
 از سحاب لطف می آید مطر
 که نماند از خالق آبادش نشان
 کرد و تا این دم بماند این سرگذشت
 در حضور حضرت آن مشتاق هو
 بارش احسان و جود و مکرمت
 که مهارت داشت در علم رسوم
 کز سحاب مرحمت آید مطر
 باشد و در آن نمی بینم فروغ
 قطره ای نازل نگردد ای فلان
 از چه رو حکمم نفرمائی قبول
 از کواکشان رسد اینگون خبر
 می نیابد هیچ تغییری در آن
 که نمی خواهد نزاعی در میان
 جستی و گفتی که می آید مطر
 کردم و بر عکس آن دادم خبر
 تا شود تأیید مولا با که یار
 هیچ ابری در هوای لطف و جود
 شاه فرمودش که واقف شوم
 بر تو ظاهر قدرت مولا کنم
 گفت نی حاشا از آن نبود اثر
 آنچنان باران رحمت بر زمین
 بس قناتی طافیه اینش نشان
 آنچنان شد که از آن کردی بیان
 ز انکشاف سر آن پرسان شدش
 اختلافی کس در احکام نظر
 خاصه در احکام کلی بی گمان
 که از آن جستی روان کام دلت
 که نباشد ز آن نظر هیچت خبر
 این نظر از آن نظر شد معتبر
 قطره سان مستغرق دریا شدم
 باشد از آن نور خورشید ظهور
 تحت فرمانش همه اشیا بود
 صورت هستی ببندد بی گمان
 گر بخواهد منع تأثیرش کند

آن مؤثرکاین اثرها زو بیاست رد تأثیر ارنماید هم بجاست

جناب رونقعلی

بشنو از گوش دل ای روشن روان
نکته‌ای بشنو ز نار نعمتش
نار سوزان رشک بستانش نمود
از حقیقت و اهل آن رفتی سخن
می‌شمردی خویش را کیف التفق
جان به لوکشف الغطا دمساز شد
شد حقیقت از بیانش نکته جوی
منکشف شد معنی اطف السراج
آشکار آمد از آن سر نهان
وقت پخته کردن هر خام شد
پر نمود و کرد یاران تر دماغ
گر توئی از نور معنی مقتبس
اینکه خوش در آتش سوزان رود
از حقیقت گر توئی اسرار جو
شد نصیبیم از تقاضای قدر
که برادر بد مرا بی اشتباه
مورد الطاف سلطان کبیر
آمد از انعام شه نعمت علی
دیده دل شاهد مقصود دید
شاه دل جلوه‌گری آغاز کرد
باده‌ها پیمود بر ارباب ذوق
مست و بیخود فارغ از کثرت شدند
جملگی را درزدی آتش بجان
شد گریزان عقل بگسسته مهار
آب و آتش نزدشان یکسان بدی
جمله بیخود آمدند از ناب عشق
نشأه گیر از چشم ساقی آمدند
آن یکی در وجد و آن یک در بکا
که ز رشکش نار نیران سوخته
بدمر این ناری که آرد اتصال
گوید این نار از وجود و از قدم
هر که آمد اندر این گردید پاک

نکته دیگر ز رونق بخش جان
چون بتوراشح شد آب رحمتش
که خلیل آسا گلستانش نمود
روزی اندر مجلس آن مؤتمن
بد در آن مجمع یکی کز اهل حق
از حقیقت چون سخن آغاز شد
چونکه شه شد از حقیقت نکته گوی
منجلی شد نور مصباح از زجاج
کشف سبحات جلال آمد عیان
از حقیقت باده چون در جام شد
شاهد بزم حقیقت چون ایام
این چنین فرمود با آن بوالهوس
منتهی المنزل اهل حق بود
کم نگردد یکسر موئی از او
اتفاقاً اندر آن روزان سافر
همره یک تن دگر از اهل راه
سیدی عالی نسب روشن ضمیر
آنکه نامش از سماء معتلی
چونکه ره طی گشت و مقصد شد پدید
صحبت یاران چو دم را ساز کرد
ساقی باقی دگر از ناب ذوق
چونکه سرخوش از می وحدت شدند
حرف حقی چونکه آمد بر زبان
عشق آمد بردشان صبر و قرار
عشق جانان چون بدل تابان شدی
اتفاقاً در دو شب از تاب عشق
سر بسر مست از می باقی شدند
هر یکی را نشأه ای آمد جدا
آتشی بد در میان افروخته
ز آنکه بد آن نار بعد و انفصال
گوید آن نار از هلاک و از عدم
هر که اندر آن شود گردد هلاک

مجملاً آن سید عالی مقام
 مست و واله صیحه‌ای از جان کشید
 آنچنان غلطید در آتش که عقل
 خوش در آغوشش کشیدم تنگ تنگ
 دست در آن نار سوزان کردم
 حق آنکه گشته رمز نور و نار
 که نیامد هیچ از آن آتش ضرر
 بل دم گرم خداوندی مگر
 بعد روزی چند از اینهمه این فقیر
 بد فقیری آن زمان صاحب صفا
 در ریاضت سالها برده بسر
 چون شدش هنگام رفتن زین جهان
 بعد دیدن گفتم ای نیکو خصال
 می‌نباشد حال صحبت حالیا
 گر خدا خواهد بهنگام سحر
 چون سحرگه وقت فیض است از خدا
 چونکه شب آمد سحر برخاستیم
 آن سحر نیز آتشی افروخته
 شعله ور شد چونکه آن نار جلال
 آنچه موسادید از آن آتش بطور
 آنچه بشنید آن زمان موسا از آن
 آن تجلی مست و مدهوشم نمود
 دیده بر آن آتش حق دوختم
 آن تجلی چون مرا از خود ربود
 جلوه جانان چو گردیدم عیان
 منجلی شد چون بدل نوراله
 از دم گیرای آن شیخ کرام
 همچنانکه گفته بود آن مؤمن
 چون خلیل آمد مرآن نارم وطن
 با وجود آنکه گفتا فی المثل

شد خلیل آسای آن نارش مقام
 بیخودانه اندر آن منزل گزید
 گفت فصلش منحصر باشد بوصل
 خوش برآوردم ز نارش بیدرنگ
 همچو جان او را ببر آوردمی
 از جمال و از جلالش آشکار
 گوئیا از آن نبودیمان خبر
 بدگرفته ز آتش سوزان اثر
 زین کرامت دید از آن شاه کبیر
 قلب آن آئینه گیتی نما
 غیر شاهش می‌نبد اندر نظر
 بر عیادت نزد او گشتم روان
 خستگی ره مرا برده ز حال
 بایدم کرد استراحت ای فتا
 از نهال صحبت گیرم ثمر
 بلکه آید آن زمان فیضی بما
 صوفیانه صحبتی آراستیم
 که ز نورش ماسوی الله سوخته
 برقع افکن شد دگر نور جمال
 جلوه گر شد بر دل از نور حضور
 آمد از آن آتشم در گوش جان
 پای تا سر دیده و گوشم نمود
 آن چنان کز پای تا سر سوختم
 بیخودانه اوفتادم در سجود
 رونهادم اندر آن آتش ز جان
 سرخوشانه آتشم شد سجده گاه
 آتش سوزان شدم بردو سلام
 یک سرموئی نیامدکم ز من
 از دم آن نور پاک ذوالمنن
 نی بحکم حتمی ای مرد اجل

جنت ششم

بسم الله الرحمن الرحيم

فاتح الابواب جنات نعیم

الحمد لله الذي نور قلوب العارفين بذكره و قدس ارواحهم بسره و بره و طهر افئدتهم بفكره و شرح صدورهم بنوره و انطقهم بثنائه و شكره و اشتغلهم بخدمته و وفقهم بطاعته و استعدهم بالعبادة على مشاهدته و دعاهم الى رحمته و صلى الله على محمد امام المتقين و قايد الموحدين و مونس المقربين و على اله المنتجبين الابرار الاختيار و بعد فهذا كتاب مصباح الشريعة و مفتاح الحقيقة من كلام الامام الصادق المفترض الطاعة على سائر الانام ابى عبد الله جعفر ابن محمد الصادق عليهما السلام و هو مشتمل على مائة باب والله الموفق للصواب.

انجمن آراى جنات الوصال
پرتوافكن شد به اطراف جنان
شد ز ذرات جهان گوهرفشان
هریکى چون خور فروزان آمدند
ذره ها از پرتو آن مستتير
همچو خور گیرند از آن ذرات نور
کى تواند بگذرد اى نکته دان
مهرچه آئینه رخسار يار
جلوه وجه حيبش نور و زيب
جلوه گر از آن بدل ديدار يار
آئینه چه لمعه خورشيد طور
لمعه ها و هریکى خورشيد وار
آمد از قول امام منتجب
از لوامع بى حسابش ذره بود
صد هزارش مهر تاب استاره بود
يافتم پروانه جان پر و بال
پرفشان پروانه جان شد در آن
دفتر سادس ز عين افتخار
هست اين دفتر بعين نور گم
تابد از هر يك «بدل صد آفتاب»
شد درخشان لمعه نور حکيم

ابتدا بر ذکر نام ذوالجلال
باز صبح صادق از آفاق جان
باز خورشيد سخن از شرق جان
ذره ها از نور آن تابان شدند
هریکى ذره چو خورشيدى منير
همچنين ذرات آن ذرات نور
قوت فکرت ز يك ذره از آن
ذره ها هر يك چو مهرى نور بار
آئینه چه جلوه وجه حيب
آئینه چه مظهر انوار يار
آئینه چه مشرق نور حضور
هست خور را گرچه ذره بيشمار
ز آن لوامع چند لمعه منتخب
حضرت صادق که مهرش در شهود
حضرت صادق که بر چرخ وجود
ز آن لوامع خوش بجنات وصال
نورافشان چون شد آن جنات جان
شد ز مصباح الشريعه نور بار
از کلام صادق آن نور ششم
هست چون جامع لوامع اين کتاب
استعين الله رحمن الرحيم

لمعة الاولى فى البيان

قال الصادق عليه السلام: نجوى العارفين تدور على ثلاثة اصول: الخوف و الرجا و الحب. فالخوف فرع العلم و الرجاء فرع اليقين و الحب فرع المعرفة. فدليل الخوف الهرب و دليل الرجا الطلب و دليل الحب ايثار المحبوب على ماسواه. فاذا تحقق العلم فى الصدر خاف، و اذا صح الخوف هرب و اذا هرب نجا و اذا اشرق نور اليقين فى القلب شاهد الفضل، و اذا تمكن من روية الفضل رجا و اذا وجد حلاوة الرجا طلب و اذا وفق للطلب وجد و اذا تجلى ضياء المعرفة فى الفؤاد هاج ريح المحبة و اذا هاج ريح المحبة استانس فى ظلال المحبوب و آثار المحبوب على ماسواه و باشر اوامره و اجتنب نواهيه و اختارهما على كل شى غيرهما و اذاستقام على بساط الانس بالمحبوب مع اداء اوامره و اجتناب نواهيه وصل الى روح المناجات و القرب و مثال هذه الاصول الثلاثة كالحرم و المسجد و الكعبة. فمن دخل الحرم امن من الخلق و من دخل المسجد امنت جوارحه ان يستعملها فى المعصية و من دخل الكعبة آمن قلبه من ان يشغله بغير ذكر الله تعالى. فانظر ايها المؤمن فان كانت حالتك حالة ترضيها لحلول الموت فاشكر الله تعالى على توفيقه و عصمته، و ان تكن الاخرى فانتقل عنها بصحة العزيمة و اندم على ما سلف من عمرك فى الغفلة و استعن بالله تعالى على تطهير الظاهر من الذنوب و تنظيف الباطن من العيوب و اقطع زيادة الغفلة من قلبك واطف نار الشهوة من نفسك.

لمعنة اول بيان معرفت	اهل عرفان را نشان معرفت
گفت آن سر معارف را وصول	دور نجوى العارفين راسه اصول
اصل اول خوف از دويم رجا	سيمين حب آنكه باشد «جانفزا»
خوف فرع علم «باشد از يقين»	همچنان كآمد رجا فرع يقين
حب بود از معرفت فرع اى عشيق	حب مجوگر معرفت نبود رفيق
پس دليل از خوف مى باشد هرب	هم دليلت بر رجا باشد طلب
گر چه بيمت دل هراسان ميكند	ليك اميدت طالب آن ميكند
بيم و اميد تو از علم و يقين	«وارهاند» از خود به او كردت قرين
حب دليلش را محبان شاهند	كه براه دوست از جان جاهدند
دل بدم زلف يار بى نظير	مرغ جان بردانه خالش اسير
غير محبوب از همه وارسه اند	از همه رسته به او پيوسته اند
پس محقق چون شود در سینه علم	خوف آئين آورد آئينه علم
هر كه شد هارب ز خوف هجر يار	رست از قيد همه شد رستگار
چون فروزد در دل انوار يقين	رو نمايد فضل رب العالمين
رؤيت فضل اله ذوالعطا	چون تمكن يافت جان يابد رجا
كام جان چون از رجا شيرين شود	جان ودل گردد طلب را مستعد
مستعد چون گشت جان اندر طلب	يافت توفيق از تفضلهاى رب
يافت جاننش آنچه ميبايست يافت	كز يقينش نور اندر قلب تافت
چون ضياء معرفت اندر فؤاد	جلوه گر شد از محبت خاست باد
روح وار آن باد چون هيجان گرفت	جان عاشق انس با جانان گرفت
سايه محبوب بگزيند و بس	غير محبوبش نيند هيچكس
باشدش فرمانبرى از عين جان	امر و نهيش را شود از بندگان
امر و نهيش را نمايد اختيار	مستقيم اندر بساط انس يار

از اوامر گشته از جان کامیاب
 این سه اصل اندر مثل گویم ترا
 هر که داخل در حرم ایمن بود
 هر که در مسجد شود داخل شود
 هر که در کعبه شود داخل شود
 ایها المؤمن نظر کن حال خود
 گر رضائی در حضور آن حبیب
 شکر کن کز عون و توفیق خدا
 ورنه ای ز آن حال راضی بر حضور
 منتقل شو ز آن به آهنگ درست
 ز آنچه در غفلت گذشت از عمر تو
 ظاهر را «ساز طاهر» از ذنوب
 قطع غفلت از دل پر جوش کن
 غفلت اندازد بنار شهوت
 گوش شو سر تا پیا و گوش کن
 روی آور در مناجات حکیم
 او که حبش شاهد عرفان ماست
 این مناجاتم زبان معرفت
 یا علی ای در صفات عارفان
 ای جلالت جلوۀ ذات علی
 ای جمالت مشرق نور رجا
 ای که حبت مشرق عرفان بود
 سینه ما منشرح از علم دار
 زین دو خطر که بود بیم و امید
 جلوه گر کن نور عرفان در دلم
 از محبت مهجه را روحی رسان
 غیر محبوب از همه کن بی خبر
 کآنچه را محبوب گوید آن کنم
 هر چه را محبوب نپسندد بجان
 حق محبوبت که عرفانش بود
 احمد محبوب آن کز نام او
 سلم الله علیه و آله

وز نواهی جان ودل در اجتناب
 چون حرم مسجد و کعبه است از خدا
 از شرور خلق با این مستند
 از جوارح ایمن از افعال بد
 قلب او ایمن ز جز ذکر احد
 وقت رفتن سوی یار احوال خود
 با چنان حالت بکن شکر ادیب
 عصمت آمد در این ره رهنما
 بازگشت آور سوی رب غفور
 باندامت باش از افعال نخست
 واستعن بالله ثواب العفو
 باطنیت پاکیزه فرما از عیوب
 آتش شهوت ز جان خاموش کن
 آورد شهوت بجان بس آفت
 جرعه ای زین باده جان نوش کن
 عارف اسرار در امید و بیم
 بیم و امیدش یقین ایمان ماست
 میده اندر بیان معرفت
 گشته حیران همچو ذات غیب دان
 از جلالت سهمگین هرجا دلی
 ز آن رجا نور یقین در قلب ما
 ز آنکه حبت مشرق عرفان بود
 دیده دل از یقین کن نور بار
 چند می باید بجان زحمت کشید
 تا شود آئینه حب قابلم
 در ظلال انس محبوبم نشان
 غیر محبوبم میارم در نظر
 ز آنکه جز او نیست جانی در تنم
 جان گریزان سوی جانانست از آن
 از یقین عرفان محبوب احد
 کعبه و مسجد حرم شد کامجو
 عارفان راه حق را آگهی

لمعة الثانی فی الاحکام

قال الصادق علیه السلام: اعراب القلوب علی اربعة انواع: رفع و فتح و خفض و وقف، فرفع القلب فی ذکر الله

تعالی و فتح القلب فی الرضا عن الله و خفض القلب فی الاشتغال بغير الله، و وقف القلب فی الغفلة عن الله، الا ترى الى ان العبد اذا ذكر الله تعالى بالتعظیم خالصاً ارتفع کل حجاب كان بينه و بين الله تعالى من قبل ذلك و اذا انقاد القلب لمورد قضاء الله بشرط الرضا عنه كيف يفتح القلب بالسرور و الروح و الراحة. و اذا اشتغل قلبه بشی من اسباب الدنيا كيف تجده اذا ذکر الله بعد ذلك و «اناب» منخفضاً مظلماً کبیت خراب خاولیس فيه «عمران» و لامونس فاذا غفل عن ذکر الله كيف تراه بعد ذلك موقوفاً محجوباً قد قسا و اظلم منذ فارق نور التعظیم. فعلامة الرفع ثلاثة اشياء وجود الموافقة و فقد المخالفة و دوام الشوق. و علامه الفتح ثلاثة اشياء: التوکل و الصدق و الیقین. و علامه الخفض ثلاثة اشياء العجب و الريا و الحرص و علامه الوقف ثلاثة اشياء: زوال حلاوة الطاعة و عدم مرارة المعصية و التباس علم الحلال بالحرام.

دویمین لمعه بود احکام قلب
گفت صادق فاتح باب قلوب
رفع و فتح و خفض و وقف است آن چهار
فتح آن هم وز رضا حاصل یقین
خفض آن در اشتغال غیر او
هان نمی بینی که بنده چون کند
در میان او و الله احد
چون شود منقاد قلب اندر قضا
منفتح گردد چنان از عین نور
ور شود مشغول اسباب جهان
بین چگونه باشد آن دم حال او
خانه ای بینی خراب از هر سیل
ریخته درهم همه سقف و جدار
پس اگر غافل شود از ذکر دل
بین چگونه بینیش از بعد آن
در ظلام غفلت افتاده عیان
سه نشان هریک از این اعراب راست
اول از آن سه نشان رفیع دل
دویمین فقد مخالف بودن است
هم نشان فتح دل باشد سه چیز
اولا باشد توکل بر خدا
صدق در این ره نشان دویمین
خفض را باشند نشان سه همچنان
وقف را هم سه نشان فرموده اند
آن زوال لذت طاعت بود
ملتبس سازد حلالیت با حرام
این مناجاتم به اعراب دل است

در بیان محنت و آرام قلب
چار انواع است اعراب قلوب
رفع دل حاصل شود از ذکر یار
از قضای حکم رب العالمین
وقف آن در غفلت ذکر عفو
ذکر با اخلاص و تعظیم صمد
هرجایی بوده برچیده شود
در قضاء الله با شرط رضا
از فتوح راحت و روح سرور
«غیر محبوب حقیقی یک زمان»
منخفض مظلّم ز غفلت تیره رو
بعد از آنکه گشته ذکر الله دلیل
خالی از عمران انیشتش انکسار
فاش گردد مظهر اسم مذل
وقف و محجوب و قساوت توأمان
نور تعظیمش ز دل گشته نهان
هرکه او را در معارف دیده واست
آن وفیق اهل دل دان متصل
سیمین است از «دوام» شوق مست
می نمایند اهل دل آنها تمیز
بر خدا باید توکل اولاً
سیمین باشد یقین ای مرد دین
و آن بود عجب و ریا و حرص جان
آن بزرگان کاین نشان بنموده اند
وز مذاق آن تلخی عصیان برد
فاستعد بالله الی یوم القیام
باشی کآن فاتح باب دل است

گه بخفض و گه بوقف از باب تو
 ای که فتح قلب از ارشادت بود
 گر دمی مشغول با غیرت شده
 غفلتش بنیاد صفوت برکنند
 الا مان از خفض قلب و وقف آن
 ای که از ذکررت شود دلها رفیع
 مهجه را رشک جنان از فکر خود
 از تجلای جنان کن منتبه
 در رضای حکم تقدیر وقضا
 فکر ما را وجه خاص الخاص ده
 از علو ذات خود خود را علی
 از رضایت جان ما را شادکن
 با تولای خیارم «یار جان»
 قلب ما را ساز باغ دلگشا
 کی شود مشغول چیزی در جهان
 رو نتابد ز آن بسوی این و آن
 باز فرما ای حبیب مهربان
 گرد غیر از فرش عرشت برفشان
 وز دوام شوق دل فرمای صاف
 بازکن بر دل در فتح مبین
 نشکند شیشه دلش زین سنگها
 موهبت فرما ز عصیان بخش امان
 روی جان از این و آن برتافته
 اهل این یک مشرک و آن یک اجیر
 هرکه را قلب از رعایت راحت است

ای که دل مبنی است بی اعراب تو
 ای که رفع قلب از یادت بود
 ای شده دل منخفض سودا زده
 ای که دل گر یک نفس بی تو کشد
 وقف و محجوب و قساوت تو امان
 یا رفیع یا رفیع یا رفیع
 قلب ما را رفع بخش از ذکر خود
 در سویدا رفعتی از ذکر ده
 منفتح فرمای قلبم از رضا
 ذکر ما را رفعت از اخلاص ده
 ای که در ذات علی خواندی جلی
 در قضایت قلب ما منقادکن
 از بلاهای شرارم ده امان
 از رضا بابی بروی دل گشا
 گر بچشم دل نمائی روی جان
 گر بروی دل گشائی باب جان
 باب جان از روی جانان برجنان
 دل بود عرش تو ای رحمان امان
 از موافق بودن و نفی خلاف
 با توکل از ره صدق و یقین
 تارهد از عجب و از حرص و ریا
 لذت و شیرینی طاعت بجان
 هم حلال و هم حرامت یافته
 این و آن دنیا و عقبا در ضمیر
 فکرت دنیا و عقبا غفلت است

لمعة الثالث في الرعاية

قال الصادق عليه السلام: من رعى قلبه عن الغفلة ونفسه عن الشهوة وعقله عن الجهل فقد دخل في ديوان المنتهين ثم من رعى علمه عن الهوى ودينه عن البدعة وماله عن الحرام فهو من جملة الصالحين. قال «رسول الله (ص)»:

طلب العلم فريضة على كل مسلم ومسلمة. وهو علم الانفس فيجب ان يكون نفس المومن على كل حال في شكر او غدر على معنى ان قبل فضل و ان رد فعدل و تطالع الحركات في الطاعات بالتوفيق و تطالع السكون عن المعاصي بالعصمة. و قوام ذلك كله بالافتقار الى الله و الاضطرار اليه و الخشوع و الخضوع و مفتاحها الانابة الى الله تعالى مع قصر الامل بدوام ذكر الموت و عيان الوقوف بين يدي الجبار لان في ذلك راحة من الحبس و نجاة من العدو و سلامة النفس و الاخلاص في الطاعة بالتوفيق و اصل ذلك ان يرد العمر الى يوم

واحد. قال رسول الله (ص):

الدنيا ساعة فاجعلها «طاعة». و باب ذلك كله ملازمة الخلوة بمداومة «الفكر» و سبب الخلوة القناعة وترك الفضول من المعاش و سبب «الفكر» الفراغ و عماد الفراغ الزهد و تمام الزهد التقوى و باب التقوى الخشية و دليل الخشية التعظيم لله و التمسك بخالص طاعته و اوامره و الخوف و الحذر مع الوقوف عن محارمه و دليلها العلم. قال الله عزوجل: انما يخشى الله من عباده العلماء.

قلب و نفس و عقل را راعی شده
حضرت صادق امام المحسنین
از غفل وز شهوت و جهل دغا
زین سه حال بد مآل اندیشه کرد
داخل دیوان آگاهان شد آن
کرد و دینش را ز بدعت در غوا
شد نوشته از نیکوکارانش نام
مرد نیکوکار آگاه دل است
علم خود را با یقین عالم شده
بر جنود جهل خود غالب نشد
عالم کل راعی عالم تمام
کز طلب باید بسی بردن تعب
جستجوی علم در راه نجات
علم اگر در چین بود طالب بدو
علم میجوگر بشهرکافر است
در طلب گر صادقی این علم جو
در همه احوال شکر و عذر شاه
ور شود رد از ظهور عدل اوست
بیند از عصمت سکون از فعل بد
بیند از توفیق رب العالمین
عصمت حق را نماید یاد داشت
افتقار الله و سبب اضطرار
اضطرار الله چه بی پروا ز خلق
از خضوع و از خشوع دل نگر
تابش توبه است مصباح همه
آن امل کوتاه کند ذکر اجل
پیش دست قدرت جبار بار
هم نجات از دشمن و راحت بنفس
خالص از توفیق در طاعت شود
جمله را یک روز انگاری درست

سیمین لمعه رعایت آمده
راعی خلق جهان عقل آفرین
گفت هرکس قلب و نفس و عقل را
گشت راعی و رعایت پیشه کرد
شد نوشته نام او از آگاهان
هرکه علمش را رعایت از هوا
هم رعایت کرد مالش از حرام
هرکه را علم رعایت حاصل است
هرکه را این علم حاصل آمده
هرکه را بر علم دل طالب نشد
حضرت ختم الرسل هادی الانام
بین چگونه امر کرده در طلب
هست فرض مسلمین و مسلمات
اطلبوا العلم و لوبالصلین شنو
چین دیار کفر و اهلش بت پرست
و آن بود علم نفوس ای علم جو
پس بود واجب بمؤمن ز انتباه
گر قبول افتد وفور فضل اوست
بیند از توفیق حق طاعات خود
هر تحرک در ره طاعت یقین
هر سکونی کز معاصی بازداشت
این بناها را قوام آمد چهار
افتقار الله چه استغنا ز خلق
این دواستون و دواستون دگر
لیک انابه هست مفتاح همه
قصر عالی توبه را قصر امل
با وقوف ایستادن ز انکسار
هست در اینها یقین رستن ز حبس
هم سلامت نفس را حاصل بود
اصل اینها اینکه غیر از خود نخست

گفت پیغمبر جهان یک ساعت است
 ساعتی فرموده دنیا را تمام
 ساعتی فرموده دنیا را رسول
 باب این جمله ز خلوت واشود
 خود قناعت هست بر خلوت سبب
 نیز فکرت را سبب آمد فراغ
 زهد راتقوا تمامی می دهد
 شد دلیل خشیت تعظیم اله
 طاعت خالص بود در امر آن
 با حذر باش از نواهی وز حرام
 گر دلیلت باید اندر این کلام
 خشیت از علم است قول حق نگر
 هر که عالم خشیه اش حاصل بود
 این مناجات از رعایت آمده
 ای که قلب و نفس و عقل از تو بود
 قلب ما را غافل از غفلت نما
 کن رعایت علم ما را از هوا
 دین ما را مرعی از بدعت نما
 مال ما را دار مرعی از حرام
 تا شویم از صالحین خوش عمل
 سلم الله علیه و علی
 و آنچه کردی فرض بر ما از علوم
 شاکریم و عذر خواه از فضل تو
 عذر ما بپذیر و طاعت کن قبول
 در طریق طاعتم توفیق بخش
 بر در توفیق تو با افتقار
 ایستاده بر امید فتح باب
 چون انابه هست مفتاح قلوب
 آن انابه کش بود قصر امل
 زنده ام ساز از دوام ذکر موت
 تا عیان گردد وقوف یوم دین
 تا سلامت نفس را باشد از آن
 یا علی اخلاص در طاعت بده
 یا علی ز اخلاصمان آگاه کن
 تا که دنیا را بچشم اعتبار

ساعتی نیک از برای طاعت است
 پس بکن آن جمله طاعت والسلام
 طاعتش کن تا شود طاعت قبول
 با دوام فکر بی افکار بد
 از فضول عیش کن ترک طلب
 وز فراغت زهد افروزد چراغ
 تقوی از خشیت دری و می کنند
 چنگ اخلاص است بردامان شاه
 با وقوف از محارم خوف جان
 شوگریزان از معاصی بالتمام
 علم باشد علم باقی والسلام
 انما یخشى اللهت بس در نظر
 خشیه حاصل در دل عالم شود
 باب استدعای حضرت آمده
 «دور» از آفات و از اعمال بد
 نفس ما را فارغ از شهوت نما
 تا نیفتیم از هواندر غوا
 چونکه بیعت با علی شد دین ما
 تا حلال آید بجان شرب و طعام
 حق احمد صاحب علم و عمل
 آله راعیین آداب الهدی
 کن ادا از ما بهر اسم و رسوم
 عذر خواهیم و پناه از فضل تو
 بر قبولت باز کن باب وصول
 از رفیق عصمت تصدیق بخش
 با خضوع و با خشوع و اضطرار
 از انابه بر دلم کن فتح باب
 اندر این تارست مصباح قلوب
 آنکه بنیانش بود ذکر اجل
 سرخوشم ساز از مدام فکر فوت
 وجه جباریت بینم از یقین
 راحت از نفس و نجات از دشمنان
 تا نیفتم در بلا طاقت بده
 قاصد توفیقمان همراه کن
 ساعتی بینیم اندر روزگار

حق بسم الله الرحمن الرحيم
وز قناعت کام جان را کام ده
وز قناعت در فضولی ننگریم
وز فراغت باب زهدم بازکن
باب تقوا و شود خشیت طراز
چون دلیل خشیت از تعظیم تست
جان و دل را قرب بزم خاص بخش
جان در اطمینان شود دل در حذر
تا شود از خشیه‌ام دل شادکام
و آن عمل را «صدق» نیت ماحصل

بوکه آن ساعت بطاعت سر بریم
یارب از خلوت بدل آرام ده
کز فضول اندر معشیت بگذریم
با دوام فکرتم انبازکن
تا که از زهدم شود بر روی باز
نیست بی تعظیم تو خشیت درست
یارب اندر طاعتم اخلاص بخش
کز اوامر و ز نواهی سر بسر
واقفم ساز از حلال و از حرام
خشیه از علم است علم آرد عمل

لمعة الرابع في النية

قال الصادق عليه السلام: صاحب النية الصادقة صاحب القلب السليم لان سلامة القلب من هواجس المحذورات «بتخليص» النية لله في الامور كلها. قال الله تعالى: يوم لا ينفع مال ولا بنون الا من اتى الله بقلب سليم وقال النبي (ص): نية المؤمن خير من عمله وقال: انما الاعمال بالنيات ولكل امرء ما نوى. ولا بد للعبد من خالص النية في كل حركة و سكون لانه اذا لم يكن بهذا المعنى يكون غافلا و الغافلون قد وصفهم الله تعالى، فقال: ان هم الاكالا لانعام بل هم اضل سبيلا و قال: اولئك هم الغافلون ثم النية تبدو من القلب على قدر صفاء المعرفة و تختلف على حسب اختلاف الاوقات في معنى قوته و ضعفه و صاحب النية الخالصة نفسه و هواه معه مقهورتان تحت سلطان تعظيم الله تعالى و الحياء منه و هو من طبعه و شهوته و منيته. نفسه منه في تعب و الناس منه في راحة.

نیت صادق کند یار حضور
کرده وصف نیت صادق چنین
صاحب قلب سلیم است از یقین
از هواجس وز خواطر ما بدا
در امور این خلصه می باشد ضرور
عز اسمم غالب سلطانه
صاحب قلب سلیم از مفلحین
سلم الله علیه مستندیم
از عمل بهتر عمل کن گر کسی
هست قول آن نبی ذوالکرم
نیت صادق بود بی اشتباه
پاک سازد جان و دل از لوث چرک
در سکون و در تحرک لایزال
ورنه غفلت گرددش در ملک امیر
که بود در وصفشان قرآن مبین

لمعه چارم از آن لمعات نور
حضرت صادق امام صادقین
هر که شد با نیت صادق قرین
ز آنکه می باشد سلامت قلب را
از یقین تخلیص نیت در امور
گفت حق جل علا سبحانه
یوم لا ینفع بمال و بنین
مصطفی آن صاحب قلب سلیم
گفت مؤمن را بود نیت بسی
انما الاعمال بالنیات هم
و لكل امراء یكون مانواه
نیت صادق چو خالص شد ز شرک
بنده را لابد بود در جمله حال
از خلوص نیت و صدق ضمیر
می شود محسوب اندر غافلین

هستشان اعین بهالایصرون
 هستشان قلب و بهالایفقهون
 نیستند الا کالانعام اواضلل
 عامیانند آن گـروه بی بصـر
 نیت اول میکنند از دل ظهور
 هرکه را نور معارف بیشتر
 مختلف گردد بوفیق اختلاف
 صاحب این نیت خالص بود
 هر دو مقهورند و مأمور و ذلیل
 دائماً افتاده سر در پیش و پست
 نیت صادق هر آنکویار یافت
 خود بخود باشد ز خود اندر تغب
 این مناجاتم ز صدق نیت است
 ای که از خلقت کرم شد نیت
 نیت صادق کرم فرما مرا
 از هواجس و ارهـان دل را ز صدق
 خالص آور در ره خود عزم من
 یوم لاینفع بمال و بنین
 از گروه مؤمنین دارم حساب
 نیتی که آن هست بهتر از عمل
 در تحرک در سکون ای پادشا
 تا نباشیم از گروه غافلین
 حق آل پاک و اصحاب کبار
 صدر ما روشن ز نور معرفت
 تا بنور نیت صادق شویم
 طبع و شهوت هر دو مقهور تواند
 جان و دل را و ارهـان از این دوبند
 تا شود با نیت صدق و یقین

هستشان آذان بها لایسمعون
 رفته اند از جنس حیوانی برون
 هست غفلتشان ز حضرت ماحصل
 غافلانند آن فریق کور و کور
 وصف حال معرفت بر قدر نور
 نیت او در مواقف بیشتر
 قوت و ضعفش از آن دان بی خلاف
 خواهش و نفسش یقین در زیرید
 تحت سلطانی سلطان جلیل
 چون ز صهبای حیا هستند مست
 نفس او دائم از او آزار یافت
 مردمان از آن براحت در طرب
 جام صدق نیت جان کرده مست
 نیت باشد کرم از خلقت
 صاحب قلب سلیم جان نما
 از وساوس و ارهـان جان را بصدق
 تا نیستم از هواجس در فتن
 صاحب قلب سلیم «کن ز دین»
 تا شوم از حسن نیت کامیاب
 هست امید از توام آن ماحصل
 نیت خالص کرم فرما بما
 حق نور مصطفی شمس یقین
 صاحبان نیت صادق بکار
 نیک فرما از ظهور معرفت
 مشغول در ذکر سلطان عظیم
 گرچه امارند مأمور تواند
 زین دوبند ناخوش حق ناپسند
 جان و دل در ذکر رب العالمین

لمعة الخامسة فی الذکر

قال الصادق علیه السلام: من كان ذاكرًا لله على الحقيقة فهو مطيع و من كان غافلاً عنه فهو عاص. والطاعة علامة الهداية و المعصية علامة الضلالة و اصلهما من الذكر و الغفلة. فاجعل قلبك قبله للسانك لا تحركه الا بإشارة القلب و موافقة العقل و رضى الايمان. فان الله عالم بسرک و جهرک. و كن كالنازع روحه او كالواقف فى العرض الاكبر غير. شاغل نفسك عما عناك «بما» كلفك به ربك فى امره و نهيه و وعده و وعيده و لا تشغلها بدون ما كلفك و اغسل قلبك بماء «الحزن» و اجعل ذكر الله من اجل ذكره «اياك» فانه ذكرک و

هو غنى عنك فذكره لك اجل و اشهى و اتم من ذكرک له و اسبق. و معرفتک بذكره لك «يورثک» الخضوع و الخشوع و الاستحياء و الانكسار و يتولد من ذلك رؤية كرمه و فضله السابق و تصغر عند ذلك «طاعتک» و ان كثرت فى جنب مننه و تخلص لوجهه و رويتك ذكرک له تورثك الريا و العجب و السفه و الغلظة فى خلقه و استكثار الطاعة و نسيان فضله و كرمه و لا يزداد بذلك من الله الا بعدا ولا يستجلب به على مضى الايام الا وحشة. والذكر ذكران ذكر خالص بموافقة القلب و ذكر «صادق» ينفى ذكر غيره. كما قال رسول الله (ص): انى لا احصى ثناء عليك انت كما اثنيت على نفسك. فرسول الله (ص) لم يجعل «لذكره» مقدار عند علمه بحقيقة سابقة ذكر الله عزو جل له من قبل ذكره له فمن دونه اولى. فمن اراد ان يذكر الله تعالى فليعلم انه مالم يذكر الله العبد بالتوفيق لذكره لا يقدر العبد على ذكره.

مشرق انوار در اسرار ذكر
هست ذكرش گوید از ذكر اين چنين
در حقيقت او مطيع شه بود
قلب او از ذكر هو باشد رفيع
عاصى است و گمراه از راه هدا
معصيت هست از ضلالت ترجمان
ذكر و غفلت هست اصل اين دو بند
آندگر از نفس بذكر «ردى»
ساز دل را قبله از بهر زبان
با وفاق عقل و ايمان را رضا
کز خلاف عقل افتى در تعب
باز نمائى زبان در مدعا
در نهان و فاش همراه تو است
يا چو واقف در قيامت خوار و زار
در ره تكليف رب در نيك و بد
ز آنچه تكليف است از پروردگار
وز وعيد و وعده او آگاه باش
خواهشات نفس را ماييل مشو
ده ز آب خوف دل را شست و شوى
ذكر خود را در نظر بارى ميار
جان و دل از ياد خود شادت كند
گر بود مشغول ذكرش فكر تو
پس ز اذكر كم دل خود شاد كن
خويشتن را بين ز ذكرش سرفراز
اسبق و اشهى اتم اى خوش عمل
با خضوع و با خشوعت دل شود
از كرم و ز فضل يابى افتخار

لمعة پنجم از آن لمعات ذكر
حضرت صادق كه ذكر ذاكرين
هر كه را با ذكر دل همراه شود
ذاكر الله مى باشد مطيع
و آنكه غافل باشد از ذكر خدا
هست طاعت از هدايت خود نشان
اصل عصيان و اطاعت اين دو اند
آن يكى بند است بند بندگى
اى كه از غفلت گريزانى ز جان
جز اشارت دل نجنبانى و را
جز به امر قلب مگشا هيچ لب
تا ز ايمان نبودت حاصل رضا
عالم الاسرار آگاه تو است
باش دائم در مقام احتضار
نفس خود را بازدار از رأى خود
يعنى از لايعنى او را بازدار
امر و نهى شاه را همراه باش
غر تكليف خدا شاغل مشو
يك دم از ذكر خدا غافل مپوى
ذكر خود مى دان طفيل ذكر يار
كو غنى است از تو و يادت كند
ز آنكه ذكر اوست پيش از ذكر تو
فاذكرونى را ز قرآن ياد كن
بى نياز از تو چو باشد بى نياز
ذكر او از ذكر ما باشد اجل
گر شناسا جانت از ذكرش بود
آورد جان را حيا و انكسار

طاعت بسیار خود بینی صغیر
خالص الله گردد جان ترا
دیدن ذکر تو می آرد ریا
آورد عجب و سفاهت ذکر تو
طاعت بسیار آرد در نظر
ذکر تونسین کند حاصل ترا
بر تو نفرایند مگر دوری زیار
ذکر او را دو صفت حاصل بود
ذکر خالص کآن موافق با دل است
ذکر صادق کز حقیقت میکند
همچنانیکه رسول الله گفت
قول لا احصى ثناء ز آن جناب
هیچ مقداری بجنب ذکر یار
ذکر حق عزوجل مر بنده را
چون نبی مصطفی با آن عظم
دیگران اولی باین نسبت بسی
هرکه خواهد ذاکر الله بود
بنده را توفیق حق تانیست یار
نیست قادر بنده بر ذکر خدا
این مناجاتم بود اندر طلب
ای که طاعت جمله از یاد تو است
ای که با ذکر تو شد همراه دل
ای که از ذکر تو دل آمد رفیع
رفعتی ده قلب را از ذکر خود
تا ز غفلت جان روان یابد امان
کش نجنبانیم بی تحریک دل
ای که آگاهی به پیدا ونهان
ای که جانها در کف تدبیر تست
پای ما ثابت براه صدق دار
چشم ما روشن بنور صدق دار
ذکر ما را از دل ما محو ساز
تو بما مشتاقی و محتاج ما
بی نیازی از علو ذات خود
بی نیازی بی نیازی نیاز
دلنوازی تو از وعد و وعید

نزد فضل و بخشش شاه کبیر
جان تو خالص کند ذکر خدا
ذکر خود را منگر و بنگر جلا
میده در خلق غلظت ذکر تو
ذکر او بین ذکر خود از او نگر
از کرم وز فضل حق جل علا
غیر وحشت ناورد در روزگار
هرکه ذاکر یار را از دل بود
اهل دل زین ذکر خالص کامل است
نفی غیر ذکر الله احد
این لآلی ازیم تحقیق سفت
میکند ز اثبات این معنا خطاب
از ثنای خویش ناورده بکار
سابق است از ذکر بنده بر خدا
ذکر خود را نفی کرده لاجرم
ذکر خود نه ذکر او کن گر کسی
باید از این مدعا آگه بود
کی تواند کرد ذکر کردگار
تا که توفیقش نگردد رهنما
بو که توفیق رسد از ذکر رب
یاد تو از ذکر و ارشاد تو است
از قدیم ذکر تو آگاه دل
هرکه با ذکر تو یار آن شد مطیع
باز کن باب جنان از فکر خود
قلب ما قبله شود بهر زبان
با رضای عقل و ایمان متصل
بر نهان و آشکار بندگان
هم قضایا محکم از تقدیر تست
دست ما محکم به ذیل ذکر یار
تا شود دل نور بار ز ذکر یار
تا شویم از ذکر هو تسبیح ساز
اشتیاق تو بما معراج ما
گرچه داری چشم بر ذرات خود
بی نیازی تو ما را دلنواز
خوان نعمتهای بی احصا کشید

صفوت پنهان و پیدا ذکر تو
 ذکر ما ندارد مگر عجب و ریا
 تا بشوید صدر و قلب ما روان
 ای غنایت مغنی هر جا غنی
 مستحق نعمت شاه کبیر
 ذکر ما از ذکر تو در انجلا
 ذکر تو ما را خضوع دل دهد
 ذکر تو دارد وفا و اعتبار
 طاعت ما قطره ذکر تو قلم است
 غفلت در راه گمراه میکند
 ذکر تو آگاه از شه میکند
 روکشای فکر ما ذکر تو است
 ذکر ما گم میکند در روز ره
 ذکر ما بر ما کند خوبی تباه
 تا کند نفی ازل ما ذکر غیر
 آنکه ذکرش هست مرآت جلی
 ذاکر حقند و حق را شاکرند
 باد بر او و بر آتش بر دوام

نعمت بیحد و احصا ذکر تو
 ذکر تو باعث بود بر ذکر ما
 چشمه خشیت بدل فرما روان
 یا غنی یا غنی یا غنی
 من فقیرم من فقیرم من فقیر
 نعمت ذکر تو بیا کردی عطا
 ذکر تو ما را خضوع دل دهد
 ذکر تو آرد حیا و انکسار
 طاعت ما پیش ذکر تو کم است
 ذکر تو اخلاص همراه میکند
 ذکر تو همراهی ره میکند
 رهنمای ذکر ما ذکر تو است
 ذکر ما آرد همه عجب و سفه
 می بریم از ذکر خود بر تو پناه
 ذکر ما از ذکر خود فرما بخیر
 حق احمد ذاکر ذات علی
 حرمت آتش که از جان ذاکرند
 رحمت بیحد و احصا و سلام

لمعة السادس في الشكر

قال الصادق عليه السلام: في كل نفس من انفاك شكر لازم «لك» بل الف او اكثر. وادنى الشكر رؤية النعمة من الله من غير علة يتعلق القلب بهادون الله عزوجل و الرضا بما اعطى «و ان لاتعصيه بنعمته و تخالفه» بشى من امره و نهيه بسبب نعمته وكن لله عبدا شاكر اعلى كل حال تجدد الله ربا كريما على كل حال و لو كان عند الله عبادة يتعبد بهاء عباده المخلصون افضل من الشكر على كل حال لا تطلق لفظه فيهم من جميع الخلق بها فلما لم يكن افضل منها خصها من بين العبادات وخص اربابها فقال تعالى: وقليل من عبادى الشكور. وتمام الشكر اعتراف لسان السرخاضع لله تعالى بالعجز عن بلوغ ادنى شكره لان التوفيق للشكر نعمة حادثة يجب الشكر عليها وهى اعظم قدرا و اعز وجودا من النعمة التى من اجلها وفقت له فيلزمك على كل شكر شكر اعظم منه الى ما لا نهاية له مستغرقا فى نعمة قاصرا عاجزا عن درك غاية شكره. و انى يلحق شكر العبد شكر نعمة الله ومتى يلحق صنعه «بصنيعه» والعبد ضعيف لا قو له ابدالا بالله والله غنى عن طاعة العبد قوى على مزيد النعم على الابد فكن لله عبدا شاكر على هذا الاصل ترى العجب.

مهر یک ذره از آن ذرات شکر
 شکر را فرموده شرحی بابها
 بل هزاران شکر از انعام خدا
 که نباشد علتی با قلب ضم
 تا نگردد شرک با شکر تو یار

لمعه سادس از آن لمعات شکر
 صادق آن عبد شکور پادشا
 هر نفس لازم بود شکری ترا
 هست ادنى شکر تو دید نعم
 اندر آن نعمت بجز پروردگار

هم رضا بودن بآنچه داده حق از اوامر و نهی حق تعالی شاگردی نزد خدا عزوجل که عباد مخلصین کردی به آن لفظ آن مطلق نمودی بر عباد پس چو افضل نیست از آن در میان بندگان خاص را مخصوص شد از قلیل من عبادی الشکور از تمام شکر باشد اعتراف ز آنکه توفیق تو در شکر از شکور اعظم القدر واعز اندر وجود پس شود لازم بهر شکری تو را جان از آن مستغرق بحر نعم نعمت بی انتها شکر است شکر بنده را هرگاه شکری میرسد ورنه شکر ما بنعمت کی رسد کی رسد صنع خدا را صنع ما اوغنی از بندگی و طاعت است فلتکن لله عبداً شاكراً ذاكر این اصل باش اندر سپاس این مناجاتم بود در شکر یار ای که شکرت هر نفس در جان مرا شکر چون توفیق تو همراهش ای که ادنی شکر در انعام تو تاج کرمنا به انسان داده ای شکر ما بین از خلوص قلب ما نعمت را باعث عصیان مکن امر و نهیت را خلاف ار میکنیم یا شکور یا شکور یا شکور ای که گوئی فاش در آیات نور ما کجا و شکر یارب العباد تو شکوری شکر ما فرما قبول حق احمد بنده شاگرد تو را

معصیت در آن نگردانند ورق نآورد در نعمت بر جان ضرر جان و دل را نفکنی اندر و بال یا بیش رب کریم بی مثال بندگی و طاعتی از شکر اجل بر همه حالی عبادت حق عیان همیش دادی بجمله استناد خاص کرد آن خاص کرد ارباب آن بر شکوری نامشان منصوص شد می نماید فاش این معنی ظهور از زبان سرولی با قلب صاف نعمتی حادث کند شکرش ضرور ز آن کز آن این نعمت صورت نمود شکری از آن اعظم و بی انتها عاجز و قاصر ز درکش بیش و کم آیت قرب خدا شکر است شکر نعمت اللهش بجان مهمان شود شکر نامعدود و نعمت بیعدود ماضع و حول و قوه از خدا هم قوی بر ازدیاد نعمت است شاكر الله شکر اذاکراً تا بینی سرها در این لباس شکر خورشیدی بود خورشید بار شکر دیگر کرده واجب ای خدا انتها حقاکه ناپیداست هست شکر نعمت اکرام تو عزتش بر ملک و بر جان داده ای خوش دل از آنچه بما کردی عطا باز بررومان در کفران مکن هست بر امید عفوت ای کریم جان ما از شکر فرما غرق نور که قلیل من عبادی الشکور عاجزیم و ناتوان و نامراد بوکه ره یابیم در بزم وصول سلم الله علیه و علی

دائماً از جان و از دل ذاکرت
فرض بر جان شکر دیگر می شود
ما کجا و شکر انعام کریم
کی تواند کرد شکر نعمتش
اعتراف عجز شکر ار هست شکر
این لباس از شکر هستم ملتمس
این لباسم هست از شاه التماس
یا شکور یا غفور یا معین
از لباس آرم میان شرح و بیان

آل و آن بنندگان شاکرت
هر نفس کز شکر تو بر می شود
عاجزیم از شکر و در شکر توایم
بنده عاجز کجا آن قوتش
شاکریم از اعتراف عجز شکر
اصل شکر است اعتراف عجز و بس
تا بینم بس عجایب زین لباس
التماسم در پذیرای شاه دین
تا لباس شکر درپوشم بجان

لمعة السابع في اللباس

قال الصادق عليه السلام: ازين اللباس للمؤمنين لباس التقوى و انعمه الايمان قال الله تعالى: ولباس التقوى ذلك خير و اما اللباس الظاهر فنعمة من الله تعالى يستربها «عورات بنى آدم» و هى كرامة اكرام الله بها ذرية آدم عليه السلام مالم يكرم بها غيرهم و هى للمؤمنين آلة لاداء ما افترض الله عليهم و خير لباسك مالا يشغلك عن الله عزوجل بل يقربك من شكره و ذكره و طاعته و لا يحملك فيها الى العجب و الريا و التزين و التفاخر و الخيلاء فانها من آفات الدين و مورثة القسوة فى القلب. فاذا لبست ثوبك فاذكر ستر الله عليك ذنوبك برحمته و البس باطنك بالصدق كما البست ظاهره بثوبك و ليكن باطنك فى ستر الرهبة و ظاهره فى ستر الطاعة و اعتبر بفضل الله عزوجل حيث خلق اسباب اللباس لتستر العورات الظاهرة و فتح ابواب التوبة و الانابة لتستر بها عورات الباطن من الذنوب و اخلاق السوء. ولا تفضح احدا حيث ستر الله عليك اعظم منه و اشتغل بعباد نفسك و اصفح عما لا يعينك حاله و امره و احذر ان يفنى عمرك بعمل غيرك و يتجر براس مالك غيرك و تهلك نفسك فان نسيان الذنب من اعظم عقوبة الله فى العاجل و اوفرا سباب العقوبة فى الآجل. و اشتغل بعباد نفسك و مادام العبد مشغلا بطاعة الله و معرفة عيوب نفسه و ترك ما يشين فى دين الله عزوجل فهو بمعزل عن الآفات غايص فى بحر رحمة الله عزوجل يفوز بجواهر الفوائد من الحكمة و البيان و مادام ناسيا لذنوبه جاهلا لعيوبه راجعا الى حوله و قوته لا يفلح اذا ابدا.

نور تكريم آن لباس از بهرناس
شد لباس زهد و تقوا كما مجو
کز برای مؤمنان است التباس
آن لباس تقوى آمد از يقين
هر كه را ايمان لباسش اين بود
و لباس التقوى ذلك خير
باطنش تقوا است اى مرد تقى
خاص ولد آدم از رب العباد
جز به ولد آدم اين كى ميرسد
در اداى فرض رب ذوالمــــنن
در لباس از ذكر معزولت نكرد

لمعة هفتم بود اندر لباس
حضرت صادق كه از بالاي او
بين چه مي فرمايد از بهر لباس
ازين از بهر لباس مؤمنين
انعم و ايمن لباس دين بود
حق تعالى گفته بهر اهل سير
بر دو قسم آمد لباس اى متقى
ظاهر آن نعمت الله بر عباد
كه بپوشاند به آن عورات خود
مؤمنان را آلتى باشد حسن
بهتريش آنكه مشغولت نكرد

بلکه نزدیکت کند از شکر و ذکر
 بار نماید بجان عجب و ریا
 ز آنکه اینها هست از آفات دین
 پس چو پوشیدی لباس یادکن
 یاد بنما ستر رحمت از اله
 باطنیت از صدق بنما التباس
 باطنیت را ستر رهبت باییدی
 فضل حق را معتبر بنگر اساس
 بهر ستر عورت ظاهر تو را
 تا بپوشد عورت باطن از آن
 هان مکن رسوا کسی را چون خدا
 عیب خود را باش مشغول و مباش
 در گذر از آنکه کارش با تو نیست
 با حذر باش از فنای عمر خود
 رأس مال خود بغیر از خود مخواه
 بر تو از اعظم عقوبات اله
 بنده مادامی که در طاعت بود
 هم کند ترک آنچه باشدشین دین
 هم بود در بحر رحمت غوطه ور
 و فراموش از گناه خود کند
 سوی حول و قوت خود راجع است
 این مناجاتم ز حق باشد لباس
 ای مزین از لباس تقویست
 ای لباس خیر تو تقوا بجان
 ای بنی آدم ز تو خواص لباس
 مکرمت کردی لباس ظاهر
 تن لباس جان و جان عاری ز تن
 از لباس عاریت تن راست عار
 برکن از بر این لباس عاریم
 گر لباس تقویم پوشی بجان
 قوت طاعت از آن حاصل شود
 شاکر و ذاکر مطیع کردگار
 از تفاخر و تزین از لباس
 باز پوشان ستر عفو و رحمت
 لبس عورات گناه توبه کن

طاعت شاکر کنی با ذکر و فکر
 مفخرت را و تزین خیلا
 مورث قسوت به قلب از راه بین
 سر حق را بر خود و جان شادکن
 بر خود اندر حال عصیان و گناه
 مثل آنکه ظاهرت را از لباس
 ظاهرت را ستر طاعت باییدی
 که نموده خلقت اسباب لباس
 هم برویت باب توبه کرد و
 از گناه و خلق بد اندر نهان
 کرده پنهان از تو «اعظم» عیبه
 از پی عیب کسی پنهان و فاش
 حال او و امر او با دیگرست
 در عمل از بهر غیر ای با خرد
 کو برد نفع و تو خود گردی تباه
 در دو دنیا هست نسیان گناه
 شاغل عیب خود از فکرت بود
 دور ماند دل از آفاتش یقین
 جیب جان یابد ز حکمت پرگهر
 عیب خود را جاهل از غفلت بود
 راجع است از رستگاری هاروپست
 می نمایم ز آن لباسی اقتباس
 برودش اهل دین «از مکرمت»
 اهل تقوا ز آن لباس اندر امان
 وز لباس تقویش جان حق شناس
 ز آن لباس جان بفرما طاهر
 این لباس عاریم از تن بکن
 پس چه باشد حال «جانم زیر بار»
 کز لباس عاری اندر خواریم
 تقویت بخشی به اخلاق حسان
 با ادای فرض دل شاغل شود
 بر ندارد از ریا و عجب بار
 دار عریانم به احمد خیر ناس
 جای بخشا در پناه عصمت
 عاریم جان از لباس حوبه کن

باطنم مستور از قبیح ذنوب
تا شود پوشیده عیبم زیر دلق
تا نگردد عاقبت عاری ز خیر
تا ببینم عیب نفس خویش و بس
زین تجسس چون هلاک آمد بسی
از گناهان آورد نسیان بجان
وارهان تا قسوه نبود ماحصل
تا عیوب خویش بینم بر ملا
کآنچه حق را خوش بود مارا خوش است
جان و تن را کنج عزلت ده قرار
در بحر رحمت حق متصل
بر سرآرد در حکمت لاتعد
ز استواکش زنگ می باید زدود
از کدورت جوهر دل پاک کن
لطف فرما تا کنم شرح و بیان
از کلام جعفر آن فخر انام

ظاهر را باز پوشان از عیوب
باز پوشانم نظر از عیب خلق
تا نگردم فانی اندر فکر غیر
بازدارم ز اشتغال عیب کس
تا نگردد مالک مالم کسی
عیب جوئیهای حال دیگران
از عقوبات دو عالم زین عمل
دائم جان شاغل طاعت نما
تارکم کن ز آنچه دین راناخوش است
در پناه خویشم از آفات دار
تا در آن عزلت شود غواص دل
چون بیحر رحمه دل غواص شد
جوهری صافست دل از کان جود
از نبات توبه ام مسواک کن
ساغری زین باده ام در کام جان
از سواک ظاهر و باطن تمام

لمعة الثامن فی السواک

قال الصادق علیه السلام: قال النبی (ص): السواک مطهرة للفم و مرضات للرب. وجعلنا من سنة الموكدة و فيها منافع كثيرة للظاهر و الباطن ما لا يحصى لمن عقل وكما تزيل مالتوث من اسنانك من مطعمك و ماكلک بالسواک كذلك ازل نجاسة ذنوبك بالتضرع و الخشوع و التهجد و الاستغفار بالاسحار و طهر ظاهرک و باطنک من کدورات المخالفات و رکوب المناهی کلها خالصا لله. فان النبی صلی الله علیه و آله اراد باستعمالها مثلا «لاهل اليقظة» وهو ان السواک نبات لطيف نظيف و غصن شجر عذب مبارک والاسنان خلق خلقه الله تعالى فی الفم آلة للاکل و اداة للمضغ و سببلاشتهاء الطعام و اصلاح المعدة و هی جوهرة صافية تتلوث بصحبة تمضیغ الطعام و تغیربها رائحة الفم و يتولد منها الفساد فی الدماغ فاذا استاک المومن الفطن بالنبات اللطيف و مسحها على الجوهرة الصافية ازال عنها الفساد و التغير و عادت الى اصلها. كذلك خلق الله القلب طاهر اصافيا و جعل غذائه الذکر و الفکر و الهیة و التعظیم و اذا شیب القلب الصافی فی تغذية بالغفلة و الکدر صقل بمصقلة التوبة و نظف بماء الانابة ليعود على حاله الاولى و جوهرة الاصلية الصافية. قال الله تعالى: ان الله يحب التوابين و يحب المتطهرين و قال النبی (ص): علیکم بالسواک ظاهر الاسنان. و اراد هذا المعنى و المثل. و من اناخ تفکره على باب عتبة العبرة فی استخراج هذه الامثال فی الاصل و الفرع فتح الله له عیور الحکمة و المزید من فضله و الله لا یضیع اجر المحسنين.

کآن بود صیقل به سن و قلب پاک
گفت میگوید نبی کردگار
باعث مرضات رب آمد سواک
نفع آن پیدا و پنهان بیحساب

لمعة هشتم بود اندر سواک
حضرت صادق امام روزگار
پاک سازنده دهن باشد سواک
از مؤکد سنتش کرد آن جناب

از برای هرکه عقلی باشدش
 همچنانکه از بن دندان تمام
 از نجاسات گناهان کن سواک
 با تهجد ساز استغفار ساز
 از کدورت باطن و ظاهر بشوی
 خالصاً لله باش از این عمل
 این مثل بشنو برو مسواک کن
 هست مسواک از گیاهی بس لطیف
 هست دندان هم ز خالق خلقتی
 آلت مضغ و سبب براشتهاست
 جوهری صافست اما می شود
 چون ملوث گشت از مضغ طعام
 می شود از گند آن فاسد دماغ
 مؤمن زیرک چو مسواکش نمود
 پاک گردد چرکش از مسواک خود
 همچنین دل خلقتی هست از خدا
 شد غذایش ذکر و فکر کردگار
 چون غذای غفلتش پر چرک کرد
 صیقل آن مصقل تو به نما
 مصقل تو به زداید زنگ آن
 تا که برگردد بیود اصلیش
 بشنو این قول خدا جل جلال
 دوست میدارد خدا توبه کنان
 اینکه فرموده نبی آن نور پاک
 ظاهراً مسواک ظاهر گر چه گفت
 هرکه خوابانید ناقله فکر رام
 در برون آوردن امثال این
 باز بنمایید در دل عبرتش
 از مزید فضل الله است این
 این مناجاتم کند از ذکر یار
 ای غذای قلب ما از ذکر تو
 از غذای طمع کز غفلت است
 از جوییدن از غذای غفلتم
 از سواک شجره توفیق ذکر
 تا کند زایل کدورات سنان

هرکه را از عقل باشد پرورش
 می نمائی پاک اخلاط طعام
 با خشوع و با تضرع جان پاک
 باب استغفار هست اسحار باز
 راه عصیان و مناهی را مپوی
 بهر بیداران نبی گفت این مثل
 ظاهر و باطن کدورت پاک کن
 شاخه ای از شجره عذبی شریف
 خلقتی از بهر خوردن آلتی
 باعث اصلاح معده بر غذاست
 از تلوث از طعام ای بباخرد
 گندد از بوی دهانت لا کلام
 این فسادش باز بنشانند چراغ
 ز آن فساد و چرک خوش پاکش نمود
 باز گردد سوی اصل پاک خود
 طاهر و صافی و طیب بابها
 هیبت و تعظیم از جبار بار
 مغز جان ناخوش زگند شرک کرد
 بستر از آب انابه زنگ را
 آورد آب انابه رننگ آن
 صاف گردد آن وجود اصلیش
 روی آور سوی جنات وصال
 همچنین هرکس کند پاکیزه جان
 مؤمنان را که علیکم باستواک
 لیک در باطن در باطن بسفت
 پیش باب درگه عبرت مدام
 از اصول و از فروع راه دین
 و اندر آن جاری عیون حکمتش
 لا یضیع الله اجر المحسنین
 بر درو بام دل و جان نور بار
 ای دوی درد ما از فکر تو
 در بن دندان ما بس آفت است
 زیر هر دندان بود صد کلفتم
 باشدم مسواک با تحقیق فکر
 کز عفوناتش بود گنده دهان

با همه اسنان ز خامی گشته مع
از بن دندان روان گردیده خون
انقطاع شهوت آن اصل «قطاع»
بر سواک شجره عذب البیان
صیقل زنگ جانم شکر تو
چون بهر دردیست شافی ذکر تو
دل از آن یارب مبادا منفصل
آن طعامی که بود بر جان حرام
غفلتی که قلب را ز آن آفت است
زنگ لوث ای توبهات صیقل فزای
هرکه ثواب آمدی بر در نکوست
«جانم از راه کرم آگاه تو»
با انابت ده امانم ز امتحان
مستراحم چند سازد مستراح
مستراح آن غافل از مولا بود
غفلم بر دل منه چون مستراح
از بیان صادق آن بحر فلاح

آن کدوراتی که از فکر طمع
بس فضول اشتهای نفس دون
کوسفوفی از نبات انقطاع
تا ببندد خون و بگشاد دهان
شجره عذب البیانم شکر تو
ای غذای قلب صافی ذکر تو
هیبت و تعظیم تو خورشید دل
گر ملوث گشته دندان از طعام
آن طعامی کز غذای غفلت است
باسواک و مصقل توبه زدای
ای که تواین را داری تو دوست
آمدم ثواب بر درگاه تو
استراحت بخشم از توبه بجان
امتحانم چند باشد مستراح
مستراح این منزل دنیا بود
راحتم بخشا بجان از مستراح
تا کنم رمزی بیان از مستراح

لمعة التاسع «فی المبرز»

قال الصادق عليه السلام: انما سمى المستراح مستراحا لاستراحة النفس من اثقال النجاسات و استفراغ الكثيفات و القدر فيها و المومن يعتبر عندها ان الخالص من حطام الدنيا كذلك يصير عاقبتها فيستريح بالعدول عنها و تركها و يفرغ نفسه و قلبه عن شغلها و يستنكف عن جمعها و اخذها استنكافه عن النجاسة و الغايط و الفذر و يتفكر فى نفسه المكرمة فى حال كيف يصير «ذليلة» فى حال و يعلم ان التمسك بالقناعة و التقوى يورث له راحة الدارين فان الراحة فى هوان الدنيا و الفراغ من التمتع بها فى ازالة النجاسة من الحرام و الشبهة. فيخلق عن نفسه باب الكبر بعد معرفته اياها و يفر من الذنوب و يفتح باب التواضع و الندم و الحيا و يجتهد فى اداء اوامره و اجتناب نواهيه طلبا لحسن المآب و طيب «الزلف» و يسجن نفسه فى سجن الخوف و الصبر و الكف عن الشهوات الى ان يتصل بامان الله فى دار القرار و يذوق طعم رضاه فان المعول ذلك و ما عداه لاشى.

کآن ضروری هست بر اهل فلاح
در دو عالم استراحت یافت جان
مستراح آمد مسما مستراح
از گرانیهای انجاس نهان
جای استفراغ آمد در برون
اهل فطنت مستراحش نام هشت
اعتبار عبرتی در روزگار

لمعة تاسع بروز مستراح
حضرت صادق که مستراح آن
گفت دانید از کدامین اصطلاح
کاستراحت نفسها یابد از آن
وزکثافات و قذورات درون
جای استفراغ این اخلاط زشت
هست مؤمن را در اینجا اعتبار

که حطام دنیوی آخر یقین راحت جان در عدول از آن بود نفس و قلبش را کند فارغ از آن سرفرو نارد به اخذ و جمع آن از تفکر می رود در خود فرو حالتی بیند بعز و مکرمات تکیه بر اورنگ تقوا میکند یار تقوا و قناعت می شود راحت اندر خواری دنیا بود در نجاست پاک کردن از وجود پس بیند باب کبر از بعد آن معرفت از نفس چون پیدا کند از گناهان در فرار و منفعل امر و نهی شاه را در اجتهاد بر امید طیب زلفی از خدا دست از شهوات نفسانی کشد متصل گردد امان الله را میچشد طعم رضای حق تعالی این مناجات استراحت میدهد ای که ذکررت راحت جان آورد مست راح دنیوی مگذارمان مست راح دنیوی گه میخورد شکر توکز مستراح دنیوی دفع کردیم از درون اثقال را صیقل آئینه دل یافتم چون حلال و شبهه را دریافتم هست دنیا چونکه بی شبهه کثیف ذکر تو دل را شرافت میدهد یارب از ذکررت دلم غافل مدار استراحت بخشم از این مستراح سلم الله علیهم اجمعین

می شود با آن لطافت این چنین ترک آن قدر توان ایمان بود استراحت یابد از بارگران همچنان کز بول و غایط درجهان ز آن بدی حال و زان حال نکو حالتی دیگر به ذل و مسکنت از قناعت قصر بر پا میکند در دو عالم استراحت می شود در فرارش از تمتعها بود از حرام و شبهه در این هست و بود که شناسا نفس را آمد روان کبر بندد در تواضع واکند با ندامت با حیا از حق خجل مجتنب از بد پی حسن معاد میکند در سجن خوف و صبر جا رخت در خلوات ایمانی کشد اندر این دار فرار اولیا کآن معول هست و باقی را زوال از جهان دل را فراغت می دهد ای که فکرت نور ایمان آورد مستراح دنیوی بس بهر جان که حسد بر مال مردم میبرد نیست جانم مست راح دنیوی آن کثافات فزون مال را از حرام و شبهه رو برتافتیم روی دل از هر دری برتافتیم هرکثافت شد نجس بر هر شریف استراحت از کثافت میدهد حق احمد و آل و اصحاب کبار تا طهارت یابم از آب فلاح محسنین طیبین طاهرین

لمعة العاشر فی الطهارة

قال الصادق علیه السلام: اذا اردت الطهارة والوضوء فتقدم الى الماء تقدمك الى رحمة الله فان الله قد جعل الماء مفتاح «قربه» و مناجاته و دلیلا الى بساط خدمته. فکما ان رحمته تطهر ذنوب العباد کذلک نجاسات

الظاهر يطهرها الماء لاغير. قال الله تعالى: و هو الذي الرسل الريح بشرا بين يدي رحمته و انزلنا من السماء ماء طهورا و قال الله تعالى: وجعلنا من الماء كل شئى حى فكما احيابه كل شئى من نعيم الدنيا كذلك بفضله و رحمته جعل حيات القلوب بالطاعات. و تفكر فى صفاء الماء و رفته «وطهوره» و بركته و لطيف امتزاجه بكل شئى و فى كل شئى و استعمله فى تطهير الاعضاء التى امرك الله بتطهيرها وأت بادائها فريضه و سنته. فان تحت كل واحد منها فوايد كثيرة اذا استعملتها بالحرمة انفجرت لك عين فوايده عنقريب. ثم عاشر خلق الله كامتزاج الماء بالاشياء يودى كل شئى حقه و لا يتغير عن معناه معتبر القول رسول الله(ص): مثل المؤمن الخالص كمثل الماء. و لتكن صفوتك مع الله تعالى فى جميع طاعاتك كصفوة الماء حين انزله من السماء و سماه طهور او طهر قلبك بالتقوى و اليقين عند طهارة جوارحك بالماء.

چون طهارت هست مصباح حضور
زندگی بخشش مقيمین الصلوة
آب را چون رحمت حق آرو
رهنما سوى بساط خدمتش
شوید از آنهم نجاسات عیان
از نزول رحمت خود بر عباد
ز آن حیات کل شی دارد ظهور
هرچه در دنیا ز نعمت بی حساب
طاعتش صفوت فزای دل بود
برکت و لطفش بهر چیزی مضاف
امتزاجش با همه چیزی مبین
آنچه مأموری بتطهیر از خدا
با صفای نیت تطهیر تن
چشمه ها هست از فواید جو بجو
باز شد عین فواید عنقريب
شو معاشر خلق را چو آب صاف
حق او را میده حق و یقین
گرچه باشد با تغیر زیستش
مؤمن خالص بود مانند ماء
در همه طاعات خود مانند ماء
کرد و فرمودش طهور از بهر ما
چون جوارح شوئی از ماء معین
چون از آن حاصل صفای دل شود
زننده از آن آب جمله کاینات
ز آن وضو سازد روان مؤمنین
در نمازش از حضوری نیست نور
دست و رو شستن بود از غیر او

لمعه عاشر طهارت راست نور
صادق آن سرچشمه آب حیات
گفت چون خواهی طهارت یا وضو
که خدا کرده کلید قربتش
همچنان کز رحمتش شوید نهان
آنکه مژده داده از ارسال باد
کرده نازل از سما آب ظهور
پس چنانکه زندگی داده ز آب
رحمت و فضلش حیات دل شود
کن تفکر در صفای آب صاف
رقت و پاکیش بر هر چیز بین
میکن استعمالش اندر عضوها
در ادای فرض و ایتان سنن
ز آنکه زیر هر یک از این شست و شو
چون بکارش بردی از حرمت چو طیب
تاشوی صافی روان آب اتصاف
آب با هر چیزی میگردد قرین
هیچ در معنی تغیر نیستش
معتبر میدار قول مصطفی
صفوت باید که باشد با خدا
صفوت آبی که نازل از سما
پاک کن دل ز آب تقوا و یقین
این مناجاتم حیات دل بود
یا علی ای حب تو آب حیات
آب حبت منبع عین الیقین
مؤمن از این آب اگر نبود طهور
نیتم از شست و شوی دست و رو

یا علی بر نیتم ثابت بدار
منبع رحمت ز حق ظاهر بما
ما بظاهرگر بماء طاهر شویم
مژده رحمت کز ارسلنا الریاح
و آن نزول آب پاک از آسمان
ز آنکه بی حب شما لاشی همه
رحمت حق منبعش حب شما
ای صفای آب رحمت حب تو
حب تو آبست و غیر آن سراب
از سراب غفلتم محفوظ دار
تا بتطهیرش فرایض با ستن
حرمت آبم بدل فرما روان
تا فواید یابم از آن عنقریب
همچنان کز آب استیفا کنند
جان و قلبم را باستیفای کام
تا درخشد در دلم نور ظهور
تا برون آیم ز منزل خوش دماغ
حق احمد منبع دریای نور
بادشان صلوات از جان آفرین

کآن بود مفتاح باب قرب یار
هست ماء و ما همه طاهر بماء
باطن از حب شما طاهر شویم
داده حق بر اهل توفیق و فلاح
بارش حب شما باشد بجان
همچنان کز آب اشیا حی همه
قربتبان سر چشمه قرب خدا
در گشای باب صفوت حب تو
صورت آب و بمعنی سر آب
کام از آب یاد خود محفوظ دار
جان ادا سازد بدست آویز تن
منفجر فرما از آن عین عیان
جمله عالم در نظر آید حبیب
جمله اشیا و کندشان بهره مند
بهره ورکن ز آب حبت یا امام
تا فروزد در نظر طور ظهور
از خروج منزل آشامم ایاغ
حق آتش مظهر نور حضور
تا بود نور سماوات و زمین

لمعة الحادی عشر فی الخروج من المنزل

قال الصادق علیه السلام: اذا خرجت من منزلک فاخرج خروج من لا يعود و لا یکن خروجک الا لطاعة او فی سبب من اسباب الدین و الزم السکينة و الوقار و اذكر الله سرا وجهرا. سأل بعض اصحاب ابی الدرداء اهل داره عنه فقالت خرج فقال متى يعود؟ قالت متى یرجع من روحه بید غیره و لا یملک لنفسه نفعا و لا ضرا و اعتبر بخلق الله برهم و فاجرهم اینما مضیت، واسئل الله تعالی ان یجعلک من خاص عباده و ان یلحقک بالماضین منهم و یحشرک فی زمرتهم و احمده و اشکره علی ما عصمک عن الشهوات و جنبک عن قبح افعال المجرمین و غض بصرک عن الشهوات و مواضع النهی و اقصد فی مشیک و راقب الله فی کل خطوة کانک علی الصراط جائز و لا تکن لفاتا وافش السلام لاهله مبتدئا و مجبیا و اعن من استعان بک فی حق و ارشد الضال و اعرض عن الجاهلین و اذا رجعت و دخلت منزلک فادخل دخول المیت فی القبر حیث لیس له همة الا رحمة الله تعالی و عفوہ.

در خروج منزل است از هر جهات
چونکه از منزل نهی بیرون قدم
کت نباشد هیچ روی بازگشت
غیر قصد طاعت حق در دلت
باشدت بیرون شدن نیست یقین

لمعه حادی عشر زین لامعات
گفت صادق منزل وحی قدم
شو بیرون از آرزوی بازگشت
پس نمی باید خروج از منزلت
از باری یک سبب ز اسباب دین

جز برای طاعت از جا بر مخیز
 شو ملازم بر سکیه بر وقار
 شخصی از یاران بودردا سئوآل
 گفت بیرون شدکی آیدگفت باز
 که حیات او بدست دیگر است
 ای که از منزل برون پا مینهی
 عبرت آور در طریق انبیه
 مسئلت کن از خداوند عباد
 ملحقست سازد به آن بگذشتگان
 حمدکن حق را و شکرش کن از این
 مجتنب کردت دل از اعمال زشت
 چشم از شهوات پوشانید باز
 راستی در رفتنت کن قصد دل
 آنچنان میرو که بر روی صراط
 نه لفات آن احمق بد خلق باش
 هرکه از تو استعانت میکند
 هرکه گمراه است ارشادش نما
 چون دگر ره داخل منزل شدی
 که در آن جز رحمت و عفو خدا
 این مناجاتم بود در قطع راه
 یا علی از منزل بیرون شدم
 در ره شوقم بفرما تیگزگام
 هر قدم در راه قصدم این بود
 هرکه بی شوق تو طاعاتش کجاست
 گر قدم در راه طاعت میزنم
 لیک بی حبت ارادت لاشی است
 از سکیه حب رسان نوری بدل
 از وقارم در روان تسکین بده
 چون کنم در منزل خود بازگشت
 من که قادر نیستم در نفس خود
 یا علی یا علی یا علی
 بوکه گردم از خواص بندگان
 شکر توکز عصمتم دادی چراغ
 در امان خویشم از افعال بد
 چشم جانم را پیوش از هر بدی

حق نخواهد غیر طاعت هیچ چیز
 ذکر حق میکن نهان و آشکار
 کرد ز اهل بیت او در حسب حال
 گفت بازآیدکی آن بی برگ و ساز
 ناتوان برخویش در نفع و ضراست
 نیک و بدکن اعتبار از هر رهی
 نیک یابد هرکجا بینی براه
 کز عباد خاصت آرد در عداد
 سازدت محشور ایشان در جان
 که نموده عصمت با جان قرین
 کز گروه مجرمین شد سرنوشت
 در مواضع نهی نشانید باز
 چشم بر حق دار در ره متصل
 با ادب میزن قدم بر این بساط
 گر سلام است از جوابش ساز فاش
 یاریش کن در ادای حق خود
 جاهلان را رو بگردان در و غا
 بین که اندر گور خود داخل شدی
 نیست بر چیز دگر همت ترا
 چون ز منزل برشوم بر قصد شاه
 هر قدم شوق بره افزون شدم
 تا بیابد ز آن دل مشتاق کام
 چونکه شوق تو اهم دین بود
 دل که بی حبت عباداتش کجاست
 گردم از صدق و ارادت میزنم
 حب تو آبی که جانها ز آن حی است
 تا بره نه ضال مانم نه مضل
 جانم از ذکر خدا تمکین بده
 چون توانم سوی منزل بازگشت
 جلب نفع و دفع ضرر از نیک و بد
 قلب ما از ذکر فرما منجلی
 این جهان و آن جهان محشورشان
 وز فضول فکرم دادی فراغ
 دار یا مولا بذکر و فکر خود
 حق احمد نور حسن سرمدی

هر قدم کز منزلم بیرون زنم	شوق بزم قرب خود افزون کنم
در جواب و در سلام اهل راه	با ادب دارم بتوفیق اله
یاری یاران براهم یارکن	در ادای حقشان در کارکن
تا که در مسجد روان داخل شوم	از دخول آن بجان قابل شوم
حق احمد منزل وحی جلیل	آنکه آمد بر درش جانها دخیل
باد بر او رحمت بی انتها	هم برآل پاکش از حق دائما

لمعة ثانی عشر فی دخول المسجد

قال الصادق علیه السلام: اذا بلغت باب المسجد فاعلم انک قصدت باب ملکا عظیما لا یطابسا طه الا المپهرون ولا یوزن لمجالسته الا الصدیقون وهب القدوم الی بساط خدمة الملك هیبة الملك فانک علی خطر عظیم ان غفلت و اعلم انه قادر علی ما یشاء من العدل و الفضل معک و بک فان عطف علیک بفضلہ و رحمته قبل منک یسیر الطاعة و اجزل لک علیها ثوابا کثیرا، و ان طالبک باستحقاقه الصدق و الاخلاص عدلا ینک حبیبک ورد طاعتک و ان کثرت و هو فعال لما یرید و اعترف بعجزک و قصورک و تقصیرک و فقرک بین یدیه فانک قد توجهت للعبادة له و الموانسة به و اعرض اسرارک علیه و لیعلم انه لا یخفی علیه اسرار الخلاق اجمعین و علانیتهم و کن کافقر عباده بین یدیه و اخل قلبک عن کل شاغل یحبیبک عن ربک فانه لا یقبل الا الاطهر و الاخلص. و انظر من ای دیوان یرخرج اسمک فان ذقت من حلاوة مناجاته و لذیذ مخاطباته و شربت بکاس رحمته و کراماته من حسن اقباله علیک و اجابته فقد صلحت لخدمته فادخل فلک الاذن و الامان و الافقف و قوف مضطر قد انقطع عنه الحیل و قصر عنه الامل و قضی الاجل. فاذا علم الله عزوجل من قلبک صدق الالتجاء الیه نظر الیک بعین الرأفة و الرحمة و اللطف و وفقک لما یرحب و یرضی فانه کریم یرحب الکرامة لعباده المضطربین الیه «المتحرقین» علی بابه لطلب مرضاته قال الله تعالی: امن یرحب المضطر اذا دعا.

لمعة ثانی عشر باشد دخول	در مساجد تاشود طاعت قبول
حضرت صادق امام ساجدین	از دخول مسجدت گوید چنین
چون رسیدی بر در مسجد بدان	کآمدی بر درگه سلطان جان
بر بساطی میگذاری پاروان	که بر آن نگذاشت پا جز طاهران
اذن بنشستن نیابد کس در آن	غیر صدیقان ز خلق دو جهان
بامهابت بر بساط شه مقیم	باش کآنجا بس خطر داری عظیم
گر تعقل باشدت میدان که شا	باشدش قدرت لکل مایشاء
گر ترا از عدل مستعمل شود	تا تو را از فضل مستقبل شود
گر بعطف از رحمت و فضلش قبول	طاعت کم کرد و داد اجرت وصول
مهربانی کرده و احسان ترا	ور به استحقاق بگذارد بنا
صدق و اخلاص عمل خواهد ز تو	طاعت بسیار رد سازد بتو
سازدت محجوب از نور قبول	بر رخت سازد سد ابواب وصول
عادل است و هرچه خواهد پادشاست	پیش او چون و چرا را ره کجاست
معترف بر عجز و بر تقصیر خویش	با کمال افتقارش آی پیش
بر عبادت چونکه رو کردی به او	سوی آن از راه انسس آورده رو

عرض کن اسرار خود پیشش عیان
 باش از هر بنده‌ای محتاج‌تر
 کت کند مشغول خود محجوب از او
 ز آنکه نپسندد خداوند بشر
 پس نظر کن کز چه دیوان اسم تو
 پس اگر شاهد مناجاتت بجام
 نوش بنمودی ز جام رحمتش
 حسن اقبالش برو در باز کرد
 دان یقین شایسته خدمت شدی
 ورنه از این اذن گشتی فیض یاب
 چون وقوف مضطرب بی دست و پا
 هم از آن کوتاه شده دست امل
 در دلت چون یافت صدق التجا
 بخشدت توفیق آنچه خواستی
 او کریم است و کرامت را محب
 آن کریم است و کرامت محضرش
 کز جلالش سوخته جانهایشان
 چونکه فرموده است صریح آن جناب
 بنده مضطرب چو خواند ز اضطرار
 این مناجاتم نماید جان و دل
 «ای خدا» آن بنده مضطرب منم
 التجا از صدق دل آرم بتو
 دست من کوتاه ز دامان امل
 قطع گردیده است جبل حبله ام
 ایستاده بر در بار کرم
 از کرم بر روی جان و اکن درم
 در دخول مسجدم مأذون نما
 ساغری از ناب اقبالم چشان
 از خطابات لذیذم کام ده
 ثبت دیوان نکوکاران کنم
 طاهر و خالص ز شرک و از ریا
 ای که بر فاش و نهان عالمین
 چشم و دل سوی حریم انس باز
 معترف بر عجز و تقصیرات خویش
 ای که فعالی بکل ما ترید

نیست چون پنهان از آن فاش و نهان
 دار خالی دل ز شغل از هر کدر
 چون قبول او بود مطلوب از او
 از تو غیر از پاکتر پاکیزه‌تر
 سر برآرد تا چه گردد قسم تو
 ریخت و داد از خطابت شهد کام
 سرخوش از شرب مدام رأفتش
 با اجابت دل ترا دمساز کرد
 اذن آمد داخل حضرت شدی
 باش واقف تا گشاید اذن باب
 منقطع گردیده از آن حبله‌ها
 منقضی گردیده ز آن حکم اجل
 بنگرد از رأفت و رحمت ترا
 سازدت راضی ز راه راستی
 خاصه بر بندگان مضطرب
 خاصه بهر عباد مضطرب
 طالب مرضات او زاری کنان
 کی دهد جز من به مضطرب جواب
 کی جوابش میدهد جز کردگار
 از دخول مسجدم حق را مدد
 بر در اکرام تو افقر منم
 چشم انعام و کرم دارم ز تو
 منقضی گویا شده وقت اجل
 مانده در بند غم و رنج و الم
 نیستم گرچه سزاوار کرم
 از کرامت بخشش بر سر افسرم
 «جانم از زندان غم» بیرون نما
 شربتی در کام از افضالم فشان
 از مناجات لذیذم کام ده
 تاج بگذار از کرامت بر سرم
 قابل رحمت نما جان مرا
 آگهی فاش و نهان من بین
 روی جان بر التفات بی نیاز
 احتیاجم از حد و اندازه بیش
 کی توانم گشتن از تو ناامید

چون یقین دارم به استقبال تو
لا تعاملنا بعدلک ربنا
طاعتم هیچ است و امیدم کثیر
ای توانا بر همه چیزای جلیل
دل ز نور هیبتم خالی مدار
در بساط خدمتم جامی بده
تا ز منزل جانب صحرای روم
مسجد اقصای ما نامش دلست
بر دخول مسجد از اذنم دهی
آگهی چون یافت جانم از نماز
بر دل امیدوار اقبال تو
بلکه از فضلت معامل شو بما
این کثیرم بین و هیچم در پند
ای که بخشائی کثیری بر قلیل
در حضور حضرتم جان برقرار
در ره صدقیم گامی بده
در سجود مسجداقصای روم
عرش رحمان است نه آب و گلست
ز آن بیابم از نماز آگهی
افتتاحش رانمایم برگ و ساز

لمعة الثالث عشر فی افتتاح الصلوة

قال الصادق علیه السلام: اذا استقبلت القبلة فآيس من الدنيا و مافيها و الخلق و ما هم فيه و فرغ قلبك عن كل شاغل يشغلك عن الله تعالى و عاين بسرک عظمة الله و اذكر وقوفک بين يديه يوم تبلوكل نفس ما اسلفت وردوا الى الله مولاهم الحق وقف على قدم الخوف و الرجا فاذا كبرت فاستصغر ما بين السموات العلى و الثرى دون كبريائه فان الله اذا اطلع عن قلب العبد و هو مكبر و فى قلبه عارض عن حقيقة تكبيره قال يا كاذب اتخدعنى و عزتى و جلالى لاحرمك حلاوة ذكرى و لاحجبك عن قبرى «والمسارة» بمناجاتى و اعلم انه غير محتاج الى خدمتك و هو غنى عن عبادتك و دعائك و انما دعاك بفضل ليرحمك و يبعدك عن عقوبته و ينشر عليك من بركات حنانيته و يهديك الى سبيل رضاه و يفتح عليك باب مغفرته فلو خلق الله عز و جل على ضعف ما خلق من العوالم اضعافا مضاعفة على سرمد الابد لكان عنده سواء كفر و اباجمعهم به او وحدوه. فليس له من عبادة الخلق الاظهار الكرم و القدرة فاجعل الحياء رداء و العجز ازاراً و ادخل تحت «سرير» سلطان الله تعالى تغتم فوايد ربوبيته مستعيناً به و مستغيثاً اليه.

لمعة ثالث عشر بر اهل راز
قبله صدق و يقين فرمايد اين
رو چو در قبله کنی بهر نماز
ز آنچه در دنیا بود نومید باش
دل نما فارغ ز هر شغلی که آن
هم بچشم سر معاین کن جلی
یادآور ایستادن پیش شاه
جانب مولای حقشان میشود
بر قدم خوف و بیم استاده شو
چونکه تکبیر خدا بردی بکار
پیش ذات کبریای بی نیاز
بین حقیر و خرد پیش کبریاش
در حقیقت چون خدای انس و جان
می نماید روشن انوار نماز
حضرت صادق شه ملک یقین
بایدت دل «شد ز عالم» بی نیاز
زنگ خلق از آینه دل بر تراش
می کند مشغولت از حق در جهان
عظمت شأن خداوند علی
یوم تبلوکل نفس مامضاه
بازگشت اندر حساب نیک و بد
از نقوش فکر غفلت ساده شو
بین زمین و آسمان را خوار و زار
کآن بود واقف بهر پنهان و راز
هر چه بینی از ثریا تا تراش
مطلع باشد بقلب بندگان

چونکه بیند بنده را تکبیرگو
 عارض قلبت چه باشد ابر فکر
 گوید ای گول دروغ حیلّه و
 با جلال عزت و جاهم قسم
 در حجاب از قرب اندازم ترا
 این بدان ای کز سر عجز و نیاز
 غیر محتاجست او بر خدمت
 او ترا خوانده بفضل و مرحمت
 از عقوبات آورد جانست کنار
 گوهر بخشایش از کان کرم
 راهبر گردد سوی کوی رضا
 رهنما گردد ترا راه رضا
 پس بدان ای فاتح باب نماز
 آفریدی گر خدا عزوجل
 پس به اضعا ف مضاعف سرمدی
 گر همه کافر شوند از خیرگی
 شرک و توحید تمامی خلقتش
 جز کرم کز بندگی ظاهر شود
 نیست شأن ذات مشاقتی او
 نیست اینها غیر اظهار کرم
 پس حیا را کن ردا و عجز ازار
 تا فواید یابی از عبادت
 استعانت جوی از فضلش مدام
 تا غنیمت یابی از ربیتش
 این مناجاتم به تکبیر خداست
 مستعینم مستغیثم یا علی
 تا فواید بینم اندر خدمت
 با حیا از عجز و عجزم از حیاست
 چون نمی خواهی جز اظهار کرم
 هست شأن ذات مشاقت تو جود
 آمدم با ناتوانیهای خویش
 بوکه از تکبیر احرام نماز
 رهبرم گردد سوی کوی رضا
 گوهر بخشایش از بحر کرم
 از عقوبات آورد جانم کنار

در حقیقت عارضی در قلب او
 آنکه سازد غفلت در عین ذکر
 در زبان تکبیر و دل جای دگر
 کز حلاوت ذکر محرومت کنم
 بی سرور از راز خود سازم ترا
 از ره تعظیّم آوردی نماز
 بی نیاز از خواندن و عبادت
 تا کند دور از عقوبت معصیت
 بر تو برکتهای بریزد بشمار
 در دلت ریزد زآلا و نعم
 باز سازد بر تو باب ارتضا
 باب غفران بر رخت فرموده و
 حق بود از بندگیها بی نیاز
 خلقتی زین خلقت اعظم اجل
 کفر و ایمانشان بدی پیشش سوی
 یا موحد از حجا و زیرکی
 یک بود پیش جلال و عزتش
 قدرتش کز عجز ما ظاهر بود
 امتنان شوق خلاقی او
 هست اظهار ز آثار کرم
 زیر سایه سلطنت جان رادرآر
 تا شواهد بینی از ربیتش
 استغاثه سوی او بر و السلام
 مستعین و مستغیث از رحمتش
 جمله حاجاتم ز تکبیرش رواست
 تا فواید یابم از عون جلی
 با شواهد شینم اندر حضرت
 زبردست قدرت قدم دوتااست
 فاش چون می خواهی آثار کرم
 امتنان بر عاصیان اندر وجود
 آمدم با جرم از اندازه بیش
 باز گردد بر دلم باب نیاز
 بی حجابی بنگرم روی رضا
 در دلم ریزد خداوند نعم
 سایه رحمت شود جانرا قرار

کوی برکاتت بگيرد دل قرار
تاکنی دورم ز قُرب معصیت
بی نیازی از نیاز انس و جان
لیک امیدم هست بر ذات کبیر
رشته امید زنجیرم بود
از زمین تا عرض اعظم یافتم
با کمال افتقار و اضطرار
نعره الله اکبر برکشید
ماسوا را جمله هیچ انگاشتم
کز قرائت سرکنم تحقیق کار

از عقوباتت شود جان برکنار
خود مرا خواندی بفضل و مرحمت
ای غنی از بندگی بنندگان
گرچه در دل هست خطرات کثیر
گرچه در تکبیر تقصیرم بود
هرچه را در حد فهمم یافتم
پیش دست کبریایت خرد و خوار
از دلم الله اکبر سرکشید
دست در تکبیر چون افراشتم
استعانت جویم از توفیق یار

لمعة الرابع عشر فی القراءة

قال الصادق عليه السلام: من قراء القرآن ولم يخضع لله و لم يرق قلبه و لم ينش حزنًا و جلا في سره فقد استهان بعظم شأن الله و خسرو خسارنا مبينا فقارى القرآن يحتاج الى ثلثة اشياء قلب خاشع و بدن فارغ و موضع خال. فاذا خشع لله قلبه فرمته الشيطان الرجيم قال الله تعالى: فاذا قرأت القرآن فاستعذ بالله من الشيطان الرجيم. و اذا تفرغ نفسه من الاسباب تجرد قلبه للقراءة فلا يعترضه عارض فيحرمه نور القرآن و فوايده و اذا اتخذ مجلسا خاليا و اعتزل عن الخلق بعد ان اتى بالخصلتين الاولتين استانس روحه و سره بالله عزوجل و وجه حلاوة مخاطبات الله عزوجل عباده الصالحين و علم لطفه بهم و مقام اختصاصه لهم بفنون كراماته و بدائع اشارته فاذا شرب كاسا من هذا المشرب حيثئذ لا يختار على ذلك الحال حالا ولا على ذلك الوقت وقتا بل يوثره على كل طاعة و عبادة لان فيه المناجات مع الرب بلا واسطه. فانظر كيف تقرأ كتاب ربك و منشور ولايتك وكيف تجيب اوامره و تجنب نواهيه وكيف تمثل حدود فانه كتاب عزيز لا ياتيهِ الباطل من بين يديه و لا من خلفه تنزيل من حكيم حميد فرتله ترتيلا وقف عنه وعده و وعيده و تفكر في امثاله و مواعظه و احذر ان تقع من اقامتك حروفه في اضاعه حدوده.

می فرورد از قرائت شمع دل
حافظ قرآن صادق آن ولی
وز خضوع و رقت اندر قلب خود
خوف و حزنی حاصل اندر دل نکرد
در بزرگی شه بالا و پست
جز زیانش نیست در این کار یار
گر بود در حفظ آدابش تمیز
موضعی خالی ز شور انجمن
در فرار آمد از او شیطان روان
در قرائت از خدا میجو پناه
استعذ بالله رحمن الرحیم
فارغ از اسباب جان و دل شود

لمعة رابع عشر در جمع دل
جامع فرقان صوری معنوی
گفت هرکس قاری قرآن شود
خوفی و حزنی نهان حاصل نکرد
پس بتحقیق استهانه کرده است
در زیان است و زیانی آشکار
پس یقین قاریست محتاج سه چیز
بایدش خاشع دل و فارغ بدن
چون خشوع قلب حاصل شد بجان
همچنین که گفته در قرآن اله
در پناه از شر شیطان رجیم
چون فراغت در بدن حاصل شود

قلب او گردد مجرّد از جهان
 معترض او را نگردد عارضی
 می شود بهر قرائت مستعد
 نور قرآنش نگردد محتجب
 چون بگیرد مجلسی خالی ز غیر
 بعد اتیانش به آن هر دو خصال
 با حلاوت از خطابات مبین
 لطف او را با همه و آگه شود
 از کرامات و فنون مکرمت
 چونکه جامی نوش کرد از این شراب
 سرخوشی جوید مدام از این مدام
 این عبادت گیرد اندر روزگار
 ز آنکه اندر آن مناجات رب است
 کز قرائت باشدش بیواسطه
 پس نظر کن قاریا در هر جهت
 بین چسان می بینی این منشور را
 امر و نهیش را چه گوئی در جواب
 در حقیقت آن کتابی دان عزیز
 هست تنزیل خداوند حکیم
 پس بترتیلش بخوان و کن وقوف
 فکر میکن در مثلها پنדהاش
 باش واقف در اقامات حروف
 بر حذر باش از اذاعه حد آن
 در نماز از این چنین قاری شوی
 این چنین باید قرائت در کلام
 این مناجاتم قرائت میکند
 یا علی ای قاری قرآن مدام
 ای کلام الله ناطق در شهود
 هر کتابی کز سما آمد فرود
 از تو آمد نازل و منزل توئی
 از قرائت دار قلم با خشوع
 حزن و ترسی در نهانم جای دهد
 تا گریزان گردد دیو رجیم
 جان ما را خاشع از اسرار کن
 موضعی خالی ز فکر ما و من

بهر قرآن گرددش قاری لسان
 پس کند محرومش از نور نبی
 بی حجاب از اعتراض فکر خود
 نه شود محروم از آیات رب
 عزلتی آرد میان بر عزم سیر
 انس روح و سر او با ذوالجلال
 از خدا با بندگان صالحین
 در مقام خاصشان همره شود
 و آن اشارات بدیع از مرحمت
 جان شد از کیفیتش مست و خراب
 خواهد این نشاء مدام و بردوام
 بر همه طاعت نماید اختیار
 حاصلش بر جان کرامت رب است
 در مناجات الهی رابطه
 که چسان میخوانی آیات رب
 این کتاب مستطاب نور را
 امثالات حدودش در خطاب
 نیست در آن راه باطل هیچ چیز
 هست در ترتیل آن فوز عظیم
 کز وعید و وعد آن یابی وقوف
 امثالش را بجان در بند باش
 بر معانی چون حروف آمد ظروف
 این بود حد قرائت خوش بخوان
 در مقام قربت باری شوی
 خاصه اندر نماز والسلام
 واقفم بر حال قربت میکند
 ز آنکه باشد از تو قرآن هر کلام
 نطق تو مطلق کلام الله بود
 در تولای تو شد گفت و شنود
 حکمتش رادر بیان قابل توئی
 رقتی بخشا دلم را از خضوع
 تا شوم از عظم قرآن متبّه
 چون بخوانم نام رحمان رحیم
 جسم ما را فارغ از آزار کن
 موهبت فرما برون زین انجمن

چشم ما را روشن از انوارکن
 ظاهر و باطن مرا گوشه نشان
 آن خطاباتى که دانم در کتاب
 کز همه لطف و کرم باشد مبین
 تا شود جان مست از این شرب مدام
 در نهان و در عیان لیل و نهار
 میکند از انقلاّب فکرتش
 بر اقامات حروف و حدشان
 با حضور تست ترتیل درست
 گر شقى و گرسعید از تست جان
 واقف تکريم حق جانم بتو
 از رکوعش مى شود قامت دوتا

قلب ما را مخزن اسرارکن
 عزلتى بخشایم از خلق جهان
 انس بخشم با حلاوت خطاب
 آن خطابات عباد صالحین
 در قرائت بخشش توفیق مدام
 لایزال و لم یزل قاریم دار
 نه چنان قارى که قرآن لعنتش
 آن چنان قارى که حافظ باشد آن
 یا على توفیق ترتیل زتست
 واقف وعدو وعید ازتست جان
 عارف تعظیم حق جانم ز تو
 جان چو واقف شد بتکريم اله

لمعة الخامسة عشر فى الركوع

قال الصادق عليه السلام: لا يركع عبدالله ركوعا على الحقيقة الا زينه الله بنور بهائه و اظله فى ظلال كبريائه وكساه كسوة اصفياه. والركوع اول و السجود ثان فمن اتى بمعنى الاول صلح للثانى و فى الركوع ادب و فى السجود قرب و من لا يحسن الادب لا يصلح للقرب فاركع ركوع خاشع لله بقلبه متذلل و جل تحت سلطانه «خافض» له بجوارحه «خفّض» خائف حزين على ما يفوته من فائدة الراكعين. و حكى ان ربيع ابن خثيم كان يسهر بالليل الى الفجر فى ركوع و احد فاذا اصبح يزفرو قال آه سبق المخلصون و قطع بنا واستوف ركوعك باستواء ظهرک وانحط عن همتك فى القيام بخدمته الابعونه و فر بالقلب من وساوس الشيطان و خدایعه و مكائده. فان الله تعالى يرفع عباده بقدر تواضعهم له و يهديهم الى اصول التواضع و الخضوع و الخشوع بقدر اطلاع عظمتة على سرايرهم.

مى نماید در دل و در جان طلوع
 این چنین گوید رکوع اهل دین
 در حقیقت غیر آنکه در جزای
 جا دهد در سایه های کبریاش
 شویدش سینه ز حرص و از ریا
 هست دویم را یقین ز اول نمود
 دویمین شایسته قربت بود
 در سجودت هست لازم قرب رب
 نیست آن شایسته قرب خدا
 خوار و ترسان با روانی پر خضوع
 حافظ فعل جوارح متصل
 آن فواید که بود از راکعان
 نیک بر حفظ جوارح مشغول

لمعه خامس عشر نور رکوع
 حضرت صادق امام الراكعين
 بنده ای راکع نگردد بر خدای
 زینتش بخشد ز انوار بهاش
 پوششش در بر لباس اصفیا
 این رکوع اول بود دویم سجود
 اول از شایسته حضرت بود
 در رکوع ای با ادب باشد ادب
 گر ادب نیکو نیامد خود بجا
 خاشعاً لله بدل میکن رکوع
 سطوت سلطانی سلطان بدل
 که مبادا گرددت فوت از میان
 یعنی آن پندار و شک زاید ز دل

ابن خثیم آن ربیع باغ دین بود شب بیدار هر شب تا به صبح صبح چون طالع شدی کردی زفیر آه پیش افتاد از ما مخلصون ایها الراح رکوعت کن تمام باستواء الظهر فاستوف الركوع هیچ خود را در قیام خدمتش باش از وسواس شیطان درگریز که مبادا آورد عجبیت بدل که خدا رفعت دهد بر بندگان میشود بر بندگان لطف خدا میشود سوی خشوع او رهنما آنقدر که نور تعظیمش طلوع این مناجات است از حال رکوع یا علی ای نور تعظیمت بدل از تواضع رفعتی جان را بده از خشوعم در رکوعم نور بخش مخلصون گر قطع ره بنموده اند قائد توفیق تو همراهشان قائد توفیقمان همراه کن از رکوعت تا که استیفا کنم عمر ما یکساعت و آن هم شب است یارب این شب را بطاعت صبح کن چند از این شب زنده داری آه آه یارکن توفیق خود ما را بجان تا که آداب رکوع آید بجا گر نه آداب رکوع آید بجا چون رکوع اول بود دویم سجود هرچه هستم راکع در خدمت کن مزین رویم از نور بها کسوت ابرار در پوشان بجان کز رکوعت چون برآرم قدشوم

آن شکوفه گلشن اهل یقین می نمود از رکعتی شب را به صبح با انین جانگزی زار و زیر قطع بنمودند ره را مخلصون ز اقتدای صدق بر قول امام استوائی با خشوع و با خضوع می نبینی جز بعون رحمتش خدعه و مکرش بدل میکن تمیز دل شود بر طاعت خود مشغول هر قدر باشد تواضعشان بجان جانب اصل تواضع رهنما گردد از باب خضوع او درگشا بر سرایشان نموده در رکوع تا کند نور رکوع از دل طلوع روشنی بخشش و دل آرا متصل تاشود دل از تواضع منتبه وادی دل را جلای طور بخش این ره از اخلاص جان پیموده اند گر نبودی کی نمودی راهشان ذکر و شکر را رفیق راه کن ز استوای پشت کز دنیا کنم جان در آن دائم به یارب یارب است در رکوع و در عبادت صبح کن کاشکی می مرد این دیو سیاه در رکوعت تا شویم از راکعان قرب یایم از سجود بیریا کی شود شایسته قرب خدا دویمی از اولی دارد نمود راکع از جان و دل بر حضرتت سایه های کبریایم بخش جا سیرت احرار بخشا در نهان از سجود خاک کویست محترم

لمعة السادسة عشر في السجود

قال الصادق عليه السلام: ما خسر و الله تعالى قسط من اتى بحقيقة السجود ولو كان في العمره مرة واحدة و ما

افلح من خلا بربه فی مثل ذلك الحال شبیهها بمخادع نفسه غافل لاه عما عدا الله للساجدين من البشر العاجل و راحة الآجل ولا بعد عن الله تعالى ابدا من احسن تقربه فی السجود و لا قرب اليه ابدا من اساء اديه و ضيع حرمة بتعلق قلبه بسواه فی حال سجود فاسجد سجود متواضع لله ذلیل علم انه خلق من تراب يطأه الخلق و انه «اتخذك» من نطفة يستقذرها كل احد و كون و لم يكن و قد جعل الله معنى السجود سبب التقرب اليه بالقلب و السروالروح فمن قرب منه بعد عن غيره الا ترى فی الظاهر انه لا يستوی حال السجود الا بالتواری «عن» جميع الاشياء و الاحتجاب عن كل ما تراه العيون كذلك اراد الله تعالى امر الباطن. فمن كان قلبه متعلقا فی صلوته بشئ دون الله فهو قريب من ذلك الشئ بعيد عن حقيقة ما اراد الله منه فی صلوته. قال الله تعالى ما جعل الله لرجل من قلبين فی خوفه و قال الرسول صلى الله عليه و آله: قال الله تعالى: لا اطلع على قلب عبد فاعلم فيه حب الاخلاص لطاعتي لوجهي و ابتغاء مرضاتي الاتوليت تقويمه و سياسته و من اشتغل فی صلواته بغيري فهو من المستهزئين بنفسه مكتوب اسمه فی دیوان الخاسرين.

لמעن سادس عشر نور سجود	میکند روشن در اطوار وجود
قبله اهل سجود اندر وجود	حضرت صادق چنین گفت از سجود
ما خسرو الله قسط من اتی	با حقیقت سجده را آدابها
بر خدا سوگند که خسران ندید	حق سجده آمد از هر کس پدید
گر همه در مدت عمرش کند	یک سجود حضرت رب احد
هم نگردد رستگار آنکه نمود	جسم خود خالی به اطوار سجود
حالتی ظاهر مثال ساجدین	باطناً با خدعه نفسش قرین
غافل و لاهی از آنچه حق نمود	از کرم آماده بر اهل سجود
شادی نقدی که اکنون قلب راست	راحتی که نفس را روز جزاست
نیست دوریش از خدا هرگز دلی	که تقرب جوید در سجده علی
نیست قریش سوی حق هرگز کسی	کز ادب دور است در سجده ولی
حرمت سجده فرو بگذاشته	چشم دل بر ما سوا بگماشته
سجده کن با ذلت و افتادگی	پیش سلطان ولی رب علی
آن ولی که اولیا را آفرید	اولیا از نور خود کرده پدید
آن علی کز علو ذات پاک او	ماسوا پیشش نهد بر خاک رو
آن ولی کز ترابت کرد خلق	آن تراب زیر پای جمله خلق
آن ولی کز نطفه ات بگرفته است	کش همه مردم نجس دانند و پست
معنی سجده خداوند سجود	باعث قریش بسوی خود نمود
قلب و سر و روح را قرب خداست	اندر آن حالت که بی عجب و ریاست
معنی سجده بیانش این بود	خوشدلی کین سجده اش آئین بود
هر که با او شد قریب از غیر او	دور شد این نکته را بشنو نکو
هان نمی بینی که در حال سجود	هیچ چیزی نیستش ظاهر نمود
ظاهراً باشند اشیاء در حجاب	همچنین باطن بین از این حساب
هر که قلبش هست در حال صلاه	مایل چیز دگر غیر از اله
هست با آن چیز نزدیکی و را	در حقیقت دور از قرب خدا

دور باشد ز آنچه حق اندر نماز
 بین چگونه در کتاب مستطاب
 در دل مردی دو دل حق نافرید
 همچنین قول رسول الله شنو
 من نگشتم مطلع بر قلب کس
 جز که گشتم خود کفیل امر او
 هر که مشغولست در وقت نماز
 نام او از مفلحین بیرون رود
 این مناجاتم بود اندر سجود
 یا علی ای قبله اهل سجود
 در سجود از یاد غیرم بازدار
 تا که از مستهزئین بر خویشتن
 یا علی در سجدهام ز آنسان بدار
 وجه مرضات الهی بنگرم
 مطلع باشد خدا بر قلب ما
 قرب خود در سجدهام روزی نما
 همچنان کز سجده چشم ظاهر
 چشم باطن هم بیوشانم ز غیر
 کاندرا این جنات قلب و سرور و روح
 کیستم من بندهای خوار و ذلیل
 خاکساری اوفتاده بس ذلیل
 کردهام یک سجده اندر عمر و بس
 غیر تو در آن سجودم قبله نه
 اندر آن سجده خشوع حاصل است
 رستگاری بخشم از شرک ریا
 چون بزم کبریا شاهد شوم
 حق احمد شاهد بزم شهود
 باد بر او رحمت پروردگار

خواسته بر محرمان قرب راز
 حق تعالی راست با انسان خطاب
 تا بجز حبش در آن نایند پدید
 قول او از گفته الله شنو
 که بینم حب خود در او و بس
 در همه حالی زهر حال نکو
 جز مرابری «خود بود سخریه ساز»
 ثبت دیوان زیانکاران شود
 آن سجود فاتح ابواب سجود
 در سجودت جمله ارکان وجود
 کز زیانکاران نباشم روزگار
 خود نباشم در سجود ذوالمنن
 کز خلوص طاعت پروردگار
 سجده غیر الهی ناورم
 غیر حبت رامده در قلب جا
 تا نگرדם دور از قرب خدا
 هست پوشیده ز اشیا بیش و کم
 سوی جنات وصال دار سیر
 با مسرت گردد و روح و فتوح
 دل فگاری جان نزاری تن علیل
 پیش دست هیبت شاه جلیل
 در همه عمرم همان یک سجده بس
 گر همه عمرم شد از غفلت تبه
 کز رکوع آن خضوعم در دل است
 در سجود بزم قرب کبریا
 از تشهد در ثنای او روم
 کز سجود ادم او معبود بود
 هم بر آتش شاهدان بزم یار

لمعة السابع عشر فی التشهد

قال الصادق علیه السلام: التشهد ثناء على الله فكن عبدالله في السر خاضعاً له في الفعل كما انك له عبد بالقول والدعوى. وصل صدق لسانك بصفاء صدق سرک فانه خلقتك عبداً و امرک ان تعبد به بقلبک و لسانک و جوارحک و ان تحقق عبودیتک له بربوبیتہ لک و تعلم ان نواصی الخلق بیده فلیس لهم نفس ولا لحظة الا بقدرته و مشیتہ وهم عاجزون عن ایتان اقل شی فی مملکتہ الا باذنه و مشیتہ و ارادته. قال الله تعالی: و ربک یخلق ما یشاء و یختار ما کان لهم الخیرة سبحان الله و تعالی عما یشرکون. وکن لله عبداً شاکراً بالفعل ذاکراً

بالقول و الدعوی وصل صدق لسانک بصفاء سرک فانه خلّک فعزوجل ان تكون ارادة و مشیة لاحد الاسباق ارادته و مشیته فاستعمل العبودیة فی الرضا بحکمته و بالعبادة فی اداء اوامره و قد امرک بالصلوة علی نبیه محمد صلی الله علیه و آله فاوصل صلوته بصلوته و طاعته بطاعته و شهادته بشهادته و انظر ان لایفوتک بركة معرفة حرمة فتحرم عن فائدة صلوته و امره بالاستغفار لک والشفاعة فیک ان اتیت بالواجب فی الامر و النهی و السنن و الآداب و تعلم جلیل مرتبه عندالله عزوجل.

نورافشان می شود در هر نظر
حضرت صادق شهید اولیا
کآن ثنائی هست بر ذات خدا
همچنانکه دعویست هست از زبان
کن صفایش با صفاتش متصل
تا که باشی بنده از قلب و زمان
بر ربوبیت مصدق آیت
بینی و بینی تمامی پست او
قدرتی و خواهشی غیر از خدا
جز به اذن او کجا کاری کنند
او که باشد ذاتش از عرفان اجل
اختیار او را بود در امرشان
سبحان الله عما یشرکون
چون کنی دعوی بقول خود عیان
هم صفایش را صفای او رسان
برتر است از آنکه باشد با کسی
بامشیت باشدش زو بیشتر
حکمتش می بین بتقدیر و قضاش
امر او صلوات باشد بر نبی
وصل کن طاعات با طاعات او
بر شهادت او بجنب بزم یار
برکت اشناخت حرمتات آن
امر او را در اطاعت بنده باش
از شفاعت کردنش در کار تو
امر و نهی و سنت و آداب را
آن جلیل مرتبت را بر ملا
از تشهد در نماز جسم و جان
ای جمالت نور مرآت وجود
شاهد و مشهود را مقصود تو
بر شفاعت اذنت از غفار ما

از تشهد لمعه سابع عشر
شاهد بزم شهود کبریا
از تشهد ریزد این در ثنا
پس خدا را بنده باش اندر نهان
وصل کن صدق زبانت را بدل
خلق کردت بنده آن سلطان از آن
تا عبودیت محقق گرددت
تا نواصی خلق را در دست او
یک نفس یک لحظه نبود خلق را
در کمین کاری بملکش عاجزند
گوش کن قول خدا عزوجل
هر چه خواهد میکند رب خلق آن
نیست در امر اختیار خلق دون
بنده ذاکر خدا را شو نهان
وصل کن صدق زبانت با جنان
آنکه خلقت کرده از قدرت بسی
خواهشی از خواهش او بیشتر
پس عمل کن بندگیت در رضاش
در ادای امر او کن بندگی
وصل کن صلوات با صلوات او
هم شهادت را رسان با افتخار
باش ناظر تا نشد از تونهان
که شوی محروم از فیض دعاش
امر کردش حق به استغفار تو
گر بجا می آوری در فرضها
نیک خواهی یافتن نزد خدا
این مناجاتم شهود آرد روان
یا حییب ای شاهد بزم شهود
در حقیقت شاهد و مشهود تو
ای ز حقت امر استغفار ما

ز آن بدل باب شهودم ساز باز
تا بصلوات شود دل مشغول
ز آن مشاهد بر ربوبیت شوم
آرم و ثبتش کنم بر لوح جان
رو کنم در راه تسلیم و رضاش
حول و قوت جمله باشد از خدا
کو مشیت کو اراده از کجا
سبحان الله عما یشرون
بر شهادت داد دل را مرتسم
آورد روی یقین سوی سلام
آورم در وصف او شرحی بکار

از صلات خویش محرومم مساز
معرفت در حرمت کن یار دل
تا شهادت بر عبودیت دهم
وحده لا شرک له را بر زبان
حکمتش بینم بتقدیر و قضاش
نیست حول و قوتی از خود مرا
ای خدا ماراست قوت از کجا
اختیار ما کجا در چند و چون
اشهد ان لا اله الا هو
یافت در دل چون شهادت ارتسام
از سلام چون سلامت هست یار

لمعة الثامن عشر فی السلام

قال الصادق علیه السلام: معنی السلام فی دبر کل صلوٰة معنی الامان ای من ادی امر الله و سنة نبیه صلی الله علیه و آله خاضع له خاشع له خاشع له الامان من بلاء الدنیا و براءة من عذاب الآخرة. و السلام اسم من اسماء الله تعالی اودعه خلقه لیستعملوا معناه فی المعاملات و الامانات و الانصافات و تصدیق مصاحبهم و مجالستهم فیما بینهم و صحة معاشرتهم و ان اردت ان تصنع السلام موضعه و تؤدی معناه فاتق الله و لیسلم منک دینک و قلبک و عقلک ان لاتدنسها بظلم المعاصی و لتسلم حفظک ان لاتبرمهم و تملهم و توحشهم منک بسوء معاملتک معهم ثم صدیقک ثم عدوک فان من لم یسلم منه من هواقرب الیه فالابعد اولی و من لایضع السلام مواضعه هذه فلاسلام و لاتسليم وکان کاذبافی سلامه و ان افشاه فی الخلق و اعلم ان الخلق بین فتن و محسن فی الدنیا اما مبتلی بالنعمة لیظهر شکره و اما مبتلی بالشدة لیظهر صبره و الکرامة فی طاعته و الهوان فی معصيته و لاسبیل الی رضوانه الا بفضله و لاوسيلة الی طاعته الا بتوفیقه و لاشفیع الیه الا باذنه و رحمته.

میفروزد در دل از قول سلام
صادق آن بر مسلمین نور سلام
کن بتسلیم از مسلمانی قیام
معنیش باشد امان از هر ملام
وز نبی هم سنتش آمد بجا
دل در استیمان و جان در انکسار
جان براحات از عذاب اخروی
داده بر رسم ودیعه خلق را
در معامل در امانات ازگزند
بهره تصدیق از اسرارش برند
صحتی در صحبت کس یار نیست
معنیش خواهی اداسازی تمام
چونکه تقوا شد دلیل شاهراه

لمعة ثامن عشر نور سلام
او که بر او باشدم روی سلام
اینچنین تعبیر کرده از سلام
که عقیب هر نماز تو سلام
یعنی آمد چون بجا امر خدا
با خضوع و با خشوع کردگار
در امانی از بالای دنیوی
این سلام اسمی است ز اسمای خدا
تا که استعمال معنایش کنند
هم در انصافات در کارش برند
هم بصحبتا اگر در کار نیست
گر تو اندر موضعش خواهی سلام
متقی باش و قدم زن سوی شاه

پس پرهیز و بتقوا بر پناه
 یابد از تو تا سلامت دین تو
 هان نسازی چرکشان از معصیت
 حافظان نامۀ اعمال تو
 از تو می باید سلامت یارشان
 چون معامل می شویشان از بدی
 هم صدیق از تو سلامت بایش
 هر که را نزدیکتر ز آن درگزند
 هست اولی از سلامت دشمنان
 هر که نگذارد سلامش جای آن
 کاذب است اندر سلامش بیش و کم
 گرچه افشایش بود اندر سلام
 ای مسلم ای که مسلم نام توسست
 خلق را میدان به فتنه در محن
 یا بنعمت مبتلا یا شدتند
 یا بنعمت مبتلای شکر یار
 لیک در طاعت کرامت هست یار
 نیست راهی سوی رضوان خدا
 نیست دستاویزی اندر طاعتش
 جز به امر او شفیع نیست نیست
 این مناجاتم کند دل نور بار
 یا شفیع المذنبین بر تو سلام
 نیست دستاویزی اندر طاعتش
 نیست توفیقم اگر در بندگی
 زنده بی توفیق حی آن مرده است
 نور توفیق خودم همراه کن
 نیست چون راهی بر رضوان خدا
 با کرامت جانم از طاعت نما
 گر بنعمت و در شدت مبتلا
 نه ز من شکری بود کآید بکار
 یا شفیع المذنبین اشفع لنا
 مسلمانیم و سلامت گوتو را
 گر سلامی را سلامت هست یار
 السلام ای بر مسلمانان پناه
 موضعی بهر سلام از این مقام

هست تقوا خود دلیل شاهراه
 قلب تو عقل تو و آئین تو
 معصیت آخر ندارد عافیت
 حافظان منزل تو مال تو
 تانیندازی بوحشت کارشان
 بد معامل می کنیشان لا بدی
 بل عدوا ز تو ملامت نایش
 دورتر ز آن از سلامت بهره مند
 هر که از او دورتر اولی به آن
 یعنی این جاها که بنمودم بیان
 نه سلامت هست و نه تسلیم هم
 نیست مسلم نه مسلم والسلام
 از سلام تو سلامت کام توسست
 اندر این دنیا ز حکمت ذوالمنن
 بر ظهور شکر و صبر ای هوشمند
 یا بشدت در بالای صبر زار
 معصیت را کار خواری یار خار
 جز بفضل و رحمت بی منتها
 غیر توفیقات فضل و رحمتش
 جز به اذن او شفاعت حدکیست
 چون سلامت میرسد بر دل زیار
 از خداوند از خلائق بر دوام
 جز شفاعات تو و فضل و کرم
 لیک بی توفیق نبود زندگی
 جان بدرکات ضلالت برده است
 این شفاعت را به اذن شاه کن
 جز زباب حضرت قرب شاه
 تا نیفتم از معاصی در بلا
 مبتلا هستم بخیر و شر بلا
 نه بدل صبری شود در سینه یار
 جمله را بنگر بمحنت مبتلا
 بر مسلمانان سلامت جو تو را
 آن سلام تست پنهان و چهار
 السلام ای مؤمنان را پادشاه
 نیست بهتر بر مسلمانان بکام

من سلامت میکنم از جان و دل	تا شوم ز آن با سلامت متصل
تا سلامت یابد از من هر که هست	دوست باشد یا که دشمن هر که هست
خواه عقل و خواه قلب و خواه دین	با سلام است از سلام تو یقین
السلام ای بر مسلمانان سلام	ای سلامت مؤمنان را شهد کام
تقوئی کاول مرا باید بکار	از سلام تست پنهان و آشکار
آن سلامی کز الهی نامی است	ز آن نباتات سلامت نامی است
آنکه حق ما را ودیعه داده است	ز آن ودیعه بابها بگشاده است
باب انصاف و امانت و از آن	بهره ور تصدیق دلها را از آن
در همه صحبت معاشر راست نور	از سلام تو کند حقاً ظهور
السلام ای بنده خاص خدا	بنندگان بند اخلاص خدا
در سلام تو دعای تو بود	در دعای تو ثنای تو بود

لمعة التاسع عشر في الدعاء

قال الصادق عليه السلام: حفظ ادب الدعاء وانظر من تدعو وكيف تدعو ولما ذاتدعو وحقق وعظمة الله و كبريائه و عاين بقلبك علمه بما في ضميرك واطلاعه على سرک و ما تكون فيه من الحق و الباطل و اعرف طرق نجاتك و هلاکک کیلا تدعو الله بشی عسی فيه هلاکک و انت تظن ان فيه نجاتک قال الله تعالى: و يدعو الانسان بالشر دعائه بالخير و كان الانسان عجولا و تفكر ماذا تسأل و كم تسال و لما ذاتسائل و الدعاء استجابة الكل منك للحق و تذويب المهجة في مشاهدة الرب و ترك الاختيار جميعا و تسليم الامور كلها ظاهرا و باطنا الى الله تعالى. فان لم تات «بشرط» الدعاء فلا تنتظر الاجابة فانه يعلم السر و اخفى فلعلك تدعوه بشی قد علم من «نيتك» خلاف ذلك. قال بعض الصحابة لبعضهم: انتم تنتظرون المطر بالدعاء و انا انتظر الحجر و اعلم انه لو لم يكن الله «امرنا» بالدعاء لكانا اذا اخلصنا الدعاء تفضل علينا بالاجابة فكيف و قد ضمن ذلك لمن اتى بشرايط الدعاء. و سئل رسول الله (ص) عن اسم الله الاعظم فقال كل اسم من اسماء الله اعظم ففرغ قلبك عن كل ماسواه و ادعه باى اسم شئت، فليس في الحقيقة لله اسم دون اسم بل هو الله الواحد القهار. قال النبي (ص): ان الله لا يستجيب الدعاء من قلب لاه. فاذا اتيت بما ذكرت لك من شرايط الدعاء و اخلصت سرک لوجهه فابشر باحدى ثلث اما ان يعجل لك ما سألت و اما ان يدخلك ما هو «اعظم» منه و اما ان يصرف عنك من البلاء مالوا رسله عليك لهلكت. قال النبي (ص) قال الله تعالى: من شغله ذكرى عن مسألتي اعطيته افضل ما اعطى السائلين. قال الصادق (ع): لقد دعوت الله تعالى مرة فاستجاب لى و نسيت الحاجة لان استجابته باقباله على عبده عنه دعوته اعظم و اجل مما يريد منه العبد و لو كانت الجنة و نعيمها الابدی و لیکن لا یعلم ذلك الا العالمون المحبون العارفون صفوة الله و خواصه.

لمعة تاسع عشر نور از دعا	می درخشاند چو خورشید از سما
داعی الله آن مجیب هر دعا	«حضرت صادق چنین گوید ترا»
حفظ کن ای داعی آداب دعا	در دعا بنگر که میخوانی که را
چون همی خوانی و میخوانی که را	از برای چیست میخوانی دعا
در بزرگی شأن حق میکن نظر	کبریایش را بچشم دل نگر
در ضمیرت علم او می بین مبین	اطلاعش بر همه سر از یقین

حق و باطل هر چه داری در نهان
 در نجات و در هلاکت کن نظر
 تا نخوهی از دعا چیزی ز حق
 تو گمان داری در آن بر خود نجات
 خواند ایشان رب خود را تا که بد
 مثل آنکه در دعای خیرشان
 هست انسان با شتاب اندر دعا
 فکر کن داعی سوآلت بهر چیست
 استجابت کل بود از تو دعا
 هم بود تذویب مهجه در شهود
 هم بود ترک اختیارت جملگی
 گر نبردی در دعا شرطش بکار
 ز آنکه میداند تو را سر و ملا
 گر بوفوق نیت گردد دعا
 گفت شخصی از صحابه مصطفی
 من چنانم منتظرکز این دعا
 گر نمیشد امر ما را بر دعا
 لیکن از اخلاص اگر میخواندیم
 پس چگونه با وجود امر ما
 خود شده ضامن اجابت بر شما
 از رسول الله سوآلی کرده شد
 گفت هر اسمی عظیم است از اله
 پس بهر اسمش که میخوانی بخوان
 نیست اسمی در حقیقت شاه را
 واحد القهار هست آن پادشاه
 پس اگر آن شرطها آمد بجا
 از اجابت در سه چیزش مژده است
 یا ذخیره از برایش میکنند
 یا از آن رد بلائی میشود
 مصطفی محبوب رب العالمین
 هر که ذکر از سوآلش بازداشت
 میکنم او را عطاهای مبین
 حضرت صادق که صدیق امین
 گفت حق را باری از بهر سوآل
 حاجتم کردم فراموش از سرور

نیست پنهان از خدای غیب دان
 ره نگر بشناسشان از یکدیگر
 که شوی ز آن بر هلاکت مستحق
 بین چه فرموده است در قرآن خدات
 آورد بر نفس و مال و اهل خود
 می نمایند ابتهال از عین جان
 هر چه باشد چه صواب و چه خطاب
 چند و چون و قیل و قالت بهر چیست
 از جناب قدس حق جل علا
 در شهود مشهود رب ودود
 باز هشتن کارها فاش و خفی
 پس مدار اندر اجابت انتظار
 شاید نیست مخالف در دعا
 از اجابت باز افتی در بلا
 گر شما خواهید باران از دعا
 سنگ بارد بر شما ابر از سما
 از تفضلهای حق جل علا
 از اجابت دور کی می ماندیم
 می شود رد آید از شرطش بجا
 پس چگونه می نماید رد دعا
 ز اسم اعظم کز چه اندر پرده شد
 قلب خود فارغ نما از ماسواه
 بر دعا می بین اجابت توأمان
 غیر اسمی باش خالص در دعا
 هیچ نپذیرد دعا از قلب لاه
 گشت خالص قلب از هر ملتجا
 یا بیاید مدعا زودش بدست
 کاعظم از آن بهتر از آنش دهد
 کز هلاکت جان از آن رو میرهد
 گفت رب العالمین گوید چنین
 در حقیقت در ره حب پا گذاشت
 افضل ما اعطی بالسائلین
 هست شأن وصف ذاتش از یقین
 خواندم و آمد اجابت وصف حال
 کاستجابت بس همین قرب حضور

استجابت او به اقبال از دعا
 گر همه باشد بهشت جاودان
 غیر دانایان محبان عارفان
 صفوت الله تعالی شأنه
 مسئلت در این مناجاتم دعاست
 ای دعای خاصان بار تو
 داعیانست صفوت الله نامشان
 داعیم از امر ادعونی تو را
 با دعایم هست اجابت از تو یار
 گر اجابت عاجل است ارعاجل است
 هرچه میخواهی کنی آن میکنی
 این قدر دانم که اسماء حکیم
 گرنه با اخلاص نیت خوانمت
 غیر تو نبود مجیبی بر دعا
 عالم السر و الخفیاتی خدا
 گر نیاردم بجا شرط دعا
 اختیاری هیچ نبود بنده را
 ترک کردم اختیار خویش را
 میگدازد جان مسکین ز اضطرار
 هر دعا را استجابت شد قرین
 چند گویم چند و چون این و آن
 مستجیم مستجیم مستجیب
 خیر و شر خود نمی دانیم ما
 خیر آور پشیمان اندر دعا
 خود تو فرمائی که انسان شد عجول
 فضل تو مهر سپهر اختیار
 باری رحمانی و ذوالامتنان
 رحمت سبقت گرفته بر غضب
 از نجات و از هلاکم بیخبر
 من تو را خوانم نخوانم غیر را
 جز دعای تو به جسم نیست جان
 بر زبان دارم ثنای منتت
 بسته لب بسته دهان بسته زبان
 صائم از هر غذای جانگزا
 رخصتی خواهم ز الهام ولی

اعظم و اقدس در استدعای ما
 لیک این معنی نداند در جهان
 صفوت الله و خواصش در جهان
 خاصان حضرت اکرام او
 امر ادعونی مثال پادشاست
 استجابت دیده از دیدار تو
 در دعا چون جز تو نبود کامشان
 ضامنستی در اجابت خود مرا
 از اجابت کام جان و دل برآر
 ور ز و جان مدعایش حاصل است
 حکمتش نبود بفهم چون منی
 در مراتب جمله میباشد عظیم
 و به اخلاص طوینت خوانمت
 جز تو نبود در دعایم مدعا
 هرچه در نیت بود دانی مرا
 از اجابت لیک هست امیدها
 کرده ام تفویض امرم بر خدا
 اختیاری گرچه نی درویش را
 چون مشاهده آیدش پروردگار
 از کمال فضل رب العالمین
 ای خداوند زمین و آسمان
 استجابت کن دعایم یا مجیب
 در دعا جز تو نمی خوانیم ما
 ای که جز خیر از تو ناید ربا
 گر عجولم گر فضولم کن قبول
 اختیار از تست با مختار یار
 متی فرما و رحمت کن بجان
 از غضب منداز جان را در تعب
 جانب لطف توام باشد نظر
 نیستم در جسم جانی جز دعا
 جز ثنای تو ندارم بر زبان
 بسته لب از این و آن در حضرتت
 پیش سلطان تو همچون صائمان
 کآن بود جز ذکر انعام خدا
 تا نمایم صوم را شرحی جلی

فرصتم ده حق نور اصطفایا سلم الله علیه دائما

لمعة العشرون فی الصوم

قال الصادق علیه السلام: قال النبی (ص): الصوم جنة ای ستره من آفات الدنيا و حجاب من عذاب الاخرة. فاذا صمت فانوبصومک کف النفس عن الشهوات و قطع الهمة عن خطوات الشيطان و انزل نفسک منزلة المرضی لا تشتهي طعاما و لا شرابا «متوقعا» فی کل لحظة شفاک من مرض الذنوب و طهر باطنک من کل کدر و غفلة و ظلمة یقطعک عن معنی الاخلاص لوجه الله تعالی. قال رسول الله (ص): قال الله تعالی: الصوم لی و انا اجزی به. فالصوم یمیت «مراد» النفس و شهوة الطبع و فيه صفاء القلب و طهارة الجوارح و عمارة الظاهر و الباطن و الشکر علی النعم و الاحسان الی الفقراء و زیادة التضرع و الخشوع و البكاء و حبل الالتجاء الی الله تعالی و سبب انکسار الهمة و تخفیف «الحساب» و تضعیف الحسنات و فيه من الفوائد ما لا یحصی و کفی بما ذکرناه منه لمن عقله و وفق لاستعماله.

نور اکرام خداوندی نثار
آنکه رویش هست عید روزه دار
سلم الله علیه و آله
بر همه آفات دنیا و آخرت
بایدت این قصد در دل بردوام
قطع میلش از همه خطوات جان
کآن نمی خواهد طعام و شرب تن
از گناهان صغار و از کبار
تا رود از ظلمت غفلت بدر
معنی اخلاص وجه خاص را
روزه هست از من منش هستم جزا
قطع شهوت سازد از طبع و هوا
با طهارت باشد از آن دست کار
شکر بر نعمها و احسان بر فقیر
گریه ها دارد نهانی زار زار
انکسار شهوت است آنرا بنا
هست تضعیف ثواب و مغفرت
بس همین شرحی که کردیم در کتاب
روزه اش در روزه تصدیقش کند
چونکه قصد روزه مولا کند
مطلع نور فواید روزوار
روزه را نور دل و جانم نما
تا مضاعف گردد بر جان ثواب
غرق دریای کرم فرما مرا

لمعة بیستم کند بر روزه دار
حضرت صادق صدیق کردگار
گفت میگوید رسول هاشمی
روزه می باشد سپر از هر جهت
پس اگر داری بدل قصد صیام
کف نفس از جملگی شهوات آن
نفس را در منزل مرضی فکن
هر زمان میجو شفا از کردگار
باطنت را پاک کن از هر کدر
کآن نماید از تو قطع اخلاص را
گفت پیغمبر که میگوید خدا
میکشد روزه مراد نفس را
هست با روزه صفای قلب یار
ظاهر و باطن از آن عمران پذیر
با خشوع و با تضرع روزه دار
سوی الله است حبل التجا
هست تخفیف حساب آخرت
هست در روزه فواید بی حساب
بهر هر که عقل و توفیقش بود
این مناجاتم در دل وا کند
ای نموده روزه را بر روزه دار
در حساب از روزه دارانم نما
تا سبک گردد حسابم در حساب
از خشوع و از تضرع از بکا

ظاهر و باطن کنم شکر کرم
هم طهارت آید از آن برترتم
آرد و میراند این نفس دغا
ساز جانم را از الطاف خفی
آرد و جان گردد از آن عین نور
بر شفا چشم رجاشان هست و
روزییم فرمای روزی ده مرا
نیت روزه نمودم جاودان
که بود افطاریم رزق یقین
حق احمد پادشاه روزه دار
پاک سازم ز آن ترکی قلب و جان
چون نمازی کز مقیمین الصلوات
فرض و واجب از همه چیزی زکات

تا که احسان بر فقیران آورم
هم صفای قلب از آن حاصل کنم
قطع شهوات طبیعت وز هوا
مورد الصوم لی اجزی به
معنی اخلاص تادر دل ظهور
همچو بیماران که از دارالشفای
ای خدا یا ذوالکرم یا ذوالعطا
نیست دنیا غیر یک روز و در آن
نیت روزه بدل کردم چنین
اندر این نیت مرا ثابت بدار
تا زکات فطر را آرم میان
تا که فطری گردد بر جان زکات
ز آنکه می باشد بجان بعد الصلوات

لمعة الحادی والعشرون فی الزکوة

قال الصادق علیه السلام: علی کل جزء من اجزائك زکوة واجبة لله تعالى بل علی کل شعر من شعرک بل علی کل لحظه «منک». فزکوة العین النظرة بالعبرة و الغض عن الشهوات و ما یضاهيها و زکوة الاذن استماع العلم و الحکمة و القرآن و فواید الدین من الموعظة و النصيحة و ما فیہ نجاتک بالاعراض عما هو ضده من الکذب و الغیبة و اشباههما و زکوة اللسان النصیح للمسلمین و التیقظ للغافلین و کثرة التسبیح و الذکر و غيرها و زکوة الید البذل و العطا و السخاء بما انعم الله علیک به و تحریکها بکتابه العلم و منافع ینتفع بها المسلمون فی طاعة الله تعالى و القبض عن الشرور و زکوة الرجل السعی فی حقوق الله تعالى من زیارة الصالحین و مجالس الذکر و اصلاح الناس و صلة الارحام و الجهاد و مافیہ صلاح قلبک و سلامة دینک هذا مما تحتمل القلوب فهمه و النفوس استعماله و مالا یشرف علیه الاعداد المقربون المخلصون اکثر من ان تحصی و هم اربابه و هو شعارهم دون غیرهم.

می فشاند بر مقیمین الصلوات
می فشاند بر مقیمین الصلوات
هست واجب از مثال پادشاه
بلکه بر هر لحظه ای از لحظه ها
بستن از شهوات و امثالش بصر
علم و حکمت از کتاب غیب دان
از نصایح گوش کردن پندها
همچنان اعراض از اضدادشان
و آنچه باشد مثل آنها زین صفت
وعظ و نصیح مسلمان می شایدت
برکنی و سرکنی قول صواب

لمعة بیست و یکم نور از زکات
حضرت صادق که انوار زکات
گفت بر هر جزو از اجزایت زکات
بلکه بر هر موئی از موها تو را
آن زکات چشم از عبرت نظر
آن زکات گوش بشنیدن عیان
و آنچه دارد فایده در دین تو را
آنچه را باشد نجاتت اندر آن
از دروغ و غیبت و نماییست
آن زکاتی کز زبان می بایدت
غافلان را با زبان خوش ز خواب

کثرت تسبیح و ذکر و شکر حق
 آن زکات دست بذل است و عطا
 هم نوشتن علم دین و معرفت
 در ره طاعات حقی دادگر
 آن زکات پای رفتن راه حق
 از زیارت کردن شایستگان
 سعی در اصلاح کار مسلمان
 از جهاد و آنچه باشد مصلحت
 این بیانها که نمودم از زکوة
 حملشان ممکن بود هم فهمشان
 آنچه را روشن نگردد فهم آن
 بیشتر ز آن است کاحصایش توان
 آن شعار آمد به ایشان خاصه
 این مناجاتم بود از جان زکوة
 یازکی الطاهر ای بر بندگان
 ای ز تو بر مخلصون متقون
 ای زکات جان ابرارت ز جود
 ای مقیمون الصلوات انبیا
 از زکات جسم و جانم جسم و جان
 پای ما را در ره سعی ولات
 تا قدم ننهیم جز راه رضات
 یا علی ای از تو در راه نجات
 در جهاد نفسمان پای ثبات
 پایمان در راه حب ثابت بدار
 دامن لطفیت اگر آید بدست
 یا علی ای منبع جود و عطا
 دست ما را چون کف خورشید ساز
 تا ز علم و حکمت ناز و نیاز
 هر دم از هنگامه سازی زبان
 ای لسان الله ای نطق حکیم
 بر زبان ما بجز حکمت میار
 ذکر و تسبیح خداوند غفور
 ورد فرما بر زبان ای شاه دین
 گوش ما را از سماع قول حق
 تا ز کذب و غیبت و لغو گزاف

و آنچه گردی ز آن به احسان مستحق
 بخشش آنچه نعمت کرده خدا
 آنچه باشد مسلمین را منفعت
 هم کشیدن دست از افعال شر
 آنچه آید ز آن برحمت مستحق
 مجلس اذکار را رفتن ز جان
 وصله ارحام و هرچه مثل آن
 از برای قلب و دین از هر جهت
 هست از آنها که قلوب اهل راه
 نفسها را نه از آن بارگران
 جز به نزدیکان عباد مخلصان
 و آن عباد مخلصین از مالشان
 غیر ایشان نیست بر آن خاصه
 ترکیه بخشد به ملک پادشاه
 ترکیه بخش از زکات جسم و جان
 ترکیه ممارزقنا ینفقون
 بیشتر از شرح و احصا و نمود
 از زکات جان و دل در اعتلا
 طیب و طاهر زکی فرما روان
 مستقیم و مقتصد کن با ثبات
 بر امید محو و عفو سیآت
 مؤمنان را از یقین صدق و ثبات
 مستقیم آور ز تقسیم ولات
 دستان بر دامن الطاف یار
 یار جان گردد کرامت هر چه هست
 منبع جود و عطا کن دست ما
 نور بخش و نور بار و نور باز
 از کتاب الله شود هنگامه ساز
 در نویسند نسخه سودو زیان
 یا ولی یا علی یا عظیم
 تادر حکمت کند هر دم نثار
 وعظ و نصیح نفس غدار غیور
 تا برد ز آن نفع نفس و مسلمین
 کن به الهام کرامت مستحق
 بازماند وارهد ز آن اتصاف

چشم ما را بازکن بر روی خوب	تا نبیند جز رخ نیکوی خوب
ز آنکه خوبی چون درآید در نظر	در نظر جز او نیاید جلوه گر
دیده عبرت بما فرما کرم	چشم عبرت بین ما بگشا ز هم
تا کند هر لحظه از حسن نظر	با بصیرت در حریم دل سفر
مستعد سازم به پیدا و نهان	محرم بیت الحرام از عین جان
جان چو استعداد آمد حاصلش	قلبه صدق و صفا گردد دلش
حجها بس از طواف کوی دل	بر زبان حاصل نماید متصل

لمعة الثانی و العشرون فی الحج

قال الصادق عليه السلام: اذا اردت الحج فجرد قلبك لله تعالى من قبل عزمك عن كل شاغل و حجاب كل حاجب و فوض امورك كلها الى خالقك و توكل عليه في جميع ما يظهر من حرکاتک و سکونک و سلم لقضائه و حکمه و قدره و ودع الدنيا و الراحة و الخلق. و اخرج من حقوق تلزمک من جهة المخلوقين و لا تعتمد على زادک و راحلتک و اصحابک و قوتک و شبابک و مالک مخافة ان يصيروالک عدوا و بالافان من ادعى رضا اله و اعتمد على شئ صيره عليه عدوا و وبالا. ليعلم انه ليس له قوة و لاحيلة و لا لاحد الا بعصمة الله و توفيقه و استعداد استعداد من لا يرجو الرجوع و احسن الصحة و راع اوقات فرايض الله تعالى و سنن نبیه (ص) و ما يجب عليك من الادب و الاحتمال و الصبر و الشکر و الشفقة و السخا و اثار الزاد على دوام الاوقات. ثم اغتسل بماء التوبة الخالصة من الذنوب و البس كسوة الصدق و الصفاء و الخضوع و الخشوع و احرم من كل شئ يمنعک عن ذکر الله و يحجبک عن طاعته و لب بمعنی اجابة صافية خالصة زاكية لله عزوجل في دعوتک له متمسکا بعروته الوثقی.

وطف بقلبك مع الملائكة حول العرش كطوافک مع المسلمين بنفسک حول البيت و هرول هرولة من هواک و تبرئاً من جميع حولک و قوتک و اصعد بروحک الى الملاء الاعلى بصعودک الى الجبل و اخرج من غفلتک و زلاتک بخروجک الى منى و لا تمن ما لا يحل لك و لا تستحقه و اعترف بالخطايا بعرفات و جدد عهدک عند الله تعالى بوحدانيته و تقرب اليه و اتقه بمزدلفة و اذبح حنجرة الهوى و الطمع عند الذبيحة و ارم الشهوات و الخساسة و الدنائة و الذميمة عند رمى الجمرات و احلق العيوب الظاهرة و الباطنة بحلق شعرک و ادخل في امان الله و كنفه و سره و كلائته من متابعة مرادک بدخول الحرم و زر البيت متحققا لتعظيم صاحبه و معرفة جلاله و سلطانه و استلم الحجر رضی بقسمته و خضوعا لعزته و ودع ماسواه بطواف الوداع و وصف روحک و سرک للقاء الله تعالى يوم تلقاه بوقوفک على الصفاء و كن ذامرودة من الله بفناء اوصافک عند المروة و استقم على شروط حجک هذا و وفاء عهدک الذي عاهدت به مع ربک و اوجبته الى يوم القيمة. و اعلم بان الله تعالى لم يفترض الحج و لم يخصصه من جميع الطاعات الا بالاضافة الى نفسه. بقوله تعالى: والله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا و لا شرع فيه (ص) سنة في خلال المناسک على ترتيب ما شرعه الالاستعداد و الاشارة الى الموت و القبر و البعث و القيمة و فصل بيان السابقة من الدخول في الجنة اهلها و دخول النار اهلها بمشاهدة مناسک الحج من اولها الى آخرها لا ولى الباب و اولى النهی.

لمعة بیست و دوم انوار حج	میکند ایثار بر زوار حج
کعبه صدق و صفا در عالمین	از نسک و آداب حج گوید چنین
ای که حجت هست در دل مدعا	نیت را کن مجرّد اولاً

از همه شغل و حجابی که تو را
 امر خود با خالق خود واگذار
 بر قضای حق ز جان تسلیم شو
 کن وداع راحت و دنیای خلق
 هیچ منما اعتماد اصلا رفیق
 نه بقوت نه جوانی نه بمال
 ز آنکه بنده چون نماید ادعا
 و انگهی بر چیز دیگر جز خدا
 دشمنش گردد و بالمش گردد آن
 دشمنش سازد بر آن چیزی که آن
 تا بداند اینکه نی غیر از خدا
 جز بعصمت جز بتوفیق خدا
 مستعد شو همچو استعداد آن
 نیک صحبت باش با اصحاب راه
 راعی فرض و سنن باش از یقین
 ز احتمال صبر و سختیها بر راه
 وز سخا ایثار توشه بر دوام
 غسل بنما ز آب توبه خالصه
 کسوت صدق و صفا در بر نماز
 باش محرم از همه چیزی که او
 آنچه در طاعت حجابت میشود
 پس به لبیک اجابت یار شو
 چنگ جان بر عروة الوثقی زده
 دور عرش الله اعظم همچنان
 هر وله آورگریزان از هوا
 در تبرا از قوا و حول خود
 روح خود را با ملا اعلا رسان
 از مضیق خواری غفلت برآ
 آنچه را نبود تمنایش حلال
 آنچه استحقاق آن نبود ترا
 معترف بر جرم در عرفات شو
 نزد اقرار بوحشدانیتش
 قرب جو در مزدلفه از خدا
 رمی شهوات و خساست کن دمی
 چون تراشی موی از سر بر تراش

میکند مشغول از ذکر خدا
 کن توکل بر خدا در جمله کار
 حکمت تقصیر او از دل شنو
 جان و تن بیرون کن از حقهای خلق
 نه بتوشه نه بمرکب نه رفیق
 که بجان گردد عدو بر تن و بال
 بر رضا جوئی حق جل علا
 اعتماد آرد خدایش در جزا
 که امید نفع از آن بودش بجان
 دوستی امید دارد در جهان
 قنوتی و نیتی مخلوق را
 عصمت و توفیق او همراه ما
 کز رجوعش نیست امیدی بجان
 دار اوقات فرایض را نگاه
 و آنچه را واجب بود ز آداب دین
 شکر و شفقت بذل در راه اله
 با رفیق راه در شرب و طعام
 از ذنوب و سیئات ناقصه
 با خضوع و با خشوع و با بکا
 باز میدارد تو را از ذکر هو
 بر در حق سد بابت میشود
 صافی و خالص زکی در کار شو
 قلب خود را با ملایک طوف ده
 که طوافت در حرم با مسلمان
 دست افشان پای کوبان از غوا
 حول و قوه از خدا بین دور خود
 وقت بالا رفتن کوهت روان
 وقت بیرون رفتن سوی منی
 آرزو منما که افتی در ضلال
 آرزو منما که افتی در بلا
 عهد خود نزد خدا بنمای نو
 اعتراف دل بفردانیتش
 ذبح کن نزد ذبیحه نفس را
 که به رمی جمره آری رو همی
 ظاهرو باطن عیوب جسم و جاش

در امان و ستر حفظ حق درآی
داخل مسجد شو و بیت الحرام
در پی تعظیم صاحبخانه باش
با رضای قسمت کن استلام
کن وداع ماسواه اندر طواف
روح و ستر خویشتن را ده صفا
باش در جای مروت از خدا
حج چو آوردی بجا پاینده باش
که نمودی با خداوند مبین
دان بتحقیق اینکه حق جل علا
وز همه طاعات بنموده است خاص
قوله لله علی الناس بخوان
و آن نبی مصطفای ذوالمنن
درج ننموده مگر سازد عیان
از دخول قبر و بعث اندر قیام
داده تفصیل و بیان سابقه
از دخول جنت و ادخال نار
این بیان باشد اولوالالباب را
این مناجاتم ز رب کعبه چیست
یا نبی المصطفی محمود حق
ای که کعبه با شرف از جود تست
ای نموده در مناسک از سنن
از خروج خانه در وقت سفر
واجب است آن دم ز حق بر نفس دون
از همه شغل و حجابی بگذرد
بر قضای او بطوع و کره جان
از وداع راحت دنیا همه
کرده ظاهر در وداع این سفر
حجه ای روزی نما جان را چنین
قطع فرما اعتماد در جهان
تا نگردد بردل و جان بالمال
یا حییب الله ای حجاج را
عصمت و توفیق حق یا مصطفی
ای که معصومی بذات بی نظیر
محرم کوی هدا از تست دل

از مرادت کامور شو در دعای
بیت را بهر زیارت کن مقام
از مدام معرفت مستانه باش
خاضعا للعزة الرب الانام
چون وداع آری بجا با قلب صاف
بر لقاء الله چو آئی در صفا
نزد مروه با صفاتی با صفا
در وفای عهد و در آن شرطهاش
آنچه واجب کرده حق تا روز دین
فرض بنموده است این حج را بما
جز که او را داد بر خود اختصاص
امر حج الیبت را واهی مدان
در خلال هر نسک چندین سنن
حالت مرگ و همه آثار آن
سلم الله علیه مستدام
رمزها دارند هر یک لایقه
اول و آخر مناسک یاد دار
صاحبان عقل و یاران نهی
غیر استدعای استعداد نیست
ای همه علمی ز علمت یک سبق
هرکجا جودیت آن موجود تست
رمز موت و بعث ز احرامی کفن
رمز حال احتضار اندر نظر
کز حقوق خلق جان آرد برون
بر خدا روی توکل آورد
بایدش تسلیم بودن آن زمان
جان و تن بیرون شدن ز آن همه
در وداع این سفر جان محتضر
تا شود ایقان دل نقش جبین
از رفیق و مرکب و مال و توان
بعضی از ایشان عدو بعضی وبال
از سنن و آداب معراج علا
از شفاعت کن قرین جان ما
عصمت و توفیق از ما وامگیر
محرم سر خدا از تست دل

در پناه خویشتم جایم بده
 بخشم استعداد حج اندر جهان
 نیت حج کرده در سالی دلم
 عمر من یک حجه و آن حجه را
 ای حریمت کعبه صدق و صفا
 هست امید از لطف و انعام تمام
 طوف جان گرد حریم دلنواز
 برگ و ساز آن حریم ساز مرگ
 مرگ چون با زندگانی توام است
 گر نمیرم اندر این حج مرده‌ام
 نیم جانی دیگرم از عمره باز
 با ملایک در طواف حول عرش
 مستعدگردم چو بهر هرولاه
 دست افشانم نما از ماسوا
 روح را بر ملا اعلان رسان
 پستی ما هستی موهوم ما
 از منایای همه آگه توئی
 گر تمنا غیر تو در دل بود
 جان ما از هر تمنا بازدار
 آرزوئی را که استحقاق نیست
 یا علی در تیرگی مگذارمان
 جان چو شد نورانی و شد قلب صاف
 معترف بر جرم و تقصیرات خویش
 بگذر از تقصیر و قرب بارده
 ای بقربانگاه تو صد جان خلیل
 گرکنی قربانی ما را قبول
 آیه غفران و منشور کرم
 حنجر نفس خسیس خودپسند
 ذبح کن با تیغ غفران و قبول
 مزدلفه چون مقام قرب اوست
 زلف یارم از صراط مستقیم
 نفحه امید مشکین بوی او
 بوی آن دفع خساست میکند
 یا علی ای تو صراط مستقیم
 همچو آن طفل رسن بازم ز تو

بر دل و جان داغ عصیانم منه
 هم جهان جان و دل هم جسم و جان
 که غمت زد خیمه در آب و گلم
 محرم حجم بتوفیق خدا
 آستانت مروء اهل وفا
 حج مقبول نویسی جمله عام
 روزیم کن با تمامی برگ و ساز
 برگ و عیش دو جهان دمساز مرگ
 گر بمیرم کی از آن بر دل غم است
 گر بمیرم نیم جانی برده‌ام
 میرسد جان را ز لطف بی نیاز
 قلب و جسم در طواف بیت فرش
 افکنم در قلب شیطان ولوله
 پای کوبان در ره رشد و هدا
 در صعود کوه و از پستی رهان
 یا علی یا بوالحسن یا ایلیا
 هرمنی را در منی همراه توئی
 کار نفس و روح و دل مشکل شود
 جز تمنای تواس ناید بکار
 گر تمنا میکنم از تیرگیست
 قلبمان روشن نما از نور جان
 بیند از عرفات نور اعتراف
 جرم و تقصیراتم از اندازه بیش
 محضر زلفی ز زلف یارده
 همچو اسماعیل آورده قتیل
 کآن بود نفس جهول بوالفضول
 نور باران گردد از نور نعم
 کآن نگردد رام با هر جبل و بند
 بوکه یابم قرب قربان وصول
 از دلاف از زلف یارم آرزوست
 رمزی آمد با همه امید و بیم
 انتشار بیم چین موی او
 چین مویش قطع شهوت میکند
 بر صراط مستقیم جان مقیم
 بر صراط این برگ و این سازم ز تو

رمی این جمراتم از جانم نما
 ظاهر و باطن همه غیب و خطا
 تا به تیغ صفحت آنها بستم
 جسم گردد طاهر و جان رو سفید
 روح ایمان و امان بر دل وزد
 در مقام بیت ایمن از ااثام
 از تو مسجود خلیق بر دوام
 منعکس فرمودی از نام علی
 صورتی بخشای تا یوم القیام
 حق احمد مهر فرد کاینات
 از تو تسلیم و رضا می‌شایدم
 استلامش از حجر گردد مبین
 از سلامت باز ابواب سلام
 روح و سر و قلب را بخشا صفا
 فاش و سرما به آن آرام ده
 عهدائی را که بستیم با خدا
 هست حج بیت بر مردم مرا
 نسبتش بر خویش دادی از کرم
 بس همین معراج این منهاج را
 عمره‌ام را از کرامت در پذیر
 قلب من عقل من و آئین من

رمی جمرات است چون رمی هوا
 بر سرم هست از علایق مویه‌ها
 سایه توفیق افکن بر سرم
 چون علایق ظاهر و باطن برید
 از دخول مسجدم رخصت رسد
 جان خلیل الله سان گیرد مقام
 یا علی ای کعبه و بیت الحرام
 از سجودم بر جبین نقشی جلی
 معنیش را برقرار و بر دوام
 تا بود بر محضرم مهر نجات
 استلامی کز حجر می‌بایدم
 چون به تسلیم و رضا جان شد قرین
 ای حجر از توشه‌ریاب سلام
 طوف بخشم بر وداع ماسوا
 مروه کآن جای مروت آمده
 کز مروت عهد را آریم جا
 ای که از فرط کرم گفتی هلا
 با وجود بی نیازی و عظم
 این شرافت بس بود حجاج را
 حجه‌ام در عمر بس یک حجه گیر
 تا سلامت یابد از من دین من

لمعة الثالث والعشرون فی السلامة

قال الصادق علیه السلام: اطلب السلامة اینما كنت و فی ای حال كنت لدینک و قلبک و عواقب امورک من الله عزوجل فلیس من طلبها وجدها فكیف من تعرض للبلاء و سلک مسالك ضد السلامة و خالف اصولها بل رای السلامة تلفا و التلف سلامة و السلامة قد عزلت من الخلق فی كل عصر خاصة فی هذا الزمان و سیل وجودها فی احتمال جفاء الخلیق و اذیتهم و الصبر عند الرزایا و خفة المؤمن و الفرار من الاشیاء التي تلزمک رعایتها و القناعة بالاقل من المیسور فان لم تكن فالعزلة فان لم تقدر فالصمت و لیس كالعزلة فان لم تستطع فالكلام بما ینفعك و لا یضرک و لیس كالصمت فان لم تجد السبیل الیه فالانقلاب فی الاسفار من بلد الى بلد و طرح النفس فی بوادی التلف بسر صاف و قلب خاشع و بدن صابر. قال الله تعالى: ان الذين توفیهم الملائكة ظالمی انفسهم قالوا فیم كنتم قالوا كنا مستضعفین فی الارض. قالوا لم تكن ارض الله واسعة فتهاجروا فیها. و انتهز مغنم عباد الله الصالحین و لاتنافس الاشكال و لاتنازع الاضداد و من قال لك انا فقل انت و لاتدع شیئا و ان احاط به علمک و تحققت به معرفتک و لاتكشف سرک الا لمن هو اشرف منك فی الدین و انی تجد الشرف فان فعلت ذلك اصبت السلامة و بقیة مع الله بلاعلاقة.

لمعة بیست و سم نور سلام از سلامت میرساند بر انام

صادق آن نور سلامت را ظهور هرکجاهستی سلامت می‌طلب از برای دین و قلبت دایم کاش هرکس جستی او را یافتی پس چگونه آنکه روسوی بلا جانب ضد سلامت روکنند بلکه بیند خود سلامت را تلف این سلامت بس عزیز اندر میان خاصه در این زمان پر شرور راه اگر سوی سلامت بایستد در مصائب صبر می‌باید بجان و آنچه لازم شد رعایت کردنت باش قانع هرچه مقدورت بود گر نه اینها از تو آید در ظهور عزلتت گر نیست ممکن شو خموش گر خموشی نیست ممکن پس کلام لیک نبود این کلامت همچو صمت و نباشد نیز امکان کلام نفس را راندن به بیدای تلف سیر بنما در سفر با سر صاف بین چه فرماید خداوند سلام آن کسانی که ملک میرانشان گوید ایشان را ملایک از عتاب در زمین بودیم مستضعف و ضعیع کز میان طاغیان بیرون روید ای سلامت جو نصیحت گوش کن بندگان صالح حق را بیاب از تناقض و تنازع دورمان گر کسی گوید منم من گو توئی گرچه باشد علم تو بر آن محیط سر خود مناعیان جز برکسی آنکه اشرف از تو در دین باشد آن گر چنین کردی سلامت یافتی با خدا ماندی تن تنها و فرد این مناجاتم سلامت جوکنند

از سلامت میکند اظهار نور گر بحال راحتی گر در تعب در عواقب امر در راه خدا گرچه در سعیش بسی اشتافتی آرد و جوید سلامت لا و لا در اصول آن تخرالف آورد بل تلف را بر سلامت معترف در میان خلق هر عصر و زمان کز سلامت طبعها دارد نفور احتمال جور مردم شایستد مرگ را آسان شمردن در جهان می‌گریز از آن که شد غل گردنت بیش و کم هر چیز میسورت بود عزلتی بگزين نشین از جمله دور لیک آن نبود چو عزلت دارگوش گر بدانی سود و نقصانش تمام کی دهد نفع تمامت همچو صمت «انقلابت در سفر باید مدام» بوکه افتد گهر امننت بکف با دل خاضع تن صبر اتصاف از سلامت مسلمان را در قیام ظالم خود اندر این دار جهان در کجا بودید گویند این جواب پس ملک گوید نبود ارضش وسیع از اذای جورشان سالم شوید جامی از ناب نصیحت نوش کن کز سلامت بر تو گردد فتح باب بگذر از اضداد و از اشکالشان هیچ چیزی را نیائی مدعی دانش تحقیق ترکیب و بسیط کز تو در دین پیشتر باشد بسی آنچنان کس گوچه اش نام و نشان بی علاقه قرب حضرت یافتی عزلت آمد در برویت باز کرد جانب کوی سلامت روکنند

السلام ای اشرف خلق خدا
 سر پنهان همه مکشوف تو
 ای سلامت نعمت معروف تو
 از تو امید سلامت باشدم
 کیستم من که کسی گوید توئی
 نیستم آنکس که میگوید منم
 نه تناقض هستم از اشکال یار
 بنندگان صالحت را در جهان
 صحبت ایشان غنیمت باشدم
 صحبت ایشانم ای شاه کریم
 کز میان طاغیان جسم و جان
 ای که فرمودی زمین هستم وسیع
 ضعف نفکنده است از پام آن چنان
 چون کنم یا رب به این ضعف توان
 نه سفر از شهر و نه از خود توان
 در بیابان تلف افتاده زار
 انقلابی بخش و قلبم شادکن
 باطنم چون شد مسافر در وطن
 چون صلاح ظاهر از باطن بود
 یا علی از انقلابم انقلاب
 انقلابی افکن اندر انقلاب
 یا علی ما را نه امکان کلام
 نز خموشی نغمه‌ای در گوش دل
 نز جماعت قلب و تن را گوشه‌ای
 نز مصائب صبر را تمکین بجان
 لیک باشد دیده‌امید باز
 نه سلامت میشناسم نه تلف
 دامن امید حفظت چون بکف
 این معانی سلامت سر بسر
 گر بود بی حب تو بی حاصل است
 ای که باشد روی عزلت سوی تو
 عزلتی روزی کنم از این و آن
 این و آن باشد سوی الله و عدو
 لعنة الله علی اعدائکم

از شرف خلق خدا را رهنما
 چشم عالم باز بر معروف تو
 با سلامت عارف معروف تو
 کز سلامت استقامت باشدم
 نیستم جز طالب لطف ای ولی
 چistem غیر از فقری برکرم
 نه نزاعم با کسی در روزگار
 طالبم یارب سلامت آرشان
 آن سر نور سلامت پاشدم
 مغتنم فرمای با فوز عظیم
 جسم و جان بیرون برم فاش و نهان
 ای زمین قلبم از ذکرت رفیع
 که بدانم مرده یا زنده است جان
 کی توانم با سلامت برد جان
 ای سلامت از تو ارض و آسمان
 ظاهر و باطن تن و جان سوگووار
 ظاهر و باطن سفر بنیادکن
 هست لازم ما ظاهر مع ما بطن
 هرچه ظاهر ظاهر از باطن شود
 در دل و در جان بود از جمله باب
 بوکه گردد از سلامت فتح باب
 نه توان اندر خموشی اهتمام
 نه ز عزلت گوشه‌ای روپوش دل
 نز قناعت نفس دون را توشه‌ای
 نه تحمل بر اذای این و آن
 کز سلامت وز توگردم سرفراز
 از تو بس دامن امیدم بکف
 هست هستم با سلامت با شعف
 کز برای حفظ نفع است و ضرر
 گر بود حبت تمامی حاصل است
 چونکه باشد عین عزلت کوی تو
 تا ز عزلت آورم شرحی میان
 از عدو حاصل چه جز اعراض او
 اشکر الله علی آلائکم

لمعة الرابع والعشرون في العزلة

قال الصادق عليه السلام: صاحب العزلة متحصن بحصن الله تعالى و متحرس بحراسته فياطوبى لمن تفرد به سراً و علانية. و هو يحتاج على عشرة خصال علم الحق و الباطل و تحب الفقر و اختيار الشدة و الزهد و اغتنام الخلوة و النظر فى العواقب و روية التقصير فى العبادة مع بذل المجهود و ترك العجب و كثرة الذكر بلاغفلة فان الغفلة مصطاد الشيطان و رأس كل بلية و سبب كل حجاب. و خلوت البيت عما لا يحتاج اليه فى الوقت. قال عيسى بن مريم عليهما السلام: اخزن لسانك لعمارة قلبك ليسعك بيتك و احذر من الريا و فضول معاشك و استحيى من ربك و ابك على خطيئتك و فرمن الناس فرارك من الاسد و الافعى فانهم كانوا دواء فصاروا اليوم داء ثم «اتق» الله متى شئت. قال ربيع ابن خثيم: ان استطعت ان تكون اليوم فى موضع لا تعرف ولا تعرف فافعل. و فى العزلة صيانة الجوارح و فراغ القلب و سلامة العيش و كسر سلاح الشيطان و المجانبة من كل سوء و راحة القلب و ما من نبي ولا وصى الا و اختيار العزلة فى زمانه اما فى ابتدائه و اما فى انتهائه.

که ضیا بخشای بزم عزت است
هست پیش عزلتش گوشه نشین
گوشه‌ای بگزين و اين مى نوش کن
در حراست از اله العالمين
ظاهر و باطن ز غير او رميزد
ده صفت حاصل نماي و گوشه گیر
در اجابت فقر نيك اشتافتن
بالضروره از شبهات و حرام
نيك بنمودن نظر در عاقبت
با وجود جهد و جد شرمندگی
خالی از غفلت بری از ماسوا
صيدگاه حيله شيطان بود
هر حجابی را سبب همچون غمام
نيست مثل روز و مصباح و سراج
بهر تعمير دلت فاش و نهان
تا نگرده بر فراغت تنگ جا
بايدش از خانه بنمودن برون
آنکه او را هست پنهان آشکار
در فرار از ناس چون زافعی و شیر
سر بسر امروز گردیدند داء
حاصلت گردید و بنمودی فعال
هرکجا خواهی بمان در روزگار
گرکنی امروز در جایی مقام
نه شناسای توکس فاعل کذا
سوی مقصد لا محال اشتافتی

لمعة بیست و چهارم عزلت است
حضرت صادق که جمع عالمین
گوید از عزلت بیانی گوش کن
در حصار حق بود گوشه نشین
ای خوش آنکه گوشه‌ای تنها گزید
گرهمی خواهی که گردی گوشه گیر
علم حق و باطل از حق یافتن
اختیار شدت و زهد تمام
اغتنام خلوت با عافیت
دیدن تقصیر اندر بندگی
ترک عجب و کثرت ذکر خدا
ز آنکه غفلت صیدگاه جان بود
رأس باشد بر بلایا بالتمام
خلوت خانه ز چیزی کاحتیاج
گفت عیسی باش خازن هر زمان
خانه‌ات را از ریا وسعت فزا
وز معیشت هرچه می باشد فزون
پس حیا میدار از پروردگار
بر حذر باش از خطیئات کبیر
پیش از این بودند اگر مردم دوا
چون قبول افتادت این جمله خصال
بنده‌ای می باش بس پرهیزکار
هست از قول ربيع این خوش کلام
که بکس نبود شناسائی ترا
گر چنین جایی بعالم یافتی

قلب را باشد فراغت توأمان
در سلاح کید هر شیطانی است
راحت قلب است و استعدادکار
اوصیای انبیاء و اصفیا
خواه اول کار خواه آخر شعار
ظاهر و باطن کند عزلت قرین
در تمنایت بسی گوشه نشین
جای بگزیده به کنج انزوا
تن سلامت یابد و جان حال خوش
بشکند اسلاح شیطان لعین
نه شناسد جز توام کس در میان
یعنی از بار ریا خالی نمای
ظاهر و باطن قناعت یارمان
هرگناهی چون کبیره هست آن
در فرارم ز آن چوز افعی و اسد
احتیاج وقت کان از خیرگیست
تا نگردد جان به غفلت مبتلا
هر دم از آن صد هزارم آفت است
عاقبت از عافیت کن متبته
پای دل در خلوتم زنجیرکن
اختیار شدتم هست از کجا
امتیاز حق و باطلها بود
اختیار جان ما روزالست
احتراس قلب و دین ایمان بده
از عبادت صورتی پیش آورم

هست در عزلت جوارح را امان
عیش را باشد درستی و شکست
دوری است از هر بدی در روزگار
نیست از پیغمبران و اولیا
جز که عزلت کرده در دور اختیار
این مناجاتم ز عزلت آفرین
ای براهت انبیاء صالحین
ای بکویت اولیا و اصفیا
عزلتی بخشای تا در سایه اش
با درستی عیش تا گردد قرین
نه شناسم جز توکس را در جهان
خانه ام را از ریا وسعت فزای
از فضول برگ عیشم با زمان
از گناهان کبیرم ده امان
صحبت مردم بددل درد آورد
خانه ام خالی کن از هر چیز نیست
کثرت ذکر خودم روزی نما
صیدگاه نفس و شیطان غفلت است
عجب را در گوشه ما ره مده
چشم ما را باز بر تقصیرکن
زهد بخشم از تمامی ماسوا
فقر را کآن عین استغنا بود
جان ما را کن مجیش چونکه هست
در حصار حفظ خود جامان بده
با فراغت تا عبادت سرکنم

لمعة الخامس والعشرون فی العبادة

قال الصادق علیه السلام: ادوم علی تخلص المفروضات و السنن فانهما الاصل فمن اصابهما و اداهما بحقهما فقد اصاب الكل. فان خیر العبادة اقربها بالامن و اخلصها من آفات. و ادومها و ان قل فان سلم لك فرضك و سنتك فانت «انت». و احذر ان تطأ بساط ملکک الا بالذل و الافتقار و الخشية و التعظیم و اخلص حرکاتک من الریا و سرک من القساوة. فان النبی (ص) قال: المصلی مناج ربه. فاستحی من المطلع علی سرک و العالم بنجواک و ما یخفی ضمیرک و کن بحیث یراک لما اراد منک و دعاک الیه و کان السلف لایزالون من وقت الفرض الی وقت الفرض فی اصلاح الفرضین جمیعا و ترى اهل الزمان یشغلون بالفضائل دون الفرائض کیف تكون جسد بلاروح قال علی بن الحسین علیه السلام: عجت لطالب فضیلة تارک فریضة و لیس ذلک الا لحرمان معرفة الامر و تعظیمه و ترک روية منه بما اهلهم لامره و اختاره لهم.

لمعه خامس و عشرون بر عباد
حضرت صادق انیس العابدین
باش دایم در فروضات و سنن
ز آنکه این دو هست اصل بندگی
در ادای حقشان از جان شتافت
بهترین بندگیها بر بشر
و آنچه دائمتر اگر کمتر بود
گر مسلم بر تو شد فرض و سنن
با حذر باش از بساط پادشاه
جز بذلت جز بخشیت و افتقار
از ریا خالص نما حرکات تن
ز آنکه فرماید نبی مصطفی
پس حیائی کن که حق بیند عیان
آنچنان که بر تو بنموده عیان
پیش از این آنان که راه بندگی
در وصول وقت بین دو نماز
ذکر با اخلاص بودیشان قرین
تا همه اوقات را از بندگی
این زمان جوید فضایل هرکسی
هان چگونه میشود بی روح تن
سید سجاد زین العابدین
در شگفتم ز آنکه طالب فرض راست
نیست این غیر از قصور معرفت
باشد از نادیدن روی کرم
مابقی الله اعلم بالصواب
این مناجات از عبادت بر دوام
ای که باشد سوی تو ما را ایاب
ای که فرضت فرض فرموده نعم
از سنن و آداب راه بندگی
بندگانیم و به امرت مبتلا
از فرایض وز سنن گر عاجزیم
ای فضایل چون بدن فرض تو روح
تا همه اوقات خود صبح و مسا
آنچه موقوف است از فرض و سنن
گاه و بیگاه ای عطف بندگان

نور افشان گردد از عین رشاد
در عبادت حکم فرماید چنین
در ره اخلاص حی ذوالمنن
کرد با این دو هر آن کس زندگی
از عبادت آنچه می شایست یافت
آنچه بر امر خدا نزدیکتر
خالص از آفات سالم تر بود
پس تویی تو فارغ از هر ما و من
که قدم ننهی در آن بیگاه و گاه
جز بتعظیم و توسل خوار و زار
باطنت از تیرگی انجمن
هر مصلی رازگوید با خدا
سر و نجوای تو را فاش و نهان
خواهش خود را خواندت سوی آن
می شدندی بودشان پابندی
از دوام فکر و ذکر بی نیاز
از نمازی تا نمازی همچن
سر نمودندی خوشا آن زندگی
بر فرایض لیک بی پروا بسی
روح چون فرض و فضایل چون بدن
با تعجب گوید از حیرت چنین
در فریضه تارک و بی اعتناست
در بزرگی امر سلطان وین صفت
کز خدا شد خاصه بر جان از نعم
سوی او هم مرجع ماهم مآب
نور باران می نماید در وبام
ای ز تو ما را عیان راه صواب
بر عبادت از ره فضل و کرم
نیک فرماید عبادت زندگی
مبتلای امر و نهیت از بلی
چشم بر وعد کریم منجزیم
از فرایض قلب را بخشا فتوح
در عبادت سرآریم و دعا
آنچه موقوف دوام است از منن
دار با توفیق خود همراهان

آشکار و راز ما با ذکر دار
کز ریا خالص شود مان جان و تن
خوار و محتاج و ذلیل و ناتوان
چشم بر لطف و کرم بگشاده ایم
ز آنکه بی یادت عمل ناید درست
نسبت محویت از زلفای تست
بندگی ما الی یوم القیام
از مهالک رخت جان بیرون بریم

ای که بینائی بر راز و آشکار
پرده غشوه ز دلها بر فکن
خشیت و تعظیم سلطانت بجان
بر بساط قرب تو استاده ایم
میلان دائم بسوی یاد تست
ای که امرت موجب قربای تست
خالص از آفات ساز و بردوام
تا که رو سوی تفکر آوریم

لمعة السادس والعشرون فی التفكير

قال الصادق علیه السلام: اعتبر بما مضى من الدنيا هل بقى على احد وهل احد فيها باق من الشريف والوضيع والغنى والفقر والولى والعدو فكذلك مالم يات منها بما مضى اشبه من الماء بالماء. قال رسول الله (ص): كفى بالموت واعظاً و بالعقل دليلاً و بالتقوى زاداً و بالعبادة شغلاً و بالله مونساً و بالقران بياناً. و قال (ص): لم يبق من الدنيا الا البلاء و فتنة و ما نجا من نجا الا بصدق الالتجاء. و قال نوح عليه السلام: وجدت الدنيا كبيت له بابان دخلت من احدهما و خرجت من الآخر هذا حال نجى الله فكيف حال من اطمأن فيها و ركن اليها وضع عمره فى عمارتها و مزق دينه فى طلبها. و الفكرة مرآت الحسنات وكفارة السيئات و ضياء للقلب و فسحة للخلق و اصابة فى اصلاح المعاد و اطلاع على العواقب و استزادة فى العلم و هى خصلة لا يعبد الله بمثلها. قال رسول الله (ص): فكرة ساعة خير من عبادة سنة. ولا ينال منزلة التفكير الا من خصه الله بنور المعرفة و التوحيد.

نور بخشید از تفکر جاودان
هست از آن نخل تفکر بارور
با تفکر کن نظر نیکو بین
عبرت آرید و از آن خوش بگذرید
یا که خود آنجا که باقی مانده است
از فقر و از غنى و از زلی
همچو آب جاریش بین از یقین
رفته و آینده را چون ماء نگر
رهنما عقل است و تقوا زاد کس
مونس الله و بیان قرآن بکار
باقی از دنیا نه جز فتنه و بلا
جز بصدق التجایش با علی
بر دو در داخل شدم و اشتافتم
چون بود حال صفی الله چنین
مطمئن گشت و نشست اندر امان
عمر خود ضایع در آن از بهر سود
در طلبکاری آن شوم فساد

لمعة بیست و ششم در چشم جان
حضرت صادق که در باغ نظر
از تفکر وز نظر گوید چنین
آنچه از دنیا گذشته بنگرید
برکسی آیا که باقی مانده است
از شریف و از وضیع و از غنى
همچنین باقی نماند بعد از این
بر لب جویی نشین و کن نظر
گفت پیغمبر که واعظ مرگ بس
شغل کافی بندگی کردگار
نیز می فرماید آن نور هدا
رستگار از آن نشد هرگز کسی
نوح فرماید جهان را یافتم
از یکی و از یکی دیگر بین
پس چه باشد حال آنکس که در آن
خویش را وابست بر آن و نمود
خرمن ایمان خود بر باد داد

فکرت است آئینه‌ای نیکو بین
 هست کفاره بهرید فکرت
 روشنی قلب و وسعت خلق راست
 بر عواقب مطلع گردی ز فکر
 خصلتی باشد تفکر که خدا
 هست از قول نبی کردگار
 از تفکر کس نیابد منزلت
 این مناجاتم ز فکرت مستعد
 یا علی ای فکر تو آرام دل
 ای ز تو روشن تفکر را چراغ
 از تفکر جان ما را منزلت
 ساعتی فکرت که از سالی به است
 فکر در آثار حکمت چون صواب
 تا بیابم اطلاع از عاقبت
 بر معاد آن تفکر مصلح است
 خلق ما را از تفکر وسع ده
 تا نگردد در ره دنیای دون
 تا نگردد بسته بر یادش دلم
 تا بینم سر بسر دنیا سراب
 تا بینم چون رباطی بی درش
 تا بینم نوح سانش جز دوباب
 از بلا و فتنه دنیا امان
 ای تو قرآن خداوند حکیم
 ملجأم بر تو بصدق التجا
 چند از دنیا برم جور و محن
 مشغل فرما دلم را یا علی
 مونس جانم نما ذکر اله
 تا شود موتم نصیحت گوی دل
 در نظر دنیا مرا باشد چو آب
 نه در او باقی کسی و نه بکس
 فکرتم یارب بره همیره نما

فکر کن در آینه نیکو بین
 قلب را روشن نماید فکرت
 در معادت ز آن بسی اصلاح خاست
 علم را سازد زیاده ذکر و فکر
 نبودش مثلش عبادت حبذا
 ساعتی فکرت به از یکساله کار
 جز که گشته خاص نور معرفت
 میکند در امتیاز نیک و بد
 یا علی ای ذکر تو الهام دل
 کز تفکر دل ز غم یابد فراغ
 موهبت فرما ز نور معرفت
 از تو آن فکرت مدام امید هست
 هست یارب ز آن نمایم فیض یاب
 و انمایم باب علم و معرفت
 کآنکه دائم با تفکر مفلح است
 قلب ما از نور آن کن متبیه
 عمر ضایع دین تباه و دل نگون
 رشته پیوندش از جان نگسلم
 زین تفکر وارهیم از انقلاب
 تا نیابم در هواش پرورش
 آن یکی بهر دخول آن یک ذهاب
 یا علی ای ملتجا ای مستعان
 ای تو فرقان و صراط مستعان
 یا علی یا بوالحسن یا ایلیا
 نیست دنیا غیر داری پرفتن
 روز و شب بر ذکر مولا یا علی
 رهنما عقل و تقی توشه براه
 با تفکر ز آن نصیحت متصل
 ماضی و مستقبلش اندر شتاب
 ماند آن باقی هم اینم پند بس
 تا مگر از صمت یابم مدعا

لمعة السابع والعشرون فی الصمت

قال الصادق علیه السلام: الصمت شعار المحققين بحقائق ما سبق و جف القلم به وهو مفتاح كل راحة من الدنيا و الآخرة و فيه رضى الله و تخفيف الحساب و الصون من الخطايا و الزلل و قد جعله الله سترًا على الجاهل و

تزیناً للعالم و فيه عزل الهوى و رياضة النفس و حلاوة العبادة و زوال قسوة القلب و العفاف و المروة و الظرف. فاعلق باب لسانك عمالك منه بدا لاسيما اذا لم تجد اهلا للكام و المساعد فى المذاكرة لله و فى الله. وكان ربيع ابن خثيم يضع قرطاسا بين يديه فيكتب كل ما يتكلم به ثم يحاسب نفسه فى عشيته ماله و ما عليه و يقول: آه نجا الصامتون و بقينا. وكان بعض اصحاب رسول الله (ص): يضع حصاة فى فمه فاذا اراد ان يتكلم بما علم انه لله و فى الله و لوجه الله اخرجها من فمه و ان كثيرا من الصحابة رضى الله عنهم كانوا يتنفسون تنفس «الصعداء» و يتكلمون شبيه المرضى و انما سبب هلاك الخلق و نجاتهم الكلام و الصمت. فطوبى لمن رزق معرفة عيب الكلام و صوابه و علم الصمت و فوائده فان ذلك من اخلاق الانبياء و شعار الاصفياء و من علم قدر الكلام احسن صحبت الصمت و من اشرف على مافى لطايف الصمت و ائتمن على خزائنه كان كلامه و صمته كله عبادة و لا يطلع على عبادته هذه الا الملك الجبار.

مى شود از صمت پنهان و چهار هست صامت نطق ملک و انس و جان کز حقایق هستشان آگاه جان از لوامع مشرق حق و یقین کز بیان صمت آمد در میان و اندر آن خشنودی حق ثابت است باز دارد از خطایا و زلل زینت دنیای کامل کرده است نفس از آن در ریاضت مبتلا قسوه را از دل برد آرد عفاف چون صدف ظرفی است گوهر پرورد جز بناچار از زبان بایست بست صمت باید صمت تا یابی سلام ای خوشا آن دل کز آنش یاورست مى نهادی کاغذی را پیش رو مى نمودی پس حسابش وقت شام گوئیا بر خویشتن خود میگريست که بماندیم و گذشتند صادقین مى نهادی در دهان بهر نجات آن حصا بیرون نمودی از دهن ورنه بودی در دهن سنگش مدام هر نفس چون محتضر وقت صعود همچو بیماران زار سوگووار از کلام و صمت اندر دو جهان برید و نیکش شناسا شد تمام ز آن فواید دید و رو در راه شد

لمعاً سابع و عشرون نور بار حضرت صادق که در اوصاف آن گفت صمت آمد شعار آن کسان آن حقایق که بیان شد پیش از این خشک شد اینجا قلم با این بیان در دو دنیا آن کلید راحت است هست تخفیف حساب اندر عمل صمت را حق ستر جاهل کرده است نصب باشد اندر آن عزل هوا در عبادت کام از آن شیرین و صاف صمت درجانت مروت آورد ای که از صمت امید راحت است خاصه چون اهل نبود بر کلام صمت در ذکر خدا خوش یاورست آن ربیع ابن خثیم از گفتگو مى نوشتی آنچه مى گفتی کلام که از او چه و بر او در حال چیست آه میگفتی بدل زار و حزین بعضی از اصحاب پیغمبر حصات خواستی چون بر زبان آرد سخن گریبدی لله و فى الله آن کلام از صحابه بود بسیاری که بود در تکلم همچو بیماران زار رستگاری و هلاک مردمان ای خوش آنکه گشت عارف بر کلام ای خوش آن کز علم صمت آگاه شد

همچنین باشد شعار اصفی
 صحبتش بهتر کند صمت تمام
 مؤتمن بر گنجهای اعتلا
 مطلع زین بندگی جز شاه نیست
 جان و دل یابد کرامت بر دوام
 با کرامت از عبادت بر دوام
 کز ولایت بر رخسار رخسندگیست
 مخزن اسرار انوار صفی
 اصفی را وصف ذات تو کلام
 انبیا ناطق ز اکرامات تو
 واقف نیک و بدش فاش و نهان
 جان بود بیمار و دل اندر مضیق
 سنگریزه به که ریزم در دهن
 چون نباشد بر سخن کس گوشدار
 تا بذكر الله گردد توامان
 یا علی یا بوالحسن یا ایلیا
 عقل کامل را روان پر نور صمت
 تا سبک گردد حسابم در عمل
 تا زبان گنجینه دار دل شود
 صمت بخشد راحت جانم مدام
 حبشان باشد همه راحت بجان

ز آنکه صمت آمد ز خلق انبیا
 هر که دانا هست بر قدر کلام
 مطلع گردد لطایف صمت را
 هم کلامش هم سکوتش بندگیست
 این مناجات است کز صمت و کلام
 یا علی ای از تو هر صمت و کلام
 هر کلام و هر سکوتی بندگیست
 ای لطیفه صمت دریادت خفی
 انبیا را صمت در ذات مدام
 اصفی صامت ز کنه ذات تو
 عارف صمت کلام ساز جان
 در تکلم جز بیاران عشیق
 گر نه اندر راه حق گویم سخن
 یا علی از گفتنم خاموش دار
 از خموشی یاوری دل را رسان
 نفس را رام و کند عزل هوا
 نفس جاهل را نما مستور صمت
 تا نیستم در خطایا و زلل
 تا رضای حق بجان حاصل شود
 بوکه راحت یابم از شر کلام
 حق احمد و آل کاندو جهان

لمعة الثامن والعشرون في الراحة

قال الصادق عليه السلام: لا راحة لمومن على الحقيقة الا عند لقاء الله و ماسوى ذلك ففي اربعة اشياء: صمت
 تعرف به حال قلبك ونفسك فيما يكون بينك و بين بارتك، و خلوة تنجوا بها من آفات الزمان ظاهرا و باطنا
 وجوع تمت به الشهوات و الوسوس، و سهرتنور به قلبك و تصفی به طبعك و تركی به روحك. قال
 النبي(ص) من اصبح آمنا في سربه معافا في بدنه و عنده قوت يومه فكانما حيزت له الدنيا بحذافيرها و قال
 وهب ابن منبه في كتب الاولين مكتوب: يا قناعة العزوالغنى معك فازمن فاز بك و قال ابوالدرداء رضى الله عنه
 ما قسم الله لى لا يفوتنى و لو كان فى جناح ریح و قال ابوذر رضى الله هتك ستر من لا يثق بربه و لو كان محبوسا
 فى الصم الصيا خيد. فليس احدا خسروا ذل و انزل ممن لا يصدق ربه فيما ضمن له و تكفل به من قبل ان خلقه
 و هو مع ذلك يعتمد على قوته و تدبيره و جهده و سعيه و يتعدى حدود ربه باسباب قد اغناه الله تعالى عنها.

مومنان را از حضوری آیت است
 راحت جان است و آرام جانان
 در دل و در جان مگر آن ساعتی
 ماسوای این بود در چار چیز

لمعة ثامن و عشرون راحت است
 حضرت صادق که بر خلق جهان
 گفت مومن را نباشد راحتی
 کز لقاء الله گردد مستفیز

صمت کز آن دانی احوال دلت
هم بدانی در میان تو و حق
خلوتی که رازگویی بر خدا
جوع کز آن شهوت و وسواس را
نیز بیداری که دل روشن کند
روح را از ترکیه بخشد جلا
گفت پیغمبر که هر کس صبح خاست
جسمش اندر عافیت بی درد و رنج
گویی آن دنیا تمامی یافته است
ابن منبه گفت دیدم در کتاب
ای قناعت از قناعت از السمت
هر که فایز از تو شد ز آن فایزی
گفت ابودرداء قسمت آنچه را
او ز من هرگز نخواهد فوت شد
گفت بوذرپردۀ آن کس درد
گر بود محبوس اندر صلب سنگ
نیست کس اخسراذل و پست تر
زانکه ضامن گشته و گشته کفیل
با وجود ضعف دارد اعتماد
گام از اندازه بیرون می زند
در پی تحصیل اسباب جهان
این مناجات استراحت میکند
یا غنی المغنی ای از نعمت
ای که هستت بی نیازی وصف شأن
تا ز تحصیلش تعدا از حدود
خود چو ضامن گشته ای و خود کفیل
از چه ره باید نمودن اعتماد
آنکه جز تو کرد بر چیز دگر
روی دل سوی تو دارم یا علی
هر چه می باید بجان آن می دهی
راحت جان امن و ایمان از تو است
گر لقای حضرت حاصل شود
از قناعت بس همینم در جهان
صبح بی یادت اگر خیزم ز خواب
گر همه دنیا تمامی باشدم

که چه شد از نفس در دل حاصلت
چيست نسبت چه حقیقت چه سبق
بردباری که از آن یابی نجای
مرگ باشد رجم هر خناس را
طبع را از تصفیه گلشن کند
صیقل آئینه اش ذکر خدا
جانش ایمن از نهیب بازخواست
قوت یک روزه برش او دیده گنج
مرد حق اینها تمامی یافته است
کز کلام سابقین بودش نساب
بی نیازی با تو عزت با تو است
فیض از تو فوز از تو تو غنی
کرده بهر من خدای ذوالعطا
گر همه در بال بادی هست خود
که وثوقش نیست بر رب احد
رزق او او را رساند بیدرنگ
زانکه صدقش نی بر رزاق البشر
پیشتر از خلق این خلق جلیل
بر توانائی و تدبیر و جهاد
از حدود رب تجاوز میکند
که نموده بی نیازش حق از آن
جلب نفعی دل ز راحت میکند
جان و دل در راحت و در امنیت
بی نیازم کن ز اسباب جهان
حاصل جانم نگردد ای ودود
پیشتر از خلق این خلق ای جمیل
غیر تو بر چیز دیگر ز اجتهاد
اعتماد از آن که باشد پست تر
چشم و جانم از کراماتت جلی
«یاوفی یا حفی یا زکی»
امن و ایمان راحت جان از تو است
راحت و ایمان امان حاصل بود
در جهان این بس قناعت بهر جان
کار دل صعب است و حال جان خراب
آن تمامی ناتمامی باشدم

عافیت نبود مگر با یاد تو
هست راحت چونکه اندر چار حال
یا علی بیدارینی خواهم ز تو
یا علی جوع خودم روزی نما
یا علی در خلوت خاصم نشان
تا کنند کیفی تش در دل ظهور

ره راحت نیست جز ز ارشاد تو
سهر و جوع و صمت و خلوت بالمال
تا ببینم هر قدم راهم بتو
تا شوم سیر از غذای ماسوا
جرعه ای از ناب اخلاصم چشان
کز قناعت جان شود غرق سرور

لمعة التاسع والعشرون في القناعة

قال الصادق عليه السلام: لو حلف القانع بتملكه الدارين لصدقه الله عز و جل بذلك و لا برة لعظم شان مرتبة القناعة. ثم كيف لا يقنع العبد بما قسم الله عزوجل و هو يقول: نحن قسمنا بينهم معيشتهم في الحياة الدنيا. فمن اذعن و صدقه بما شاء لما شاء بلا غفلة و ايقن ربوبيته اضاف تولية الاقسام الى نفسه بلا سبب و من لا قنع بالمقسوم استراح من الهم و الكرب و التعب و كل نقص من القناعة زاد في الرغبة. و الطمع في الدنيا اصل كل شر و صاحبها لا ينجو من النار الا ان يتوب و لذلك قال النبي (ص): القناعة ملك لا يزول و هي مركب رضى الله تعالى تحمل صاحبها الى داره. فاحسن التوكل فيما لم تعط و الرضا بما اعطيت و اصبر على ما اصابك فان ذلك من عزم الامور.

لمعة تاسع و عشرون می کند
حضرت صادق که هرچاکر از آن
گوید ار قانع قسم بر حق خورد
می کند تصدیق او در این سخن
ز آنکه دارد از قناعت مرتبت
پس چنان قانع نگردد بنده ای
خود همی گوید که قسمت کرده ایم
کن یقین از صدق بر آنچه خدا
پس هر آنکش بر ربوبیت یقین
تولیت اقسام ارزاق از خدا
ز آنکه شد قانع بمقسومش ز رب
از قناعت هرچه آن ناقص بود
این طمع این رغبت اصل هر بد است
گفت پیغمبر قناعت ملکتی است
مركب خشنودی راه خداست
باش نیکو در توکل آنچه را
باش راضی ز آنچه فرمودت عطا
این بتحقیق است از عزم امور
این مناجات قناعت پیشه است
یا علی ای حب تو عزم امور

از قناعت نورافشان لا تعد
از قناعت هست شاه دو جهان
بر شاهی دو جهان حق احد
عظم و شأنش را فزاید از من
از قناعت یافته این موهبت
قسمتش کرد آنچه الله علی
اندر این دنیا معیشت آن کریم
خواست بی علتی بر بنده ها
هست قسمت رزق را بیند همین
بی سبب کز او بود آنش سزا
یافت راحت از هم و کرب و تعب
رغبت نفس و طمع زاید شود
صاحبش بی توبه از آتش نرسد
که زوالش بر قناعت پیشه نیست
صاحبش را سوی آن در رهنماست
حضرت معطی فرمودت عطا
صبرکن ز آنچه رسیدت از بلا
تابد از این عزم خورشید حضور
هرکه را حرص است بر پا تیشه است
دل که بی حبت نبیند روی نور

در بلا منند ازمان حـق علی
تا رضا باشیم از کل عطا
با توکل از تو باشد چشم آن
ای طمع ای رغبت از تو پامال
راحتم از درد و رنج روزگار
هست بی علت نصیب بنده‌ها
شکر و کفر جمله بر ذات مبین
کز قناعت یافتش جان موهبت
هر که قانع شد ز حرص آگاه نیست

در بلا صبر از تو جوئیم ای ولی
یا علی بر جان عطا فرما رضا
هر چه را امید میدارد جنان
این قناعت با تو ملک بی زوال
قانعم بر قسمت پروردگار
این یقین دانم که مقسوم خدا
ای قسیم رزق خلـق عالمین
قانع از تو بر سریر عافیت
حرص را در جان قانع راه نیست

لمعة الثلثون فی الحرص

قال الصادق عليه السلام: لا تحرص على شئ لو تركته لوصل اليك وكنت عند الله مستريحا محمود ابتكره و مذموما باستعجالك في طلبه و ترك التوكل عليه و الرضا ما يقسم. فان الدنيا خلقها الله تعالى بمنزلة ظلك ان طلبه اتبعك و لا تلحقه ابدان تركته تبعك و انت مستريح قال النبي (ص): الحرص محروم و هو على حرمانه مذموم في اي شئ كان وكيف لا يكون محروم و قد فر من وثاق الله تعالى و خالف قول الله عز وجل حيث يقول: الله الذي خلقكم ثم رزقكم ثم يميتكم ثم يحييكم والحرص بين سبع آفات صعبة فكر يضر «بدينه» ولا ينفعه و هم لا يتم له اقصاه و تعب لا يستريح منه الا عند الموت و يكون عند الراحة اشد تعباً و خوف لا يورثه الا الوقوع فيه و حزن قد كدر عليه عيشه بلا فائدة و حساب لا مخلص له معه من عذاب الله تعالى الا ان يعفو الله عنه و عقاب لا مفرله ولا حيلة و المتوكل على الله يمسي و يصبح في كنفه و هو منه في عافية و قد عجل الله له كفايته و هي له من الدرجات ما لله به عليم و الحرص ماء «جری» في منافذ غضب الله تعالى و مالم يحرم العبد اليقين لا يكون حريصاً و اليقين ارض الاسلام و سماء الايمان.

در شرور حرص چشم اعتلا
نیست بر خدام او زینت طراز
کت شود و اصل کنی ترکش اگر
ز استراحت با ستایش فیض یاب
نزد حق مذمومی از ترک ادب
ز آنکه دنیا هست چون سایه تو را
هرگز ز ملحق نگردی این عجب
جان از آن در استراحت بی تعب
هر حریصی هست محروم از وصول
این لطیفه از دل و جان کن تمیز
رفته چون بیرون ز میثاق علی
وز تخالف خارج از انسان شده
او خدا باشد که کرده خلقتان
پس بمیراند شما را وز کرم

لمعة سیام کند روشن تو را
حضرت صادق که جامه حرص و آز
گویدت رو حرص بر چیزی مبر
هم به نزد حق از آن ترکی مصاب
ورکنی مستعجلاً او را طلب
بی توکل قسمتش را نارضا
طالبش آئی از او بینی تعب
تارکش گردی خود آید با طرب
این سخن مرویست از قول رسول
با همه محرومیش مذموم نیز
چون نباشد لیک محروم آن ولی
بر کلام الله مخالف آمده
گوید الله از کمال امتنان
رزقتان داده است از خوان نعم

زنده سازد باز و آنگه سوی او
 هفت آفت را میان جان حریص
 اولاً فکری کز آن بر جسم و دین
 دویمین همی که پایانش نیست
 چارمین خوفی که نبود بهرجان
 پنجمین حزنی که تیره عیش از اوست
 ششمین باشد حسابی که خلاص
 هفتمین باشد عقابی که از آن
 این بود حال حریص بینوا
 صبح و شامش در پناه حق بود
 زود امرش حق کفایت میکند
 پله‌های عالیّه از عافیّه
 که خدا دانا بود بر سر آن
 حرص جاری باشد اندر منفذی
 بنده تا محروم نبود از یقین
 از مسلمانی یقین باشد زمین
 این مناجاتم ز حرص آرد برون
 ای ز تو جانها حریص بندگی
 ارض اسلام است دل ز اهل یقین
 آن یقین که هست ایمان راسما
 از یقین یارب مسازم بی نصیب
 حرص را بستان توکل بازده
 صبح و شامم در پناه خود بدار
 ای خدا فریادها از حرص جان
 کز عقابش نه فراری می‌توان
 جان و دل از حزن حرصم بازدار
 خوف حرصم در دل و جان ره مده
 یارب از حرصم تعب بر جان منه
 آن تعب کز حرص بر جان میرسد
 یارب از حرصم بمیران تا شوم
 فکرت حرصم کند خامش چراغ
 ای تو خلاق و تو رزاق همه
 ای که می‌میرانی و زنده کنی
 ای که محرم از درت نارفته کس
 حرص جانم نیست جز وصل حیب

جمله محشورید از زشت و نکو
 آفت دین و دل و ایمان حریص
 نفع نبود با ضرر سازد قرین
 آن تعب سه کش ز مرگ آسودگیست
 چاره‌ای غیر از فتادن اندر آن
 جان از آن بی فایده دل تیره روست
 نیستش الا دهد عفوش مناص
 نه فراری هست نه حیلّه توان
 و آنکه می‌دارد توکل بر خدا
 هم ز حق با عافیت ملحق شود
 از شرورش جان وقایت میکند
 یافته جاننش ز جانان کافیه
 غیر او کس رانمی‌باشد عیان
 که بود جای غضب از رب بلی
 حرص با جاننش نمی‌گردد قرین
 نیز ایمان راسما آمد یقین
 وز توکل نوربخش در درون
 نیست چون بی بندگی زندگی
 حاصلی بخش از یقین بر این زمین
 زینتش ده از نجوم اهتدا
 حرص اگر در جان بود جان ناشکیب
 چون توکل بر تو از هر کار به
 حق احمد نوربخش روزگار
 الا مان از حرص یارب الا مان
 وز حسابش با عذاب توأمان
 تا نگردد روز عیشم شام تار
 جای آن در بارگاه شه مده
 راحتم را بر تعب بنیان منه
 چاره‌اش جز مرگ چیزی کی بود
 در توکل زنده بی اندوه غم
 نه از آن آسودگی و نه فراغ
 ای ز نعمت بسته میثاق همه
 سوی تو حشرتی و از شقی
 گر حرصم حرص یارب هست و بس
 دار از وصل حیبم با نصیب

گر بود این حرص هم مذموم تو عاشقان هستند پس محروم تو
یاریم از حرص دنیا بازدار تا برم از زهد جان شرحی بکار

لمعة الحادی الثلثون فی الزهد

قال الصادق عليه السلام: الزهد مفتاح باب الآخرة والبرائة من النار و هو ترك كل شیء يشغلك عن الله تعالى من غير تأسف على فوتها و لا اعجاب فی تركها و لا انتظار فرج منها و لا طلب محمودة عليها و لا غرض لها بل ترى فوتها راحة وكونها آفة و تكون ابدأها رباً من الآفة معتصماً بالراحة و الزاهد الذي يختار الآخرة على الدنيا و الذل على العز و الجهد على الراحة و الجوع على الشبع و عافية الآجل على محنة العاجل و الذكر على الغفلة و تكون نفسه فی الدنيا و قلبه فی الآخرة. قال رسول الله (ص): حب الدنيا راس كل خطيئة. الا ترى كيف احب ما ابغضه الله تعالى و ای خطاء اشد جرماً من هذا. و قال بعض اهل البيت عليهما السلام: لو كانت الدنيا باجمعها لقمة فی فم طفل لرحمناه. فكيف حال من نبذ حدود الله وراء ظهره فی طلبها و الحرص عليها و الدنيا دار لو احسنت سكنها لرحمتك و احسنت و داعك. قال رسول الله (ص): لما خلق الله الدنيا امرها بطاعته فاطاعت ربها فقال لها خالفي من طلبك و وافي من خالفك فهي على ما عهد الله اليها و طبعها عليه.

لمعة سى و يكى انوار زهد
گفت صادق مشرق زهد على
زهد مى باشد كليد آخرت
آن بود ترك همه چيزى كه آن
نه ز فوت آن تأسف يار تو
نه از آن چشم فرح باشد ترا
بلكه بينى راحت اندر فوت آن
دائماً باشى ز آفت در فرار
زاهد آن باشد كه بر دنيا گزید
كرد ذلت را بعزت اختيار
گرس بر سیری گزیده در جهان
عاقبت كآن را بود وقتى مبین
ذكر را كرده بغفلت اختيار
گفته پیغمبر حبيب كبریا
چون شوم در دوستی پیرامنش
سخت تر از این خطا در جرم چیست
گفته بعضی اهل بیت مصطفی
لقمه‌ای اندر دهان بچه‌ای
پس چگونه هست حال آن دنی
در طلب از حرص این دارنگون
آورد اندر وداعت نيك نيك
گفت پیغمبر خداوند جهان

مى فشاند بر سر احرار زهد
او كز او خورشید زهد آمد جلى
زهد مى سازد برى از آشت
بازدارد از خدا فاش و نهان
نه بتركش عجبى اندر كار تو
نه ستایش نه عوض ز آن مدعا
آفت اندر بودنش حاصل بجان
دست بر دامان راحت برقرار
آخرت را و آنكه این ساغر كشید
جهد را كرده براحت اختيار
بهر جاننش عافیت را دیده ز آن
كرده بر این محنت عاجل گزین
نفس در دنیا و دل در بزم يار
حب دنیا هست رأس هر خطا
آنچه مى باشد الهى دشمنش
سخت تر از این خطا در جرم چیست
گر بدی دنیا تمامى كنها
رحم می كردیم ما او را همى
كه پس سر كرده حدهای على
كه گرش مسكن نمائی بس فسون
در شناس آن تمیزی نیست ليك
چونكه خلقت كرد دنیا را روان

طاعت پروردگار خود روان
 رو بگردان و بروگردان خود
 طبع آن مطبوع و بر امر استوار
 موسی جان میروود بر طور زهد
 زاهدان را از شما تأیید زهد
 اهل عقبای از ولایت کامیاب
 زیر دستت گر عدو و گرو ولی
 سوی دلها روی تو سر و چهار
 چیست از دنیا دگر نام و نشان
 دوستت نبود محب هر دنی
 آن چو آمد جمله مثور اهابست
 هر که جانانش علی جانش علی است
 خویشتن دنیای تمثالی بود
 جمع با هم هست امر مشکلی
 جمع اضداد توام خوش کرده حال
 جمع اضداد تو پیدا و جلی
 جمع اضداد اندر او پا تا بسر
 هستی احوال احبابست نگر
 نفس در دنیا و دل بر کردگار
 آجلا بر عافیت چشم امید
 در وجود ما وجود عزت است
 خالی از حب شما ورنه نبود
 از دل و از جان ما شوری برآر
 بینم و وصفی از آن آرم بکار

امر فرمودش بطاعت کرد آن
 پس نمود امرش که از خواهان خود
 شو موافق پس بعهد کردگار
 این مناجات است شرق نور زهد
 یا علی ای مشرق خورشید زهد
 زاهد دنیا توئی ز آن شد خراب
 یا علی یا علی یا علی
 روی دلها سوی تو از هر کنار
 سوی تو روی دلم فاش و نهان
 یا علی یا علی یا علی
 با علو حب تو دنیا کجاست
 حب تو گردد دلی نبود دنی است
 هر دلی کز حب تو خالی بود
 حرص دنیای دنی حب علی
 جمع ضدین هست اگر امری محال
 جمع ضدین گر محال آمد ولی
 هیکل آدم گواهی معتبر
 یا علی ای از تو هستی سر بسر
 ذکر بر غفلت نموده اختیار
 عاجلا بگذشته زین شوم پلید
 حب تو گر عزت و گردلت است
 نیست ما را یک سر مو در وجود
 یارب از حرص و هوای کوی یار
 تا که دنیا را بچشم اعتبار

لمعة الثانی والثلاثون فی صفة الدنيا

قال الصادق عليه السلام: الدنيا بمنزلة صورة راسها الكبر وعينها الحرص واذنها الطمع ولسانها الريا ويدها الشهوة ورجلها العجب وقلبها الغفلة ولونها الفناء وحاصلها الزوال فمن اجبها اورثته الكبر ومن استحسناها اورثته الحرص ومن طلبها اورثته الطمع ومن مدحها البسته الريا ومن توسل بها املكته الشهوة ومن ارادها مكنته من العجب ومن اطمأن اليها اركبته الغفلة ومن اعجبه متاعها «افتتنه» ولا تبقى له و من جمعها و بخل بهارده الى مستقرها و هي النار.

بخشمت که صورت دنیا نگر
 حضرت صادق ز دنیا گوید این
 کبر رأس و حرص باشد چشم آن
 دست آن شهوت بود فاش و نهان

لمعة سى و دوم نور نظر
 تارک دنیا شه صدق آفرین
 صورتی آن شخص دنیا را بدان
 هم طمع گوش و ریایش شد زبان

پای آن عجب است و قلبش غفلت است
 حاصلی از حاصلش نه جز زوال
 هر که خوبش بشمرد حرصش دهد
 در ریا افتاد هرکش مدح کرد
 هر که در آن مطمئن شد شد سوار
 هر که در چشمش متاعش خوش نمود
 هر که جمعش کرد و بخشایش نکرد
 رد نمود او را بسوی جای خود
 اینمناجاتم زدنیای دنیای
 یا علی ای از تو دنیا دور و پست
 جمع دنیائی که بخلش حاصل است
 از بلای آن امان ده جان ما
 مأمن و آرام در دنیا چو نیست
 یارب اطمینان به دنیایم مده
 خواهشش را دور فرما از دلم
 مدح آن کآرد ریا بر روی کار
 راه در بزم تمنایم مده
 نیک دانستم که نیکوئی آن
 یارب از این نیکوئی بد مآل
 دوست دنیا دنی جبت علی
 حاصل بیحاصلی ما را مده
 قلب دنیا آنکه نامش غفلت است
 پای آن که عجب نامش آمده
 دست آن که شهوتش گشته لقب
 از دم تیغ دو سر یعنی که لا
 چشم دنیا آنکه حرصش گفته اند
 و امکان بر روی ما یامستعین
 کبر را کآن رأس دنیا آمده
 از سرما دورکن یا ذوالعلا
 سلم الله علیه و آله
 تا مگر آریم رو سوی ورع

هستی آن نیستی و آفت است
 هر که او رادوست کبرش ارث حال
 هرکش طالب طمع ارثش بود
 خواهشش عجب آورد بر جان مرد
 غفلتش مانند دجال و حمار
 در رفتن افکنش و شد نفی زود
 بخل آورد و تن آسایش نکرد
 کآتش دوزخ بین مأوی خود
 می برد جانم بمولای علی
 هر که دور از تست با دنیانشست
 فتنه جان محنت و درد دل است
 از متاعش و اره جان ایمان ما
 کی تواند دل دمی بی امن زیست
 بار غفلت بر دل و جانم منه
 تا نگردد عجب از آن حاصل
 افتخار آن که باشد ننگ و عار
 داغ بر دل زین تمنایم منه
 نیست الا حرص دل آفات جان
 ظاهر و باطن امان کن حسب حال
 از دنی حاصل چه جز بیحاصلی
 جانمان از جاهلی کن متنبه
 در دل ما ره مده از هر چه هست
 بر بساط عیش ما راهش مده
 باشدم دست و گریبان روز و شب
 قطع فرما دستش از جانهای ما
 این گهر از مثقب حق سفته اند
 حق ذات مصطفی عین یقین
 حسب آن رأس خطایا آمده
 حق محمود آن حییب کبریا
 واقفان حضرت شاهنشاهی
 جای بگزینیم در کوی ورع

لمعة الثالث و الثلثون فی الورع

قال الصادق عليه السلام: اغلق ابواب جوارحك عما يرجع ضرره الى قلبك و يذهب بوجاهتك عند الله و يعقب الحسرة و الندامة يوم القيمة و الحياء عما اجتاحت من السيئات و المتورع يحتاج الى ثلاثة اصول: الصفح

عن عثرات الخلق اجمع و ترك «الحرمة» فهم و استواء المدح و الذم. واصل الورع دوام المحاسبة و صدق
المقاولة و صفاء المعاملة و الخروج من كل شبهة ورفض كل ريبة و مفارقة جميع مالا يعنيه و ترك فتح ابواب
لا يدري كيف يغلقها و لا يجالس من يشكل عليه الواضح و لا يصاحب مستخف الدين و لا يعارض من العلم
ملا يحتمل قبله و لا يفهمه من قابله و يقطع من يقطع عن الله عزوجل.

لمعه سى و سيم نور ورع
حضرت صادق كه از خدام او
از ورع شمرحى نمايد مستئين
جمله درهائى جوارح را بيند
و آنچه از رويت و جاهت مى برد
وز بديها شرم ميبايد نمود
خود تورع هست محتاج سه اصل
درگذشت اول ز لغزشهاى خلق
استواى مدح و ذمت در جهان
اصل بنیان ورع با خود حساب
در عملها با صفا با مردمان
دورى از هر ريب دون زينه نام
ترك كردن فتح ابوابى كه نيست
ترك بنشستن بصحبت با كسى
با كسى كه مستخف دين بود
هيچ ننشيد به يارى ز آنكه دين
آنكه در علمش معارض ميشود
و آنچه نافهميده است از قايلش
منقطع گردد از آنكس كه خدا
ايين مناجاتم ورع مى آورد
يا اله الاولين و الاخيرين
از ورع بابى بروى دل گشا
تا معارض با معارض در مرا
تازقايل قول را فهميم باز
همنشينم با سبك دينان مكن
باز دار از همنشيني با كسى
بر رخم آن باب را مگشا كه ني
دور دارم از دينيه و اريباب
با صفا با مردمان سازم عمل
در مقالم صدق بخشا و صواب
با حساب خوشتن روز و شيم

ميكند بر ساحت جان مطلع
بارد انواع ورع بر خلق هو
دم بيند و چشم بگشا و بين
بر رخ هر چه به دل آرد گزند
عاقبت حسرت ندامت آورد
كه شود مشهود در روز شهود
با تورع ز آن سه اصلت هست وصل
ترك تحريص و نوازشهاى خلق
مدحت و ذمت شدن يكسان بجان
وز مقال خویش يا صدق و صواب
بردن از هر شبهه بيرون جسم و جان
افتراق از هر چه ز آنش نيست كام
آگهى از نسبتش كآيا ز چيست
كه كند روشن بر آن مشكل بسى
يعنى استخفاف دينش آئين بود
يابد استخفاف از سوء قرين
آنچه را حملش به دل مشكل بود
ارتباطش قسوه باشد حاصلش
مى نمايد قطع باقى و الدعا
از فيوضات خداوند صمد
حق احمد حق آل طاهرين
منقطع كن جانمان از ماسوا
دل نگرده جان نيفتد در ريا
«تا نگرده باب ظن بر قلب باز»
مستخف دينم و ايمان مكن
كه نمايد روشنم را تيرگى
آگهيم از نسبتش حق على
و آنچه با من نيستش كارو حساب
تا نگرده شبهه جان را ماحصل
تا نباشم در ندم وقت جواب
روز و شب در ذكر يارب ياربم

ز آنکه مدح و ذم من ناگفتنی است
اوکه ذاتش بی نیاز از حمد ماست
خواه ذم دوستم یادش منم
بندگی عابدکنند عابد توئی
مدح و ذم را این تفاوت بیش و کم
بنده عابد عابد از وصف خداست
نیست وصفی در مقام کبریا
بندگی کن تا بدانی بنده کیست
یا الهی بر الهیت پناه
در نویسم داستان بندگی
نه نشان دارد بعالم نه نمود
دارم از این بندگی شرمندگی
از ادب دور است و از قول زکی
بگذرم از لغزش و دل و انواز
عبرت آرم بر همه کار جهان

مدح و ذم را تفاوت هیچ نیست
مدح خاص ذات پاک کبریاست
ذم رجوعش هر کجا باشد منم
بنده را مدحی نه غیر از بندگی
این تفاوت بینم اندر مدح و ذم
این تفاوت یا الهی از کجاست
جز عبادت بنده مخلوق را
کبریای بندگان در بندگیست
یا الهی یا الهی یا اله
گر بخود بینم نشان بندگی
بندگیهای من از بس بی وجود
بسکه لغزش میکنم در بندگی
گرچه پیش شاه نام بندگی
ای ز سلطانی عبادت بی نیاز
تا بیابم از ورع گنج روان

لمعة الرابع و الثلثون فی العبرة

قال الصادق عليه السلام: قال رسول الله (ص) المعتبر في الدنيا عيشه كعيش النائم يراها و لا يمسها و هو يزيل عن قلبه و نفسه باستقباحه معاملات المغرورين بها ما يورثه الحساب و العقاب. و يتبدل بها ما يقربه من رضى الله و عفوه و يغسل بماء زوالها مواضع دعوتها اليه و تزيين نفسها اليه. فالعبرة تورث صاحبها ثلاثة اشياء: العلم بما يعمل و العمل بما يعلم و علم ما لا يعلم. والعبرة اصلها اول يخشى آخرة و آخر تحقق الزهد في اوله و لا يصح الاعتبار الا لاهل الصفا و البصيرة. قال الله تعالى: فاعتبروا يا اولي الابصار و قال عز من قائل: فانها لا تعمى الابصار ولكن تعمى القلوب التي في الصدور. فمن فتح الله تعالى عين قلبه و «بصيرته» بالاعتبار فقد اعطاه منزلة رفيعة و ملكا عظيما.

می شود از عبرت اندر روزگار
خادمانش بر امور روزگار
هر که در دنیا بود با اعتبار
که ز خوابش هست رویاها بسی
حال اهل عبرت این بی ارباب
کار مغروران دنیا را مدیم
ز اعتبار قول و فعل ناصواب
آورد قرب رضا و عفوه و
دعوت دنیاش کرده بد نما
از مساکن وز ملا بس وز حلی
اولا اندر عمل علم و تمیز

لمعة سى و چهارم نور بار
حضرت صادق که گیرند اعتبار
گفت میگوید رسول کردگار
زندگیش هست مانند کسی
خوب می بیند ولیکن هست خواب
روح و نفس اوست در عبرت مقیم
کو بود مورث حساب با عقاب
هم به دل سازد به آن را که او
شوید از آب زوالش آنچه را
و آنچه زینت داده در چشمش جلی
عبرت آرد صاحب خود را سه چیز

علم بر آنچه نداند حال آن
هست دل با خشیه و جان مرتعش
زهد می باشد محقق بی گمان
جز ز اهل صفوت بینای کار
یا اولی الابصار عبرت با شما
لکنا تعمی القلوب فی الصدور
داد بینائی بعبرت در جهان
منزلات عالیله ملک عظیم
میکنند از عبرت رب البشر
یا علی یا ولی یا خبیر
اهل دنیا را ز نورت دیده کور
جز بعبرت وامکن بر روی کار
چشم عبرت بیتان سازید و
از بصیرت عین دل رانته
بنگریم و بگذریمش بـرق وار
کآخرش را ننگرم جز آفتی
کاول آرد زهد و گـردم متقی
با عمل علمم بفرما ملتزم
عبرت آرم از همه زیب و حلّی
دل کند حاصل علو از عبرتش
تا ییابم قربت عفو و رضا
صفحه دل بهر صفح اندر حساب
صورتی از معنی عبرت عیان
حق محبوبت نبی و آل کبار
بی تکلف از تکلف بگذرد

پس عمل بر آنچه دانا شد به آن
اصل عبرت اولی کز آخرش
آخری باشد که در اول از آن
معتبر نبود کسی را اعتبار
گوید اندر عبرت دنیا خدا
دیده ظاهر ز دنیا نیست کور
هر که حق بگشود از آن چشم جهان
پس بتحقیقش عطا کرده کریم
این مناجاتم ز عبرت معتبر
یا علیم یا عظیم یا بصیر
ای ز تو چشم بصیرت عین نور
چشم ما را در جهان اعتبار
ای که فرمودی اولوالابصار را
دیده ما را ز عبرت نـورده
تا که دنیا را بچشم اعتبار
اول از عبرت ببخشا صورتی
ز آخر عبرت بده بینائی
آگهی بخشا ز ما لایعلمم
تا بتابد در نظر دنیا جلی
تا شود زائد نقوش دعوتش
یا رب از عبرت بچشم ده ضیا
شویم از زشت و قبیح و ناصواب
تا شود عیشم چو نایم در جهان
معتبر سازم ز خط اعتبار
کز تکلف جانم آگاهی برد

لمعة الخامس و الثلثون فی التکلف

قال الصادق علیه السلام: المتکلف متخلف عن الصواب و ان اصاب و المتطوع مصیب و ان اخطأ و المتکلف لا يستجلب فی عاقبة امره الا الهوان و فی الوقت الا التعب و العناء و الشقاء. و المتکلف ظاهره رياء و باطنه نفاق و هما جناحان يطير بهما المتکلف و ليس فی الجملة من الخلاق الصالحين و لامن شعار المتقين. التکلف فی ای باب کان قال الله تعالى لنبیه (ص): قل ما اسئلكم علیه من اجر و ما انا من المتکلفين و قال النبی: (ص) نحن معاشر الانبياء و الامناء و الاتقياء برآء من التکلف. فاتق الله و استقم یغنک عن التکلف و يطبعک بطباع الايمان و لا تشغل بطعام آخره الخلاء و لباس آخره البلاء و دارها آخرها الخراب و مال آخره الميراث و اخوان آخرهم الفراق و عز آخره الذل و وقار آخره الجفا و عیش آخره الحسرة.

سی و پنجم لمعه روشن می کند بی تکلف از تکلف وصف و حد

حضرت صادق که صدیقان او از تکلف وصف فرماید چنین گرچه باشد ز آن تکلف باصواب با تکلف عاقبت خواریستش ظاهرش باشد ریا باطن نفاق با تکلف می‌پرد با این دوبال بی تکلف نیست آن خلقی گزین هرکجا باشد تکلف هست شوم حضرت جبار مختار احد مصطفی را گفت می‌گو خلق را نیستم ز اهل تکلف در جهان ما گروه انبیا و اتقیا ای مکلف از مکلف گوش دار دار تقوا و استقامت پیشه گیر بی نیازت از تکلف اوکنند هان مشو مشغول بر اکل و لباس از یکی باشد خلا دیگر بلا رومکن بر خانه‌ای که آخر خراب نه به مالی که برد میراث خوار نه به عزیزی که آخرش خواری بود نه به عیسی که آخرش حسرت بود این مناجات از تکلف می‌پرد ای مکلف تو مکلف جان ما تانیفتد ز آن به کلفت جان ما ای که ذکر مانع است از یاد غیر زندگی که آن به حسرت توام است عزیزی که آخر به خواری می‌پرد خانه‌ای که آن می‌شود آخر خراب کسوتی را که بلا آرد به تن دل مکن مشغولم و جان باز دار یا علی ای بی تکلف ذات تو خود چو فرمودی بخیر الانبیا صدق نبود با تصدق چون قرین یا علی جان از تکلف بر لب است وارهان جان از تکلف یاربم

بی تکلف هستشان ذات نکو با تکلف با تخلف دان یقین با تطوع با خطا باشد مصاب غیر درد و رنج و شقوه نیستش این دو چون دو بال بر اهل شقاق وز تکلف می‌برد بر خود و بال نه شاعر متقین صالحین عاریند از این لباس اهل علوم او که تکلیفش بجان لازم بود می‌نخواهم هیچ مزدی از شما همچنین گوید رسول غیب دان از تکلف شد میرا جان ما در تحقیق است و نیکو گوش دار بی نیازی از تکلف در پذیر طبع تو با طبع ایمان خوکنند که آخر آنها چو بنمائی قیاس جان ودل بر این دو تاکی مبتلا می‌شود از ارتحال و انقلاب نه بیماری که آخرش دوریست کار نه وفا که آخر جفاکاری شود نه فراغی که آخرش کلفت بود در پناه حضرت رب احد جان ما را از تکلف وانما قلب ما و دین ما ایمان ما هست فکرت مطلع انوار خیر آن بوفای که آخر جفاکش همدم است صحبتی که آخر زیاری می‌برد مشغول ز آنها کنم در جمله باب آن غذا را که خلا سازد وطن ز اشتغال این مشقت برکنار بی تکلف جانم از مرضات تو گیر وده اول تصدق پس دعا با تکلف ملتبس گردد یقین گرچه ما مریوب و جمله یارب است بی تکلف از تکلف یاربم

بی تکلف دل بفرما غرق نور تا نمایم شرح و وصفی از غرور

لمعة السادس و الثلثون فی الغرور

قال الصادق علیه السلام: المغرور فی الدنيا مسکین و فی الآخرة مغبون لانه باع الافضل بالادنى. ولا تعجب من نفسک فریما اغتررت بمالك وصحة «جسمک» ان لعلک تبقى و ربما اغتررت بطول عمرک و اولادک و اصحابک لعلک تنجوابهم و ربما اغتررت بحالک و منیتک و اصابتک مأمولک و هواک و ظننت انک صادق و مصیب و ربما اغتررت بما ترى الخلق من الندم على تقصیرک فی العبادۃ و لعل الله يعلم من قلبک بخلاف ذلك و ربما اقامت نفسک على العبادۃ متکلفا والله يريد الاخلاص. و ربما افتخرت بعلمک و نسبک و انت غافل من مضمرات ما فی غیب الله تعالى. و ربما توهمت انک تدعو الله و انت تدعو سواه. و ربما حسبت انک ناصح للخلق و انت تريد لهم لنفسک ان یمیلوا الیک و ربما ذممت نفسک و انت تمدحها على الحقيقة. و اعلم انک لن تخرج من ظلمات الغرور و التمنى الا بصدق الانابة الى الله تعالى و الاخبار له و معرفة عیوب احوالک من حیث لا یوافق العقل و العلم ولا یحتمله الدین و الشریعة و سنن القدوة و ائمة الهدی و ان کنت راضیا بما انت فیہ فما احداشقی بعلمه منک واضیع عمرا و ورثت حسرة يوم القيامة.

لمعة سى و ششم افشان نور	میکند در ظلمت بزم غرور
حضرت صادق که احبش سرور	هستشان چون هستشان ز آن شه غرور
این چنین فرماید از وصف غرور	غره در دنیا بود مسکین و عور
همچنین در آخرت مغبون بود	بیع اعلا زانکه با ادنا کند
هان مکن از خود تعجب ای فلان	که شدی مغرور با مال و توان
تا مگر باقی بماند هم بسا	که شدی مغرور عمر و بچه ها
تا مگر زایشان نجات آید محال	هم بسا که آمدی غره بحال
غره نیات و نیکوی فعال	وز وصول خواهش و مأمول حال
برکمال صدق نیات و صواب	بیخبر از اشتباه و انقلا ب
ای بسا عذری که آری خلق را	وز عیادت شاکی از تقصیرها
حق ولی داند خلافش از دلت	آنچه در دل هست آرد حاصلت
ای بسا که خواستی بر بندگی	با تکلف و آن خداوند علی
خواهد اخلاص و عمل در بندگی	چون عمل ز اخلاص دارد زندگی
ای بسا که فخر بر علم و نسب	داری و غافل ز مسـتورات رب
ای بسا که میخوانی خدات	خود نمیدانی که میخوانی هوات
ای بسا نصیحی که گوئی بر کسان	تا نمائی جانب خود میلشان
ای بسا دمی که خود را می کنی	در حقیقت مدح خود گوئی همی
دان بتحقیق اینکه هرگز ره بدر	نیست از ظلمات مغروری مگر
آوری روی انابست بر خدا	از ره «اخبارات» و صدق التجا
تا بیابی عیبهایت بر ملا	که موافق نیست عقل و علم را
نه برایشان احتمال شرع و دین	نه موافق با سنن از مقتدین
پس اگر زین حالت بی عافیت	راضیستی و بود آن کافیت

نیست از تو کس شقاوتمندتر
 حاصلت نبود از آنها در قیام
 این مناجاتم رهانند از غرور
 یا الهی یا علی ای ذات لطف
 هر که او مغرور بر لطف بود
 از تو مغرور است جان گر غره است
 عیبه‌ها هر چند در کارم بود
 باشدم روی انابت بر شما
 تا ز ظلمات غرورم جسم و جان
 تا ز مداحی خود ذم نایدم
 یا الهی از خدائی کز هوا
 بر تو می‌آرم پناه ای پادشاه
 فخر بر علم و نسب گر می‌کنم
 در عبادت جان اگر با کلفت است
 یارب از این کلفتم جان و ارهان
 یارب این عذرم که از تقصیر خاست
 از غرور عذر یارب الامان
 نیت نیک و فعال خود پسند
 یارب مغرور بر آنها مکن
 عمر دهرم کآن همه یکساعت است
 مال و اولادم که فتنه آمدند
 دیده مغروریم ز آنها ببند
 ای ز ما غرک بربک الکرم
 بنده عاجز غرورش از کجا
 گر شدیم از صدق مغرور کرم
 عالم الاسرار ای ذات علی
 در بیابان تحیر عقل ما
 قوه حیرانیش چون شد زیاد
 چون جنون آمد در حب باز شد
 عشق جز معشوق چیزی ننگرد
 ای بکویت عاشقان جان نیاز
 من نمیدانم کیم دنیا چيست
 یا علی بر عجز و ابرامم نگر
 دست بر ذیل تولایت زدم
 گر بدم و ر خوب خوبم از یقین

چون تو ضایع روزگاری کودگر
 غیر حسرت جز ندامت «بالتمام»
 وز تناهیا کنسد دل دور دور
 ای ز تو خور خردتر ذرات لطف
 غره اسباب عالم کی شود
 زین غرورم جبهه جان غره است
 نیکی توفیق حق یارم بود
 از ره اخبارات و صدق التجا
 وارهد و اگر ددم چشم جنان
 ذم و مدح بی تفاوت آیدم
 آیدم در دل که این باشد خدا
 ای پناه جان هارب از گناه
 از ولای آل حیدر می‌کنم
 با عباد خاص دل را الفت است
 تا بود آن الفت نور جنان
 حاصل از آنم بجان تقصیرهاست
 الامان از اشتباه این و آن
 کز حصول مدعاها حاصلند
 جانم از عجب و سفه رسوا مکن
 و آن سزاوار از برای طاعت است
 قوت و جسمم که بر جانند بند
 تا نیفتد عاقبت ز آنها به بند
 از کرم بگشوده ابواب نعیم
 جز بفضل و رحمت و لطف خدا
 با یقین در بزم رحمت ره بریم
 از وصول فکرت هر کمالی
 مانده حیران بانیشانها راهها
 گشت مجنون و بعالم رونهاد
 عشق آمد عقل را دمساز شد
 غیر راه کوی جانان نسپرد
 غره از احییت با هر برگ و ساز
 حیل‌ها چه بر چه چیزم گرگيست
 صد هزاران دانه و دامم نگر
 از کرم خوبیم ده گرچه بدم
 با تولای امیرالمؤمنین

یا علی ای یار تو اکسیر دل	دل بیاد تو بر فعت متصل
اتفاقم هست با اهل تفیق	ترسم افتد با نفاقم اتفاق
یا علی از نور توفیقم بدل	رفعتی ده بابها کن متصل
تا میان آرم بیانی از نفاق	روشنی چشم اهل اتفاق

لمعة السابع و الثلثون فی صفة المنافق

قال الصادق علیه السلام: المنافق قدرضی ببعده عن رحمة الله تعالى لانه ياتى باعماله الظاهرة شبيها لا بالشرعية وهولاه ولاغ و باغ بالقلب عن حقها مستهزاء فيه. و علامته النفاق قلة المبالاة بالكذب و الخيانة و الوقاحة و الدعوى بلامعنى و سخنة العين و السفه و قلة الحياء و استصغار المعاصى و استيضاع ارباب الدين و استخفاف المصايب فى الدين و الكبر و حب المدح و الحسد و ايثار الدنيا على الاخره و الشر على الخير و الحث على النميمة و حب اللهو و معونه اهل الفسق و البغى و التخلف عن الخيرات و تنقص اهلها و استحسان مايفعله من سوء و استقباح مايفعله غيره من حسن و امثال ذلك كثيرة. و قد وصف الله المنافقين فى غير موضع فقال عز من قائل: و من الناس من يعبد الله على حرف فان اصابه خير اطمان به و ان اصابته فتنة انقلب على وجهه خسر الدنيا و الآخرة ذلك هو الخسران المبين. و قال الله عز و جل فى صفتهم: و من الناس من يقول آمنا بالله و باليوم الآخر و ما هم بمؤمنين يخادعون الله و الذين آمنوا و ما يخذعون الا انفسهم و ما يشعرون فى قلوبهم مرض فزادهم الله مرضا و قال النبى (ص): المنافق اذا وعدا خلف و اذا فعل افشى و اذا قال كذب و اذا ائتمن خان و اذا رزق طاش و اذا منع غاش و قال ايضا عليه السلام: من خالفت سريره علانية فهو منافق كائنا من كان و حيث كان و فى اى ز من كان و على اى رتبة كان.

سى و هفتم لمعه ز انوار تفیق	بر منافق میکند روشن نفاق
حضرت صادق شه ملک و فاق	از منافق گوید و وصف نفاق
که منافق در جهان گشته رضا	جانش از دوری رحمت از خدا
ز آنکه در ظاهر عملها میکند	که شریعت را مشابه میشود
لیک لغو و لهو و بغیش در دل است	چونکه استهزا بدینش حاصل است
از علامات نفاق آمد دروغ	کز رخ و دل میبرد نور و فروغ
هم خیانت هم وقاحت ز آن ملا	دعوی بی معنی و اشک ریا
بیحیائی و سفاهت هم از آن	معصیت را خرد دیدن همچنان
اهل دین را خوار و ضایع داشتن	ز ابتلا در دین سبک پنداشتن
کبر و حب و مدح و غلظت با حسد	از نفاق ارث منافق میرسد
کور هستش چونکه چشم اعتبار	کرده دنیا را به عقب اختیار
برگزیده بد به نیک اندر جهان	میل کلی در سخن چینی بجان
حب لهو و عون اهل فسق و بغی	از نکوئیها خلاف امر و نهی
نقص اهل خیر و استحسان بد	آنچه در عالم بمردم میکند
نیک را از غیر خود دین قبیح	قبح خود را در نظر دیدن صبیح
همچنین امثال این افعال بد	در جهان وصف منافق میکند
حق تعالی در بسیی موضع از آن	در کلام خود بیان کرده نشان

وصف فرموده که بعضی مردمان
 گرسدشان خیر اطمینان برند
 در زیان باشند اندر دو جهان
 همچنین در وصف ایشان حق تعال
 بعضی از مردم به ایمان قایلند
 مصطفی ختم الرسل هادی السبیل
 از منافق دان به عالم هرکه را
 و آنکه کاری کرد از نیکی و کرد
 و آنکه قولش نیست الا کذب جان
 طیش دارد چون بود رزقش وسیع
 نیز می فرماید آن دانای راز
 آن منافق هست هرکس خواه باش
 هر زمان باشد بهر رتبه بود
 این مناجات است تعویذ نفاق
 یا الهی ای که بر سر و عیان
 من نمی دانم کیم چه رتبه ام
 در زمانی در زمینی معتزل
 واقف از سر و عیان خویش تن
 آنچنانکه در نظر نور تفاق
 گر موافق یا منافق در جهان
 با وجود شدت اهل نفاق
 اتفاقم هست در دل جایگیر
 یا الهی می برم بر تو پناه
 تا گران جانی ز منعت نایدم
 در امانت تا خیانت نبودم
 گر کنم نیکی بکس پنهان کنم
 وعده را تا خلف ننمایم قرین
 یارب از محشر یقینم وامگیر
 تا نباشد بندگیم از یک طرف
 قبح خود را در نظر نارم صبیح
 نقص اهل خیر و استحسان شر
 تا نخواهم نقص اهل خیر را
 تا تخلف کردن از خیرات را
 نبودم حاصل بجان بینوا
 در سخن چینی خدایا الا مان

بندگی حق کنند از یک نشان
 و رسدشان فتنه روگردان شوند
 این زیانی هست رسوا و عیان
 گفته است از روی تهدید و جلال
 بر قیامت لیک از دین مایلند
 بر منافق بین چه فرماید دلیل
 که نماید وعده و نارد بجا
 ظاهر و فاشش بر نامرد و مرد
 در امانت در خیانت توأمان
 غیش آردگر شود از آن منیع
 هرکه را باطن بظاهر نیست ساز
 هرکجا وز هرچه خواه آگاه باش
 نیست آنرا جز نفاق اندر جسد
 حاصل از آن نور توفیق و وفای
 اولیایت واقفند اندر جهان
 اینقدر دانم که هستم ملتزم
 که دمی عزلت نیاید رو به دل
 عارف از قلب و جان خویش تن
 جلوه گر باشد چو اندر دل وفای
 وفق ایمانم بود با مؤمنان
 که نشان و نام نبود از تفاق
 صورت اهلش بدل نقش ضمیر
 تا نگردد از نفاقم دل سیاه
 تا سبکباری ز وسعت نایدم
 بر زبان کذب و اذیت نبودم
 نه که فاشش پیش این و آن کنم
 حق احمد و آل او قادات دین
 تا نگردد بر نفاقم جان اسیر
 ز ابتلای خیر و شر آرم شعف
 در نظر حسن کسان ناید قبیح
 خانه ام را گو مکن زیر و زبر
 تا نجویم نیکی از بد ای خدا
 تا اعانت کردن اهل غوا
 حب لهوم نفکند دل در بلا
 کز بدی نیکی طمع ناید بجان

با مذمت آمده با مفخرت
تادراید نور اخلاص خدا
معصیت در چشم کوچک نایدم
نایدم بر جان زار بینوا
که خدا دارد از آن افعال خشم
که بود شرک خفی با کبریا
تا وقاحت تا خیانت کم کند
لا ابالی جان نیاید در دروغ
بغی و لهو و لغو بر دل متصل
ملجأ و امیدگاه بنندگان
بنندگان مؤمنان محسنان
پادشاه ذوالعطای ذوالعلا
جرعه‌ای از جام احسانم چشان
تا کنم شرحی ز عقل با تمیز

یا علی ای از تو دنیا و آخرت
حب هر دو از دلم بیرون نما
تا به اهل دین تواضع باشدم
بیحیائی و سفاهت از ریا
دعوی بیمعنی و گرمی چشم
دعوی بیمعنی و اشک ریا
ره مده در ظاهر و در باطنم
وز دروغم دل نگرده بی فروغ
در ره حق نیاید استهزا به دل
یا علی ای درگهت اندر جهان
بنندگان خسته جان ناتوان
حق جاه و قرب ایشان بر خدا
بر سریر امن و آرامم نشان
ساغر احسان به جام جان بریز

لمعة الثامن و الثلثون فی العقل و الهوی

قال الصادق علیه السلام: العاقل من كان ذلولاً عند اجابة الحق متصفاً بقوله جموحاً عند الباطل خصيماً بقوله يترك دنياه و لا يترك دينه و دليل العاقل شيان صدق القول و صواب الفعل. و العاقل لا يحدث بما ينكره العقول و لا يتعرض للتهمة و لا يدع مداراة من ابتلى به. و يكون العلم دليلاً في اعماله و الحلم رفيقه في احواله و المعرفة يقينه في مذاهبه. و الهوى عدو العقل و مخالف الحق و قرين الباطل و قوة الهوا من الشهوات و اصل علامات الهوى من اكل الحرام و الغفلة عن الفرائض و الاستهانة بالسنن و الخوض في الملاهي.

می‌نماید روشنت اطوار عقل
در بیان عقل فرماید چنین
متصف بر قول در اعلام حق
همچنین بر قول در باطل عنود
نگذرد چون باشدش عین یقین
لیکن از دینش نباشد درگذشت
صدق قول و فعل نیک با تمیز
مرد عاقل هرگز آنجا نگذرد
سوی تهمت نگذرد اندر جهان
در مداراکی عنان از کف دهد
حلم در احوال او باشد رفیق
در مراتب از یقینش معرفت
جز هوا نبود مخالف عقل را
هست با باطل قرین از آن سبق

سی و هشتم لمعه از انوار عقل
حضرت صادق شه عقل آفرین
عاقل آن باشد که باشد رام حق
هیچ بر باطل نیارد سرفرود
ترک دنیا می‌کند اما ز دین
از سر دنیا تواند درگذشت
مرد عاقل را دلیل آمد دو چیز
هرکجا که عقلش انکار آورد
جانب تهمت ندارد میل جان
مبتلا چون شد مدارا میکند
در عمل علمش دلیلی بس شفیق
در مذاهب از یقینش معرفت
دشمنی بر عقل نبود چون هوا
چون هوا باشد مخالف بهر حق

این هوا را قوه از شهوت رسید
 از فرایض غفلت آرد این هوا
 هم فرو رفتن بهر لهو از هواست
 این مناجاتم ز عقل دور بین
 یا اله العالمین ای حکمت
 قوه توفیق همراهم ز تو
 هادی توفیق همراهم نما
 تا نگردم بر ملاهی مبتلا
 استعانه استغاثه از تو است
 کاستهانه بر ستن نبود قرین
 باز دارم بطن از اکل حرام
 شهوت آمد چون مقوی هوا
 یا الهی تا هوایت بر سرم
 ز آن هوا آمد هوایی تا به سر
 کز تعلق نه نشان نه نام بود
 کز تعلق نه نشان آنجا نه نام
 عقل را چندانکه پرسیدم خبر
 با دوگام حیرت و غیرت براه
 بهتر از نیاز و نیاز بزم عشق
 حسن را دیدم چو خورشید منیر
 بر سرم افتاد از فتوای عقل
 خوش هوایی چون هوای کوی یار
 یارب اندر این هوای ذوالعلا
 بر پریم و اندر هوای معرفت
 در نظر نمایم نگردم مبتلا
 از محل تهمتم کآن غفلت است
 وارهان از عقل فرما فتح باب
 بهر دنیا تا نگویم ترک دین
 سرفرو نارد دلم برنا صواب
 حق احمد حق آل طاهرین
 تا بیانی آورم در وسوسه

شهوت از اکل حرام آمد پدید
 استهانت بر ستن از مصطفی
 خوش دل آن عاقل که رسته زین بلاست
 میکند روشن دل اهل یقین
 کرده حیران عقل را با آن سعت
 از ره تحقیق آگاهم ز تو
 از حقیقت عقل آگاهم نما
 تا نگردم مبتلای هر بلا
 در بلا چشم اغاثه از تو است
 غفلتم نبود ز مفروضات دین
 تا نسازد جان بشهوت مبتلام
 همدم باطل هوا در نفس ما
 سایه افکن شد شدم حق ملتزم
 بازگردم در هوایی بال و پر
 حب حب دانه مودت دام بود
 حب بود دانه مودت قید و دام
 با تفکر هر کجا کردم نظر
 رهسپر بودم بسی بیگانه و گاه
 چون نبذ دل کرد ساز بزم عشق
 جمله ذرات آینه صورت پذیر
 از هوای حسن و حسن رأی عقل
 چون هوای کوی یارم عقل بار
 بال و پر بخشای کز شاخ هوا
 آشیان بنمایم و عنقا صفت
 آنچه را نبود موافق عقل را
 که بنفس و قلب و جانم آفت است
 قول و فعلم ز آن همه صدق و صواب
 قول باطل را شوم خصمی مبین
 قول حق را آورم از جان جواب
 استقامت بخش عقلم را بدین
 افکند تا عقل از سر وسوسه

لمعة التاسع والثلاثون فی الوسوسة

قال الصادق عليه السلام: لا يتمكن الشيطان بالوسوسة من العبد الا وقد اعرض عن ذكر الله و استهان بامرہ
 واسكن الى نهيه و نسي اطلاعه على سره و الوسوسة ما يكون من خارج القلب باشارة معرفة العقل و مجاورة

الطبع و اما اذا تمكن فى القلب فذلك غى و ضلالة وكفر والله عزوجل دعا عباده بلطف دعوته عرفهم عداوة ابليس فقال عز من قائل ان الشيطان لكم عدو فاتخذوه عدو فكن معه كالغريب مع كلب الراعى يفرع الى صاحبه فى صرفه عنه وكذلك اذا تاك الشيطان موسوسا ليضلك عن سبيل الحق و ينسيك ذكر الله فاستعد منه بربك و ربه فانه يوبد الحق على الباطل و ينصر المظلوم بقوله عزوجل: انه ليس له سلطان على الذين آمنوا و على ربهم يتوكلون و لن يقدر على هذا و معرفه اتيانه و مذاهب و سوسته الا بدوام المراقبة و الاستقامة على بساط الخدمة و هية المطلاع وكثرة الذكر و اما المهمل لاوقاته فهو صيد الشيطان لامحالة و اعتبر بما فعل بنفسه من الاغواء و الاستكبار حيث غره و اعجبه عمله عبادته و بصيرته و رايه و جراته عليه قد اورثه علمه و معرفته و استدلاله بمعقوله اللعنة عليه الى الابد فما ظنك بنصحه و دعوته غيره. فاعتصم بحبل الله الاوثق و هو الالتجاء والاضطرار بصحة الافتقار الى الله فى كل نفس ولا يغرنك تزيينه الطاعات عليك فانه يفتح لك تسعة و تسعين بابا من الخير ليظفر يك عند تمام المائة فقابله بالخلاف والصد عن سبيله و المضادة «باستهو انه».

لمعه سى و نهىم زين مدرسه	مى نمايد دور از دل وسوسه
حضرت صادق كه ريب و وسوسه	نيست در اصحاب او از مدرسه
اين چنين فرمايد اندر وسوسه	گر نمائي گوش اين پندت بسه
وسوسه شيطان نمايد بر دلى	كه كند اعراض از ذكر على
وامر او را استتھانت آورد	جان به منهيات او ساكن كند
اطلاع حضرت رب العباد	گرددش از دل فراموش و زياد
وسوسه از خارج قلبت بود	عقل اشاره طبع همراهى كند
ليك گردد قلب گردد جايگير	جان شود كفر و ضلالت را اسير
آن خداوند على جل جلال	بندگان را خوانده با لطف و جمال
كرده عارفشان ز شيطان لعين	كه شما را دشمنى باشد مبين
چون شما را دشمن است او پس شما	دشمنش گيريد از قول خدا
باش با او همچو آن شخص غريب	كش سگ راعى زند بر دل نهيب
آورد روى فزع بر صاحبش	تا ز آزارش شود او حاجبش
همچنين آيد چو شيطاني ترا	تا كند گمراهت از راه خدا
تا فراموشت كند ذكر اله	بر خدا از صدق دل مى پر پناه
كز حقيقت او بحق يارى كند	باطل از ياريش متواري كند
ياري مظلوم بر ظالم كند	هست با ياريش ظالم را چه حد
خويش فرمايد كه او را سلطنت	نيست بر آن مؤمنان كز معرفت
هست از پروردگار بارشان	در دل و در جان توكلل يارشان
در فن وسواس آن ديو لعين	نيست راه معرفت هرگز جز اين
كه نگهبان باشيش از دل مدام	مستقيم خدمت شه مستدام
مطلع از هيبست شاه كبير	كو بود بر جمله پنهاني خبير
ذكر حق بسيارگوئي بر دوام	بر دوام و مستدام و صبح و شام
وآنكه اهمالش بود در ذكر هو	لامحاله صيد شيطان است او
عبرت آور بر فعال او بخويش	كه گرفت اغوا و استكبار پيش

گشت مغرور عبادتهای خود
 ز آن بصیرت ز آن علوم و معرفت
 شد ز استدلال معقولش حصول
 آنکه با خود عقل و علمش این کند
 چنگ زن حبلی که باشد بیشتر
 هست آن حبل التجا و اضطرار
 یک نفس این بند نگذاری ز کف
 زینت طاعات بنماید ترا
 جمله از نیکی مگر یابد ظفر
 پس مقابل باش با او از خلاف
 تانیفتی در فن و سواس او
 این مناجاتم ز سواس آورد
 یا الهی ای نگهدارنده تو
 دین ما را حفظ کن از فضل خویش
 تا ز استهوی شیطان در امان
 در نظر نور یقین تابان بود
 اتفاق هست چون با اهل دین
 کی مقابل آیدم با اختلاف
 گر هزاران حیلهم پیش آورد
 چون مراقب هست سلطان رقیب
 در کفم حبل المتین التجاست
 یک نفس یک دم ز کف نگذارمش
 یا علی بر تو پنا آورده ام
 کز فریب و شیط آن نفس فریب
 یا علی توفیق ذکرم یار کن
 جان و دل منما به اهلالم قرین
 ذکر خود را مونسیم کن بر دوام
 هیبت روز قیامم را ز دل
 هول روز مطلع بر دل مدام
 تا فن و سواس آن خصم مبین
 ای که فرمودی به آن گول غبی
 زین سگ بد نفس کافر کیش امان
 وارهان جانم ز سواسش که هست
 خود چو فرمودی که گیریش عدو
 تا نیارد و سوسه در باطنم

کرد جرئت از بصارت های خود
 حاصلش شد لعنت حق عاقبت
 تا ابد دوری ز دربار وصول
 دعوت و نصحت بغیری چون بود
 ز آن وثوق اهل ایمان و بصر
 با صحیح افتقار کردگار
 کو نماید غرهات از هر طرف
 نمود و نه باب بگشاید ترا
 بر تو در آن آخرین باش ز شر
 باش با او متفق در اختلاف
 در ضررها از هواهای نکو
 جان برون و قلب از آن ایمان برد
 ای نگهدارنده هر بنده تو
 ای که باشد فضلت از اندازه بیش
 باشدم دین و دل و ایمان و جان
 در دلم بیمی کی از شیطان بود
 اختلاف هست با شیطان یقین
 چون بود آئینه ادراک صاف
 مستحق حال درویشش آورد
 کی گذارد کردم او را رقیب
 اضطرار و افتقارم بر ملاست
 در مقام استهانه نارمش
 روی صدق از التجا آورده ام
 دورم انم یارقیب یارقیب
 دورم از ادبار و استکبار کن
 تا نگردم صید شیطان لعین
 فاش و پنهان در دل و جان صبح و شام
 یک زمان یک دم مفرما منفصل
 مستقیم بزم خدمت مستدام
 آیدم در دیده دل مستتین
 که تو را بر بندگانم دست نی
 الامان از قید کید و شیط آن
 بر سر ره هر طرف او را نشست
 یاریم فرما که واپیچم به او
 تانسازد در جهنم موطنم

تا نیارد از فنون بندگی عجب بر جان و برم شرمندگی

لمعة الاربعون فی العجب

قال الصادق عليه السلام: العجب كل العجب ممن يعجب بعمله و هو لا يدري بم يختم له. فمن اعجب بنفسه في فعله فقد ضل عن منهج الرشاد و ادعى ما ليس له و المدعى من غير حق كاذب و ان اخفى دعواه و طال دهره فان اول ما يفعل بالمعجب نزع ما اعجب به ليعلم انه عاجز حقير و يشهد على نفسه بالعجز لتكون الحجة اوكد عليه كما فعل بابليس و العجب نبات حبها الكفر و ارضها النفاق و ماءها الغي و اغصانها الجهل و ورقها الضلالة و ثمرته اللعنة و الخلود في النار. فمن اختار العجب فقد بذر الكفر و زرع النفاق فلا بد من ان يثمر بان يصبر الى النار.

میکند روشن همه ظلمات عجب
دور باشد دوستش از اعتلا
العجب کل العجب ممن عجب
عجب آرد غافل از احوال خویش
نیک باشد عاقبتشان یا وبال
از خصال جان و از افعال تن
ادعای غیر حقش رونماست
گرچه پنهان داردش در عمر دهر
آنچه از آن عجب دارد میرود
تا بیند عاجز است و جایگیر
همچنان که گشت بر شیطان تمام
دانه اش کفر و زمین هستش نفاق
برگ آن گمراهی و لعنت ثمار
در زمین تخم نفاق و کفرکشت
بار تخم کفر چوود غیرنار
تا نگردد جان و دل پابند عجب
عجب و عجزم را بجان دانا توئی
که نباشد جز قصور معرفت
زرع نمودم چه آرد تا ظهور
قاصرم در علم دانائی تراست
چون توانم خورد بار عجب را
برگ آن گمراهی از حضرت بود
دانه کفر ارض نفاقش جای خوش
گوی اندر این زمین ریشه مکن
عجب اگر هست از توام باشد بجان
بنده ام عاجز فقیر و خوار و زار

لمعه چهلّم ز نور ذات عجب
حضرت صادق که از عجب و ریا
در بیان عجب فرماید عجب
ای شگفت از آنکه بر اعمال خویش
کآن عملها را چه باشد احتمال
هرکه عجب آرد بنفس خویشتن
در حقیقت گمراه از راه هداست
کاذب است و نیستش از صدق بهر
اولین فعلی که با معجب شود
تا بداند ناتوان است و حقیر
تا شود حجت ز حق بر آن تمام
این گیاهی هست بس بابرگ و ساق
آب آن غی است و جهلش شاخسار
هرکه بر جان اختیارش عجب گشت
هر زراعت لازمش چون هست بار
این مناجاتم گشاید بند عجب
ای که بر سرّ و علن بینا توئی
می برم بر تو پناه از این صفت
در زمین دل بجز تخم قصور
عاجزم عاجز توانائی تو راست
کی توانم برد بار عجب را
این گیاهی که برش لعنت بود
شاخه جهل و غی بود آبشخورش
از زمین قلب ما برکن ز بن
یا علی از عجب نفس دون امان
عجب من بر من مفرما آشکار

از تولای تودر دستم عصا
 با تولای تو مغرور است جان
 در عمل ما را تولای تو بس
 یا علی ای قاسم جنات و نار
 جان غم پرورد از آن راحت برد
 یا علی زین جوعمان فریادرس
 این گرسنه جوع باشد زیستش
 رخصتی فرمای کز اکل و طعام
 از کلام نور شرحی در کلام

ناتوانم خسته جانم با عصا
 گر بود عجب و غرورم توأمان
 عجب آردگر عمل بر جان کس
 این عمل گر عجب آردگویار
 با تولای تو جان کی غم خورد
 اکل جان ما غم یار است و بس
 این بود جوعی که سیری نیستش
 در میان آمد چو از خوردن کلام
 آورم با خاطری سیر از طعام

لمعة الحادی و الاربعون فی الاکل

قال الصادق علیه السلام: قلة الاكل محمود فی کل حال و عندکل قوم لان فيه مصلحة للباطن و الظاهر. و المحمود من المأكولات اربعة ضرورة و عدة و فتوح و قوة: فالاكل الضروري للاصفیا و العدة للقوام الاتقیا و الفتوح للمتوکلین و القوة للمومنین و ليس شی اضر بقلب المومنین من کثرته فیورث شیئین قوة القلب و هیجان الشهوة و الجوع ادام للمومنین و غذاء للروح و طعام للقلب و صحة للبدن قال رسول الله (ص): ماملا ابن آدم وعاء اشمرن بطنه و قال داود علیه السلام: ترک لقمة مع الضرورة الیها احب الی من قیام عشرين ليلة و قال رسول الله (ص): المومن یاکل فی معاوحد و المناق یاکل فی سبعة امعاء و قال النبی (ص): ویل للناس من القبقیقین قیل و ما هما یا رسول الله قال: البطن و الفرج و قال عیسی بن مریم علیهما السلام: ما مرض قلب باشد من القوة و ما اعتلت نفس باصعب من بغض الجوع و هما زمامان الطرد و الخذلان.

زانکه وجه اکل در آن منجلی است
 خادمانش دائمنند اندر صیام
 از برای اصفیا و مخلصان
 نزد هر قوم است محمود این خصال
 ظاهر و باطن بحال هرکسی
 بهر هرکس هر یکی راهست اسم
 چارمین قوه است بر اهل قنوع
 عده از بهر قوام و اتقیاست
 قوه مومن را بجان بدهد فتوح
 مثل پر خوردن دو چیز او را ثمر
 نفس را هیجان شهوت آورد
 چون غذای روح از آن حاصل شده
 صحت تن نیز از آن حاصل شده
 اوکه جز ذکرش نمی بودی غذا
 بدتر از اشکم اگر بسیار خورد
 با ضرورت ترک یک لقمه طعام

لمعه چهلویکم چون خور جلی است
 حضرت صادق که از اکل حرام
 بین بیان اکل فرماید چسان
 کم خوری باشد عمود کل حال
 زانکه در آن مصلحت باشد بسی
 اکل محمود آمده بر چار قسم
 آن ضروره، عده، و دیگر فتوح
 با ضرورت اکل شأن اصفیاست
 اکل بر اهل توکل شد فتوح
 هیچ بردل نی زیانش بیشتر
 قلب را عمیان قسوت آورد
 مومنان را نان خورش جوع آمده
 قلب را باشد طعامی خوش مزه
 احمد مختار محبوب خدا
 گفت انسان هیچ ظرفی پر نکرد
 گفت داوود نبی بر او سلام

دوست تر باشد برم از بیست شب
گفت پیغمبر ز حق رحمت بر آن
همچنان اکل منافق چون بود
این چنین فرمود فخر عالمین
عرض نمودند کآنها چیستند
عیسی مریم علیهما السلام
صعب تر علت باین نفس دنی
طرد و خذلان را امانند این دو تا
زین مناجاتم رسد رزق حلال
جوع محبوبم بود بر فیض دوست
عیسی مریم نیم کز نفخ دم
از دم ارشادات ای روح مسیح
میبرم بر حق پناه از ققبین
داد از فرج و گلو فرج و گلو
نیستم داوود لیک آن لقمه را
اینکه فرمودند بدتر ظرف نیست
چون منافق هفت روده پر کند
یارب از اکل منافق در جهان
تا به اکل مؤمنان قانع شویم
لیک جوع ذوق جان بر وصل یار
این غذا در دل قساوت آورد
قوت مؤمن را که قوت روح راست
دائماً بر یک نهج روزی کنم
اکل بر اهل توکل شد فتوح
قانعم گر آن نمائی روزیم
عده کز بهر قوام و اتقیاست
یا علی آن عده چه غیر ازولات
رزق ما باشد جز از ما بهر کیست
آن ضرورت را که قوت اصفیاست
جان ما را قوتی باشد از آن
یا علی سیرم ز جوع مال کن
تا بپوشم از محارم چشم جان

ایستادن بر عبادت با تعب
که خوراک مومن از یک روده دان
میخورد تاهفت روده پر شود
وای بر اهل نفاق از ققبین
گفت جز فرج و گلو تن نیستند
گفت بدتر درد دل را قسوه نام
نی بعالم همچو بغض جوع نی
طرد و خذلان توام یا رب مباد
از جناب رازقم جل جلال
گر قساوت نیست در قلبم از اوست
مردۀ پوسیده را زنده کنم
روح بخشم از سسختنهای فصیح
که رسد ز ایشان بجان بیارشین
جان ودل از آن دوام دنگ و دلو
می توانم ترک از لطف شما
از شکم چون پر شود این رمز چیست
جان و تن در هفت درگه افکند
لقمه ای روزی مفرما قسم جان
نان خورش از جوع برخوان آوریم
کآن غذای روح شد لیل و نهار
نفس را هیجان شهوت آورد
رمز قوت و قوت اهل وفاست
تا نیستم در بلایی از شکم
آن فتوح از شوق می آید به روح
چون فتوح تسست دل را ملتزم
با تهیه آمده بر خوان ماست
کآن بود ذات و ولایتها صفات
چون قوام جسم و جان را زندگیست
امر و نهی پادشاه ذوالعلاست
که نگیرد حاصل از قوت جهان
قلت اکلیم عمود حال کن
شرحی از غرض بصر گویم عیان

لمعة الثانی والاربعون فی غرض البصر

قال الصادق علیه السلام: ما اغتنم احد بمثل ما اغتنم بغض البصر لان البصر لا یغض عن محارم الله الا وقد سبق

الى قلبه مشاهدة العظمة و الجلال. سئل اميرالمومنين عليه السلام بما ذا يستعان على غض البصر فان بالخمود تحت سلطان المطلع على سرک و العين جاسوس القلب و بريد العقل فغض بصرک عما لا يليق بدينک و يکرهه قلبک و ينکره عقلک. قال النبي(ص) غضوا ابصارکم تروا العجايب. قال الله عز و جل: قل للمومنين يغضوا من ابصارهم و يحفظوا فروجهم و قال عيسى بن مريم عليهما السلام للحواريين: اياکم و النظر الى المخدورات فانها بذر الشهوات و نبات القسوة و قال يحيى ابن زكريا عليهما السلام: الموت احب الى من نظرة غير واجب و قال عبدالله ابن مسعود لرجل نظر الى امراة قدعادهها في مرضيها: لو ذهبت عيناک لکان خير لک من عيادة مريضک و لاتتوفى عين نصيها من نظر الى مخدورالاوقدانعقد عقدة على قلبه من المنية ولاتتحل الا باحدى الحالين اما ببيکاء الحسرة و الندامة بتوبته صادقة و اما باخذ حظه مما تمنى و نظر اليه فاخذ الحظ من غير توبة مصيره الى النار و اما التائب الباکی بالحسرة و الندامة عن ذلك فماواه الجنة و منقلبه الى الرضوان.

نور باران ميشود بر بام و در چشمشان باز است بر حل و حرام گوش دل بگشا بپوشان پس نظر مثل آن کز چشم پوشی رونافت جز که اجلال خدا در قلب يافت کز چه بتوان پرده دار دیده شد مطلع از سرت از حال الست چشم خود از هر چه نالایق بپوش و آنچه را عقل تو انکار آورد تا گشاید او عجایب بر شما تا بپوشاند چشم از ناگزین حفظ فرج خویشتن را کرده اند بر حذر باشید از کار نظر در زمین دل گیاه قسوت است زآنکه بر نامحرم اندازم نظر نزد بیمار زنی مردی چو دید که اگر میشد ترا نور بصر تا نیفتادی گنه بر گردنت بهر استیفای منظوری کز آن آرزوی آن گهره در دل نشد یا به اخذ حظ از آن یا انتقال بازگشت از صدق بر باب کرم جانب نارت برد از حو بهات بازگشتش باغ رضوان و نعم جز ز روی خوب خوبان در جهان در ره رضوان قربت بر دوام

چل و دوم لمعه از غض بصر حضرت صادق که خدامش تمام بین چه میفرماید از غض بصر از شماها کس غنیمت را نیافت زآنکه چشمی از محارم رونافت از امیرالمومنین پرسیده شد گفت رفتن تحت سلطانی که هست چشم جاسوس دل و عقل است و هوش هر چه را دین و دلت خوار آورد گفت پیغمبر ببندید چشمها حق تعالی گفت قل للمؤمنین چون بپوشانند چشم از ناپسند گفت عیسی با حواریین مگر زآنکه آن در نفس بذر شهوت است گفت یحیی مرگ بر من دوست تر گفت عبدالله مسعود آن سعید دیده اش بگشوده و دارد نظر بود بهتر زین عیادت کردند هیچ چشمی وانگردد در جهان عقده ای بر قلب از آن حاصل نشد و آن گره نگشاید الا در دو حال ز آن بگریه حسرت و اشک ندم کامجویی ز آن بغیر از توبهات بازگشت و گریه و اشک ندم این مناجاتم ببندد چشم جان ای گشوده چشم امید تمام

تا نیفتد بر دلم از دیده بند
چون بجز اشک ندلم جز توبه نی
اشک حسرت بر رخم جاری مکن
از رخ خوبان نظر را ده جلا
دیده را داده نشان ناظری
عقده‌ای از میل در دل افکنم
دام راهش زلف محبوبان شود
وز قیود هر دو عالم رسته دار
کار بر دل ز آن نظر مشکل فتد
هم مگر عصمت ز حق دارد نگاه
چشم بد بین جمله گمراهی کند
تخم شهوت نفس را در بوم و بر
بر نیاید بر نیارد اختلاف
چون نمودی خود بکن حفظ نظر
دین و دل هر چیز که خویش بود
از برید عقل و جاسوس نظر
جای بخشا تا شوم نیکو خصال
ساختی کار دو عالم سر بسر
تا نبینم غیر محرم همدمی
ناردم غیر از تو منظوری دگر
در نظر نایند چو آرم اعتبار
گریه حسرت نیارد دمبدم
که نزد جز در ره حق یک قدم

چشم جانم را ز نامحرم ببند
عقده دل را گشایش یا علی
از نظر جان مرا ناری مکن
گر نظر بگشائیم بر خود گشا
جلوه روی بتان ظاهری
هر نظر که بر رخ ایشان کنم
میل دل چون جانب خوبان رود
دل در آن دامم الهی بسته دار
از نظر گر عقده‌ای بر دل فتد
هست مشکل سوی نامحرم نگاه
عصمت از حق گرنه همراهی کند
باز دارم تا نپاشم از نظر
تا گیاه قسوه‌ام از قلب صاف
مومنان را امر بر غض بصر
تا ز آنچه عقل انکارش بود
باز پوشانم نظر بندم بصر
زین ظل سلطنت ای ذوالجلال
یا امیر المؤمنین کز یک نظر
چشم بر بندم زهر نامحرمی
محرمی کن همدم تادر نظر
جز جمال دلگشای یار یار
هر کجا کز مشی بگذارم قدم
حق شاه اصطفی نور قدم

لمعة الثالث و الاربعون فی المشی

قال الصادق علیه السلام: ان كنت عاقلا فقدم العزيمة الصحيحة و النية الصادقة في حين قصدك الى اى مكان اردت فانه النفس عن التخطي الى المحذور. وكن متفكرا في مشيك و معتبر العجايب صنع الله تعالى اينما بلغت ولا تكن مستهزئا و لا متبخترا في مشيك و غض بصرك عما لا يليق بالدين و اذكر الله كثيرا. فان قد جاء في الخبران المواضع التي يذكر الله فيها و عليها تشهد بذلك عند الله يوم القيمة و تستغفر لهم ان يدخلهم الله الجنة. ولا تكثر الكلام مع الناس في الطريق فانه فيه سوء الادب و اكثر الطرق مراصد الشيطان و متجره فلا تامن كیده. و اجعل ذهابك و مجيئك في طاعة الله و السعي في رضاه فان حركاتك كلها مكتوبة في صحيفة قال الله تعالى يوم تشهد عليهم السنتهم و ايديهم و ارجلهم بما كانوا يعملون و قال الله عزو جل: و كل انسان الزمناه طائره في عنقه.

مشی را روشن کند بر هر رفیق
گر تو هستی مرد عاقل دارگام

لمعه چل و سیم اندر طریق
گفت صادق از حقش بر جان سلام

در ره از عزم صـحیح معتبر
 آن زمان که قصد راهی میکنی
 نفس را وادار از گام خطا
 باش در ره با تفکر و اعتبار
 سوی استهزا مرو از هیچ رو
 چشم و دل از هرچه نالایق بیند
 ز آنکه هرجائی که ذکر حق شود
 طالب آمرزش از رب کریم
 گپ مزن بسیار با مردم براه
 این طرق اکثر که می بینی بین
 ایمن از کیدش مزن در راه گام
 سعی در راه رضای حق نما
 ز آنکه مکتوب است جمله کارهات
 یوم تشهد علیهم السـنه
 هم زبان هم دست و پاشان در حساب
 همچنین گفته خدا عزوجل
 کرده لازم کرده ایم آن کردنش
 این مناجاتم براه کوی یار
 یا علی ای با شما ما را حساب
 طایر اعمال ما را پرکجا
 در هوای آن عقاب تیز بال
 گرچه لازم کرده حق برگردنم
 من کجا و جلوه پیش پادشاه
 عضو عضو این شهادت میدهند
 میروم راهی که میدانم یقین
 که براه شاه از سر کرده پا
 برده ام از کید شیطان لعین
 خویش را قابل نمی بینم که خویش
 بندگان بندگان را بنده ام
 بسته ام در ره زبان از هر سخن
 یا علی در ره زبانم بسته دار
 چون بره کل اللسان فرمودیم
 هر قدم مردم بهرجا میزنم
 یارب از ذکر دلم غافل مدار
 چشم پوشم از همه نالایقی

نیت صادق بخود کن همسفر
 هر مکان را که قدم خواهی زنی
 جانب محذور گو مگذار پا
 در عجایبهای صنع کردگار
 نز تجبر نز تخطر کام جو
 ذکر حق بسیار کن ای هوشمند
 در قیامت آن شهادت میدهد
 می شود تا می بردشان در نعیم
 کاندرا آن نبود ادب دار انتباه
 جای شیطان است و باشد در کمین
 آمد و رفتت بطاعت کن تمام
 جز که در راه رضا مگذار پا
 در نبی بنگر که فرماید خدات
 دست و پاشان در عملها بینه
 بر عملهاشان گواهی باصواب
 که بهر انسان هر آنچه از عمل
 روز محشر طائرش برگردنش
 گردد از عین هدایت نور بار
 سوی دیوان شما ما را ایاب
 پیش شهباز ولایات شما
 طایر اعمال ما ناچیز بال
 در حقیقت لیکن آن طایر منم
 جمله اعضا بر این معنی گواه
 کز ولایت با ولایت توأمند
 میروم سوی جوانمردان دین
 تک زنان نه سرشناسند و نه پا
 التجا بر بندگان شاه دین
 پای بتوانم در این ره هشت پیش
 بندگی را در دو عالم زنده ام
 تا نیایم بی ادب در انجمن
 تا شوم محفوظ از شر شرار
 دل بـذکر خویشـتن بگشودیم
 هم عنان با ذکر مولا میزنم
 با بصیرت تا شوم با اعتبار
 هست نالایق چه؟ جز تو مابقی

جز به انعامت نظر نالایق است	کور آن دل که جز او را شایق است
هست امیدم از عنایات علی	ای عنایاتت بهرچیزی جلی
کاندرین راه خطرناک عظیم	که در آن در هر قدم جانراست بیم
بخشی از توفیق ما را همهمی	تا رهانند جانما از گمراهی
جمع چون گردیدمان خاطر برآه	راحت خواب آورد بی اشتباه
نیست در ره خواب جایز جز که جان	امینیت یابد ز راه و همهمان

لمعة الرابع والاربعون فی النوم

قال الصادق علیه السلام: نم نومة المتعبرين ولانتم نومة الغافلين. فان المتعبرين الاكياس ينامون استرواحا ولا ينامون استبطارا. قال النبي (ص): تنام عینای ولاینام قلبی و انوبنومک تخفیف مونتك على الملائكة واعزل النفس عن شهواتها و اختبریها نفسک وكن ذامعرفة بانك عاجز ضعيف لا تقدر على شئی من حركاتك و سكونك الا بحکم الله و تقدیره. و ان النوم اخ الموت و استدل بها على الموت الذى لاتجد السبيل الى الانتباه فيه و الرجوع الى اصلاح مافات عنك و من نام عن فريضة اوسنة او نافلة فأنه بسببها شئی فذلك نوم الغافلين و سيرة الخاسرين و صاحبه مغبون و من نام بعد فراغه من اداء الفرائض و السنن و الواجبات من الحقوق فذلك نوم محمود و انى لا اعلم لاهل زماننا هذا شيئا اذا اتوبهذه الخصال اسلم من النوم لان الخلق تركوا مراعات دينهم و مراقبة احوالهم و اخذوا شمال الطريق و العبدان اجتهد ان لا يتكلم كيف يمكنه ان لا يستمع الا ماله مانع من ذلك و ان النوم خير من اخذ تلك الآلات فى معاصى الله. قال الله عز و جل: ان السمع و البصر و الفؤاد كل اولئك كان عنه مسئولا و ان فى كثرته آفات و ان كان على سبيل ما ذكرناه و كثرة النوم يتولد من كثرت الشرب و كثرت الشرب يتولد من كثرة الشبع و هما يثقلان النفس عن الطاعة و يقسيان القلب عن التفكير و الخضوع و الخشوع. واجعل كل نومك آخر عهدك من الدنيا و اذكر الله بقلبك و لسانك و خف اطلاعه على سرک و اعتقد بقلبك مستعينا به فى القيام الى الصلوة اذا انتبهت فان الشيطان يقول لك نم فان لك بعد ليلا طويلا يريد تفويت وقت مناجاتك و عرض حالک على ربك و لاتغفل عن الاستغفار بالاسحار فان للقائين فيه اشواقا.

چل و چارم لمعه همچون آفتاب	می نماید روشنم اظوار خواب
حضرت صادق که نوم غفله نیست	هر که را درگاه او شد جای زیست
وصف فرماید ز خواب آگاه باش	خواب اگر هم میکنی در راه باش
خواب معتبرین دانا یان بکن	خواب اهل غفلت نادان مکن
خواب معتبرین بود از روم ولین	نه که از روی بطر چون مترفین
معتبرین را خواب استرواحی است	یعنی استکبارشان نموده مست
خواب اهل غفلت استبطاری است	کیست مستبطر لفات خودپرست
گفت پیغمبر که چشمم گر بخواب	هست قلبم را ولی بیدار یاب
چون بخوابی نیت تخفیف کار	بر ملک کن نفست از شهوت برآر
خویش را از حال خواب آگاه دار	عجز و ضعف خویش بین و افتقار
که نه ای قادر به حرکت نه سکون	جز بتقدیر شه بیچند و چون
پس بود این خواب با مردن قرین	هم دلیلی نیست بر مردن چو این
مردنی که راه بیرون شد از آن	نیست الا ابستلای او بجان

مرجع اصلاح آنچت فوت شد هرکه خوابید و از او گردید فوت هست خواب غافلان خوابش یقین و آنکه از بعد فرایض وز سنن خفت خوابش خواب محمود آمده من نمی بینم بر اهل این زمان ز آنکه خلق از بس به غفلت توأمند نه مراقب میشوند احوال را بنده گر جهد آورد اندر سکوت می تواند ترک گفتن لاعلاج جز که باشد مانعی وز بهر این چون خدا عزوجل گوید چنین هست در بسیاریش آفت بسی کثرتش از کثرت شربت بود چون ز طاعت باز دارد اکل و شرب از تفکر باز دارد وز خضوع خواب را کن آخر عهد حیات اطلاعش بر نهان خود ببین استعانت جو که در وقت نماز ز آنکه چون آگاه از خوابت شوی خواب میکن خواب شب باشد دراز عرض حالت کن بر پروردگار وقت استغفار خوش باشد سحر این مناجاتم ز خواب غفله باز ای که آمد امרת استغفار ما یار کن توفیق خود ما را سحر حالت را مطلع هستی چنان حیلۀ شیطان نفس بدسگال حالتی ده تا رهم از حیلۀ هاش کثرت اکلم نیاید در حساب اکل و شربم دل ز جانم سیرکرد آن طعامی کز خدا دور افکنند یا علی سیریم بخشا ز آن طعام تا منامم سیر طاعت شود گوش و چشم و دل چو مسئل آمدند

فکرت خواب است بنگر خواب خود سنتی یا فرض یا نفلی چو موت اوست مغبون و بود از خاسرین وز ادای واجبات ذوالممن صاحب آن خواب مسعود آمده اسلم از این خواب کاری در جهان نه رعایت دینشان را میکنند چپ گرفته منهنج راه هدا ممکنش باشد اگر آرد ثبوت لیک نتواند شنیدن را علاج خواب باشد آلتی نیک از یقین گوش و چشم و دل همه مسئل دین گرچنانکه گفته شد خوابد کسی کثرت شرب از شبع حاصل شود قلب را قسوه بیارد اکل و شرب وز دل و جان می برد نور خشوع در زبان و قلب کن ذکر خدات معتقد از قلب باش و مستعین سازدت بیدار ذکر بی نیاز گویدت شیطان گمراه غوی تا نماید فوت از تو وقت راز هان مشو غافل ز استغفار بار قنانتین را شوق آن دم بیشمر میکند بیدار از عرض نیاز خوش به استغفار تو اسحار ما تا شود و باب استعلا مگر که نیم خود مطلع از سر آن افکنند در خواب غفلت بالمال خواب غفلت ناردم در ارتعاش ز آنکه سیرابم نسازد بحر آب جسم و جانم خواب در زنجیرکرد آن ترلزل باشد از قسم و رسد تا که بیداری ببینم از منام از کلام و صوت جان راحت شود با یقین زین خواب مقبول آمدند

نیست هیچ از خواب نیکوتر بجان
 باز بر حکم نبی و بر ولی
 تا نیفتم در مهالک یا ربا
 از ادای فرض و سنت بهره ور
 تا نیفتم جان به خسران مبین
 غیر خواب غفله گرنی حاصلی
 بلکه بهتر مرگ صدباره از آن
 یعنی از تنبیه ارشاد شما
 میکند جان صیدکد اهرمن
 چشم جانم باز بر احسان تو
 نه سکون نه حرکت از خود بجان
 قوت و قدرت ولی دانم زکیست
 آورم از شهوت بر تو پناه
 پیش دست حکم سلطان جلیل
 گردمی در غفله بگذاری مرا
 چیستم خواب و چه بیداریستم
 باز دار از غفلتم در هر حساب
 حسن را کردم مباشر فاش و سر

خویش فرمودی بر این اهل زمان
 چون نباشد گوشه و چشمی ولی
 ز آن میان گو خواب هوشم در ربا
 لیک خواب غفلتم از سرببر
 تا نباشم از گروه غافلین
 یا علی گر نیست بیدارت دلی
 خواب غفله هست مرگش توأمان
 ز آنکه غفلت باشد از یاد خدا
 فوت سازد واجب و فرض و سنن
 یا علی دست من و دامان تو
 عاجزم خوادم ضعیف و ناتوان
 شهوت نفسم نمیدانم ز چیست
 قوت و قدرت ترا ای پادشاه
 کیستم من بنده ای زار و ذلیل
 چیست خواب و چیست بیداری مرا
 نیستم من نیستم من نیستم
 هرچه میداری چه بیداری چه خواب
 تا دگرگردم معاشر فاش و سر

لمعة الخامسة و الاربعون فی المعاشرة

قال الصادق عليه السلام: حسن المعاشرة مع خلق الله تعالى في غير معصيته من مزيد فضل الله عند عبده و من كان خاضعاً لله في السر كان حسن المعاشرة في السرو العلانية. فعاش الخلق الله تعالى ولا تعاشرهم لنصيبيك من الدنيا و لطلب الجاه و الريا و السمعة ولا تسقطن بسببها من حدود الشريعة من باب المماثلة و الشهرة فانهم لا يغنون عنك شيئاً و تفوتك الآخرة بلا فائدة. و اجعل من هواك منكم بمنزلة الاب و الاصغر بمنزلة الولد و المثل بمنزلة الاخ و لاتدع ماتعلمه يقيناً من نفسك بماتشك فيه من غيرك و كن رفيقاً في امرك بالمعروف و شفيقاً في نهيك عن المنكر و لاتدع النصيحة في كل حال قال الله تعالى: و قولوا للناس حسناً و اقطع عمن تنسك وصلته ذكر الله و تشغلك الفتنة عن طاعة الله فان ذلك من اولياء الشيطان و اعوانه و لا يحملنك رويتهم على المداينة عند الحق فان في ذلك الخسران العظيم.

تا معاشر سازدت جان باختیار
 باشد این معنی از آن روشن چو نور
 که نباشد معصیت را ره در او
 فضل الله است آن بر بندگان
 خوش معاشر می شود سر و ملا
 نه برای سمعه ای مرد خدا
 جانب همنامی و شهرت مرو

چل و پنجم لمعه گردد نور بار
 صادق آن حسن معاشر را ظهور
 زیستن با خلق با خلق نکو
 از مزید فضل الله است آن
 هر که خاضع شدند بهی از خدا
 نز برای جاه و نه بهر ریا
 از حدود شرع حق ساقط مشو

کارسازی هیچ از آنها نبود
اکبر از خود را بکن جای پدر
آنکه شد با تو برابر در جهان
آنچه میدانی یقین از خویشتن
باش خود با امر معروف رفیق
باز مگذاری نصیحت را ز دست
بین که فرموده خدای ذوالمنن
هرکه پیونددش برد ذکرت زیاد
هرکه مشغول نماید الفتش
ز آنکه آنها اولیای شیطنه اند
که مبادا رؤیت آن گولها
آن بتحقیق است خسرانی مبین
این مناجاتم معاشر میکند
یا الهی یا الهی یا اله
کز معاشر بودن آن گولها
ز الفت آنان که از طاعات جان
ز اولیا و اعوان شیطان الامان
گر معاشر میکنیم ای ذوالجلال
تا به نیکوئی سخنرانی کنم
امر معروفم بجان فرما رفیق
تا نصایح را ز کف نگذارم
یارم از ذکر خود غافل مدار
تا هر آنچه کز خودم بینم یقین
یا علی حالی کرم فرما مدام
تا پسرگیرم ز خود هر خردتر
از تماثل ده مثال رستگاری
از حدود شرع مندازم بدور
هرکه را یارب معاشر می شوم
همتی تفویض فرما ای خدا
قربتاً لله معاشر سازمان
تا شود حسن کلامم آشکار

فوت گردد آخرت بیفایدت
اصغر از خود را بدان جای پسر
تو برادر گیر او را از میان
وامهل با آنچه از غیر است ظن
همچنین با نهی منکر شو شفیق
در همه حالی کز احوال آن به است
که نکو با مردمان میگو سخن
دل ز پیوندش ببر جان ساز شاد
از اطاعت رو بتاب از وصلتش
یاوری شیط شیطان میکنند
سست آرد نزد حق جل علا
گر معاشر میشوی شرطش بین
باخیار خلق بالله الاحد
می برم ز آفته گان بر تو پناه
نیست حاصل غیوردوری از هدا
می کند مشغول جانم وارهان
که فراموش میکند ذکرت ز جان
کن کرامت بر زبان حسن مقال
از سخنشان یار ایمانی کنم
دل ز نهی منکرم بنما شفیق
در همه حالی بهر جا هر دمی
کز قساوت دل نگرده تنگ و تاز
باز نگذارم بغیر از ریب دین
تا برادر بینم امثال تمام
هرکه از من اکبر آن گیرم پدر
تا ز شهرت نایدم دلبستگی
که ریا و سمعه دل سازند کور
با وی از خوبی مباشر می شوم
که نه بهر جا باشد نه ریا
ظاهر و باطن بمردم مهربان
از کلام آرم مگر شرحی بکار

لمعة السادس و الاربعون فی الکلام

قال الصادق علیه السلام: الکلام اظهر ما فی قلب المرء من الصفاء و الکدر و العلم و الجهل. قال امیرالمؤمنین علی ابن ابی طالب علیه السلام: المرء مخبوء تحت لسانه. فزن کلامک و اعرضه علی العقل و المعرفة فان کان لله

و فی الله فتکلم به وان کان غیرذلک فالسکوت خیر منه. فلیس علی الجوارح عبادة اخف مؤنة و افضل منزلة و اعظم قدرا عندالله من الکلام فی رضاءالله ولوجهه و نشر آلاءالله ونعمائه فی عبادته. الا ترى ان الله تعالی لم يجعل فیما بینہ و بین رسله معنی یکشف ما اسر الیهم من مکنونات علمه و مخزونات وحیه غیرالکلام وکذلک بین الرسل و الامم. ثبت بهذا انه افضل الوسائل و الطف العبادة وکذلک لامعصية اشغل علی العبد و اسرع عقوبة عندالله و اشدها ملامة و اعجلها سامة عندالخلق منه و اللسان ترجمان الضمیر و صاحب خیر القلب و به ینکشف ما فی سر الباطن و علیه یحاسب الخلق یوم القيمة. و الکلام خمر یسکر القلوب و العقول ما کان منه لغير الله و لیس شیء احق بطول السجن من اللسان قال بعض الحكماء: احفظ لسانک عن خبیث الکلام و فی غیره لاتسکت ان استطعت. فاما السکينة والصمت فهي هیئة حسنة رفيعة من الله عز وجل لاهلها و هم امناء اسراره فی ارضه.

میرساند بر دل و جان انام
میرساند بر جهان نور و سلام
علم و جهل و تیرگی صافی و نور
حسن و قبح مرد را زیر زبان
پیش عقل و معرفت و آنگه بین
ورنه می باشد سکوت بس نکو
نی سبکتر در مؤنت ای عزیز
از سخن نبود بقرب پادشه
نشر آلاء و نعم از آن شود
در میان انبیاش از بدو حال
از کنوز علم مکنونات خود
همچنین بین رسل با امتان
از وسایل الطیف و افضل یقین
که کند مشغول از حق همچو آن
خلق را از آن ملامت بیشمر
از سخن میسازد بر دل خبیر
در قیامت حاسب خلق است آن
که از آن عقل است چون دیوانه ای
هست طول سجن احق بهر زبان
از کلام خبیث و ادار این زبان
گر توانی در احسانی پیاش
هیئت با رفعت اند از کردگار
کرده بر اسرار خود حقشان امین
میرساند بر جان نور و سلام
انبیای اولیای شرع و دین
جان ما را نیکی و رفعت رسان

لمعه چهل و ششم نور کلام
گفت صادق او که صدقش در کلام
آنچه در دل از سخن دارد ظهور
گفت امیرالمؤمنین مخفی بدان
پس کلامت را بسنج ای مرد دین
گر بود لله و فی الله پس بگو
بر جوارح از عبادت هیچ چیز
وافضل و اعظم بقدر منزله
کآن لوجه الله رضا الله بود
هان نمی بینی که حق جل جلال
معنی ای که کشف اسراری کند
جز سخن چیزی ندارد در میان
زین بیان ثابت شد اینکه هست این
همچنین نبود گناهی در جهان
هم ز حق آید عقابش زود تر
ترجمان باشد زبان بهر ضمیر
منکشف گردد به آن سر نهان
این کلام آمد می میخانه ای
ز آن سخن کز غیر حق دارد بیان
نیک فرماید حکیمی نکته دان
لیک در حسن سخن ساکت مباش
از سکینه وز خموشی گوش دار
از برای اهلشان که در زمین
این مناجاتم ز انوار کلام
ای امینان کلامت در زمین
از سکینه وز خموشی در جهان

کن به زندانم زبان در آن مقام
تا از آن می مست سازم مردمان
کز قیامت سازم آسان حساب
کشف فرمودی رموز کبریا
در دو عالم نیست چون غیر از کلام
در بساط انیس فرما محترم
قدر استعداد از آن آگه کنم
از فیوضات ای لطیف ذوالکرم
از بلاغت کن کرم فضل و عظم
زین سبکتر نیست چیزی یا علی
تر زبان سازم زبان خامه را
مدح و ذم خویش را یکسان کنم

در امانم دار از خبیث کلام
باز کن لله و فی اللهم زبان
آنچنان بازم زبان کن در خطاب
ای که از نور سخن برانبیا
افضل از جمله وسایل یا سلام
از سخنهای سرورش غیبیم
کشف اسرار کلام الله کنم
تا نمایم نشر آلاء و نعم
در کلامم از ره فضل و کرم
در عبادت گرچه سنگینم بسی
کز بیان قول مردان خدا
شرحی آرم در بیان مدح و ذم

لمعة السابع والاربعون فی المدح و الذم

قال الصادق علیه السلام: لا یصیر العبد عبداً خالصاً لله تعالى حتى یصیر المدح و الذم عنده سواء لان الممدوح عند الله لا یصیر مذموماً بذمهم وكذلك المذموم ولا تفرح بمدح احد فانه لا یزید فی منزلتک عند الله ولا یغنیک عن المحکوم لک و الممدوم علیک ولا تحزن ایضاً بدم احد فانه لا ینقص عنک به ذرة و لا یحیط عن درجة خیرک شیئاً و اکتف بشهادة الله لک و علیک. قال الله عز وجل: وکفی بالله شهیداً. و من لا یقدر علی صرف الذم عن نفسه ولا یستطیع علی تحقق المدح له کیف یرجى مدحه او یخشی ذمه و اجعل وجه مدحک و ذمک واحداً وقف فی مقام تغتم به مدح الله عزوجل لک و رضاه فان الخلق خلقوا من الفجر من ماء مهین و لیس لهم الا ما سعوا. قال الله عزوجل: و ان لیس للانسان الا ما سعى و قال عزوجل: و لا یملکون لانفسهم ضراً ولا نفعاً و لا یملکون موتاً و لا حیوة و لا نشوراً.

نور پاشان می نماید برام
نیست زینسان مدح و ذم گوید ترا
تا نگردهد مدح و ذم پیشش سوا
همچنین مذموم او ممدوح کیست
کآن مزید منزلت نی نزد یار
حکم و تقدیرش مقدر شد ترا
ذره ای کم از تو ندارد گفته هاش
اکتفا کن بر شهادت غیب دان
مدح و ذم خویش را از کس بدان
یا ز مدحی جان و دل معمور کرد
یا که از ذمش بدل باری گذاشت
مدح حق را دان غنیمت بیشکی
او که خلقت کرده از ماء مهین

چل و هفتم لمعه اندر مدح و ذم
حضرت صادق که مدحش حدما
لا یصیر العبد عبداً خالصاً
ز آنکه ممدوح خدا مذموم نیست
شاد از مدح کسی دل را مدار
نه غنی میسازد از آنچه خدا
نیز از ذم کسی غمگین مباش
ذره ای خیر تو را ننهد از آن
و کفی بالله شهیداً را بخوان
آنکه نتواند ذم از خود دور کرد
چون توان از آن امید مدح داشت
روی مدح و ذم خود را کن یکی
هم رضای او غنیمت دان یقین

پس نباشد هیچ انسان را مگر
 لیس للانسان الا ماسعا
 همچنین گوید خداوند بشر
 نه بمرگ و زندگانی خویشتن
 این مناجاتم نماید مستوی
 ای به شر و زندگانی و ممات
 نه بنفع خویشتن مالک کسی
 خلقتم فرمودی از ماء مهین
 من که مالک نیستم بر نفع و ضر
 در مقام اغتنامم باز دار
 تا ز مدح و ذم تفاوت نایدم
 سعی من در راه خشنودی یار
 روی مدح و ذم من اندر جهان
 یا علی ای تو مفاتیح غیوب
 مدح و ذمم بی تفاوت آمده
 در سجود تو چه بت چه تراش
 من که نتوانم بخود مدحی گرفت
 گر ز مدح و ذم کس غمگین و شاد
 بر بد و نیکم خدا شاهد بس است
 نه ز کس یک ذره نیکم میرو
 یا الهی حالتی بخشا بجان
 مدح و ذم چون بجان یکسان بود
 مدح و ذم چون بی تفاوت شد بجان

آنچه سعی آرند اندر خیر و شر
 از کلام الله بود جل علا
 که نیند مالک بخود در نفع و ضر
 نه نشور روز حشر انجمن
 مدح و ذم از عنایات علی
 جز تو کس مالک نه از جمله جهات
 نه بضر خویش جز تو یا علی
 قسمتم فرمودی از ماء معین
 نه بموت و نه حیات از هیچ سر
 تا غنیمت از رضا آید بکار
 ز آنکه بر من نیست جز سعی خودم
 از قدم صدق نیست و امدار
 نیست جز سوی خدای غیب دان
 بر تظاهر سیر احسان و عیوب
 ز آنکه جانم سجده گاه بت شده
 پیش سلطانی تو در ارتعاش
 یا کنم ذمی ز خود صرف این شگفت
 جان و دل سازم زهی خبث نهاد
 دیگرم چه احتیاجی بر کس است
 نه ز قول کس نکویم بد شود
 که نگردد شاد و غمگین ز این و آن
 بر مرا دل مبتلا کی میشود
 کی جدل در دین کند با مردمان

لمعة الثامن و الاربعون فی المرآء

قال الصادق علیه السلام: المرآء داء «رد» و لیس فی الانسان خصلة اشد منه و هو خلق ابلیس و نسبتہ. فلا یماری
 فی ای حال کان الامن کان جاهلا بنفسه و بغیره محروما من حقایق الدین. روی ان رجل قال للحسین ابن
 علی (ع) اجلس حتی نتناظر فی الدین فقال یا هذا انا بصیر بدینی مکشوف علی هدای فان کنت جاهلا بدینک
 فاذهب فاطلبه مالی و للممارات. و ان الشیطان لیوسوس للرجل و یناجیه و یقول ناظر الناس فی الدین
 لئلا یظنوا بک العجز و الجهل. ثم المرآء لا یخلوا من اربعة اوجه اما ان تتماری انت و صاحبک فیما تعلمان فقد
 ترکتما بذلک النصیحة و طلبتما الفضيحة و اضعتما ذلک العلم و اتجملانه فاطهر تما جهلا و خاصمتما جهلا. و
 اما تعلمه انت فظلمت صاحبک بطلب او یعلمه صاحبک فترکت حرمتہ و لم تنزله منزلته و هذا کله محال فمن
 انصف و قبل الحق و ترک الممارات فقد اوثق ایمانه و احسن صحبة دینه و صان عقله.

چل و هشتم لمعه است اندر مرآء
 حضرت صادق که خدامش مرآء
 ظلمتش را میکنند روشن بما
 از یقین دردینشان نی از ریا

ور مرا فرماید آن دردی ردیست
 آن به نسبت خلق ابلیسی ز تست
 جز به آن کس که بود نادان بسی
 با حسین ابن علی گفتا یکی
 که بیا بنشین که در آداب دین
 من به دین خویشتن داناستم
 چون توئی جاهل به دینت پس برو
 بامماراتم چه کان شیطانی است
 مرد را گوید نهانی کای فلان
 ظن عجز و جهل بر تو ناورند
 چار باشد این مرا بشنو زجان
 یا جدل داری بیارت درفنی
 پس به این ترک نصیحت کرده‌اید
 یا که نادانی تو ویارت هم آن
 یا تو دانی صاحب نادان در آن
 یا که او دانا و تو نادان در آن
 جمله این باشد محال اهل دین
 هر که ز انصافش قبول حق نمود
 کرد ایمان محکم و صحبت نکو
 این مناجاتم رهاند از مرء
 یا علی ای عقل و دین سالم ز تو
 جان شد از دور از ممارات از تو شد
 از مرا جان مرا دادی امان
 وارهاندیم از فن ابلیس جان
 گر مرا ممدوح می‌بودی بدین
 شکرکز فضل علیم رهنما
 عصمت و توفیق همراهم نما
 تا نیندازم به غیبت جان خویش

نیست در انسان بتر ز آن خصله نیست
 این مرا نبود بهرحالی درست
 نز حقیقت دین خود نه از کسی
 که بدش در دین و در ایمان شکی
 مجلسی سازیم فرمودند این
 در نظر راه هدا پیدااستم
 در طلب میباش و هر جانب بدو
 و سوسه شیطان انسی جانی است
 شو مناظر در ره دین باکسان
 ای مرائی این ممارات تو چند
 وز دل و از جان برون کن فکر آن
 که بود بر هر دوتان علمش جلی
 علم را ضایع فضیحت کرده‌اید
 جهل خود ظاهر نمودید از میان
 ظلم بر نادانیش کردی عیان
 ترک کردی حرمت علمش عیان
 صاحب انصاف اگر هستی بین
 از مرء بگذشت و از گفت و شنود
 با سلامت ماند دین و عقل او
 زین مرض جان را روان بخشد شفا
 صحبتم خوش محکم و قائم بتو
 دل پر از نور کرامات از تو شد
 باز کردی بر رخم باب امان
 تا تناظر نبودم با این و آن
 شاه کردی با گروه مؤمنین
 رسته شد جان و دل از داء مرا
 تا نیفتم از مرء اندر ریا
 تا نیارد غیبتم اعجاب پیش

لمعة التاسع و الاربعون فی الغیبة

قال الصادق علیه السلام: الغیبة حرام علی کل مسلم مأثوم صاحبها فی کل حال: وصفة الغیبة ان تذكر احدا بما
 ليس هو عندالله عیب و تدم ما یحمده اهل العلم فیه و اما الخوض فی ذکر الغایب بما هو عندالله مذموم و
 صاحبه فیه ملوم فلیس بغیبة وان کره صاحبه اذا سمع به و کنت انت معافا عنه خالیا منه و تكون فی ذلک مبینا
 للحق من الباطل بیان الله و رسوله و لکن بشرط ان لا یكون للقایل بذلک مراد غیر بیان الحق و الباطل فی دین
 الله تعالی. و اما اذا اراد به نقص المذكور بغیر ذلک المعنی فهو ماخوذ بفساد مراده و ان کان صوابا و ان اغتبت

فبلغ المغتاب فاستحل منه فان لم تبلغه فاستغفر الله له و الغيبة تاكل الحسنات كما تاكل النار الحطب. اوحى الله تعالى موسى بن عمران عليه السلام: المغتاب اذا تاب فهو آخر من يدخل الجنة و ان لم يتب فهو اول من يدخل النار. قال الله تعالى: ايجب احذكم ان ياكل لحم اخيه ميتا فكرهتموه آلايه. و وجوه الغيبة تقع بذكر عيب فى الخلق و الخلق و الفعل و المعاملة و المذهب و الجهل و اشباهه و اصل الغيبة تتنوع بعشرة انواع: شفاء غيظ، و مساءة قوم و تصديق خير، و تهمد و تصديق خبر، بلاكشفه، و سوء ظن و حسد و سخرية و تعجب و تبرم و تزين. فان اردت السلامة فاذكر الخالق لا المخلوق فيصير لك مكان الغيبة عبرة و مكان الاثم ثوابا.

<p>میرھانند می‌بُرد در بزم راز جانیشان از غیبه باشد مرتعش صاحبش در جمله حال اندر اثم آنچه را نرد خدا معیوب نی نزد اهل علم محمود البیان ز آنچه نزد حق بود مذموم او نیست غیبت نزد ارباب علوم صاحبش گر بشنود ز آن نیست خوش خالی از آن عیب باشی بیخلاف حق و باطل را نمائی ز آن نسق وز رسول الله بحق جاری شده جز بیان حق نباشد قصد جان او موآخذ هست از آن غیبت بسی از فساد نیستش آثم شود چونکہ باشد نیت او ناصواب صاحبش پیشت طلب کن حلیت از خداوند لطیف غیب دان کہ خورد آتش حطب رادر جهان کہ اگر غیبت کنند توبہ خواند داخل جنت زہی اطوار بد داخل نار جہنم او بود دوست میدارید آیا از شما گوشت پس نزد شما این نیست خوش عیب در خلق است و در خلق و صفت مذهب و جہل و دگر اشباہ آن نوعهای آن بخوان با امتیاز یاری قومی بشمشیر زبان کہ نباشد کشف از ہر رہگذر ہم تعجب ہم ترحم ای عزیز</p>	<p>لمعه چهل و نهم از غیبه باز حضرت صادق کہ خدام درش گفت غیبت بر مسلمانان حرام وصف غیبت آنکہ یاد کس کنی ذم کس گوئی بہ آنچه هست آن لیک در ذم کسی رفتن فرو صاحبش ہم ز آن عمل باشد ملوم گرچہ باشد مکرمہ آن بر صاحبش شرطش آنکہ تو از آن باشی معاف مطلبت باشد از آن تیبان حق آن بیانی کز خداوند آمده شرط دیگر آنکہ قایل رادر آن لیک اگر قصدش بود نقص کسی ز آنکہ در آن نیستش فاسد بود گرچہ باشد در حقیقت باصواب پس اگر غیبت نمودی و آمدت ورنہ استغفار میکن بہر آن میخورد حسنات را غیبت چنان حق تعالی وحی بر موسا رساند آن بود آخر کسی کہ میشود ور نکرد او توبہ اول آنکہ شد بین کہ فرماید خدا جل علا کہ خورد او از برادر مرده اش چند وجہ آمد وجوہ غیبت در معامل در فعالیت همچنان اصل غیبت میشود نوع باز آن شفای غیب باشد از نہان تہمت و تصدیق کردن در خبر بدگمانی و حسد سخریہ نیز</p>
---	---

هم تـزین این همه حاصل از آن
یاد خالق کن نه از مخلوق تا
هم ثواب آید ترا جای گناه
این مناجاتم ز غیبت جان و دل
یا علی ای خالق ارض و سما
میبرم بر تو پناه ای پادشاه
کز تغیظ میشود حاصل بجان
یا علی از عصمت یاریم کن
تا بتصدیق کسی خبث کسی
بدگمانی و حسد سخریه را
یاریم از جان و ازدل دور دار
عجب در اعمال عالم ره مده
آن ترحم کآید از غیبت پدید
زینت اعمال و افعال مکن
از وجوه غیبت رو باز دار
تا نگویم عیب در خلق کسی
تا نیابم در مقال و در فعال
نه بر رفتار کسی کارم بود
نه بنادانی کس عیبش کنم
یا علی از خوردن مردار امان
شکر کز احسان شاه غیب دان
ورنه گری توبه می آمد اجل
ور بتوبه می شدم از این جهان
یاریم زین آتش اعمال سوز
گر بعمرم غیبتی بنموده ام
روی استغفار دارم از تو باز
ای خفی اللطف ای آگاه راز
آگهی کز بهر تیغ حق است
گر به آن داری عقابم حاکمی
شرط غیبت چونکه می باشد چنین
بر تمامی عیبه دانا توئی
یا علی از عیبه امان و ارهان
تا ببینم رویت شرک از ریا

پس اگر خواهی سلامت در میان
جای غیبت عبرت آید مر تو را
بر خدا از شر غیبت بر پناه
میرسد آرد حضـورم متصل
ای ز نورت جمله عالم را ضیا
از اصول غیبت آن فعل تباه
یا به استمداد قوم و دوستان
از فن تهمت نگهداریم کن
نفکنند در غیبتم جان زکی
که ز غیبت میشود حاصل بما
حق عباد «زکی» الاعتبار
راه غفلت در دل آگه مده
در مراعات رحم زشت و پلید
ز آن تـزین اسوء الحالم مکن
تا نیارد اغتیابم خوار و زار
تا نبینم عیب در خلق زکی
از کسی عیبی که افتم دروبال
که بعیب او سر و کارم شود
نه بنالانی نهان طعنه زنم
جانم از مردار خواری و ارهان
جان ز حفظش شد ز غیبت در امان
بودمی از داخلان نار اول
آخرین داخل بدم ز اهل جنان
جان و دل از نـقمت حسرت مسوز
غیبتی از غفلتی بنموده ام
باب غفران بر رخم فرمای باز
باب غیبت گر برویم گشته باز
آن بیانی کز نبی مطلق است
از نهانی نهانم عالمی
کز معایب جان و دل نبود رهین
بر تمامی عیبه اینا توئی
با محاسن باز فرما چشم و جان
از ریا شرحی نویسم با ضیا

لمعة الخمسون فی الریا

قال الصادق عليه السلام: لا تراء بعملك من لا يحيى ولا يميت ولا يغنى عنك شيئاً والريا شجرة لا تثمر الا لشرك الخفى واصلها النفاق. يقال للمرائى عند الميزان خذ ثوابك وثواب عملك ممن اشركته معي، فانظر من تعبدو من تدعو و من ترجو و من تخاف. واعلم انك لا تقدر على اخفاء شئ من باطنك عليه تعالى و تصير مخدوعاً بنفسك. قال الله تعالى: يخادعون الله والذين آمنوا و ما يخدعون الا انفسهم و ما يشعرون. فاكثر ما يقع فى الريا فى البصر و الكلام و الاكل و المشى و المجالسة و اللباس و الضمك و الصلوة و الحج و الجهاد و قراءة القرآن و سائر العبادات الظاهرة فمن اخلص لله باطنه و خشع له بقلبه و رآى نفسه مقصراً بعد بذل كل مجهود وجد الشكر عليه حاصلًا فيكون ممن يرجى له الخلاص من الريا و النفاق اذا استقام على ذلك فى كل حال.

لمعه خمسون از آن لمعات نور	ظلمتستان ریا از آن ظهور
حضرت صادق بر او از حق سلام	در ریا فرموده تییانی تمام
ای ریائی برکسی منما عمل	که نه زنده می‌کند نه آرد اجل
نه تو را چیزی از آن حاصل بود	نه از آنست بی نیازی میرسد
این ریا چون شجره با برگ و ساق	میوه اش شرک خفی اصلش نفاق
چون مرئی نزد میزان میرسد	این چنین از حق به او گفته شود
بر عملهایت برو بستان جزا	ز آنکه بنمودی شریک او را بما
پس بین معبود میدانی که را	برکه امیدت بود خوانی که را
از که باشد بیم بر جانت بدان	که ندانی کرد از او چیزی نهان
ور بخواهی خدعه برخود میکنی	بین که فرماید خداوند غنی
که منافق با خدا خدعه کند	با رسول و هر که ایمان آورد
لیک خدعه شان نباشد جز بخویش	جمله نادانند از اندازه بیش
بیشتر چیزی که واقع در ریا	می‌کند باشد نظر خاصه مرء
هم کلام و مشی دارد این اساس	همنشینی با کسان هم زین لباس
در لباس این ناخوشی هم میشود	همچنین در خنده های نیک و بد
در نماز و حج و افعال حسان	در جهاد و در قرائت همچنان
در عباداتی که باشد ظاهری	این ریا ظاهر بود چون بنگری
پس کسی که خالصاً لله شد	با دل خاشع ز هیبت شاه شد
دید خود را بس حقیر و مقتصر	بعد بذل جهد و سعی مستمر
یافت شکری در نهان خویشتن	دید شاکر قلب و جان خویشتن
هست امید خلاصش از ریا	وز نفاق ارحالش این شد دائماً
این مناجاتم رهاند از ریا	ز استعانت پادشاه اولیا
یا علی ای باب تو امیدگاه	ای که باب تو بود باب اله
مستقیم دار در اخلاص خویش	محرم فرما به بزم خاص خویش
بر بساط خدمت راهی بده	قلب خاشع جان آگاهی بده
بذل جهدم گرچه کردم بیشتر	خویش را دادم حقیر و مقتصر
خود حقیرم لیک تقصیرم کبیر	از کرم کن عفو تقصیر حقیر
ز آن عباداتی که می‌آرد ریا	جسم و جانم را بری دار ای خدا

بر تو پیدا هر چه پیدا و نهان
در امانم دار پنهان و عیان
بر بلائی جان نگرده مبتلا
جان برون از بزم ایمان ناآورد
ریشه آن از نفاق و گمراهی است
قطع نخل امن از اندیشه مکن
برکه بنمایم عمل خود کیست آن
داغ شرکت بر دل و جانم منه
شرحی آرم در حسد بس منجلی

ای خدا ای مستغاث ای مستعان
از خداع نفیس دارم در امان
تانیارد خدعه در جانم بلا
تا بلای شرک بر جان ناآورد
این درختی که برش شرک خفی است
گوی در ارض دلم ریشه مکن
جز تو مغنی نیست کس اندر جهان
در پناه حفظ خود جایم بده
کز ریا چون یافتم خود را بری

لمعة الحادی والخمسون فی الحسد

قال الصادق علیه السلام: الحاسد يضر بنفسه قبل ان يضر بالمحسود كالبليس اورثه بحسده لنفسه اللعنة و لآدم عليه السلام الاجتباء و الهدى و الرفع الى محل حقایق العهد و الاصطفاء فكن محسودا و لاتكن حاسدا فان میزان الحاسد ابدأ خفيف بثقل میزان المحسود و الرزق مقسوم فماذا ينفع الحسد الحاسد و ماذا يضر المحسود الحسد و الحسد اصله من عمى القلب و جحود فضل الله و هما جناحان للكفر و بالحسد وقع ابن آدم فى حسرة الابد و هلك مهلكا لا ينجو منه ابدا و لا توبة للحاسد لانه مصر عليه معتقد به مطبوع فيه يبدو بلا معارض له و لا سبب و الطبع لا يتغير عن الاصل و ان عولج.

میکند روشن ترا چشم رمد
جمله محسود آمدند از خلق هو
نفس خود را از ضرر محفوظ آر
پیش از آن کآرد به محسودش مکر
ماند بر جان لعن حقش تا ابد
ره نمودش سوی عهد اصطفا
گو متاع امنیت کاسد مباح
بس سبک نوعی که گوئی نیست چیز
می شود از این سبک از آن گران
ز آن ضرر محسود را کی میرسد
وز جحود فضل الله الصمد
زین دو بر چرخ حسد بر شد حسود
در هلاک و نقیمت حسرت ابد
نه در توبه شود بازش بجان
معتقد در آن و بر آن بس مصر
ناگهانی و بجان کرده مقام
طبع را تغییر کی حاصل شود
گو معالج شو طیب مهربان

لمعة احدى و خمسين از حسد
حضرت صادق که صدیقان او
گوید از حاسد بیانی گوش دار
حاسد اول بر خودش آرد ضرر
مثل ابلیس لعین کش از حسد
وز برای آدم آمد اجتباء
باش محسود و بکس حاسد مباح
هست میزان حسود بی تمیز
میکند محسود را میزان گران
رزق مقسوم است چه نفع از حسد
باشد از کوری دل اصل حسد
چون دوبالند این عما و این جحود
از حسد فرزند آدم می فتد
نه نجاتی هست حاسد را از آن
زانکه او برخویش می باشد مضر
طبع او در آن شده خوگرمدم
بی معارض بی سبب وز اصل خود
طبع را تغییر از اصلش کی توان

نور ایمان ز آن بدلهای میرسد
 التفاتت ای طیب مهریان
 از حسد در باز نمودی همان
 از قناعت و رضا باب کرم
 قلب را مونس نشد جان را انیس
 زین بلاجان و تنم خسته نشد
 از حسد بر جان نیامد حاصل
 بر دلم باب هدا گردید باز
 چون فتد که باشدش فریادرس
 خود بخود سوی هلاکت میرود
 در بیانش آورم شرحی عیان

این مناجاتم رهاند از حسد
 ای علاج دردهای ناگهان
 همچنانکه از ازل بر روی جان
 بسته دارش تا شود وابر رخم
 شکرکین خلق بد و طبع خسیس
 باب توبه ز آن بجان بسته نشد
 جحد فضل الله و کوری دلم
 شکرکز احسان شاه بی نیاز
 آتش رشک و حسد بر جان کس
 آن حسود از خود برنج اندر بود
 از حسد بدتر طمع باشد بجان

لمعة الثانی و الخمسون فی الطمع

قال الصادق علیه السلام: بلغنی انه سئل کعب الاحبار ما الاصلح فی الدین و ما الافسد؟ فقال الاصلح الورع و الافسد الطمع. فقال له السائل صدقت یا کعب الاحبار. و الطمع خمر الشیطان یسقی بیده لخواصه فمن سکر منه لا یصحوا فی الیم عذاب الله و مجاورة ساقیه ولو لم یکن فی الطمع سخط الاشارة الدین بالدنیا لکان عظیما. قال الله تعالی: اولئک الذین اشتروا الضلالة بالهدی و العذاب بالمغفرة و قال امیر المؤمنین علیه السلام: تفضل علی من شئت فانت امیره و استغن عن من شئت فانت نظیره و افتقر الی من شئت فانت اسیره. و الطامع منزوع عنه الایمان ولا یشعر لان الایمان یحجز بین العبد و بین الطمع فی الخلق فیقول: یا صاحبی خزائن الله مملوءة من الکرامة «وهولاء یضیع اجر المحسنین» و هولاء یضیع اجر من احسن عملا و مافی ایدی الناس فانه مشوب بالعلل و یرده الی التوکل و القناعة و قصر الامل و لزوم الطاعة و الیأس من الخلق فان فعل ذلك لزمه و ان لم یفعل ذلك ترکه مع شوم الطمع و فارقة.

می برد سر میکند با یار مع
 از کسی کش کعب الاخبار است نام
 هست و چه افسد بیان فرما مبین
 هست افسد هر که هست او را طمع
 خود طمع خمیرست شیطان ساقیش
 مست شد هر کس از این جام بلا
 جز عذاب دردناک کردگار
 این خمارش در سقر آید بسر
 دین بدنیا باختن بودی هنر
 که خریده گمراهی را بر هدا
 صبر چون دارند بر نار عقاب
 حکم فرموده ز حکمت این چنین
 دار استغنا و باش او را نظیر

لمعة پنجاه و دوم از طمع
 گفت صادق از خدا او را سلام
 گشت پرسیده که چه اصلح به دین
 گفت اصلح آنکه بیش او را ورع
 سائلش تصدیق کرد و گشت خوش
 بر خواصش می دهد این باده را
 لا جریم او را نسازد هوشیار
 جز جوار ساقیش اندر سقر
 گر نبودی با طمع سخطی مگر
 حق تعالی بین که گوید شخصها
 هم خریده مغفرت را بر عذاب
 حضرت مولا امیر المؤمنین
 کن تفضل بر کس و باشش امیر

هرکه باشد می‌شوی او را اسیر
 ز آنکه ایمان با طمع ناهمسر است
 از کرامات ار تو هستی حق پرست
 نیست طامع هرکه هست از مؤمنین
 با علل آمیخته از هر سندی
 با توکل با قناعت قلب و جان
 لازمت سازد بطاعت کردگار
 جانب باب رجا میخواندند
 یعنی ایمان گردد از جان «صاحب»
 یعنی آن طبع طمع می‌شوم شوم
 الا مان از این فراق ای الامان
 می‌نماید با قناعت یار و مع
 کز طمع آید بجان بنما رها
 باز بر باب امید چشم جان
 تا نگرده جان اسیر هر دنی
 گردن جان از اسیری وارهان
 برگدای در گهت احسان نما
 تا نیارم غیر تو بر کس نیاز
 زیر دست فاقه ام دستم بگیر
 بر همه شه خاصه بر مؤمنان
 گمراهی را با عذاب از بیش و کم
 می‌شدم طرح عذاب آخرت
 مست از آن نفس طامع شوم و پست
 حاصل حالم نگردد بالمال
 هوشیاری بخشم از ایمان و کیش
 چون کلام تست ذل من طمع
 تا طمع ذلت نیارد بر سرم
 رو به باب لی مع الله آمدم
 تا بیابم بخشش و جود و سخا
 در میان آرم از آن شرح و بیان

هرکه را پیشش نمودی خود فقیر
 طامع ایمان رفتش و لایشعر است
 گویدش صاحب خزینه حق پرست
 لا یضیع الله اجر المحسنین
 آنچه باشد در کف مردم بود
 باز میگرداندت ایمان روان
 آورد قصر امل ایمان بکار
 ناامید از خلق میگرداندت
 پس اگر گردی بقول صاحب
 ورنه بگذارد ترا با آن مشوم
 آورد پای فراق اندر میان
 این مناجاتم رهاند از طمع
 یا علی از فرقت ایمان مرا
 ناامیدم از همه خلق جهان
 از کرم بر روی ما بگشادری
 یا علی تا کی اسیر این و آن
 یا علی بر در گهت هستم گدا
 بی نیازم ساز از هر برگ و ساز
 یا امیر المؤمنین هستم اسیر
 ای که هستی از فضل در جهان
 گر نمی‌کردی فضل مهرم
 می‌خریدم با هدا و مغفرت
 یا علی زین خمر شیطانی که هست
 در امانم دار تا افساد حال
 تا که نفروشم بدنی دین خویش
 وارهانم یارب از ذل طمع
 یاریم ده تا طمع را سر برم
 از طمع چون سر بریدم مع شدم
 سجده آرم جاودان آن باب را
 از سخا آمد چونامی بر زبان

لمعة الثالث والخمسون فی السخا

قال الصادق علیه السلام: السخا من اخلاق الانبياء و هو عماد الايمان و لا يكون مؤمن الاسخيا ولا يكون سخي الا ذا يقين و همة عالية لان السخاء شعاع نور اليقين و من عرف ما قصدها عليه ما بذل و قال النبي (ص): ما جبل ولى الله الاعلى السخاء. و السخاء ما يقع على كل محبوب، اقله الدنيا و من علامة السخا ان لا يبالي من اكل

الدنيا و من ملكها مؤمن او كافر عاص او مطيع شريف او وضيع. تطعم غيره و يجوع و يكسو غيره و يعرى و يعطى غيره و يمتنع من قبول عطاء غيره و لا يمن بذلك و لا يمن و لو ملك الدنيا باجمعها لم ير نفسه فيها الا اجنبيا، ولو بذلها فى ذات الله فى ساعة واحدة مامل. قال رسول الله (ص): السخى قريب من الله، قريب من الناس، قريب من الجنة، بعيد من النار، و البخيل بعيد من الله، بعيد من الناس، بعيد من الجنة قريب من النار و لا يسمى سخيا الا بالاذل فى طاعة الله و لوجهه و لو كان برغيف او شربة ماء. قال النبى (ص): السخى بما يملك و اراد به وجه الله و اما المتسخى فى معصية الله فحمال لسخط الله و غضبه و هو ابخل الناس بنفسه فكيف لغيره حيث اتبع هواه و خالف امر الله. قال الله عزوجل: وليحملن اثقالهم و اثقالا مع اثقالهم. و قال النبى (ص): يقول الله: ابن آدم ملكى ملكى و مالى مالى يا مسكين اين كنت حيث كان الملك و لم تكن و هل لك الا ما اكلت فافنيت و لبست فابليت او تصدقت فابقيت اما مرحوم به او معاقب عليه فاعقل ان لا يكون مال غيرك احب اليك من مالك. فقد قال امير المؤمنين (ع): ما قدمت فهو للمالكين و ما اخرت فهو للوارثين و ما معك فمالك عليه سبيل سوى الغرور به كم تسعى فى طلب الدنيا؟ و كم ترعى؟ افتريدان تفقر نفسك و تغنى غيرك.

لמעن پنجاه و سیم از سخا	نورافشان میکنند در بزم ما
حضرت صادق شه ملک سخا	از سخا میریزد این در علا
هست از اخلاق نبیین این سخا	قصر ایمان را عماد اعتلا
نیست مؤمن جز که می باشد سخی	با یقین باشد سخی همت علی
ز آنکه می باشد سخا نور یقین	با یقین باشد یقین بذلش مهین
خود ولی الله نماید دعا	هیچ مطلب را مگر که بر سخا
بخششی باشد سخا که هست آن	بر همه محبوب واقع در جهان
کمترینش بخشش دنیا بود	از علامات سخا اینها بود
که نباشد هیچ پروایش بجان	گر خورد سر تابسر مال جهان
هر که شد مالک سخاوت را بجان	خواه مؤمن خواه کافر باشد آن
خواه عاصی باشد او خواهی مطیع	خواه بالا مرتبه خواهی و ضیع
میخوراند گرچه خود جوعان بود	میدهد کسوت خود از عریان بود
میکند بر کس عطا و میکند	از عطای غیر بر خود منع ورد
گر بگیرد نبودش منت ز کس	ور ببخشد نبودش منت به کس
گر شود مالک همه ملک جهان	خویش را چون اجنبی بیند در آن
گر ببخشد جمله را یکبارگی	در ره حق نبودش ز آن تیرگی
گفت پیغمبر که می باشد سخی	با خدا نزدیک و با مردم همی
همچنین نزدیک باشد با جنان	دور از نار جهنم جاودان
از خدا دور است و از مردم بخیل	دور از جنت جهنم را دخیل
نیست صادق بر کسی نام سخی	جز به راه طاعت الله العلی
گر همه یک کرده نانی بود	یا که یک شربت که دستش میرسد
گفت پیغمبر سُحانه از غناست	هر که هر چه باشدش بدهد سخاست
ز آن اراده کرده وجهه الله را	صاحب حال دل آگاه را
از تسخی آنچه در عصیان شود	حامل خشم و غضب از شه بود

ابخل الناس است آن در نفس خویش
 که متابع هست بر نفس و هواش
 قول الله است این جل جلال
 و آن گرانیهای خود با دیگران
 گفت پیغمبر که میگوید خدا
 مال مال ماست ای مسکین کجا
 ملک ما بود و نبودی تو بین
 غیر آنچه خوردی و کردی فنا
 یا تصدق کردی و بگذاشتیش
 یا معاقب هست بر آن جان تو
 کن تعقل که نباشد مال غیر
 بین که فرماید امیرالمؤمنین
 آنچه ماند بعد هست از وارثین
 که از آن چیزی نداری جز غرور
 چند ساعی در ره دنیا سستی
 خویش را خواهی که بنمائی فقیر
 این مناجاتم نماید از سخا
 یا علی المرتضی میرکرم
 من نمیدانم فقیرم یا غنی
 اینقدر دانم که مالی نیستم
 که نه مغرورم به مال لاشیم
 مال غیرم چون زخود بهتر بود
 ملک ملک تست من مملوک تو
 گر خورم یا پوشم و فانی کنم
 کیستم مال چه باشد چیستم
 تا که حمالی نیارم بر سرم
 گر معاقب داریم ز آن یا مصاب
 یا علی دورم ز نار بخل کن
 تا بحق نزدیک و با مردم قریب
 با جنان نزدیک و از نیران به دور
 در ره طاعت سخایم یار کن
 آن چنان حالی کرم فرما مرا
 اندر آن خود را بیستم اجنبی
 یعنی از آن منت برکس نبودم
 یا علی یا صاحب جود و سخا

پس به غیرش چون بود با ناخوشیش
 هم مخالف هست بر امر خداهش
 باربر خود میکنند اقبال مال
 حمل خود سازند هی بارگران
 یابن آدم ملک باشد ملک ما
 تو بدی که ملک ما بودی پیا
 هست آیا از تو چیزی ای ضنین
 یا که پوشیدی و بنمودی بلا
 بین که مرحومی از این افعال خویش
 عقل پیش آور که هست احسان تو
 دوست تر از مال تو نزد تو خیر
 پیش هر چه رفت هست از مالکین
 و آنچه با تو هست نبود غیر این
 آن غرورت سازد از توحید دور
 چند راعی غیر حق را راستی
 غیر را خواهی غنی و خانه گیر
 جان و دل را غرق نور ارتضا
 هست لا تحصی تورافضل و نعم
 من نمی دانم بخیلیم یا سخی
 در جهان باشد به حالی زیستم
 نه پی دنیای فانی ساعیم
 کی مرا مالی ز خشک و تر بود
 مال مال تست من مملوک تو
 یا تصدق یا گران جانی کنم
 فاش و پنهان جز فقیری نیستم
 در سخط نفتم ز سلطان عظم
 مطمئنم با تو باشد چون حساب
 با بصیرت ز اعتبار بخل کن
 گرددم جان و دل و گردم حیب
 یا عفو یا غفور یا شکور
 دورم از بخل و دخول نارکن
 که اگر باشد جهانم زیر پا
 جمله را بخشم به آداب نبی
 لیک منت دارم از صاحب کرم
 ای ز تو جود و سخا را اعتلا

یا که عصیان کاریا هستم مطیع
هرچه میدانی همانم یا علی
چشم جان بر دست دریازای تو
بر دربار کرم یا مرتضا
وارهان از بخل جان ایمان من
سوی احسان آورم روی ولا
تا شود جانم به احسان مستحق
تا نگردم بر عقابت مستحق
در پناه عصمت عاصم شوم

من نمیدانم شریفم یا ضعیف
مؤمنم یا کافر داننا توئی
ای سخا دردانه دریای تو
نیستم جز التجا و ارتجا
از بخیلان بازبرهان جان من
کز یقین و صدق احسان خدا
نه بگیرم نه ببخشم جز بحق
تا شود جانم ز احسان مستحق
اخذ و اعطا را بحق لازم شوم

لمعة الرابع و الخمسون فی الاخذ و الاعطا

قال الصادق علیه السلام: من كان الاخذ احب اليه من الا عطا فهو مغبون لانه يرى العاجل بغفلته افضل من الآجل. و ينبغي للمومن اذا اخذ ان ياخذ بحق و اذا اعطى ففي حق و بحق و من حق. فكم من آخذ معط دينه و هو لا يشعر، و كم من معط مورث نفسه سخط الله. و ليس الشأن في الاخذ و الاعطاء و لكن في الناجي و الناجي من اتقى الله في الاخذ و الاعطاء و اعتصم بحبل الورع. و الناس في هاتين الخصلتين خاص و عام، فالخاص ينظر في دقيق الورع فلا يتناول حتى يتقن انه حلال و اذا اشكل عليه تناول عند الضرورة. و العام ينظر في الظاهر فمالم تجده و لا يعلمه غصبا و لا سرقة تناول و قال: لا بأس هولي حلال و الامين في ذلك من ياخذ بحكم الله و ينفق في رضاه.

اخذ و اعطا را عیان از نیک و بد
هست چشم عالمن پنهان و فاش
واقف اخذ و عطا شو با یقین
حاصل او را در جهان بس غبن هاست
عاجل از آجل زهی نقص نظر
که بر راه حق بود او را گرفت
وز برای حق بحق بدهد تمام
دین خود داد و نداند ای شگفت
افکند قهر خدا در آتشش
بلکه در ناجی است روی حرف من
بر ورع بر تقوی است او را بنا
خاص دقت در ورع دارد تمام
کی تناول میکنند آن خوش خصال
کی کند جز در ضرورت میل آن
دزدی و غصبی در آن نبود اگر
واندر اینجا امر میدانی به چیست
ور دهند مگر راه رضا

لمعة پنجاه و چارم می کند
حضرت صادق که بردست عطاش
وصفی از اخذ و عطا گوید مبین
هر که پیشش اخذ بهتر از عطا است
ز آنکه می بیند ز غفلت خویر
هست مؤمن را سزاوار گرفت
ور دهد در راه حق بدهد مدام
ای بسا گیرنده ای کاندرا گرفت
ای بسا بخشنده ای کز بخشش
نیستم در اخذ و در اعطا سخن
کیست ناجی او که در اخذ و عطا
مردمان بر این دو خصلت خاص و عام
تا یقین نبود که می باشد حلال
ور بود اشکالی او را در میان
عام بر ظاهر بود بازش نظر
گوید این بر من حلال و پاک نیست
گر بگیرد گیرد از حکم خدا

بی نیاز آرد بتوفیق خدا
بر عطایت باز چشم اسخیا
دست من باز است از آلائی تو
کز عطا و اخذ دنیا بگذرم
یا علی جان و دلم کردی خلاص
ور ببخشم نعمت اکرام تست
اضطرارم هست و باشد اجتناب
هست در بی اختیاری التجا
ور دهم ندهم مگر بر مستحق
از گرفتن بهتر است ای ذو المنن
از گرفتن بهتر است ای ذوالعلا
باز دارم باز در راه کرم
ای زنورت چشم احسان منجلی
باز تا گردید بینا شد به راز
شرحی آرم کز بیان صادق است

این مناجاتم ز اخذ و از عطا
یا خفی الذات محسوس العطا
چشم من باز است بر اعطای تو
همتی و وسعتی فرما کرم
از حلال عام و از اشکال خاص
گر بگیرم چیزی از انعام تست
نیستم در اخذ و اعطا اختیار
چون نباشد اختیارم بر شما
که اگر بگیرم نگیرم جز بحق
خود تو میدانی که اعطا نزد من
خود تو میدانی که نزد من عطا
یا علی چشم از دو عالم بسته ام
از تو دارم چشم احسان یا علی
چشمم از احسان ز احسان تو باز
از موآخاتی که در راه حق است

لمعة الخامسة والخمسون فی المواجهة

قال الصادق علیه السلام: ثلاثة اشیاء فی کل زمان عزیزة و هی الاخاء فی الله و الزوجة الصالحة الالیفة فی دین الله، والوالد الرشید و من اصاب احدى الثلاثة فقد اصاب خیر الدارين و الحظ الاوفر من الدنيا و احذر ان تواخی من ارادک لطمع او خوف او میل او اکل او شرب و اطلب مواخات الاقضاء و لو فی ظلمات الارض و ان افیت عمرک لطلبهم» فان الله عزوجل لم یخلق افضل منهم علی وجه الارض بعد النبین صلوات الله علیهم و الاولیاء و ما انعم الله علی العبد بمثل ما انعم به من التوفیق لصحبته. قال الله عزوجل: الاخلاء یومئذ لبعضهم لبعض عدوا لا المتقین و اظن ان من طلب فی زماننا هذا صديقا بلا عیب بقى بلا صديق. الا ترى ان اول کرامة اکرم الله تعالی بها انبیاء عند اظهار دعوتهم تصدیق امین او ولی و كذلك من اجل ما اکرم الله به اصداقاء و اولیاء و امناء صحبة انبیاءه و هو دلیل علی ان: ما فی الدارين نعمة احلی و اطیب و ازکی من الصحبة فی الله و المواجهة لوجهه.

از موآخاتت نماید دست کار
هم به آباهم به اولاد کرام
آن احباء است فی الله در جهان
باشدش الفت اگر در راه دین
هر که را از این سه تا یکتا رسید
حظ وافر از تمنای یافته
کز طمع یا خوف یا میل است آن
نیست نیکو این نفاقستش سند
گرچه باشد در ظلام شهر و کو

لمعة پنجاه و پنج نور بار
حضرت صادق ز حق بر او سلام
گفت کم باشد سه شی در هر زمان
زوجۀ شایسته الفت قرین
همچنین فرزند دانای رشید
از یقین خیر دو دنیا یافته
با حذر باش از موآخات کسان
یا برای اکل یا شربی بود
انقیابا را در موآخاتت بجو

در طلبشان گر شود عمرت فنا
 ز آنکه بعد از انبیا نبود یقین
 نعمتی انعام ننموده خدا
 مثل آن نعمت که توفیق وصول
 قول الله است در قرآن مبین
 دشمنند الا گروه متقین
 که کسی گر طالب یاری صدیق
 هان نمی بینی که حق جل علا
 نزد دعوتشان بصدیقی امین
 این دلیل اینکه اندر دو جهان
 که بود در راه حق جل علا
 این مناجاتم بود معراج جان
 یا علی ای در رهت یاران راه
 آن موآخاتی که حق جل علا
 اصداقا و اصفیایت خاص آن
 یا علی توفیق تقوایم بده
 گرچه اندر این زمان پر شرور
 نیست در عالم چو صدیقی امین
 عزلتی سازم نصیب از انجمن
 زانکه ماندم بی صدیق اندر میان
 یا علی گویا قیامت آمده
 متقین را گم شده نام و نشان
 نیست بر روی زمین ز ایشان نشان
 یا علی چشم جهان کور آمده
 هرکجا رسم موآخاتی بود
 یا طمع یا خوف یا میل هواست
 می برم بر تو از این خلعت پناه
 گرچه ام نبود عمل الا قبیح
 هست اولاد رشیدم بیعده
 دست ارشادت برآور ز آستین
 زوجه شایسته ام کردی کرم
 عصمت و توفیق همراه نما
 آتشم در خانه ایمان مزن
 یا علی از سوء خلق دنیوی
 از عذاب دردناک خلق بد

زان فنا نوشی یقین جام بقا
 به از ایشان خلق در روی زمین
 اندر این عالم برای بنده ها
 ز اتقیا بر بندگان گردد حصول
 دوستان بعضی به بعضی یوم دین
 و اندر این دوران بود ظن من این
 گردد آخر باز ماند بی صدیق
 انبیا را کرده اکرام اول
 یا ولیئی در نبوتشان قرین
 نعمتی نبود اجل اطیب از آن
 هم موآخات تو هم صحبت ترا
 در موآخات اخلاء جنان
 از موآخات آمده عالی پناه
 کرده خاص اولیا و اتقیا
 خاص بر آن زمرة پیغمبران
 کز موآخات آیدم جان متببه
 اصداقا را نیست در عالم ظهور
 صدق گشته از میان گوشه نشین
 خلوتی خالی ز فکر ما و من
 مبتلای خدعه و مکر کسان
 کز اخلا دشمنی ظاهر شده
 یازبس تقوا نمی بیندشان
 زان که بهتر نیست ز ایشان در عیان
 نوبت دجال مشهور آمده
 از برای شطح و طاماتی بود
 در میان یا اکل و شربی مدعاست
 تا نسازد حال و اعمال تباه
 می شود اقبح چو شینم با قبیح
 گرچه باشد بارشادت کم ولد
 تا رشید الدین شود جمله بنین
 در ره دین بس الیف و با عصم
 تا نیفزود بجان نار جفا
 چند باشم در بلا و در محن
 در امانم دار از لطف علی
 وارهان تا باشدم حسن ابد

که برآه حق تعالی جاهدند	حسن خلقم را احبا شاهند
روی احبام بدل منظور کن	از احبا دیده‌ام پر نور کن
هستشان ثابت قدم دل با رضا	آن احبائی که در راه خدا
ظاهر و باطن همه آگاه شاه	راست بین و راست گوی و روبراه
از تشاور آورم شرحی بیان	تا ز نور شوق همراهیشان

لمعة السادسة و الخمسون فی المشاورة

قال الصادق علیه السلام: شاور فی امورک مما یقتضی الدین من فیه خمس خصال؛ عقل و علم و تجربة و نصیح و تقوی؛ فان لم تجد فاستعمل الخمسة و اعزم و توکل علی الله فان ذلک یؤدیک الی الا صوب و ما کان من امور الدنیا التي هی غیر عائدة الی الدین فارفضها و لا تتفکر فیها فانک اذا فعلت ذلک اصبت بركة العیش و حلاوة الطاعة و فی المشورة اکتساب علم و العاقل من یتفید منها علما جدیداً و یتدل بها علی المحصول من المراد. و مثل المشورة مع اهلها مثل التفکر فی خلق السموات و الارض و فائهما و هما غیان عن العبد لانه کلما تفکر فیهما غاص فی بحور نور المعرفة و ازداد بهما اعتباراً و یقیناً. و لا تشاور من لا یصدق عقلک و ان کان مشهوراً بالعقل و الورع. و اذا شاورت من بصدقه قلبک فلا تخالفه فیما یشیر به علیک و ان کان بخلاف مرادک. فلن النفس تجمع عن قبول الحق و خلافها عند الحقایق ایین. قال الله تعالی و شاورهم فی الامر و قال الله تعالی: و امرهم شوری بیهنم ای متشاورون فیه.

از تشاور نور باران لا تحدد	لمعة پنجاه و ششم می کند
نیست جز خدام او از هر جهت	حضرت صادق که اهل مشورت
شو مشاور در امور ای مرد دین	با تشاور مشورت بیند چنین
پنج خصلت حاصلش بی کم و کست	از کسی که پیرو دین است و هست
گر نیابی خود عمل کن خسته را	عقل و علم و تجربه نصیح و تقا
کآن ره نیکوتر آرد به پیش	با توکل بر خدا کن عزم خویش
که نگردد عایدت در دین همی	و آنچه باشد در امور دنیوی
گر چنین کردی و اشنیدی سخن	پس بینداز و در آن فکرت مکن
گشت شیرین کامت از طاعت روان	یافتی بسیاری عیش جهان
علم تازه عاقلان از مشورت	کسب عقل و علم دان از مشورت
سوی مقصود و مراد آرند رو	هستشان حاصل و استدلال او
چون تفکر خلق ارض و آسمان	این مثال مشورت با اهل آن
هست اگر چه هر دو از بنده نهان	هم تفکر در فنای این و آن
غوص بحر نور عرفان میشود	زانکه هر چه فکر در آنها رود
اعتبار آرد یقین آرد بیاد	قوت فکرت از آن گردد زیاد
مشورت با آن مکن ای نیک مرد	هر که را عقل تو تصدیقش نکرد
و آنکه را عقل و دلت گردد مشیر	گر چه در عقل و ورع باشد شهیر
پیروی کن بی خلاف مدعا	مشورت کن و آنچه فرماید ترا
زانکه باشد نفس سرکش ز اختلاف	گر چه باشد خواهشت را بر خلاف

خلف آن نزد حقایق بس مبین
 میکند دل پر ز نور مشورت
 داد از این نفس بد سر درهوا
 پیروی جهل خود دارد و بس
 نه بتحقیقی که عقلش آورد
 حسن شور و مشورت کار شماست
 در امورم هست چشم معرفت
 قلب و عقلم را موافق با رفیق
 منتظر زایمای ابروی شما
 کرده‌ام در خلق رب العالمین
 بی بها و بی وفا و بی بنا
 گرچه خود مشهور در عقل و ذکا است
 تا نمایم کسب عقل مشورت
 تازه علمی اکتساب دل شود
 در امور شور آشگاهم کنید
 هیچ دل از حسن شور آگاه نیست
 نیست فرمائیدم ازل نیست نیست
 از فیوضات شما همراه ما
 پیروی دین ز ارشاد شماست
 مصلحت دیدم که با این انجمن
 هست اهل علم چون مفطور حلم
 میکنم در وصف آن شرحی رقم

سرفرو نارد بقول حق یقین
 این مناجات از ظهور مشورت
 یا ولایة الرشید قادات الهدا
 سرفرو نارد بشور و عقل کس
 نه بتصدیق دلش راهی رود
 همت و توفیق حق یار شماست
 بر شما دارم چو روی مشورت
 ظاهراً چونستم یاری صدیق
 روی شورم نیست جز سوی شما
 ز آنچه فکرت در سماوات و زمین
 جز شما غیر از شما دون شما
 جز شما غیر از شما دور از خداست
 از شما میخواهم اهل مشورت
 تا مراد دل از آن حاصل شود
 عصمت و توفیق همراهم کنید
 عصمت و توفیق اگر همراه نیست
 شور من گر در امور دنیوی است
 عقل و علم و تجربه نصیح و تقا
 این خصال خمسه از یاد شماست
 مشورت اندر امور خویشتن
 هیچ ننمایم مگر با اهل علم
 حلم آمد بر زبان خامه‌ام

لمعة السابع والخمسون فی الحلم

قال الصادق علیه السلام: الحلم سراج الله يستضيئ به صاحبه الى جواره. ولا يكون حليماً الا المؤيد بانوار المعرفة والتوحيد. والحلم يدور على خمسة اوجه ان يكون عزيزاً فيدل او يكون صادقاً فيتهم او يدعو الى الحق فيستخف به، او ان يؤذي بلا جرم او ان يطالب بالحق فيخالفه فيه، فان اتيت كلامها حقه فقد اصبحت، وقابل السفية بالاعراض عنه وترك الجواب يكن الناس انصارك، لانه من جاوب السفية فكانه قد وضع الحطب على النار. قال رسول الله (ص): مثل المومن كمثل الارض منافعهم منها و اذاهم عليها و من لا يصبر على جفاء الخلق لا يصل الى رضى الله تعالى لان رضى الله تعالى مشوب بجفاء الخلق و حكى ان رجلاً قال للاحنف بن قيس: اياك اعني؛ قال: و انا عنك احلم. قال النبي (ص): بعثت للحلم مركزاً وللعلم معدناً وللصبر مسكناً.

می‌فشانند بر بساط اهل علم
 «کرده روشن بر عوالم علم او»
 نوربخش صاحبش سوی خداست
 هست با تأیید از عرفان هو

لمعة پنجاه و هفتم نور حلم
 حضرت صادق که نور حلم او
 حلم را گوید چراغی از خداست
 کس نمی‌باشد حلیم الا که او

دل شدش روشن ز نور معرفت
 حلم دورانش بود بر پنج وجه
 یا عزیزی را بذلت می‌برند
 یا که میخواند بسوی حق دلی
 یا به ایذا بیگناهی می‌برند
 حق اینها گر بجا آمد ز تو
 در مقابل گر سفیهی شد پدید
 تا که مردم جمله انصارت شوند
 ز آنکه هرکس با سفیهی کرد جنگ
 گفت پیغمبر علیه التصلیه
 هست مؤمن چون زمین در منفعت
 در ازای آن اذیتشان بـــــر آن
 هرکه صبرش بر جفای خلق نیست
 چون رضای حق بود آمیخته
 این حکایت هست که مردی لفات
 باتو باشد قصد روی حرف من
 گفت پیغمبر که مبعوثم نمود
 معدن علمم ز علم کردگار
 این مناجاتم ز نور حلم باز
 یا علی ای مظهر حلم خدا
 معدن علم است اگرچه مصطفی
 مسکن صبر است جانت چون نبی
 بر اذای خلق صابر چون تو نیست
 من کجا و صبر بر جور و جفا
 یا امیرالمؤمنان ای مؤمنان
 منفعت بخشای خلق عالمین
 من نمیدانم حلمم یا غضوب
 اینقدر دانم که با نفس سفیه
 دعوی و جنگی ندارم با کسی
 گر از این جنگم بود در حلم نقص
 هست امیدم از عطاهای جسم
 چشم بر احکام حلمم واشود
 تا بقول حق خلاقم گرکنند
 یا به استخفافم اندر دعوتم
 یا بصدق قول تکذیبم کنند

شد موحّد از ظهور معرفت
 هر یک از آن وجه‌ها برگنج وجه
 با صدیقی را به تهمت می‌برند
 یا بد استخفاف از هر ارذلی
 یا بحق خواند خلافش آورند
 حلم را نسبت توان دادن بتو
 رو بگردان ترک کن گفت و شنید
 حلم بیند از تو و یارت شوند
 هیمه ریزد اندر آتش چنگ چنگ
 وعلی آله هداة التزکیه
 منفعت یابند از آن از هر جهت
 صبر باید تا دهد تمکین بجان
 بارضای خالقش قهرش ز چیست
 با جفای خلق و طرّحش ریخته
 گفت با اخلف بن قیس آن بد صفات
 گفت حلمم با تو بهتر از سخن
 حق که باشم مرکز حلم از وجود
 مسکن صبرم ز استغنائی یار
 میکنند بر روی دل ابواب راز
 نور علم از تو بعالم رو نما
 او بود شهر و تو در یا مرتضا
 مرکز حلم است رأیت یا علی
 با رضای خالقت رأیت یکیست
 آن جفا کز خلق شد بر اولیا
 از تو جانیشان یار حلم اندر جهان
 چون زمین از تو گروه مؤمنین
 هرچه میداری توام آن هست خوب
 نیستم دعوی بجز ما نحن فیه
 جز بنفسم که دهد زحمت بسی
 زین عمل گر باشدم در علم نقص
 نور حلم از علم همراهی کنیم
 از جفای خلق جان آسا شود
 یا بجرمی بیگناهم برکنند
 اهل استکبار کوشند از ستم
 تا مگر ذلت به پیشم آورند

یارکن توفیق تازین ورطه‌ها حلم یارم گردد و گردهم رها
روی گگردانم ز حلم نوربیار در تواضع جان و دل آرم بکار

لمعة الثامن و الخمسون فی التواضع

قال الصادق عليه السلام: التواضع اصل كل شرف النفيس و مرتبة رفيعة. ولو كان للتواضع لغة يفهمها الخلق لنطق عن حقایق ما فی مخفيات العواقب و التواضع ما يكون لله و فی الله و ماسواه فكبر و من تواضع لله شرفه الله على كثير من عباده و لاهل التواضع سيماء يعرفها اهل السماء من الملائكة و اهل الارض من العارفين. قال الله تعالى: و على الاعراف رجال يعرفون كلا بسيماهم و اصل التواضع من جلال الله تعالى و هيئته و عظمته و ليس لله عزوجل عبادة يقبلها و يرضاها الا و بابها التواضع و لا يعرف ما فی معنى حقيقة التواضع الا المقربون من عباده المتصلون بوحدانيته. قال الله تعالى: و عباد الرحمن الذين يمشون على الارض هونا؛ و اذا خاطبهم الجاهلون قالو سلاما. و قد امر الله عزوجل اعز خلقه و سيد بريته محمد صلى الله عليه و آله بالتواضع فقال عزوجل: و اخفض جناحك لمن اتبعك من المؤمنين. و التواضع الخشوع و الخضوع و الخشية و الحياء؛ و انهن لا ينبتن الا منها و فيها ولا يسلم الشرف التام الحقيقي الا بالتواضع فی ذات الله تعالى.

از تواضع می شود بر روی کار	لمعة پنجاه و هشتم نور بار
از تواضع کس نباشد کامجو	حضرت صادق که جز خدام او
کاین تواضع هست اصل هر شرف	ریزد این گوهر ز لعلش چون صدف
اصل رفعت هست بر هر مرتبه	از نفایس این تواضع آمده
که خلایق فهم کردی نطق آن	گر بدی او را زبانی در بیان
نطق او دادی خبر فاش و عیان	از خفیات عواقب در جهان
وز برای غیر او کبرش بناست	آن تواضع دان که در راه خداست
داد حق او را شرف بر بندگان	در ره حق هر که شد ز افتادگان
که شناسند اهل ارضین و سما	هست سیمائی تواضع پیشه را
در زمین آن عارفان با یقین	از سما املاک او را عارفین
مردهای حق شناس حق پرست	خود خدا گوید که بر اعراف هست
هست بر سیمایشان از حق نشان	یعرفون کلابسیماهم عیان
باشد از اجلال و جاه کبریا	هست این اصل تواضع از کجا
بندگی که قبول افتد ز حال	نیست از بهر خدا جل جلال
کی شناسد معنیش را هر احد	جز که بابش از تواضع و اشود
داخل توحید و رسته از فضول	غیر نزدیکان دربار و وصول
بندگان زین وصفش از ارشاد شاد	قول الله است در وصف عباد
در جواب قول جاهلشان سلام	بر زمینشان مشی با خواری گام
آنکه را از خلق او باشد اجل	امر فرموده خدا عزوجل
بر تواضع زین کلام بابها	سید عالم حیب خویش را
که متابع با تواند از راه دین	بال خود را پست کن بر مؤمنین
بر خشوع و بر خضوع اهل دین	این تواضع مزرعی باشد یقین

جز در این مزرع مجو این دانه‌ها
 که تمامی از حقیقت باشدش
 باشدش افتادگیها هم سبق
 وز روان زنگ تکبر می‌برد
 ز آن تواضع می‌برم بر تو پناه
 تا نگردم ز آن بذلت مستحق
 نی مسلم جز بتعظیم سلام
 یا علیم یا حلیم یا کریم
 تا برآرد شجره آزادگی
 حق نروید ترس و لرزم همچن
 تا نمایم مؤمنین را خفض بال
 خفض بال مؤمنان حق و درست
 تا تواضع سازیم هم بال حال
 هم سلامم در جواب جاهلان
 که نمی‌فهمد مگر فهم زکی
 داخل بزم و صول و ارجمند
 از تواضع رویشان روشن همه
 قرب جان بر درگه شاهیم ده
 با جلال و هیبت جبار من
 روشناس از آن جوانمردان بار
 بی تکلف خانه‌ای معمور ده
 از تواضع نور توحید احد
 با تواضع از تو هر آزاده‌ای
 لاجرم گردم برفعت مقتدی
 تا شود روشن نشان مقتدا

هم حیا را مزرعه هم خشیه را
 این شرافت کس مسلم نایدش
 جز برای آنکه او در راه حق
 این مناجاتم تواضع آورد
 یا الهی یا الهی یا اله
 که بود از بهر چیزی غیر حق
 در حقیقت این شرافت چون تمام
 یا سلام یا عزیز یا حکیم
 سبب دارم مزرع افتادگی
 چون حیا و خشیه غیر از این زمین
 با تواضع باز دارم از وبال
 ای که بر خیر البریه امر تست
 حرمت او می‌کنم از تو سوال
 تا که مشیم بر زمین باشد هوان
 آنچه باشد معنی افتادگی
 ز آن عبادی که مقرب از تواند
 دل بوحدانیت گلشن همه
 مکرمست فرما و آگاهیم ده
 تا نباشد جز تواضع کار من
 ای ز تو روی تواضع نور بار
 از تواضع روی ما را نوردده
 تا که از سیمایشان پیدا بود
 ای شرافت بخش هر افتاده‌ای
 چون مشرف گشتم از افتادگی
 شرحی آرم از بیان اقتدا

لمعة التاسع و الخمسون فی الاقتدا

قال الصادق علیه السلام: «لا یصح» الاقتداء الابصحة قسمة الارواح فی الازل و امتزاج نورالوقت بنور «الازل» و لیس الاقتدا بالرسم بحركات الظاهر و التنسب الی اولیاء الله الدین من الحكماء و الائمة. قال الله تعالی: یوم ندعوکل اناس بامامهم؛ ای من کان اقتدی بمحق فهوزکی. قال الله تعالی: فاذا نفخ فی الصور فلانساب بینهم یومئذ و لا یتسائلون و قال امیرالمؤمنین علی ابن ابیطالب علیه السلام: الارواح جنود مجنده فما تعارف منها ائتلف، و ما تناکر منها اختلف و قیل لمحمد بن حنفیه رضی الله عنه: من ادبک؟ قال: ادبنی ربی فی نفسی، فما استحسنته من اولی الالباب و البصيرة تبعثهم به و استعملته و ما استقبحته من الجهال اجتنبتہ و ترکته مستنفرأ؛ فاوصلنی ذلک الی کنوز العلم و لاطریق للاکیاس من المؤمنین اسلم من الاقتداء؛ لانه المنهج الاوضع والمقصد الاصح. قال الله تعالی، لا عز خلقه محمد(ص): اولئک الذین هدی الله فبهدهم اقتده و قال

عزوجل: ثم اوحينا اليك ان اتبع ملة ابراهيم حنيفا. فلو كان لدين الله تعالى مسلک اقوم من الاقتداء لندب اوليائه و انبيائه اليه. قال النبي(ص): في القلب نور لا يضيى الا في اتباع الحق و قصد السبيل، و هو من نور الانبيا مودع في قلوب المؤمنين.

ميکنند روشن نشان مقتدا
مقتدای متقین و محسنین
کز ازل قسمت شده صحت در آن
اقتدا را صحت از آن ماحصل
نه بحرکتهای ظاهرا علوم
آن حکیمان پیشوایان هدا
یوم ندعوا کل ناس بالامام
بر محققى برزکئسى از ولا
گفته لانساب فى يوم النشور
این سوال است از امام از ما یقین
آن امام اولین و آخرین
در ازل هر دسته با هم مؤتلف
آنچه آنجا منکر اینجا مختلف
گفت کی تأدیب کردت آن ولی
کرده آن پروردگار ذوالمنن
می شود تابع در آن عامل به آن
می نماید ترک و مستنفر از آن
این ادیب آمده در هر رسوم
ز اقتدا سالمت و بهتر یقین
مقصودى باشد اصح و با نسق
نیک فرماید نماید مقتدیش
بر هداشان پس بفرما اقتدا
ثم اوحينا اليك للسنة
از برای قرب سلطان جلیل
راهی اقوم سالکان را ز اقتدا
انبیا و اولیا را در شهود
هست نوری در دل اهل شهود
اهل حق را تا بیابی ز آن شعاع
می شود تابان بدل ز آن نور جان
شد ودیعه در قلوب مؤمنین
میکنند ظاهر طریق اهتدا
اقتداشان با تو همچون مؤمنین

لمعه پنجاه و نهم ز اقتدا
گفت صادق مقتدای راستین
نیست صحت اقتدا را جز بر آن
امتزاج نور و قتی با ازل
اقتدا نبود بتقلید و رسوم
نه به نسبت اولیاء الله را
حق تعالی را نگو بشنو کلام
یعنی آنان را که کردند اقتدا
زین بیان هنگامه ساز نفخ صور
از نسب نبود سوال یوم دین
این چنین گوید امیرالمؤمنین
دسته دسته هست ارواح از سلف
آنچه آنجا عارف اینجا مؤتلف
از محمد بن حنفیه کسی
گفت تأدیب مرادر نفس من
آنچه رادیدم نکو از عاقلان
آنچه را بینم قبیح از جاهلان
این رسانیدم سوی گنج علوم
نیست ره بر زیرکان مؤمنین
زانکه آن راهیست روشنتر بحق
حضرت حق با اعز خلق خویش
آن کسان را که نموده ره خدا
باز فرموده خدای ذوالمنن
اینکه تابع باش بر ملت خلیل
پس اگر می بود بر دین خدا
حق تعالی سوی او خواندی ز جود
گفت پیغمبر زحق او را درود
که نگردد روشن الا ز اتباع
ز آن به راه راست رو آری روان
آن ز نور انبیا باشد مبین
این مناجاتم ز نور اقتدا
یا علی ای انبیا و مرسلین

در قلوب مؤمنین از انبیاست
مقتدا آن جمله عالم مقتدی
بر هدای هادی مهدی ز جان
بر هدای هادی عصر و زمان
دیدمش چون اقتدار ذوالمنن
مهدی ز آن اهتدایم یا حکیم
حق احمد مقتدای روزگار
بر هدای بنندگان مهدی
مقتدایان ره حق علی
چشم جانم روشن و دل با ضیاست
مستدام دار از فیض علی
هر یکی را جانب حق با امام
هیچ خوف از جرم ننمایم بحشر
ز آنکه باره روبره همره توئی
نیستم از مقتدای حق بعید
فضل حقم تا ابد دارد صحیح
نور ارشاداتشان ایمان من
بود جانم متکی و معتلی
نور عفو است و کرم رشد و مراد
در قلم آمد بیانش لازم است

آن ودیعه را که نور اقتداست
نیست غیر از نور حبت یا علی
اقتدا کردم بقلب و بر زبان
اقتدا کردم بقلب و بر جنان
اقتدا کردم بپیار خویشستن
شاهدی بر اقتدایم یا علیم
اندر این راهم قدم ثابت بدار
آنکه از فرمان حق شد مقتدی
سلم الله و علیه و آله
ز اقتدایم کز ازل با اصفیاست
مستفید و مستفیض و مهدی
تادر آن روزی که میخوانند انام
با امامان هدا آییم بحشر
یا علی زین اقتدا آگه توئی
هر چه هستم چه شقی و چه سعید
اقتدایم کز ازل آمد صحیح
دور از آفات نبود جان من
از ازل در سایه نور علی
سایه اش از سر الهی کم مباد
عفوکان مطلوب جان عالم است

لمعة الستون فی العفو

قال الصادق علیه السلام: العفو عند القدرة من سنن المرسلین و المتقین. و تفسیر العفوان لا تلزم صاحبک فیما
اجرم ظاهرا و تنسی من الاصل ما اصبحت منه باطنا و تزید علی الاختیارات احسانا. و لن یجدالی ذلک سیلا
الامن قد عقی الله عنه و غفرله ما تقدم من ذنبه و ما تاخر وزینه بکرامته و البسه من نور بهائه. لان العفو و
الغفران صفتان من صفات الله او دعهما فی اسرار اصفیائه لیتخلقوا مع الخلق باخلاق خالقهم و جاعلهم
«کذلک». قال الله تعالی: ولیعفوا ولیصفحوا الاتحبون ان یغفر الله لکم و الله غفور رحیم و من لا یعفو عن بشر
مثله کیف یرجو عفو ملک جبار و قال النبی (ص) حاکیا عن ربه یامر بهذه الخصال، قال: صل من قطعک،
واعف عن ظلمک واعط من حرمک و احسن الی من اساء الیک. و قد امرنا بمتابعته بقوله تعالی: و ما آتاکم
الرسول فخذوه و ما نهاکم عنه فانتهوا. و العفو سر الله فی قلوب خواصه فمن «یسرله سره» و کان رسول
الله (ص) یقول: ایعجز احدکم ان یرسل کابی ضمضم قالوا: یا رسول الله (ص): ما ابوضمضم، قال: رجل فمن
قبلکم کان اذا اصبح یقول: اللهم انی قد تصدقت بعرضی علی الناس عامة.

عاصیان را می شود امیدگاه
وصفی اندر عفو فرماید مبین
مرسلین و متقین را رسم و داب

لمعة شصتم ز نور عفو شاه
حضرت صادق امام عارفین
عفو کردن با توانای عقاب

هست تفسیرش که یار خویش را باطناً آنکه فراموشش کنی بل بر او احسان نمائی اختیار نیست راهش هیچ سوی این مقام جرم اول و آخرش بخشوده است آنچه بگذشته است از جرم و اثم زینتش بخشیده از اکرام خود ز آنکه باشد عفو و غفران دو صفت اصفیایش را ودیعه داده است تا که با خلق خدا با خلق او زین جهت فرموده حق سبحانه عفو باید صفح نه آياشما بر شما باشد خداوند عظیم هر که نگذشت از گناه مثل او گفت پیغمبر که رب ذوالجلال وصل کن با آنکه قطع از تو نمود هر که منعت کرد بر آن کن عطا هم بتحقیق امر فرموده بما از کلام او که گفت آنچه رسول و آنچه را فرموده نهی آن مقتدا عفو سِرِّی از خدا جل علاست پس کسی را که میسرگشت آن بود پیغمبر که می فرمود این که بود مثل ابی ضمضم یکی کای خدا کردم تصدق عرض خود این مناجاتم ز عفو آرد مثال ای خدا من کیستم عرضم چه است گر ابو ضمضم نیم بونمنم کی سزاوار گنه زاری کنم مستحق عفو یک عصیان نیم بر فیوضات بهایت چشم باز خویش فرمودی که آنچه آرد نبی همچنین گفتی لیعفوا یصفحوا عفو چون امر تو باشد بر رسول عفو فرما سیات جانیم

در گنه لازم نداداری ظاهراً آنچه از او بر تو آمد از بدی بر امید عفو و صفح کردگار جز کسی که عفو از او کرده سلام از کرامت زینتش فرموده است و آنچه آینده است بخشیده تمام کسوتش از نور استعظام خود از صفات الله ای با معرفت در میان خلق بفرستاده است مهربان باشند غفران و عفو بنندگان را لیعفوا یصفحوا مغفرت را دوست دارید از خدا از تفضل هم غفور و هم رحیم چه امید عفو از سلطان هو امر فرموده مرا بر این خصال عفو کن ز آنکه ستم بر تو فزود نیکوئی کن هر که آرد بد ترا این تتابع را ز امر کبریا آورد از جان نمائیش قبول متهمی باشی از آن دایما که بدلهای خواص و اصفیاست شد مبشر بر فیوضات نهان نا توانائیید آيا مؤمنین صبح چون کردی بگفتی بیشکی بر همه مردم ز قول نیک و بد از کمال عطف و صفح ذوالجلال عرض عرض من چه و چه عرضه است از دو دیده منبع بحر و یمم هر طرف گر بحر خون جاری کنم لیک نویسد از در غفران نیم با بشارتهای عفوت سر فراز از دل و از جان کنییش پیروی تا همه در عفو و صلح آریم رو التماس عفو ما باشد فضول تاییم مستغفرم گر جانیم

ای که عفوت سرّ مکنون نبی است
 انبیایست را ودیعه جان یقین
 عفو خود ما را قرین جان نما
 هرکه با ما بدکند نیکی کنیم
 هرکه بر ما کرد جور بی عدد
 هرکه قطع از ما کند جبل و داد
 ز آنکه امید از فیوضات اله
 یا علی بر خلق خویشم متصف
 متصف سازم بخلق کردگار
 عفو و غفران چون صفات الله بود
 نور توفیق بهره همراه نما
 تا که کسوت یابم از نور بهات
 ما تقدم ما تأخر سیآت
 یا علی توفیق احسانم بده
 هر بدی کو را بمن نسبت دهند
 گزینم براهی کرد براهی براه
 تا بظاهر بد ملازم نبودش
 عفو خاص توسل چون قدرت تراست
 چون توانای عقابی عفوکن

ای که صفحت گنج مخزون نبی است
 اصفیات از آن به اطمینان قرین
 تا که عفو آریم بر خلق خدا
 هرکه منع از ما کند بیند کریم
 عفو بنمائیم از آن آن جمله بد
 ما به او وصلت نمائیم از رشاد
 هست عفو و مغفرت از هر گناه
 با گناه از کم و بیشم معترف
 مستحق عفو از آمرزگار
 مرد الله ز آن صفات آگه بود
 تا شوم خادم بمردان خدا
 تا که زینت یابم از اکرامهات
 گردد آمرزنده از جمله جهات
 تا ز بدکردن شود بد منتبه
 دور از آنم ساز چون نبود پسند
 یارب از آن بیرهی دارش نگاه
 باطننا گردد فراموش آن بدش
 هرکه را قدرت بود آن خوش نماست
 تا ز حسن خلق پیش آرم سخن

لمعة الحادی و الستون فی حسن الخلق

قال الصادق علیه السلام: الخلق الحسن جمال فی الدنيا و نزهة فی الآخرة و به کمال الدین و قربة الی الله تعالی و لا یكون حسن الخلق الا فی کل ولی وصفی؛ لان الله تعالی ابی ان یترك الطافه و حسن الخلق الا فی مطایا نوره الاعلی و جماله الازکی. لانها خصلة یختص بها الا عرف بربه و لا یعلم ما فی حقیقة حسن الخلق الا الله تعالی. قال رسول الله (ص) حاتم زماننا حسن الخلق و الخلق الحسن الطف شی فی الدین و اثقل شی فی المیزان و سوء الخلق یسفد العمل کما یسفد النحل العسل و ان ارتقی فی الدرجات فمصیره الی الهوان. قال رسول الله (ص) حسن الخلق شجرة فی الجنة و صاحبه متعلق بغصنها یجذبه الیه و سوء الخلق شجرة فی النار و صاحبه متعلق بغصنها یجذبه الیه.

لمعة شصت و یکم از حسن خلق
 گفت صادق صاحب خلق حسن
 زینت دنیا است این خلق جمیل
 دین بحسن خلق می یابد کمال
 نیست حسن خلق الا در ولی
 زانکه حق جلا علا دارد ابا
 هیچ جا جز مظهر نور علیش

نور افشان میشود بر جان خلق
 حسن خلق آمد جمال انجمن
 نزهت عقباست این وصف جلیل
 آیه قرب خدا جل جلال
 آنکه دل از صفوتش شد منجلی
 که گذارد لطف و حسن خلق را
 جز جمال انور پاک و لیش

چونکه باشد خصلتی مخصوص آن
 کس نمیداند حقیقت حسن خلق
 گفت پیغمبر ختام رق ما
 گفت پیغمبر بوقت ما ختام
 هست در دین الطف این خلق حسان
 خلق بد فاسد شود از آن عمل
 گرچه باشد عالیله معراج آن
 گفت پیغمبر که این خلق حسن
 صاحبش بعضی از آن را دست زن
 خلق بد باشد درختی در سعیر
 میکشد او را بسوی خویش باز
 این مناجاتم ز حسن خلق نور
 یا الهی یا الهی یا اله
 زین درخت دوزخی دورم نما
 تا به حسن خلق همراهی کنم
 زین درخت جتنی یابم ثمر
 مرتقی گردم بمعراج علا
 خوی بد را از وجود خویش دور
 هست الطف چیز در دین حسن خلق
 ای که میفرمائی از من جسم
 ملک حسن خلق را او خاتم است
 حرمت او میکنم از تو سوال
 خصلتی که خاص نیکان بود
 خصلت نیکم کند نیکو یقین
 ای که حسن خلق نیکان را دهی
 جان ما فرما مطیبه نور خود
 تا به آن قرب خدا یابد دلم
 تا ولایت یابم از خلق نکو
 زهتی در آخرت حاصل کنم
 چون ز حسن خلق گشتم سرفراز

که بود اعرف برش در جهان
 جز خدای خالق این جمله خلق
 حسن خلق آمد به پنهان و ملا
 حسن خلق آمد بر او از حق سلام
 در ترازو نیز سنگینتر همان
 همچنان کز سرکه میگردد غسل
 بازگشتش میشود سوی هوان
 شجره‌ای باشد بجنات عدن
 میکشد او را بسوی خویش تن
 صاحبش بعضی از آن رادستگیر
 خلق نیک از خوی بدکن امتیاز
 می درخشاند ز رخسار ظهور
 می برم از خلق بد بر تو پناه
 تا نریزد بر سرم نار بلا
 تکیه بر اورنگ آگاهی زنم
 شاهد خلق نکوگیرم ببر
 معتلی جان در سماوات علا
 سازم و گردم قرین عین نور
 آورد میزان سنگین حسن خلق
 بر نبی انک علی خلق عظیم
 خاتم است اما ز جمله اقدم است
 تا شود خلقم خوش و نیکو خصال
 گر بما مخصوص گردد چون شود
 ساز جان با خصلت نیکم قرین
 نیست بدخو را از این خو آگاهی
 تا رهد از سوء خلق و فعل بد
 گردد اندر دین کمالی حاصل
 با صفا گردد از آنم داب و خو
 زینتی یابم بد دنیا مغتنم
 شرحی آرم در بیان علم باز

لمعة الثانی و الستون فی العلم

قال الصادق علیه السلام: العلم اصل کل حال سنی و منتهی کل منزلة رفيعة و كذلك قال النبی (ص): طلب العلم فريضة على كل مسلم و مسلمة ای علم التقوی والیقین. و قال (ص): اطلبوا العلم ولولوا لصین و هو علم معرفة النفس و فيه معرفة الرب. قال النبی (ص): من عرف نفسه فقد عرف ربه. ثم عليك من العلم بما لا يصح العمل الابه و

هو الاخلاص. قال النبي (ص): نعوذ بالله من علم لا ينفع و هو العلم الذى يضاد العمل بالاخلاص. و اعلم ان قليل العلم يحتاج الى كثير العمل، لان علم ساعة يلزم صاحبه استعمال طول العمر. قال عيسى بن مريم عليهما السلام: رايت حجرا مكتوبا عليه: اقلبنى فقلبت، فاذا عليه من باطنه مكتوب من لا يعمل بما يعلم مشوم عليه طلب ما لا يعلم و مردود عليه ما عمل. اوحى الله تعالى الى داود عليه السلام: ان اهون ما اناصنع بعالم غير عامل بعلمه اشد من سبعين عقوبة باطنية ان اخرج من قلبه حلاوة ذكرى و ليس الى الله تعالى طريق يسلك الا بالعلم، والعلم زين المرء فى الدنيا وسياقه الى الجنة و به يصل الى رضوان الله تعالى و العالم حقا هو الذى ينطق عنه اعماله الصالحة و اوراده الزاكية و صدقه تقواه. لالسانه و مناظرته و معادلته و تصاوله و دعواه و لقد كان يطلب هذا العلم فى غير هذا الزمان من كان فيه عقل و نسك و حكمة و حياء و خشية. و انا ارى طالبه اليوم من ليس فيه من ذلك شىء و المعلم يحتاج الى عقل و رفق و شفقة و نصح و حلم و صبر و بذل و المتعلم يحتاج الى رغبة و ارادة و فراغ و نسك و خشية و حفظ و حزم.

مى کند روشن بسى اسرار علم
در بیان علم فرماید چنین
منتهای منزل و جاه على
علم فرض مسلم است و مسلمه
اطلبوا العلم ولو بالصين مبين
واندر آن عرفان رب از آگهیش
من عرف نفسه عرف ربه بگفت
جز به آن درکار دین آید خلل
گر نباشد آن عمل بى حاصل
از هر آن علمى که لاينفع بود
چونکه اخلاصش نباشد حاصل
که کمى از علم اگر شد حاصل
ز آنکه يك ساعت از آنش حاصل
شو ملازم علم را با طول عمر
دیدم این مکتوب بر سنگى نکو
دیدمش بنوشته این با خط خوش
جهد مالايلمش شوم و بطل
هر عمل که کرده مردود و ردیست
اینکه کمتر آنکه بدهم در جزا
باشد از هفتاد عقبه سخت و بد
هر حلاوت کآید از ذکر کرم بجان
جز طریق علم عرفان هیچ راه
سوى جنت هست او را پیشوا
میروى سوى مقامات رضا
نطق اعمالش بعلمش مستند

لمعنة شصت و دوم زانوار علم
حضرت صادق امام العالمین
علم باشد اصل هر حال سنى
ز آن نبی گفته علیه التسلمه
علم تقوا هست آن علم و یقین
آن بدان علم شناسائی خویش
مصطفی کز معرفت این دانه سفت
بر تو باد از علم آنچه در عمل
و آن بود اخلاص کاند هر عمل
گفت پیغمبر پناهم بر احد
آن بود علمى که ضدستش عمل
این بدان ای طالب علم و عمل
هست محتاج کشیری از عمل
هست لازم صاحبش را طول عمر
گفت عیسا از خدا رحمت بر او
که بگردانم چو گردانیدمش
هر که بر ما یعلمش نارد عمل
هر که بر ما یعلمش اعمال نیست
وحى آمد از خدا داود را
عالمان بیعمل را که اشد
هست اخراجم ز کام قلب آن
نیست سوى قرب دربار اله
علم در دنیاست زینت مرد را
میرسد از آن برضوان خدا
راستى عالم بود آنکو بود

نیکویی اعمالش آرد بینیه
 صدق و تقویش از زبان و حال نیک
 نه که از قول زبان دعوای آن
 پیش از این کردی طلب این علم را
 ناسک راه و بحکمت متصف
 طالبش امروز می بینم کسی است
 از یقین محتاج بر عقل است علم
 مستعلم نیز دارد احتیاج
 از ارادت با فروغ و نسک جان
 این مناجاتم ز نور علم حق
 یا علیم یا حلیم یا رفیق
 در تعلم رغبتم افزون نما
 تا از آن جان و دلم یابد فراغ
 ز آن عمل که علم را ز آن آفت است
 حزم اگر نبود جنود جهلیم
 حفظ اگر نبود ز تو چون نقش ماء
 خشیت نبود اگر همراه ما
 گر تو آداب و نسک ناموزیم
 گر فراغت از تو نبود یار دل
 اندر این ره رغبتم از تو رفیق
 عقل و علمم در نظر محتاج تو
 رهنمائی کردیم سوی کسی
 عقل و نسک و حکمت و خشیت حیا
 آنچه می بایست گفتن گفتمان
 دادم آن تعلیم او را دلی
 می برم از خود بسوی تو پناه
 تا که اعمالم شود ناطق بعلم
 عشق علم آموختم روز نخست
 غیر ییاد دلبر جانانم
 یاد خطش شسته از لوح بصر
 یاد رویش برده از یادم تمام
 یاد مویش گر پریشان خاطر
 کام جانم هست شیرین زین شراب
 این حلاوت را ز دل زایل مکن
 بر همین علمم عمل باید مدام

وز عملها وردها چون آینه
 شاهد علمش بود ز افعال نیک
 هر کجا باشد بیارد در میان
 آنکه بودی صاحب عقل و ذکا
 با حیا و خشیه جانش مؤتلف
 کاندر آن از این صفتها هیچ نیست
 رفیق و شفقت نصیح و صبر و بذل و حلم
 کز فروغ رغبت افروزد سراج
 با خشیه حفظ و حزم آید روان
 میکند بر استصانت مستحق
 یا کریم یا صبور یا شفیق
 با ارادت خاطر مفتون نما
 حفظ و خشیت در ره افروزد چراغ
 حزم یارم کن که ز آنم راحت است
 میل آرندم به اغوا دمیدم
 صاف گردد لوح از علم هدا
 کی شویم از علم حق آگاه ما
 بی ادب در نار حسرت سوزیم
 هست در راه ارادت پا بگل
 بذل و صبر و حلم و نصیح از تو شفیق
 در تمیز خیر و شر محتاج تو
 که نشان از علم می بودش بسی
 جمع بودش جمله مخفی و ملا
 گوهر رشید و ارادت سفتان
 کردم آن ارشاد منهج علی
 که بخود نگذاریم باری برادر
 جهل گردد باطل و زاهق بعلم
 علم عشقم نقش علم از لوح شست
 گشته خالی از همه کاشانه ام
 نقش هر نیک و بد از حسن نظر
 مهر و ماه و روز و شب فیه و غمام
 کرده از خود لیکن او را ناظر
 یا علی یا ایلیا یا بوتراب
 بر علوم غیر از این مایل مکن
 علمها را این عمل سازد تمام

وجه خاصم تا که گردد رو نما
در دلم خورشید علم افروختی
از حجاب اکبر ای شاه آه آه
با عمل ضدش بیاید مع شود
نقطه را خواهند چون هر دم فزون
تا بکثرت ز آن نگردم مبتلا
این عمل از حسن و از احسان تست
عین وجه خاص نبود غیر عشق
صورت خاص صفی ما را صفی
حسن را از عشق جلوه ماحصل
مشرق نور علی عشق ولی است
آمده بیتی بهی آن را نجوم
مابقی تلبیس ابلیس شقی»
پیشوایم ساز آن را در جنان
از ره اخلاص آگاهم از آن
خودشناسی ز آن قرین جان بود
تا به عرفان توگردم سرفراز
نوربخش هر سنی عرفان تست
هر که این علمش نه حاصل آن شقی
کز کدامین علم صفوت منحصر
رهروان را عشق بس در این سیل
علم و فتوا را بجان تعلیم داد

نور اخلاصم بدل تابان نما
یا علی زین نقطه ام کآموختی
از حجابش می برم بر تو پناه
که مبدا علم لاینفع شود
جاهلان ملک طبع نفس دون
قائد توفیق همراهم نما
جز عمل بر عشق خود نبود درست
مشرق اخلاص نبود غیر عشق
وجه خاص آن صورت خاص صفی
روشن از نور نبی حسن ازل
جلوه حسن نبی نور علیاست
خوب روشن از بهائی در علوم
«علم نبود غیر علم عاشقی
یا علی زین علم زینت ده بجان
سوی رضوان خدا را هم از آن
علم تقوا حاصل از آن بود
یا رب از عرفان خویشم وانواز
اصل هر حال سنی عرفان تست
علم عرفان تو علم عاشقی
از تو استفتا نمودم فاش و سِرّ
عشق از برهان رب آمد دلیل
چون از این فتوا روانم کردشاد

لمعة الثالث و الستون فی الفتيا

قال الصادق عليه السلام: لا يحل الفتيا لمن لا يستفتي من الله تعالى بصفاء سره و اخلاص علمه و علانيته و برهان من ربه في كل حال. لان من افتى فقد حكم و الحكم لا يصح الا باذن من الله تعالى و برهانه. و من حكم بخبر بلامعينة فهو جاهل ماخوذ بجهله و ماثوم بحكمه. قال النبي (ص): اجراكم على الفتيا اجراكم على الله تعالى. اولاً يعلم المفتي انه هو الذي يدخل بين الله تعالى و بين عباده و هو الحائل بين الجنة و النار. قال سفيان بن عيينة: كيف ينتفع بعلمي غيري و انا حرمت نفسي نفعها و لا تحل الفتيا في الحلال و الحرام بين الخلق الا لمن اتبع الحق من اهل زمانه و ناحيته و بلده بالنبي (ص) و عرف ما يصلح من فتياه. قال النبي (ص): و ذلك لربما و لعل و لعسى لان الفتيا عظيمة و قال امير المؤمنين عليه السلام لقاض: هل تعرف الناسخ و المنسوخ؟ قال لا، قال فهل اشرفت على مراد الله تعالى في امثال القرآن قال لا، قال اذا هلك و اهلكت و المفتي يحتاج الى معرفة معاني القرآن و حقائق السنن و بواطن الاشارات و الآداب و الاجماع و الاختلاف و الاطلاع على اصول ما جمعوا عليه و ما اختلفوا فيه ثم الى حسن الاختيار، ثم العمل الصالح، ثم الحكمة ثم التقوى ثم حينئذ ان قدر لمعة شصت و سيم در فتوى است نوربخش قلب هر مستفتي است

حضرت صادق که مفتی وجود گفت فتوا از کسی نبود درست باصفای سر و اخلاص عمل ز آنکه هرکس مفتی آن حاکم بود جز باذن الله و برهانش درست هرکه حکمی کرد نیک اما نبود جاهل و مأخوذ بر نادانی است گفت پیغمبر جری تر از شما مفتی آیا این میداند که آن در میان نار و جنت حجاز است گفت سفیان بن عینه چون شود کردهام محروم خود از نفع آن نیست فتوا در حرام و در حلال آنکه باشد از همه خلق زمان هم ز شهر و هم ز اهل ناحیه گفت پیغمبر بر او از حق ثنا یعنی از فتوا بسی هالک شوند هست بعضی را امیدی بر نجات یا بسا که شد نجات او راقرین ز آنکه فتیا هست بس امری عظیم قاضیئی را گفت امیرالمؤمنین گفت نه فرمود مشرف آمدی گفت نه فرمود هالک آمدی هست مفتی احتیاجش چند چیز وز حقایق وز سنن آگه بود آگه از آداب و اجماع و خلاف باشد و باشد ز حسن اختیار حکمت و تقوا قرین جان آن این مناجاتم رهاند از فتن ای جنود متقین و محسنین تقوی و حکمت قرین جان کنم گر بود حکمت که من حاکم شوم از اشارات نهانی یا علی یا علی زین مهلکه جان رسته است گرگشائی آن زمان بگشا که خویش

نیستش فتوا بر او غیر از شهود کز خدا فتوا نجسته از نخست وز علن برهان ربش ماحصل حکم می باید باذن الله شود نیست حکم ار هست بنیانش درست چشم اذنش و به برهان شهود آثم و مأثوم فرمان رانی است هست در فتوا جری تر بر خدا گشته داخل بین حق و بندگان کز حصول حق فتوا عاجز است منتفع از علم من غیرم که خود ای مکین مسند فتوا بدان برکسی جز مرد مستبصر حلال در ره احکام تابع تر ز جان بر پیمبر با صفات زاکیه ربما اینجا لعل و لعسی یا که اهلش در زمانه بس کمند یا بود کم اهل آن با این صفات چون عسی از حق بود واجب یقین هست حکم و حکم را باید حکیم ناسخ و منسوخ را دانی ز دین بر مراد الله در امثال نبی دیگران را نیز مهلک آمدی اولاً در معنی قـرآن تمیز در اشارات از بسواطن ره برد بر اصول جمع و مافی الاختلاف با عملهای نکو پیوسته یار آن زمان گر می توان قدر توان کز فتاوی آیدم بر جان و تن ای تو مخصوص امیرالمؤمنین تا عملهای نکو ز احسان کنم در اصول جمع و فرق کیف و کم آگهی بخشایم از لطف جلی کز حکومت در برویم بسته است مسند آرائی قضا را کم و بیش

یا علی یا عظیم یا حکیم
تا لعل و عسی ناید فراز
بزم دل از نور آن افروختیم
حق بسم الله الرحمن الرحیم
تا نگردم حاجز نار و جان
حکم تو جاریست بر هر هست و نیست
قلب ما مأمور الهام تو است
چون نمداری روا ای حکمران
از ره طغیان بما حکمش مران
جانمان از حکم ظالم وارهان
منزوی گردیم از خلق جهان
امر معروف تومان باشد سبق
در اماره از غوا دورش کنیم
سلم الله علیه و آله

ز آنکه فتیا هست امری بس عظیم
تا نیاید رُبما معنی طراز
یا علی علمی که خود آموختیم
منتفع سازم از آن حق علیم
قول فتوا را گریزانم ز جان
یا الهی ای که حاکم جز تو نیست
جان ما محکوم احکام تو است
غیر حکم خویش بر ما بندگان
حاکم نفسی که طاغوت است آن
وارهان از حکم ظالم جانمان
تا به کنج منزل امن و امان
مؤتمر گردیم از فتوای حق
نفس اگر اماره مأمورش کنیم
حق مهدی قائم آل نبی

لمعة الرابع و الستون فی الامر بالمعروف

قال الصادق عليه السلام: من لم ينسلخ عن هواجسه و لم يتخلص من آفات نفسه و شهواتها و لم يهزم الشيطان و لم يدخل في كنف الله تعالى و توحیده و امان عصمته لا يصلح له الامر بالمعروف و النهی عن المنکر لانه اذالم يكن بهذه الصفة فكلما اظهر امراً يكون حجة عليه و لا ينتفع الناس به. قال الله تعالى: اتامرون الناس بالبر و تنسون انفسكم و يقال له يا خاين انتطالب خلقی بما خنت به نفسك و ارحيت عنه عنانک. روى ان ابا ثعلبة الخشني سال رسول الله (ص) عن هذه الایة: يا ايها الذين آمنوا عليكم انفسكم لا يضرکم من ضل اذا اهديتكم فقال (ص): امر بالمعروف و انه عن المنکر و اصبر على ما اصابک حتى اذا رايت شحاً مطاعاً و هوى متبعاً و اعجاب کل ذی رای برایه فعلیک بنفسک و دد عنک امر العامة و صاحب الامر بالمعروف يحتاج ان يكون عالماً بالحلال و الحرام فارغا من خاصة نفسه مما يامرهم به و ينهاهم عنه ناصحاً للخلق رحیماً بهم رفيقاً داعياً لهم باللطف و حسن البيان عارفاً بتفاوت اخلاقهم لينزل کلا منزلته، بصيراً بمکر النفس و مکاید الشيطان، صابراً على ما يلحقه لا يکافئهم بها و لا يشکو منهم و لا يستعمل الحمیة و لا يتغلظ لنفسه مجرداً بنیته لله تعالى؛ مستعیناً به و مبتغياً الثوابه فان خالفوه و جفوه صبر و ان واقفوه و قبلوا منه شکر، مفوضاً امره الى الله تعالى ناظراً الى عیبه.

امر بالمعروف را روشن کند
امر معروف است مخفی و ملا
چون صدف شو پیش این نیشان جان
خالص از آفات شهوت نفس خود
در پناه حق نکرده جای خویش
در پناه اذن عصمت نآمده
نهی از منکر به او وابسته نیست
هرچه گوید گرددش حجت تمام

لمعة شخصت و چهارم از رشد
حضرت صادق که معروفش بما
میکند از امر معروف این بیان
هرکه بیرون از هوای خود نشد
منهزم ننموده شیطان را ز پیش
داخل توحید جاننش ناشده
امر بالمعروف را شایسته نیست
ز آنکه گر نبود کسی را این مقام

هر چه ظاهر میکند حجت بر اوست
حق تعالی گوید آیا میکنید
می شود گفته به او از حق تعال
طالب حق نیستی آیا چنان
ز آن رها کردی عنان خویشتن
هست مروی اینکه پرسید از نبی
آیه اینکه ای کسان که مؤمنید
گر کسی گمراه گردد از غوا
در جوابش امر فرمود آن جناب
صبر می کن بر مصایب تا دمی
تابع نفس و هوا هرجا سری
آن زمان پس خویش را میباش و بس
صاحب این امر بالمعروف را
از حرام و از حلال آگاه دل
از نصیحت خلق را باشد شفیق
خواند ایشان را بلطف و مرحمت
عارف از اخلاقشان در مرتبه
تا فرود آرد بجای خویشتن
مکر نفس و کید شیطان را بصیر
بر اذای مردمان باشد صبور
نه شکایت باشد از مردمان
نفس از غلظت بری میبایدش
مستعین و مستغیث از حق مدام
پس اگر مردم خلافش آورند
صابر آید در خلاف و در جفا
بر قبول امر او قایل شدند
شکر گوید و اگذازد امر خویش
این وظیفه امر معروف شد
این مناجاتم ز معروف خدا
یا الهی یا الهی یا اله
امر خود تفویض بنمودم بتو
امر معروف توام بر جان رواست
شکرکز تفویض شد امرم درست
گر نباشد فیض توفیقت قرین
یا غفور یا صبور یا شکور

نه بچیزی نفع مردم اندر اوست
امر بر نیکی و خود ز آن غافلید
ای خیانتکار حق ذوالجلال
که خیانت کرده ای با خود در آن
از خیانتها که بنمودی بمن
ثعلبه خشنی ز قرآن آیه ای
بر شما بادا که خود نیکی کنید
چه ضرر گر با شما باشد هدا
امر کن بر نیک و از بد رویتاب
که به بینی بر شحیحان پیروی
هر یکی ذی رأی و بر رأیش جری
نیست بر تو امر و نهی هیچکس
احتیاج است اینکه باشد اولاً
امر و نهی خویش را خود مشغول
مهربان بر حال ایشان و رفیق
با بیان نیک و حسن موعظت
چون تفاوت هست در هر مرتبه
هر کسی را بر ادای خویشتن
تا نگیرد نفس و شیطان را اسیر
از مکافاتش بود دل در نفور
نه حمیت آورد ناحق میان
نیت از جز حق عری میبایدش
بر ثوابش دیده جان مستدام
از جفا مردم رسانندش گزند
و موافق آمدنش در وفا
امر و نهیش را بجان قابل شدند
بر خدا و عیب خود بیند به پیش
ای خوشا آنکه به این موصوف شد
میرساند امر معروف خدا
ز امر و نهیت می برم بر تو پناه
از افاضه امر خوشنودم ز تو
عارف این امر جان اصفیاست
گر قبول افتاد امری فیض تست
کی قبول افتد دلی را امر دین
شکرکز توفیق نفتادیم دور

شکر و صبرم در خلاف و در وفاق
 مستغیثم مستعینم یا معین
 نیستم باشد مجرد از غرض
 غلظت نفسم نمی دانم به کیست
 امر معروفم اگر فرموده ای
 آگه هم دار از حلال و از حرام
 هر عمل کاخلاص نبود مهرهش
 یا علیم از حال دل آگه توئی
 ناصح خلقم رفیقم مهربان
 چون تفاوت هست در اخلاقشان
 مکر و کید نفس و شیطان را تمام
 ای زمام امر و نهی عالمین
 بر اذای مردم صبری بده
 نه شکایت آیدم ز آن در میان
 نیست چون بر امر معروفم مجال
 امر و نهی خویش را شاغل شدم
 هر طرف بینم برای خویشتن
 تابع اهوای خود اهل هدا
 جلوه گر شیخ مطاع از هرکنار
 خود تو فرمودی علیکم نفسکم
 یارب از تو هست امید کرم
 تا فراموشم نسازد مکر خود
 منتفع گردند خلق ملک من
 آنچه میگویم بمن گر حجت است
 آمو و ناهی بنفس خویشتن
 تا بیارم ره سوی توحید تو
 خالص از آفات نفس و شهوتش
 منسلخ جان از هوای حب خود
 این عمل چون حاصل گردد شوم
 شرحی آرم ز آفت اهل علوم

با دل و جانم نموده اتفاق
 چشم بر لطف ثواب یوم دین
 چون غرض بر جان بود بئس المرض
 غلظتی گر هست با نفس دنی است
 باب معروفم برو بگشوده ای
 تا به امر و نهی تو آرم قیام
 آن حرام است و بود حق مکرهش
 غیر اخلاصم نباشد یا علی
 داعیم سوی تو با حسن بیان
 با تفاوت صحبت آید در میان
 واقفم اما بدستم نی زمام
 در کفست ای پادشاه روز دین
 کز مکافاتم بدل نفتد گره
 نه حمیت آورم در کارشان
 خویش فارغ کردم از این احتمال
 از حساب این و آن مایل شدم
 اهل اعجابند پر از ما و من
 مانع احسان ز اهل اهتدا
 ز آن میان بگرفته ام من گرکنار
 چون هدایت در میانه هست گم
 که گذاری تاج احسان بر سرم
 بر و احسان امر و نهی نیک و بد
 ز امر و نهی نیک و بد بر خویشتن
 لیک جانم جانی ذوالحاجت است
 آمدم توفیق کن همراه من
 در پناه عصمت و تأیید تو
 هازم شیطان شفیق از دعوتش
 آمر نیکوی و روگردان زبید
 علم خود را عالم اندر بیش و کم
 تا از آن آگاه گردند از رسوم

لمعة الخامس و الستون فی آفة العلم

قال الصادق علیه السلام: الخشية ميراث العلم والعلم شعاع المعرفة و قلب الايمان و من حرم الخشية لا يكون عالما و ان يشق الشعر بمشابهات العلم. قال الله تعالى: انما يخشى الله عباده العلماء. و آفة العلماء عشرة اشياء: الطمع و البخل، و الريا و العصبية و حب المدح و الخوض فيما لم يصلوا الى حقيقته و التكلف في تزيين الكلام

بزوايد الالفاظ و قلة الحياء من الله و الافتخار وترك العمل بما علموا. قال عيسى بن مريم عليهما السلام: اشقى الناس من هو معروف عند الناس بعلمه و عند الرحمن مجهول بعلمه و قال النبي (ص): لا تجلسو عند كل داع مدع يدعوكم من اليقين الى الشك و من الاخلاص الى الريا و من التواضع الى الكبر و من النصيحة الى العداوة و من الزهد الى الرغبة و تقربوا الى عالم يدعوكم من الكبر الى التواضع و من الريا الى الاخلاص و من الشك الى اليقين و من الرغبة الى الزهد و من العداوة الى النصيحة. و لا يصلح لموعظة الخلق الا من جاوز هذه الآفات بصدقه و اشرف على عيوب الكلام و عرف الصحيح من السقيم و علل الخواطر و فتن النفس و الهوا. قال امير المؤمنين عليه السلام: كن كالطبيب الشفيق الرفيق الذي يضع الدواء بحيث ينفع.

شصت و پنجم لمعه چون خور نور بار
گفت صادق رحمت او را از خدا
علم می باشد شعاع معرفت
نیست عالم هر که او را خشیه نه
حق چنین گوید که خشیه در نهان
هست ده چیز آفت علم ای حکیم
آن طمع باشد که شرکش لازم است
پس ریا و آنکه تعصب در امور
خوض فیما لم یصل از جاهلی
بهر تزیین لفظهای زاییده
بیحیائی از خدا جل جلال
گفت عیسا که شقی تر از اناس
ناس را معروف باشد در علوم
گفت پیغمبر ز حق رحمت بر او
آنکه خواند جانب شک از یقین
از تواضع جانب کبر برد
زهد را گیرد ز تو رغبت دهد
قرب آن عالم گزیند آنکه آن
وز ریا آرد سوی اخلاص باز
سوی زهد از رغبت آرد جان تو را
پند مردم را نمی باشد سزا
مشرف آید بر عیوب هر کلام
علت هر خطره را داند یقین
ای که باشد در نظر علمت یقین
باش مانند طیب مهربان
آنکه بگذارد دوا وقتی که آن
این مناجاتم رهاند جسم و جان
یا علی ای تو طیب مهربان

ز آفت علم است بر مردان کار
خشیه میراث است از علم هدا
قلب ایمان است آن از هر جهت
گر شکافد سوی رادر مشتبّه
نیست کس را جز گروه عالمان
ار حکیمی بشنو از قلب سلیم
بخل کآن خود با طمع مستلزم است
حب مدح این و آن کآرد سرور
پس تکلف در کلام از غافلی
در کلام آوردن بیفاییده
افتخار از علم و ترک انفعال
آنکه ظاهر عالم است اندر شناس
از عمل مجهول حق اندر رسوم
عند کل مدعی لا تجلسوا
با ریا اخلاص آرد همنشین
وز نصیحت در عداوت آورد
هم نشینش آردت در فعل بد
در تواضع میکشد از کبرتان
وز شک آرد با یقینت سرفراز
وز عداوت جانب نصیح و هدا
جز کسی کز صدق شد زین عقبه ها
باز بشناسد صحاحش از سقام
فتنه نفس و هوا او را مبین
بین چه فرماید امیرالمؤمنین
مشفق خلق جهان از عین جان
نافع آید بر تمامی جسم و جان
ز آفت علمم به پیدا و نهان
دست لطف مرهم زخم نهان

راجیم مسـتغفرم گـر جانیم
 کر تـکرم میـکنی وقت است وقت
 علت فـکر غـوا را شـارفم
 حـسن و عـیب ما و مـن را حـالیم
 کـآفت عـلم است و عـالم را فـنا
 تا از این عـقبات مـهلک و اـرهم
 رـغبت دـل را کـنم بـر زهد بـند
 از ریا سـازم بـه اخلاصـش قـرین
 بـر تـواضع در تـکـبر دارمـش
 نه بـه اخلاصـش ریا هـمـره کـنم
 نـز تـزهد سـوی رـغبت رانمـش
 چـاکر در بـان در بـان تـوام
 گـاه مـوصوفـم بـجهـل از این و آن
 کـز یقین رـهبر کـه و گـمراه کـیست
 آفتاب آید نـشان آفتاب
 در ظلال انـس خـود مـأوای ده
 تا نـگردد افتخارم مـاحصل
 نه بـه تـزین کلام اندیشـه ام
 بی تـکلف ز آن خـموشی هـست بـس
 از تـعصب و ز ریا یـم در امان
 کـز طـمع بـخلم نـسازد رـوسـیـاه
 هـیچ مـحرومی در این در گـاه نیست
 ز آفت عـلم رها نیـدی ز عـلم
 تا شـوم ز آفات قـرا مـنتبه

مرهمی بـر زخمـهای جانیم
 گـر تـرحم میـکنی وقت است وقت
 فتنه نفـس و هـوا را عـارفم
 صـحت و سـقم سـخن را حـالیم
 می بـرم بـر حق پناه ز آن عـقبه ها
 یا عـلی توفیق فرما هـمـرم
 تا بـرم جان از عـداوت سـوی پـند
 باز خوانم از شـکـش سـوی یقین
 از تـکـبر و ز تـواضع آرمـش
 نـز یقینـش جانـب شـک آورم
 نـز نصیحت بـر عـداوت خـوانمـش
 یا عـلی در تـحت سـلطان تـوام
 گـاه مـعروفـم بعـلم انـدر جـهان
 هـیچکـس جـز ذات حق آگـاه نیست
 گـر ز روی کـار بـرداری حـجاب
 در پناه عـفو خـویشـم جـای ده
 تا نـسازم عـلم را تـرک عـمل
 تا نـگردد بـیـحیائی پـیشـه ام
 آنچـه را نبـود حقیقت دسـتـرس
 حـب مـدحـم گـر نباشد در جـهان
 می بـرم یا رب بـه توفیقـت پناه
 خـشیتـم را جـز تـوکس آگـاه نیست
 خـشیتـم مـیراث بـخشیدـی ز عـلم
 یـاریم فرما و تـوفیقـم بـده

لمعة السادس و الستون فی آفة القراء

قال الصادق عليه السلام: المقترى بلا علم كالمعجب بلاملك و لامال، يبغض الناس لفقره و يبغضونه لعجبه فهو ابدا مخاصم للخلق في غير واجب و من خاصم الخلق في غير ما يومر به فقد نازع الخالق و الربوبية. قال الله تعالى: و من الناس من يجادل في الله بغير علم و لاهدى و لا كتاب منير. وليس «احد» اشد عقابا ممن لبس قميص النسك بالدعوى بالحققة و لا معنى. قال زيد بن ثابت لابنه: يا بني لا يرى الله اسمك في ديوان القراء. و قال النبي (ص): سيئاتي على امتي زمان تستمع فيه باسم الرجل خير من ان تلقاه و ان تلقاه خير من ان تجرب. و قال النبي (ص): اكثر منافقي امتي قراءها فكن حيث ندبت اليه و امرت به، و اخف سرک من الخلق ما استطعت و اجعل طاعتك الله تعالى بمنزلة روحك من جسدك وليكن معتبرا حالك ما تحققة بينك و بين بارئک و استعن بالله في جميع امورک متضرعا اليه في آناء ليلک و اطراف نهارک قال الله تعالى: ادعوا ربکم تضرعا و خفية انه لا يحب المعتدين و الاعتداء من صفة قرآء زماننا هذا و علامتهم و لتكن من الله تعالى في

جميع امورک علی وجل لثلاثقع فی میدان التمنی فتهلک.

لمعه شصت و ششم روشن کند
حضرت صادق که در ملک خدا
گوید آن مقری که علمش نیست هست
هست با مردم عدو از عجب و فقر
پس همیشه خلق را باشد خصیم
هرکه در جز واجب و مأمور به
کز حقیقت با ربوبیت نزاع
حق تعالی گفت بعضی مردمان
که بود علمی گواه قولشان
نیست کس از آن عقابش سخت تر
باسری پر دعوی از دعوی رشد
گفت زید ابن ثابت با پسر
که نیند حق تعالی در جهان
گفت پیغمبر بیاید بعد از این
هست آوازه شنیدن از کسی
همچنین فرموده آن فخر امام
هست مقریهای بی علم و عمل
وآمدی مأمور این امر خطیر
آنچه بتوانی ز مردم کن نهان
که بود روح به تن لیکن مدام
نسبت است اندر میان تو و حق
واسستن بالله فی کل الامور
حق چنین فرموده ادعواربکم
ز آنکه نبود معتدین را دوستدار
مقریان این زمان را اعتدا
پس توگر مقری شوی باش از خدا
تا نیفتی ز آن بمیدان هلاک
این مناجاتم کند دفع بلا
ای به میدان تمنایت ب خاک
از قرائی زمان یارب امان
ای به سر و قلبمان همراه تو
روز و شب میخوانمت فاش و نهان
مستعینم از تو در هرکار خویش
در میان بنده و باری تعال

آیه قرای هر شهر و بلد
نیست مقری غیر خدامش بجا
همچو آن بی ملک و مال خودپرست
نیست کس با او نکو از عجب و فقر
زین تخاصم با خدا باشد خصیم
شد مخاصم خلق را معذور به
باشدش وز خالقیت انقطاع
در خدا باشد جدلشان غیر آن
نه هدائی نه کتاب حق نشان
که نموده جامه رهرو به بر
بی حقیقت خالی از معنی رشد
کی پسر از حق چنین هستم نظر
اسم تو در دفتر «قرا عیان»
روزگاری امتم را کز یقین
از لقا و تجربش بهتر بسی
بیشتر اهل نفاق امتم
سوی قرائی اگر خواندت اجل
مخفی از مردم نما مافی الضمیر
طاعت الله میکن آنچنان
اعتبار حال خود کن تا کدام
نسبتی کآرد برحمت مستحق
روز و شب زاری کنان ز امید نور
با تضرع خائف و در خفیه گم
واعتدا وصف قرای روزگار
از نشانهایان بود فاش و ملا
در تمامی امر ترسان دائم
از تمنا جان نگرده سینه چاک
کز قرائی میرسد بر جان مرا
مخلصان غلطان و ترسان سینه چاک
از تو میجویم نجاتم زین میان
از تضرع خفیه مان آگاه تو
شوق طاعات توام در جسم جان
تا نیاید کار بد ناگاه پیش
نسبت حب علی تحقیق حال

نسبتی جز این ندیدم معتبر
در قرای ملک خود خوانم ترا
کرده مخفی سر خویش از دور و پیش
لیک جانم دور از ایمان و کفر
این ملاقاتم کند کارم تباه
نه ز کفرم غیر ذات دادگر
انزوا بهتر بهر حال که هست
محو باشد هست بر من خوبتر
دار سالم قلب و جانم از کرم
تا نمایم گرم این هنگامه را
تا جدل بی علم نارم در میان
خصمی خلقم نگیرد بند پا
با بیان حق و باطل باشد آن

هرچه کردم در خود از عبرت نظر
که اگر مقری شوم اندر قرا
مقریم اندر قرای نفس خویش
نام من مشهور در ایمان و کفر
از لقای تجربی بر تو پناه
نه ز ایمانم کسی دارد خبر
نام من گر کافر و گر مؤمن است
اسم من از دفتر قرا اگر
یا علی از دعوی بی معنیم
گر نمودی در برم این جامه را
از عقاب آخرت بخشم امان
تا مرا اندر میان نارد ریا
گر بیانی آیدم اندر زبان

لمعة السابع و الستون فی بیان الحق و الباطل

قال الصادق علیه السلام: اتق الله وكن حيث شئت و من ای قوم شئت، فانه لا خلاف لاحد فی التقوی و التقی محبوب عند كل فريق و فيه جماع كل خير و رشد و هو میزان كل علم و حکمة و اساس كل طاعة مقبولة. و التقوی ماء ينفجر من عين المعرفة بالله تعالى، يحتاج اليه كل فن من العلم و هو لا يحتاج الا الى تصحيح المعرفة بالخمود تحت هيبته الله و سلطانه و مزيد التقوی يكون من اطلاع الله تعالى على سر العبد بلطفه فهذا اصل كل حق. و اما الباطل فهو ما يقطعك عن الله تعالى متفق عليه ايضا كل فريق فاجتنب عنه و افرد سرک لله تعالى بلا علاقة. قال رسول الله (ص): اصدق كلمة قالها العرب كلمة لبيد: الاكل شیی ما خلاء الله باطل، و كل نعيم لا محالة زایل. فالزم ما اجمع عليه اهل الصفا و التقی من اصول الدين و حقایق اليقين و الرضا و التسليم و لا تدخل فی اختلاف الخلق و مقالاتهم فتصعب عليك و قد اجتمعت الامة المختارة بان الله تعالى واحد ليس كمثل شئی و انه عدل فی حكمه يفعل ما يشاء و يحكم ما يريد و لا يقال له فی شئی صنع؛ لم، و لا كان و لا يكون شئی الابدیته، و انه قادر على ما يشاء و صادق فی وعده و ان القرآن كلامه و انه مخلوق. و انه كان قبل الكون و المكان و الزمان و ان احداث الكون و فناءه عنده سواء ما ازداد باحداثه علما و لا ينقص بفناؤه ملكه عز سلطانه و جل سبحانه، فمن اورد عليك ما ينقض هذا الاصل فلا تقبله و جرد باطنك لذلك ترى بركاته عن قريب و تفوز مع الفائزين.

از بیان حق و باطل ترجمان
باشد اندر حق و باطل ترجمان
گوش بگشا حق و باطل را بدان
هر که خواهی باش از هر فرقه ای
هیچ قومی ز آن ندارند اختلاف
جمع هر خیر است و رشد هر طریق
رأس جمله طاعت مقبول هم

شصت و هفتم لمعه می آرد عیان
حضرت صادق که با خدام آن
گوید اندر حق و باطل این بیان
دار تقوا از خدا فاش و خفی
ز آنکه در تقوا نمی باشد خلاف
باشد آن محبوب نزد هر فریق
آن بود میزان هر علم و حکم

آن بود جاری ز عین معرفت
و احتیاجش نیست بر تصحیح از آن
نور تقوا می شود بر دل مزید
چون طلوع آفتاب حق شود
پس بود این اصل کل حق و حق
آنچه قطعت از خدا سازد بدان
متفق باشد بر این جمله فریق
سِرِّ خود را فرد کن بهر خدا
گفت پیغمبر کنم تصدیق آن
کل شئی ماخلاء الله باطل
هرچه باشد جز خدا آن باطل است
باش لازم هرچه جمعند اندر آن
در اصول دین و تحقیق یقین
اختلاف خلق را داخل مشو
مجتمع بین امت مختار را
او که نبود مثل و شبهش هیچ چیز
عادل است و نیست ظلام عیب
نیست در مصنوع او چون و چرا
هرچه می خواهد بود قادر بر آن
مصحف قرآن بود او را کلام
هست پیش از هستی کون و مکان
این زمان هم آنچنان است ارچه هست
هستی کون و فناش او را سواست
نه به احداث جهان ملکش زیاد
عز سلطانہ تعالی شأنه
هر که بر تو وارد آرد نقص این
باطنت را کن مجرد بهر این
فوز یابد جان تو با فایز آن
این مناجاتم کند از هم جدا
ای هوایت فوزبخش فایز آن
حق و باطل را ز قرآن حمید
اصل هر حق چونکه از تقوا شده
یا عزیزاً عزناً سلطانک
ای حدود و نفی عالم جملگی
ای مکان را و زمان را از تو هست

هست محتاجش فنون از هر جهت
که غنوده زیر هیئۀ شاه جان
ز اطلاع الله بر سر عیب
پرده تقوا بدل منشق شود
باطل ارجوئی بگردان این ورق
باطل و نبود خلاقی اندر آن
مجنب شو پس از آن در هر طریق
بی علاقه از ره نفس و هوا
کلمه ای کآمد لبش بر زبان
کل نعمه لا محاله زایل
هر نعمی لا محاله زایل است
اهل صفوت اهل تقوا در جهان
با رضا تسلیم شو در راه دین
قولشان مشکل کند زین ره مرو
بر یگانه بودن حق علا
واحد لیس کمثله کن تمیز
یفعل ماشاء یحکم مایرید
نیست چیزی بی مشیت او بجا
صادق الوعد است از پیغمبران
هست مخلوقش چو باقی انام
بود او و نه مکان بد نه زمان
هر زمانی این مکان را علو و پست
بی بقایش هر بقائی را فناست
نز فناش نقص در ملکش فتاد
جل سبحانه علا برهانه
هیچ از آن منما قبول ای مرد دین
برکتش را عنقریب آئی قرین
فایز آئی در مقام جان جان
حق و باطل را بتأیید خدا
اجتبیای برکت فیاض از آن
روشنم کردی بقرآن مجید
ناقض این اصل باطل آمده
یا جلیلا جلنا سلطانک
پیش سلطان تو یکسان بیشکی
هستی ذات تو پیش از جمله است

برکلام نور قرآن خالقی
 قادری بر هر چه خواهی یا حکیم
 نیست اندر صنعتت چون و چرا
 عادل در حکم و حکمت حق بود
 این عقیده امت مختار را
 می‌برم بر تو پناه از اختلاف
 جان بتسلیم و رضایم یارکن
 تا اصول دین که دارند اتفاق
 لازم گردد چو باشد لازم
 تا نماید ما خلاء الله باطم
 یاربم توفیق در تفرید بخش
 تا نهان ناید جز او در خاطر
 تا برم همت ز چیزی کز خدا
 در دلم تا لطف تو طامع نشد
 زیر دست هیئت سلطانیت
 معرفت سر چشمه تقوا بجان
 آب این سرچشمه جاری بدار
 تا شود میزان علم و معرفت
 نیک سنجم جمع هر نیک و رشاد
 هست تقوایم تولای علی
 اندر این تقوا خلافت نیست کس
 این تقا چون حاصل باشد بجان

در وعید و وعد خلقان صادقی
 بی اراده ذات تو هر شی عذیم
 یفعل الله و یحکم ما یشا
 واحدی و لیس لک کفواً احد
 در عقیده کرده‌ای مختار ما
 اختلاف اهل عدوان و خلاف
 با حقایق از یقین در کارکن
 اندر آن اهل صفا اهل وفاق
 وندر این ره پای فرما قائم
 غیر تقوا لامحاله زایلیم
 بی علاقه بخشم از تفرید بخش
 جز هوای او نماند بر سرم
 دور میسازد دل و جان مرا
 نور تقوا از دلم لامع نشد
 در خمودم از ظهور معرفت
 طاعت مقبوله را رأس است آن
 تا درخت حکمتم آرد بیار
 سازدم سنگین تر ازو زین صفت
 در برآرم خوب محبوب عباد
 شاهد از هر فرقه‌ای دارم ولی
 پس تقایم در دو عالم یار بس
 انبیا را می‌شناسم حال و شان

لمعة الثامن و الستون فی معرفت الانبیا

قال الصادق علیه السلام: ان الله تعالى مكن انبيائه من خزائن لطفه وكرمه و رحمته، و علمهم من مخزون علمه و افردهم من جميع الخلايق لنفسه. فلا يشبه اخلاقهم و احوالهم احد من الخلايق اجمعين. اذا جعلهم وسائل سائر الخلق اليه، و جعل حبههم و طاعتهم سبب رضاه، و خلافهم و انكارهم سبب سخطه و امر كل قوم و فئة باتباع ملة رسولهم، ثم ابى ان يقبل طاعة الابطاعتهم و تبجيلهم و معرفة حبههم و حرمتهم و وقارهم و تعظيمهم و جاههم عند الله تعالى. فعظم جميع انبياء الله و لا تنزلهم منزلة احد ممن دونهم و لا تتصرف بعقلك في مقاماتهم و احوالهم و اخلاقهم الاببيان محكم من عند الله تعالى و اجماع اهل البصائر بدلائل يتحقق بها فضائلهم و مراتبهم. و انى بالوصول الى حقيقة مالهم عند الله تعالى و ان قابلت اقوالهم و افعالهم بمن دونهم من الناس اجمعين فقد اسأت صحبتهم و انكرت و معرفتهم و جهلت خصوصيتهم بالله و سقطت عن درجة حقایق الايمان و المعرفة فیاک ثم ایاک.

میکند فاش از شناس انبیا
 ز انبیا هستند در عالم نشان

شصت و هشتم لمعه نور اهتدا
 حضرت صادق که صدیقان آن

انبیا را وصف فرماید ببین
حق تعالی از خزاین لطف خویش
از کرم و زحمتش بنواخته
از خلایق فردشان کرده ز جود
نسبت اخلاقشان احوالشان
زانکه کرده حق وسایل سوی خویش
کرده حب و طاعت ایشان سبب
هست از انکار و خلاف انبیا
امر هر قومی نموده کردگار
پس ابا کرد از قبول طاعتی
از قبول طاعتی حق را اباست
جز به اقرار بزرگیشان تمام
جز به توفیر و به تعظیم و به جاه
بایدت تعظیم و حرمت بر مزید
هیچکس را جایشان ناور فرود
در مقامات علیه شان تمام
جز بیان محکم از نزد خدا
جز بتحقیقات اهل تبصره
کی رسی سوی حقیقت حالشان
گر مقابله آوری اقوالشان
در حقیقت معرفتشان کو تو را
جاهلی از اختصاصی که بود
از مدارج درک ایمان ساقطی
الحذر ایاک ایاک الحذر
این مناجاتم ز نور معرفت
یا علی ای انبیا را در هدا
معرفت در انبیا گرنی مرا
چون همه جان شد سوی تو مایلم
حق تعالی گوید از قرآن یقین
انبیا را افضلیت از تو است
در مقامامت و مقالات صواب
من کجا و حد تمیز نبی
نزد حق باشد گرامی تر تقی
یا علی تقوا بجان همیره کنم
زانکه تقوا هست اصل کل حق

در مقام معرفتشان خوش نشین
انبیا را داده تمکین بیش و پیش
مخزن مخزون علمش ساخته
از برای خویش در غیب و شهود
برکسی منماید از خلق جهان
از برای سایر خلقش به پیش
بر رضای حضرت خود لطف رب
سخط و ناخشنودی حق بر ملا
پیروی انبیاشان استوار
جز اطاعتشان بفرمان نبی
کز خلاف امر و نهی انبیاست
معرفت بر حب و حرمتشان مدام
که بودند نزد حق بی اشتباه
با جمیع انبیا پس ای مرید
عقل خود را بی تصرف ساز زود
حالت و اجلالشان بنگر مدام
نست از احوال ایشان رو نما
از فضایلشان نندانی مرتبه
زانکه نزد حق بود احوالشان
همچنین افعال با جمله جهان
صحت ایشان نشد نیکو تو را
بهر ایشان نزد الله احد
از معارج معرفتشان هابطی
الحذر زین راه پر خوف و خطر
ز انبیا سازد ظهور معرفت
از حقیقت شد ولایت رهنما
با ولایت معرفت کافی مرا
معرفت از انبیا شد حاصلم
فرق بین انبیای من مبین
اولیا را اولویت از تو است
هستشان بر حضرت تو احتساب
میکند تمیزشان واضح نبی
هرکه اتقی نزد حق اقرب یقی
از همه سر و علن آگه کنم
ز آن شود بنده به احسان مستحق

تا حقیقت را نمانم مشتبّه
در حقیقت جز تو کی اهل سجود
سجده ام فرما و رو در راه کن
در همه مذهب بهر ملت حلال
دائماً از این بندگی پانده ام
ساجدم از جان و از دل دائمی
انبیا را می نمایم انکسار
چونکه جز تو هیچکس را نی کرم
یا ولی یا زکی یا حکیم
از شراب عشق تو مست و بهوش
یا علی یا امیرالمومنین
بر همه احوال ما هستی گواه
همچنین هستند اولاد هدایت
سوی خود کرده وسایل خلق را
در مقام اجتناب داده نشست
افتخار هر نبی و هر ولی
از یقین دارد ز حق این موهبت
حق آل پاک و اصحاب کبار
کز معارف هستم از آن کامیاب
از صحابه معرفت باید یقین

یا علی توفیق در احسان بده
در حقیقت جز تونی اندر وجود
یا علی از سجده ام آگاه کن
سجده پیش ذات پاک بیهمال
یا علی بر بنده تو بنده ام
پیش ذات بیهمالت یا علی
از ره تعظیم و تجلیل ووقار
لیک جز تو در نظر کس نایدم
یا کریم یا علی یا عظیم
سوی تو جانم همیشه هست روش
ای فدایت جان جمله عالمین
یا امیرالمؤمنین ای پادشاه
من ترا دانم وسیله بر نجات
انبیا را گرچه حق جل علا
از جمیع خلقشان بگزیده است
من تو را دانم یقیناً یا علی
هر که باشد از صحابه حضرت
حق محبوبیت حیب کردگار
از دلم نور یقین را وامتاب
معرفت از انبیا چون شد مبین

لمعة التاسع و الستون فی معرفة الصحابه

قال الصادق عليه السلام: لا تدع اليقين بالشك و المكشوف بالخفي و لا تحكم على مالم تره بما يروى لك عنه و قد عظم الله عز وجل امر الغيبة و سوء الظن باخوانك من المومنين فكيف بالجرأة على اطلاق قول و اعتقاد بزور و بهتان في اصحاب رسول الله (ص). قال الله تعالى: اذ تلقونه بالسنتكم و تقولون بافواهكم ماليس لكم به علم و تحسبونه هينا و هو عند الله عظيم. و مادمت تجد الى تحسين القول و الفعل في غيبتك و حضرتك سيلا فلا تتخذ غيره سيلا. قال الله تعالى: و قولوا للناس حسنا و اعلم ان الله تعالى اختار لنبه (ص) من اصحابه طائفة اكرمهم باجل الكرامة، و حلاهم بحلى التاييد و النصر و الاستقامة لصحبته على المحبوب و المكروه، و انطق لسان محمد (ص) بفضايلهم و مناقبهم فاعتقد محبتهم و اذكر فضلهم. و احذر مجالسة اهل البدع فانها تنبت في القلب كفر اخفيا و ضلالا مبينا و ان اشتبه عليك فضيلة بعضهم فكلهم الى علام الغيوب و قل: اللهم انى محب لمن احببته انتو رسولك و مبغض لمن البغضه انت و رسولك فانه لم يكلفك فوق ذلك، والله اعلم.

کز صحابه معرفت حاصل شود
در بیان معرفت ز اصحاب راه
آشکارا با نهانی همچونین
وز روایات کسان بشنیده ای

لمعة شصت و نهم رخشان بود
گفت صادق از خدا او را صلوه
باز نگذاری بشک کار یقین
حکم منما آنچه را نادیده ای

امر غیبت را خداوند حکیم
 «در مظنه سوء با اخوان دین»
 پس چگونه جرئت بهتان و زور
 خواه از قول زبان خواه اعتقاد
 افکند قولی زبانتان در دهان
 سست و آسان است در ظن شما
 چون بیابی جانب تحسین کار
 غیر آن راهی نگیری در جهان
 حق تعالی امر فرموده عیان
 این بدان ای طالب عرفان یقین
 برگزیده از صحابه آن جناب
 که کرامت کرده ایشان را اجل
 در نظر صاحب نظر جان مستعد
 باز بنموده زبان مصطفی
 بر فضایل بر مناقب ز آن کرام
 ذکرکن از فضل ایشان بیشمر
 ز آنکه در دل همنشینی ز آن کسان
 میکند جانیت حلول و گمراهی
 بر تو فضل بعضشان گر مشته
 واگذار آنرا به علام الغیوب
 هرکه را تو و رسولت دوستید
 هرکه را تو با رسولت دشمنید
 نیست تکلیف تو بالاتر از این
 این مناجاتم نماید منجلی
 رینا ای دانشت بر عالمین
 دوستم بر آل احمد بایقین
 دوستم بر دوستان آل او
 یا علی بر حال کس آگه توئی
 نیست بر من مشته احوال یار
 امت مختار غیر از شیعه نیست
 شیعیان را دوست میدارم بجان
 ز اهل بدعت می برم بر تو پناه
 چون نبی مصطفای مصطفی
 قلب من با اعتقاد حبشان
 آن نشان حب حیدر آشکار

جل سلطانه نموده بس عظیم
 از گروه مسلمین و مومنین
 اندر اصحاب شه ملک نشور
 حق تعالی بین چگونه با عباد
 که نباشد بر شما علمی از آن
 بس بزرگ است آن ولی نزد خدا
 در حضور و غیبت راهی چهار
 به از آن راهی نباشد در میان
 نیکوئی در گفتگو و بامردمان
 که خدا از بهر خیرالمرسلین
 از ره اکرام بیحد و حساب
 در بر از تأییدشان داده حلال
 مستقیم الصبحه در محبوب و بد
 سلم الله علیه دایما
 کاعتقد حب الهم واذکر مدام
 وز جلیس اهل بدعت با حذر
 کفر ثابت می نماید و اندر آن
 هست پیدا و عیان این گمراهی
 عالم الغیب است دانا از تو به
 گو خداوند مرا خوب تو خوب
 من به آن هستم بجان و دل عید
 من به او هستم بجان و دل عنید
 هست خود مختار داناتر به این
 از شناس ذات اصحاب نبی
 با احاطه ز اولین و آخرین
 این یقینم هست در علمت مبین
 دشمنم آنرا که او را شد عدو
 آگه از حال ره و بیره توئی
 یار دانم «امت مختار یار»
 امت مختار غیر از شیعه کیست
 بوکه آیم در حساب شیعیان
 کز ضلال و کفرشان افتم ز راه
 از فضایلشان بیان کرده بسا
 حب ایشان از علی دارد نشان
 ز آنکه در مکروه و محبوب است یار

یا علی براین نشانم مستقیم
تا کرامت یابم از رب جلیل
حسن قولم در ره آید همسفر
بر زبان نارم مگر اوصافشان
یا علی از دوستان دوستان
کآنچه باشد از یقین مکشوف دل
از ره حرمت بیارم در بیان

دار حق احمد آن شاه عظیم
با کرامت آیم از حب جمیل
جز ره حب نسپریم راه دگر
در بیان باشم ز جان و صافشان
دار محسوبم بجان دوستان
آنچه هست از مسلمین معروف دل
از بیان پیشوای مسلمان

لمعة السبعون فی حرمة المسلمین

قال الصادق علیه السلام: لا يعظم حرمة المسلمین الا من قد عظم الله حرمة علی المسلمین و من کان ابلغ حرمة الله و رسوله کان اشد حرمة للمسلمین، و من استهان بحرمة المسلمین فقد هتک سترایمانه. قال رسول الله (ص): ان من اجلال الله تعالی اعظام ذوی القربی فی الاسلام. و قال النبی (ص): من لم یرحم صغیرا ولا یوقر کبیرا فلیس منا و لا تکفر مسلما بذنب یکفره التوبة الا من ذکره الله فی الکتاب. قال الله عزوجل: ان المنافقین فی الدرك الاسفل من النار. و اشتغل بشانک الذی انت به «مطالب».

لمعة سبعین به بزم مسلمین
حضرت صادق بر او صلوات رب
گفت تعظیمی که آن لله بود
نیست به از حرمت اسلامیان
کرده هتک ستر ایمان خویش را
گفت پیغمبر کز اجلال اله
نیز فرماید که هر کس بر صغیر
هیچ تعظیمی بر راه دین حق
هان مکن تکفیر مسلم برگناه
غیر آنچه ذکر کرده در کتاب
که منافقها بدرک اسفلند
کار خود را باش مشغول ای مرید
این مناجاتم نماید سرفراز
ای که مشغولت نسازد هیچ کار
روی کارم جانب خود دار و بس
وز نفاق آسوده سازم دست کار
آن گناهی را که تکفیرش کنی
عفو فرما تا که تکفیر کسان
یا علی توفیق همراهم نما
آورم رحمت صغیران را مدام
هست از اجلال الهی این یقین

نورافشان گردد از حرمت یقین
او که مذهب را به او باشد نسب
وز ره حب رسول الله بود
و آنکه در حرمت کندشان مستهان
پرده ایمان دریده بر ملا
هست اعظام ذوالقربی بر راه
رحم نمود و نکرد او بر کبیر
نیست از مآشده به خسران مستحق
که کند از توبه تکفیرش اله
حضرت حق از بیانی باعتبار
در جهنم جاودانی واصلند
کز تو میخواهد خداوند شهید
کز مسلمانان شوم حرمت طراز
که بشغل دیگر آری روی کار
که نیارم رو به کار هیچکس
کز جهنم وارهمانم جان زار
از در توبه چو آمد محرمی
ناید از من ای کریم مهربان
مسلمان را تا کنم تعظیمها
وز تکبر جان و دل نفتد بدام
گر کنم تعظیم نزدیکان بدین

بر مسلمانان کز اینم نیست به	یا علی توفیق تعظیم بده
استهانت بر مسلمانان مرا	تاندرد پرده ایمان مرا
این علم بر بام جان افراشتم	مسلمان را چونکه حرمت داشتم
چونکه این حرمت زیاران شد قبول	داشتم حرمت خدا را و رسول
از بیان صدق نور عالمین	آورم شرحی ز بر والددین

لمعة الحادی والسبعون فی بر الوالدین

قال الصادق علیه السلام: بر الوالدین من حسن معرفة العبد بالله تعالى اذلا عبادة اسرع بلوغا بصاحبها الى رضى الله تعالى من بر الوالدین المسلمین لوجه الله تعالى لان حق الوالدین مشتق من حق الله تعالى اذا كانا على منهاج الدین و السنة، و لا یكونان یمنعان الولد من طاعة الله تعالى الى معصيته، و من الیقین الى الشک و من الزهد: الى الدنيا و لا يدعوانه الى خلاف ذلك فاذا كان كذلك فمعصيتهما طاعة و طاعتها معصية. قال الله تعالى: وان جاهداک على ان تشرک بى ماليس لك به علم فلا تطعهما و صاحبهما فى الدنيا معروف و اتبع سبیل من اناب الى ثم الى مرجعکم. و اما فى باب العشرة فدارهما و ارفق بهما و احتمل اذاهما نحوما احتملا عنک فى حال صغرک. و لا تضیق عليهما مما قدوسع الله علیک من الماکول و الملبوس. و لا تحول وجهک عنهما و لا ترفع صوتک فوق اصواتهما فان تعظیمهما من امر الله تعالى و قل لهما باحسن القول و الطفه فان الله لا یضیع اجر المحسنین.

نور بر والدین آمد بجان	لمعة هفتاد و یک از آن عیان
گفت بر والدین را زین نظام	حضرت صادق بر او از حق سلام
کز خدایش هست حاصل این صفت	بنده را باشد ز حسن معرفت
که رساند صاحبش رادر جهان	ز آنکه نبود بندگی اسرع از آن
همچو بر والدین مسلمین	سوی رضوان خدا از عالمین
از نکوئی با پدر مادر ترا	نیست بهتر بندگی در این سرا
از حق الله سلطان احد	ز آنکه حق والدین مشتق بود
ناهج آیند و بوند از مسلمین	شرط آنکه هر دو در منهاج دین
راه پیمایند از جمله سبیل	بر طریق سنت شاه رسل
در جهان نبوند و نارند این سبق	مانع فرزندان از طاعات حق
وز یقینشان دل بسوی شک برند	سوی عصیان ز طاعت ناورند
نه بخوانندش بیاطل در جهان	نه ز زهدش جانب دنیا کشان
هست در عصیانشان فاش و جلی	پس اگر باشد چنین فرمانبری
آیتی فرموده حق در این مقام	معصیت باشد اطاعتشان تمام
که شوی مشرک به رب عالمین	سعی اگر آرند بر تو والدین
پس اطاعتشان مکن و اندر جهان	آنچه را دانا نباشی اندر آن
بازگشت جمله سوی من بین	شو مصاحبشان بمعروف و یقین
رفق آور بر مدارشان بکار	در خصوص زندگی در روزگار
کز تو می کردند و تو بودی صغیر	بر اذیتشان تحمل پیش گیر

تنگ بر ایشان نگیری چون خدا
 در خوراک و در لباس اندر جهان
 بر نیار صوت بالا صوتشان
 ز آنکه تعظیم پدر مادر تو را
 باش با احسان به ایشان همنشین
 این مناجاتم رساند از یقین
 یا اله العالمین ای رحمتت
 ای که امرت هست بر احسان ما
 یاریم فرما بتعظیم و سلوک
 تا نیارم صوت بالا صوتشان
 ای که تعظیم پدر مادر مرا
 آن پدر مادر که در راه خدا
 از توام توفیق می باید دلیل
 رهبر توفیق همراهم نما
 تا نگردد دل از ایشان قهرناک
 نعمتی که خویش فرمودی عطا
 ظاهر و باطن نیارم بر زبان
 گر ببرند از جفا از تن سرم
 با مدارشان شوم در ره رفیق
 ز آن پدر مادر که در عرفان حق
 که نباشد اندر آن علمم دلیل
 طاقتی ده تا نگردم روی تاب
 شکر لله والدین این فقیر
 هم موحد هم رؤفند و رحیم
 یاربم توفیق طاعتشان بده
 والدینی کز خدا دورم کنند
 نیستم جز طبع و نفس اندر جهان
 طاعت اینها بود عصیان رب
 یا علی جویم ز توفیقت مدد
 عقل و دینم را سلام و امن نیست
 ز آنکه از زهدم بدنیا می کشند
 سوی عصیانم ز طاعت می برند
 مانع از طاعات حق جلا علا
 یا علی زین والدین بر تو پناه
 ز آن پدر مادر بجانم راحت است

تنگ نگرفته بتو رزق تو را
 رو نگردانی از ایشان قهرمان
 با ادب می باش با ایشان بجان
 هست از تعظیم حق جل علا
 لا یضیع الله اجر المحسنین
 سوی بر والدین از راه دین
 بیشتر از والدین بر خلقتت
 والدین را از ره لطف و عطا
 بر پدر مادر چو تعظیم ملوک
 با ادب باشم به ایشان در جهان
 امر فرمودی ز جاه و کبریا
 بر پسر باشند راه و رهنما
 بی دلیلی کی توان رفت این سبیل
 بسپریم سالم مگر این راه را
 بر سرم ناید فرو تیغ هلاک
 بذل بنمایم به ایشان از رضا
 اف که باشد هاتف آفات جان
 هیچ در راه تا آذی نگذرم
 با معارف همره و یار و شفیع
 میدهند از صفحه دیگر سبق
 چون عدو مرد می باشد جهیل
 روی ننمایم ز ره سوی سراب
 از تفضلهای سلطان کبیر
 در ره رشد و هدایت مستقیم
 تا شوم از طاعت حق متبیه
 از ره ارشاد معذورم کنند
 الامان از این پدر مادر امان
 معصیتشان طاعت رب زین نسب
 تا که جانم زین مهالک وارهد
 گرنه از این والدین جانم بریست
 از یقین با تیر شکم میکشند
 حنجرم با تیغ عصیان می برند
 این پدر مادر بعالم شد مرا
 کز حقیقت رهنم از شاهراه
 که دلیل ره بفرض و سنت است

رهنمای شرع و منهاج نبی
 ز آنکه معراج نبی عرف علی است
 هست رمزی اندر این معنی جلی
 زین پدر مادر اگر عصیان کنم
 حق این مادر پدر مشتق ز تو
 بندگی بهتر چو زین نبود تو را
 میرساند با رضات این بندگی
 چونکه بر والدین آمد بجای
 نفس گردد متعظ حق و یقین
 یا الهی متعظ سازم به دین
 سلم الله علیه و آله

بر طریق عرف معراج نبی
 چونکه معراج علی دوش نبی است
 یعنی اظهار نبی هست ازولی
 آتش دوزخ بجسم و جان زخم
 ز آنکه خود حقند و روبرحق ز تو
 بندگی بهتر از این نبود مرا
 چونکه هستش معرفت زینبندگی
 والدین رهبر رشد و هدا
 متعظ خود واعظ است از حسن دین
 حق احمد واعظ معراج دین
 واعظان منبر وصف علی

لمعة الثانی و السبعون فی الموعظة

قال الصادق علیه السلام: احسن الموعظة ما لا يجاوز القول حد الصدق والفعل حد الاخلاص. فان مثل الواعظ والموعوظ كالقضيان والراقد؛ فمن استقيظ عن رقدته غفلته و مخالفاته و معاصيه صلح ان يوقظ غيره من ذلك الرقاد و اما السائر في مفاز الاعتداء؛ و الخايض في مراتع الغي و ترك الحيا باستحباب السمعة و الرياء و الشهرة و التصنع في الخلق؛ المتزبي بزي الصالحين. المظهر بكلامه عمارة باطنه و هو في الحقيقة خال عنها قد غمرتها وحشة حب المحمدة و غشيتها ظلمة الطمع فما افتنه بهواه و اضل الناس بمقاتله. قال الله تعالى: لبئس المولى و لبئس العشير و اما من عصمه الله بنور التاييد و حسن التوفيق و طهر قلبه من الدنس فلا يفارق المعرفة و اتقى فيستمع الكلام من الاصل و يترك قايله كيف ما كان. قالت الحكماء: خذ الحكمة من افواه المجانين. قال عيسى بن مريم عليهما السلام: جالسوا من يذكركم الله رويته و لقائه فضلا عن الكلام، و لا تجالسوا من توافقه ظواهركم و تخالفه بواطنكم. فان ذلك لمدعى بما ليس له، ان كنتم صادقين في استفادتك. فاذا لقيت من فيه ثلث خصال فاغنم رويته و لقائه و مجالسته و لوساعة، فان ذلك يوتر في دينك و قلبك و عبادتك بركاته. فمن كان كلامه لا يجاوز فعله و فعله لا يجاوز صدقه و صدقه لا ينازع ربه فجالسه بالحرمة و انتظر الرحمة و البركة و احذر لزوم الحجة عليك و راع وقته كيلا تلومه فتخسروا نظر اليه بعين فضل الله تعالى عليه و تخصيصه له و كرامته اياه.

لمعة هفتاد و دوم نور بار
 حضرت صادق که جز خدام آن
 بهترین و عظم آنچه نارد اعتدا
 در مثل آرم بیانی مهترتاب
 هر که شد بیدار خواب غفلتش
 هست شایسته که خیزاند ز خواب
 لیکن آن سیار وادی اعتدا
 در گذشته بهر سمعه از حیا
 خلق را بنموده از صنعتگری

می شود از موعظه در روزگار
 وعظ را نبود سزا گوید بدان
 قول حد وصف و فعل اخلاص را
 واعظ و موعوظ چون بیدار خواب
 از مخالف کاری و معصیتش
 دیگران را از ره رشد و صواب
 آن چرنده در چراگاه غوا
 بهر شهره ساکن شهر ریا
 حیلها چون گول عجل سامری

آن خود آرا در لباس صالِحان
 حب مدحش کرده جان وحشت زده
 هین که خواهشها چسان راهش زده
 حق تعالی گشته زین معنی مشیر
 هست بد مولائی این گمراه غول
 لیک آنکه عصمتش از حق رسید
 حسن توفیقش ز دل چرکی ببرد
 کی شود جاننش جدا از معرفت
 بشنود از اصل گوشش هر کلام
 از حکیمان است این قول حکیم
 عیسی مریم علیهما السلام
 کز ملاقاتش شود جان شما
 با کسی منشین که باشد در عیان
 راستی این شخص باشد مدعی
 گر شما در استفاده راستید
 که سه خصلت حاصلش باشد تمام
 از ملاقاتش بـروح و راحتـی
 میکند حالش بدین تـو اثر
 اولاً قـولی که فعلش نگذرد
 ثالثاً صدقی که بر پروردگار
 هم‌نشین می‌باش با حرمت به آن
 با حذر باشد از لزوم حجـتش
 زینهار او را ملامت نـاوری
 کن نظر سـویش بعین فضل حق
 کرده حق مخصوص بر اکرام خویش
 این مناجاتم ز نور وعظ باز
 ای ز تو خاص کرامت واعظان
 چشم واعظ بین بـما کردی عطا
 حجت واعظ بـما آید تمام
 دارم از توفیق تو چشم امید
 منتظر بر رحمت و برکت قدم
 قولم از فعلم تجاوز نـاورد
 نه بیاطن صدق و در مخفی نزاع
 صدق اگر باشد همه کاری خوشست
 این چنین واعظ بعالم یافتم

باطن خود را معمـر از بیـان
 از طمع در پرده ظلمت شده
 راه مردم قول آگاهش زده
 از لبئس المولی و لبئس العشر
 بر عشیره راهزن گشته چو غول
 نور تأیید حقش آمد رشید
 جام جاننش صاف کرد از زنگ درد
 همـره تقوا بود از هر جهت
 قایلش را خود بیند در مرام
 از مجانین حکمت آموزای سلیم
 گفت با آنکس نشینید از انام
 بی سخن در ذکر حق جل علا
 متفق با تو مخالف در نهان
 آنچه را که نیستش ز آن آگاهی
 پس اگر شخصی براه آمد پدید
 پس غنیمت رؤیتش می‌دان مدام
 همنشینش گرچه باشی ساعتی
 قلب تو از بندگی ز آن بهره‌ور
 ثانیاً فعلی که صدقش ره برد
 نه نزاعش باشد و نه گیر و دار
 منتظر بر رحمت و برکت بجان
 کن رعایت وقت او با دعوتش
 که زیانکاری و شوم و ابتری
 که بر او حق کرده جاننش مستحق
 خاصه بر فضل و بر انعام خویش
 می‌نماید دیده اهل نماز
 خاص اکرام و فضیلت جاودان
 از ملامتشان می‌فکن در غطا
 ز آنکه او بیدارمان کرد از منام
 کز رعایت واعظ آیم روسفید
 در مجالس وعظ از حرمت زنم
 صدقم اندر فعل تصدیقم کند
 ظاهر از این صدق نبود انتفاع
 بی نزاع و با نظام ودلکش است
 در رهش رو از دو عالم تافتم

مدتی بودم مقیم حضرش
 گر نه از تو روی بهبودم بدی
 هر که از تو روی بهبودیش نیست
 مغتنم بودی لقای حضرش
 خاک پایش چونکه کحل دیده شد
 روی کار مدعی بر چیده شد
 جمله را دیدم بظاهر در تفاق
 دور کردم جسم و جان خویشتن
 یافتم از یمن وعظ واعظم
 کز تواضع گوید و در کبر غرق
 در گروهی ناگه از دیوانگان
 هر چه گویشم از دهانشان گوش کرد
 کآنچه را شد استماع از اصل آن
 عصمت و توفیق تو همراه ماست
 کی ز تقوا جان جدائی میکند
 خویش فرمودی بقرآن نذیر
 می برم زین مولوی بر تو پناه
 که هوای خویش رهزن آیدم
 خویش گمراه و کنم گمراه بسی
 که ز خواب غفلتش بیدار نیست
 چون تواند کرد بیدار از منام
 چون کند بیدار مردم را ز خواب
 می برم بر تو پناه ای شاه دین
 از چراگاه ضلالت و اوهان
 تا ز حب سمعه و میل ریا
 خلق را گول تصنع کم زنیم
 در لباس صالحان چون گرگ و میش
 در عمارت کردن باطن بحرف
 چون عمارت با حقیقت هست به
 حب مدح ساخت گر معمور نیک
 حب مدح تو برآرد از غمار
 یا علی یا امیر المؤمنین
 روی اخلاصم چو باشد سوی تو
 چونکه نتواند بحد خود رسد
 در امانم دار از وعظی که نی

مستقیم اندر طریق دعوتش
 از لقای او کجا سودم بدی
 از لقای واعظان سودیش نیست
 محترم از احترام خدمتش
 ز آن غبار ادعا از دیده شد
 مدعای مدعیها دیده شد
 باطناً اندر خلاف اندر نفاق
 از حضور وضع وعظ اهرمن
 گوش و دل از وعظ اهریمن اصم
 زهد را از رغبتش نموده فرق
 اوفتادم مبتلا گشتم بجان
 ساغر نابی ز حکمت نوش کرد
 گفتم وقایل ندیدم خود در آن
 از صفا و زنگ دل آگاه ماست
 وز معارف آشنائی میکند
 که لبئس المولی و لبئس العشر
 زین عشیره الفراق ای آه آه
 جان و دل بر کام دشمن آیدم
 این چنین حالت مبادا بر کسی
 در ره از معصیتش هشیار نیست
 خفته ای را کآ آمده غفلت مدام
 خفته ای کش آمده غفلت شراب
 از طریق سیر فوز معتدین
 وز ره ترک حیا مان بازمان
 قلبمان نارد بشهر شهره جا
 این اساس رزق را برهم زنیم
 ز اهل تقوا باز ننمائیم خویش
 عمرمان مگذار گردد جمله صرف
 در حقیقت قوه تعمیر ده
 گشت ظلمت پرده دار نور نیک
 نور حبت از ظلم آردکنار
 ای خطیب منبر حق و یقین
 نطق و صافم بوصف کوی تو
 پس کجا داند ز حدش بگذرد
 اتعاضش همره از فیض جلی

تا بیانی از وصیت آورم تحفه یاران خاص محترم

لمعة الثالث و السبعون فی الوصية

قال الصادق عليه السلام: افضل الوصايا و الزمها ان لاتنسى ربك و ان تذكره دايماً و لاتعصيه و تعبده قاعد اوقائماً و لاتغترب بنعمته و اشكره ابداً و لاتخرج من تحت آثار عظمتة و جلاله فتضل و تقع في ميدان الهلاك؛ و ان مسك البلاء و الضراء و احرقك بنيران المحن و اعلم ان بلاياه محشوة بكراماته الابدية و محنة و مورثة رضاه و قربه و لو بعد حين؛ فيالها من انعم لمن علم و وفق لذلك. روى ان رجلاً استوصى رسول الله (ص) فقال: لاتغضب ابداً فان فيه منازعة ربك فقال: زدني فقال: اياك و ما تعتذر منه فان فيه الشك الخفى، فقال: زدني فقال: صل صلوة مودع، فان فيها الوصلة و القربى فقال: زدني، فقال: استحي من الله استحياءك من صالح جيرانك فان فيه زيادة اليقين. و قد اجمع الله تعالى ما يتوصى به المتواصون من الاولين و الاخرين في خصلة واحدة و هي التقوى قال الله تعالى: و لقد وصينا الذين اوتوا الكتاب من قبلكم و اياكم ان اتقوا الله. و فيه جماع من كل عبادة صالحة و به وصل من وصل الى الدرجات العلى و الرتب القصوى، و به عاش من عاش مع الله بالحيوة الطيبة و الانس الدائم. قال الله تعالى: ان المتقين في جنات و نهر في مقعد عند مليك مقتدر.

می شود خوش از وصیت نور ریز
در وصیت ریزد این در با نظام
اینکه ننمائی فراموشی قرین
بی عصیه جان و دل شادآوری
دائماً حاضر به بزم بندگی
شکر منعم گوی از جان جاودان
هان مرو بیرون که افتی در هلاک
سوزدت در نار ابلا و محن
که بلا باشد کراماتش قرین
از محن سوی رضا می آردش
کاش می بودی غنیمت دان این
بس غنیمت زین ره از تحقیق یافت
گشت طالب بر وصیت آن زکی
که در آن باشد نزاع کردگار
گفت ایاک نخواهی عذر آن
چونکه حول و قوتی با بنده نیست
گفت مانند مودع کن نماز
باعث نزدیکی یارت بود
گفت حضرت از خدا میکن حیا
کز یقینت ازدیاد آرد همی
هر وصیت ز اولین و آخرین
در کلامش ظاهر و پیدا بود

لمعة هفتاد و سیم ای عزیز
حضرت صادق بر او از حق سلام
از وصایا بهترین لازمترین
رب خود را دائماً یادآوری
قاعد و قائم نمائی زندگی
هان مشو مغرور نعمت در جهان
زیر آثار جلال ذات پاک
گر بسی آرد بلای جان و تن
این بدان ای مبتلا در راه دین
جاودانی این کرامت باشدش
گرچه بعد از مدتی باشد یقین
هرکه این دانست و این توفیق یافت
هست مروی اینکه مردی از نبی
گفت رو هرگز غضب برکس میار
گفت سائل بیشتر فرما بیان
ز آنکه در این عذر تو شرک خفی است
گفت سائل بیشتر فرمای باز
ز آنکه در آن وصل دلدارت بود
گفت سائل بیشتر فرما مرا
آن حیا کز خوب جیرانت کنی
حق تعالی جمع فرموده مبین
در یکی خصلت که آن تقوا بود

که هر آئینه وصیت کرده ایم
 آن کسان که پیش بودند از شما
 و اندر این تقوا جماع بندگیست
 شد ز تقوا واصل آنکه واصل است
 هم به آن شد زندگانی با سلام
 حق تعالی گوید ان المتقین
 در مقام صدق نزد پادشاه
 این مناجاتم ز نور توصیه
 یا اله الاولین والآخرین
 نور تقوایان بدل تابان نما
 با حیات طیبه انس مدام
 جان ما در حجله تقوا نشان
 تا درآیم خوش بجنات وصال
 این وصیت کز تو بر اهل کتاب
 یار کن توفیق ما را در عمل
 با حیا از خویش کن دمسازمان
 ای امان زین بیحایهها امان
 یا علی توفیقمان ده بر نماز
 بوکه از آن سوی جنات وصال
 نه غضب آریم بر کس در جهان
 تا نگردد عذر را محتاج جان
 تا وصیت از رسول الله را
 در بلایا قلب ما را شاد دار
 یا علی کو طاقت ما در بلا
 جان مسوزانم به نیران محن
 در میندازم به ضرا و بلا
 تا برون نایم ز اظلال جلال
 یا علی مغرور نعمت از توام
 نیستم مغرور جز ز اکرام تو
 تا فراموش نگردد ذکر یار
 لازم ذکر الهیم دل ششود
 چون صداقت یار شد با صدق دل
 از بیان حضرت صادق عیان

آن کسان را که کتابی داده ایم
 هم شما را بهر تقوا از خدا
 جز تقی آن بنده شایسته کیست
 رتبه های عالیش ز آن حاصل است
 با حیات طیبه انس مدام
 در جان باشند بر نهر معین
 پادشاه مقتدر بار اله
 میرساند بر دل و جان ترکیه
 ای برحمت مژده ده بر متقین
 تا بجای صدق بگزینیم جا
 زندگانیها کنیم و شاد کام
 بندگی شایسته تا آید ز جان
 رتبه های عالی به بر حسب حال
 آمده بر تقوی از این احتساب
 جان ودل بر این وصیت مشغول
 آنچنان کز صالح همسایگان
 که حیا داریم چون جیرانمان
 آنکه تودیع جهانش هست ساز
 راه یابیم و قرین وجد و حال
 تا منازع با تو نبود جانمان
 شرک مخفی را نگردد توأمان
 کار فرمائیم مخفی و ملا
 تا کرامات ترا گردیم یار
 در بلا کو طاقت ما ربنما
 ما کجا و بار ابلا و فتن
 گر بیندازی بکن صبری عطا
 در نیفتم در میادین ضلال
 نعمت شکر الهی کن کرم
 روزیم کن شکر در انعام تو
 بیگناهی بندگی سازم شعار
 تا صداقت ز آن بدل حاصل شود
 در بیان صدق کردم مشغول
 آورم شرحی ز صدق اندر میان

لمعة الرابع والسبعون فی الصدق

قال الصادق عليه السلام: الصدق نور متشعشع في عامله كالشمس يستضيئ بها كل شيء «تغشاها» من غير نقصان يقع على معناها و الصادق حقا هو الذي يصدق كل كاذب بحقيقة صدق مالدیه و هو المعنى الذي لا يسمع معه سواه اوضده مثل آدم عليه السلام: صدق ابليس في كذبه حين اقسم له كاذبا لعدم ما به من الكذب في آدم عليه السلام، قال الله تعالى: و لم نجد له عزما ولان ابليس ابدع شيئا كان من ابدعه و هو غير معهود ظاهرا و باطنا فخر هو بكذبه على معنى لم ينتفع به من صدق آدم عليه السلام على بقاء الابد. و افاد آدم عليه السلام بتصديقه كذبه بشهادة لملائكة بنفى عزمه عما يضاد عهده في الحقيقة على معنى لم ينتقض من اصطفاؤه بكذبه شيئا. فالصدق صفة الصادق و حقيقة الصدق ما يقتضى تزكية الله تعالى لعبده كما ذكر عن صدق عيسى بن مريم عليهما السلام في القيامة بسبب ما شاء اليه من صدقه و هو امرأة للصادقين من رجال امة محمد (ص) فقال الله عزوجل: هذا يوم ينفع الصادقين صدقهم و قال امير المؤمنين عليه السلام: الصدق سيف الله في ارضه و سمائه اينما اهوى به نقذ، فاذا اردت ان تعلم صادق انت ام كاذب فانظر في قصد معنك و غور دعواك و غيرهما بقسطاس من الله عزوجل كانك في القيامة. قال الله تعالى: والوزن يومئذ الحق فاذا اعتدل معنك بدعواك ثبت لك الصدق و ادنى حد الصدق ان لا يخالف اللسان القلب و لا القلب اللسان. و مثل الصادق الموصوف بما ذكرنا كمثّل النازع روحه ان لم تنزع فماذا يصنع؟

می شود از صدق پنهان و آشکار
صدق نوری دان ز خورشید اله
جز که اندر عالمش خورشیدسان
هیچ نقصی اندر آن ناید بدید
که کند تصدیق هر کاذب روان
هر دروغی را مصدق میشود
که نگنجد هیچ با آن غیر و ضد
کذب را تصدیق ز ابلیس غوی
زانکه در آدم نبود این مدعا
عهد آدم را به امر ونهی خویش
از دروغش چون خبر اصلا نبود
پیش از آن عهدش نبود نام و نشان
پس زیان کرد آنکه ابداعش نمود
رتبه اش را پایه رفعی نشد
شجرة الخلد و بقا بخشد ابد
در جهان جان مخلص در امان
عهد او را گشت نفی مایضاد
هیچ نقص از کذب او را نبود
صدق ذاتی عاقبت مثمر شدش
هر که او از صدق خواهد معرفت
کافتضایش تزکیه از حق کند
در قیامت چون بگرداند ورق

لمعه هفتاد و چهارم نور بار
گفت صادق از خدابر او صلواه
که نگردد شعشعات او عیان
که همه اشیا از آن گردد پدید
راستی صادق بود آن صاف جان
از حقیقت راستی کو را بود
صدق باشد معنی ای معتقد
مثل آدم که نمود از راستی
آن زمان که خورد آن سوگندها
حق تعالی گفته بگرفتیم پیش
هیچ عزمی اندر او پیدا نبود
زانکه کذب ابداع ابلیس است آن
ظاهر و باطن نشان او را نبود
یعنی از آن حاصلش نفعی نشد
گفت با آدم که این شجره بود
آدم از تصدیق آن شد جاودان
آدم از تصدیق کذبش مستفاد
در حقیقت صدق عهدش را نمود
ز اصطفايش هیچ ناقص نامدش
بس بود این صدق از صادق صفت
در حقیقت صدق آن چیزی بود
همچنان کز صدق عیسی گفته حق

خوش اشاره کرده سوی صدق آن
 تبرئه فرموده از اعقاب کذب
 کاین بود روزی که صدق صادقان
 گفت امیرالمؤمنین بر او سلام
 در زمین و آسمان و هرکجا
 گر تو میخواهی بدانی صادقی
 معنی و دعوی خود را غور کن
 آنچنانکه در قیامت گفته حق
 گر بود معنات با دعوی یکی
 هست ادنی حد صدقت بیخلاف
 نه زبان باشد مخالف با جنان
 در مثل این صادق موصوفمان
 هست دائم همچو آن در رفته جان
 باتصنع در فعال خویش باز
 اینمناجاتم ز صدق جان و دل
 ای که هستی صادقان را دوستدار
 صدق در جان و تنم آمد چو روح
 غیر آن چون روح حیوان از بدن
 مرده‌ام از غیر صدق و ضد آن
 یا علی قلب و زبان هستم یکی
 صادقم در دعویم صادق گواه
 ادعائی نیست در معنی مرا
 جز تولای تو و آل کرام
 این بود سیف الله اندر ملک شاه
 جز تولای توام شمشیر نیست
 صادقان رامیدهد امروز صدق
 یاربم از صدق بخشا ترکیه
 مخبری کز صدق او باشد گواه
 انشقاق ماه تصدیقش نمود
 او که در صدقش نباشد اختلاف
 سلم الله علیه و آله
 یا علی صدقم بجان همراه کن
 تا نیارم هیچ تکذیبی بکس
 هرچه هرکس گویدم باور کنم
 ز آنکه آدم را ز تصدیق عدو

صادقان را ز امت فخر جهان
 دورشان فرموده از اصحاب کذب
 نفعشان بخشد برد سوی جنان
 صدق شمشیرست از رب برانام
 رو کند با آن شکافد جمله را
 یا که کاذب کن نظر بر صادقی
 با ترازوی امیر امرکن
 هست آن روز ترازوی بحق
 صدق بر توگشت صادق بیشکی
 در زبان و دل نبودن اختلاف
 نه جنان باشد مخالف با زبان
 آنچنانکه وصفش آمد در بیان
 که اگر جان باشدش باشد همان
 در فعال خویشتن با برگ و ساز
 میکند از صدق حق متصل
 صادقان از امت مختار بار
 متصل ز آن روح بر جانم فتوح
 رفته و او آمده روحم به تن
 چون نمی‌گنجند با آن در میان
 وز شراب صدق مستم بیشکی
 چون گواهی نیست صادق چون اله
 هیچ معنا را ندارم ادعا
 جز تبرا از عدوت در انام
 در زمین و آسمان ز آیات راه
 جز تبرا از عدوت گمراهی است
 نفعها ز انسان که بدهد روز صدق
 حرمت صادق علیه التصلیه
 از زمین و آسمان خورشید و ماه
 رد شمس شاه تحقیقش فزود
 اختلافی نیست اینجا بی خلاف
 صادقان دنیوی و اخروی
 وز حقیقت صدق دل آگاه کن
 صدق قلبم شاهد تصدیق بس
 از گریبان صفا سر برکنم
 جان و دل شد غرق بحر عفو هو

در ره تصدیق حق گمراه نکرد
 هرچه اسباب تقرب بود سوخت
 تا نیارد بدعتم بر جان هوان
 مهرم کن تا ز شیطان وارهم
 جاودان جان در جهان پابنده نیست
 همچو خورشید جهان تابنده است
 قلب من طور تولای علی
 با توکل هستم اندر روزگار

هیچ نقضی ز آن بعهدهش ره نکرد
 کذب جان بر جان آتش فروخت
 یارب از ابدع ابلیسی امان
 عزم ثابت اندر این ره مهرم
 نور صدقم گر بجان تابنده نیست
 نور صدقم چون زجان تابنده است
 هست از نور تولای علی
 با تولای علی هستم چو یار

لمعة الخامس و السبعون فی التوکل

قال الصادق علیه السلام: التوکل کاس مختوم بختم الله تعالى فلا يشرب بها ولا يفيض ختامها الا المتوكلون كما قال الله تعالى: وعلى الله فليتوکل المؤمنون وقال عز وجل: وعلى الله فتوكلوا ان كنتم مؤمنين. جعل الله التوکل مفتاح الايمان والايمان قفل التوکل. و حقيقة التوکل الايثار، واصل الايثار تقديم الشئ بحقه ولا ينفك المتوکل من توكله من ايثار احدا الاثارين، فان آثار المعلوم التوکل وهو الكون حجب به و ان أثر معطل علة التوکل و هو الباري سبحانه بقي معه. فان اردت ان تكون متوكلا لا متعللا فكبر على روحك خمس تكبيرات و دع امانيتك كلها توديع الموت للحياة. و ادنى حد التوکل ان لا تسابق مقدورك بالهمة و لا تطالع مقسومك و لا تستشرف معدومك فتنتقض باحدهما عقد ايمانك و انت لا تشعر. و ان عزمك ان تقف على بعض شعار المتوكلين حقا فاعتصم بعروة هذه الحكاية. و هي انه روى بعض المتوكلين قدم على بعض الاثمة (ع) فقال له: رضى الله عنك اعطف على بجواب مسئلة فى التوکل، و الامام كان يعرف الرجل بحسن التوکل و نفيس الورع و اشرف على صدقه فيما سئل عنه من قبل ابدائه اياه فقال له: قف اوط مكانك و انظرنى ساعة فيينا هو مطرق بجوابه اذا اجتاز بهما فقير فادخل الامام يده فى جيبه و اخرج شيئا فناوله للفقير، ثم اقبل على السائل فقال له: هات وسل عما بدى لك، فقال السائل: ايها الامام كنت اعرفك قادرا متمكننا من جواب مسئلتى قبل ان تستنظرنى فما شانك فى ابطائك عني؟ فقال الامام (ع) لتعبر بالمعنى من قبل كلامى اذا لم اكن ارانى ساهيا بسرى و ربى مطلع عليه ان اتكلم بعلم التوکل و فى جيبى دانق ثم لم يحل لى ذلك الى الابد ايثاره ثم ليعلم به فافهم فشقق الرجل السائل شهقة و حلف ان لا يايى عمرانا ولا يانس ببشر ما عاش.

از توکل هست بر مردان کار
 شد توکل ختم فرماید عیان
 بى توکل نشکند آن مهر را
 جرعه‌ای هرگز نسازد نوش جان
 بر خدا باید توکل مؤمنان
 گر شما هستيد قوم مؤمنين
 که شد ايمان قفل بر متوکلان
 ساز برگوش توکل گوشوار
 باشد ايشار آنچه داری در وجود
 اصل ايشار است اين حقش بخوان

لمعة هفتاد و پنجم نور بار
 حضرت صادق که بر یاران آن
 جام مختومی است با مهر خدا
 هم بجز اهل توکل کس از آن
 همچنین که گفته حق جل علا
 بر خدا باید توکل از یقین
 کرده حق مفتاح ایمانش چنان
 گویم از حق توکل گوش دار
 از توکل خود حقیقت ای و دود
 اصل آن تقدیم شی بر حق آن

متوکل از توکل نیست آن
یا به معلول توکل مؤثر است
هست از آن ایشار محجوب به
یا بود مؤثر معطل را که هست
پس اگر خواهی توکل آوری
پنج تکبیرت بیاورد روح را
پس وداع جمله آمالت کنی
از توکل هست ادنی حدش این
یعنی آری بر توکل همتی
و آنچه مقسوم است بر تو ننگری
عقد ایمان ترا نشکنند
گر بود عزمی که گری پیش بین
معتصم شو این حکایت رادرست
هست مروی اینکه شد نزد امام
گشت سائل از توکل کای وکیل
حضرت از حسن توکل ز آن مرید
آن ورع یابد جواب از روی صدق
گفت بنشین و بجایت گیر جای
پس نشست آن سائل و ناظر بشاه
دست اندر جیب فرمود و نمود
از سوالت پرده بردار و بگو
بودمت عارف که پیش از این سئوال
چست باعث انتظار و این درنگ
گفت حضرت تا که وجه معنی
بود پنهان شاهی در جیب من
از توکل چون توانم حرف گفت
هست بر من پیش از ایشار حرام
تا بدانی این مراتب را یقین
یعنی از خود هیچ همراهت مدار
پس بفریاد آمد آن سائل روان
خورد سوگند اینکه در عمرم تمام
انس نازم با کسی تازنده ام
این مناجاتم توکل آورد
ای توکل از تو جامی مهر دار
تشنه آن جام جانم آمده

منفک از ایشاری این نکته بدان
کآن بود هستی بهر چیزش که هست
یعنی از آن بازماند جملگی
حضرت باریش با او باقی است
نه بجای آن تعلل آوری
یعنی از جان بگذر از جمله هوا
چون وداع مرگ خود از زندگی
که ز مقدورت نگردی پیش بین
کآنچه مقدورت بود ز آن نگذری
و آنچه معدوم است میلش ناوری
تو از آن لایشر و ناهوشمند
حالت اهل توکل را یقین
زین حکایت بایست تحقیق جست
بعضی از اهل توکل ز اهتمام
از توکل در ره هم بنما دلیل
بود عارف خواست بی گفت و شنید
ز آنکه بودی سائل از کوی صدق
ساعتی نیکو نظر بر من نمای
ناگهان آمدگدائی ریزه خواه
بذل سائل چیزی و گفت ای ودود
گفت سائل کای امام هر نکو
از جوابم آوری در وجد و حال
از چه فرمودی دلم ز آن گشته تنگ
گرددت روشن نکرده مسئلت
مطلع پروردگار ذوالمنن
باشدم در جیب دانگی از نهفت
از توکل برخدا قول کلام
پس بفهم ای سائل آداب دین
هیچ هیچ از خویش همراهت میار
جانب کوه و بیابان شد دوان
جانگیرم در عمارت بر دوام
این بود کار توکل بیش و کم
وز روان زنگ تزلزل می برد
نور افشان در عوالم مهروار
جرعه ای در کام از آن جام شده

بیشتر گردیده ز آنم تشنگی
 حاصلم ز آن جرعه عرفان آمده
 کیستم من تا توکل آورم
 ای کلید قفل ایمان همه
 تا تو نگشائی ز در قفل از کرم
 چون حقیقت از توکل در وجود
 هست و بودم چیست ایشارم کجاست
 من کیم بودم چه و ایشار چیست
 اصل ایشار از من آمد بجا
 هستیم ایشار بنمودم نخست
 شد حجابم از توکل این عمل
 ای معطل علت توکیل را
 دل تو را ز ایشار کرده اختیار
 از تعلل وز توکل جان ما
 پنج تکبیرم بروح بی فتوح
 ز آن حواس خمسه ام معزول شد
 جمله آمال را کرده وداع
 مرده پیش دست حی لایموت
 از تو باشد چشم توفیق که باز
 پست تر حد توکل را که هست
 همتی بخشاکه سویش ننگرم
 طالب معدوم خود از روی آرز
 تا از اینها عقد ایمان نشکند
 ای توکل بر تو اصل هرکمال
 ای کلید قفل دلها از علا
 پنجه ام آن پنج تکبیرات روح
 مرده ام و آن پنج تکبیرم نمود
 اشهدان لا الهم شاهد است
 نیست چون غیر الهم در وجود
 هستی کون و مکان چون لاشی است
 یا علی ایشار من هیچ است هیچ
 غیر تو عارف بحال بنده کیست
 خود تو میدانی که در جیبم نهان
 خود تو میدانی که در دستم عیان
 نقد جانم در کف تقدیر تست

یا وکیل یا جمیل یا زکی
 عارف نفسم دل و جان آمده
 بر وکالت نام سلطانی برم
 از توکل بر تو دلها را شده
 ره سوی کوی توکل چون برم
 هست ایشار آنچه باشد هست و بود
 هرکه را بودیست ایشارش بجاست
 وجه ایشارم بغیر از فقر نیست
 از یقین دارم توکل بر خدا
 لیک از آنم نیست ایشارم درست
 شد در این ایشار علت ماحصل
 ای معلل علت تعلیل را
 چون توئی باری و باقی در بوار
 دور دار ای تو معطل جمله را
 تا زدم صادق بر او شدنام روح
 نیستی با هستیم موصول شد
 متصل گشته به اصل انقطاع
 از توکل روح را بنموده قوت
 چشم نمائیم سوی غیر باز
 همت بگذشتن از مقدور پست
 کانچه مقسوم است خود آید برم
 بارالها در ره عرفان مساز
 عهد و پیمانم ز جانان نگسلد
 ز آن توکل سبب جنات وصال
 از توکل داده در پنجه مرا
 که بمرده میرسد ز آنها فتوح
 زندگی بخشای جانم در شهود
 که دل از غیر الهم جاحد است
 بی وجود آید برم هستی و بود
 هرکه جاننش مرد از آنها حی است
 در جهان جز یار من هیچ است هیچ
 غیر تو عارف بحال بنده نیست
 نیست بر ایشار جز نقد روان
 نیست بر ایشار غیر از نقد جان
 گردن تقدیر در زنجیر تست

<p>چون ز تو اصل توکل شد درست گر بعزلت یا جماعت ساکنم جز به اخلاص تو نبود زیستم کآن ز اخلاص کسان خاص تست خالص از اخلاص بزم خاص تست رفعتی بخشای بر جان وضع آیه توحید بزم خاص را سرخوش آرم اهل بزم خاص را اوکه حبش بر توکل شد دلیل مخلصان ز اخلاصشان جان معتلی</p>	<p>گر توکل حاصلم گردد ز تست گر عمارت یا خرابه جاکنم خود تو میدانی که چیزی نیستم در تنم روح روان اخلاص تست در دلم نور یقین ز اخلاص تست قلبم از اخلاص فرمودی رفیع تا نویسم سوره اخلاص را تا سرایم نغمه اخلاص را حق نور مصطفی حق وکیل سلم الله علیه و آله</p>
---	--

لمعة السادسة والسبعون في الاخلاص

قال الصادق عليه السلام: الاخلاص يجمع فواضل الاعمال و هو معنى مفتاحه القبول و توقيعه الرضا؛ فمن تقبل الله منه و رضى عنه فهو المخلص و ان قل عمله و من لا يتقبل منه فليس بمخلص و ان كثر عمله اعتبار بآدم (ع) و ابليس. و علامة القبول وجود الاستقامة ببذل كل المحاب مع اصابة علم كل حركة و سكون و المخلص ذائب روحه و باذل مهجته في تقويم مابه العلم و الاعمال و العامل و المعمول و العمل؛ لانه اذا ادرك ذلك فقد ادرك الكل و اذا فاته ذلك فاته الكل و هي تصفية معاني التنزيه في التوحيد. كما قال الاول: هلك العالمون الا العابدون، و هلك العابدون الا العالمون و هلك العالمون الا الصادقون و هلك الصادقون الا المخلصون، و هلك المخلصون الا المتقون. و هلك المتقون الا الموقنون، و ان الموقنون لفي خطر عظيم. قال الله تعالى لنبيه (ص): و اعبد ربك حتى ياتيک اليقين. و ادنى حد الاخلاص بذل العبد طاقته ثم لا يجعل لعمله عند الله قد رافىوجب به على ربه مكافاة بعمله؛ لعلمه انه لو طالبه بوفاء حق العبودية لعجز. و ادنى مقام المخلص في الدنيا السلامة من جميع الاثام و في الآخرة النجاة من النار و الفوز بالجنة.

<p>می شود ز اخلاص بر دل مهروار نیست با اخلاص کس اندر جهان از فواضل جمع دارد حال را شد رضا توقیعش از رب عدول آن رضا باشد ز حق مخلص بود دارد از اخلاص این ار زندگی نیست مخلص باعملها بیشمار آدم و ابلیس را در این بیان این به بیشی یافت بر لعن اختصاص بذل محبوبات جان می شایدت بذل محبوبات کن بی علتی مهیجه القلبش در این ره باخته از عمل وز عامل و معمول خاست</p>	<p>لمعة هفتاد و ششم نور بار حضرت صادق که جز خاصان آن گفت اخلاص آورد اعمال را هست معنائی کلید آن قبول هر که اخلاصش قبول حق شود گرچه باشد کم عمل در بندگی و آنکه را نبود قبول از کردگار چشم عبرت باز کن بنگر عیان آن به اعمال کمش ز اخلاص خاص از قبول حق نشان گر بایدت با صواب هر سکون و حرکتی جان مخلص زین شود بگداخته در ره تقویم آنچه علم راست</p>
--	---

ز آنکه گراخلاص را دریافته
 و از آن شد فوت اخلاصش یقین
 هست این اخلاص در توحید ما
 همچنین که گفت اول ما خلق
 عاملانند هالکان جز صادقان
 مخلصونند هالکان جز مقنون
 مقنونند بر خطرهای عظیم
 بین که می گوید پیمبر را خدا
 همچنانکه ذات را نی منتهای
 هست ادنی حد اخلاص خدا
 و آنکه نزد خدا عز و جل
 که به آن یابد مکافات از خدا
 جوید از ادنی حق او عاجزیم
 هست ادنی جای مخلص این جهان
 آن جهان باشد نجات از آتشش
 این مناجاتم ز اخلاص آورد
 ای جنانت مخلصان را جای خوش
 از توگر توفیق اخلاصم بود
 ای ز اخلاصت قبول هر عمل
 طاقتم را چون دهان دلبران
 بذل طاقت آنچه بودم در رهت
 در ره اخلاصت ای پروردگار
 تاب خود را چون میان شاهدان
 گرسزاوار عبودیت ز من
 عاجزم عاجز بذات بیهمال
 خوب فرمودی بمحبوبت که هست
 بندگی کن تا تو را آید یقین
 نیست چون ذات علی را انتها
 ای براهت مقنون را بر خطر
 عالمان عاملان صادقین
 از تونی همراهشان هالک شوند
 ای ز اخلاصت فضای قلب ما
 ای منزله ذات از هر دعوتی
 صیقل اخلاص تو ز آئینه ام
 جان گدازم در رهت دل باخته

نیک نیک آن جمله را دریافته
 فوت گردیده از او کلیه دین
 بر معانی تصفیه تنزیه را
 او که شاهد آمد و مشهود حق
 صادقانند هالکان جز مخلصان
 مقنونند هالکان جز مقنون
 راست فرماید نبی شاه کریم
 بندگی کن تا یقین آید تو را
 هم یقین باشد بحق بی منتهای
 بذل طاقت در عبادت بنده را
 هیچ ندیشد ز خود قدر عمل
 ز آنکه حق بندگی گر حق ز ما
 هم بجسم و قلب و هم جان عاجزیم
 از همه جرمی سلام جسم و جان
 در بهشت جاودان جای خوشش
 فیضها بر جسم و جان بیحصر و حد
 مخلصانت را جنان مأوای خوش
 در جنانت جای جان خاصم بود
 هر عمل از آن قبولش ماحصل
 بی نشان بینم به شأن بی نشان
 آنچه بودم در دل و در جان سعت
 باخلوص نیتم بر دم به کار
 بی نشان یابم بیار بی نشان
 جوئی اخلاص ای کریم ذوالمنن
 قادری قادر بذات ذوالجلال
 باعث ایجاد این بالا و پست
 این یقین بی منتهای باشد یقین
 در یقینش نیست لاشک منتهای
 جان با تقوا دل اخلاص فر
 مخلصین مقنین را گریقین
 تنگنای بعد را سالک شوند
 صافی و خالص ز جمله خطرهای
 دل منزله سازم از هر فکرتی
 برده زنگ شرک هر آئینه ام
 اضطراب سر زبونم ساخته

ما به العلم آنچه هستم حاصل
یارب اخلاصم بدل فرما درست
با اصابه در سکون و حرکت
در دلم نور قبول خود بتاب
چون به اخلاص است جانم ملتزم
از قبولم بخشش توقیع رضا
از رضا فرمان نویس خوب و زشت
در همه احوال خوشنود و رضا
صورت جهلی مقابل آمدم
در بیانش معرفت حاصل شدم
حضرت صادق بر او از حق سلام

عامل و معمول و اعمال و عمل
چون قوامش جمله از اخلاص تست
تا ببذل جمله محبوبم شوم
مستقیم ساز در بذل محاب
گر عمل باشد قلیل نیست غم
ای قبول توکلید اخلاص را
گر قبول افتاد و توقیع نوشت
مخلصم مخلص ز توفیق خدا
چون ز اخلاص عمل عالم شدم
چون مقابل صورت جهل آمدم
می نویسم شرحش از قول امام

لمعة السابع و السبعون فی معرفت الجهل

قال الصادق عليه السلام: الجهل صورة ركبت في بني آدم اقبالها ظلمة و ادبارها نور، والعبد متقلب معها كقلب الظل مع الشمس. الا ترى الى الانسان تارة تجده جاهلا بخصال نفسه حامدالها عارفا بعيها في غيره ساخطالها، و تارة تجده عالما بطباعه ساخطالها حامدالها في غيره فهو منه متقلب بين العصمة و الخذلان، فان قابلته العصمة اصاب، و ان قابله الخذلان اخطا. و مفتاح الجهل الرضا و الاعتقاده، و مفتاح العلم الاستبدال مع اصابة بموافقه التوفيق و ادنى صفة الجاهل دعواه بالعلم بلا استحقاق و اوسط جهل بالجهل. و اقصاه جحوده بالعلم. و ليس شئ اثباته حقيقة نفية الا الجهل في الدنيا و الحرص. فالكل منهم كواحد و الواحد منهم كالكل.

می نماید جهل را از معرفت
ره نداده جهل رادر کار علم
در بنی آدم مرکب هیئت
بنده با آن متقلب چون ظل به نور
هست باری جاهل این نفس شوم
عارف اندر غیر و ناخشنود جان
در میان عصمت و خذلان یار
با صواب است و برحمت مستحق
از خطا بالجمله شد دینش بیاد
اعتقاد آن و بودن ز آن رضا
وفق از توفیق هو مصباح علم
دعوی دانش بی استحقاق آن
باشد اقصایش جحود علم ورد
در حقیقت نفی آن جهلش بدان
نفیش اثبات حقیقت شد یقین
چون همه باشد همه ایشان یکنند

لمعة هفتاد و هفتم روشنت
حضرت صادق که از انوار علم
جهل را فرموده باشد صورتی
ظلمت است اقبالش و ادبار نور
ای نمی بینی که انسان ظلوم
محمّدت گوید به آن وز عیب آن
پس بود آن با تقلب برقرار
گر مقابل آمدش عصمت ز حق
ور ز خذلان در بیابان اوفتاد
شد کلید جهل ای مرد خدا
باشد استبدال هم مفتاح علم
هست ادنی وصف جاهل در جهان
اوسطش جهلش بود بر جهل خود
در جهان چیزی که هست اثبات آن
حرص باشد نیز این وصفش مبین
پس یکی از این صفات ناپسند

از فیوضات علیم غیب دان
 ز ابتلای جهل و حرصم دستگیر
 در حقیقت علم و مانند جاهلم
 کآن یقین اقصا مقام جاهلی است
 کاوسط جهلست و این کاریست بد
 بازگردان زین سبق بر من ورق
 یا علی توفیق ده دستم بگیر
 از کلید علم سازم فتح باب
 کز رضایش جام علم آرد شکست
 در نیستم گم نموده دست و پا
 کز بیابان خطایا بگذرم
 در میان عصمت و خذلان ترا
 تا نگردم حامد نفس دغا
 بدخصالی ننگرد از اجنبیش
 سلم الله علیه ما بدا
 هرکه ز آن جاهل بظلمت پایش
 دور ماندم یافتم قرب هدا
 سوی جنات وصال اشتافتم
 واصف تعظیم اخوان آمدم

این مناجاتم ز جهل آردکشان
 یا علیم یا بصیر یا خبیر
 تا نگردد نفی از جان و دلم
 نیستم انکاری اندر علم نیست
 نیستم نادان بنادانی خود
 نیستم دعوای دانش حق حق
 تا از آن بر جهل ناید دل اسیر
 تا به استبدال با فکر صواب
 تا کلید جهل را نارم بدست
 تا ز خذلان در بیابان خطا
 عصمت را در مقابل آورم
 ای که گردان است قلب و نفس ما
 عصمت و توفیق همراه نما
 در نظر ناید خصالش خوش ز خویش
 حق نور مصطفی شمس هدا
 اوکه شمس است و جهان در سایه اش
 حالتی دادی که از جهل و غوا
 قرب اخوان حقیقت یافتم
 وصل ایشان چون بجان روزی شدم

لمعة الثامن و السبعون فی تبجیل الاخوان

قال الصادق علیه السلام: مصافحه اخوان الدين اصلها من تحية الله لهم قال النبي (ص): ماتصافح اخوان في الله
 الا تناثر ذنوبهما حتى يعودان كيوم ولدتهما امهما. ولاكثر حبهما و تبجيلهما كل واحد لصاحبه الا كان له مزيد
 والواجب على اعلمهما بدين الله تعالى ان يزيد صاحبه فنون الفوائد التي اكرمه الله تعالى بها، و يرسده الى
 الاستقامة و الرضا و القناعة و يبشره برحمة الله تعالى و يخوفه من عذابه و على الآخر ان يتبارك باهتدائه و
 يتمسك بما يدعوه اليه و يعظه به، و يستدل بما يدلّه اليه معتصما بالله تعالى و مستعينا به لتوفيقه على ذلك. قيل
 لعيسى بن مريم عليهما السلام: كيف اصبحت انت؟ قال: لا املك نفع ما رجو ولا استطيع دفع ما احذر، مامورا
 بالطاعة منها عن المعصية؛ فلا ارى فقيرا افقرمني و قيل لاويس القرني: كيف اصبحت؟ قال كيف يصبح رجل
 اذا اصبح لا يدري ايمسى؟ واذا امسى لا يدري ايصبح؟ قال ابوذر رضى الله عنه: اصبحت اشكر ربي و اشكو
 نفسي. وقال النبي (ص): من اصبح و همه غير الله فقد اصبح من الخاسرين المبعدين.

گردد از تبجیل اخوان مهروار
 آن امام و مقتدای صادقین
 کز تحیات خدای است اصل این
 این چنین فرماید از اخوان دین
 که بود در راه حب کردگار

لمعة هفتاد و هشتم نور بار
 حضرت صادق شه ملک یقین
 در تصافح گوید از اخوان دین
 مخبر صادق حبیب الصادقین
 دست یکدیگر نگیرند آن دو یار

جز که گردد جمله منشوراها
 باز میگرددند آن دو پاکزاد
 زین تصافح حبشان گردد زیاد
 هر که ز آن دو بیش در علم و عمل
 واجبش باشد که بر آن دیگری
 و آنچه فرمودش کرامت شاه جود
 رهنما گردد به آن یار صدیق
 با رضا و با قناعت مژده‌ها
 وز عذاب و قهر حق ترسانندش
 دیگری را واجب است از آن دگر
 هم بر آن باشد که رهبر خوانندش
 آنچه را سویش دلالت میکند
 مستدل آید به آن با قلب صاف
 مستعین جان معتمد بر کار ساز
 گفته شد عیسای روح الله را
 گفت کردم صبح نبود ز اضطرار
 نیستم مالک به امید دلم
 هست مأمورم بطاعت جان و تن
 کس نمی‌بینم ز خود محتاج تر
 ویس قرنی را که از قرب نبی
 گفت شخصی شب نمودی صبح چون
 حال مردی چیست کز شامش خبر
 شام چون آمد نداند حال صبح
 گفت بوذر آن سعید پاک‌دین
 صبح کردم شاکر پروردگار
 مصطفی فرمود هر کس صبح کرد
 صبح کرد از زمرة خسریان
 این مناجاتم بیاران طریق
 ای تو اصل هر تحیات و ثنا
 تا فرو ریزد گناهان جملگی
 حب ما افزون بفرما یا اله
 آنچه واجب کردی از آداب دین
 متقین محسنین راه تو
 در ادای آن نما توفیق یار
 واستقامت در قناعت در رضا

هر چه باشدشان گناهان و خطا
 مثل آن روزی که مادرشان بزاد
 هم رود تبجیلشان در ازدیاد
 هست در راه هدایت مستدل
 رهبر آید از فن دین پروری
 از معارف وز فواید در وجود
 که بدین با استقامت شو رفیق
 بدهدش از رحمت و لطف خدا
 زین طریقت جانب حق رانندش
 ره مبارک داشتن ز آن راهبر
 پند او روجانب حق رانندش
 از یقین داند هدایت میکند
 نیتی صادق روانی بی خلاف
 بهر توفیقش که بر آن داد باز
 چون نمودی صبح ای مرد خدا
 در کفم از بیم و امید اختیار
 در حذر از بیم هم بیحاصلم
 وز معاصی منهیم با صد فتن
 مرچبا از این جواب معتبر
 یافت سلطانی بملک آگهی
 گفت چون صبح آورد مرد زبون
 نیست صبح از خواب چون برداشت سر
 کش چسان آیا بود احوال صبح
 صبح چون بنمودی از حسن یقین
 وز فنون نفیس جانی شکوه دار
 روی همت سوی غیر حی فرد
 خاسران را گشته از جان توأمان
 میکند توفیق ربانی رفیق
 از تصافح آمده احباب را
 جملگی گردند چون طفل زکی
 از تواضع کردن اصحاب راه
 کآن کرامت کرده‌ای بر متقین
 منذرین مبشرین آگاه تو
 تا اصابت یابد از من دست کار
 مژده رحمت دهد جان مرا

از عذاب حق ز توفیق جلّی
دعوتت را در اجابت آمده
در امیدو بیم و اندر نیک و بد
نه حذر بنمودن از بیم حصول
وز معاصی منهیم با این توان
ای توانا ناتوانائی نگر
شام بنمایم ز صبحم بی اثر
شاکیم از نفس و از حق شاکرم
آدمم جان بر لب از نفس دنی
همتت را حلقه بر در میزنم
زین رجا جان را امید زندگیت
نیست چون غول بیابان گم‌رهم
توبه‌ام ده تا شوم از تائین
حق نور مصطفیٰ حبل‌هدا
متصل بر او و آتش اجمعین

مستغیثم مستعینم یا علی
دست جان بر عروة الوثقی زده
من که مالک نیستم در نفس خود
نه به امیدم توانای وصول
از خدا بر طاعتم مأمور جان
کس نمی‌بینم ز خود محتاجتر
صبح بنمایم ز شامم بی خبر
شاکرم شاکر نویسم از کرم
یا علی شاهد بر احوالم توئی
صبح چون از خواب سر بر می‌کنم
جز رجای حق بدل چیزیم نیست
عصمت و توفیق توگر هم‌رهم
حق احمد آن شفیع المذنبین
حبل توبه در کفم محکم نما
باد صلوات محب التائین

لمعة التاسع و السبعون فی التوبة

قال الصادق علیه السلام: التوبة حبل الله تعالى و مدد عنايته، و لابد للعبد من مداومة التوبة على كل حال و كل فرقة من العباد لهم توبة؛ فتوبة الانبياء من اضطراب السر و توبة الاصفياء من التنفس و توبة الاولياء من تلوين الخطرات و توبة الخاص من الاشتغال بغير الله و توبة العام من الذنوب و لكل واحد منهم معرفة و علم في اصل توبته و منتهى امره و ذلك يطول شرحها ههنا فاما توبة العام فان يغسل باطنه من الذنوب بماء «الحياة» و الاعتراف بجنايته دائما و اعتقاد الندم على ماضى و الخوف على مابقى من عمره و لا يستصفر ذنوبه فيحمله ذلك الى الكسل، و يديم البكاء و الاسف على ما فاتته من طاعة الله و ليحبس نفسه من الشهوات و يستغيث الى الله تعالى ليحفظه على وفاء توبته و يعصمه عن العود الى ماسلف؟ و يروض نفسه في ميدان الجهاد و العبادة و يقضى عن الفوائت من الفرائض و يرد المظالم و يعتزل قرناء السوء و يسهر ليله و يظمئ نهاره و يتفكر دائما في عاقبته و يستعين بالله تعالى سائلا منه الاستعانة في سرائه و ضرائه و يثبت عند المحن و البلاء كى لا يسقط عن درجة التوابين؛ فان في ذلك طهارة من ذنوبه و زيادة في عمله و رفعة في درجاته. قال الله تعالى: فليعلمن الله الذين صدقوا و ليعلمن الكاذبين.

میدرخشاند ز توبه در شهود
در بیان توبه فرماید چنین
وز عنایاتش مدد بر حسب حال
از دوام توبه مر تواب را
تائب و آیب بود سوی سلام
فرض میگردد بجان از حوبه‌ای
توبه چون از سر سر خود پرده‌اند

لمعة تاسع و سبعون نور جود
حضرت صادق قبول تائین
توبه حبل الله بود جل جلال
هست لابد بنده‌اواب را
بر همه حالی ز احوالش مدام
بر عباد الله هر یک توبه‌ای
انبیاء از اضطراب سرکنند

اصفیا را از تنفس توبه است
اولیا را شد ز تلوین خطر
چیسست آن تلوین خطرات ولی
ز اشتغال ماسوی الله توب خاص
هست بهر هریک از این فرقه‌ها
منتهای امر آن دانید چیسست
اینقدر که شد بیان کافی بود
هرکه را این نور در دل تافته است
احتیاجش نیست بر شرح و بیان
توبه عام اینکه شوید صاف صاف
بر جنایت معترف باشد مدام
خوف باقی آنچه از عمرش بود
خرد شناسد گناهان صغیر
در بکا و در تأسف بر دوام
پس بزندان افکند نفس شهی
مستغیث آید بدرگاه اله
تا نیارد عود سوی ماسلف
در ریاضت داردش اندر جهاد
از فوایت چون قضا آمد ادا
از قهرین بد جلدائی آورد
شب بود بیدار و لب تشنه بروز
استعانت از خدا جل جلال
در خوشی و ناخوشی فاش و نهان
در بلا ثابت بدارد جان آن
ز آنکه باشد در بلایا و محن
از دیاد اندر عمل حاصل از آن
حق تعالی گفت از آن آرم بلا
این مناجاتم ز توبه باز کرد
ای زداینده ز مصافات بلا
ای بلایت رفعت درجات ما
ای نموده توبه را بر تائبان
خویش گوئی دوست دارم تائین
لیک نبود در بلایت طاقتم
در مسرت در مضرت یا اله
یاری از تو جویم ای فریادرس

نفس ایشان را تنفس حوبه است
خطر هها کز دیگران باشد خطر
از شهود غیبت آمد منجلی
توبه عام از گناهان باختصاص
علم و عرفانی در اصل توبه‌ها
شرح هریک کردن اینجا جای نیست
هست اشراقی نه اشراقی بود
پرتوی زین نور در دل یافته است
خاصه شرح و بیان از عامیان
باطنش ز آب حیا و اعتراف
در عقیده از گذشته در ندام
که مبادا در معاصی سر رود
که شود ز آن برکسالت دستگیر
ز آنچه کرده فوت طاعات سلام
دست او بندد بحبل کوتاهی
توبه را حفظش مگردارد نگاه
نفس را آرد بمیدان تلف
در قضای فرضها در اجتهاد
آورد رد مظالم هم بجای
رو بدارد گاه خلدائی آورد
دل بفکر عاقبت بدارد و سوز
جوید آرد استغاثه در سوال
تا بدارد ثابتش در امتحان
تا نیفتد از مقام تائبان
پاک گشتن از گناهان جان و تن
رفعت جاه است در جنات جان
تا بینم صدق و کذب بنده‌ها
در برویم باز و توبه ساز کرد
زنگ جرم و ذنب از آئینه‌ها
ابتلایت پاکی از جرم و خطا
پله معراج محبوبی بجان
تائیم تائب مرا توبه مبین
هیچ نبود گر براحت طاعتم
سوی تو رویم بود هستی گواه
در بلا و محنتم فریادرس

خواه مستی خواه در هشیاریم
عافیت را زین تفکر لازم
گوشه‌ای گرگیرم از فیض علی است
زین دو وهله چون قدم بیرون زنم
ای همه در سایه انعام تو
کز کریمم جز کرم ظاهر شود
هالک آیم در میادین فتن
استقامت توبه را بیحاصلیست
باندامت با تأسف صبح و شام
اعترافم بر جنایاتم کثیر
بدهم از ماء الحیات آب مرو
از توام جا باشدم بس القرار
گردد آسان کی مرا دشوارها
باز مانم از مقام آدمی
توبه توبه یارب از این رهگذر
ز آن تنفس نفسشان را توبه‌ای
توبه با عصمتم فرما نصیب
باجهاد و با ریاضت همنشین
باجهاد و با ریاضت هم رکاب
سلم الله علیه لم یزل
جهد فرما در ریاضت برعباد

روز و شب چه خواب و چه بیداریم
عاقبت رادر تفکر دائمم
از قرین بدکه آن نفس دنی است
از مظالم وز فوایت چون کنم
جز بتوفیق تو و اکرام تو
یا علی کی اعتقادم این بود
گر نباشد عصمت همراه من
در جهاد نفس هیچم قوه نیست
اینقدر دانم که گرگیرم مدام
هر گناه خرد را بیمنم کبیر
باطنم را از گناهان شست و شو
گر نباشد عصمت و توفیق یار
هیچ سودی نبودم زین کارها
گر شوم مشغول با غیرت دمی
رنگ رنگ آید خطرها در نظر
ای تنفس ز اصفیای حوبه‌ای
انبیایت ز اضطراب سر منیب
تا بهرحالی به آن باشم قرین
باشدم تا سوی تو روی ایاب
حق ذات مصطفی نور ازل
هم بر آتش ریاض نفس از جهاد

لمعة الثمانون فی الجهاد و الرياضة

قال الصادق علیه السلام: طوبی لعبد جاهد لله نفسه و هواه و من هزم جند نفسه و هواه ظفر برضا الله تعالى، و من جاوز عقله نفسه الامارة بالسوء بالجهاد و الاستكانة و الخضوع على بساط خدمة الله تعالى فقد فاز فوزا عظيما. و لاحجاب اظلم و اوحش بين العبد و بين الله تعالى من النفس و الهواء، و ليس لقتلها و قطعها سلاح و آلة مثل الافتقار الى الله تعالى و الخشوع و الخضوع و الجوع و الظم بالنهار و السهر بالليل؛ فان مات صاحبه مات شهيدا، و ان عاش و استقام ادى عاقبته الى الرضوان الاكبر. قال الله تعالى: والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا و ان الله لمع المحسنين. و اذا رايت مجتهدا ابلغ منك فى اجتهاد فوبخ نفسك و لمها و غيرها تحثيثا على الازدیاد عليه و اجعل لها زماما من الامر و عنانا من النهى، و سقها كالرياض للفاره الذى لا يذهب عليه خطوة من خطواتها الا وقد صحح اولها و آخرها. و كان رسول الله (ص): يصلى حتى يتورم قدماه و يقول: افلا اكون عبدا شكورا؟ اراد به ان تعتبرها امته فلا يغفلوا عن الاجتهاد و التعبد و الرياضة بحال. الا وانك لو وجدت حلاوة عبادة الله تعالى و رايت بركاتها و استضأت بنورها لم تصبر عنها ساعة واحدة ولو قطعت اربارا بها: فما اعرض من اعرض عنها الابحرمان فوايد السلف من العصمة و التوفيق. قيل لربيع بين خثيم: مالک لا تنام بالليل؟ قال: لانى اخاف البيات.

لمعه هشتادمت روشن کند
گفت صادق از خدا او را درود
جهد بانفس و هوا بهر خدا
هرکه بگریزد از او جند هواش
هرکه را عقلش گذشت از نفس بد
بر بساط خدمت آید با خضوع
در جهان نبود حجابی تیره تر
از هوای نفس و از نفس هوا
نیست بهر قتل و قطع این دو تا
آلت قطع و سلاخی ظاهرا
عزم و حزمش از خشوع و از خضوع
پس اگر میرد در این میدان کار
ور بماند زنده و جان مستقیم
عاقبت رضوان اکبر جا کند
حق تعالی گفته آنانکه جهاد
راهشان البته بنمائیم مبین
گر بیننی جاهلی را در جهاد
سرزنش کن از ملامت نفس را
امر حق را کن مهار سرکشیش
پس برانش چون سوار کهنه کار
جز که یک گامش نراند نادرست
مصطفی چندان ستادی در نماز
فاش میگفتی که آیا زین صلاه
این اراده کرده آن عین رشاد
پس دمی غافل ممانید ای عباد
باش آگاه اینکه گریابی رهی
برکت و نورش شود روشن ترا
عضو عضو پاره پاره گر شود
پس نکرد اندر ریاضت روکسی
عصمت و توفیق از او گشته سلف
با ربیع ابن خثیم گفته شد
ز آنکه میترسم شب تنها به بیت
این مناجات از ریاضت در جهاد
ز آن بیاتم خوف باشد ای خدا
از فواید ما سبق محروم جان

از جهاد و از ریاضت نیک و بد
خوش بحال بنده ای کز جان نمود
نه خدا گیرد هوای خویش را
از رضای خود ظفر بخشد خدایش
باجهاد و استکانت قلب خود
در دلش فوز عظیم آرد طلوع
تیره تر موحشتری نبود دگر
بین بنده عاجز و بین خدا
بنده حیران در ره مانده را
جز حمایتل افتقارش بر خدا
شب همه بیدار و روزش جمله جوع
شد بدیوان شهادت نامدار
در جهاد نفس باقلب سلیم
جرعه ها از باده رضوان زند
در ره ما هستشان بهر رشاد
باشد البته خدا با محسنین
از تو بهتر بیشتر در اجتهاد
پس بکن توییخ نفس شوم را
نهی او را کن عنان برکشیش
آنکه براسبی نشد هرگز سوار
اول و آخر نکرده تا درست
که قدمهایش ورم کردی و باز
نیستم عبید شکور پادشاه
کاعتبار از او نمایند از جهاد
از عبادت از ریاضت ز اجتهاد
از عبادت حلاوت و آنگهی
ساعتی ز آن صبر نتوانی بلی
آن حلاوت از مذاقت کی رود
جز ز حرمان فوایدها بسی
نقد عمرش گشته در غفلت تلف
شب چرا خوابت نباشد گفت خود
هست بیداری چراغ را چو زیت
سوی راهم آورد روی رشاد
که ز من توفیق و عصمت شد جدا
مانده در غفلت چو در سقفی دخان

منعدم گـردم روم در هـالکین
 کام جان شیرین کنم از بندگی
 لطف فرما جان به آن کن مایلم
 بند بندم گر جدا گردد زهم
 از سر سود و زیانم بگذرم
 کز پی سود و زیانم جان رود
 جان ز جانانست و جانان راست آن
 چون زخم جان نیستش از زندگی
 تاب و طاقت نیستم در جان و تن
 از طریق نیستی نگذشته‌ام
 این ریاضت کرده جان آگه مرا
 جهدها دارد بعین اجتهاد
 از ره تلبیس جانی بگذرد
 عصمت و توفیق همراهم نما
 در کشم در بینی نفس کسل
 ریاضانه در تکاپوش افکنم
 هست تیغ احتیاجم بر خدا
 قطع سازم خواهش این بی تمیز
 عزم و حزمم کن نگهبان فساد
 سر بگیرم قطع سازم مآجرا
 غیر عاشق کوز کشتن حی شود
 شد مظفر گشت غالب بر عدو
 چون علی بر هر دنی نافی بود
 منهزم معدوم از نام علی است
 نور طالع کی بود ظلمت عیان
 تا که ظلمات هوا ناید حجاب
 بر بنای ظلم ظلمت شد عماد
 مفسدین را شرع او راه فلاح
 رونق دین مصلح هر فاسدی

عنقریب ار این چنین مانم یقین
 یا علیم یا کریم یا علی
 برکت و نور عبادت در دلم
 تا نباشد صبر از آن یک ساعت
 در رخت هرگه که بردارم قدم
 سود من چه و زیانم چه بود
 جان چه باشد چون مرا خود نیست جان
 بی ادب پا بر بساط بندگی
 نه ریاضت نه جهاد آید ز من
 پا به راه بندگی تا هشتم
 نیستی هستی شده زین ره مرا
 زین ریاضت عقل در راه جهاد
 کز هوای نفس جانی بگذرد
 یا علی ای شهسوار لافتا
 تا مهار امر حق عزوجل
 نهی حق را چون عنان او کنم
 در کفم از عون و توفیق شما
 فرصتی بخشای کز این تیغ تیز
 از خشوع و از خضوعم در جهاد
 کز هوای نفس و از نفس هوا
 سرچو از تن دور شد لاشی شود
 یا علی ای هر سپاه از نام تو
 در جهادم نام تو کافی بود
 لشکر خواهش که از نفس دنی است
 نور چون آید شود ظلمت نهان
 نور فیضت از دل و جانم متاب
 چونکه ظلمت هست اصل هر فساد
 حق نور اهدا ذات صلاح
 سلم الله علیه و آله

لمعة الحادی والثمانون فی الفساد

قال الصادق علیه السلام: فساد الظاهر من فساد الباطن و من اصلح سریره اصلح الله علانیته و من خان الله فی السرتهک الله علانیته و اعظم الفساد ان یرضی العبد بالغفلة عن الله تعالی، و هذا لفساد یتوله من طول الامل و الحرص و الکبرکما اخبر الله تعالی فی قصة قارون فی قوله: ولاتبغ الفساد فی الارض ان الله لایحب المفسدین. وکانت هذه الخصال من صنع قارون و اعتقاده و اصلها من حب الدنیا و جمعها و متابعة النفس و هواها و اقامة

شهواتها و حب الحمدة و موافقة الشيطان و اتباع خطواته و كل ذلك يجتمع «تحت» الغفلة عن الله تعالى و نسيان مننه. و علاج ذلك الفرار من الناس و رفض الدنيا و طلاق الراحة و الانقطاع عن العادات و قطع عروق منابت الشهوات بدوام ذكر الله تعالى و لزوم الطاعة له و احتمال جفاء الخلق و ملامة القربى و شماتت العدو من الاهل و الولد و القرابة، فاذا فعلت ذلك فقد فتحت عليك باب عطف الله و حسن نظره اليك بالمغفرة و الرحمة، و خرجت من جملة الغافلين و فككت قلبك من اسر الشيطان و قدمت باب الله فى معشر الواردين اليه و سلكت مسلكا رجوت الاذن بالدخول على الملك الكريم الجواد الرحيم و استيضاء بساطه على شرط الاذن و من وطئ بساط الملك على شرط الاذن لا يحرم سلامته و كرامته لانه الملك الكريم و الجواد الرحيم.

لمعة هشتماد و يك اندر فساد	روشت ساذ ره صلح و سداد
گفت صادق از خدا رحمت بر آن	كه فساد ظاهر و باطن بدان
هر كه پنهانش بود شايسته كار	ظاهرش شايسته دارد كردگار
هر كه پنهان با خدا خائن بود	پرده كارش بظاهر ميبرد
زين فسادی نيست اعظم مطلقا	كه شود بر غفلتش بنده رضا
اين فسادی دان كه زاینده شود	اول از طول امل آن حال بد
ديگر از حرص و دگر از كبر زاد	ز آن خبر داده بما رب العباد
قصه قارون ولا تبغ الفساد	اندر اين معنى است بس در استناد
مفسده منماي بر روى زمين	دوست نبود حق بقوم مفسدين
كار قارون بود دائم اين فساد	در حقيقت بود اينش اعتقاد
اصل اين از حب دنياي دنى است	جمع آن بر خواهش نفس غبى است
خواهشات نفس جا آوردن است	حب مدح و وفق شيطان كردن است
اين همه مجموع زير غفلت است	غفلت اصل هر هوا و شهوت است
غفلت از ياد خداي مهربان	ياد نمودن ز فضلش امتنان
گر تو از اين مفسده خواهى كنار	باش از اين مردم هميشه بر كنار
شد علاج آن فرار از مردمان	در فرار از مردمان از آن امان
ترك دنيا و طلاق راحت است	انقطاع از جمله رسم و عادت است
ريشه هاى رسن شهوات را	قطع كردن دائم از ذكر خدا
هم ملازم گشتن طاعت ز جان	احتمال اندر جفا بارگران
هم ملامت ديدن از يار قرين	از شماتت عدو خویش و بنين
پس اگر گردى چنين بر روى حال	باز كردى باب جنات وصال
باز بينى از خدا حسن نظر	بخشش و آمرزشش بر خود نگر
از گروه غافلان بيرون شدى	ملك قلبت را تصرف آمدى
شيط شيطان راه بر قلبت نزد	آمدى بر درگاه رب احد
داخلى خوش در گروه واردين	واردين حضرت رب مبين
در حقيقت سالك راهى شدى	كه بود اميد اذن داخلى
اذنت آمد از دخول بارگاه	بارگاه ذوالجلال پادشاه
پادشاه ذوالعلا رب كريم	آن كريم الجود رحمان و رحيم

بر بساط شه شدت اذن قدم
 بر بساط شاه با اذن آنکه شد
 کی شوی محروم از شاه عظیم
 این مناجاتم صلاح آرد بکار
 یا رحیم یا جواد یا کریم
 از فساد ظاهرو باطن تمام
 نفس ما خائن بود جانی است نیز
 از خیانت ده امانم یا امین
 مفسده در عالم باشد بسی
 غفلت از طول امل چون حاصل است
 حرص و کبرم نیز از آن زاینده است
 مرده است و ظاهراً زنده بود
 در پناه ذکر خویشم زین خصال
 تا نخواهم در زمین دل فساد
 اصلشان چون حب دنیای دنی است
 حب دنیا هست اصل هر خطا
 قلب ما نورانی از حب علی است
 چونکه از ذکر دمی غافل نه‌ایم
 نه فراموش امتنان ذوالمنن
 ز اختلاط مردم نفس شرار
 ترک دنیا کردم و دادم طلاق
 قطع کردم منبت شهوات را
 عصمت و توفیق خواهم از تو یار
 لازم طاعات ربانی شوم
 بر جفای خلق آرم احتمال
 بر شتمانات عدو لیک ای ولی
 بر رخم باب بلیت و امساز
 از تو امیدم بود حسن نظر
 تا برون آیم ز جمله هالکین
 سوی باب الله بگذارم قدم
 کیست آن صاحب کرم غیر از علی
 اوست باب الله اعظم در وجود
 سالک سالک امید اذن از او
 بر بساط از اذن او دارم قدم
 ناامید از در نمی‌رانند گدا

محرمی با محرمان محترم
 با سلامت با کرامت یافت خود
 چون کریم است و جواد است و رحیم
 وز فسادم آورد جان برکنار
 بر در باب کرم استاده‌ایم
 در پناهت آمدم از اهتمام
 یا خبیر یا بصیر یا عزیز
 از جنایت و اهرانم یا معین
 پرفسادی نیست چون غفلت کسی
 هم فساد عقل و دین هم از دل است
 هرکه را این دو قرین چون زنده است
 زنده ای کز مرده شرمند بود
 جای بخشا ای کریم ذوالجلال
 تا نباشد حرص و کبرم اعتقاد
 کز هوا و شهوت نفس غبی است
 این خطا را ره مده در قلب ما
 ظلمت حب دنیمان نیست نیست
 خطوه‌های شیطان را مایل نه‌ایم
 هسـتمان منظر در سر و علن
 در فرارم در فرارم در فرار
 منقطع از راحت وز عادات طاق
 از دوام ذکر یارب العـلا
 تا دل و جان گیرم اینجا قرار
 عارف خطوات شیطانی شوم
 از ملامتشان نیفتم در مـلال
 طاقتم نبود بسطانی علی
 باب عطف و بخششم فرمای باز
 سوی من ز آمرزش و رحمت نگر
 ملک قلبم را شوم از مالکین
 نیست باب الله جز صاحب کرم
 او که نامش میکند دل صیقلی
 بر در او باشدم از جان ورود
 چون رحیم است و کریم است و عفو
 چشم جانم بر سلامت برکرم
 وز کرم وز جود و رحمت پادشا

یا علی ای از توام دل پر فتوح	آن فتوح میدمد در قلب روح
ز آن فتوح در بیند از هر فساد	باز از تقوا نما باب مراد
حق محبوبت حبیب کردگار	رحمت حق باد بر او بیشمار
هم به آل طیبین و طاهرین	منهج تقوا به ارشاد مبین
در ره تقوای ثابت دار پای	تا که از تقوا شوم دستانسرای

لمعة الثانی و الثمانون فی التقوی

قال الصادق علیه السلام: التقوی علی ثلاثة اوجه؛ تقوی بالله وهو ترک الحلال فضلا عن الشبهة و هو تقوی خاص الخاص، و تقوی من الله و هو ترک الشبهات فضلا عن الحرام و هو تقوی الخاص و تقوی من خوف النار و العقاب و هو ترک الحرام و هو تقوی العام و مثل التقوی کماء یجری فی نهر و مثل هذه الطبقات الثلاث فی معنی التقوی کاشجار مغروسة علی حافة ذلك النهر من کان لون و جنس و کل شجر منها یستمص الماء من ذلك النهر علی قدر جوهره و طعمه و لطافته و کثافته ثم منافع الخلق من تلك الاشجار و الثمار علی قدرها و قیمتها. قال الله عزو جل: صنوان و غیر صنوان یسقی بماء واحد و بفضل بعضها علی بعض فی الاکل. فالتقوی للطاعات کالماء للاشجار و مثل طبایع الاشجار و الثمار فی لونها و طعمها مثل مقادیر الايمان، فمن کان علی درجة فی الايمان واصفی جوهر بالروح کان اتقی، و منکان اتقی کانت عبادته اخلص و اطهر و من کان کذلک کان من الله اقرب و کل عبادة موسسه علی غیرالتقوی فهی هباء منثورا. قال الله عزو جل: افمن اسس بنيانه علی تقوی من الله و رضوان خیرام من اسس بنيانه علی شفا جرف هار فانهار به فی نار جهنم و تفسیر التقوی ترک ماليس باخذه باس حذر اعما به الباس و هو فی الحقيقة طاعة بلاعصیان و ذکر بلانسیان و علم بلاجهل مقبول غیرمردود.

لمعة هشـتاد و دوم افکنـد	نور تقوا در دل و جان از رشـد
حضرت صادق شه ملک تقا	گفت تقوا بر سه وجه است از خدا
تقوی بالله و آن ترک حلال	هست کز شبهه نیفتد در وبال
این تقا باشد بخاص الخاص خاص	جان خاص الخاص از این تقوا است خاص
دویمین تقوا من الله است آن	ترک شبهه کردن است از قلب و جان
ترک شبهه تا نیفتد در حرام	این تقا تقوای خاصان گرام
سیمین تقوا بود از خوف نار	وز عقاب محشر و روز شمار
آن بود ترک حرام و این تقا	تقوی عام است در راه هدا
در مثل تقوا بود آبی روان	وین ثلاثه تقوی اشجار اندر آن
از همه رنگی و جنسی سر بسر	می مکد ز آن آب بر قدر قدر
هر درختی آب از آن جو میمکد	قدر طعم و جوهرش در نیک و بد
قدر جوهر قدر طعمش میکشد	از لطافت از کثافت نیک و بد
بس منافع خلق ز اشجار و ثمار	قدر قیمتشان بود در روزگار
این بیان باشد کلام کردگار	اینکه صنوان غیر صنوان شد ثمار
می شود سیراب یک آب روان	بعض را بر بعض فضل از طعمشان
رنگ و طعم طبع اشجار و ثمار	مثل ایمان است کز تقواست بار

پس بود تقوا به طاعت کردگار
 طعم و رنگ از طبع هر میوه عیان
 قدر ایمان است از مرد تقی
 هرکه اعلا جاه با ایمان بود
 هست اتقی هرکه اتقی اخلص است
 هرکه اتقی با خدا نزدیک تر
 هر عبادت را که جز تقوا نباشد
 این چنین گوید خدا جل علا
 از برای وصل رضوان خدا
 کان باشد بر لب وادی هلاک
 هست تفسیر تقا ترک آنچه را
 در حقیقت طاعت آن باشد ترا
 علم و ذکر و طاعت مقبول آن
 این مناجاتم ز تقوا آیه است
 یا تقی الذات شاه متقین
 ای که تقوا ترک حب غیر تست
 طاعت مقبوله بی حبت کجاست
 علم بی جهل است عرفان شما
 ذکر بی نسیان بود از یاد تو
 هر بنائی که اساسش این بود
 آن اساسی را که جز این شد بناش
 این چنین از معنی تقوا بدل
 هرکه اعلا رتبه با ایمان بود
 تقویش بیش است لیک این تقویش
 یا علی زین تقویم بنواز جان
 ای به نه هر تقوی آب حب تو
 ای ز تو اشجار ایمان سبز و تر
 مؤمنان موقنون محسنین
 تقوی عام است از ترک حرام
 گرچه تقوای عوام ناتوان
 نیست ز آن تقوایشان سودی مگر
 دل ز حب سیم و زر گردد تهی
 تقویتی کان را من الله است نام
 تقوی خاص است اما خاص نیست
 تقویتی که آن خاص خاص الخاص شد

همچو آب جو بر اشجار و ثمار
 همچو ایمان از نهان مؤمنان
 لون و طعم میوه اش ای متقی
 جوهر صافیش از این کان بود
 در عبادت اطهر است و مخلص است
 با خدا نزدیک تر زین رهگذر
 آن اساسش جمله مثور اهباست
 آنچه بر تقوا اساسش شد بنا
 هست بهتر یا که بهتر آن بنا
 تا بیندازد بدوزخ تابناک
 نیست باکی تا نیفتد در بلا
 ذکر بی نسیان و علم بی غوا
 که نگردد روز حق بر بندگان
 متقی زین آیه اعلا پایه است
 یا علی یا امیرالمومنین
 نیست تقوا هیچ بی حبت درست
 هرچه بی حب تو مردود خداست
 فرع عرفان حبتان حق خدا
 هست تفسیر تقا ارشاد تو
 تحت رضوان شه آن آئین بود
 در جحیم است آنکه بگذارد بناش
 کرده الهام الیهیم سـجل
 جوهر روحش مصفا ز آن بود
 کز ولای تو بیابد پرورش
 در مقام قرب رضوانم رسان
 نه فلک چون یک حباب حب تو
 شجره ایمان ز حبت بارور
 هرکه را حب تو هست از متقین
 غیر حب تو حرام خاص و عام
 هست از بیم عذاب آن جهان
 دل شود خالی ز حب سیم و زر
 گر بود از حب تو جانش بهی
 ترک شبهه باشد از بیم حرام
 گر نه آن تقویش باحب علی است
 موجب قرب خدا ز اخلاص شد

که مبادا شبهاش گردد قرین
سوی جنات وصالش نیست راه
بانی آن در جهنم هست جاش
یعنی از حبس دلم پر نور دار
تا بمیرد نفس و دل برهد ز غم
زنده میگردد دل از ذکر علی
دل ز نور تقویم کن منجلی
ای جمالت شاهدم در بزم فوت
باد بر او و آل او از حق سلام

آن بود ترک حلال از بیم این
تا نباشد با یقین از حب شاه
تقویتی کز حب تو نبود بناش
یا علی تقوا بجانم ساز یار
یا علی تقوا بجان همیره کنم
ذکر موت ار میکنند نفس دنی
یا علی یا علی یا علی
تا شود جان زنده ام از ذکر موت
حق احمد زندگی بخش انام

لمعة الثالث و الثمانون فی الموت

قال الصادق عليه السلام: ذكر الموت يميت الشهوات في النفس، و يقطع منابت الغفلة و يقوى القلب بمواعيد الله تعالى و يرق الطمع و يكسر اعلام الهوى و يطفى نارالحرص و يحقر الدنيا و هو معنى ما قال النبي (ص): فكر ساعة خير من عبادة سنة و ذلك عند ما يحل اطناب خيام الدنيا و يشدها في الآخرة و لا يشك بنزول الرحمة على ذكر الموت بهذه الصفة و من لا يعتبر بالموت و قلبه حيلته وكثرة عجزه و طول مقامه في القبر و تحيره في القيامة فلاخير فيه. قال النبي (ص): اكثر واذكر هادم اللذات قيل و ما هو يا رسول الله؟ فقال الموت: فما ذكره العبد على الحقيقة في سعة الاضائق عليه الدنيا ولا في شدة الاتسعت عليه و الموت اول منزل من منازل الآخرة و آخر منزل من منازل الدنيا؛ فطوبى لمن كان اكرم عندالتزول باولها، و طوبى لمن احسن مشايعته في آخرها و الموت اقرب الاشياء من ولد آدم وهو يعده العبد؛ فما اجر الانسان على نفسه و ما اضعفه من خلق. و في الموت نجاة المخلصين و هلاك المجرمين و لذلك اشتاق من اشتاق الى الموت وكره من كره. قال النبي (ص): من احب لقاء الله احب الله لقاءه و من كره لقاء الله كره الله لقاءه.

می شود از یاد مردن سِرّ و فاش
همچو عیسا از بیان بخشند جان
خواهشات نفس اصل مفسده
از مواعیدش دل آگه میکنند
رنگ زنگی کز طمع گشته عیان
آتش حرص از نهان خامش کند
زین بیان گوید نبی فخر بشر
از عبادت کردن سال کسی
بهتر از سالی عباداتست بود
که طناب خیمه از دنیا نخست
لاشکت نازل شود رحمت بره
نازل آید رحمه بر جان از خدات
عبرتگی ندارد ز روز گیر و دار
طول قبر و حیرتش روز عسیر

لمعة هشتاد و سیم نور پاش
حضرت صادق که خدامش روان
گفت یاد مرگ میراند همه
ریشه های غفلت از دل میکنند
طبع را رقت دهد شوید از آن
هم عملهای هوا را بشکند
هم کند دنیا حقیرت در نظر
فکر یک ساعت بود بهتر بسی
فکر کردن ساعتی در نفس خود
این تفکر میشود روزی درست
واکنشی و بنیدیش در آخره
یاد مردن گرکنی با این صفات
هر که بر مرگش نباشد اعتبار
ز آن کمی حیل و عجز کثیر

پس نباشد هیچ خوبی اندر او
 منهدم سازنده لذات را
 عرض کردندش چه آن فخر انام
 در حقیقت بنده‌ای یادش نکرد
 تنگ دنیا را بر آن با وسعتش
 مرگ اول منزل است از آخره
 پس خوشا حالی که در اول نزول
 هم خوشا حالی که آخر مرحله
 مرگ از هر شی بود نزدیکتر
 چند انسان هست بر نفسش جری
 هست در مردن نجات مخلصین
 زین بود مشتاق مشتاق لقا
 گفت پیغمبر که هر کس داشت دوست
 هر که مکروهش لقاء الله بود
 زین مناجاتم که یاد مردن است
 یا علی یا عظیم یا عفو
 دشمنان را از لقایت ناخوشی
 آتشی کز حسرت آمد شعله ور
 ای که هر کس اشتیاق باشدش
 هر که مشتاق تو مشتاق علی است
 نور شوق خدمت از شوق دل
 نیست در دنیا جز اینم آرزو
 باز بندم چشم از این دار غرور
 آخرین مرحل ز دنیا چون رسد
 اولین منزل بجان در آخرت
 یا علی تنگ است دنیا بر دلم
 وسعتی بخشا در این تنگی جا
 مرگ من وین زندگیا یا علی
 این دنائت نیستش الا که نی
 بیوفائیش به ارباب وفا
 مرگ بردلها چو محبوب آمده
 اعتبار مرگ و آن بی حیلتي
 در قیامت زار و حیران ناتوان
 این همه سهل است اگر نور جمال
 سوی جنات وصال آورد

گفت پیغمبر به یاران نکو
 پس بیاد آرید پنهان و ملا
 گفت یاد مرگ کردن والسلام
 حال وسعت حال شدت جز که کرد
 وسعتش بخشید در آن شدتش
 هم از این دنیا است آخر مرحله
 یافت تشریف کرامت از وصول
 نیک همراهش رود تا قافله
 بر بشر و آن دورش آید در نظر
 با وجودی که ضعیفش آفری
 نیست مردن جز هلاک مجرمین
 زین منافق هست ناخوش مرگ را
 آن لقاء الله را محبوب هوست
 حق نخواهد دیدنش ز آن حال بد
 بهر دل امید جان در بردن است
 ای لقایت دوستان را آرزو
 چون بود بر جانشان مرگ آتشی
 هیزمش از حیرت و خسران بسر
 اشتیاق نیز مشتاق آیدش
 بادنی مشتاق تو هرگز نیست
 لمعه افشان و در افشان متصل
 که طناب خیمه چون کندم از او
 وانگردد دیده جز بر روی نور
 چشمم اول بر جمالش و شود
 از کرامت نور بخشد مفخرت
 پای جان رفته فرو اندر گلم
 یاد مرگم گشته باغ دلگشا
 نیست فرقه اندر اینجا یا علی
 از وفاداریش اسلم و آیه‌ای
 قرب جان داده به اصحاب صفا
 ناخوشی شاها خوش و خوب آمده
 عجز و طول سجن قبر و حیرتی
 ایستادن در صف خسروان
 رهبرم آید جنات وصال
 نارنیران فراقم بگنزد

دل ولی از ییاد خوبان زندهام	خیمه راحت ز دنیا کندهام
زندهام دارد بجان بخشد بقا	ییاد خوبان اندر این دار فنا
تا نگردد زندگی عین فنا	قطع ریشه شهوت از جان نما
روی جانم سوی ارشادت مدام	قلب را قوت ده از ییادت مدام
دل از این اشفاق گردد بس رقیق	تا که طبعم از طمع گردد شفیق
آتش حرصم بیابد انطفأ	بشکند اعلام شهوت وز هوا
اندر آن دیوان زجان واقف شوم	از حساب روز دین واقف شوم
از حساب آرم مگر شرحی بکار	از حساب خویش گیرم اعتبار

لمعة الرابع و الثمانون فی الحساب

قال الصادق علیه السلام: لو لم یکن للحساب مهولة الاحیاء العرض علی الله وفضیحة هتک الستر علی المخفیات لحق للمرء ان لایهبط من روس الجبال ولا یأوی الی عمران ولا یاکل ولا یشرّب ولا ینام الا عن اضطرار متصل بالتلف. و مثل ذلك یفعل من یری القیامة باهوالها وشدایدھا قائمة فی کل نفس و یعین بالقلب الوقوف بین یدی الجبار حینئذ یاخذ نفسه بالمحاسبة کانه علی عرصاتها مدعو و فی غمراتها مسؤل. قال الله تعالی: و ان کان مثقال حبة من خردل اتینابها وکفی بناحسین و قال بعض الائمة: حاسبوا انفسکم قبل ان تحاسبوا وزنوا اعمالکم بمیزان الحیاء قبل ان توزنوا و قال ابوذر رحمة الله: ذکر الجنة موت و ذکر النار موت فواعجب انفس یحیی بین موتین و روی ان یحیی بن زکریا علیهما السلام کان یفکر فی طول اللیل فی امر الجنة و النار فیسهر لیلته ولا یاخذه النوم ثم یقول عند الصبح: اللهم این المفرو؟ و این المستقر؟ اللهم الا الیک.

از حسابم میشود بر روی کار	لمعه هشتاد و چارم نور بار
مهوله غیر از حیای عرض یار	گفت صادق گر نبودی بر شمار
حق مردی بود بر هر بنده ای	بر خدا رسوائی پرده دری
در عمارت نیز نبود جای او	آنکه از سرهای کوه ناید فرو
نه بخوابد جز ز راه اضطرار	نه خورد ناشامد اندر روزگار
از حسابش چون بود بیم اسف	خورد و خوابش باشد از بیم تلف
هولهای روز محشر را بجان	همچنین است آنکه می بیند عیان
از شداید هولهای آن شمار	ایستاده هر نفس در آن شمار
ایستادن پیش جبار آن چنان	بیند از چشم دلش فاش و عیان
مثل آنکه در قیامت هست کار	پس بگیرد خویشتن رادر شمار
که اگر بر وزن حبه خردلی است	قول الله است و مسطور نبی است
بس بود در این شماره کردگار	در شمار آریم آنرا در شمار
کار ستاری کجا پرده دریست	هیچکس از هیچکس آگاه نیست
پیش از آن کاید محاسب روبرو	گفته سلطان ولایت حاسبوا
وزن بنما پیش از وزن خدا	در ترازوی حیا اعمال را
مرگ باشد ییاد جنت ییاد نار	گفت بوذر رحمتش از کردگار
زندگی بین دو مردن بهر کی	این عجب بین دو مردن زندگی

که نمودی فکر طول شب همی
شب نمی خفتی از این خوف عظیم
جز بسوی تو نباشد مستقر
باز سازد بر رخ از غفار باب
حضرت بر بنده نعم المستقر
مایه امید و بیم دو جهان
با تفکر از غم جنات و نار
زین دو فکر راحت از جان گشته فوت
در میان این دو مرگم دست گیر
لیک از حکم خدا نبود غریب
روز و شب سر و نهان افعال را
پله طاعت بچرخ هشتمین
بشکند شاهنگش از جبت مگر
گر بمیزان بر شود بد حال من
می نمایم هر نفس روز شمار
حال احوال شداید در قیام
اضطراری شد بعالم زیستم
کآنچه میگویم بجان آنم رسید
بی خطائی نامدم در راه پیش
عفو و لطف و رأفت و غفاریت
از در امید نومیدم مدار
کز تو نومییدی نمی بیند کسی
کز حسابم نیست باک از هر رهی
این چنین از بخششت دارم خبر
حسن ظنم را ز دل منماید دور
آله شفعا فی یوم القضا

هست این مروی زیحای نبی
فکر کردی از نعیم و از جحیم
صبح میگفتی خدایا کو مفر
این مناجاتم رهاند از حساب
یا الهی ای درت نعم المفر
ای بهشت و دوزخت بر بندگان
چند باشم روز و شب در روزگار
فکر جنت فکر دوزخ فکر موت
زنده ام فرمای ای حی قدیر
زندگی بین دو مرگ از من عجیب
وزن کردم در نهان اعمال را
پله عصیان شدم سر بر زمین
یا علی بر پله میزان نگر
ورنه این اعمال من افعال من
خویشتن را در حساب کار و بار
بینم از چشم یقین روشن مدام
خورد و خواب و جای مأمن نیستم
تو گواهی ای خداوند شهید
لیک بیرون یک قدم از جای خویش
بر امید بخشش و ستاریت
حال جان شاد است و دل امیدوار
حسن ظنم بر عطای تو بسی
یارب از این حسن ظنم آگهی
ضامنم بر بخشش جن و بشر
حق احمد شافع یوم النشور
صل یارب علیه و علی

لمعة الخامسة و الثمانون فی حسن الظن

قال الصادق علیه السلام: حسن الظن اصله من حسن الايمان المرء و سلامة صدره و علامته ان يرى كلما نظر اليه بعين الطهارة و الفضل من حيث ركب فيه وقذف في قلبه من الحياء و الامانة و الصيانة و الصدق. قال النبي: احسنوا ظنونكم باخوانكم تغتنموا بها صفاء القلب و نقاء الطبع و قال ابي بن كعب: اذا رايتم احد اخوانكم في خصلة تستكرونها منه فتاولوها سبعين تاويلا فاذا اطمانت قلوبكم على احدهما و الافلوموا انفسكم حيث لم تعذروه في خصلة يسترها عليه سبعون تاويلا و انتم اولي بالانكار على انفسكم منه. اوحى الله تعالى الى داود عليه السلام: ذكر عبادي من الآثي و نعمائي فانهم لم يروا مني الا الحسن الجميل لئلا يظنوا في الباقي الا مثل الذي سلف مني اليهم و حسن الظن يدعوا الى العبادة و المغرور يتمادي في المعصية و يتمنى المغفرة، ولا يكون

حسن الظن فی خلق الله تعالى الاالمطيع له يرجواثوابه و يخاف عقابه. قال رسول الله (ص): يحكى عن ربه تعالى: انا عند حسن ظن عبدی بى يا محمد فمن زاغ عن وفاء حقيقة موجبات ظنه بربه فقد اعظم الحجة على نفسه وكان من المخدوعين فى اسرهواه.

مى شود از حسن ظن برکردگار
گفت حسن ظن مردان تمام
وز سلامت صدرشان حاصل شود
هرکجا افکنند بیند روی ماه
جانب هر چیز از فضل احد
فضل و تظهير خداوند جهان
وز صيانت صدق قلبش در امان
گفت پیغمبر علیه التصلیه
آوريد تا ز آن شود حاصل یقین
این بود محصول حسن ظن عزیز
این بود حاصل ز حسن ظنتان
بیند از اخوان دین این خصله را
بایدش هفتاد محمل مستعد
مطمئن دل گریکی ز آنها شدید
ز آنکه از یک خصلت عذرش ناورید
تا بپوشد عیب آن از روی کار
از امور منکر و قول شدید
نگذری از خویشتن چون بگذری
نیک می بینی قبیحش را در آن
یادکن نعمای ما را بر عباد
جز جمال نور و نور رحمتم
نبود الا برکرامات تقی
نیک میخواند ز فضل ذوالمنن
مى کشد بر آرزوی مغفرت
جز مطیع او به امید عطا
جان و دل در بیم از بیم عقاب
نزد حسن ظن بنده بین مرا
راستی از موجبات ظن خویش
از جمال رأفت پروردگار
هست مخدوع و به نار بد جاش
میکنند جان و دلم یار طرب
کز هوای آن شوم از گمراهان

لمعنة هشتاد و پنجم نوربیار
حضرت صادق بر او از حق سلام
اصل آن از حسن ایمانشان بود
از نشان حسن ظن اینکه نگاه
یعنی از عین طهارت بنگرد
آنچنانکه هست ترکیش در آن
باحیا و با امانت جان آن
چون بود ظن نکو از ترکیه
ظن نیکو بر برادرهای دین
قلب را صفوت طمع را نفی نیز
قلب را و طبع را صفوت از آن
گفت ابی ابن کعب هر یک شما
که شما را آن بسی منکر بود
بهرتأویلش مصحح آوريد
خوب ورنه پس ملامت خود کنید
که بر آن هفتاد تأویلست یار
پس شما اولی به انکار خودید
یعنی از این عذرها از دیگری
که نباشد هیچ عذری اندر آن
حق تعالا وحی برداوود داد
تا نبینند از جناب عزتم
تا مظنت قلبشان در مابقی
جانب حسن عبادت حسن ظن
و آنکه مغرور است سوی معصیت
محسن الظن نیست در خلق خدا
از الهی هشتاد امید ثواب
گفت پیغمبر که میگوید خدا
یا محمد هر که زیغ آورد پیش
برد اعظم حجتی با خود بکار
خود فریب از خویش خورده از هواش
این مناجاتم ز حسن ظن برب
یا علی از خدعه نفسم امان

تا ز حسن ظن شوم صاحب یقین
 غیر حسن ظن ندارم هیچ کار
 باشدم جز حسن ظن داوری
 گفته ما غرک بربک الکریم
 هیچ امیدم نیست پیدا و نهان
 چشم بر انعام غفران ولیست
 حسن ظنم میکند این شاعری
 بر عباد من کراماتم نکو
 تا نبیند از خداوندی ما
 جان و دل مشتاق جنات وصال
 کس تو جز احسان نیاید بر عباد
 که بجز احسان ندارد بوالحسن
 پس چرا منکر بینم ز آن و این
 چشم پاک از فضل مولا بر سرم
 خویشتن رادر ملامت افکنم
 باحیا و با امانت قلب از آن
 حسن ظنم را عباداتم نشان
 از عبادت از اشارت برترست
 هست تفویضم بتو وز جمله کار

از توام توفیق می باید قرین
 حسن ظنم بر جنابت آشکار
 هیچ کارم نیست کز قبحی بری
 داوری کز لطف و انعام عظیم
 جز کرم از تو که مغرورم به آن
 از اطاعت خویش هیچ امید نیست
 نیستم مغرور و بر عصیان جری
 ای که با داوود فرمودی بگو
 تا ز ظن بد نیابند ابیتلا
 جز جمال حسن و جز حسن جمال
 باشدم این ظن و هست این اعتقاد
 از یقین میدانم این از حسن ظن
 اعتقاد قلب چون هستم چنین
 هر کجا بینم جمالت بنگرم
 بد نمی بینم که تأویلش کنم
 ای مرکب فضل و تطهیرت بجان
 حسن ایمانم ز حسن ظن عیان
 ای که ذاتت از عبادت برترست
 حسن ظنم چون بجان از تست یار

لمعة السادس والثمانون فی التفویض

قال الصادق علیه السلام: المفوض امره الى الله في راحة الابد والعيش الدائم الرغد والمفوض حقا هو العالي عن كل همة دون الله تعالى. كما قال امير المؤمنين عليه السلام:

رضيت بما قسم الله الى و فوضت امرى الى خالقي
 كما احسن الله فيما مضى كذلك يحسن فيما بقى

قال الله تعالى في المؤمن من آل فرعون: وافوض امرى الى الله ان الله بصير بالعباد. فوقاه الله سيئات مامكروا وحاق بآل فرعون سوء العذاب. التفويض خمسة احرف لكل حرف منها حكم فمن اتى باحكامه فقد اتى به. التاء من ترك التدبير في الدنيا، والفاء من فناء كل همة غير الله تعالى والواو وفاء العهد و تصديق الوعد والياء من الياس من نفسك و اليقين بربك و الضاء من الضمير الصافي لله و الضرورة اليه و المفوض لا يصح الا سالما من جميع الآفات و لا يسمى الامعافى بدينه.

باشد از تفویض بر قلم روان
 از بیان صدق صادق نور دین
 راحت جان یابد و عیش ابد
 باشدش عیش گوارا دائما
 غیر حقش نیست دیگر همتی

لمعة هشتاد و ششم نور جان
 نکته تفویض می سازم مبین
 هر که تفویض امر خود بر حق کند
 هر که او بگذاشت امرش با خدا
 قلب او خالیست از هر همتی

همچنین که گفت امیرالمؤمنین
راضیم بر قسمت پروردگار
همچنین که پیش از این کرده خدا
مؤمنی از آل فرعون را چنین
امر خود را واگذارم بر خدا
امر خود را با خدا بگذارم
پس فرو برد آن شه مالک رقاب
در شماره حرف تفویض است پنج
هرکه آن احکام را آورد جا
ترک دنیا ترک تدبیر است تا
از وفای عهد و از تصدیق وعد
حکم یا باشد یقین ای مردکار
حکم ضاد آمد ضمیر صاف تو
بر مفوض صبح چون سر میزند
روز را هم شب نمی آرد جز این
این مناجاتم ز تفویضم روان
ای خدا توفیق می خواهم ز تو
ای خدا توفیق تفویضم ز تست
کیستم امرم چه و تفویض چیست
یافتم توفیق تفویض خدا
کار خود را با خدا بگذارم
یا علی توفیقم از تو یار شد
یار جانم گشته تفویضی که آن
فای آن فانی نمودم از همه
با وفای عهد از آن همراه دل
کرده مأیوسم ز خویش و بر خدا
هم ضمیر صاف اللهم از آن
مؤمنم نه ز آل فرعون لیک دل
سیئات مکر نفس جان نشان
جمله در نیل فنا گشتند غرق
راضیم فرمود بر قسمی که حق
همچنانکه پیش از این احسان نمود
از یقینم بعد از این احسان کند
چون یقینم گشته خورشید جان

قاسم الارزاق خلق عالمین
کرده ام با خالقم تفویض کار
میکند در ما بقی احسان مرا
گفته در وصفش خداوند مبین
که خدا بینا بود بر بنده ها
از بدی حیل ه ها او داشتم
آل فرعون را الی سوء العذاب
زیر هر حرفی نهان حکمی چو گنج
او بجا آورد احکام خدا
فانای کل همه جز خدا
و او دارد حکم کن تصدیق وعد
یأس از نفس و یقین برکردگار
شد ضرورت بر خدا اوصاف تو
خوش سلامت حلقه بر در میزند
که بود در عافیت در امر دین
جان و دل آرد سوی امن و امان
کار خود را باز بگذارم تو
نیست بی توفیق تفویضم درست
راستی جبر است نه تفویض نیست
یفعل الله و یحکم ما یشا
در دو عالم فیضها برداشتم
که مفوض کار باجبار شد
ترک دنیا هست و تدبیرات جان
همتی جز ذکر حق تا خاتمه
وعده حق را مصدق متصل
از یقین یارم نموده با رجا
بالضروه گشته حاصل در جهان
شد بتفویض الهی متصل
آنکه فرعونش بود از چاکران
غرق قهر حق همه پا تا بفرق
زد رقم بر لوح جان مستحق
باز فرمودم برو درهای جود
محسن است و مفضل آن شاه صمد
می نمایم از یقین شرحی بیان

لمعة السابع والثمانون في اليقين

قال الصادق عليه السلام: اليقين يوصل العبد الى كل حال سنى و مقام عجيب لذلك قال رسول الله (ص) عن عظم شان اليقين حين ذكر عنده ان عيسى بن مريم عليه السلام كان يمشى على الماء فقال: لو ازداد يقينه لمشى فى الهواء فدل بهذا ان رتب الانبياء عليهم السلام مع جلالة محلهم من الله تعالى كانت تتفاضل؛ على حقيقة اليقين لا غير، ولانهاية لزيادة اليقين على الابد. و المومنون ايضا متفاوتون فى قوة اليقين وضعفه فمن قوى منهم يقينه فعلامته التبرى من الحول و القوة الا بالله و الاستقامة على امر الله و عبادته ظاهرا و باطنا قد استوت عنده حالتا العدم و الوجود و الزيادة و النقصان و المدح و الذم و العز و الذل لانه يرى كلها من عين واحدة و من ضعف يقينه تعلق بالاسباب و رخص لنفسه بذلك و اتبع العادات و اقاويل الناس بغير حقيقة و السعى فى امور الدنيا و جمعها و امساكها يقر باللسان انه لا مانع و لا معطى الا الله تعالى و ان العبد لا يصيب الا مارزق و قسم له و الجهد لا يزيد فى الرزق و ينكر ذلك بفعله و قلبه. قال الله تعالى: يقولون بافواههم ما ليس فى قلوبهم والله اعلم بما يكتُمون. و انما عطف الله تعالى لعباده حيث اذن لهم فى الكسب و الحركات فى باب العيش ما لم يتعدوا حدوده و لا يتركوا فرايضه و سنن نبيه (ص) فى جميع حركاتهم و لا يعدلوا عن محجة التوكل و لا يقفوا فى ميدان الحرص فاما اذا نسوا ذلك و ارتبطوا بخلاف ما حد لهم كانوا من الهالكين الذين ليس معهم من الحاصل الا الدعاوى الكاذبة و كل مكتسب لا يكون متوكلا فلا يستجلب من كسبه الى نفسه الاحراما و شبهة و علامته ان يوتر ما يحصل من كسبه و يجوع و ينفق فى سبيل الدين و لا يمسك. و الماذون فى الكسب من كان بنفسه مكتسبا و يقبله متوكلا و ان كثر المال عنده قام فيه كالامين عالما بان كون ذلك المال عنده و فوته سواء و ان امسك امسك لله و ان انفق انفق فيما امر الله عزوجل و يكون منعه و اعطاءها فى الله.

نورافشان مى شود براهل دين
از يقين فرموده شرحى با نظام
سوى هر حال سنى از اعتلا
زين نشان فرموده محمود احد
آن زمان كه از يقين شد ذكر اين
ميشدى حضرت چنين گفتا جواب
بر هوا هم ميشدى بى بال و پر
بر تفاوت در يقين انبيا
با تفاوت شد يقين مؤمنين
تقویش در راه دينش بيشتر
آن تبرا هست از غير اله
تا نيند هيچ حول و قوه اى
ظاهر و باطن بامر حق مقیم
بیش و کم مدح و ذمش بر یک نمود
کزيكى چشمه است جمله پرورش
بسته اسباب دنيا کرده کار
تابع عادات و قول بى بنا
جمع آورده گرفته چون ولى

لمعة هشـتاد و هفـتم از يقين
حضرت صادق برا و از حق سلام
كه يقين باشد رساننده تورا
بر مقامات عجيبش بر كنند
در بزرگى شان با جاه يقين
كه مسيح ابن مريم خوش بر آب
گر يقينش بودى از اين بيشتر
بس دليل است اين كلام مصطفىا
چون نهايت نيست در كار يقين
هر كه قوت در يقينش بيشتر
از علامـات يقين اى مـرد راه
از همه قوه همه حولى برى
جز بحق از امرش آيد مستقيم
مستوى داند عدم را با وجود
عزت و ذلت مساوى باشدش
هر كه را باشد يقين باضعف يار
رخصه بر اسباب داده خویش را
سعى کرده در امور دنيوى

بر زبان اقرار که نبود مرا
 بنده را کی میرسد جز آنکه کرد
 بر زبان اقرار و انکارش بکار
 حق تعالی گفت گویند از زبان
 حق بود اعلم به پنهان کرده‌شان
 نیست جز اینکه خدا جل جلال
 اینکه داده اذن بر کسب معاش
 ترک نارند از فرایض و ز سنن
 گامی از راه توکل نگذرند
 واقف میدان حرص از جان نشند
 مرتبط گردند خلف آنچه را
 از یقین‌اند از گروه هالکین
 جز دعاوی کاذبه کز حرص جان
 کاسبی کو را توکل نیست تام
 جز حرام و شبهه نبود حاصلش
 از علامات توکل با یقین
 خود گرسنه و کند انفاق کسب
 کاسب این اذنش بود در کسب خویش
 مال بسیاری اگر جمع آیدش
 بود و نابودش بود پیشش یکی
 گر کند امساک للهش بود
 منع و اعطایش بود در راه او
 این مناجاتم یقین آرد بجان
 ای یقین از تو قرین جان ما
 ای یقینت مظهر هر جا عجیب
 ز آن یقین بر منزل اعلاستم
 همچو عیسا که همی رفتی بر آب
 ز آنکه دنیا این زمان باشد خراب
 زین یقین برخوادم آمد بر هوا
 این یقین یارب زیاده کن مرا
 ای خدا بیزارم از هر چیز هست
 از یقین حولی بجز حول تو نیست
 مستقیم داراندر بندگی
 بود و نابودم مساوی آمدم
 مدح و ذم عزت و ذلت بهم

معطیئی و مانعی غیر از خدا
 قسمتش حق حاصلش چه جهد مرد
 قلب او زین قول انکارش شعار
 آنچه نبود هیچ در دلهايشان
 آنچه بنمودند خود از خود نهان
 بنده را خواند بجنات وصال
 آنقدر که نگذرند از حدهاش
 در همه احوال و حرکات و سکن
 تا میدان هلاکت جان برند
 لیک گر زینها فراموشی کنند
 آمده محدود حدش از خدا
 حاصلی حاصل نه ایشان را ز دین
 کرده حاصل قلبشان بهر زبان
 جلب نفعش نی زکسبش جز حرام
 چون توکل با یقین نی در دلش
 باشد ایشار آنچه شد کسبش ز دین
 در ره دین ز آن بود مشتاق کسب
 با توکل قلبش و کسبش به پیش
 گوئیا مال امانت باشدش
 چون یقین دارد توکل بیشکی
 و بود انفاق فی اللهش بود
 کل شئی هالک الا وجهه
 از خداوند کبریم مهربان
 جان ما ز آن بر مقام اعتلا
 از یقین بر جان ما دادی نصیب
 ز آن یقین دل را ز غم پیراستم
 میروم خوش بر سر بحر سراب
 رفتن بر آن بود رفتن بر آب
 تا بیابم بر ملایک اعتلا
 ز آنکه نبود این یقین را انتها
 که نه حول و قوه تو با وی است
 قوتی جز قوتت در شأن کیست
 با یقین دارم بجان پابندی
 سود و نقصانم یکی شد بیش و کم
 باشدم یکسان الهی از کرم

باشد آبشخور یکی سر و ملا
 رخصتم گر هست بهر اعتبار
 تابع عادات و قول مردمان
 جز به امر پادشاهی گرچه نی
 تا ز امساک و ز جمع آیم کنار
 با سلامت جان تواند باز رست
 از یقین هست اعتقادم این و بس
 پیش تو هر اعتقاد آمد جلی
 شاهی بر این عقیده یا علی
 آنچه میگویم بود قلبم همین
 ای خداوند ای کریم ای مهربان
 لیک از سعی خودم در ارتعاش
 سعی من خذلان حق می آورد
 حاصل از کسبم حرام آید تمام
 آنچنانکه بگذرم از کسبها
 کسب کردم جمله پنهان و ملا
 از یقین سوی تو روی کار ماست
 کز بیانت یافتم رمز دمی
 جان و دل از خویشتن آسود شد
 در امانت کی خیانت باشدم
 اسم جمع و خرج هستم پیش و پس
 نه زکس چیزی توانم منع کرد
 خرج راه دوست ای صاحب کرم
 ز آنکه جز خود کس نباشد دشمنم
 چون از آن جمعم رجا باشد بجان

از کرم بینم که این اشجار را
 بسته اسباب دنیا میمدار
 تا نیارم ناحق و نادان بیان
 سعی من اندر امور دنیوی
 قوت و توفیق خواهم از تو یار
 تا از این میدان که بس با خطر است
 مانع و معطی نباشد جز تو کس
 آگاهی از اعتقادم یا علی
 هست بر تو هر عقیده منجلی
 که دل و قولم یکی باشد یقین
 ای که دانای تر توئی بر سرمان
 اذنمان دادی پی کسب معاش
 سعی من از من توکل می برد
 سعی من کسب مرا سازد حرام
 در دلم نور یقین لامع نما
 کسب خود انفاق سازم آنچه را
 یا علی از تو توکل یار ماست
 داده ای توفیق ایثارم دمی
 تاجین بر درگاه تو سوده شد
 هرچه در عالم امانت باشدم
 جمع و خرجی بر من از دنیا و بس
 نه بخود چیزی توانم جمع کرد
 جمع اگر آرم ز توفیق کنم
 گر نمایم منع منع از خود کنم
 نه از آن منعم بود خوی عیان

لمعة الثامن و الثمانون فی الخوف و الرجا

قال الصادق علیه السلام: الخوف رقیب القلب؛ و الرجا شفیع النفس و من كان بالله عارفا كان من الله خائفا؛ و هما جناحا الايمان يطير بهما العبد المحقق الى رضوان الله تعالى، و عينا عقله يبصر بهما الى وعد الله تعالى و وعيده و الخوف طالع عدل الله تعالى باتقاء وعيده و الرجا داعی فضل الله و هو يحيی القلب و الخوف يمیت النفس. قال النبی (ص): المومن بین خوفین خوف ماضی و خوف مابقی، و بموت النفس تكون حيوۃ القلب و بحیوة القلب البلوغ الى الاستقامة، و من عبد الله على میزان الخوف و الرجا لا یضل و یصل الى ماموله و کیف لا یخاف العبد و هو غیر عالم بما یختم له صحیفته و لاله عمل یتوصل به استحقاقا و لا قدرت له على شی و لا مفروک کیف لا یرجو و هو یعرف نفسه بالعجز و هو غریق فی بحر آلائه الله و نعمائه من حیث لا تحصی و لا تعد. فالمحب یعبدربه على الرجا بمشاهدة احواله بعین سهرمتهم و الزاهد یعبد على الخوف. و قال اویس لهرم بن

حَبان: قد عمل الناس على الرجاء بالله، تعال: نعمل على الخوف و الخوف خوفان؛ ثابت ومعارض؟ فالثابت من الخوف يورث الرجاء و المعارض منه يورث خوفا ثابتا و الرجاء رجائان. عاكف و باد فالعاكف منه يقوى نسبة المحبة، و البادى منه يصحح اصل العجز و الحياء و التقصير.

لمعنة هشتاد و هشتم نور باد
حضرت صادق كه با خوف و رجا
چونكه از عقل است اين خوف و رجا
اينچنين فرمايد از خوف و رجا
نفس را باشد شفيع جان رجا
بنده با اين بالها پيران شود
ز آن دو چشم عقل مى گردد بصير
خوف باشد طايع وعد خدا
داعى فضل خدا باشد رجا
زنده گردد قلب بنده از رجا
همچنين فرموده محمود حميد
خوف آنكه رفته از عمرش بجان
مرگ نفس از خوف دل زنده از آن
هر كره در راه عبادات خدا
او نگردد گمراه و واصل شود
چون نترسد بنده با نادانيش
نه عمل او را به استحقاق كام
چون نباشد با اميد از شه گدا
غرقه دريى آلا و نعم
بر رجا باشد عبادات محب
او مشاهد بيند احوال نهان
زاهد از خوف است كار بندگيش
آن محب شه اويس محترم
تو عمل بر خوف دارى اى هرم
خوف باشد بر دو نوع اى مرد دين
خوف ثابت مورث آيد بر رجا
هم رجا باشد دو نوع اى مرد راه
عاكف آن دوستى را تقويت
ز آرزوى عجز و تقصير و حيا
اين مناجاتم ز خوف و از رجا
اى كه خوفت ديده بان دل بود
اى شفيع نفس ما روى رجات

از رجا و خوف شد بر مرد كار
دوستانش را نباشد ارتجا
دوستان را نيست جز عشق هوا
ديده بان دل بود خوف خدا
مرغ ايمان را دو بالند اين دو تا
در فضاي عالم رضوان شود
جانب وعد و وعيد از او مصير
بر وعيدش ناهى است و رو نما
قلب را زنده كند فضل خدا
خوف ميراند هواى نفس را
هست مؤمن بين دو خوف شديد
خوف آنچه مانده باقى همچنان
ميرسد با استقامت زان روان
رفته با ميزان خوف و از رجا
بر همه مأمول از رب صمد
از ختام صفحه حسبانيش
نه توانا نه مقررش پيش گام
چون شناسد خويش را با عجزها
نعمت بى منتهى ذوالكرم
چونكه باشد در رجا ذات محب
چشم بيدارش باز است از جهان
بندگى بر خوف داده زندگيش
گفت با ابن حبان يعنى هرم
بر رجا مردم به اميدكرم
خوف ثابت دان معارض دو يمين
آن معارض خوف ديگر را بنا
عاكف و بادى بدرگاه اله
بادى از آن صريح آرد نيت
اين بيان و شرح از خوف و رجا
بالها بخشد بر اوج ارتجا
ديده بان دل ز لايعقل بود
اى رجاى تو شفيع سياآت

ای رجا و خوف تو ما را دو بال
غیر رضوان تو آن جنات چیست
دیده بانی دلم کز خوف خاست
از شفاعات رجا نفسم خوش است
ای رجا و خوف تو دو چشم عقل
برو عید و وعده تو بینا از آن
خوف تو تیغی بقتل نفس بد
چند باشم بین دو خوف شدید
ماضی از عمر در عصیان گذشت
مابقی از عمر من معلوم نیست
گاه قریم از خیال ما مضای
گاه بعدم از خیال ما بقی
یا علی ای حب تو محیی القلوب
ای حیات قلب ما از حب تو
حب تو میزان ارشاد و ضلال
دل ز بیم خوف و امید رجا
حب تو معراج جنات الوصال
ورنه ما را نیست کرداری کز آن
نه به استحقاق رحمتان عمل
عجز خود را معترف عارف به آن
با وجود این همه پا تا بفرق
چون نباشم از شهود این بلا
ای محبانست همه امیدوار
زاهد از خوف ار عبادت میکند
از شهادت عاشق است امیدوار
خورد و خواب عاشقان بیقرار
ای براهت خائفان ثابت بجان
گر معارض یا که ثابت خوفمان
کآن رجاء کف و بادی هرچه هست
یا علی این قوتم افزون نما
از کلام مخبر صادق مگر
حق نور آسمان ارتضا

در هوای سیر جنات الوصال
جنتی غیر از رجا دوست نیست
با امانش گریه بدل سازی رواست
چون رجاسوی محبت دلکش است
نور پیر از آن دو از تو چشم عقل
بر امید فضل تو دل زنده جان
قلب ما ز آن قتل کن حی ابد
از وصال دوست بس دور و بعید
دور ماندم از وصال زان گذشت
کز چه حالت باشدم در دهر زیست
می شود حاصل ز تحقیق رجا
خوف این کآخر سعیدم یا شقی
ما حی جمله مساوی و ذنوب
استقامت بنده گیها حب تو
حب تو رضوان بجنات وصال
چند باشد دور از بزم رضا
راه ما از آن بجنات وصال
مستحق آید بر رضوان جانمان
نه مفری جان ما را جز اجل
چون نترسم از حساب غیب دان
در محیط بیکران نعمه غرق
با رجا امیدوار اجتناب
بلکه از هر بیم و امیدی کنار
غیبت از بزم شهادت میکند
سوی جنات وصالش روی کار
چيست الاغم کجا جز کوی یار
حاصل از خوف رجا در کارشان
هر دو را مرجع رجا فرما روان
قوه حب است و عجز جان پست
تا توانم شد سوی کوی رضا
از رضا شرحی نویسم مختصر
سلم الله علیه دائماً

لمعة التاسع و الثمانون فی الرضا

قال الصادق علیه السلام: صفة الرضا ان يرضى المحبوب و المكروه و الرضا شعاع نور المعرفة، و الراضی فان

عن جميع اختياريه و الراضى حقيقة هو المراضى عنه و الرضا اسم يجتمع فيه معانى العبودية. و تفسير الرضا سرور القلب و سمعت ابي محمد الباقر عليه السلام يقول: تعلق القلب بالموجود شرك و بالمفقود كفر و هما خارجان عن سنة الرضا و اعجب ممن يدعى العبودية لله تعالى كيف ينازعه فى مقدوراته حاشا الراضين العارفين عن ذلك.

<p>عاشقان را ميدهد نور جلا گر تو ميخواهي ز خود وصف رضا ناخوشي پشت مساوي با خوشي هر كه راضى فاني از جمله هوا هر كه راضى در حقيقت مرضى است جمله معنای عبوديت بدان بين سرور قلب تفسير رضا ز آن شنيدم نکته‌اي اندر رضا شرك و بر مفقود كفر اي حق پرست چون دوبالند از پر مرغ هوا ادعای بندگي رب احد چون ز نور معرفت دارد شعاع در تحاشي در تبرا در نفور رهبر آمد از ره حجب رضا دار بر حبت دل ما جان ما سینه‌ام فرمای طور معرفت ناخوشيها تا خوشي بر جان شود راضيم فرما بهر بود و نبود تا شود حاصل عبوديت مرا تا نگردد جان بشرك و كفر يار ور به مفقودم تعلق يافت دل صيقل ذكرت از آن بزدوده چرك تا برافرازد رضا پر فلاح راضيم ليك بر قدر توان حولقه از اين بيانم ترجمان</p>	<p>لمعة هشتاد و نهم از رضا گفت صادق بس سلامش از خدا باش راضى بر خوشي و ناخوشي شد شعاع نور عرفان اين رضا از جميع اختيارش فاني است اين رضا اسمي بود جمع اندر آن اي كه تفسير از رضا جوئي بيا والدم باقر علوم رشيد را كه تعلق قلب بر موجود هست خارجند اين هر دو بر سنت رضا من عجب ميدارم از آنكه كند چون به او دارد ز مقدورش نزاع هر كه راضى هر كه عارف زين بدور اين مناجاتم سوي كوي رضا يا علي المرتضى شاه رضا در دلم افروز نور معرفت تا خوشي و ناخوشي يكسان شود فاني از هر اختيارم در وجود تا شود راضى ز من خلق و خدا يا علي قلب از رضاي شاد دار گر به موجودم تعلق يافت دل دل تهى دارم ولي از كفر و شرك پر كفر و شرك كنم از جناح در بلايى خدا از قلب و جان ز آنكه نبود هيچ در جانم توان</p>
---	---

لمعة التسعون في البلاء

قال الصادق عليه السلام: البلاء زين المومن وكرامة لمن عقل لان في مباشرة الايمان و الصبر عليه و الثبات عنده تصحيح نسبة الايمان. قال النبي(ص): نحن معاشر الانبياء اشد الناس بلاء و المومنون؛ الامثل فالامثل و من ذاق طعم البلاء تحت حفظ الله عزوجل له تلذذه اكثر من تلذذه بالنعمة و اشتاق اليه اذا فقده لان تحت نيران البلاء و المحنة انوار النعمة و تحت انوار النعمة نيران البلاء و المحنة و قد ينجو من البلاء كثير و قد يهلك

من النعمة كثير و ما انشئ الله تعالى على عبد من عباده من لدن آدم عليه السلام الى محمد(ص) الا بعد ابتلائه وفاء حق العبودية فيه فكرامات الله تعالى في الحقيقة نهايات بدايات نهاياتها البلاء و بدايات نهاياتها البلاء و من خرج من شبكة البلوى جعل سراج المومنين و مونس المقربين و دليل القاصدين و لاخير في عبد شكا من محنة تقدمها آلاف نعمة و اتبعها آلاف راحة و من لا يقضى حق الصبر في البلاء حرم قضاء الشكر في النعمة كذلك من لا يودي حق الشكر في النعمة يحرم قضاء الصبر في البلاء و من حرمها فهو من المطرودين و قال ايوب عليه السلام في دعائه: اللهم قذاتي على سبعون في الرخاء، و اتى على سبعون في البلاء و قال وهب: البلاء للمومن كالشكال للدابة و العقال للابل. و قال اميرالمومنين عليه السلام: الصبر من الايمان كالراس من الجسد، و رأس الصبر البلاء و ما يعقلها الا العالمون.

نور می بخشد ز انواع بلا
هست مؤمن را بلا زین و کرام
در بلا داند علو پایه است
واندر آن صبر و ثباتت ای شفیق
هست قول مصطفای مرتضا
سخت تر باشد بلا یامان بجان
هرکه را طعم بلا شد انگبین
تحت سترالله عزجل یقین
نعمت شوق بلایش ماحضر
نورهای نعمت بی منتها
از بلا و محنت اندر نیک و بد
در نعم بسیارها هالک شدند
از صفی و اصفیا تا مصطفی
بعد از استیفاء حق کبریاش
در بلایا و محن جان بهره مند
شد نهاییاتی بدایاتش بلا
شد بدایاتی نهاییاتش بلا
رفت شد بر مؤمنان نوربها
رهنمای قاصدان از جان شود
باشدش شاکی به محنت در جهان
پیش و پس آنرا هزاران راحت است
از بلایا و قضایای خدا
آیه محرومیش گشته سبق
ناورد محروم صبر است از بلا
باده مطرودیش آرد بسکر
یا الهی ای مناجی بنده را
کآیدم هفتاد دیگر در بلا

لمعه تسعین بدلهای شما
گفت صادق از خدا او را سلام
هرکه او را از تعلل مایه است
ز آنکه باشد در بلا ایمان رفیق
هست از تصحیح ایمان مرتورا
ما گروه انبیا اندر جهان
مؤمنان هم این چنین پس مثل این
هرکه از طعم بلا شد ذوق بین
لذتی یابد ز نعمت بیشتر
ز آنکه باشد زیر نیران بلا
زیر انوار نعم نیران بود
از بلا بسیار ناجی آمدند
حق تعالی هیچ بنده را ثنا
نا نموده جز که بعد از ابتلاش
کز وفای حق عبودیت شدند
در حقیقت این کرامات خدا
همچنین بر عکس بنگر ماجرا
هرکه بیرون از سببیکه ابتلا
مونس و نزدیک نزدیکان شود
نیست چیزی اندر آن بنده که جان
محنتی کآن را هزاران نعمت است
هرکه حق صبر را ناورد جا
از ادای شکر در نعمای حق
هرکه حق شکر در نعمای بجا
هرکه محروم است از این صبر و شکر
گفت ایوب نبی اندر دعا
آیدم هفتاد نعمت در رخا

این چنین گوید وهب زین مدعا
 همچنانکه چارپایان را شکال
 گفت امیرالمؤمنین آن بوالحسن
 هم بلایا رأس صبر آمد بدان
 این مناجاتم زانوار بلا
 یا الهی یا الهی یا الهی
 عاقلان را چشم این زینت بود
 از تو خواهم در بلا صبر و ثبات
 یا غفور یا شکور یا صبور
 کیستم من در بلا صبرم کجاست
 انبیا را از بلا بنواختی
 مؤمنان را زیننه بخشیدی از آن
 لذت جام بلایا را بجان
 بر بلا مشتاق از جان آمدند
 مبتلا گشتند در دام بلا
 این بلیه بس بما وین ابتلا
 زین بلا یارب امان ده جان ما
 ای کراماتت بلا بر انبیا
 ای نهاییات کراماتت که هست
 ای بدایاتی کراماتت که نیست
 از بلایا جان ما را وارهان
 سکه نفس بلا بر نام ماست
 از بلای نفس یارب الامان
 نور حب عارفان عاشقان
 در بلایا صبر نتوانیم کرد
 روی زردی در بلایامان مده
 حق حب عاشقان جان نثار
 ماکجا و ابتلای انبیا
 پادشاهانند در ملک وجود
 بود ما از نور ایشان با نمود
 ابتلای آن بزرگان بهر چیست
 ابتلای ما بس است این ابتلا
 ای هزاران نعمت و راحت بجان
 زان هزاران نعمت اهل بلا
 یعنی از دام بلامان وارهان

کز برای مؤمنان باشد بلا
 اشتران راه پیمارا عقال
 صبر از ایمان چو سر باشد بتن
 این تعقل نیست جز با عالمان
 میشود از چشم دل ظلمت زدا
 ای بلایست زینت مردان راه
 کاین بلا بر مؤمنان زینت بود
 تا نیفتم خوار و هالک در بلات
 جانم از رد بلا کن غرق نور
 گرچه اصل مدعا صبر بلاست
 باب قربت ز آن بروواساختی
 خوش چشاندی ذوق بلواشان بجان
 نوش کردند و بشادی توأمان
 قاصر راه غم جانان شدند
 جانشان از دام نفس آمد رها
 که اسیر نفس دونیم ای خدا
 تانگردد بر هلاکت مبتلا
 انبیایست از بلا در اعلا
 در بدایاتش بلا بر هر که هست
 در نهایت جز بلا بر هر که زیست
 از سببیکه ابتلا بگذشته جان
 نه بلای نفس کز عین غواست
 کابتلای دین و ایمان است و جان
 گر چراغ ره نگیرد بر جان
 از جزع گگردیم زار و روی زرد
 داغ حسرت بر دل و جانمان منه
 بر سرما بارش رحمت بیار
 انبیایست از کجا ما از کجا
 ما گدایانیم بی هستی و بود
 نور ایشان گر نبودی کس نبود
 جز برای اهتدای خلق نیست
 کانیا گشتند جمله مبتلا
 ز ابتلایست پیش و پس بر صابران
 خاص فرما بهره‌ای بر جان ما
 از طفیل ابتلای آن شهان

ناید و از شکر نعمها همچنان
شکر نعمای بلا در حدیست
بخش جان را صبر و شکرکردگار
صبر در بلوای دنیا از توام
گردم از اتباع مطر و دین ترا
گفت سبعون اتانی فی الرخا
یا صبور یا شکور یا عزیز
اشتران راهرو را چون عقال
بس عقال ما همین صف نعال
طاقتی بخشا بما در صابری
بگذریم از وحشت ظلمات خویش
باد بر او و آل او رحم اله

کز قضای صبر محرومی بجان
از بلا یا رب امان چون صبر نیست
ای صبری صابران را از تو یار
ای ادای شکر نعمها از توام
در بلا یا رب میندازم مبا
حق ایوب نبی کاندرد دعا
تا بیاید در بلا هفتاد نیز
ای بلایت مؤمنان را چون شکال
ماشترهائیم فارغ از عقال
هست چون زایمان ما سر صابری
تا بیانی آوریم از صبر پیش
حق احمد صابران را پادشاه

لمعة الحادی و التسعون فی الصبر

قال الصادق علیه السلام: الصبر يظهر مافی بواطن العباد من النور و الصفاء، و الجزع يظهر ما فی بواطنهم من الظلمة و الوحشة. و الصبر يدعيه كل احد و لا يثبت عنده الا المخبئون و الجزع ينكره كل احد و هو ابين على المنافقين لان نزول المحنة و المصيبة بخير عن الصادق و الكاذب و تفسير الصبر ما يستمر مذاقه و ما كان عن اضطراب لا يسمى صبرا، و تفسير الجزع اضطراب القلب و تحزن الشخص و تغير اللون و تغير الحال و كل نازلة خلت اوائلها من الاخبات و الانابة و التضرع الى الله فصاحبها جزوع غير صابر و الصبر ما اوله مرواخره حلول لقوم؛ و لقوم اوله و آخره حل، فمن دخله من اواخره فقد دخل، و من دخله من اوائله فقد خرج. و من عرف قدر الصبر لا يصبر عما منه الصبر. قال الله تعالى فی قصة موسى و الخضر عليهما السلام: و كيف تصبر على ما لم تحط به خبرا. فمن صبر كرها و لم يشك الى الخلق و لم يجزع بهتك ستره فهو من العام و نصيبه ما قال الله تعالى: و بشر الصابرين اى بالجنة و المغفرة. من استقبل البلاء بالرحب و صبر على سكينه و وقار فهو من الخاص و نصيبه ما قال الله تعالى: ان الله مع الصابرين.

می شود از صبر بر مردان کار
صبر ظاهر میکند پنهان تمام
در نهان و سر عباد الله را
ظلمت و وحشت بود در بندگان
ثابت اندر ادعای خود همی
در جلال و از جمال شاه دین
از منافق لیکن آن ظاهرتر است
مخبر صادق ز صدق و کذب کس
و آنکه باشد مضطرب در این مشاق
قلب باشد مضطرب غمناک جان
صاحب اینها جزوع اندر خصال

لمعة حادی و تسعون نور بار
گفت صادق از خدا او را سلام
آنچه پنهان است از نور و صفا
میکند ظاهر جزع آنچه نهان
مدعی صبر هر کس هست و نی
جز گروه مخبتین محسنین
بر جزع منکر بود هر کس که هست
چون نزول محنت و بلواست بس
صبر آنچه تلخ گردد ز آن مذاق
صبر نبود آن جزع باشد کز آن
رنگ در تغییر و در تغییر حال

هر مصیبت نازل‌ه کاول بود
بی انابه باشد از راه خطا
نیست صابر صاحبش باشد جزوع
صبر اول تلخ و آخر شه‌دناک
هرکه آمد ز آخرش شد داخلش
هرکه قدر صبر اشناسد بجان
حق تعالی قصهٔ موسا نمود
چون توانی صبر بر چیزی که نیست
پس هر آنکه صبر کرد اندر بلا
نه جزع بنمود و نه شکوه بخلق
آن بود عام و نصیبت هست این
از بهشت و مغفرت از سیئات
بر بلا و صبر ورزیده بجان
آن نصیبت هست اینکه حق مبین
این مناجاتم ز نور صبر حال
یا علی ای صبر تو اکسیر صبر
صبر ما در ابتلای پادشاه
صبر تلخ است و بتلخی یا علی
گر نباشد شربت حبت بکام
سم قاتل می‌شود صبر ای ولی
از کجا صبر من و چیزی که نی
قدر صبرم در بلا اشناختم
طاقت خود را چو سنجیدم نبود
تلخ شد کامم ز بی تابی ولی
از مصائب یا علی بر تو پناه
قلب گردد مضطرب غمناک جان
آن کند محوم ز صفحهٔ صابران
ادعای صبر در جانم چو نیست
بازگشت وزاری و عجز از هلاک
کن درخشان از رخسار صبر
تا شعار حزن رادر برکنم

خالی از اخبات سلطان صمد
بی تضرع جان بدرگاه خدا
آن جزوع از صبر گردیده منوع
بهر قومی بهر قومی شهد پاک
هرکه آمد ز اولش نی حاصلش
صبر نتواند چو بی صبر است از آن
کز صحبت خضر از صبرش گشود
نه احاطه نه خبر از آن که چیست
باکرامت بی شکایت از خدا
پردهٔ صبرش ز جان نمود خرق
که خدا مژده دهد بر صابرین
و آنکه استقبال کرده باثبات
با سکینه با وقار آن خاص دان
گفته می‌باشد خدا با صابرین
میرساند جان بجنات وصال
قلب ما از تست دامنگیر صبر
نیست الا از ولای تو براه
جان ما آمد حلاوت را یلی
صبر باشد تلخ تر از هر مسام
گر نباشد جان ز حبت ممتلی
نه احاطه ز آن مرا نه آگهی
قد استقبال را افراختم
در بلایا چیزی ای سلطان جود
شد ز شهد حب تو کامم حلی
گر پناه از تو نیابم آه آه
در تغیر حال و رنگ ای وای آن
در جزوعان ثبت سازد الامان
گر جزع آرم بر تو صابریست
گر بسویت هست و بی صبرم چه باک
ساز ظاهر از دلم آثار صبر
در بیان حزن شرحی آورم

لمعة الثانی و التسعون فی الحزن

قال الصادق علیه السلام: الحزن من شعار العارفين لكثرة وارادة الغيب على سرايرهم وطول مباهاتهم تحت
سترالكبرياء و المحزون ظاهره قبض و باطنه بسط؛ يعيش مع الخلق عيش المرضى و مع الله عيش القربى و

المحزون غير المتفكر لان المتفكر متكلف و المحزون مطبوع و الحزن يبدوا من الباطن و المتفكر يبدوا من روية المحدثات؛ و بينهما فرق. قال الله عزوجل في قصة يعقوب عليه السلام: انما اشكوا بشي و حزني الى الله و اعلم من الله ما لا تعلمون. نسبة ماتحت الحزن بعلم مخصوص به من الله دون العالمين و قيل لربيع ابن خثيم: مالك مهموما؟ قال: لاني مطلوب. و يمين الحزن الانكسار و شماله الصمت و الحزن يختص به العارفون لله تعالى و التفكير يشترك فيه الخاص و العام و لو حجب الحزن عن قلوب العارفين ساعة لاستغاثوا ولو وضع في قلوب غيرهم لاستنكروه فالحزن اول ثانيه الامن و البشارة. و التفكير ثان اوله تصحيح الايمان و ثالثه الافتقار الى الله عزوجل لطلب النجاة و الحزين متفكر و المتفكر معتبر و لكل واحد منهما حال و طريق و علم و «شرف».

می درخشاند ز وادی طور حزن
حزن باشد از شعار عارفان
هستشان در سیر جنات جان
زیر سترکبریای غیب دان
آن مباهات است در گفت و شنید
ز آنکه ناید اختیار اینجا بکار
باطنش باشد ولی و ارستگی
با خدایش عیش قریبی در نهان
با تفکر در تکلف محو و مست
و آن تفکر ظاهر است از محدثان
گفته حق در قصه یعقوب این
و آنچه او داند ندانید آن شما
هست مخصوص از خدا دون کسان
حزن توگفت آن ربیع جان ازیست
حال خود نیکو نما خوش کن خصال
صمت می باشد شمالش در شمار
در تفکر مشترک خاص و عوام
محتجب گردد رود اندر فغان
از دل و از جان به آن منکر شود
باشد از امن و بشارته بدین
می شود تصحیح ایمان از یقین
طالب راه نجات از آن جنان
با تفکر ز اعتبارات آگهست
هست علمی و شرف راه و رجال
با تفکر آدم در کار یار
واردات غیثشان اسرار جان
جان ما محزون اگر آید رواست
بر بساط عیش باطن خفته است

لمعه ثانی و تسعون نور حزن
گفت صادق از حقش رحمت بجان
واردات غیبی از بس در نهان
در مباهاتی که باشدشان بجان
روشنی در روشنی چون شد پدید
حزن اینجا چیست سلب اختیار
هست محزون ظاهراً در بستگی
عیش او با خلق عیش ناتوان
هست محزون با تفکر ز آنکه هست
حزن طبعی هست پیدا از نهان
در میانه فرقشان باشد مبین
می برم شکوه ز حزنم بر خدا
هست زیر حسن آن علمی که آن
ابن خثیم را یکی گفتا که چیست
که منم مطلوب از حال و فعال
آن یمین حزن آمد انکسار
عارفان حق به این مخصوص تام
حزن اگر از قلب عارف یک زمان
غیر عارف هر که را حزنی رسد
پس بود حزن اولی کش دویمین
و آن تفکر دویمی کز اولین
افتقار الله از آن حاصل بجان
هر حزینی با تفکر همراهست
از برای هر یک از این دو خصال
این مناجاتم ز حزن آرد شعار
ای که شد حزن شعار عارفان
ز آن مباهاتی که تحت کبریاست
ظاهرم ز آن حزن اگر بگرفته است

عیش قربی لیک جان را با خداست
 گر تفکر کلفت آرد بر جان
 با تفکر امتزاجی نبودش
 سوی تو روی شکایت باشدم
 در جهان مخصوص مردان خواص
 کز جان ما بود مطلوب آن
 وز یسار صمت او را حال به
 در تفکر جانیشان دائم روان
 ز آنکه از حزن است اصل هر شعف
 امن و مژده حزن از اول بانیش
 با تفکر صمت ایمان را ز حزن
 در تفکر ز اعتبار علم راه
 او که بیت الحزن او هست آسمان
 کز تفکر روکنم در اعتبار
 با حیا گردم روم سوی علی
 اهل ایمان منشرح سینه از آن

عیش من با خلق چون بیمارهاست
 در حزنم گر بود مخزون بجان
 آن بود طبع و علاجی نبودش
 هرچه پیشم آید از احزان و غم
 ای که زیر حزن تو علمی است خاص
 حزن ما می بینی ای مطلوب جان
 از یمین انکسارش بسال ده
 ای به حزن خاص جان عارفان
 حزن را منماید از قلبم طرف
 اول است و امن و مژده ثانیش
 مژده امن و ایمان جان را ز حزن
 افتقارم هست سویت یا اله
 یا الهی حق یعقوب جهان
 کز افاضه حسن محروم مدار
 عبرتی آرم بدنیای دنی
 از حیا آرم بیانی در میان

لمعة الثالث و التسعون فی الحیا

قال الصادق علیه السلام: الحياء نور جوهره صدر الايمان و تفسيره التدويب عند كل شيء ينكره التوحيد و المعرفة. قال النبي (ص): الحياء من الايمان و الايمان بالحياء و صاحب الحيا خير كله، و من حرم الحيا فهو شركه و ان تعبد و تورع و ان خطوة تتخطا في ساحات هبة الله تعالى بالحياء منه اليه خير من عبادة سبعين سنة. والوقاحة صدر النفاق و صدر النفاق الكفر. قال رسول الله (ص): اذا لم تستح فاعمل ما شئت، اي اذا فارقت الحياء فكل ما عملت من خيرو شرفانت به معاقب و قوة الحيا من الحزن و الخوف و الحياء مسكن الخشية و الحياء اوله الهية. و صاحب الحياء مشغل بشانه معتزل من النار مزد جرهما هم فيه ولو ترك صاحب الحيا ما جالس احدا. قال رسول الله (ص): اذا اراد الله بعبد خيرا الهاه عن محاسنه و جعل مساوية بين عينيه و كرهه مجالسة المعرضين عن ذكر الله تعالى و الحياء خمسة انواع حياء ذنب و حياء تقصير و حياء كرامة و حياء حب و حياء هبة و لكل واحد من ذلك اهل و لاهله مرتبة على حدة.

نورافشان میکنند در بزم ما
 که حیا نوری بود اندر وجود
 اینکه بگذارد از آن جان هر زمان
 می شود توحید و ذات معرفت
 قید ایمان با حیا فرمود خود
 با حیا خیر است جمله در وجود
 گر عبادت با ورع دارد همه
 در مساحات جلال کبریا

لمعة ثالث و تسعون از حیا
 گفت صادق از خدا بر او درود
 صدر ایمان باشد و تفسیر آن
 نزد هر چیزی کز آن منکر صفت
 گفت پیغمبر حیا ز ایمان بود
 هم حیا را قید با ایمان نمود
 هر که محروم از حیا آن بدهمه
 هر که او گامی بره زد با حیا

گام او در ساحت هیبت جلال
 بیحیائی هم بود صدر نفاق
 گفت آن سرچشمه شرم و حیا
 گر نمیداری حیا در کار و بار
 یعنی از آزمون اگر گشتی جدا
 نیک و بد هر چیز کردی بیحیا
 قوه از خوف است و از حزنش حیا
 این حیا پس اولش هیبت بود
 گوشه گیر از مردم است و مزدجر
 گر شود متروک مرد با حیا
 گفت پیغمبر بر او و آتش ثنا
 نیکوئیهایش فراموشش کند
 ناخوشش آید نشستن با کسان
 پنج نوع است این حیا ای با حیا
 حب و هیبت از خدا جل جلال
 اهلی است و رتبه آن اهل را
 این مناجاتم حیا می آورد
 ای حیای هیبت در جان ما
 ای حیای حب تو آرام جان
 ز آن کراماتی که ما را از تو است
 بیحیائی کآن ز تقصیرات خاست
 تا حیا آریم از هر ذنب خویش
 همنشینی با کسانانی که آورد
 سیآت ما معاین کن بما
 از محاسن گرچه خود بی بهره ایم
 ز آتش شهرت مسوزان جان ما
 کز کرامات تو حب جلوه گر است
 ای حیای حب تو تیغ فنا
 شاهی از اعتزالم در جهان
 هیبت و خشیت بقلبم جایگیر
 لیک میدارم حیا از این حیا
 بیحیائی یا علی ما را مده
 بیحیائی چون بود صدر نفاق
 از شقاق و کفر جانم و ارهان
 گام زن در ساحت هیبت خدا

بهتر است از بندگی هفتاد سال
 آنچنان که کفر شد صدر شقاق
 احمد محمود صدر انبیا
 هر چه میخواهی بکن باکی مدار
 هر چه کردی نیک و بد بد شد ترا
 ز آن معاقب می شوی روز جزا
 مسکنش خشیت خوشامسکن خوشا
 صاحبش مشغول شأن خود شود
 ز آنچه ایشاندش در آن مستمر
 همنشینی با کسی نبود و را
 که خدا خواهد چو خیر بنده را
 ناخوشیها پیش چشمش آورد
 که زیاد حق بود اعراضشان
 ذنب و تقصیر و کرامت از خدا
 هر یکی زین پنج را بر حسب حال
 نزد سلطان علی شاه علا
 وز روان زنگ وقاحت می برد
 تافته نور تجلی ز اعتلا
 راحت قلب و سکون عارفان
 بیحیائیمان مده کآئیم مست
 در عبادت چشم بر عفو تو داشت
 از حیا آریم جلبابی به پیش
 غفلت از یاد تو جان از آن برد
 تا مگر آریم رو سوی حیا
 لیک در حسن طویت شهره ایم
 بوکه داریم از کراماتت حیا
 بیحیا کی زان نصیبت در خور است
 بر حیات حب جمله ماسوا
 منزجر از بیحیائی هر کران
 خوف و حزنم در نهان نقش ضمیر
 ترسم آیم ثبت فرد بیحیا
 بر جبین داغ عقوبتمان منه
 و آن نفاق از کفر می آرد شقاق
 کز نفاقم سینه ناید پردخان
 با حیا دارم بنور مصطفی

جلوه گرگردد ز دین بی حاصلم
 شرع آن شارع پی خیر و هدا
 در عبادت با تورع گرچه هست
 صاحب ایمان صاحب احسان بود
 صدر و قلم ز آن بفرما منجلی
 آیم و بیرون برم جان از هلاک
 از حیا چون شمع اندر سوز و ساز
 ز اشک و آه آتشینم جسم خاک
 نام ننهادم بخود از کام خویش
 رونق کار جهان فاش و نهان
 از حیای نام خود جان خوار و پست
 چشم رونق از تو دارم یا امام
 اهل دعوی را نمایم پایه ای
 مدعای اهتدا هادی السبل
 داعیان حق سوی راه علی

گر نه نور مصطفائی در دلم
 آن بود سرچشمه شرم و حیا
 بیحیا آن کز شریعت چشم بست
 شرع او ایمان حیا ز ایمان بود
 صدر ایمان چون حیا شد یا علی
 تا که از دعوای ناحق شرمناک
 سینه سوزم دل فروزم جانگداز
 این عجب دارم چرا نگذاخت پاک
 یا علی شرم آیدم از نام خویش
 خود تو هستی رونق کار جهان
 رونقی بخشای در کارم که هست
 دعوی بی معنیم پیدا ز نام
 کز بیان دعوی آرم آیه ای
 حق نور مصطفی داعی کل
 سلم الله علیه و آله

لمعة الرابع و التسعون فی الدعوی

قال الصادق علیه السلام: الدعوی بالحقیقة للانبیاء و الائمة و الصدیقین و اما المدعی بغیر واجب فهو کابلیس اللعین ادعی النسک و هو علی الحقیقة منازع لربه مخالف لمره فمن ادعی اظهر الکذب و الکاذب لایکون امینا و من ادعی فیما لایحل له فتح علیه ابواب البلوی، و المدعی یطالب بالبینة لا محالة و هو مفلس فیفتضح و الصادق لایقال له: لم؛ قال امیرالمؤمنین علیه السلام: الصادق لایراه احد الا هابه.

نورافشان دعوی حق زین سند
 گفت دعوی بالحقیقة در وجود
 هم ز صدیقین با علم ورشد
 همچو ابلیس است پیدا و نهان
 در حقیقت خود منازع باولی
 در تخالف جمله در امر خدش
 هر که کاذب کی ز حق باشد امین
 و اشود باب بلایش از جلال
 مفلسی رسوا شود زین گفت و گو
 هرگز چون و چرا ناید به پیش
 این چنین گوید علی مرتضا
 در دلش هیبت نمی گردد عیان
 میکند آئینه جان صاف صاف
 جانشان پاینده است از این صفت

لمعة رابع و تسعون می کند
 حضرت صادق بر او از حق درود
 انبیا را و ائمه را ببود
 مدعی غیر واجب در جهان
 ادعای راه حقیق دارد ولی
 در نزاع رب بود با ادعاش
 مدعی را کذب می باشد مبین
 مدعی که دعوی نبود حلال
 لا محاله بینه خواهند از او
 آنکه صادق هست در دعوای خویش
 هیچکس او را نمی گوید چرا
 راستگو را کس نمی بیند کز آن
 این مناجاتم ز دعوی خلاف
 ای که صدیقان بر راه دعویست

ادعایم نیست هستیم مـتهم
کاذب و مفلس بود از هرجهت
بینـه چون بایـدم رسوا مساز
کز محبان تو می باشم یقین
ای ز حبت روسیاهان روسفید
تا نگرדם ز ادعایم رو سیاه
هست از ابلیس چون این قول و فن
تا از این دعوی ناوجب رهم
انیاینـد و ائمه صادقان
هست از ایشان بهر نظم و نسق
گوش و چشم معرفت بینا بکار
آورم بر طالبان معرفت
تحفه صلوات بر او از اله
عارفان را معرفتشان نور دین

می برم بر تو پناه از دعویم
ای که هر جا مدعی بی دعویت
بر رخـم ابواب بلوا وامساز
ادعائی نیستم الا به این
زین یقینم یا علی باشد امید
از خلاف امر تو بر تو پناه
ادعای راه و در بیره شدن
زیر ظل کبریایت آمدم
ای که ظل کبریایت در جهان
در حقیقت چونکه دعوی صدق و حق
سایه شان را از سر ما و امدار
تا بیانی از بیان معرفت
حق احمد عارف و معروف شاه
هم بر آل طیبین و طاهرین

لمعة الخامس و التسعون فی المعرفة

قال الصادق علیه السلام: العارف شخصه مع الخلق و قلبه مع الله، و لوسها قلبه عن الله طرفة عين لمات شوقا اليه و العارف امين و دايع الله، و كثر اسراره و معدن نوره و دليل رحمته على خلقه و مطية علومه و ميزان فضله عدوله و قد غنى عن الخلق و المراد و الدنيا فلا مونس له سوى الله تعالى و لا نطق و لا اشارة و لا نفس الا بالله و لله و من الله و مع الله، فهو في رياض قدسه متردد و من لطايف فضله متزود و المعرفة اصل فرعه الايمان.

می شود از معرفت فاش و چهار
آنکه عرفانش بود نور وجود
شخص او با خلق و قلبش با خداست
میرد از شوقش ز جان با آه سرد
گنج اسرار الهی در زمین
مخزن و میزان علم و حکمتش
مونسش ذکر خدا فاش و نهان
جز من الهی مع الهی و بس
متزود از لطایف فضل او
توشه گیر و مستفید و بابها
فرع خود تن آمد و شد اصل جان
جان و دل روشن کند بیضا صفت
هرکه را عرفان به ایمان است وصل
از لطایف فضل تو با مدعا
نه نفس نه نطقشان بی تو نه جان

لمعة خامس و تسعون نور بار
گفت صادق عارف سرشهود
هرکه عارف از ره رشد و هداست
طرفة العینی گرش دل سهو کرد
بر امانات خدا عارف امین
معدن نور و دلیل رحمتش
فانی از خلق و مراد دو جهان
نبودش نطق و اشارات و نفس
متردد در ریاض قدس هو
از لطایف فضل حق جل و علا
معرفت اصلی است ایمان فرع آن
این مناجاتم ز نور معرفت
ای که عرفان تو ایمان راست اصل
عارفانت در ریاض اعتلا
مونسى جز تو کجا بر عارفان

فانی از خلق و مراد خویش تن
ای دلیل رحمتت بر خلقتت
معدن نور نما جان مرا
ای امانت را امینت عارفان
چون امین الله آمد جان ما
چونکه شد چشم ولا واشد محب
شد محب الله چون از قلب و جان
عدل را میزان بفضل ذوالمنن
عارفان حق شناس حضرت
تا نماند گنج سرت در خفا
جان ما از آن امانت در امان
عارف حق است از عین ولا
حب نمودار آمد او را شد محب
شد ز حب الله در شرح و بیان

لمعة السادس و التسعون فی حب الله تعالی

قال الصادق علیه السلام: حب الله اذا اضاء على سر عبد اخلاه عن كل شاغل وكل ذكر سوى الله تعالى ظلمة. والمحب اخلص الناس سر الله تعالى، وصدقهم قولا و اوفاهم عهدا و اذكاهم عملا و اصفاهم ذكرا و اعبداهم نفسا. تنباهی الملائكة عند مناجاته و تفتخر برويته و به يعمر الله بلاده و بكرامته يكرم عباده يعطيهم اذا سألوا بحقه، ويدفع عنهم البلايا برحمته فلو علم الخلق ما محله عند الله و منزلته لديه ماتقربوا الى الله تعالى الا بتراب قدميه. قال اميرالمومنين على عليه السلام: حب الله نار لا يمر على شئ الا احترق، ونور الله لا يطلع على شئ الا اضاء و سماء الله مظهر من تحته على شئ الا اعطاه الفيض و ريح الله ما تهب في شئ الا حرته و ماء الله يحيى به كل شئ وارض الله ينبت منها كل شئ فمن احبه الله اعطاه كل شئ من الملك و المال. قال النبي (ص): اذا احب الله عبدا من امتي قذف في قلوب اصفياه و ارواح ملائكته و سكان عرشه محبته ليجبوه فذلك المحب حقا؛ طوبى له ثم طوبى و له عند الله شفاعة يوم القيامة.

لمعة سادس و تسعون نور حب
گفت صادق از حبش بس درود
بنده ای را چونکه حب الله بدل
گشت خالی جانش از هر شاغلی
آن محب دلفگار جان فدا
راستگوتر با وفاتر عهد را
با صفات قلبش از ذکر و دعا
در مباهات از مناجاتش ملک
میکند ز آن شاه تعمیر بلاد
گر شوند از حق بحقش بندگان
رفع فرماید از ایشان هر بلا
گر بداند خلق جایش نزد شاه
قرب حق را جز بخاک پای او
گفت امیرالمؤمنین شاه ولی
حب الله آتشی باشد که آن
آن بود نوری که بر چیزی ز جود
حب سماء الله بود کاندر وجود

می فشاند بر سر پر شور حب
آن محب الله را عین شهود
گشت روشن از همه شد مشغل
وز همه ذکرى بجز ذات على
اخلص الناس است بر سر خدا
در عمل پاکیزه تر سر و ملا
در عبادت ابد خلق خدا
باتفاخر از ملاقاتش ملک
وز کرامت هاش تکریم عباد
سائل چیزی عطا فرماید آن
حرمتش را رحمت حق در قفا
منزلش پیش خداوند اله
در ره حق کی نمایند آرزو
او که از حبش بود دل منجلی
نگذرد جائی مگر سوزد دوان
خود نشد طالع مگر روشن نمود
زیر آن چیزی نیامد در شهود

جز که پوشیدش به جلیاب عطا
 حب بود ریح الهی که ناو زید
 حب بود باد بهار پرورش
 هر کجا باد الهی می وزد
 حب بود ماء الهی کز آن نمود
 حب بود ارض الهی کز آن زمین
 هر که او را دوستدار آمد خدا
 گفت پیغمبر خدا چون بنده را
 حب او را در قلوب اصفیاش
 در قلوب قدسیان سکان عرش
 افکند تا دوست دارندش بجان
 ثم طوبی له له عند السلام
 این مناجاتم ز حب الله بود
 یا علی ای نور حبت هر کجا
 خالیش بنمود از هر شاغلی
 نور حبت در دلم تابان چو هور
 از غمام حب دنیا در پناه
 ای که حبت هر کجا آید برد
 میکنم حق محبانت سئوال
 که ز مردم راست تر خالص ترند
 زاکی و صافی تر از اعمال ذکر
 کز محبت در برویم باز دار
 یا الهی حق آن یاران خاص
 کز مناجاشان ملایک در سما
 آن محبان کز وجود پاکشان
 آن محبان کز کرامت حقشان
 آن محبانی که گر خوانم ترا
 کز تراب راه ایشان در حساب
 حرمت سرچشمه حب علی
 او که حبش هر کجا آرد ظهور
 آتش حبش بجانی کی فتاد
 او که حب او بود حب نبی
 او که حبش هست نور الله و هست
 او که حب او سماء الله بود
 او که حب او نسیم کوی هوست

حله ها پوشاندش از بُرد غطا
 هیچ چیزی را مگر حرکت بدید
 می وزد هر جا بکار پرورش
 هر چه باشد در تحرک آورد
 زنده اشیا را به اطوار وجود
 جمله را رویاند اله العالمین
 هر چه از ملک و ملک کردش عطا
 دوست دارد ز امت من د ر جزا
 هم در ارواح ملایک در سماش
 از فراز عرش تا بالای فرش
 آن محب حق خوشا احوال آن
 اذن از بهر شفاعت در قیام
 فیض اطمینان از آنم میرسد
 شد درخشان شد درخشان از ضیا
 که بود جز ذکر الله علی
 آمد و آمد سراپا غرق نور
 آمدم بر درگهت ای پادشاه
 زنگ غیر و نور توحید آورد
 ای خداوند علی ذوالجلال
 با وفای عهد در ره رهبرند
 ابد خلق جهان از حال فکر
 شاغل از هر ذکر غیر از ذکر یار
 خاصان بارگاه اختصاص
 افتخار آرند یا رب العلا
 می کنی تعمیر بنیان جهان
 می کنی رحمت عطا بر بندگان
 حق ایشان می کنی دفع بلا
 آوریم و بگذرانیم از عقاب
 میرآب باغ سربازی علی
 غیر خود را میکند نابود و دور
 که ندادش خرمن هستی بیاد
 او که حب او بود حب ولی
 روشنی بخشای هر عالی و پست
 هر چه زیرش پردگی از شه بود
 میوزد بر ساحت بستان دوست

اوکه حب او بود آب حیات	زندگی بخشای باغ کاینات
اوکه حب او بود ارض خدا	رسته‌اند از او تمامی چیزها
کز مجبان در حسابم آوری	واکنی از حب خود بر جان دری
گر توام از دوستانت در شمار	آوری با ملک و ملک‌وتم چه کار
میکنم حق حبیب از تو سوال	اصفیا را مصطفای ذوالجلال
حق آن مسند نشین عرش حسن	محسنین را شد مکین عرش حسن
کز محبت جان ما شاد آوری	از قیود جمله آزاد آوری
از مدام حب فی اللهم روان	مست سازی تا از آن آرم بیان

لمعة السابع و التسعون فی الحب فی الله

قال الصادق علیه السلام: المحب فی الله محب الله، و المحبوب فی الله حبيب الله لانهما لايتحابان الا فی الله. قال رسول الله (ص): المرء مع من احب؛ فمن احب عبدافى الله فانما احب الله تعالى؛ ولا يحب عبدالله الا حبه الله. قال رسول الله (ص) افضل الناس بعد النبيين صلوة الله عليهم اجمعين فی الدنيا و الآخرة المحبون لله المتحابون فيه وكل حب معلول یورث بعدا فيه عداوة الاهدين؛ و هما من عين واحدة یزیدان ابد ولا ینقصان. قال الله تعالى: الاخلاء یومئذ بعضهم لبعض عدوا الا المتقین. لان اصل الحب التبری عن سوى المحبوب و قال امیرالمومنین علیه السلام: ان اطیب شی فی الجنة و الذه حب الله و الحب فی الله و الحمد لله. قال الله عزو جل: و آخر دعواهم ان الحمد لله رب العالمین و ذلك انهم اذا عاینوا ما فی الجنة من النعم هاجت المحبة فی قلوبهم فینادون عندذلك و الحمد لله رب العالمین.

لمعة سابع و تسعون متصل	می شود از حب فی اللهم بدل
گفت صادق از حبیب او را سلام	که محب فی الله از صدق تمام
آن محب الله باشد از هدا	و آنکه محبوب است در راه خدا
دان حبیب الله زانکه این دو تا	حبشان نبود مگر بهر خدا
گفت پیغمبر شه بالا و پست	مرد با هرکس که دارد دوست هست
بنده ای را هرکه در راه خدا	دوست دارد خالی از شرک و ریا
دوست گردد با خدا زین رهگذر	دوست کی گردد خدا را کس مگر
اینکه او را دوست میدارد خدا	دوست میدارد خدا آن بنده را
نیز فرماید که افضل از کسان	هست بعد از انبیایش دوستان
دوستانی که براه حق بوند	گر حبیب و گر محب مستمند
ز آنکه حب آن دو در راه حق است	از کمال حب حقشان رونق است
هرکجا جایی که معلول است آن	مورث بعد و عداوت دان بجان
غیر از این دو حب که از یک چشمه اند	لم یزل زاید ز نقصان بی گزند
حق تعالی گفته روز دار و بند	دوستان بعضی به بعضی دشمنند
جز گروه متقین چون اصل آن	شد تبرا از سوی محبوب جان
اصل حب باشد تبرا چون ز غیر	متقین زین حب بودشان حال خیر
گفت امیرالمؤمنین بر او سلام	بهتر و خوشتر بجنّت بر انام

حمدلله است رب العالمین
 آخرین دعایشان حمد خداست
 نعمت بیحد عطاهای عظیم
 پس شوند از حمدلله تر زبان
 حب فی اللهم نماید ز آن ظهور
 بامحب تو محبت باتو هست
 آن حبیب الله شد در دو جهان
 همچو ذره تابناک از عین خور
 یا ولی یا حبیب یا حکیم
 دشمنی بادشمنانت نیز هم
 غیر حبشان در دل من ناپسند
 داغ شرک و کفرمان بر جان منه
 از بهشت و نعمت و نقمات نار
 غیر حب حضرت پروردگار
 دشمنی گردد محبتشان تمام
 تا نگردد مستقرم در بوار
 ای تقا از حب تو حاصل مرا
 تو علی و حب غیر تو دنی
 لذت کامل از آن حاصل بجان
 آخرین دعویش حمدالله شود
 شوق مشتاقی بجان دریافته
 اشتیاقم هست پیدا و جلی
 آیتی از شوق مشتاقی عیان

حب الله است و فی الله همچنین
 همچنان که قول حق جل علاست
 ز آنکه چون بینند در دارنعم
 دوستی هیجان کند در قلبشان
 این مناجاتم کند دل غرق نور
 ای که در راه تو حب حب تو است
 هر که در راه تو شد محبوب جان
 جان من از چشمه حب آبخور
 کرده ای تخمیر گل از دوستیم
 دوستی با دوستانت باشدم
 دوستانت را که محبوب منند
 غیر حبشان در دل ما ره مده
 حب ما معلول بر چیزی مدار
 نه بچیزی از امور روزگار
 یا علی از حب آنان کز قیام
 دور دارم دور دارم دور دار
 یا علی ای حب تو اصل تقا
 دل بود از غیر حب تو بری
 اطیب الاشیا بجنات است آن
 حب تو حب الله و فی الله بود
 در دلم تا نور حبت تافته
 شوق جانم را تو دانی یا علی
 رخصتی خواهم که آرم در بیان

لمعة الثامن و التسعون فی الشوق

قال الصادق علیه السلام: المشتاق لا يشتهي طعاما ولا يتذشربا، ولا يستطيع رقادا ولا يانس حميما ولا يايوى دارا ولا يسكن عمراناً ولا يلبس لينا ولا يقر قراراً و يعبد الله ليلاً و نهاراً؛ راجياً بان يصل الى ما اشتاق اليه و ينجيه بلسان الشوق معبراً عما فى سريره. كما اخبر الله تعالى عن موسى بن عمران عليهما السلام فى ميعاد ربه: وعجلت اليك رب لترضى و فسر النبى (ص): عن حاله انه ما اكل و ما شرب ولا نام و ولاه اشتهى شيئاً من ذلك فى ذهابه و مجئيه اربعين يوماً؟ شوقاً الى ربه. فاذا دخلت ميدان الشوق فكبر على نفسك و مرادك من الدنيا وودع جميع المألوفات و اجزم عن سوى مشوqك و لب بين حيوتك و موتك ليك اللهم ليك و اعظم الله تعالى اجرک و مثل المشتاق مثل الغريق ليس له همة الا خلاصه و قد نسي كل شيئى دونه.

میرساند بر دل اصحاب ذوق
 راستی مشتاق بر ذات احد
 هر که او مشتاق باشد در جهان

لمعة ثامن و تسعون نور شوق
 حضرت صادق که مشتاقش بود
 این چنین از شوق فرماید بیان

اشتهائی بر طعامی نیستش
 خواب راحت نیستش لیل و نهار
 نه دلبری میکند مأوا بدهر
 نه لباسی باشدش محبوب تن
 در عبادت روز و شب فاش و نهان
 در مناجات از زبان اشتیاق
 همچنانکه داده آن خلاق شوق
 اندر آن میعاد کز پروردگار
 گفت اشتابان بسویت آمدم
 مصطفا محبوب حق تفسیر این
 که کلیم اللّٰه در آن آمد شدش
 بسکه بد مشتاق برگفتار دوست
 اکل و شرب و خواب و آسایش نکرد
 پس تو را در این عرصه گرداخل شدی
 بر مراد نفست از دنیای پست
 کن وداعی جمله مألوفات را
 باش محرم از سوای رب شوق
 غیر شوق جمله از دل فوت کن
 بانگ لیک از نهادت گو برآ
 در مثل مشتاق باشد چون غریق
 همتش باشد خلاص خویش و بس
 این مناجاتم ز شوق آرد شعف
 یا علی ای اشتیاق در دلم
 ای غریق بحر شوق جان ما
 ای که مشتاق تو باشد چون غریق
 محرم کوی وفا گشته ز شوق
 تلبيه گویان میان عیش و موت
 بر مراد نفس و دنیای دغا
 آمد او سر حلقه غوغای شوق
 اربعینی اندر این دار فنا
 اشتیاقش در دل عالم بماند
 آن کلیم اللّٰه مشتاق تو بود
 بی طعام و بی شراب و بی منام
 در حقیقت هست مشتاق این چنین
 ز اشتیاق جان ما را شاد کن

وز شرابی شهده کامش نیستش
 نه بخویشی انسش اندر روزگار
 نه بعرانی کند مسکن بشهر
 نه قراری باشدش در انجمن
 در امید وصل ما یشفاق جان
 جان معبر از بیان اشتیاق
 این خبر از موسی آن مشتاق شوق
 وعده شد بر دیدن اسرار یار
 تا که خشنودیت حاصل آیدم
 این چنین فرماید از عین یقین
 کار بعینی ز آن میان حاصل شدش
 بسکه بد مشتاق بر اسرار دوست
 هیچ چیزی در میان خواهش نکرد
 داخل میدان مشتاق آمدی
 دست تکبیری برآر از هر چه هست
 بر حریم شوق احرام آرجا
 در حریم شوق آبا وجد و ذوق
 تلبيه بین حیات و موت کن
 میرسد اجر عظمت از خدا
 جز خلاصش نیست در همه رفیق
 جز خلاصی نیست میلش سوی کس
 از دم مشتاق حق شاه نجف
 همچو حبت کآن بود آب و گل
 جان ما مشتاق کردی مرحبا
 غیر از او کس رانیدم زین طریق
 محرم سر خدا زین جام ذوق
 غیر مشتاق الیهش جمله فوت
 پنج تکبیرات از آن آمد ادا
 تا چشاند نشئه صهبای ذوق
 سر نمود و شد سوی دار بقا
 تخم غم در مزرع عالم فشاند
 کار بعینی را بشوق سر نمود
 از شراب شوق تو مست مدام
 با ولایت یا امیر المؤمنین
 اشتیاق غیر خود از یاد کن

آنچنان شوقی که مشتاق تراست	کز سوی محبوب جان اوسواست
گر نه شوق در دل مشتاق بود	از گروه عاشقان کی طاق بود
گر نه شوق در دل شایق بود	در ره حبت کجا صادق بود
در ره حبت دلم صادق بدار	تا درخت شوق خود آید بیار
بار آن باشد ز حکمت ذوق بخش	ذوق آنم از درخت شوق بخش
تا بیانی آورم بر روی کار	شرحی از حکمت نمایم آشکار

لمعة التاسع و التسعون فی الحکمة

قال الصادق عليه السلام: الحکمة ضياء المعرفة و ميراث التقوى و ثمرة الصدق و لو قلت: ما انعم الله على عباده بنعمة انعم و اعظم و ارفع و اجزل و ابهى من الحکمة لقلت صادقا. قال الله عزوجل يوتي الحکمة من يشاء و من يوت الحکمة فقد اوتي خيرا كثيرا و ما يذكر الاولوالالباب. اى لا يعلم ماودعت و هيئات فى الحکمة الا من استخلصته لنفسى و خصصته بها و الحکمة هى النجاة و صفة الحکيم الثبات عند اوایل الامور و الوقوف عند عواقبها و هو هادى خلق الله الى الله تعالى. قال رسول الله (ص) لعلی (ع): لان يهدى الله على يديک عبدا من عباده خير لك مما طلعت عليه الشمس من مشارقها الى مغاربها.

لمعة تاسع و تسعون نور بار	می شود از حکمت بر روی کار
حضرت صادق که از امر حکیم	بر صراط حکمت آمد مستقیم
گفت آن از معرفت باشد ضیا	میوه صدق است و میراث تقا
گرچه کم حاصل شود حکمت تو را	بین که الله على جل علا
بنندگان را به انعام جزیل	مفتخر نموده غیر از این قبیل
ارفع و اعظم ز حکمت نعمتی	نیستش بر اهل دل فاش و خفی
بین که فرموده بقرآن عظیم	از ره افضال منان حکیم
میدهد حکمت بهر کس خواهد آن	هر که نور حکمتش آمد بجان
داده شد خیر کثیرش از نصیب	ذاکر این نیست جز فهم لیب
یعنی آگه نیست ز آنچه در حکم	کرده ام آماده ز آلاء و نعم
هیچکس جز هر که را کردم خلاص	از برای حکمت دادم اختصاص
هست حکمت مصحف راه نجات	هست از وصف حکیم حق ثبات
در امور از اول و آخر وقوف	کز عواقب گرددش ظاهر وقوف
آن بود هادی بخلق روزگار	گفت پیغمبر شه حکمت شعار
سلم الله علیه و آله	اینکه بردست تو حق گرنده ای
کرد اهدا بر تو باشد خوبتر	ز آنچه در عالم بر آن تابیده خور
از مشارق تا مغارب ای حکیم	شکر کن بر نعمت رب کریم
این مناجاتم ز حکمت آورد	نور عرفان در دل از رب احد
ای ز تو حکمت ضیاء معرفت	نور عرفان تو حکمت را صفت
مورث تقواست جان را حکمت	میوه صدق است و نخل معرفت
نعمتی اعظم بخوان بندگان	چیده ای از حکمت فاش و نهان

سینه‌ها را رشک وادی طور کن
 حکمتش پروردگار خار و گل
 کز حکمشان عالمین دارند بهر
 زیر سایه حکمه‌شان پرورده‌ای
 ثابتند و واقف از نزدیک و دور
 اول و آخر بحکمت مستقیم
 از طریق مصطفی بر بندگان
 مهدی آن باشد که او را هادی
 روی از غی و ضلالت تافتم
 سوی جنات وصال اشتافتم
 نور ریبت بدل ز آن تافتم
 کز عبودیت نویسم نکته‌ای
 کز عبودیت کنم حاصل رشاد

قلب ما را روشن از آن نور کن
 حق نور مصطفی آن عقل کل
 حق اولادش اولوالالباب دهر
 حق اصحابش که خالص کرده‌ای
 آن حکیمانی که دائم در امور
 اول و آخر بهر امری حکیم
 هادی خلق و هدایتشان عیان
 ای هدایت هادی هر مهتدی
 از هدایت تا هدایت یافتم
 روی از غی و ضلالت تافتم
 از عبودیت نشانی یافتم
 رخصتی خواهم ز الهام خفی
 استعین منک یا رب العباد

لمعة المائة فی حقيقة العبودية

قال الصادق عليه السلام: العبودية جوهره كنهها الربوبية. فما فقد من العبودية وجد في الربوبية و ما خفي عن الربوبية اصاب في العبودية. قال الله تعالى: سنزيهم آياتنا في الافاق و في انفسهم حتى يتبين لهم انه الحق. اولم يكف بربك انه على كل شئ شهيد اي موجود في غيبك وفي حضرتك و تفسير العبودية بذل الكلية و سبب ذلك منع النفس عما تهوى و حملها على ما تكره و مفتاح ذلك ترك الراحة و حب العزلة و طريقه الافتقار الى الله تعالى. قال رسول الله (ص): اعبد الله كأنك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك و حروف العبد ثلاثة: العين و الباء و الدال؛ فالعين عمله بالله تعالى، و الباء بونه عمن سواه و الدال دنوه من الله تعالى بلا كيف و لاحجاب. و اصول المعاملات تقع على اربعة اوجه: معاملة الله و معاملة النفس، و معاملة الخلق و معاملة الدنيا و كل وجه منها منقسم على سبعة اركان. اما اصول معاملة الله فسبعة اشياء: اداء حقه و حفظ حده و شكر عطائه و الرضا بقضائه و الصبر على بلائه و تعظيم حرمة و الشوق اليه و اصول معاملة النفس سبعة: الجهد، و الخوف و حمل الاذى و الرياضة و طلب الصدق و الاخلاص و اخراجها من محبوبها و ربطها في «الفقر». و اصول معاملة الخلق سبعة: الحلم و العفو و التواضع و السخاء و الشفقة و النصح و العدل و الانصاف. و اصول معاملة الدنيا سبعة: الرضا بالدون و الايثار بالموجود و ترك طلب المفقود و بغض الكثرة و اختيار الزهد و معرفة آفاتنا و رفض شهواتنا مع رفض الرياسة فاذا حصلت هذه الخصال بحقها في نفس فهو من خاصة الله تعالى و عباده المقربين و اوليائه حقا.

کز عبودیت حقیقت راست چهر
 از عبودیت بودشان پرورش
 کنه او را با ربوبیت نشست
 یافتنه اندر ربوبیت شود
 یافتنه اندر عبودیت شود
 آیه‌های خویش در آفاق و جان

این صدم لمع بود تابان چو مهر
 گفتنه صادق آنکه خدام درش
 جوهری باشد عبودیت که هست
 آنچه نایاب از عبودیت بود
 و آنچه نایاب از ربوبیت بود
 حق تعالی گفتنه بنمائیشان

تا شود ظاهر بر ایشان اینکه حق نیست آیاکافی از پروردگار یعنی اندر غیبت و در حضرتت هست تفسیر عبودیت تو را هم سبب ز آن منع نفس است از هواش این کلیدش ترک راحت آمده راه آن هست افتقارالله تورا بندگی میکن خدا را آنچنان تو اگر او را نبینی او ترا عبد را باشد سه حرف بابها هست بر چیزی اشاره بر عیید بای آن بون از سوی اللهت بیاب خود اصول اندر معامل چاروجه هریکی قسمت شود بر هفت رکن وجه اول با خدا عزوجل سیمین با خلق و دنیا چهارمین آن معامل کز خدا باشد بجان شکر باشد بر عطای کردگار بر بلایش صبرکردن در جهان ز آن معامل که بود با خود ترا بارکردن از اذیت نفس را از همه محبوب بیرون کردنش آن معامل که بود با خلق هست پس تواضع پس سخا و شفقت است آن عملهایی که با دنیا بود آن رضا بودن به پست از هرچه هست آنچه مفقود است از آن ترک طلب معرفت ز آفات و ترک خواهشات پس اگر حاصل شود این خصله ها آن بود از بندگان خاص هو این مناجاتم عبودیت دهد یا الهی ای عبودیت تو را در عبودیت بفرما جان ما کآنچه مفقود از عبودیت کنم و آنچه مخفی از ربوبیت بجان

او بود بر ربیت او مستحق بر همه چیزی شهودش ز اقتدار هست چه در کثرت و در وحدت بذل کلیه وجوت بر خدا بارکردن آنچه را نبود رضاش ترک راحت حب عزلت آمده بین که فرماید رسول مصطفی که مگر می بینیش فاش و عیان بیندت چشم حقیقت بین گشا عین و باودال و هریک ز آن سه تا عین علمش بر خداوند وحید از دنو دالش بلاکیف و حجاب می شود واقع بدان آن چار وجه چشم بگشا و بین هر هفت رکن دویمین با نفس ای صاحب عمل هفت رکن از هریکی سازم مبین هست ادای حق و حفظ حد آن بر قضا یایش رضا ای مردکار حرمت تعظیمش و شوقش بجان هفت اصلش جهد و خوف است از خدا از ریاضت طالب صدق از صفا همچنین مربوط فقر آوردنش هفت اصلش حلم و عفو ای حق پرست پس نصیحت با عدالت نصفت است هفت اصلش را شنوای بارشد همچنین ایشار موجودت بدست بغض کثرت اختیار زهد رب خواهشاتی کز ریاست شد هوات در کسی نوعی که می باشد سزا اولیای قرب با اخلاص او وز عبودیت ربوبیت رسد از ربوبیت بعالم رو نما بر ربوبیت دلیل حق نما در ربوبیت بیابم بیش و کم در عبودیت شود در دل عیان

ای که در آفاق و انفس آیه‌هاست
 ای بحق بر جمله اشیا شهید
 در حضور و غیبت شاهد توئی
 تا نمایم منع نفسم از هواش
 تا بدست آرم کلید بندگی
 گوشه‌ای از عزلتی پیش آورم
 ای بدرگاهت ز روی افتخار
 بر طریق افتخارم راه ده
 کآنچنان بر بندگی پادشاه
 بینمت از دیده حق و یقین
 عبد عاصی بنده جانیم
 ای که عین عبد از علم تو است
 دال آن دال دنو از تو ولی
 زین حرورم عبدیت فرما کرم
 از اصول سبعاش با حال نیک
 با ادای حق و حفظ حد آن
 بر قضایات رضا از جان شوم
 حرمت تعظیم تو دارم بجان
 یا الهی از توام باشد امید
 از اصول سبعاش آگاه جان
 از عبادت جهد آرم پیش آن
 از اذیت بار بر پشتش نهم
 طالب صدقش ز اخلاص آورم
 سازمش مربوط با فقر از غنا
 یا الهی از توام باشد رجا
 از اصول سبعة این کار و بار
 حلم یارم کن بعفوم ساز یار
 تا سخاو شفقتم گردد قرین
 ای که دنیا را شناساندی بمن
 از اصول سبعاش دل آگه است
 راضیم بر دون از آن ز آنکه دنی است
 آنچه موجودم بود ایشار تست
 غیر اذکار توام موجود نیست
 خویش میدانی که کثرت نیستم
 چونکه فرمودی متاع آن گم است

هست ظاهر بر ثبات کبریات
 از شهودت جان ما فرما سعید
 بذل کلی بخشم اندر بندگی
 حمل او سازم کریهش بیرضاش
 ترک راحت گویم اندر زندگی
 توشه‌ای بر جان درویش آورم
 اولیا و انبیا را افتخار
 جسم مرتاض و دل آگاه ده
 ره برم کز پیش خیزد اشتباه
 جق بینایان جوانمردان دین
 بندهات هستم بهرجا ایستم
 بای آن بون از سوایت هرچه هست
 بی حجاب و کیف بالله العلی
 تا معامل با خداوندی شوم
 کار بندم تا شود احوال نیک
 شکر اعطایش نمایم جاودان
 در بلایا صبر و طاقت آورم
 باشمت مشتاق از جان و جانان
 کز عمل با نفس باشم رو سفید
 در عمل کوشم به پیدا و نهان
 خوف از روز حسابش توأمان
 از ریاضت آرمش بر پشت خم
 از همه محبوب بیرونش برم
 آرمش در بندگی پادشا
 چون معامل گردد خلق خدا
 با عمل سازم قرین در روزگار
 از تواضع در جهان کامم برآر
 نصح و عدل و نصفتم باشد معین
 تا معامل آمدم آن را به تن
 آگه است از آن دلی کآن در ره است
 دون ندارد جز دنی تشکیک نیست
 ز آنکه موجودم همه اذکار تست
 قلب و جانم طالب مفقود نیست
 نیست در عالم بکثرت زیستم
 کثرت و قلت کجا چون توام است

دل به آن دشمن بود از بیش و کم
 ز آنکه زاهد هست نام کردگار
 رفض شهواتش نمودم شاه دین
 کز ریاست حمل آفاتش نمود
 عصمت و توفیق خواهم از شما
 نقش بر آب است اینها جملگی
 تا از این آفات آیم برکنار
 از خدا رحمت بر او آل هدات
 دار تا یابیم بجان پابندی

هرچه کثرت غیر ذکر است باشدم
 زهد را از آن نمودم اختیار
 معرفت هستم به آفاتش یقین
 شاه دینم رفض شهواتش نمود
 یا علی ای شاه دین یا ایلیا
 ز آنکه بی توفیق و عصمت یا علی
 عصمت و توفیق خواهم از تو یار
 حق احمد قائد راه نجات
 پای جان ثابت بر راه بندگی

لمعة الحادی و المائه فی الصدقة

روی عن النبی (ص): انه سئل ابليس عن الصدقة فقال له یا ملعون لم تمنع الصدقة؟ فقال یا محمد (ص) کان المنشار یوضع علی راسی و ینشرکما ینشر الخشب. فقال (ص): لماذا؟ قال: لان فی الصدقة خمسة خصال: اولها تزید فی الاموال و ثانیها شفاء للمرض و ثالثها تدفع البلا و رابعها یمرون علی الصراط کالبرق الخاطف و خامسها یدخلون الجنة بغير حساب و لا عذاب و قال النبی زادک الله عذابا فوق العذاب. و قال النبی (ص): اذا خرجت الصدقة صاحبها متکلم بخمس کلمات: اولها کنت فانیاً فاثبتنی، و کنت صغیراً فکبرتني، و کنت عدواً فاجبتني و کنت بعیداً منک فقربتني، و کنت تحرسني و الآن تحرسک الی يوم القيمة. و قال ایضاً (ص): افضل الصدقة صدقة اللسان. قيل یا رسول الله (ص): و ما صدقة اللسان؟ الشفاعة تفک بها الاسیر و تحقق بها الدین و تجربها المعروف الی اخیک و تدفع بها الکریهه.

می کند بر مردم صادق ظهور
 گردد از بحر تصدق در نثار
 از تصدق منعت از چبود لعین
 گوئی ااره بفرقم می نهند
 در تصدق نیک بنمودم تمیز
 ثانیاً باشد شفا بیمار را
 چارمین چون برق از پل بگذرد
 بی حساب و بی عقاب نیک و بد
 حق تعالی در قیامت از عقاب
 صدقه از دست کسی چون شد بدر
 هر یکی ز آیات حکمت ترجمان
 کرده ای باقی و ثابت از کرم
 تو نمودیم از کرم شخص کبیر
 دوستم کردی ز صدقه بی ریا
 تو نمودیم از کرم با خود قرین
 من نگهبانم کنونت تا قیام

لمعة صد با یکم از صدقه نور
 مخبر صادق محیط اقتدار
 گفت پرسیدم ز ابلیس لعین
 گفت یا احمد تصدق چون کنند
 گفت از چه گفت از آنکه پنج چیز
 اولاً زیاید نمایند مالها
 ثالثاً از آن بلا را هست رد
 پنجمین داخل بهجت می شود
 گفت حق بدهد عذاب بر عذاب
 گفته است آن مخبر صادق دگر
 پنج کلمه آورد خوش بر زبان
 اول آنکه من بدم فانی توام
 دویمین آنکه بدم خوار و حقیر
 سیمین آنکه بدم دشمن تو را
 چهارمین بودم ز تو دوری گزین
 پنجمین بودی نگهبانم مدام

نیز فرماید علیه التصلیه
 صدقه‌ای باشد که بدهند از زبان
 آن شفیع المذنبین فرمود این
 تا اسیری را از آن سازی خلاص
 یا که معروفی سوی یارت کشی
 این مناجاتم بصدق آرد روان
 یا نبی ای ز تو ما را خوشی
 نور معروفیت دلم روشن نمود
 از اسیری باز برهان جان ما
 تا شفاعت نفس را پیشه دهم
 این خلاف صدقم از صدقه ریاست
 افضل صدقات ما از قول صدق
 حول ما و قوه ما از خداست
 یا الهی بر تصدق باز دار
 تا نهم بر فرق شیطان اره‌ها
 پنج خصلت از تصدق یافته
 مال بنما بر مزیدم ز آن خصال
 فکر جمع مال بیمارستم
 یا علی از صدقه‌ام دفع بلا
 پای صدقم در ولا ثابت بدار
 تا چو برق خاطف از روی جحیم
 بی حساب و بی عقاب و بی ملال
 اندر آن جنات جان با آب و تاب
 آیه‌هایی را که از توره خود
 کز ازل ارکان عالم آمده
 هر یکی لامع چو خورشید از سما
 سه نظر هر روز میداری در آن
 عد آنها آمده اثنا عشر

بهترین صدقه ز اهل ترکیه
 عرض نمودند کآیا چیست آن
 آن شفاعت هست اندر راه دین
 یا کسی را بازداری از قصاص
 یا نمائی دفع از آن ناخوشی
 تا دهم صدقه ز مال و از زبان
 ناخوشی از تو مبدل باخوشی
 گلخنم از پرتوش گلشن نمود
 کلمه صدقم بده در قلب جا
 از خلاف صدق اندیشه دهم
 جان انسان ز آن بشرکت مبتلاست
 صدقه قول است از تو حول صدق
 صدق قول و صدقه ما از کجاست
 مال ما و جان ما را برقرار
 تا بیابم از تصدق بهره‌ها
 سوی جنات وصال اشتافته
 ده شفا بیماریم از جمع مال
 مردنم بهتر که اینجا زیستم
 می‌شود اما بود شرطش ولا
 مستقیم بر صراط مهر یار
 بگذرم رخشان شوم سوی نعیم
 جای بنمایم بجنات الوصال
 خوش نویسم آیه‌های انتخاب
 منتخب فرموده‌ای بر آن عدد
 پایه جاه بنی آدم شده
 هر یکی طالع ز شرق اجتبا
 تا شود منظور حال دیگران
 هر یکی یک لمعه خورشید فر

روی عن امیرالمومنین علی علیه السلام: انه قال اخترت من التوریه اثنا عشر آیه فنقلها الی العربیه و انا انظر الیها فی کل یوم ثلاثه مرات.

آیه الاولی فی الطمانیه بذكر السلطان

یابن آدم لاتخافن سلطانا مادام سلطانی علیک باقیا و سلطانی علیک باق ابدًا.

آیه اول که باشد ز آن کتاب
 یابن آدم خوف از سلطان مدار
 لمعه صد با دوم اندر حساب
 تا بود سلطانی من برقرار

دائماً سلطانی من باقی است
این مناجاتم دل ایمن میکند
یا علی یا عظیم یا حکیم
چون یقین داریم بر سلطانت
جان ما از خوف هر سلطان جور
بر تو در بزم دو عالم ساقی است
جز خدا از هر کجا سلطان بود
زیر سایه سلطنت تو آمدم
کز تو می باشد بهر جا سلطنت
دار ایمن در همه اطوار دور

آیه الثانی فی الاطمینان علی الرزاق

یابن آدم لاتخافن فوت الرزق مادام خزائنی مملوءة و خزائنی مملوءة ابدا.

آیه دوم کز این لمعات نور
یابن آدم خوف البتہ مدار
تا خزائن ما پر از نعمت بود
این مناجاتم ز خوف آرد برون
یا الهی نیست خوفی در دلم
که بود پر لایزالی مخزنیت
این یقین را یارب از ما و مدار
لمعۀ صد با سیم دارد ظهور
از فوات رزق خود در روزگار
دائماً آنها پر از نعمت بود
از یقین بر خالق بیچند و چون
چون یقین از تست در دل حاصلم
این یقین از تست ما را موهبت
حق نور احمدی و آل کبار

آیه الثالث فی الاستیناس

یابن آدم لاتانس باحدما وجدتنی فمتی اردتنی وجدتنی باراقربیا.

آیه سیم کز این لمعات هست
یابن آدم انس با هر کس مگیر
پس هر آنگاهم که میخواهی بکار
این مناجاتم برد از انس کس
یا الهی ای که انسان نیست کس
ای بجمله بندگان بار و قریب
انس ما از جمله عالم بگیر
حق احمد حضرت انسان تام
لمعۀ صد با چهار ای حق پرست
یافتی ما را چو از صدق ضمیر
باز می یابی مرا نزدیک و بار
تا بماند با خدایم انس و بس
جز که با ذکر بگردد انس و بس
یا حبیب یا طیب یا رقیب
تا بجز ذکر نباشد انس گیر
بر زمین و آسمان شاه و امام

آیه الرابع فی الحب

یابن آدم انی احبک فانت ایضاً احبنی

آیه چهارم از این آیات نور
یابن آدم من ترا هستم محب
این مناجاتم کند دل نور بار
یا الهی نور حبت در دلم
حضرت مولا حبیب کز ازل
که صد و پنج است از این لمعات نور
باش بر من همچو من توهم محب
از محبت بر حبیب کردگار
دار تابان حق شاه محترم
هست حبش بر همه اصل عمل

آیه الخامس فی التریبة

یابن آدم لاتامن قهری حتی یجوز علی الصراط

پنجمین آیه کز این لمعات هست	لمعه صد باششم بشنو چه است
یابن آدم ایمن از مکرم مباش	ناگذشته از صراط و وحله هاش
این مناجات از صراطم برق وار	بگذرانند آورد امن و قرار
یا الهی ایمنم فرما ز جود	کز صراط حق توان بگذشت زود
حق آل مصطفی و مرتضی	راههای حق سوی قرب خدا

آیه السادس فی الاشتیاق

یابن آدم خلقت الاشیاء کلها لاجلک و خلقتک لاجلی و انت تفرمنی.

آیه ششم که از این لمعه ها	صد و هفتم هست با نوروضیا
یابن آدم خلق اشیا را تمام	کرده ام از بهر تو ای نیکنام
خلق بنمودم تو را از بهر خویش	تو ز من خواهی که بگریزی ز پیش
این مناجاتم بحق رام آورد	آرزوی کس نام ناک نام آورد
ای که کردی خلقتم از بهر خویش	یاریم فرما که نگریم ز پیش
حق احمد بهترین خلقتت	مظهر لطف و عطا و رحمتت

آیه السابع فی طمانینه الرزق بالتوکل علی الرزاق

یابن آدم خلقتک من تراب ثم من نطفة ثم من مضغة ولم اعنی بخلقتک اتعیننی برغیف الوقت الیک فی حینه.

آیه هفتم کز این لمعات هست	صد و هشتم پرتوش بنگر چه است
یابن آدم خلقتت کردم ز خاک	پس ز نطفه پس ز مضغه نیک و پاک
هیچکس بر خود نیاوردم معین	تو معینم می شوی ای سست بین
در رسانیدن بقصر نان ترا	در همان وقتی که باید آن ترا
این مناجاتم بیاری خدا	میرساند از یقین با مدعا
یا علی ای خالق نه طاق تو	بر خلایق قاسم الارزاق تو
خلقتم از خاک شد ای بوتراب	روزیم در وقت آمد باشتاب
از توکل نوری آور در دلم	تا نگردد شرک در جان حاصلم
حرمت نور حییت مصطفی	سلم الله علیه دایما

آیه الثامن فی التنبه

یابن آدم اتغضب علی من اجل نفسک ولا تغضب علی نفسک لاجلی.

آیه هشتم که از آن لمعه ها	لمعه صد بانهم هست از ضیا
یابن آدم میکنی بر من غضب	از برای خویش اگر بینی تعب

لیک بر خود هرگزت نبود غضب	در تخالف کردن فرمان رب
این مناجاتم رهاند از غضب	از تضرع و استکانت نزد رب
یا الهی می‌برم بر تو پناه	«در تخالف کردن فرمان شاه»
وارهانم از غضب وقت غضب	تا غضب آرم بخویش از بهر رب
حق ذات رحمة للعالمین	آن امان و امن امانت را امین

آیه التاسع فی الترغیب من الحب

یابن آدم علیک فریضتی و علی رزقک فان خالفتنی فی فریضتی فانی لا اخالفک فی رزقک.

نهمین آیه کز این لمعات نور	لمعة عند علی دارد ظهور
یابن آدم فرض من بر تست امر	رزق تو بر من بود در جمله عمر
تو اگر در فرض من آری خلاف	من ترا روزی رسانم بیخلاف
این مناجات از خلاف امر شاه	میرهاند جان و دل بی اشتباه
یا علی ای حب تو بر عالمین	نور عین فرض و فرض نور عین
از خلاقم از فرایض بازدار	چون رسد رزقم ز خوان فضل یار
حق احمد آنکه فرمانش بود	فرض عین جمله عالم تا ابد

آیه العاشر فی ارادة الله تعالى للعبد

یابن آدم کل یریدک لاجله و انا اریدک لاجلک فلا تفرمنی

این دهم آیه است کز آن لمعه‌ها	لمعه صد یازده شد در سنا
یابن آدم جمله میخواهد ترا	از برای خویش و جلب نفعها
من تو را میخواهم از بهر خودت	پس ز من مگریز و بنگر موهبت
این مناجاتم فراری میکند	در خود و با حق قراری میکند
یا الهی ما که ایم و جز تو کیست	کی برای خویش بتوانیم زیست
خواهشات ما همه لاشی بود	آفتاب ما تمامی فی بود
خواهشات ما همه هیچ است هیچ	سازشات ما همه هیچ است هیچ
هرچه میخواهی تو باشد عین مهر	سوی ما داری نظر از عین مهر
عین مه‌رت در دل ما تافته	آنچه می‌بایست یابد یافته
از تو می‌باشد همه فضل و کرم	از کرم بنوازم و بنده کنم
حق نور مصطفای مرتضا	سلم الله علیه دایما

آیه الحادی عشر فی اغتنام الوقت و الفرار من طول الامل

یابن آدم لا تطالبنی برزق غدکما لاء طالبک لعمل غد

یازدهم آیه که از آن لمعه‌هاست	لمعة صد باده و دو بین چهاست
یابن آدم روزی فردا ز من	مطلب امروز از پی فردا که من
از تو فردارا در امروز از عمل	نطلبم باشد چه ز اینت ماحصل

زین مناجات خوشم دل روشن است
یا الهی ای که امروزم ز تست
از تو توفیق و مددها باشدم
از تو توفیق و مدد گردیده یار
نه غم فردای محشر کآورد
بر شفیع روز محشر بس ثنا

جان چو جنات وصالم گلشن است
خوان نعمتهای بی احصا درست
گر نه فکر رزق فردا باشدم
چون غم فردا نیاید پیش کار
دل برون از وحشت و چشم از رمد
هم بر آل او تحیات علا

آیه الثانی عشر فی الاستراحة من الرضا

یابن آدم ان رضیت بما قسمت لک ارحت قلبک و بدنک و انت محمود و ان لم ترض بما قسمت لک سلطت علیک الدنیا ترکض فیها کرکض الوحش فی البریة ولا تنال ما قدرت لک وانت مذموم.

آیه ده و دو کز آن لمعه هاست
یابن آدم گر شدی راضی بقسم
استراحت یافت از تو جسم و دل
ور بقسمت نیستی راضی بتو
در تک و دو اندر آن باشی چنان
هم به آنچه گشته مقدورت وصول
این مناجات استراحت بخشدم
یا الهی یا الهی یا اله
از توام امید توفیق رضااست
راحتم بخش از رضای قسمتم
تا رسم مقدور را بی زحمتی
حق احمد شمس اوج ارتضا
سلم الله علیه و آله

لمعه صد باده و سه پربهاست
استراحت دادی از خود قلب و جسم
نام نیکت گشت در دیوان سجل
میکنم دنیا مسلط تاکه تو
که وحوش اندر بیابان تک زنان
نبود و مذمومی و هم ناقبول
از رضای دوست راحت بخشدم
بر تو آرم نارضائی را پناه
بی رضای قسمت راحت کجاست
تا نیفتم «از تکاپو در ستم
در بیابان جان نگرده زحمتی
حق آتش مقتدایان رضا
دائماً لازال من رب العلی

لمعة الرابع عشر و المائة فی امتیاز الناس و اثبات حجج الله علی خلقه ظاهراً و باطنا عن کمیل ابن زیاد النخعی رضی الله عنه و علی آبائه.

قال كنت امیر المؤمنین علیه السلام فی مسجد الکوفة و قدصلینا عشاء الآخرة، فاخذ بیدي حتی خرجنا من المسجد. فمشی حتی خرج الی ظهر الکوفة و لا یکلمنی بکلمة. فلما اصحر تنفس الصعداء ثم قال یا کمیل: ان هذه القلوب اوعیة فخيرها او عاها فاحفظ عنی ما اقول لک: الناس ثلاثة: عالم ربانی و متعلم علی سبیل النجاة و همج رعاع اتباع کل ناعق یمیلون مع کل ریح لم یستضیئوا بنور العلم و لم یلجأوا الی رکن و ثیق یا کمیل العلم خیر من المال العلم یحرسک و انت تحرس المال و المال تنقصه النفقة و العلم یزکوا علی الانفاق و صنیع المال یزول بزواله یا کمیل معرفة العلم دین یدان به، به یکسب الانسان الطاعة فی حیاته و جمیل الاحدثة بعد وفاته و العلم حاکم و المال محکوم علیه یا کمیل هلک خزان الاموال و هم احياء و العلماء باقون مابقی الدهر، اعیانهم مفقودة و امثالهم فی قلوب موجودة هآ انا هاهنا (و اشار علیه السلام بیده الی صدره) لعلماً جما، لواصبت له حملة بلی اصبحت لقنا غیر مأمون علیه مستعمل آلة الدین للدنیا، و مستظهر بنعم الله علی عبادہ، و بحججه علی

اولیائے، اومنقاد الحملة الحق لابصيرة له فی احنائے، ینقدح الشک فی قلبه لاول عارض من شبهة الا لاذا و لارذاک، او منهوما باللذة سلس القیاد للشهوة، او مغرما بالجمع و الادخار، لیا من رعاة الدین فی شیئی اقرب شیئی شبها، بهما الانعام السائمة، كذلك يموت العلم بموت حاملیه. اللهم بلی، لاتخلوالارض من قآئم لله بحجة. اما ظاهرا مشهورا و اما خائفا مغمورا للثلا تبطل حجج الله و بیناته، وکم ذاواين؟ اولئك والته الاقلون عددا و الاعظمون عندالله قدرا، يحفظ الله حججه و بیناته حتى یودعوها نظرائهم، و یذرعوها فی قلوب اشباههم، هجم بهم العلم على حقيقة البصيرة، و باشروا روح الیقین، و استلانوا اما استوعره المترفون، و انسوا بما استوحش منه الجاهلون، و صحبوا الدنيا بابدان ارواحها معلقة بالمحل الاعلی، اولئك خلفاء الله فی ارضه، و الدعاة الى دینه آه آه شوقا الى رؤیتهم ثم نزع یده من یدی و قال انصرف یا کمیل اذاشت.

لمعاً صد باده و چار از علی	می نماید در دل انوار جلی
هست مروی از کمیل ابن زیاد	اعظم اصحاب شه عین رشاد
گفت بودم با امیرالمؤمنین	اندرون مسجد کوفه قرین
از عشا آورده جا رسم نماز	دست من بگرفت پس آن سرفراز
تا از شهر کوفه بیرون آمدم	بی تکلم جانب صحرا شدیم
حضرت از سینه چنان بر زد نفس	که زند مرغی بصرها از قفس
پس بفرمود ای کمیل این قلبها	ظرفها دان خیرها اوعاءها
بهترین ظرف دان جادارتر	هر یکی جادارتر در کارتر
حفظ کن از من هر آنچه گویمت	زنگ حیرت ز آئینه دل شویمت
مردم عالم سه صنفند اولین	عالم ربانی و هادی دین
دویمین آنکس که در راه نجات	در تعلم باشدش صدق و ثبات
همچ رعاع صنف سیمین	تابع هر ناعقی در راه دین
همچ رعاع چه موک دماغ	نعق باشد بانگ چوپان بانگ زاغ
میروند همراه باد از هر طرف	وز ضیاء علم نگرفته شرف
التجاشان نیست بر رکنی وثیق	هر کجا گولیسست باشدشان رفیق
ای کمیل از مال باشد علم به	رشته تعلیم را از کف منه
علم باشد بر تو حافظ لیک مال	حافظش باید تو باشی لامحال
مال کم میگردد از انفاق آن	علم را شد تزکیه انفاق آن
ای کمیل این علم باشد طاعتی	که خدا را خود به آن طاعت کنی
کسب طاعت میکند انسان ز علم	در حیات و می شود انسان بعلم
باعث ذکر جمیل است از وفات	ای کمیل اصحاب اموالند مات
خازنان مالها فانی شدند	عالمان باقی ربانی شدند
شخصهاشان گرچه مفقود آمدند	«مثلها موجود در دلها شدند»
پس اشاره کرد آن دانای راه	سوی سینه خویش و فرمود آه آه
هست اینجا علمها بالای هم	قابل حملش اگر پیدا کنم
بلکه یابم حاملش رادر جهان	تیز فهم اما که مأمون نیست آن
آلت دین را بدنیای دنی	دارد استعمال در دنیا همی

حجت الله راست مستظهر بخلق
 یا که می بینم کسی منقاد حق
 کآیدش تشکیک در دل در زمان
 باش آگه که نه این است و نه آن
 یا که می بینی حریصی را که آن
 محو در لذات جسمانی شده
 بس شدید الحرص جمع و ادخار
 نیستند اینها رعایت دین حق
 علم میبرد بمرگ حاملین
 ای خدا خالی نمی ماند بلا
 یا که باشد ظاهر و مشهور دور
 تا نگردد حجت الله باطله
 آنها نند آنها حق علیم
 حفظ میدارد به ایشان حق تعال
 تا سپارند آن حجج و آن بینات
 تا بکارند آن علوم عالییه
 سوی آنها علم آورده هجوم
 از یقین ارواحشان راحت گزین
 انشان با آنچه جاهل ز آن رمد
 تن بدنی یارو ارواح سعید
 در زمین ایشان خلیفه های حق
 آه آه از شوق بر دیدارشان
 پس کشید از دست من دستش روان
 این مناجاتم بصیرت آورد
 یا علی ای ذات تو مشتاق جود
 اشتیاق اصل و جمله کاینات
 اشتیاق چون عیان آمد نمود
 اشتیاق تا نشد مسند گزین
 اشتیاق گر نمیشد رهنما
 انبیا را رهنمائی شوق تو
 ز اشتیاق تو خلیفه در زمین
 هر خلیفه در زمین و آسمان
 تن بدنی قلبشان با یاد تو
 جان شینان خدا در کاینات

نعمت الله راست مستظهر بخلق
 بی بصیرت لیک از اطراف سبق
 شبهه ای گر عارضش گردد در آن
 حامل علمم نیند این هر دو آن
 سیریش نبود ز لذات جهان
 بسته شهوات نفسانی شده
 اینچنین حامل نماید علم خوار
 شبه الانعام جمله زین سبق
 عالمش در عالم ار باشد چنین
 این زمین از حجت الله خلق را
 یا که باشد مستتر مغمور جور
 تا که گردد بیناتش کامله
 در عدد کم در خطرها بس عظیم
 بینات و حجتش را با کمال
 بر نظیر خویش در ذات و صفات
 در زمین قلب شبه خود همه
 بر حقایق از خفایای علوم
 سهلشان جمله صعاب مترفین
 از ریاضات و خصالات رشد
 بر محل ارفع اعلا سعید
 داعیان دین حق ز آلا ی حق
 جان ودل مشتاق ایشان در جان
 گفت هرجا خواهی اکنون شوروان
 عالم از علم و از عالم کند
 جود را محتاج ارکان وجود
 فرع مشتاقیت از ذات و صفات
 جلوه گر ذات احبا در شهود
 مسند رحمان نشد عرش برین
 رهنما کی میشدندی انبیا
 اولیا کی میشدندی رونما
 اولیا را رونمائی شوق تو
 نصب فرموده اله العالمین
 جمله بر حب توشان مشتاق جان
 سنت منهاجشان ارشاد تو
 اوصیای تو بذات بی جهات

داعیان دین حق فاش و نهان
 ز آنچه دشوار است بر نادان گول
 هست بر ایشان همه آسان و سهل
 حفظ میدارد به ایشان ذوالمنن
 حفظ میدارند ایشان همچنین
 که نظیر خویشتن بیندشان
 در عدد گر چه گمند اندر جهان
 لیک حجتشان چو خورشید منیر
 یا علی بینائی ای فرما کرم
 حجت اللهند ایشان در زمین
 ظاهر و مشهور یا مستور هست
 از حجج خالی نماند تا زمین
 یا علی بر روی حجت چشم ما
 علم دین را بر دلم فرمود عرض
 عون و توفیق از تو گر همراه نیست
 عون و توفیقت نباشد گر معین
 یا علی می‌برم بر تو پناه
 الا مان از حرص جمع و ادخار
 محو در لذات جسمانی چسان
 تابع شهوات نفسانی کجا
 الا مان یارب من حمل الکتاب
 ای که در صدرت بود بالای هم
 گرامانت دار علمیم از توایم
 عصمت و توفیق از تو یار ماست
 نعمت الله را بیاد بندگان
 یا علی منقاد حق جان از تو است
 کز بصیرت نور در دل یافته
 جان ز تشکیک مشکک رسته است

تن بدنیا روحشان با قدسیان
 مترفین دور از راه و قبیول
 جانشان دور است از اتراف و جهل
 بینات و حججش را در زمین
 تا که بسپارند بر اهل یقین
 از هجوم علمشان باشد نشان
 وز نظر گر چه گمند اندر میان
 در جهان فاش است بر خرد و کبیر
 جز رخ نیکویشان تا ننگرم
 فاش و پنهان ظاهر و باطن مبین
 نورشان ظاهر بهر عالی و پست
 تا رسد حجت بخلق عالمین
 باز بنمودی و شد حجت بما
 علم حاصل شد اطاعت گشت فرض
 جانب کوی اطاعت راه نیست
 علم کو عالم کجا حق و یقین
 از خلاف امر و نهی پادشاه
 عالم و علم است از این دو خصله خوار
 می‌تواند عالمی شد نکته دان
 می‌تواند گشت حامل علم را
 که بجان باریست از سوء العذاب
 علمها پیدا و پنهان از حکم
 آلت دین را بدنیا کی دهیم
 حجت الله نور استظهار ماست
 آوریم از عون تو فاش و نهان
 ز آنکه منقاد تو باشد حق پرست
 سوی جنات وصال اشتافته
 در جان قرب جان پیوسته است

خاتمه

آه از علم کو عالم کجا
 گوئیا مرده بعالم شخص علم
 عالمان مفقود در عالم شدند
 آن امام عالمین سلطان دین
 صورت پیدایش نور هدا

گرچه دارد مدعی بسیارها
 یا شده زنده بعالم رسم حلم
 محتجب در انجمنها آمدند
 در جهان پنهان و پیدا از یقین
 کز کتاب الله تابان شد بما

آن کتابی که خدا از دست خویش
 آن کتابی که علی بنوشته است
 معنی پنهانی او در جهان
 آن تقیه ظاهر از اهل ضلال
 نه کمالی کز کمیلش قسمت است
 کامل اندر کار و بار دنیوی
 نه زکاس علم نوشیده رقیق
 رهروان را آمده موک دماغ
 چیست آن نعق کلاغ ای راهرو
 غاق زاغ آن قیل و قال حال سکر
 عالم ربانی اندر این میان
 طالبان علم در راه نجات
 گه ز درد دین طلبکاران یار
 یا علی یا علی یا علی
 ای ظهور معجزات از ذات تو
 در پناه حفظ خویشم ده امان
 گوش و دلهای ملا را پر نما
 تا زیاد اهل دل غافل شوند
 خانه مستکبرین آباد کن
 تا ضعیفان را ز راه افتدا
 یا علی یا امیرالمؤمنین
 از ولایت چون دل ما و الی است
 از ولایت چون دل ما یافت نور
 سوی جنات وصالم رهنما
 اندر آن جنات تا گلچین شدم
 و آن شجر را هست گلها بشمر
 چون ده و دو برج اندر نه فلک
 آمده نه دفتر این جنات نیز
 نور افشان است بر اهل کمال
 آری آری حد هر خفاش نیست
 ز آنکه هر گل کاندرا این جنت شگفت
 رنگ و بوی هر گل از این گلستان
 برگ و بار هر شجر کآن باغ راست
 این ششم جنت که گل بار آمده
 بر همه جنات می باشد سند

کرده مکتوب و نوشته آدمیش
 حق و باطل را جلی بنوشته است
 از تقیه فاش پیدا و نهان
 و آن تقیه سر زار باب کمال
 آن کمالی کز فضولش نسبت است
 از ره اتراف تن کرده قوی
 نه تمسک کرده بر رکنی وثیق
 گوش بر نعق کلاغ و غاق زاغ
 از برای جیفه فکر تک و دو
 سکر دنیائی که کرده نام سکر
 هست پیدا لیک چون در جسم جان
 در میانه آمده حیران و مات
 گه ز بیم دنیوی ز آن در فرار
 ای ز تو هر هم و غمی منجلی
 آنچه در کون و مکان آیات تو
 تا امان یابم ز طاغوت زمان
 یعنی از درد و غم و رنج عنا
 در امان ز ایذای اهل دل شوند
 یعنی استکبارشان بر باد کن
 ره نبندند از ره کبر و غوا
 ای ولایت اصل اصل دین
 از موالات عدوت خالی است
 کرد نور اهداد در جان ظهور
 گشت و دل گشتم همه نور و بها
 از درخت نور گلچین آمدم
 احسن و اطیب از آن اثنا عشر
 مطلع نور است بر انس و ملک
 کز جلای آن بروج لمعه ریز
 در حجاب از نور آن اهل ضلال
 دیدن خورشید چون چشمش عمی است
 بوی حبت هر یکی دارد نهفت
 از ولایت هست پیدا و نهان
 از ولایات تو طعم و بوش خاست
 جمله از نور ششم تابان شده
 ز آنکه بر شیئی شش جهت شد مستند

نور انجم چون بود اندر سپهر
 اندر این نه جنت از الهام غیب
 نور ایشان چیست نور اهدا
 جمله اینها خود خصال اولیاست
 یاربم زین نور روشن دار دل
 با خصال نیک چون همدم شدم
 عون و توفیق از تو میخواهم مدام
 رحمت و صلوات لا تحصی مدام
 دوستان او و آلش بر دوام
 لعنة الله دشمنانش را قرین
 این بود فهرست لمعات کتاب

این کواکب وین لموع ماه و مهر
 نورایشان جلوه گری شک و ریب
 اهدا چوود خصال اولیا
 چون خصال اولیا از انبیاست
 با خصال نیک دارم متصل
 هفتمین جنات را در واکنم
 یا معین یا رفیق یا سلام
 بر حبیب الله و بر آل گرام
 غرق رحمت از خداوند سلام
 غاصبان منبر و محراب دین
 می شود هر لمعه ازان فتح باب

جنت هفتم

بسم الله الرحمن الرحيم
آیت تحمید و تمجید کریم

نبوت، خلت، امامت

بعد تمجید شهنشاه حمید
آن شهنشاهی که سلطان علی است
قاصد و مقصود از شأن علی
آن علی سابق بود مسبوق هم
سابق او مسبوق ذات مرتضی
مرتضی را با امامت خوان ولی
خود نبوت را امامت برتری است
در کلام الله مشروح این نظام
کردگارش خواند امام روزگار
ظالمان را عهد ما نبود نصیب
کان ظلوم است و جهول و خودپرست
انقطاع ما سوی الرب العلا
نقطه پرگار ارضین و سما
از ولی و از علی میگویند و کنون
وز امامت هم بیانش واضح است
این علی خود فاتح الباب آمده
مظهر سر عجایب اوست او
محفل جنات بر دل ساز کرد
سینه کرده صاف چون آئینه ام
بس گل جنات دل بر سر زده
فردی از اوراق جنات الوصال
جنتی ز آن جان رضوان جنتی
زانکه باشد ظل او ظل اله
ظل ولیکن عین ذی ظل آمده

بعد تحمید خداوند وحید
آن خداوندی که سبحان ولی است
شاهد و مشهود از شأن ولی
آن ولی عاشق بود معشوق هم
عاشق او معشوق نور مصطفی
مصطفی را با نبوت دان ولی
این امامت جز نبوت هست نیست
ز انبیا اثنا عشر هستند امام
چون خلیل آمد خلیل کردگار
گفت من ذریتی گفتش حبیب
منصب خلت ز انسان برتر است
چیسست خلت انقطاع ماسوا
بعد خلت شد امامت را سزا
هان خلیلی مطلب از کف شد برون
دفتر چارم ز خلت شارح است
این ولی خود رب الارباب آمده
صاحب فخر و مناقب اوست او
هرکرا حبش در دل باز کرد
حب او تا کرده رو در سینه ام
حب او تا از دلم سر بر زده
می نویسم دفتری رضوان مثال
آنکه باشد هر ورق ز آن جنتی
همتی جویم ز ظل پادشاه
تابع ذی ظل اگر ظل آمده

ظل الله

ظل ظل الله را سازم عیان
کیست ظل الله در این دیرکهن
کیست ظل الله در این فلک فلک
عهد او محیی است بر عهد ولی
رایتش ز اننا فتحنا رومنا
روی او آئینه صانع خدا
نامجو شد نامش از فتح علی
گرنه از فتح علی شد نامجو
نامور گردید در دوران زکوه
شاه شاهان جهان فتحعلی
اینکه شد قاجار سلطان را لقب
معرف کاجال قاجار آمده
در حقیقت رونق کار از خدا
پادشاهی مظهر شاهی حق
او علیم است و قدیر مایشا
او عزیز است و خبیر ممکنات
از جمالش آینه گیتی فروز
حزب او حزب الله غالب همه
همتش چون هیئتش بر خلق عام
کشورش چون لشکرش آینه بند
کشورش را رسم شوری نقش آب
افسرش خورشید پیشش اختری
ملکتش را خشت ویران کیمیا
رونق کار جهان این خاندان
از جم و افراسیاب این دوده خاست
گاه قهر افراسیاب روزگار
گاه لطف اورنگ جم را جام گیر
عقل اندر ذات او کوتاه دست
تا بود از فتح نام اندر جهان
پنجه فتحش بود گیتی گشای
خلد الله علینا ظله

ظل ظل الله را سازم عیان
کیست ظل الله در این دیرکهن
کیست ظل الله در این فلک فلک
عهد او محیی است بر عهد ولی
رایتش ز اننا فتحنا رومنا
روی او آئینه صانع خدا
نامجو شد نامش از فتح علی
گرنه از فتح علی شد نامجو
نامور گردید در دوران زکوه
شاه شاهان جهان فتحعلی
اینکه شد قاجار سلطان را لقب
معرف کاجال قاجار آمده
در حقیقت رونق کار از خدا
پادشاهی مظهر شاهی حق
او علیم است و قدیر مایشا
او عزیز است و خبیر ممکنات
از جمالش آینه گیتی فروز
حزب او حزب الله غالب همه
همتش چون هیئتش بر خلق عام
کشورش چون لشکرش آینه بند
کشورش را رسم شوری نقش آب
افسرش خورشید پیشش اختری
ملکتش را خشت ویران کیمیا
رونق کار جهان این خاندان
از جم و افراسیاب این دوده خاست
گاه قهر افراسیاب روزگار
گاه لطف اورنگ جم را جام گیر
عقل اندر ذات او کوتاه دست
تا بود از فتح نام اندر جهان
پنجه فتحش بود گیتی گشای
خلد الله علینا ظله

ظل شاه

این بیان ظل شاه می کند
 ظل شه کبود بما در این زمان
 ظل شه کبود بما در این دیار
 ملک او دار الامان بر خاص و عام
 کشورش چون کعبه مقصود انام
 صولتش افلاک را خم کرده قد
 تاب ده رمح قضا را کوششش
 خنجرش را حنجر خصم آب خوار
 جبهه مه زخم نعل توسنش
 رمح رامح میل چشم خصم او
 شه نژاد و شه نشین و شه نشان
 فکرتش بس هست نزهت آفرین
 کز عمارات و هوا و گلستان
 هرنهالی کاندرا آن بالا کشید
 هر گیاهی کز زمینش خاسته
 روضه اش را روضه رضوان بر شک
 پیش قصرش قصر جنت را قصور
 هر که را این جنت آبشخور بود
 یعنی از دور سپهر بی قرار
 اکرم الله به آماننا

شطری از وصفش کماهی می کند
 هر زمین شهزاده ای دارا نشان
 شاه جم دربان خلیل روزگار
 آری ابراهیم را باشد مقام
 در گهش چون قبله مسجود انام
 سطوتش خورشید را ره کرده سد
 آب ده تیغ قدر را جوششش
 سارمش در گلشن رزم آبیار
 چشمه خور حلقه ای از جوشنش
 نسر طایر صید باز خشم او
 خان کسری چاکر ابراهیم خان
 کرده جناتی بنا در این زمین
 می دهد از هر چه جوید دل نشان
 خط نسخی بر قد طوباکشید
 آسمان از عکس گل آراسته
 ریخته از منظرش فردوس اشک
 چاکرانش غیرت غلمان و حور
 آسمان مینا و جامش خور بود
 هست در دستش بدوران اختیار
 احسن الله به احوالنا

مقالات دل

این بیانی از مقالات دل است
 مدتی دیگ هوس جوشیدمی
 آرزوها با دلم بس یار بود
 کاش تنها بود جان و دل نزنند
 هم بدل زاری بسی از جور یار
 آرزو گر در دلم بسیار شد
 یار که آن مخزن سرنهان
 یار که آن مطلع خورشید جان
 مشرق نور اول یار است یار
 متکای حسن سمرمد روی او
 عشوه های حسن بیرون از شمار
 شب غنوده فرد در جمع خیال
 کای جمالت آفتاب عاشقان

این نشانی از کمالات دل است
 ساغر کام امل نوشیدمی
 جان همی ز آن آرزوها خوار بود
 آرزوها داشتم در قید و بند
 هم بجان خواری بسی از روزگار
 لیک جان در آرزوی یار شد
 یار که آن معدن گنج روان
 یار که آن منبع عین روان
 مطلع حسن ازل یار است یار
 مقتضای عشق ممتد موی او
 ماجرای عشق افزون از هزار
 از زبان حال بودم این مقال
 ای جلالت برده تاب عاشقان

بی حضورت بزم دل آتشکده
چند در آتش گریزم چون فراش
شمع اگر سوزان فروزان نیز هست
ای تو را پروانه شمع آفتاب
اشتیاق آرزوگر دل نواخت
آفتاب احتجابم سوخت جان
آن جهان ناز چون دید این نیاز
تسکر آزار دل زارم نمود
جانم از آن آرزوها دورکرد
عشق آمد عقل را شد پای بند
بسته شد زانوی اشتر زیر بار
شد مهار اظهار عقل ساربان
کاروان در راه میراند فرس
رهنما بانگ جرس بر رهروان
چون جرس بانگ دل زارم شنو
آنکه گوید یارما سنگین دل است
از رخی کان تابدی انوار جان
از دمی کان روح می بخشد همی
در زمانی بی نشان از بیش و کم
اوکه در آنی هزاران دل برد
آنکه آن حسن را آن میدهد
حسن روز افزا نبی آنش ولی
آن همه حسن است جز آن چیست حسن
احسن الله الینا بالولی

خرمن جان را غمت آتش زده
آتش افشان بودمی چون شمع کاش
گرم بزم عشرت هشیار و مست
ای ز رخسار تو در جمع آفتاب
هرچه بودم خوش در این بازی بباخت
الامان ای راحت جان الامان
ناز را قانون دیگرکرد ساز
زننگ آزار از دل زارم زدود
عقل آمد و هم را مقهورکرد
پای بند عقل شد عقلی بلند
بازکرد آن عقله را عقل مهار
ساربان آثار عقد کاروان
رهروان را رهنما لیکن جرس
گوش بر بانگ جرس رهروان
زاری دل از غم یارم شنو
از دل سنگین یارم غافل است
می نماید ظلمت از پرده عیان
جانستان آید دمی بر عالمی
می کند احداث احوثه عدم
دل ز دست اهل دل مشکل برد
عشق اوکی دست آسان میدهد
آن یکی احمد بود آن یک علی
آن همه حسن است جز آن نیست حسن
بارک الله علینا بالعلی

ساقی نامه

ساقیا ای جام تو خورشید تاب
طلعت جام تو ما را ماه نو
ساقیا دستت ید بیضا بود
اهل کبر مسند جان چون ملا
پنجه بیضا برآر از جیب جان
ای صراحیت عصای موسوی
ساحران نفس افکنده جبال
آتش افشان کن ز ثعبانی عصات
ساقیا ای ساغرت آئینه رنگ

یافته از جام تو خورشید تاب
هر شب از جام تو ما را ماه نو
پرتو دستت ید از بیضا برد
با تفرعن یار هر یک بر ملا
محو فرما ظلمت مستکبران
چه عصا بل ازدهای موسوی
هر یکی چون ازدهائی در خیال
تا شود لاشی ز ثعبانی عصات
یافته از ساغرت آئینه رنگ

رونما آئینه‌ها از دست تو
صیقل آئینه دل بسادهات
آئینه جانم شود تا صیقلی
تا زداید از رخ آئینه زنگ
روی بنمائی چو ز آئینه مرا
هر طرف بینم بینم روی تو
آینه خط دلرایت شوم
در نویسم دفتری باوجد و حال

مست آئینه تو و ما مست تو
جوهر آئینه روی سادهاات
ساغری پیمای بریاد علی
تا برآرد از درخت آئینه رنگ
آئینه خانه شود سینه مرا
روکنم هر جا بود رو سوی تو
ترجمان آیت راییت شوم
دفتر هفتم ز جنات وصال

فنا و بقا

این بیان رمزی ز اسرار نهان
دفتر هفتم که هفتم پایه است
مرغ دستان ساز باغ لاله
لاله از عشق و الا الله ز حسن
از فنا و از بقا این امتیاز
امتیاز عشق و حسن ارکرده‌ای
این فنا شامی است صبحش بقا
هر که دم از شی و لاشی میزند
عاشقان پاکباز جان نثار
تا نشد از خویشتن فانی صفی
امتحان آمد ز هایلش برآه
کیست قایل آنکه روبر شجره برد
بار آن شجره همه عز و علاست
گفته بعضی از ائمه راستین
حد هرکسی نیست جز مستشهدان
این شهادت در نیابد هرکسی
جبرئیلش گفت چندین ناله چیست
ناله‌ام ز آن است کز دل برده تاب
ناله‌ام ز آن دلربای دلبر است
ناله‌ام ز آن غمزه غمماز دان
غمزه بگشاید در جور و جفا
با وفا چون گویمش دارد جفا
این جفا باشد نشانی از وفا
ناله‌ام ز آن است کور مايلم
ناله‌ام ز آن است کآخر آمدم

از فنا و از بقا «آرد عیان»
آن فنا اما بقایش مایه است
رمز لا را اندر این دعوی گواه
غیر عشق آمد کسی آگه ز حسن
حسن را با عشق می‌بین امتیاز
از فنا رو در بقا آورده‌ای
این بقا صبحی است بی شام از قفا
اندر این وادی قدم کی میزند
اندر این وادی سراسر «جان نثار»
می‌نشد باقی ربانی صفی
داشت از قایلان ایلش نگاه
خون هاییل ازم آن شجره خورد
آدمی را قوه فقر و فناسست
شجره ممنوعه رتبه ماست این
هرکسش دریافت شد مستشهد آن
تا نیابد محنت دنیا بسی
گفت از قایل دل را ناله نیست
با خیال خویشم از سر برده خواب
کز کسی گردل ربود ازل برست
غمزه‌ها با عشوه‌ها دمساز دان
عشوه اندازد بر او پرده وفا
پر جفا چون خوانمش دارد وفا
بی جفا دارد وفا عین خفا
با وجود او ز خود پا در گلم
گرچه بانعت و مفاخر آمدم

نالهام ز آن است کز خویشم
نالهام ز آن است کز خویشم براند
نالهام ز آن است کز خود رسته کرد
گر بگویم نیستم گوید چه ای
نیست کی دیدی که گوید نیستم
هست از چون و چرا مستغنی است
ای که هست و نیست را جوئی سند
صورت از معنی نمیدانی چه سود
صورت فانی بمعنی باقی است
صورت و معنی است عین یکدگر
گر بقا جوئی ز ساقی باز جوی

اول و آخر چه و چون زیستم
دورکرد از خویش و با خویشم نشاند
رسته کرد از خود بخود وابسته کرد
ور دم از هستی زنم گوید نه ای
هست کی گوید چه باشم چیستم
ذات بیچون صورت این معنی است
صورت و معنیست بس در مستند
معنی از صورت همی دارد نمود
معنی باقی بصورت ساقی است
در فنا و در بقا میکن نظر
غوص دریاکن چه میجوئی ز جوی

ساقی نامه

ساقیا ای جام تو دریا نوال
بر شکست از جام توگریک حباب
ساقیا ای بادهات دریا مزاج
بس رطوبات لزج در تن بود
جرعه ای ز آن جام درکامم رسان
تا روان گردد مصفا باطنم
از زبان دل کنم یاد حیب
ساقیا آن آب آتشناک کو
آسمان مر جرعه ای ز آن یافته
اختران هر یک از آن می کامیاب
چرخ را پیمانه مهر و جام ماه
می پرستان بزم گردون بنگرید
می پرستی گر نمیکردی بروز
شورش ذرات پیداکی شدی
می پرستیدن چه باشد روز چیست
جرعه پیمای بساط ذوالجلال
زین هوا فرمود کز مادرجهان
هرکه آمد از می حق جام گیر
هست چون آن جوجه مرغ تازه بال
بهر طیران ز آشیان آمد بزیر
می شود بازیچه ایشان را همی
محرم صادق معلی ابن خنیس

ای حباب بادهات گردون مثال
آسمان گوئی سراسر شد خراب
قطره ای از آن به مستسقی علاج
دوست دارد آب کش دشمن بود
صحتی بخشا به آرامم رسان
تا سرود عاشقانه سرکنم
گو نگردد آگه از کارم رقیب
آب گرداننده افلاک کو
کاس مان برگرد خود بشتافته
هست از آن آبشان چون قطره تاب
جام پنهان گاهی و پیدا است گاه
دائمش پیمانه پر خون بنگرید
می پرستی ز آن نمیکردی بروز
بی سبب مستور رسواکی شدی
از حقیقت در جهان پرده دریست
صادق آن ساقی بزم لایزال
تا ظهور هادی آخر زمان
کرد مستانه بیان مافی الضمیر
نارسانده بال سرحد کمال
در کف اطفال افتد ناگزیر
وز هلاکش نیست ایشان را غمی
آنکه جاننش رسته بود از لاولیس

از حقیقت چون اذاعه سر نمود
گفت حضرت از خدا رحمت ورا
هان خلیلی با دل پند آورت
از حقیقت شرح تا کی لب ببند
دم فروکش زین مقال بی مجال
از بیان حال خود چندی بگو
تا بینی روی حال خویشتن
گفت رونق را خلیلی نکته دان
گفت خود اهل جهان را بود ننگ
آخرا لامر آتشی از مکر و ریو
شهر ما گفتند بیرونق خوش است
ز آتشی کآن ناکسان افروختند
شعله ای کافروختند آن مدبران
و آن سموم قهر و آن نار و قود
گر مفصل گویم این احوال را
باید اول خود در آتش شد روان
مجملا دادم از آن آتش گذار
شد خلیلی زین نشان رونق مرا
هست تا نام خلیل اندر جهان
ای گلستان چون خلیلت گشته نار
گر نه لطفش شامل حالت بدی
در تن و جان شعله می افروخت
کاش تنها سوختی تن در میان
شکر یزدان کن که با این سوء حال
جان مقیم غرفه امن و امان
شد مقامت مأمن نور و سلام

شد شهید ظلم ز آن قوم عنود
ابتلایش شد اذاعه سر ما
چندگوئی پند و ناید باورت
بنگر استهزا ببین این ریشخند
باش تا یابی مجالی در مقال
آئینه انصاف آور روبـرو
روشننت آید مال خویشتن
کز چه رونق شد خلیلی در جهان
میزدندی هر دم بر شیشه سنگ
شعله ور کردند تلمیذان دیو
جای رونق خوش میان آتش است
بس کسان را خرمن دین سوختند
جان و عرض و مال شد مقبل بر آن
هرکسی را از میان چیزی ربود
گر میرهن سازم این افعال را
از فعال جسم و از احوال جان
چون دم رحمان خلیل روزگار
رونق کارم شد این نام علا
ملک و ملت شاد از ابراهیم خان
از کرامات خلیل روزگار
گر نه جودش کافل بالت شدی
آتش نمرودیان می سوخت
سوختی جان در میانه رایگان
راه بردی سوی جنات وصال
از خلیل وقت خان شه نشان
یعنی ابراهیم بنمودت مقال

سیر و سلوک

در ره سیر و سلوک است این بیان
منت ایزد را که بعد از چند سال
سیر بنمودم به تن در روزگار
در مساجد گاه باعباد یار
در صوامع متقین را گه انیس
گاه باطلاب اندر مدرسه
گاه با میخوارگان در میکده

از هلاک و از نجات قصه خوان
کز قراء و شهر و صحرا و جبال
طیر بنمودم بجان نیل و نهار
در خوانق گاه بر زهاد بار
در تکایا موقنین را گه جلیس
با گمان و وهم و ظن و وسوسه
بر دل آبشخوارشان آتش زده

گاه با سیارگان در بادیه
 گاه با زوارکوی یار یار
 گاه با اهل ورع در زاویه
 گاه با اهل سخن در گفتگو
 گاه با مستهزئین در سیر و گشت
 رو نمودم هر طرف روئی نبود
 آن یکی گفتا عبادت رهنماست
 آن دگر گفتا که در تقوا مبین
 آن دگر گفتا یقین موصل بود
 فرقه‌ای گفتند در تدریس کوش
 هرچه بد مجهول در عالم نخست
 نور حکمت از رخ این فرقه تافت
 مجمعی گفتند باشد رهنمون
 گفته از لطف از شما ای بندگان
 راه عصیانم نیم‌بودی کسی
 معصیت کردند و من از کرم
 بر ظهور رحمت غفرانیم
 آن گروه تازه خلقت از خدا
 در سفر جمعی کشیده ماحضر
 دفع هم و کسب رزق و علم دین
 دیگری گفتا زیارت رونماست
 و آنکه فرموده است حق رب العباد
 بر زیارت در مزار اولیا
 دیگری گفتا ورع خوش هادی است
 دیگری گفتا سخن اصل شرف
 از سخن هر مشکلی آسان شود
 هرکه انسان هرچه در عالم از اوست
 زیر عرش کبریائی گنجهاست
 جوقه‌ای گفتند عالم بی بناست
 دل از این گفتارها پر خون شدم
 نه بسوی کوی اوکس رهنما
 هرچه گفتندم یکایک همدمان
 یافتم از هر یکی خاصیتی
 نیتی چون غیر دلدارم بدل
 نیتی چون غیر جانانم بجان

جان زکار و بارشان در هاویه
 گاه با اغیارگه با یارکار
 نفس گشته بر تورع حاویه
 باوهمیه سو به سو در جستجو
 مدتی عمرم باستهزا گذشت
 رهنمائی هرکسم سوئی نمود
 آن دگر گفتا زهادت روگشاست
 نور ان الله یحب المتقین
 از یقین هرکام دل حاصل شود
 وز تدریس ساغر تأسیس نوش
 شد ز تدریس و تدرسها درست
 هرکه حکمت یافت بس نیکی که یافت
 سوی کوی دوست لولا تذنبون
 جمله فرمان بر بدید از عین جان
 می نمودم خلقتی کایشان بسی
 عفو میکردم از ایشان لاجرم
 در وفور نعمت رحمانیم
 بر ظهور مغفرت مائیم ما
 که فواید پنج باشد در سفر
 کسب آداب و حضور ماجدین
 هر زیارت که مزار اولیاست
 هرکه آمد از خلوص اعتقاد
 از یقین در عرش شد زایر مرا
 راه سوی قرب شه زین وادی است
 جز سخن چیزی نمانده از سلف
 از سخن هر قابلی انسان شود
 هرچه در عالم بود ز آدم از اوست
 کاین زبان شاعرانش در گشاست
 بی بنا را بالله استهزا رواست
 هرکنار از خون دل جیحون شدم
 نه ز روی راه اوکس روگشا
 همدم و هم‌راه گشتم دردم آن
 تافتم در دل ز هر یک نیتی
 می نبودی از همه شد مشغول
 می نبودی از همه شد برکران

از عمارت رو بـویران آمدم
 چون بـویران آمدم ویران شدم
 دیدم آنجا خوش گروهی بینوا
 روز و شب محو و لوله حیران و مست
 نه ز خورد و خواب در غفلت بگير
 مستقیم اندر بلایا و محن
 عاشقان جان نثار خسته دل
 بر زبان عام قوم ضالین
 سر بسر سرباز در راه حبیب
 بی می و مطرب همه مست و ملنگ
 با همه کس در همه بازی درست
 هرکسی از ظن خود شد یارشان
 هرکسی دادی به ایشان نسبتی
 با همه زاری و عجز و انکسار
 پس زبان حال و اشد از سئوال
 کاین همه نسبت چه باشد بر شما
 باز گوئیدم که مشکل اوفتاد
 گفت مردی از میان کاین پاک دین
 که دهند این جمله را نسبت به او
 لب چو بستم باز کردندم روان
 پرده از رخسار جانان باز شد
 پرده از دیدار دلبر بر افتاد
 برد از یادم همه اسنادها
 آن اسانیدی که میدادندشان
 چون نشان ناوک بهتان شدم
 روشنم شد هرکه جانانش نیست
 عاقبت از گردش چرخ اسیر
 یعنی افتادم بقید خان و مان
 از ابی اسحق خوان اطعمه
 «این زمان در چنگ چنگالم اسیر
 «روح روغن نفس خرما جسم نان
 پنجه سود و زیان برتافتم
 شد مقام منزل نور و سلام
 سلطنت بادش مخلصد لایزال
 او که باشد محیی آثار عدل

ناگهان سوی فقیران آمدم
 فارغ از عقل و دل و از جان شدم
 بی سر و پا بسته از دام هوا
 در پرستش جان ولی جانان پرست
 نه ز آب و تاب بر صورت اسیر
 مستجیر فضل رب ذوالمنن
 صادقان عهد آن پیمان گسل
 در بیان خاص بر حق دالین
 جمله را در راه سربازی نصیب
 بی نیاز از باده انگور و بنگ
 لیک کس بر رازشان راهی نجست
 وز درونشان کس نجست اسرارشان
 نیک یا بد سنتی یا بد عتی
 یافتم چون در حریم خاص بار
 عرض کردم از بیان شرح حال
 از چه باشد بر شما این ماجرا
 از کجا کار شما و این استناد
 آن زمان آگه شود جاننش از این
 این زمان بگذار کو گفت و شنو
 بر رخ دل باب روضات جانان
 جان اسیر حسن آن جانباز شد
 دل بقید عشق آن دلبر افتاد
 داد بر بادم همه بنیادهای
 هریکی شد ناوک و جانم نشان
 بی نیاز از جان بی جانان شدم
 در تن بی عافیت جانیش نیست
 در کف آوارگی گشتم اسیر
 بود باقی بر وجود این امتحان
 این نوا خوانم بروز و شب همه
 میخورم مالش ز هر برنا و پیر»
 چنگ مالم پنجه سود و زیان»
 سوی جنات وصال اشتافتم
 در زمان سعد خان جم غلام
 حق سلطان علی جل جلال
 تا بد از آثار او انوار عدل

احتسابش آیه صدق و ثواب
 دست او ابريست بهرش قطره‌ای
 از عطایش چشم دریا آبگیر
 آن بگیرد آب و بخشد عقد در
 آب مروارید آرد چشم آن
 عرصه رزمش چو نیران جزا
 دشمنان در قلبشان آتش از آن
 ساغرش جمشید را آئینه ساز
 هیبتش بر آسمان پرداخته
 توسنش را پله شرق آمد ز غرب
 سروران از دست دادش جام گیر
 سرکشان را لطف خاصش قید و بند
 منشیان را لب ز مدحش لعل بار
 عاجز از مدحش بیان ناطقه
 ابلق ایام تا باشد جهان
 در سینه تاریخ آتیه بخیر
 غرفه امن و امان ز آن یافتم
 لطف شاهان غرفه امن و امان
 روضه آن رشک طور ایمن است
 منزل آن غیبت خلد برین
 بقعه آن قبله اهل دعا
 ان تعدوانعمت الله را بخوان
 نعمت الله کیست فرزند علی
 نعمت الله آنکه نور الدین بود
 نعمت الله مشرق شمس شهود
 نعمت الله آفتاب شرع و دین
 نعمت الله در طریقت پیشوا
 نعمت الله در حقیقت حق پرست
 نعمت الله فانی از خویش آمده
 نعمت الله فانی فی الله خوان
 نعمت الله مخزن گنج بقا
 نعمت الله مطلق از بند هوا
 نعمت الهی به نعمت مستحق
 نعمت الله دست حق را آستین
 حسب حال خویشان این فرد گفت

انتقامش شحنة روز حساب
 روی او مهریست بهرش ذره‌ای
 از سخایش دست مفلس تاب گیر
 آن بگیرد تاب و بخشد زرچو خور
 عقد مروارید بدارد آن روان
 گلشن بزمش چو جنات علا
 دوستان در جان از آن روح روان
 سارمش خورشید را آئینه باز
 صولتش بر اختران تیغ آخته
 ناوکش را چله برق آمد به حرب
 خسروان از فکر رادش کام گیر
 گردن آزادگانش درکمند
 ناظمان را کف ز جودش در نثار
 قاصر از وصفش زبان ناطقه
 اشهب اقبال بادش زیران
 کش بود هر سال آتیه بخیر
 جانب باغ جنان بشتافتیم
 قصر ماهان منظر باغ جنان
 بیضه خورشید آن را روزن است
 جدول آن منبع ماء معین
 نعمت اللهش ز هر رو بیحصا
 آیت تعظیم ذات جود آن
 نعمت الله است در عالم ولی
 لمعه‌ای ز انوار رویش این بود
 نعمت الله مطلع مهر وجود
 نعمت الله نور چشم شاه بین
 نعمت الله در معارف رهنما
 نعمت الله جام توحیدش بدست
 نعمت الله شاه و درویش آمده
 نعمت الله باقی بالله دان
 نعمت الله منبع بحر لقا
 نعمت الله رونق بزم هدا
 نعمت الهی ز نعمت مستحق
 واذکروا میثاقه حق و یقین
 این گهر از لجه اسرار سفت

نعمت از الله کی گردد جدا»
 نیست جامی گرچه خالی زین مدام
 اذکر الله علی آلاءه

«نعمت الله است دائم با خدا
 شکر این نعمت که را شاید تمام
 اشکر الله علی نعمائیه

ساقی نامه

تا ز قانون نعمم آرم نغم
 نعمت میخوارگانت جام جان
 فارغ از انعام خاص و عام کن
 ربنای بلغ لنا آمالنا
 بی افاضه جام تو بیحاصل است
 آن ز فیض جام تو با رونق است
 شور مستی می پرستان را شود
 تا برآرم ناله چون نی ساقیا
 خوش سرایم نغمه سجاد را
 باده پیمای آمد از جام دعا
 ساقی عشاق می باشد مدام
 با قیام و با رکوع و با سجود
 شاهد بزمش شهید کربلا
 آنکه ثارش را بود مشهود ثار
 دمبدم دمساز عشاق از بلا
 سرفراز افسر فرمان حسین
 گفت دست برداز این بازی ز تست
 هرچه میخواهی نمایم برقرار
 جان بود مشغول تا یوم القیام
 سلسله جاری شد از آن لاجرم
 مرد باید تا کند این نکته غور
 تا قیامت در میان این داستان
 گر ز کین مقتول یا مسموم شد
 کز حقیقت ثارشه ثار الله است
 رحمة الله لمن و الابهیم
 قطب عالم قصر هستی را عماد
 شش جهت را ذات آن رکنی مبین
 سرکنم مستانه سر قانون شوق
 نعمت عامش بگیتی شامله
 کآن سرآب است و همه در دو سراب

ساقیا جامی بشکرانه نعم
 ای ولی نعمت میخوارگهان
 جرعه خاصم از آن انعام کن
 نعمت جام تو هست آمال ما
 آرزوهایمان مناجات دل است
 آرزوهایمان مناجات حق است
 آن مناجاتی که مستان را بود
 ساغری چندم پیایی ساقیا
 تا نوا خوانان شوم عباد را
 کیست سجاد آنکه از شوق لقا
 آنکه در این بزم از این می بر دوام
 آنکه در این محفل از عین شهود
 باده پیمودی ز جام ابیتلا
 وه چه شاهد مشهد و مشهود یار
 عاشق جانباز مشتاق لقا
 یکه تاز عرصه قربان حسین
 یار چون دیدش بسر بازی درست
 گوی مردی برده ای کز اقتدار
 گفت میخواهم در این بازی مدام
 مسئلت را یار دادش از کرم
 سلسله جاریست زین بازی بدور
 این شهادت تا قیامت در میان
 هر شهیدی کز جهان مظلوم شد
 در حقیقت ثار آن ثارشه است
 لعنة الله لمن عادا بهم
 کیست سجاد آن علی زین العباد
 مظهر چارم علی دویمین
 رو سوی میخانه اش آرم بذوق
 وه چه میخانه صحیفه کامله
 پرکنم پیمانه ها از آن شراب

می فرو ریزم بساغر رنگ رنگ
 آئینه سازی کنم انوار را
 ناظم عقد دراری خوش آب
 ازیبم معنی صدفها آورم
 اولا تحمید سلطانی کنم
 این بود تحمید و تمجید اله
 حمد آن اول که نبود اولی
 حمد آن آخر که نبود آخری
 قاصر از دیدار او ابصار ما
 قدرتش شد ابتداء خلقها
 اختراع و ابتداء امری محال
 وین عجب هر دو بعالم منتشر
 ابتداء ماست نعل واژگون
 راه بین در واژگون وارون رود
 پس ز ارادت داد ایشان را سلوک
 نه کسی تأخیر آن را مالک است
 هر که را دارد مقدم قادر است
 اقتدار او را و ما را اختیار
 پس بهر روحی ز ایشان قسم داد
 کم نگردد هر که را داده زیاد
 در حیات هر که وقتی درنوشت
 تا رود سویش ز جان ایام عمر
 تا رسد اقصی اثر بنوشته را
 قبض کردش سوی مدعوالیه
 از ثواب وافر و غفاریش
 تا جزا بدهد بدان را از عمل
 این بود آثار عدلش بیش و کم
 کس نمی یارد کند ز او بازخواست
 حمد شاهی کز جلال سلطنت
 معرفه حمدش هر آنچه احسان نمود
 از بلوغ منت و اکثار آن
 می نمودندی تصرف در منن
 توسعه در رزقشان می یافتند
 گر چنین بودند بیرون میشدند
 جانب حد بهایم جان دوان

تا زخم بر ساغر جمشید سنگ
 آئینه سازی کنم اسرار را
 راقم نظم معانی لباب
 جیب جان پر لؤلؤ لالا کنم
 بعدها تمجید سبحانی کنم
 این بود شکر عطای پادشاه
 پیش از آن سبحانه الفرد العلی
 بعد از آن از آخر و اول بری
 عاجز از اوصاف او گفتار ما
 در مشیت اختراع ماسوا
 بی مشیت قدرتش جل جلال
 ماهی الا لامر قدر قدر
 اختراع ماست طاس سرنگون
 اهل رازش سرنگون مشحون شود
 در سیل دوستی حب الملوک
 نه کسی تقدیم آن را سالک است
 هر که را دارد مؤخر داور است
 اختیار ما ز شأن اقتدار
 قوه معلومی بهر صنفی نهاد
 بیش ناید گر کسی را کم بداد
 کرد حدی هر کسی را سرنوشت
 تا شود سویش دوان اعوام دهر
 تا حساب عمر آید آخر
 از وصول مالیه و ما علیه
 از عقاب آخر و قهاریش
 تا شود احسن به نیکان حاصل
 این بود اظهار آلا و نعم
 هر که را خواهد کند او بازخواست
 گر کند حبس از عبادش معرفت
 باب انعامش از آن احسان گشود
 از سبوع نعمت و اظهار آن
 می نکردندی سپاس ذوالمنن
 در ره شکرش نمی اشتافتند
 از حد انسانیت خوار و نژند
 بلکه ادنی از بهایم جانشان

همچنانکه وصف رفته در کتاب نیستند الا کالانعام آن فریق غافلانند آن گروه از بیش و کم حمد سبحان عظیم ذی الجلال بر رخ ما باب عرفان کرد باز باب دانش از ربوبیت گشاد خالص آمد در ره توحید جان نغمه حمدی کز آن در روزگار برقه حمدی که سازد باضیا راه مبعث را بجان آسان کند موقوف اشهاد چون آید ز رب هر که هر چه کرده دریابد جزا روز موعودی که از بس داروگیر ناصری نبود بجز دست علی محضر حمدی که چون بالا رود مطلع حمدی که نور چشم ماست روسفید آئیم از آن روزی که هست جذبۀ حمدی که از نار الیم آن سپاسی که ملایک را بر آن اندر آن دار اقامت لایزول حمد محسن را کز احسان برگزید طبیات رزق ما را رزق کرد جمله خلق از قدرتش منقاد ما حمد آن یاری که بست آن مهرکیش طاقت ما کو برای شکر او صانعی را حمد کآلتهای تمام بهره ور کرده به ارواح حیات کرده از روح القدس تنزیه همان با امان از روح ایمان جان و دل روح قوه کآن بود بهر جهاد روح شهوت کآن ز لذات است اصل مؤتلف فرموده با روح البدن روح قدسی خاص نزدیکان همین و آن سه ز اصحاب الشمال و از دواب کامیاب از چهار اصحاب الیمین

آن کتاب محکم فصل الخطاب بلکه گمراه تر از ایشان در طریق غافلان از شکر اظهار نعم کز کمال جود و اظهار جمال کردمان الهام شکر بی نیاز رهنما اخلاص در توحید داد دور کرد الحاد تردید از میان هست خوشنودی و عفو کردگار آن سیاهیهای بر رخ را بما منزلات دل شریف الشان کند یوم تجزی کل نفس ما کسب نیست ظلم این عدل باشد از خدا مولی از مولی نیابد دستگیر هوشیار آن سرکه سرمست علی در رقم مشهور نزدیکان شود اندر آن روزی که خیره چشماست رویها تیره جسدها هار و پست سازد آزاد و کند جار کریم ازدحام آریم با پیغمبران اندر آن جای کرامت لا تحول بهر ما نیکوئی و نیک آفرید برتری در ذات ما بنهاد فرد بهر ما از عزتش طاعت نما باب حاجت را بما جز سوی خویش کی بر آئیم از ادای شکر او بهر قبض و بسط ما داده انتظام برگزیده بر جمیع کاینات از علوم کل شی تنیهمان بندگی را از دل و جان مشغول بهر تدبیر معاش و رزق داد روح قوت روح ایمان راست وصل تا از آن بر پا بود افعال تن روح الایمان آن اصحاب الیمین و آن مقرب دان ز خمسه کامیاب سه ز اصحاب الشمال و کافرین

جارجیه اعمال در ما ثبت فرد
بی نیازی دادمان از فضل و جود
پس بفرمان در اطاعت امر کرد
نهی کرد و امتحان شکر بود
وز طریق امر او بر ما کنار
عاجلا میل عقاب ما نکرد
بل تانی کردمان از رحمتش
کرد با ما حلیم از راه کرم
حمد توایی که بر ما رهنما
گر نبودی فضل او کی می نمود
فضل او را گرنه واثق می شدیم
غیر توبه کز بلا آید براه
شد هر آئینه بلایش نزد ما
من او بر ما عظیم این توبه کرد
کی چنین بد سنت پیشینان
کرد وضع از ما ز راه لطف و جود
جز بقدر وسع تکلیفی نکرد
حجتی بر ما فرو نگذاشته
هالک از ما آنکه از او راغب است
حمد مر او را به آنچه طالبین
از ملایک آنچه اقرب باشدش
هر که را خوشنودتر از شاکرین
گوهر حمدی که آید در بها
همچو فضل رب ما بر ما سواه
حمد مر او را بجای این نعم
هم بجمله بنندگان از سابقان
عد آنچه علم او گشته محیط
جای هر یک ز آن عدد اضعاف آن
آنچه سوی متتهایش نیست حد
غایتش را نارسا پای خیال
وصله سوی طاعت و عفوش بود
هم وسیله سوی غفرانش شود
حافظ و حامی بود از نقمتش
آن سپاسی که ظهیر طاعت است
تاویه حق را نکو یاور بود

طیبات رزق بر ما ثبت کرد
علم ربانی عطا کرد از شهود
تا ببیند طاعت مردان مرد
کز کدامین شکر آید در شهود
بر متون زجر او گشته سوار
آجلا قصد عذاب ما نکرد
بازگشت ما غرض از رافتش
وز کرم نگشودمان باب نقم
آمد و از توبه آمد روگشا
ره نمائی توبه بر درگاه جود
از کجا بر توبه شایق می شدیم
بنده را کو رهنما سوی اله
نیک از این توبه مشکل گشا
فضل او بر ما جسیم این توبه کرد
در مقام توبه کردی قتلشان
آنچه ما را طاقش در جان نبود
جز براه یسر تعریفی نکرد
حاجت عذر از میان برداشته
ناجی از ما آنکه او را طالب است
حمد گویند از سماوات و زمین
از خلایق آنچه اکرم آیدش
هر که او مقبول تر از ذاکرین
فاضل حمد همه خلق خدا
همچو حمد الله بر ذات اله
که بما انعام فرمود از کرم
هم بزمیره مخلصان از لاحقان
از همه اشیا مرکب یا بسیط
سرمدی تا روز محشر جاودان
آنچه را عدش نیاید در عدد
مدتش را انقطاع امری محال
سوی رضوانش سبب را مستند
هم طریقه سوی جناتش بود
ایمنی بخش از غضب و زهیبتش
حاجز و مانع ز هر معصیت است
در وظیفه حق حق یاور شود

اولیا را روسفید آئیم از آن
از سیوف دشمنان او شهید
او مجید است و علی ذوالجلال
از شهادت رتبه‌ای برتر اگر
شاهد حمد آن شهادت را نشان
حامد من نعمة الرب صمد

آن سپاسی که سعید آئیم از آن
واصل نظم شهیدان سعید
او حمید است و ولی لایزال
ای که داری قلب روشن در نگر
بودی آن را بعد از آن کردی بیان
سلم الله علیه ما حمد

درود بر پیغمبر(ص)

کز ودود این بر محمد و آل اوست
از محمد و آل او خیر العباد
بر امم سادات و قادات امام
هم قرون سالفه از اقتدار
نیست گر باشد عظیم القدر و شان
هیچ چیز از چه صغیر است و نهان
بر جمیع ما خلق از ممکنات
غالب از منش بجمله کافین
شاهد ما شد رسول از این نمط
بر محمد و آل ای رب احد
آن نجیب خلق از حسن و کمال
آن کلید برکتش بی ریب و ضیر
بهر امرت داشته در روز و شب
سوی تو با خاصان قربتش
وز رحم ببرد در احیای دین
از جحود و خواند دوران را به پیش
اقربین را خود عدو ز انکار تو
در تعب از دعوت اقرار رب
سوی غربت شد به این زنجیر و بند
وز انیس و قوم و خویش و خانمان
خواست یاری از تو بر کفر و جحود
تا تمامی یافت امر درست ز آن
یافت قوه ضعفش از یاری خدا
پس هجوم آوردشان در جایگاه
تا ردیف کلمات آمد علو
گرچه بد مکروه این بر مشرکین
زین تعبها کآمدش پنهان زپند

این درودی بر محمد و آل اوست
حمد او را که بما منت نهاد
تصلیه بر او و بر آل گرام
امتان ماضیه زین برکنار
اقتداری که ز چیزی ناتوان
اقتداری که نگردد فوت از آن
کرد بر ما ختم فیض کاینات
کرد ما را شاهدین بر منکرین
شاهد ناسیم ما امت وسط
یا الهی بس درودت بیعده
آن امین وحی حق جل جلال
پیشوای رحمت و قائد بخیر
همچنانکه جان و تن را در تعب
دشمنی را کرده ظاهر دعوتش
در رضای تو بجننگ اقرین
دورکرد از خویش نزدیکان و خویش
ابعدین را شد ولی در کار تو
خود ز تبلیغ رسالت در تعب
اهل دعوت را همی مشغول پند
دور شد از موطن رحلتش روان
خواستش جز عزت دینت نبود
تا مهیا شد بقصد دشمنان
پس به استفتاح امرت شد پیا
در میان ملکشان شد با سپاه
تا ظهور امر تو بنمود رو
مشرکون را گرچه بد مکروه این
یا الهی جاه او فرما بلند

تا مماثل نبودش در مرتبت
 و اشناسانش بجمله اولیات
 و آن شفاعات نکو یوم القیام
 اکرم از آنچش نمودی سرفراز
 ای وفای قول در آیات تو
 پس تو ذوالفضل العظیمی تو شهی

تا مساوی نایبش در منزلت
 نه ز نزدیکان ملک نه انییات
 ز آل پاک و امت خاص کرام
 اعظم از آنچش نمودی وعده باز
 ای نفاذ امر خاص ذات تو
 ای که بدها را بسی نیکی دهی

درود بر ملائکه مقرب

بر ملایک از مقرب هر که بود
 که ز تسبیح توشان نبود فتور
 نَز عبادات کلالست بارشان
 نَز تجر در توشان غفلت بکار
 شاخصش دیده ز جام امر مست
 در خلول امر تو در انتظار
 خفتگان گور را صرعی همی
 از تو میکائیل آن ذات رفیع
 آن مطاع اهل افلاک و مکین
 بر همه اهل زمین و آسمان
 بر ملکه های حجابات جلی

حاملین عرش راهست این درود
 حاملین عرشت ای رب شکور
 نه ز تقدیست ملالت یارشان
 نه به امرت کرده تقصیر اختیار
 صاحب صوت سرافیل آنکه هست
 منتظر از توبه اذن امرکار
 تا کند آگاه از یک دم دمی
 صاحب جاه و مقامات رفیع
 مهبط وحی تو جبریل امین
 نزد تو وز قرب تو قربت رسان
 و مر آن روحی که می باشد علی

حجابها

هست تفصیلی که میسازم رقم
 کاینچنین تفصیل فرمود از شهود
 ثانی آنها کمش سبعون شده
 در مسیر افتاده خمسائة عام
 هست هفتاد الف ذوالقوه متین
 قوتین دو کمران ثابتن
 بعض آنها نار و بعضی دودکور
 بعض ضوء و بعض ریگ و کوه سعد
 بعضی انها و حجاب اندر حجاب
 سیر سبعین الف خود بدهد نشان
 که بود ستون و هریک را وکیل
 بین هریک را همین عدت نشان
 پس سرادق عظمت قدس علا
 پس سرادق نور ابیض بعد از آن

از حجب توضیحی آمد در قلم
 از امیرالمؤمنین سلطان جود
 اول آنها همه هفت آمده
 و ان حجب را غلظت و بین هر کدام
 هر حجابی را ملایک حاجین
 قوت هر یک مساوی قوتین
 و آن حجب بعضی است ظلمت بعض نور
 بعضی ابر و بعض برق و بعض رعد
 بعضی از آنها عجاج و بعض آب
 مختلف هست این حجب وز غلظشان
 پس سرادقهای سلطان جلیل
 هست سبعون الف از افرشتگان
 پس سرادق فخر و دیگر کبریا
 پس سرادقهای جبروتی نشان

پس سرادقهای وحدانیت است
 پس حجابی که بود اعلا بنام
 گفت پس او را عمرکای بوالحسن
 بهر آن روزی که در آن روز ما
 گفت ابن الفارسی کاین پرده‌ها
 نز پس این پرده‌ها پرده نشین
 لامکان را کو مکان و پرده چیست
 خلق را کی قدرت تقدیر این
 هان خلیلی زین بیان رمازکو
 با بصیرت هر که جانش هست یار
 هر که را چشم حقیقت وا نشد
 هم مرآن روحی که آن از امر تست
 حضرت صادق چنین فرموده است
 گفت روح الامر خلق اعظمی است
 با کسی از من مضی جز با حیب
 ربنّا صلّ علیهم و علی
 آن امینان رسالات بجسد
 ماندگی نبود قرینشان در امور
 در خشوع ابصارشان اندر حضور
 طول رغبتشان بجان فیما لدیک
 از بزرگی و زکمال کبریات
 آن ملایک کز نظر سوی جحیم
 همزبان گویند سبحان الزکی
 بس درود از تو بر ایشان باد و باد
 حاملان غیب سوی انبیات
 آن ملایک که نمودی خاص خود
 جایشان دادی در اطباق سما
 تا که امرت بر قیام آرد قیام
 و آن موکلهای باران و سحاب
 شایعان برف و باران بر زمین
 هم موکلهای کهسار ارتباط
 هم موکلهای مکیال مطر
 هم رسولانت سوی اهل زمین
 هم به کتاب کرام نیک ذات
 بر فرشته مرگ و بر اعوان او

سیر سبعین الف شان کمیت است
 منقضی شد چون رسید اینجا کلام
 باز هشتی مابقی را در سخن
 می‌نیمیمت که گوئی ما اجرا
 بسته بر عظمت علوکبریا
 ذات هو باشد تعالی الله از این
 از مکان و پرده وصفش ملحدیست
 فتعالی الله رب العالمین
 رمز این تیان که داند بازگو
 باز یابد زین مراتب رمز کار
 از علی سوی علی اعلا نشد
 امرها ز آن امر از امرت درست
 زنگ این مشکل ز دل بزدوده است
 اعظم از جبریل و میکائیل نیست
 برائمه نیز می‌باشد مجیب
 آن فرشته‌های سکان سما
 که نگرده رنجشان حاصل ز جد
 وز امور هیچشان وهن و فتور
 قصدشان انوار تو نزدیک و دور
 مولعان در ذکر آلائی تولیک
 خاکساران وز جلال جملہ مات
 اهل عصیان را در آن نار الیم
 جانی‌اوردیم حق بندگی
 خاصه بر روحانیان قرب شاد
 آن امینان وحی را بر کاینات
 بی نیاز از خواب و خور ز اخلاص خود
 در نواحی سماوات علا
 وعده وعد و وعید آید تمام
 با سحاب و رعد از ایشان آب و تاب
 بر خزاین باده‌ها از خازنین
 هم معرقهای مثقال می‌آه
 هر مطرکان را طلاطم بیشتر
 از بلای خیر و شر بر آدمین
 هم به حفاظ کتاب کاینات
 بر نکیر و منکر آداب جو

بر بشیر و بر مبشر از غفور
 طایفان بیت معمور از جهان
 آن ملایک کانچه فرمانت بود
 قایلان اهل جنت را سلام
 و آنچه را ذکرش نیاید در زبان
 از تو و معلوم نبود امر او
 و آنکه از ایشان بعالم مشرفند
 اندر آن روزی که آید هرکسی
 صل یا رب علیهم آن درود
 یا الهی چون درودت بر مزید
 هم رسانیدی ز ما بایشان درود
 که گشودی ز آن بما از قول راد

هم برومان مخبر اهل قبور
 مالک و رضوان و خدام جنان
 سر نیچند و کنند از جهد و جد
 ملقیان اهل دوزخ را به سام
 و آنچه را معلوم ما نبود مکان
 در هوا و در زمین و آب جو
 در عوالم امر تو بیچون و چند
 قائم و شاهد به کار خود بسی
 که فزاید برکرامتشان ز جود
 بر ملایک بر رسل یک یک رسید
 بس بر ایشان کن درود از عین جود
 در مناقب تو کریمی و جواد

درود بر اتباع رسل

این درود آمد بر اتباع رسل
 یا الهی تابعین مرسلمین
 برگواهی غیب از امر رشاد
 جمله مشتاق لقای مرسلمین
 که در ایشان از رسولی رهنما
 از زمان آدم آن خصاص ولی
 ازائمه رهنما سوی هدا
 یادشان بنمای از غفران همی
 یا رب اصحاب محمد را خصوص
 آن کسانی کز ره احسان شدند
 خدمتش را با شتاب از فخر و شوق
 از رسالت گوشزد تا کردشان
 از پی اظهار کلمه حق او
 فارغ از ازواج و اولاد آمدند
 در ثبوت حجت پیغمبری
 منظوی جان در محبت تو بتو
 چنگ چون در عروء حبش زدند
 از عشایر هجرت آمد در میان
 پس خداوند از راه التفات
 کز فراموشان نمانند از حضور
 ز آنچه را در راه تو بگذاشتند

بر مصدقهایشان اندر سبیل
 و آن مصدقهایشان ز اهل یقین
 نزد تکذیب معارض از عناد
 هر زمانی از ره تحقیق و دین
 داشتی بر پا دلیلی بر هدا
 تا زمان خاتم آن یار علی
 پیشوا و قاید اهل تقا
 شادشان فرمای از رضوان همی
 حسن یاریشان بختم دل فصوص
 یاریش را از دل و جان آمدند
 دعوتش را مستجیب از وجد و ذوق
 چشم بستند از عیال و خانمان
 تا شود ملک از ظهورش کامجو
 قاتل آبا و از اینا شدند
 در ظهور دعوت داد آوری
 محتوی دل بر مودت سو بسو
 چون بسایه قربتش ساکن شدند
 اقربا را جان ز قربت برکران
 سوی ایشان بنگر از عین رضات
 ای فراموشی ز اوصاف تو دور
 و آنچه را از امر تو برداشتند

جامعان خلق گشته بر درت
 سعیشان مشکور دار از هجر جان
 وز سعه بیرون شدن در راه دین
 و آن کسان که پیشی از تو یافتند
 وصل از احسان کن به ایشان رینا
 آن کسان کز صدق گویند و صفا
 که ز ما سبقت به ایمان داشتند
 در گذشته از جهان بر قلب صاف
 نه زریبی در بصیرتشان خلل
 پیرو آثار ایشان با یقین
 مؤمنین را نیک دادندی پناه
 یا الهی تابعان این گروه
 دین ایشان دین ایشان بی نفاق
 مقتفی نه متهم بر پیشوا
 تابعین این گروه تابعین
 صل یارب علیهم وعلی
 و بر آنان کت مطیع و بنده اند
 از معاصی و انگشائی بهرشان
 بازداریشان به آن ازکید جان
 وز طواریق روز و شب داری نگاه
 آوری مبعوثشان بر اعتقاد
 طامع اندر آنچه می باشد ترا
 تا که آیند ز جان رغبت کنان
 زهد بخشیشان ز وسع با عجل
 مستعد زندگی از بعد موت
 عافیت بخشی به آن از فتنه ها
 جای بدهیشان سوی امن و امان
 ای که از نورت نگرده منقضی
 بر محمد و آل او رحمت رسان
 ای که باشد گنجهای رحمت
 بر محمد و آل او رحمت رسان
 ای بریده از رخت تار نظر
 بر محمد و آل او رحمت رسان
 ای که باشد از جلال کبریات
 بر محمد و آل او رحمت رسان

داعیان سوی تو با پیغمبرت
 در ره تو از دیار و خانمان
 سوی تنگی معیشت از یقین
 در ره اعزاز دین بشناختند
 و صله احسان به احسان رینا
 رینا اغفرلنا و خواننا
 سوی تو میل از دل و جان داشتند
 عاشقان جان فدای بیگزاف
 نه ز شکی اختلاج اندر عمل
 با یقین روشن و نور مبین
 ناصر ایشان ز صدق و قصد راه
 کز ره احسان نشد جانیشان ستوه
 راه ایشان راه ایشان باتفاق
 ز آنچه ایشان را رسید از اهدا
 تابعین ز امروزشان تا روز دین
 جمله ازواج و بر ذریه ها
 آن درودی که از آن عصمت برند
 باب وسعتها بروضات جنان
 یارشان باشی ز یاریشان بجان
 غیر آن طارق که خیر آرد بر راه
 از تو با حسن امید و جان شاد
 تارک از هر چیز نزد بنده ها
 تا که آید از توشان رهبت بجان
 دوست سازیشان عمل بهر اجل
 سازی آسان کربهاشان وقت فوت
 از ورود آتش و طول بلا
 از مقیل متقین اندر جهان
 هر عجایب کز عظم آمد مضمی
 وز نقم آزادمان فرما به آن
 لایزال از لقای رحمت
 بهره ما کن نصیبی اندر آن
 دور از دید تو دیدار نظر
 کام ما را باده قربت چشان
 بر رخ قدرت همه اخطار مات
 وز کرامت با خطر دریابمان

ای که ظاهر هستت از باطن خبر
 بر محمد و آل او رحمت رسان
 بی نیازی بخشش ما را ربنای
 کافی ما باش با وصل عطا
 تا که جان رغبت نیارد سوی کس
 تا بدل وحشت نیارد بخل کس
 یا الهی ای حکیم غیب دان
 کید فرما بهر ما بر دشمنان
 مکرکن از یاری ما بر عدو
 بخش دولت بهر ما بر دوستان
 تصلیه کن بر محمد و آل آن
 حفظ کن ما را به استحفاظ نور
 هر که را از تو وقایت سالم است
 هر که را قرب تو شد حاصل بجان
 ای مساکینت سلاطین در وجود
 بر محمد و آل او رحمت رسان
 جان ما از صید شیطان باز دار
 جز بفضل قوتت ای کار ساز
 پس محمد و آل را فرما درود
 ای عطا داران عالم باعطیات
 پس محمد و آل را فرما درود
 جز تو نبود مهتدین را اهتدا
 پس محمد و آل را فرما درود
 هر که را مولا توئی و راهبر
 هر که را نقد عطایت کرد خاص
 هر که را آمد هدایت رهنما
 پس محمد و آل را رحمت رسان
 بی نیاز از غیر خود ز ارفاد خویش
 یا الهی بر محمد و آل آن
 وز کرم فرما سلامت قلب ما
 جسمها در شکر نعمت ناتوان
 یا الهی بر محمد و آل آن
 وز دعوات سوی خود گردانمان
 وز خواص خاصین نزدیک خویش
 ساقیا ای عکس جامت از ضیا

باطن از ظاهر برت تابنده تر
 جان ما رسوا مکن پس زین و آن
 با سخایت از سخای اسـخـیا
 از بلای وحشت بخل و غطا
 نعمت بذل تو جان را سود بس
 وصله فضل تو دل را انس بس
 بر محمد و آل او رحمت رسان
 نه که بر ما کید از ایشان رسان
 نه که گردد عاید ما مکر او
 نه که صرف دشمنان سازند آن
 پس وقایت جان ما کن ز امتحان
 رهنمای قرب و از دوریت دور
 و آنکه را از تو هدایت عالم است
 سالم است و عالم است و غانم آن
 ای شیاطینت مساکین در نمود
 و اکفنا حد بلایاء الزمان
 خان ما از قهر سلطان بازدار
 در جهان کس رانگشته کار ساز
 و اکتفای کار ما فرما ز جود
 سایلان رافیض بخشش از حسن ذات
 وز عطا بر جان ما بخشا وجود
 جز بنور وجه تو راه هدا
 رهنما فرما بمان نور شهود
 نیست از خذلان خزالش ضرر
 نیستش از منع مناع انتقاص
 ندارد اضلال مضلینش غوا
 و ارهان ما را بعزت از کسان
 رهنمای راه حق زار شاد خویش
 هر زمان بفرست رحمت بیکران
 ملتزم در ذکر تعظیم خدا
 بر زبانها وصف منت توأمان
 رحمتت بفرست بیحد جاودان
 از هدات دالین بر تو ز جان
 ای ز هر بخشنده ای رحم تو بیش
 نور چشم عاشقان صبح و مسا

مطربا ای ساز چنگت زیرو زار
 ساقیا ای آفتاب عاشقان
 مطربا ای راحت جانها دمت
 عاشقان لب تشنه جام تواند
 ای زکامت نای هستی دم رسان
 کام بگشا ای روان مشتاق را
 تا کنم مستانه سر صبح و مسا
 حمد شاهنشاه ملک اقتدار
 آنکه بنهاده تمیز اندر میان
 شکل چه این صورت پاکی سرشت
 جان چه آن مطلوب روضات جنان
 شکل از این معنی است جان قالبیت
 یار یکدیگر چو روز و شب مدام
 هر یکی را حد محدودی نوشت
 آن از این گیرد تمتع این از آن
 بندگان اخلاق نیک و بد ترا
 گسترید از بهر ایشان مهد شب
 کرد آن را بر تن و جانیشان لباس
 تا بود آرامگه آن بهریشان
 و آفرید از بهریشان نور نهار
 تا عیان یابند از آن اسباب رزق
 در زمینش تا شوند از سایران
 دو جهان رمز آمد از غیب و شهود
 تا شود اخبارشان ظاهر بدین
 تا بیند کز صمیم قلب و جان
 در مراتب فرضهایش چون بوند
 تا جزا بدهد به بدکاران مرآن
 تا کند ز احسان به احسان پیشگان
 احسن احسان صراط مستقیم
 آن صراط راست چه وجه الله است
 رینا بنمای ما را راه راست
 موصل شهر هدا نور امام
 پس ستایش مرتو را ای پادشاه
 ز آنچه آوردی برون از ظلمه نور
 از مطالب قوتها از آن بصیر

قوت جان بیدلان لیل و نهار
 شوق جامت برده تاب عاشقان
 راحت جانها دم زیر و بمت
 بیدلان دلدادۀ کام تواند
 ای ز جامت جان مستی دم کشان
 جام بخشا ای توان عشاق را
 با نوای راست تحمید خدا
 اقتدارش خالق لیل و نهار
 روز و شب را کرده رمز شکل و جان
 آن مثال قالب خاکی سرشت
 طالبش غرفات جنات حسان
 جان از این صورت روان طالبیت
 عاشقانه رفته در هم صبح و شام
 هر یکی را امد ممدودی به هشت
 بهر تقدیر معاش بندگان
 نیک و بد در نیک و بد آرد ترا
 تا سکون یابند از رنج و تعب
 چید بهر خواب و راحتشان اساس
 لذت و شهوت بجان آید از آن
 تا از آن بینند فضل کردگار
 بازگردد هر طرف ز آن باب رزق
 عاجل و آجل به امر دو جهان
 زین بیان اصلاحشان دارد نمود
 تا که مؤمن آید از راه یقین
 در ره طاعات چونند و چسان
 در مواقع حکمهایش چون شوند
 کآمده ز اعمال جان و تن میان
 احسن احسان خود فاش و نهان
 هادی و منجی به جنت وز جحیم
 مهتدی آنکس که از وجه آگه است
 ان رهی که موصل شهر هداست
 منجلی از طلعتش ظلمات شام
 بر ظهور نور روز از شامگاه
 با تمتع از ضیای روی هور
 وز طوارق آفت اندر آن مجیر

مطلب اقبوات قوه در علوم
صبح بنمودیم ما هر شام را
و آسمانهای همه اشیا تو را
از سکون و حرکت و استادگی
آنچه بر شد بر هوا اندر هوات
آسمان چه خطرهای کامله
خطرهای کامله خلق حسن
صبح بنمودیم در قبضه تو جان
خود مشیت تو نموده جمعمان
در کف تدبیر تو گردان حال
نیست ما را قسمتی از کار خیر
یا الهی هست این روزی جدید
گرکنیم احسان به نیکی بگذرد
یا الهی بر محمد و آل آن
روزی ما حسن یاری کن ز روز
کن نگهداری ز بد کردن در آن
از جنایت کردن و کسب گناه
نیکوئیها مان در آن بسیار کن
پر نما مابین آن از حمد و شکر
بارالها بر کرام الکاتبین
پر نما از نیکوئیها مان کتاب
بخشمان هر ساعت از ساعات روز
هم نصیبی ده ز شکر خود بجان
ای خداوند لطیف مهربان
بهره ور فرما پس از توفیقمان
بهر استعمال نیکیها همه
بهر شکر نعمت بی منتهات
واجتناب بدعت از دین نبی
حفظ بر اسلام و استقلال آن
یاری حق کردن و اعزاز دین
ناتوان را با توان بشتافتن

طارق آفات جهل این ظلم
هم همه اشیا تمامی کلهها
ارض و هرچه نشر کردی آندورا
از علو و رفعت و افتادگی
آنچه در شد در زمین از کبریات
خود زمین چه خطرهای باطله
خطرهای باطله از ما و من
ملک و سلطان تو را اندر میان
باشد از امرت تصرفها بجان
بی قضایت امر ما امری محال
غیر اعطای تو نه اعطای غیر
شاهدی بر روزگار ما عتید
ور بدی آریم بدمان نشمرد
روز و شب بفرست رحمت جاودان
تا ببینم آن جمال دلفروز
کز بدی آید فراق اندر میان
از صغیره و ز کبیره یا اله
وز بدیها جمله خالی بار کن
کن عطا از فضل و احسان اجر و ذخر
ساز آسان کلفت ما مذنین
نزدشان رسوا مکن در هر حساب
حظ و قسمی از عبادت دلفروز
شاهد صدق از ملایک در نهان
بر محمد و آل آن رحمت رسان
اندر این روزان شبان فاش و نهان
بهر استبعاد جمله سیئه
واتباع سنت اهل هدات
امر بر نیکی و نهی از بدروی
و انتقاص باطل و اذلال آن
رهنمائی راستی بر ضالین
بهر حق افتاده را دریافتن

پایان